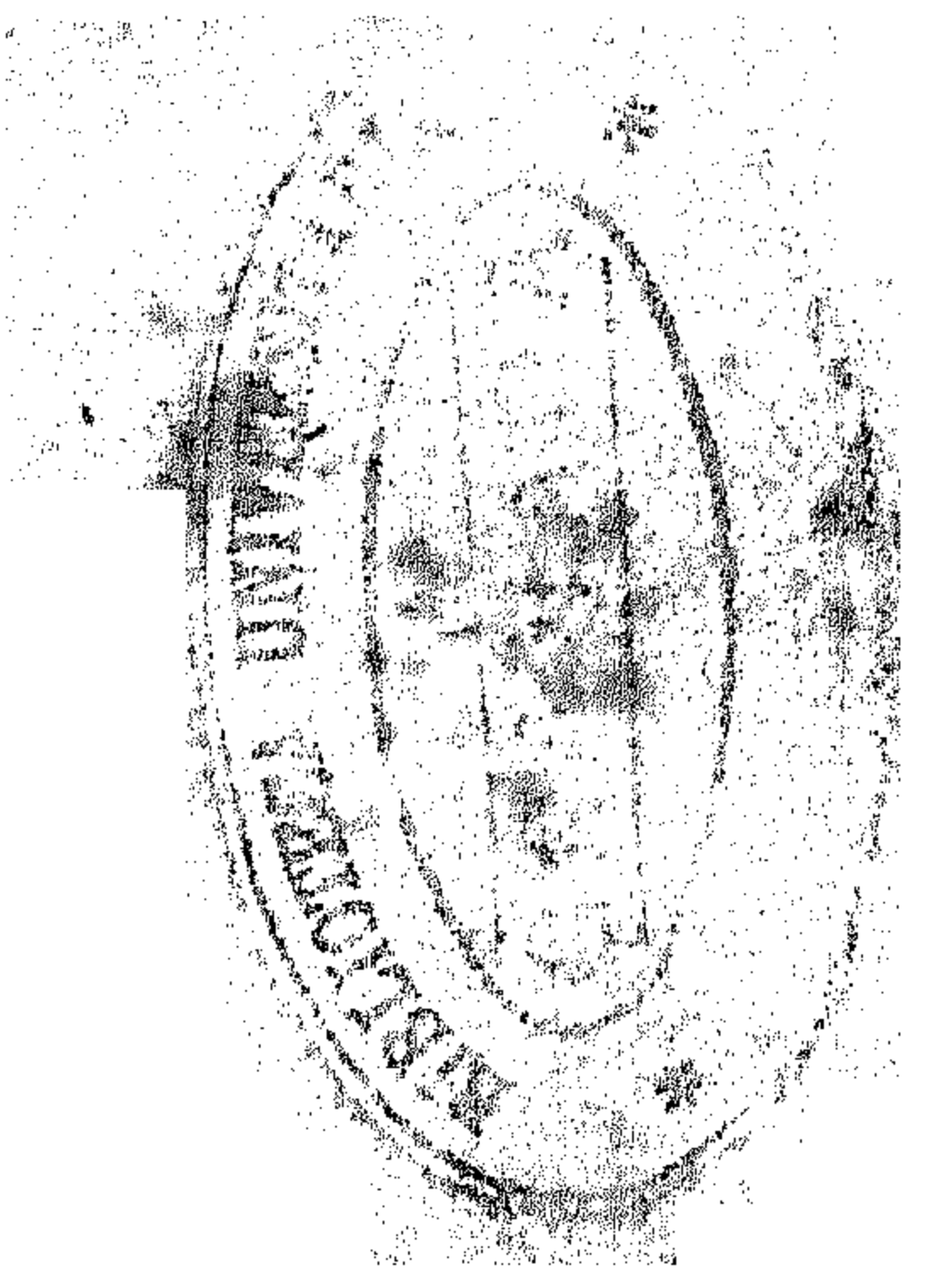
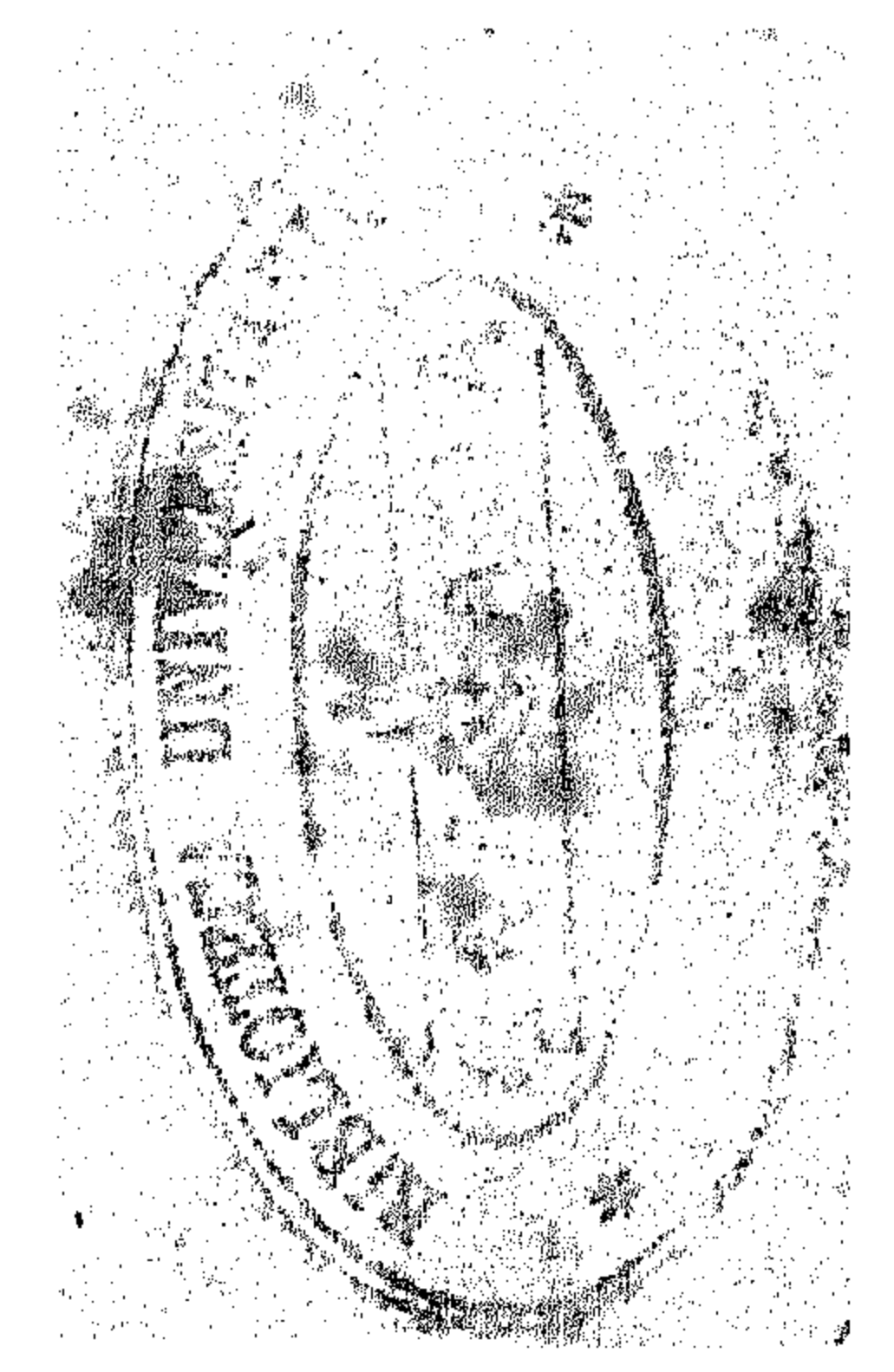

McGill University
CANADA
Date: _____
Page: _____
Table: *27*
_____ *2/21*

Universitat de València
CRINADA

Sala	
Revisor	A
Tabla	67
Fecha	2/2/

REVERENDI PATRIS *R. R. 736*
FRATRIS PHILIP-
PI DIEZ LVSITANI, ORDINIS
Minorum, regularis obseruantia, pro-
uincia Sancti Iacobi,

QVADRUPPLICIVM CONCIONVM DOMINICARUM,
et festorum omnium, quae à dominica prima Aduentus vsq; ad septuagesimam exclusiue in sacrosancta Ecclesia habentur.

EDITIO TERTIA NVNC DENO PER EVNDEM
authorem à quam plurimis, quibus scatebat, mendis repurgata, ac pristinae veritati, atque integritati restituta.

TOMVS SECVNDVS.

Del Colegio

DE LA LIBRERIA

DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.

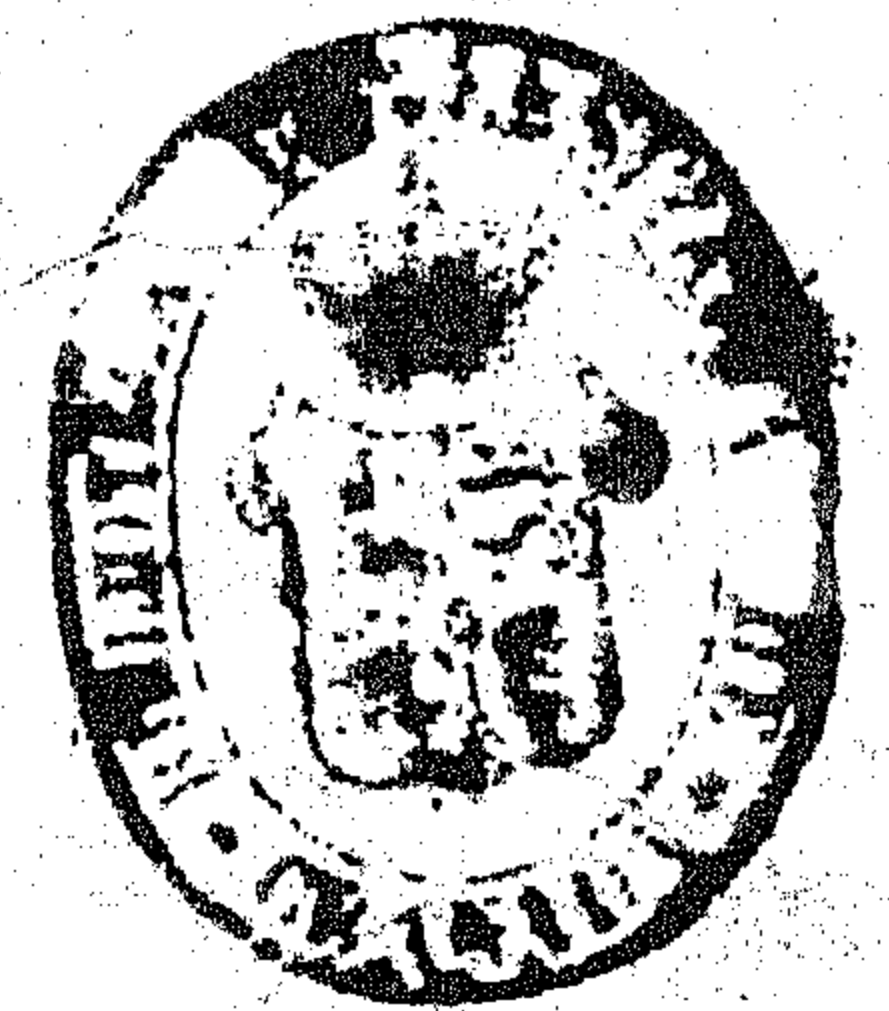
E. C. N.

Cum Priuilegio.

SALMANTICAE,
Excudebat Ioannes Ferdinandus.

M. D. LXXXVI.

Esta tassado a tres maravedis el pliego.

Tassa.

YO Miguel de Ondarça çauala escriuano de camara de su Magestad de los que en el su Consejo residen doy fee que auiendo se visto por los dichos señores del Consejo, dos libros que compuso el padre Fray Philippe Diez predicador, de la orden de Señor Sant Francisco, el vno intitulado primer Tomo Sermonario Quadragesimal, y el otro segundo tomo sermonario de que le fue dado priuilegio para los poder imprimir y vender por tiempo de diez años, tassaron a tres marauedis el pliego escripto en molde de los dichos libros, y no se venda a mas so las penas contenidas en la nueva prematica, y mandaron que esta tassa se ponga al principio de cada volumen para que no se exceda della, y en fee de ello di esta fe firmada de mi nõbre, a veynte y nueue dias del mes de Hebrero, de mil y quinientos, y ochenta y quatro años.

Miguel de Ondarça
çauala.

EL REY.

POR quanto por parte de vos fray Phelippe Diez Predicador de la ordẽ de Señor sant Francisco de la ciudad de Salamãca nos ha sido fecha relaciõ que auades compuesto vn libro intitulado, segundo Tomo sermonario desde la Dominica prima del Aduiento, hasta la septuagesima que era muy vtil y necesario para todas las personas que del se quisiesen aprouechar del qual hazia des presentacion y porque auades passado mucho trabajo y estudio nõs pedistes y supplicastes os mandassemos dar licencia y facultad para le poder imprimir y vender, y priuilegio por veynte años para que otra ninguna persona sin vuestro poder no lo pudiesse hazer, o como la nuestra merced fuesse lo qual visto por los del nuestro consejo y las diligencias que por su mandado fueron hechas cõforme ala nueva prematica que dispone sobre la impressiõ de los libros fue acordado que deuamos mãdar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razon y yo tuue lo por bien y por la presente vos damos licencia y facultad para que por tiempo de diez años primeros siguientes que corren y se cuenta de el dia de la data della en adelante vos o la persona que para ello vuestro poder ouiere y no otra alguna podays hazer imprimir el dicho libro que de suso se haze mencion so pena que qualquiera persona, o personas que sin para ello tener vuestro poder le imprimiere, o vendiere, o hiziere imprimir o vender, pierda toda la impressiõ con los moldes y aparejos della, y mas incurra en pena de cinquenta mil marauedis cada vez que lo contrario hiziere, con la tercia parte para la persona que lo denunciare y la otra tercia parte para el Iuez que lo sentenciare y la otra tercia parte para la nuestra camara y fisco con tãto que todas las vezes que ouieredes de hazer imprimir el dicho libro durante el dicho tiempo le traygays al nuestro Consejo juntamente con el original que en el fue visto que van rubricadas las hojas y firmado al fin del de Miguel de Ondarça çauala nuestro escriuano de Camara de los que en el nuestro cõsejo residen para que se vea si la dicha impressiõ esta conforme a su original so pena de caer y incurrir en las penas cõtendidas en la dicha prematica, y mãdamos a los del nuestro consejo, y a otras qualesquier justicias de estos nuestros reynos q guarden cumplan y executen esta nuestra cedula, y todo lo en ella contenido. Fecha en Madrid, a treze dias del mes de Hebrero, de mil y quinientos y ochenta y quatro años.

YO EL REY.

Por mandado de su Magestad,
Antonio de Erafo.

Licencia.

DON PHELIPPE por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hierusalem, de Portugal, de Navarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorcás, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corcega, de Murcia, de Iáen, de los Algarues, de Algezira, de Gibraltar, de las Islas de Canaria, de las Indias Orientales, y Occidentales, Islas y Tierra firme, del mar Oceano, Archiduque de Borgoña, de Brabante, y de Milan, Conde de Asburg, de Flandes, y de Tyrol, Señor de Bizcaya, y de Molina, &c. Por quanto por parte de vos fray Phelippe Diez Predicador general de la orden de señor sant Francisco de la ciudad de Salamanca, nos ha sido fecha relacion que auíades compuesto vn libro intitulado, segundo tomo sermonario, desde la Dominica prima aduentus, hasta la septuagesima: y atento que era vtil y prouechofo, nos pedistes y supplicastes le mandassemos ver, y daros licencia y facultad para le poder imprimir y priuilegio por veynte años, o como la nuestra merced fuesse, lo qual visto por los del nuestro Consejo, y como por su mandado se hizieron las diligencias que la pragmatica por nos nueuamente hecha sobre la impresion de los libros dispone, fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra carta para vos en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien: y por la presente vos damos licencia y facultad para que por esta vez podays imprimir el dicho libro que de suso se haze mencion por el original que en el nuestro Consejo se vio, que va rubricado y firmado al cabo de Miguel de Ondarça çauala nuestro escriuano de camara de los que en el nuestro Consejo residen, y con que antes que se venda le traygays al nuestro consejo, juntamente con el dicho original para que se corrija con el, y se os tasse el precio que por cada volumen ouieredes de auer sopena de caer y incurrir en las penas contenidas en la dicha pragmatica y leys de nuestros reynos, de lo qual mandamos dar y dimos esta nuestra carta sellada con nuestro fello, y librada por
los

los del nuestro Consejo. En Madrid a tres dias del mes de Diciembre de mil y quinientos y ochenta y dos años.

El Conde de Don Pedro El Licenciado don Fernando
Barajas. Puerto Carrero. Niño de Gueuara,

El Licēciado El Licēciado Nuñez El Licēciado Iuá Fernandez
Mardones. de Boorques.

Yo Miguel de Ondarça çauala Secretario de su Magestad la fize
escruir por su mandado con acuerdo de los de su Consejo.

FRATER FRANCISCVS

Burgos Prouinciæ sancti Iacobi Ordinis Minorum minister Prouincialis ad modum Reuerendo patri fratri Philippo Diez nostri conuentus Salmanticensis prædicatori salutem. Quia omnes maximè que ij, qui sæpe tibi eruditissimè concionanti affuimus, aureum que quadragesimalium concionum volumè à te insigniter, editum legimus, labores, quos ardentissimo humanæ salutis studio suscepisti, vberissimo Christianæ Reipublicæ fructui fore speramus: nuncque secundum aduentualium concionum librum habes absolutum, quem non minori eruditione, ac sanctimonia præditum fore, ex prædictis conijci potest per has literas manu nostra subscriptas, nostroque sigillo munitas tibi licere volumus, eum, post ipsius correctionem, adeptamque Regij senatus, vt moris est, facultatem typis mandare. Datum in nostro cœnobio Salmaticensi octauo Calèdas Martij. Anni. 1583.

*Frater Franciscus Burgos,
Minister Prouincialis.*

CENSURA.

CM Nonnulli libri fuerint meæ fidei commissi vt de illis Prælo mandandis iuxta decretum sacri concilij Tridentini meum elogium adijcerem: libens annui, & pro meâ tenuitate id non semel præstiti viris sanè doctis. Sed nunc ausim planè dicere quod est in Paramia, Herculem quis vituperat? Vt opus sit me censorem adhiberi his sacris concionibus auctore viro doctissimo & omnibus numeris absoluto fratre Philippo Diez, religiosissima D. Francisci familie insigni Prædicatore, qui sine controuersia inter nostræ atatis Primarios concionatores merito refertur. Cum ob ingenium foelix, multiplicem eruditionem, præclaram in docendo perspicuitatem, styli ornatum, apud omnes clarus sit. Præsertim apud Salmantenses, quibus tam multis retroactis annis nusquam non prospicit, nusquam non attendit; cuius vocem vsque adeo perhorrescunt lupi rapaces vt ne noctu quidem (idque eminus) circa Salmantini gregis caulas obambulēt, qui hac præclara euangelij tuba accensi in destinatum brauium superne vocationis promptiori animo feruntur, & cum verbo omnes docere non possit id præstitit his clarissimis concionibus in lucem eduis, in quibus omnia qua continentur pia sunt, orthodoxam fidem stabiliunt: sinceros mores promouent, oppositos radicitus euellunt, que ad hunc scopum miro sunt ingenio perfecta summaque industria elaborata. Vnde tantum abest quidquam in eis esse catholica fidei Christianæ ve religioni, pietati aut bonis moribus aduersum vel dissonum, vt eos qui in virtute, & religione constantes sunt firmiores reddant, vacillantes confirmant, ac deuos ad viam veritatis reducant. Et cum hic liber omnibus utilis sit, maxime tamen illis quibus prædicatio verbi diuini est demandata, eos enim sapienter instruit, & qua ratione muneri suo satisfaciant singulari quadam dexteritate & perspicuitate demonstrat. Vt animarum saluti quam potissimum optare debent Deo auctore consulere possint, quod testimonium quoniam verum est propria manus subscriptione confirmare decreui Salmantica in conuentu. D. Aug. die. xxiij. Octobris Anno incarnationis dominicæ. 1582.

F. Ioannes de Gueuara,

Christiano Lectori.

Accipe lector pie volumen hoc ea, qua offerimus, charitate: ipsa etenim, vt in lucem ad animarum salutem prodiret, confecit. Operarij, quidem (teste Euangelico præcone) non multi, terra autem ampla est & spatiosa nimis, semen quod ei inferas, abundat. Ratio ergò iure optimo illud Emblematis in memoriam reuocat.

Surge igitur duroq; manus assuesce labori.

Hac modò vbertate fruere, & talento à Domino accepto negociare. In omnibus, & pro omnibus soli Deo Optimo Maximo honor & gloria. Vale & ora pro me.

DOMINICA PRIMA
in Aduentu Domini.

CONCIO I.

Erunt signa in Sole, Luna, & Stellis &c. Lucæ. 21.

SANCTVS Et Euangelicus ille Propheta Esaias ait, visio dura nuntiata est mihi, propterea repleti sunt lumbi mei dolore, & angustia possedit me, sicut angustia parturientis, corruì cum audirem, conturbatus sum cum viderem, emarcuit cor meum, tenebræ stupefecerunt me. Quænam visio hæc esse poterat quæ huiusmodi effectus in viro sanctissimo parere potuit, cui Deus prouidentia suæ secreta detegebat? Visio fuit urbem Hierusalem euertendam esse, & ideò tanta admiratione, & timore plenus propheta remansit. Væ vobis & mihi, quibus visio hæc nunciata est, quæ hodierno Euangelio continetur: visio (inquam) euersionis non vnius ciuitatis aut regni, sed totius vniuersi. Dixi: væ vobis & mihi, quia omnibus communis est. Si plures delinquentes morti damnati essent, vnus autem damnatorum sententiam pronuntiaret, quanto cum timore illam pronuntiaret? hoc idem est iudicium prædicare eum, qui etiam iudicandus est, & ideo tremere omnes hodie debemus. Diuus Ioannes ait: hunc filij Dei aduentum sibi fuisse in visione ostensum. Vidi (inquit) cælum apertum, & ecce equus albus, & qui sedebat super eum vocabatur fidelis & verax, & cum iustitia iudicat, oculi autem eius sicut flamma ignis: & in capite eius diademata multa, & vestitus erat veste aspersa sanguine, & vocabatur nomen eius verbum Dei, & exercitus qui sunt in cælo
Aduent. A seque-

Esai. 21.

Simile.

Apoc. 19.

sequebantur eum, & de ore eius procedit gladius ex vtraque parte acutus, vt in ipso percutiat gentes. O rem admirabilem, poterat nē hoc mysterium magis exaggerari? Equum vocauit Christi redemptoris nostri corpus, propter leuitatis dotem, album propter claritatem: vocatur fidelis & verax, quia promissa serua bit iustis, & malos sine passionum affectu iudicabit: oculi eius sicut flamma ignis, quia omnia igne vastabit. Signum est Domine meus quod isti oculi nō repræsentant misericordiam, nullus iam est veniæ & misericordiæ locus, qua antea vti solebas, cum peccatores peccatorum suorum poenitebat. Ita etiam prædixit Iob dicens, nec aspiciat me visus hominis. Quasi diceret peccatorū nomine, tunc filius virginis non aspiciet nos humanis & pijs oculis, quibus Diuum Petrum, Diuum Paulum, vel Diuum Matthæum aspexit, iam non pios illos & misericordes oculos iniiciet, sed oculos igneos, quibus malos torquebit. Tu verò peccator, qui peccata tua tenebris tecta tenes, tunc Domini oculos vi debis facis instar splendescere, vt ea patefacta in lucem prodeāt. In capite eius diademata multa, quorum alia dabuntur ijs qui esurientibus cibo, alia ijs, qui nudis vestitu, alia, qui infirmis curando aut visitando opem tulerunt, & sic de singulis. Diadematum enim & coronarum diuersitate diuersi præmiorum gradus significantur, quæ Deus pro meritorum diuersitate daturus est. Et veste aspersa sanguine: hoc significat, quod ibi tunc pretiosissimus Iesu Christi sanguis pro te in cruce effusus repræsentabitur, vt te tunc pudeat, eo ad salutem tuam vti cum poteras noluisse, & te accusans, clamabit vltionem, ita vt tunc vtilitibi futurus non sit, sed potius condemnaturus. Et hic est verus eius loci Beati Pauli sensus: voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hostia, terribilis autem quædam expectatio iudicij, & ignis æmulatio, quæ consumptura est aduersarios. Animaduertite verbum illud, ignis æmulatio, quasi in igne Dei honoris & gloriæ zelus futurus sit: & præterea illud, non relinquitur pro peccatis hostia. Id est altera crux Christi secundum Chrysostomum ibi: nihil erit cur secundam passionem, quæ tibi medeatur expectes: prima verò, quæ mederi antea potuisset, tunc te accusabit. Et de ore eius procedit gladius ex vtraque parte acutus. O spectaculum horribile, lingua illa tam

Iob. 7.

Matth. 4.
Act. 9.
Luc. 5.

Hebr. 10.

Chryf. in ep.
ad Heb. 10.

7 la tam amabilis & suavis, qua nunc ad veniam nos & misericordiam inuitat, & vocat, tunc erit gladius anceps ex vtraque parte acutus, quo malorum corpora animasque percutiet, eos æternis tormentis condemnans. Dignum autem animaduersione est quod cum idem Apostolus aliam eiusdem iudicij reuelationem referret, qua Christum viditeodem modo oculis igneis, & quod de ore eius gladius ex vtraque parte acutus exibat, addidit: & cum vidissem eum, cecidi ad pedes eius tanquam mortuus. Quidnam hoc est? discipulus ne ille dilectus qui supra pectus Domini in cœna recubuit præ timore nunc, & admiratione cadit tanquam mortuus, iudicem eum venturum esse intelligens? ex hoc colligere possumus qualis hic sit futurus aduentus. Ita eum exaggerauit David dicens, montes sicut cera fluxerunt à facie Domini, à facie Domini omnis terra, id est, viri perfectissimi fluxerunt sicut cera in meditatione tam terribilis aduentus Domini, nos verò cur non timemus? timebat vir Sanctissimus Iob, qui ait: quid enim faciã, cum surrexerit ad iudicandum Deus, & cū quæsierit, quid respōdebo illi? Dixit Deus ego plaudã manu ad manū, & implebo indignationē meam. Percutiã (inquit Deus) inuicē manus, & inter illas peccatores includã, & eū ijs indignationē meã implebo. Sæpius à mundi primordio Deus homines puniisse legitur, nunquã tamen indignationē suã impleuisse dicitur, nisi hoc iudicij die. Dei manus misericordia sunt, & iustitia: plaudere manu ad manū significat, quod tunc aderit hinc misericordia, illinc iustitia. Misericordia tot ac tanta in homines collata beneficia in memoriam reuocabit, ille ego, qui te ad imaginem similitudinemq; meã creauit, ille ego, qui pro te humanam carnē assumpsit: & crudelissimam mortem subiuit, ille ego, qui tot tibi sacramenta ad animæ tuæ remediū largitus sum, & tot beneficia contuli, vt vix numerari possint. Iustitia verò horū omnium beneficiorum rationem exiget, & præterea peccatorum, quæ in Deum, cui tantum debebas commisisti. Et ita ambæ manus concurrent ad plausum. Peccator verò vndique inter has manus intercludetur, & hoc est plaudere manu ad manū. Mundus vniuersus inter manus Dei est instar nihil & ita eū destruet, tu igitur ò peccator inter eius manus constitutus quid eris? quid eius misericordiæ, quid iustitiæ respōdebis? ait Iob cū quæsierit quid respondebo illi? tu verò peccator quid respon-

Apo. 1.

Ioan. 21.

Psalm. 96.

Iob. 31.

Ezech. 27.

Iob. 31.

Sophon. I. debis si vir ille sanctissimus hæsit, & quid respondere possit ignorat? De hac die Propheta Sophonias ait, dies illa dies tribulationis & angustiae super ciuitates munitas & super angulos excelsos. De hac Esaias inquit: ecce dies Domini veniet crudelis & indignationis plenus ad peccatores cõterēdos: de hac etiã

Esai. 13. Propheta Malachias, ecce dies veniet succensa quasi caminus, & erũt omnes faciētes impietatē stipula, & inflammabite eos. Vide tis quid de hac die Domini Propheta dicant? quam diē Domini vocare solent, quia præsentis dies nostri sunt, nobis dati vt in illis salutem nobis futuram acquiramus. Infelix ille, qui eos inutiles præterire sinet. Quomodo igitur fratres charissimi dum hæc auditis capilli ipsi præ horrore non arriguntur? sed ita hæc absq; villo timore auditis, ac si fabulæ essent. O stulti qui vos sic excecauit? Hoc sapiens admirabatur dicens, sunt impij, qui ita securi sunt, quasi iustorum facta habeant. Sed & hoc vanissimũ iudico. Quæ maior vanitas, & stultitia quã cum luxuriosi, superbi, & omnes tandem, qui in peccato mortali sunt, in summo periculo versentur, hodiẽ aut cras æternis inferni ignibus conflagrandi, tamen tanta securitate viuãt? opus hoc Diaboli est, qui diuini huius iudicij memoriã ex animis nostris tollere diligentissimẽ curat. Hoc Dauid significauit de peccatore dicens: non est Deus in conspectu eius, inquinatę sunt viæ illius in omni tempore: auferentur iudicia tua à facie eius. Quia Diabolus eũ distrahit, nè de illis cogitent. D. Antonius de Padua in sermone quodam de iudicio appositisimam affert comparisonem. In locis vbi fit sericum, si tonare, & fulgurare contingit, nè vermes deteriti moriantur, tympana & cymbala & alia huiusmodi instrumenta musica pulsantur, & ita decipiuntur, & distrahuntur, ne ex tonitruum strepitu aliqua in eis impressio fiat: hoc eodem artificio vtitur Diabolus, nam cum mortis, & iudicij homines recordãtur, statim delere has cogitationes studet humanarũ voluptatum & delectationum musica, ne hac recordatione perturbentur & conuertantur. Cum agit prædicator de huius diei timore, quã exacta vitæ nostræ ratio reddenda sit monet, & tormentorum minis, quæ malis sunt præparata deterret: tunc Diabolus tympanis & mundi vanitatibus obstrepit, vt eostympanis similes factos rapiat ad interitum. Rogo igitur vos fratres per viscera misericordiae Dei nostri, nè decipi vos à diabolo sin-

13 natis, sed semper diem hunc vestros habeatis ob oculos. D. Basilius filius super illud Esaiæ: discite benefacere, & c. admirabilem ait sententiam. Habete (inquit) in oculis terribilem diem iudicij, & habete eum pædagogum. Vt quemadmodum puer ante pædagogum stat summo cum timore, nec quicquam facere audet, quod modestiæ repugnet, ita Christianus se suosq; mores componere debet, hunc diem in memoria perpetuò præsentem habens tanquam pædagogum. Cum dixit Esaias, ululate quia prope est dies Domini, clamores & ululatus edite tanquã feræ sylvarum: dixit prope esse, quia ita eũ in memoria habere debemus, vt prope sit, & vna semper nobiscum versetur, & nullo prope temporis memento ab eo obliuione discedamus cogitantes particulare vniuscuiusq; iudicium hodie aut cras esse posse. De die illa nemo scit, dicit Dominus: verum quandoquidem quando erit, ignoramus: æquũ non est scire quando non erit. Sunt enim nonnulli qui cum quando erit ignorent, ita viuunt, ac si quando non erit scirent. Non erit (inquiunt) hoc anno, viuamus nunc vt libet, poenitentiae tempus postea non deerit. At non ita fratres cogitare debetis, sed potius quod prope est dies Domini, & ideo ululate, plorate & poenitentiam agite.

Erunt signa in Sole & Luna. Proponit dãcta mater Ecclesia hoc iudicij Euangelium in prima hac Dominica aduentus, vt significet maiorem accusatorem, quem eo iudicij die habituri sumus hoc tanti & tam excessiu amoris beneficium futurum esse, vt est Deum pro homine hominem fieri, cui tanta ingratitude homo respondit. Agens Christus Redemptor noster cum discipulis suis de vniuersali hoc mundi fine dixit, tam occultũ esse, vt nemo sciat quando futurus sit, nec filius hominis nisi pater. Modus hic loquendi fuit, vt suum in humanum genus amorem exaggeraret. Quemadmodum si alicui dicitis; nescis nè quid illi amico nostro contigerit? ille verò respondeat (ob magnũ quẽ ex amici sui infortunio dolorẽ capit) nec scio, nec scire vellem. Tãta molestia afficitur, vt eã exaggerandi causa se nescire dicat, quod verè scit: ita Christus Redemptor noster verus hominum amicus quamuis non ignoret iudicij diem, & horam nostram, tamen afflictionem, quam eo tempore habituri sumus ita sentit vt eam exaggerandi causa ignorare se dicat; sed patri tantum hoc notum esse, quia Deus, vt Deus est nullo affectu affici potest.

D. Chryso. test. **D. Chrysostomus** super illa verba Marci aliam affert ex-16
sup. Mar. 13 plicationem dicens, quemadmodum cum interrogauit adole-
Luc. 18. scens ille Dominum, magister bone quid faciens vitam æter-
 nam possidebo, dixit autem ei Iesus, quid me dicis bonum? ne-
 mo bonus nisi solus Deus. Quo modo Domine, tu quoque non
 ne infinita es bonitas? ita est. Quare quemadmodum ibi ea ver-
 ba intelligenda sunt, nemo bonus nisi solus Deus, ita & ista, ne-
 mo scit nisi pater, quia solus pater bonitatem habet & scientiam
 ex se non communicat ab alio: filius autem à patre habet, &
 ita non scit ex se: & quia in eo sermone interrogauerunt discipu-
Matth. 24. li eius, quod signum aduentus tui? respondit. *Erunt signa in Sole,*
1. Ad Cor. *Luna, & Stellis.* **D. Paulus** ait, videmus nunc per speculum in
13. enigmatè: per speculum, id est, per creaturas, in ænigmatè, id est,
Simile. confuse, creaturæ enim sunt speculum, per quod aliquo modo
 diuina cognoscimus. Si speculum habemus ob oculos in eo vi-
 demus omnia quæ retrò posita sunt: ex rebus quas homo retrò
 positas & oblitus habet, vna est ratio exactissima, quam in hoc
 iudicij die vitæ suæ est redditurus, quare Deus omnia hæc signa
 hominibus ponet ob oculos, vt sint tanquam speculum, in quo
 eius diei horrorem intuentes perhorrescant.

Simile. *Erunt signa in Sole, Luna, & Stellis.* Cū in domo aliqua domi-
 nus mortuus est, plures solent dari mœroris & tristitiæ signa: fa-
 muli lugubribus induti vestibus plorant, virgines radunt genas,
 soluūt capillos, lachrymis sese, & sanguine foedant, omnia quere-
D. Aug. li. lis & fletibus personāt: quæ omnia vt ait **D. Augustinus** magis
1. de ciuita. sunt solatia viuorum, quam subsidia defunctorum. Mūdi huius
Dei. c. 12. Dominus homo est, & tunc omnes homines morituri sunt: nam
Hebr. 9. quod **D. Paulus** dixit: statutum est hominibus semel mori, tūc
 implebitur, nunc enim pauci paulatim moriuntur, quare quia
 tunc vniuersum genus humanum moriturum est, ideo omnes
 creaturæ, quæ vt homini inferuirent à Deo creatæ sunt, doloris
 signa dabunt. Sol tanquam lugubri veste indutus obscurabitur:
 Luna quasi pulchra virgo vnguibus faciem suam foedans muta-
 bitur in sanguinem: plorabunt aues: ululabūt feræ: omnia tandē
 miseri hominis dolebunt interitum. O incoelix, & crudelis pec-
 cator, quare tu propria mala non defles, si Sol, Luna, Stellæ, &
 creaturæ omnes tua causa lacrymantur? plora frater, plora nunc
 ex animo nē tunc sit quod plores. Audi quid addat Dominus,
 dicens,

19. dicens, *Et in terris pressura gentium.* Adeo vt alter alterius visce-
 ribus occultari vellet, *Arcescentibus hominibus,* Qui tanquam sta-
 tuæ præ timore rigeant videntes ea signa, quæ suorum sce-
 lerum erunt quasi scripturæ quædam & libri, vt affirmat
Job. 20. **Job** dicens: cæli narrabunt iniquitatem eius, quia obscura-
 ri solem, mutari Lunam in sanguinem, cadere de cælo Stel-
 las, id est, cometas & alia omnia fient: vt significetur quam
 obscuri, quam crudeles, quam inconstantes fuerint peccato-
 res. Et ait, *Præ timore & expectatione, quæ superueniet vniuerso*
20. *orbi.* Ex quo colligi videtur, quod ea signa præsentia non ita
 eos deterrebunt, ac alia maiora, & horribilia, quæ postea
 sunt consequutura: *Nam virtutes calorum movebuntur.* Id est,
 influentiæ cælestes distemperabuntur, à quibus omnis ista in-
 ferior machina gubernatur: & hinc sequetur omnium creatu-
 rarum perturbatio. Verum hæc omnia malos tantum, timore,
 & admiratione afficient: iustis enim (ait hoc loco Dominus)
*His fieri incipientibus respicite, & leuate capita vestra, quoniam ap-
 propinquat redemptio vestra.* O rem admirabilem, restam admi-
 rabiles non modo admirationem & timorem non parient bo-
 nis, verum etiam gaudium, & consolationem: vt pollicetur
 Dominus cum ait, vt eas respicientes læteant, & gaudeant.
 Quemadmodum in regis alicuius potentis ingressu plurima pu-
Simile. blicæ lætitiæ genera excogitantur, ludi, venationes, comœ-
 diæ, & huiusmodi alia, ita vt homines nona quotidie summa
 cum voluptate spectent, ita in filij Dei aduentu lætabuntur
 iusti, cometas illos, fulgura, & coruscationes cæli, terræmo-
21. tus, & quassationes, & cætera omnia signa sine vlla perturba-
 tione spectabunt, ex animalium vlulatu, ex maris strepitu
 voluptatem capient. Quam verè Diuus Paulus dixit: dili-
Roma. 8. gentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Quandoqui-
 dem ex tot infortunijs voluptatem illi & consolationem colli-
 gent. Cū prædicaret Diuus Petrus Hebræis dixit. Pœnite-
Act. 3. mini igitur & conuertimini, vt deleantur peccata vestra, vt cum
 veniunt tempora refrigerij à conspectu Domini, & miserit
 eum qui prædicatus est vobis, Iesum Christum, supple, bene sit
 vobis. Animaduertite obsecro, vt tempus illud timendum
 refrigerij tempus appellat, ijs tantum qui veram nunc pœ-
 nitentiam agunt, & diuinæ legis præceptis obtemperant,
 A 4 quia

quia his ait Dominus, quoniam appropinquat redemptio ve-
stra: qui hucusque tanquam captiui vixistis. Ex his omni-
bus fratres inferitur id quod semper timendum est, peccatum
esse & ita interrogabat Dauid, cur timebo in die mala? id est,
die laboriosa, quæ est iudicij dies? & respondens ait: iniquitas
calcanei mei circumdabit me. O infelices peccatores qui nunc
tanta peccandi licentia viuistis, recordamini miseri quod ve-
stræ iniquitates vose ad die circumdare debeat, non solum gra-
ues sed leuissimæ quæque; mendacium nullius ferè momenti,
verbum otiosum, & huiusmodi alia, quæ nunc minima vi-
dentur. Hoc enim significat iniquitas calcanei mei. Iter quis
facit, & cum minus id cogitabat, adfunt canes plurimi, & di-
uersi generis, hi quidem grandiores venationi, & gregis cu-
stodix apti, illi vero minuti & pusilli, & omnes eum circun-
dantes latrant & mordent: si catulorum morsus ille vix potest
effugere, quomodo grandiorum propulsabit iniurias? Hoc ip-
sum peccatoribus accidet, quia suis peccatis sese circumueniri
videbunt, ita vt sese ne à minimis quidem peccatis, quæ pec-
cata calcanei sunt, tueri possint, quæ si peccatorem mordebunt,
quid facient peccata maiora, quæ capitis peccata sunt? quis tunc
tibi o peccator defensor accurret? nemo. Et ideo ait Dauid in vir-
tute propria, & in multitudine diuitiarum tunc confidendum
non esse, frater non redimit, redimet homo? Frater tuus Iesus
Christus, qui pro te mortuus est, tunc te non liberabit ab affli-
ctione illa, & rediment homines? nequaquam hoc credas: inu-
tiles etiam tuæ lachrymæ erunt, & ideo addit: non dabit Deo
placationem suam, hoc quod placare antea Deum solebat,
tunc illi non offeres, quia frustra offerri intelliges: frustra etiam
Iesu Christi sanguinem pro tua redemptione effusum offeres;
& ideo addidit: nec pretium redemptionis animæ suæ. Precium
illud tam efficax, quod animæ tuæ precium fuit, tunc tibi erit
inutile, sed quod sequetur, est, quod laborabit in æternum, &
viuet adhuc in finem, quod malorum quisque vitali quadam
morte morietur, quæ in æternum duratura est. Et vt intelligatis
quid nam hoc sit in æternum, fingite animo & cogitatione quod
debeat quis decem millia aureorum propter quod compellatur
in carcerem ingredi: non multo post soluens quatuor millia ait
creditori suo, accipe quatuor millia aureorum, sex millia ad-
huc

Psalm. 48.

Simile.

Simile.

25 huc mihi soluenda supersunt: si responderet creditor, falleris,
decem millia adhuc debes: nonne quereretur debitor nullâ qua-
tuor millium rationem haberi quæ iam soluerat? vendit reliqua
omnia & sex millia quæ supererant, soluit: ait creditor adhuc de-
bes decem millia. Sancta Maria Sen. ra, quatuor & sex millia sol-
ui, & decem millia me adhuc debere dicis? quærit alia decem mil-
lia & soluit. Idem creditor dicit: soluit viginti millia, soluit quin-
quaginta millia, centum millia, millies millia, semper decem mil-
lia deberi creditor clamat. Hoc est laborabit in æternum. Inter-
rogate Iudam quam diu es in inferno, o Iuda? respondebit, Mil-
le quingentis annis: quid debebas initio? poenam æternam, nunc
quid debes? poenam æternam. Centum & mille abhinc annis
quid debebis? poenam æternam, semper in eodem statu est, &
26 quamuis patitur, & soluere videtur non recipit Deus, vt precium,
quia iam nullus est satisfaciendi locus. O rem horribilem quo-
modo hæc audientes non perhorrescimus? o Deus maiestatis in-
finitæ, illumina nos Domine, pro tua clementia, vt mature tot
malis imminentibus medeamur.

Tunc videbunt filium hominis. Et eius aduentum ignis præcedet; Psalm. 96.
horribilis vt ait Psalmographus ignis ante ipsum præcedet: de D. Augul.
quo igne dicit Beatus Augustinus ad aquarum diluuij altitudi- 20. de ciuit.
nem esse ascensuram. Hic ignis omnes viuentes comburet, & Dei. c. 18.
in electis id omne, quod purificandum inueniet purgabit & Mag. sent. e.
erit loco purgatorij, vt habet Magister sententiarum. Tunc, vt in 4. d. 44.
ait Diuus Paulus, omnes quidem resurgemus, sed non omnes 1. Cor. 15.
immutabimur. Tunc cum anima iusti cum corpori suo coniun-
37 getur, quanta lætitia & voluptate perfundet? veni huc (dicit
illi) corpus sanctum, frui mecum gloria, in qua acquirenda so-
cius fuisti & comes. Cum vero ex sepulchro excitatus resurget,
& angelum custodem suum ad vitam viderit, quo gaudio exul-
tabit? veni, dicit illi angelus, veni frater, ne timeas, pro te hodie
est pronuntianda sententia: hodie te in secura quiete, & integril-
lius coronæ possessione constituent, quæ tuis debetur labori-
bus. Animæ vero peccatoris quæ erit angustia, quis dolor, quæ
tristitia: cum ad corpus suum animandum vocabitur? Maledi-
ctum corpus, clamabit misera, maledicta hora in qua te primū
informaui, quando quidem tua causa in voluptatum poenam
quibus semper tibi sum obsequata, condemnor. Accede huc mi-

sera, & infœlix caro, vt pœnarum sis particeps, quæ peccatorū 28
fuiti facia. O maledicta lingua qua proximis toties maledixi,
O maledictæ manus quibus tot eos affeci iniurijs. O oculi male-
dicti mearum libidinum ministri, O membra infirma præteritas
vitæ voluptates æternis ignibus persoluite. Cùm verò ad sepul-
chrum adstantem diabolum viderit, qui erit terror? qui horror?
tunc congregabuntur omnes gentes, nudi reges & imperatores
adstabant, nullæ ibi coronæ, nulla regna, nulla sceptræ, nulla ser-
uorum pompa. Nudi tyrannidis, & iniustitiæ suæ rationem red-
dent. Nudi mali pontifices, & episcopi, & ecclesiæ prælati ad-
stabant sine mitris, sine vlla authoritate magno cum pudore vo-
luptuariæ & prophanæ vitæ quam Dei sui que muneris obliti vi-
xerunt. Nudi adstant iudices absque virgis cæterisque impe-
rij insignibus. Omnes denique adstant ante tremendum illud 29
iustitiæ diuinæ tribunal: & vniuscuiusq; peccata & scelera pro-
dibunt in publicum. Iusti verò (vt ait D. Paulus) rapiuntur in
nubibus obuiam Christo in æra. Quæ tunc lætitia erit, quod
gaudium, cùm militantis ecclesiæ ciues triumphantis ciuibus
coniungentur? quam dulces, quam charos veri amoris dabunt
amplexus, vt nunquam postea diuellantur. Humi cætera malo-
rum turba iacebit omnium dæmonum multitudine septa, qui
cùm iustos ascendentes viderint, quis mœrorem explicare pos-
set, quem ex illorum gaudio & fœlicitate percipient? tunc quod
per Malachiam dixit Deus, implebitur: accedam ad vos in iu-
dicio, & ero testis velox maleficis, & adulteris, & periuris, & ijs,
qui calumniatur mercedem mercenarij, & humiliant viduas,
& pupillos, & opprimunt peregrinum, nec timuerunt me: dicit
Dominus exercituum. Testis velox apparebit, quia coram om-
nibus citò claritatis suæ radio malorum scelera detegit. O Dei
lux, O splendor ineffabilis, quis radios tuos effugere poterit? tunc
tandem terribilem illam sententiam diuinus iudex pronuntia-
bit, discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est
Diabolo. Dixit Deus ad Hierusalem: in via sororis tuæ ambu-
lasti, & dabo calicē eius in manu tua, id est, quia vixisti vt soror
tua Samaria, punieris vt illa. Ita hoc loco ait Deus, quia in via
Diaboli ambulasti puniaris vt Diabolus. Heu qui discessus, heu
quæ maledictio, heu qui ignis, heu quæ æternitas, heu quod Dæ-
monum consortium. Quid primum deplorabimus? separatio-
nem

1. Thes. 4.

Mal. 3.

Matt. 25.

Ezech. 23.

31 nem nē illam à Deo & sanctis eius, an maledictionem? an ig-
nem? an malorum æternitatem? heu quam deploranda om-
nia sunt. Lata sententia, quæ erit tortorum in ea exequenda di-
ligentia? Cùm rex Assuerus Aman supra reginæ lectulum vidisset. Hest. 7.
dixit iratus, etiam reginam vult opprimere, me præsentem,
in domo mea. Nec dum verbum de ore regis exierat & statim
operuerunt faciem eius, quod morte dignum esse significabat.
Non dum iusserat rex occidi, & iam tenebant vincitū, qui ei pau-
lò antè ministrabant. Cùm imperabit summus rex Iesus Chri-
stus, ite maledicti, qua vi, quo furore, qua fœuitia infœlices pec-
catores dæmonum turba rapiet ad supplicium, quod iam diu cu-
rant, & optant? si illi qui non optauerant, Assueri sententiã sunt
tanta cum diligentia exequuti. Hæc fratres charissimi si medi-
32 tari aliquando vellemus, quoties à peccatis, huius saltem iudi-
cij timore abstineremus. Cogitabat aliquando Sanfon quonam
modo Philistæos posset euertere: cumq; iam mensis dies insta-
ret tercentas vulpes cepit, caudisque earum iunctis, faces ligauit
in medio, quas igne succedens dimisit, vt huc illuc per Philisti-
norum segetes discurrerent: & ita accidit. Igitur igne vulpium
caudis imposito victor extitit Sanfon: ita & vos fratres si vince-
re vultis, vulpium caudas succendere debetis: vestri affectus, ve-
stræ cogitationes, vestra tentationes sunt veluti vulpes. Existit
cogitatio, vlciscendam esse iniuriam, specta caudam & finem,
qui vltionem consequi solet: vtiq; exilium à patria, & vbi-
cunq; sis timor perpetuus, huic caudæ appone, ite in ignem æter-
num, & cogita in eo peccato mori te facile posse. Existit alia co-
33 gitatio & te ad ludum inuitat, vt tristitiam deponas ex animo,
vulpis huius cauda est, post ludum sequi contentionem, perfu-
diam, periurium. Succende igitur hanc caudam, recordare si
tunc mors interueniret æternis ignibus te esse conflagraturum.
& ita vitiorum tuorum victor existes, Diaboli supera-
bis astutias, & te ad diuinam gratiam recipien-
dam dispones, qua acquiritur gloria, ad
quam nos perducatur Iesus

Mariæ filius.

Amen.

In

Dominica I. Aduentus
In eadem Dominica pri-
ma Aduentus

CONCIO II.

Erunt signa in Sole, Luna, & Stellis &c. Lucæ. 21.

INNUMERABILES Sunt causæ, propter quas homo Deum amare, & ei omni cura & diligentia seruire debet: quia nimirum bonus est, quia potens, quia misericors, quia liberalis, & tandem quia Deus est. Quia hoc nomine perfectiones omnes continentur, quæ nec hominum, nec angelorum lingua explicari possunt. Hoc Deus significare voluisse videtur, cum mittens Moysen in Aegyptum dixit nomen suum esse qui est, qui est misit me ad vos. Vt ostenderet, quam æquum esset vt illi in eo confiderent, & eius se protectioni traderent. Ac si diceret, vos in Aegyptum venistis ob spem & fiduciam, quam tunc in Ioseph & Pharaonis familiaritate habebatis: eius regis virtus causa fuit, cur domos vestras deserentes alienam terram habitare voluistis. Successit postea alius rex qui non amabat Ioseph, vt prior, & ita vos in hoc seruitutis statu constituit. Iam potuistis animaduertere non esse confidendum in hominibus, qui quamuis in omnibus tertie ¹ saltem mortales sunt. Et quia ego sum qui sum, mihi tantum ³ fidem præstare debetis: in me omnem spem vestram collocare, quia nunquam deficio, semper sum, qui sum, ego Dominus, & non mutor: & idè neq; promissa mea deficere possunt. Hac consideratione, quisnam Deus sit; sancti omnes quasi extra se rapti ei seruire, & omnino eius se obedientiæ subijcere statuebant: & eò magis, quia amorem, quo nos Deus amat, intelligebant. Hanc affert causam Ecclesiasticus dicens; iudicium patris audite filij dilecti, & sic facite, vt salui sitis: ac si diceret confidite in eius amore, quando quidè filij eius estis dilecti, quia amor fallere nescit. Parete illi, nã quod iubet hoc vobis cõuenire scitote. Et alibi dixerat; vt dissolutis corde, qui nõ credũt Deo. Cor dissolutum

Exod. 3.

Malach. 3.

Eccles. 3.

Eccles. 2.

- 4 solutum & vagum habet, qui se Deo non subijcit, neq; in eo, vt par est, confidit: effræ nati enim cordis hoc signum est, & temerarij. Cũ igitur Deus sit qui est, res est omnino indigna & vilis, moueri nos potius malis, quæ timemus ad seruiendum ipsi, quã tot iustissimis causis, quæ nos ad eum amandum incitare deberent. Seruos vestros omnia, vi, & verberibus præstare admiramini, & timore vobis seruire, cum tamen homines sitis: cum verò Deus sit qui est, & tot in vos quotidie beneficia conferat, nihil tamen vobis nisi timore, & minis persuadere posse, non admiramini? ò humanam infœlicitatem. Cũ intelligeret Dominus nostram duritiẽ, vt nos deterreret, signis admirabilibus quæ vltimi iudicij diem præcessura sunt in hodierno Euangelio minatur, dicens, *Erunt signa in Sole & Luna.* Sanctus Propheta Dauid magno quodam exordio incipit, Audite hæc omnes gentes, auribus percipite omnes, qui habitatis orbem. Omnes vocat; nullam nationum aut gentium diuisionẽ facit, quia ad omnes pertinet, id quod docere vult: & idè addidit, quiq; terrigenæ, & filij hominum, simul in vnũ diues & pauper. Quod narrare vult dignum est, vt tam à paupere quam à diuite audiatur. Agè verò ò Propheta sancte, narra iam quod dicturus es, quamuis enim non adsunt homines delicati, qui in lectulo iacent sopiti, nec mulieres quæ sese comunt, & ornant nihil de sermone cogitantes, nec potentes, qui meridie surgunt, & missa tantũ festinãter dicta cõtentifunt. Hic tamen pauci adsumus, qui summo audiendi desiderio tenemur, hoc quod te dicturũ nobis esse polliceris. Os meũ (inquit) loquetur sapientiam, & meditatio cordis mei prudentiã.
- 6 Dic tandem aliquãdo sanctissime rex, quod dicturus es, noli esse in tuo sermone prolixus: nam si hoc intelligent, paucos omnino auditores habebis: si prolixus esse vis in conuiujs, in ludis in comedijs & fabulis esse poteris, Dei verbum prolixũ ferre non possunt. Nolite obsecro defatigari, hoc enim quod dicturus sum Dei doctrina est, nõ mea: ad quam inclinabo in parabolam aurẽ meã & ab eo edoctus aperiam in psalterio propositionẽ meam, vt in animis vestris facilius imprimatur. *Sãcta Maria Sãnora.* Magnum quid nobis dicturus est, & idè tã longo exordio & verborum ambitu auditorum animos attentos reddit, & ita profecto est: Subdit enim statim interrogans sibi ipse: cur timebo in die mala? cur in laboriosa mortis die mihi timendum est? num forte

Psal. 48.

Fortè quia diuitias desero, quas tanto labore acquisiui? num
quia uxorem formosam desero? num quia filios orphanos? num
quia affines & amicos? num quia ad loca proficiscor ignota? ideo
nè timendum mihi est? minime verò. Quid igitur timebo? quia
supple iniquitas, calcanei mei circumdabit me. Calcaneum est
humanæ vitæ extremum: calcanei verò peccata sunt quæ dum
in vltimum vitæ tempus prorogamus poenitentiam, adueniens
mors in anima inuenit: hæc enim ita nos circumdabunt, vt in in-
fernum præcipites agant. Hoc ò mortales nobis timendū est. O
sententiã admirabilẽ, quã vtinã in vestris cordibus Spiritus San-
ctus imprimeret. Hac de causa minatur redẽptor noster, vt pec-
cata timere discamus, ne mors in ijs nos inueniat: quare (ait,) **Erunt signa in Sole & Luna.** Hierunt mudi quasi paroxysmi, & in-
stantis mortis indicia. Hoc significare voluit David cum dixit, **Psalm. 101**
Simile. opera manuum tuarum sunt celi, ipsi peribunt, tu autem permanes,
& omnes sicut vestimentum veterascent. In senectute cæcutiunt
oculi, tremunt membra, nutare omnia videntur, & vicinã mortẽ
innuerit: ita etiam in vltima mundi senectute, cum iam eius insta-
bit interitus, eius oculi, id est, Sol & Luna, obscurabuntur, **Erunt**
terramotus per loca. Homines tanquam arena maris tempestate cõ-
mota turbabuntur: ædificia corruent, & omnia terræ hiatibus ex-
haurientur. Cum Deus Aegyptiã & Pharaonis obstinationẽ
fastidians, vlcisci se tandẽ statuit: vnum ex præcipuis signis fuit
Deos, quos adorabãt euertere, & ita dixit in cunctis dijs Aegy-
pti faciã iudicia ego Dñs. Nã antequã ea nocte exirẽt Hebræi,
Aegypti idola omnia ceciderunt: eodẽ modo ea omnia, quæ ho-
mines tanquã idola venerãtur, & colunt diuitias, possessiones, & di-
ficia, hæc prius evertet Deus, & in ijs iudicium quod est de omni
carne facturus ostẽdet, & ideo subdit Dñs: **Et in terris pressura gen-
tium & crescentibus hominibus.** Cũ de hac die ageret Propheta Joel
ait, vinea cõfusa est, & ficus elãguit, & omnia ligna agraria ruerunt,
& causam addit, quia cõfusum est gaudiũ a filijs hominũ. Quod
si arbores eo die arescent, quid facient homines peccatores? qua-
re addit: accingite vos, & plangite sacerdotes vlulate ministri al-
taris, ingredimini, cubate in sacco ministri Dei mei, quoniam in-
terijt de domo Dei vestri sacrificiũ & libatio, id est, quia tũc nõ
erit sacrificiũ, quo Deum placare possitis, nunc sacerdotes dum
tempus habetis poenitentiam facite, sanctificate ieiuniũ, vocate
coetum,

coetum, congregate senes: omnes habitatores terræ in domũ Dei
vestri, & clamate ad Dominum. Aduertite: vt sacerdotibus, & se-
nibus iubet, vt cæteros omnes ad poenitentiaẽ prouocent. Statim
verò tanquam tristitia plenus exclamat A, a, a, diei, quia propẽ
est dies Domini, & quasi vastitas à potente veniet. Monet nos
eo loco per hunc prophetam Spiritus sanctus dicens, *Simile.*
est gaudium a filijs hominum propter afflictionem, in qua se ea
die videbunt. Si pes aut manus, aut aliquod aliud membrũ luxa-
tum est, & è suo loco motum, vt in suũ locum redeat, sine magno
dolore fieri non potest: quid si omnia corporis membra è suis lo-
cis mota essent? quot mēbra, tot essent dolores. Considerate ob-
secro fratres omnes mundi status, qui membra ipsius mundi sunt
& luxata videbitis, & è suis locis in aliena prolapsa, ecclesiastici,
nobiles, mercatores, artifices, rustici, & fere omnes è proprijs lo-
cis moti sunt tanquam membra detorta. Pauci in officio con-
tinentur, pauci præstant quod debent. Eo igitur die reformator
ille vniuersalis adueniet, & vnumquodque membrum in locum
suum nõ sine magno dolore reuocabit. Proprius enim locus, qui
illi debetur, qui in culpa versatur, est poena. Heu mundus infœ-
lix, quo dolore in omnibus tuis membris miser afficeris: cum iu-
stus ille iudex reddet vnicuiq; secundum opera sua:

Arescentibus hominibus præ timore. Aliqua hic videtur esse cõtra-
dictio, quia alio in loco ait Dñs: sicut factũ est in diebus Noe, ita
erit & in diebus filij hominis: edebant & bibebãt, uxores duce-
bant, & dabantur ad nuptias vsq; in diẽ, qua intrauit Noe in ar-
cã, & venit diluuiũ & perdidit omnes. Apud Lucã dixit, attẽdi
te autẽ vobis nè forte grauentur corda vestra in crapula, & ebrie-
tate & curis huius vitę, & superueniat in vos repẽtina dies illa tã
quã laqueus enim superueniet in omnes, qui sedẽt superficiem
omnis terrę. Hic autẽ ait: erunt signa, & arescent homines præ ti-
more. Quomodo igitur edet, bibet, uxores ducent, si hæc signa
erunt? sed facile respõdetur, diẽ nõ vocari tãtũ vltimũ illũ iudicij
diẽ, sed totũ illud tẽpus ab initio turbationis vsq; ad aduentum
Dñi, & antẽ quã ea signa fiant, edet homines, bibet, uxores du-
cet & c. & ideo paratos nos esse monet in id tẽpus, quo ea signa
vẽtura sunt. Quali significet, post quã ea venerint, & turbari ho-
mines incipient, difficile posse nos poenitentiam facere. **Plu-
rimum autem notandum est, quod cum tot futura sint, quæ præ-
sentia**

Simile.

Luc. 17.
Gene. 7.
Luc. 21.

sentia timorem hominibus afferent, ait tamen quod, timebunt
 res futuras præ timore, & expectatione eorū; scilicet, quæ super-
 uenient vniuerso orbi. Quali diceret, quod non ea signa tantum
 timebant, quantum rationē quam diuino iudici redditori sunt.
 Hoc nūc præuidētes timere deberemus cogitantes, cum opera
 nostra rigoroso Dei iudicio tanquam setaceo cribro decutiēda
 erūt, farina nē an furfur exhibit. Accidit mulieri cū farinā à fufu-
 re separare vult (vulgo *quando cierge*) inuenire totū ferē furfur
 esse, aliās totam esse farinā & fufuris nihil penē habere admix-
 tū. *O vala me la beatissima Trinidad.* Cū mea ieiunia, meæ oratio-
 nes, meæ elemosynæ meus status diuini iudicij cribro purgabū-
 tur, quid exhibit, farina nē, an furfur? inuenietur nē totū fuisse va-
 nitatē & apparētā, an pura opera & perfecta? hoc est quod plus
 timeri debet. *Nam & virtutes calorū mouebuntur.* Idest angeli, se
 cundū aliquos, quæ magna exaggeratio est, dicere quod ipsimet
 angeli timebunt. Quemadmodum si quis urbem ardere videat,
 quamuis in tuto sit, & securo loco, quo peruenire ignis non po-
 test, ex ipso tamen ignis aspectu horrore quendā concipere vi-
 detur. Ideo B. Gregorius super illa verba Iob, colūnx cæli tre-
 munt, & contremiscunt ad nutum eius, ait, quid facient tabulæ
 quando tremunt colūnx? quid virgula deserti quādo cedrus pa-
 radisi concutitur? *His autem fieri incipientibus respicite.* Cum hyeme
 gelat, testis homines continentur, vere autē inripiēte, cum vi-
 rent & florent omnia, tunc exeunt, & campi pulchritudine gau-
 dents: ita nunc iusti tanquā hyeme afflicti tristes & inclusi, tunc
 verò tanquā adueniente vere signa illa spectabunt, ac si flores, &
 rosæ essent: Et ita illis ait Dominus, vt ea respiciant, & gaudeant.
*Respicite & leuate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio ve-
 stra.* Si rex aliquis Christianus Turcarum urbē obsidet, captiui
 qui in ea sunt, cum bombardarum strepitum audiunt, & expug-
 nari urbem intelligunt, vt gaudent proximæ libertatis spe cre-
 dit: Deo æterne quam certa tua victoria est, quam meritò gau-
 debunt iusti cum viderint terræ motus illos, fulmina, fulgura, &
 cætera omnia tuæ potētis signa, quibus hostes tuos deterrebis)
 cogitātes libertatis suæ tempus aduentare. Si huius sortis parti-
 cipes esse vultis estote hic fratres captiui: vnicuiq; Christiano-
 rū ea verba conueniant, æquū est, quæ dixit Patriarcha Iacob fi-
 lio suo Isachar: Isachar asinus fortis accubās inter terminos. Vi-
 ditre-

Simile.

Simile.

D. Greg. su-
per Iob. 26.

Simile.

Simile

Genes. 49.

16 dit requiem quòd esset bona, & terram, quod optima, & suppo-
 suit humerum suum ad portandum, factusq; est tributis seruiēs.
 Mundus bonos appellat asinos irridendi gratia, neq; id, quod di-
 cit intelligit: quia malitiosi, fraudulentī, iracundi non sunt, asī-
 nos esse putat: ita esse eos conuenit si saluari debent, vt quisq;
 sit tanquam asinus fortis qui omnes vitiorum terminos, & extre-
 mitates, euitet quadam mediocritate contētus. Hoc enim est ac-
 cubare inter terminos. Et præterea habitare inter terminos dici-
 tur quia ita spiritualia, & cælestia curat, vt corporis & earum re-
 rum quæ necessarię sunt ad id alendum, penitus non obliuiscatur
 & ita corporalia & terrena curat, vt nō obliuiscatur cælestia:
 cogitans autem quam præstans sit glorię quies diuinæ legi hume-
 ros suos libentissime subiicit, & Dei amore facit se tributarium.
 17 Sunt aliqui qui si ab eis elemosynam pro pauperibus petis: quo-
 tidie (inquiūt) petere a nobis debetis? sumusne tributarij? dō quātū
 à vero erratis, nam si gloriam lucrari vultis tributarij Dei in hac
 vita sitis necesse est. Cogitate hæc obsecro fratres, quæ magni
 momentisunt, & dicat vnusquisq; in corde suo: Domine meus
 tributarius tuus sum, tributum hoc tibi soluere volo, quotidie,
 manē, & vesperi aliquantulum temporis in sumam, me diui-
 næ tuæ maiestati commendans, & vitæ meæ rationem dispo-
 nens: & in meliorem ordinem redigens: vt tuo sancto seruitio de-
 dicer. Missam quotidie audiam maiori qua poterō deuotione,
 diebus Dominicis sermonem, octauo quoque die confitebor
 peccata mea, & sanctissimæ eucharistiæ sacramentum accipiam
 bis saltem in mense, lucri quartam partem pauperibus distri-
 buam, visitabo hospitalia, & carceres, si me iniuria afficient, ig-
 noscam. Hæc omnia tributa pro te Domine solvam, & tanquam
 captiuus in posterum viam factus, tributis seruiens. O te bea-
 tum si ita viues quia redemptionem ea die inuenies. Quod si in
 libertate hic viuere vultis voluntati obsequens, diuinæ verò re-
 pugnas, ne expectestunc redemptionem, sed captiuitatē eter-
 nam, quia illi tantum, qui hic demisso capite, & humiles sunt, di-
 cit Dominus; *Respicite & leuate capita vestra quoniam appropinquat
 redemptio vestra, & tunc videbunt filium hominis &c.* Cur quælo dō
 Domine tu imple rationem ab hominibus exigere vis? quis nam
 rex, quis Dominus in hoc mundo est, qui à seruis suis rationem
 exigit? Mayor domo id committere solet, vt postquam exegit
 Aduent. B ipse

Iob. 14. ipse videat. Hoc admirabatur Iob dicens: homo natus de muliere &c. Et dignum ducis super huiuscemodi aperire oculos tuos, & adducere eum tecum in iudicium? ut digneris tu Domine rationem in iudicio repetere à re tam vili, & miserabili, ut homo est: & altissima tua maiestate dignum hoc existimes: melius esse videretur, ut angelo hoc committeretur, & eò magis, quòd alia grauissima negotia illis commissa sunt, ut illud omniū quotquot fuere grauissimum verbi diuini incarnationis, quod Diuo Gabrieli commissum est. O ineffabilis Dei misericordia, & bonitas, ipse rationem exigere vult, quia si alius exigeret summo iustitiae rigore æquaret omnia: & ideo, ut imbecillitati nostræ cõpateretur, & plurimum de eo, quod debemus ignoscendo remitteret ille ipse rem nostram agere vult. Præterea quia non modo operum, sed desideriorum & cogitationum rationem reddere debemus, quas solus Deus nouit non angeli. Dicitur etiam quòd ante eius aduentum apparebit signum eius in celo, quod sanctissimæ crucis signum est: quod malis maiori erit tormento. Columna illa, quæ die nubes Hebræis videbatur, noctu ignis erat. Heu peccator, filij Dei crux, & passio, quæ nunc nubes est, quæ omnes vmbra sua tuetur ac protegit, eo die contra te in ignem mutabitur: nisi ea nunc ad tuam salutem uti volueris. Utaris igitur frater tanto bono hac enim cruce iter tibi securum reddes, & tutum. Hinc intelligetis cur David rogabat vehementissimè Deum dicens: non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.

Psalm. 42. Qui tamen alibi ait: iudica me Deus, & discerne causam meam. Quomodo vir sanctissime contraria à Deo petis? modo ut te iudicet, modo ne iudicet? vtrumque dico, nec tamen vlla repugnantia est. Nam cum dico, nò intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur &c. Hoc dico mea tantum peccata cogitans, quæ si tantum spectat Deus, condemnari timeo. Cum verò te Domine tot ac tantum pro me passum esse recordor, tuis meritis confidens, quæ pœnitentiæ meæ valorem tribuunt magna cum fiducia dico: iudica me Deus. Et ita sancta Ecclesia in solenni illo cantico, Te Deum laudamus cum diuini iudicij mentionem fecisset dicens: iudex crederis esse venturus: tanquam metum ex eo, & terrorem concepisset: ad sacratissimum Iesu Christi sanguinem tanquam ad remedium humilissimè

li sese inclinatione demittens, confugit dicens: te ergò quæ summus tuis famulis subueni, quos precioso sanguine redemisti. Præterea in ijs verbis, iudica me Deus, & discerne causam meam de gente non sancta: includitur in quoniam magna iustorum fiducia pars consistat: hoc est, in fine, propter quem omnia tua opera fecerunt. Quasi diceret, ne iudices Domine labores sudores, pericula, vigilias, tantum, quia hæc omnia auari etiam pecuniarum causa tolerant: gulosi ut edant, luxuriosi, ut suis appetitibus obsequantur, superbi & ambitiosi gloriæ & dignitatum desiderio. Quare ò Domine ne iudices opera mea sic nuda, sed discerne causam meam de gente non sancta: hoc est magna ex parte spei meæ, & fiduciæ fundamentum te solū meorū operum finem fuisse & causam. Tua tantū causa, tuo amore laboravi, tu me es vnus, & solus finis. Discerne causam meam de gente non sancta, quæ alios fines suorum operū habet. O quanti momenti illud est: ut plurimū finē, cuius gratia operamur spectemus, quādo quidē iudex, qui nos iudicaturus est, nouit hominum cogitationes, & corda, ita quæ tūc nò tantū virtutes, & honorū opera patefient, quæ hic illi occultant, tanquā agricola, qui frumētum abscondit sub terra, ne aues illud comedant: verum etiam patefient eorum sanctæ intentiones. Illi verò quibus satis non fuit bene operari pura & sancta intentione, sed omni efficacia, & studio curauerunt, ut alij quoque bene operarentur, & Deo seruirent: quas ibi coronas accipient? hoc magno erat D. Paulo solatio qui aiebat: quæ est enim nostra spes, aut gaudiū, aut corona gloriæ, non ne vos ante Dominū nostrū Iesum Christū, estis in aduētū eius? & iterū repetit, vos enim estis gloria nostra, & gaudium. O felices illos, qui suis oculis peccatores videbunt, sua opera, & diligentia ad penitentiam conuersos. Tunc dicet rex ijs, qui à dextris eius erunt, venite benedicti patris mei, &c. esuriui enim & dedistis mihi manducare. O ineffabilis Dei benignitas, qui nos de hoc monere voluit. Cū in vniuersitate aliqua in licentiarum numerū aliquem volūt admittere, eū prius doctores summo cū rigore examināt: nec monent, quæ de re arguere debent. Dicite obsecro nōne illi, qui gradū accipere debet singulare beneficiū videretur, ut multo ante communicarent cū eo quæstiones, quas proposituri sunt: ut esset ad respondendam paratior: ita est profecto, & si certior hac de re factus, non se antea præpararet, nulla esset excusatione dignus

i. ad The. 8

Matth. 25

Simile.

dignus. Vltima illa iudicij die licentiatu gradū expectamus, 25
quia tunc licentiam nobis daturus est Dominus, vt eius faciem
cū beatis videre liceat. Voluit autem vniuersalis magister Iesus
Christus Redemptor noster singulari beneficio monere nos an-
tea: quæ tūc quæstiones nobis propositurus est. Quæ sunt, esu-
riui, sitiui, hospes erā, nud⁹ erā, &c. In his nūc nos exercere debe-
mus, vt tūc interrogati sciamus respōdere. Et ideo dixit Dauid,
iucūdus homo, qui miseretur, & commodat: disponet sermones
suos in iudicio, id est, quid tūc respōdere possit, habebit. Cū di-
cet Dñs: esuriui, verè respōdere poterit: at ego Dñe dedi tibi mā-
ducare. Cū dicet hospes erā, sciet huic difficultati respōdere, &
dicet: ego te collegi, & sic de omnibus operibus misericordiæ.

Plurimū autem notanda sunt ea verba, quod vni ex minimis
meis fecistis, mihi fecistis: quæ verba declarat s. Augustinus hoc 26
exemplo, Quemadmodū ob naturalem amorē, quō in ea omnia
membra amo, si quis pedem premit aut manū, dico, heus tu rece-
de, quia me premit: cū tamē pedem tantū aut manū premit: & si
podagra pedes laborant, dico me esse infirmū: & cū in vinculis
pedes sunt, dico me esse vinctū: ita etiam quia omnes Iesu Chri-
sti membra sumus, qui nos tam singulari amore diligit: ait se vin-
ctum esse, & infirmum cū in suorum aliquis vinctus est, aut infir-
mus. Et quemadmodū si pedis vulnus curamus, homo curatur,
qui dicere solet, dō quantum me refecistis, ita etiam tanquam pro-
prium solatium recipit Dominus, quod pauperi datur: vt ipse
met significauit per Esaiam dicens: hæc est requies mea: reficite
lapsum, & hoc est refrigerium meum. Benedictus & glorificatus
sit talis Deus, qui ita pauperes diligit, & eos qui illis benefaciunt 27
æternis remunerat præmijs. Nam vt Dauid Abigail ob munus
quod ei tempore suæ necessitatis obtulerat, in vxorem accepit
& reginam illam fecit: ita Deus si illi nunc in suorum neces- ita-
te succurres, regem faciet, ideo enim dictus est: percipite reg-
num. His igitur quæstionibus studete fratres. Charissimi diligen-
ter cum pauperibus vestra distribuente, qui Iesu Christi loco in
terris sunt. Nolite esse, vt animalia, quæ nisi mortua, & cocta co-
medi non possunt. Ita diuites nonnulli sunt, qui nisi anteā morte
coquantur nihil profunt. Facite vobis thesaurum non deficien-
tem in celis (ait Dominus) cū videat homines thesaurizandi ami-
cos esse, eos thesaurizare non prohibet: sed in celo thesaurizare
iubet.

Psalms. 3.

Aug. sup. il-
lud. Matth.

25.

Simile.

Esa. 28.

1. Reg. 25.

Luc. 12.

28 iubet, qui locus securus est: vt Diuus Paulus cū videret homi-
nes tanto gloriæ, & honoris desiderio teneri, non dixit eos nul-
lo modo gloriari debere: sed qui gloriatur (inquit) in Domino 2. Cor. 10,
glorietur.

Super ista verba Domini notare potestis quā malū sit pec-
catum, quando quidem thesauros in diuino pectore absconditos,
quo fur non appropinquat, mortale peccatum inde auferre po-
test. Vt intelligatis, quāto odio peccatū dignum sit, & quoniam
elemosyna facienda est in gratia & gratiose cū gaudio & laci-
tia, ideo vocauit Diuus Paulus ipsammet elemosynam gratiam 1. ad Cor. 16
dicens, cū autem præsens fuero quos probaueritis, per episto-
las ad vos mittam perferre gratiam vestrā in Hierusalem, id est,
elemosynam vestram. Quod si in hoc seculares se & laici exer-
29 cere debent, multo magis ecclesiastici, & omnium maxime præ-
lati. Et ita ait Diuus Augustinus, bona clericorum bona paupe- D. Augusti-
rum sunt: vnde ego, qui episcopus sum, cauere debeo, ne res pau- serm. 21. ad
perum diuitibus elargiar. Con sanguineos habeo, ad me veniūt frat. in er.
dicentes, da nobis pater aliquid, caro enim tua sumus. Et tamen
Dei gratia con sanguineum aliquem ditasse non recolo. Chario-
res enim mihi pauperes reputo, quā diuites. Heu, heu, heu, quā
deploranda hæc tempora sunt, quantum hodie in superfluita-
tes infumitur: cū in vna quaque Christianorum republica tan-
ta sit pauperum multitudo. Verum cur o Domine eorum tan-
tum recordaris, qui corporalia pietatis opera exercuerūt illis tā-
tum regnum datur & præmium? cur nullam eorum mentionem
facis, qui tuo amore mundum deserentes, sese religionum clau-
30 stris incluserunt, viuentes in paupertate, obedientia, & castitate?
cur nullam eorum, qui vt legem tuam docerent tot labores su-
bierunt? cur nullam tot martyrum qui pro nominis & gloriæ
tuæ confessione tot passi sunt tormentorum genera? hoc Domi-
num significare voluisse dico vt quæ ac quanta horum futura
sunt præmia, si pro aqua frigida, panis buccella, & minima qua-
que re pauperi in elemosynam eius amore data regnum largi-
tur æternum. Benedicta sit tanta liberalitas, & magnificentia: &
beati illi, qui huic Domino seruiunt. Cū ita bonos & electos
Dominus solatus erit, ad malos sese tanquam leo iratus conuer-
tet, dicens: discedite à me maledicti. Hoc verbo discedite deno-
tatur maxima poena damnatorum, quæ à theologis poena dam-
natio.

Aduent.

B 3

nivo-

ni vocatur, quæ non est æqualis omnibus, quia eò maior erit do-
lor: quæ dānati ex diuinæ visionis priuatione percipiēt, quò pla-
ra peccata, & maiori malitia, & deprauatione cōmiserint. Vt la-
pis fertur lōgius, quò sapius & maiori vi iacitur. In verbo, male-
dicti denotatur ligatio intellectus, & volūtatis, quia (vt ait Sco-
tus) pœna sensus dānatorū cōsistit quantū ad animas (quia cor-
pora eorū post resurrectionē verè patientur, & cremabuntur ab
igne infernali) in ligatione siue in carceratione intellectus, qui ita
est ligatus, vt necesse omnino sit eū de pœna illa & igne in quo
detinetur perpetuò cogitare. Voluntas verò ligata est, vt maxi-
mè odiat illā pœnā. Ex quo sequitur illa tristitia, qua tristantur
dānati. Pœnā autem hāc terribiorē facit hoc quod ait Domi-
nus: discedite in ignē æternum. Nam si huic pœnæ certum ali-
quod tempus præficeretur, aliquod dānatis esset consolatio. 22
nis genus. Considerate oceani magnitudinē, quam immensa est
aqua, quā continet, fingite animo centesimo millesimo quoque
anno formicā ex eo bibere, quantum formica potest: diceret au-
tē Deus dānatis, cōfidite, nam cū exhaurietur à formica mare,
tunc pœnarū vestrarum finis erit. Dico maggam ex eo spem cō-
cipere posse dānatos, & meritò: quia finis aliquis futurus esset,
imò millies, & millies millies exhauriri posset: & hoc omne ni-
hil omninò est, si cum æternitate comparatur, quæ nunquā, nun-
quam, nunquam, finē habitura est. Vt intelligatis fratres quanti
referat victores ea die existere, & quāuis ignis ille obscurus est,
& tenebrosus vt ea Dñi verba significant, eijcite in tenebras ex-
teriores, tamen quòd illis pœna augere poterit ibi videbunt. Et
ita B. Gregor. ait: vt peccatores amplius in supplicio puniantur,
& eorum vident gloriā, quos contempserunt, & de illorum tor-
quētur pœna quos inutiliter amauerūt. Et ita dicitur, peccator
videbit & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet. Quis tunc
erit malorū terror, cū terribilē illam sententiam audient, cū vix
paruā stillā sermonis eius audierimus. quis poterit tonitruū ma-
gnitudinis illius intueri: ait Iob: omnes huius vitæ labores vo-
cat eo loco Iob stilla sermonis Dei, eius verò magnitudinis to-
nitruū, vltimam huius dici sententiā. Quare ò infelix homo si
leuem huius vitæ dolorem minimā quamq; molestiā ferre non
potes: quid tūc facies, terribili huius sententiæ tonitruo, deterri-
tus? quid respōdebis: vt obmutesces cū Deus illā condēnationis
tuæ

Simile.

Scotus. 1. 4.
distin. 4. 4.
q. 2.Matth. 22.
B. Greg.

Psalm. III

Iob. 26.

34 tuæ causam afferet: quia esuriui, & non dedistis mihi manduca-
re, res quæ tā facile fieri potuissent, mutus facebis infelix, quia
omnis iniquitas opilabit os suum. Nunc cū peccamus plerimas
semper excusationes excogitamus, quibus peccata nostra oc-
cultare, aut minuere volumus: ibi vero intelligēt mali excusatio-
nes omnes fore inutiles. Cum primi illi parentes peccauerūt cū
cognouissent se esse nudos consuerunt folia ficus, & fecerunt si-
bi perizomata. Sed adueniente Deo absconderunt se, & cum cla-
maret Deus, Adam vbi es? respōdit, timui eo quod nudus essem
& abscondi me. Ante quā Deus adueniret folia illa ficus optimū
nuditatis suæ remedium videbātur: at adstāte Deo hoc nihil pro-
ficere intellexit: & ideò se nudum fatetur. Idem omnino, pecca-
toribus accidit: nam cū adolescens hoc tempore peccat, excu-
35 sat se dicens nobilem se esse, & ita fieri inter adolescentes. Mu-
lier, quæ tot horas in se ornando consumit, excusat se & statum
suum hoc requirere ait, illa verò quæ castitatem suam turpif-
simo pretio vendit, sese paupertate excusat. Et hoc antequam
Deus veniat fit, at cū clamabit, Adam vbi es? tunc in diuinæ
suæ maiestatis cōspectu excusationum tuarum folia peccata oc-
cultare non poterunt. Ideò Esaias: erubescetis (inquit,) quādo eri-
tis sicut quercus deciditibus folijs. O infelices huius sæculi fi-
lios quæ tunc vestra erit confusio, qui pudor vt peccatorum ve-
strorum grauitatem intelligetis, quæ nūc nullius fere momenti
videntur? Literæ quæ citri succo scribuntur legi nō possunt, nisi
igni admotæ: ita etiam peccata, quæ nunc in corde cōcupiscētis,
& sensualitatis succo, & humore scribuntur a peccatoribus non
36 dignoscuntur, nec dignoscuntur, donec inferni ignibus ad mo-
ueantur. Vt epulo ille diues cū esset in tormentis tunc tādē
peccati sui grauitatem intellexit, & remedium petebat ab Abra-
ham inutiliter. Quis hæc fratres audit, & non perhorrescit, de vi-
tæ suæ mutatione cogitās? Quare obsecro vos, de his sēpē nō agi-
mus? cur non hæc quotidie meditamur? quare res tanti momenti
obliuiscimur? quare qui paruo damno mouemur, hoc quod om-
nium maximū est, quo Deus amittitur, nō timemus? quis vos ita
incātauit, & amētes quodam modo reddidit? quis mētes vestras
excæcauit, vt mala tam timenda pauci omnino sint, qui timeāt,
& ab his sese liberare studeant? quantæ nunc esset utilitatis corpo-
ra nostra affligere, animas purificare!, antequam hoc tempus
B 4 adue-

Psalm. 106

Gene. 3.

Esai. 1.

Simile.

Luc. 16.

adueniat, quod non poenitentiae, sed iudicij tempus est. O bea- 37
tos illos qui antea iudicati & à se ipsis puniti ante supremi iudi-
cis tribunal adstabant. O quanta cum voluptate gratia iam iu-
stificatus, recipies tibi praemia gloriae: ad quam nos perducatur Ie-
sus Mariae filius. Amen.

In eadem Dominica I.

Aduentus

CONCIO TERTIA.

Erunt signa in Sole, Luna, & Stellis &c. Luca. 21.

Exod. 9.

V M Daret Deus legem Moysi, cum in montem
Sinai iussit ascendere. Et cum iam ad montis cul-
men peruenisset, ecce caeperunt audiri tonitrua, ac
micare fulgura, & nubes densissima operire mon-
tem clangorque buccinae vehementis perstrepebat & timuit po-
pulus, qui erat in castris, ita ut dixerint postea Moysi: non lo-
quatur nobis Dominus, ne forte moriamur. Res omnino digna
admiratione, quod ut daret Deus legem tantam prius in mon-
te tempestatem concitarit: ita decebat fratres, sciebat Deus
gentis illius malitiam, & ad legem frangendam promptitudi-
nem, & ut tempestatem illam videntes timerent, ideo eam an-
te legem praecedere voluit. O magna Dei secreta, nouit ecclesia 2
à Spiritu Sancto recta, quod doctrina, quam in hoc aduentu vo-
bis tradere vult excidet citò vobis ex animo, & ideo hodie diem
illum vobis ponit ob oculos, in quo Deus pluere debet fulgura,
& fulmina super inimicos suos. Reuocat hodie in memoria ter-
ribilem illam tempestatem, tuba illius sonum horribilem, ad
quem mortui omnes resuscitabuntur. Hebraeis dedit Deus legem
cum tempestate, ut deterreret, ne eam frangerent, vobis sancta
mater ecclesia doctrinam caelestem tradit cum hac iudicij tēpesta-
te, ut deterriti, eius nunquam obliuiscamini. Quod si dicat ali-
quis, D. Paulus ait, non accepistis spiritum seruitutis iterum in
timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorum Dei, in quo cla-
mamus, abba pater. Quare si filij sumus, filij amore potius alli-
ciendi,

Roma. 8.

3 ciendi, quam timore deterrendi? Dico hanc esse sagittam è Sa-
thanae pharetra egressam, qua eius ministri damna plurima eccle-
siae his temporibus intulerunt: qui cum amatores carnis, &
defensores sint, non solum verbera, sed ne verba quidem ferre
possunt. Et ita in suis legibus praecipunt ne iudicij sermo pra-
dicetur: & qui secus fecerint loquentes de iudicio, homines sine
iudicio existimandos esse. At non ita dicebant homines illi
Dei amantissimi primitiae ecclesiae. Diuus Augustinus toties *D. August.*
hunc iudicij diem in memoriam suis auditoribus reuocabat,
ut cum praedicaret aliquando, super ea verba Matthaei, cum ve-
nerit filius hominis in maiestate sua, &c. rogauerit eos: ne si to-
4 ties iudicij recordationem inculcarent molestus ijs videretur:
nam si id non fecisset Deus negligentiae suae rationem exactu-
rus esset. Dico enim vobis: (inquit ille) quod ipsemet Christus
summus hominum Magister suis discipulis hoc per diuersas pa-
rabolas, & similitudines saepissime praedicauit: ut in sacra Euan-
gelij historia videre est. Neque mirum est hoc fecisse Dominum,
quia hoc vnum ex negotijs est, cur pater eum misit in mundum
ut affirmat Esaias eius nomine dicens: ad annuntiandum man-
suetis misit me: ut praedicarem agnum placabilem Domino, &
diem ultionis Deo nostro. Et ideo veri caelestis huius Magistri
sectatores eum in hoc etiam imitantur: ut doctrinam hanc sa-
pius iterent, ut ea auditores deterriti conuertantur ad Domi-
num. Pro quo est notandum duo esse timoris genera. Primum *Duo timoris*
humanum est & malum, multorum malorum principium & Chri- *genera*
stiana libertati contrarium. Alterum bonum est, Spiritus San-
3 cti effectus & donum, bonorum omnium principium. Prior ti-
mor est ille, quo temporalia damna timemus. Inter alias condi-
tiones malorum, quas refert Dauid vna est, quia illic trepidaue- *Psal. 52.*
runt timore, vbi non erat timor: & ita eiusdem Dauid verba de-
clarat Diuus Basilius, à timore inimici eripe animam meam, id est *D. Basilius.*
libera me Domine ut timeam vllum malum, quod mei inimici
mihi volent inferre: quia qui se timori dedit, prope est, ut ijs etiã
rebus se dedat, quae inde oriri possunt: alius timor est sanctus, quo
Deum, & eius iudicium iramque timeamus, qui animam quantum *Psal. 118.*
uis dissolutam refrenat. Et ideo dixit Dauid, confige timore tuo *D. Basilius.*
carnes meas à iudicij enim tuis timui. Sanctus Basilius ait: in *mil. 2. in*
his verbis metaphoram desumptam esse ab ijs, qui clauo confi- *psal. 33.*
xi sunt,

xi sunt, quos clauis ita continet vt præ dolore neq; in hac neq; in illa partē moueri audeat ne maiori afficiatur dolore: ita etiā qui diuino timore configitur sese mouere non audet, neque vllum peccatū committere rigoris eius memor quo ea Deus punire solet. Taurus cum emittitur omnes in theatri septa intrare cōpeltit. Ita iudicij, & inferni timor sæpissimè efficit, vt nos ad poenitentia septa recipiamus. Vt igitur hunc timorem in hominum animis imprimeret, monet nos Dominus de vltimi illius diei rigore. Cum Dei nomine Propheta Zacharias moneret Tyrum, & Sidonem de onere quod ijs venturum erat, ne miremini, (inquit,) me tot annis ante monere, quia Dominus est oculus hominis, qui à longè præuidet periculum, ne in eo pedes prolabatur. Benedictus & glorificatus sit talis Deus, qui nobis est instar oculi, & quo possimus offendere spectat, vt moneat ne offendamus: & ideo ait. *Erunt signa in Sole & Luna.* Ex hoc apparatu, qui in eius aduentu fieri debet, eius seueritas colligitur moueri cælū & terram, creaturas omnes rationales conuenire. Res est, quæ admirationem parit: fingite, quòd vellet rex de homine aliquo sententiam ferre, & hanc ob causam omnia sua consilia, & regni totius principes cōuocaret, imo omnes qui eius iurisdictioni subijciuntur: quantum hæc timorem illi afferrent, cuius causa hoc iudicium fieret, & eo magis si plures esse causas intelligeret propter quas res meritò eum punire debet, quas antea dissimulauerat: vt de omnibus simul eo die cum illo apparatu iudicaret? O infelix peccator tu ille es, aduersus quem vniuersus mundus surgere debet, cum quo Deus toties dissimulauit, quid de te erit eo die tam laborioso? & ita ille dixit per Esaiam, tacui semper, silui, patiens fui, sicut parturiens loquar, loquar, vt ille qui pectus vterorum scelerum prægnans habet parere desiderans, & producere in publicum, vt seuerissime puniantur, dissipabo & absorbebo simul. Quemadmodum naues dum prospero ac secundo vento nauigant, à fluctibus, & tempestate cū minus id cogitāt, extolluntur, & turbine facto absorbentur: ita (ait Deus) cum homines tuti sibi esse videbuntur, excitabitur huius diei tempestas, & Dei ira absorbebuntur. Solent è terra frigidi quidam vapores excitari, & ijs alij quidam fumi vapores que calidi conuoluti frigidi cōuertuntur in nubes, quæ calidos & siccos in seipsis includunt: hi exitū sibi quærunt, & à suis cōtrarijs recedere tentant,

Simile.

Zach. 9.

Simile.

Esai. 42.

Simile.

Simile.

tant, qua pugna tonitrua sunt, quæ quidem deterrere solent. Sed liberet nos Deus, cum frangitur nubes, & fulmē huc illuc erumpit. Ita fratres mei in diuinæ misericordiæ nube iustitiæ suæ ignis latet inclusus, exitū sibi sæpè iustitia quærunt, sed cū ibi retineatur, nihil aliud nunc facit, quam tonare & strepere: satis nunc Deo est minari, & deterrere dicēdo, *Erunt signa in Sole, & Luna.* Veniet filius hominis. Supplicia etiā quibus nūc homines afficit in hac vita fulgura & tonitrua sunt, ne postea afficiatur æternis. Verū liberet vos Deus cū ex nube ignis erūpet, cū iustitia misericordiæ nubē franget. O quæ rigoris & iræ fulmina ò quot mortis æternæ sagittæ, hoc est, patiens fui, sicut parturiens loquar. *Erunt signa in Sole, & Luna, &c.* Siquis crimē aliquod cōmisit quod morte dignū sit, si iustitiæ ministri ei dicant, captus est o regis nomine, quæ cuius fortissimus sit, statim regis nomine deterritus cōtremiscit. Creaturæ omnes, quæ Dei ministri sunt eo die clamabūt, captus est o peccator sanctissimæ Trinitatis nomine: quis tunc terror erit, & horror ò infelix homo, cum omnes creaturæ contra te surgent? quia scriptū est, & armabit creaturam ad vltionem inimicorum. Omnia seruiunt ei, qui Deo seruit. Egressus est populus Israel ex Aegypto, cælum, terra, mare, flumina, omnia illi seruebant. Cælum dabat illi manna, ignis in itinere præcedebat: aquæ eis erant quasi pro muro, aer siccabat terram, per quam transituri erant, per medium maris montes exultauerunt vt arietes, & colles sicut agni ouium. Omnia Dei seruis seruebant. Eo verò die omnes creaturæ eum qui Deum offendit, offendent, Sol, Luna, stellæ, mare, flumina suis mugitibus, terra suis terræ motibus. *Et in terris pressura gentium præ confusione sonitus maris & fluctuum.* Neque solū insensibiles creaturæ, verū etiam sancti ipsi pietate pleni contra eos, confurgent. Cū essent manus Moysis graues, eas Aaron, & Hur ex vtraque parte sustentabant. O quæ graues manus habet Deus, adeò vt afflictiones omnes suas Iob diuinæ manus tactum appellaret, cum aiebat, miseremini mei quia manus Domini tetigit me. Si diuitiarum amissionem, & filiorum mortem, vxoris persequutionem, corporis plagas tactum diuinæ manus solū appellat, quid fuisset si verberasset? verū quamuis hæc Dei manus graues sint, duo tamen nunc sunt, quæ tanquam Aaron & Hur eas sustentant, ne super nos cadāt. Eius nimirum misericordia, & sanctorū oratio

Simile.

Sap. 5.

Exod. per tō
tūm.

Psalm. 13.

Exod. 17.

Iob. 19.

oratio. Sed veniet illa dies in qua misericordia conuertetur in iudicium, & sancti fient ex intercessoribus accusatores, quia stabunt iusti in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt. O miseros huius seculi filios: cum misericordia & sancti liberis Dei manus ad supplicium cadere sinent, quæ verbera, quosictus vobis infligent: quam verè dixit Diuus Paulus horredum est incidere in manus Dei viuentis: Si hominem inimicum habes, quamuis ex potentioribus huius mundi sit, cras tamen eum moriturum esse sperare potes: & ita inimicitie finis imponetur. Verum si Deum habes inimicum, quisnam finis expectari potest? & ita eius manus, manus sunt Dei viuentis, scilicet in æternum. Curate igitur fratres mei obsecro vos, incidere hic in manus Dei mortui, quæ manus sunt vulneratæ, à quibus nihil mali, imò bona plurima vobis prouenient. Incidere in has manus est, eius sanctissimorum vulnerum meritis ad vestra salutis remediū uti. Quod si in has Dei mortui manus non inciditis, necessario ea die in manus Dei viuentis incidetis, quod horrendū est. Hæc ob causam hæc vobis prædicamus, vt modò vos præparare incipiatis. Sed heu, heu, quis sanguinis lacrymas haberet, vt negligentiam vestram deploraret: & quam leuia ista existimetis, dicentes: non deerit postea tempus, tunc hoc præstare poterimus. Carnalem videtis, qui cum diu adulter fuerit, mortis suæ tempore crucifixum amplectitur, & dicitis: ita & ego faciam & me saluabo. O stulte, quomodo scis, si sine ad hoc tempus peruenturus? an repentina, & inopinata morte moriturus, vt alij quam plurimi? quomodo scis, si poenitentia illa, quam peccator ille eo tempore fecit, satis fuit ad Dei gratiam consequendam? putas ne nihil aliud requiri, quam crucifixum amplecti, & ideò sanctum remanere? nonne audisti sapius dicere rem esse difficillimam in vltima illa mortis hora veram poenitentiam facere eum, qui in omni vita in peccatorum pelago natauit, & nunquam sanus ab ijs recedere voluit? Multi tanquã boni Christiani hominum opinione moriuntur: & dicimus omnes: benedictus sit Deus, mortuus ille est tanquam sanctus, & fortè in inferno est, quia illud omne, quod lucet, non est aurum. Cũ maledictus ille dux Sisara è domo sua exiret aduersus Debora, & Barac pugnaturus, quadraginta militum millia, & magna currum, & equorum multitudo eum sequebatur: cumq; Hebræi pauci essent, eius mater & vxor certam

Sap. 5.

Hebr. 10.

Iudi. 5.

15 tam esse victoriam existimabant: adeò vt cum tardaret nec tam cito, vt illæ sperauerant, reuenteretur, respiciens mater per fenestram vnde victorem eum, & triumphantem putabat aspicere, moram admiraretur, ducis vero vxor dicebat illi, forsitan nunc diuidit spolia, & pulcherrima fœminarum eligitur ei, vestes diuersorum colorum Sisara traduntur in prædam, & supellex varia ad ornanda colla congeritur. Hoc mulier coniciebat, quia nihil nisi pompam illam, cum qua egressuserat Sisara, spectaret: & ita hæc omnia de illo fœlicia, & prospera suspicabatur. Verum si quantum mulier illa deciperetur, scire optatis, & quam diuersa Dei iudicia sint, à iudicijs hominum, audite quid de hoc Sisara tunc fieret scriptura dicat. Voluebatur ante pedes Iahel, & iacebat exanimis & miserabilis, defecit & mortuus est. O quoties id videmus accidere, nam quia aliquis magnum sibi testamentum fecit & in eo plurima pia legata reliquit aut aliqua dedit poenitentia signa, statim dicitis: hic Deo nunc in cælo, angelorumque societate perfruitur, & fortè ob sua peccata secreta, & ignota in inferni ignibus palpitans iacet. Quam ob rem nolite periculosum illud mortis tempus expectare: nunc, nunc Deo seruire incipite, hoc enim tutius est, & certius.

His verbis, *Arescentibus hominibus &c.* Coniungi debet, quod inferius sequitur, *His autem qui perierunt incipientibus respicite & lenate capita vestra, quia appropinquat redemptio vestra.* Quæ verba iustis dicuntur, quibus gaudium, & consolationem Dominus pollicetur, tunc cum mali tanquam statua præ timore arescent. Curate igitur fratres, vt captiuum in hac vita sitis, & virtutis serui, vt tunc hoc licet hac redemptione, & libertate perfruamini. Iusti vita perpetua hic est captiuum, vt significauit Diuus Paulus dicēs: *Hu-*

Roma. 6.

Ambrosius

Augustinus

Origen.

sup. ea. verba.

Paul. ad R.

ma. 6.

qui-

quiratur, seruiendo vero Deo æterna gloria. Sed peto, cum dicat i^g Apostolus: seruire nos debere Deo, vt seruiamus peccato, si quis biennio aut triennio peccato seruerat, satis nec erit, vt biennio quoque virtuti seruiat: respō deo, satis nō esse, quia qui perseuerauerit vsq; in finē hic saluus erit. Quo modo igitur intelligēdum est illud, ita exhibete: dico D. Paulū tanquā magnū theologi locutum esse propriè & formaliter: quia de ratione peccātis mortaliter est quātū in se est facere se perseuerantē in malo, nisi Dei misericordia subueniat: quia per se surgere non poterit. Ideo ait, sufficere ad salutem seruire iustitiæ, vt peccato seruiamus: quia de ratione serui est: vt perpetuō maneat in seruitute si nō liberetur. Ideo mysteriose dicit: sicut exhibuistis vos seruire iniquitati, ita nunc exhibete vos seruire iustitiæ: id est, vt perpetuos nos iustitiæ seruos efficiamus. Et aliam affert rationem dicens: cum enim serui essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ, id est, cum in peccato eratis, ab omni virtute alieni eratis, vacui, & liberi à iustitia: ita nunc seruientes iustitiæ, ab omni malo alieni, & liberi esse debetis. Aliam etiam rationem addit: quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis: id est, si cum res sit peccatum vtilitatis nullius, damni verò plurimi, ei tamen tam diu seruistis quanto æquius est seruire vos iustitiæ, quæ tam utilis est, & fructuosa: quia gratia Dei vita æterna, id est, opera à gratia & libero arbitrio emanantia habent pro præmio vitam æternam. Quare secundum hæc Diui Pauli verba, gratia est seminarium gloriæ. O beatos illos, qui sese hic huic seruituti subiiciunt. Hi enim eo die redemptionem libertatemque inueniēt. Idem Diuus Paulus ait. Ipse²⁰ Dominus in iussu, & in voce archægeli, & in tuba Dei descēdet, de cælo, & mortui, qui in Christo sunt, resurgēt primi. O *valame la Beatissima Trinitas*, quam potens sunt angeli, si dum clamabit vnus, & tuba signum dabit, vniuersum genus humanum ad eius sonum exurget: orbem vniuersum ab imo vsq; ad summum vox illa penetrabit: vt intelligatis quanta sit Dei potētia, qui vni creaturæ tantum posse dedit. Et quamuis D. Paulus iustorū tantū resurrectionis mentionē facit, omnes tamē resurgēt iusti, & peccatores: quāuis, vt idē D. Paul. dixit: omnes quidē resurgemus, sed non omnes immutabimur. Et ita illud intelligendum est: non resurgent impij in iudicio, id est, non leuabunt ibi capita sua, non

March. 10.

1. Thes. 4.

1. Cor. 15.

Psalm. 1.

flore-

21. flore bunt vt iusti, qui in hac vita tanquam arbores in hyeme sicci videbantur sine virore & folijs. Immutationem appellauit Iob resurrectionem suam, qui sese hac spe consolabatur di¹⁴ cen, cunctis diebus, quibus nunc milito: expecto donec veniat immutatio mea. O admirabilis immutatio, qui hic maridi, & aridierant ibi efflorescent, qui floridi fuerunt, ibi maridi existent, & tristes. Quid tunc erit videre Alexandros illos, Darios, Xerxes: illos Cæsares, Romanos imperatores, illos mundi monarchas, animos, quos hic habebant, & audaciam deposuisse, qui eos hic vidit tanta cum pompa, & maiestate, & tanta ibi nuditate & confusione spectabit? Si Adam ad vocem tantum Domini se abscondit deterritus, cum tamen nesciret adhuc, quid Deus vellet, sed quod eum conscientia sola argueret: quantus erit is^o 22 ram timor, qui vocem illam audierint, cū non ignorent, ad quid vocentur, & eos mundus vniuersus accuset?

Dum simul omnes erunt, ait Sanctum Euangelium: Tunc videbunt filium hominis venientem in potestate magna & maiestate. O Christe, cælorum potentissime imperator, qui te sedentem vidit spinea corona coronatum, conputum, flagellatum, blasphematum ab impijs iniquitatis ministris, & te ibi in tam ineffabili gloria à tanta angelorum & sanctorum multitudine laudatū, & glorificatum aspiciet, o quanta erit bonorum voluptas & gaudium, o quanta malorum tristitia & mæror. Sanctos omnes adducet secū vt testes sint aduersus peccatores. Et ita Diuus Paulus cum de pluribus sanctis locutus esset dixit: habentes ergo tantam impositam nubem testium: vbi sanctos testes appellat, 23 quia sanctissimæ Christi Redemptoris nostri vitæ, & cælestis doctrinæ testes sunt in terris: cum eius fuerint vitæ imitatores. Et ita idem Dominus dixit suis discipulis: eritis mihi testes vique ad extremum terræ. Sua enim vita sanctissima nostras condemnabit. Eodem modo declarat Diuus Augustinus verba illa apocalypsis: vidi thronum magnum candidum & sedentem super eum, à cuius conspectu fugit terra, & cælum: & vidi mortuos magnos, & pusillos stantes in conspectu throni, & libri aperti sunt, & alius liber apertus est, qui est vitæ: & iudicati sunt mortui ex ijs, quæ scripta erant in libris, secundū opera eorum. Libros enim priores sanctos esse ait veteris & noui testamenti, in quibus diuinæ legis præcepta apparebunt in eorum

Iob. 14.

Gen. 3.

Ad. Hebr. 2.

Act. 10.

D. Aug. lib.

20. de ciuit.

Dei. c. 14.

Apoc. 20.

eorum

eorum cordibus inscripta. In corde meo abscondi eloquia tua²⁴
 vt non peccem tibi. Et alibi, legem tuam in medio cordis mei,
 quo significatur, iustum diuinæ legis esse amantissimum. Et igitur
 die sanctorum conscientiarum aperiendæ sunt tanquam libri: &
 quam similes sint vitæ libro, qui est Iesus Christus, videbitur: &
 ex his libris homines iudicabuntur. Dissimiles autem inueniri ma-
 lorum conscientias à bonorum vita est, esse bonos, testes contra il-
 los, cum omnes ex ossibus costarent, & carne, omnes in becilli es-
 sent, & infirmi: omnes eundem haberent Deum adiutorem. Ergo ne
 contra nos testes futuri sint, eorum vitam summa cum attentione
 spectemus, tanquam exemplar, vt nostra illi similis fiat. Tunc Do-
 minus ad electos, pios, & lætos oculos conuertet: ita vt in cor-
 suum eos admittere velle videatur dicens: venite benedicti patris
 mei. In malorum maledictione non ait, patris mei. Cur hoc? quia ni-²⁵
 mirum Deus benedictionis est author, & bonorum operum iusti-
 fautor precipuus: vt notat Origenes, mali vero propria malitia
 sese maledictione illa dignos effecerunt. Perditio tua ex te
 Israel. Non est Deus author illius. Possidete paratum vobis reg-
 num. O Dei serui tolerate, tolerate nunc hic quicquid est labo-
 ris. Deliciae enim omnes, & voluptates ad illud tempus vobis à
 Deo seruantur. Cum vero ita bonos exceperit, ad malos sese ira-
 to vultu conuertet, quos seuerissima illa sententia vulnerabit: di-
 scedite à me maledicti. O quanta est amissio, Deum quod infini-
 tum est bonum amittere. Cum Absalon ab exilio ad urbem Hie-
 rusalem reuocaretur, hoc ea conditione factum fuit, vt regis faciem
 non videret: & quamuis domus suæ esset, diuitijs afflueret, filios²⁶
 haberet pulchros, & uxorem dilectam: misit tamen regi nuntium,
 qui diceret, obsecro, vt videam faciem regis, quod si memor est
 iniquitatis meæ interficiat me. Tanto afficiebatur dolore patris
 priuatus aspectu, vt mori mallet. O infortunatus peccator quid erit
 Dei faciem non videre? ab eius aspectu in perpetuum te esse reie-
 ctum? Ideo orabat Dauid, ne proijcias me à facie tua. Quomodo
 dicitur B. Ambrosius proijciat Deus à facie sua? audi dicentem:
 tollite illum in tenebras exteriores. Discedite à me. Quamuis
 Deus ubique est, dicitur tamen recedere à malis, non solum quia
 eum nunquam videbunt, verum etiam quia nunquam auxilium
 in eo, & fauorem inuenient. Peccauit Adam & vniuersum hu-
 manum genus evertit: sed refugium habuit ad arborem, quo con-
 fugit:

27 fugit: quo significatum est eius remedium in arbore crucis futu-
 rum esse. Cum euersa est Sodoma Loth ad montem recurrit, *Gene. 19.*
 peccauit mundus tempore diluuij & in arcam confugit Noe, *Gene. 7.*
 quæ sanctissimæ Iesu Christi humanitatis figura fuit. Peccabat
 populus Israel, & recurrebat ad templum. Peccatis nunc & ad
 diuina sacramenta recurritis. Verum tunc o peccatores quo re-
 curretis? non ad arborem crucis, quæ vobis iustitiæ virga erit,
 non misericordiæ signum, vt modo est. Eadem virga qua Moy-
 ses maris Rubri fluctus diuisit, vt Hebræos defenderet, eadem
 puniuit Aegyptios, ita sanctissima hæc crux, quæ bonorum
 fuit remedium, malorum erit quoque supplicium: non ad Salua-
 toris nostri humanitatem confugietis, vt Noe ad arcam. Tan-
 ti enim ea tunc erit terroris, vt dicat Diuus Hieronymus dam-
 28 natos melius sibi esse inferni poenas, quam eius præsentiam to-
 lerare: ita eos suo torquebit aspectu. Non recurretis ad montem
 tanquam Loth, id est, ad angelos, vt vos defendant, quia illi diui-
 næ iustitiæ ministri futuri sunt. Non recurretis ad templum:
 id est, ad sanctissimam virginem Mariam pietatis parentem,
 quæ tunc suam vobis intercessionem denegabit. Quomodo igitur ibi-
 tis infelices cum verba illa audietis, discedite à me? vtimini igitur
 fratres his remedijs, quandoquidem, & opportunum tem-
 pus habetis, & ea vtilia vobis futura non ignoratis. Maledictos
 eos appellat. Benedicere Dei secundum Hieronymum est be-
 nefacere, maledicere autem non est malefacere, sed tantum bene-
 dictione priuare, quam antea dedit. Maledixit arborem ficum,
 id est, prohibuit ne fructum afferret: ita maledicere malos est,
 29 eos steriles relinquere ne vnquam postea bonorum operum fru-
 ctus producant, nec remedium suum mereri possint. Et ita ad-
 dit in ignem æternum. O verbum timendum quis te lapis au-
 dit & timore non frangitur, tales poenas, & talia tormenta in
 æternum dum Deus erit Deus, esse duratura? aiebat Dauid, Sa-
 gittæ tuæ transeunt, vox tonitru tui in rota. Sagittæ quas Deus
 in hac vita iaculatur, momentis amici sagittæ sunt. Cum carce-
 re quis vinctus includitur, & quomodo exire & à supplicio se
 se eximere possit ignorat: sagittam iacis cum literis, quibus quid
 illi faciendum sit, mones. Ita fratres infirmitates, & tribulatio-
 nes, quas Deus in hac vita immittit non sunt sagittæ, vt
 vulnerent, & occidant: sed vt moneant quoniam modo è pec-
 Aduent. C cati

Psalm. 63. cati vinculis exire possitis. Labores sunt breues, & momentanei, quia finientur breui, omnes inimicorum vestrorum iniuriarum, & persecutiones sunt quemadmodum ait David, sagittarum parvulorum factae sunt plagae eorum. Si puer sagittam in vos puerili arcu iacit, ferit quidem vestem, sed non elicit sanguinem: ita sunt malorum inuentiones, & artificia, quibus bonos persequuntur, non eliciunt sanguinem, externa tantum laedunt: Dei gratiam si nolumus non auferunt. Liberet vos Deus à tonitruui eius voce quae nullum finem habitura est, quia ignem minatur aeternum. Et ideo in rota esse dicitur: vox tonitruui in rota, quae est horribilis illa sententia. O si ex tot horis, quas in vestras vanitates fratres insumitis, vnam saltem quotidie in poenarum, & gloriae aeternitatis meditationem insumeretis. Cogitate si vobis in alicuius delicti poenam in molli lectulo per annum iacendum esset, quamuis filij, vxor, affines, amici adessent, & vos cantuum suauitate oblectarent, nonne poena vobis intolerabilis videretur, & eius euitandae gratia quemcunque laborem libentissimè subiretis? at quid erit non per annum, non per centum, aut mille annos, sed in perpetuum, non in molli lectulo, sed in igne aeterno iacere, non cum suauifiliorum & amicorum, sed terribili demonum societate, quae sola tormentum esset grauissimum? cur igitur obsecro vos paruum hunc laborem, vt est diuinae legis praecipua seruare recusatis, vt mala euitetis aeterna? O vnum pater, illumina nos pro tua clementia, vt quantum hoc sit malum, intelligamus, & nunc ploremus, nè tunc frustra sit, & inutiliter plorandum. Esau lentis edulio vendidit primogenita, & cum postea praecipua sibi à fratre benedictionem vidit dicitur, quod eiulatur magno flebat. Vera haec est miseriae nostrae imago, comedimus nunc, & lentis edulio caeli primogenita vendimus. Quid enim est o peccator totum illud, cuius causa Deum offendis, nisi duae, aut tres lenticulae? postea verò cum diuini iudicis decretum audiemus, tunc plorabitur, sed frustra. Verum peto Deus aeternae, si vt dixit *Psalm. 118.* David iustus es Domine, & rectum iudicium tuum: cur in tua sententia poena non est culpe equalis? cur cum peccatoris culpa sit temporalis, quamuis omni vite tempore peccauit, quae morte finitur, cur (inquam) poenam assignas aeternam? huic

Diuus

D. August. **D.** Augustinus respondit Deum non solum peccatum punire, verum etiam & multo magis malitiam: haec autem in voluntate consistit, quae si recte aduertitis aeterna est. Cur enim peccatorem peccandi finem fecisse existimatis? an propter Dei amorem? an propter odium peccati? minime verò: sed quia finire vitam videbat, quam si credidisset aeternam, aut facere potuisset aeternam, semper peccare voluisset. Cum igitur Deus malitiam voluntatis tunc puniat, in qua aeternum est peccatum, quia aeternum illud peccator faceret, si quomodo vitam facere posset aeternam, inueniret. Ideo aequum est poenam esse aeternam. Et ita (ait hic sanctus) vasi irae non perpetuus remaneret interitus, nisi spontaneum probaretur habuisse peccatum. Habetur. 15. q. 3. c. Nabuchodonosor. Peto domus, vestrae ignis cur extinguitur? respondebitis quia ligna deficiunt. Et si nunquam ligna deficerent, nunquam ignis extingueretur: ita etiam in inferno ligna quae ardent sunt mala voluntas, quae cum nunquam deficiat, nunquam ignis extinguitur. Videbitis lufos quosdam, qui ludo ita delectantur, vt nunquam cessent: donec candela deficiat, imò deficiente candela ludendi desiderium non deficit, & sese affligunt dicentes: o nobis candela deficit, iam ludere non poterimus: ita etiam sunt damnati, quibus quamuis vita deficiat, peccandi tamen voluntas non deficit. Voluissent inquit Beatus Gregorius sine fine viuere, vt sine fine possent in iniquitatibus permanere. Alia praeterea huius rei ratio affertur, peccatum scilicet, esse infinitae malitiae, quia infinitum est bonum, contra quod committitur: & ita vt proportionatum habeat supplicium, & culpa poenae respondeat, aequum est poena infinita persolui: infinita esse non potest intensiue, quia creatura rei infinitae secundum intensiorem capax non est, ideo petit iustitia vt poena sit secundum durationem infinita, lata sententia demittent miseri caput, nec replicare poterunt sed eam sese meruisse intelligent. Cum filij Iacob peterent à fratre in Aegypto frumentum, qui dixit ad eos exploratores estis, vos eritis in vinculis, donec probentur, quae dixistis: tunc loquuti sunt inuicem, merito haec patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum, dum deprecaretur nos, & non audiuiimus, idcirco venit super nos ista tribulatio. O peccatores, filius virginis, qui frater est vester precatur vos nunc ne eum vendere velitis: vos autem duri, & obstinati

C 2 non

Psal. 63.

cati vinculis exire possitis. Labores sunt breues, & momentanei, quia finientur breui, omnes inimicorum vestrorum iniuriarum, & persecutiones sunt quemadmodum ait Dauid, sagittarum paruulorum factarum sunt plagarum eorum. Si puer sagittam in vos puerili arcu iacit, ferit quidem vestem, sed non elicit sanguinem: ita sunt malorum inuentiones, & artificia, quibus bonos persequuntur, non eliciunt sanguinem, externa tantum laedunt: Dei gratiam si nolumus non auferunt. Liberet vos Deus à tonitruui eius voce quæ nullum finem habitura est, quia ignem minatur æternum. Et ideo in rota esse dicitur: vox tonitruui in rota, quæ est horribilis illa sententia. O si ex tot horis, quas in vestras vanitates fratres insumitis, vnam saltem quotidie in poenarum, & gloriæ æternitatis meditationem insumeretis. Cogitate si vobis in alicuius delicti poenam in molli lectulo per annum iacendum esset, quamuis filij, vxor, affines, amici adessent, & vos cantuum suauitate oblectarent; nonne poena vobis intolerabilis videretur, & eius euitandæ gratia quemcunque laborem libentissimè subiretis? at quid erit non per annum, non per centum, aut mille annos, sed in perpetuum, non in molli lectulo, sed in igne æterno iacere, non cum suauium filiorum & amicorum, sed terribili demonum societate, quæ sola tormentum esset grauissimum? cur igitur obsecro vos paruum hunc laborem, vt est diuinæ legis præcepta seruare recusatis, vt mala euitetis æterna? O Dominum pater, illumina nos pro tua clementia, vt quantum hoc sit malum, intelligamus, & nunc ploremus, nè tunc frustra sit, & inutiliter plorandum. Esau lentis edulio vendidit primogenita, & cum postea præreptam sibi à fratre benedictionem vidit dicitur, quòd eiulatu magno flebat. Vera hæc est miseriarum nostrarum imago, comedimus nunc, & lentis edulio cæli primogenita vendimus. Quid enim est o peccator totum illud, cuius causa Deum offendis, nisi due, aut tres lenticule? postea verò cum diuini iudicis decretum audiemus, tunc plorabitur, sed frustra. Verum peto Deus eterne, si vt dixit Dauid iustus es Domine, & rectum iudicium tuum: cur in tua sententia poena non est culpæ equalis? cur cum peccatoris culpa sit temporalis, quamuis omni vitæ tempore peccauit, quæ morte finitur, cur (inquam) poenam assignas æternam? huic

Gene. 25.

G. 27. cap.

Psal. 118.

Diuis

33

D. Augustinus respondit Deum non solum peccatum punire, verum etiam & multo magis malitiam: hæc autem in voluntate consistit, quæ si recte aduertitis æterna est. Cur enim peccatorem peccandi finem fecisse existimatis? an propter Dei amorem? an propter odium peccati? minime verò: sed quia finiri vitam videbat, quam si credidisset æternam, aut facere potuisset æternam, semper peccare voluisset. Cum igitur Deus malitiam voluntatis tunc puniat, in qua æternum est peccatum, quia æternum illud peccator faceret, si quomodo vitam facere posset æternam, inueniret. Ideo æquum est poenam esse æternam. Et ita (ait hic sanctus) vasi iræ non perpetuus remaneret interitus, nisi spontaneum probaretur habuisse peccatum. Habetur. 15. q. 3. c. Nabuchodonosor. Peto domus, vestrarum ignis cur extinguitur? respondebitis quia ligna deficient. Et si nunquam ligna deficerent, nunquam ignis extingueretur: ita etiam in inferno ligna quæ ardent sunt mala voluntas, quæ cum nunquam deficiat, nunquam ignis extinguitur. Videbitis lusores quosdam, qui ludo ita delectantur, vt nunquam cessent: donec candela deficiat, imò deficiente candela ludendi desiderium non deficit, & sese affligunt dicentes: o nobis candela deficit, iam ludere non poterimus: ita etiam sunt damnati, quibus quamuis vita deficiat, peccandi tamen voluntas non deficit. Voluissent inquit Beatus Gregorius sine fine viuere, vt sine fine possent in iniquitatibus permanere. Alia præterea huius rei ratio affertur, peccatum scilicet, esse infinitæ malitiæ, quia infinitum est bonum, contra quod committitur: & ita vt proportionatum habeat supplicium, & culpa poenæ respondeat, æquum est poena infinita persolui: infinita esse non potest intensiue, quia creatura rei infinitæ secundum intensiorem capax non est, ideo petit iustitia vt poena sit secundum durationem infinita, lata sententia demittent miseri caput, nec replicare poterunt sed eam sese meruisse intelligent. Cum filij Iacob peterent à fratre in Aegypto frumentum, qui dixit ad eos exploratores estis, vos eritis in vinculis, donec probentur, quæ dixistis: tunc loquuti sunt inuicem, merito hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum, dum deprecaretur nos, & non audiuiimus, idcirco venit super nos ista tribulatio. O peccatores, filius virginis, qui frater est vester precatur vos nunc ne eum vendere velitis: vos autem duri, & obstinati

D. August.

Simile.

Gregor.

Genes. 42.

C 2

non

non auditis: at tunc vinciri vos, & in carcerem perpetuum detru-
di iubebit, vestrae autem conscientiae dicent, merito haec patimur,
quia peccauimus in fratrem nostrum. Quis igitur erit, qui al-
tissimam hanc Dei maiestatem posthac offendere audeat haec
intelligens? nemo sit, sed omni spiritu, & efficacia poenitentiam
facere curemus, vt Deus suam hic nobis gratiam largiatur, & po-
stea gloriam. Amen.

In eadem Dominica Pri- ma Aduentus

CONCIO QVARTA.

Erunt signa in Sole, Luna, & Stellis, &c. Lucæ. 21.

VM In omnibus Dei operibus infinita eius elucet
misericordia, tum in hoc praecipue quod nunquam
punit, & vulnerat nisi antea minetur, vt minis, quos
punire vult, moneat, vt poenam euitent, quam si vo-
lunt, euitare facile possunt. Cum primi nostri parentes peccas-
sent, venit Deus, vt puniret, ait enim scriptura. Et cum audissent
vocem Domini Dei deambulantis in paradiso ad auram post
meridiam. Vox illa, & illud deambulare erant quaedam veluti
animae quibus eos, vt ad suam misericordiam confugerent admo-
nebat. Cum peccasset Cain, venit Deus ad ipsum, & posuit sig-
num in Cain: quod signum doctores Hebraei magnum dicunt
fuisse tremorem, qui erat Dei admonitio, vt ad poenitentiam
conuerteretur: vitam etiam illi tribuisse longissimam, ita vt
septem suas generationes viderit, fuit (vt ait Diuus Ambrosius)
quia Deus, vt se corrigeret expectabat. Antequam Deus mun-
dum vniuersali diluio obrueret, centum annis ante iussit
Noe, vt arcam fabricaretur, qua etiam homines minari voluit,
vt sese conuerterent. Antequam Deus turpissimas illas vires
Sodomam, & Gomorrhiam incenderet, misit antea Loth, qui
generos suos moneret vt antequam urbem Deus deleret egre-
deren-

Genes. 3.

Genes. 4.

D. Ambros.

Genes. 7.

Genes. 19.

derentur. Ante qua Pharaonem, & exercitum suum rubi maris flu-
ctibus mergeret, misit Moysen, qui coram eo tot signa faceret, vt
conuerteretur. Hanc ob causam dixit Dauid, dedisti metuenti-
bus te significationem, vt fugiant a facie arcus, vt liberentur dile-
cti tui. Auceps, vt quiescat in ramo auis spectat. & tunc iaculatur,
vt certior sit ictus, quia eam optat occidere. Deus autem, non ita,
sed ante quam iaculetur, monet, & minatur: vt caueant illi, quos
vulnerare vult: & sagittas suas euitent. Poene etiam ista tempora
les, quibus nos in hac vita punit, minae sunt, ne in aeternas incida-
mus, quemadmodum quod natura corrumpit, ex accidenti cor-
rumpitur, quia praecipuus eius finis rei sibi similis productio est,
non corruptio: vt in igne apparet, qui lignum corrumpit, vt ig-
nem sibi similem generet, non vt lignum praecipue corrumpat,
quod corrumpit, quia generare non posset, nisi corrumpere. Ita
etiam praecipuus Dei finis in huius vitae supplicijs, est nos deifica-
re, & sibi similes gratiae participatione efficere: & quia vnum ex
medijs aptioribus ad hoc efficiendum est, nos castigando, & fla-
gellando corrumpere, ideo saepe hoc praestare solet. Dignum au-
tem animaduersione est, Dei supplicia vocari eo in loco a Dauid
arcum, duas ob causas, primum quia quemadmodum iaculator
ante quam sagittam emittat arcu prius feriat sibi pectus necesse
est, dum remittitur arcus & reflectitur: ita & Deus ante quam pu-
niat homines, seipsum prius in suo diuino pectore ferit: vt pa-
tet in Genesi, vbi dicitur: tactus dolore cordis intrinsecus, dele-
bo (inquit,) hominem, quem creauit. Magnam vim habent, &
emphasim verba illa, delebo hominem, quem creauit: id est opus
hoc quod praecipua quadam ratione meum est quod tantopere
amo, eius peccatis cogor, vt destrua. Hoc quod dicimus ferire
se, dum punit Deus in pectore, significat, si Deus tristitia capax
fuisset, maximam in animo reciperet, quod cogatur (si ita dici po-
test) eorum malitia, vt puniat. Secundo arcus vocantur, quia quae
admodum in arcu quod magis retrahitur sagitta, & neruus intendi-
tur eo maior est ictus, ita Dei supplicium, quo magis differtur, &
expectatur eo grauius esse solet, & hoc est, quod significat Diuus
Paul. dicens: an diuitias bonitatis eius, & patientiae, & longani-
mitatis contempnis: ignorans quod benignitas Dei ad poeniten-
tiam te adducit: secundum autem duritiam tuam, & impositum
cor, thesaurizas tibi iram in die irae, & reuelationis iusti iudicij
Aduent. C 3 Dei

Exod. 3. vs-

que. 12.

Psal. 59.

Simile.

Simile.

Gene. 6:

Simile.

Roma. 2.

Dei, qui reddet unicuique secundum opera eius. Notate verbum illud thesaurizas tibi iram. O rem terribilem, cogita peccator quid facias: nam quod plura peccata committis, eod maior est iram tibi thesaurizas, & accumulas in Dei pectore. Cum vero minus id cogitabis misericordiae septa frangentur, & repente ira erumpet, ut cum magni alicuius fluminis septa euelluntur. Quid igitur tibi fiet in foelix cum Dei ira tot dierum spatio accumulata supra te cadet? O si haec cogitaretis, nec Dei longanimitate, & patientia, qua vos expectat, abuteremini: ne in maiorem condemnationem profecta mutaretur. Quemadmodum diximus vnam ex rebus, in quibus Dei elucet misericordia, esse quod minatur prius, & monet, antequam puniat: ita etiam vna ex rebus, in quibus miseria nostra ostenditur est, quod nullam ex his admonitionibus, & minis percipiamus utilitatem: ut nec percepit Cain, nec diluuii homines, neque generi Loth, neque Aegyptij. Et quamuis Deus miseriam nostram cognoscit, & eius minas nos parui facere videt, tamen non cessat solita sua misericordia uti, & ita pollicetur in hodierno Evangelio ante vltimum illud iudicium futura signa, ut moneat malos, qui ea tunc videbunt, & etiam nos, qui nunc ea futura audimus. *Erunt* (inquit) *signa in Sole & Luna*. Quasi dicat, sint homines quantum libet mali, non ideo eos monere desistam. Non vacat mysterio, quod cum verum sit, Dei secreta prophetis per Spiritum Sanctum alijs alia fuisse reuelata: & ita hi de passione scripserunt, illi vero non de incarnatione, illi nequaquam, & sic de alijs. Verum vltimum hoc, & terribile iudicium fuit prophetarum ferè nulli occultum, omnes de eo scripserunt: quia nimirum vidit Deus plurimum referre, ut illud nobis semper versaretur ob oculos. Et ita dixit Esaias. Nunquid non scietis? nunquid non audistis? nunquid non annuntiatum est vobis ab initio? nunquid non intellexistis fundamenta terrae? qui sedet super gyrum terrae, & habitatores eius quasi locustae, quae in cophinis colliguntur, & mittuntur in foueam, ne laedant terram. Hoc omne fuit ut nos deterreret, & ad nos praeparandos incitaret. Quia (ut Paulus ait) si nosmetipsos diiudicemus non utriusque iudicemur. Hoc autem iudicium, quo nos ipsos iudicare debemus, cum iustitia fieri debet. Haec enim duo necessaria sunt ad animae reparationem. Nam (ut ait David) iustitia, & iudicium correctio sedis tuae. Dei sedes anima est, quae si

Gene. 4.

Gene. 7.

Gene. 19.

Exod. 14.

Esai. 40.

I. ad Cor. 11

Psalm. 96.

per

perdita est, & tanquam sedes fracta stridet, ut Deus sedeat in ea, necessarium est, ut duo illi artifices, iudicium & iustitia eam reficiant. Iudicium ad intellectum pertinet, quasi inquisitionem faciat conscientiam, quae ita accusat inueniet. Fur es, qui alienam rem possides: Murmurator es, qui proximum tuum infamia affecisti: Gulosus es, carnalis, & sic de lingulis: iudicet igitur intellectus ex huius fidelissimi testis accusatione, & lata sententia supplicium quod sibi meruisse videbitur imponat. Adsit mox iustitia, quae iudicatum exequi facere debet, quod ad voluntatem pertinet iudicium mei intellectus me tanquam lasciuum, & carnalem condemnat: volo igitur me affligere disciplina, ieiunio, cilicijs, condemnat me iudicium, ut furem, restituere volo aliena, & mea largiri pauperibus, & sic de alijs. Hoc enim modo Dei sedes, quae anima est, reparabitur, ut in ea diuina maiestas quiete sedere possit. Haec ob causam Esaias Dei nomine ait: si fuerint peccata vestra, ut coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra, quasi vermiculus, velut lana alba erunt, id est, si erunt peccata vestra sanguine tincta, & purpureo colore infecta, ex nigris ut antea erant, alba fient ut nix. Ita haec verba exponit Tertulianus. Quo significatur secundum huius grauisissimi doctoris declarationem, sanguinem voluntarie pro Iesu Christo effusum, & lasciuientis carnis afflictionem tantae vis esse, & efficaciam, ut Deum placare possint: & ut ipsa peccata pulchra videantur efficere. Non quia peccatum colorem vllum habeat, cum rectitudinis priuationo sit: sed quia causa est cur homo sanguinem effundat, & se Deo per poenitentiam reconciliet. Hoc autem iudicium, quod te cum ipse facere debes, statim tibi faciendum est, cum neicias hodie ne an cras vocabit te Deus ad iudicium. Dicit Dominus: cum vadis cum aduersario tuo ad principem in via, da operam liberari ab illo. Quo in loco vtile nobis consilium tradit, ut nimirum dum in hac vita sumus, quae est veluti via, ab aduersario nostro liberemur, antequam ad iudicis praesentiam deueniamus. Hoc accidere solet duobus litigantibus, qui saepe ante quam in forum veniant de componenda lite consentiant. Aduersarius noster synderesis est illa rationis, & conscientiae stimulus, qui nos perpetuo pungit, & semper nobiscum est: cum hoc in vita consentire debemus, & quod monet, effugere, vitam nostram corrigere, & tot culparum onera ex animo deponere: Syn-

D. Tho. 2.2.

q. 58. ar. 4.

Esaias

Tertulianus lib.

2. contra Mar-

tionem.

Luc. 12.

C 4

dere

D. Tho 2. 2. deresis in intellectu est, vt ait Diuus Thomas, & Scotus Doctor
q. 44. & subtilis. Et est scintilla animæ viua, quæ semper hortatur ad bo-
Scot. in 2. d. num: & quia malus in hac vita semper huic synderesi repugnat:
 39. voluit Deus æquissime, vt hæc synderesis, quæ in hoc mundo
 nos inclinabat ad bonum, in alia vita tâquã tortor crudelissimus
 nos torqueat, qui vermis remordens appellatur. De quo Esaias,
Esai 66. vermis eorum non morietur. Et ideò (ait Dominus) dum sumus
 in via, vt demus operam, cum hoc aduersario trãfingere: & addit
Matt. 5. causam, nè fortè trahat te ad iudicem. Vbi illud, ne fortè signifi-
 cat certè & absq; vlla dubitatione: vt, Ne mittas margaritas an-
 te porcos nè fortè cõculcent eas. Nulla enim dubitatio est, quod
Matt. 7. conculcabunt. Quod autem inferius ait: quod iudex ei; te iube-
 bit in carcerem, è quo non exhibis, donec nouissimum minutum
Gene. 8. reddas, illud donec, non significat, quod aliquando exhibis: vt ali-
Psal. 119. bi dicitur: coruus non est reuersus donec siccarentur aquæ: & ta-
 men nunquam est reuersus. Et alio in loco, sede à dextris meis
 donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum nõ signifi-
 cat quod post gentium conuersionem ad Christi fidem non se-
Psal. 72. debeat Christus ad dexteram patris: sed quod perpetuò sedebit. Et
 iterum orietur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis: donec
 auferatur luna. Nunquam enim auferetur de cælo luna: & ita il-
 lud, donec, perpetuitatem significat. Diuinum profectò & cæ-
 leste consiliũ, quo vtimini fratres charissimi per reuerentiam il-
 lius Domini, qui illud tanto cum amore & salutis nostræ deside-
 rio dedit, cogitate, quòd nisi nũc in via cum aduersario trãfigitis,
 nullum postea coram principe remedium erit. Audite quid de
 hoc cælesti principe Diuus Paulus dicat, quem (inquit) propo-
Roma. 3. suit Deus propitiorem per fidem in sanguine ipsius ad osten-
 sionem iustitiæ suæ, propter remissionem præcedentium deli-
 ctorum, in sustentatione Dei, ad ostensionem iustitiæ eius in hoc
 tempore. O verba suauissima digna, vt amoris visceribus, & gra-
 tiarum actione excipiantur, in quibus ait Diuus Paulus quod
 vna ex rebus, in quibus potissimum Dei iustitia consistit est, pec-
 cata ignoscere, & homines sanctificare. Iustitia enim virtus est,
 quæ suum vnique tribuit. Iustitiæ species videtur esse, vt ig-
 nis calefaciat, nix refrigeret, quia operationes sunt, quæ horum
 naturæ debentur. Cum autem sit natura Dei pijsissima, æquum
 est, vt peccata ignoscat. Et quemadmodum agentium naturalium
 vis

15 vis, nulla in re magis cognoscitur, quàm cum alia in se ipsa con-
 uertunt: ita infinita Dei iustitia cognoscitur plurimum, cum pecca-
 tores in bonitatis suæ similitudinem cõuertit, vt ignis vix ex lig-
 no ignem efficit. Et ideo peccatorum iustificationem vocat. D.
 Paulus diuinæ iustitiæ ostensionem: & ita dum viuimus in seip-
 so Deus iustitiam exercet, post mortẽ exercebit in nobis. Qua-
 re addidit, in hoc tempore: quia nunc Deus efficit quod eius bo-
 nitas iustissime petit & ideo hoc est bonitati ipsi iustitiam face-
 re, postea verò id quod malitia nostra merebitur faciet. Quã ob-
 16 rem plurimum nobis refert in hoc tempore hac opportunitate
 uti: quia (vt ait Sanctus Dionysius) quod angelis fuit casus, & ob-
 stinatio, hoc hominibus pessimis est mors, ne postea, à peccato
 recedere possint. Quare verba illa, quæ scripsit Hieremias exag-
 16 generationis causa: peccatum ludæ scriptũ est in vngue adamanti-
 no, stylo ferreo, illis conuenire optime videntur, qui in peccato
 moriuntur: & hoc mysterium illud, cur cum adduxerunt ad
 Christum Redemptorem nostrum adulteram, ipse digito scribe-
 bat in terram, ibi enim eorum, qui aderant peccata scripsit, vt
 glossa ait. Ea autem in terram scribere voluit, vt significaret, quã
 17 tum huius tẽporis peccata differant ab ijs, in quibus moriemur.
 Nam quemadmodum quod in terra scribitur minimo quoque
 vento tegitur vt non appareat: ita peccata, quæ nunc habemus
 in anima contritionis & pœnitentiæ actu (vt par est) qualificato
 teguntur. Et ideo dixit Dauid de veris pœnitentibus, beati quo-
 rum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Ve-
 rum post mortẽ scripta peccata sunt in vngue adamantino, & sty-
 17 lo ferreo quia nunquam deleri poterunt. Quam ob causam mo-
 net nos Spiritus Sanctus dicens: memento creatoris tui in diebus
 iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ, quan-
 do tenebrescent videntes per foramina: quando ibit homo in do-
 mum æternitatis suæ, antequam conteratur hydria, & confringatur
 rota super cisternam. Seruias Deo frater in iuuentute tua (ait
 Spiritus Sanctus) magna omnino esset impudentia si quis regem
 inuitaret piscium spinis corrosis, carniū ossibus, & pomorum
 corticibus, quæ omnia stomachum illi mouerent ad vomitum.
 At quid aliud est defatigata senectus, nisi adolescentiæ spina?
 os corrosus, cortex putridus? & vis tu o peccator Sathanae in iu-
 uentute tua seruire, & postea Deo in senectute seruias? magna
 C 5 omni

omnino impudentia est. Offer offer Deo infinitæ maiestatis etatis tuæ optimum: & illi maturè seruias. Videntes per foramina, sunt animæ potentia, quæ vident nunc per foramina, id est per bona & mala, quæ in hac vita recipimus. Cùm magnum aliquod vobis solatium succedit, & gaudium, foramen illud est per quod anima cæli bona, & gaudia cōsiderare debet, dicens: si hæc momentanea, & corporalia gaudia, ita delectant, quid cælestia facient, & æterna? cum aliquid aduersi succedit foramen est, per quod anima inferni tormenta cōsiderare debet, dicens, si hic labor, & dolor tam paruus, tam breuis, videtur tam durus, & difficilis ad tolerandum: quàm dura quàm que difficilia æterna inferni tormenta videbuntur? igitur ante quam tenebrescant vidētes per foramina conuertere ad Deum. Quando autem tenebrescant? certe in morte. O quam confusæ & attonitæ tunc erunt animæ nostræ potentia, cogitantes post horam, aut dimidiam duarum fortium tam inæqualium, vnam esse recepturas pœnam, aut gloriam æternam. O Deus immutabilis quomodo hæc cogitantes non contremiscimus: ait præterea, quando ibit homo in domum æternitatis suæ. Ait suæ: quia boni aut mali æternitas, quam in alia vita habituri sumus nostra est, quia nostris debetur operibus. Hæ sunt duæ illæ ciuitates, quas Diuus Augustinus ait: duos amores efficere. Duo amores fecerunt duas ciuitates, amor Dei vsq; ad contēptum sui fecit ciuitatem cælestē, & amor sui vsque ad contemptum Dei fecit ciuitatem infernalem. Specta igitur quis nam amor est tuorum operum finis, & quam primum remedium adhibe, antequam conteratur hydria, & cōfringatur rota super cisternam. Hic mundus cisterna appellatur, non rationis, quia voluptates, honores, & cætera huius mundi bona sunt tanquam aqua cisternæ, quæ breui consumuntur, omnia aquæ sunt mortuæ, & corruptæ, quæ nunc vento, nunc calore siccantur. Est quis diues, & prosperus vanæ gloriæ, & ambitionis aura inflatus, magnos sumptus facere cœpit, breui diuitiæ exhauriuntur. Quid huius cisternæ aquam exsiccauit? vanitatis, & superbix ventus. Alius auaritiæ calore, & desiderio acquirendi corruptus pluribus se negocijs implicare voluit, defecerunt ij quibus cum negociabatur, & amisit omnia. Quid cisternæ huius aquam exhaustit? nimius cupiditatis calor. Videtis igitur quam propriè vocetur mundus cisterna. Rota verò homo est, qui tan-

*D. August.
lib. 1. de ci-
uitat. Dei. c.
28.*

Simile.

21 quam rota nunc latus nunc tristis, nunc ianus, nunc infirmus, nunc pauper, nunc diues circum agitur. Hydria verò è fragili luto, corpus hoc est: hac hydria, & hoc luteo vase homo tanquam noriæ rota ex mundi cisterna voluptatum, & vanitatum aquas haurit. Omne enim quo hic fruimur corpore hoc miserabili, & infoelici colligitur. Igitur antequam morte hydria confringatur & rota, creatoris nostri prius recordemur necesse est. O fratres mei vllam ne vobis vtilitatem hæc, quæ dicimus allatura sunt, quæ non solum carnea, & humana corda, sed lapides prope ipsos mouere posse videntur? Cauete obsecro vos, ne verba ista tortores vestri aliquando fiant, ita vt quo plura audistis eò etiam plura sint futura tormenta. Hoc vt vobis persuadeat, agit hoc loco Deus de signis, quæ eius aduentum præcessura sunt dicens. Erunt

22 *signa in Sole & Luna.* Erunt, vt ait B. Bonaventura, signa, quam terribilis secundus eius aduentus futurus sit, quando quidem tam timenda signa præcedent. Erunt tanquam admonitio quæ condemnationem præcedent. Quemadmodum in cæli tempestatibus antequam tonet fulgura videmus: ita ante horribilem illius diei tempestatem antequam tonitruum diuinæ sententiæ audiatur, hæc signa tanquam fulgura spectabuntur.

Erunt signa in Sole & Luna. O Deus infinitæ misericordiæ, quid nam in te Sol, Luna, & planetæ alij peccauerunt: vt eos punire velis, & sua illos luce, & pulchritudine priuare? Non enim ideo peccauerunt, quia peccatoribus inseruirent: vt nimirum intelligatis quanto odio Deus prosequatur peccatum, cùm non solum peccatorem puniat, sed ea etiam, quæ peccato seruibant, quæuis insensibilia sint. Cùm Holofernes vicisset terram Madian, descendit in campos Damasci in diebus messis, & succendit omnia fata, omnesque arbores, & vineas fecit incidi: & cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram: ita omnia destruet, & euertet Deus, malos, vt se conuertant, deterrens. In regis Pharaonis figura minatur Deus, quam eo die stragem facturum sit, his verbis. Et operiam, cum extinctus fueris, cælos, & nigrescere faciam stellas eius, solem nube tegam, & luna non dabit lumen suum, omnia luminaria cæli morere faciam, & dabo tenebras super terram tuam, dicit Dominus. O infoelix peccator omnia tua causa plorant, tu verò durus, tuique oblitus non ploras?

Erunt signa in Sole & Luna. Imitabitur Deus medicum, qui cum

Bona. in. 4.

Simile.

Jud. 2.

Ezec. 32.

Simile.

cum videt, infirmum regulæ quam illi præscripsit, obtempera-
re nolle: sed quicquid libet quamuis noceat, comedere velle:
comedat (inquit) & moriatur. Venit Christus redemptor no-
ster, in hunc mundum, tanquam lux, quæ illuminat omnem
hominem & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem.

Io. 1. 3.

Quare dixit Deus, ita tenebras, & peccata amatis? His tamen ci-
bis quamuis noceant, delectamini. Mutentur igitur lucidissimæ
omnium creaturæ in tenebras, satiæ vos tenebris, & cum illis
moramini, quandoquidem tãto opere illas amatis. Et in terris pres-
sura gentium. Ideo B. Bernard. ait: O quam angustæ erunt tunc vie
reproborum quò fugiet tunc miser peccator, non enim poterit
ascendere sursum, quia ibi erit iudex iratus, de cuius ore procedit
gladius bis acutus, nec à dextris, quia ibi sunt peccata eum accu-
santia, nec à sinistris, quia ibi sunt dæmones eum accusantes, neq; 2 §
intra se, quia ibi erit vermis conscientia remordax. Sed quid mi-
rum ita peccatores timere. Nam & virtutes caelorum movebuntur,

Simile.

ait Dominus: angeli ipsi reuerentiæ quodam timore contremis-
cent: tanquam filius dilectus, qui cum patrem iratum videat
seruos virga punire, quamuis certo scit, quod se non magis quam
pupillam oculi tanget tamen deterritus tremat. Tunc tubæ so-
nus excitabit omnes. Et vt ait Diuus Ioannes, Et dedit mare mor-
tuos, qui in eo erant, & mors, & infernus dederunt mortuos suos,
qui in ipsis erant. Quid tunc erit videre mare, & terram, tot mor-
tuorum corpora parere, & tot nationum exercitus vndique ex
diuersis orbis terrarum partibus in vnum eundemque locum cõ-
currere? Stabunt ibi potentes qui hic tanta cum pompa, & tam
inflati steterunt, in magna humilitate & confusione. Oculi (in-
quit, S. Isaias.) sublimis hominis humiliati sunt, & incuruabitur
altitudo virorum. exaltabitur autem Dominus solus in die illa,
quia dies Domini exercituum super omnem superbum, & super
omnem arrogantem, & super omnes cedros Libani & super om-
nes quercus Basan, & super omnes montes excelsos, quibus no-
minibus varia peccatorum genera significantur.

Apoc. 20.

Isai. 2.

Et tunc videbunt filium hominis cum potestate magna, & maiestate.

Aug. li. 1. de
Trinit. c. pen.

Malorum nullus Christi redemptoris nostri diuinitatem videbit.
Quia vt ait B. Augustinus, Oculi eorum erunt improporciona-
ti, sed gloriosam eius humanitatem videbunt: ex quo magno af-
ficientur dolore, quia oculus infirmus magnam lumen videndo
offenditur,

27 offenditur. Et præterea quia tunc diuina præsentia suæ luce om-
nes eorum malitiæ patefient: & minimæ quæque cogitationes.
O quot tunc mala inuenientur, quæ hic bona videntur. Accedi-
tis ad frumenti aceruum, qui in area est, & cum cribrare incipi-
tis nihil exit præter paleam: acceditis ad alium, & exit frumen-
tum absque vlla palea: cum eo die opera nostra diuinæ iustitiæ
cribro decutientur, palea ne an frumentum exhibit? Cùm sacerdo-
tis, religiosi, iudicis, prælati, prædicatoris munus, cùm ieiunia, elee-
mosynæ, orationes nostræ, eo diuino cribro purgabuntur, palea
exhibet è multis, quia omnia vanitatis plena fuerunt, ex alijs au-
tem frumentum, qui solum Deum tanquam finem in suis actio-
nibus habuerunt.

simile.

Videbunt filium hominis. O Christe animarum sponse suauissime
28 cur cum diabolo pugnaturus tanquam agnus venisti, nunc verò
hominem iudicaturus tanquam Leo venis iratus? contra diabo-
lum venisti inermis, & nudus, contra hominem venis cum pote-
state, & maiestate magna. Similem omnino rem narrat sacra
scriptura de Dauid, qui cum Gigante Goliath pugnaturus arma
deposuit, & tanquam pastor pugnavit, & vicit inermis, cum verò
vlcisci voluit Nabal Carmelum, qui rusticus erat, armatus & ma-
gno suorum exercitu profectus est. Figura hæc fuit eius, quod Ie-
sus Christus redemptor noster facturus erat: nam in primo aduen-
tu venit, vt culpas redimeret, & pro ijs labores subiret, & mortem
& ideò ita venit, vt pati posset. Sed in eo iudicij die in quo culpa-
rum rationem exacturus est, vigore, & seueritate indutus adue-
niet. Pauperem & humilem in priori aduentu venisse artificium
29 fuit, vt diabolus fallendo vinceret (vt canit Ecclesia) ars vt arte
falleret, & medelam ferret inde, hostis vnde læserat. Et præterea,
quia in priori aduentu venit noster: in secundo autem veniet suus.
Et ideò tunc cùm noster venit, more nostro venire voluit, sese mi-
seriæ nostræ accommodans: cùm vero veniet suus more suo ve-
niet cum potestate magna & maiestate. Ibi clamabunt angeli,
& iusti dicentes: exaltare qui iudicas terram redde retributionem
superbis, id est, conculca Domine hos malos, qui seruos tuos in
mundo ita conculcabant. Hoc illud est, quod dicitur. Stabunt ius-
ti in magna constantia aduersus eos, qui se angustiauerunt. Idem
Moyses qui Deum aliquando, rogabat, vt plagas à Pharaone
auerteret: vt patet in pluribus locis Exodi cum eum verò obsti-
natum

1. Reg. 17.

Psalm. 92.

Sapient. 6.

Simile.

natum vidit, idem extendit virgam, vt eum Deus eiusq; exerci-
 tum maris fluctibus mergeret. Quemadmodum pater, qui po-
 stea quam filium virga punit, vt ei blandiatur: accipe (inquit)
 fili mi hanc virgam & proijce in ignem: ita etiam Deus iustos in
 hoc mundo malis tanquã virga verberauit: tunc vero eis has vir-
 gas tradet, vt in ignem proijciant per approbationem sententiã.
 Tunc bonos pio & hilari vultu respiciens, suauissima illa verba
 dicet. Venite benedicti patris mei, &c. O verbũ benedictũ. O in-
 uitatorium gloriosum o beatos illos, qui hanc vocationem audi-
 turi sunt, esuriui enim, &c. O quã salutaris est communis illa D.
 Ambrosij sententia, sola misericordia comes est defunctorũ. Nec
 solum comes erit in iudicio, verum etiam in hora mortis. Certum
 est, quotquot hic sumus, ex hac misera vita citò esse migratu-
 ros, in quo discessu desertos nos inueniemus, & solos, Rex, an Pa-
 pa, & totius orbis monarcha sis nihil refert: solus in eo itinere pro-
 fecturus es: non te comitabuntur serui, non amici, non affines, nõ
 dilecti filij, non charissima vxor, nõ diuitiã, quas tanto labore ac-
 quisisti. Omnis huius vitæ pompa cadauer tuum ad sepulchrum
 vsq; comitabitur: tua verò anima sola sine vlllo comitatu ibit, vt
 præteritæ vitæ diuino iudici rationem reddat, quæ erit potētium
 admiratio: qui horror, qui tanta seruatorum turba in hac vita ince-
 debant: cum se in horribili illa regione solos videbũt? in tãta igitur
 solitudine sola misericordia comes erit, & alia bona opera. Et
 ita cæli illa vox dixit. Opera enim illorum sequuntur illos. Hæc
 nõ solum te sequẽtur, verum etiam defendent, & prote interce-
 dẽt: nõ res, quas tanta cũ solitudine accumulasti, sed quas cũ pie-
 tate distribuisti. Si cõtra te cõsurgẽt dæmones, audi quid dicat Spi-
 ritus sanctus. Super scutum potētis, & super lanceã aduersus ini-
 micũ tuum, ipsa pugnavit. Quis tam durus, & sibi ipse inimicus
 erit, qui sese optimis his socijs munire nõ cogitet, qui tã vtilis eo
 die futuri sunt? & quoniam malos illis destitutos videbit, irato
 vultu, & horribili voce clamabit, Discedite à me maledicti in ig-
 nẽ æternũ. O æquissime iudex, cur ais, æternum? Repugnare hoc
 videtur illi sententiæ, quantum glorificauit se, & in delicijs fuit,
 tantum date illi tormentũ, & luctum. Ergo si delectatio tẽporalis
 fuit, cur pœna æterna? nunquid iniquus est Deus, qui infert iram
 id est, pœnam æternam? Absit (inquit) D. Paulus, Sed notandum
 est, quod sicut cibi nisi stomachi calore decoquũtur, aut vomũtur
 mortales

33 mortales solent in corpore morbos generare: ita etiam peccata
 quæ cibi sunt pessimi animarũ, nisi in cõscientiæ stomacho pœ-
 nitentiæ calore digerũtur, nec confessione vomũtur, cruda in ani-
 ma perpetuo & indigesta remanẽt. Quare pœna illis similis de-
 bet esse, & quia illa æternaliter ibi manent, pœna quoq; debet
 esse æterna. Hæc illa est admiranda redẽptoris nostri sententia. Ioan. 9.
 Si cæci essetis non haberetis peccatũ, nunc vero dicitis quia vide-
 mus, peccatũ vestrũ manet. Quomodo manet? Manet, quia nun-
 quã pœnitentiã egerũt. Ideò de peccatore dicitur: nõ dabit Deo
 placationẽ suam, & pretiũ redẽptionis animæ suæ: & laborabit
 in æternum. Quẽadmodũ illa quæ seruntur, similẽ sibi fructũ af-
 ferunt, triticũ, triticũ, hordeum, hordeũ, & sic de singulis: ita etiam
 ait D. Paulus. Quæ seminauerit homo, hæc & metet, quoniã si se-
 34 minat in carne sua, de carne metet corruptionem, qui autem se-
 minat in spiritu, de spiritu metet in vitam æternam. Quare quia
 mala hæc peccatorum semina, perpetuo in anima manent: ideo
 perpetuo ex illis pœnæ fructus colligendus est, vt iusti ex virtu-
 tibus gloriæ fructus perpetuo colligent. Esuriui enim, & non de-
 didisti mihi manducare. Quomodo domine homicidiorũ, adulte-
 riorũ, furtorũ nõ recordaris? O incõprehensibilia iudicia Dei, vt
 significaret, quod si homines pij essent, & misericordẽs cum pro-
 ximis suis: hac ratione sese ad aliorũ peccatorum pœnitentiam
 disponerẽt: ideo operũ misericordiæ tantum mẽtionem facit. Et
 præterea vt significaret, si ignis debetur æternus illis, qui esurien-
 ti pauperi cibũ nõ præbẽt, quid ijs debebitur, qui eos expilant, &
 tot iniurijs afficiunt? Quid alijs qui alia maiora peccata commit-
 35 tũt? Cõcludit, D. Matth. dicens: & ibunt hi in suppliciũ æternũ, Mat. 5.
 iusti autẽ in vitã æternã. Meministis nẽ nomina, & cognomina,
 & titulos, quibus potẽtes mundus honorat, quamuis mali sint: vi-
 dete hic quo nomine Spiritus sanctus appellet, ibunt hi. Vix ha-
 bet mũdus nomẽ, quo plus aliquẽ parui faciat, quã cũ appellat,
 hunc, hoc nomine ibi Deus malos dedecorat. Quomodo, o Dñe
 nonnẽ erunt ibi Reges, Pontifices, Imperatores? cur ais, ibunt hi?
 Quia nimirũ corã Deo mali titulo, & nomine carẽt: quãuis Re-
 ges sint, Bonos autem quos mũdus stultos, reipublice perturbato-
 res, & hypocritas vocat, hos appellat Dñs benedictos, & hono-
 rat dicẽs. Iusti autẽ in vitã æternam. Intellexistis fratres charissi-
 mi hæc omnia? audistis quis bonorũ & malorũ finis futurus sit.
 Quos

Quos igitur sequi vultis? plurimū ne vobis referre videtur vitia 36
deletere, & virtutū exercitationē seriō aggredi? decernite hoc ali
quando per Christi crucifixi viscera, vt omnes tantæ maiestatis
iudicem præueniamus, & præoccupemus faciem eius in confesio
ne peccatorum. Ploremus nunc, ne perpetuò plorandū sit. Noli
te vobis parcere, vt parcat Deus. Oportet enim vel pœnitere vel
in eternū ardere. Sed heu, heu, heu, quam securi. & sine vllō timo
re hæc audimus, & dicimus, ac si res nostra non ageretur, vel ac si
fabulæ essent & nunquam dies ille venturus sit. Cū tamen pe
rorauerit Dominus dicens, Cælum & terra transibunt, verba au
tē mea non transibunt: quare merito hac die ecclesia sancta eam
Diui Pauli epistolā proponit, in qua nos hortatur dicens, Fratres,
hora iam est nos de somno surgere. Quisnam hæc audiens iacere
in somno potest? Surgēdi iam tempus est & pœnitentiam agen- 37
di vt Dominus parcat, & suā nobis gratiam largiatur, qua acqui
ritur gloria. Ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius, Amen.

In festo Sancti Andree

CONCIO PRIMA.

*Ambulans Iesus iuxta mare Galilæe vidit duos fra
tres, &c. Matth. 4.*

Sapient. 8.

E Diuina sapientia dicitur, attingit à fine vsque
ad finē fortiter, & disponit omnia suauiter. Quo si
gnificatur, quod quamuis diuina sapientia poten
tissima sit, nullam tamen rebus vim infert, sed re
git & disponit omnia suauiter: Cælestis doctri
næ scholam instituit, & ad eam mūdi magistros vocauit Diony
sium, Augustinū, Cyprianum, Iustinum, & qui mendaciorū, &
vanitatum doctores fuerant, vt veritatis & virtutis essent, effecit.
Negoriationem fecit spiritualem, & actorem suum mundi mer
catorē esse voluit Franciscum. Ratiocinatore egebat, vt suæ ge
nealogiæ temporalis parentes numerarentur, & virtutes, quibus
cælestis beatitudo acquiritur, recenserentur, Matthæum vocauit
homi-

- 2 hominē ratiocinandi peritū. Patientiæ incudē facere voluit, & *Simile.*
quemadmodū in fabri ferrarij officina ex malleo sepe fit incus,
ita Saulum vocauit, qui cum malleus esset, qui Sanctos torque
bat: ac percutiebat, ex malleo, patientiæ incus in Ecclesia fieret.
Et ita cum diceret Ananias, Domine, audiui à multis de viro
hoc quanta mala fecerit sanctis tuis in Hierusalem. Respondit *Act. 9.*
Dominus. Ego ostendam illi, quanta oporteat eum pro nomine
meo, pati: quasi diceret, Si hucusq; malleus fuit, sanctorum tor
tor, posthac patientiæ incudem efficiam. Piscari voluit animas,
piscium vocauit piscatores. Sciebat enim quāta cum cura, & pa
tientia trium, aut quatuor minutorum piscem piscātur. Ex quo
intelligitur quanta cura, & patientia piscatoribus hominum, qui
tanti precij sunt necessaria sit. Videtis igitur quanta cum suau
tate diuina sapientia regit omnia, nec suas hominibus artes eri
3 pit, sed potius perficit. Est etiam animaduersione dignum,
quod idem Dominus, cum Deus sit, qui lapides filios Abraham
facere potest, & ignorantibus scientiam, & sapientiam largiri, ta
men ad diuersa officia diuersos elegit homines. Ita Diuus Pau
lus affirmat, dicens. Et ipse dedit quosdam Apostolos, quosdam
autem Prophetas, alios Euangelistas, alios autem pastores, &
doctores, ad consummationem sanctorum, in ædificationem cor
poris Christi. Et hos aliquam humanarum rerum experiētiā
habere voluit: vt inde ad spiritualia duceret. At non ita nunc mū
di Reges, & Principes facere solent, sed illi, quem plus amant,
omnia imponunt officia, ac si hominum esset inopia. Et ita ho
mini literato, qui nihil scit, nisi libros suos volutare & legere, bel
4 li aut pecuniæ administrationem tradunt, cuius nullum habet
vsum, & experiētiā: ac si esset illa quæ in chartarum ludo ap
pellatur [*Malleus*,] quam nunc Regem, nunc equum vt libet fa
ciunt. Ex quo magna in regnorum gubernatione perturbatio se
quitur. Eques si robustus est, & fortis vna quidem lancea pugna
re optime poterit, duabus verò nihil faciet, & multò minus tri
bus. Scriptor quamuis scribendi arte præstet, vnò tantum cala
mo scribere potest, & si duobus scribere vellet, aut tribus, deleteret
vnus, quod scriberet alter. Est prætereà notandum, quod ipse met
Dominus elegit, & vocauit homines istos, vt eius essent mini
stri, & non per aliam personam. Quod etiam Diuus Paulus no
tauit de seipso dicens. Paulus Apostolus non hominibus, neque
Gala. 1.
Aduent. D per

Eph. 4.

per homines, sed per Iesum Christum, & Deum patrem: qui suscitauit eum à mortuis, & alijs in verbis paulò ante citatis dixit: & ipse dedit quosdam apostolos, &c. Vbi plurimum ponderanda sunt duæ illæ dictiones, & ipse, quæ magnam vim habent, & emphasim. Quia cum dixisset Diuus Paulus de ineffabili Iesu Christi redemptoris nostri excellentia illis verbis, qui descendit, ipse est, & qui ascendit super omnes celos, vt adimpleret omnia: subdidit statim, & ipse dedit quosdam apostolos, &c. Quasi diceret: cum esset tantæ excellentiæ, ipse tamen ministros suos, & seruos vocauit, & sua illis ministeria distribuit. Scire nè optatis causam, cur Reges & alij Principes malos sapissimè seruos, & ministros habent? Causa ea est, quia eorum plures aliena sunt factura, qui eos à quibus aluntur in regum loco habent, ijs tantum seruiunt, eos venerantur, & colunt, quia eis illuc aditum præbuerunt: domestici enim Regum, & familiares non hoc tantum contenti sunt familiares esse, sed cæteros quoq; per seipfos volūt admitti: & ita plures ab his, quam ab ipsis regibus ad officia vocantur, & eliguntur.

Notandum præterea est, quòd hos apostolos inuenit Dòminus, alios quidem piscantes, alios autem reficientes retia (vt ait sanctum Euangelium) *Vidit Iesus Simonem & Andream mittentes retia in mare, & Iacobum, & Ioannem fratrem eius reficientes retia sua.* Nunc verò si oculos ad aliquam Christianorum reipublicam conuertitis omnes fere videbitis piscantes, nemo reficit retia: & quamuis in republica plurimæ sint fracturæ vix tamen est, qui refarcire velit: & tot malorum, quæ in ea sunt, minori saltem remedium aliquòd afferre: hoc etiam suis temporibus, D. Paulus deplorabat, qui omnes (inquit) quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi. *O vala me la beatissima Trinidad.* quæ miseria est, tot ac tã varios piscatores in mūdi huius mari videre, hi diuitias, illi honores, hi voluptates, illi dignitates, hi beneficia & prælaturas illi principum familiaritates piscantur: & propter hæc omnia admirationem parit, quot sint retium genera, fallaciæ, mendacia, assentationes, munera, hypocrites. Quot retia tendit auarus, vt proximi sui pecuniam capiat? Cum venisset Esau de agro lassus à fratre Iacob petijt, vt sibi aliquid daret, quo se reficeret: cui cum diceret Iacob, vende mihi primogenita tua, respondit: En morior, quid mihi proderunt primogenita? & ita lētis edulio, sua ab

Philip. 1.

Gene. 25.

8 ab illo primogenita emit: qui quamuis in hoc non peccauit, cum sciret Dei sententiam: quia illis verbis, seruiet major minori, dixerat, sua esse primogenita, & ea posse se quoquo modo acquirere, quemadmodum neque Hebræi peccauerunt cum spoliauerunt Aegyptios quia ea omnia illis Aegyptij debebant, vos tamen grauissime peccatis, qui cum proximum vestrum necessitate compulsum videtis, dicitis: vède vineã, aut possessionem minoris precij, si meas vis lentas comedere. Ita ne? Vineam illi eripitis: at diabolus animã vobis (quod peius est) eripiet. O infelices, qui odoribus pleni, & sericis vestibus vestiti superbè inceditis, quas si quis premeret: pauperum (credo) sanguinem eliceret, nec cogites miser lentas tantū vendidisse, sed animam etiã, & vitam ipsam sapissime vendidisti: vt affirmat Spiritus sanctus, dicens: auaro autem nihil est scelestius. Quid superbit terra & cinis? nihil est iniquius, quàm amare pecuniã, hic enim & animam suã venalẽ habet, quoniam in vita sua proiecit intima. Vide, vt eo loco Deus auarum quodammodo depingat, qui animam suam in manu venalem habeat: vt minimo quoq; pretio vendat. Vbi auaritia regnat nulla est conscientia: & ideò nihil scelestius. Auarus rarò ad senectutẽ peruenit, quia sese lucri desiderio torquet, ac macerat. Et hoc significat in vita sua proiecit intima sua, tanquam sese euisceret: At quid dicam de ambitiosorũ retibus, vt dignitates, & officia consequantur? vix iam est, qui obtineat dignitatem nisi eam sibi negotietur, & ambiat. Ait D. Ioannes vidisse se belluã de terra ascendente, cuius tanta erat potẽtia, vt factura esset, nequis posset emere, aut vendere, nisi qui habet characterẽ bestie. Et ait apostolus, hic est paciẽtia, & fides sanctorũ. Bellua ambitio est, quæ iam ita dominatur, vt qui se illi non subiicit, vix viuere possit: & ideò magnã habeant fidem, & paciẽtiã sancti necesse est, ne affligantur, & doleant, dum vidēt prauos hominũ, corruptosq; mores. De his omnibus dicere possumus illud Isaiã: telas aranæ texuerūt, in aranea omnes peccatores representantur, superbus significatur, quia aranea caput habet paruum, pedes autẽ lōgos, & plures. Solet autem è suorum viscerum filis suspensa incedere: ita superbus, qui paruo est capite, id est, parum sapit, & tamen plurima habet, longa imperandi desideria, & semper è suorum negotiorum, & præensionum filis suspensus incedit. De apibus refert Plinius: nihil eis plus nocere, quàm si ad eas aranea

Exod. 2.

Eccles. 10.

Apo. 13.

Isai. 59.

Simile.

Plinius.

D 2 ingressa

ingressa suas ibi telas texat, eas enim suo veneno corrumpit: 11
 apum vas est capitulum, consistorium, monasterium, vbi boni
 tanquam apes conueniunt, vt mel fabricentur, id est, vt caelesti-
 bus & diuinis rebus occupentur, & alijs ad rempublicam perti-
 nentibus quasi superbus, aut ambitiosus ingrediatur, omnes ve-
 neno inficit: & negotiorum suorum telis perturbat. Inuidus quo-
 que in aranea significatur, quae sese, vt texat euiscerat, & consu-
 mit: ita etiam inuidus sua propria consumitur, & maceratur inui-
 dia. Iratum etiam repraesentat, quia vt aranea ore venenum ex-
 puit, ita iratus ore venenosa verba in proximos suos vomit. Aua-
 rum quoque, quia vt aranea tenuissimos & subtilissima fila te-
 xit: ita auarus subtilia machinatur artificia, & acutas excogitat
 inuentiones, vt proximos fallat. Gulosum itidem repraesentat &
 sensualem: quia vt tota venter est, & ore textit, & praeterea animal
 est sordidissimum: ita & gulosus totus veter est, omnis eius actio,
 & loquutio est comedere & bibere, & hinc fordes, & sensualis tur-
 pitude nascitur. Accidiosum etiam, & pigru repraesentat, quia
 vt aranea sua ipsius tela capta remanet, & in ea dum sedet vita in-
 sumitur: ita accidiosus suis ipsius peccatis remanet irretitus &
 in ijs vsq; ad mortem herens, sese ijs explicare non curat. Itaq; de
 singulis peccatoribus, & omnibus simul dici potest, telas araneae
 texuerunt, araneae enim sunt, & tanquam araneae textit: eorum re-
 tia nihil aliud praeter quam muscas, id est, mundi vanitates veni-
 tur, & captant. Quanto cu dolore de hoc querebatur David, di-
 cens. Filij hominum vsquequo graui corde? vt quid diligitis va-
 nitatem, & quaeritis mendacium? ait filij hominum, significans,
 quod si bestiarum filij essemus, quae nihil aliud cogitare debent, 12
 quam nasci & mori: mirum non esset: res humanas, & terrenas
 tanta cum sollicitudine quaerere: cum nihil in futura vita expectet,
 & sperent. Sed D. Hieronymus transtulit ex Hebraeo, filij in-
 clyti mei, vsquequo ignominiosè diligitis vanitatem? quae maior
 exaggeratio est, creaturas tam illustres res tam viles, tanta cu ig-
 nominia quaerere. Cu igitur omnes piscando sint occupati, vix
 qui in reficiendo retia occupetur inuenies, quod parui omnino
 in Deum amoris indicium est: cum tam negligetes in eius hono-
 ris defensione simus, & cum tot fracturae (vt dixi) sint, tot mala
 tot scelera, tot tyrannides in Christianoru republica: nemo refar-
 care, nemo remedium afferre cogitat. Gentium historiae narrat,
 Croe-

Psalm. 4.

14 Croesum Lidiae Regem filium habuisse, qui mutus natus erat.
 Cumq; pater aduersus Syriae Regem proficisceretur, sustulit in
 pugna miles dextram, vt Croesum ferro percuteret: quem cum fi-
 lius vidisset, qui patrem comitabatur, linguae solutis impedimen-
 tis edere coepit voces, & clamare, o homo caue, ne regem Croe-
 sum occidas. Res omnino admirabilis amoris vim linguae impe-
 dimenta tollere potuisse: nos vero qui quotidie homines suas ma-
 nus videmus extollere, vt parentem nostrum caelestem tot iniu-
 rijs afficiant, & illis filium eius Iesum Christum iterum crucifi-
 gere, muti tamen aspiciamus, neque saltem vt eos lingua deterrea-
 mus, in verba prorumpimus, quamuis enim muti vere essemus,
 verus amor linguae impedimenta solueret: ita vt zelo saltem
 proximis nostris diceremus, caute, caute, nolite parentem no-
 15 strum, cui tantum debemus, offendere. Quanto magis cum mu-
 ti non simus, & vnusquisq; proximum monere tam facile pos-
 sit. Vnum ex potissimis medijs, vt Deus defensor noster sit, &
 protector est eius honoris defensores, & propugnatores esse. Vt
 Ezechias fecit cum Sennacherib, & seruatorum eius blasphemias
 audisset quem postea Deus vltus est. Misit enim angelum suum
 qui percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque
 millia hominum. Quo zelo in honorem Regis sui David turba- 4. Reg. 19.
 tur Abisai, qui cum illi maledici audiret, quare (inquit) maledi-
 cit canis hic moriturus domino meo Regi? Vadam & amputa-
 bo caput eius. Cur igitur nos non eundem animum in Dei iniu- 2. Reg. 16.
 rijs ostendimus? Cur non dolemus cum eum offendi videmus?
 Postquam Dux Iudas Machabeus exercitum suum ad pugnam sanctis 1. Mach. 15.
 16 admonitionibus hortatus esset, cum iam pugnaturus esset (ait
 sacra scriptura) statuerunt dimicare fortiter, eo quod ciuitas san-
 cta, & templum periclitarentur. Erat enim pro vxoribus, fi-
 lijs, itemque pro fratribus & cognatis minor sollicitudo. Maxi-
 mus autem pro sanctitate timor erat templi. Haec omnia exem-
 pla paruum nostrorum temporum zelum reprehendunt, & accu-
 sant. Quod quamuis in omnibus reprehensione dignum est: mul-
 to magis in Praelatis, in Gubernatoribus, in iudicibus reprehen-
 dendum est, quorum munus est reipublicae fracturas resarcire.
 Vna autem ex rebus, quibus mēderi praecipue debent, est diui-
 rum, & potentium in pauperes tyrannis, & violentia. Cum lo-
 queretur David de eo, quod Messias facturus erat in mundo, nor
 Aduent. D 3 mam

Psalm. 71.

Psal. 71.

nam posuit, ad quam se dirigere debent ij omnes, qui alijs præ-
sunt cælestis illius præsidis, & iudicis imitatione. Deus (inquit)
iudicium tuum regi da. Ad quid? Respondet: iudicare populum
tuum in iustitia, & pauperes tuos in iudicio: in quo autem hanc
cum pauperibus iustitiam seruare debet? In hoc quia liberabit
pauperem à potente, & pauperem, cui non erat adiutor. Parcet
pauperi, & inopi, & animas pauperum saluas faciet. Ex vsuris, &
iniquitate redimet animas eorum: & honorabile nomen eorum
coram illo. Vbi quatuor ponit, quibus omnia continentur, quæ
cum pauperibus præstari possunt. Primum est, vt cum diues pau-
perem vorare vult pauperi faueatis, & ideò ait: liberabit paupe-
rem à potente. Secundum est, parcet pauperi & inopi. Hodie
legibus pauperes tantum subiiciuntur: at non ita fieri debet: sed
si frangi aliquando debent in pauperum potius, quam diuitum
favorem frangendæ sunt. Tertium est, ex vsuris, & iniquitate re-
dimet animas eorum. Tu quoque curare debes, vt eos ex omni
vexatione iniqua, & iniusta tributorum, & onerum impositio-
ne, quibus quotidie affliguntur defendas. Quartum est, honora-
bile nomen eorum coram illo, vt nimirum si pauper à te aliquid
petat, citius expedias quam diuitem. In Hebræo, loco, honora-
bile nomen eorum, sic habetur, pretiosus sanguis eorum coram il-
lo. Sed heu, heu, contrarium omnino hodie fit. Si quis morti
damnatur, pauper est: diues autem quamuis ea dignus sit, pecu-
nia liberatur.

Exod. 4.

Est etiam in hoc euangelio notandum Christum redempto-
rem nostrum Ecclesiam suã fundasse in duabus fraternitatibus.
Nam D. Petrus, & D. Andreas fratres erant, Diuus Ioannes, & Ia-
cobus similiter. Cum Synagogam instituit, eam in vna tantum
fraternitate fundauit: in Moysè, scilicet, & Aaron, qui fratres
erant: quo significauit, in hac gratiæ lege maiorem debere esse
charitatis vnionem, & vinculum: cum maiorem lucem, & maio-
ra beneficia acceperimus. Quãtò minor esset veteris legis amor
& charitas. Cum amicos tantum amabant, oderant autem inimi-
cos: declarauit Dominus dicens. Audistis, quod dictum est oculum
pro oculo, dentem pro dente. Ego autem dico vobis, non resiste-
re malo, sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam,
præbe illi & alterã. Ex quo patet aliquo modo Euangelij apo-
statas esse, & iudaizare illos, qui vlcisci volũt iniurias. Imo ipsis
Iudæis

Math. 5.

20 Iudæis deteriores esse, quia illi dentem pro dente, oculum pro ocu-
lo petebant: nunc vero ad quadruplum. Qui mihi capillum au-
feret, vitam illi eripiam. O sœuitia, & immanitas diabolica, in
ijs qui tam sanctam, & piã legem profitentur. Obsecro vos fra-
tres mei per reuerentiam huius domini, qui nos in hac sancta Ec-
clesia tanto ac tam singulari beneficio collocauit, vt eum supra
omnes, & propter eum proximos vestros amare omni studio &
diligentia curetis. Audite quid dicat D. Paulus, Plenitudo legis
est dilectio. Vt differt vas plenum à vacuo, ita cogitare debe-
tis, legem sine amore, & charitate vas esse vacuum, quamuis cæ-
tera omnia legis præcepta seruentur, nisi adfit charitas, plenam
legem non esse. Et in hoc sensu ea D. Iacobi verba declarari pos-
sunt: qui cum de proximi amore loqueretur dixit: quicumq; to-
tam legem seruauerit, offendat autem in vno factus est omnium
reus. Hoc vnũ est charitas, quæ omnia implet, si adest, & si abest
omnia remanent vacua. Et ita vt charitas etiã plena sit, non va-
cua, non solum in verbis esse debet, sed corde, & operibus: vt af-
firmat B. Ioannes. Filioli non diligamus verbo, neque lingua,
sed opere & veritate. Nolo (inquit Apostolus) vt verba tantum
sint amore, & suauitate plena: sed vt verus sit amor, non fictus, &
quod verbis promittitur operibus ostendatur. Statim autem de
se ait, & suis socijs. Cognoscimus quoniam ex veritate sumus:
id est, veritatis nos esse filios, qui Deus est: filios veritatis, id est,
veritatis amatores, eò quòd verè proximos nostros amamus, &
in conspectu eius suadebimus corda nostra: id est, coram Deo,
hoc ita esse probabimus, corda nostra pro testibus afferentes:
quoniam, si reprehenderit nos cor nostrum, maior est Deus cor-
de nostro, & nouit omnia. Quia si cum mentimur cor nostrum
nos reprehendere potest, & tanquam mendaces conuincere, eò
quòd charitas in eo non sit, quã lingua profitetur: quãtò ma-
gis Deus nos conuincere poterit, qui maior est corde: & ita decla-
rans hunc locum Oechumenius ait: quòd dicimus, tanquam Deo
inspectori dicimus.

Roma. 13.

D. Iacob. 1.

1. Ioan. 3.

Oechū. sup.
1. Ioan. 1.

Ait igitur sanctum Euangelium. *Ambulans Iesus, &c. vidit duos
fratres, hoc est nostrorũ honorũ omnium principiũ, vt Deus nos
aspiciat: foelices illos in quibus Deus suos oculos figit. Hinc enim
fit, vt vestros in eo figatis, magna profectò res est, beatos Deum
in gloria illa cælesti perpetuò contemplari, sed mea quidem*

sententia maior est, quod Deus ipsos contempletur: non dico beatorum gloriam in eo consistere, ut Deus eos contempletur, non ut ipsi Deum contemplantur, sed si illi Deum vident, & in eo suos oculos perpetuo habent defixos: & ex hac visione fruitio, & beatitudo procedit: hoc esse quia Deus eos aspexit inde omnia eis bona promanasse, prospiciens enim, quia eos praedestinavit, vocavit, iustificavit, glorificavit. Ut speculi imago eum intueatur, qui eam spectat, necesse est, ut qui eam facit, eam prius intueatur. O anima, que Dei imago es, & oculos hic defixos habes ut illi de quibus ait David, Oculos suos statuerunt declinare in terram: omnes cogitationes tuas, & affectus in humanis rebus collocatos habes, nunquam eos in Deum tolles, nisi in te antea suos ille demittat. Quapropter roga eum omni affectu, ut te respiciat: ut rogabat David, Respice in me, & miserere mei. Ezechiel ait de se ipso: ingressus est in me spiritus, postquam loquutus est mihi: & statuit me supra pedes meos. Hoc spiritualiter fit in eo, quem Deus respicit, & ei diuinum suum spiritum infundit. Pedes enim, qui affectus sunt ante Dei ingressum supra hominem sunt, ei dominantur, eum premunt, & in terram inclinare faciunt. Postea vero supra pedes suos homo statuitur, suorum affectuum fit Dominus, eos ut decet, gubernat, & regit. Hac visione vidit Dominus hos sanctos Apostolos, in quibus id fecit, quod Sol in conchis facere solet, quas ad litus maris eicit refluxus: quae cum clausae sint oriente Sole aperiuntur, quibus apertis Sol reflectitur, & ita in eas infuit, ut humor ille crystallinus, qui intus est, congeletur, & ita margaritae generantur: ita duo hi fratres, Petrus, & Andreas tanquam duae conchae clausae erant, simplices, & ignorantes, ita ut primas Hebraicae linguae literas ignorarent. Cumque sic starent iuxta mare venit sol iustitiae Iesus Christus. *Ambulans Iesus iuxta mare Galilaeae*, qui eos diuina luce illuminans, intellectus eorum aperuit, ut bonum agnoscerent, & voluntatem, ut illud amarent. Mox in eorum animis ita reflexus est influendo in eis fidem infusam, charitatem infusam, & tot gratias, & excellentias, ut facti remanserint duae Apostolici collegii margaritae. Sed plurimum notandum est, cum diceret Dominus, Venite post me, illi continuo relictis retibus sequuti sunt eum. O beatos viros, qui diuinae voci tam prompte obtemperauerunt. Non refert hic Euangelista, quid dixerint, sed quid fecerint. Quid dixerunt? nihil, quid fecerunt? reliquerunt quic-

Simile.

Psalm. 16.

Psalm. 85.
Ez. 6. 2.

Simile.

26 quicquid habebant. O fratres mei quam caelestis doctrina haec est scitote caelum non verbis, sed operibus acquiri. Cum rationem in iudicio exiget Deus quid proderit plurima nos esse loquutos? plurimum laudat D. Paulus Christi, redemptoris nostri obedientiam, & citat illud Psalmi, in capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam: ingrediens mundum dixit: ecce venio, ut faciam voluntatem tuam, in qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Christi, semel: id est, cum hoc exequutus est tunc nobis sanctificationem meruit. Magna haec est D. Pauli proderatio, noluisse Christum Redemptorem nostrum, solo illo voluntatis actu infiniti meriti nos redimere, sed exequi eam voluisse, ut doceret nos, ne bonis tantum desiderijs, & verbis contenti essemus, sed ad opera veniendum esse.

27 *Relictis retibus.* Omnia reliquerunt. Qui magnam aliquam domum fabricatur in cellis vinarijs, & reliquis locis subterraneis trabes ponit rudes, & impolitas, in coenaculis vero, & cubiculis trabes collocat summo artificio elaboratas, quia in oculis omnium sunt, in sublimiori, & nobiliori parte. Sancti sunt in ecclesia Dei, qui reges, & imperatores fuerunt, & plurima bona temporalia habuerunt: illi autem qui in sublimiori ecclesiae parte collocari debebant voluit Christus Redemptor noster bonis omnibus terrenis esse nudatos, ut ita perfectissimi essent: horum imitatione plurimi nunc facultates suas, & diuitias deserunt, & pro Christo se pauperes faciunt: alij vero non modo proprium, sed ne alienum quidem relinquunt (quod maxime dolendum est.) De usurario quodam legitur, pecuniam suam in monasterio depositasse, ut ibi asseruaretur: cum que quodam die eius conuentus religiosus iuxta arcam ubi erat pecunia oraret, diabolum supra arcam sedentem vidit: deterritus sanctus vir sese crucis signo armavit, & cum interrogaret, cur hic sedes? aut quid expectas peruersissime diabole? merito (respondet diabolus) & iure optimo hic sedeo, nam quod meum est, custodio. Quae cum audisset monachus certiore hac de re abbatem fecit, qui statim arcam, & pecuniam extra monasterium eici iussit. Liberet vos Deus a pecunia male acquisita, quae pecunia Diaboli est, neque eius depositum domi vestrae consentire velitis. Non solum ait, *Relictis retibus*, Sed addit, *Sequuti sunt eum.* Quod precipuum est. Nam plurimi etiam philosophi diuitias reliquerunt, & tamen nihil illis profuit.

Hebr. 10.

Psalm. 39.

Simile.

Exemplum.

Diog. Laert. fuit. Diogenes Laertius de Diogene Cynico refert, cum magnam auri, & argenti summam illi Alexander offerret, respondisse Diogenem, tolle, tolle, non sunt haec munera hominum, sed onera iumentorum. Et ideò non solum temporalia bona relinquere debemus, sed Salvatore[m] nostrum Iesum Christum vera eius vitae imitatione sequi, ut hi sancti Apostoli usque ad mortem sequuti sunt. Nam ita gratiae diuites, ad fruendum gloria ibimus, ad quam nos perducatur Iesus Mariae filius. Amen.

In eodem festo Sancti Andreae

CONCIO SECVNDA.

Ambulans Iesus iuxta mare Galilaeae vidit duos fratres, &c. Matthaei. 4.

Es est animaduersione digna, ter à Domino Diuum Andream vocatum esse. Primò cum staret gloriosus Baptista cum duobus discipulis suis, quorum vnus erat Andreas, & respiciens Iesum ambulans dixit: ecce Agnus Dei. Et tunc duo illi discipuli sequuti sunt eum dicentes: Rabbi vbi habitas? Secundo piscium miraculo vocauit: cum laxare eos retia iussit, quod cum fecissent copiosam piscium multitudinem concluderunt. Tertio hoc loco cum relictis retibus sequuti sunt eum. Ex quo colligitur tribus modis à Deo homines vocari. Primo cum illis sui ipsius cognitionem tribuit, ut ex ea ad amorem paulatim deueniant: quia nihil volitum, quin sit praecognitum. Gentibus hanc cognitionem dedit naturae lumine: ut affirmat D. Paulus dicens: quod notum est Dei manifestum est in illis, Deus enim illis manifestauit. Inuisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur: sempiterna quoque eius virtus, & diuinitas, ita ut sint inexcusabiles. Notate verbum illud, intellecta, quo docet apostolus, quod intelligens humanus intellectus naturali lumine res creatas, per illas ad creatoris cognitionem venit. Hebraeis praeter hanc cognitionem aliam dedit clariorem, per sanctas scripturas

*Iohn. 1.
Luce. 5.*

ROMAN. 1.

3 pturas prophetis reuelatas. Nos verò Christianos multò etiam magis illuminauit per suum vnigenitum filium, ut Diuus Paulus exaggerat dicens: multifariam multisque modis olim Deus loquens patribus in prophetis nouissimè diebus istis loquutus est nobis in filio, quod maximum fuit beneficium, quòd si gentiles inexcusabiles fuerunt, multo magis Iudaei, & maximè omnium erunt Christiani. Secunda vocatio est, sui ipsius cognitionem homini dare, ut D. Petro dedit in eo piscium miraculo: ita ut statim ideò dixerit procidens ad genua Iesu: exi à me Domine, quia homo peccator sum. Eandem cognitionem habuerunt eius socii, cum ibi dicatur, quòd stupor circumdederat eum, & omnes, qui cum illo erant. Altissima cognitio est, se ipsum cognoscere. Adam omnibus animalibus nomen imposuit. Ait enim scriptura id omne quod vocauit Adam animam viuentem, ipsum est nomen eius. Mirum autè est, quòd cum ceteris rebus nomen imposuerit, nullum sibi ipsi imposuit: hoc enim nomen, Adam, appellatiuum est, & omnibus hominibus commune, quamuis primo homini tribuatur ut proprium. Quemadmodum homo ab humo (quod terram Latine significat) deriuatur: ita Adam ab Adamath, quod terram Hebraice significat. Esse autem hoc nomen Adam commune testatur Diuus Hieronymus & D. Augustinus. Quod autè nullum sibi nomen Adam imposuerit, non sine aliquo mysterio factum esse dicendum est. Quod hic solet responderi est, quod ut sciat quis nomina rebus conuenientia imponere, earum prius essentiam & naturam cognoscat, necesse est. Cum autem Adam in eo statu rerum omnium, quae naturaliter sciri poterant, cognitionem haberet, ut D. Thom. & D. August. affirmant: facile illi fuit eas proprijs nominibus appellare. Se autè appellare noluit, quia fateri ausus non est se ipsum cognoscere. Docere nos primus ille patres voluit sui ipsius cognitionem adeò esse difficilem, & philosophiam tam sublimem, ut facilius rerum quantumuis abstrusarum naturam, quam nos ipsos possimus cognoscere. Ab antiquis tam singularis habitus illa sententia est: homo nosce te ipsum, ut dicat Plato in templi Delphici ianua fuisse scriptam. Causa autem esse illa videtur, ut esset tanquam Dei saluatio ijs omnibus, qui templum ingrediebantur. Nam quemadmodum cum homines se salutant inuicem, quod cuique videtur optimum precari solet, ijs salutem plurimam, illi vitam longeuam, alij foelicem diem, ita etiam verba, quibus Deus homi-

Hebr. 1.

Luce. 5.

Gene. 2.

*Hiero. de no
mini. Hebr.*

*& Aug. li. 15
de ciuit. Dei.*

*Thom. 1. par.
q. 94. art. 3.*

D. August.

Plato.

homines salutat sunt petere ut seipso cognoscant: quia hæc plurimorum bonorum fons & origo est. Tertia vocatio cum Deus ita hominum corda incendit, ut quæ habent omnia deserant, & ita nudi eum, & liberi sequantur, ut sanctissimi hi duo viri fecerunt, & alij plurimi. Esse homines inuenietis, qui vitam omnem in priori vocatione infumant, quæ scire est ubi habitas. Nolunt aliud sibi prædicari, quam quid sit Deus, ubi habitet, quid ipsi sint, & ubi habitent scire nolunt. Cum ingressus Christus Redemptor noster esset in Synagogam Nazareth, traditus est illi liber Esaiæ prophetæ, & ut resoluisset librum, inuenit locum ubi scriptum erat, spiritus Domini super me, propter quod unxit me, euangelizare pauperibus misit me. Ex quo inferitur, prædicationis fundamentum debere esse sacram scripturam. Ita D. Petrus non enim indoctas fabulas sequuti notam facimus vobis Domini nostri Iesu Christi virtutem. Hodie plurimi ut scientiam ostendant, nihil fere in toto sermone afferunt præter gentiles historias, ita ut sermo gentilis potius quam Christianus videatur. Plurimum etiam notandum est, quod cum Dei filius in mundum uenerit, ut tam diuitibus, quam pauperibus Euangelizaret, & ipsemet discipulis suis dixerit, prædicate Euangelium omni creaturæ: cur in eo Esaiæ loco dicat: Euangelizare pauperibus misit me? respondeo: hoc dicere, quia quamuis omnibus Euangelium prædicetur diuitibus, & potentibus eiusdem ferè est utilitatis, ac si non prædicaretur. Dico præterea Hebræum, verbum, quod eo in loco est, non solum pauperes, sed humiles etiam, & mansuetos significare. Et ita diuites etiam, qui his virtutibus præditi sint, comprehendit. Cæteri enim si aliquam ex prædicatione voluptatem capiunt est, cum in ea agitur, quid Deus sit, & ubi habitet, si verò eos tantillum tangis, qui nam sint, irascuntur, & si possent prædicatorem viuum comederent: ut illi Nazareni, qui dum declarauit Dominus Messiaë prophetiam mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore eius. Cum verò eos reprehendere coepit repleti sunt omnes ira, & duxerunt illum usque ad supercilium montis, ut præcipitarent eum. O malitia infernalis, & quam consueta semper in omni ætate fuisti. Cum prædicaret propheta Hieremias populo verba, quæ illi Deus iusserat. Hæc dicit Dominus, si non audieritis me ut ambuletis in lege mea, &c. urbem hanc dabo in maledictionem cunctis genti-

Luc. 4.

2. Petr. 1.

Marc. 16.

Luc. 4.

Hier. 16.

gentibus terræ. Cumque compleret Hieremias loquens omnia, quæ præceperat ei Dominus, apprehenderunt eum sacerdotes, & omnis populus dicens: morte moriatur. Semper huiusmodi reprehensiones & minæ male ab auditoribus acceptæ fuerunt, & odij causa. Volunt homines, ut libet viuere, & cum in periculosis præcipitijs eorum vita versetur, de Dei gloria, & bonorum beatitudine sibi prædicari volunt & certam eorum possessionem futuram esse dici: amitti eam nulla ratione posse. At scitote fratres tam lætos nuntios vestris corruptis, ac deprauatis moribus non deberi, sed reprehensiones, & minas, quibus deterriti de vestra conuersione cogitetis. Alij sunt, qui vitam omnem in secunda vocatione infumunt, magnos se peccatores esse fatentur, & noscunt, sed nolunt hoc à te dici. Peccatores se ipsi publicare volunt à te vero publicari ut iustos. Itaque omnia confitebuntur, omnia dicent: sed si eorum nauim, & retia tangis, ferre non poterunt, quod superbiæ, & imperfectionis signum est. De Philippo Magni Alexandri parente dicitur, inter regios pueros quos nunc appellamus [Pajes] habuisse unum cuius erat munus hæc verba illi quotidie dicere, Philippe homo es. Ac si diceret nē viuas tui oblitus, nē tua te feceris cecet: tandem enim ut homo moriturus es. Itaque ut cæteri principes pueros habent, qui lanceam gestent, qui pocula ministrent, & alijs alij fungantur muneribus: ita Philippus puerum hunc habebat, qui suam illi miseriam in memoriam reuocaret. Plus hoc ille præstabat, quam alij plurimi, qui cum Christianos se esse profiteantur, ferre nullo modo possunt: ut quisquam defectuum suorum sit præco, nec etiã ut eos solos priuatim admoneant, & dicant cogita te esse hominē. Non satis fuit Sancto Dauid hominem vocare hominem, sed filium hominis vocare voluit: ut magis eius miseriam declararet dicens: Domine, quid est homo quia innotuisti ei? aut filius hominis, quia reputas eum? filius hominis Hebraicè significat non solum hominem esse miserum, sed miseriam suam amare. Hæc quoque ratio est, cur cum Deus familiariter prophetas alloquebatur, non dicebat, audi propheta, sed fili hominis: nē intima illa cum Deo familiaritas superbiæ causa esset, eam hoc verbo filii hominis temperabat. Quasi diceret, quamuis mecum familiariter loqueris ne superbias, cogita te esse filium hominis. O quanti momenti esset, ut non tantum propria nostra cognitione contenti essemus, sed ut gauderemus quoque

psalm. 143.

quoque cum alij, ad eam nos admonitionibus, & reprehensionibus excitant.

Alij sunt, qui ulterius progrediuntur, natem, retia, & seipso quoque deferentes, vocantem Dominum sequuntur. Ait igitur Evangelium, *Ambulans Iesus iuxta mare Galilæe vidit duos fratres.* Primum de quo hic mentio fit, est visio Domini, quia ex ea duobus istis fratribus plurima bona prouenerunt eos enim aspiciens eorum intellectus illuminauit, & corda molliuit. Cum fugeret Agar e domo Abraham misit Deus angelum qui ei reditum suaderet, & quid illi faciendum esset doceret, ut Dominus suus placere posset. Illa autem beneficium agnoscens dixit: tu Deus qui vidisti me. At quanto æquius hoc duo isti sanctissimi viri dicere potuerunt, quandoquidem talia in illis operata est Dei visio, verba etiam illa, quæ statim eadem Agar dixit: vidi posteriora videtis me: explicant alij qui hoc modo, vidi oculorum vestigia, eius qui me aspexit. Vidi effectum, quem in me ipsa operati sunt. Tantam vim habet Dei oculi, ut admirabiles causentur effectus in eorum animis, quos aspexerunt. Et hoc est Dei oculorum vestigiū, noua desideria ardentissimi affectus, firmissima proposita, & tandem signa quedam ex quibus singulari modo conijcitur, Deum animam illam respexisse. Hoc ea verba significant: qui respicit terram, & facit eam tremere tangit montes & fumigant. Vbi terra, & montes nihil aliud sunt, quam terreni, & superbi peccatores, in quibus Dei visio tot operatur effectus: ut postea in his sanctus quidam timor, & diuini amoris ignis remaneat, qui fumo, id est, externis operibus patet. Hoc cognoscens Dauid magno cum animi affectu clamabat, Domine quando respicies? restitue animam meam a malignitate eorum. Anima enim plus est vbi amat, quam vbi animat. Cum Dauid instigatus diabolo, quod ei non licebat, amauit: sine anima tunc fuisse ipsemet fatetur. Quare a Deo eo loco petit ut illam sibi restituat, eum diuinæ misericordie oculis respiciens. Heu, heu, quomodo id dicam? quomodo? o filij Adam, quot hic adestis corporibus, qui animas alibi habetis, hi quidem in pecunia illi vero in amica, alij in suorum ambitionum, & præteritionum negotijs. O Christe, vere cordium reformator. Respice Domine suauissimis tuis oculis, respice meos istos fratres, & animas illis, quas demon eripuit, restitue. Eia igitur fratres ad hoc vnicum, & singulare remedium accurrite: rogate piissimum hunc Dominum, ut vos clementia

Gene. 16.

Psalm. 103.

Psalm. 34.

15 tate suæ oculis respiciat: & quamuis in malo nunc statu sitis, & ita vos vincitos esse sentiat, ut explicare vos ignoretis: missam salutem quotidie audite, coram sanctissimo sacramento vos deuotè prosternite, ibi vestra vulnera detegite, ut vobis medeatur precantes: ita enim aliquando vestri status miseria, eius misericordie viscera commonebit, quamuis ea indigni sitis. Quid merebantur Hebræi, cum omnes fere essent in Aegypto idololatrarum? cum Deus misericordia motus dixit Moyse. Vidi afflictionem populi mei in Aegypto, & clamorem eius audiui, propter duritiam eorum, qui præsumunt operibus: & descendi, ut liberarem eum. O ineffabilis Dei misericordia, qui perditissimæ gentis clamores audiuit, & illi remedium attulit. Quid merebatur Ioachaz rex Israel qui vna cum populo suo idola adorauerat? Deus tamen ita 16 misertus est, ut dicat textus: vidit Deus angustiam Israel, quia attriuerat eos rex Syriæ, & dedit Deus Saluatorem Israel, & liberauit eos de manu regis Syriæ: quamuis certo sciret neque hoc beneficio a peccatis, & idololatria Ieroboam recessuros esse: ut verè accidit. At quãtò magis tibi opem feret, quamuis hoc non merearis, si vero illi seruiendi desiderio teneris. Quamuis ut eleganter dixit D. Ambrosius: accipimus sine merito, quo tendamus ad meritum. Prosternite igitur vos fratres coram sanctissimo altaris sacramento, ut Diuini illius solis radij, qui ibi candida illa nube contectus includitur, animarum vestrarum niuem liquefaciant. Si in cera molli sigillum imprimitis, turres, muri, montes, & quicquid in eo erat, remanet impressum. Quod si eam ad solem ponitis radiorum reflexione liquefit: cera, & turres illæ, muri, 17 montes, & cætera omnia desinunt esse. Ita etiam auaritiæ, ambitiones, passionis, & cætera omnia, quæ in anima Diabolus imprimit, diuini huius solis luce liquefcunt. Vos igitur fratres qui consensum Sathanæ præbistis, ut in cordibus vestris quicquid vellet imprimere: petite ab hoc diuino Sole, ut vos suis potentissimis radijs feriat, ut non solum quod in vobis malum est, liquefiat: sed ut in virtute magis ac magis quotidie proficiatis. Hic enim Dominus ille est, qui Hebræis dixit, respiciam vos, & crescere faciam: & hoc in vobis spiritualiter operabitur.

Exod. 3.

4. Reg. 13.

3. Reg. 12.

Ambro.

Simile.

Leuit. 16.

Vidit duos fratres. Antequam eos vocaret, antea eos diligenter inspexit: ut ille qui cum re aliquam emere vult, eam prius optime solet inspicere. O si hoc fratres mei faceretis, antequam res, quas vobis

vobis dæmon, & mundus proponit, & offert, acciperetis. Persua-
det Sathanas, vt episcopatum, aut aliquam aliam dignitatē am-
bias, diuitias tibi, honorem, & alia, quæ inde sequuntur propo-
nens. Hortatur vt proximi tui mulierem habere cures, aut quid
aliud, quo Deus offendatur, efficias, dicens: magnam te in eo vo-
luptatem, & delectationem inuenturum esse. Quod si rem nul-
lius pretij empturus, eam prius diligentissimè tentas, & inspi-
cis: cur non eadem vteris diligentia, tecum ipse considerans, quid
nam Dei offensionibus consequi possis? Cū iuuenis Tobias am-
bularet, iuxta fluiuium Tigris, piscis immanis exiuit ad deuoran-
dum eum, cui angelus, qui eum comitabatur dixit, apprehende
branchiam eius, statim subdidit, exentera hunc piscem, & cor
eius, & fel, & iecur reponit tibi: sunt enim hæc necessaria ad me-
dicamenta vtiliter. Hoc ipsum tibi frater dico, piscem istum, qui
te deuorare vult, id est, peccatum, quod tibi offertur exentera, co-
gita quid voluptati illi, quid honori, quid diuitijs subsit. Hoc
enim animæ tuæ oculos curabit. Cogita, quis malæ illius conuer-
sationis finis futurus sit, quid boni possis ex ludo, aut ex vltione
percipere. Vt cū hoc intellexeris, reijcias quod tibi magno futu-
rū est detrimētō. Nesciūt hæc perditionis filij cōsiderare. Et ita
declarauit quidā illud Psalmi, in circuitu impij ambulantes: id est,
externa tantum & quæ circa rem sunt spectant mali, quod intus
est negligunt, & ita decipi se sepe sinunt. Rem preciosissimā, vt
anima est, momentanea voluptate, & vilissimis quibusque rebus
permutantes. At non ita obsecro sit fratres: & cū homines sitis,
& rationis participes, ab ea vos regi finite. Nec tanto cum impe-
tu, vt bestia ad voluptates, & alias res temporales accurrat.

Postea quam eos Dominus aspexit, dixit illis: *Venite post me, et
illi continuo relictis rebus sequuti sunt eum.* O admirabilis prom-
ptitudo, & obedientia in Christianorum confusionem, quo-
ties nos Deus interior vocat, & exterior, & nullum in cor-
dibus nostris operatur effectum. De interioribus vocibus ait
Dominus: ego sto ad ostium, & pulso, quas non audiunt, nisi
qui diligenter attendunt: delicatæ enim sunt, & cum pluri-
mi alijs rebus occupati sint, non eas percipiunt. Similes hi sunt
mulieribus quibusdam, quæ diem integrum insumunt in fe-
nestra quid in via fiat aspicientes, quæ etiam clamores, & voces
plurimæ domi edantur exaudire non possunt, quia strepitus viæ
impe-

1 impedit: ita etiam animæ sunt quædam, quæ vitam omnē in sen-
su suorum fenestris insumunt. Hæc quidem in oris fenestra de
alienis moribus, & vita loquens, illa verò in auriū fenestra obsca-
na verba, & profana audiens: hæc in fenestra oculorum vanitates
aspiciens, illa rebus alijs externis occupata: & tandem omnes ita
distractæ, vt Dei voces, quas in corde loquitur audire non pos-
sint, quia diabolus eas de via alloquitur, per tot instrumēta, quot
se se offerūt occasiones, quibus eas distrahere possit, nè Dei vo-
ces audiant. O infœlix anima, quæ nunquam domū suam ingre-
ditur, cogitationes suas colligens: vt meditetur qua nā in re vita
insumatur, quam sibi paulatim eripi non aduertit. Ideò ait Esaias
Dei nomine, redite præuaricatores ad cor, satis sit hucusq; vaga-
tos esse. Aperiens Noe fenestram arcæ, dimisit conium, qui egre-
2 2 diebatur, & non reuertebatur, donec siccaentur aquæ super ter-
ram, id est, nunquam. Dimisit quoque columbam post eum quæ
cū non inuenisset vbi requiesceret pes eius, reuersa est ad eum
in arcam. Videtis hic quid inter bonos, & malos interfit, mali
ita extra se ipsos egrediuntur, vt quemadmodum coruus sese ca-
daveribus pascens, nunquam reuersus est: ita illi carnis & mun-
di foedissimis voluptatibus pasti, nunquam de reditu cogi-
tant: boni verò si aliquando extra se egrediuntur, cū cœ-
num omne esse aspiciant, & vbi requiescere possint, non ef-
se: statim ad se redeunt. Et hi sunt, qui Dei voces audiunt,
quia à mundi strepitu semoti sunt. De exterioribus Dei vocibus
quibus nos per prædicatores vocat, & quæ quotidie in nos con-
fert beneficia, ait Diuus Paulus afferens verba quædam, quæ
3 Deus dixit per Esaiam. Tota die expandi manus meas ad po-
pulum non credentem & contradicentem mihi. Tota die, id
est, toto vitæ tempore te Deus vocat. Manus expansæ, Dei bene-
ficia sunt, & supplicia quoque, quibus nos punit, & tamen his
omnibus vocibus surdi sumus. Seneca, bona mens, inquit, nec cō-
modatur, nec emitur: & puto si venalis esset, non haberet empto-
rē, at mala quotidie emitur. Gentilis quidē dictū, sed verissimū:
sua enim nos gratia Deus inuitat, & sanctos nos vult pro sua infi-
nita bonitate efficere: & tales sumus, vt gratiam gratis nolimus
accipere. Pudeat igitur nos fratres charissimi nostræ duritiæ,
promptitudinem hanc videntes, qua duo isti fratres diuinæ vo-
ci paruenunt, quos, & alios plures Deus nobis ad imitandum
Aduent. E pro-

Tob. 6.

Psalm. 11.

Apoc. 3.

Simile.

Esai. 46.

Gene. 8.

Roma. 10.

Esai. 63.

Sene ep. 27.

Hebr. 6.

proposuit. Et ita ait Diuus Paulus: cupimus vnumquemq; vestrum eandem ostendere sollicitudinem ad expletionem spei usque in finem, ut non segnes efficiamini: verum imitatores eorum, qui fide, & patientia hereditabunt promissiones. Ita sese Diuus Augustinus incitauit qui cum poenitentiam audisset, & conuersionem Diui Antonij Abbatis, feruido animi affectu quid facimus (inquit) surgunt indocti, & rapiunt caelum, nos cum nostris scientijs demergimur in infernum, quid piget imitari? vtinam fratres hunc spiritum conciperetis, & haec verba serio diceretis, horum apostolorum consideratione excitati, qui cum pauperes essent, rudes, & idiotae piscatores, ita seipsos vicerunt, & omnia relinquentes diuinam lucem, quae eos illuminabat, sequuti sunt.

August.

Relictis rebus sequati sunt eum. Ut diuinum illum ducem, qui tam velociter per virtutum campum currit sequamur plurimum refert, humana deponere, quae tanto oneri & impedimento sunt, ut omnes quotidie experimur. Quare ubi translatio nostra habet: erat Abraham diues valde, versio Graeca habet, erat Abraham grauis vehementer, quo Spiritus sanctus onus, quo diues premittitur significauit. Quamquam priscis temporibus bona temporalia tanto ut nunc impedimento non erant: quandoquidem qui illis affluebant humiles nihilominus erant, & charitatiui. Cum esset Abraham opulentissimus, ita ut seruorum tantum suorum exercitu quatuor reges superaret, non ideo tamen peregrinorum pedes lauare dedignabatur: non vitulum a grege humeris gestare, ut eo illos reficeret, non ijs cibum ministrare, vxor vero eius panem, & alios cibos coquere non recusabat. Nunc vero si quis quatuor habet minuta seruos vult, ut princeps, & omnia humilitatis, & charitatis dedignatur officia. Et ideo plura nunc refert, haec nostris temporibus relinquere. Cum ad pugnam cum suo exercitu Iudas Machabeus egrederetur, dixit: non concupiscatis spolia, quia bellum contra nos est, sed state nunc contra inimicos nostros, & expugnate eos, & sumetis postea spolia securi. Ita & vos fratres moneo, cum tam seuum bellum contra nos sit, ne nos mundi huius rebus oneremus, quia finito bello, & acquisita victoria, erit opportunitas, ut aeternis honoribus, & diuitijs persuamur. Quod si nunc vos his oneratis, periculum erit, ne illa amittatis. Ideo Diuus Paulus nos monet, dicens,

Colo. 2.

27 dicens, ne tetigeritis, nec gustaueritis, nec contrectaueritis: quae sunt omnia in interitum ipso vsu. O admirabilis exaggeratio, qua nos Diuus Paulus monet, ut quocumque modo ab his rebus abstinemus, quibus vitur diabolus, tanquam esca: ut suis nos laqueis irretire possit, ut arboris fructu vsus est: cum primos illos parentes decepit. Neque solum harum rerum consideratione contenti simus, sed omni diligentia diuini magistri, & ducis sequamur vestigia: ut gloriosus hic Apostolus Andreas sequutus est, qui tanto cum gaudio crucem eius amore ascendit, quam cum a longe vidisset, exclamare coepit. O bona crux, quae decorem est membris Domini suscepisti, diu desiderata, feliciter amata, sine intermissione quaesita, & aliquando cupienti animo preparata: accipe me ab hominibus & redde me magistro meo ut per te me recipiat, qui per te me redemit. Qui haec dicebat, obsecro vos fratres erat ne mortalis, an angelus? an noua aliqua creatura natura diuersa? hominem fuisse mortalem, & passibilem passio, & mors ipsa ostendit. Vnde igitur tantum gaudium, & in tanta fragilitate tanta constantia? mortem, quam ita omnes timent, hominem ex ossibus, & carne, ut nos sumus non timuisse? Bellum ipsa, quae ratione carent, eam vehementissime timent. Ita ut ad rugitum leonis ferarum, ad vocem aquilae volucres contremiscant. Sanctus autem iste vir instrumentum mortis aspiciens, gaudet, & gessit. Quod autem maiorem parit admirationem, est, quod cum Christus Redemptor noster esset, qui erat, & in aetatis suae flore mortis tempore, cepit patere, & tunc: Andreas vero iam senex aduentante morte latitabat. Cum equus indomitus est, quamuis equitandi artem quis optime calleat, eum timet ascendere: at postea quam domitus est, pueri ipsi equitare in eo audent. Crux antequam eam Christus Redemptor noster ascenderet, equus erat indomitus, qui quotquot eam ascendebant, prosternebat, eorum honorem, & vitam adimens: quare sacratissima Dei filij caro, ut vera erat caro saltus illos & succussus pertimescebat: at postquam eam animosus ascendit, ita domita, & mansueta remansit, ut pueri, & senes ausi sint, eam absque villo timore ascendere. Et ut clarius loquar secundum doctores inter Christi Redemptoris nostri, & sanctorum dolores, haec vna ex differentiis est; quia Christus Dominus, sine auxilio relinquebatur, ut fortis, ut magis

Gene. 3.

Marca 4.

Simile.

Matth. 27. gis dolores perciperet. Ideo, vt hoc declararet, dicebat: vt quid,
 & Mar. 15. dereliquisti me? quia quamuis diuinitas nunquam sese ab hu-
 manitate separauit, eam tamen ita pati permisit, ac si secum non
 haberet vnitam, Martyres vero contrario modo passi sunt,
 nam ex passione Christi Redemptoris nostri, suas ipsi conso-
 lationes habebant: & hoc est, quod ipse Dominus orabat in:
 Marc. 14. & Luc. 22. horto dicens: transfer calicem hunc à me, id est, oro, vt transeat
 calix iste ad membra mea, vt in suis tormentis ex huius calicis
 consideratione, consolentur. Itaque ex Domini passione forti-
 tudo ad ipsos proueniebat, vt non solum patienter, sed hilari-
 ter paterentur. Nec solum mortem ferre potuerunt, sed & appe-
 tere, & tanquam ad epulas inuitati adire tormenta: in quibus Spi-
 ritus Sanctus talem rorem, & consolationem in eorum cordi-
 bus influebat, vt longe tormenta illa superarent. Ita Diuus Ber- 31
 nardus: leuabat nempe dux benignus Christus inter ipsa dura
 tormenta militis deuoti oculos, & vultum in sua vulnera: vt il-
 lius ex hoc animum erigeret, nè sua propria sentiret. Vbi erat
 tunc anima martyris? nempe in petra, in visceribus Iesu. Quid
 ergo mirum, si in petra habitans, in modum petre perdurane-
 rit, & omnia ferret? quod si mors crudelissima, & acerbissima
 tormenta suauius sanctis videbantur: cur igitur diuinæ legi ob-
 temperare, quod neque mors est neque tormentum non erit,
 eiusdem Domini auxilio, & fauore suaue? hæc si experiri fra-
 tres in vobis ipsis aliquando velletis: vt verissima esse depre-
 henderetis. Cognoscent (inquit Ecclesiasticus) qui dereli-
 cti sunt quoniam nihil melius est, quam timor Dei, & nihil
 dulcius quam respicere in mandatis Domini. Poterat, nè cla- 32
 rius dici? Animalia natura ipsa herbas cognoscunt, quæ vti-
 les ipsis, aut nociuæ sunt: & vtilis quibus conseruantur, ma-
 gna cum voluptate pascunt. Homo vero qui rationis est parti-
 ceps & à fide doctus, res, quæ sibi vtilis sunt ad animæ suæ
 salutem cognoscit, vt per illas vitam consequatur æternam,
 qua animi alacritate eas exercere debet? Ideo Spiritus San-
 ctus ait: nihil dulcius quam respicere in mandatis Domini. Et
 Psalm. 144. Dauid de iustis cum Deo loquens ait: memoriam abundantie
 suauitatis tuæ, eructabunt: & iustitia tua exultabunt. Mira
 exaggeratio: tantam esse iustorum suauitatem, vt cum eam
 vix anima capiat, per os exitum sibi quærens erumpat:
 hoc

hoc enim est eructabunt, & cor præ gaudio saliat, quod signifi-
 cat, exultabunt. Post hanc verò maximam huius vitæ consolatio-
 nem, aliam maiorem in cælo recipiet, quæ est gloria ad quam
 nos perducatur Iesus Mariæ filius, Amen.

In eodem festo Sancti Andree CONCIO TERTIA.

*Ambulans Iesus iuxta mare Galilee vidit duos fra-
tres, &c. Matth. 4.*

NATURALIS Visio secundum perspectiuam præ-
 cepta per intromissionem fit, recipiendo species.
 Dei verò visio non ita, sed per extramissionem fit:
 nobis misericordiam suam dona conferendo: ita vt Deum
 videre sit bona conferre. Homines quamuis alios
 aspiciant, non ideo eorum quos aspiciunt, necessitatibus meden-
 tur. Dicere sibi inuicem aulici magna cum voluptate solent, rex
 me aspexit. Quid tum, quod inde bonum consequutum est? nul-
 lum. At Dei oculus tantam habet vim, vt animam bonis refertam
 efficiat. Hinc verba illa intelligetis, quæ sanctissima virgo Maria
 domina nostra in suo cantico dixit: quia respexit humilitatem an-
 cillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generatio-
 nes. Hoc nomen humilitas in Latina lingua varium est, & æqui-
 uocum, ex quo aliqui in sacra scripturæ intelligentia falluntur.
 Sape enim pro re vili, & infima sumitur, vt in illo, saluatorem
 expectamus Dominum nostrum Iesum Christum, qui reforma-
 bit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis
 suæ, id est quamuis corpus nostrum vilissimum sit, illud tamen
 ad sui similitudinem clarificabit. Dixit etiam Dauid: vide hu-
 militatem meam, & laborem meum, id est, quam vilis, & miser-
 sim: ita hic humilitatem ancillæ suæ, miseriam significat, & ab-
 iectionem. Quasi diceret sanctissima virgo: Quamuis abiecta
 sim, & vilis, visio Dei ita potens est, vt me respiciens talem effe-
 cerit: vt ideo beatam me omnes generationes dicturæ sint. Ita-
 que ex hoc, quod respexit me, omne in me bonum prouenit.

Aduent.

E 3

Ita

Psalm. 32.

Simile.

Ita etiam Dauid ait: ecce oculi Domini super metuentes eum, ut eruat à morte animas eorum: & alat eos in fame. Quo in loco significat bona omnia, tam corporalia, quam spiritualia à Dei oculo promanare. Hinc infertur quantum à Deo petere debeamus, ut nos clementiæ suæ oculis aspiciat. Quod ut melius intelligatis, considerate: quòd cum vos ipsos in speculo aspiciatis formatur in eo imago, cuius omnis existentia in eo consistit, ut eam vos aspiciatis: nam si aspiciere desinitis esse illa desinit, Fingite igitur imaginem illam ratione præditam esse, & loqui posse. Dicite, obsecro qua efficacia peteret, nè ab ea recederetis, nec cessaretis aspiciere: intelligens suum esse à vobis pendere, ut nunquam vos dies, noctesque rogando defatigaretur. Placeat infinitæ Dei maiestati mentes vestras illuminare, ut ex hoc intelligatis quanti sit negligentia vestra detrimenti. Dic obsecro, ô peccator, nonnè credis animam tuam imaginem esse, quæ nullam aliam vitam habet, neq; aliud esse gratuitum, nisi dum eam Deus aspicit? cur igitur ab eo dies noctesque non petis, ut nunquam sanctissimos suos oculos auertat? cur rei tam necessariæ obliuisceris? ô cælum, ô terra tanta, & tam communi miseria obstupescite. Quin plus etiam hoc exaggerare volo. Si videretis imaginem illam speculi, non solum rogare ab eo, qui eius causa est, ut in ea suos semper oculos defixos haberet: sed iniurijs, & maledictis eum irritare, & ut inde recederet prouocare, nonnè eius stultitiam admiraremini? maximè verò, & meritò. O infelices, & cæcos huius seculi filios, cur vos ipsos, non admiramini, qui vestris peccatis diuinam maiestatem quotidie prouocatis: ut vos aspiciere, & opem in necessitatibus ferre cesset. Intelligite obsecro fratres mali huius grauitatem, & à Deo magno cum affectu dies & noctes petite cum Dauid dicentes: vide humilitatem meam, & laborem meum, & dimitte vniuersa delicta mea.

Psalm. 24.

Vidit duos fratres Simonem &c. Prius fraternitatem nominat, quam eorum nomina, ea enim & amor mutuus, quo simul laborabant, dispositio fuit ad hoc, ut eos Christus redemptor noster aspexerit, & vocauerit. Erant enim fratres carne, mente, amore, & officio: & tandem in omnibus. O si hæc fraternitas hodie inter Christianos inueniretur, Dei oculos ut nos aspiceret, inuiteret. Hoc verissimum esse inuenietis, quamuis plurimæ sint viæ,

ut mun-

6. Ut mundum fugiamus, vnam tantum esse, ut cælum ingrediamur. Cum Hebræi ex Aegypto egressi sunt, per plurimas partes mare diuisum est, ut affirmat Dauid dicens: qui diuisit mare rubrum in diuisiones aquarum, verum cum promissionis terram ingressi sunt vnum tantum in Iordane factum est iter. Omnia fere præcepta decalogi sunt, ut peccata fugiamus, ut, non machaberis, non occides, non furtum facies, &c. verum vnum tantum est, ut promissam gloriæ patriam ingrediamur, & hoc est charitatis præceptum, ad quod cætera omnia diriguntur. Et hoc in Dei, & proximi amore consistit. Proximi amor tanti momenti est, ut in eo totam legem Diuus Paulus inclusit dicens: qui enim diligit proximum, legem impleuit: & ita illud seruauit, ut de se ipso dicat, optabam ego ipse anathema esse à Christo, pro fratribus meis. Quæ verba pluribus modis explicantur. Primum de separatione temporali, id est, à spirituali conuersatione, quam cum Christo in contemplatione habebam, aliquandiu separari desiderabam: ut fratribus meis seruirem, tanto eos amore amabam. Secundo modo exponitur de separatione à bonis æternis, quasi diceret: nolo Domine cæli tui gloriam, nisi eam meis quoque fratribus largiaris. Tanquam mater, quæ puerum lactat, & nutrit, si publicum aliquod spectaculum exhibetur, & ei dicunt: si eò ire vis, puer tibi domi relinquendus est: illa verò, nolo ire (inquit,) si puer mihi relinquendus est. Ita Paulus tanto filiorum amore incensus erat, ut dicat exaggerationis causa: ire nolo, nisi & ipsi quoque vna eunt. O admirabilis amor, ut quis pecuniam det ne Deus offendantur bonum est, & dicat. Accipe soror hanc dotem, qua nubere possis, nè Deum offendas. Accipe frater hanc Eleemosynam, nè fureris, & pecces. Magna quidem charitas hæc est, ut vitam etiam quis det, nè alij peccent: maior verò ut cælum, & gloriam recuset Diuus Paulus: cum præsertim eam iam antea ad tertium vsque cælum raptus prægustasset & nolo eam dicat: ut Deum fratres mei offendere cessent, hoc non nisi vehementissimi amoris potuit esse effectus. Agè verò ô Sancte Apostole, nonnè scis cælum absque culpa amitti non posse, ergo desideras culpam? sed respondeo, quod amor nescit habere modum, non spectauit vir sanctissimus culpam, quam nullo modo habere voluisset: desiderium tantum spectauit, quo

Psalm. 139.
Iosue. 3.Roma. 19.
Roman. 9.

Simile.

E 4

UT OMN-

Buda. in P^{ra}.
delta.

vt omnes boni essent, & Deum amarent tenebatur. Alia etiã affer⁹
tur declaratio, quæ literæ videtur esse conformior, & vt intelliga
tur, notandum est ex Budæo in Pandectis, anathema Græcè idē
esse quod homo sacer: homo qui propter rempublicam sese in
sacrificium offerebat, quod ita solebat fieri, cum pestis in repu
blica erat, aut bellum, aut aliquod aliud infortuniū: ibat aliquis,
& dicebat populo, vestra scelera huius infortuniij sunt causa, vo
lo me pro vobis sacrificare: tunc sacris eum vestibus indutum
per urbem ducebant, stabat quisq; ante ostium domus suæ, & eo
transeunte, dicebat peccata mea super te: inde ad mare deduce
bant, aut ad sublimem aliquem montem, vbi non esset mare, &
inde præcipitabant dicentes: esto victima, esto piaculum ciuita
tis, omnia nostra peccata in te finem habeant. Hic igitur vocaba
tur homo sacer, siuē anathema: & hoc significans ait D. Paulus: ¹⁰
cupio anathema esse. Quasi diceret: o quis mihi concederet mo
ri, vt fratres meos à peccatis liberarem. Quarta etiam declara
tio affertur: pro cuius intelligentia notandum est: in omnibus
linguis nomina esse, & vocabula, quæ contrarium omnino, &
aliud quàm sonant, significant: vt lucus, syluam Latine signifi
cat, non quia lucet, sed quia obscura est: parca vocabantur à poē
tis fata, eò quòd nemini parcant. Hebræa lingua, quæ non adeò
copiosa est, plures habet huiusmodi voces: & ita benedicere, di
cunt pro maledicere, & piscinam lacum vocant sine piscibus.
Nos etiam de homine malo dicere solemus *Es vn hombre de la gra
cia de Dios*, cum dicere velimus Diaboli esse hominem: & ita per
anathema, quod rem remotam significat, res etiam significatur
Deo propinqua: vt ex alijs sacrae scripturae locis probari potest, ¹¹
in quibus pro anathema in Hebræo habetur Hærem, id est, ex
cissum, quod res significat ab hominum vsu remotas, & gloriae
Dei dicatas. Itaq; in hoc sensu optat D. Paulus, Deo ita esse pro
pinquus, & tanto amore, & charitate incensus, vt suos etiam fra
tres posset eodem amoris igne incendere. Eius igitur imitatione,
& horum fratrum, nos quoque fratres in perpetua fraternitate, &
amore viuere curemus.

*Vidit duos fratres mittentes rete in mare erant enim piscatores. Cur
necesse erat, dicere eos fuisse piscatores? nonne satis erat dixisse
eos piscari? nihil carere mysterio dico. Plurimi sunt, qui piscan
tur, sed non sunt piscatores. Piscantur nobiles plurimi recreandi
animi*

¹² animi causa, & tamen piscatores non sunt. At verò duo isti fra
tres piscabantur & piscatores erant, proprio munere fungebantur.
Locus vbi Iesum Christū expectare debes, est munus tuum,
& officium. Apparuit Deus Moyfi, cum minasset gregem ad in
teriora deserti. Et D. Paulus ait. Mulier saluabitur per filiorum ^{Exod. 3.}
generationē, id est, viuens, vt nupta & matrimonij leges seruans. ^{1. Timot. 11.}
Helias reperit Eliseum arantem in duodecim iugis boum: vbi ^{3. Reg. 19.}
specificat textus, quod ipse vnus erat ex arantibus, & tunc eū vo
cauit: eò quòd Deus eum sibi Prophetam elegerat. Ita etiam hos
duos fratres ad Apostolatam vocauit cum proprijs officijs oc
cupati erant. Vna ex multis miserijs quæ in mundo sunt est, pro
prium artem & munus deserere, & alienis incumbere. Quia filij
Aaron, Nadab, & Abiu, obtulerunt Deo ignem alienum, quod ^{Leui. 10.}
¹³ eis præceptum non erat, egressus est ignis à Domino, & deuora
uit eos. Si nuptus es viue vt nuptus, ne offeras ignem alienum,
quia te Deus puniet. Arma Saul meliora erant, quàm arma Da
uid, sed non ideò vtiliora, ideò suis proprijs armis gigantem ^{1. Reg. 17.}
superauit, Religionis status matrimonio perfectior est. Verùm
tibi qui vxorem habes, plus te ita viuere decet, vt nuptum, quàm
vt religiosum rerum quæ familiae tuae necessariae sunt oblitum,
Sancta erat lex, quam Sichem volebat accipere, sed quia sui tan ^{Gene. 24.}
tum appetitus gratia recipiebat nihil illi profuit. Cum Gedeon
excuteret, & purgaret frumenta, apparuit ei Angelus Domini, ^{Iudi. 4.}
& dixit Dei nomine: vade in hac fortitudine tua, & liberabis Is
rael de manu Madian. O quatum in Dei seruitio proficeremus,
si in eo tantum nos occuparemus, quod muneri nostro, & officio
¹⁴ conuenit: ea verò, quæ ad nos minimè pertinent omitteremus.
Fatetur Dauid se amisisse virtutem, cuius rei causam fuisse ait, ^{Psal. 37.}
animi sui distractionem: dereliquit me (inquit) virtus mea & lu
men oculorum meorum, & ipsum non est mecum. Vbi illud, &
denotat causam. Ac si diceret, quia lumen oculorum meorum
non est mecum, quo non se crecum fuisse significat, sed quod in
tellectu, quem cum Deus illi dedisset, vt seipsum cognosceret,
& eo animæ suæ damnis mederetur, eo non in seipso, sed in alijs
vtebatur. Quid inde factum est? Amici mei, & proximi mei re
cesserunt à me. Hoc enim ijs accidere solet, qui aliena curant, vt
eum omnes, & ipsimet amici odio prosequantur, & deserant,
scilicet, si boni sunt, tales enim esse debebant amici Dauid. ^{Eccles. 1.}

Plurimum hæc exaggeratur miseria à Salomone, dum ait: *pro-* 15
posui in animo meo querere, & inuestigare sapiēter de omnibus:
quæ sūt sub Sole. Hanc occupationem pessimam dedit Deus fi-
 lijs hominum, vt occupentur in ea. Notate vt occupationem pes-
 simam vocat, & ait, quòd dedit eam Deus filijs hominum, id est,
 permisit illis in ea occupari in aliorum peccatorum pœnam. Vt
 cum tot in anima tua, & in familia habeas, quæ cures, aliena ta-
 men spectes, vt viuit illa mulier, & quis illi dedit, quod habet, &
 alia huiusmodi: ex quibus tot damna, & mala in republica con-
 sequuntur. Obsecro igitur vos fratres per viscera misericordiæ
 Dei nostri, ad vniuscuiusq; pedes humiliter demissus, vt pessimā
 hanc occupationem omittere, & vestris malis mederi omni di-
 ligentia posthac velitis. Audite quid Diuus Paulus dicat. Om-
 nes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnus- 16
 quisque propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum. Vi-
 detis nē, vt dicat vnumquenque priorum operum rationem
 Deo esse redditurum: vt præmium, aut pœnam, prout illa me-
 rentur accipiat? O verba plusquam acuti gladij acuta ò animæ
 æternæ, & immortales animaduertite hæc, recordamini, quòd
 quàm æternus est Deus, tam æterni vos eritis, aut viuis in inferno
 ignibus conflagrantes, aut incomparabili cæli gloria perfruen-
 tes: & idē sua quisque curet. Ingreimini in domum aliquam
 amplam, & puluere sordidam, videbitis cubicula depicta, & aurea
 araneis plena, & semidiruta, quæ ingressi vespertiliones, & aues
 aliæ foedat. Quid hoc est? Quæ nam est huius rei causa? quia nimi-
 rum Domiuus in ea non habitat. Principis cuiusdam est, qui in
 regis aula viuit: & ita cum habitatore careat ruinam per diuersas 17
 partes minatur. Huiusmodi est anima, & conscientia tua, ò infœ-
 lix peccator nam, quia in ea non habitas, foeda est, sordida, & pro-
 pè euerfa.

Ait illis. Venite post me, faciam vos piscatores hominum. Suauem
 Dei prouidentiam animaduertite: qui eorum officia non tollit,
 sed perficit. Eodem modo cum hominis affectus tolli non pos-
 sint, eos vult perfici. Plures sunt affectus, quibus mouetur ani-
 mus, scilicet, gaudium, spes, dolor, timor, amor & odium, quæ-
 quidem euelli ex animo nō possunt, quod curare debemus est, vt
 ex malo mutantur in bonum. Cum sciret Deus Hebræos edendū
 amicos esse, cum ex Aegypto liberare vellet: Iussit Moyfi illis di-

cere

2. ad Cor. 5.

Simile.

Exod. 3.

18 cere, Deus patrū vestrorum apparuit mihi dicens. Visitans visi-
 tauī vos, & dixit: vt educam vos de afflictione Aegypti ad terrā
 fluentem lacte & melle. Videtis ne Dei artificium, qui affectum
 quidem nō tollit, sed ab Aegypti cibis ad terrā promissionis ci-
 bos immutat. Cū ad sacrificandū idolis inclinatos videret: sacrifi-
 care non prohibuit, sed sibi sacrificari iussit, vt in libris Exodi, &
 Leuitici videre est: ita & nos affectus nostros in melius mutare
 vult. Spem in hominibus collocatam habes, muta, & in Deo col-
 loca, quia maledictus homo qui confidit in homine, qui ponit car-
 nē brachiū suū. Mūdi timetis infortunia, nolite timere eos, qui oc-
 cidunt corpus, animā autē non possunt occidere, timete eum, qui 17
 postquam occiderit habet potestatem mittere in gehennam. Hu-
 manis rebus gaudetis, audite quid suis discipulis Dñs dicat: in hoc
 19 nolite gaudere, quod spiritus vobis subiiciuntur, gaudete autem,
 quod nomina vestra scripta sunt in cælis. Tristes estis ob damna
 temporalia, mutate hanc tristitiam, quæ enim secundū Deū tri-
 stitia est, pœnitentiā in salutē stabilē operatur: sæculi autē tristi-
 tia mortē operatur. Hoc artificio vsus est dñs hoc loco: non enim
 dixit, Venite post me, faciā vos principes terræ, ne officij nouita-
 te obstupescerēt: sed faciā (inquit) vos fieri piscatores hominum.
 Venite post me. O Christe vitæ reparator, & animarum nostra-
 rum amor suauissime cur ò domine rem adeò difficilē vt est te se-
 qui hominibus iubes? quid est homo, vt sequi possit Regem facto-
 rem suum? ait Ecclesiastes. Quod tanquam rem difficilē ait,
 imo & naturæ corruptæ viribus impossibilem: nam quemadmo-
 dum agnus infirmus & tener, leonem neque in fortitudine, neq;
 20 in cursu, neq; in rugitu, neque in victoria sequi potest: ita homo
 imbecillis & miser, te potentissime Rex sequi non potest, qui am-
 bulas super pennas ventorum. De quo Diuus Paulus ait: quòd &
 sanctus: & innocens segregatus à peccatoribus, & excelsior cælis
 factus est. Sed respondeo illum vna cum diuina vocatione fauo-
 rem quoque & auxilium suppeditare vt eum sequi possimus,
 & ita quod impossibile humanis viribus esset, diuina sit ope facil-
 limum. Quia in re plurimum notandum est, quòd Deus nō vult
 nos esse quod ipse est, neque posse quod potest, neq; scire quod
 scit: sed velle tantum quod vult. Per voluntatis iter eū nos sequi
 desiderat: & vt ille omne quod bonū est amat, ita & nos amare.
 Operibus autem id tantū quod præstare possumus exequi vult.

Ne igitur

Hiere. 17.

Luc. 22.

Luc. 10.

2. Cor. 7.

Ecclesi. 2.

Simile.

Psal. 103.

Hebræ. 7.

Ne igitur queri homo posset, & diceret, quomodo domine, iubes me humilem esse, & me ipsum contemnere; qui honorem, & gloriam tuam ita amas: ut Angelos ipsos, eò quod in ea te lædere voluerunt de cælo deieceris. Iubes ut meas iniurias ignoscam, & Deus ultionum vis appellari, & nemo te iniuria afficit, qui pœnas non det. Pauperem esse iubet, qui tam dives es, ut dicas, *Psalm. 93.* meus est orbis terrarum. Iubes me noctes ac dies laborare, tu verò tanta cum gloria in cælo quiescis. Mansuetum me esse, & humilem iubet, qui tanquam Leo es iratus, & rugiens, cui nemo resistere potest. Hoc idem est ac si scribere nos, aut pingere sine exemplari iuberet. Accipit itaque diuina maiestas candidam illam sacræ humanitatis chartam, propria manu quæ est filij persona, & in ea virtutes omnes, & perfectiones scripsit, quas nos inde transcribere possemus. Accipit pulcherrimum illud sanctissimi corporis velum Spiritus sancti manibus in sacratissimæ virginis texitina contextum; & in eò duris clavis in sanctæ crucis ligno extenso ea nobis omnia depicta proposuit, quæ nobis imitanda sunt. *Psalm. 49.* Querebaris hominem Deum esse terribilem, & tremendum: aspice hic mansuetum, & humilem, tanquam agnum, cuius vellere te debes induere, & sanguine lauare. Querebaris Deum adeò honorem, & gloriam suam aestimare, te verò humilem velle, & demissum: aspice hic humilem, & demissum usque ad mortem, mortem autem crucis. Querebaris Deum esse ultionum: audi voces quas patri pro inimicis fundit, pater ignosce illis. Querebaris cum dives esset, paupertatem iubere: aspice nudum, & pauperem, ita ut non habeat ubi reclinet caput suum. En igitur exemplar, quod imitari potes. En quod in Deo sequi debes: merito igitur clamat piissimus Iesus: venite post me. *Psalm. 24.* O ineffabilem Dei misericordiam qui miseriam, & imbecillitati nostræ respondere voluit. Quæ igitur causa est, cur cum tam pauci sequuntur? Cum iter facitis, ne aberratis à via ab ijs qui occurrunt petitis ut doceant. Si is qui docere debet longius distat galerum manu sumit, & eo indicat, qua iter fit: quòd si propè est manu indicat: & tunc si aberratis maior est culpa. Eodem modo cum homines per hanc mundi viam iter facientes in cælum cuperent pervenire: petebat David à Deo eorum nomine, vias tuas domine demonstra mihi. Verùm cum longissimè Deus distaret, qui nondum humanam carnem assumpserat, nec

Simile.

Psalm. 24.

24 nec dum tam singularia in nos beneficia contulerat; (hoc enim distare appello.) Galero docebat iter, *Con el sombrero, con la sombra,* quæ erat cæremoniarum sacrificiorum, & præceptorum legis multitudo. De quibus omnibus ait D. Paulus: quæ sunt umbra futurorum. At verò cum Deus hominibus factus est humanitate *Colo. 2.* propinquus, tot in eos beneficia, & tam singularia conferendo, ut redemptionis beneficia sunt, iã nõ galero, sed propria manu, quæ vnigenitus eius filius est, iter docet. Et ita hoc exaggerans beneficium sanctus Isaias, inquit: non faciet auolare à te ultra doctorem tuum: & erunt oculi tui videntes præceptorem tuum, & aures tuæ audient verbum post tergum monentis. Ait post tergum, nos esse sic admoniturum, hac eundum est. Quamquam liberum arbitrium non tollit, quia vocat, non cogit. Quam igitur excusationem afferemus, si tali auxilio errabimus? Cur non omnes viæ labores, & difficultates superare conamur sicut iusti faciunt? Hoc significat sanctus Hierem. dicens. Non sum turbatus te pastorem *Hiere. 19.* sequens. Non turbantur sancti te, ô Domine, in laboribus præeunte. Hæc omnia his verbis significantur, venite post me.

At illi continuo relictis retibus sequuti sunt eum. O admirabilis promptitudo quæ pigritiam nostram redarguit. Quod si dicitis admirabile aliquod Christi redemptoris nostri factum viderunt, quò ad eum tanta cum celeritate sequendum incitati sunt: nos verò nihil huiusmodi videmus, & ideò mirum non est si non ita accurrimus, dico: dubitandum non esse plurima, & stupenda domini opera eos vidisse: sed certa est, & indubitata veritas nihil maius vidisse Apostolos, quo incitari possent, ut relictis omnibus dominum *26* sequerentur: quam hoc ipsum quod fide credimus, adeò certè & firmiter, imò multo magis ac si oculis videremus: & ideo nulla excusatione digni sumus. Hoc verbum, continuo admirabilem diuinæ vocationis efficaciam significat, quam etiam singulari quadam ratione declaravit sponsa, dicens. Dilectus meus misit manum suam per foramen, & venter meus intremuit ad tactum eius. Venter, id est, viscera mea cõtremuerunt ad tactum eius, vel ut in Hebræo est, super eum, id est, eius gratia. Quam turbata diuino illo tactu remanserit, clarius Hebræum verbū significat, hamu, pro quo posuit interpres, commota sum. Cum proprie significet infremere, & de mari turbato propriè dicatur. Vnde sponsa desumpsit, ut significaret, cor suum tanquam mare fremens, & turbatum tempestatis

Cant. 5.

pestate remansisse. *O valde me la beatissima Trinitas.* Quam admirabilis est in anima diuinæ manus operatio, quæ mugire eam, fremere, & suspirare efficit, irati & tumefacti maris instar, quem quidem effectum hi sancti viri in seipsis ostenderunt, quando quidem statim quicquid habebant, reliquerunt: vt eum sequerentur. Cû Abraham singulare illud opus effecit, proprium filium Deo in sacrificium offerendo, dixit ei Angelus. Nunc cognoui, quod timeas Dominum, id est, nunc cognoscat mundus, quod timeas Dominum. Tunc pietas & verus Dei timor, & amor cognoscitur: cum ne eum offendamus, res quas plurimum amamus, amittere malimus. Et hoc est quod ipsemet dominus dixit. Nisi quis renunciauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Quod si dicitis hos pauca reliquisse: quia nihil præter reuera reliquerunt, dico quod plura reliquissent, si plura habuissent. *28* Deus non tantum, quod præstat, sed etiam quod optatur spectat. Et ita dixit Angelus Abraham loco citato: quia fecisti hanc rem, & non pepercisti vnigenito filio tuo, benedicam tibi: quamuis re ipsa Abraham nõ sacrificauit filium voluntatẽ Deus recepit, ac si vere sacrificasset. Et ideo ait, quia fecisti. Si igitur hi sancti Apostoli totius orbis principes fuissent eũ, (credo) reliquissent vt Christum redemptorem nostrum sequerentur, & hoc desiderium diuina maiestas spectauit. Vnde David. Desiderium pauperum exaudiuit Dominus, præparationem cordis eorum audiuit auris tua. Non ait desiderium diuitum, quia diuitibus, qui plurimum possunt, non satis sunt desideria, nisi ea exequuntur: pauperes vero plus præstare non possunt. Benedictus, & glorificatus sit talis Deus. Quis est tam durus, & ferreus, qui tam pio Domino, & tam grato seruire recuset? Mundi principes quamuis plurima ijs diligentia seruias, vix opera, & facta remunerant: hic verò non solum bona opera, sed etiam bona desideria magnis remunerat præmijs: hic gratia, in cælo gloria, ad quam nos perducit idem Iesus Mariæ filius, Amen.

Gene. 22.

Luc. 14.

Psalm. 9.

In eodem festo Sancti Andree

CONCIO QVARTA.

Ambulans Iesus iuxta mare Galilee vidit duos fratres, &c. Matth. 4.

2 VI Columbaria habent, vt columbis frequententur, hoc artificio vti solent: columbam vnã ex domesticis granis odoriferis, & dulcibus pascunt, rostrum deinde & alas melle vngunt: & ita emittunt: vt ad loca euolet, quò siluestres columbæ conuenire solent, quæ dulcedine illa allectæ eam sequuntur: quas eodem modo melle liniunt, vt cæteris esca sint, & ita paulatim columbarium frequententur. Creauit Deus cælum, vt columbis impleret, & ideo columbarium conuenientissimè appellari potest, eò enim columbæ tantum ingredientur. Et ideo Dei filius monuit homines, dicens. Estote simplices sicut columbæ. Coruis enim nigris, & foedis in cælesti hoc columbario locus non est, nisi prius in columbas mutantur. Et hæc causa est, cur sponso non satis fuit dicere, quòd sponsa, quæ est anima iusti, oculos habet columbæ: verum etiam columbam absolutè vocat. Cùm enim dixisset: quàm pulchra es amica mea, oculi tui columbarum, inferius dixit, aperi mihi columba mea. *3* O quot ac quantas excellentias, hoc columbæ nomine Spiritus Sanctus significat sinceritatem, & bonæ æstimationis splendorem, quia pennæ columbæ deargentatæ, & posteriora dorsi eius in pallore auri. Significat lachrymarum abundantiam, quia columba gemitum pro cantu habet. Significat etiam fidem, quam anima diuino sponso seruare debet, quia columba non miscetur indifferenter, vni tantum sociatur, Cùmque columbus, vt experientia videre est, zelosissimus sit: cùm foris venit ad locum, vbi columba est, quasi aliquid suspicetur, concutitur, & turbatur, attollit pectus, & tanquam iratus gemit, eam hinc inde circumit, & rostro aliquando ferit: quæ omnia singulari mansue-

Simile.

Matth. 10.

Cant. 4.

Cant. 5.

Psalm. 67.

mansuetudine columba perfert, quia nec fugit, nec se defendit, 4
 donec eius patientia columbus mansuefit, iras deponit, & suspi-
 cionis oblitus ad amores redit. Quæ omnia animæ sanctæ man-
 suetudinem, & patientiam repræsentant, quæ si diuinus sponsus
 eius amoris zelosissimus aliquando irascitur, & aduersi aliquid
 ei in hac vita permittit accidere, nè suum amorem in alio collo-
 cet, perfert & tolerat omnia, donec eius mansuetudine motus,
 mansuetus factus, & mitis, eam suauissimis cæli delicijs, & amori-
 bus consolatur. Vt igitur has columbas in cælum pater æternus
 attraheret, mansuetissimam hanc columbam Iesum Christum re-
 demptorem nostrum immisit, quæ fuit diuinæ fruitionis suauita-
 te deperasta, vt fateatur Ecclesiasticus, eius nomine dicens. Spiritus
 meus super mel dulcis. Os habuit suauissimum, & ita verba lo-
 quutus est suauissima. Alas etiam dulces habuit: quæ sunt admi- 5
 rabilia eius opera, & ita & verbis, & operibus, ad sanctissimam
 suam legem homines conuertit, quorum primi fuerunt Aposto-
 li, qui eum relictis retibus sequuti sunt. Quibus etiam vt alias
 columbas attraheret verba dedit, & opera admirabilia, vt ijs
 pollicitus est dicens: dabo vobis os & sapientiam, cui non pote-
 runt contradicere omnes aduersarij vestri. Ex his omnibus fra-
 tres intelligetis quanti nobis referat curare, vt columbæ fiamus,
 id est, eius condiciones habeamus, vt superius declarauimus: si in cæ-
 leste illud columbariū admitti volumus. Res est admiratione di-
 gna, quam ob causam cum Christus redemptor noster mundum
 vellet ad suam obedientiam redigere, huius operis ministros sibi,
 & coadiutores elegit rudes homines, qui nihil ferè sciebant, præ-
 terquam retia reficere, & piscari. Huic dubitationi respondetur: 6
 huiusmodi elegerit, vt admirabilem suam potentiam magis ostē-
 deret, & humanam superbiam ita euerteret: vt intelligeretur
 Dei opus hoc esse, non hominum. In operibus artificialibus,
 quò maior laus instrumēto tribuitur, eò maior detrahitur artifi-
 ci. Si quis calamo bene præparato scribit quauis optime scribat,
 dici tamen solet hoc calamo quauis optime scribet: quòd si male
 præparato optimè nihilominus scribit, laus omnis, & gloria scri-
 ptori tribuitur, qui tam malo instrumēto opus fecit tam bonū.
 Hæc igitur fuit Dei gloria admirabilis, qui tam vili instrumēto
 opus fecit tam singulare, vt est mundi ad fidem conuersio. Et hoc
 est quod Diuus Paulus ait his verbis. Habemus thesaurum istum
 ni

Eccles. 2. 4.

Luc. 12.

Simile.

2. Cor. 4.

7 in vasis fictilibus, vt sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis,
 id est prædicationem Euangelij posuit Deus in infimis homini-
 bus, vt infirmitas vasculi facile declararet, hæc tam magnifica ope-
 ra nequaquam à tam infimis vasculis facta fuisse. Hoc idem do-
 cuit, dicens. Misit me Christus, euangelizare, non in sapientia 1. Cor. 1.
 verbū, vt non euacuetur crux Christi, id est, ne humano artificio
 animarum conuersio facta videatur, & honor Iesu Christi cruci
 detrahatur. Et inferius sese magis declarans ait: videte vocatio-
 nem vestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnē,
 sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, vt confundat sapientes:
 vt non gloriatur omnis caro in conspectu eius, quia si sapientes
 elegerit, potuissent gloriari dicentes: hoc sapientia nostra factū
 est. Clamauerunt filij Israel ad Dominum, qui suscitauit eis Iudi. 30
 8 saluatorem vocabulo Aioth, qui vtraque manu pro dextera ute-
 batur, quod sacra scriptura notauit, vt doceret, quid Principes,
 & Governatores præstare debeant, suos nimirum subditos ab
 exterioribus inimicis defendere, & ab interiorum tyrannide.
 Sunt enim plurimi, qui vna tantum manu pugnant, & sub-
 ditos suos ab externis inimicis tuentur, non ab internis, qui pro-
 pria cuiusque vitia sunt, & affectus. Vbi nos legimus, utebatur
 vtraq; manu pro dextera, in Hebræo habetur, erat Aioth inuali-
 dus manu dextra: quo significatur quam bonus artifex est Deus
 qui instrumentis vilibus, & infirmis admirabilia operatur: vt eo
 duce, qui inualidus erat manu dextra, quod plurimum ad rem
 facit, de qua loquimur. Et ideo fratres, cum nos inutiliores, & im-
 becilliores nobis esse videbimur: tunc considerare maxime debe-
 9 mus conueniētiora diuinæ operationis instrumenta fore: vt Do-
 minus infirmitatem suam sapientiam, & potentiam in nobis
 ostendat. Hanc ob causam ait propheta Isaias. Et non dicat Isai. 56.
 Eunuchus, ecce ego lignum aridum. Quia hæc dicit Dominus.
 Eunuchis, qui custodierint sabbatha mea, & elegerint, quæ ego
 volui, & tenuerint foedus meum, dabo eis in domo mea locum,
 & nomen meius à filijs, & filijs: nomen sempiternum dabo
 eis, quod non peribit. Benedicita sit ò Domine altissima tua maie-
 stas, qui tantam his verbis fiduciam hominum imbecillitati præ-
 bes. Neminem desperare iubet, quamuis se noscat infirmum
 eius se voluntati subijciat, qui res admirabiles ea ipsa infirmitate
 poterit operari.

Aduent.

F

Ait

Acto. 10.

Ait igitur sanctum Euangelium, *Ambulans Iesus iuxta mare Galilee*. Querebat Dominus, cui benefacere posset, de quo Dominus Petrus, Qui pertransit benefacendo, & sanando omnes oppressos à diabolo. Hac de causa deambulabat Iesus iuxta mare: non ut otia retur, ut plurimi, qui domi Deum offendendo defatigati per hortos, prata, & alia loca amœna deambulant: ut hic quoque rursus offendant, & alios, ut offendant, indicant. Quemadmodum Christus, Dei filius, singulis horis, & momentis domi, & foris stans, & ambulans sanctis rebus occupabatur: ita homines sunt, qui omnibus horis, & in omni loco sunt ad innumerabilia prope mala committenda parati. Magna est profecto confusio, quod viuant hodie Christiani, tanta cum negligentia, ac si ad ledendum tantum ad ludendum, ad deambulandum ad omnia scelera, & mala nati essemus. De his dicit Sapiens, *Aestimauerunt lusum esse vitam nostram, & conuersationem vitæ compositam ad lucrum*. O cæcitatem horribilem ita viuere ac si alia vita non esset, nec Deo actionum nostrarum ratio reddenda. Qua in re plus peccant nobiles, & diuites, quam pauperes. Et ita de his queritur Dominus, dicens. *Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, & requieuit in fœcibus suis nec transfusus est de vase in vas, & in transmigrations nem non abiit, idcirco permansit gustus eius in eo, & odore eius non est immutatus*. Hoc enim in nobilibus, & diuitibus accidit, qui cum ab adolescentia sua in delicijs, & omnium rerum abundantia educati fuerint: fœces, quæ peccata sunt, ita in his resident, ut mores mutare nesciant: sed semper in eodem vitæ sapore, & odore persistunt, Dei gustui insipidi & inter homines infames. Hoc enim significat, saporem malum, & odorem habere, per fœces autem peccata significauit. Et hoc propheta Sophonias declarauit his verbis: & erit in tempore illo: scrutabor Hierusalem in lucernis, & visitabo super viros defixos in fœcibus suis, qui dicunt, &c. O infelices peccatores in peccatorum fœcibus defixos, quid vobis fiet in eo Iudicij die, nisi nunc vos mutare curatis, & transfundi de vase in vas? Omittite igitur fratres inutiles istas deambulationes: sed potius foramen vobis aliquod quærite, in quo peccata vestra deplorare possitis.

Ambulans Iesus iuxta mare Galilee: Et cum diues esset thesaurum suum

13 suum secum habebat, ut si necessitas aliqua occurreret, opem ferre posset. Non ut nonnulli facere solent, qui quamuis diuites sint, domo exeunt sine crumena, & si pauper ab ijs elemosynam petit, promptam habent excusationem, domi crumenam reliqui. Discite crudeles à diuino hoc præceptore, qui cum deambulatum exhibat, thesaurum suum secum semper habebat: & cum duos hos fratres vidisset egentes, ut opem ferret vocauit dicens. *Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum*. Quasi diceret singularia vobis beneficia polliceor. Idem & vobis faciendum est, ut vos pietatis oculis Deus aspiciat. Audite quid dicat Spiritus Sanctus. *Fili elemosynam pauperis ne defraudes. Animaduertite, ut elemosynam pauperis esse dicat, & quod suum est non esse illi denegandum. Ne existimetis beneficium maximum esse cum datis, sed fraudem esse, cum denegatis quod si illi, qui rem sudore suo, & labore acquirunt fraudem committunt, nisi pauperum necessitati medentur cum possunt, & cum fieri hoc Dominus iubet: quid de Ecclesiasticis dicendum erit nisi pij sunt, & misericordes? Horum enim redditus in sicuti titulo pauperum elemosynæ vocantur: & maiorem omnino fraudem committunt. Idolo cuidam quod vocabatur Bel offerebatur populus escas plurimas, & vinum: quia Sacerdotes persuaserant illi idolum ea omnia, quæ illi offerebant, comedere, illi autem (inquit sacra scriptura) fecerant sub mensa absconditum introitus & deuorabant ea, neque solum illi, sed eorum quoque uxores & filij: sed exiit Deus Danieli, qui fraudem ex vestigijs Regi detegeret, qui eos seuerissimè puniuit. Nostris temporibus populus Christianus multa templo offert, ut sunt decimæ, primitiæ, & alia: & hæc offert sibi persuadens quod detracto eo, quod ad templi ministros alendos necessarium est: quod superest Deus, id est, eius pauperes comedunt. Certum enim est, quod eorum nullus, qui sanctis Ecclesijs redditus reliquerunt, voluit, ut ijs canes venatici alerentur, neque alia fierent vana & profana: taceo de mulieribus & filijs, quod de hominibus Deo sacris, nec dum dici ferendum esse videtur. Verum ingrediuntur plurimi sacerdotes per portas secretas, & absconditas ut redditus istos comedat, & hi sunt, qui per ambitionem, & simoniam ad ecclesiasticas dignitates ascendunt de quibus Dñs, qui non intrat per ostium ille for est, & latro. Hi ex vestigijs cognoscuntur. Spectate eorum vitam, & quam*

populo præbent exempla, & inde intelligetis an per ostium ingressi sint, an per absconditum introitum: pastores ne sint, an fures: ingressi ne sint Dei Ecclesiam, ut orent an ut comedant, quæ offeruntur, ut sacerdotes illi Bel, qui postquam in furto sunt deprehensi, morte poenas dederunt. Nunc vero in Christiana republica vix est qui malis nonnullis Ecclesiasticis dicat saltem male agis. Sed quamuis in hac vita impune peccent, nisi sese emendent poena eos expectat æterna.

At illi continuo relictis rebus sequuti sunt eum. O quot hic adestis quos sæpius Deus vocauit, & à malo recedere optantes, pigritia tamen vos in eo detinet. Sicut ostium voluitur in cardine suo: ita piger in lectulo suo. De vno quoque peccatorum hoc dicitur, qui pigri sunt, & negligentes. Ostium quamuis hinc inde circumagitur, semper tamen hæret in cardine: ita piger bonis desiderijs huc illuc mouetur, quæ Deus in eo imprimit, sed nunquam exit è peccato, & in eo tanquam in cardine ostium voluitur. De his etiam dicitur, Leo est in via (dicit piger) & leæna in itineribus.

Prouer. 26.

Prouer. 26.

O superbe, daemones tibi Leo factus obijcitur, nec te Iesum Christum per humilitatis, & cæterarum virtutum iter sequi sinit. Si ignoscere vis, pusillanimitatis existimationem opponit. Si viuendi mediocritate contentus es, & vestium, & suppellectilis pompam contemnis, cæteris te contemptui fore ait. Si aliena restituis, de necessitatis periculo admonet. Hic est Leo, qui in virtutis via occurrit. Leæna autem glossa ait: præritorum peccatorum esse delectationem, quæ te ne Iesum

Glossa.

Christum, redemptorem tuum sequaris alacriter remorantur: & ita per dirupta, & periculosa rupium, & saltuum itinera vagaris incertus: ut vagari solent ij, qui rectum, & planum iter Leonem fugientes reliquerunt. Dicere volo, quod si Iesum Christum sequeris, diuinæ eius legis præcepta seruans quietus, & securus viues: & si hæc, quæ difficilia quidem videntur, fugis, in plurima pericula, & labores incidet. Hanc ob causam inter

Prouerb. 31.

laudes, quas Spiritus Sanctus animæ iustæ tribuit, vna est, & potissima, accinxit fortitudine lumbos suos, roborauit brachium suum: & addit, fortitudo, & decor indumentum eius. Merito vocat fortitudinem indumentum, quia quemadmodum vestis non vni tantum membro, sed omnibus vtile est, ita fortitudo communis est virtus, quæ non vni tantum virtuti, sed omnibus inseruit.

Simile.

Quæ

19 Quæ enim virtus, dicite obsecro, sine fortitudine exerceri potest, cum omnes repugnantiam habeant? Anima sine fortitudine est tanquam miles inter armatos hostes inermis, quem quiuis facillime superare potest. Rogate igitur fratres Dominum, ut vos hac virtute muniat, quo maiori animo retia ista, quibus vos irretitos video relinquere possitis: & redemptorem vestrum magna cum alacritate sequi. Mundi creaturæ omnes, retia quædam sunt quibus homines leues, & infirmi capiuntur. Pulchritudo illa, & voluptas, qua alliciuntur est esca, ut ea inuitati facilius retibus implicentur: quæ non ipse dico, sed sacra scriptura affirmat, dicens, Creaturæ Dei factæ sunt in tentationem animæ hominum, & in muscipulam pedibus insipientium. Quæ non ita intelligenda sunt, ac si Deus creaturas fecerit, ut hominibus tentatio essent, & laquei. Non enim eas ideò tam pulchras effecit: sed ut per eas ad diuinum eius amorem attraherentur. Verùm homines sua malitia eas sibi retia effecerunt, ut sese earum illicitis amoribus irretirent, creatorem suum propter eas deserendo. Et ideò sententiam illam statim limitauit, nam cum dixisset, factæ sunt in tentationem, addidit, & in muscipulam pedibus insipientium: significans insipientes tantum decipi. Hæc igitur retia sunt nobis relinquenda: scio tamè hoc hominibus persuaderi difficile posse, quia si id quod furati sunt non sine dolore restituant, quanto magis id, quod proprio sudore, & labore acquisierunt? Egebat Adam societate, quia, ut dicitur: non inueniebatur ei adiutor similis eius inter omnia bruta animantia: decebat autem, ut mulier, quam Deus illi daturus erat in sociam, ex eodem Adam egrederetur: ut eam plus amaret, & ut omnes ab vno principio orti maiori vnitatem, & concordia coniungeremur. Verum nè agrè ferret Adam vnam sibi de costis eripi, quamuis in eius utilitatem fieret: immisit Deus soporem, id est, extasim in Adam, ut hoc modo sopitus costæ dolorem non sentiret. Potuisset quidem Deus costam ei, sine dolore eripere, quamuis sopitus non esset, sopire tamen maluit, ut doceret nos, quod ut homines mundum sine dolore relinquunt, sopire eos debemus: & ut dormiant persuadere, id est, ut diuina contemplentur, & orationis, & meditationis amici sint: hoc enim cælesti somno, & extasi ab humanis rebus sine dolore, imò magna cum voluptate auellimur. De

Sapi. 14.

Geni. 2.

Aduent.

F 3

aliquo

aliquo, qui diues sit dicere vulgariter solemus, [*Es hombre que tie-
ne costilla.*] Hanc igitur costam: si dormire scit, id est orare, & medi-
tari sine vilo dolore dabit. Quoties fratres rogavi vos, vt aliquam
temporis partem in rerum diuinarum consideratione velitis insu-
mere? Iterum nunc rogo, & toties rogabo, quoties sese offeret oc-
casio: inde enim discetis creaturarum amorem ex animo depone-
re, & in creatore collocare. Quod si hoc somno sopiti non estis,
non modo costam, sed ne duo quidem minuta sine dolore vo-
bis elici poterunt. De hoc diuino exercitio ea verba intelligen-
da esse puto. Latere cum muliere adolescentie tue, Cerua cha-
rissima & gratissimus hinnulus: vbera eius inebrient te in om-
ni tempore, in amore eius delectare iugiter. Hinnulus gratissi-
mus est Spiritus Sancti gaudium, quod in contemplatione ac-
quiritur: vbera eius sunt fructus eius, qui animam alant, & admi-
rabili voluptate perfundunt. O verba diuina, imprimat ea Do-
minus in cordibus vestris. Mulier adolescentie tue vocatur hac
caelestis sapientia, & diuina conuersatio quia ab adolescentia eam
amare debemus, & in eius suauissimis amplexibus exerceri.
[*O sancta Maria senora.*] Hec si facerent homines, qua puritate,
& amore, quo gaudio, & voluptate viuerent? Hanc amaui, & qua
sui eam a iuuentute mea, & qua siui sponsam mihi assumere,
& amator factus sum formae illius: de iusto dicitur. O Deus Deus
o Deus maiestatis infinitae inclina Domine pro tua clementia
horum, qui me audiunt, corda, vt hinc pulcherrimae huius mulie-
ris amatores discedant. Hoc optabat Dauid cum dicebat. Vnam
peti a Domino, hanc requiram, vt videam voluntatem Domini:
vbi Diuus Hieronymus ex Hebraeo vertit: vt videam pulchritu-
dinem Domini, quia vnum ex praecipuis contemplationis exer-
citijs est, Dei pulchritudinis consideratione delectari. Quod si ado-
lescentiam vestram fratres, sine mulieris huius caelestis amore
transegistis, tempus adhuc superest: nunc nunc quam primum eam
amare incipite, & praeterita damna compensabitis, & relictis re-
tibus (imo & vobis ipsis) Dominum sequemini, se enim ip-
sum relinquere res est maioris momenti, & quae plus ad diui-
nam hanc sequelam confert. Narrat Diuus Antoninus, quod cum
Socrati dixisset, quidam sese hominum familiaritatem reliquisse
nihil tamen hoc sibi ad animi quietem profecisse, interrogauit
Socrates, an seipsum secum adduxerat, cum ab hominum fa-
milia

Pran. 5.

Sapi. 8.

Psalm. 26.

Hierony.

D. Antoni.
1. parte.

25 miliaritate recessit: & cum ita esse respondisset, igitur (inquit)
solus non eras, aderat socius, & quod peius est, malus socius:
si tecum tu ipse aderas, tu ipse tibi prius relinquendus eras,
(id est, propria voluntas,) quam si reliquisses, nec ab ea te tra-
hi sineres, quietiorem omnino, & meliorem vitam inuenisses.
O admirabilem Gentilis philosophi sententiam: quam quoties
plurimi experimur, qui mundum reliquimus, & tamen nihil
in moribus, & vita profecimus: vani, ambitiosi, auari, eodem
fere modo sumus vt antea. Iam scitis fratres in vnoquoque ve-
strum duos reperiri, in vno quoque hominum (ait Diuus Pau-
lus) duo sunt homines. Hoc scientes quod vetus homo noster si-
mul crucifixus est, vt destruat corpus peccati, vt ultra non ser-
uiamus peccato. Homo vetus est corruptio illa, quae ex Adami ad
nos haereditario quasi iure peruenit. Homo nouus est renoua-
tio illa spiritus, quam per merita Christi Redemptoris nostri ac-
cepimus. Cum igitur corruptionem illam relinquimus, & re-
nouationem hanc sequimur, tunc nos ipsos relinquere dicimur,
& Iesum Christum verum ducem huius gloriosissimi Apostoli
imitatione sequi, qui quamuis retia reliquit, quibus pisces ca-
piebat, alia accepit, vt homines piscaretur, id est, euangelicam do-
ctrinam, nam quemadmodum retia ex plurimis funiculis, & fi-
lis constant ab vno tamen puncto incepta in puncto terminantur,
ita Euangelij doctrina quamuis praecipua plurima, & consilia
continet, duobus tamen punctis includitur, quae sunt Dei amor
& proximi, in eo quod ad voluntatem pertinet: nam quod ad intel-
lectum pertinet, duobus etiam punctis includitur, id est, articulo-
rum, 27 fide eorum quae ad diuinitatem pertinent, & eorum quae ad humani-
tatem. Praeterea quemadmodum rete aquam continere non po-
test, ita etiam doctrina euangelica non bona haec temporalia, quae
mundi huius aquae sunt amarissimae captare debemus, sed homi-
nes piscari, vt Dei sint cibus. Hanc ob causam aiebat D. Paulus:
Non quero vestra, sed vos. Hic vester, o patres in vestris praedica-
tionibus finis esse debet, homines in profundo peccatorum pela-
go demersos extrahere, vt peccato moriantur, & solo Deo viuant:
aqua verò bonorum temporalium exire sinite. Et quemadmodum
piscatores nauiculam habere solent, vt ex ea melius rete iacere pos-
sint, & plures pisces capere: ideo gloriosus hic Apostolus Andreas
in cruce tanquam in naui poni summo cum gaudio passus est, & in ea

Roma. 6.

2. Cor. 12.

per duorum dierum spacium crucifixus vixit, vt inde sanctissime
sue doctrine retia melius explicaret, vt predicandi munus ad
quod vocatus à Deo erat, exerceret. O rem admirabilem: Chri-
stus redemptor noster crucis meditatione cohorrui, Andreas ad
crucis aspectum exiluit. Quia nimirum Christus cum timebat An-
dree erat humanitate vestitus, cum gaudebat Andreas, Christi
erat fortitudine vestitus. Timuit enim Christus redemptor noster
ne nos timeremus. In hoc æquum est, vt prælati, & sancti Euan-
gelij ministri veros sese Christi seruos esse ostendant, vt crucem
nimirum ascendunt, & labores libenter subeant: vt piscentur ani-
mas, quæ tanquam pisces voluptatum aquis demersi, natant in
hoc mundi mari. Ita enim eum vocauit Dauid dicens. Hoc mare
magnum, & spatiosum manibus, illic reptilia quorum non est nu-
merus. Dixit spatiosum manibus, & non pedibus, quia quamuis
amplius sit mundus, angustus tamen est, vnus tantum auari, &
ambitiosi desiderijs, qui illum vno si posset haustu absorbere vel-
let. Manibus etiam spatiosus est, & amplius, tanta enim homi-
num in bonis operibus pigritia est, & negligentia, vt satis spatij
relinquatur qui se se in virtutibus exercere voluerint. Qui ele-
mosynam dare optauerit, saltem hoc non ideo omittet, quia alij
vicem præuenientes acceperint, omnium pauperum necessitati-
bus succurrendo, plurimæ illi supererunt. Qui orare voluerit, Ec-
clesiam non inueniet adeo plenam, & occupatam, vt locus illi
ad orandum non sit: & ita de alijs bonis operibus. Hoc igitur sig-
nificat spatiosum manibus. In hoc mari Dei serui piscari debent
peccatores, quamuis crux illis, & mors esset subeunda. Et ita

mutuò nobis auxiliantes gratiam à Deo hic conse-
quemur, & in cælo gloriam, ad quam

Mariæ filius,
Amen.

DOMI-

Psalm. 103.

DOMINICA SE- cunda in Aduentu Domini.

CONCIO PRIMA.

*Cum audisset Ioannes in vinculis opera Chri-
sti, &c. Matth. II.*

VM memoriam Dei filij in hunc mundum
aduētus sancta mater ecclesia hoc tempo-
re celebret: cum nos redempturus aduenit,
euangelia nobis quædam proponit, in qui-
bus certissimæ huius veritatis testimonia
continentur: vt hodiernum. Huius initium
magnam nobis admirationem parit. Res
enim admiratione digna videtur, virum hunc
tam heroicum D. Ioannem Baptistam Dei adeo familiarem, cu-
ius vita tantæ erat vtilitatis, in vinculis esse. Manum illam, quæ *Ioan. 1.*
Deum hominem factum digito indicauit dicens: ecce agnus Dei,
ferreis manicis esse deuinctam. Linguae illi, quæ tam clarum sum-
mæ veritatis dedit testimonium, tantum esse silentium imposi-
tum. Libertatem illam, qua in deserto tanta cum sanctitate viue-
bat, carcere esse inclusam. Virum illum, qui Iordanis aquis Chri-
stum Dei filium baptizauerat, dignus à Deo factus, vt æterni pa-
tris compater esset, talem (inquam) virum in carcere crudelissi-
mi tortoris manu proprio sanguine baptizari. O admirabile spe-
ctaculum, quod sublimiora etiam ingenia stupida reddere admi-
ratione potest. Et vt admirabilior res videatur, animaduertite
verba illa Cantorum: en lectulum Salomonis, sexaginta fortes *Cant. 3.*
ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, & ad bel-
la doctissimi, vniuscuiusque ensis super femur suum propter timo-
res nocturnos. Quorum verborum verus & legitimus sensus est,
per lectulum iustum significari: nam in peccatore videtur Dei
maiestas quodammodo pressa esse, & contracta & eius magnifi-
centia in angustum deducta, quia eius opera, & effectus impe-
dit, & ita vnum ex maioribus malis, quæ peccatum facit est, Dei
F ; bonitati

bonitati impedimento esse. Diuinæ enim bonitatis inclinatio est, seipsam communicare, quam communicationem peccatū impedit. In iusto verò iacet Deus tanquam in amplo lectulo, & extenditur, & ita Hebræum nomen quod lectulum significat, ab extendendo, & dilatando deducitur. Sexaginta verò fortes diuersa Dei auxilia significant, quæ vndique iustum ambiunt. Quod nostra translatio ait optimè: omnes tenentes gladios: si verbum interpretemur ex verbo. In Hebræo est, omnes capti, siue apprehensi gladijs: quo significatur ipsa Dei auxilia ab ipsa auxiliandi inclinatione & desiderio apprehendi, quæ mira exaggeratio est. Vniuscuiusq; ensis super femur suum significat, quam parata Dei auxilia sint, vt iusto accurrant. Propter timores nocturnos, id est, propter damna, quæ timet iustus in huius sæculi nocte.

Quæ cum ita sint cur tot enses ad iusti auxilium parati, virum hunc iustissimum ab hominum vi non defenderunt? verbis diuinæ scripturæ respondebo. Iustorum animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis, vel vt alia translatio habet, tormentum malitiæ quæ peccatū est. Maxima omnino prerogatiua & excellentia, iustorum animas talem meruisse locum: vt de ijs dicatur in manu Dei sunt, vbi eas defendit, vt non à corporis laboribus, sed à peccato tangi non possit. Et hoc mysterium illud fuit, cur ipse Dominus prophetæ Ezechieli dixerit, vt adamantē, & vt silicem dedi faciem tuam, ne timeas eos. Adamas enim quamuis feriat, non læditur: imò si sagittis percutis, resiliunt & reflectuntur in te ipsum sagittæ, ita & iustorum persecutiones persecutoribus ipsis detrimento esse solent. Cum igitur certum hoc in sacra scriptura sit Deū seruis suis tribulationes, & persecutiones permittere: inferri ex eo potest quanti ijs referat sese fortitudine armare, vt aduersa forti animo tolerare possint, & ijs magnas sibi coronas acquirere. Hoc illud est, quod muliere illa significare voluit Spiritus Sæctus; de qua dicitur, mulierē fortem quis inueniet? procul & de vltimis finibus pretiū eius. Et cum exaggerauerit, quam difficilis sit, & rara fortitudo, narrat statim admirabiles eius effectus dicens, conficit in ea cor viri sui, & spolijs non indigebit: reddet ei bonum, & non malum, omnibus diebus vitæ suæ: quæ fuit lanam, & linum, & operata est consilio manuum suarum. Quibus verbis, & alijs quæ sequuntur significat fortitudinem esse tanquam mulierem diligentissimam,

quæ

7 quæ domum, & omnes qui in ea viuunt, rebus necessarijs instruit. Sermone integro opus esset ad omnes huius præstantissimæ virtutis effectus declarandos, qui eo in loco à Spiritu Sancto varijs & diuersis metaphoris referuntur. De duce Veneto dicitur: quottannis mari solenni quadam cæremonia nubere, & in huius fœderis signum annulum in mare proijcere: quo significat præcipuam eius curam esse debere nauium & triremium classem apparare, & instruere: quia inde lucrum omne, & vtilitas in eam rem publicam manat. Ita virtutis amicus huic mulieri, quæ fortitudo est patientiæ & tolerantiam mater, nubere debet, & eam tanquam vxorem amatam amplecti: ita enim citò virtutum diues eueniet. Cū igitur sciamus cur Deus iustos affligi, & tribulari permittit, equū est etiam vt sciamus quam ob causam iusserit rex Herodes sanctissimum hunc virum vinciri. Quam refert Diuus Marcus: ipse (inquit) Herodes misit, ac tenuit Ioannem, & misit eum in carcerem propter Herodiadem vxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam. Dicebat enim Ioannes Herodi: non licet tibi habere vxorem fratris tui. Plurimos D. Ioannes reprehendit, vt ex sanctis Euangelistis constat, verū nemo de eius morte cogitauit præter Herodem, inemini tam ingrata, & odiosa veritas fuit, vt illi, qui rex erat. O quam miseri hac in re sunt reges, & potentes, quibus nemo ferè vera dicere audeat, hi quidem quia nullum Psalmū canere volunt præterquam, placebo Dño, alij quia ne audiantur, sed potius persequantur, timent. Cum lasciuus ille rex Baltasar cum vxoribus, concubinis, & regni sui optimatibus in conuiuio potaret: & vasa aurea, & argentea quæ è templo Hierusalem eius pater attulerat, profanaret, in eadem hora (inquit textus) apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aulae regiæ: scribebat autem panam, & supplicium, quod Deus illi præparabat. Admirabile hoc fuit mysterium, quo Deus significare voluit æquum esse vt in regum, & principum palatijs parietes ipsi loquantur: cū homines loqui nō audeat, & veritas in lapidibus manu à cælo dilapsa scribatur, cū in terra ore eam pronūtiare audeat nemo. Quod nam naturæ secretum esse, dicemus, vt arbor altissimis humi fixa radicibus vento euellatur, arundo verò vix luto inhzrens eiusdem venti impetu percussa euelli non potest? dico quia arbor vento resistit, vi vim propellit ventus: arundo verò non repugnat,

Marc. 6.

Psalm. 114.

Dan. 5.

Simil.

pugnat, sed infirma & imbecilla inflectitur, & eum liberè finit & excurre: & ita cum nullam ventus inueniat repugnantiam, nullam ei vim facit. Hoc ipsum in potentium domibus accidere solet. Dei seruum, qui firmissimas in virtute defixas habet radices statim eijciunt, hominem verò perditissimum, qui in vitiorum luto radices habet, diu ibi perseverare videbitis. At quomodo euellunt arborem, & non arundinem? quia nimirum vento arbor resistit, arundo, quoquò impellit ventus, inclinatur. Iustus domini vitijs, quæ superbiæ, & vanitatis sunt venti, repugnat, ideo deijcitur: peccator verò, qui tanquam arundo inflectitur, & domini vitia non modo non reprehendit, sed laudat, hic alitur, hic amatur. Legitur Noe posteros quosdã dixisse: venite faciamus nobis turrim, cuius culmen pertingat ad cælum. Perfici autẽ turris non potuit, quia confudit Deus linguas eorum: ita vt alter alterius linguã non intelligeret, & qui in inferiori turris parte erãt, non ea cãmента præberent, quæ, qui in superiori parte ædificabant, ab ijs petebant: nam si petebant calcem, dabant arenam, cũ petebant arenam, aquam præbebãt, & sic magna erat rerum omnium perturbatio. Turris quam mundani ædificant, vt nomen suum extollant, & famam sibi, & gloriam acquirant, tam diu durat, quã diu qui in inferiori turris parte sunt, materiã, & cãmента præbent quæ petũt ij, qui in superiori parte sunt. Mũdi fauor, & gratia tam diu durat, quã diu, minores maiorum voluntati obsequuntur: quod ipsi volunt loquuntur, vitia eorum laudant, & in ijs opem & auxilium præbent (hoc enim est materiã & cãmента præbere, quæ petunt) at cum secus fit, & aliud quam ipsi volunt, præbent: cum eos reprehendunt, & eorum vitijs opem ferre recusant: statim cessat ædificium, & evertitur. Hanc ob causam imperfecti pigrescunt, & vera dicere nõ audent. At Diuus Ioannes Spiritu Sancto plenus scelus illud nefandum, vt fratris sui vxorem viuentis fratre, publicè ducere auderet Herodes, acerrimè reprehendere non timuit. Ita hoc vitium cæcos homines & amètes reddit, vt affirmat propheta Oseas dicẽs: fornicatio, & vinũ, & ebrietas auferũt cor. O admirabilem exaggerationem: vix potuit sanctus Propheta paucioribus verbis mali huius vim melius explicare, quã ebrietati illud cõparando. Quemadmodum enim ebrietas iudicio homines priuat, qui eo tempore nihil à stulto, & amète differũt: ita hoc vitium homines bestijs similes reddit.

Gene. 11.

Ose. 4.

Simile.

13 dit. Hoc rectè sacra scriptura expendit, cum ait: fornicatus est *Num. 25.* populus cum filiabus Moab, quæ vocauerunt eos ad sacrificia sua: at illi comederunt & biberunt, & adorauerunt Deos earum. Initiatusq; est Israel Behelphegor, idolum erat hoc obscœnissimum, quod ab alijs dicebatur Priapus. Ex hoc igitur intelligitur, quo nos carnalis delectatio cæcos, & amentes rapiat. Quis crederet populum illum Israel à Deo electum, & electũ ad tantã mēris cæcitatē deuenturum, vt obscœnissimum idolum adoraret? libido nimirum, & luxuria causa fuit. Subdit eo loco textus: quod Moyses & omnis turba flebant ante fores tabernaculi, dum idololatræ illi fædissimæ adorationi operam dabant. Nunc autem maiorem ferè mundi partem eidem Behelphegor idololatræ deditam videmus, & vix est, qui Moysis imitatione deplorat.

14 Illi Dei iussu in eodem loco pœnas morte dederunt, nunc verò vix est, qui reprehendere saltem nostros idololatræ audeat. Verũ non ideo misericordes Dei manus effugisse existimate, hoc enim vitium seuerissimè Deus punire solet. Quod tunc declarauit cum terram lasciuia, & luxuria plenam spectans dixit: non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est. Vbi Hebraicè legitur, non litigabit spiritus meus cum homine, quia caro est, id est, nolo cum homine verbis contendere, sed operibus eum seuerissimè punire, quandoquidem carni deditus est. Inferius autem dixit: delebo hominem quem creauĩ, à facie terræ, ab homine vsque ad animantia, à reptili vsque ad volucres cæli. Omnia deleuit ita vt animal nullum (præterquam pisces quia nõ carnali coitu, sed alio modo multiplicantur) supplicij immune fuerit. Alia peccata solet Deus reprehensionibus punire, hoc verò puni operibus. Videte, vt Iudæ filiũ Iacobi nepotẽ punijt: de quo *Gene. 38.* legitur quòd quia obscœnũ quiddam, & turpe cõmitteret, idcirco percussit eum Dominus, quòd rem detestabilẽ faceret: & ita infelici morte mortuus est. De septem verò Saræ maritis legitur *Tobi. 6.* quod dæmonium occidit illos. Et additur, ab angelo illius supplicij causa, quia coniugium susceperant, vt suæ libidini vacarent: sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. *O vala me la beatissima Trinitas.* Quot hodie huiusmodi peccata, & scelera fiunt, quæ si Deus statim non punit, ne obliuione id fieri existimetis, nam quo magis differtur, nisi correctio sequatur maior erit pœna. Nam si eos, qui tot ab eo beneficia non acceperant, puniebat, quantò

Gene. 6:

Gene. 38.

Tobi. 6.

Psalm. 31.

quantō magis vos puniet, quos maiori obligatione deuinxit? ad-
 uerite, obsecro, fratres hæc, quæ vobis Dei nomine dico, nè post-
 eā maioris condēnationis causa fiāt. Hoc igitur peccatū fuit quod
 infœlicem hūc regē Herodē adeo excæcauit, vt propter Herodia
 dē virum hūc sanctissimū in carcerem detudi iusserit. Ex quo in-
 fertur, quod de homine carnali quodcūq; malū præsumi potest.
 Ideo de Magdalena dixit D. Lucas, quod erat peccatrix indefini-
 te: quod si petitis, quo peccati genere erat peccatrix? quocūq; quia
 carnalis erat, & ideò hinc multa alia vitia habuisse sequitur. Et
 ira de ea dixit D. Marcus: de qua eiecerat septē dæmonia: per quæ
 D. Gregorius ait, septem peccata mortalia intelligi. Magna inter
 peccata communio, & societas est, quia sibi inuicē dispositio sunt.
 Hoc significauit D. Paulus dicens exhibuistis membra vestra ser-
 uire iniquitati in iniquitatem. Et D. Lucas hanc Herodis crudeli-
 tatē referens ait, adiecit & hoc super omnia, & inclusit Ioannem
 in carcerem. Animaduertite verba illa, & adiecit super hæc om-
 nia, quibus significat plurima alia peccata, quæ cōmiserat, ad hoc
 aditum patefecisse. Peccauit infœlix adulterio, peccauit mox ve-
 ritatis, & reprehensionis odio: inde ira consequuta est mox carcer,
 & vincula, & tandem capitis amputatio. Cum quereretur pro-
 pheta Oseas Dei nomine, quod mundus malitia plenus esset his
 verbis: maledictum, & mendacium, & homicidiū, & furtū, & adul-
 terium, inundauerunt: addidit statim, tatorum malorum causam
 dicēs: & sanguis sanguinem tetigit. Vbi illa, & est causalis, id est,
 quia sanguis sanguinem tetigit: quia peccatum peccati causa est.
 Nam quia homines nascentibus malis iter nō intercludunt: hinc
 fit vt ijs plurimi obruatur. Qua propter timete, obsecro, fratres
 prima peccata, neq; peccare audeatis dicēdo: hoc tantum pecca-
 tū cōmittā nō plura. Peccata enim sunt tanquā cerasa: nam si ex
 cerasorū aceruo vnū tantū sumitis, illud vnū duo secum trahit: &
 duo illa, tria, & tria illa, quatuor: & quatuor illa, octo: & ita sese
 inuicem sequuntur. Idē in peccatis accidere solet. Quare si fortē
 Deū aliquando offendere audeatis, recidite statim peccatorū filū,
 priusquā volūtas in ijs resideat, & vires acquirat: postea enim à ma-
 lo magna cū difficultate dimouetur. Voluit Hiel urbem Hierico
 reedificare: cū maledixisset Iosue Dei nomine eos, qui hoc facere
 ausi essent: & cū vix primū ædificij lapidē posuisset, mortuus est
 illi filius primogenitus, qui vocabatur Abirā: nec tamē ab opere
 cessa-

Luc. 7.

D. Mar. 16.
D. Gregor.Roma. 6.
Luc. 3. c.

Ose. 4. c.

Simile.

3. Reg. 16.
Iosue. 6.

cessauit, sed dum ædificabat paulatim eius filij moriebantur, do-
 nec perfecto opere nullus ei filius superfuit. Liberet nos Deus ab
 animi obstinatione, & in malo perseuerantia postea quàm in vo-
 luntate radices egit.

Quāuis in vinculis esset Ioānes, amor tamē vinciri nō potuit, so-
 lutus erat & liber, & ideò in carcere de animarū remedio, & rebus
 ad Dei gloriā pertinētibus agebat: nos vero tā miseri sumus vt mi-
 nima quæq; aduersitate à virtutis exercitatione desistimus. At nō
 ita homines magni, & virilis animi, quibus quāuis aduersa pluri-
 ma accidāt, ea tamē quæ præstare debēt, nō obliuiscuntur: & hanc
 verā esse existimo eorū verborū intelligentiā, anima mea in ma-
 nibus meis semper: & legē tuā nō sum oblitus. Phrasis est Hebrai-
 ca: ad significādū aliquē in mortis periculo versari, vel mortis pe-
 riculo exponi, dicere animā habere in manibus: vt dixit Ionathas
 patri suo Saul de Dauid, posuit animā suam in manu tua id est,
 morti se se tua causa exposuit, & pythonissa dixit ad Saul: Posui
 animā meā in manu tua: & ita hic, anima mea in manibus meis
 semper, & legē tuā nō sum oblitus, significat, quāuis in mortis pe-
 riculis cōtinuò verser cū vndiq; ab aduersarijs meis mihi paren-
 tur insidia, nō ideò Dñe, legis tuæ præcepta obliuiscor. Idē Da-
 uid iusto loquēs, tāquā singulare beneficiū exaggerauit, per diē
 Sol nō vret te, neq; Luna per noctē. Quasi dicat aduersa plurima
 & prospera, res sunt periculosæ: verū Deus te seruabit, ne prospe-
 ra, cū res tibi tāquā Sol claræ, & lætæ succedēt, extollant: neq; ad-
 uersa, cū res tristes tibi, & obscuræ tāquā nox videbūtur, demittāt,
 & ad impatiētā prouocēt, imo vires & animos addant. Hoc fuit
 mysteriū illud cur Deus Moyfi in rubo apparuit: nā in medio ru-
 bi magnus erat ignis, quo rubus ardebat, & non cōburebatur: quò
 significauit, eodē modo populū Israel tot ac tātis Aegypti affli-
 ctionibus, & laboribus oppressum nullū tamē detrimētū receptu-
 rū esse, quia Deus erat cū eo. Ergo si Deū habes, tribulationū ig-
 nis lædere te nō poterit, sed maiori tibi erunt vtilitati, & gloriæ.

Mittens duos de discipulis suis: &c. Animarum zelus, qui eum in
 Herodis carcerē incluserat, hic diem zelus effecit, vt è carcere ad
 Christū Redēptorē nostrū duos hos discipulos mitteret. Vfus est
 vir sanctus hac cautela vt hi discipuli, Dñi fierēt discipuli. Vtinā
 nostræ omnes cautelæ in vtilitatē proximorū fierēt. Vt imini fra-
 tres cū peccatoribus huiusmodi cautelis, adducite ad sermonem

caute-

Psalm. 118.

1. Reg. 19.

1. Reg. 26.

Psalm. 120.

Exod. 13.

cautela aliqua fortè enim error in quo versantur illis eripietur, & forte ad virtutem animum applicabunt. Ideò hoc vel illo modo adducite. Cùm voluit Christus, Redemptor noster Lazarum resuscitare, misit Martham vt vocaret Mariam, & cum ea venirent simul Iudæi, qui ad eam consolandum conuenerant, & videntes miraculum crederent in eum. Videtis cautelam qua vsus est, vt eos ad bonum attraheret. O si charitatem haberemus quot cautelas excogitarem, vt fratribus nostris mederemur. Cū viderentur discipulis Diui Ioannis opera, & miracula Iesu Christi nomen Diui Ioannis magistri sui obscurare, tacti inuidia vt homines imperfecti quæ nam melior schola esset, Christi nè an Ioannis contendebant. Semper hoc malum in mundo fuit, vt si quæ amatis, & illi fauetis alterius damno hoc fiat. Si deuotus es ordinis Diui Francisci, & eius sermonum, aliorum ordines, & sermones contemnis, & è contra: in quo vehementer erratis, nam virtus sequenda, & imitanda est, pardis nè, albis, an nigris vestibus induatur, nihil refert. Nunquam virtus est alteri virtuti contraria, sed vitio. Et tandem hinc infertur animi affectus homini esse impedimento, nè verum iudicare possit. Certum enim est, opera & miracula Christi Redemptoris nostri præstantiora fuisse, & admirabilia & tamen Diui Ioannis discipuli ita magistrum suum amabant, vt nullus ei comparari posse sibi videretur. Quem errorem, vt illis D. Ioannes eriperet necesse fuit, vt ad Christum tanquam ad solem eos mitteret: qui eos in ignorantia sua tenebris illuminaret. In Genesi dicitur: Vidit mulier quòd bonum esset lignum ad vescendum. Videte quid amoris effectus efficere possit, vt quod proprius est effectus potentia gustus, oculo tribuatur. Ita Eva pomum illud amabat, vt illud videns bonum ad vescendum, & gustui gratum iudicauit. Liberet vos Deus ab homine affectibus cæco, qui vt illi benefaciat quem amat, tibi malefacit: & in eo se non errare existimat. O quot hac de causa iniusticie fiunt, è quot suffragia in electionibus iniuste dantur indignis magna cum Dei offensione, & conscientia onere. Verum peto, cur ipse Diuus Ioannes hunc errorem ex discipulorum suorum animis euellere noluit, sed eos misit ad Dominum? huic dubitationi responderi potest, cognouisse gloriosum Baptistam hoc à se ipso præstari non potuisse: quidquid enim dixisset in sui ipsius contemptum, humilitati tribuissent. Et quo plus de sua virtute verbis

Gene. 3.

25 te verbis detraxisset plus eos eorum opinione confirmasset. Vnus Iesus Christus, eius vulneris medicus esse poterat, & ideò eos ad illum misit. Postquam Elias igneo curru à Deo raptus est, cum prophetarum filij scire cuperent, quid de eo factum esset: misit eos Elifeus per montes, & valles, vt eum quærent: & cum tres dies, ac noctes errassent, nõ inuenerunt. Nõ dubitabat Elifeus à Deo raptum fuisse Eliam, sed vt illorum dubitationem tolleret, misit eos, vt quærent. Eodem modo D. Ioannes misit discipulos suos, vt crederent, quod ipse sine vlla dubitatione credebat. Causam etiam eos mittendi fuisse existimo: quia vidit D. Ioannes populi illius duritiem, & cæcitatem, qui suum de Iesu Christo Dei filio, testimonium recipere volebat: & cum hanc ob causam magnum animo dolorem caperet, proximum se morti videns admirabile quoddam artificium excogitauit, quo Dei filium manifestare posset. Et hoc fuit, mittere suos discipulos, vt publicè hoc ab eo interrogarent. Quasi diceret: iam ô Domine, de te testimonium dedi, nec mihi fides præstatur, da tu de te ipso testimonium, & fortasè tibi credent. Existimabat sanctissimus vir magna cum prudentia, quod diuini redemptoris responsum magnam eorum tenebris lucem esset allaturum. Vt quemadmodum pater, & Spiritus sanctus, dederant de eo in Iordane testimonium: ipse etiam de seipso daret in maiorem fidei confirmationem. Et ita verè accidit, quia respondens Iesus ait illis: *Euntes renuntiate Ioanni, quæ audistis, & vidistis. Cæci vident &c.* Opera hæc quæ Christus Redemptor noster faciebat, modus, quo ea faciebat scilicet iubendo, & imperando tanquam Dominus, non deprecando, vt solent sancti, reddebat mirabilia: & eò magis, quia ea omnia, à prophetis antea prædicta inueniebantur, à Messia facienda esse. Vt clariùs apparet ex illo Esaia: vbi dicitur, ecce Dominus veniet, & saluabit nos, tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum. Quæ omnia maxime Christum, verum Deum & hominem esse, & Messiam mundo promissum confirmabant. Sed Redemptoris modestiam (quæso) animaduertite: non ait, cæcos illumino, mortuos resuscito: sed, cæci vident, mortui resurgunt &c. Qui verè humiles sunt omnibus in rebus, tam in corde quam in verbis humiles esse debent: superbi quod in corde habent, verbis ostendunt, vt Nabuchodonosor, qui superbia inflatus

4. Reg. 2.

Esa. 35.

Aduent.

G

tus

Daniel. 4. tus dixit: nonne hæc est Babylon ciuitas magna, quam ego ædificauit in Domum regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei? quæ cum tam superbe, & gloriose iactaret, vox de celo ruit: tibi dicitur rex, regnum tuum transibit à te, & ab hominibus eijcient te, & cum bestijs, & feris erit habitatio tua, foenum quasi bos comedes. Ita Deus superbos punit, etsi nunc cum tot sint, non eodem supplicij genere punit, ne tamen securi sibi esse videantur. Nam nisi se emendent, eos Deus ad maiora mala reseruat. Qua propter fratres à veræ humilitatis magistro discite, & si quæ bona facitis, nolite gloriari dicendo: hoc vel illud feci, bonorum enim operum potissimam partem Deus facit etiã que si opera vestra cum sanctorum operibus confertis imperfectissima videbuntur. Quod per se albū videtur, iuxta niuem positum ferè nigrum videtur. Si hoc facitis, vos sagitta illa non feriet, de qua dicitur, Deum dilectos suos liberare, à sagitta volante in die, quæ vanitas est, & diei sagitta vocatur, quia prodit è luce bonorum operum, & herba est venenosa infecta. Interrogauit Pharaon patriarcham Iacob, quot sunt dies annorum vitæ tuæ? respondit vir sanctus, dies peregrinationis vitæ meæ centum triginta annorum sunt, parui, & mali. Quod tamen tempus à pueritia sua Deo seruiendo insumperat, & magnos quos habuerat labores patientissimè tulerat, nihilominus tamen ait, parui & mali. Quasi parum illi videretur, & imperfectum, quod fecerat. Ita & vobis videri æquum est. Recordamini cælestis illius doctrinæ, quam nobis diuinus magister dedit dicens: cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: serui inutiles sumus. Quomodo Domine inutile nè est ieiunium? inutilis elemosyna? minime, sed significat, ex his omnibus nullam Deo vtilitatem prouenire, serui inutiles sumus Deo scilicet, cū vtilitas nostra sit. Et ideò nihil est cur nostra laudemus, quia quæ facimus bona in vtilitatē nostram facimus. Plurimū notandū est, quod inter signa, quæ dedit Dominus aduentus sui, vnū est, pauperes euangelizantur. O rem stupendā: Sunt homines propriæ vtilitatis tam amici, vt Dñs affirmet admirabilē rem, & aliquomodo nouam esse, prædicare euangelium pauperibus à quibus nullum lucrum, nulla sperari possit vtilitas, & proijs labores pati eos illuminandi, & regendi causa, sicut cæcis visum, mortuis vitam restituere, quia in hoc magna erga proximos charitas & amor ostenditur. Qui enim perfecte Deum

amat

31 amat omnes diuites, & pauperes ad eundem amorem vellet attrahere, quamuis de vita periclitandum esset. Cū causam suam D. Paulus coram Agripa, & Festo defenderet, & verba quædam interdum interponeret, quæ magnum quo tenebatur, desiderium ostendebant: vt quotquot aderant omnes sese ad Christi fidem conuerterent, dixit illi Agripa: paucis Christianum me facere vis, in modico suades me Christianum fieri. Cui sanctus Apostolus, opto (inquit) apud Deum & in modico, & in magno, non tantum te, sed etiam omnes qui audiunt hodie fieri tales, qualis ego sum. Vbi illud, & in modico, & in magno significare existimo, quocunq; precio vel modico vel magno, etsi vita ipsa, & sanguine hoc mihi emendum sit. Et hic intelligetis cur ad Philippē scribēs dicat: testis est mihi Deus, quod cupio vos omnes habere in visceribus Iesu Christi, id est, vt amorē, quo vos amo, & vestram salutem opto videretis. Neq; hoc solū admirabile est, vt Euāgeliū pauperibus tāta cū libertate prædicatū sit, verū etiam vt illud pauperes ipsi prædicauerint. Inter cætera enim quæ admirationem nobis parere debēt, est, videre quonā modo vsus sit Deus, vt cælestes aduētus sui nuntij, & Euāgelica reciperētur. Elegit forsità duodecim Platones, an duodecim Demosthenes, & Tullios, vt hoc mysteriū mūdo persuaderet: duodecim elegit pauperes, omnis eloquētia, & doctrinæ præsidio destitutos. Et ita dicitur, quod mirabatur scribē, & pontifices audiētes mirabilia, quæ loquebātur, D. Petrus & D. Ioan. cōperto quod homines essent sine literis, & idiotæ. Hos igitur mūdi imperatores, & sapiētes Euāgelij iugo subiecisse signū est certissimū diuini spiritus afflatu loquutos esse. Quare elegantissime D. August. dixit: nō cōuertit Deus piscatorē per oratorē, sed oratorē per piscatorē: non armis, sed spiritu. Hoc est miraculorū omniū maximū sufficiētissimū ad probādū Iesum Christū, esse illū quē tandiu antea mūdos sibi promissū expectauerat. At verò facilia erāt fortasse creditu, quæ prædicabāt? nihil vnquā auditū est in omni etate tā difficile. Sanctissimæ scilicet, Trinitatis mysterium, Dei filij incarnatio, sacratissimæ mortis, & resurrectionis mysteriū, vniuersalis mortuorum resurrectio, quæ sola vt persuaderetur, quot annorum millia necessaria fuissent? Diuina sacramentorum mysteria prædicauerunt, & breui temporis spatio tantos in fide progressus fecerunt, vt omnia mundus vera, & indubitata esse crediderit. Quæ fides durat adhuc & duratura est vsq; ad

G 2

con-

consummationem seculi. Hoc igitur est mysterium, quod his ver-
 1. Reg. 30. bis significatur, pauperes euangelizantur. Cum David Amale-
 chitas persequeretur, Aegyptium quendam inuenit in agro itine-
 ris labore, & fame defatigatum. Cui cum dixisset David, cuius es
 tu, vel unde? respondit: puer Aegyptius ego sum seruus vnius viri
 Amalechitæ. Dereliquit autem me Dominus meus, quia ægrota-
 re cæpi nudius tertius. Duc me igitur (inquit David) ad illos.
 Quod cum fecisset Aegyptius inuenit eos David comedentes, &
 bibentes, & quasi festum celebrantes diem. Quarè ita eos percussit
 vt nullus ex eis euaserit præter quosdam, qui ascenderant came-
 los, & fugerant. Qua in re hoc mysterium depictum videtis. Nam
 cum venisset Deus in mundum, vt mundanos persequeretur, pau-
 peres quosdam inuenit: qui lasi ac defatigati mundi diuitias &
 pompã suã paupertate sequi non poterant. Huiusmodi enim ho- 35
 mines à tergo mundus relinquere solet. Hos igitur desertos & cõ-
 temptos elegit Deus itineris sui duces, eos Euangelij sui prædica-
 res efficiens. His ducibus mundum vitijs, & voluptatibus occupa-
 tum inuenit: his eum culpæ occidit, & obedientiæ suæ subiecit sua
 uissimum Euangelij iugum imponens. Huic igitur potentissimo
 Domino, qui tanto cum amore remedium nobis allaturus adue-
 nit, omni voluntate pareamus: vt suã nobis gratiam largiatur, qua
 gloria acquiritur, ad quã nos perducatur Iesus Mariæ filius. Amen.

In eadem Dñica II. Aduentus

CONCO SECVNDA.

*Cum audisset Ioannes in vinculis opera Chri-
 sti, &c. Matth. II.*

Apocal. 14.

GLORIOSVS Euāgelista Ioannes ait: vidisse se
 angelū qui clamabat voce magna. Si quis adorauerit
 bestiã, & imaginem eius, & acceperit characterem in
 fronte sua aut in manu sua, hic bibet de vino iræ Dei
 quod mixtum est mero in calice iræ ipsius, & cruciabitur igne &
 sulphure in cõspectu angelorū sanctorū, & ante cõspectum agni.
 Et

Et fumus tormentorū eorū ascēdet in secula seculorū. Et subdidit
 paulò post: hic paciētia sanctorū est, qui custodiūt mādata Dei, &
 fidē Iesu. Quibus verbis Spiritus sanctus nos docere vult: quod cū
 homines ad id malitiæ culmē peruenerunt, vt de ea glorientur:
 tunc Dei serui maxima indigēt patientia. Homines quidã sunt
 adeò perditī, vt iactent sese quod proximum suum iniuria affece-
 rint, quod virginē violarint, quod turpissima sua desideria cū nu-
 pta expleuerint, quod fratrem deceperint, & tandem Christum ite-
 rum crucifixisse gloriantur. De quibus Esaias ait: peccatum suū *Esai. 3.*
 quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. Væ animæ eo-
 rum quoniam reddita sunt eis mala. O peccator quomodo verba
 hæcaudians non perhorrescis? tolera hic parum doloris, nè po-
 steã patiaris æternos. Ne plurimos patiaris dolores dentem tibi
 soles euellere, & vnum quamuis maximum pati dolorem vis, vt
 te pluribus minoribus liberet. Cur igitur paruum nunc dolorem,
 & laborem non eligis: vt te à tot quot in inferno sunt maximi, &
 æterni liberet? hi igitur dæmonij characterē in fronte sua impres-
 sum habent. Videbitis aliquos ita immodestos, adeò prophanos,
 vt vultu ipso, & oculis impudentiam suam ostendant. Hi bestiæ
 imaginem in fronte habent, & in manibus, plurima passim pec-
 cata operando. Hic patientia sanctorum est, hic Dei amici qui
 tanquam lapides pretiosi firmi in Iesu Christi fide consistitis, &
 diuina eius præcepta seruatis, hic necessaria patientia est. Cum
 virtus dei citur peccatum extollitur, & homines eò deueniunt,
 vt peccare gloriosum sibi esse ducant. Tunc duas ob res ait Ange-
 lus, patientia necessaria est ijs, qui custodiunt mandata Dei & fi-
 dem Iesu. Vna est Dei præcepta seruandi causa: cum praua exē-
 pla ad vitium prouocent, altera est, vt fides Iesu Christi seruetur,
 id est, fidelitas, quæ ei debetur eius nos honoris defensores, præbē-
 do. Has potissimum ob causas patientia necessaria est, & multò
 magis ob secundam, quia Dei defensores existentes, & depraua-
 tos hominum mores reprehēdentes statim hominum in nos odiū
 concitamus. Hinc persequutiones, hinc vincula, & tandem mors
 vt Diui Ioanni Baptistæ accidit. Hic patientia sanctorum est, &
 quāuis vniuscuiusq; peccati continuatio homines ad hanc impu-
 dentiam trahit, eorū tamē, quæ maximè trahunt est sensualis tur-
 pitudinis vitium, quod homines imbecilliores reddit, & ad resisten-
 dum infirmiores. Quam ob causam, de his singulari quadã ratio-
 ne ver-

Aduent.

G 3.

ne ver-

Esaia.

ne verba illa Esaie intelliguntur: & erit fortitudo vestra, ut favilla stupra, & opus vestrum quasi scintilla, & succedatur vtriusque simul, & non erit qui extinguat. Passim comburuntur miseri, tanquam stipula igni admota: neque plus resistunt, quam scintilla, neque solum infirmi remanent, verum etiam tanquam insani & amentes. Et ita dixit propheta Ezechiel de gente libidinosa: insaniuit libidine.

Ezech. 23.

Cum vero hoc vitium tot fautores habeat, & hortatores, quia alios alij perdunt, & ut peccati pudorem amittant, efficiunt, ideo de hoc precipue queritur Deus dicens de peccatore quodam: habes illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balac, mittere scandalum coram filiis Israel, edere, & fornicari. Notate, ut ponere mulieres coram hominibus, vocet Deus scandalum, ad quod offendunt sapissime. Ideo plurimum refert oculos ab huiusmodi rerum aspectu remouere: quia de

Apo. 2.

Nume. 24.

25. & 31.

Thren. 3.

his ait propheta Hieremias peccatorum quorundam nomine. Oculus meus depraedatus est animam meam, in cunctis filiabus vrbis meae. Quomodo oculi animam depraedantur? ita est, depraedatur, & extra ad rem visam, & delectabilem trahunt, taliter ut ibi captiua remaneat. Quia plus est ubi amat quam ubi animat. Qua propter moneo vos fratres, & rogo, ut Salomonis consilium capiat, qui ait: omnis mulier, quae est fornicaria, quasi stercus in via concubabitur. Nam quemadmodum, cum iuxta sterquilinum transeundum est oculos clauditis, & nares premitis, ne vos foedissimae rei aspectus, & odor offendat: idem iuxta mulierem fornicariam transeuntes facere debetis, & quasi eam stomachantes expuere: neque solum oculi ab ea, sed a quacumque alia remouendi sunt, quia ut eo loco ait sapiens, propter speciem mulieris multi perierunt. Et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Ideo vocatur scandalum, & maledicti illi sunt, qui scandala proximis suis obijciunt, ut ad ea offendant.

Nume. 22.

Quemadmodum infidelis ille Balac, qui quidem hoc ideo fecit, ut filios Israel hostes suos euerteret. Nunc vero Christiani cum sitis, cum ijs quos maxime amatis hoc crudelitatis genere uti solentis. Bona ne vobis amicitia videtur esse eos, quos amatis in aeternas inferni poenas deijcere? o crudeles, feris, & venenosis serpentibus crudeliores, nulla ne in vobis est pietas, amicos vestros tanto damno afficere? neque solum eos deprauatis rerum turpium, & obscenarum aspectu, sed vbiq; de rebus loquentes tam sordidis, ut aerem ipsum corrumpere posse videamini. O quam vere Sathanæ (non Dei) filios vos, & sectatores esse

ostendi-

ostenditis. Cum creasset Deus hominem dixit statim, crescite & multiplicamini. Idem dixit Noe, in quo animaduertite, quam honeste Dominus de actu matrimoniali loquutus sit: non dixit: iungite vos vxoribus vestris, sed crescite, & multiplicamini: ut discant homines, si de huiusmodi rebus aliquando agendum est, honeste de ijs esse loquendum. Et ita ait D. Paulus, estote imitatores Dei sicut filij charissimi. Et paulo post, fornicatio (inquit) & omnis immunditia, nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos. Ita mundi esse debemus, ut nec verbum quidem immundum esse in ore debeat. Videtis igitur, quam his contraria sint, quae hodie fiunt: vos enim inuicem prophanatis, & bestiae infernalis imaginem non solum in manibus, sed etiam in fronte, & in linguis impressam habere gloriamini, videre autem D. Ioannem Angelum descendente de caelo, qui ijs minareretur, qui bestiae imaginem haberent, nihil aliud significat, quam quod quauis magna sit in mundo peccantium multitudo, nunquam tamen Angelici viri deficient, qui eos reprehendant, & virtutis iter edoceant, ut Herodi, qui in nefario illo scelere publice versabatur, non defuit, qui eum reprehenderet, gloriosus enim Baptista tantum crimen tanto rei publicae scandalo, tanta cum Dei iniuria ferre non potuit. Defectio tenuit me pro peccatoribus dereliquentibus legem tuam, dicebat de seipso David vir qui ad superandos hostes tanta erat fortitudine praeditus, Dei videns iniurias animo deficiebat idem fortissimo Baptista contingit. Verum hic patientia sanctorum est.

Cum igitur maledictus hic rex insanus amore sensuali esset & caecus, minas, & reprehensiones indignatus, iussit sanctissimum virum vinciri, & in carcerem compelli. Et cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi, &c. Si lucernam aliquo in loco includitis, quamuis clausus sit locus lucis, tamen radij contineri non possunt, quin per rimas, & foramina egrediantur. En igitur lucerna ardens, & lucens, de illo dicitur: qui quamuis carcere esset inclusus, inde tamen lucis suae radios emittit, ibi etiam animarum remedium quacumque potest ratione curat. Et ideo Mittens duos de discipulis suis, &c. D. Gregorius hoc in loco dubitasse ait D. Ioannem, an verè, & realiter ad limbum esset Dominus descendurus, ut inde sanctos patres educeret, an potius hoc erat ex hoc mundo iussurus & ideo ut hanc veritatem certo sciret, misisse hos duos discipulos ad Dominum. Nam ut viuos latissimo illo nuntio de filij Dei adue-

Gene 1.

Genes. 6.

Ephes. 5.

Psalm. 118.

simile.

Ioan. 3.

Grego. Ho.

in Math.

Ruth. 2.

Timot. 5.

Simile.

tu consolatus erat: ita & mortuos solari cupiebat, certissimum ijs
 Domini descensum prænuntians. Tanto Dei serui benefaciendi
 desiderio ardent, vt non tantū viuīs benefacere, verum etiam, mor-
 tuis velint. Et ita de quodam dixit Noemi nurui suæ: benedictus
 sit à Domino, quoniã eandem gratiam quã præbuerat viuīs serua-
 uit & mortuis. Quam pauci hodie hoc faciunt: viuorum tantum,
 quos quotidie videtis recordamini, mortuorum vero qui fortè
 sæuissima in purgatorio tormenta patiuntur non recordamini,
 quamuis parentes vestri sint, à quibus vitam, & bona omnia ac-
 cepistis: quæ magna est sæuitia, & inhumanitas. Per reuerentiam
 Dei obsecro vos fratres, vt mortuorum omnium, qui in purgato-
 rio sunt, memoriam in quotidianis vestris orationibus habeatis,
 & eorum præcipuè, quibus plus debetis. Quamuis grauissimi do-
 ctiores ideo Diuum Ioannem duos hos discipulos misisse existi-
 mant: vt certiore per seipsos redemptoris cognitionem habe-
 rent. Qua in re præclarissimum parentibus, magistris, & superio-
 ribus omnibus exemplum præbuit, vt de suis famulis, seruis, filijs
 & subditis præcipuam curam gerant. Nemo dicat victum illis, &
 vestitum præbeo, quod ad animam, & conscientiam pertinet, ipsi
 viderint: non enim episcopus sum, nec Parochus. Vehementer
 erratis: quòd si mihi nõ creditis, audite quid Diuus Paulus dicat:
 si quis autem suorum, & maximè domesticorum curam non ha-
 bet, fidem negauit, & est infideli deterior. O verba timenda, quæ
 ijs conueniunt, qui familiarum suarū maiorem curam non habent,
 quam si Arabes essent, & infideles. Et quamuis fidē habeant, eam
 tamen negare D. Paulus ait: quia viuunt, ac si non haberent. Si cū
 rueret domus tua clamaret quis, exi, exi foras, nūc enim domus:
 tu verò lætus, & securus accumberes, nec eius vocibus deterritus te
 à ruina subduceres: nonnè certum esset indicium fidē te illius ver-
 bis non præstare? ita profectò, nam si præstares festinus assurge-
 res, & te ex periculo imminenti proriperes. Ruunt in caput tuum
 domesticorum, & subditorū peccata: monet te hæc de re sacra scri-
 ptura, nec vllū remedium adhibes, quid igitur aliud, quam te nõ
 credere significas etsi verè credas? moneo itaq; vos fratres Dei no-
 mine, vt in hoc plurimū vigiletis, nē vos alienis peccatis implica-
 ri velitis. O præclarissime Baptista quã tui ipsius, carceris, & mor-
 tis, cui eras propinquus oblitus eras, plus te discipulorum cura
 angebat: non vt diuites eos relinqueres, sed Christo vnires, quæ
 veræ

14 verè animi diuitiæ sunt. Loquens D. Paulus de sancto Euange-
 lio ait. Virtus Dei est in salutem omni credenti. Iustitia enim
 Dei in eo reuelatur ex fide in fidem, sicut scriptum est. Iustus
 autem ex fide viuuit. Vocatur euangelium Dei virtus, quia agit
 de admirabilibus virtutis, & omnipotentia Dei operibus. Et
 præterea est virtus, Dei credentibus, quæ eos illuminat, ducit, &
 disponit ad Dei gratiam, & virtutem recipiendam, & in eo Dei
 iustitia reuelatur: quia de bonorum præmio, & de malorū pœna
 in eo memoratur. Citat statim Habacuc dicens. Iustus autē ex fi-
 de viuuit, id est, iustus iam per gratiam, & fidem formatam vi-
 uuit, id est, habet ius ad vitam æternam. Exemplum vero affert de
 bonorum præmio, hic sanctus apostolus tantum & non de malo-
 rum pœna: quia hoc inde necessario sequitur. Nam contrario-
 15 rum eadem est disciplina. Hoc eodem loquendi modo vsus est
 Diuus Ioannes dicens. Quotquot autem receperunt eum, de-
 dit eis potestatem filios Dei fieri. De malis, qui non credunt,
 tacuit: quia certum est Dei filios non esse, neque gloriæ hæredes.
 Hæc igitur omnia mysteria reuelantur in Euangelio de fide in
 fidem, id est, è maiorum, & parentum fide ad minores fides per-
 uenit: per doctrinam, quam maiores minoribus tradere debent.
 Neque hoc nouum est, sed antiquissimum, vt filij religionis lucem
 à parentibus accipiant. A patre Adam filij, & nepotes
 Dei mysteria didicerunt: & ex illis ad Noë per Mathusalem
 eorum scientia deuenit, diu enim tempore Adam vixit Mathu-
 salem, quem Noe cognouit, quinquaginta annis antequam mo-
 reretur Noe natus est Abraham, qui vnà cum Melchisedech,
 16 pulurima à Noe discere potuit. Ex Abraham multa accepisse Ia-
 cob verisimile est: & ita de alijs. Neque solum eos ipsi docere de-
 bent, sed ad eos etiam mittere, qui plus sciunt. Nam quamuis
 sapientissimus esset Diuus Ioannes, misit tamen suos discipu-
 los, vt eos Dominus magis illuminaret. Posteaquam Moyses
 Dei iussui parere decreuit, tulit vxorem suam, & filios
 suos: & imposuit eos super asinum, reuersusque est in Aegyptum.
 (ait sacer textus) Omnes secum ducebat, vxorem, & filios, non
 sine causa, vt Dei mirabilia, quæ ibi operaturus erat, proprijs
 oculis viderent: & in diuino timore, & amore educarentur, vxor
 præsertim, quæ à gentilibus ducebat originem. Sapiens qui-
 dem erat Moyses, verum nõ satis illi erat eos docere, & instruere

G 5

& ante-

& antequam aliorum magister, & dux esset, suorum prius esse 17
voluit. Hos igitur gloriosissimos viros fratres imitami, & sem-
per illuc vxores vestras, & filios adducite, vbi Dei mirabilia au-
dire possint: non ad theatra, & comoedias, vbi mundi vanitates
audientes deprauentur: neque hoc tantum contenti sitis, sed eos
cūm necessitas postulat, punite. Quot damna euenerunt, eo quod

2. Reg. 13. Daud filij Amnon incestum punire noluit? Quare scriptura ait,
noluit contristari spiritum Amnon filij sui, quoniam diligebat
eum quia primogenitus erat ei. Quot inde mala euenerunt? eum
enim Absalom interfecit, qui cūm Daud ei nollet ignoscere, ob
eandem, iratus de vita illi & regno auferendo coniurauit. Ex quo
tot cades, tanta est perturbatio consequuta. Et tandem, quia filio-
rum vnum punire noluit amisit vtrosque. Et ita tam filijs quam
patri blandities illa detrimento fuit, & erit ijs omnibus, qui ea
vtentur. Quod Spiritus Sanctus significauit. Qui à pueritia deli-
cate nutrit seruum suum, postea sentiet eum contumacem. Vbi
alia translatio sic habet. Qui delicate à pueritia sua seruus erit,
nouissimè contristabitur. Vbi videtis, quam aperte moneamur,
tam in priori, quam in posteriori translatione, quod qui in deli-
cijs nutritur maiores suos postea contristabit, & ipse quoque con-
tristabitur.

PROVER. 29.

Interrogauerunt igitur Dominum Ioannis discipuli. Tu es qui
uenturus es, an alium expectamus? Respondens Iesus ait illis, euntes, &c.
Cur non aperte respondit, dicens, ego sum? dico satis aperte re-
spondisse. Nā si ab aliqua arbore interrogaretis, malū ne es, an py-
ram, an cerasum? Satis aperte tacēdo responderet, si pendētes fru-
ctus ostenderet. Animaduertite autem, non satis fuisse Dño vno 19
tantum opere quisnam esset testari, sed pluribus. Ait enim. Cati
vident; caudi ambulat. O admirabilem doctrinam: sunt aliqui,
qui si vnum, aut alterum opus virtutis exercent, nihil faciendum
superesse existimant: in quo plurimum errant. Dixit Deus: ger-
minet terra herbam virentem, & facientem semen, & lignum po-
miferum faciens fructum iuxta genus suum. Et paulō post dixit:
Producat terra animam viuētem in genere suo, iumenta, & re-
ptilia, & bestias terræ secundum species suas. Factum que est ita.
Quod si vult Deus terram, herbas, arbores, fructus, & tam diuer-
si generis animalia producere, quanto magis volet, vt tu vno
tantum opere contentus non sis. Sed vno perfectō, facias aliud
&

Simile.

Gen. 1.

20 & aliud: & semper ad alia facienda sit disposita, & preparata
voluntas. Hoc enim significat terræ iubere, vt germinet her-
bam virentem, & facientem semen, & lignum, cuius semen
in ipso sit. Quia semen est dispositio, & principium ad aliam
herbam, & alium fructum. Et profecto posteaquam Christus
Dei filius nos suo sacratissimo sanguine rigauit, æquum est, vt
in sanctis, pijsque operibus fertilissimi simus, & abundantissi-
mi. In Canticis verba quædam dicuntur, quæ sponsi nē sint an-
sponsæ, sciri non potest: sed sponsæ potius conuenire viden-
tur. Ea hæc sunt, ego flos campi, & liliū conuallium, & an-
tea dixerat sponsa: lectulus noster floridus, tigna domorum no-
strarum cedrina, laquearia nostra cypressina. Et statim addit:
ego flos campi, & liliū conuallium. Vt his omnibus sponsum
21 inuitaret, vt vna cum ea habitare vellet, quasi diceret. Vides hic
spōsē lectulum floridum, domum perpulchram, me verō formo-
sam tanquam rosam, hæc omnia æquum est, vt te hic mecum
detineant. His rebus omnibus diuersa exercitia significantur,
& diuersa iustorum opera, quæ vt Deo placeant facere solent.
Verba autem illa sponsæ esse, & hanc operum fertilitatem
significare, ex Hebræo probari potest. Nam vbi nos legimus
flos, in Hebræo est, habaceleth, quod rosæ genus quoddam si-
gnificat nigri coloris: sed egregiæ pulchritudinis, & odoris opti-
mi quod sponsæ conuenire videtur, quæ antea dixerat, Nigra
sum, sed formosa, & vt rem magis exaggeraret addidit: liliū
conuallium, quia in vallibus pulchriora nasci solent lilia, & plu-
ra, quia ibi maior est humoris copia. Alij vbi nos legimus, ego
22 flos campi, transtulerunt: ego flos saturitatis, aut vbertatis, id est,
ego sum flos optimi, & fertilis anni. Flos vbertatis Iesu Christi re-
demptoris mei, & sponsi. Hæc bonorum operum fertilitas, & abun-
dantia animam ad altissimū perfectionis culmen excitat. Quod
in his Ezechielis verbis, significatum est. Emissa (inquit) similitu-
do manus apprehendit me in cincto capitis mei, & eleuauit
me spiritus inter terram & cælum: Eodem modo bonorum ope-
rum manus à Spiritu sancto recta, & gubernata animā ad mag-
næ perfectionis altitudinem eleuat, & magnas illi spirituales vi-
ctorias acquirit. Rex Ioas Elisei iussu sagittam iecit, & cum plu-
res iacere deberet tres tantum iecit, has tantum sufficere existi-
mans. Et iratus est vir Dei contra eum, & ait, si percussisses
quin-

Cant. 2.

Eze. 3.

4. Reg. 13.

quinq̄ies, aut sexies, aut septies, percussisses Syriam vsque ad consummationem: nunc autem tribus vicibus percuties eam, tres tantum victorias de ea acquies, & si pluries percussisses plures acquireret, donec eam omnino euerteres. Ita & nos quia in bonorum operum exercitatione deficimus, & quia multum in virtute nos esse progressos existimantes sæpe consistimus, ideò affectus nostros vitia nostra, & prauas inclinationes nõ omnino euertimus: quod si perseuerare vellemus, magnas victorias consequeremur, & tandem in mortis nostræ hora securum iter inueniremus. Cùm Ephratæi per vada Iordanis transitori essent, vt in patriam suam proficiscerentur, tribus Galaad Iordanis vada occupauit, vt eos insidijs exceptos occideret. Cum igitur aliquis de Ephraim accedebat, vt scirent Galaaditæ, an Ephratæus esset hæc vocem illi pronuntiare iubebant, Schibboleth: quæ spicam significat. Nam si Ephratæus erat, Sibboleth, respondebat, eo quod litteram illam non posset exprimere: vt nunc Valentiani exprimere non possunt el, Ce, sed eius loco dicunt, Se. Ita igitur Ephratæos agnoscebant, & iugulabant. Ephratæi sunt huius sæculi diuites, qui velint nolint per mortis vadum ex hac vita ad aliam transituri sunt: quos dæmones aduersarij nostri æternæ damnationis poena occident, quia Schibboleth exprimere non poterunt, id est, spica sum bonorum operum fertilis: illi verò, qui bonorum operum spicas tulerunt condemnationis morte non morientur. Ideò enim dixit Christus redemptor noster scriptum esse. Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob. Quia non est Deus mortuorum, sed viuentium, quia qui moriuntur in gratia non mortui, sed viui potius vocari debent. Quare in eo Diuini Pauli loco regnauit mors ab Adam vsque ad Moysen, etiam in eos qui non peccauerunt in similitudinem præuaricationis Adæ, Origenes & Diuus Ambrosius affirmatiue legunt: in eos, qui peccauerunt. Nam quamuis negatiue optime legatur: vt Diuus Hieronymus, Diuus Augustinus, Irenæus, Cyrillus, Teophylactus, & alij plurimi legunt, tamen non incongruè dici videtur, mortem in ijs propriè regnasse, qui peccatores fuerunt, vt Adam: nam ceteri, qui diuinam gratiam receperunt, & in ea vsque ad finem perseuerauerunt, parum certe mors potuit.

Illis autem abeuntibus cepit Iesus dicere ad turbas de Ioanne. O quam fidelis amicus est Dominus. In mundo statim, ac quis est in ad-

uer-

26 uersitate aliqua constitutus, statim amicis destituitur. Quot habebat amicos Aman, cum regi Assuero acceptus erat? at cum Rex illi iratus esset: non defuit, qui dixerit, en lignum, quod parauerat Mardocheo stat in domo Aman. Quasi diceret: ibi eum suspendere possunt. Quod si amici tunc cum necessitas postulat, deficere solent: quid facient extranei, & ignoti? vt Pharaonis ministri, qui ita Ioseph dum in carcere detinebatur, obliti sunt, vt cum adolescentulus in eam ingressus esset, barbatus exierit? quæ nam eorum temporum iustitia esse debebat, quæ ita victos obliuiscatur? sed & nostris temporibus maiorem esse, & diligentiore non existimo. Pharaonis verò pincerna quamuis ab eo somni interpretationem audierat, eodem modo ac ceteri eius oblitus est. Plena est sacra scriptura admonitionibus, & consilijs, vt homo non confidat in homine: & inter alios locos vnus ex præcipuis est. Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, id est, fiduciam suam, quæ eius brachium est, in carne collocat. Vel ille, qui carnem sibi pro brachio & defensione accipit. Merito huiusmodi hominibus dicere possumus: quod dixit quidam regi Ezechia. Ecce confidis super baculum arundineum, cui si innixus fuerit homo intrabit in manum eius, & perforabit eam. Admirabilis comparatio, quam quotidie plurimi experiuntur: qui dum hominum gratiæ, & fauori inniti volunt, vnde auxilium sperabant, ibi maiorem doloris, & tristitiæ occasionem inueniunt. Et ideò beatus ille cuius Deus Iacob adiutor eius. Huic baculo fortissimo, & fidelissimo niti vos volo. Videte, vt victum Ioannem defendit, vt in eius laudes prorumpit, & toties eius virtutum fit præco. Benedicte sit Domine meus, tua ista lingua sanctissima, qua doces nos quod cum mundum iustos persequi videbimus, tunc eos nos laudemus, & defendamus. A Equum præterea est, fratres charissimi, vt diuini magistri imitatione victorum recordari, & misereri dicamus: quod magnæ pietatis opus est, & magnæ remunerationis. Ita significauit D. Paulus (Hebræos enim de hac virtute laudat dicens) nam & victis compassi estis, & rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis. Et postea addidit: nolite itaque amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem. Cum patientia victorum compassionem coniungit sanctus Apostolus gaudij plena: tunc cum eorum bona diripie-

Ester.7.

Gene. 41.

Gene. 40.

Hier. 17.

Isaia: 36.

Psalm. 145.

Hebra. 10.

Iudi. 12.

Matth. 22.

Exod. 3.

Roma. 5.

ripiabantur, quæ singularissima virtus est.

Prorupit igitur Dominus in laudes Diui Ioannis dicens, *Quid existis in deserto invidere? arundinem vento agitatam?* Non est profecto, D. Ioannes arundo, sed arbor virtutum fructibus plena. Peccator arundo est: nam vt illa non in terra solida, sed in stagnis & paludibus radices agere solet: ita peccator amorem suum in rerum humanarum luto defixum habet. Et quemadmodum arundo cum semel in cœno, & luto radices egit, euelli difficilè potest: ita & peccator si semel ad res transitorias animum appulit, magna cum difficultate diuelli potest. Arundo foris quodammodo splendet, intus autem inanis est, & vacua, eodem modo peccator corporis pulchritudine, & ornatu foris splendere curat, animam autem intus virtutum omni vacuam habet. Ideò D. Augustinus aiebat. Cum iniquis omnia pulchra sint, ipsi soli remanent turpes. Tandem arundinis fructus lanugo est, quam diripit ventus: ita peccatoris fructus omnes ventus aufert: de iusto vero ait David. Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit. Beatus non quia diues, non quia potens, sed quia peccato caret. Hoc est beatitudinis fundamentum, carere malo, peccatoris via est malum facere, & in eo perseuerare: cathedra autem pestilentia est, alios in malo erudire. Quapropter moneo vos fratres si vestram salutem amatis, vt primum fundamentum sit nulla de causa nulla vtilitate, aut lucro, nulla occasione mortaliter peccare. Neque hoc tantum, sed in lege Domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Ex diuina legis amore diurna, & nocturna eius meditatio sequitur. O quantæ est vtilitatis hæc diuinæ legis lectio & meditatio in qua si nos exerceremus quantos in virtute progressus faceremus. Hæc enim est tanquam aqua iuxta arborem decurrens, quæ ei humorem, & vires præbet ad fructum. Ideo subdit: erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo. Et quia perfectus verè non est, qui operatur tantum, sed qui vna operatur, & docet, vt ipse Dominus dixit. Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum, ideo addidit, & folium eius non defluet, id est, cui sancta, & proximis vtilia verba non deficiant. Et quia iustus non crescit, & decrescit vt luna, sed semper in virtute proficit: ideo ait, & omnia quæcunque faciet prosperabuntur. Eia igitur fratres videtis

August.

Psalms. 1.

Matth. 5.

32 videtis hic iusti definitionem, qui non arundo est, sed arbor plantata secus decursus aquarum. Videamus igitur an adsit hic quisquam, cui hæc definitio conueniat. O Deus meus Deus meus: quis cor diuini amoris igne haberet incensum, vt hæc magno cū dolore dicere posset, qui verba haberet efficacissima, vt res tanti momenti postulat. At, quid hoc est pater, quod tanta cum efficacia dicere optas? dicere volo plures hic fortasse adesse quibus plus conueniat definitio illa, quam statim subdidit Propheta, dicens. Non sic impij non sic, sed tanquam puluis, quem projicit ventus à facie terræ. O quam verè hoc de peccatore dici potest. Iustus est tanquam arbor pulchra, florida, fructibus plena, quæ magnam voluptatem, vtilitatē, & vmbra ijs præbet, qui ad eam accedunt. Impius verò tanquam puluis sterilis, leuis, inutilis ad omnia, præterquam ad eorum oculos cæcandos, qui iter faciunt. Ita malorum conuersatio eos cæcare solet, qui in virtutis via progrediuntur. Et ideo prudentes ab hoc puluere quam maximè possunt recedere solent: claudite oculos, nè vos hic puluis cæcare possit. Nolite inconstantes istos, & leues aspiciere, quos leuissimus quisq; ventus, minima quæque tentatio projicere potest. Sunt enim tanquam puluis, pondus illud, & humorem non habent, de quo Diuus Paulus. Optimum est enim gratia stabilire cor, & cum tales sint, ideo non resurgunt impij in iudicio: neque peccatores in consilio iustorum, id est, propter instabilitatem, & leuitatem nunquam mali è proprijs peccatis surgunt, neque in iudicio proprio, quando id statuunt diuina aliqua inspiratione incitati: neque in consilio alieno, quod illis iusti præbere solent, id est, ita inconstantes sunt, vt non satis sit ipsos in se ipsis cogitare, quam malum sit peccatum, & quo in periculo versentur: neque satis sunt aliorum consilia, & præcepta, vt à peccatis surgant, adeò periti sunt, & deprauati. Liberet nos Deus ab infelicissimo hoc statu. Curemus fratres omni diligentia & studio arbores esse non arundines: gloriosissimi Baptistæ vitam imitantes, quem Dominus tantopere laudauit.

Hebra. 13.

Et ita suam hic nobis gratiam dabit, qua acquiratur gloria, ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius, Amen.

In

In eadem Dominica secunda Aduentus

CONCIO TERTIA.

Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi, &c. Matth. II.

D. Chrys.

Psalm. 87.

Simile.

Simile.

I V V S. Chrysostomus super hoc Euangelium hoc in loco magnis quibusdam exclamationibus immoratur. Ioannes (inquit) magisteriū vitę, sanctitatis norma, schola virtutis, est in vinculis? O rē admirabilē videre iustū persequutū: quę ipsi quoque Dauid admirationē parit, qui cū Deo loquens ait. Nunquid cognoscētur in tenebris mirabilia tua, & iustitia tua in terra obliuionis? Obliuionis terrā vocat hanc vitam, quia Deus bonorum obliuisci videtur in laboribus, quos eius amore tolerant. Malorū autē obliuisci cūm eos, vt eorū peccata merentur, non puniat. Dicite obsecro, si Dux aliquis in hostiū confinibus esset, qui die ac nocte ferro oneratus incederet, nunquam cibum & quietem sumeret, vt arcem regis sui defenderet, Rex autē nunc eius bona eriperet, nunc vxorem, nunc filios occideret: & tandem eum vulnerare iuberet, nonne regem ingratum appellaretis, nonne officiorum omnium, & meritorum huius oblitum esse diceretis? ita profectō. Idem iustis in hac vita contingit, qui vt hanc animę arcē, quam Deus illis mandauit ab hostium suorū vi, & insidijs tueantur, die ac nocte laborāt, ieiunāt, orāt, vigilāt, & sanctis alijs exercitijs occupantur: Deus verō illis nūc eripit bona, nūc filios, nunc vxores, nunc morbis affligit, nunc doloribus torquet. Quę si quis considerat, nonne ei Deus seruorum suorum oblitus esse videbitur? Etiam si in hac vrbe latro esset famosus, homicida, proditor, & millies mori dignus, qui adeo impudens esset, vt in oculis iustitię in foro deambulare: iustitię autem ministri dissimularent, & impune hoc facere sinerent: nonne iudicem tanquā iniustum accusaretis? nonne huius hominis scelerum oblitum esse diceretis?

4 ceretis? Ita profectō, has ob causas vocat Dauid hunc mundum terram obliuionis, quia Deus non solum bonorum oblitus esse videtur, verū etiam malorū, qui latrones sunt omni supplicio digni: Superbus Deo aufert honorem, & gloriam, quę eius diuina maiestati debetur, & sibi tribuit. Carnalis Deo aufert amorem, & in creaturis collocat. Iratus Deo adimit vltionem, quę eam sibi seruauit, vt ait Paulus. Mihi vindictam, & ego retribuam. Avarus Deo adimit obedientiam, quam illi debitam, pecunię præstat: & tamen cum latrones sint famosi, in diuini iudicis conspectu, qui omnia aspicit, tam securi deambulant, ac si Deus nō esset. Deus autem impune eos viuere sinit, ac si eorum scelera non essent, neq; ijs offenderetur. Quod admirās Dauid dicebat. Vsq; quo peccatores Dñe, vsq; quo peccatores gloriabūtur? Hęc igitur causam esse dico: cur hic mūdus terra obliuionis vocetur, in qua si externa tantum spectamus, neq; occulta Dei mysteria penetramus, nō videtur diuina iustitia elucere. Exemplum nobis sanctum euangelium præbet. Nam cū esset iustus Ioannes in vinculis, impius regnabat Herodes. Verū occultum Dei latet iudiciū, quod suo tempore patet. Est in vinculis Ioannes, vt postea regnet in cælo. Triumphat Herodes in hac vita, vt in inferni carcere æterna patiatur tormenta. O stupendum spectaculum, & timendū exemplum quod nobis Dominus in sanctis suis proponit. Cū bonos afflictos in hac vita, & tribulatos videmus. tunc plorare peccatores, & de conuersione sua cogitare, & quum est: ita dixit Christus redēptor noster. Cū ad mortem Caluarium cruce oneratus ascēderet. Filia: Hierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete: quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet? Si talia ipse propter peccata vestra patior, quid quisq; propter sua patietur, cum lignum sit omnium virtutum aridum? O arbor viridis, & preciosa sanctitate, & virtute onusta, si talem te, & totius pulchritudinis flos, aliena peccata reddiderunt, qualē me propria peccata reddent. O sancta Maria señora. Magna profectō cōsideratio, quę cū sanctissima Domini passio tot lachrymis digna sit, vult tamen eius diuina maiestas, vt hoc non cōtenti ad eius causam, quę nostra sunt peccata progrediamur: & vt hæc deploremus cogitantes, quid propter ea passuri sumus, nisi veram pœnitentiā agimus: si pro his innocentissimus agnus talia passus est. Ex

Aduent,

H

hoc

hoc Euangelio aliud etiā argumētū huic simile deduci potest. 7
 si virum sanctissimū qui nūquā mortaliter peccauit talia Deus
 pati voluit, quæ te & quāta, o infœlix peccator expectat suppli-
 cia? Ideo dixit B. Petrus. Tempus est vt incipiat iudiciū à domo
 Dei. Si autē primum à nobis, quis finis eorū qui nō credūt Dei
 Euangeliū? & si iustus quidē vix saluabitur, impius & peccator
 vbi apparebunt? Vix saluabitur, id est, laboriose. Quomodo igitur
 putat peccator lusu, & ocio sine vlla molestia, & labore sal-
 uari, si iustus tanta cū difficultate saluabitur? Si hæc patitur, qui
 vera dicit: de eo qui passim mētitur, & periurus est, quid fiet? Si
 qui locustas comedit, & pilis camelivestitur, in vinculis est, quid
 gulosi, & delicati? Si qui ne venialiter peccaret, in deserti solitu-
 dine vixit, occiditur: quid illi qui, vt peccaret, prauis sese, & cor-
 ruptis familiaritatibus dediderūt? vere tēpus est, vt incipiat iudi- 8
 ciū à domo Dei, id est, magni momēti fuit, vt Deus amicos suos,
 ita prius affligere inciperet: vt peccatores cōfunderētur, & cogi-
 tent, si in hac vita nō patiūtur, in æterna se esse passuros. Ex hoc
 etiā apparet, quā sit parui facienda mūdi gloria & fauor, cū vi-
 deamus virum tantæ estimationis, & gloriæ tanta cum ignomi-
 nia breui temporis spatio carcere inclusum, catenis vinctum, &
 tandem decollatum: quia bellè puella saltauerat. Quis nam cogi-
 tasset illā vniuersæ Iudææ admirationē, quæ de eius ortu narra-
 tur, hunc finem, & exitum habituram? quis hoc de Baptistæ sa-
 ma cogitasset? quid illi Herodis familiaritas profuit? quid ingēs
 illa hominū multitudo, quæ desertum eius causa frequentabat?
 O munde munde, talis est tua gloria, talis fauor, & plausus. Vir
 quidam Lystris infirmus pedibus, sedebat claudus ex vtero ma- 9
 tris suæ, qui nunquā ambulauerat; cui cū Paulus magna voce
 dixisset, Surge super pedes tuos rectus: exiliuit & ambulabat.
 Turbæ autem cū vidissent, quod fecerat Paulus, leuauerūt vo-
 cem suā dicentes: dii similes facti hominibus descēderūt ad nos
 & vocabant Barnabam Iouem, Paulum verò Mercurium. Sacer-
 dos quoque Iouis tauros, & coronas ante ianuas afferens, cū po-
 pulis volebat sacrificare Paulo & Barnabæ tanquam dijs. Parua-
 nē gloria videtur hominē pro Deo habere, coronas illi tanquā
 Deo, & sacrificia præbere velle? sed qui finis? Superuenerūt qui-
 dā Iudæi (inquit sacer textus) & persuasis turbis lapidāte: Paulū
 traxerunt extra ciuitatem existimantes eū mortuum esse. En fi-
 nis,

nis, en vt mundi gloria definit. Res est consideratione digna, 10
 quanto cum labore, quanta cum diligentia aranea telam sibi te-
 xere soleat. Nunc ascendit, nunc descendit, vltro citroque curfi-
 tat se semper euisceras. post multos verò labores quid illi rema-
 net? fragilis tela, & aded tenuis, vt minimo quoque vento fran-
 gatur. Quæ & quanta patitur homo, vt texit, vt huc illuc excur-
 rit, vt sese euiscerat, honoris aut fauoris gratia, & tandē falsi te-
 stimonij status, minimum quodque infortuniū omnia frangit,
 & disijcit. Telas araneæ texuerunt dixit de his Isaias. Vnus ex 11
 erroribus in quibus genus humanū versatur est, existimare hu-
 manas res firmas esse, & stables, ex quo errore in aliū homines
 prolapsi sunt: vt falsa nomina rebus imposuerint: & ita status
 appellāt, res quæ nunquā consistunt, sed semper sunt in motu.
 Vocant statum principum, statum nobilium, statum plebeo-
 rum, nomen quod ab ijs qui fidei lacte, & Christiana doctrina
 nutriti sunt, expellendum esset: si omnia transeunt, nihil consi-
 stit quidnam status appellari potest? homo quomodo dici po-
 test consistere? De quo Iob. Fugit velut vmbra, & nunquam in 12
 eodē statu permanet, nō dixit ire, aut currere, sed fugere, vt ma-
 iorē significaret velocitatē. Cū igitur, fratres humanarū rerū
 instabilitatē intelligatis, cur eas tantopere optatis? cur nō eas an-
 teā relinquitis, quam vos ipsæ relinquāt? Hyberno tēpore sepe
 accidit dum ad ignem sedetis pigrescere, & eū relinquere nolle
 donec vos ipse ignis relinquit, & paulatim extinguitur: & ita fri-
 gidi disceditis dormitū, qui maturè calidi discedere poteratis:
 ita & mundus, si eum relinquitis cum sese vobis propitiū osten-
 dit, & prosperum, res erit vobis magni meriti, & magna dispo-
 sitio, vt diuino amore calefacti eatis ad mortem: quod si pigre
 scitis, & mundum relinquere durares videtur, cum minus cogi-
 tatis ipsamet prosperitas extinguitur, mundus vos relinquit, vi-
 ta finitur: & ita frigidi sine amore, & charitate moriemini. O ter-
 ribilis cæcitas, illuminet vos Deus, vt quam graue hoc malum
 sit intelligatis.

Erat igitur Diuus Ioannes in vinculis, quia Herodem repre-
 henderat. Omnes enim sine vlla exceptione reprehendebat.
 Verus enim Dei seruus nemini parcat. Quasi tuba exalta vo-
 cem tuam, annuntia populo meo scelera eorum, dixit Deus,
 Quasi turba dixit, quia tuba in exercitu omnes vocat, omnib⁹ ca-
 nit,

Isai. 60.

uit & alibi de prædicatoribus dicitur, qui sunt isti, qui ut nubes 13
volant? nubes cum aquâ demittunt, non spectant diuitiâne cã-
pus sit, an pauperis, nobilis an ignobilis, sed ubiq; pluunt: ita præ-
dicatores esse debent. Dixit Deus: mittâ multos venatores, &
venabûtur eos de omni mōte, & de omni colle. Hoc prædica-
torum debet esse munus. Nã quẽadmodum venatores per spi-
nas, & sentes ingrediuntur feras venâdi desiderio: ita Dei serui
quẽcumq; laborem subeunt, & vitam ipsam exponunt, vt pec-
catores venentur, qui tanquã bestię rationis expertes, per pec-
catorum suorum montes, & saltus vagantur.

Hier. 16.

Quod autem gloriosus Baptista Herodi dicebat, hoc erat.
Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Notate verba illa, nõ licet
tibi. Reges & potentes omnia sibi licere putât, nullas esse leges,
nisi quas eorũ appetitus probat. Iuliam Seneri Imperatoris vxor,
rem, & Antonini Nouerã, cum sæpius nefarius Priuignus aspe-
xisset, reuerentiã tandẽ ius violans, quã patri, cuius illa secunda
vxor erat, debebat: vellem (inquit) si liceret. Cui iulia, si vis, li-
cet, nescis te esse Imperatorẽ, qui legis alijs dare debet, & à nul-
lo accipere. Quæ cum audisset malus Imperator, quã toties an-
tea optauerat turpitudinẽ, exequutus est. Hęc nefanda Iuliæ do-
ctrina à maiori principũ parte recepta est. Cui rei testis est nõ
solũ quod gentiliũ tempore cõtingit, sed quod in imperijs Chri-
stiana religione sacris factũ est, & quotidie fit. Ita enim princi-
pes viuunt, vt mors illis cũ cæteris non videatur esse cõmunis.
De aliquibus, non de omnibus loquor, non igitur licet tibi, qui
Rexes, quod diuine legi repugnat, nõ si plus, & minus diuina
lex admittit, cui min⁹ huiusmodi scelera cõmittere licet, quã re
gi, qui plura à Deo accipit beneficia? qui vniuersæ reipublicæ
plusquã cæteri suo nocebit exẽplo. O quot hominib⁹ hodie di-
ci posset, nõ licet tibi vicini tui, aut amici vxorẽ habere, sed in se-
licitas ea est, quod tunc quidẽ vnus tantũ Herodes erat, & vnus
D. Ioãnes, qui eũ reprehẽdebat: nũc verò sexcenti sunt Hero-
des in vnaquaque ciuitate, nec vllus est, qui D. Ioãnis zelo, & spi-
ritu dicere audeat. Non licet vobis. O scelus horribile affinis
amici, aut vicini titulo, & colore alicuius honorẽ violare. O ne-
fanda proditio amicitiam simulare, vt fides matrimonio debi-
ta frangatur. Erat Herodes philippi frater, & hoc titulo ma-
gnam cum eius vxore familiaritatem habebat, & tandẽ ex hoc
pul-

16 puluere lutum hoc factum est. Liberet vos Deus ab huiusmodi
familiaritatibus: vt Dei nomine monet Hieremias dicẽs. Vnul-
quisq; se à proximo suo custodiat, & in omni fratre suo nõ ha-
beat fiduciam, quia omnis frater supplantans supplantabit, &
omnis amicus fraudulenter incedit, & vir fratrem suum deride-
bit. Clariusnẽ dici poterat? viuite igitur caute, & occasiones ma-
xime fugite: ita enim non solum mala euitabitis, verũ etiam
in virtute maximẽ proficietis, vt docet Spiritus sanctus, dicens,
Qui obturat aures suas, nè audiat sanguinem, & claudit oculos
suos, ne videat malum: iste in excelsis habitabit, munimenta sa-
xorũ sublimitas eius. O verba plurima animaduersione digna,
audissimã vnquã sanguinem loqui? Cur igitur ait, ne audiat san-
guinem? Sanguis in sacra scriptura peccata significat, quæ mise-
ram hanc carnem inuitant, & hortantur, vt ea committat, luxu-
ria, gula, hinc clamant, illinc superbia, & avaritia, & tandem pec-
cata omnia, nos passim inuitant. Beatus ille, qui sese huiusmodi
vocibus surdum præbet, & claudit oculos, nè quid videat quod
se ad malum incitare possit: iste enim in excelsis habitabit, id
est, ad magnum perfectionis culmen ascendet, & eius ædificiũ
non erit super arenam. Munimenta saxorum sublimitas eius,
id est, hac diligentia plurimas virtutes acquireret, super quas perfe-
ctionem suam fundabit. Et quamuis huiusmodi vir in fœdissi-
mo carcere versetur, tamen in excelsis habitat. Quæ verba si in
animis vestris fratres hærerent semper, & illud quod significat,
præstaretis: maiori profecto virtutis luce vita vestra fulgeret.
En las Atarçanas de Malaga, Quia magna ibi semper pulueris
18 sulphurei copia esse solet: mortis pœna dicitur esse ijs cõstituta,
qui illac igne transeunt, ne puluis ignem concipere possit: ad cõ-
cipiẽdum ignem maximẽ disposita est corrupta hominum in-
clinatio. Quomodò igitur ignem pulueri admouere audetis?
Nonne videtis magna inde incendia cõsequutura? recedite, re-
cedite obsecro quam longissime fieri potest ab igne, claudite
oculos, & obturate aures, cum ex hoc tanta sequatur utilitas.
Itaq; gloriosus Baptista nephariũ Regẽ publicẽ reprehẽdit (vt
Lira ait) & cum se conuertere debuisset, maiorem animo indi-
gnationẽ cõcepit: & ab Herodiade persuasus vinciri iussit Ioan-
nem. Liberet vos Deus à mulieris furore, & ira: nam quẽadmo-
dũ cum amat, vehemẽter amat, ira cum odit, vehementer odit,
Aduent. H 3 in

Hier. 9.

Isai. 33.

Simile.

Lira.

Thre. 3.

Gene. 6.

Simile.

Prou. 18.

Hiere. 20.

in amoris, & odij extrema semper prolabitur. Ex quo infertur¹⁹ prædicatorem, qui Dei negotia fideliter tractat mortem certam sibi futuram existimare debere: vt sanctus Hieremias affirmat, dicens. Formido, & laqueus facta est nobis vaticinatio. Quot labores, & iniurias pertulit sanctus Noe centum annorum spatio, cum arcam fabricabatur: & homines monebat, quã ob causam eam fabricaretur, immisurum esse Deum diluuium, quo eos in suis peccatis, nisi se emendarent demergeret. Quoties eum irrississe credimus? quot affecisse iniurijs, ob reprehensiones, & admonitiones? quanta cum patientia sanctus vir nunquam à suo munere destitit? Hoc exemplum vobis proposui, tanta martyrum, & sanctissimorum virorum multitudine prætermissa, qui plurima pericula subierunt, quia palam, & publicè vera dixerunt: eò quod Noe longissimo temporis spatio in veritatis prædicatione²⁰ perseverauit. Cum igitur hoc sit præmium, quod mundus veritatis prædicatoribus tribuere solet: idè tam pauci sunt, qui vera dicere audeant, & quod magis deplorandum est, qui vitia reprehendere velint. Plurimi passim inueniuntur, qui malis assentantur, quod magnæ est crudelitatis genus. Nam si hominem videretis, qui pelagi fluctibus penè obruitur, alium verò qui cum opem ferre deberet, saxo aliquo, aut pondere, eum magis opprimeret: nonnè hunc appellaretis crudelem? Si homini vulneribus pleno non vnguenta, sed venenum imponi videretis, quid obsecro diceretis? O crudelitas horribilis, at crudelior est, & omnium crudelissimus assentator, natat proximus tuus in peccatorum pelago, & penè demergitur: tu verò, qui charitativis reprehensionibus manum ei deberes porrigere, assentationibus tuis²¹ deprimis, dicens. Humanum est peccare, fruire nunc hoc tempore, quod datur, pœnitentiæ tempus non deerit. O crudelis, quid hoc aliud est, quàm eius collo saxum appendere, vt facilius in profundum descendat. In profundum illud, de quo Sapiens. Impius cum in profundum venerit peccatorum contemnit, Et hoc etiam est, vulnera, quæ peccata sunt veneno curare, vt plus corrumpantur. O quam vere de hoc dici potest, quod sanctus Hieremias dixit. Maledictus vir, qui annunciauit patri meo dicens: natus est tibi puer masculus, & quasi gaudio lætificauit eum. Eo die quo quis inimicum suum ultus est, eo die quo mulieri vim fecit, eo die quo subditos suos tributo onerauit.

²² vit iniquo: quæ omnia opera sunt effocinata, & muliebria, quia tanquam femina, & pusillanimus à proprijs affectibus superatus est, hoc die seruus, filius, aut amicus ei dicit: natus est tibi hodie puer masculus, virile opus fecisti, virum te esse ostendisti. O maledicte ita proximum tuum pervertere, ac deprauare non pudet, cui sanctum aliquod consilium dare deberes, quo peccatorum suorum dolorem conciperet: istis assentationibus blâdiris, quibus quasi gaudio lætificasti eum? Abstinetes vos fratres à tanto malo, satis vobis sint vestra peccata, nolite vos onerare alienis.

Cum igitur in vinculis esset Ioannes, audiuit opera Christi. D. ^{Luc. 9.} Lucas magis hoc declarat: nam cum plurima Christi redemptoris nostri miracula retulisset, quæ tunc fecerat, cum D. Ioannes erat in vinculis, addidit, & nunciauerunt Ioanni discipuli eius de omnibus his, & forte alia etiã dixerunt inuidia tacti, vt tactus ea ^{Luc. 9.} fuisse videtur D. Ioannes euangelista cum dixit Domino: præceptor vidimus quendam in nomine tuo eijcientem dæmonia, & prohibuimus eum, quia non sequitur nobiscum. Et ait ad illos Iesus. Nolite prohibere, qui enim non est aduersum vos pro vobis est, neque verò hoc malum tunc incepit. Cum enim multo antea videret Iosue ^{NUM. 11.} homines quosdam prophetare, currens ad Moysen dixit, Dñe mihi Moyses prohibe eos. At ille, quid (inquit) æmularis pro me? quis tribuat, vt omnis populus prophetet, & det ei Dñs spiritum suum? nostris etiam temporibus passim huiusmodi inuidias videre est inter discipulos de præceptoribus, inter auditores de prædicatoribus contendentes, dum quem quisque audit, & sequitur cæteros omnes eum audire, & sequi vult. Hoc seuerè reprehendit D. Paulus dicens: sitis autem perfecti in eodè sensu, & in eadem scientia: significatum est enim mihi de vobis, quia contentiones sunt inter vos, dum vnusquisque vestrum dicit. Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollos: ego verò Cepha, ego autem Christi. Diuisus est Christus, nunquid Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati estis? Videtis, vt moneat eò quod vna, & eadè doctrina est. Omnes sint Iesu Christi ministri, omnes Iesu Christi amore amari, & honorari debere, qui omnium honorum autor est & principium. Et vt hoc illis magis persuaderet dixit paulò post: videte vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, &c. sed quæ stulta sunt mundi eligit Deus, vt non

glorietur omnis caro in cōspectu eius, id est, idēd̄ elegit Deus in
 25 instrumenta tam vilia, & illis mirabilia operatus est, vt illi gratia
 referretur: & instrumenta non propter se ipsa, sed quia Deus ijs
 vsus est, honorarentur. Hæ omnes inuidiæ & dissensiones chari
 tari repugnāt: & idēd̄ patres prædicatores, & magistri recorda
 mini quid Dominus discipulis suis, Moyse, Iosue Diuus
 Paulus Corinthijs responderit. Hoc enim vestris discipulis re
 spondere debetis: cum inter eos huiusmodi factiones ex nimio
 amore orti videtis. Attendite diligentiam, qua Diuus Ioannes
 cū in carcere esset mittit suos discipulos, vt ab eis errorē in quo
 versabantur eriperet. O Deus immortalis, catenæ, & vincula
 impedimento nō erant, quominus suo fungeretur officio. Nos
 vero minima quæque tribulatio à bono, & virtute reuocat. Si
 ab aliquo petitis, cur frater non itā sæpe, vt solebas confiteris
 peccata tua? cur sermones non audis? cur in sanctis exercitijs,
 quibus occupari solebas, factus es negligentior? Respondet, in
 26 fortunium mihi contigit huiusmodi, vt mei pene oblitus sim.
 O stulte tunc cum magis Dei recordari debebas, tunc eius ma
 xime obliuisceris? Quid obsecro, equo pigro, & vitioso faceretis,
 qui si calcaribus pungitis, vt acceleret, tunc maximè calci
 trans, aut quiescit, aut retrogreditur? Quis malam hanc bestiam
 aleret, & non potius quocunq̄ue pretio vend. ret? Cum lentum
 te, & remissum Deus in virtute videt: tribulationibus quibusdā
 quasi calcaribus incitat. Tu verò, aut remissior es, aut retrogra
 deris. Quid de te dici potest, præterquā monere, vt caueas, ne ti
 bi accidat, quod tepido cuidā & remisso dixit Dominus? Quia
 27 tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo. Non ita facere so
 lent viri diuino spiritu pleni, qui in tribulationibus meliores es
 se conantur. Sanctus Ionas in ventre ceti positus sustulit manus
 ad Dominum in spiritu, & tam quietè orauit, ac si in tēplo Hie
 rusalem fuisset, Orauit Ionas ad Dominum Deum suum de ven
 tre piscis & dixit: clamaui de tribulatione mea ad dominum, &
 exaudiuit me. De vêtre inferi clamaui, & exaudisti vocē meā.
 D. chryf. D. Paulus è carcere catenis vinctus scribebat epistolas quas ma
 iorē habere suauitatē, & eloquentiā, quā cæteras D. Chrysof. &
 Theophylactus testatur. Rosæ cōculc. ita plus olent, quātō ma
 28 gis pressæ. Tres pueri in camino ignis composuerunt, & cecine
 runt psalmum illud, Benedicite omnia opera Dñi, Domino
 in

Simile.

Apo. 3.

Ioan. 2.

D. chryf.
homi. 1. in
episto. ad
colo.

28 in quo creaturas omnes ad Deum laudandum inuitant. Glorio
 sus Baptista in vinculis suorum discipulorum non obliuiscitur:
 sed eos misit, qui interrogarent Dñm: Tu es qui vêturus es an aliū
 expectamus? ait autem D. Lucas in ipsa hora multos curauit à lā-
 29 gioribus suis, & plagis, & cæcis multis donauit vitum. Et ita di-
 xit: Euntē renūciate Ioanni quæ audistis, & vidistis, cæci vident, &c.
 His operibus & miraculis doctrinam suam redemptor nosster
 confirmauit, & probauit eum se esse, qui mundo promissus fue
 rat. Nos etiam bonis operibus testari vult, qui nam sumus, & ita
 30 dixit. Vt videāt opera vestra bona, & glorificēt patrem vestrū,
 qui in cælis est. Quā pauci hodie hæc de seipsis testimonia præ
 beant, vos ipsi videtis. Vix est, qui benè operari sciat: ex quo ap
 paret, quātō in periculo saluatio nostra versetur. Vt de hoc nos
 spiritus Sanctus moneret gloriosum Baptistam in primo suo
 sermone clamare voluit. Iam securis ad radicem arboris posita
 est, omnis ergo arbor nō faciens fructum bonum excidetur, &
 in ignem mittetur, ò verba timenda quis est tam durus, vt ea au
 diens, nō contremiscat? ò Deus maiestatis infinitæ illumina. Do
 mine animarum nostrarum oculos, vt quænti hoc momēti sit,
 intelligamus. Ponderate fratres vnumquodq̄; verbum, non di
 xit exciditur, sed excidetur: vt cogitemus tempus quidem nos
 habere, sed breue, & incertum, & ideo dormitandum nobis nō
 esse. Per arbores enim homines intelligit, per securē verò mor
 tem. Ad radicem (inquit) securis posita est, & non ad ramos, vt
 nullam spem esse significaret, arborem denuò pullulare posse:
 nam cum arbori rami tantum amputantur, statim reuifescūt: at
 30 cū radicitus euellitur, nulla spes est. Ita & homo ab hac vita di
 uulsus nunquā mereri poterit. Idēd̄ addidit: omnis arbor nō fa
 ciēs fructum bonū excidetur. Omnis arbor (inquit) modo rex
 sit, modo pastor, modo diues, modo pauper, omnibus minatur,
 nisi bonum fructum in hac vita afferent. Fructū autem nō spe
 rificat, quia vnaquæque arbor fructum naturæ suæ similem af
 fert. Pyrus pyra: castanea castaneas: &c. Ita vnusquisque, ita vi
 uere debet, vt eius status postulat. Nuptus vt nuptus: clericus, vt
 clericus: religiosus, vt religiosus: neq̄; dixit, fecit fructū bonū,
 vel faciet, sed faciēs, quia satis nō est benè nos esse operatos ne
 que benè operādi in posterum propositū habere, sed in præsen
 ti benè operari necesse est. Non ait: arbor malum fructū faciēs,
 H 3 sed

Luc. 7.

Matth. 9.

Luc. 3.

sed arbor non faciens fructum bonum: quia satis non est, non operari male sed bene operari debemus. Quare nemo dicat, neminem occido, non furor, non mæchor, non satis est abstinere a malo, sed bonum etiam facere necesse est. Quis igitur hæc intelligens tamen sibi ipsi crudelis erit, ut inferni poenas malit, quam res tam faciles præstare, ut hæc sunt, quas Deus in Euangelio iubet? Scitote fratres, si nunc dum tempus habetis in res vanas, & inutiles insumitis, quod vos aliquando frustra poenitebit, & rabies mordebit æterna. Ideo temporis opportunitate nolite obsecro abuti.

Illis autem abentibus, cepit Iesus dicere ad turbas de Ioanne. Hinc verba illa intelligetis ante mortem ne laudes hominem quemquam. Vbi
Eccles. 11. D. Chryso. B. Chryostomus legit: ne laudaueris hominem in vita sua. An forte significant ne laudemus hominem dum viuit: minime: quia contrarium fecisse redemptorem nostrum videmus, cuius opera, ut ait. D. 32
D. August. Augustinus exemplar sunt, quod imitari debemus. In veteri testamento laudauit Iob, cum adhuc viueret, cum ait, nunquid considerasti seruum meum Iob, quod non sit ei similis in terra, homo simplex & rectus &c. Dauid laudauit dicens: inueni virum secundum cor meum. Laudauit Nathanael dicens: ecce vir Israelita in quo dolus non est. Laudauit Chananæa, Centurionem, Magdalenam, & hoc loco D. Ioannem. Cur igitur ait Spiritus Sanctus, ne laudaueris hominem in vita sua? significat nimirum hominem in aliena vita laudari debere non in propria. Quid enim ex nobis habemus? Deus dicit per Oseam perditio tua ex te Israel, tantummodo ex me auxilium tuum. Cum auari estis, gulosi, carnales, hæc vita vestra est. Cum vero casti, misericordes, humiles, hæc vita aliena est. Ideo ait Diuus Paulus: vivo autem iam non ego, viuit verò in me Christus. Ita hæc verba declarauit D. Bernar. dicens: cum laudatur homo, in quo iam viuit, non ipse, sed Christus: non in sua laudatur, sed in Christi vita. Atque per hoc non laudatur contra sententiam quæ prohibet laudare hominem in vita sua. Hæc ille, hæc laudatio iusto proficit, quia ea incitatur, ut magis in virtute proficiat. Et ita ait Spiritus sanctus: quomodo probatur in confatorio argentum, & in fornace aurum: sic probatur homo ore laudatis. Nam si hæc laus illi nihil proficit, vera virtus non est. Nam quemadmodum in confatorio, & fornace quod aurum non est, & argentum, in fumum, & spumam mutatur, aurum vero lucet magis: ita virtus laudata si falsa est, laude consumitur, & in vanitatis fumum mutatur: si vero

34 verò solida, & vera virtus est, nullum patitur detrimentum. Et qui ea præditus est, vires acquirit, & animos, ut ulterius progrediatur. Quemadmodum venti, qui mense Maii spirare solent, frumentis adiumento sunt, ut spicas emittant: ita laus bonis ad virtutum segetem adiumento est, ut tanquam segetes sint seculæ, & vberes. Ita igitur fratres viuamus, ut ab eo qui Diuum Ioannem laudauit, laudari nos quoque mereamur in ultimo illo die, cum dicturus est: venite benedicti patris mei. Ut laudatione illa & benedictione protecti eius gloria perfruamur. Ad quam nos perducatur idem Iesus, Mariæ filius. Amen.

Simile.

Matth. 25.

In eadē Dñica. II. Aduentus

CONCIO QUARTA.

Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi, &c. Matth. 11.

2 **D**iscessurus ex hoc mundo Christus Redemptor noster dixit discipulis suis: in hoc cognoscent omnes, quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem. Noluit Dominus oves suas sine signo relinquere, quo dignosci possent, & à diaboli hircis differrerent. Signum autem est, amor & charitas. Qualis autem amor hic esse debeat, quomodo quisque proximum suum amare debet: idem Dominus iam declarauerat: cum dixit: diliges proximum tuum sicut te ipsum. Ex quo infertur, quod qui diuersis oculis proximi res, & suas spectat, & aliorum res alienas putat, suas vero proprias, tantum à vera, & Christiana charitate abest, quantum proximi res extraneas, & alienas putat. Et ita cum ait Diuus Paulus charitas non querit quæ sua sunt, videtur hac voce sua uti, ut vulgari hominum linguæ se accommodaret, qui sua, non nisi propria appellare solent. Nam charitatis lingua magis proprie dicere mus, quod charitas semper querit, quæ sua sunt: quia omnia, quæ proximo utilia sunt, sua putat, & vocat: & quæ detrimento illi sunt, odit, ac si sibi ipsi nocerent. Aristoteles ipse, qui quid esset charitas ignorauit præter natu-

Ioan. 13.

Matth. 22.

1. Cor. 13.

Aristo. 8. naturalem amorem dixit: ex amoris defectu iustitiæ ortam esse
Ethi. c. 4. necessitatē, quia amor inæqualitatem, cui medetur iustitia, ferre non potest. Quare inter veros amicos neque furta fierent, neque adulteria, neque homicidia, neque aliæ insolentiæ, & iniuriæ cōmitterentur. Quāto minùs si vera in nobis esset charitas, amor hic proximi ex Dei amore nascitur. Diuisæ sunt aquæ Iordanis, & retrorsum cōuersæ sunt, vt testamēti arca trāsire posset neq; solū arce transitū præbuerunt: sed eius causa (vel vt melius dicam) Domini ipsius causa, quem arca representabat omnibus Israelitis: quo significatum est quod in corde in quo Deo datur ingressus, datur etiam proximis, si cor vere Deū amat, vere etiā proximos amat, quia Deus iubet. Et ita ait Diuus Paulus: de charitate autem fraternitatis non necesse habuimus scribere vobis: ipsi enim vos à Deo didicistis, vt diligatis inuicem, etenim illud facitis in omnes fratres in vniuersa Macedonia. Hoc nos ppter peccata nostra dicere nō poterimus, quod magnum est malum. Magna est Christianorum cōfusio, vt currentes vnda propriū & naturalē cursum deserant, vt testamenti arca, & vniuersus populus ingrediatur: homines verò ratione, & fide dotati Deo & proximis suis iter intercludant, quò minus in eorū corda ingredi possint. Qua nam poena dicite, obsecro digna est tata iniquitas, vt homines homines se esse obliui, & feris ipsis crudeliores facti, sese inuicem discerpāt, & vorent? sanctus Apostolus ait: nō necesse habuimus scribere vobis de charitate fraternitatis. Ego vero dico necessarium maximè esse, vt omnes prædicatores sepius hōc præceptum inculcent, dicentes cum eodem Diuo Paulo: charitas fraternitatis maneat in vobis. Ideò rogo vos, vt postea quam cæteras omnes virtutes eiecistis, hanc saltem retineatis, & si nihil aliud heroicum facitis, hoc saltem facite. Hinc enim remediū, & salus vestra dependet: eo quòd Christus Redemptor noster, vt homo erat, altissimam hanc charitatis virtutem in summo & perfectissimo gradu habuit. Ideò dicūt theologo eius mortis sanctissimæ dolores omnibus doloribus, qui ex cogitari possunt, fuisse maiores: nō solum propter tormēta corporis, verū etiam propter sacratissimæ eius animæ tristitiam. Nā vt nos amauit tāto ac tā singulari amore, peccata nostra accepit vt sua: & ita idē quod eius anima eam Dei cognitionē, & amorem habens quem habebat, sensisset, si in seipsa peccata illa vi-

6 la vidisset, sensit ea in nobis vidēs. Et si peccata sua fuissent, idē q; fecisset, vt ea dederet, idē fecit, vt nostra dederet. Et hæc eorū verborū sentētia videtur esse, quæ difficilia sunt: & obscura. *Exod. 28.* Portabitque Aaron iniquitates eorum quæ obtulerint, & sanctificauerint filij Israel in cunctis muneribus, & donarijs suis, id est, vt peccata remitterentur ijs, qui pro illis sacrificia offererent: necesse erat, vt ea sacerdos tanquā sua, & propria acciperet, & vt talia Deo offerret, & veniā peteret: & hoc totum summā redēptoris nostri charitatem significabat, qua hominū peccata accepit vt sua, remissionem petijt, & satisfecit pro illis.

Cum itaque D. Ioannes diuino hoc charitatis affectu proximōs suos diligeret, hinc factum est, vt regem Herodem tāto feruore, & spiritu, reprehenderit, eius animæ remediū desiderās, ac si ipsemet in ea necessitate versaretur. Huius charitatis defectu hodie ita obmutescimus, vt ne vnum quidem verbū in nostrorum proximorum remediū loqui audeamus, & maximè si potentes sunt, quia eos timemus. Ipsi Egyptij quamuis gentiles essent, ausi sunt in rege suo Pharaone duritiem, & obstinationem reprehendere, dixerunt autem serui Pharaonis ad eum: *Exod. 10.* vsquequo patiemur hoc scādalu? dimitte homines, vt sacrificēt Domino Deo suo: nonne vides, quòd perierit Aegyptus? Pòde rate verba illa, vsquequo patiemur hoc scandalū, scilicet, vt peccet rex, & puniatur populus? Videtis nē gentiliū animū, quo potentissimum regem accusant? nōne vides (inquiūt) quod perierit Aegyptus, id est, tā cecus es, cū sis in sublimi hoc loco positus, vt populi dāna prospicere nō possis: tam cecus es, vt ea nō videas? dimitte homines, vt sacrificēt Domino Deo suo. Et nō fuit reprehensio inutilis: nam dixit statim Hebræis rex, ite, sacrificate Domino Deo vestro. O si inter Christianos homines tanti animi inuenirētur, qui regibus, & principibus dicere audent: nonne vides, quod perierit regnum? fortè non parū Christianę reipublicę damnis prodesse. Quot bona fecit Saul quānis malus Samuelis consilio, quæ sua sponte nunquam fecisset? Eadem charitas, quæ causa fuit, vt regē Diuus Ioannes reprehēderit, eadem causa fuit, cur hos duos discipulos ad Christū Redemptorem nostrum miserit. Nam cū eorum ignorantia ita sentiret, ac si eā ipsemet haberet, eam iisdē remedijs curare voluit, quibus suam curasset. Itaq; neque existimatio, nec opinio

eum à proposito dimouere potuit, quò minus ei mederetur. Vna ex maioribus tentationibus diaboli, qua plurimos decipit est ijs persuadere, vt quã quisq; habet inter homines existimationem, & opinionem sustineat. Accusat principis alicuius familiaris, & domesticus proximi sui peccatum, mentitum se esse scit, & de famæ restitutione teneri: sed tamen ea retractare non vult, nè existimatione, quã de eo eius Dominus habet, amittat: eandem ob causam aliena bona restituere nolunt, quia si restituerent, pompa illis, & faustus relinquendus est. Hæc sagitta, quæ acutissima est, diabolus Pilatum superauit, cum suorum membrorum linguis ei dixit: si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Cõtendebat infelix Dominum dimittere, quàm iniuste accusaretur, cognoscens. Sed hoc ictu effecit, vt se victum daret. Maluit malus iudex existimationem, & opinionem, quã de eo Cæsar habebat sustinere, quam sese ab innocentis sanguine purum cõseruare. Hæc tentatione Pharisei, Saluatorẽ nostrum superare voluerunt: cum mulierem adulteram ei obtulerunt, tentantes eum. Nam cum Dominus à populo amaretur quia cum peccatoribus pijsimus erat, existimauerunt, vt hæc opinionẽ conseruaret, iustum esse nè eam lapidaret. Et ita ijsdem lapidibus, quos in manibus habebant, vt adulteram lapidarent, posse se eum lapidare, eò quòd legem non seruaret. Hæc igitur arma, quibus tot satanas vicit, gloriosæ Baptistæ nocere non potuerunt, quò min^o discipulis suis mederetur. Cũ tamẽ potuerit suspicari hoc magno futurum esse detrimento, magnę quã de eo habebat existimationi, si discipulos suos mitteret, qui Dominum interrogarent: *Tu es qui vëturus es?* Hoc enim erat occasionem præbere, vt crederent ignorasse se, quòd dixit, eum eum digito indicauit dicens, ecce agnus Dei, aut certè mentitum esse. Hæc omnia Dei, & proximorum suorum amore postposuit. Dicant, credat quicquid velint (tecum ipse dixit) nam cum hoc ad Dei gloriam & proximorum vtilitatem pertineat, hoc faciendum est. O admirabilem viri sanctissimi charitatem, quæ efficit vt quod mundus tanti facit contemnat. Hæc charitas fratres vtinã esset nobis, vt proximorum peccata propria esse existimaremus, & in remedio diligentiores essem^o. Quo animi affectu dicebat David: cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum in nona in visceribus meis. Et paulo post, spiritu principali confirma me.

Cur

Ioan. 1.

Psal. 5.

- 12 Cur verò tot à Deo munera petat, declarat mox dicens: docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur. Quasi diceret: si quæ à te petij beneficia concedis ò Domine, non solum vt alij in vijs tuis offendant, nõ efficiam, vt ante solebam: verũ etiam tanquam cæci ductor, ijs qui cæci affectibus sunt, manum porrigam, & viam docebo ne errent. Docebo iniquos vias tuas, quæ tua præcepta sunt: & impij ad te conuertentur, & non ad me qui sine te nihil sum. Ad te non ad me, quia in eorum conuersione non meam gloriam & vtilitatem quæram, sed hoc tantum mihi propositum habebò, vt meis admonitionibus & doctrina ad te plurimi conuertantur: tibi gloriam dent, & gratias. In Deuteronomio iussit Deus: si quis absq; liberis moreretur, vt frater eius defuncti vxorem acciperet, & sic fratris sui semen excitaret, nõ pro seipso, sed pro fratre suo: & ita primogenitus ex ea fratris defuncti nomine appellandus erat. Hoc vt D. Augustinus declarat, significat, quod vir Evangelicus debet in vxore defuncti Christi Iesu, quæ ecclesia est, sanctæ doctrinæ semine filios spirituales generare, non propter se, sed propter fratrem suum & Dominum Iesum Christum, cui omnis honor, & gloria debetur, cuius virtute omnia fiunt. Hunc sanctissimum virum, de quo agimus, pater eius Zacharias, prædixit missum à Deo esse ad dandam scientiam salutis plebi eius. Non dixit ad dandam salutem, quod Saluatoris munus est, sed scientiam, & cognitionem salutis. Vt hoc significaret in parabola illa Evangelica non appellauit Dominus seruum malum & pigrum, quia talento illo, quod illi dederat, nihil erat lucratus: sed quod negociatus non esset, & numularijs non dedisset: vt ostenderet docendi tantum diligentiam ad nos pertinere, proficere autem Dei esse munus. Iussit Deus vt tabernaculi cortinæ ita fierent, vt sese inuicem traherent: significans quod in sancta Ecclesia inuicem nos ad Dei cognitionem & seruitium debemus attrahere. Quòd si hoc cum omnibus faciendum est, multò magis cum filijs proprijs & domesticis fieri debet: & curare vt à pueritia in virtute exercentur. Quia vt dicitur: prouerbum est, adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea. Cũ ait, prouerbum est, sacra scriptura significat vsitatum hoc esse & antiquum, vt pueri in quo aluntur, in eo perseuerent. Si lana pura purpura inficitur, colorem illum, & splen-

Deut. 25.

August.

Luce. 1.

Matth. 25.

Exod. 26.

Prou. 22.

Simile.

& splen.

& splendoro diutissime conseruat: atsi quod nigrum antea erat 15
 purpureum fiat, vix nouum colorē imbibit, & nigrum amittit:
 ita & homo, qui virtutis colorem à pueritia accepit facile eū in
 omni vita conseruat, at qui à pueritia in peccati & vitij nigredi-
 ne tinctus fuit, eā postea magna cum difficultate amittet. Quā
 difficile esset flumen, quod in hāc partem longissimo temporis
 spatio fluxerit, ad aliam partem conuerrere: est nostra sensuali-
 tas rapidum flumen, & si in hanc partē fluere semel affluuit, in
 aliam difficillimē mutari potest. Liberet vos Deus, vt anima ve-
 stra per vitia currere assuescat, qua enim vi opus erit, vt hic cur-
 sus muretur? & ideo filij à pueritia in virtute exercendi sunt. Ne-
 mo equi pullū sinit indomitum, donec equus fiat, tunc enim vi-
 tia tolli non possunt. Nemo suillam carnem sale cōdit, cū m pu-
 trida est & rancida, sed cū recens est: ita etiam filij cū pueri
 sunt, tunc domandi sunt, tunc virtutis sale condiendi. Cū filij 16
 Dauid manē lectulo surgerent, per regis patris sui cubiculum
 transibant, vir autem sanctissimus dicebat illis. Laudate pueri
 Dominum, laudate nomen Domini. Filij autem respōdebant,
 sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc, & vsq; in seculū:
 Et ita pater & filij totum illum Psalmum decantabant. O quā
 utilis doctrina, imprimat eam Dominus, in cordibus vestris: nul-
 la enim lingua explicari potest vtilitas, quæ ex eius exercitatio-
 ne consequitur, neque damnū, quod ex cōtrario succedit. Sunt
 nonnulli patres, qui filiorum suorum nō maiorem curam & sol-
 licitudinem habēt, quā si Christiani non essent: hi sunt tāquā
 struthio, de quo dicitur. Pēna struthionis similis est pēnis Hero-
 dij & Accipitris. Quādo dereliquit oua sua in terra, tu forsitan 17
 in puluere calefacies ea: obliuiscitur, quod pes conculcet ea, aut
 bestia agri cōterat. Duratur ad filios suos quasi non sint sui, fru-
 stralaborauit nullo timore cogente. Ait hoc loco sanctus Iob
 quod quamuis struthio pennas habeat Herodij pennis similes,
 eandem tamen filiorum suorum curam non habet. Oua enim
 faciens statim eorum obliuiscitur: et illud, tu forsitan in puluere
 calefacies ea, est ironiæ genus elegantissimum, quasi diceret:
 ouorum obliuiscitur, vt tu ea calefacias. Eius autem negligentia
 supplet Sol, cuius calore excunt pulli: illa enim frangātur, necne
 nihil curat, postea quā solis beneficio egressi sunt: auis est tā
 crudelis, & erga filios suos tā impia, ac si eius filij non essent: du-
 ratur

Simile.

Psal. 112.

Iob. 39.

18 ratur ad filios suos quasi nō sint sui. Huiusmodi sunt patres in
 filiorū educatione negligētes. O struthiones, struthiones, nihil
 nē pudet tā crudeles esse? si Deus dedit vobis filios cur nō time-
 tis, nē eos vobis infernalis bestia cōterat, & conculcet? quod si-
 quis hac in re negligēs fuit, & struthioni similis, sit saltē aliquis
 soli similis, qui eius negligentia medeatur, & pullos suo calore
 extrahat. Cogitate, q̄ nihilominus eorum cura ad vos iure per-
 tinet. Et cū statum aliquem, & nouā viuendi rationē accipiunt:
 quomodo se in ea gerere debēt, vos ipsi etiā filios vestros doce-
 re debetis: ipsi enim rerū experiētia carēt. Ita dixit spiritus san-
 ctus, vir in multis expertus cogitabit multa: & qui multa didicit
 enarrabit intellectū. Vxorem ducit filius, dicite illi, vide fili vxo-
 rem ducis, eā vt te ipsum ama, si dem ei serua, vt tibi seruari vis,
 19 sis illi virtutis & sanctitatis exēplū. Quod si filia est. Vide filia,
 maritū habes non solū vt sociū, sed superiorem etiam tuū esse
 recordare: ei obtēpera, ei serui, & fidē serua. Cū Tobias Sarā
 vxorem duxit, Sarā parentes, eam quid illi faciendū esset, lon-
 ga oratione monuerunt, monentes eam honorare foceros, dili-
 gere maritum, regere familiam, gubernare domum & seipsam
 irreprehensibilem exhibere. Sara iam grandior erat, sed quia no-
 uam vitæ rationem accipiebat, cuius carebat experientia: ideo
 id omne quod necessarium videbatur, parentes docebant.

Eccles. 34.

Tob. 10.

Mittens duos de discipulis suis, ait illi, tu es, qui venturus es, &c. Nō
 misit discipulos suos ad amicos, vt se viserent, de eius libertate
 agerent: & innocentia suam regi probarent: carceris & vinculo-
 rū obliuiscitur, omnem curā in Dei gloria, & proximorum vti-
 20 litate collocatam habet. Animaduertite autem mysterium, q̄
 quia vt diximus, in hoc nullam propriæ existimationis ratio-
 nem habet, attamen vero hominum amatoris satis non fuit Di-
 ui Ioannis discipulos illuminare, tot miracula coram illis fa-
 ciens in diuinitatis suæ probationem: sed cœpit dicere ad tur-
 bas de Ioanne. Quid existis in desertum videre, &c. Benedicta sit
 Deus meus tua lingua, benedictum sit os tuum, quod ita lau-
 date eum, qui laudem tibi, & gloria m quærit. Credite mihi
 obsecro fratres, cum res aliqua se vobis offeret, quæ ad Dei
 seruitium spectet, quæ absque vestro contemptu fieri non po-
 test, non ideo eam omittatis: nam præter præmium, quod
 Deus in celo vobis daturus est: in terra etiam vestri honoris
 Aduent, I defen-

defensor erit. Videtis pauperem, orphanum, de honore & anima periclitari? scitis auxilium vestrum & elemosynam remedium fore? sed status vestri dignitatem & auctoritatem seruare, vt antea non poteritis: non ideo quod necessarium est, illi suppeditare pigeat, quia nunquam ob hanc causam dignitas vestra & honor minor erit, quamuis pompa sit minor. Iniuria vos quis affecit, ignominiam ducitis esse ignoscere, & pusillanimitati tribui posse: superate vos ipsos, & cogitate vnam ex rebus in quibus Deus gloriam suam maximè manifestat, esse, misereri & parcere vt ait sancta Ecclesia, Deus qui omnipotentiam tuam miserendo, & parcendo maximè manifestas. Eum igitur imitami, & confidite honoris vestri eum futurum esse defensorem. vt hoc loco gloriosi Baptistæ existimationem tueri voluit, nè crederent homines mysterium illud, quod ab eo per discipulos suos quærebat ignorare. O Deus meus quam amicus es tuorum amicorum. Beati qui amicitiam tuam magna cum efficacia optant, & curant. Honorem Diuo Ioanni restituit, quem ipse non abstulerat. Vt intelligatis quanta cum diligentia fama illis restituenda sit, quos affecistis infamia. Audietis aliquos dicere benedictus sit Deus, tres hodie missas audiui, sed quid pro sunt infelix nisi famam illis restituis, cui abstulisti? restitue prius, & quod mentitus es, retracta: & sic tibi proderunt missæ. Cùm igitur Dñs Diuum Ioannem laudat, primum de perseverantia mentionem facit dicens: *Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam?* Non est profectò arundo, sed Ecclesiæ columna firmissima. Et ita de eo ipso verba illa Hieremiæ cani possunt: ego dedi te hodie in columnam ferream. Meritò eum columnam appellare possumus quia neq; ventis, neq; tēpestatibus: neque mundi honoribus, & fauore commotus est. In hac perseverantia virtute eum quantum in nobis est, imitari debemus: ideo enim Deus nobis in hac vita suo fauet auxilio, vt semper in eius seruitio perseueremus. Quod significauit sponsa dicens: dilectus meus, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies, & inclinentur vmbre, vbi pascitur, significat, qd nos ipse pascit: quia dum nobis fauet, ita Deus delectatur, ac si ipsemet eos fauores reciperet. Ita ait sponsa, quod pascitur, cùm nos pascit. Donec aspiret dies, id est, vsque ad diei finem, qui vitæ finis est. Aspirare (ait) quia vesperi venti quidam suauissimi spirare solent: & quia

Hierē. 1.

Cant. 2.

24 & quia occidente Sole, maiores fiunt vmbre, ideo ait, inclinentur vmbre. Vbi quod interpres Latinus vertit inclinentur, Hebræum verbum significat, fugiant: quia tunc vmbre velocius currere videntur, quam meridie, cùm Sol est sublimior. Dicens igitur: donec aspiret dies, non solum significat, quod Deus fauet homini vsque ad finem vitæ: verum etiam quod tunc fauores, quos ijs largitur, qui perseuerarunt, suauiores sunt, significati per auras illas suaves, quæ vesperi spirare solent. Et dicens: quod tunc fugiunt vmbre, significat quod qui in virtute perseuerarunt: quo magis ad finem accedunt, eò magis ab ijs imperfectionum, & humanarum infirmitatum vmbre fugiunt. Vt hoc significaret Spiritus Sanctus, his metaphoris vsu esse existimò, cum vno verbo dicere potuisset, vsque in finem diei. Virtus est perseverantia tantæ præstantiæ, vt eam Diuus Paulus inter præcipua iustificationis signa ponat, dicens: qui enim mortuus est iustificatus est à peccato. si autem mortui sumus cum Christo, credimus, quia simul etiam viuemus cum illo: scientes quod Christus resurgens à mortuis iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur, quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel, & autem viuit, viuit Deo. Ita & vos existimate vos mortuos quidem esse peccato, viuite autem Deo in Christo Iesu. Quamuis nemo sine reuelatione scire potest in hac vita, an iustificatus sit, hic tamen Diuus Paulus tria iustificationis signa ponit, primum mori peccato, secundum viuere cum Christo ad illius imitationem: tertium mori semel peccato, & non amplius, quæ est perseverantia. Nò quod qui hæc habent, de sua iustificatione certi esse possint: sed quod signa quædã sint, ex quibus id cõijci potest: tertium signum eo in loco ponitur, quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel & c. vsq; in Christo Iesu, id est, sicut Christus, pro peccatis generis humani semel mortuus est: ita oportet vos ad eius imitationem semel mori peccato in baptismo: ita vt amplius mori vobis nò cõtingat. Nã qui pluries peccat, licet pluries per poenitentiam resurgendo moriatur peccato, nò tamè est perfectissimus Christi imitator. Quia propter magnum est iustificationis signum perseverantia in innocetia baptismali: & ideo tam affirmatiue ait: existimate vos mortuos quidem esse

Rom. 6.

I. 2. esse

esse peccato, viuētes autem Deo in Christo Iesu. Eandē ob cau-
sam D. Ioannes de malis quibusdam hominibus dixit, ex nobis
exierūt, sed nō erant ex nobis: si enim fuissent ex nobis, permā-
sissent utiq; nobiscū. Ille Dei est, qui cū Deo permanet. O quā
timēda hęc verba sunt, cur nullū nobis timorē inextiūt, qui tā
quā arūdines sumus inanes & leues, sine perseverātia, qui mini-
mo quoq; vento mouemur & flectimur? nullus est affectus, nul-
lus amor, nullum desiderium, quo noster animus non rapiatur.

Ait prætereā Dominus. *Sed quid existis in desertum videre? ho-
minē mollibus vestitum? ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regū
sunt.* O rem magnę confusionis: ait dominus eos qui mollibus
vestiuntur, in domibus regum esse. Nostris verò temporibus in-
artificum domo, qui sudore vultus sui victum sibi lucrantur, ve-
stes inuenietis tam molles & pretiosas, ac si reges essent. Cū
esset regina Saba tam diues & potens, ipsa tamen & sui omnes
vestitu uti debebant adeò simplici: ut inter cætera quæ in regis
Salomonis domo est admirata, fuit seruorū Salomonis vestitus,
& regiæ domus pompa. Ex quo infertur neq; ipsam, neque gē-
tilium reges, ea magnificentia & apparatu vfos esse. Quāto
magis admiraretur regina illa si videret, nō regis Christiani, sed
mercatoris, aut notarij domum, tanto apparatu instructam, ac
si principes essent. Cur hęc fratres non deploramus, cū ex his
plurima peccata & vitia oriri sciamus? non deploramus, quia
Dei, qui offenditur, amor in nobis non est. Suetonius Trāquil-
lus de Augusto Cæsare refert, dicere solitū: vestitus insignis ve-
xillum est superbix, & nudus luxuriæ. Notate gentilis dictum,
& hominis qui fidei lumine carebat. Ideò tanta hodie superbia
est, tanta luxuria: quia homines his vitijs vires dant, vestium su-
perfluitate. O gloriose Baptista, tua pompa & apparatus, vestes
tuæ & ornamenta, pili erāt eameli: & cū sic nudus esses, & cor-
pus adustum haberes, & scædum, animi pulchritudinem & or-
namenta quærebas. Iustorū nomine (ait sponsa) nigra sum, sed
formosa: sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Ara-
bes vocat sacra scriptura Cedar, quia à Cedar Ismaelis filio du-
xerunt originem: Hi autem in tabernaculis vivebant. Notan-
dum autē est hoc in loco, ut in alijs sacre scripturæ locis, quòd
particula prima, sicut, non est coniungenda cum propinquiori
nomine, sed remotiori: non enim dicendum est, formosa sum
sicut

sicut tabernacula Cedar, sed dicendum est, nigra sum sicut ta-
bernacula Cedar, id est, tabernacula Arabum, quæ nigra sunt
sole & aquis scæda. Et formosa, sicut pelles Solomonis, quæ
erant pulchræ non nigræ. Hęc omnia cælesti huic viro con-
ueniunt, qui cum animam formosam intus haberet, corpus
adustum & aspero vestitu contextum erat. Vos autem è con-
tra corpora formosa, & molliter vestita: animas verò carbone
nigriores.

*Quid existis in desertum videre? prophetam? etiam dico vobis es
plusquam prophetam.* Plusquam propheta appellari potest: vel
quia quem cæteri prophetarunt ipse digito indicauit. Et ita idē
Dominus de eo dixit lex & prophetæ vsque ad Ioannem, id est,
quia ibi pausam quodammodo fecerunt prophetæ. Accidit (in-
quit Diuus Gregorius) Diuo Ioanni & prophetis, quod in ac-
cidere solet, qui ballista iaculantur ad scopum: vnus enim pro-
xime accedit, alter propinquius, alter autem attingit, & tunc ia-
culandi fit finis. Sic prophetarum scopus est Christus: omnes
accedebant ad scopum, alij tamen propinquius alijs, Diuus ve-
ro Ioannes scopum attingit digito, & ita prophetandi de Chri-
sti aduentu ad redimendum homines finis tunc factus est. Ap-
pellatur etiam plusquam propheta, quemadmodum, si quis in
regis domo esset (mayordomo Maestresala y Veedor.) diceretis de
eo: est mayordomo, & plusquam mayordomo: ita Diuus Ioan-
nes, quia Apostolus fuit, præcurfor & propheta, dicitur esse
plusquam propheta. Hunc igitur gloriosissimum sanctū, quem
Deus ipse suo ore laudauit, patronum nobis & intercessorem
habeamus: & eius virtutes quātum in nobis est imitemur.

Et ita Deus suam nobis gratiam daturus est, qua ac-
quiritur gloria. Ad quam nos perducatur

Iesus Mariæ filius.

Amen.

Aduent.

I 3

In

1. Ioan. 2.

3. Reg. 10.

Sueton.

Cant. 1.

Matth. 11

Gregor.

Simile

In festo immaculatæ Conceptionis Beatissimæ virginis Mariæ.

CONCIO PRIMA.

Liber generationis Iesu Christi, filij David, filij Abraham, &c. Matth. 1.

Gene. 3.

Odiernus hic dies tam solennis & lætus est miseris Adæ filijs: vt post diem illum infœlicem & tristem, in quo mundus eius culpa lapsus est postea nullus eo vsq; huic similis illuxerit. Hodie enim libertatis nostræ signum apparere in mûdo cœpit: & ideo magna cū lætitia canit ecclesia: cōceptio tua Dei genitrix virgo gaudiū annuntiavit vniuerso mundo. Fingite animo & cogitatione, captiuum aliquem in misera seruitute positū, qui pro certo habet, regem ipsum venturū esse, vt eū redimat, sed quando hoc futurū sit, nescit: cū videret hic captiuus regi tabernaculū præparari, quam obsecro, lætitiā animo cōciperet, videns libertatis suæ tempus instare: at hic dies est in qua cœlesti regi Iesu Christo, sanctissimū hoc tabernaculū præparari cœpit: ex quo Dñs in natiuitatis suæ die egressus est, vt mundum redimeret. In tam celebri festo proponitur sacrum hoc Euangelium, in quo de sanctissimæ virginis generatione agitur, quoniam modo ex sanctis illis regibus, patriarchis & prophetis descenderit: vel (vt melius dicam) ascenderit, quia omnes in gratia & sanctitate superauit, vt significauit Dauid dicens: fundamenta eius in montibus sanctis. Qui quidē Psalmus ex omnium ferè sacrorum doctorum sentētia loquitur ad literam de sancta ecclesia, quæ fundamenta sua habet in montibus, id est, Iesu Christi Dei filij meritis. Et diligit Dñs portas Siō super omnia tabernacula Iacob, id est, præstātiora sunt huius ecclesiæ sacramēta, quæ portæ sunt, per quas ad gratiam recipiendam ingredimur, quàm omnia tabernacula Iacob, id est, quicquid lex vetus habebat. Verum quia quod de toto dicitur de præcipua totius parte dici potest: præcipua verò Ecclesiæ pars est beatissima virgo, ideò de ea etiam dici potest ad literam fundamenta eius in montibus sanctis. Per montes au-

tem

Simile.

Psal. 86.

tem reges, prophetæ & patriarchæ significantur: quia super eorum culmina & perfectiones virginis huius fundamenta posita sunt. Fundamenta, infima sunt ædificij pars, & quod in tota domo minus perfectum est. Quo significatur perfectionis suę infimum in sanctorū perfectionibus fuisse perfectius. Quo igitur cælestem hanc reginam perfectionum suarum culmine peruenisse dicemus: si quod infimum in ea est, & minus perfectū super aliorum sanctorum capita, id est, supra perfectionum culmen extollitur: rectè igitur diximus ex sanctis illis patribus ascendisse potius, quam descendisse, quando quidem ita eos superauit. Addit statim, diligit Dominus portas Siō super omnia tabernacula Iacob. Quæ verba duos habent sensus. Prior est, quod diligit Dominus exteriorem eius sanctitatem, & exteriora opera, quæ portæ sunt, per quas ad interioris sanctitatis considerationem ingredimur, quæ ineffabilis aliquomodo & in intelligibilis est: vt ex exteriori conijci potest. Quare illuc Deo tantum ingredi licet, quia ipse solus hoc comprehendere potest. Hoc significauit Ezechiel dicens, porta hæc clausa erit, & vir non transibit per eam: quoniam Dñs Deus Israel ingressus est per eā. Quod de Beatissima Dei matre intelligitur secundū B. Hieron: de qua nihil fere videri potest præter quam porta clausa, id est, solus Deus, quod intus est cōprehendere potest. Alius sensus est: quod diligit Deus sanctissimę matris suæ portas, id est, ingressum in hanc vitā & egressum: cōceptionem & mortem plus quam aliorum sanctorum vitam & mortem. Hoc enim primum redemptionis nostræ opus est, quia post sacratissimā redemptoris nostri animam, hæc primum prædestinata fuit. Primum dico: nostro loquendi modo & in rerum ordine. In Deo enim, & in eius scientia nihil prius & posterius est, sed quemadmodum in imagine color, qui perfectior est, plus ferit oculum, & prius videtur, quamuis in imagine omnes colores æqualiter ab oculo distent: & cum vnā omnes sint, videntur tamen eorū aliqui eminere, alij recedere, eò quod alij alijs perfectiores sint: ita in diuinæ sapientiæ imagine, quāuis omnia simul sint & ab æternitate, sine prioris & posterioris ordine, ea Deus cognoscit: quæ tamen perfectiora sunt, citius videntur, & ideò secundū earū qualitatem prius sunt ordinatę. Hoc prioritatis genere ait Scotus, Doctor subtilis, quod prius Christi Redemptoris nostri

Ezech. 4.

Simile.

Scot. in. 3.
senten. d. 7.
q. 3e

nostri anima prædestinata fuit ad gloriam quam omnes sancti
 & post eam sanctissima eius mater, quia cum decreuit Deus hu-
 manam carnem assumere, eam sibi matrè eligere decreuit: & ta-
 lem illi dignitatè & excellentiam dare, qualis eius matrem dece-
 bit. Et hanc huius sanctissimæ virginis præstantiæ causam af-
 fert in eo Psalmo Dauid: nam cū dixisset, gloriosa dicta sunt de
 te ciuitas Dei, paulò inferius dixit: nūquid Siō dicet, homo, &
 homo natus est in ea, & ipse fundauit eā altissimus quasi dicat:
 quid admiramini ciuitatis huius excellentias, quia idem, qui eam
 fundauit, sibi in matrè elegit. Sed videndum est cur eam ciuita-
 tem appellet, quod vt intelligatur, notādum prius est quod D.
 Augustinus scribens ad maximū, cū quæretet antequā Deus
 mundū crearet, vbi moraretur, respondit: in seipso, in sua infini-
 tate & immensitate. Morari in se ipso dicitur Deus, quia in eius
 diuina essentia tāquā in proprio habitaculo diuinus eius intelle-
 ctus, & voluntas morari & quiescere possunt. Nostræ omnes po-
 tentiæ sua habēt obiecta, tanquam domos & mansiones, id est,
 res illas in quibus operantur & in his tanquam in proprijs do-
 mibus quiescunt. Oculorum domus & mansio est color pal-
 cher, & bene proportionatus: quia in eo oculi quiescunt. Auriū
 mansio est musica suavis & consonans, quia in ea delectantur:
 & ita de nostra voluntate doctores dicunt, quod cū vehemē-
 ter amat, à seipsa exit & ad rem amatam transit, quia ea est vo-
 luntatis domus, in qua delectatur, & quiescit. Eodem modo di-
 cimus, quod intellectus & voluntas Dei in infinita eius essen-
 tia quiescunt, tanquam in proprio habitaculo & mansione, quia
 in ea operantur, & operationes omnes suas exercent, quas ope-
 rari possunt. Potest intellectus infinite intelligere, & ita noti-
 riam producit infinitam: & in ea infinita essentia beatificatur.
 Idem de diuina voluntate dicimus, amat enim quam maxime
 amare potest, & in ea infinita essentia beatificatur. Hanc igitur
 ob causam Deus ab æterno in se ipso morabatur, & mora-
 tur. Verum postquam creaturās creauit, ita moratur in illis, vt
 in se ipso remaneat. Et ideo ait D. Dionysius: quod Deus pas-
 susest ecstasim, id est, quod extra seipsum abstractus est: (si ita
 de Deo dici potest) vt moraretur in creaturis: in quib⁹ ita est in-
 trinsece, vt quācūq; creaturā accipiatis, prius in ea Deus, quā
 ipsa inueniatur. Morari autem in creaturis Deū est esse in illis
 per

August. in
 ep. ad max.

10 per potentiam, præsentiam, & essentiam: quod quanuis sapius
 dici audiistis nescio an omnes intellexeritis: & ideo similitudi-
 ne declarabo, qua res obscuræ optime declarari solēt. Fingite *Simile.*
 animo, Regem intra suū regnū in aliquo palatij sui cubiculo se-
 deri per essentiam in sella tantum est, quia eam solam occupat,
 & implet, per præsentiam in toto illo cubiculo, quia inde quic-
 quid in eo fit videt: per potentiā in toto regno est, nā in eo non
 est per essentiam, quia illud non implet, vt sellam, neq; per præ-
 sentiam, quia omnia quæ in regno fiunt nō videt, sed per potē-
 tiam, quia sua potētia punit, ignoscit, & gubernat: & quia Deus
 infinitus est, in omnibus rebus est per essentiā, quia omnes res
 implet melius, quam Rex sellam, & per præsentiam, quia om-
 nia videt melius quam Rex cubiculum, & per potentiam, quia
 omnes creaturæ eius concursu & fauore operantur. Sed magis
 11 particulariter moratur in iustis per aliū illapsū magis particu-
 larē, suā ijs gratiam, & diuina dona cōmunicando. Et ideo præ-
 cipua quadam ratione, iusti domus Dei vocantur. Sanctissima
 autē virgo inter omnes sanctos per excellentiam quandā, Dei
 ciuitas appellatur, ob maiorem amplitudinem & dispositionē,
 quam in eius anima Deus inuenit. Et hoc ipsamet significauit,
 cū in suo cantico dixit. Magnificat anima mea Dominū. O fa- *Luc. 1.*
 cratissima virgo, quomodo hæc dicere ausa es? Quomodo mag-
 nificat anima tua Dominū? Dicam. Quāuis Deus in iustis alijs
 moretur, inueniet eorū animas adeo occupatas, diuersis cogita-
 tionibus, vxoris, filiorum, familiæ, & aliarū rerum (quāuis sine
 villo peccato) vt aliquo modo moretur in ijs Deus, tanquā pres-
 12 sus, & cōtractus (vt ille qui in augusto aliquo loco versat) id est
 ipsamet animæ nō sinūt operari Deū quod operaretur si maio-
 rem dispositionē inueniret: verū cū in hāc purissimam virgi-
 nem ingressus est ita liberam inuenit, & expeditam, adeo ei di-
 catam, vt in illa sese vt voluit extendere potuerit, id est, disposi-
 tionē in ea inuenit tantam, vt quicquid voluit in ea operari po-
 tuerit. Et ita, Magnificat anima mea dominum, significat in ani-
 ma mea ita moratur Deus, vt vult, vt in ea magnificetur: ab ef-
 fectu, quia in ea talia operatus est, vt suam omnipotentiam ma-
 xime ostenderit. En igitur causa cur eam Spiritus sanctus ciuita-
 tem appellet, dicens. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei. Ex
 quibus verbis psalmi constructio iucipienda est: gloriosa enim
 I 5 quæ

quæ de ea dicuntur, sunt quæ procedunt, scilicet, fundamenta eius in motibus sanctis, & quæ postea sequuntur, præter alia multa, quæ de ea tã in veteri quã in nouo testamento dicuntur. Et hoc significat: Dñs narrabit in scripturis populorũ. Hoc enim testamentũ nouũ est, quod nõ vni tantũ populo, vt vetus testamentũ datum est. Cæteri enim populi poterant quidem legem illã accipere, sed sine ea saluari poterant, legẽ naturalem seruando, Euangeliũ autẽ omnium populorũ est, quia vniuerso mũdo datum est, vt dixit Dñs, Ite in vniuersum mundum, prædicatẽ Euangeliũ omni creaturæ. In his igitur scripturis populorũ narravit Dñs gloriosa de hac ciuitate sua, neque solum ibi, sed & principum, id est, in scripturis principum, qui fuerunt in ea: patrum, scilicet, antiquorum, qui in ea per amorem, & desiderium fuerunt. Hoc igitur significat, quod in scripturis noui & veteris testamenti narravit Deus res gloriosas de hac sancta ciuitate, ex quibus vnã tantum vobis dicam, quæ in Psalmographo est, vbi dicitur. Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei, id est, gratiæ Spiritus sancti impetus, lætificauit hanc pretiosissimam reginam. Peccatum & gratia in eo instanti, quo eius anima creata fuit, ad hanc ciuitatem magno cum impetu cucurrerũt, sed gratia maiori impetu, & ita citius peruenit ad animam. Etiam gloriosi Baptistæ currebat gratia, sed peccatum velocius fuit, & ita originali culpa infectus est, sed ad hanc ciuitatem dei non peruenit hæc culpa, quia fluminis gratiæ maior impetus fuit, qui hanc ciuitatem lætificauit: & talia in ea fundamenta iecit, vt antiquorum patrum, & progenitorum suorum perfectiones excellerit: & ideo diximus ex ijs ascendisse potius quam descendisse.

Ait igitur sanctum Euangeliũ. Liber generationis Iesu Christi filij David, filij Abraham, &c. Plurimum notandum est, & deplorandum ex tot regibus, qui hoc loco, recensentur, tres tantum iustitiæ fuisse cultores, & religionis, vt sacra scriptura testatur, his verbis, præter David, Ezechiam & Iosiam, omnes peccatum commiserunt: nam reliquerunt leges altissimi Reges Iuda, & contempserunt timorem Dei. Ex quo apparet non solum humanæ naturæ imbecillitatem, verum etiam potentiam & imperium plurimorum malorum causam esse. Nunquam finem dicendi facerem, si damna hic referre velle m, quæ regnis illis

matth. vlti.

psal. 45.

Eccle. 49.

illis, & populis malorum Regum peccata attulerunt: quia diaboli fraus est, vt subditos euertat, prius capita euertere. Quod aperte sacra scriptura affirmat. Conurrexit Satan aduersus Israel, & quid fecit? incitauit David, vt numeraret Israel, id est, caput prius voluit inficere: vt vniuersum corpus destrueret. Quæ cũ ita sint magna cum diligentia præceptum illud Diui Pauli seruare debemus, cũ nos monet, dicens. Obsecro primum omnium orationes, & obsecrationes fieri pro Regibus & Principibus: & ijs, qui in sublimitate constituti sunt: vt quietam, & tranquillam vitam habeamus in omni pietate, & castitate. Cũ ait, obsecro primum omnium: quanti momenti hoc sit, significat, & quoniam tantoperẽ Diuus Paulus exaggerat: ego quoq; eius nomine vos obsecro, vt in vestris orationibus magnæ vobis hoc curæ sit. Ex hoc prætereã inferitur consolari plurimum nos ipsos debere, qui pauperes sumus neque tantam habemus potentiam, vt mala exequamur. Et ita Sanctus quidam vir nostri ordinis dicebat, Dei seruos Deo debere gratias agere, cum tentantur, quia peccandi opportunitatem non habent: & quando habent, agere etiam debent, quia tunc non tentantur. Ex hoc etiam sequitur, cũ potentes in tanto periculo versentur, æquũ esse, vt nos prædicatores eos sapissime moneamus, vt meliores se quam plebeij esse debere recordentur, quia plura à Deo beneficia, & maiora acceperunt. Cæli puriores sunt & perfectiores quam elementa. Inter elementa ignis purior quam aer, aer purior & clarior quam aqua, aqua clarior quam terra: & in ipsa etiam terra montium culmina puriora sunt & pulchriora quam valles, quæ luto & nebula plenæ sunt. O reges & potentes terræ, recordamini obsecro, quod sublimiores estis, virtutibus etiam clariores esse debetis. Imperatores & Reges cæli sunt, per quos inferior hæc machina gubernatur: & ideo maior in ijs ordo requiritur. Virtutibus tanquam stellis debet esse ornatu, quibus bonorum exemplorum influentias demittant ad inferiora: & ita de omnibus statibus sublimioribus, & inferioribus dici potest: vt diximus de elemētis. Qui vero in sublimiore statu collocati estis, vt virtutes acquiratis, & in ijs perseueretis Dei legẽ optime omnium tenere debetis, & semper habere in oculis. Ei qui Rex futurus erat, hoc præceptum dedit Deus: postquam sederit in solio regni sui, describet sibi Deuteronomium legis, accipiens.

1. Paral. 21.

1. Timo. 2.

Deute. 17.

cipiens exemplar à Sacerdotibus: & habebit secum, legetq; illud omnibus diebus vitæ suæ, vt discat timere Dominum Deum suum, & custodiat verba, quæ in lege præcepta sunt, ne eleuetur cor eius in superbiam super fratres suos, nec declinet in partem dexteram, vel sinistram, vt longo tempore regnet ipse & filij eius super Israel. Hoc præceptum diligentissimè seruabat Dauid, qui ait. *Psalm. 118.* Quomodo dilexi legem tuam, Domine? Tota die meditatio mea est. Et consilium meum iustificationes tuæ. Et si attente eius psalmos legimus, monachus potius deserti cõtemplatiuus, quàm Rex, aut belli dux esse videbitur. Quandoquidem satis illi non erat Deum septies in die laudare, verum etiam media nocte surgebat ad orandum. Ponderate plurimum verba illa Deuteronomij, sunt enim digna quæ in Regum & Principum memoriam sapissimè reuocentur: & præcipuè notatè verbum illud à Sacerdotibus, quo Reges docentur sanctorum, & prudentum Sacerdotum consilio vti debere. Ioas rex Israel cum posuisset manum suam super arcum, vt sagittas iaceret, sanctus propheta Eliseus superposuit manus suas manibus regis. Itaque iaculabatur rex, sed propheta regis manus tenebat. Hodie contrarium fit: reges enim prophetarum manus tenent, & eos iaculati, vt sibi videntur, iubent: & inde magna rerum perturbatio consequitur.

Filij Dauid, filij Abraham. Abraham autem genuit Isaac. Et ita per patriarchas, & reges paulatim delabitur ad sanctum Ioseph. Virum Mariæ, de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Agit in hoc sanctus euangelista, vt ille qui terram eruit, & post tergum deicit, donec perfectissimi auri venam inueniat. In toto enim hoc euangelio nihil fere agit aliud sanctus euangelista, quàm terram extrahere, oēs, scilicet, illos terrenos peccatores: donec purissimi auri venam detegat, quæ est sacratissima virgo Maria, mater gratiæ & misericordiæ, quæ est tot peccatoribus duxit originem. Et sic dicitur de sponsa. Collum tuum sicut turris eburnea. Sponsa est sancta ecclesia, collum autem quæ pars est cæteris omnibus post caput sublimior, est sanctissima virgo, quæ post Iesum Christum Dei filium primum in ecclesia locum obtinet. Per collum caput inclinatur ad corpus: ita per huius pijsimæ matris intercessionem ad opem nobis ferendam inclinatur Christus. Ebori eam comparat Spiritus sanctus, quod os est candidum, & pulchrum, quod ab elephante extrahitur, qui animal est gibbosum, nigrum, & foedum: ita os istud pul-

22 pulcherrimum è natura deformi & peccatrici horum progenitorum, qui hic recesentur extractum fuit. Virum Mariæ de qua natus est Iesus. Iam ad auri venam ventum est, quæ sub hac terra latebat occultariam lux inter tot tenebras apparuit, nulla iam adulteria hic sunt, nulla homicidia, non tyrannis, non idololatriæ: vt in superioribus, omnia hic sancta sunt, sanctus Ioseph, Maria sanctior, sanctissimus & totius sanctitatis fons Iesus. Sicut Liliolum inter spinas, sic amica mea inter filias, (ait Sponsus.) Truncus est spinis plenus vniuersa hæc genealogia: omnes tanquam spinæ læserunt, & offenderunt Deum, omnes peccatores fuerunt. Ex spinis extitit sacratissima virgo tanquam liliolum, candida, pura, nitida, absque vlla peccati spina, De qua natus est Iesus. Nihil aliud de ea sanctus Euangelista dixit. Dum enim hoc dixit omnia dixit. Quemadmodum, D. Ioannes Euangelista dicens. *Ioan. 1.* Verbum caro factum est, & vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre: plus dixit, quam pluribus verbis, imo libris dici potuisset. Ita hoc loco Diuus Mattheus sanctissimæ virginis perfectiones his verbis inclusit. De qua natus est Iesus. D. Paulus ait. Adoneos nos fecit ministros noui testamenti. Quæ verba vere significant, quod Deus ijs quos elegit, eam largitur gratiam & dignitatem, qualè muneris ad quod eliguntur, dignitas postulat. Videtis autem ad quam dignitatem hanc sanctissimam virginem Deus elegerit, vt nimirum eius mater esset. Tremunt demones, stupent Angeli, posse mulierem vere dicere, Dei mater sum. Vt probaret. D. Paul. Christum redemptorem nostrum, vt homo est, Angelis esse maiorem ait: tanto melior angelis effectus, quanto præ illis excellentius nomè hereditauit. Cui enim angelorum aliquando dixit Deus, Filius meus es tu, ego hodie genui te? Nul- li angelorum dixit, & dixit Christo, ergo maior est omnibus angelis. Eodem modo de hac angelorum regina possumus argumèntari: omnibus angelis meliorem esse. Quia quis angelorum aliquando Deo dixit, Filius meus es tu, ego hodie genui te? O admirabilem mulieris dignitatem. Tanta hæc dignitas est: vt dicat. B. Thom. quod beatissima virgo dignitatem habet quandam infinitam, quæ prouenit ei ex bono infinito, quod est Deus. Plus distat Mariæ sacratissimæ officium à Diui Ioannis officio, quàm præseruationis gratia, à sanctificationis gratia, ergo si conueniens fuit Diuum Ioannem sanctificari, vt esset Christi præcur.

cipiens exemplar à Sacerdotibus: & habebit secum, legetq; illud omnibus diebus vitæ suæ, vt discat timere Dominum Deum suum, & custodiat verba, quæ in lege præcepta sunt, ne eleuetur cor eius in superbiam super fratres suos, nec declinet in partem dexteram, vel sinistram, vt longo tempore regnet ipse & filij eius super Israel. Hoc præceptum diligentissimè seruabat Dauid, qui ait. *Psalm. 118.* Quomodo dilexi legem tuam Domine? Tota die meditatio mea est. Et consilium meum iustificationes tuæ. Et si attente eius psalmos legimus, monachus potius deserti cõtemplatiuus, quàm Rex, aut belli dux esse videbitur. Quandoquidem satis illi non erat Deum septies in die laudare, verum etiam media nocte surgebat ad orandum. Ponderate plurimum verba illa Deuteronomij, sunt enim digna quæ in Regum & Principum memoriam sæpissimè reuocentur: & præcipuè notatè verbum illud à Sacerdotibus, quo Reges docentur sanctorum, & prudentum Sacerdotum consilio vti debere. *Ioas rex Israel cum posuisset manum suam super arcum, vt sagittas iaceret, sanctus propheta Eliseus superposuit manus suas manibus regis. Itaque iaculabatur rex, sed propheta regis manustenebat. Hodie contrarium fit: reges enim prophetarum manustenant, & eos iaculati, vt sibi videatur, iubent: & inde magna rerum perturbatio consequitur.*

*Filij Dauid, filij Abraham. Abraham autem genuit Isaac. Et ita per patriarchas, & reges paulatim delabitur ad sanctum Ioseph. Virum Mariæ, de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Agit in hoc sanctus euāgelista, vt ille qui terram eruit, & post tergum deicit, donec perfectissimi auri venam inueniat. In toto enim hoc euāgelio nihil fere agit aliud sanctus euāgelista, quàm terram extrahere, oēs scilicet, illos terrenos peccatores: donec purissimi auri venam detegat, quæ est sacratissima virgo Maria, mater gratiæ & misericordiæ, quæ è tot peccatoribus duxit originem. Et sic dicitur de sponsa. *Cantic. 7.* Collum tuum sicut turris eburnea. Sponsa est sancta ecclesia, collum autem quæ pars est cæteris omnibus post caput sublimior, est sanctissima virgo, quæ post Iesum Christum Dei filium primum in ecclesia locum obtinet. Per collum caput inclinatur ad corpus: ita per huius pijsimæ matris intercessionem ad opem nobis ferendam inclinatur Christus. Ebori eam comparat Spiritus sanctus, quod os est candidum, & pulchrum, quod ab elephante extrahitur, qui animal est gibbosum, nigrum, & foedum: ita os istud pul-*

22 pulcherrimum è natura deformi & peccatrici horum progenitorum, qui hic recessentur extractum fuit. *Virum Mariæ de qua natus est Iesus.* Iam ad auri venam ventum est, quæ sub hac terra latebat occulta: iam lux inter tot tenebras apparuit, nulla iam adulteria hic sunt, nulla homicidia, non tyrannis, non idololatria: vt in superioribus, omnia hic sancta sunt, sanctus Ioseph, Maria sanctior, sanctissimus & totius sanctitatis fons Iesus. Sicut Liliolum inter spinas, sic amica mea inter filias, (ait Sponsus.) Truncus est spinis plenus vniuersa hæc genealogia: omnes tanquam spinæ laeserunt, & offenderunt Deum, omnes peccatores fuerunt. Ex spinis extitit sacratissima virgo tanquam liliolum, candida, pura, nitida, absque vlla peccati spina. *De qua natus est Iesus.* Nihil aliud de ea sanctus Euāgelista dixit. Dum enim hoc dixit *23* omnia dixit. Quemadmodum. *D. Ioannes Euāgelista dicens. Ioan. 1.* Verbum caro factum est, & vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre: plus dixit, quam pluribus verbis, imo libris dici potuisset. Ita hoc loco Diuus Mattheus sanctissimæ virginis perfectiones his verbis inclusit. *De qua natus est Iesus. D. Paulus ait. Idoneos nos fecit ministros noui testamenti. Quæ* *1. ad Cor. 3.* verba vere significant, quæ Deus ijs quos elegit, eam largitur gratiam & dignitatem, qualè muneris ad quod eliguntur, dignitas postulat. Videtis autem ad quam dignitatem hanc sanctissimam virginem Deus elegerit, vt nimirum eius mater esset. Tremunt demones, stupent Angeli, posse mulierem vere dicere, Dei mater sum. Vt probaret. *D. Paul. Christum redemptorem nostrum, vt homo* *Hebræ. 1.* est, Angelis esse maiorem ait: tanto melior angelis effectus, quanto præ illis excellentius nomē hereditauit. Cui enim angelorum aliquando dixit Deus, Filius meus es tu, ego hodie genui te? Nul- li angelorum dixit, & dixit Christo, ergo maior est omnibus angelis. Eodem modo de hac angelorum regina possumus argumētari: omnibus angelis meliorem esse. Quia quis angelorum aliquando Deo dixit, Filius meus es tu, ego hodie genui te? O admirabilem mulieris dignitatem. Tanta hæc dignitas est: vt dicat. *B. Thom. quod beatissima virgo dignitatem habet quandam infinitam, quæ prouenit ei ex bono infinito, quod est Deus. Plus* *D. Tho. 1. p. q. 25, artic. 6.* distat Mariæ sacratissimæ officium à Diui Ioannis officio, quàm præseruationis gratia, à sanctificationis gratia, ergo si conueniens fuit Diuum Ioannem sanctificari, vt esset Christi præcur.

cursor cōuenientius fuit sanctissimam virginem præseruari, vt 25
Dei mater esset. Ex hoc infertur singularis quedam conclusio,
quæ est, quod in ijs rebus, quæ ad eius honorem pertinent, non
requiritur, vt expresse eas scriptas inueniamus; sed satis est si
nullus in sacra scriptura locus sit, qui repugnet. Nã si eam Dei
matrem cōfitemur, eandem ob causam æquum est, vt ei omnẽ
tribuamus honorẽ, qui neq; fidei neq; sanctæ ecclesiæ cōtrari^o
sit. Ideò non eam omnipotẽtem, neque summum bonũ appel-
labimus, quia fidei repugnat, sed eam ab omni peccato tã actus
li quam originali puram pleno ore fatebimur. Et quãuis dicat

Rom. 5.

D. Paulus cùm loqueretur de Adã, In quo omnes peccauerũt
respondetur, quãdam esse in sacra scriptura propositiones vni-
uersales, quæ non ita vniuersaliter, vt sonant, accipiendæ sunt, vt

Isai. 4.

est illud Isaiæ. Videbit omnis caro, quod os Domini loquutum 26

1. Cor. 9.

est. Et illud D. Pauli. Omnia factus sum omnibus, vt omnes lu-

Philip. 2.

crificiam: & illud: Omnes quæ sua sunt quærunt. Quæ loca nõ
de omnibus intelligenda sunt. Ex quo apparet, quam in hunc
argumentũ quo purissimæ virginis puritati contradicitur sit,

Iacob. 3.

citare hũc D. Pauli locũ. Nam D. Iacobus etiã dixit: In multis
offendimus omnes, vbi de peccatis actualibus loquitur. Cũ di-
cat in multis. Originale autẽ peccatũ vnũ tantũ sit: ergo si om-
nes offendimus in multis, & nemo excipiendus est: debet illi eo-
dẽ modo dicere: quod beatissima virgo, offendit in multis, id
est, in plurib^o peccatis actualib^o. Quod si dicunt hæc D. Iacobi
verba intelligẽda esse, omnes, excepta beatissima virgine, cur
nõ eodẽ modo D. Paulus explicandus est: cũ vtraq; propositio
vniuersalis sit, vtraq; diuino spiritu dictante scripta sit? Et quan-
uis verum sit hæc D. Pauli verba vniuersaliter esse intelligẽda,
vt sanctum conciliũ Tridentinum declarat, vbi eos omnes, qui
hoc negant anathematizat: verũ idẽ Conciliũ in eius decreti
fine sic ait: Declarat tamen hæc ipsa sancta synodus nõ esse sue
intentionis cōprehendere in hoc decreto, vbi de peccato origi-
nali agitur, beatã & immaculatã virginẽ Mariam Dei genitri-
cẽ. Videtis, vt eam sanctũ conciliũ immaculatã appellat? Per
huius decreti verba possum^o secure fateri liberã fuisse, & inimu-
nẽ ab vniuersali illa D. Pauli sentẽtia. Præterea nõ minus repu-
gnare videt^o vniuersalib^o sacra scripturæ propositionib^o; quod
fuerit sanctificata in vtero, quã quod fuerit præseruata. Nã idẽ
D. Paulus

Cõc. Tri. 5.

Sessio. 5.

vt sanctum conciliũ Tridentinum declarat, vbi eos omnes, qui
hoc negant anathematizat: verũ idẽ Conciliũ in eius decreti
fine sic ait: Declarat tamen hæc ipsa sancta synodus nõ esse sue
intentionis cōprehendere in hoc decreto, vbi de peccato origi-
nali agitur, beatã & immaculatã virginẽ Mariam Dei genitri-
cẽ. Videtis, vt eam sanctũ conciliũ immaculatã appellat? Per
huius decreti verba possum^o secure fateri liberã fuisse, & inimu-
nẽ ab vniuersali illa D. Pauli sentẽtia. Præterea nõ minus repu-
gnare videt^o vniuersalib^o sacra scripturæ propositionib^o; quod
fuerit sanctificata in vtero, quã quod fuerit præseruata. Nã idẽ
D. Paulus

28 D. Paulus ait. Omnes nascimur filij iræ, & non dixit, omnes cõ- Rom. 5.
cipimur filij iræ: & tamen fatentur omnes vniuersaliter, qd san-
ctissima virgo iræ filia nata nõ est: cur igitur nõ fatentur etiam,
iræ filiã nõ fuisse cõceptã? Qui piæ huic veritati repugnãt, & ea
quæ spiritu sancto plena de seipsa dixit: Quia fecit mihi magna
qui potens est: hac in re adeo infimã, vt cæteros Adæ filios effi-
cere voluerũt, videntur in cælesti hac suarũ laudũ musica eam
sibi vocem suscepisse, quæ vulgo appellatur (Contrabaxo.) Nã
vt hæc vna ex vocibus est, quæ musicã suauiorẽ reddũt, ita hæc
cõtradictio vna ex rebus fuit, quæ hanc laudũ suarum musicã,
& festũ hũc sanctæ, & immaculatæ Cõceptionis diem, suauiorẽ
faciunt & pulchriorem: Sanctus Augustinus ait. Ideò permisit S. Aug. de
Deus hæreses in ecclesia: vt discuterent Christiani pigritiã, & se
veru relig.

Simile

29 vilitas, quam cõtraria opinio purissimæ attulit cõceptioni fuit,
plurimas sanctissimæ virginis excellentias in lucem hac occasio-
ne prodijisse. Et ideò eos vocauĩ (Contrabaxos) quia cum in hoc
Dei matrem infimã, & alijs creaturis æqualẽ facerẽt, occasionẽ
præbuerũt: vt eius festũ sublimius esset, & celebrius. D. Thom. D. Tho. 1.
in diuersis locis idem quod nos cõstantissime affirmat: nimirũ
sent. d. 44.
fine peccato originali fuisse cõceptã, & cùm dicat, qd nõ fuisset,
ar. 3. & se-
qualis ea esse conueniebat, vt Dei mater esset, si venialiter pec-
ctio. 6. su-
casset. ergo si originaliter peccasset fuisset indignior: nã veniale
pra. c. 3. ad
peccatũ nõ facit animã iræ filiam, vt originale, & tamen sanctũ
Gala. Idem
Concilium Tridentinum, anathema esse decernit eum, qui eã
3. p. q. 27.
venialiter peccasse affirmet. quia cùm Deus ex ea humanam car-
art. 4. Cõ-
nem assumpserit, magna est irreuerentia dicere, quod ex ea ma-
ci. Trid. ses-
tre carnem assumpsit, quæ veniale habuit peccatum. At cùm
sio. 6. can-
maius malum sit originale peccatum, quàm veniale: maior igitur
no. 23.

30 nem assumpserit, magna est irreuerentia dicere, quod ex ea ma-
tre carnem assumpsit, quæ veniale habuit peccatum. At cùm
maius malum sit originale peccatum, quàm veniale: maior igitur
erat indignitas, originale peccatum habere, quàm veniale.
Conuenientissimẽ itaque dicimus omnibus caruisse: Nam ex
omnium theologorum sententia, Christus Redemptor noster
venit, vt hominem à peccato originali potius quàm actuali sa-
naret: & quia sanctissima virgo tanto in hac redemptione adiu-
mento fuit, quando quidem propter illam ab omni peccato a-
ctuali liberã fuisse dicimus, cõuenienter etiam dici potest purã
ab originali fuisse. Iussit Deus ne trituranti boui os alligaretur,
quia æquũ videbatur animal illud, quod tãtopere laborauerat,

Deute. 25.

vt.

vt fructus illi colligerentur, maiorem ex ijs vtilitatem perciperet, neq; illi, vt alijs animalibus certâ aliqua mensura præbenda erat. Nunquid Deo cura est de bobus? ait Diuus Paulus. Significans propter homines potius quam propter bestias eam legem à Deo fuisse datam. Cum igitur benedicta hæc virgo in hoc redemptionis opere Domino in omni vita seruerit: non solum sanctum ei corpus dando, quo passus est, sed ei vsq; ad crucem & sepulchrum seruiendo, æquum erat, quod non alligaretur os boui trituranti: non eadem mensura redemptionis vtilitas ei danda erat, ac cæteris. Dixit Dominus: qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet. Et quemadmodum hæreticorum fautores hæreticorum poena puniuntur: ita æquum erat, vt maiorem illa, quàm cæteri vtilitatem ex sancta redemptione acciperet.

De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Hoc est omnium quæ diximus fundamentum, in quo notate obsecro mysterium quoddam pro totius sermonis cõclusionem: quod cum institueret Dñs ineffabile altaris sacramentum, noluit consecrari pane fermentato: fermentum enim denotat corruptionem. Sed cur hoc Domine facis, si quidem panis substantia non remanet, sed accidentia tantum? noluit Deus panis corrupti accidentia remanere. Sed accidentia te, ó Domine, non tangunt. Verum quidem est, sed tamen quia debent esse veluti cortinæ quædam, quibus occultandus sum: nolo corrupti panis ibi esse accidentia. O Dei ineffabilem puritatem quantum in hoc ostendit, quam odiosa ei sit culpæ corruptio. Quod si accidentia, quæ eum tangere nõ debebant noluit, tamen corrupti fermenti accidentia ibi esse, creditisne voluisse, quod singularissima illa virgo, quæ ad eam contigua futura erat, & ita illum tangere deberet, vt tanti Dei mater fieret, & vehiculum, originalis culpæ fermento corrupta esset? nolite hoc per Dei charitatem cogitare. Cum igitur purissimæ huius Conceptionis festum celebremus: studeamus omnes fratres puram quãdam huius sanctissimæ virginis deuotionem & amorem concipere. Conemur eam quantum in nobis est, in puritate & sanctitate imitari: pueros nos ab omni peccato conseruantes, cum res sit Deo vt diximus tum odiosa, vt in pluribus sacræ scripturæ locis, videre est: & præcipue in his Isaiæ verbis. Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis

34. nis: quod si nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis, gladius deuorabit vos. Vbi notate obsecro, quod noluit dicere Dominus: si me non audieritis, vt sententia postulare videbatur: cum dixisset antea, si me audieritis, sed dixit, si me ad iracundiã prouocaueritis. Quia voluit hoc loquendi modo peccati naturam declarare, quæ est, odiosos nos Deo reddere, & simul ostendere, quanta cum æquitate peccatum tam seuerè puniatur. Cum tantum in nos Dei odium concitet: vt ad iram prouocet. Precemur igitur cælestem hanc Reginam misericordiæ matrem, vt à Deo nobis magnum peccati odium obtineat, & gratiam consequatur: qua vnâ cum ea perfrui aliquando possimus gloria, ad quam nos perducatur Iesus eius filius. Amen.

In eodem festo immaculatę

Conceptionis virginis Mariæ.

CONCIO SECVNDA.

Liber generationis Iesu Christi, filij David, filij Abraham, &c. Matth. i.

Inter plurima, quæ à liberalissima Dei manu accepimus beneficia: vnũ ex præcipuis est redemptionis beneficium. Duas ob causas inter alias potest beneficium aliquod appellari magnum, vel, quia in eo plurimum verè datur, vel quia plurimo labore datur, vt aqua illa, quæ David tres illi, & generosi principes obtulerunt. Quãuis aqua tantũ esset: tamen quia illi magno cum vitę periculo è cisterna Berthele hauerant, tanti eam fecit David, vt Deo eã offerre voluerit. Et ita dixit. Propitius sit mihi Dominus ne faciam hoc, num sanguinem hominũ istorum bibam? Redemptionis beneficium magnum est, vtramq; ob causam, primum quia in eo magnum in nos donum collatum est, donum nempe diuinæ gratiæ, liberatio à morte æternâ, & cum patre æterno reconciliatio, & ita ait Isaias Dei nomine, non erunt in memoria priora, & non ascendent super cor: sed gaudēbitis, & exultabitis vsque in sempiternum in his, quæ ego creō, id est, talia in homines beneficia conferam redemptorem ijs dando, vt præterita omnia

Aduent.

K

bene-

1. Pet. 2.

Psalm. 102.

Roma. 5.

beneficia oblituri sint. Magnum etiam hoc beneficiū fuit, quia magno redēptoris nostri labore collatum fuit: nam ut ait D. Petrus. Non corruptilibus auro, vel argento redempti estis, sed precioso sanguine, quasi agni immaculati Christi. Pro hoc igitur maximo beneficio, maximas Deo gratias agere debemus. Et ita ait David. Benedic anima mea Domino: & omnia quæ intra me sunt, nomini sancto eius: & vna ex præcipuis causis quas affert est, quia redemit de interitu vitam tuā. Et, D. Paulus, de ineffabili hoc beneficio agens ait. Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad Deum per Dominum nostrum Iesum Christum, per quem gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei: non solum autē, sed & gloriamur in tribulationibus: & paulò post ait: non solum autē, sed & gloriamur in Deo per Dominum nostrum Iesum Christum, per quem nunc reconciliationem accepimus. Significat sanctus apostolus his verbis quod ad Christianam perfectionem pertinet propter Dei beneficia, propter charitatē quam nobis pater æternus ostēdit: propter eius filij mortem, propter iustificationem acceptam, & glorificationem promissam, gloriari. Non solum ait sanctus apostolus. Gloriari in spe gloriæ filiorum Dei, & in tribulationibus: verum quod maius est, & perfectius, in ipsomet Deo gloriari. Hæc igitur verba viri Christiani progressum ostendunt, & de virtute in virtutem ascensum, quò nos accepta beneficia vocant. Gloriari, scilicet, in spe gloriæ, & in tribulationibus: & gloriari in Deo, est paulatim ad sublimiora ascendere. Gloriari autem in solo Deo, & nullam aliam sibi gloriā quærere, res est adeò perfecta, ut ideò addat statim per Dñm nostrū Iesum Christū. Quasi ad hoc particulare auxiliū necessarium sit, quod nobis Iesus Christus sua morte meritus est: & ita quamuis ut in spe gloriæ & in tribulationibus gloriemur, necessariū etiam est diuinum auxiliū: tamen hic præcipue addidit per Dominum nostrū Iesum Christum: ut particulari auxilio hic opus esse significaret. Addit per quē nunc recōciliationē accepimus: ut ostenderet quod is, qui nos patri sua morte recōciliauit, quod omnium beneficiorū fundamentū est: is etiā nobis hæc omnia auxilia meruit. Tāti igitur beneficij principiū hodierna die celebramus. Hodie enim plantata fuit arbor, quæ vitæ nobis fructum erat allatura. Hodie purissima illa virgo cōcepta est, de qua carnem assumere Deus decreuerat, ex quo efficacissimū infertur argumentū eius cōceptionē fuisse

pu-

6 purissimam: quia cū redēptio fuerit, ut à peccato nos Dñs liberaret, æquū erat huius redēptionis principiū, & primū illius opus esset ab omni peccato alienum. Opus tam admirabile à principio tam vili ut est in peccato conceptio, incipiendum non erat. Templi Salomonis portæ omnes ex oliua fuerunt. Ita sanctissimæ virginis conceptio, quæ redemptionis porta fuit, æquum erat ut tota misericordiæ, & diuini fauoris opus esset. Solet Ecclesia sanctissimam hanc virginem verbis illis ex Prouerbis laudare: Dominus possedit me in initio viarum suarū, quæ verba quæ iam dicta sunt confirmant. Et ut ea intelligatis notandū est, quod Deus ut Dñs & creator ius habet, non tantum ad proprietatem omnium creaturarum & præcipuè rationalium, ut ait B. Thomas, verum etiā ad earum possessionem, cū in eius gratia sunt, & amore. Cū verò peccant mortaliter amittit Deus hanc possessionem, & diabolus eam acquirit. Fructus verò animarum eius semper sunt, qui possessionem habet: ut in rebus corporalibus fieri videmus. Nam qui beneficiorum Ecclesiasticorū possessionem habet, eorum fructus percipit. Idē est in hæreditatibus & in cæteris omnibus rebus: ita etiam iusti fructus, qui eius bona opera sunt, suos Deus facit. Gloria & honor Dei est: vtilitas vero ipsiusmet animæ, imo alia etiam opera, quæ ex se nec bona, nec mala sunt: sed indifferentia: si ad Deum referuntur, Deo quidē gloriæ sunt, animæ verò iusti vtilitatis: & ita dixit D. Paulus. Diligentibus Deū omnia cooperantur in bonum, si prospera succedunt, Deum laudant, si aduersa eodē modo. Ut idē Apostolus dixit. In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros. Et paulò inferius per arma iustitiæ à dextris & à sinistris, per gloriā & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam: ex omnibus iusti vtilitatem sibi percipiunt: & Deo gloriā. Sed plurimū notandū est, quod vbi nos legim⁹ omnia cooperantur in bonū, Græcè sic legitur, omnia cooperatur in bonū, id est, Deus reducit omnia quæ accidunt iusto in bonū, & augmētū gratiæ. Nō ait, operatur, quia meritoria opera non operatur iustus sine Deo, neq; Deus sine iusto. Ut iusti fructus sint maiores vel minores tria consideranda sunt, ut docet Sanctus Bonauentura. Primum est, operis difficultas. Secundum, Promptitudo voluntatis. Tertium, Magnitudo charitatis: & ita quanto difficilius ex se opus est, & maior voluntatis promptitudine fit, & maiori charitate: tantò magis meritorium est, & hoc est animam maio-

K 2 rem

Ezech. 29.

4. Reg. 5.

rem fructum dare. Quam ob causam curate obsecro fratres, ut res arduas & difficiles incipiat, & ad eas vos inciteris, ut prompte fiant & in earum exercitatione magna vos charitate incendatis, ut vestri fructus & merita sint in conspectu Dei maiora. At vero cum anima in peccato mortali est, cum in diaboli possessione sit, omnia opera possessoris sunt: & ita Deus possessione remanet spoliatus, & fructibus, id est, operibus, quæ facit, neque meretur gratiam neque gloriam. Ideo diligenter unusquisque caueat ne frustra laboret. Verum tamen est, quod bona opera in peccato facta bona merentur temporalia: ut patet per Ezechielē cui dixit Deus, fili hominis Nabuchodonosor rex Babylonis seruire fecit exercitū suū seruitute magna aduersus Tyrum, & merces non est reddita ei, neque exercitui eius de Tyro, propterea hæc dicit Dominus. Ecce ego dabo Nabuchodonosor regem Babylonis in terra Aegypti, & accipiet multitudinē eius, & diripiet spolia eius, &c. En ut peccatorum merces sunt bona temporalia, & dicitur de illo Naamā leproso qui erat princeps militiæ regis Syriæ, quod per illū dedit Dominus salutem Syriæ, quāuis infidelis erat, dabat ei tamen Deus victorias propter eius bona opera. Cū igitur animæ à tam diuersis dominis possideantur, si à sanctissima virgine petimus, quis eius possessor sit, Respondet. Dominus possedit me in initio viarum suarum. Dei viæ præcipua quadam ratione redemptionis sunt viæ, quarum initiū conceptio fuit huius immaculatæ virginis. Tunc possidere eam coepit: ut nunquam postea amitteret. Hoc ipsa et verbis illis humillimis significare voluit: cū dixit ad angelum. Ecce ancilla Domini. O virgo singularis plus in hoc dicis, quā ingenio nostro assequi possumus. Dei ancilla vocatur, per antonomasiam, quia præter Deū nullū alium habuit Dominū, nec possessorem. Nos enim prius possedit diabolus, postea Dominū in baptismo mutamus: verum sanctissimæ virginis in primo suæ conceptionis instanti possessionem Dominus accepit: & ita quemadmodum in die, in quo Imperator aliquis amplissimi imperij, possessionem accipit, plurima & singularia beneficia conferre solet: ita hoc die in quo Deus huius sanctissimæ virginis possessionem accepit, credendum est singularia lætitiæ dona cæli angelis, Limbi patribus, & terræ iustis largitū esse.

In tanta festiuitate proponit nobis Ecclesia hoc D. Matthæi Euangeliū, in quo de Christi redemptoris nostri generatione agitur, secundum carnē. Videndum autē est, cur voluerit Dominus

gene-

12 generationis suæ memoriā fieri. Nā D. Paulus ad Timotheū ait. 1. Timo. 1. Rogauit te ut remaneres Ephesi, cū veni in Macedoniam: ut annuntiares quibusdam ne intēderēt fabulis & genealogijs, & scribens ad Titum. Stultas (inquit) quæstiones & genealogias deuita: sunt enim inutiles & vanæ. Cur igitur tanta cū diligentia sanctus Tit. 2. Euangelista Christi redemptoris nostri genealogiā recenset? nullam dico esse inter D. Paulū, & D. Matthæum repugnantiam: ambo enim eodē spiritu scripserunt. Erant inter Iudæos quæstiones plurimæ de genere, cū alij alijs nobiliori se genere ortos contenderēt, & hi quidem à Iosue, illi verò à Moyse, alij à Caleb suam repetebant originem. Et ijs quæstionibus Deum offendebant, ut hodie etiam fieri solet: ubique enim homines alijs generis nobilitate præferri volūt, quāuis virtute inferiores sint. Si lignū aliquod intellectu 13 etū haberet, & cū putridū esset carie & puluere corrosum in regis throno ponendum se esse existimaret: quia è monte Libano, vel monte Thabor, vel alio aliquo monte insigni excissum esset, magna profectò esset amentia. Quid igitur tibi, o infelix homo genus prodest, si tot vitijs putridus & corruptus es: ita ut inferni tantum titio esse possis ad cætera omnia inutilis? nullā motis habet rationem artifex vnde lignū excisum sit, sed securi tētat, an sit vtile ad opus suum, nec ne. Tentate vestras cōscientias, & nobiles nē sitis, an nō, videbitis. Nam ut ait D. Paulus. Gloria nostra hæc est, testimonium cōscientiæ nostræ. [O sancta Maria señora.] quam pauci nobiles inueniētur, si cōscientiæ testimoniū spectatur, quo vera probatur nobilitas. Melchisedech, qui fuit Rex Salem & Dei sacerdos, sine patre, sine matre, sine genealogia in sacra scriptura ponitur, ut notat Diuus Paulus. Vt nimirum significaret verā nobilitatē, nō in carnali cognatione, sed in virtute consistere. Ita affirmavit Deus dicēs. Quicūq; honorificauerit me, glorificabo eū: qui autē cōtēnunt me, erunt ignobiles. Poterat ne clarius dici, ut vanas hominū iactantias tolleret, nisi carerēt iudicio? Isaias etiā ait, dicit Dominus, redemptor Israel ad cōtempribilē animā, & seruū dominorū. Notate quibus titulis peccatorē appellet, quamuis sit mundi Monarcha. Animam vocat ab angelis imo ab ipsis etiā dæmonijs contemptam multorū dominorū qui sunt vitia & affectus seruū. Plus dicā, quod si recte aduertitis inuenietis generis antiquitatem ignominiam aliquo modo in sacra scriptura, significare. Genus enim omnium antiquissimū est genus Adā, & ut peccatores igno-

Aduent.

K 3

minia

Psalm. 4.

minia afficiat: Adæ filios appellat, dicens, filij Adam vsquequo 15
 graui corde. Non nego tamē generis nobilitatem metallum esse
 maximē proprium & accōmodatum, vt in eo virtutes tanquam
 gemmæ in auro includantur. Magna enim auro iniuria fieret, si
 in eo plumbum aut ferrum, non gēma includeretur. O mundi no-
 biles cur non pudet generis vestri auro metalla tam vilia, vt sunt
 peccata & vitia tanquam auro ferrū includere? [vulgo engastar,]
 cur nō potius misericordiam, humilitatē, castitatē & alias virtu-
 tes, tanquā preciosissimas gēmas cū nobilitatis auro coniungitis?
 cetera enim omnia vana & inutilia sunt, & hæc ea sunt, quæ D.
 Paulus locis paulō ante citatis reprehēdit. Verum D. Matthæus
 tanta cum diligentia hanc Christi genealogiam scripsit, non vt
 Christum honoraret, quia ipse suorum progenitorum honor fuit
 & gloria. In alijs enim nobilitas à parentibus descendit in filios:
 filij nobiles sunt, quia patres nobiles fuerunt. Hic è cōtra patres 16
 antiqui omnem nobilitatem à Iesu Christo, Dei filio acceperunt,
 & hic legitimus est eorum verborum sensus Apocalypsis. Vicit
 Leo de tribu Iuda radix Dauid, Videtur enim Dauid potius Chri-
 sti radix fuisse, quia ab eo Christus, secundum carnem duxit ori-
 ginem. Verum quia bonum omne Dauid à diuino redempto-
 re accepit, ideò à Spiritu sancto radix Dauid elegantissimē ap-
 pellatur. Non igitur Christi genealogia scribitur, vt ideò honore-
 tur, sed necessarium fuit, vt Hebræis verus hic esse Messias à ge-
 neratione Abrahæ & Dauid in lege promissus probaretur. Hinc
 magnum sacræ scripturæ mysterium intelligetis, quòd cūm reue-
 laret Deus sancto Noe, mundi per diluuium, euerfionem, non le-
 gitur rogasse vir sanctus Dominum, vt peccatoribus ignosceret.
 At cum diceret Deus Moysi, Cerno quod populus iste duræ cerui 17
 cis sit, dimitte me, vt irascatur furor meus contra eos, & deleam
 eos: faciam quæ te in gentē magnā, tamē quamuis Deus illis maio-
 rem & meliorē populum polliceretur, vehementer eum orabat, vt
 populo illi ignosceret: ita vt veniam tandem sit precibus cōsequu-
 tus. Quæ igitur causa est, cur Noe mundi vniuersi ruina instante
 Dei misericordiā non precatur, Moyses verò pro vnius tantum
 populi euerfione, tanto cum affectu orat, quamuis alium illi po-
 pulum, cuius esset dux, Deus polliceretur? Causa hæc fuit, quia
 tempore Noe nondum Deus promiserat ex aliquo genere deter-
 minato humanam se carnem assumpturum: at tempore Moysis

1211

18 iam promiserat Abrahæ generationem mundum esse redemptu-
 ram, cum dixit. In te benedicentur vniuersæ cognationes terræ *Gene. 12.*
 Quare vt hoc fieret, & in ea generatione, ideò tãto cum affectu
 pro eo populo Moyses orabat. Vt igitur promissionem hanc &
 aliam, quam deinde fecit sancto Dauid impletam iam esse D.
 Matthæus ostenderet: ideò omnes istos patres recensuit ab Abra-
 ham vsque ad sanctissimam virginem, *De qua natus est Iesus.*

Cū numerus aliquis supputatur, summa in fine apponi solet: *Simile.*
 ita sanctus Euangelista cū in hoc Euangelio tot Patriarchas, &
 Prophetas enumerasset, in fine quasi omnium virtutum & per-
 fectionum summam posuit sanctissimā virginē, de qua natus est
 Iesus. Hanc ob causam eam talē effecit: & ita Salomon ait, de ca- *Prouer. 3.*
 lesti illa muliere, de qua ibi loquitur, de vltimis finibus pretium
 19 eius, quia re vera ex vltimis duobus finibus, qui sunt Deus & ho-
 mo sanctissimæ huius mulieris præstātia cognosci potest. Homo
 rerum corporalium finis est, Deus est vltimus hominis finis & an-
 geli. In his duobus finibus quæ nam sit sanctissima virgo cognos-
 citur, quia mater electa fuit Iesu Christi, veri Dei & veri hominis
 & vt sola ad altissimā hanc dignitatē electa fuit, ita omnibus san-
 ctis fuit virtute sublimior. Quare explicans D. Bernardus verba *D. Bern. sup.*
 illa Ecclesiastici. In plenitudine sanctorū detentio mea, ait: quod *illa. ver.*
 supra omnium sanctorum perfectiones singularissima hæc vir- *Eccles. 24.*
 go fundata fuit: & omnes illorum perfectiones in ea tanquam in
 compendio includuntur. Imo etiam perfectiores in ea sunt, quam
 in illis, hoc significauit tabernaculum illud, quòd Deus fieri ius-
 sit, cui omnes offerre voluit. O Deus maiestatis infinitæ: tu qui *Exod. 25.*
 20 diues es, & potens, vt tabernaculum tibi fiat tributa imponis? Tu
 ne eges tributis? Si mundi Reges hoc iuberent, qui vt egere se
 ostendant, quotannis tributa renouant noua & inaudita, mirum
 non esset. Tu verò qui egere non potes, cur pro tabernaculo fa-
 bricando tributum petis? aurum, argentum, margaritæ, Indiæ, &
 vniuersus orbis est tuus, & pro tabernaculo ipsa smet animalium
 pelles, & caprarum pilos petis? Hoc nimirum tabernaculū illius
 figura est, quæ vnigeniti mei filij mater futura erat, & quia virtu-
 tes omnes omniū sanctorū habere debebat: ideò iubeo, vt omnes
 pro hoc sanctuario offerāt. In ea futura erat patriarcharū fides pro
 phetarum veritas, iustorū gratia, sacerdotū religio principū iusti-
 tia, ducum fortitudo: & omnia in perfectiori gradu. Notare autem

K 4

VOS

vos volo mysterium quoddam animaduersione dignum, quod tota
 pro eo tabernaculo obtulerunt, ut plurima super fuerint: ita ut cum
 sacerdotes avari non essent monuerunt populum ne plura offer-
 ret. At nonne diximus quod dona illa beatissimæ Dei matris, vir-
 tutum figura erant quæ ergo virtus inuenitur in ea superflua? quid
 in alijs sanctis inueniri potest, quod in ea non inueniatur perfe-
 ctius? Dico in sanctis virtutes quasdam esse necessarias, quæ eius
 sunt perfectioni superflua. Contritio virtus quidem necessaria est
 nobis omnibus qui peccamus: at sanctissimæ cælorum reginæ que
 nunquam peccauit superflua est. Culpæ confessio, suo tempore
 necessaria est: at columbæ huic immaculatæ superflua fuit. Satis-
 factio ijs, qui aliena possident necessaria est, at quæ nec minima
 quidem in re proximis suis dâno fuit, ei hæc virtus superflua fuit:
 & hoc per ea dona, quæ in tabernaculi oblatione super fuerunt, si-
 gnificatum est: & ita quemadmodum cum Dei sanctuarium sit, &
 mater eam sine actuali culpa fuisse fatemur: ita etiã eandem ob cau-
 sam ab originali fuisse liberã cõuenientissimè dicimus. Ita ut me-
 rito verba illa dicere possit, quæ seruus dixit Iob. Chaldæi fecerunt
 tres turmas, & pueros percusserunt gladio: & ego effugi solus, quæ
 ut intelligatis notandũ est, quod ait Ecclesiasticus: Quasi rōphæa
 bis acuta omnis iniquitas. Duplicem habet aciem ens iste, vna
 corpus, altera animam lædit, vel bis acuta est, quia gratia priuat
 & gloria. Ensis est tam acutus, ut vix sentiatur vulnus, dum ea de-
 lectatione vulnerat, quam in se peccatum habet. Hoc ense pug-
 nat diabolus: & ideò cum nos in tanto periculo versari Deus vi-
 deret, alium nobis dedit ensem, quo aduersus hunc hostem pugna-
 remus: & hic est diuinum verbum, de quo D. Paulus, Assumite gla-
 dium spiritus, quod est verbum Dei. Ideò auditis fratres sermo-
 nes, ut diuinum verbum in vestra memoria tanquam ensis in va-
 gina inclusum remaneat: & tunc cum diabolus ferire vos vult ex-
 trahatis, si vos superbia tentat, defendite vos ea sententia, qui se hu-
 miliat exaltabitur. Si sensualitate aut auaritia: defendite vos ea
 sententia. Omnis fornicator, immundus, aut auarus non habebit
 hæreditatem in regno Christi, & Dei. Si tentat gula, defendite
 vos ea sententia: nisi poenitentiam egeritis omnes simul peribit-
 is. Hoc est ensem extrahere, ut inimici propulsetis iniurias. Sed
 quemadmodum aliqui sunt adeò timidi, ut quamuis ense præcin-
 sti sint, educere tamen eum è vagina non audent, quamuis hostis

Iob. 1.

Eccles. 21.

Ephes. 6.

Luc. 18.

Ephes. 5.

Luc. 13.

24 eos persequatur, & vulneret: ita nonnulli sunt, qui quamuis plu-
 rimas sacræ scripturæ sententias optimè sciant, ijs tamen cum
 opus est uti nesciunt. O timidi & pusillanimi, nonne vinci vos
 & vulnerari pudet, cum optima habeatis arma, quibus vos defen-
 dere possitis? at caute ne vobis Deus arma eripiat, eò quòd ijs uti
 nolueritis, poena enim solet Dei esse æquissima permittere, ut qui
 scientia ad suam vtilitatem uti noluit, eam amittat, & in errores
 incidat. Ut affirmat Dauid, auertisti adiutorium gladij eius, & *Psalm. 88.*
 non es auxiliatus ei in bello. Diximus igitur peccatum esse gla-
 dium & quemadmodum Chaldæi fecerunt tres turmas, & pueros
 percusserunt gladio, ita dæmonum artificio tria peccatorum gene-
 ra facta sunt originale mortale & veniale: quãuis veniale proprie
 nõ vulneret nisi leuissimè: ita ut pungat potius quã vulneret. Ut *Simile.*
 25 cum mulier acu pungitur non ideò impeditur, ut opus suum non
 possit efficere quamuis non ita facile, ut antea: ita etiam pecca-
 tum veniale ita pungit animam, ut eam tanta cum facilitate
 & delectatione operari nõ sinat. Originale verò & mortale vtrũ-
 que hominem efficit ut irã filius sit, & gloriam amittat: quamuis
 magnum sit discrimẽ inter eos qui propter mortale, ab ijs, qui pro-
 pter originale eam amittunt. Et ita de his dici potest, quod dixit
 Hieremias, melius fuit occisis gladio, quã interfecis fame. Nam *Thren. 4.*
 qui gladio occiditur, semel tantum moritur, at qui fame, millies
 moritur: ita de his, qui in peccato mortali moriuntur fame inter-
 fici dici potest, quia millies in inferno moriuntur: alij verò, qui in
 originali moriuntur, vna tantum morte moriuntur, quæ est Dei
 visione carere. Has igitur tres turmas fecerunt dæmones, & omnes
 26 gladio percusserunt, quia omnes contraxerunt saltem peccatum
 originale & venialiter peccauerunt. Paucissimi autem à mortali
 liberi fuerunt. Solus purissimæ virginis spiritus dicere potest?
 Chaldæi, id est, dæmones percusserunt omnes gladio, & euasi ego so-
 lus, solus ab omni peccato liber effugi. Et optimè sequitur ex
 eo, quod peccato actuali caruerit, originali etiam caruisse, ut
 paulò ante dicebam, cum de illis verbis Iob agere cœpi. Quod ar-
 gumentum est D. Augustini, quò probat si Christus Redemptor
 noster originale habuisset peccatum, actuale etiam habuisset, &
 ideò non habuit actuale, quia non habuit originale.

Probatur præterea istud, quia cælestis regina non habuit
 originalis peccati sequelas. Pro quo est notandum, quòd duo

K 5 sunt

sunt sequelarum genera: alia, quæ nobis vt mereamur adiumen-
to sunt: vt fames, sitis, labor & mors, & has Christus, Redemptor
noster habere voluit, vt ijs nos redimeret. Suam etiam sanctissi-
mam matrem eas habere voluit, vt maioris meriti causa essent.
Alia sequela sunt, quæ impedimento sunt, vt ignorantia & sen-
sualitatis rebellio. Has non habuit sanctissima virgo, vt ait B. Au-

B. August. 14. *lib. de ci- uir. Dei. cap. 4.* *Prouer. 17.* *Eccl. 3.* *Tob. 9.* *1. Reg. 10.*
gustinus, Probatum idem, quia maxime ad Christi Redemptoris
nostri honorem pertinebat matrem suam, quam maximè pote-
rat honorare, quia in Prouerbijis dicitur: gloria filiorum patres eo-
rum & alibi, gloria hominis in honore patris sui, dedecus filij pater
sine honore. Et ita laudam⁹ filios propter patres vt fecit Gabellus
ille Tobia, qui dixit Tobia iuueni, benedicat te Deus Israel quia
filius es optimi viri & iusti, & timentis Deum, & eleemosynas fa-
cientis: Saul autem vt filium suum Ionatham iniuriosè appella-
ret: vocat filium mulieris vltro virum rapientis. Cùm igitur Dei
filius sola voluntate talem qualem ipse voluit matrem suam ef-
ficere potuerit: cur non ab omni peccati genere puram fecisse fa-
tebimur? Si Deus tantam vobis potentiam concederet, vt vnus-
quisque matrem sibi suam faceret, qualem obsecro faceretis: non-
nè perfectissimam, & purissimam? cur igitur matrem suam non
ita faceret Deus, qui parentum honorem nobis tantopere com-
mendauit. Reliquum igitur est, quòd cum Deus hanc cælorum
reginam tantopere honorauerit: nos etiam eam quantum in
nobis est, honorare studeamus eius nos tutelæ, & pa-
trocinio committamus, vt nobis in nostris neces-
sitatibus faueat. Et gratiam nobis à Deo obti-
neat, qua acquiritur gloria, ad quam
nos perducatur Iesus eius fi-
lius, Amen.

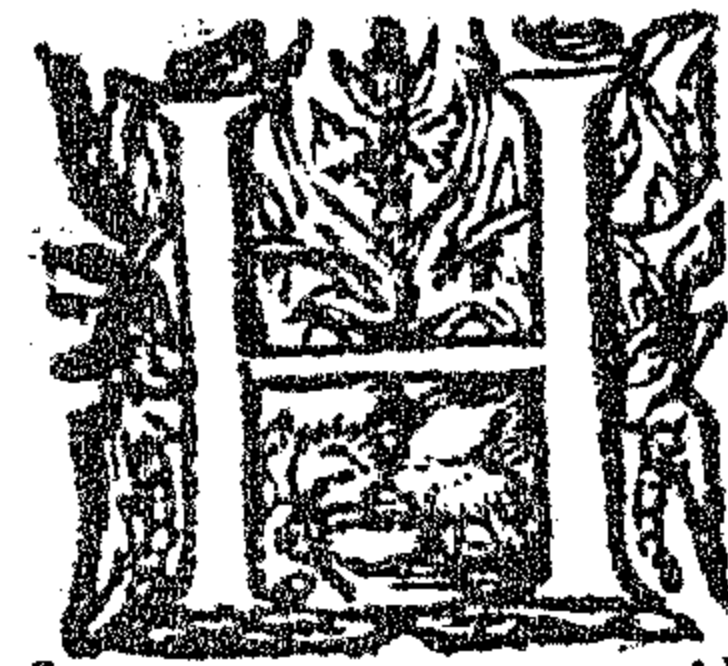
In

In eodem festo immaculatę

Conceptionis virginis Mariæ

CONCIO TERTIA.

*Liber generationis Iesu Christi, filij David, filij Abra-
ham, &c. Matth. 1.*

Vius Euangelij enarrationi, in qua sanctus Euā-
gelista per tot patriarchas, reges, & prophetas
paulatim ad Ioseph & Mariam delabitur, opti-
mè verba illa Cantorum conueniunt: vbi ait *Cant. 2.*
sponsa, quæ est sancta Ecclesia. Ecce iste venit sa-
licis in montibus, transiliens colles. Montes & colles, per quos ve-
nit cælestis sponsus, sunt hi patriarchæ & patres, quos hic recenset
sanctus Euangelista: per hos ad montem virginalem peruenit,
de quo antea dixerat Habacuc: Deus ab austro veniet, & sanctus *Habacu. 3.*
de monte Pharan. Ab austro, id est è Bethlehem. Et pro monte
Pharan, verterunt septuaginta interpretes, de monte vmbroso, id
est, de monte arboribus denso, & idè vmbroso. Hic mons est sa-
cratissima virgo, omni arborum genere, id est, virtutum plenus,
quem Deus diuina sua gratia & fauore obumbrat. Hoc signifi-
cavit angelus dicens, Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus *Luc. 1.*
altissimi obumbrabit tibi: vbi notandum est, non dixisse veniet,
sed superueniet: quia in instanti suæ conceptionis in eam venit, &
sua diuina virtute illi obumbravit, postea noua gratia & virtute
superuenit. Sæctus Esaias ait: sub vmbra manus suę protexit me. *Esai. 49.*
Quibus verbis Ecclesia gloriosum Baptistam honorat. Hoc autè
nomè vmbra, aliquando protectionē & fauorem in sacra scriptu-
ra significat: & sub vmbra alicuius esse, est ab eo defendi & prote-
gi: vt vmbra eos, qui sub ea sunt à solis calore defendit. Et ita in ea
Iudicum parabola, ierunt ligna, vt vngerent super se regem cū ele-
gissent rhānū, dixit eis: si vere me regē constituisstis venite, & sub *Iudi. 9.*
vmbra mea requiescite, id est sub mea protectione. Et in Threnis *Thren. 4.*
dicitur, spiritus oris nostri Christus Dñs, captus est in peccatis
nostris, cui diximus in vmbra tua vinemus in gentibus. Per ma-
nu

Arist.

Psalms. 43.

Iob. 3.

Ioan. 1.

Stmile.

num autem Dei filius in sacra scriptura significatur: quia ut manus est instrumentum quo operamur (& ideo vocat eam Aristot. instrumentum instrumentorū) ita filius Dei manus Dei est, quia omnia per ipsum facta sunt. Huius igitur manus umbra est diuinus eius fauor. Quæadmodū verò res, quæ umbram facit, ea melius propinquiores quàm remotiores defendit: ita æquum est, ut fateamur potentissimam hanc patris æterni manum, perfectius sanctissimam hanc virginem protexisse, ac defendisse, quàm cæteros omnes sanctos quia cæteris omnibus propinquior fuit, cū eius mater fuerit. Si igitur alij sancti, ut Diuus Ioannes Baptista, & Hieremias in matrum suarum utero huius diuinæ umbræ, & protectionis virtute sanctificati fuerunt: sequitur quia hæc sanctissima mater propinquior erat, & magis ab hac umbra protecta fuit, plusquam sanctificatam fuisse. At hoc est fuisse præseruatam. Ad hanc diuinam manum fratres dilectissimi omnes accedere curemus, ut cælestis fauoris umbra nos protegat, & concupiscentiæ ardorem extinguat. Sed scire vos æquum est, quod ut bona umbra inuenitur: ita etiam mala inuenitur, quæ est peccatū, de qua dicitur, cooperuit nos umbra mortis. Hac umbra mala omnes filij Adam in suæ conceptionis instanti cooperiuntur: ita ut de ijs dici possint verba illa Iob, obtenebrentur stellæ caligine eius, expectet lucem & non videat, nec ortum surgentis auroræ. Stellæ omnes, id est, omnes animæ hac originali peccati umbra obscuratæ sunt, sola vera illa lux, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum Christus Redemptor noster ab hac umbra liber fuit natura, quia nō est conceptus ex viro & ita quamuis Deus non fuisset, originali tamen culpa caruisset. Et ortum surgentis auroræ. O aurora pulcherrima virgo sanctissima, mater gratiæ aurora lucēs, ex qua ortus est Sol iustitiæ Christus Deus noster neq; te mala hæc peccati umbra tægere potuit. Ortus tuus, id est, principiū tuū, est, tua conceptio, ab his tenebris liber euasit. Et quoniā stellæ omnes, id est, omnes filij Adā hac umbra obscurati fuerunt, quāuis postea per baptismum illuminati sunt, plurimæ tamen imperfectiones in ijs remanserunt. Cum ligna incenditis, quæ flammam magna cum difficultate concipiunt, sed fumum & humorem emittunt, statim dicitis: hæc ligna ex umbroso aliquo loco excisa sunt, in valle aliqua humida & umbroso nata sunt: nam quæ in sublimi loco nascuntur, & soli ex

posita

7 posita sunt, statim excitant flammam. Fructus etiā qui in umbratis locis confiti sunt, nunquā maturescūt, semper acerbi esse solēt & insipidi: ita etiā omnes homines, qui in peccati originalis umbræ concepti sunt quamuis interdum virtutis lucem emittāt, multarum imperfectionum fumo miscetur, & bonorum operum fructus sapore & maturitate carent: quam habuissent, nisi in ea peccati umbra conciperentur. Hoc est, imperfectiones omnes, quæ in sanctis viris sunt, à peccato originali promanant. Hinc intelligetis, quam inique faciāt iij, qui aliquas iustorum imperfectiones admirantur. Videtis aliquem, qui diuina sacramenta frequentat, qui rerum cælestium contemplationi vacat: si in leui aliqua re offendit obstupescitis, & statim dicitis, nonne vides ut irascitur? ut indignatur? nonne audis quàm aspere respondeat? At quomodo, putatis ne hominem non esse? Adā filium non esse? Magnum Dei beneficium est posse illum se à peccatis mortalibus diuino fauore abstinere, & admirabili prouidentia venialiter eum interdū Deus peccare permittit, ut infirmitatē suam cognoscat. Ita dicebat Iob, si peccaui, & ad horam pepercisti mihi, cur ab iniquitate mea mūdum me esse nō pateris? id est, si grauiora peccata mea misericorditer condonasti, cur à minoribus delictis purus esse nō possum? cur in ea me prolabi sinis? Hoc Deum efficere dico in maiorem nostrā vtilitatē. Non dico, ut negligentes sitis, & venialia peccata parui faciatis: quia (ut Ecclesiasticus ait:) qui timet Deū nihil negligit. Sed ne Dei serui nimia tristitia obruantur, cū se imperfectionibus subiectos vident, & eas tam facile superare nō possunt. Vos autem miseri peccatores: qui quotidie tot peccata mortalia committitis, si vosmetipsos non admiramini: cur mirū vobis videtur, si iustus venialiter aliquando peccat? Originalis peccati reliquiæ sunt, & earum aliquæ in hominibus etiam in gratia confirmatis inuentæ sunt. Et quia mala hæc umbra non vidit ortum surgentis auroræ: hinc factum est, ut omnia immaculatæ huius virginis opera perfectissima, & suauissima fuerint. Videtis igitur quid inter vtramque umbram interfit? peccati originalis umbra, omnium malorum fons & origo est, bona autem quæ est Christi Dei filij fauor & protectio omnium bonorū causa est. Et hinc tot in hanc purissimam virginem bona prouenerunt, ut mysticè dixit propheta Esaias verbis obscuris: primo tempore alleuiata est terra Zabulon & terra Nephthali, & nouissimè ag-

graua-

grauata est via maris. Primo tempore, id est, in principio redemptionis generis humani alleuiata est terra Zabulon & terra Nephthali: per has duas terras sanctissima virgo significatur in varijs temporibus. At nonne Diuus Matthæus ait hoc loco esse ex tribu regali Iuda, quomodo ais esse è Zabulon & Nephthali: dico illud esse secundum carnem, hoc secundum spiritum: quia Zabulon significat domum fortitudinis, & huiusmodi fuit purissima virgo in sua conceptione, vbi cadimus omnes diuina gratia deficiente, quæ est animæ fortitudo. Nephthali significat rem latam & amplam. Et hoc in sanctissima eius morte factum est, cum tam in anima, quam in corpore ineffabili gloria amplificata est. Ait autem propheta quod abstulit Deus onus de terra Zabulon, & onus de terra Nephthali, quia duo sunt onera grauissima, quibus omnes premimur: priori quidem in vitæ huius ingressu, quod est originale peccatum, & poenas quas secum adducit. Alio verò in egressu quod est mortis amaritudo redire hæc corpora, quæ tantopere amamus in puluerem & vermium escam fieri. Hæc duo onera non abstulit omnino sanctissimæ virgini, sed alleuiavit: partem abstulit, partem reliquit. In ingressu abstulit partem, quia eam culpa liberauit, reliquit partem, quia poenas, famem scilicet, sitim, & laborem reliquit. In egressu reliquit partem, quia mori permisit, abstulit partem, quia noluit eius sanctissimum corpus dolorem vllum sentire, neq; mutari in puluerem: & ideò ait, alleuiata est terra Zabulon & terra Nephthali, & nouissime aggrauata est via maris. Christus Redemptor noster est via in mari huius mundi, Beati illi, qui per hanc viam ambulabunt, quia nulla alia est quæ nos deducat ad patrem. Hæc via aggrauata fuit doloribus, tormentis & morte: vt eius mater sanctissima à peccato originali, à mortis doloribus & à corruptione liberaretur. Onus ipse assumpsit, & quamuis cum ea concepta fuit, Redemptor noster nondum mortuus erat, propter mortem in diuina mente præuisa, hoc ei beneficium factum est, Ex hoc igitur monte vmbroso, aiebat Habacuc venturum esse Deum & in Bethlehem nasciturum. Et hoc est quod hic ait sanctus Euangelista *De qua natus est Iesus.*

Res est profecto animaduersione digna tanta cum diligētia sacros Euāgelistas vel (vt melius dicam) Spiritum Sanctū. D. Ioannis Baptistæ vitam scripsisse, conceptionis eius nuntium, sanctificatio-

13 cationem, ortum, mirabilia, aquæ in eius circuncisione & nominis impositione acciderunt: in desertum cum puer adhuc esset secessionem, vestitus asperitatem, & ipsummet cingulum quo præcingebatur, cibum, potum, baptismum, mortem, sepulturam: ita vt studiosè Spiritus Sanctus eum nobis in Euangelio depictum proponere voluisse videatur, vt eius sanctitatem intelligeremus. De hac verò sanctissima cælorum regina quæ Seraphinos superat puritate, nihil fere scribunt Euangelistæ, & hoc ipsum quod scribunt, tanta cum breuitate: vt admirationem pariat. Cum de Baptista loquuntur longissimi sunt, cum de beatissima Dei matre loquendum est, propè obmutescunt. Non caret hoc mysterio. Causa enim est, quia Diuus Ioannes natus est, vt de Christo Redemptore nostro testimonium daret: vt digito eum nobis ostenderet, vt expressè de eo ait Diuus Ioannes, fuit homo missus à Deo cui nomen erat Ioannes, hic venit in testimonium, vt testimonium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum. Et ita necesse erat, vt eius ortus & vita admirabilis hominibus cognita esset, vt fidem eius testimonio præstarent. Et hanc vitæ sanctitatem prædicari in mundo opus erat non minori cum authoritate, quam ea, quam Spiritus Sanctus suis Euangelistis dedit, vt talis fuisse crederetur ille, qui à Deo erat ad hoc munus electus. At vt de sacratissima virgine maiora, & perfectiora crederentur, satis fuit hæc verba scripsisse, *De qua natus est Iesus.* Hinc Christiano animo philosophari & contemplari licet, omne illud quod virtus Dei non est, nec Christi, minus esse eo, quod in hac sanctissima virgine reperitur. Vt Diui
15 Ioannis virtutes credam, Spiritus Sancti testimonium necessarium est, sed vt credam quantum hæc diuina mulier præstet, Ioanni, omnibus sanctis & omnibus cæli Hierarchijs, satis est vt dicat Spiritus Sanctus, *De qua natus est Iesus.* Mulieres quæ exigui sunt corporis egent foccis altioribus, quos [vulgo chapines] vocamus, quæ verò maiori sunt corpore & cæteris per se ipsæ eminent duorum vel trium digitorum focculis contentæ sunt: alij sancti vt D. Ioannes, Diuus Petrus, Diuus Paulus, ne eorum virtutes & merita ab hominibus ignorarentur, necesse fuit, vt de ijs ea omnia sacra scriptura scripserit, quæ scribit: at de sanctissima virgine quamuis nihil præterquam hæc verba, *De qua natus est Iesus*, scriptum extaret, sufficeret, quia in illis quæ dici possunt, omnia,

Ioan. I.

Simile,

omnia continentur, imò ea etiam, quæ nec humana, nec angeli-
 16 ea lingua possunt explicari, nihil dixi: Matris Dei nomine com-
 prehendi dico, quod nec humano nec angelico intellectu compre-
 hendi potest. Quia Deus, cuius illa mater est, intellectus omnes
 creatos tantum excedit, ut neque cum fide, nec sine fide clara vi-
 sione intelligi vlla ratione possit qualis quantusq; est, solus ipse se
 ipsum intelligit & comprehendit. Mater relatiuum est ad filiũ,
 filius est infinitus: igitur mater Dei dicit quandam infinitatem,
 ex quo eius excellentia infertur, cum ad altissimum hunc fi-
 nem electa fuerit. Homines sæpe eos eligunt ad officia & digni-
 tates, qui ijs indigni sunt, & hinc in sæcularis & Ecclesiasticæ rei-
 publicæ gubernatione tanta perturbatio, quia propriæ utilitatis
 & lucri cupiditas eo deuenit: ut quemadmodum ait Esaias apprehendat scilicet vnusquisq; fratrem suum & domesticum patris
 17 sui. Quæ maxima est iniustitia: nõ enim eligi debet, qui tibi vide-
 tur, sed ut dicitur, eum constitues regẽ, quem Dominus Deus tuus
 elegerit. Dixerunt Hebræi ad Samuelem, constitue nobis regem,
 ut iudicet nos sicut vniuersæ habent nationes: & cũ hanc ob cau-
 sam sanctus vir tristis esset, dixit ei Deus: non te abiecerunt, sed
 me, ne regnem super eos. Imo hoc ipsum Samueli displicebat: ita
 eos Deum contemnere. Ex quo patet indignatum esse Deum,
 non quia regem petierunt (hoc enim licebat eis) sed quia eorum
 finis erat propria libertas, non Dei honor, & iustitiæ conseruatio,
 & ita non dixerunt, da nobis regem, ut cum zelo Dei seruitium
 vltèrius profèquatur, sed da nobis regẽ, sicut vniuersæ habent na-
 tiones. Regem volebant, ut gentilium more viuerent: regem qui
 prophanis eorum desiderijs morẽ gereret. Hæc vna est ex maio-
 18 ribus rerũ publicarum miserijs, ex qua plurima mala nascuntur:
 ut eligant homines mali alios malos, & sibi similes, ut eos in sua
 illa viuendi libertate viuere sinat. At non ita Deus elegit sed sem-
 per meliores: Quare talem sibi matrem elegit, ut dicat Diuus An-
 selmus, de cuius virginẽ ea puritate nitere, qua maior sub Deo ne-
 quit intelligi. In omnibus sciẽtijs primũ aliquod principiũ poni
 inuenistis, ex quo cætera probantur, & eiusdem scientiæ conclusio-
 nes deducuntur: ita Spiritus Sanctus hoc nobis tanquam pri-
 mum principiũ posuit, De qua mater est Iesus. Vt si mysteria & ve-
 ritates scire optatis, ex hoc principio deducere possitis. Hinc de-
 ducitur sine peccato fuisse conceptam, cum ad finem hunc præ-
 stantissi-

Esai. 3.

Deut. 17.
1. Reg. 8.S. Ansel. li.
cur Deus ho-
mo.

19 stantissimum electa fuerit. Cum referret Dauid impensas in ædi-
 ficiũ templi præparatas, & vniuersum populum hortaretur, ut
 quæcunq; posset offerret, addidit causam dicens: opus enim grã
 de est, neq; homini præparatur habitatio, sed Deo. O quam ad-
 mirabilis doctrina hinc deduci potest, æquum scilicet esse, ut in
 operibus illis, quæ propter gloriam & honorem Dei facimus, di-
 ligentissimi simus. Magna est enim cõfusio videre, quanta cum
 solitudine humana, quanta cum negligentia diuina fiant.

Cuiusuis artis artifex omnes intendit vires, ut opus suum pri-
 matum inter cætera teneat. Quot excogitant, ut homines dele-
 ctent, vestium tot varia & diuersa genera pretiosissima, vasa au-
 rea & argentea tanto cum artificio elaborata, vitrea tanta cũ ele-
 gantia conflata: ut iam aurea aliquo modo excedant. Diuina ve-
 20 rò opera tanta cũ molestia & fastidio faciũt, ut coacti quodam-
 modò ea facere videantur. Si auditis missam quæ opus Dei est,
 vbi altissimum illud mysterium celebratur, quamuis sacerdos fa-
 cie ad vos conuersa moneat vos, dicens: Dominus vobiscũ, vos
 tamen non cum Deo, sed cum Sathana estis, cum pecunia, cum
 concubina: & tandem vbi cor vestrum habetis. Quid dicemus
 de inquietudine & animi distractione, qua sermones audiuntur?
 de imperfectione qua omnia pietatis opera fiũt? ò infelices ho-
 mines, nonnè cogitatis quod opus grã de est, & quod non homi-
 ni præparatur habitatio, sed Deo? non ea saltẽ diligentia in rebus
 diuinis vteremini, qua in humanis vtimini? O sancte Dauid
 quàm diuersè tu id agebas, qui dicebas: fortitudinẽ meã ad te cu-
 stodia. Quicquid possum, quicquid in me boni est, tibi Domine
 21 custodio, ut tibi eo seruiam. Neq; hoc multũ est, cum peccatores
 fortitudinẽ suã, sanitatẽ, diuitias, ingeniũ, quicquid habent totũ,
 diaboli seruitio dicauerint, qui eos æternis tormentis remunera-
 bit. Si igitur Dauid videbantur omnes illæ impensæ, quas ad tẽ-
 pli ædificiũ præparatas habebat satis nõ esse & omnes hortatus
 est, ut offerrent donaria, quia nõ homini, sed Deo præparabatur
 habitatio: quæ igitur dona, quas diuitias spirituales æquum erat
 sanctissimam hanc virginẽ habere, ut Dei mater esset? opus enim
 grande erat, & non homini præparabatur habitatio, sed Deo.
 Ad hunc sensum particulari quadam ratione verba illa appli-
 cari possunt, quæ dixit Dauid. Tu cognouisti omnia, nouissima
 & antiqua, tu formasti me, & posuisti supra me manũ tuã. Existi-
 Aduent. L mate.

1. Paral. 29.

simile.

Psal. 58.

mate verba esse quæ sanctissima virgo Deo dicat: tu Dñe cogno-²²
uisti omnē senectutē, quæ peccatum est. Nulla est senectus, quæ
magis hominē debilitet, & infirmū reddat, quàm peccatū. Cum
igitur peccatū hominum cognosceres, cognouisti etiam nouissi-
ma, id est, renouationē hominū; & statuisti quomodò renouādi
erāt per incarnationē, vitā, & mortē vnigeniti filij tui, per laua-
crū regenerationis & renouationis Spūs sancti, quem effudit in
Ad Tit. 3. nos abūde per Iesum Christū Saluatorē nostrū ait D. Paulus. Et
propterea tu formasti me: & posuisti super me manū tuam. Oīa
quæcūq; sunt formauit Deus, & super oīa posuit manū suā: sed
particulari quadā ratione hoc de sanctissima virgine dici potest
ob singularia beneficia, quibus eā Deus ornauit: præcipuē Dei
manuū opus appellari potest, & ita de ea canit ecclesia. Et dixit²³
Eccles. 24 mihi creator omniū & qui creauit me requieuit in tabernaculo
meo. Cur virgo sacrata postea quàm Deū creatorē vocasti om-
niū rerū addis statim: & qui creauit me? cur hāc creationē à cæte-
rarū rerū creatione distinguis? vt nimirū significaret creationem
suā aliarū rerū creatione fuisse præstatiōrē, cū in ea Dñs tā singu-
laria ei dona & beneficia cōmunicauerit; cū propter finē hunc tā
illustre & nobile eā creauerit. Ex quo (vt diximus) sanctissimæ
eius conceptionis puritas infertur. Quod vt clarius intelligatis
quomodo hoc ex eo principio deducatur: notate verba illa, quæ
1. Tim. 1. dixit D. Paulus, vnus mediator Dei & hominū homo Christus
Iesus, qui nos liberauit à morte & consecutus est gratiā à patre,
quæ est vita animarū. Ex quibus verbis format Scotus efficax
argumētū. Nā cū Christus Dei filius perfectissimus redēptor sit,
Scotus in. 3. vt D. Paulus eo in loco vocauit dicēs, vnus mediator, id est, perfe-
d. 3. q. 1. ctissimus; cōueniebat, vt vnā saltē animā, perfectissimē redime-
ret quia artifex perfectissimus nō vocatur, nisi vnū saltē opus in
sua arte perfectissimū facit. At Christi Redēptoris nostri mod⁹,
quo nos redemit perfectissimus nō fuit, quia redemit nos cū iam
captiui essemus, qui minus perfectus est redimendi modus: duo
enim sunt redēptionis genera, vnū est redimere aliquē, qui capti-
uus iā sit, aliud est redimere antequā ille captiu⁹ sit, quā priori per-
simile. fectius est. Nā dicite obsecro si cum rex aliquis nauigaret, Turcæ
eius nauē inuaderēt, vt eū captiuū facerēt, Regis autē milites cum
opē ferre deberēt, dicerēt, si nam⁹ eū captiuū duci, & postea redi-
memus & ita fieret, duceretur Rex captiuus, ferro oneratus, ab ho-
stib⁹ cōtēpt⁹, & irrisus: si eo tēpore cū eū captiuare volebāt, sui eo

25 periculo liberassent, certū est hoc perfectius esse redimēdi genus
ita dicimus perfectiorē esse redēptionē, præseruare animā ante-
quā culpæ captiua fiat, quàm cū iā captiua est à diabolo con-
tēpta & irrisa, iustificare: quemadmodū medicinæ perfectiores
illæ sunt, quæ à morbo præseruāt, quàm illæ, quæ sanāt. Hāc autē ap-
pellari redēptionem patet ex illo Dauid, Deus redimet animam
meā de manu inferi & alibi, Eruiisti animam meā ex inferno infe-
psal. 48,
psal. 84. riori. Nā Dauid nunquā fuit in inferno inferiori, sed in limbo, &
ita ait D. Hierony. q̄ Abrahā fuit redēptus de Hur Chaldeorū
in quo frater eius fuit cōbustus. Cū itaq; hic perfectior sit redimē-
di modus cōueniebat, vt diuin⁹ Saluator perfectissimū redēpto-
rē se esse ostēderet, animam saltē vnā perfectissime redimere, &
si aliqua hoc modo redimēda erat, nulla æquius redimī poterat,
26 quā eius sanctissimæ matris. De Germanis in historijs legitur, q̄
cū pugnaturi erant, stabant à tergo vxores in curribus eos ad pu-
gnam clamoribus hortantes: eia viri fortes pugnate fortiter, vin-
cite nē nos Romanorum captiuas videatis. Quæ voces tātos illis
animos addebāt, vt cū iam inclinaret acies & propē vincerentur
facto impetu in hostes ruerēt & victoriā p̄pe iā desperatā repor-
tarēt, & hoc faciebāt ne eorū vxores in hostiū potestātē captiuæ
venirent. Nā quāuis scirēt eas se redimere posse, nē tñ ea ignomi-
nia afficerētur, occūbere in acie liberi malebāt, q̄ si hoc gētiles fa-
ciebant, quid vnigenitū Dei filiū facere æquū erat, nē eius mater
nē pūcto quidē tēporis captiua esset? Hoc significare vi-
dētur verba illa Ieremiæ. Torcular calcavit Dñs virginis filix Iu-
Thren. 1. da, idcirco ego plorās, & ocul⁹ meus deducēs aq̄as: quia lōgē fa-
ctus est à me cōsolator meus. Dñm ait calcasse torcular, quā cū dñs
mittit seruos suos, vt vuas in torculari calcēt, ipsum tanquā Dñm
27 calcare dicimus scilicet iubēdo q̄ si ipsemet calcet, calcare eum di-
simile. cimus tāquā seruū. Christus redēptor n̄r tāquā seruus, p̄ vniuer-
so humano genere calcavit in sanctissimæ crucis torculari formā
serui accipiēs at p̄ sua sacratissima matre & virgine filia Iuda cal-
cavit tanquam dñs antequam factus fuisset homo nondū actua-
liter patiendo sed iubendo (si sic dicere fas est) venturæ passioni,
& suis meritis præuisis animam eius, quæ sua mater futura erat,
præseruaret. Idē illi accidit, quod ei interdum accidere solet, qui
cū amici sui capiti ensem videat imminētē dū interponit se se,
simile. ictū ab amico ppulsat, & eovulneratur: & ita vt vulgo dici solet.

Leua el despartidor la peor parte, eodem modo in eo instanti, in 28
 quo sanctissimæ virginis anima creata fuit, iustitiæ suæ ensem
 pater æternus manu tenebat, vt eam vulneraret cõmuni illo cul
 pæ originalis ictu: interposuit sese eius filius, poenã in se ipso tan
 quam fide iussor recepit, vt postea eam in cruce persolueret, vt
 eius mater à culpa libera remaneret. Et ideò calcabat tunc, idest,
 redimebat tanquam Dominus iubendo, torcular virgini filia
 Iuda, cui ait sanctus propheta dominum adeò fuisse propinquũ,
 vt ploraret videns se eius respectu longè à Deo factum esse: Vbi
 docet nos quantum plorandum nobis sit, cũ videmus alios no
 bis in virtute præstare, non quia illi vincunt, sed quia nos vinci
 mur. Quod sanctæ cuiusdã inuidiæ genus est: quã habuisse se D.
 Paulus fatetur cũ ait: *AEmulor enim vos Dei emulatione.* Quia
 ipse solus optabat præstare q̄ cæteri omnes simul præstabant. O 29
 qui hoc virtutis desiderium haberet, de quo Spiritus sanctus ait:
*Pro iustitia agonizare pro anima tua. O verba vere diuina ago
 nizamini fratres charissimi, vt sanctos in virtute assequamini, vt
 peccatores agonizantur, vt eos quos sibi in humanis rebus præ
 stare vident, assequantur. Audite quid dicat B. Ioãnes. Quod vi
 dimus, & audiimus annũtiamus vobis, vt & vos societatem ha
 beat nobiscũ. Ac si diceret, nolite desperare, quia vos quoq; &
 martyres, & abstinentes, & sancti esse poteritis, cũ omnia in ve
 stra voluntate sint posita, si pro iustitia vultis agonizari.*

Sed vt ad rem redeam, notate obsecro, Sanctus hic propheta
 Ieremias, sanctificatus fuit in vtero, & tamen ait eo loco, plorare
 se, & aquas deducere, eò quòd longè factus esset à Deo, si cũ bea
 tissima virgine cõparetur. Ergo illa plusquã sanctificata fuit, &
 hoc est fuisse præseruatã. In quo ostēdit Dei filius perfectissimũ
 se esse Redemptorem, vt eum D. Paulus appellat cum ait: vnus
 mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, & ita etiã ait
 sp̄s de hac perfectissimè redēpta, vna est columba mea. Ego
 vnus mediator sum & tu vna es columba mea, ò verba amabilis
 sima, quanta cum suauitate in auribus huius mansuetissimæ colũ
 bæ resonarunt. Ex singulis verbis ratio deducitur efficacissima,
 vt pia hæc veritas cõprobetur, vt vna, idest, singularis quæ æqua
 lem non habet, & ideò de ea canit Ecclesia, nec primam similem
 visa est, neq; habere sequentē. Nam vt in cithara chordæ omnes
 binæ collocantur, præter eam, quæ prima vocatur: ita in hac mi
 litanti

2. Cor. .11.

Eccles. 4.

Ioan. 1.

Cant. 6.

simile.

31 litanti ecclesia, quæ Dei quodãmodo cithara est, iusti sunt chor
 dæ spiritus sancti concentu temperatæ, quæ singulæ alteram si
 bi sociam coniũctam habent. Nullus enim iustus inuenitur, qui
 alium sibi æqualem nõ habeat, aut meliorem, sola huius citharæ
 prima, quæ est sacratissima Virgo Maria Dei mater nullam sibi
 sociam, & parem habet, ipsa perfectissima omnium vna omni
 bus eminet. Filius eius vnigenitus vnus est, & singularis Redem
 ptor ipsa vna & singularis redempta: ipse vnus, ipsa vna, ille in
 nocentissimus, illa innocentissima. Quamobrem ipsemet de illa
 dixit: equitatu meo assimilauit te amica mea. Vbi septuaginta
 interpretes clarius transfulerunt, equo meo assimilauit te amica
 mea. Verbum diuinum equus est, cuius equus est sanctissima
 humanitas: huic equo, huic humanitati verbum diuinum, pre
 ciosissimam virginem similem fecit: nõ dixit, mihi similis es sed
 32 assimilauit te, quia vere anima illa in originalem culpam, vt cæte
 ræ omnes incidisset, nisi eius filius eam liberasset. Ille eam sibi as
 similauit, & hac de causa dixit ei Sancta Elisabet, Benedicta tu
 in mulieribus & benedictus fructus ventris tui. Vbi particula il
 la, & non est copulatiua, sed causalis, vt ibi annotauit Theophy
 lactus & ita significat, benedicta tu, quia benedictus fructus ven
 tris tui. Inde in te bona omnia prouenerunt: arbor es à cæteris di
 uersa. In alijs arboribus terra virtutem à sole & aqua recipit quã
 radici communicat, radix trunco, truncus diuidit in ramos rami
 in flores, flores in fructus. At in hac cælesti arbore non ita fit,
 quia ab eius benedicto fructu in eam manauit virtus, ab ea in trũ
 cum, idest in Patriarchas, & in radicem, in primos scilicet paren
 tes, imo & in ipsam quoque terram, idest, in nos miseros peccato
 res, qui terra sumus. In nos enim sanctissimi illius fructus reme
 dium per hanc sanctissimam virginem promanauit. Quare ait:
 33 B. Anselmus, quòd statim ac Adam & Eua peccarunt, annihila
 ri meruerunt: sed misericordia diuinæ iustitiæ occurrit, ne meri
 tum ab ijs supplicium exequeretur, singularissimæ huius virgi
 nis merita expectans quæ ab ijs erat aliquando nascitura. Et si
 antequam nasceretur, Deus eius causa misericordias conferebat,
 quãto magis nunc conferet, si qui eam sibi aduocatã elegerint?
 ideo fratres si verum est quod vulgo dicitur: *Quien a buen arbol se
 arrima buena sombra le cubre.* Ad sanctissimam hanc arborem mag
 no cum affectu & deuotione confugite, & eius vmbra & fructu

Cantic. 1.

Luc. 1.

Theophy.

Anselm.

Aduent. L 3 perfrue-

Genes. 8.

perfruemini. Secundum verbum est columba, quæ avis est sine felle, in quo innocentia eius significatur, nullūq; peccati habuisse fel. Huius columbæ figura fuit, colūba illa quæ ex arca egressa cum non inuenisset vbi requiesceret pes eius, cum omnia luto essent plena, in arcam reuerfa est. Ita etiam cælestis hæc columba à Deo per creationem egressa, ad eum est per glorificationem reuerfa: neque se mundi cæno fædauit, nunquam affectus sui pedem in creatura aliqua posuit. O quantoperè deplorandum hoc est si consideramus quam defixi in rerum humanarum luto versemur: vix vlla creatura est, in qua pedem nō ponamus, eam magna creatoris iniuria inordinate amātes. Ideo fratres clamemus cum David, amplius laua me ab iniquitate mea. Iterum atq; iterum laua me Deus meus. Cum adeò fordidus sit mundus: tam infelix ipse, & miser, vt quicquid video, quicquid audio: quicquid tango me fædet. Tertium verbū est, mea, quia sola illa, singulari quadā ratione Dei esse dicitur. Spectate quicquid in terra, quicquid in cælo oculis conspiciatis, omnia inuenietis Deū hominis causa creasse. Hanc verò columbā sibi ipsi peculiari modo creauit: & ideò meritò suam appellat. Quod si ea, quæ hominis causa creauit Deus adeò perfecta creauit omnia: Soli statim lucem dedit, Lunæ & Stellis admirabiles virtutes & influentias, & ita cæteris omnibus creaturis: eam, quam sibi ipsi creauit, cur nō statim gratiæ suæ splendore clarificasse dicemus?

Cant. 3.

Ferculum fecit sibi rex Salomon, & quoniam Rex potentissimus opus illud sibi ipsi faciebat, credi non poterat, non esse opus ea maiestate dignū: & ita additur statim: de lignis Libani colūnas eius fecit argenteas, reclinatoriū aureum, ascensum purpureum, media charitate constravit, id est, ipse Salomon in sella sedet: nam amatorio quodam modo amans, amor, & charitas vocatur, ait propter filias Hierusalem, quæ eum amabant: quia dignus erat ab ijs amari. Et alij transtulerūt, & mediū tenet ipse accensus, seu combustus amore ob filias Hierusalem. Quia Hebræa verba ambigua sunt, & vtrūq; significant. Id quod alij interpretes veterunt, significat, qd Salomon eas amabat. At D. Hieronymi translatio significat, quod ipsæ eum amabant. Si igitur huiusmodi erat Salomonis opus, quale tandem fuisse dicendum est, quod potentissimus Deus fecit, vt eius mediū teneret ipse amoris igne combustus, quid à Deo expectari poterat, præterquam

Hieron.

con-

37 conceptio omnium quotquot fuerunt & erunt purissima? Christi redemptoris nostri nomine dicitur: pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea. De eodem dicitur: singulariter sum ego, donec transeam. Vtrunq; simul significat, quamuis pauper sum, singularis sum. Quia lancea, quæ latus meum aperuit, nunquam aliud aperuit, corona, quæ caput meum coronauit, nunquam aliud coronauit, in cruce in qua crucifixus sum, nunquam alius crucifixus est, sepulchrum in quo positus sum, nunquam recepit alium. Domus igitur in qua Deus nouem menses moraturus erat, consentire ne Deus debebat, vt Sathanæ prius esset domus? nolite quæso hoc, per huius Dei reuerentiam dicere. AEquum erat, vt purpura illa, qua se Deus vestire debebat nulla esset macula fædata, æquum erat vt lieteum illud candidissimum, ex quo diuinum verbum preciosissimam personæ suæ subuculam conficere debebat nulla vini nigri macula turparetur, quæ quamuis lauetur, semper aliquod sui vestigium relinquit. Has omnes ob causas Sacratissimæ huius Virginis Conceptionem ab omni tam actualis, quàm originalis peccati macula puram fuisse, meritò fatendum nobis esse videtur. Et finem iam dicendi faciens, obsecro vos fratres (siquidem de conceptione agimus) vt studeamus omnes Deum in animis nostris concipere: cum ipse vita illarum sit, & remedium, & quia impossibile est mulierem quæ prægnans est concipere, nisi prius quod visceribus suis continet pariat: parere prius debemus prauos animarū nostrarum affectus, vt malitiæ vacui Deum possimus concipere: hic gratia & postea gloria, ad quam nos perducatur Iesus Mariæ 39 filius Amen.

Psalm. 87.

Psalm. 140.

In eodem festo immaculatæ

Conceptionis virginis Mariæ.

CONCIO QVARTA.

Liber generationis Iesu Christi filij David, filij Abraham, &c. Matth. 1.

L 4

Quæ

Vari solet cur D. Matthæus sanctum suum Euangelium librum generationis Iesu Christi appella-
uerit? non enim de Iesu Christi redemptoris nostri generatione tantum in eo agitur, sed de glorioso Baptista, de Apostolorum conuersione, de Saluatoris nostri prædicatione, de eius miraculis, morte, resurrectione & ascensione. Huius rei ratio est Diuum Matthæum inter Hebræos scripsisse, quorum consuetudo erat, libros ex eo quod initio continebant, appellare. Et ita quia Genesis à mundi principio exorditur: in principio creauit Deus, ideò liber principium appellatur, & Isaia liber, quia à visione incipit, quam sanctus propheta vidit: vocatur visio Isaia. Hanc ob causam, quia Diui Matthæi Euangelium à Christi redemptoris nostri generatione incipit: Ideò liber generationis Iesu Christi vocatur. Alia etiam affertur ratio, quòd quemadmodum Moyses cum Adæ creationem, cæli, solis, syderum, elementorum, & rerum omnium in Genesi scriberet, tamẽ cum in quinto capite nomẽ libro vellet imponere, ait, hic est liber generationis Adam. Quasi hoc esset præcipuum, cuius causa cætera omnia, creata essent: ita quamuis in hoc Euangelio D. Baptistæ, Apostolorum, & plurimorum redemptoris nostri operum mentio fit, tamen quia hæc omnia fecit Deus, vt Christus redemptor noster eiusque generatio cognosceretur in terris, ideò hoc nomine appellari voluit, & quia conueniens erat, vt gratiæ lex à verbo tam suauis & grato inciperet, tanti actam singularis beneficij, vt est sacratissima Verbi diuini incarnatio, ideò hac suauitate orditur sanctum Euangelium dicens: *Liber Generationis Iesu Christi*. Huius libri figura fuit liber ille, de quo propheta Ezechiel ait: vidi, & ecce manus missa ad me, in qua erat inuolutus liber, & dixit ad me: fili hominis comede volumen istud, & aperui os meum, & cibauit me volumine illo. Et dixit ad me, fili hominis viscera tua complebuntur volumine isto, & comedi illud, & factum est in ore meo sicut mel dulce: ò legis euangelicæ liber admirabilis, quantam ex te percipit vtilitatem is, qui non modo te videt & legit, sed te etiam comedit. Non tantum ostendit Deus sancto prophetae librum, verum etiam dixit illi, comede librum. Plurimi sancti Euangelij librum legent, & intelligent: qui tamen non saluabuntur, quia cum nõ comedunt. Filij Dei doctrina & opera non

Gene. 5.

Ezech. 2.

4 non tantum legi, & audiri curiosè debent: verum etiam mandi, gustari, vorari & ruminari debent, vt anima cælesti hoc cibo alatur, & pinguescat. Et ideò ait: complebuntur viscera tua volumine isto. Addit propheta: comedi illud, & factum est in ore meo sicut mel dulce. O mei redemptoris vita & amor, quæ anima est adeò sicca & insipida, quæ si te gustat & ruminat, dulcem te & suauem non inueniat: ita vt mundi suauitas, & delectatio postea amarissima videatur: ò quã suavis est ortus tuus animæ illi, quæ eum contempletur. O quam dulcis est tua vita, dulcis tua paupertas, dulcis tua doctrina, dulcis labor, dulcis passio, dulcis mors, & tandem dulce lignum, dulces clauis, dulce pondus. Hæc verba illa sunt, quæ cum nobilis ille rex & propheta David gustasset clamauit. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Hoc mel suauissimum in ore nostro, quod est vniuscuiusq; affectus liquefactum, & à corde nostro gustatũ, efficit vt oculi animæ illuminentur, vt corporis oculi Ionathæ filij Saul, qui cum cæcus esset, eò qd paululum mellis gustasset illuminati sunt oculi eius. Hac suauitate sancti omnes vite huius labores vorarunt. Hæc dulcedo patrem, matrem, patriam, affines, amicos, & nos metipsos oblitisci facit. Hanc ob causam prophetae liber ille datus est, & nobis sanctum Euangelium, vt illud comedamus, & eo compleantur viscera nostra. Nam quemadmodum cibus digestus vires membris omnibus impartitur: ita sanctum Euangelium, si comedatur, animæ potentijs vires dat, & corporis sensibus, vt in Dei seruitio occupentur. Comedere autem hunc librum, mandere, & ruminare nihil aliud est, quàm sapissimè de his rebus, quæ in eo continètur cogitare & meditari. D. August. ait Christiani vitam esse perpetuum cælestium rerũ desiderium. At quomodo desiderari ea poterunt si nunquam ea meditamur? Cum sanctus David hoc ardebat desiderio dicens: concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas: in omni tẽpore, quoniam modo ardentissimum hoc desiderium esset assequutus, nisi ea perpetuo animo & cogitatione voluisset? quod etiam magis exaggerat aliorum interpretum trãslatio, qui verterunt: attrita est anima mea præ desiderio iustificationum tuarum omni tẽpore. Quod nam & quantum desiderium erat, quo sanctissimi huius viri anima tanta cum vehementia torquebatur? Sancta nimirum meditatio diuinum spiritum ad animam attrahit, & inui-

Psal. 118.

I. Reg. 14.

D. Aug.

Psal. 118.

Roma. 8.

Psal. 9.

simile.

Tim. 3.

tat: vt in ea ardentissima hæc desideria excitet. Hinc suspiria illa hinc gemitus, de quibus, B. Paulus ait: in quo clamamus Abba pater. In eodem psalmo vbi nos legimus: nã testimonia tua meditatio mea est, cõsiliu meũ iustificationes tuæ, alij verterunt: nam & testimonia tua delectationes meæ sunt: & cõsiliarij mei: Aptissimè profectò leges Dei cõsiliarios appellat, Beatos illos, qui eos cõsulant, cū ijs sua omnia negotia communicant. Quid enim esse potest tutius, quid prudentius, quàm actiones suas ad diuinæ legis normã dirigere? Verùm adeò negligentes sumus, & de salute nostra tam rarò cogitamus vt hinc appareat, quàm parũ nos hunc diuinæ legis librũ gustemus. Hic enim est fons, ex quo plurima & maxima mala nascuntur, & ita cū narrasset Dauid plurima peccatoris mala, addidit causam dicēs: non est Deus incõspectu eius: in quinque sunt viæ illius in omni tẽpore: vbi alij verterunt nō est Deus in vllis cogitationibus suis, id est, ita viuūt ac si Deus non esset, & ita eius obliuiscuntur. O cæci filij Adam cur rem tanti momenti parui facitis? caute, quia tunc cū minus cogitabitur huius libri ratione ipsemet Iesus Christus, redemptor noster, qui eum nobis dedit, exacturus est. Et quemadmodũ magister, qui puero exẽplar dat vt scribat, blandè & amanter dare solet, cū verò ratione exigit, nisi rectè scripserit eum seuerissime verberat: ita pius ille Iesus, qui suã nobis legẽ tãto cū amore dedit, cū in mūdi fine rationem exiget, singulas literas & virtutes spectabit: quasi ab huius libri scriptura diuersas inueniet, nos seuerissime puniet. Itaq; cū dedit legẽ, fuit veluti magister qui exẽplar suis discipulis magna cū suauitate dat: vt illud imitetur, & ita D. Paulus affirmat dicens: apparuit benignitas & humanitas Saluatoris nostri Dei omnibus hominibus erudiēs nos: vt abnegantes impietatem & seclaria desideria, sobriè, & iustè & piè viuamus in hoc seculo, expectantes beatã spem & aduentũ gloriæ magni Dei. Videtis vt benignitatis mentione facit, qua nos docuit, & quomodo mox de iudicio agat, in quo doctrinæ suæ ratione exacturus est? *¶ Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraham.* Cū omnẽ Dñi genealogiã D. Mattheus recẽ fuisset, tres generationũ ordines effecit, & singulis ordinibus quatuordecim generationes collocauit: & vt hunc seruaret ordinem reges aliquos prætermisit. In quo significatur, voluisse spiritum sanctũ, vt Christi redemptoris nostri passiuã generatio singulari quodam

10 quodã ordine describeretur: vt doceret nos, neminẽ æstus eius generationis participẽ futurũ, nisi qui in suis operibus & viuẽdi modo ordinẽ seruabit. Isaias Dei nomine ait: cælũ sedes mea, & quia cælũ magnũ in motu ordinẽ seruat, significare Deus voluit animã, quæ ordinẽ in vita seruat, esse sedẽ eius. In sacra scriptura duo casus narrantur animaduersione digni, vnus cū propheta Elifeus vaticinari vellet, vt vaticinãdi spiritũ qui sopitus videbatur excitaret citharã pulsari iussit. Adducite (inquit) mihi psalterem. Cūq; caneret psalter facta est super eũ manus Dñi & ad sonũ, & cãtũ venit super eũ Spiritus sanctus. Alter est, quod amici Saul, vt Dæmonis furorẽ & impetũ, quo torquebatur reprimere-
 11 rent, dixerunt ei: vt quæreret hominẽ scientẽ psallere citharam. Ita enim fore vt cū malo spiritu exagitaretur, cantu labor & dolor leniretur. Cūq; adduxissent Dauid, cū spiritus Domini malus arripiebat Saul, tollebat citharã, & percutiebat manu sua. Refocillabatur Saul, & leuius habebat, recedebat enim ab eo spiritus malus. Dubitandũ nō est, quòd cū intelligeret sanctus ille propheta esse aliquid in musica, quod Spiritũ sanctũ attrahit & inuitat, & cū Saul amici scirent esse in ea aliquid ad dæmonẽ fugãdũ accommodatũ, ideò illũ psalterem sibi poposcisse, hos verò suasse regi, vt psallentem audiret: & ita profectò est. Musica enim tota ordo est, & concertus ita vt si vel minimũ quẽq; tonũ aut modulũ cantor amittat: musica cõstare nō possit. Cū igitur Deus ordine plurimũ delectetur dæmon autem cõtrariò: vult
 12 sanctus propheta sibi cani, vt cantu eius spiritus excitetur, & spiritũ sanctũ inuitet, & cum dæmon ordinis & cõcentus inimicus sit, vt eũ expellant amici Saul musicũ accersiri iubẽt. Res est ordo adeò præstans, & perfecta, vt perfectiores hominũ status, qui sunt religiones, ordines appellemus, & præstantiora ecclesiæ munerã, quæ sunt sacra ministeria, ordines etiã vocemus, ordo diaconatus, ordo presbyteratus, &c. Vt intelligatur ordinẽ esse in humana vita præstãtissimã, & ideò D. Paulus, monet nos dicēs: omnia autẽ honeste & secũdũ ordinẽ fiant in vobis. O Deũ incommutabilẽ, quot hic dici possẽt de magna nostrorũ tẽporũ cõfusione: nullus iã enim in victu, nullus in vestitu, nullus in verbis, nullus in familiaritatibus ordo seruatur. Hinc tot in honesta, & turpina scũtur, ex ordine enim honestas, ex cõfusione turpitudinis oritur. Et hæc ob causã cū dixisset D. Paul. eo in loco, oia honeste, addidit, & secũdũ ordinẽ fiãt: optimè enim honestatẽ ordini cõiũxit.

Isai. 66.

4. Reg. 3.

1. Reg. 16.

1. Cor. 14.

¶ Est præterea in hoc euangelio notandū cur permisit Dei fi-
lius, in sua generatione tot peccatores esse, nam si rem diligēter
spectemus, nullū est ferè peccatorū genus, quod hic nō inuenia-
tur: homicidæ, Idololatræ, adulteri, &c. Et eò magis mirandū est
quia Christus redēptor noster poterat sibi quos volebat patres
eligere, cur igitur nō oēs iustos elegit & sanctos: dico hoc signifi-
care nobis voluisse, quātōperē nō peccata, sed peccatores amet,
odit Deus peccata, nō peccatores. Murmurabant de Christo re-
dēptore nostro Hebræi, eò q̄ peccatores reciperet, & manduca-
ret cū illis. Plus dicere potuissent nō solū māducare cū peccatori-
bus sed manducari à peccatoribus, & diuinū suū spiritum pecca-
toribus dedisse, & ijs ipsis peccatoribus, qui eū crucifixerant. Nā
cū spiritū sanctū super Apostolos misisset, egressus est D. Petrus
& cōcionatus est ad populū: & inter alia plurima dixit, vos autē
sanctū & iustū negastis, & petistis virū homicidā donari vobis,
auctore verò vitæ interfecistis: poenitemini igitur, & cōuertimini,
vt deleātur peccata vestra. Et cum poenituisent, datus est eis
Spūs sanctus. Qui igitur tātū in peccatores ac tā singulare benefi-
ciū cōfert, quid mirum est si à peccatoribus originem secundum
carnem ducere voluit? vt significaret quātō eos amore prosequa-
tur, & vt ostēderet ius quod in eo peccatores habent: filius enim
de iure naturæ patri succurrere debet: & pater de iure naturæ ius
habet & actionē ad filij rem. Vult igitur Deus recipere peccato-
res vt patres, vt hoc modo ius & actionē habeat peccator ad opē
petendā à filio suo Iesu Christo, qui tanquā filius patri peccato-
ri opem ferreteneatur. O ineffabilem Dei bonitatē, animaduer-
tite artificia, quæ Deus excogitat, vt peccatoribus animos addat:
quò cōfidenter ad eū tanquā pater ad filiū accedāt. Eia igitur pec-
catores quandoquidē Deus filius vester est, quid expectatis? cur
nō ad eū accurritis? O infelix anima quæ talibus blanditijs non
mollitur. O cor verè adamantinū, quod tāto amore nō frāgitur.
Percurrēs itaq; sanctus euāgelista oēs istos patres tādē ad sacratis-
simā matrē deuenit dicēs: *De qua natus est Iesus, id est, de qua natus*
est Saluator, & quia Verbum diuinū ex ea carnē assūpsit, vt in ea
carne pateretur, & ita mūdū redimeret: hinc infertur ei⁹ innocen-
tia & puritas: quod vt intelligatur, diligēter, quæso, attēdite quæ
dicturus sum. Sancta scriptura d̄ duob⁹ vitæ & mortis gñrib⁹ agit:
de vita corporis & animæ, de morte corporis & morte animæ.

Vita

16 Vita corporis est esse in eo animam: vita animæ est Deum in ea-
esse, & ita ait D. Augustinus, sicut corpus viuit ex anima, ita ani-
ma viuit ex Deo. Mors corporis est animæ ab eo discessus, mors
animæ est Dei ab ea discessus. De hac duplici morte dixit Dñs
nolite timere eos, qui occidūt corpus, animam autē non possunt
occidere. De duplici vita dixit D. Paulus quod autem nūc viuo
in carne, in fide viuo filij Dei, qui dilexit me. Hæ mortes & vitæ
quamuis plurimū inter se differāt, in hoc tamen corporis & ani-
mæ vitæ conueniunt: quòd eorum vterq; vitam recipere non po-
test, nisi moriatur ille, qui eam tribuit. Probemus hoc, prius in vi-
ta corporis, quam diximus esse animam, in eo habitare, in eo in-
stanti mortua illa remanet peccato originali, quod omnes occi-
dit. Res profectò admiratione digna est: artificis lapidarij artifi-
cium, qui *En in carna seo*, quamuis exiguo vultum exprimit pul-
cherrimū, sed si annulo deinde includitur, gemmæ splendor ob-
scurari potest, si annulum ex auro falso cōflauit aurifex, & ita gē-
ma illa, quæ extra annulum perfectissima erat, in annulo nescio
quid pulchritudinis suæ videtur amittere aurificis culpa non la-
pidarij. Eodem modo magnus ille lapidarius Deus in anima no-
stra imaginem suam tanquam in gemma exprimit, dum creat,
creat autem eam perfectam in suo naturali ad suam imaginē &
similitudinem factam, verum aurifices, qui sunt causæ secundæ,
pater & mater annulum fabricāt ex metallo imperfecto & ma-
lo, quod est corpus indispositum & corruptiuum: & ideò cū
hæc gemma annulo includitur, id est, cū corpori anima infundi-
tur, perfectionem illam amittit, & originali culpa moritur. Non
adducit secum anima culpam neq; corpus eius capax est: sed in
animæ cum corpore coniunctione contrahitur. Atramentum
ex gummi, galla, & vino albo fit, quorum nihil est per se nigrū,
sed simul coniuncta nigredinem efficiunt: ita culpæ nigredo cō-
trahitur. Ignis ex filice & ferro elicitur, & tamē nec in ferro neq;
in filice inest, sed tactu vtriusque & motu existit: eodem modo
neq; in anima per se neq; in corpore inest peccatū: sed ex vtrius-
que coniunctione cōtrahitur. Ratio autem cur tunc & nō antea
contrahatur est: quia corpus per se non est homo neque anima
per se, sed cum vtrumq; coniungitur, tunc totum illud simul ho-
mo est, & cum homo esse incipit, tūc filius Adæ est, & cum filius
Adæ

Adæ

Lucæ. 15.

Act. 3.

D. Aug.

Matth. 12.

Galat. 2.

simile.

Adæ est, iustitiæ originalis obligationem habere incipit, quam¹⁹ dedit Deus Adæ, & eius omnibus descendētibus. Et vt hoc melius intelligatur sciendum est, quid nā sit iustitia originalis, ex hoc enim in originalis peccati cognitionē deuenietis. Cū Deus creauit hominē ad eō perfectum creauit, vt vbi nos legimus minui-
Psalm. 8.
D. Hieron.
 sti eum paulominus ab angelis D. Hieronymus vertat, minui-
Eccles. 7.
D. August.
 sti eum paulominus à Deo. Quo exaggerauit David excellētiam in qua Deus hominē creauit. Ecclesiasticus ait, Deus creauit hominē rectū. Quæ rectitudo (ait D. Augustinus) in perfecta corporis ad animā subiectione cōsistebat: & ita in eo statu sensus rationi obtemperabat. Quæ tamē obediētia nō erat illi naturalis, vt igni calor est naturalis, imo sensui naturale est rationi repugnare, & ideò necesse fuit donū aliquod supernaturale in appetitu ponere quod eū rationi obediētē redderet, & hoc donū vocāt iustitiā originalē, facilius hoc similitudine intelligatur. Equus ex natura sua tuæ volūtati subiectus non est: quare si tibi eū parere vis, frēnū imponis, quo eum regis, vt libet: ita iustitia originalis tanquā frēnū erat, qđ sensum rationi subiectū & obediētē faciebat. Vocatur hoc donū iustitia, quia iustū est, vt inferiores potētiæ pareant superioribus. Vocatur originalis, quia eā Deus Adæ dederat pro se ipso, & posterijs omnibus qui ab eo originē ducūt si qđ seruādū illi erat, seruasset: & ita omnes à Deo hāc iustitiā accepimus in Adā, qui pater omnium fuit, hanc ob causam omnes Deo pro illa debemus, ac si rex daret parētū tuo comitatū aliquē, aut ducatū pro se & posteris omnibus. Amisit pater tuus crimine aliquo læsæ maiestatis, ita vt ad te non peruenerit: tñ regi beneficiū illud debes, quod tibi in patris tui persona fecit, eodē modo oēs pro eo beneficio quod nobis Deus in Adā fecit, tenemur. Originalis igitur peccati formale nihil aliud est præterquam iustitia illa originali carere, cum quisq; eā habere debet: vt ait Alexander de Ales & quia in animæ & corporis vnione Adæ filius esse incipit, ideò tunc hæc obligatio incipit, & quia omnes sum²¹ filij, omnes in obligationem hanc & peccatum incidimus. Si cerua prægnans est, & venenosa sagitta à venatore configitur, certum est ceruæ filios vna cum matre interire, quos cerua ventre cōtinebat: eodē modo diabolus parentem nostrū Adam temptationis venabulo cōfigens culpa occidit: & cum omnes in eo originaliter & seminarie essemus, eū occidens, nos quoque occidit
 neque

Psalm. 8.
D. Hieron.

Eccles. 7.
D. August.

simile.

Alex. de
Ales. 2. p.
q. 122.
simile.

²² neque solum originali culpa occidit, verū etiam plures alias miseriae reliquit, voluntas enim tam infirma remansit, vt absq; eo iustitiæ originalis frēno sensus regere non possit: sed statim ac sua obiecta apprehendunt, ad ea tanquam equus effrænus & præceps accurrunt. Hinc est, vt tactus libertatem non habeat, quin rebus mollibus & delicatis delectetur, neque aures quin ex cātu & cōcentu capiant voluptatē, & sic de alijs sensibus. Hæc ob causam dixit D. Paulus, ego autē carnalis sum venundatus sub peccato, id est, secundum sensum carnalibus & sensualibus delectationibus inclinatus sum. In statu innocentiae nihil huiusmodi fuisset, at iustitia originali amissa, venundatus sum sub peccato, id est, victa sensualitas mea remansit, & inclinationis suæ serua.
²³ Peccatum vocat eo loco Diuus Paulus inclinationem illā, quā sensus habet, vt proprijs delectetur obiectis, non quod ea peccatum sit, sed quia ad peccadum incitat, & peccati occasio est. Causa autem cur sensum ad eō his delectationibus subiectum habeā, est, qui (inquit) quod operor non intelligo, id est, passiones illas, quas interdum sentio, non intelligo, id est, appetitui intellectiuo non obtemperant, qui est voluntas? & ita non quod volo bonum, hoc ago, sed quod odio malum illud facio, id est, ita liberi sunt sensualitatis appetitus, vt me nolente suas capiant voluptates. Si non esset peccatum neque gustus, neque tactus, neque alius sensus in suis proprijs obiectis, nisi permittente voluntate delectarentur.

Neq; solum hæc repugnantia nobis ex peccato remansit: verum etiam ignorantia cū alijs pluribus miserijs. Dauid tractat hoc egregiē cū ait sepulchrū patens est guttur eorū, linguis suis dolose agebāt, iudica illos Deus. Decidāt à cogitationibus suis, secū dū multitudinē impietatū eorū expelle eos, quoniā irritauerunt te Dñe: D. Paulus, cum diceret omnes peccatores esse, inter alia quibus hoc probat vnum est, sepulchrū patens est guttur eorū. Adæ peccatum gutturis peccatum fuit, & gulæ, quæ primos illos parentes occidit, & quia non eos solum, sed omnes occidit: ideò ait sepulchrum esse apertum vt deuoret omnes. Ait præterea Dauid, linguis suis dolose agebant, quia post peccatum male locuti sunt. Nam cū vocaret eos Deus ad iudiciū dixit Adam: mulier quā dedisti mihi, &c. Quasi diceret: nō dedisses mihi Dñe hanc sociam, hæc enim me ad peccandū induxit. Male loqueris Adam,

Roman. 7.

Psalm. 5.

Roman. 3.

Genes. 3.

Adam, quia liberum habebas arbitrium & iudicium, ne te vinci ac decipi sineres. Respondit Eua: serpens decepit me, inepta excusatio, mulier adeo prudens ut tu eras à bruto animali ita decipi debebas? Quare quia iustam peccandi causam non attulerunt, addit David: iudica illos Deus. Sed qua poena eos puniri æquum erat? ea nimirum, quæ à sapiente ponitur per quæ quis peccat, per ea torqueatur. Blasphemus es, clauo lingua configenda est.

Sapient. 22. Vna ex poenis quibus illi dignierant est, decidant à cogitationibus suis, contra ac cogitabant, fiat. Dei scientiam habere optabant, cuius scire est: filium sibi æqualem, & eiusdem sapiëntiæ generare, scire hoc optatis? at tantæ temeritatis poena erit, ut quem admodum Deus filiū generat, natura sapiētē & bonū, vos filios stultos & malos & miseriarū plenos generetis. Cui datur aliquid plurimi valoris & pretij seruandum si illud ea qua debet diligentia nō seruat: æquum est ut ei auferatur. Dedisti Domine primis illis parentibus paradysum voluptatis custodiendum, ingrati fuerunt custodes, quia ab eo quod illis vetitū à te erat abstinere noluerunt: ideò secundū multitudinem impietati eorū expelle eos quoniam irritauerunt te Dñe. Ait secundum multitudinem, quia si statim peccatū suum agnouissent, & verā egissent poenitentiam neq; peccatum peccato suis excusationibus addidissent: statim Deus ignouisset, neq; eos à paradiso eiecisset. Cum igitur certissimum sit, omnes in peccato esse conceptos, necessario sequitur corpus viuere non posse, nisi moriatur illud, quod ei vitā tribuit id est, anima, neq; etiam viuere potest anima, nisi moriatur illud per quod vivit. Animæ vita Deus est, & ita ait D. Ioānes qui habet filiū Dei habet vitā. Hæc vita datur nobis per eius sacratissimā mortem, ut affirmat D. Paulus dicēs: recōciliati sumus Deo per mortem filij eius, cuius virtute animæ omnes sanctæ quæ ab initio mundi fuerunt, vitam acceperunt, & accipiēt omnes, quæ erūt vsq; ad cōsummationem sæculi. Vt igitur Dei filius animæ nostræ vitam tribueret, humanā naturā decreuit assumere, poenarum plenam. Sed poenas sine culpa esse voluit, quia culpæ remedium futuræ erant. Et ideò conuenientissimū erat, ut sanctissima mater, ex qua carnem poenarū plenā erat assumpturus, omni culpa careret: ut illa sola ab hac cōmuni miseria immunis esset & libera, & ita eius anima corpori vitam daret, ut diuina gratia viuaremaneret per virtutē mortis filij sui vnigeniti. Quia ut quis

28 quis peccato originali careat, satis est habere aut iustitiam originalem, vel aliud quidpiam tāri valoris, aut etiam maioris: & hæc est diuina gratia, quæ si absolutè loquimur, præstātor est quàm iustitia originalis quia perfectiūs nos cum Deo coniungit, ut ait Scotus & Gabriel. Quamuis habent se gratia & iustitia originalis sicut excedens & excessum: quia iustitia originalis frænabat sensualitatem, quod non facit gratia, tamen gratia excedit iustitiam in præstantiori proprietate, quia cōiungit nos fini vltimo, ut summè honesto, propter se summè diligendo: at iustitia originalis cōiungebat nos Deo ut fini cōuenienti & delectabili. Quæ admodum dicimus hominē perfectiorem esse leone, quāuis leo homini in fortitudine præstet. Et certū est quod gratia animam plus ad bonum inclinat & excitat, quàm iustitia originalis, & ita fortiores sunt iusti & constantiores diuina gratia muniti, quàm

29 fuit Adam sola originali iustitia, ut experientia patuit, quandoquidem tot ac tanta pati tormenta maluerunt, quam Deum offendere. Adam autem tam leui occasione peccauit. Quapropter illud dici optimè potest Esaiæ, lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus ædificabimus. Adam & Eua lateres fuerunt, leuissimo enim ictu contriti sunt, iusti autem nunc lapides sunt durissimi ad cæli ædificium restaurandum, & tales lapides ut tot ictus integri & solidi perferre potuerint. Quot ictus tot martyres pertulerunt: quod si nunc infirmiores sumus, non est quia non possumus sed quia diuinæ gratiæ auxiliū quærere nolumus, quo anima corroboratur. Audite enim quid de se D. Paulus dicat. Omnia (inquit) possum in eo qui me confortat.

30 Cum igitur gratia sit iustitia originali præstantior, sanctissimam illam animam ab originali peccato liberare potuit, & eam puram & innocentem efficere, ut Dei matrem decebat. Et ideò dixit David eius nomine. In hoc cognoui, quoniam voluisti me: quoniam non gaudebit inimicus meus super me. Me autem propter innocentiam suscepisti, & confirmasti me in conspectu tuo in æternum. Quæ verba David conuenire non videntur, quia innocens nō fuit, neque Christo redemptori nostro, qui semper Deus fuit, & eius humanitas non fuit antequam vniretur diuinitati: igitur propter innocentiam suam suscipi non potuit, quia nūquam fuit antequam susciperetur. Quare nulli verba illa tam propriè conuenire posse videntur, quam sanctissimæ virgini.

Aduent.

M

Me

Scot. in. 2. d.
19. ad. 4. ar-
gumentum.
Gabriel. 2. p.
d. 30. q. 1. dñ
brat. 10. 2.

Esai. 9

Philip. 4.

Psal. 40.

Habacuc. 3

Me autem propter innocentiam suscepisti, quia Deus talem effecit, ideo eam sibi matrem elegit. Dico eum talem effecisse, quia ipsemet illam præseruauit per merita præuisa suæ passionis. Hoc significasse videtur Propheta Habacuc verbis quibusdam obscurissimis. Sol & Luna steterunt in tabernaculo suo, in luce sagittarum tuarum ibunt, in splendore fulgurantis hastæ tuæ. Tabernaculum in quo Deus creauit hominem fuit innocētia, quæ mansio erat omnibus hominibus communis, verum ex ea illos Adæ culpa eiecit: at Sol & Luna steterunt in tabernaculo suo. De sanctissima virgine dicitur, pulchra vt Luna, electa vt Sol. Sol vocari potest, quantum ad animam, Luna verò quantum ad corpus: & hic Sol & Luna statim in innocentia positi fuerūt, & in ea steterunt. Ibunt (inquit) in luce sagittarum tuarum. Hæ sagittæ dolores sunt & tormenta Redemptoris nostri. O acutissimas sagittas ad filiorum Adæ corda cōfigenda infœlix anima, quæ ab ijs se se vulnerari non finit, nec duci lumine & splendore fulgurantis hastæ, quæ est sanctissima crux. Per hos igitur dolores, per hanc crucem meruit Christus Redēptor noster sanctissimæ matris suæ præseruationem. Ideo ait sponsus, sicut liliū inter spinas sic amica mea. Liliū à spinis non læditur sed custoditur, ne manibus contrectari possit: ideo horti spinarum septis muniri solent. Vt igitur liliū inter spinas seruetur: ita cælestis hæc virgo per sanctissimæ passionis spinas & dolores est præseruata. Et ideo de ea etiam dicitur. Comæ capitis tui sicut purpura regis iuncta canalibus. Ait Aristoteles quod homo est arbor euerfa, eius enim radices capilli sunt, & quia radices principium sunt, ideo per purissimæ virginis capillos eius principium, & conceptio significatur. Et hanc ait esse Spiritus sanctus tãquam purpurã recenter egressam è canalibus, vbi perfectissimo illo colore tingitur. Quod significat conceptionem suam lotam & imbutam fuisse in canalibus illis preciosissimi corporis Christi, qui sunt eius vulnera. O canales sanctissimi, vbi Christianorum animæ lauantur, & diuinum colorem accipiunt. Hic hic fratres charissimi si vos interdum sancta meditatione & contemplatione lauaretis, alium profecto colorem haberetis, ab eo quem nunc habetis diuersissimum. Cùm rex Pharaon fugientes sequeretur Hebræos diuisit Deus mare, vt Hebræi sicco pede transirent: quod valdè manè factum est, & per

*Cant. 2.**Cant. 7.
Aristot.**rod. 14*

34 per virgam: cumque iam liberi essent, Maria Moyfis soror accepit tympanum & aliarum mulierum chorum ducens laudes Deo canere cepit. Quam ob causam inter alias matronas iunior Maria pulsat tympanum, chorum ducit & cantum incipit prior, mota nimirum Spiritu sancto hoc agebat, huius sacratissimæ Mariæ figura erat, quæ cū præseruanda esset à culpa illa festi præseruationis filiorum Israel celebrare voluit. Præseruatio fuit illa miraculosa, quia nisi Deus eos liberasset, perijissent omnes. Sequebatur Pharaonis exercitus populum Israel, diuidit Deus mare, transeunt Hebræi, obruuntur à Egyptij, instrumentum Moyfis virga fuit, cuius tactu apertum est mare & clausum, & hoc (vt dixit) diluculo fuit: eodem modo diabolus & peccatum sanctissimam hanc Dei matrem sequebantur, & eam assèquuti profecto essent, nisi Deus eã sacra hac crucis virga præseruasset, & hoc valdè manè, idest, in conceptione, vt prædixerat antea Dauid dicens: adiuuabit eam Deus manè diluculo. Fuisse autem præseruationem illam Hebræorum huius figuram & typum aperte dixit sponsus his verbis, in curribus Pharaonis assimilauit te amica mea. Si matris meæ (ait verbum diuinum) prærogatiuas scire optatis, in curribus Pharaonis eam depinxi & præfiguravi. Quapropter merito cælestem hanc reginam puram ab omni culpa fuisse fatemur. Verum quia de originali peccato egimus: quæro cùm parentes nostri peccauerunt, quodnam obsecro, crimen commiserunt? Occiderunt ne aliquem, fures ne fuerunt aut aggressores itinerum? minime, sed quia pomum tantum modo comederunt, ideo statim tot poenis à Deo ultima sunt tanta cum seueritate puniti? adeo seuerus est Deus? ita ne peccatum odit, ita punit? ita profecto: & ideo fratres charissimi, si (vt Diuus Iacobus de lingua loquens dixit) paruus ignis magnam syluam incendit, paruum Adæ peccatum vniuersæ humanæ naturæ detrimento fuit. Quoniam modo nunc peccare audemus? quod si dicitis, Quid paruum ne vocas Adæ peccatum? paruum voco si alijs quam plurimis, quæ vos quotidie committitis; comparetur. Peccati grauitas absolute consistit in obiecti & præcepti præstantia, contra quod committitur, ideo peccata contra præcepta primæ tabulæ sunt grauiora, quã contra præcepta secundæ tabulæ. Et peccatum, quod est contra præceptum legis naturæ grauius est eo, quod sit cõtra

*Psalm. 45.
Cant. 1.**D. Iacob. 3.**M 2**folam*

Scotus in. 2.
d. 22.

Psal. 16.

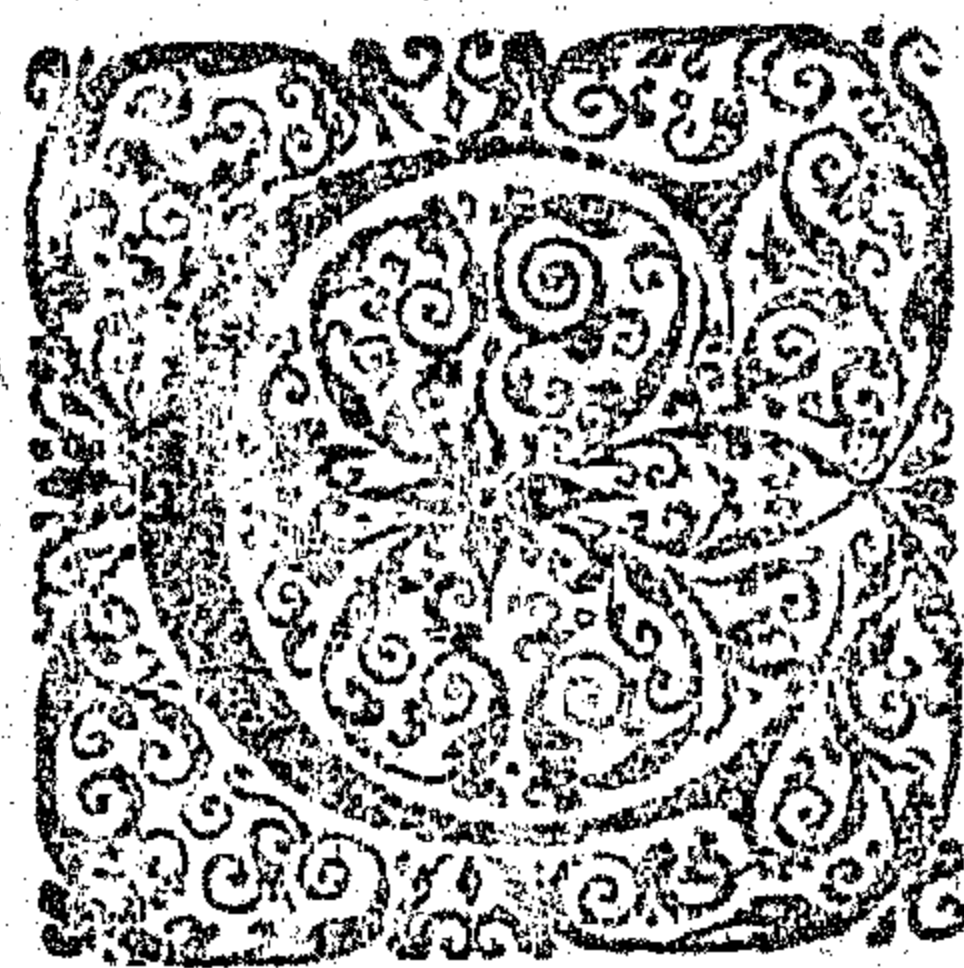
solam legem diuinam posituam quale fuit Adæ peccatum: ita
vt grauius peccatum sit blasphemia contra Deum, odiū contra
proximum (quo plenus est mundus) quàm Adæ peccatum. Et
ita Scotus ait, quod si Adam eo peccato dampnatus fuisset, mino-
rem pro eo poenam in inferno habuisset, quam alij plurimi habi-
turi sunt ob alia peccata. Caueamus igitur diligētissimè nē Deū
qui peccatum ita odit & punit nostris iritemus peccatis. Eum
continuis precibus rogemus, vt nos à diaboli insidijs seruet &
custodiat, & cūm Dauid dicamus: custodi me vt pupillam oculi
tui. Peto à te Domine, vt me custodias, non vt caput tuum, quod
spinis coronari permisisti, non vt manus tuas & pedes, quos cla-
uis confodendos, non vt corpus tuum, quod crucifigendum tra-
didisti, sed vt pupillam oculi tui, vt matrem tuam sanctissimam,
quæ est oculi tui pupilla, custodisti, vt si te hucusque offendi, sal-
tem posthac caueam nē te vlla in re offendam gratia tua custo-
ditus, qua acquiritur gloria, ad quam nos perducatur Iesus Mariæ
filius Amen

DOMINICA III.

in Aduentu Domini

CONCIO PRIMA.

Miserunt Iudæi ab Hierosolymis Sacerdotes & Leui-
tas ad Ioannem, & c. Ioannis. 1.

ELEBRAT hoc tempore sancta ma-
ter Ecclesia (vt præterita Dominica dixi-
mus) magni illius beneficij memoriam, cū
Deus è cælo in terram delapsus homo vo-
luit apparere: & ideo his diebus nobis Euā-
gelia proponit in quibus Iesum Christū ve-
rū esse Deū præclarissima comprobant te-
stimonia. In superiori Dominica de seipso
Dominus testimoniū dedit & de diuo Baptista: hodie de alio te-
stimo-

- 2 testimonio agitur, quod D. Ioannes de seipso & de Christo Dei fi-
lio dedit. Nam postea quàm gloriosus Euāgelista Ioānes tres il-
las veritates proposuisset adeo difficiles, vt vix eas mundus de-
glutire potuerit, quarum prima fuit, in principio erat verbum &
verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum: secunda, dedit eis
potestatem filios Dei fieri, ijs, qui credunt in nomine eius: tertia
verbum caro factum est & habitauit in nobis. Vt has veritates
confirmaret, addidit statim, Ioannes testimonium perhibet de
ipso. Et easdem ibi veritates alijs repetit verbis, quibus eas antea
sanctus Baptista protulerat: quasi diceret: videbuntur vobis hæc
quæ dixi creditu difficilia, at credite verissima ea esse & indubi-
tata. Quia alius cui vos fidem præstatis, ea antea dixit sanctus
scilicet ille vir Ioannes, qui fuit missus à Deo vt testimonium per-
hiberet de lumine, vt omnes crederent per illum. Itaque subli-
miora sacri Euangelij mysteria sanctus Euangelista confirmare
voluit, quia ea gloriosus Baptista, prædicauerat: tanta eius erat
authoritas. Et statim ait: hoc est testimonium Ioannis quando
miserunt Iudæi ab Hierosolymis sacerdotes & leuitas ad eum.
Tunc enim clarum hoc de eo testimonium dedit dicens: *Ipse est,*
qui post me venturus est, qui ante me factus est. D. Augustinus Beatus
Ambrosius, Beatus Gregorius dicunt, ante me, hoc loco signifi-
care, honoratior est me: mihi in honore & dignitate præstat. Ve-
rū duo hæc verba ante & post, cūm contraria sint, & ideo eius-
dem generis, necessariò sequitur debere fieri circa idem: & ita si
vnum prius tempus significat, alterum posterius tempus signi-
ficabit: non rem diuersam, vt est, post me factus est homo, & me
4 honoratior est. Quòd si animaduertimus quonammodo diuus
Ioannes paulò post eadem verba retulerit dicens: hic est, de quo
dixi, post me venit vir qui ante me factus est, veram hanc esse in-
telligentiam inueniemus, quia Christus Redemptor noster in in-
stanti suæ conceptionis fuit vir, id est vsus est ratione, & omnem
habuit sapientiam quam semper erat habiturus, quæ sunt viri
opera: & ita significat quod ille, qui venit, & natus est post eum,
factus fuit vir ante eum. Et ita hoc intelligit Magister sententia
rum & doctor seraphicus D. Bonaventura: & hanc ob causam
quia sanctus hic vir hæc de Redemptore testimonia daturus erat
res fuit conuenientissima, vt eum ante quàm baptizaret, non vi-
derit neque familiaritatem cum eo habuerit: vt ipsemet fatetur

Ioan. 2.

Aug. tract.
4. super Ioā.
& Ambro.
lib. 3. de fide.
c. 5. & Gre-
gor. homil. 9.
sup. Euange.

Magi. sent.
in. 3. d. 13. c. 1.
& D. Bona.
lib. 3. & in
2. sent. d. 3.
art. 3. q. 1.

Aduent. M 3 paulò

paulò inferius dicens & ego nesciebam eum. Et credendum est, q̄ plurimum Domini familiaritatem optabat, eum semper audire, ab eo nunquam discedere voluisset. Verum quia præcipua cū Deo cōuersatio est, eius præceptis obtēperare & eam vocationē qua nos vocat sequi, maluit D. Ioānes cū Deo cōuersari, vt præcursoris officium postulabat, quā vt desiderium suū optabat, quia qui muneris sui obligationem ob aliā rem, quæ perfectior sibi videatur, relinquit: si ita se Deum quærere putat, fallitur, se enim, non Deū quærīt. Fallitur si diuino spiritu, se moueri existimat: proprii enim amoris spiritus est, quem legis obligationi antepōnit: impossibile enim est Dei spiritū, contra quod iubet mouere; imò quò magis id quod relinquimus, vt quod exigit obligatio, fiat, deletat, eò maior est virtus, & magis heroica: & ita verus Dei seruus diligentior esse debet & prōptior ad ea quæ obediētia præcipit præstāda, quāuis suæ sint inclinationi cōtraria quā ad ea, quæ ipsemet optat. Septē cæli orbes ad primi mobilis motū vno die eūdē motū perficiūt, & quādo proprio vnusquisq; motu mouetur, cū in illo velocissimus sit, in suo nimis tardus est, luna enim est omniū infima, quæ mensis vnus spatio propriū cōficit motū: sol per annū, Mars per duos annos, Iupiter per duodecim, cælū stellatū triginta & sex millibus annorū indiget, vt semel gyrū suū, & orbē semel conficiat, ita vt quo sublimior orbis est, & à terra remotior, eò tardior sit in proprio motu, ita & Christianus quò est in perfectione sublimior eò tardior in proprio suæ volūtatis motu esse debet. Et hoc est quod dixit Dominus: si quis vult venire post me, abneget semetipsum. Et quia Dei præcepta cæteris omnibus rebus præferri debēt, ideò David eis perfectionis nomē imposuit, dicēs: quoniā, quæ perfecisti destruxerūt. Vbi litera Hebraica habet, quoniā fundamenta dissipata sunt, vbi per fundamenta præcepta intelligūtur, & ita Simach⁹ & B. Hieron. trāstulerūt: quia leges dissipatae sunt. Fundamenta vocātur, quia hoc præcipuū est in quo homines fundari debent, sed hoc est malū, quod vt queritur eo loco David, fundamenta dissipata sunt. Vt appetitibus suis homo obsequatur Dei præcepta omittet: nec quā munus suū necessario requirit, præstabit. Quòd si reprehendendus est, qui vt cum Deo in cubiculi sui angulo cōuerfetur, officij sui obligationes prætermittit, quid de eo dicemus, qui eas prætermittit, vt ludat, venetur, de ambulet, & alia mala

simile.

Luc. 9.

Psal. 10.

Simach. & Hieron.

8 mala faciat, siue iudex sit, siue prælatus. O magnū malū & aliorū malorū causa, quæ subditi & inferiores ob superioris absentia cōmittēt. Dixit Deus Moy si: sumes duos lapides onychinos, & sculpes in eis nomina filiorum Israel, portabitq; Aaron nomina eorum coram Domino super vtrumque humerū ad recordationem. Audiant hoc superiores quo modo portare debent oues suas super humeros. Et notandum est, quòd iubebat Dominus, nomina in lapidibus scribi non atramento, sed stylo ferreo: vt superiores intelligant, nullam ob causam inferiorū suorum memoriam debere eos amittere. Et quia gestans in humeris nomina facile ea obliuisci potuisset, ideo iubebat Deus vt suprapectus quoq; gestaret, vt quocunq; in loco semper ea haberet ob oculos. Qui ita ea in corde gestaret inscripta officij sui & gubernationis negocia: nō ita facile omittit, vt suis appetitibus obsequatur. Hæc omnia diximus occasione desumpta ex magno animi dolore, quē D. Baptistam cepisse verisimile est, eo quòd diuini Saluatoris familiaritate careret, & hoc æquo animo ferebat, eò quòd sic officium suum postulare videbatur, vt testimonium, quod de Domino daturus erat, omni suspitione careret.

Ait igitur sanctū Euangeliū: *Miserūt Iudæi ab Hierosolymis, &c.* Non ignorabant isti D. Ioannem non esse Christum, & Redemptorem mundo promissum. Nam cum Herodes de Messia interrogasset, responderunt statim vt homines legis periti, sic scriptum est per prophetam: & tu Bethlehem terra Iuda. Et quamuis scirēt Messiam è tribu Iuda futurum esse: tamen Diuū Ioannem hi sacerdotes & Leuitæ interrogant, *Tu quis es?* Quia videbatur illis Diuus Ioannes suæ intentioni aptus esse ad regendum populum, eò quòd semper in deserto viueret & urbana negotia contemneret. Hic, aiebant illi, in solitudine degens, quid in vrbe fiat minimè curabit, liberos nos in vrbe facere sinet, quicquid libet. *O valde esse Dios.* Quam odiosa est malis boni præsentia, omnis qui male agit odit lucem & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius, dixit Dominus. De eo qui boni præsentiam & cōuersationem amat ait Ecclesiasticus: pondus super se tollit, qui honestiori se communicat. Videbitis pullos quosdam equorum indomitos, qui si eos domare vultis, & frænum & equitem salibus recusant, & calcibus: quare imponunt illi onus aliquod, & ita paulatim mansuescunt, & equitis subiunguntur imperio:

Exod. 18.

Matt. 2.

Ioan. 1.

Eccles. 13.

simile.

ita iusti conuersatio & communicatio est leuibus tanquam pondus, & ideò illud deijcere à se sæpe conantur & à iusti præsentia quantum possunt recedunt: quod si cuiusuis iusti præsentia malis odiosa est, quantò odiosior erit illius iusti præsentia, qui prælatus est & puniendi authoritate habet? & ideò hi Diuum Ioannem prælatū sibi voluissent, existimātes eum semper inter montes & syluas victurum esse: quòd si in vrbe velle habitare, si eum sibi eligerent prælatum hoc deuinctum beneficio eorum vitia simulaturum esse sperabant. Quæ vna est ex magnis Adæ filiorum miserijs, eos tantum sibi præesse velle, quos eligunt: ita enim fore existimant, vt omnia sibi facere liceat, neq; eos prælatus eius beneficij memor reprehendere audeat. De hoc queritur Deus per Isaiā dicens: væ filij desertores, vt faceretis consilium & non ex me, & ordiremini telam & non per spiritum meum: 12 vt adderetis peccatum super peccatum. Vbi in Hebræo loco illius verbi, ordiremini est verbum nasach, idest, constituere. Vnde aliqui sic vertunt, væ filij desertores, vt ponerent, idest, constituerent super se principes nō secundū voluntatē meā. Itaq; eligere prælatum aut iudicem indignum, vocat Spiritus sanctus ordire telam aduersus Deum, & hoc efficere homines, vt peccatum peccato addant, nè sit qui eis malæ vitæ filum incidat. Et ibi vocat etiam Deus malum prælatum, erroris frænum, & eū se euersurum minatur, quia cum frænum esse deberet ad frenandas subditorum cupiditates, est frænum erroris, idest, frænum errans. Solet enim sacra scriptura genitiuum pro adiectiuo ponere. O quam verè vocatur malus prælatus frænum errans: qui cum subditos frenare deberet, liberos eos in omni vitiorum genere errare 13 sinit impunè. Neq; solum eum tantū nobis prælatū volumus, quem ipsi eligimus, verum neq; Deum etiam vellemus, nisi eū quem nos ipsi facimus: vt infelices isti, qui Deo debitum honorem tribuebāt Diuo Ioāni. Res profectò est admiratione digna, quòd cum soleret senatus Romanus (vt humanæ narrant historiæ) cum præclarum aliquod factum de homine aliquo referretur, statim eum in deorum numero adscribere, Christum Redemptorē nostrū qui in Iudæa tot & post hominū memoriam inaudita miracula faceret, in ceterorum saltem deorum numero non retulerint. Causa autē quæ afferri solet ea est: quòd cum deliberarent, an Deus esset publico decreto declarandus, declarare noluisse,

Isai. 30.

14 luisse, eò qd se sine senatus autoritate Deum esse dixisset, & pro Deo in Iudæa haberetur. Itaq; eum tantū Deum volebant, quæ sibi propria autoritate eligerēt. O nos infelices qui cum Christianissimus in eodem errore aliquo modo versamur, neque verò Deo obedire volumus, sed dijs, quos nobis ipsi facimus, hi pecuniam sibi Deum faciunt, illi ventrem, alij honorem, alij voluptatem, & tandem vt Diuus Augustinus ait, hoc quisque Deum facit, quod supra Deum diligit. O summa peruersitas hominem fi de illuminatum viles creaturas plus amare, quàm Deū immensum & infinitum. O cælum, o terra, o creaturæ insensibiles, ob tam horrendum scelus obstupescite, o feras hominum mentes, o pectora cæca, o demētiam sanguineis etiam lachrymis deplorādam vbi quæso sensus, vbi ratio, vbi iudicium, vbi consilium? 15 In Exodo iussit Deus, nō habebis Deos alienos corā me: vbi in Hebræo habetur, non erunt, vel non sint tibi dij alieni. Magnā vim habet, & emphasi in verbum illud: tibi. Quasi dicat barbaras alias gentes in hunc errorem incidere magnū quidem est malū, sed non tanta admiratione dignum. At verò te popule dilecte, qui tot à me beneficia accepisti in eundē errorem induci, maius omnino malum esset. Quid de te Christiane dicam, qui Iesu Christi sanguine lotus es? quam ratione, hoc tibi persuadere potes? vbi nos legimus, alienus, in Hebræo est, posteros. Vere enim posteri Dei sunt, idest, post Deum verum, id est, creaturæ, addit coram me, quasi dicat: cogita me omnia videre, nihil me latere, ne minimū quidem cordis tui affectum, quo has creaturas amas, magnam me existimare iniuriam pecuniæ, aut voluptatis causa te facere, quod mea causa non facis, & hoc me esse feuerissime puniturum scias.

D. Aug.

Exo. 20.

Interrogant igitur Sacerdotes & Leuitæ à glorioso Baptista, Tu quis es? Malitiosi hominis interrogatio est, tu quis es? at interrogare, quis ego sum, interrogatio est hominis Deum timentis. Malitiosi hominis est aliorum vitam & mores inquirere: alios, non seipsum spectare: at vero qui Deū timet ab alijs oculos auertit, & ad seipsum conuertit: & ita ait Ecclesiasticus. Qui timet Dominum cōuertetur ad cor suum. Nam vt sanctus vir quidam nostri ordinis dixit. Quāuis homo mille annos viueret, nūquam tamen ea perficeret, quæ in seipso quisque debet efficere. Qui domum habet optimā libenter domi continetur: raro extra vagatur,

Eccles. 21.

simile.

tur, quia nihil foris est, quod ibi non habeat, qui verò malam ha-¹⁷bet domum, domus ipsa eum foras exire videtur compellere: ita peccator mala conscientia tãquam mala domo torquetur, & ita extra se ipsum vagatur, vt aliena inquirat: at verò qui bonam habet conscientiam secum ipse manet. Dei conuersatione fruens, qui in creatura interiorius manet, quàm ipsa met in se ipsa.

Existimans gloriosus Baptista, quod interrogabant an esset Messias. *Confessus est & non negauit, & confessus est, quia non sum ego Christus.* Animaduertite humillimi viri responsum, & quibus nã verbis illud exaggerat sanctus Euangelista, toties hanc confessionem iterans: vt significaret quanta cum constantia honorem illum quem illi offerebãt recusarit. Nam vt ait. B. Gregorius fortasse non est difficile gloriã non appetere, sed valde difficile est non recipere cum offertur. Maior fuit hæc tentatio, quam Heroi⁸ dis carcer & vincula. Verùm quemadmodũ in bello milites cũ sagittam in aere vident minantem vulnus, sese demittunt, & ita supra caput volat sagitta, neq; eos vulnerat: ita sanctissimus hic vir demisit sese, & humiliavit, ne inanis gloriæ sagitta damnũ illi inferret. Quare non modo quod illi offerebant non recepit, verùm etiã dixit, *Non sum dignus vt solũ eius corrigiam calceamenti,* qui verus Messias est, At non ita nos facimus, sed oblatum honorem libentissimè recipimus, & non oblatum optamus & quærimus: iniurias vero quamuis leuissimas quanta cum impatiencia recipimus. Lepus magna cum facilitate ad superiora ascẽdit, at nõ ita facile ad inferiora descendit, quia priores pedes breuiiores eisunt, quã posteriores. Hoc vitio nos etiam laboramus: animæ pedes affectus sunt, priores quidẽ cæli affectus, posteriores¹⁹ vero terreni: & cũ cæli affectus breues habeamus, terræ vero longiores, hinc fit vt magna cum difficultate ad iniurias descendamus: ad honorem vero, ascẽdamus facillimè. Vnusquisque iam Deum sese in terra vult facere, & præcipue principes & potentes. Priscis temporibus in his terris, quas habitamus, colebant gẽtiles varios ac diuerso Deos: eorũ loco nũc nobiles, diuites & potentes mundi Deos sese faciunt, & tanquam verus Deus coli volunt. Verum qui nam sunt isti Dij? verus enim Deus nihil facit malum: hi vero nihil faciunt bonum. Deus nunquam mentitur, isti nunquam vera dicunt. Deus ignoscit multa, hi nihil ignoscunt, Deus pro omnibus quæ facit laudari dignus est: isti

pro

²⁰ pro omnibus quæ faciunt vituperatione digni sunt: isti vix semel in hebdomada verum Deũ adorant & ipsi decies in die adorari volunt, & qui eos alloquuntur genua flectere, quæ magna est impudentia & abominatio. Legitur apparuisse Angelum Diuo Ioanni. Cecidi (inquit) ad pedes eius, vt adorarem eum, & dixit mihi: vide nefeceris conseruus tuus sum. Noluit Angelus, vt eum homo flexis genibus alloqueretur, sed dixit, omnes Dei serui sumus, Deum adora: nunc verò prophanus homo, quia diues est & potens genibus flexis adorari vult. Cum esset Diuus Petrus tanto honore dignus, & Cornelius Dux Romanus procidens ad pedes eius adoraret eum, eleuauit illum dicens: Surge & ego ipse homo sum, animaduertite sancti viri humilitatem, qui cum ei honor ille deberetur eum tamen recusabat. In Psal-²¹ mis dicitur. Mirabiles elationes maris. Quia res videtur admirabilis, quod tãta aquæ multitudo & ita grauis vt est maris aqua minimo quoque vento infletur & attollatur: ita mirandum profecto est, hominem cũ è terra sit, quæ grauior est quàm aqua, inanis gloriæ aura ita extolli vt cælum ascendere velit, & tanquam Deus coli & adorari. Sed quàm facile maris fluctus euanescent: ita humana gloria in nihilum facillimè redigetur, & ita dicitur Hoc scio, quòd laus impiorum breuis sit, si ascenderit vsque ad cælum superbia eius & caput eius nubes tetigerit: quasi sterquiliniũ in fine perdetur, & qui eum viderant dicent, vbi est? velut somnium auolans non inuenietur, transiet sicut visio nocturna. O metaphoras elegantissimas quibus humanæ gloriæ breuitas & vanitas optimè explicatur. Quid somnio & nocturna²² imaginatione velocius? Ita ò infelices superbi foelicitatis vestræ pompa transibit. Magnum est diuinæ gratiæ argumentum, cum se quis demittit & humiliat, ne superbiæ sagittis vulneretur. Cũ Saul Dei erat amicus, (& talis vt de eo sacra scriptura dicat. Non erat vir de filijs Israel melior illo) cum diceret illi Samuel, Deum elegisse illum ad populi sui regnum, respondit. Nunquid non filius Iemini ego sum de minima tribu Israel, & cognatio mea nouissima inter omnes familias de tribu Benjamin? Quare ergo loquutus es mihi sermonem istum? Videtis ne, vt se viliores facit, dum ait: non solum se esse de minima tribu, sed de minori familia minimæ tribus: cum tamen filius esset Cis, & nepos Iemini. Verùm quia Iemini generis

Apo. 19

Act. 10

Psal. 92.

Iob. 20

I. Reg. 9.

B. Grego.

simile.

simile.

generis sui truncus fuit, & homo infimæ sortis, vt se magis humiliaret vocauit se filium Iemini non filiū Cis. Quia nimirū Deus in eius anima erat: at postea cū Samuel dixit illi: quia proiecisti sermonē Domini, proiecit te Dominus: Respondit ipse peccatori, sed nūc honora me corā senioribus populi mei & corā Israel. Animaduerte quantū à seipso differat. Cū Deus ipsum amabat & honorabat, hominum honorem cōtemnebat. De eo enim dicitur: cū Regem eum elegissent, ecce absconditus est domi. Cū verò à Deo deiectus est, petit coram hominibus honorari. Honorem hominum quæris? signum est te à Deo esse proiectū. O quam timenda res est persuadere nobis à Deo nos amari: cū tamen mundi auram tanta cum diligentia captemus. Cū dicerent Dauid generum eum futurū esse Regis, quanta cū humilitate respondit. Quis ego sum, vt sim gener Regis? Prudens illa Abigail cū nuntiarent Dauid nuntij eius futuram vxorem, & dicerent, Dauid misit nos ad te vt accipiat te sibi in vxorem, statim confurgēs adorauit prona in terram, & ait. Ecce famula tua sit in ancillā, vt lauet pedes seruorū Domini mei. Attendite mulieris humilitatem, vtinam fratres charissimi his excitati exēplis ad superbiam contemnendam, & humilitatem amplectendam incitarentini.

Cū audissent Sacerdotes & Leuitæ humile hoc Diui Ioannis responsum, qui Christum se non esse dicebat, neque Eliam, dixerunt ei, *Quis es vt responsum demus ijs, qui miserunt nos?* Respondit vir sanctus, *Ego vox clamantis in deserto.* Quod responsum fuit etiam humilitate plenum. Duas de D. Ioanne prophetias in veteri testamento legimus, vtrasque in Euangelio relatas: vna est Malachiæ. Vbi dicitur in persona Dei. Ecce ego mittam Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam. Altera est Isaïæ, vbi dicitur, *Ego vox clamantis in deserto, dirigite viā Domini.* Quare cū esset D. Ioannes angelus & vox, tanta fuit eius humilitas, vt interrogatus quisnam esset, non nobiliori se nomine appellari dicēs: *Ego Angelus, sed humiliori, ego vox.* In quo diuinū magistram Iesum Christum imitatus est, qui cū verus Dei filius esset & sacratissimæ Virginis Mariæ, vt tamen nos, quam prædicabat verbis humilitatem, doceret exēplo, sæpe vocauit se filium hominis. Non ita hodie homines, qui cū honoris ita cupidi sint semper nobiliorem & præstantiorem titulum

assumunt.

26 assumunt. Verū attendite Domini artificium, qui eò quodd. Ioānes ignobiliorem titulum elegisset, se vocem appellans: cum Christus redēptor noster eum laudare voluit nobiliori titulo honorauit dicens. Hic est de quo scriptum est, Ecce ego mitto angelum meum. Eligite vos fratres quod infimum est & humile, & Deus quod subline est, vt vos honoret, eliget. Ita etiam quia Christus redemptor noster vocabat se filiū hominis, pater æternus in Baptismo & transfiguratione dixit: Hic est filius meus dilectus: & alibi ait Dominus iustis. Cū feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis dicite, serui inutiles sumus. Seruos eos se appellare vult, quibus tamen inquit non dicam vos seruos, sed amicos. Humiliate vos, nam quo humiliores vos Dominus videbit, eò magis exaltabit.

27 *Ego vox clamantis.* Ait vir sanctus. Modus est loquēdi Hebræis vsitatissimus, qui vt rem aliquā exaggerēt, genitiuis vti solēt: vt filius mortis, id est, morte dignissimus, filius huius sæculi, id est, nimis deditus rebus mundanis: ita vox clamantis, id est, vox maxime clamans. In quo docemur prædicatorem, cum res postulat, clamare & vociferari debere, tanquam rem agat magni momenti, voces edere debere affectu plenas: & hoc est mysterium illud, cur sancto Ezechieli iusserit Deus. Comede volumen istud, & viscera tua complebuntur. Nam quod cæteris prædicare debebat, vt prius ipse comederet, iussit, & eo illius viscera cōplerentur: vt voces ex ipsis visceribus magna cum vehementia prodire viderentur: & alibi dixit. *Quasi tuba exalta vocem tuam.* Organorum vox vento emittitur, qui flat super terram, at tubæ

28 vox vento fit, & flatu ex visceribus extracto: & id eò prædicatorem non organo, sed tubæ Spiritus sanctus cōparauit: quia eius voces & verba è visceribus magno cum feruore & spiritu exire debent. Et hanc ob causam sancti prophetæ ab indocto vulgo, qui mysterium ignorabant stulti & dementes existimabantur: tanto cum affectu, & vehementia loquebantur, & sacrati apostoli cū repleti Spiritu sancto prædicabant, Ebrij à multis appellabantur. Multo pleni sunt isti, sed quod plus id confirmat est, quod summus prædicator, & prædicatorum omnium magister Iesus Christus redemptor noster: tanto cum spiritu & efficacia prædicabat: vt suæ prædicationis initio dicat D. Marcus. Quod admirabantur sui eum ita loqui audientes. Et cum audissent sui,

exierunt

1. Reg. 15.

1. Reg. 10.

1. Reg. 19.

2. Reg. 25.

Mal. 3.

Isai. 40.

Matt. 3.

Luc. 17.

Ioan. 15.

Ezech. 3.

Isai. 39.

Act. 2.

Marc. 3.

exierunt tenere eū, dicebant enim, quoniam in furorē versus est.²⁹
 Quod nā exemplū admirabilius prædicatores expectāt, vt sciāt
 quoniam feruore prædicare debeant? & non hoc tantum, sed &
 reprehendere seuerè debent, & cum D. Augustino dicere. Quia
 video, q̄ vos non pudet publicos esse peccatores: ideo nec me pu-
 det aspere vos reprehendere: corrigite vestros mores, & meas
 ego reprehensiones corrigam. D. etiam Chrysostomus, frigidus
 quosdam prædicatores alloquens, qui virili animo reprehende-
 re scandalum putant, ait: quod vbi non est vehementia iræ & re-
 prehensionis seueritas nihil doctrina proficiet: neq; vlla erit emē-
 datio. Qui spiritualement animarum vtilitatem non spectant, sed
 aurīū oblectationem & vulgi plausum, ita frigidè loquuntur, vt
 dicere videantur, nihil faciatis eorum quæ prædicamus. Non
 erat huiusmodi D. Paulus, neque eius socij, siquidem (inquit) ha-
 bentes hanc administrationem iuxta quod misericordiam con-
 sequuti sumus, non deficimus, sed abdicamus occulta de deco-
 ris, nō ambulantes in astutia, neq; adulterantes verbum Dei, sed
 in manifestatione veritatis: & paulò inferius ait: non enim nos
 metipso prædicamus, sed Iesum Christum Dominum nostrū.
 O cælestis doctrina, qua sanctus Apostolus docet patientiā, per-
 seuerantiam, sinceritatem & zelū, quo diuini verbi ministeriū
 debet à prædicatoribus ministrari, & finem Dei, scilicet, gloriā
 & animarum vtilitatem. Sed inter cetera notare vos maxime vel-
 lem verbum illud nō adulterantes verbum Dei, ab adulterio de-
 sumpsit metaphoram sanctus Apostolus, quia adulteri finis non
 est generatio, sed voluptas: ita prædicator, qui verba inutilia cō-
 ponit & sine spiritu loquitur, neq; reprehendere audeat: nō habet
 tanquam finem, spiritualement generationem, id est, animarū cōuer-
 sionem, sed tanquam adulter voluptatem tantū sibi, & delecta-
 tionē propositā habet in illo applausu & vanitate quod magnū
 est Ecclesie sanctæ flagellum. Nam in peccatorū nostrorū pœ-
 nam tales Deus prædicatores permittit, qui causa sunt vt animæ
 in suis vitijs securè & quiete permaneāt. Quamobrem rogo vos
 patres prædicatores per Dei charitatem, vt ab inani eloquentia
 abstineatis, sed voces sitis valdè clamantes cum spiritu & effica-
 cia, vt vos proterui audientes, eorum aures timeant, & deterriti
 conuertantur ad Deum, vt suam illis gratiam largiatur qua ac-
 quiritur gloria, ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius, Amē.

In

D. August.
 serm. 47. ad
 fra. in cre.
 D. Chrysof.
 homi. II. in
 Matth.

2. Cor. 4.

In eadem Dominica tertia

Aduentus.

CONCIO SECVNDA.

Miserunt Iudæi ab Hierosolymis Sacerdotes & Leui-
 tas ad Ioannem, &c. Ioannis. I.

N Gitur in hoc sacro Euangelio de singulari testimo-
 nio quod gloriosus Baptista, de Christo Redem-
 ptore nostro dedit quibusdam Iudæorum legatis,
 qui à Hierusalem venerunt, vt interrogarent eum.
 Tu quis es? In quo quanta sit virtutis vis declaratur,
 quia quamuis isti mali erant, ab ea tamen allecti eam non orare
 volunt, & quamuis in desertum D. Ioannes secessisset: inde ta-
 men virtutis eius odor in Hierusalem manabat. Virtus enim oc-
 cultari non potest, vbi cūque sit, appareat necesse est. Et hoc est,
 quod malorū animos vincit. Ideò aiebat D. Paulus. Ego sic pu-
 gno, non quasi aerem verberans: sed castigo corpus meum. Hoc
 pugnare appellabat, corpus suum castigare & poenitentiam age-
 re. Hac pugna superabat gentiles, & alibi ait. Epistola nostravos
 estis, quæ scitur & legitur ab omnibus: manifestati, quod episto-
 la estis Christi, ministrata à nobis & scripta non atramento, sed
 spiritu Dei viui, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis. Sa-
 cra Iesu Christi lex in libris atramento scripta est: in cordibus ve-
 ro iustorum spiritu Dei viui, & multò magis malos attrahit, &
 inuitat in cordibus scripta, quàm in libris. Et ita Diuus Paulus
 perfectam iustorum vitam epistolam vocat, quæ attrahit ad
 se se omnium oculos & animas. Hoc enim significat, scitur &
 legitur ab omnibus. Vtinam nunc ira viueremus, vt Dei epi-
 stolæ & libri vocari possemus, & vita nostra malos ad virtutem
 alliceremus.

Et cōfessus est q̄ nō negauit, Nullus vnquā maritus, tātò pere in vxo-
 ris suæ honore puro & incorrupto seruādo studiosus fuit: vt facti
 oēs in honore, qui Deo debetur: ne, s. aliquid de eo detraheretur,

& ijs

1. Cor. 9.

2. Cor. 3.

Act. 14. & ijs tribueretur. Cum Lystres. D. Paulum & Barnabam ob miracula quæ faciebant, tanquam Deos adorare vellent: sancti viri conscissis tunicis suis exilierunt in turbas clamantes, Viri quid hæc facitis? & nos mortales sumus similes vobis homines annuntiantes vobis ab his vanis conuerti ad Deum viuum. Quoniam affectu Dei gloriam sanctus Moyses curabat? ait sacratus textus, quod pugnat populus Israel contra Amalechitas, Moyses autem & Aaron & Hur ascenderunt super verticem collis: cumque leuaret manus Moyses vincebat Israel. Cumque suis orationibus, & bona, qua usus est diligentia victoriam à Deo consequutus esset, edificauit Moyses altare, & vocauit nomen eius Dominus exaltatio mea, id est, meus honor & gloria, Deus est, cuius virtute vicimus. Nihil vir sanctus, neque propriæ virtuti, neque populi viribus, sed omnia Deo adscribere voluit: ita & vos fratres charissimi, cum ieiunatis, oratis, diaboli tentationes superatis, dicite, Dominus exaltatio mea. Ad hanc rem etiam facit, quod extat in Genesi, ubi benedicens patriarcha Noe filio suo Sem, dixit: Benedictus Dominus Deus Sem, at cur vir sancte dum benedicere vis Sem, benedicis Deo? quia nimirum omnis benedictio à Deo est, & quia obedientia illa & virtus propter quam Sem ab eo benedicendus erat, Deo potius quam Sem referri debebat accepta. Quia ut ait D. Iacobus. Omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens à patre luminum. Ita D. Baptista cum videret gloriam sibi offerri, quæ soli Deo debetur (quia solus ipse humanam carnem assumens redemptor noster esse voluit,) idè sapius & pluribus verbis se non esse Christum affirmavit. Et quamuis Dei honorem usurpare grauissimum sit peccatum: aliquos tamen inuenietis, qui quamuis Deos se esse verbis non affirmant, re tamen ipsa diuinum sibi honorem usurpant, & tanquam Dij adorari volunt. Regi Tyri feruissimè Deus minatus est, eo quod (inquit) eleuatum est cor tuum, & dixisti, Deus ego sum. *Vala me la beatissima Trinitas.* Homo nè ausus est dicere, Deus ego sum? non ait eo loco ore hoc eum dixisse sed quomodo dixerit statim declarat dicens: Dediti cor tuum quasi cor Dei, id est, ita te gelsisti, ac si esses Deus. Dic, obsecro, nonne Deus rerum omnium finis est, & ideo super omnia, amari debet, & ad eum dirigi omnia debent? Ita est profecto. Quod si tu ultimum te finem facis, te ipsum super omnia amas tua causa facis

7 cis omnia: nonne Deum te facis? & quamuis Dei tibi nomen non usurpes, Dei officium usurpas: & es Dei diuinitatis aggressor. O creatura rationalis pudeat te tantæ abominationis, & cum D. Paulo dicas, soli Deo honor & gloria.

Miserunt Iudæi ab Hierosolymis. Ut honorem, qui Deo debetur, creaturæ tribuerent. Nihil est magis in mundo vitatum, quam hominum voluntates creaturis idololatrare. Hæc sunt nostrarum voluntatum adulteria cultum Deo debitum creaturis præstare, vitam illis, cogitationes, & desideria omnia sacrificare: & quamuis intellectu creditis, Deum plusquam creaturas mereri, voluntate tamen plus creaturas amatis? & ita intellectus Christianus est, voluntas autem idololatra. Et hoc est quod ait D. Paulus. Cōfitemur se nosse Deum, factis autem negant. Pedem alterum in mari habent, alterum verò in terra: & ita neque nauigant, neque ambulant: sed hinc in periculo versantur, nè vndis obruantur illinc nè terra absorbeantur, vt Dathā, & Abiron. Quoniam affectu sanctus Elias Hebræis quibusdam idololatriis dixit, vsquequo claudicatis in duas partes? Si Dominus est Deus sequimini eum, si autem Baal sequimini illum. Idem & vobis dico, si Deum creditis summum esse bonum, creaturas vero Deos non esse, neque eis amorem deberi & cultum, cur Deum vestrum & creatorem contemnitis, & creaturas sequimini? Cur tantæ maiestati tam iniuriam facitis? O monstrum horrendum, ô detestabilem nequitiam, ô execrandum facinus sempiterno supplicio, sempiternisque ignibus merito vindicandum: in quem enim magis ignis ille detæriet, quam in diuinæ maiestatis violatores & contem-

8 ptores? quid magis contra communem humani sensus & rationis iudicium certat, quam vilissimam creaturam nobilissimo conditori, & paræti anteferre? O quam verè dici vobis potest, quod sanctus Moyses dixit populo illi duro & obstinato. Generatio praua atque peruersa. Hæc cine reddis Domino popule stulte & insipiens? nonne ipse est pater tuus, qui possidet te & fecit & creauit te? quod perinde est ac si diceret: si ad eum naturæ consentaneum est, vt filij parentes diligant & venerentur, à quibus existendi principium & vitam acceperunt, quanto iustius erit, vt homo Deum, quem parentem agnoscit multo maiori ardore diligat & obseruet, à quo solo animam accepit? Celebris doctorum sententia est, vt si instante extremæ necessitatis articulo,

Aduent. N & vt-

& urgente fame vnstantū panis haberetur, & hinc pater, inde 10
filius fame periclitarentur: patri potius quā filio esse subuenien-
dum, & vnici ac dilectissimi filij mortem ferendam, vt patris vi-
tam tuearis. Quod si tantus amor terreno patri debetur, quid pa-
renti cælesti qui non modo te totū cōdidit, sed modo etiam cō-
ditum seruat: sine quo neq; esse, neque viuere, neque spirare, ne-
que loco moueri posses? Hac ratione Daniel propheta Regis
Asyriorum impietatem exaggerauit, quod illum Dominū ad
iracundiam prouocaret, qui flatum ipsius haberet in manu sua.
Exaggerari etiā potest hęc abominatio, quia præter illud, quod
Deo debes, & quod ille meretur, in eo solo vera satietas, vera
quies & voluptas inuenitur, in his cisternis quas tibi fodisti,
aquæ viuæ fontem deserens, nō inueniens aquā quæ sitim extin-
guat: sed potius augeat. Probauit hoc Elias idololatriis illis, qui
verū Deū negabāt. Cōuenerūt enim Elias & sacerdotes Baal, vt 11
suū ipsi Deū vocarent, qui ignē immitteret & Elias etiam pro-
misit se esse suum Deū vocaturum, & eum Deū qui voces exau-
diret, & ignem immitteret verū Deum esse crederēt. Vocabant
prophetæ suū Baal, & ignē ab eo petebant, à mane vsq; ad meri-
diē, & nō erat, qui eis respōderet. Illudebat eos Elias dicens: cla-
mate voce maiori forsità enim in diuersorio est, aut in itinere,
aut certe dormit. Ipsi verò maiori voce clamabāt, & cultris se, &
lanceolis incidebant, donec perfunderentur sanguine nūquam
tamē respōdit Baal. Vocauit Elias Deū suū & nostrum dicens:
Dñe Deus Abraham & Isaac, & Israel ostēde hodie, quia tu es
Deus Israel, & cecidit statim ignis Dñi, & vorauit holocaustum.
Quod cū vidisset populus clamare cōpit, Dñs ipse est Deus, 12
Dñs ipse est Deus. O quā irridendi sunt idololatræ isti, qui crea-
turas adorant. Dicite ijs vt inuocent pecuniā, forte eorum voces
exaudiet: petant ab ea, vt sua desideria satiet, & ignē super holo-
caustū vestiū immittat, quo cura ista & metus, in quo viuitis cō-
sumatur. Petat carnalis à suo Deo quicquid voluerit, & se amorū
suorū causa cultris incidāt & se mutuo vulnerēt, occidāt sese va-
ni & ambitiosi honoris causa, sanguinē iracūdi vltionis causa ef-
fundāt: frustra clamabūt, frustra laborabūt. O miseri Adæ filij
cur creaturas inuocatis, vt vestris appetitib⁹ satisfaciāt, quæ om-
nes simul (nō dicā) vestris omnibus desiderijs, sed nē minori qui
dē satisfacere possunt. Quare nolite eas tāquā Deos adorare, sed
ijs

Dani. 5.

3. Reg. 18

13 ijs vt imini ad id tantū cuius gratia Deus eas creauit. Quod si dici-
tis cuius gratia creauit? Dauid significauit dicēs. Omnia subiecisti
sub pedibus eius, vbi significare voluit, hominē rerū omniū
dñm à Deo creatū esse. Cur non dixit, sub manibus eius, quo do-
minium etiā significatur? dico, vt significaret res omnes creasse
Deū, vt tanquā scalæ essent, quibus ad eū ascenderemus: & quia
scalæ sub pedibus collocantur, ideò dixit. Omnia subiecisti sub
pedibus eius, id est, res omnes creasti Dñe, vt tanquā scalæ essent
per quas homo ad infinitæ bonitatis tuæ & omnipotētiæ cog-
nitionē ascenderet: & ideo te singulari amore amaret. Vides igitur
homo quomodo creaturis vti debeas, & quā ob causam crea-
tæ sint? Creauit Deus cælos, vt te conseruarent: creauit terram,
vt cæli influentijs tantam herbarū & florū varietatē produceret,
14 tantam fructuū copiā pareret: hos quidē ad cibū, illos verò ad vo-
luptatem, creauit homines ingenio & inclinatione, diuersos, vt
quisq; sibi quos vellent amicos sibi cōformes eligeret. Benedictus
sit talis Deus, benedictus sit talis creator, qui tot nobis beneficia
tanta cū liberalitate donauit. Quorū affectu aiebat Dauid: Dele-
ctasti me Dñe in factura tua. Vere igitur frater creaturis, vt pe-
regrinus & hospes diuersorio: vt nauta portu, vt paulū scilicet re-
creati, iter maiori cū alacritate sequatur: sint tanquā panis Eliæ,
quo per quadraginta dies iter fecit, donec ad Dei montē Horeb
perueniret: sint tanquā diuitiæ Iob, qui omniū se partē vocabat:
sint tanquā Abrahæ filius, vt si Deus postulauerit prōpti & para-
ti sitis ad sacrificiū. Verum heu, heu quā pauci sunt, qui hoc præ-
15 stēt, sed in his finē nostrū collocam⁹, quæ magna perversitas est.
Et ita quā ait Dauid de malis: transferūt in affectum cordis, verti
etiā ex Hebræo potest, cōsumpserūt vitā suā seruiendo idolis ex
corde, & vbi nos legimus, Proba me Dñe, & vide si via iniquita-
tis in me est. Hebræa vox significat etiā si via idoli in me est. Et
ita trāstulit B. Hiero. & vtraq; trāslatio vera est & optima. Signi-
ficare hoc voluit Spiritus sanctus malorū viam, eorū viam esse
qui sua idola adorāt: & tot esse cordiū nostrorū idola, quot sunt
res quibus voluntatē nostram diuinæ repugnantes occupamus.

Et confessus est & non negauit, & confessus est quia non sum ego Chri-
stus. Videtur D. Ioānes respōdere, vt ait Isaias de quodā, quod di-
cētī sibi Princeps noster esto, respōdebit, nō sū medicus, & in do-
mo mea nō est panis neq; vesti mētrū: nolite cōstituerē me princi-

Psalm. 8.

Psalm. 91.

3. Reg. 19.

Psalm. 72.

Psalm. 138.

Hierony.

Isai. 3.

pem populi. Ita hoc loco cum ait Diuus Ioannes, nō sum Christus, idem est ac si diceret. Non sum medicus, solus enim Christus animarum pulsus sanctis aspirationibus tāgere scit. Solus corda vulnerare cauterio timoris efficacis & vehementis: solus gratiæ medella curare, quæ vim carnis superat, solus sacramentorum fascias facere ad culparum vulnera alliganda. O admirabilis doctrina, recusat vir sanctus illud quod vere nō est, esse existimari: tu verò infœlix peccator quod non es existimari cupis. Prudens, animosus, & fortis existimari vis: cū stultus sis & timidus: diues existimari optas, qui pauper es, & bonus qui malus es, videri tantum & existimari non te vera esse studes. Animaduerte etiam, vt Sanctus hic vir oblatam dignitatem recusat: tu verò vt assequaris id quod tibi non offerunt, neque fortasse conuenit desudas. Semper iusti cæteris imperare, & munera recipere recusauerunt. Gigantes gemunt sub aquis ait Iob. Diuus Gregorius, Diuus Ambrosius, Diuus Augustinus, & alij huiusmodi sancti, qui in Ecclesia Dei præerant, hi erant Gigantes, aquæ (ait Diuus Ioannes) sunt populi, aquæ multæ, populi multi, & sancti illi quamuis Gigantes in virtute fortissimi, sub his aquis, dignitatis & prælatiæ onere depressi gemebant: tu verò nanus, idiota & imperfectus dignitates accumulare vis, & cum eas obtines gaudes? O magna stultitia tunc cum plorare deberes rides? hoc illud est quod dicitur. Stultus homo plaudet manibus, cum sponderit pro amico suo. Nonne stultus vobis videretur si quis exiliret gaudio & plauderet manibus, & si ab eo lætitiæ causam peteretis, responderet, lætus sum, quia decem aureorum millia pro quodam sponderi, & tamen centum aureos non haberet, quos pro alio soluat. Huiusmodi stultitia est: imò & maior illius, qui eo die quo prælatiam, & animarum onus consequutus est: ita lætus se esse ostendit, vt seipsum præ gaudio capere non posse videatur. Animæ suæ rationem non habet, & alienæ rationem reddere spondet. Neque solum hæc magna cum lætitiâ, & voluptate recipiunt, sed vt assequantur, ita omnia perturbant, vt inde plurima mala in Ecclesia Dei consequantur. Magno in periculo Rebecca versabatur, eo quod filij, quos gestabat in vtero, quis nā prior exire deberet, contenderet, & tandē prior egressus est Esau malus ille & hispidus, & sic tūc primogeniturā præripuit. Hic cōtentiones istę Christianorū quis-

Iob. 26.

Apoc. 17.

Prover. 17.
simile.

Genes. 25.

quisnam in prælatia, aut in quacunque dignitate præferendus sit, Dei Ecclesiam perturbant & maximis doloribus torquēt: & accidit sæpè peccatorum nostrorum causa, vt deteriores vincant, & dignitates præripiant quia pilosi sunt sicut Esau, id est quia plus habet lætitiæ, plus pecuniæ, plus fauoris & gratiæ. Vetusissimum hoc malum est in mūdo, de quo ait Salomon. Est malum, quod vidi sub sole, vidi seruos in equis, & principes ambulantes super terram quasi seruos, id est viriorū suorū seruos in dignitate positos: bonos vero & iustos qui sibi ipsis imperare sciūt pedestres, in angulo positos sine vlllo honore & officio. *Eccle. 10.*

Cum Iudæorum legati gloriosum Baptistam tam humiliter de seipso sentire viderent dixerunt ei, *Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Elias, neque propheta?* Videtis hic malorum conditionem, vt erant Pharisei isti, qui cū D. Ioanne egere se existimabant, humiles se esse ostēdunt & modestè dicunt, Tu quis es? dic nobis quæsumus veritatem, an sis Messias, nam te magna cum pompa & honore ad urbem adducemus. Sperabant enim fore, vt eos statim Canonicos & Archidiaconos crearet: at statim ac eum non esse Messiam audiunt, neque ab eo nihil se sperare posse intelligunt, iracunde & aspere dicunt: *si tu non es Christus, &c.* qua nam authoritate baptizare audes? Eodem modo plurimi sunt qui cum à te aliquid sperant, conculcari se sicut: at cū nulla est vtilitatis spes, statim te contemnunt: imo etiam si possunt, iniuria afficiunt & ignominia. O quàm multi hodie dicere possumus, cur diuina administras sacramenta, si sufficientiam non habes? neque es Christus eius sacratissimæ vitæ imitatione, neque Elias, cū neque diuinæ legis, neque tuæ salutis, neque proximorum tuorum zelum habeas: neque propheta, qui rem tam certam & futuram, vt est inferni te ignibus esse (nisi te corrigis) conflagraturum præuidere nescis. Cur igitur hac vita & his moribus diuina audes exercere ministeria? O te infœlicem. Timendum quiddam vobis dicam fratres charissimi, seuerissimum nempe supplicium, quo Deus maledictis quibusdam sacerdotibus filijs Heli comminatur: de quibus dicitur, filij Heli, filij Belial, id est filij Diaboli, nescientes onus, neque officium sacerdotum ad populum. De ijs etiam eodem loco dicitur, quod dormiebant cum mulieribus, quæ obseruabant ad ostium tabernaculi. De his igitur ait Dominus vltorius, Idcir-

1. Reg. 2.

1. Reg. 3. cōiurauit dōmni Heli, quōd nō expietur iniquitas domus eius²² victimis & muneribus vsque in æternū. O stupendum Dei supplicium. O verba aspera & fœnera ò patres Sacerdotes, audite iustam Dei sententiam, qua decreuit, vt nihil sacrificia proficerent ijs, qui contra sacrificia peccauerunt. Quemadmodum ijs qui peccauerunt in Spiritum sanctum, qui peccatorum remissionis author est: peccatorum venia indigni sunt, vt dixit Dominus. *Luc. 12.* Ei qui in Spiritum sanctum blasphemauerit, non remittetur. Hoc supplicio puniri digni sunt mali Sacerdotes, vt quia diuina sacramenta in peccato administrant & ita contra illa peccant, ipsa sacramenta nihil illis profint: & ea nunquam digne recipiant, sed in suis peccatis moriantur. De his & huiusmodi hominibus ait Dauid. Appone iniquitatem super iniquitatem eorum. Non est hæc deprecatio: sed seuerissimæ poenæ Prophetia, qua puniuntur, qui grauissimis his peccatis diuinam maiestatem offendunt: vt nimirum diuino destituantur auxilio, vt à peccato in peccatum prolabantur. O Deus infinitæ maiestatis, illumina quæso mentes nostras, ne in horrendum hoc supplicium incidamus.

Psalm. 68. Respondit eis Ioannes dicens, Ego baptizo in aqua, &c. Ego aqua lauo, vt mulieres lintea fordida & immunda aqua prius lauare solent, & præparare vt colari possint: tum saponem iterum lauant, & si quæ sunt maculæ delent: ita ait vir iste Sanctus, ipse dum baptizo aqua tantum lauo, & præparo ad aliud lauacrum efficacius. Christus Dei filius verè vos lauabit cum in ligno crucis colabit filios Leui. Diuini sui amoris igne, & sanctissimæ suæ carnis cinere, lixiuiam faciet ad animarum maculas diluendas. *24* O Christe vere animarum baptizator, lauano obsecro Deus meus, quos tam sordidos & immundos vides. Eia peccatores, eia carnales, homicidæ, vsurarij huc huc accurrite: vt vos acri sanguinis sui preciosissimi lixiuia, & molli misericordiæ suæ saponem lauet. Ipse lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo ait Diuus Ioannes. Et quemadmodum ipsum, & quotquot iusti fuerunt lauit, ita & vos lauabit. Durat enim adhuc sanguinis sui sacratissimi virtus & duratura est, quia infiniti valoris est.

Mal. 3. Ego baptizo in aqua, medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis: ipse est qui post me venturus est, qui ante me factus est. Hæc verba ante

25 ante me factus est, intelligi non possunt de Christo vt Deus est. Nam vt ait Beatus Athanasius, vt Deus est, filius non est factus, neque creatus, sed genitus: non creatus quia quod creatur, nihil antea fuisse intelligitur, vt mundus qui è nihilo creatus est. Christus autem ab æterno fuit Deus, neque etiam factus, quia facere præsupponit materiam, quæ in Christo vt Deus est non inuenitur, quia est actus purus. Sed genitus est, quia generatio substantiæ communicationem præsupponit? & quia pater totum suum esse filio communicat, & filius per intellectum patris producit: idè dicitur genitus. Quod si ante factus dici non potest, quo ad diuinitatem, dici quo ad humanitatem videtur falsum, quia Diuus Ioannes sex menses, antequam Christus conceptus est: vt declarauit Angelus sacratissimæ virginis dicens: & hic mensis est sextus illi, quæ vocatur sterilis. *Luc. 1.* Respondeo, ante me hoc loco significare citius quàm ego, factus fuit homo, quia in instanti incarnationis factus fuit homo. *Simile.* Quemadmodum si quis, duo vasa aurifici facienda daret, & vnū quidem breui perficeret, alterum verò longiori temporis spatio: dicemus enim ante fuit hoc factum, quia breuiori tempore factum est.

Ait præterea gloriosus Baptista, Cuius ego non sum dignus, vt saluam eius corrigiam calciamenti. O mira humilitas, quantum refert cælesticum Deo conuersatio, sanctæ meditationis & orationis exercitatio: vt quis veram assequatur humilitatem. Quia in his rebus Dei maiestas, & nostra infirmitas patet, vnde humilitas nascitur. Ex oratione & contemplatione, quam in deserto agebat Diuus Ioannes, tantam percepit humilitatem. Nobilis qui nunquam regis aulam vidit, nullum se esse in vniuerso orbe nobiliorem, neque opulentiorum putat: at qui plurimum in aula versatus est, cum in ea tot principes & nobiles viderit non tantum se æstimat, ita qui cum Deo conuersantur & cælestis gloriæ vias contemplatione perambulant, & angelorum & iustorum pulchritudinem contemplantur, statim seipos contemnunt & humiliant. Cum si ijs comparentur nihil se esse cognoscant: & ita ait Iob. Nunc autem oculus meus videt te, idcirco ipse me reprehendo, & ago poenitentiam in fauilla & cinere. Quid clarius dici poterat ad hoc quod dicimus confirmandū: hæc humilitatis virtus tanti momenti est, vt dicat D. Paulus. Qui non habet spiritum

*Athanasius
in Symbolo.*

Luc. 1.

Simile.

Simile.

Iob. 42.

Rom. 8.

Philip.2.

Christi, hic non est eius. Vbi spiritum Christi, humilitatem vocat, quæ singularis est eorum verborum declaratio. Spiritus Christi vocatur humilitas, quia eam redemptor noster maxime amavit, & in ea se particulari quadam ratione exercuit. Quare idem Diuus Paulus eam nobis particulariter commendauit dicens: hoc enim sentite in vobis, quod & in Christo Iesu, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Notate obsecro, quod humiliare se vocat Apostolus, sentire idem quod Christus, Christi Iesu sensum & spiritum habere. Cum igitur res tanti momenti humilitas sit, & quia existimo fratres his verbis eius amore vos esse incensos: ideo quædam vobis præcepta tradam, vt eam facilius consequi possitis: quamuis enim eius, vt cæterarum omnium virtutum Deus sit author præcipuus, non ideo tamen, vt eas assequamur, & assequuti conseruemus, inutile est humanum exercitium, quia propter hoc vocantur virtutes acquisite & non infusa, quamuis Deus eas etiam infundere potest: ex acquisite vna est humilitas, quam Deo adiuuante acquirimus. Ex quo infertur, quantopere decipiantur illi qui sine vlllo labore & industria, se virtutes acquirere posse existimant. Nunquam obediens erit, nisi qui sapius voluntatem suam alienæ subiecerit: nunquam castus, nisi qui sapius libidinis impetus superauerit: nunquam temperatus, nisi qui sapius gulæ triumphator extiterit: virtutes sunt istæ, quæ in anima exercitatione nascuntur & aluntur: in quo mechanicis artibus similes sunt, quæ sine vsu & habitu acquiri non possunt. Nemo enim aurifex, pictor, aut citharædus esse poterit, nisi qui diu se in his artibus exercuerit: ita nemo etiam humilitatem & cæteras virtutes acquisite consequi poterit, nisi prius in earum exercitatione laboret. Primū autem huius virtutis mediū videtur esse ipsius amor & desiderium: ita vt eundem in animo sentiamus affectum, quem in seipso experiri solent qui amant. Intimo debet amari affectu, lachrymis & suspirijs peti, & non modo septem annis, sed & quatuordecim eius acquirēdi gratia serui: vt Iacob, ob amatā suam Rachel fecisse sacra scriptura testatur, imò & toto vitæ tēpore si opus est. Ita Salomō cū secū ipse decreuisset, ad regni sui gubernationē necessariam sibi esse sapientiam; antequam eam à Deo obtinuit eam prius adamauit & plurimi, vt par est estimauit: & ita

Genes.29.

31 ita ait. O prauis, & datus est mihi sensus, inuocaui, & venit in me Spiritus sapientiæ: & præposui illam regnis & sedibus, super salutē & speciē dilexi illā. Post vehemēs hoc desiderium, & singularem amorem, non solū eam assequutus est: sed venerunt (inquit) mihi omnia bona pariter cū illa. Hac eadem diligentia vti tu debes frater: vt hanc virtutem assequaris, & vt te vincas & humilies. Fac præterea quod dixit Moyses populo Hebræo. Ne dicas in cordetuo, propter iustitiam meā introduxit me Dominus, vt terram hanc possiderem. Memento, & ne obliuiscaris quomodo ad iracundiam prouocaueris Dominū Deum tuū. O singularem doctrinam, discite quonammodo te infœlici rerum euentu gerere debeas, nē superbia intumescas. Cogita cōmissa peccata, & ita secundas res & prosperas non ob tua merita tibi euenire cognoscas: imo iudicium Dei esse timebis, nē te terrenis rebus remuneret, vt cælestes denegat. His rebus addenda est continua diuinæ maiestatis & potētiae meditatio, à qua se ad tantā demisit humilitatē, vt humanam carnē assumeret: & sæuissimam crucis mortem subire voluerit. Durum profecto cor erit, quod si sacrosancta Dei mysteria frequenter tractet, inde humiliare sese non discat. Idcō obsecro vos fratres mei, vt horū præceptorum memores sitis, vt puro corde vos humiliantes Deus exaltet, hic gratia & postea gloria, ad quā nos perducatur Iesus Mariæ filius. Amen.

sap.7.

Deut.9.

In eadem Dominica tertia Aduentus

CONCIO TERTIA.

Miserunt Iudei ab Hierosolymis Sacerdotes & Levitas ad Ioannem, &c. Ioannis. i.

MOS est principum, vt cum nobilissimam aliquam foeminam vxorem ducere promiserunt, ei antequam sponsalia fiant, imaginem suam mittant, ex qua pulchritudinē suā cognoscere aliquo modo possit. Cum igitur Dei filius humanæ naturæ se iungi promiserit: misit antea

N 5 glo-

Luc.18.

Roma.11.

gloriosum Baptistā tanquā sui imaginē, quæ eū ita expressit: vt
 ipsum et principem esse nō imaginem principis mundus existi-
 mavit. Et ideo mittunt à Hierusalem ad eum *sacerdotes & Le-*
uitas vt interrogarent eum, tu quis es? Bonum erit vt hic paululum
 commoremur, & notemus quod ad hoc vt humilis Baptista di-
 ceret quis esset, necessarium fuit: vt antea ab eo interrogarent:
 tu quis es? Nunc verò homines, gloriæ & famæ, ita auidi sunt, vt
 antequam interrogas quinam sint, ipsimet præueniant, & sese
 de genere, de literis, de virtutibus iactent & ipsimet suorū ope-
 rum præcones sint. Vt Pharisæus ille de quo dicitur, quod orans
 in templo aiebat: non sum sicut cæteri, ieiuno bis in Sabbatho,
 decimas do omnium quæ possideo. Et quia se de virtutibus ia-
 ctavit, eius oratio talem habuit euētum, vt condemnatus in do-
 mum suam descenderit. Est diabolus adeo astutus & sagax, vt
 cum bona opera impedire non potest, inuidia motus ipsimet
 operibus nos lædere tentet, efficiens vt ex ijs inanem gloriam &
 delectationem percipiamus: & ea cum iactantia publicemus, vt
 alios contemnamus, quos in aliquo peccare videmus, & ijs nos
 meliores esse existimemus. In hunc errorem Romanorum ali-
 qui primitiue Ecclesiæ inciderant, quos ideo Diuus Paulus in
 ea quam ad eos scripsit epistola, monuit dicens: si aliqui ex ra-
 mis fracti sunt, tu autem cum oleaster esses, insertus es in illis &
 socius radicis & pinguedinis oliuæ factus es: noli gloriari aduer-
 sus ramos, quod si gloriaris non tu radicem portas, sed radix te.
 Vbi monet gloriosus Apostolus Iudeorum & Gentilium exem-
 plo vt Christianorum nullus quanuis se in virtute profecisse vi-
 deat, gloriatur aduersus eos quos in peccatis aut in infidelitate
 viderit. Cogita quis nam tu antea esses, eras enim oleaster: quod
 si nunc aliquid es, à Deo omnia accepisti, & ideo ait: cum olea-
 ster esses, insertus es, non te in Iesu Christi societatem inseruisti,
 sed insertus es. Cogita vt Hebræi illi cum à Deo tantopere ama-
 rentur, fracti tamē sunt, & in infidelitatis errorem prolapsi sunt.
 Eodem modo & frangi tu ipse poteris, & ex oliua fertilissima in
 qua nūc insertus es (quæ est Iesus Christus) cadere. Cogita mag-
 num illius beneficium, quo te in sua gratia conseruat, tu ab hac
 radice virtutem accipis, illa autem nihil à te recipit. Noli autem
 sapere, sed time. Si enim Deus naturalibus ramis nō pepercit, ne
 forte nectibi parcat, Hebræos vocat naturales cælestis huius oli-
 uæ ra-

5 uæ ramos. Quia vt idem D. Paulus dixit de illis: Qui sunt Israe-
 litæ quorū adoptio est filiorū, & gloria & testamētū & legisla-
 tio & obsequiū, & promissa, quorū patres, ex quibus est Chri-
 stus secūdū carnē, qui est super omnia Deus benedictus in sæcu-
 la Amē. Si propter hæc omnia eos naturales ramos appellat, &
 cū huiusmodi essent, fracti tamē sunt & ceciderūt: cur igitur nō
 timebistu, quāuis à Deo te amari sentias? Ait præterea, vide ergo
 bonitatē & seueritatē Dei, in eos qui ceciderūt seueritatē, in te au-
 tē bonitatē Dei, si permāseris in bonitate: alioquin & tu excide-
 ris. Docet hic sanctus Apostolus, q̄ vt homo in virtute perseue-
 ret, cōtinua cōsideratione eget, q̄ semper Dei bonitatē & miseri-
 cordiā habere debet ob oculos, qua cum ijs vti solet qui perseue-
 rant, & seueritate qua vtitur cum ijs, qui ceciderunt. Bonita-
 6 tē prius quā seueritatē ponit: quia bonitas magis propria est Dei
 quia vt ea vtatur merita nostra nō expectat, seueritate autē vti-
 tur propter demerita. Et ita ait Esaias, Ambulate in lumine ig-
 nis vestri, & in flāmis quas succēdistis, id est, pœnarū, quibus af-
 fligimini, vestra demerita causa sunt. Ait autem, in te bonitatē
 Dei, scilicet videbis si permāseris in bonitate, non ait, si permā-
 seris in fide sed in bonitate, id est in omnibus operibus bonis.
 Quodnam clarius argumentum contra hæreses adduci potest?
 quod si non permāseris, audi pœnam: alioquin (inquit) & tu
 excideris. Quæ pœna intelligi potest, quod amissa bonitate fi-
 des sæpe amittitur, & vniuersaliter intelligi potest de separatio-
 ne æterna in alia vita, vt dixit Dominus, omnis arbor, quæ non
 facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur. Verba
 7 sunt ista Diui Pauli tantæ efficacitæ, vt si ea semper in memo-
 ria hærent, magna nobis essent humilitatis causa, nē de virtu-
 tibus & bonis operibus gloriaremur. Per Esaiā ait Deus: ego Do-
 minus primus & nouissimus ego sum. Et cum dicat D. Paulus:
 imitatores Dei estote sicut filij charissimi, in hoc etiā eū aliquo
 modo possumus imitari, vt quisq; primus in virtute studeat esse
 & in propria opinione & æstimatione nouissimus. Odiosa qui-
 dē res est diabolo, in virtutis exercitatione priorem esse, odiosior
 tamen est esse humilitate nouissimum. Et ideo qui prudentes
 non sunt rarò ad hanc virtutis perfectionē deueniūt: quia maxi-
 mis diabolus vtitur artificijs vt hoc impediat. Callidi & experti
 duces cum urbem aliquam expugnare volunt, ex aliqua parte
 eam

Roma.9.

Esai.50.

Math.7.

Esai.41.

Ephes.5.

similē

eam aggrediuntur, & scalis illac ascendere simulant: vt defenso-
res eò accurrant, & cæteras vrbis partes defensoribus destitu-
tas deserant: tum qui in fidijs latent desertam partem aggrediun-
tur & expugnant facillimè: ita & Sathanas ira vos & luxuria
tentat, quòd si vos præparatos inuenit, & ei resistere videt, dese-
rit statim callidus hanc partem, & aliam aggreditur inopina-
tam. Tentat statim vos inani gloria & superbia, vt si alia parte,
castitate, aut patientia vicistis, hic victoriæ ipsius iactantia vin-
camini, eius gloriam vobis ipsis adscribentes, quæ magna est in
iustitia. Diuus Thomas ait, tantò maius esse delictù, quanto ma-
iusest obiectum cæteris paribus. Ex quo patet magis peccare
eum qui Deo honorem eripit, quàm qui homini pecuniam. At
tu qui tentationum quas superasti, & bonorum operum quæ fe-
cisti, gloriam tibi tribuis, vide quàm graue peccatum commit-
tas, Deo auferens quod ei tanta iustitia debetur. Hoc quod Pha-
risæi à Diuo Ioanne petierunt interrogantes, tu quis es? hoc ego
ab vno quoque vestrù fratres charissimi petere vellem. Tu quis
es? sed antequàm respondeatis notare vos volo, quòd quamuis
fide certum & indubitatum sit hominem ad imaginem & simi-
litudinem Dei fuisse creatum: quia hoc sancta scriptura affir-
mat: hanc tamen veritatem hoc modo probare possumus. Quo-
enim modo imaginem aliquam in cera impressam, cuius nam si-
gilli imago sit cognoscetis? ita nimirum si sigillum imagini su-
per imponitis: si nihil vacuum remanet & in omnibus cum ea
quadrat eius sigilli imaginem esse dicetis, eodem modo depre-
henditur, hominem Dei esse imaginem & à Deo tanquam sigil-
lo esse impressam, quia nihil omnino, præter Deum animæ va-
cua, & angulos implere potest. Et sicut dicit Scotus quod nulla
creatura naturaliter animæ dignitatem cognoscere potest, neq;
ipsamet se ipsam, quia Dei est imago (quomodo enim poteris
cognoscere Ioannē Petro similem esse, nisi Petrum cognoscis?
ita cum quisnam Deus sit ignoremus, scire non possumus,
quidnam anima sit, quæ eius est imago:) attamen eius præ-
stantiæ cognitionem aliquam assequi possumus, cum vide-
mus omnes creaturas minori eius desiderio satisfacere nul-
la ratione posse. Hunc cognoscendi modum docet spon-
sam sponsus dicens: si ignoras te ô pulcherrima inter mu-
lieres egredere & abi post vestigia gregum tuorum, &
pascere

D. Tho. 3. pa.
q. 3. ar. 5.

Genes. 1.

Scotus in. 4.
dist. 14.

Cant. 1.

1 1 pascere hoc dicit tuos iuxta tabernacula pastorum. Propria animæ
domus & requies Deus est, ad quam reuerti optabat David, cū *Psal. 134.*
aiebat, Cōuertere anima mea in requiem tuam. Quium greges
sunt nostri sensus, hœdi eorum sunt appetitus, qui per huius
mundi prata pascere solent, vbi pastores, qui sunt homines car-
nales sua tabernacula habent collocata. Ait igitur sponsus
ad sponsam, visne cognoscere quænam sis? egredere post vesti-
gia gregum tuorum. Non iubet eam egredi, sed modus est lo-
quendi, quo & hodiè vti solemus: nam cum quis non cognoscit
bonum, quod domi vestræ habet, dicere soletis: egredere è domo
mea, & tunc quod in ea bonum habes cognoscet. Non iubetis
eum egredi, sed idem est ac si dicetis: cum egressus eris tunc
præfens bonum cognoscet: hoc idem ait sponsus his verbis spon-
sæ. *2* Cum è domo tua egressa eris: cum à Deo tuo recedes: ab eius
amore & gratia, & efficiæ natos tuos sensus sequeris, eorum appe-
titus pascens, per huius mundi pascua vbi peccatores sua habent
tabernacula, tunc videns paruam quam in eis inuenies, delecta-
tionem, & plurimum molestiæ & doloris, quem secum prata
& corrupta vita afferre solet: tunc animæ tuæ præstantiam cog-
nosces, quæ nulla in re præterquàm in Deo quiescere poterit. A te
igitur quem Deus tanta cum excellentia creauit interrogo, tu
quis es? esne forte homo ad imaginem & similitudinē Dei crea-
tus? si ratione vteris, & Deo assimilari studes, & vt anima ista
ad eò præstans & nobilis vili & infimæ carni imperet, merito ho-
minem te esse respōdere poteris: at nisi hoc habes, quamuis pul-
chritudinem habeas, diuitias & honores, bestia potius quam ho-
mo appellari debes. Magna profectò stultitia est, vt cum res om-
nes, quotquot sunt ob suas proprietates laudemus, hominem tã-
tùm ob res externas laudemus. Dicite obsecro bonam nē ap-
pellabitis nauem, quia depicta egregie est? minime vero, sed
quia ex optimo ligno est, & optimo artificio contexta, quia le-
uis est, & velis ventisque optime paret: ens enim bonum esse dice-
tis, quia auro est exornatus & vaginam habet elegantem? mini-
mè, sed quia optimè secat & ferit: regulam ligneam laudabis ne,
quia pulchra est? minime sed quia recta: cur igitur hominē lau-
das, quia diues est? quia pollet gratia, quia fortunæ bonis affluit,
quæ nihil ad hominis naturam faciunt: si tamen eum tanquàm be-
stiam viuere vides, & hominis nomine indignum esse: quis igitur
tur

simile.

tur es, si homo non es neque uti ratione vis? num te seruum Dei possimus appellare? minime, quia huius fundamentum est ratione non affectu uti. Seruus sollicitus coram Domino suo stat paratus ad iussa, oculos in eius oculis defixos habet, ut si vultu aut capite, aut manu annuat propte exequatur: & ita ei addictus est, ut quicquid illi gratum esse nouit diligentissime prestet. Heu heu vix vllus est, qui Deo ita seruiat. Videretur ne vobis bonus esse seruus, qui quamuis Dominus oculis & manu annueret, tu voce ipsa iuberet, hæc audiens & videns terga verteret & eius iussa cõtemneret? quis nam huiusmodi seruũ domi suæ ferre posset, neq; hanc iniuriã puniret? ò infelix & impudens peccator: Dei inspirationes & beneficia, prædicatorum voces quid aliud sunt, quã nutus & vocationes Dñi? tu vero omnia contemnis, seruus igitur Dei non es, sed irrisor potius, & æternis dignus supplicijs. 15

At nõ ita D. Paulus, qui dicebat: testis est mihi Deus, cui seruius in spiritu meo. Vbi græce verbũ, latreuo, quod latine per verbũ seruius translaturũ est. Quia ut ait B. Augustinus nullo vocabulo latino potest plenius explicari significatio latriæ, quã per verbũ seruius, quia latria significat seruitutẽ summam factã Deo cũ tremore vehementi, & sic seruebat Deo B. Paulus. O quam pauci nunc ita Deo seruiunt: ita ut meritò de nobis dici posset, quod dixit Deus per Ezechielem de Hierusalem. Contempsit iudicia mea, ut plus esset impia quã gentes, & præcepta mea ultra quam terræ, quæ in circuitu eius sunt. Impius (inquit) est populus meus plus quam gentiles & idololatræ, qui lapides adorant, illi enim fidem dijs suis seruant & ijs obediunt. Maurus si quid, 16 legi suæ repugnare scit, ab eo abstinet, Christianus verò minime. Intuere (inquit Deus) infidelem & Arabem, qui Christianum te esse docebunt. Et ita ait illis, & in illis nobis omnibus quia superastis gentes, quæ in circuitu vestro sunt, & iuxta iudicia gentiũ non estis operati: ideò faciã in te, quod non feci propter omnes abominationes tuas. O quanta confusio est, ut dicat nobis Deus: iuxta iudicia gentium nõ estis operati. Cur saltem legem naturæ non ita seruamus, ut suos ipsi ritus seruant? quin etiam virtutibus moralibus sæpe nobis præstant. Itaque existimo peccatum, tales vos fratres charissimi reddidisse, ut vix huic interrogationi respondere possitis, tu quis es? Quare idem de vobis dici posse videtur quod dixit Dauid, libera me Dñe de filiis alienorum

Roma. I.

D. Aug.

Ezech. 5.

psal. 143.

rum

17 norũ: quorũ os loquutum est vanitatem: & dextera eorum dextera iniquitatis. Quorum filij sicut nouellæ plantationes à iuuentute sua. Filij eorum compositæ, circumornatæ ut similitudo templi. Promptuaria eorũ plena erustantia ex hoc in illud. Attendite quod nomen imponat, filij alienorũ, gens sine nomine, quæ nè verbum quidẽ virtutis loqui scit, sed textetas vanitates & ineptias, quales sunt patres, tales sunt filij, Tanquã plantæ nouellæ, quæ præter folia & ipsa amara nullũ afferunt fructũ: ita mētiuntur, ita iurant & periurant, ita murmurant, ita proximos suos infamant: ut eorum patres. Filij eorum compositæ, quicquid possunt furantur, ut filias suas ornent & componant tanquam templi imagines. Pauperis Ecclesiæ sacrista, qui vnã tantum vestem habet ad ornandas imagines, eam omnibus Ecclesiæ suæ 18 imaginibus aptat: ita ut in festo Diuæ Catherinæ ea veste eius imaginem ornent: in festo Diuæ Lucie, Diuæ Catherinæ vestis detrahenda sit, ut Diuæ Lucie imago componatur. Et ita in omnibus anni festiuitatibus. Vnde tritum est illud sermone prouerbiũ, *Descomponer a vn sancto per componer a otro*. Hic mundus est tanquam sacrista pauper, vix vni vestiri & componi possunt, nisi alij denudentur. Infelix homo, qui filias suas componere vult, tanquam templi imagines: difficulter id præstare poterit, nisi proximos suos spoliaret iniquis contractibus. Ut 19 daret Sanson triginta vestes quibusdam, qui eas sibi problematicis solutione meruerant, percussit triginta viros quorum ablatas vestes dedit ijs, qui problema soluerant: Hoc est horum tyrannorum munus, qui nomine carent, occidere & spoliare proximos suos ut filias suas componant. Occidere eos dico, quia ijs alimentum quo viuebant, auferunt, & ita remanent promptuaria eorum plena erustantia ex hoc in illud. Ex hoc magna eorum auaritia patet: arcas enim plenas habent, & promptuaria noua quotidie efficiunt, ut nouis rebus impleant. Nam si quæ plena iam sunt pauperibus darent, nihil opus esset noua efficere. Moneo igitur vos ut caueatis, ne vobis contingat, quod dixit Dominus contigisse auaro cuidam diuiti, qui cogitabat intra se 20 dicens. Quid faciam, quod nõ habeo quò congregem fructus meos? & dixit, hoc faciam destruam horrea mea, & maiora faciam, & illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi: non recordabatur infelix hospitalia esse, carceres, viduas, orphanos, vbi quod

simile.

Iud. 14.

Luc. 12.

quod illi supererat conseruare optimè poterat. Non habeo (inquit) quo congregem fructus meos. Mentiris scelestè, mentiris, nam nihil opus est horrea tua maiora efficere. Ob hanc crudelitatem & auaritiam, cum hæc secum ipse cogitaret Dei vocè audire dicentem, stulte hac nocte animam tuam repetunt à te, quæ autè parasti cuius erunt? O Deus incommutabilis quam multis illud accidit hodie, quibus in maioris suæ auaritiæ pelago vulgo, golfo, mors interuenit repentina, quorū animas diaboli repetit, quæ autè lucrati sunt hic remanent, neq; vlla in re illis prodesse possunt. Obsecro igitur vos fratres per viscera misericordie Dei nostri, vt recordemini, pauperum domos horrea esse & promptuaria, vbi quæ vobis supersunt seruanda sunt. Imò etiam ex ijs quæ vobis necessaria sunt, non quæ supersunt tantum ijs dare deberetis: & ita de vobis dici non poterit, promptuaria eorum plena, & eructantia ex hoc in illud.

Cum respondisset, D. Ioānes se non esse Christum, neq; prophetam, vt veteris testamēti prophetæ, qui vērū esse Messiam prædicebant ipse verò digito indicauit, neque Heliam esse quāuis spiritum & virtutem haberet Helix, dixerunt illi. *Quis es, vt responsum demus ijs, qui miserunt nos? quid dicis de te ipso? ait ille, ego vox clamantis in deserto. Vox clamantis, idest, valde clamans, vox efficax. Vox per omnes partes est vox: ita Diuus Ioannes totuserat vox, eius cibus, eius vestitus, eius austeritas, eius paupertas, tota eius vita erat vox, omnia clamabant omnia sanctitatem & virtutem prædicabant. Vtinam daret Ecclesie suæ Deus plurimos prædicatores Diuo Ioanni similes. Petite hoc ab eo fratres, vt prædicatores det qui voces sint clamantes & efficaces: vt vita plusquam verbis prædicent, quamuis plurimi cum sese emendare nolunt, prædicatores frigidos vellent non efficaces, qui eorum aures verbis mulcerent potius quam corda vulnerarent. Dicebant Hebræi ad Moysen. Loquere tunc nobis, non loquatur nobis Dominus ne forte moriamur. Cum eos angelus Dei nuntius cum fulgure & tonitruo alloqueretur, eum deterriti audire volebant, sed Moysen qui blandius loquebatur: ita hodie gens maximè perdita ait, ne nobis prædicent angeli, qui nos minis deterreant, qui tonent, fulgurent & metum incutiant: prædicent nobis homines, qui vt homines loquantur, ornate compositè & tepidè. Hoc illud est tempus,*

Exod. 20

23 pus de quo Diuus Paulus dixit: Erit tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur. O pessimum signum audite quid de his dicat Dauid. Omnem escam abominata est anima eorum & appropinquauerunt vsque ad portas mortis. Per hoc verbum, omnem escam, Dei verbum significatur, quod esca est perfecta. Phrasis enim est sacræ scripturæ, hoc nomen, omne pro perfecto accipere. Ita illud Pauli intelligitur. Vt in me ostenderet Christus Iesus omnem patientiam, idest, perfectam patientiam, & quoties in suis epistolis ait, in omni patientia intelligi debet in perfecta patientia. Et illud Sapientie. Panem de celo prestitisti illi omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suauitatem, omne delectamentum, idest, perfectum. Ita hic omnem escam, idest, perfectam escam, & cum Dei verbum esca sit tam perfecta & animis tantæ utilitatis, eam abominari est mortis & æternæ cōdemnationis portis propinquum esse. Quare fratres ne existimetis ideò vos Dei verbum non abominari, quia prophana quorundam prædicatorum eloquentia delectamini, quæ non Iesum Christum, sed se ipsos prædicant. Nam nisi perfectam hanc escam abominaremini, eos libenter audiretis, qui Dei verbum prædicant cum spiritu, efficacia, & simplicitate vt decet.

Vox clamantis, Significat etiam conquerentis Dei vocem esse. Cum vir aliquis generosus patiens & potens conqueritur: signum est querelam suam esse iustam, & cum potēs sit, & vlisci se posset & tamen conqueritur, signum est, ideò queri ne vliscatur: sed vt querelis medeatur rei de qua queritur. De Deo ait Dauid, Deus iustus, fortis & patiens. Quare cum patientiæ sit & fortitudinis infinitæ: & tamen de nobis conqueritur signum est iustam esse querelam, & ne suas vliscatur iniurias, sed vt nos eius querelas audientes mores nostros emendemus, & finem imponamus iniurijs. Ibat Saul cum suo exercitū quærens Dauid, vt eum interficeret: & speluncam quandam ingressus est, vt purgaret ventrem in qua latebat Dauid, quem cum non videret Saul, serui Dauid eum hortabantur, vt se se vlisceretur, & inimicum suum occideret: noluit Dauid occidere sed chlamydis orā clam abscidit. Cum vero egressus esset è spelunca Saul, clamauit Dauid post tergum eius: Aduent. O dicens

2. Tim. 4

Psalm. 106.

1. Tim. 1.

Sapient. 16.

simila.

Psalm. 7.

1. Reg. 24.

1. Reg. 26

dicens: quare audis verba hominum loquentium, David querit 26
 malum aduersum te: iam vides quod te occidere potuiffem: &
 tamen chlamydis tantum partem abscidi. Sed verum est prouer-
 bium ab impijs egredietur impietas, qualis quisque est talia præ-
 stat. Audiens Saul querelas David, leuauit vocē suam, & fleuit:
 & culpā suam agnoscens ei reconciliatur. Nō multos post dies
 foederis oblitus Saul (vt vltius legitur) magno rursus cum exer-
 citu David persequitur: & cum instaret iam nox castrametatus
 est & dormire cepit. Aduenit eò David secreto & cum ad vltio-
 nem incitaretur, vlciſci se noluit: sed hastam ad caput eius defi-
 xam, & aquæ scyphum abstulit, cumq; abijſſet de mōte clama-
 re cepit, & queri de Saul iterum se eum occidere potuisse signi-
 ficans. Quibus vocibus excitatus Saul iterum amicitiam polli-
 citus est dicens: peccaui, nequaquā vltra tibi malefaciā, eo quòd 27
 preciosa fuerit anima mea in oculis tuis hodie, sed secunda pro-
 missa seruauit vt prima. Nōnè igitur vobis videtur fratres quòd
 meritò David de perfido Saul querebatur? non nē magna vobis
 eius ingratitude videtur? At maior vestra ingratitude sine du-
 bio est, & æquius de vobis Deus queri posse scitote. Cogita in-
 foelix peccator tuis peccatis Deum te, quantum in te est, perse-
 qui & occidere velle. In malitiæ tuæ spelūca abscōderis, & putas
 eò quòd tu Deum non videas, ideò te à Deo non videri: sed falle-
 ris quia omnia videt Deus, qui tecum semper plusquā tu ipse te
 cum adest. Eius iustitia & omnipotentia eum ad iram & vltio-
 nem prouocant: vt te in peccatorum tuorum spelunca occidat.
 At Deus vestis tātū oram abscindere vult vt te deterreat, aliquid
 tibi ex bonis temporalibus aufert, filium tibi eripit, permittit: 28
 vt aliquod tibi infortunium succedat: mox clamat & queritur
 per suos prædicatores dicens, vide homo, quòd quem admo-
 dum diuitias tibi, aut filium ita & vitam tibi auferre poteram, vi-
 de quid tibi accidisset, si te in eo statu mori permissem, vide
 quot te beneficijs afficio, tu verò me iniurijs, quia qualisquisque
 est talia præstat. Quoties frater has querelas audiuiſti? quoties re-
 mordet conscientia & ploras in corde tuo statuens post hac nun-
 quam Deum te esse offensurum? Sed statim promissi oblitus ad
 iniurias redis & rursus cælestem hunc David persequeris, & dū
 in tuis flagitijs & sceleribus sopitus iaces, aduenit Deus, & ha-
 stam aufert, quæ est fortitudo corporis & salus, cui tanquam
 haste

29 haste omnia tua peccata nituntur: aufert aquæ vas, vxorem tibi
 occidens, quæ vasis tibi instar erat, vt voluptatum humanarum
 aquas potares: vita te priuare posset sed adhuc te patienter expe-
 ctat: iterum clamat, & te ex illo infœlici somno excitat: tu ite-
 rum ploras: iterum poenitentiam polliceris: sed vix pollicitus es,
 cum iterum obliuisceris. O feras hominum mentes, O pectora
 cæca, vbi iudiciū, vbi consiliū, vbi saltem naturalis periculo-
 rū timor, qui tantò acrior est quantò periculū imminēs grauius
 & certius est? quid autem certius quā quòd catholica fides præ-
 dicat? quid grauius quam id, in quo de sempiternis gehennæ sup-
 plicijs (quæ omnia huius vitæ supplicia vincunt) sententia defe-
 renda est? quis igitur nos ita de mēte deduxit? quis ita sensus no-
 stros obstupescit, vt ista, nec videamus, nec timeamus? O pater
 30 luminum illumina nos ob tuam clementiam in tantis cæcitatibus
 erroribus, ne diuinæ tuæ maiestati, non solū querelæ, sed vltio-
 nis causam præbeamus. Videtis igitur quanta cum causa dicat
 Diuus Ioannes, ego vox clamantis? Vox Dei sum, qui clamat
 & queritur. Idem etiam Euāgelici prædicatores dicere possunt,
 & quoniam Dei querelæ cum adeo potens ille sit, ideò sunt, vt
 vos deterreat, & ad poenitentiam prouocent, efficit obsecro
 ne inutiles vobis sint, & ita suam hic vobis gratiam dabit: qua
 acquiritur gloria, ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius,
 Amen.

In eadem Dominica tertia Aduentus

CONCIO QUARTA.

*Miserunt Iudæi ab Hierosolymis Sacerdotes & Levi-
 tas ad Ioannem, &c. Ioannis. I.*

QVIA homines in suis actionibus inconsiderati
 sunt, neque sua desideria diligenter examinant:
 ideo fit vt sæpè decipiantur, & virtutem esse existi-
 ment id quod verè nō est. Qua propter maximè est
 O 2 huiusmo-

huiusmodi temeritas reprehendenda in re tanti momenti, ut est
Prover. 18. animæ salus, aut condemnatio. Et ideo dicitur, iustus prior est
 accusator sui, venit amicus eius & inuestigabit eum. Hoc est
 iustus, cum res aliqua magni momenti facienda offertur, pri-
 mum seipsum accusat, ignoratiam suam agnoscens, & ita eius
 determinationem prudenti amico relinquit, eius consilium
 suo anteponens. Si Pharisei sacros diuinæ scripturæ libros con-
 suluissent, neque in re tanti momenti præcipites & inconfide-
 rati fuissent, intellexissent profecto nihil opus fuisse, cur Sa-
 cerdotes, & Leuitas mitterent ad Ioannem, qui ab eo peterent
 an esset Messias. Cum apertissimè in sacris scripturis, ex qua
 tribu futurus erat & ubi nasciturus prædictum esset. Sed quam-
 uis in hoc eorum temeritas & imprudentia patefiat, declaratur
 etiam, quantæ potentæ sit virtus. Et antè quàm hoc explicem
2. Cor. I. explicabo verba illa obscurissima Diui Pauli. Nam quia in
 Dei sapientia, non cognouit mundus per sapientiam Deum:
 placuit Deo per stultitiam prædicationis saluos facere creden-
 tes. Cum Dei cognitio sit bonorum omnium principium, vo-
 luit Deus, ut per admirabilia creationis opera, in quibus infi-
 nita eius sapientia tantopere elucet deuenirent homines ad
 eius magnitudinis infinitæ cognitionem. Sed quia homines
 propria malitia cæci Deum ex mundi creatione & conserua-
 tione non cognouerunt: ideo voluisse eum (ait Apostolus)
 ut ex rebus quas mundus stultitiam putat (ut est cæli & ter-
 ræ Dominum esse pauperem, vitæ & mortis Dominum con-
 demnari, flagellari & crucifigi) eum cognoscerent. Et ita subdit
 Apostolus. Quoniam & Iudæi signa petunt, & Græci sapientiã
 quærunt, nos autem prædicamus Christum crucifixum, Iudæis
 quidem scandalum, gentibus autem stultitiam. Christum cru-
 cifixum prædicare, Iudæis scandalum erat, & Græcis stultitia.
 Quia videbatur illis quòd cum prædicaretur res tam admirabi-
 lis, ut est Deum hominem fieri, aliæ saltem qualitates Dei maie-
 stati conuenire deberent: ut homo esset potentissimus, cui mun-
 dus vniuersus obtèperaret: diues & liberalis, ut Deum esse decet.
 Nos autem (ait Diuus Paulus) nõ prædicamus nisi Christum qui
 verus Deus est, & verus homo) & hunc crucifixum, quia in hac
 humilitate maiora & Deo digniora latet, quàm in ea pompa &
 superbia quam Iudæorum incredulitas & gentilium curiositas
 petit, &

5 petit, & verè quando quidem decreuerat Deus humanam carnem
 assumere nihil plus ei cõueniebat, quàm paupertas, quàm vos ita
 cõtemnitis. Res enim fuisset à Deo maxime aliena & eo indigna
 in hunc mūdum venire Iulij Cæsaris in apparatu, Alexandri in Im-
 perio & diuitijs æmulum, hoc est. *Fuera cosa indigna de Dios venir a la
 tierra à competir en el aparato con Iulio Cesar y en el mando y riquezas cõ
 Alexandro.* Et ita hæc omnia & cætera quæ carnales homines
 Deum hominem factum habiturum esse sperabāt, omnia sub alterius
 hominis (qui Deus nõ esset) iurisdictione & dominio esse potuis-
 sent ut Christus R. noster in ijs tantum rebus debebat excellere,
 quas nemo, præter illum habere poterat: ut est mundum veritatis
 vi acquirere, & homines sublimis ingenij humilitatis admiratio-
 ne sibi subijcere: omnia quæ mūdus amat contēnere, & quæ cõ-
 temnit amare, ita ut maius in eo aliquid & diuinus latere videre-
 tur. Quare ex rebus magnis eas tantum sibi elegit, quæ Deo tan-
 tum conuenire poterant: ut mortuos resuscitare, mari imperare &
 ventis & huiusmodi alia. Ex cæteris verò rebus occasionem tan-
 tum accepit, ut virtutis valorem ostenderet, & diuinum spiritum,
 qui in eo erat: & hæc fuerunt pauperè esse, contemni & crucifigi,
 quibus in rebus plus quàm esset ostēdit, quàm coronis & impe-
 rij ostēdisset: quod ex hoc Euāgelio probari potest, quādo qui-
 dē videmus oēs mūdi imperatores & potentes principum tantum
 præstantissimi morum & fortium ducum nomē obtinuisse: D. verò Ioā-
 nes cameli pelle vestitus, herbarum radices pascens, tyranni poten-
 tiæ subiectus, sine vllis miraculis tantam Hebræis peperit admi-
 rationem, ut Deum esse posse, & Messiam in lege promissum existi-
 marent, & hanc ob causam ab eo interrogasse. *Tu quis es.* Quod autē
 hoc voluerint illi verbis suis dicere, patet ex eo quod respōdit di-
 cens: *non sum ego Christus,* esset enim D. Ioānis humilitate indig-
 num respondere Deum se non esse, nisi hoc ab eo petere voluissent.
 Quod si tantam vim habuit gloriosi Baptistæ virtus, quā habuis-
 se credimus Christi R. nostri virtutem, quæ erat sine vlla cõparatio-
 ne, maior? Videtis igitur ut ex opinione, quā D. Ioannes sua vir-
 tute consequutus est, infertur, quanti momenti fuerit: ut quo ho-
 mines in Dei humanati cognitionem deuenirent, humilitatem &
 paupertatem quæ elegit, eligeret, & in ea mirabilia, quæ operatus
 est, operaretur. Sed occurrit hoc loco quæstio: Cur Pharisei qui
 homines erant mali & perditii, hominem tam seuerum & sanctum,

rectum, pauperem & eorum moribus omnino contrarium, qui eos genimina viperarum tanta cū libertate vocabat: volebant tamen, vt Messiam & prælatum recipere? Respondeo: sæpe accide-
Luce. 3.
 dere, vt in hominibus vitiosis vitium aliquod maius sit vitij minoris frænum, plusquàm Dei timor, neque aliud quicquam. Nā eum vitiorum actus sunt inter se sæpè contrarij, qui plus in animo potest vincit & frænât alios. Est aliquis luxurię deditus, quē neque prædicatorum voces, neque inferni timor ab hoc vitio deterrere potest: quòd si ambitiosus esse incipiat, aut auarus, infamix metus, aut amor pecunię efficit, vt in opere saltē castus sit, si desiderium non omnino euellit. Ita nouorum deorum desiderium effecit, vt aurum omne & gemmas ad idolum cōstandam libenter præberent Hebræi licet auari essent. Tanta erat Pharisæorum superbia, tantum erat publicę existimationis desiderium: vt plus in ijs potuerit opinionis acquirendę spes, quam Diui Ioannis seueritatis & integritatis timor. Et ita quia sanctos à populo haberi se existimabant, si talem sibi Messiam eligerēt legatos ad eum miserunt. Cū dux Ioab mitteret, qui regi David nuntiarent infortunium, quod in vrbe cuiusdam Amonitarum obsidione contigerat: vbi cum vrbe moenibus propius accederent plurimos milites interfecerant. Cumque regis iram & reprehensionem timeret (eò quòd ex Abimelech Gedeonis filij morte belli pericula metuere non didicisset, quem mulier ex tur-
Exod. 32
2. Reg. 11
Indic. 6.
 re lapidis ictu occiderat: cum moenibus audacius accedere voluisset) monuit nuntium dicens: si videris irasci Regē dices: Etiā seruus tuus Vriah Hethæus occubuit. Paruit nūtius, & cum Vriah mortē David audiuit, tātū in eo potuit innocētis viri morte desiderij suū expletum esse, vt iram placarit, quam nec verba plurima neq; excusationes placare fortasse potuerant. Vt intelligatis quonam modo maior affectus minorem sæpe frænare soleat.

Et confessus est & nō negauit: & cōfessus est, quia nō sum ego Christus.
 Nō videtur magna in D. Ioāne virtus fuisse, hos indebitę sibi glorię titulos recusasse, quòd si sancti hoc in eo plurimū laudāt, hoc faciūt propter hominū consuetudinem, qui plus de opinione & existimatione, quā de rei veritate gloriantur: & boni existimari malūt, quàm esse. Ex quo iafertur, quā infimum vitium sit superbia, quando quidem in mendacio, & in eo quod verè nō est fundatur. Hinc etiam infertur nullum verū esse honorem præ-
 ter eum,

ter eum, qui in Dei seruis est: quorum honor in opinione fundatur quam Deus de illis habet, qui falli nulla ratione potest. Hic tantum honoris nomine dignus est, & ita David postquam de
Psal. 128.
 certa cognitione, quam Deus de hominibus habet, loquutus esset, dicens: imperfectum meum viderunt oculi tui. Hinc infert: nimis honorati sunt amici tui Deus, & ita ait Diuus Paulus, q̄
Roma. 3.
 nullus peccator verum honorem habet, vt declarauit quidam verba illa: omnes peccauerunt, & egent gloria Dei, id est, omnes destituti sunt vera gloria, quę in iudicio Dei consistit. Quem ad modum in sacra scriptura montes Dei vocantur, qui in gratia Dei sublimes sunt & excelsi: ita gloria Dei vocatur vera gloria. Hęc fratres gloria est, quam omnes optare, & ambire debemus.
 12 Hęc vt assequamur, mors ipsa, si opus est, subeūda est: humana enim quę falsa est & inanis, nobis est inutilis, imò ea carere vitale.

Cum respondiſſet Diuus Ioannes se eum non esse, quem ipsi cogitabant, dixerunt illi. *Quis es, vt responsum demus ijs, qui miserunt nos: ego vox clamantis in deserto, id est, vox Dei sum, quę clamat & queritur, Cum Deus creauit mundū, quia nihil diuinę eius voluntati repugnabat: nō ait Sãcta scriptura eū clamasse, sed loquutū esse. Dixit Deus, fiat lux, & facta est lux. Fiat firmamentum, congregentur aquę, quę sub cælo sunt, &c. Et factū est ita. Et ita notat B. Augustinus super, illud, Spiritus Domini ferebatur super aquas: quod per aquas ibi nebulosa illa obscuritas intelligenda est & illud quod Philosophi materiam primam appellāt, quę est massa ex qua cetera omnia formata sunt, antequam proprijs formis distinguerentur, & aquas appellat, quia vt artifex nullā in aqua repugnantiam inuenit: sed quæcunque figuram facile recipit: nam si rotundam & globosam eam facere vult in rotundo vase eam ponit, & statim illa sine vlla repugnantia orbicularem figuram recipit. Si triangularem, aut quadrangularem, nullam eodem modo repugnātiā inuenit: ita Deus eum specificum & indiuiduum esse rebus omnibus daret, nullā in ijs repugnantiam inueniebat. Illud autē Spiritus Domini ferebatur super aquas ait D. Augustinus significare q̄ erat tanquam auis quę ouis incubat, vitam ijs tribuens. Ita spiritus Dñi in finitę suę potentię calore rebus omnibus distinctum & specificū esse dabat: & id omne sine clamore faciebat quia omnia Diuinę*

eius voluntati obtēperabant. At postquam peccauit homo ne-
Genes. 3. que Dei præcepto paruit, ait textus, quod audiuit Adam vocē
 Domini deambulantis in paradiso. Iam clamabat Deus, & de
 Adæ inobedientia conquerebatur. Neq; solū his vocibus cōque-
 ri se de homine significabat, verum etiā hominem propter pec-
 catum procul eo abesse. Nam tunc clamare solemus, cū quis lō-
Psalm. 118. gius distat. Et ita ait Dauid: longe à peccatoribus salus: vera au-
 tem salus Deus est. Quod si petitis quomodo cū sit Deus infi-
 nitæ potētiae, creatura tā vilis eum à se possit eijcere: ita vt Deus
 longè esse à peccatoribus dicatur? Respōdet Scotus. Quod hoc
Scotus in. 2. fit non formaliter, neq; effectiuè sed demeritoriè per peccatum
dist. 37. mortale: nulla enim est vis quæ Deū effectiuè possit eijcere, sed
Genes. 31. demeritoriè. Quod fit, vt dici solet, non verbis dicā tibi vt abeas,
 sed operibus. Cū esset Iacob in domo Laban, & abire ex ea
 decreuisset, Lia & Rachel vxoribus suis discessionis causam af-
 fert. Video faciē patris vestri, q̄ non sit erga me sicut heri & nu-
 dius tertius. Quidnā refert sancte patriarcha Laban amabilē ti-
 bi & lætā (vt antea solebat) faciē non ostēdere? quia ex facie cor
Eccle. 13. conijcitur, vt Eccles. significat dicens, Cor hominis immutat fa-
 ciem eius. Faciē auertere, mutatum esse cor significat, ideò disce-
 dere volo. O Deus ineffabilis meritò discedere à peccatore po-
 tes, qui faciē adeò tristem, cor adeò peruersum diuinæ tuæ maie-
 stati ostendit: mūdi creaturis lætam ostēdit faciē, quia eas amat,
 tuis verò rebus tristem, quia eas non amat: ieiunio, sermone, elec-
 mosynæ, orationi & omnibus virtutis operibus tristem faciem
 peccator ostendit, quia te, Dñe nō amat. Hoc significat quod ait
Eccle. 10. Ecclesiastes. Cor sapientis in dextera eius, & cor stulti in sini-
 stra illius. Certum est q̄ vterque quoad naturalem dispositionē
 cor in sinistra habet. Sed hoc ait, quia cor est operum auctor, ma-
 nus autem dextera est quæ recta operatur, sinistra verò mala &
 imperfecta, si sinistra scribis, aut suis, aut cædis aliquid, imperfe-
 ctū opus efficias. Ideò ait, quod sapiens habet cor in dextra: quia
 cor habet ad bona opera inclinātū, stultus verò qui est peccator
 in sinistra, quia cor habet inclinatum ad malum. Et ideo in rebus
 quæ ad Dei seruitium pertinent, malam & tristem faciem osten-
 dit. Et ideò discedit ab eo Deus. Et vt intelligas, ò miser pecca-
 tor, quanta cum causa Deus discedat: vide quid agas cum morta-
 liter peccas nunc in lege gratiæ. Vt affirmat D. Paulus dicens.

Irritam

17 Irritā quis faciens legē Moyfi sine vlla miseratione duobus vel *Hebe. 10.*
 tribus testibus moritur: quantò magis putatis, deteriora mereri
 supplicia, qui filium Dei conculcauerit & sanguinem testamenti
 pollutū duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratiæ contu-
 meliā fecerit? Exaggerat eo loco sanctus Apostolus peccata, quæ
 in lege gratiæ fiunt quia post inītū foedus commissa sunt. Refert
 autem tria peccatoris scelera, quæ admirationem pariūt & timo-
 rem. Primum conculcat Dei filium. Cogita, quæso infoelix ho-
 mo, quod si peccatū aliquod cōmissurus es: illud, nihil aliud esse
 quam sancti alicuius os cōculcare: vtinā hoc cōsiderares ita nam
 que à peccando deterrereris, quanto magis sciens hoc esse nō san-
 ctū aliq̄, sed ipsummet Christū Iesum R. tuū conculcare. Quo-
 modo igitur tantā maiestātē tanta iniuria audes afficere? Ait se-
18 cundò q̄ pollut sanguinē testamēti. Si cū peccare vis, diceret ti-
 bi diabolus: efficiam, vt quod optas præstare nō possis, nisi antea
 calicē in missæ sacrificio cōsecratū stercore & sordibus impleas.
 Quis nā tam audax & temerarius peccare hac conditione vellet?
 Tertio ait, q̄ spiritui sancto cōtumelia fit. Cōsidera hic, q̄, si cum
 peccare vis ipsemet rex te vocaret dicēs: velle te filium suū & reg-
 ni hæredē facere, esses tu adeò impudēs & insanus, vt eū cōtēne-
 res neq; audire velles, vt desiderio tuo satis faceres: quid nam tua
 hæc mereret impudētia? multo enim peius est spiritū sanctū hac
 cōtumelia afficere. Hæc oīa quæ hic ait D. Paulus, non potestis
 dicere à me esse excogitata, sed spiritus sancti esse necessariò fa-
 tendum est. Ita sentit Deus huiusmodi temeritates, vt de ijs cū cæ-
 lo & terra per Isaiam cōqueratur dicēs. Audite cæli auribus per-
19 cipe terra, filios enutriui & exaltaui: ipsi autē spreuerūt me. Cū
 creaturis queritur sensu carentibus, nō cum rationalibus, signifi-
 cans rē huiusmodi esse, vt cælo ipso & terra quæ sensu carēt sen-
 tiri debeat. Exaggeratur etiam hoc verbis illis Ecclesiastici, altis-
 simus odio habet peccatores. Si vas aliquod haberetis ex auro
 malo & foetido, liquore plenum, ideò nē va. . . jceretis? minime
 profectò, sed potius lauari illud iuberetis & seruari: ita Deus pec-
 catum odit, vt quamuis anima vas sit preciosissimum (cū spi-
 ritualis) tamen quia peccatum in se continet, eam quoque odit
 Deus, & vtrūque deijcit in infernum, & hoc est odio habet
 peccatores. Non enim satis illi fuit dicere, odio habet peccatum.
 Et hoc demeritū illud est, cuius causa dicebamus Deum ab ani-

O 5

ma

ma discedere, & abire longius, ita vt clamare necesse sit. 20

Math. 16. *Ego vox clamantis in deserto.* Hæc vox cæteris omnibus vocibus præstat, quia nunquam rauca facta est. Admirabilis vox fuit Diuus Petrus, cum dixit, tu es Christus, filius Dei viui: sed passionis tempore adueniente ita timoris frigore raucus deuenit, vt verbum Diuinum confiteri ausus non sit. Hæc vero vox mori potius maluit, quam clara vox esse desinere & veritatē constantissimè profiteri. Sed quonammodo rauca fieri poterat ea vox, quæ tam suaves gratiarū & donorum spiritus sancti nectares (hoc est lamedores) in matris utero acceperat? Vox clamantis in deserto gloriosus hic vir vocatur, quia in deserto prædicabat, & eò omnes, vt eum audirēt conueniebant. Nunc etiā prædicatores appellari possumus voces clamantes in deserto; quia nihil plus ferè proficimus, quam si in deserto prædicaremus. Nā quamuis in vrbibus prædicemus, & hominibus impleantur ecclesiæ; idem tamen est ac prædicare in deserto. Plures enim veniunt, vt videant, quomodo prædicetur: quam vt id, quod prædicatur efficiat. *simile.* Videbitis aliquos ociosos, qui ex silice ferro ignem excutiunt, non vt ignem accendant, sed vt videant quomodo euolent scintillæ, & eas salientes contemplantur, percutiunt silicem, & vix scintilla exiit, cum clamant, en vt hæc scintilla volauit: percutiunt iterum, & aiunt: plus ista volauit. Sed quamuis plures iterēt ictus nunquam tamen ignem accendent: quia escam non admouent silici, nam si admouerent, ignem statim conciperet. Auditorum intellectus est tanquam silice prædicatores verò sunt tanquam ferrum (hoc est *eslamon*), vos igitur auditores huc conuenitis, vt prædicatores, vos suis vocibus & aures & animos feriant, non vt charitatis ignis accendatur, sed vt videatis quænam scintillæ plus euolent: quisnam in verbis ornator sit, quis in rebus plus eruditus, quis in gestu venustior, quis in pronuntiatione clarior & decentior: & ita dicitis, plus volat hic quam ille, melior est hic prædicator quam ille: & nunquam diuini amoris ignem accenditis, quia non applicatis escam (quæ est voluntas) vt ignem concipiat. Nam si vt intellectus, quod prædicator docet, apprehendit, statim voluntas tanquam esca amplecteretur, & amaret, vt exequeretur, magnus in animis vestris ignis exciteretur. Neque ita frigidum hinc discederetis, vt disceditis: quia eum tantum finem habuistis, vt videretis quonammodo prædicator

23 dicator diceret & repræsentaret: ac si prædicatores histriones essent, & comædiarum repræsentatores. O scelus horribile d'iniuriam, quæ Dei verbo fit vt ait propheta Ezechiel, & tu fili hominis, filij populi tui veniunt & audiunt sermones tuos, & non faciunt eos, quia in canticum oris sui vertunt illos, & auaritiam suam sequitur cor eorum: & est eis quasi carmen musicum, quod suauiter dulciq; sono canitur. Accidit sæpe vt dum in lectulo non etu iaces, canant alij in via: surgis & e fenestra musicam magnam cum delectatione audis, qua absoluta ad lectulū statim redis & somnum. Idem omnino contigit pluribus, qui huc conueniunt, vt Dei verbum audiant, & libenter quidē audiunt, sed sermone absoluto ad lectulum, id est, ad peccatum in quo iacebant, reuertuntur: ante sermones carnales sunt, post sermonē carnales: ante auari, & postea auari, ante iracundi, postea iracundi: & vti nam non discedatis interdū, prædicatores irridentes, vt Israhelitæ suos irridebant prophetas, qui eorum temporum prædicatores erant. Hoc deplorabat sanctus Esaias dicens: Et erit eis verbum Domini, manda remanda, manda remanda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi. Solebant prophetæ Dei præcepta sic prædicare, iubet Deus, ne adoretis idola, ne furemini, ne occidatis, &c. Recordamini aliam esse vitam, mortem instare & rerum omnium rationem reddituros vos esse exactissimam. Hæc audientes non modo non se corrigebant, sed discedebant e templo secum ipsi repetentes id quod prophetæ dixerant, eos irridendi gratia sibi inuicem dicentes: vides ne quā importuni sint nostri isti prædicatores dum dicunt: Deus hoc iubet, Deus illud iubet, manda remanda, expecta. Nam altera est vita vbi etiā est bonorum præmiū vel malorum pena: expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi (hoc est, cito hæc vita finietur & illa succedet.) Quid nostra refert? percussimus foedus cum morte, & cū inferno fecimus pactū, neq; mortē neq; iudiciū, neq; infernū timemus cū his omnibus foedus iniuimus. Mandet Deus, & remādet, nos enim viuemus, vt libet. Propter hoc audite verbū Dñi viri illusores. Ego ponā in pōdere iudiciū, & iustitiā in mensura: & delebitur foedus vestrū cū morte, & pactū vestrū cū inferno non stabit, flagellū inundans cū transierit, eritis enim in conculcatione. *O vala me la beatissima Trinitas.* Vt idem prorsus nostris quoque temporibus accidit. Clamamus hinc quotidie

quotidie abstinete à periurio, à ludo, à murmuratione. recorda-
mini Dei præcepta hæc esse, recordamini aduentare mortem,
quam seuerissimum Dei iudicium consequitur. Quid nam his
rebus respondetis viri illudores? profecto postquam hæc audi-
istis: ita secure & absque vilo timore viuitis, vt cum morte & in-
ferno pacti esse videamini. Quid igitur expectatis fratres tanta
conscientiæ libertate? discite obsecro, discite timere, & aliquam
ex cælesti doctrina utilitatem percipite. Disponite animos ve-
stros, & præparate, vt illa in ijs operari possit. D. Paulus ait: quã
speciosi pedes Euangelizantium, id est, O quam bona desideria præ-
dicatores Evangelici habent, vt sudant & laborant pro animarum
remedio, sed non omnes obediunt Euangelio, quia non se dispo-
nunt. Ad imaginem depingendam non sufficit pennicillos bo-
nos esse, colores bonos & pictorem egregium, nisi tabula antea
optimè complanata est, æquata & leuigata: ita non satis est præ-
dicatorem bona habere desideria, sanctam & integram doctrinã
si corda leuigata non sunt, sed dura, aspera & rudia, ita vt verbũ
Dei imprimi in illis non possit.

*Si tu non es Christus, quare baptizas? Respondit Ioannes dicens: Ego bap-
tizo in aqua, medius autem vestrum stetit quem vos nescitis.* Ille ani-
mam lauat, ego præparo, vt sit ad sanctum baptismum recipien-
dum disposita. Vt quis suere discat, & manum leuem faciat & ve-
locem, prius acum ei dant sine filo, vt ea pannum qua maxima
potest velocitate multoties perforet, vt paulatim manus habitue-
tur: at qui eum à longè spectant suere existimant, cum tamen ni-
hil efficiat, quia deficit filum quo panni extremitates coniungi
debent: huiusmodi erat Diui Ioannes baptismus, qui nihil
aliud erat quàm veri Iesu Christi baptismi exercitatio, qui
perfectò animas à peccatorum sordibus purgare debebat, & eas
gratia & charitate tanquam filo cum Deo coniungere. Diui Ioã-
nis baptismus non coniungebat eas cum Deo, quamuis exte-
rius baptizare videbatur: vt ipsemet Saluator. Itaque ait Diuus
Ioannes cum eo, qui post me venturus est comparari nulla ratio-
ne possum (qui in medio vestrum est) ille sol est, ego verò Luci-
fer qui solis luce adueniente euanesceat: ille iudex est, viuos & mor-
tuos iudicaturus est: ego verò præco sum, qui ei vt vos moneam
præcurro: ille est sanctissimum Sacramentum, animarum pa-
ctus & refectio, ego verò sum tanquam campanula quæ præ-
cedit.

Roman. 10

simile.

simile.

39 cedit, vt omnes se prosternant & eum venerentur. Ille est horo-
logium qui mortalium vitas ordinat & mensurat: ego verò ma-
nus sum, qui eum indicaui dicens: ecce Agnus Dei. Ille vinum
est, qui corda amore inebriat, ego verò ramus sum & signũ qui
cæteros moneo, vt ad eum accurrant.

Medius autem vestrum stetit quem vos nescitis. Cum Diuus Ioan-
nes hoc dixit, nondum Christus se reuelauerat mundo miracu-
lorum operatione, & ideo mirum non est, si eum quamuis in me-
dio eorum staret, nondum tamen cognoscebant. Nunc vero cum
iam se manifestarit, & in medio nostrum stetit in sanctissimo sci-
licet altaris Sacramento, vbi eum meritò venerari debemus: ita
tamen viuere ac si eum nesciremus, hoc maxime accusandũ est.
Et præterea cum Deus vt Deus est, in medio nostrum stetit, inte-
riorius quàm quisque nostrum in seipso stetit, & tamen vt audea-
mus in eius oculis ea facere, quæ coram hominibus infimæ con-
ditionis facere pueret: hæc magna omnino impudentia est.
Quænam mulier adeò impudens inuenietur vt in mariti sui cõ-
spectu committere audeat adulterium? quis nam latro adeò sce-
lestus, vt coram iudice furari audeat? Quomodo igitur, in foelix
homo coram altissima hac maiestate peccare audeat? Considera-
te hæc obsecro, fratres, & cogitate Deum in medio vestrum sta-
re: hac enim consideratione proficiebat in virtute Dauid qui ait, *Psal. 118.*
seruaui mandata tua & testimonia tua, quia omnes viæ meæ in
conspetu tuo. Mandata & testimonia sunt Dei præcepta &
consilia, quæ Dei voluntatem testantur. Habente (ait Dauid)
Deus meus præsentem, quomodo rem, quæ volutati tuæ repug-
nat cogitare, nedum præstare audeam? quia meditatio cordis
mei in conspectu tuo semper. O beatos illos, qui hoc verè de
seipis dicere possunt. Ita enim sese disponunt ad gra-
tiam, qua acquiritur gloria, ad quam nos
perducatur Iesus Mariæ fi-
lius, Amen.

DOMI-

DOMINICA. IIII.

in Aduentu Domini

CONCIO PRIMA.

Anno quintodecimo Imperij Tiberij Cesaris procurante Pontio Pilato Iudæam. &c. Lucæ. 3.

Arrat hoc loco Diuus Lucas, q̄ cū gloriosus Baptista prædicare cepit humani generis redemptionē, aduenisse que Verbum diuinum, & hominem factum inter homines conuersari tūc Iudæorum regnum in quatuor principat⁹ seu gubernationes diuisum erat, quibus homines Gentiles Imperij Romani nomine præerant. Voluit

aūt spiritus sanctus horū gētiliū mētionē fieri, vt impletas iam esse prophetias appareret quæ hoc tēpus prædixerāt, in quo Dei filius humanā carnē erat assumpturus, inter quas est illa celebris Patriarchę Iacob, qui morti proximus dixit: non auferetur sceptrū de Iuda, & dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. Vbi verba illa, qui mittendus est, Hebræū verbū interpretantur, schilo. Quā dictionē in nullo sacrę scripturæ loco præterquam hic reperiri aiūt, & eius diuersas afferunt interpretationes. Nostra translatio habet, qui mittendus est, septuaginta interpretes (cui reposita sunt) trāslatio Chaldaica (Messias) propriē autē schilo significat, eū qui in omnibus feliciter agit & prosperatur, & omnia quæ incipit ad fœlicē exitū perducit. Et ita quicquid de hoc verbo dicitur, solū Christo Redemptori nostro, cōuenire potest, non alij. Ille enim est qui mittendus erat, ille est cui reposita erāt faciendæ ea, quæ nemo præter eū face-
re poterat: vt est humanū genus redimere, & cū æterno patre reconciliare, cœlū referare, inferno spolia detrahere, diabolū vincendo & mortem, ille est Messias, id est vnctus, quem pater vnxit oleo lætitiæ præ confortibus suis: ille est qui prospere omnia fecit & ad debitum perfectum que finē perduxit, vt pater ei iussu rat dicens: intende prosperè, procede & regna, vt est in eodem psalmo:

Genes. 49.

psalm. 44.

4 psalmo: & quamuis Dæmonis astutiæ eum impedire voluerint, nunquam tamen potuerunt. In eadem Iacob prophetia, vbi nos legimus, & ipse erit expectatio gentium, in Hebræo est, & ipsi aggregabuntur gentes. Vt patuit experientia cum tanta hominum gentiliū multitudo eius se obedientiæ subiecerit: non vi & armis coacta, sed sola Apostolorum prædicatione persuasa.

Mentionem præterea facit Sanctus Euangelista malorum pontificum Annæ & Caiphæ: vt corruptos illorum temporum mores significaret: non sæcularis tantum ordinis, verum etiam ecclesiastici, & ita ait Diuus Paulus. Lex autem intrauit, vt abundaret delictum, vbi autem abundauit delictum superabundauit & gratia, vt sicut regnavit peccatum in mortem, ita & gratia regnet per iustitiam in vitam æternam per Iesum Christum Dominum nostrum. Quod non intelligendum est, legem fuisse datam, vt plura essent delicta. Mali enim propria malitia ei parere noluerunt: quare lex illis in maius malum redundauit, & idē ait, lex intrauit, vt abundaret delictum. Vbi particula illa, vt, non denotat causam, sed consecutionem effectus. Quasi dicat, eō quod Deus legem illis dederit, propria eorum malitia consequutum est, vt plus peccauerint, quia plus optare homines solent id quod prohibetur. Plurimum autem notanda est temporis opportunitas, cū Deus maximum omnium beneficium largiri voluit, cū nimirum abundauit delictum, cum in culmine malitia erat, cū mundus minus hoc merebatur. O bonitas Dei ineffabilis. O charitas incomprehensibilis, dic obsecro, Domine quam in re homines de te bene meriti sunt, vt in eos tam liberalis esse volueris? ad hoc eo loco Diuus Paulus respondet. Vbi abundauit delictum superabundauit & gratia. Hoc nos cogitare vult Deus, & in animo semper habere, vt diuinus in nobis amor excitetur. Quapropter per Isaiam ait. Non me inuocasti Iacob, neque laborasti in me Israel, veruntamen seruire me fecisti in peccatis tuis, præbuiisti mihi laborem in iniquitatib⁹ tuis. Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me, reduc me in memoriam, & iudicemur simul: narra siquid habes, vt iustificeris: pater tuus primus peccauit, & interpretestui præuaricati sunt in me. Quasi dicat. Non ob tuas neque maiorum tuorum merita hoc in te beneficium confesso, quia omnes peccatores estis. Discite fratres ab hoc pijsimo Doming

17

Roman. 5.

Isai. 43.

Isai.49.

Domino benefacere ijs, qui vobis male faciunt. Hoc vnum est 7
inter alia quæ vt doceret, venit in mundum. Et ideo per Isaiam
ait illi pater æternus. Dedi te in fœdus populi, vt suscitares terrã
& possideres hæreditates dissipatas, vt diceres ijs qui vincti sunt
exite, & ijs, qui in tenebris, reuelamini. Primum quod illi di-
cit est, dedi te in fœdus populi. Non solum nobis eum dedit, vt
nos infinitæ suæ maiestati reconciliaret, verum etiam vt nos
inuicem reconciliaret, & amorem in cordibus nostris accende-
ret. Ideo addit, vt suscitares terram. Terra mortua esse dicitur cū
iacet inculta, & nullum producit fructum, qui utilis sit: ita terre-
ni homines terra sunt mortua, quia verū fructum (qui est amor)
non gignunt: & eandem ob causam eos vocat hæreditates dissi-
patas quia in vetustis & dirutis ædificijs lapides dissipantur, &
cæmenta omnia. Quod significat, quam diuisa sint hominū cor- 8
da & nullo amore & charitate coniuncta: vt nos iterum coniu-
geret, venit Dei filius. Et admirabilis profecto fuit amorem do-
cendi modus, homines ipsum amare, & tunc tot eis bona largiri
cū illi tot in eum mala faciebant. Quam obrem fratres nō ideo
proximos vestros odio prosequamini, quia vos iniurijs afficiat:
quandoquidem hoc redemptoris nostri exemplum propositum
habetis ob oculos. Ante quam hunc amorem Deus doceret ius-
serat Hebræis, non abominaberis Idumæum, quia frater tuus
est. Erant Idumæi filij Esau, Hebræorum hostes acerrimi, & ta-
men ait: non abominaberis Idumæum. Et affert rationem, quia
frater tuus est. Ex quo loco optimè inferitur, quam ob causam
inimicos etiam amare debeamus, quia nimirum frater tuus est.
Ne spectes malum quod tibi facit, neque damnum quod infert 9
sed fratrem tuum esse cogita, vnam esse carnem, vnum sangui-
nem, omnes ad imaginem Dei factos. Quod si hoc olim Deus
iubebat, quid nos hodie facere æquum erit? & si restibi difficilis
& laboriosa videtur scias eum qui hoc iubet non ignorare, quod
potes. Ipse cognouit figmentum tuum, recordatus est quoniam
puluis sumus. Poterat ne infirmitas nostra plus diminui, quam
puluerem nos appellando, qui minimo quoq; flatu spargitur?
Cū igitur imbecilles nos & infirmos esse nō ignoret, & tamē re
adeo difficile iubeat: vt est bonū pro malo reddere, ille opem fe-
ret: & vires vt prestare hoc possimus, suppedabit. Cum iussit
Deus Noe, vt cuiuscunq; generis animalia arca includeret: dice-
re san-

Dent.23.

Psal. 102.

Genesi.6.

iore sanctus vir potuisset quonāmodo, tam diuersa animalia, per
orbem dispersa colligere potero? quomodò leones, tigres, vr-
sos, lupos domare & mansuefacere? Præuenit huic difficulta-
ti Deus dicens, bina ex omnibus ingredientur tecum, id est si-
ne vlllo labore ipsamet sponte sua arcam ingredientur. Ego qui
hociubeo, modum etiam quo fieri facile possit dabo. Idem
in hoc præcepto accidit & in cæteris omnibus, quæ magnam
hominibus difficultatem habere videntur. Ipse enim Deus,
qui vires nostras optimè scit, suo nobis fauet auxilio, vt facilè
fieri possit.

Hoc tempore ait sanctum Euangelium. *Factum est verbum*
Domini super Ioannem Zachariæ filium in deserto. Plurima hic notan-
da occurrunt. Primum quod cū esset Diuus Ioannes in matris
11 vtero sanctificatus & in gratia confirmatus, vt mortaliter pecca-
re non posset: hominum tamen familiaritatem fugit, & cum
bestijs in deserto vitam degere maluit. Præstat enim inter ani-
malia bruta, quam inter homines viuere: ita mali iam sunt ad eò
perditi & bestijs ipsis deteriores. Leo leonem non occidit, homo
verò non hominem tantum, sed & fratrem, cū etiam paren-
tem ipsum occidit à quo vitam accepit. Bestiæ cū filios neces-
saria habere vident quiescunt: homo verò quamuis filijs careat,
nec die, nec nocte quiescit, vt dicitur, vnus est & secundum nō
habet, non filium, non fratrem, & tamen laborare non cessat, ne
Eccles.4.
que satiantur oculi eius diuitijs: nec recogitat dicens, cui laboro,
& fraudo animam meam bonis: in hoc quoque vanitas est & af-
flictio pessima. Bestiæ de crastino die sollicitæ non sunt: ho-
mo verò quamuis ad viginti ætatum annos (si tot viuere pos-
12 set) opes suæ sufficient, nunquam tamen contentus viuere, sed
nouas semper artes excogitat, vt plus possideat, ac si perpetuò
victurus esset. O hominum peruersitas, beatus ille, qui à vobis
secedens in remotas & desertas sylvarum solitudines fugit:
quia nihil est quod hominem ita peruertat vt homo. Cū da-
ret Deus terram Chanaan Hebræis, primum quod eis præcepit
Num.16.
33
fuit, vt omnes eius habitatores destruerent, significans nihil
maiori esse hominibus detrimento, quam homines malos. Ideò
Sanctus Moyses cū dixisset Hebræis, quod nisi diuinæ legi
Deut.4.
parerent, Deus eos erat ex terra illa eiecturus in peccatorum suo-
rum poenam, inuocat statim cælum & terram dicens, testes
Aduent. P inuo

inuoco hodiè cælum & terram cito perituros vos esse de terra, ¹³ quam possessuri estis: non habitabitis in ea longo tempore, sed delebit vos Dominus atque disperget in omnes gentes: ibique seruietis dijs, qui hominum manu fabricati sunt ligno & lapide. Videtis vt prædicit, quòd permixti semel cum idololatrijs breui idololatræ fieri debebant, & gentium Deos adorare, vt intelligatis quàm periculosa sit malorum familiaritas, quorù exemplum plurimum ad malum incitare solet. Et ideo ait, ibi seruietis dijs. Quasi dicat cum gentilibus gentiles statim eritis. Quod confirmari etiam potest ex eo quod dixit Dauid loquens cum Saul. ^{2. Reg. 26.} Maledicti sunt in conspectu Domini, qui eiecerunt me hodiè vt non habitem in hæreditate Domini, dicentes: vade, serui dijs alienis. O admirabilis exaggeratio: ait enim quòd qui causa erāt vt à Dei populo exularet & inter gentiles viueret, idem erat accessilli dicerent: ito & idola adora, significans rem esse difficillimā ¹⁴ si inter idololatrias verferis non idololatrari. Quod si gloriosus Baptista, cum mortaliter peccare non posset hominum tamen familiaritatem tantopere fugit: cur vos fratres imbecillitatis vestræ conscij, eos quamuis mali sint nō fugitis? imò causa cur eos ametis & ijs familiariter vtamini potissima est, quia mali sunt, nam bonorum aspectum & familiaritatem fugitis, vt dæmones crucem. Secundum quod hic notandum occurrit est: fugisse sanctum hunc virum hominum frequentiam & vrbiū strepitum vt se diuinæ contemplationi dederet. Sanctus Esaias ait, vocaberis Sabbathum delicatum, & sanctum Domini gloriosum. Quia in re significauit animæ quietem & otium esse diuinarum rerum contemplationem, quæ res est valdè delicata, & si tant illum distrahimur, facile amittitur. Hanc ob causam Dei serui, humanas conuersationes quam maximè possunt fugere solent: quod ^{Psal. 45.} Deus ipse docet dum ait: vacate & videte quoniam ego sum Deus, significans, quòd vt eius bonitatem & potentiam consideremus, & ita eius amore incendamur, necessarium est vacare à rebus omnibus humanis. Et ita in Ecclesiastico dicitur: ^{Eccles. 38} Sapientiam scribe in tempore vacuitatis. Sapientia est suavis, & ^{Psalms. 101.} amabilis Dei delectatio, quæ in anima tempore vacuitatis imprimitur. Quare pro eo quòd nos legimus: respexit in orationem humilium, Beatus Hieronymus ex Hebræo vertit: respexit in orationem vacui, id est, egeni & omni humana ope & ^{cony}

16 conuersatione destituti. Et alibi dicitur, quod cūque reliquū fuerit de domo Iuda, id est saluatum, mittet radicem deorsum, & faciet fructum sursum, hoc est quo magis se quis recondet, & si fieri posset sub terra, eò magis in amore & meritis crescet. Tanti æstimat Deus animæ quietem, quòd cū dies omnes creauerit, ^{Genes. 1.} septimo tantum benedixit: Benedixit diei septimo, & sanctificauit illum. Causa statim affertur, quia in ipso cessauerat ab omni opere suo, quod creauit Deus, non benedixit primo sed septimo, id est Sabbatho, vt doceret nos Dei benedictionem, & diuinæ contemplationis quietem coniungi solere, quia res est Deo ^{Cant. 1.} adeò grata. Sponsus adiurat filias Hierusalem, ne dormientem sponsam cælesti quiete & somno excitent, dicens, adiuro vos filia Hierusalem per capreas ceruosque camporum, ne suscitatis, ¹⁷ neque enigilare faciatis dilectā, quo ad vsq; ipsa velit. In quo significatur, quātum sit malum Dei seruos in sua quiete perturbare. Quapropter obsecro vos fratres diuini huius sponsi nomine nè cū iuxta religiosorum monasteria inceditis, obscenis verbis & importunis clamoribus iustorum animas, quæ Dei sponsæ sunt, in diuina cælestis sponsi cōuersatione occupatas perturbetis: Cauete enim nè vos Deus ob tam graue facinus seuerissimè puniat. Ex hac spirituali doctrina inferre potestis Dei spiritum & amorem valdè remissum in hominibus esse, qui magno cum animi affectu in humanarum rerum strepitu viuunt. Quanam quiete vivere eorum animus potest, qui tanquam fornax est, vbi innumera fere desideria fabricantur, & incus in qua tot curas assidue tundunt? ò infelix homo, qui manè surgis pro ¹⁸ prijs desiderijs excitatus & curis, & primum, quod facis est cogitare, quonam modo telas ordiri, & retia texere possis quibus proximos tuos fallas: ita vt à peccato incipias ducere omnes dies. O cæcitas, ò miseria, vt velit homo ob restam vanas, restanti momenti (vt sunt cælestes) amittere. Si fugimus fratres à procelloso mari ad portum, si à nauis fracta rimarum plena, & nauis fragio proxima, si ab ædificio ruinam minanti, cur non etiam mundum fugimus, in quo tot capiti nostro pericula imminentiā videmus? Ex hoc quia in hoc strepitu cælestium rerum oblitanti tanta cum perturbatione versamur fit, vt Dei amor amittatur & charitas, quæ quiete acquiritur & conseruatur. He- ^{Leu. 6.} braïgnem in altari ad sacrificia perpetuò seruare soliti erant,

at postea quàm Babyloniorum captiui facti sunt, illum altaris ignem sacerdotes in ima quadam spelunca occultarunt: transactis iam captiuitatis annis reuersi ad Hierusalem, ignem in spelunca positum quaesierunt (vt narratur in Machabæorum libris) & non inuenerunt ignem, sed eius loco aquam crassam quasi lutum, qua cum sacrificiū aspersissent, solis percussa radijs in ignē mutata est, & ita consummatum est sacrificium. Quia in re plurimum notandum est, quod dum Hebræi in Hierusalem fuerunt, ignē in altari habebant: cum in Babyloniam profecti sunt ignis mutatus est in aquam, & lutum factus est. Cum ad Hierusalem sunt reuersi aqua rursus in ignē mutata est. Quia in re significauit Deus, quod cum homines quietē & pacifice viuunt ab humano strepitu remoti, diuini amoris ignem in suorum cordium altari cōseruant, quo desideria affectus & opera diuinæ maiestati sacrificat: at verò si ab hac quiete egressi in Babyloniā proficiscuntur, ignis ille mutatur in lutum, in carnales & fordidos amores, donec ad spiritus quietem, & pacem reuertantur. Tertium quod in glorioso hoc viro animaduerti debet, est, tantorum annorum in eo deserto, & in ea vitæ austeritate perseverantia. Nunc verò si forte aliquandò virtutis sumus iter ingressi, vix biduum vel triduum progredimur, cum statim labore defatigati minima quaque de causa ad peccati viam reuertimur. Magnopere prudens quaedam mulier regem David sibi laudare visa est cum dixit. Sic est Dominus meus rex sicut angelus Domini, qui neque benedictione neque maledictione mutatur. Angelo eum comparauit, qui ab eo quod semel apprehendit non mutatur. Foelix ille qui ita virtutē amplectitur, vt neque benedictione neque maledictione, id est neque prosperis neque aduersis rebus eā dimittat. Est hæc perseverantiæ virtus tantæ præstantiæ, vt cum dixisset Dominus discipulis suis: vos estis, qui permanistis mecum in tentationibus meis: addidit statim, & ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo, & sedeat super thronos iudicantes duodecim tribus Israel. O præmium ineffabile quod ihs pollicetur Deus, neque ait, quia patrem, aut matrem, aut bona vestra reliquistis: sed quia permanistis mecum: quia perseverarunt, ideò illis coeleste pollicetur regnum. Et quamuis infirmi & instabiles simus, vt arboris folium, quod vento & sine vento mouetur, &

exi

22 exiguo calore arefcit: & decidit (quam ob causam dixit Esaias: Cecidi mus quasi folium vniuersi) nihilominus tamen si Deo in nitimur, perseverare poterimus, quia de eo qui hoc facit dicitur. Firmabitur in illo, id est Deo & non flectetur. Et ita diuino hoc auxilio firmatur iustus vt idem Ecclesiasticus paulo vterius dicat iustus sicut sol permanet, qui nunquam lucem suam amittit de peccato autem ait statim, stultus sicut luna mutatur. De chamæleonte narratur & experiētia probatum est, colorem mutare pro diuersitate rerum, quæ illi obijciuntur: albedini tatum similis non fit, ita vt si rem nigram apponis, niger, si viridem, viridis videatur, quod si candidam, candidus non fiat. O quàm verè hoc de te peccator dici potest, ad quamcunque rem mutaris, 23 cuiuscumque rei similis sis, præterquam virtutis candori. Apponantur ludi, voluptates, lucra, vltiones, harum omnium rerum colorem accipies, at si castitatem, misericordiam, humilitatem pietatem in tuo proximo videas, color iste virtutis & candor nihil in te operatur, huic soli assimilari nos vis. Audi in foelix quod Diuus Paulus ait secundum duritiem, & impoenitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddit vnicuique secundum opera eius, ihs quidem, qui secundum patientiam boni operis gloriam & honorē, & incorruptionem quærentibus vitam æternam: ihs autem, qui sunt ex cōtentione, & qui non acquiescunt veritati credunt autem iniquitati ira & indignatio, tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum. O poenam seuerissimam, quam tibi sanctus Apostolus Dei nomine comminatur, eò quod tam facilis 24 sis & promptus ad malum: tam durus & difficilis ad bonum, vos autem iusti lætamini, audientes hæc, quæ Deus pollicetur præmia, ihs qui secundum patientiam boni operis vitam æternam quærent. Vbi boni operis patientia significat perseverantiam vsque ad mortem. Sic exponit Origenes hunc locum. Et ait, secundum patientiam, quia ad perseverantiam maximè necessaria patientia est. Magna enim in virtute repugnantia est, si iniurias ignoscere vis, quanta sit repugnantia vides, si mundum deserere & religiosam vitam eligere, quot etiam hic impedimenta occurrunt: si castus esse vis, si humilis, in vnaquaque tandem virtute multa inuenies, quæ patientia superanda sunt. Ait præterea ihs, qui quærent vitam æternam. Quia plurimi sunt, qui in bonis operibus

Adu nt.

P. 3

bus.

Esai. 64.

Eccles. 15.

Eccles. 27.

simile.

Roma. 2.

Origen.

Psal. 118.

bus exercentur, sed non propter vitam æternam. Ideò orat Dauid, auerte oculos meos ne videant vanitatem, scilicet, ne oculus intentionis tendat in vanitatem & appetitum humanæ laudis: sed quicquid facit, Deum tanquam finem spectet. De malis qui in malitia obstinati sunt, ait Apostolus. Qui credunt iniquitati. Credere iniquitati est, credere nullum sibi ex iniquitate malum euenire posse, quod quamuis ore fateri non audeant, in suis tamē cordibus persuasi sunt, quamuis male viuant, condemnandos tamen non esse. Quia ipsamet iniquitas eos cæcat, & periuadet poenitentiae tempus non defuturum. Horum poenā (ait) futuram esse iram, & indignationem, quia indignabuntur in inferno Deum appellantes iniustum, & perpetua quadam rabie & furore concitati horrendis blasphemijs Deo maledicent, vt dicitur.

Aestuauerunt homines aestu magno, & blasphemauerunt nomine Dei habentis potestatem super has plagas. Tribulatio autem est poena, qua eos dæmones afficient: angustia quam Dei visione priuati recipient, quæ poena est omnium maxima. O Deus bonitatis immensæ. Hæc dicimus, hæc audimus, ac si ad nos non pertinerent. Quæro à vobis fratres, quid vos in hoc tanto discrimine cōsolatur? quæ spes animum vestrum erigit? quid nunc animo voluitis? quid cogitatis? quid nam solatij capitis? quid (quæso) agit ratio? quid sensus? quid mens atque consilium? si hoc ita est, si hoc veritas dicit, si fides & credit & confitetur, quomodo qui ita puniendi sunt tam facile, tamque leuibus de causis committere audent, quod sempiterno acerbissimoque supplicio vindicandum est? Quamobrem adiuro vos sanctissimæ Trinitatis nomine, vt statim poenitentiam facere incipiat: & vt in illa perseueretis Diui Pauli præceptum seruate, qui Ephesijs ait: Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino: vt filij lucis ambulate. Vt filij lucis Hebraicè significat, vt homines virtuti maxime subiecti & dediti. Fructus enim lucis (idest cordis per poenitentiam & fidem illuminati) est in omni bonitate, iustitia & veritate, probantes quid sit beneplacitum Deo: Probantes, idest, experimento cognoscentes. Ex quo patet necesse esse vt qui mali fuerunt, in plurimis virtutibus exerceantur, vt prauos habitus tollant, & ne ad vitia redeant. Magna profectò miseria est videre, vt nunc factis sit hominibus dicere: iam peccata mea confessus sum, nihil ne facien-

Apec. 16

Ephes. 5.

28 faciendum superest cum in tot peccatorum fordibus tandiu vixeris? nullam adhibent diligentiam, vt in virtute perseuerent, quæ maxima Dei iniuria est. Vt Tertullianus affirmat, ait enim huiusmodi homines inter Deum & Diabolum comparationem facere voluisse, videntur & utriq; seruire: diabolo quidem cum in peccato erant, Deo autem cum se conuertunt. Statuisse tandē melius esse diabolo seruire quam Deo, quando quidem tam cito ad priorem viuendi rationem reuertitur: quod sine timore nec dici, nec audiri potest.

Tertulli. lib. de penit.

Et venit in omnem regionem Iordanis. Non ignorabat D. Ioannes quid sibi euenturum esset si egrederetur. Multa in mundo se visurum esse sciebat prophana, & diuinæ legi repugnantia, quæ reprehendere sine vitæ periculo non poterat: nihilominus tamen diuinæ voluntati obtemperat, & omnibus se periculis libenter eius amore exponit. Fallitur si volumus Deo seruire in ijs tantum rebus, quæ voluntati nostræ consentaneæ sunt: finite vos fratres à diuino spiritu, non à proprio affectu trahi. Verisimile est Diuum Ioannem si propriam voluntatem spectasset, maluisse in ea solitudine viuere, Deum contemplari, angelorum conuersatione uti, dulcem illam & quietam vitam viuere quam tot annos vixerat, verum in eo instanti cum factum est verbum Domini super eum, sciens Dei voluntatem esse, vt inde discederet, eam propriæ delectationi anteposuit. Ex quo infertur virtutem esse, orationem interdum & cōtemplationē relinquere, vt misericordiam opera cum proximis exerceamus. Hoc significatur in Cantica, vbi loquens sponsus cum sponsa ait. Quæ habitas in hortis amici auscultant te, fac me audire vocem tuam: vt idem sponsus dixit: quod fecistis vni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Ita ait in persona vniuscuiusq; eorum. O anima, quæ habitas & deambulas per diuinæ cōtemplationis hortos, veni ad hæc hospitalia, & me tua voce, tuis verbis, tuis operibus cōsolare: peccata hos amicos tuos pauperes & infirmos, qui te videre, & auscultare desiderant. Et ita ait Ezechiel de quatuor illis animalibus, quæ volabant, & manus hominis sub pennis eorum in quatuor partibus. Quo significatur velle Deum, vt cōtemplationis alas habeas & simul bonorum operum manus ad proximorum necessitates subleuandas. Et plurimum notandū est, quod omnia illa animalia manus hominis habebat. Nonnulli sunt, qui Aquilæ alas habent, leonis

12

Cant. 8.

Matth. 25.

Ezechiel. 1.

autem manus: orant, missam audiunt, libros legunt deuotos, sed post orationem aut lectionem murmurare eos videbitis, negotiari, proximos fallere. Quid profunt diuinæ contemplationis alæ nisi manus habes hominis, quæ opera rationalia & charitativa significant? quod si sublime hoc contemplationis exercitium interdum relinquendum est, ut corporalia misericordiae opera exerceantur, multo magis, ut exerceantur spiritualia, quia maius est misericordiae opus animam diuinæ doctrinæ præceptis illustrare: quam corpori victum, aut vestitum præbere. Sed quia carnales sumus, omnem adhibemus diligentiam in corporum necessitatibus, de anima vero nulla fere cura est. Fratritates sunt confratritas quæ carcere inclusos & vinctos visunt, eos alunt, eorum libertatem studiosissime curant: Bona quidem hæc opera sunt & sancta. Verum nulla nē erit fraternitas, quæ animarum curā gerat, ut eas ē carcere peccati & diaboli laqueis liberet? ut Diuus Paulus ait: ut resipiscāt à diaboli laqueis, à quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem. Nulla ne adhibebitur diligentia, nē vicinus tuus cum concubina tot annis viuat, nē alius animam suam vsuris captiuam habeat: alius vltione & ira, nullus erit, qui eas misera hac seruitute liberet? Hospitalia etiam sunt, ut corpora curentur: & si quis in morbum incidit, aut vulneratur, ibi diligentissime curatur. Quod quamuis bonum sit, quanto melius esset, si quæ essent hospitalia ad animorum morbos & vulnera curanda? mulieres sunt, quæ dissolutè vixerunt, & errorem suū cognoscentes honestam & castam vitam libenter susciperent: & cum locum, quo confugere possint, non inueniant in suis peccatis viuunt. Nonne videtur magnū esse hoc malum? id omne nescitur eo quod pluris faciamus corporis, quam animæ vulnera.

Ut igitur hæc spiritualia misericordiae opera faceret. D. Ioannes deserti quietem deseruit, *Et venit prædicans baptismum poenitentiae in remissionem peccatorum.* Et ut homines ad poenitentiam incitaret aiebat: quod Saluatoris aduentu, iter cæli facilius fieri debebat. Hoc enim ea verba significant, *Omnis vallis implebitur, & omnis mons, & collis humiliabitur: & erunt praua in directa, & aspera in vias planas.* Quasi diceret, difficultates omnes, quæ in itinere occurrere possunt, eo adueniente tollentur. Iter difficile esse solet, si montes habeat & valles, si asperum sit, si indirectum: quæ omnia erant in lege veteri: ut D. Petrus significauit, cum dixit,

Quid

34 Quid tentatis imponere super ceruices discipulorum iugum, quod neque nos neque patres nostri portate potuimus? A Equauit omnia Christus redemptor noster, qui iugum nobis dedit suauē, & onus leuē. Ex quo patet, maius argumentum & fortius ad credendum cæli iter æquum esse & suauē ijs, qui illud experti non sunt (cæteri enim qui illud experti sunt, iam experientia hoc didicerunt) hoc esse, Dei filium in hunc mundum venisse: ut hoc iter æquum redderet & suauē: in quo tãto pere laborauit, ut propter hanc causam vitam & sanguinē effuderit. Dicemus nē igitur non fecisse, quod voluit, cum verus sit Deus, cuius perfecta sunt opera? Quidnam de eius infinita potentia & sapientia ignominiosius dici posset? Quod si tibi cæli iter asperum, videtur: ieiunare, orare, eleemosynam dare & cætera huiusmodi, ca-
 35 uere debes nē hoc sit, quia anima tua diuino amore flagrans non est, qui res difficiles, faciles & suauē reddit. Audi quid sacra scriptura dicat. *Via eius via pulchræ & omnes semitæ eius pacificæ.* Poenitentiam age, animam tuam purifica, Iesum Christum vere amplectere potentissimum animarum auxilium, & facillimè per hoc virtutis iter incedes, per quod, imò per sæuissimam martyrij tormenta ipsimet pueri, & virginē transferunt. Quod deplorandū nobis esset, illud est, quod cum sit peccati iter adeo difficile & asperum facile nobis & suauē nostra deprauatione videatur. Vnde ait Dauid. *Inimici Domini deficientes, quemadmodum fumus deficient.* Quo non modo vanitatum breuitatem significare voluit, verum etiam molestiam, quam secum afferre solet peccatum. Quid vilius reperiri potest, quid vanius fumo? & tamen ita oculis molestus est: ut lachrymas eliciat, fauces ita constringit, ut spiritum intercludat, præterea ignis signum est, quæ omnia peccato conueniunt: animam enim cæcat, torquet, & æterni ignis signum est, quo peccator, nisi poenitentiam agit conflagraturus est. Plus etiam hoc declarat Hieremias dicens, *Ut iniquè agerent laborauerunt.* Quod si antequam fiat peccatum, laboris causa est, quid erit cum committitur? quid postquam commissum est? Si cepæ odor tãtum lachrymas excutit: quid faciet cum manditur? quare si laborauerunt, ut inique agerent: quid cum inique egerunt? Verum sunt homines adeo à se ipsis alienati, & tam inuersi, ut vix peccati molestiam & laborē sentiant: suauissima autem Dei lex difficillima videatur. Rogo

P 5 igitur

igitur vos fratres, vt aliquando resipiscatis, & quantoperè erretis ³⁷ intelligentes, cordis vestri iter præparetis, vt diuinus hic hospes quem expectamus adueniat. Hic gratia, vt in alia vita perfrui possimus gloria, ad quam nos perducatur idem Iesus Mariæ filius, Amen.

In eadem Dominica quarta Aduentus

CONCIO SECVNDA.

Anno quinto decimo Imperij Tiberij Cæsaris procurante Pontio Pilato Iudeam. &c. Luc. 3.

Vxi hoc loco solet & meritò cur sanctus Euangelista, cum de gloriosi Baptistæ prædicatione agere vellet, agat prius de hac gente idololatra, & tam deprauati temporis mentionem faciat? Huic quæstioni respondetur, hoc fecisse, vt impletasiã esse prophetias ostenderet, quæ filij Dei aduentum pollicebãtur. De statua quadam narratur, quæ caput aureum habebat, pedes verò argenteum pedes luteos: & abscissus est lapis de monte sine manibus, & percussit statuam in pedibus fictilibus. Quod significabat, cum genus humanum à capite aureo, id est, ab aurea illa Patriarcharum ætate, ad luteos illius temporis pedes descendisset: in quo tam gentilium, quàm Hebræorum mores corruptissimi essent. Tunc lapis qui est Christus Dei filius debebat abscindi ex monte, id est, ex sanctissimæ virginis visceribus, & luteos pedes percutere, statuam, scilicet illam rem publicam quæ erat ex gentilitate, & Iudaismo composita euertere, & vnã Ecclesiam conficere, quæ ex duarum gentium hominibus formata remansit. Et ita ait D. Paulus. Quando venit plenitudo temporis misit Deus filium suum, factum est muliere. Quæ plenitudo temporis est ista? Plenitudo peccatorum, plenitudo necessitatis, & indigentia humanæ. Hanc ob causam filij Dei aduentus promissus erat, vt pluuia serotina & quasi imber nobis serotinus ait. Oseas.

Quia

- 3** Quia huiusmodi pluuia tunc decidere solet, cum terra aqua maxime indiget, & minima est messis & fructuũ spes. In maioribus necessitatibus solet Deus maiori succurrere auxilio. Cum Ieroboam decem tribuum regem se videret electum, nè cum rege Iudæ iterum cõiungerentur, & in urbem Hierusalem diebus festis, vt lex iubebat, ad sacrificia cõuenirent, duos vitulos cõstauit, & tẽpla duo ædificauit, & ibi vniuersos sacrificare iussit. Tãtã igitur necessitati opẽ tulit Deus, viros duos sanctissimos mittens Heliam & Eliseũ. Antequã vituli fierent, & tẽpla, nõ erant in Israel huiusmodi homines, sed tũc cum necessitas postulabat extiterũt. Ita tantæ tyrãnidi & ambitioni (vt narrat hoc loco sanctus Euangelista) mederi voluit Deus, mittens D. Ioãnẽ, & postea à filiũ suum vnigenitũ: vt tot tantisq; malis mederetur. Ex quo colligi potest, quantũ Deo debeamus: qui vt sua in nos beneficia cõferat, non merita nostra, sed immensam eius clementiam spectat: at è contra infœlix homo nulli benefacere solet, neque parentibus, neque filijs sine propria vtilitate. Si ad sublimẽ aliquem locum vultis ascendere, scalam, quamuis grauis sit & onerosa, proprijs humeris gestatis: sed cum ea iam vli estis, in angulo collocatis, & nunquam eius recordamini, nisi cum necessitas postulat. Cum vestro proximo tanquam scala vti vultis, vt eius fauore & auxilio, id quod optatis consequamini, tunc eius molestias æquo & libenti animo fertis, at cum nulla ab eo sperari potest vtilitas, quamuis frater sit, imò & pater vester statim obliuisci solatis. Vna ex præstantioribus perfecti Christiani virtutibus est: absque vlla vtilitate benefacere. Imò ijs etiam, qui malefaciunt, & nos odio prosequuntur cælestis patris imitatione, qui ijs qui eum offendũt, benefacit. Super ea verba dixit Dominus Deus, non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutoriũ ait D. Chrysostomus. Quomodo Domine dicis non est bonum hominem esse solum? Imò optimum videtur, cur dare illi vis adiutorium, cum scias hoc illi incitamentũ esse ad malum? & respondet, bene dicis Domine, nos erramus: plures vis esse malos, quibus ignoscas, quàm vnũ tantum iustificatum, qui te laudet & glorificet. Non placet Deo peccatores esse, sed si iam sunt, ijs ignoscere, & benefacere placet. Benedictus & glorificatus sit talis Deus: beatos illos qui eum quam maxime possunt, imitari studet Apud D. Lucã quædã Samaritanorũ inhumanitas narratur, *Luc. 9.*

qua

Daniel. 2.

Galat. 4.

Oseas. 6.

simile.

Chrysost.

qua cum Christo redemptore nostro vfi sunt. Nam eò q̄ ad Hierusalem proficisceretur, vt ibi pascha celebraret, eum hospitio excipere noluerunt, cum inter eos & Hierosolymitanos magna esset de templo controuersia: eius itaq; discipuli cum tantam viderent inhumanitatem dixerunt. Domine, vis dicimus, vt ignis descendat de caelo, & consumat illos? Ferri nẽ potest tanta inhumanitas, vt pedestri tot stadiorum itinere defatigatos, & fame propẽ enectos excipere nolint? Non ignorabant discipuli Samaritanos neminem excipere, qui illac ad templum iter faceret: & quãuis fame & itinere debilitati essent: veritatem tamen fateri maluerunt, se ad urbem Hierusalem proficisci, quã hoc negando periculum, quod imminabat, euitare: ne scilicet, si hoc dicerent eijcerentur, vt vere accidit: tantus erat in Apostolorum animis veritatis & simplicitatis amor. Conuersus autem Dominus increpauit illos dicens: nescitis cuius spiritus estis, Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare, id est, meministis nẽ filios Dei vos esse, eius Dei qui totus amor est & misericordia? Quomodo hæc dicere audetis? talis patris filij vltionem perere non debent. O ineffabilem redemptoris nostri clementiam, quis nam est, qui cum Christianus vocetur, malũ pro malo reddere audeat quin mãsuetissimi agni clementiã animaduertite, qui cum reuerteretur, eos qui eum eiecerant, cælesti sua doctrina cõuertit. His rebus nõnulli frigidẽ & ineptẽ respondent. Christus, Deus erat, ego vero homo sum peccator & infirmus: & ideo nihil mirũ est, ipsum hoc præstare potuisse, quod ego nõ possum. O stultetuis verbis te conuincere volo, & probare hanc ipsam ob causam te hoc facere debere. Si Rex scopas proprijs manibus acciperet, & domum ipsemet mundaret & verreret, & militi alicui diceret, vt idem faceret, quandoquidem ipsemet rex hoc faciebat: nonne ineptus vobis miles videretur si diceret, Rex hoc fecit, quia Rex est, ego pauper sum? imo hoc contra te est, si Rex cum Rex sit hoc facit: cur tu vilis & infimus homo non facies? Eodem modo, si Deus, cum Deus sit, tam facile ignoscit iniurias, & bonum pro malo reddit: cur tu idem vilis creatura non facies? nescitis cuius spiritus estis. O vos qui vestra scientia, dignitate & pecunia vlcisci iniurias vultis: vt discipuli illi, qui sua potentia ad eam inhumanitatem vlciscendam vti volebant. Non ita Samuel, quem cum Hebræi contempserant, cum ab eo se gubernari nollẽt, ijs

tamen

simile.

tamen dixit. Absit autem à me hoc peccatum in Domino, vt ceteri sem orare pro vobis: & docebo vos viam bonam & rectam. *1. Reg. 12.* Quid respondebunt, qui in euangelica lege viuunt, si veteris legis homines suis inimicis ignoscebant, & bonum pro malo reddebant.

Factum est verbum Domini super Ioannem in deserto. Viginti & quinque annos Sanctus vir in ea solitudine vixerat, cum Deo communicans, & ab eo discens quod mox prædicaturus erat. Ex quo patet, quod vt diuina conuersatione fruamur, non solum à malis, verum etiam à bonis interdum recedendum esset. Nobiliores aues nunquam inter homines viuunt, quia varias illis tendunt infidias, sed in syluis, vbi quietẽ & maiori cum libertate morantur, ibi suos sibi nidos faciunt, & suos filios absque vlla molestia alunt: ita homines spirituales, vt aquila, de qua ait *Iob. 39.* Nunquid ad præceptum tuum eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum: in petris manet & in præruptis filicibus commoratur: inde cotemplatur escam, & de longè oculi eius prospiciunt, O beatum Dei seruum, qui quietis locum sibi quarit: ibi plorat, ibi orat, ibi ieiunat, ibi contemplatur sine vllò impedimento Deum. Ducam eam in solitudinem, & loquar ad eam, dixit per *Oseam Deus.* Est Deus amans, modestus & pudens, qui nisi dilectam suam solam videt, loqui non audet, neque suum cor illi detegere. Ideo *Diuus Bernardus* aiebat. O anima mea sola esto, vt illi solite solam serues, quem ex omnibus elegisti. Primum quod optat sponsa est. Osculetur me osculo oris sui. Et in *textu Græco* legitur. Osculetur me oculis, siue ab osculis oris sui. Non vnum tantum osculum petit, sed plura. Quo significatur animam vero Dei amore flagrantem non breui tantum spirituali conuersatione contentam esse, sed longa & diuturna: non vnum, aut alterum donum à sponso velle recipere, sed plura. Ea etiam verba, quæ paulò post ait: introduxit me rex in cellaria sua, non solum ineffabilem voluptatem, & omni humana voluptate maiorem significant: verum etiam quandam ab omni humana conuersatione separationem, per quam anima nulla re occupata tota in Dei corde includitur. Neque mirum est, quòd qui semel Deum gustauerunt, solitudinem ament: nam ipse quoq; *Iulius Cæsar* dicere solebat. Nunquam seminus esse solum, quàm cum solus erat. Interrogatus autem

tem

tem cur hoc esset, respondit: illos nos habere debere socios; qui nos meliores reddant: eos verò fugere, qui deteriores nos reddere possunt: si igitur viuorum societatem quero, omnes ad malum pronos video, nam si in re aliqua boni sunt, in pluribus mali sunt: at verò cum solus sum mortuorum societate & familiaritate fruor, eorum gesta lego & virtutes, quæ calcari mihi instar sunt, vt eos æquare, aut etiam superare studeam, quod vni non faciunt, imò me tanquam fræno retardant, ne ad id quod opto, contendam. Attendite gentilis verba, & pudeat eos qui doctrinam Euāgelicam profitentur, ita solitudinis esse inimicos: vt ne vnā quidem horam in sanctorum vita & gestis legendis infumere sciant: vt ad virtutē eorum imitatione incitentur, aut certe in diuinis rebus contemplandis, vt diuinus in nobis amor excite-
tur. Sed sexcentas nobis familiaritates & confabulationes inquirimus, quibus animus in varias partes distrahatur. Nolite obsecro fratres, rem adeò preciosam (vt est tempus) ita contemnere. Recordamini illius præcepti diuinitus diuo Antonio dati. Si vis saluari fuge honores & homines. Cum igitur in hac solitudine viueret gloriosus Baptista, factum est verbum Domini super eum, iubens vt inde egrederetur ad prædicandi munus. Animaduertite, ex quo loco efficacissimū hunc prædicatorem Deus eduxerit. In actibus apostolorū legitur: erant in Ecclesia Antiochiæ propheta & doctores, ministrantibus autem illis Domino, & ieiunantibus dixit Spiritus sanctus: segregate mihi Paulum & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes, & orantes imponentesq; eis manus dimiserunt illos. In hoc occupabatur gens illa à Deo dilecta in oratione, scilicet, & ieiunio, & ex ea elegit Deus Paulum & Barnabam in opus suum. O patres Prædicatores, nō nego mūdi doctores & magistros proficere posse,¹⁴ quamuis vestibus induti incedant, quas eorū dignitas & auctoritas postulat: non nego mulis & curribus vehi posse, hoc enim negare temeritatis esset: nihilominus tamē plus meo iudicio proficerent, si homines essent ieiunio, orationi & poenitentiaē dediti, & sine tanta pompa viuerent. Hoc enim sanctæ prædicationis opus est, domini vineam colere, vinea autem cultor & operarius vestibus oneratus inutilis ferè est, ligonem enim altius infigere non potest, quòd si vestes deponat, liber remanet & leuis ad opus, & plus vnus vel alter ligonis sui iectus facit, quam ceterorum

et rorum decem. Ita Prædicatores, qui humanis rebus exuti poenitentiaē sibi vitam elegerunt, plus auditorum animas penetrant, & altius Dei verbum in humanis cordibus imprimunt.

Notandum etiam hoc loco est Diuini Ioannem prædicatoris munus non propria auctoritate suscepisse, sed à Spiritu sancto ei fuisse demandatum. Idem de se affirmat D. Paulus, his verbis. Paulus seruus Iesu Christi, vocatus Apostolus, segregatus in Euangelium Dei: vocatus & segregatus, id est, non in ea auctoritate hoc facio, sed vocauit me Deus, & segregauit tunc cum minus id cogitabam. Vocari debemus & trahi ad hoc munus: & si idonei nobis esse videamur, tunc suscipiendum est, sed maximo cum timore. Quorū excusationes afferēbat Moyses cum iubebat illi Deus, vt in Aegyptum proficisceretur. Et quamuis Deus diceret illi, perge, ego ero tecum, & ego ero in ore tuo, docebo te quid loquaris: se tamē excusabat dicens. Obsecro Domine mitte, quem missurus es. Donec vidit Deum iratum, tunc enim obtemperauit. Heu, heu, & milles heu, hodie ambiunt dignitates, & in primis Ecclesijs prædicare volunt, & cum ambitione pleni sint, eam animarum vtilitate velant. Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis: & spiritu principali cōfirma me, aiebat Dauid. Cor ò sanctissime Rex tot à Deo virtutes petis? Respōdet. Docebo iniquos vias tuas. Hæc omnia necessaria sunt, vt prædicatoris munus recte fiat, & quod maximè notandum est, cum Dauid leones discerpit & vrsos, cum Gigantem occidit, tantum à Deo auxilium petisse non legitur: vt verò malos doceret, iam videtis quot petat: quia nimis
difficilius hoc est, quam leones & vrsos occidere. Elifeus etiam duplicem à Deo spiritum petijt, vt recte suo fungeretur munere, quia qui prædicat & zelum habet cum honoratur, cum vero excitatur inuidia persequentium deterritus, vera, quæ antea libere dicebat, dicere non audeat; hic duplicem spiritum nō habet. Non ait faciendū est, sed vt D. Paulus ait. Exhibeamus nos metipsum in omnibus, sicut Dei ministros, in multa patientia per arma iustitiæ, à dextris & à sinistris, per gloriam, & ignobilitatem: per infamiam & bonam famam. Hoc duplicem habere spiritum, libere & palam vera dicere, cum necessitas postulat.
Et venit in omnem regionem iordanis, vt baptizandi munere fungi posset, ad locum venit aquis abundantem. Discamus hinc fratres

Isai. 38.

D. Hiero.
3. Reg. 7.

Nam. 1.

Luc. 3.

Luc. 11

fratres locos quærere opportunos ad benefaciendum: ita ut ipsi-
 met loci bonorum operum occasionem præbeant. Cum Esaias
 dixit ad regem Ezechiam infirmum: dispone domui tuæ, quia
 morieris tu, & non viues: conuertit Ezechias faciem suam ad pa-
 rietem, & orauit ad Dominum & fleuit fletu magno. Super
 quod ait Diuus Hieronymus, conuertisse se ad parietem, ut ora-
 ret & fletet. Quia cum Salomon templum ædificaret, ædes suas
 iuxta templum ita ædificauit, ut idem paries esset templo, &
 domui regis communis: ut quæ occurrerent negotia, de ijs cum
 Deo agere facilius posset. Ita etiam sacerdotes omnes iuxta tẽ-
 pla habitare solebant: ut hæc maioris esset virtutis, & deuotio-
 nis occasio: & in Numer. iussit Deus, Leuitæ, per gyrum taber-
 naculi figent tentoria, ne fiat indignatio super multitudinem
 filiorum Israel: & excubabunt in custodijs tabernaculi testimo-
 nij. Ponderate verba illa, ne fiat indignatio, quibus significat
 Dominus, quod Leuitæ illi & Sacerdotes iuxta tabernaculum
 habitabant tanquam patroni populi, ut eorum meritis & oratio-
 ne Deus populo beneficeret. Hodie verò propter peccata no-
 stra omnia permista sunt, omnia confusa, sicut populus, sic Sa-
 cerdos, nemo iam locorum opportunitatem quærit, ut melius
 suo fungatur officio. In ea loca prope Iordanem venit Ioannes
 prædicans Baptismum poenitentis in remissionem peccatorum.
 Duo maximè singularia de sanctissimi huius viri prædicatio-
 ne notantur. Primum est, quòd cum poenitentiam prædicaret,
 ait Diuus Lucas, quòd ipsimet, quibus in suo sermone dixerat:
 Genimina viperarum, qui ostendit vobis fugere à ventura ira, eius
 efficacissimis verbis conuersi illi dicebant: quid faciemus? ille
 verò respondebat, qui habet duas tunicas det non habenti, &
 qui escas similiter. Res admiratione digna hominibus tam per-
 ditis, ut Dei misericordiam consequantur præcipere, ut miseri-
 cordia cum pauperibus vtantur. Idem præcepit veritatis magi-
 ster Christus Dei filius Phariseis, apud eundem Diuum Lucam,
 vbi rem animaduersione dignam inuenietis: ea hæc est. Narrat
 Diuus Lucas, ut Christus redemptor noster Phariseos & legis
 peritos seuerè reprehenderit, dicens. Væ vobis pharisæis qui di-
 ligitis primas cathedras in synagogis, væ vobis, quia estis
 ut monumenta, quæ non apparent. Væ vobis legis peri-
 tis, qui tulistis clauem scientiæ: ipsi non introistis, & eos, qui
 introibant

21 introibant prohibuistis. O Deus infinitæ potentis quam aspe-
 ra reprehensio, quæ tam seua cõminatio, ipsummet Deum to-
 ties hominibus dicere, væ vobis. Post huiusmodi minas, quis nã
 existimaret, aliquam huiusmodi hominibus salutis spem esse re-
 liquam? At scitote ijs ipsis hominibus, in eodem capit. eundem
 Dominum dixisse. Veruntamen quod superest, date eleemosy-
 nam, & ecce omnia munda sunt vobis. Quid nam addi potest
 ad eleemosynam laudandam? potestne hoc verbis exaggerari?
 si hos eleemosyna mundare potest, quemnam mundare non po-
 terit? non hoc illis ideò dixit, eo quòd nullum aliud remedium
 esset ad eorum peccata mundanda: sed quia illi teneri erant, de-
 licati & sui ipsius amatores: & ideò asperiora & difficiliora reme-
 dia non recepissent. Idem nos dicere meritò possumus nostro-
 rum temporum diuitibus, qui cum ad poenitentiam, ad oratio-
 nem, ad humilitatem & difficiliora virtutis opera tam idonei
 non sint, cum delicijs omnibus & voluptatibus affluant, nisi ad
 eleemosynam confugiunt, omne salutis iter aliquo modo clau-
 sum ijs esse videtur. Et ita dixit Daniel magno illi peccatori
 Nabuchodonosor. Cõsiliũ meũ placeat tibi, & peccata tua elee-
 mosynis redime. Quod si hoc ita est, dic mihi obsecro, o pecca-
 tor, quem nam fundum maioris redditus, quamnam supellecti-
 lem maioris vtilitatis tua tibi pecunia poteris comparare: quã
 te à tuis peccatis mundare? quòd nisi maturè facis, in ignẽ æter-
 num sine vlla dubitatione cito deijceris: vtinam Deus ob suam
 clementiam mentis tibi oculos aperiret, ut hæc tantum intelli-
 geres. Nõ tamen ex his inferre debetis fratres, si in peccato estis
 23 sola eleemosyna veniam vos esse consequuturos, sed docere tan-
 tum vult Dominus eleemosynam dispositionem esse ad poeni-
 tentiam, quæ si fiat postea etiam eleemosyna redimuntur pec-
 cata, id est poena, qua propter illa in purgatorio peccator afficiẽ-
 dus erat. Duas præterea tunicas habenti iubet Diuus Ioannes vt
 alteram det non habenti: nunc autem tres & quatuor habetis,
 & nullam pauperibus dare vultis, nisi cum la ceræ iam sunt &
 inutiles. Non attenditis fratres dicere Diuum Paulum, Qui par-
 ce seminat parce & metet, & qui seminat in benedictionibus, de
 benedictionibus & metet. Conuenientissime seminare vocat
 Apostolus eleemosynam dare: nam quemadmodum diuerso
 tempore seminatur, & metitur: ita in hac vita eleemosyna dan-
 da

Danie. 3.

1. Cor. 9.

Aduent. Q da

da est, vt in alia fiat gloriæ mēsis. Et quemadmodum frigora & 24
niues vberiore faciant sementem: ita persecutiones & con-
tradictiones in virtute, augent merita: & mirum omnino est hu-
iusmodi sementem si in terra sterili fiat, maiorem fructum red-
dere, quam si in fertili fiat, hoc est quod pauperibus datur, qui
sunt terra sterilis, magni est meriti in cælo, non quod diuitibus
datur. Ideo dixit Dominus, cum facis conuiuium voca pauperes
& debiles, & hic Diuus Ioānes ait, det non habenti.

Secundū in hac D. Ioannis prædicatione notandum est, quod
non solum publicè eum concionantē audiebāt: sed vnusquisq;
priuatè quid sibi faciendum esset. interrogabat. Miles, publica-
nus, diues, pauper, nobilis, ignobilis & omnis ordinis homines,
vt narrat hic Diuus Lucas. Hæc vna ex causis est, cur nostrorum
temporum concionatores parum proficiant, quia auditores hic 25
tantum eos audiunt, priuatim autem, quid vnicuique cōueniat,
nullus ferè est qui petat, concionator non potest doctrinam om-
nibus accommodatam hoc loco afferre, sed communis est, &
unicuique sufficere non potest. Vendit vestiarius plurima ve-
stium genera, quæ cum ad corporis tui magnitudinem factæ nō
sint, tibi ex omni parte conuenire non possunt: at si sartor vestē
corpori tuo aptam & æqualem faciat, tunc nec longior erit nec
breuior, sed optime quadrabit. Concionator in hac cathedra est
quasi communis doctrinæ mercator, quid vnicuique conueniat
scire non potest, neque decet vt hoc loco iniuria quisquā & ig-
nominia notetur: quia locus iste non est actus inquisitionis, vbi
datur pœna secundum allegata & probata sed cathedra potius
est, vbi docere, monere & reprehendere debemus: non pœna & 26
ignominia afficere: & ita parum in virtute proficitis. Quod si
vnusquisque priuatim prædicatorem adit: tunc ille præcepta ti-
bi tradere poterit, quæ tuæ necessitati conueniant. Accidere
enim potest duos eundem habere scrupulum: & tamen circun-
stantias vtriusque ita esse diuersas, vt diuerso remedio opus sit.
Et quod homines in maiori dignitate positi sunt, eò magis priua-
tis hominum prudentium consilijs egent, qui & scientia & con-
scientia præditi sint. Et ita ait Diuus Ioannes. Hanc sibi esse vi-
sionem ostensam. Ecce sedes posita erat in cælo, & supra sedem
sedens: & in circuitu sedis sedilia viginti quatuor, & supra thro-
nos, viginti quatuor seniores sedentes. Ita vt sedens in throno à
feni-

27 senibus circumdaretur. Eodem modo qui in aliqua dignitatis se-
de collocatus est, senes circa se habere, debet qui nō tantū annis
quantum scientia & virtute sint senes, quia senectus venerabilis
non diuturno tempore, neque annorū numero computatur. Ca-
ni enim sunt sensus hominis, Et ita dixit Deus Moyse. Congre-
ga mihi septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu nosti,
quod senes populi sint: vt sustentent tecum onus populi. Cum
ait, quos tu nosti, quod senes sint, significat se non de senibus lo-
qui, qui canos in capite habent: hos enim omnes senes esse vi-
dent: sed de ijs, quos ipse prudentes esse expertus erat. Sunt non
nulli ætate iuuenes, qui sunt scientia & virtute senes. Adolefcens
erat Timotheus, & ita eum vocat Diuus Paulus dicens. Nemo
adolefcentiam tuam contemnat: tamen eum creauit Episcopū, 1. Tim. 4.
& alios eo seniores reliquit, & cum Episcopi conditiones refer-
ret, nullam ætatis mentionem fecit, quia vir iustus, honestus, gra-
uis & prudēs quamuis paucorum annorum sit, senex existima-
ri debet. In Genesi etiam dicitur: Israel autem diligebat Ioseph
super omnes filios suos eò quod in senectute sua genuisset eum.
Vbi Lira in Hebræo sic esse ait, eò quod genuit illum filium se-
nectutis, hoc est, quia quamuis paucorum esset annorum, inge-
nio tamen & virtute fratres superabat. Et ita eos quamuis minor
esset reprehendebat. Tales igitur viros adire debemus dicendo,
quid faciemus? vt hi Diuo Ioanni dicebant, & hi præcipue (vt
diximus) qui in aliqua dignitate positi sunt.

Ait sanctum Euangelium, quod prædicante Diuo Ioanne,
impletum est quod dictū erat per Isaiam. Vox clamantis in deserto. 1. Isai. 40.
vbi vocem Diuum Ioannē appellat. Plurimi sunt prædicatores
29 qui vocē habent, sed vox ipsi non sunt, quia aliud prædicat vox,
aliud vita & mores. Nō prædicabat D. Ioannes aliud Euangeliū
nostro melius, neq; maiores profitebatur veritates: & tamen ad
eius vocē Iudæa omnis cōtremuit; neq; Helias cū tantum regi ti-
morem suis vocibus incutiebat: verum aliud in eorum vita vir-
tutis exemplum à nostro diuersum spectabant: lachrymis eos
consumptos cōtemplabantur, in cibo parcos, in vestitu asperos:
vt ipsam vitæ genus timorem & admirationem afferret. Clama-
bat autē hæc vox, Parate viam Domini, Quam benè hoc huic tem-
pori conuenit, in quo æquum est, vt nos ad hūc Domini aduen-
tum præparemus, & quamuis hoc à nobis superioribus omni-

Luce. 14.

simile.

Apoc. 4.

bus diebus factum sit, nunc maiori diligentia faciendum est. ³⁰
 Quia communis est Philosophorum sententia, naturalem me-
 tum quò magis accedit ad finem, eò maiori impetu, & velocita-
 te ferri: & cum hic aduentus motus quidam fuerit & cursus spiri-
 tualis, ad redemptoris ortum: nunc cum propinquiores huic fini-
 simus æquum est, vt feruidiores & diligentiores simus. Qui chi-
 rothecas induere vult solet prius oris halitu calefacere vt eas ca-
 lidas, manus inueniat, idem in toto hoc Aduentu Ecclesia præ-
 stitit: corda enim nostrator prædicationibus, tot spiritualibus
 canticis, tot admonitionibus, tot ieiunijs & orationibus tanquã
 oris sui spiritu calefecit: vt cū diuina illa manus aduenerit, quam
 nunctanta cum efficacia petit dicens: emitte manum tuam de
 alto, animas nostras dispositas inueniat, vt in ijs admirabilia ope- ³¹
 rari possit. Faxit Deus, nè nos ad eò frigidus inueniat, vt ea nostre
 indispositionis causa operari nolit, vt sæpè contingere solet.
 O quanto perè deplorandum est, quòd eo tempore in quo cla-
 mat Ecclesia, Parate viam Domini, nihil tamen eius vocibus mo-
 uemur: sed in nostris peccatis lenti, & ociosi sedemus. Clamat
 illa, parate, nos verò remissis animis aliò diuertimur. Hoc est, di-
 ziendo nos la sancta Iglesia parate, nos otros acendimos con disparate en mu-
 chas cosas que haçemos desbaratadamente. O Christe, vere animarum
 nostrarum amator, quibusnam verbis conqueri potero de tanta
 disconuenientia & inordinatione, quæ sanctissimo hoc natiuita-
 tis tuæ tempore fieri solet, inordinatio hoc est disparate in con-
 uuijs, in vestibus, in lusibus, in risu, in conuersationibus & fami-
 liaritatibus: ita vt cum innumerabiles tibi pro tam singulari be-
 neficio gratias agere deberèt, tunc maioribus te iniurijs afficiat.
 Obsecro igitur vos fratres per maximū illud diuini huius sponsi
 amorem, quo nos ab alto dilapsus inuisit: vt huiusmodi vanita-
 tes & ineptias eiiciatis, vt ab omni malo vacui vestrorum
 cordium ianuam illi aperiat, in quibus gratia nasci
 tur, qua acquiritur gloria, ad quam nos per-
 ducat Iesus Mariæ filius,
 Amen.

In eadem

I In eadem Dominica quarta
 Aduentus

CONCIO TERTIA.

Anno quintodecimo Imperij Tiberij Caesaris procuran-
 te Pontio Pilato Iudæam. &c. Lucæ. 3.

- 1 **I**nter clariores de Christi filij Dei in hunc mundum
 aduētū prophetias, ea esse videtur, quæ extat in Ge-
 nesi, vbi patriarcha Iacob iam moriturus, dixit. Nō *Genes. 49.*
 auferetur sceptrum de Iuda, & dux de foemore eius
 donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gētium.
 Verūm ex his verbis, non auferetur sceptrum, donec veniat: ma-
 gna oritur difficultas, nam cum Christus redemptor noster, na-
 tus est, iam triginta duos annos Herodes Idumæus regnauerat,
 qui Gentilium & externorum regum in Hebræa gente primus
 fuit. Ille nimirum, de quo Diuus Matthæus ait. Magorum ad-
 uentu turbatum esse. Ex quo sequitur à gentibus expectatum *Matth. 2.*
 Hebræorum sceptro deficiente non aduenisse, sed triginta duo-
 bus annis postquam ab Hebræis regnum est translatum ad gen-
 tes. Quomodo igitur ait: non auferetur sceptrum, donec veniat?
 Huic dubitationi D. Hieronymus respondet, quòd vltimus qui *D. Hiero. sup.
 per Isai. 1. c.*
 ex Iudæis in Iudæa regnavit fuit Hyrcanus, cuius filiam, quæ
 3 Marcana dicebatur, Herodes vxorem duxit. Cum verò Hyrca-
 nus à Parthis captus esset, Romam Herodes profectus est, & ab
 Augusto Cæsare, & senatu Iudææ regnum (eò quòd Hyrca-
 ni gener esset) obtinuit: quod per annos vnum & triginta mag-
 na cū tyrannide & crudelitate gessit sine Iudæorum consensu,
 qui externum hominem admittere ad imperium nolissent, sed
 tandem vt erga eos benignior esset, eum vt regem legitimum re-
 cipere decreuerunt, tyrannidis suæ anno trigesimo primo, in quo
 Christi redemptoris nostri incarnatio fuit, natiuitas autem se-
 quenti anno nimirum trigesimo secundo, vt affirmat Eusebius. *Eusebius in
 Chronicis.*
 Et ita tunc hæc prophetia impleta est: quia tunc sceptrum tri-
 bus Iuda defecit. Antea enim defecisse dici non potest, quia vi-
 Aduent. Q 3 potius

potius vsurpatum erat. Nam cum quod vi vsurpatur, non ideo
 eius dominium ad eum qui vim facit, transit: sed quod tu pro-
 pria voluntate tradis, tunc tuum non esse vere dici potest: Philo-
 etiam breui, de tyrannica hac vsurpatione agit, tribui Iuda fa-
 cta. Hoc Herode mortuo diuisum est regnum in quatuor guber-
 nationes, de quibus hoc loco sacrum Euangelium loquitur di-
 cens: *Anno quinto decimo, &c.* Vbi considerare possumus, quod
 terram illam Abraham à Deo toties promissam, cum ait, ego Do-
 minus, qui eduxi te de Vr Chaldaeorum, vt darem tibi terram
 hanc, vt possideres eam: nunc ijs propter eorum peccata abstu-
 lit. Hæc est diuinæ iustitiæ consuetudo, regna & possessiones
 sæpius auferre propter possessorum, aut eorum parentum pec-
 cata. Nullum legitur publicum commississe peccatum Roboam
 Salomonis filius, cum duodecim regni sui partium decem quæ
 ab eo defecerunt amisit: & cum copias faceret, vt eas recupera-
 ret: venit Dei nomine propheta Semeias, qui ei dixit. Hæc dicit
 Dominus. Non ascenderis, nec bellabis contra fratres vestros
 filios Israel, à me enim factum est verbum hoc. Igitur cū Deus
 nihil faciat, neque fieri permittat sine causa, certissimum est,
 flagellum hoc passum esse Roboam propter parentis sui Salo-
 monis peccata. Ita sæpe accidit vt hæreditas, aut dignitas, quæ
 ad te iure pertinebat, occulto Dei iudicio alteri adiudicetur,
 propter tua vel parentum tuorum peccata: & hinc est cur tot
 sententiæ contra notoriam & publicam iustitiam ferantur, &
 tot proprijs possessionibus & dignitatibus spoliuntur. De Saul
 etiam sacra scriptura narrat regnum illi esse à Deo ablatum ob
 eius peccata. Quod cum consideraret David dixit morti iam
 proximus successori suo Salomoni. Obserua vt custodias man-
 data Domini, vt confirmet Dominus sermones suos, quos lo-
 quutus est de me dicens. Si custodierint filij tui viam meam, &
 ambulauerint in veritate, non auferetur tibi vir de solio Israel,
 & quia Salomon in ea veritate non ambulauit, ablatum est eius
 successoris regnum. Heu peccator infelix, nisi te corrigis tua
 tibi bona, vitam & gloriam Deus eripiet: quamuis Christianus
 sis. Et ideo dixit Dominus. Filij regni eiicientur in tenebras ex-
 teriores.

Cum horum principum Gentilium Sanctus Euangelista
 mentionem fecisset, postea sacerdotum mentionem facit. Hu-
 iusmodi

7 iusmodi erant illi ambitiosi nempe & simoniaci, vt Gentiles ijs
 preferendi essent. Hoc illud est, quod Dominus dixit. Quod si
 sal euauerit, ad nihilum valet ultra nisi vt mittatur foras, & con-
 culcetur ab hominibus. Et paulo post ait: qui soluerit vnum de
 mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus voca-
 bitur in regno celorum. Ex hoc etiam colligi potest, principū in
 vno eodemque regno multitudinem, peccatorum poenam esse:
 cum propter Hebræorum peccata permisit Dominus, tot in
 eo regno dominari. Et ita ait Salomon. Propter peccata terræ
 multi principes eius. Ex quo in rebus publicis discordiæ pluri-
 mæ, & damna nascuntur. Notate præterea fratres, quod perdi-
 tissimis his temporibus gloriosus Baptista, in tanta sanctitate
 vivebat: vt intelligatis malos, nisi vos ipsi vultis, parū vobis nocere
 posse. Nam (vt ait Diuus Petrus) quis est qui vobis noceat,
 si boni æmulatores fueritis? Sed etsi quid patimini propter iusti-
 tiam beati plurimum refert, vt boni simus æmulatores, quam-
 uis enim plurimi sint mali, nunquam tamen deerunt boni, quos
 imitari possimus. Etsi mundus huiusmodi esset, vt nihil in eo
 imitatione dignum videres: cum David dicere posses. Introibo
 in potentias Domini: Domine memorabor iustitiæ tuæ solius.
 Potentiæ Domini vocantur Angeli, quia eius potentiæ execu-
 tores sunt. Sublimis autem exercitatio est, inter choros illos An-
 gelorum affectu, & consideratione ascendere, & inde infinitam
 Dei bonitatem, & pulchritudinem contemplari.

Ait igitur sanctum Euangelium, quod hoc tēpore, in quo tāta
 erat in gētilibus tyrānis, in sacerdotibus ambitio: tot peccata in
 subditis, propter quæ ita opprimebantur, Factum est verbū Domi-
 ni super Ioannem in deserto, Vt inde egressus mundi redemptorē
 iam aduenisse nunciaret. In quo plurimum infinita Dei boni-
 tas & sapientia elucet, qui tunc cum homines deteriores erant,
 neque vllam ex supplicijs vtilitatem perceperant: cum eos vlti-
 mo supplicio afficere & euertere posset, tanto actam singulari
 beneficio eos affecit, vt amoris vi eorum animos obedientiæ sub-
 iectos efficeret. Et quo discere nos æquum est, quomodo nos
 cum inimicis nostris gerere debeamus eius exēplo & imitatio-
 ne. Si Rex te frater vocaret, & diceret: inimicos quosdam habeo,
 qui mihi molesti sunt, iubeo tibi, vt eos maiore, qua potes di-
 ligentia capias, & viuos adducas, nam pro vno quoque opri-
 mam

psal. 58.

Roma. 12.

Psalm. 16.
Hierony.

mam tibi & pinguem *Encomienda* polliceor, sed vide ne eos occidas, sed viuos mihi adducas. Dic obsecro, quot nam artificia excogitares, vt Regis iussa tanta tibi proposita vtilitate exequeris? At cogita Christiane, omnes qui te persequuntur & offendunt, hac ipsa de causa Dei esse inimicos, qui ne eos occidas iubet. Vt dixit Dauid. Deus ostendit mihi super inimicos meos ne occidas eos: sed viuos eos sibi adduci vult, id est, vt ad eius obedientiam & amorem eos adducere studeas, & pro vno quoque ineffabiles tibi diuitias pollicetur, sed dices, quomodo viuos adducere poterò? à D. Paulo hoc pete, qui ait, Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sit, potum da illi: hoc enim faciens carbonem ignis congeres super caput eius, id est in anima inimici tui diuini amoris ignem, beneficiorum multitudine congeres. Ita solet Deus inimicos suos ad se conuertere, vt hoc loco videmus: hanc enim ob causam in tanta temporum peruersitate vnigenitum filium suum misit in mundum. Ideo Philosophi de beneficio dixerunt, Beneficium qui accipit, libertatem amittit, & qui beneficia inuenit compedes inuenit. Et eò magis fratres hoc nobis faciendum est, quia inimicos nostros, non inimicos, sed diuinæ iustitiæ ministros esse existimare debemus. Quamobrè vbi nos legimus, eripe animam meam ab impio, frameam tuam ab inimicis manus tuæ, D. Hieronymus ex Hebræo vertit, eripe animam meam ab impio, qui est gladius tuus. Ex quo patet inimicos nostros, Dei gladios esse, quibus nos vulnerat: vt si in peccato sumus conuertat, si in gratia maioris meriti præbeat occasionem. Quis igitur posthac inimicis suis nocere audebit, considerans diuinæ iustitiæ gladios esse & Deum audiens, qui non *pro encomienda*; sed æternum regnum pollicetur ijs, qui inimicis suis benefaciunt, & ad eius obedientiam beneficijs adducere student: quod si se conuertere nollent damnium illorum erit, meritum autem in conspectu Dei idem erit, ac si se ipsos verè conuertissent.

Ait q̄ *Factum est Verbum Domini super Ioannem in deserto*. In quo à pueritia vixerat, vt nos doceret, hanc pœnitentiæ partem, quæ in carnis maceratione consistit, non solum peccatoribus vtilem & necessariam esse, verùm etiam iustis ad virtutis conseruationem. Interrogatus vir quidam sanctus nostri ordinis, qui frater Gil appellabatur, cur cum gloriosus Baptista cum tantæ sanctitatis

13tatis esset & virtutis, in desertum profectus sit alia interrogatione respondit. Cur caro recens, quæ nondum malum odorem cõcepit, sale cõditur? nè scilicet, corrumpatur: ita nè se D. Ioannes in mundo venialibus peccatis cõtaminaret (venialiter enim peccare poterat) se pœnitentiæ sale condire voluit, vt de eo canit Ecclesia. Nè leui saltem maculare vitam fame possset. Et vt intelligatis quam necessarium sit omnibus corpus seuerè & aspere pœnitentia macerare, referam quod ait D. Hieronymus. Nam cum viueret vir iste sanctissimus in deserto vitam asperrimam, & ita debilitatus esset vt vix caro hæreret ossibus: nihilominus tamen inter Romanarum virginum saltantium choros esse interdum illi videbatur. Quod si huiusmodi cogitationum pugna hi euitare non possunt, qui in remotas solitudines ab vrbiū strepitu recesserunt, quid faciēt ij qui sæculi voluptatibus perfruuntur, & noua quotidie delectationum genera excogitant? quorum cura omnis & studium est, ventrem cibus onerare, & igni ligna suppeditare, vt ardeat. Et tamen periculi sui magnitudinem infœlices non sentiunt. O vtinam D. Pauli spiritum haberem, & eius linguæ efficaciam: vt tantam infœlicitatem exaggerare possem. Da mihi ò Deus maiestatis infinitæ ob tuam clementiã verba, vt res tanti momenti declarare possim. Quomodo fratres mei à peccatis abstinere vultis, voluptatibus & diuitijs affluentes? scitote hunc plurimorum malorum fontem esse, & vnam ex maioribus Christianæ reipublicæ persecutionibus. Tres persequutiones D. Bernardus Antichristi aduentum præcessuras esse dixit: Primam tyrannorum, secundam hæreticorum, tertiã voluptatum & delectationũ: quam plus esse (ait) periculosam, & totum fere Ecclesiæ corpus penetraturam. Et ita eius scilicet sanctæ Ecclesiæ esse vocem (inquit) illam: Eccè in pace amaritudo mea amarissima. Amara enim fuit persequutio Tyrannorũ, amarior Hæreticorum, amarissima persequutio deliciarũ. Ideò plorat sancta Ecclesia, ecce in pace, id est in delicijs amaritudo mea amarissima, id est, maior mea persequutio. Quia (vt ait B. Chrysostomus) tormenta faciebant martyres, blandimenta verò faciunt Epicuros, Proh dolor, & quot hodie in Ecclesia Dei sunt Epicuri. Inter infideles esse plurimos nihil mirum est sed inter eos, quorum caput est Iesus Christus: hoc parit admirationem, vt sub capite spinoso membra sint delicata & mollia, & vt

D. Hierony.
in episto. ad
Eustochium.

B. Bernard.

Esa. 38.

D. Chrysof.

Cant. 1.
Orig. hom. 1
in Cant.

meliùs intelligatis, quàm necessarium sit delicias fugere & aspe-
riorem vitam sequi: notate quod de se ipsa ait sponsa dicens: ni-
gra sum sed formosa, quæ verba Origenes animæ esse (ait) quæ
ad Deum sese paulò antè conuerterit. Nam quamuis sit diuina
gratia & charitate formosa, nigra tamè adhuc est, ob prauas pro-
pensiones & habitus, qui ex peccatis in ea remanent. Ea ipsa ni-
gredinis suæ causam affert dicens. Nolite me considerare, quòd
fusca sim, quia decolorauit me sol. Vel vt in Hebræo est, quia
aspexit me Sol, Sol hoc loco vim illam & calorem malæ concu-
piscentiæ significat, qui animam nigram efficit. Et Hebræa ver-
ba, aspexit me Sol: malam hanc concupiscentiæ operationem
plus exaggerant: denotant enim magnam in anima reflexionè
efficere. Addit præterea. Filij matris meæ pugnaverunt contra
me posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custo-
dij filij matris meæ, idest sensus corporis, & vis animæ vegeta-
tiua, & sensitiua, qui filij sunt ipsius naturæ, isti pugnant contra
me. Et in Hebræo est, excandescunt & incenduntur, scilicet eo
igne concupiscentiæ: & ij animam incitauerunt, vt ea tantum
curaret, quæ ipsos delectabant. Et hoc est posuerunt me custo-
dem in vineis, & ideò vineam meam non custodij, idest, quod
animæ meæ conueniebat, non præstiti: non quia cæteras poten-
tias custodire & eas fouere ex se malum sit: sed quia inordinate
hoc fieri solet. Quæ cum ita sint manifestè patet, quàm necessa-
rium sit, hos naturæ filios superare, nè animam concupiscentiæ
igne incendant. Hac de causa Dei serui corpora sua tanta cum
cura affligere solent & macerare: Sathanæ verò filij è contra ea
omni deliciarum genere curant. Nam vt ait Diuus Paulus. Qui
secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt, qui verò secun-
dum spiritum sunt, quæ sunt spiritus, sentiunt. Nam prudentia
carnis mors est, prudentia autem spiritus vita & pax, quoniam
sapientia carnis inimica est Deo, legi enim Dei non est subiecta,
nec enim potest: Qui autem in carne sunt Deo placere non pos-
sunt. Vos autem in carne non estis sed in spiritu, si tamen spiri-
tus Dei habitat in vobis. O verba perpetua memoria digna quæ
frænum nobis esse debent, nè prauam carnalis appetitus porpè-
sionem, sed rectam spiritus voluntatem sequamur. Ait primum
qui secundum carnem sunt, idest fautores carnis, y de su vando
quæ carnis sunt, sapiunt, Quæ sunt carnis opera, idem Apostolus
dixit

Roma. 8.

19 dixit his verbis. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornica-
tio, immunditia, impudicitia, luxuria, ebrietates, comestiones
& his similia, quæ prædico vobis, sicut prædixi: quoniam qui ta-
lia agunt, regnum Dei non consequentur. Ait, qui secundum
spiritum sunt, quæ sunt spiritus sentiunt. Quæ sunt opera spiri-
tus idem Diuus Paulus loco citato refert his verbis. Fructus spi-
ritus est charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, modestia,
continentia, castitas. Cur autem ea fugere, hæc debeamus ample-
cti causam affert dicens. Nam prudentia carnis mors est, prudē-
tia autem spiritus, vita & pax. Non ait prudentiam carnis mortē
parere, tanquam causam effectum, sed vt hoc malum exaggera-
ret, ait, prudentiam carnis ipsammet mortem esse spiritualē. Pru-
dentia definitur, est recta ratio rerum agibiliū. Quod si ita est,
20 cur Apostolus carnis hanc stultitiam prudentiam appellat? lo-
quitur nimirum ex vulgi opinione & loquendi consuetudinē,
qui hoc prudentiam vocat: & qui carni suæ voluptatibus & de-
licijs blandiri possunt, hos prudentes existimat. Hanc carnis sa-
pientiam esse (ait) inimicam Deo, quia hæc animam Dei inimi-
cam facit, nam quamuis anima Deum odio prosequi nequeat,
potest tamen eius effectus odisse. Ideo addit, legi enim Dei non
est subiecta nec potest: quia hæc prudentia diuinæ legi repug-
nat. Sed plurimam parit admirationem, quòd mox ait. Qui
autem in carne sunt Deo placere non possunt. O nos miseros
(siqui nunc in carne sunt Deo placere non possunt) quando
quidem omnes in carne sumus. Dico in carne esse hoc loco est
carnem amare, & illi obtemperare. Secus enim omnes tam iu-
21 storum quàm peccatorum animæ, in carne sunt eam informan-
tes. Sed iustorum animæ in eo sensu quem diximus, in carne nõ
sunt, quia carni non parent, carnis amatores nõ sunt. O rem de-
plorandam, quot mala carnis prudentia congerit, vt in his ver-
bis D. Paulus affirmat. Et è contra quot bona è prudentia spiri-
tus consequuntur: quam vitam & pacem appellat exaggeratio-
nis causa. Loquens autè cum Romanis qui fidem Christi recepe-
runt, & in eorum persona cū omnibus Christianis ait. Vos autè
in carne nõ estis, sed in spiritu, si tamè spiritus Dei habitat in vo-
bis. Attendite, vt carni nõ obtemperare signum esse dicat, & argu-
mētū Dei spiritū in anima esse. Ex quibus omnibus discere vos
fratres vellè, quàm necessariū sit carnis amorē deponere, & eā nè
animæ

animæ noceat ieiunijs, vigilijs, orationibus & cæteris pœnitentiæ operibus nobis subiectam reddere; nō tantum peccatoribus sed etiam iustis (vt dixi.)

Esai. 50.

simile.

Factū est verbum Domini super Ioannē in deserto. Et statim audiit, & diuino verbo obtēperauit. Nūc sæpē clamat Deus, plurima verba loquitur seruatorum suorū ore; sed ea non audimus, quia nō in deserto viuimus, sed in rerum humanarum strepitu & tumultu versamur. Quade re meritō Deus conqueritur per Esaiam dicens, eccē enim iniquitatibus vestris venditi estis, &c. quia veni, & non erat vir, vocaui & non erat qui audiret. Cū domi pluri mi clamant & saltant magno cum strepitu, quamuis ad ianuam clament alij, vox audiri ab ijs qui domi sunt commodē non potest, & eō magis si foris etiam in via strepitus fiat. Idē tibi o peccator contingit: intus tot voces sunt, quot habes appetitus, appetitūs voluptatis, honoris, diuitiarū, vltionis, omnes clamant. Foris autē prauarū conuersationū & familiaritatū strepitus fit, quæ te à te ipso alienatum, & in varias curas distractū tenent: ne Dei voces audias, quibus te singulis momentis vocat. O quanti momenti esset huiusmodi tumultus relinquere, & in desertū & solitudinem secedere: quia difficile nimīū est, iustū esse, & inter peccatores versari. Ideo laudauit Deus Noe dicens; Te enim vidi iustum coram me in generatione hac, id est, inter homines adeo malos: nam mirum fuit non contaminari, & de Iob sacra scriptura ait exaggerationis causa. Vir erat in terra Hus nomine Iob, & erat vir ille simplex & rectus, ac timens Deū, & recedēs à malo. Res noua, vt in terra illa maledicta perfectus hic vir inueniretur. O beatos illos, qui hæc cōsiderantes miseris his cēporibus sese in sanctas religiones includunt, vbi & corpora sua mortificare, & maiori cum securitate viuere possint, quod eis vitæ reliquum est. Cū flumina niuibus & imbribus tumefacta se se supra ripas extollunt: ita vt iter quod ad fluminis ripā positū est periculosum sit: totus est paululū ascendere, & sublimius iter eligere. Mūdi flumina his tēporibus, ambitionū & carnalitatū aquis tumefacta sunt: itinera autē que propē flumen sunt posita, sunt status sæculares, quæ aquis adeo plena sunt vt vix per ea tute possit incedi: ascendite igitur, ascendite ad sublimiora itinera, quæ sunt sanctæ religiones, ad quas aqua ista non ita perueniūt: & ita per eas potest maiori cū securitate incedi, & quamuis maiori cum labore

Genes. 7.

Iob. 1.

simile.

bore & difficultate, res digna est, in qua quisque laboret. Qui in arca Noe continebantur quamuis inclusi & præ multitudine animantiū pressi essent, nihilominus tamen singulare hoc eis beneficium videbatur, quia foris omnia erant aquis & animalium hominumque cadaueribus referta. Ita quamuis religiosi inclusi & subiecti viuant, maximum tamen Dei beneficium existimandum est, cum foris aquis & cadaueribus plena sint omnia. Si mūdi homines aquarum multitudine obrutos, & fluctuum tempestatibus agitados contemplamini: religiosorum autem quietem & securitatem attēditis, qui in arca iam estis nunquā gratias Deo agere cessabitis: qui autē foris adhuc estis à Deo maximo cum affectu rogabitis, vt vos in eam recipere velit.

Egressus D. Ioannes, à deserti quiete Spiritus sancti iussu, *re nit in omnem regionem Iordanis predicans Baptismum pœnitentiæ.* Vbi per baptismū pœnitentiæ, ipsa pœnitentia intelligi potest, quæ lauacrū est, in quo anima à peccatorum suorum sordibus purgatur. Hanc prædicabat D. Ioannes, vt ea se Hebræi disponerent ad altissima Saluatoris veri Dei & hominis Iesu Christi mysteria credenda. Quia qui sese optima hac dispositione præparaauerant, fidē facillē recipiebant, vt in Cornelio patuit, & in reginæ Candaciæ euncho. Et ita dicitur quod cū prædicarent Apostoli audientes gentes gauisæ sunt, & glorificabant verbum Dei, & crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam. Quod ita intelligi potest, eos qui aliquem ordinē in vita seruabant, & se se naturali ratione regebant (quod erat quædam præordinatio ad vitam æternā) hos fidem magna cū facilitate & suauitate recipere. Vt autē hanc Hebræis pœnitentiam persuaderet, eos mortis & inferni minis deterrebat dicens: *Facite fructus dignos pœnitentiæ, iam enim securis ad radicem arboris posita est, omnis arbor non faciens fructum bonum excidetur & in ignē mittetur.* Quæ verba plurimum eos monebant, quamuis nunc etiam mortē & iudicium prædicamus, quæ lapides ipsos mouere possent, & tamē in plurimis qui ea audiunt nihil imprimuntur, quod reprobationis signum est. Cū Saul Philistæorum timeret exercitū, Pythonissam consuluit, vt pugnae euentū illi prædiceret. Orbē mulier facit & in eo stans demones inuocat, venit Deus, neq; demonē vllum exire passus est. Iussit Samuelis spiritū exire, qui postero die eum & filios suos morituros prædixit, vt his minis ad Deū conuerteretur.

Genes. 6.

Actor. 10.

Actor. 8.

Actor. 13.

1. Reg. 28.

Infoc-

Infelix tamen Saul non maiorem vtilitatem ex his minis accepit, ac si eas non audiret. O duritiem diabolicam, vtinam idem nostris quoque temporibus non contingeret. Sed quot Sauls hodie sunt quos quamuis morte & inferno deterreas, nihil tamen proficis? Non inutiles D. Ioannis minæ suis auditoribus fuerunt, qui eius vocibus persuasi ab eo petebant, *quid ergo faciemus?* vbi vox illa, ergo, non vulgarem emphasim habet, perinde enim est ac si dicerent, si iam vt prædicas omnis arbor excidenda est, quæ non facit fructum bonum: & in æternū ignem coniicienda, quid faciemus, vt hoc incendium evitare possimus? vir autem sanctissimus tanquam incipientibus res non admodum difficiles iubebat, vt ibi videri potest. Ita D. Paulus dicebat, ego fratres non potui vobis loqui quasi spiritualibus sed quasi carnalibus, tanquam paruulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam, non dum enim poteratis. Lactis nomine res faciles intelliguntur quas eos initio docebat. Et idem Apostolus regi Agrippæ dixit, opto apud Deum non tantum te, sed etiam omnes, qui audiunt hodie fieri tales qualis ego sum, exceptis vinculis his. Quomodo cum D. Paulus labores & vincula pluris faceret, quam vllus vnquam imperator imperium, & omnes perfectos esse Christianos optaret, qualis ipse erat, & sibi vincula optaret, cur alijs etiã non optabat? quia nimirum ipse plurimum iam in virtute profecerat, incipientes autem ea patientia & alacritate non ferrent qua ipse ferebat, & ideo sibi ea non alijs optabat. Hanc D. Ioannis & D. Pauli regulam seruare debent prædicatores & prælati, nè scilicet incipientibus quos sibi subiectos habent, difficulta imperent.

Illud hoc loco maximè notandum est, sanctum Euangelistam vulgi tantum, militum & publicanorum mentionem facere. Hos D. Ioannis prædicatione conuersos dixisse (ait.) *Quid faciemus?* Sacerdotum autem, Phariseorum & legis peritorum nulla ab eo mentio fit. O rem timendam, illi qui cæteris ad virtutem duces, se præbere deberent, illi qui maiorem ex prædicatione vtilitatem percipere deberent, illi aridiores & minus deuoti descendunt, & sæpè ea quæ à prædicatore dicta sunt irridètes. Cum in nuptijs comestiones fiunt, adsunt famuli quam plures cum patinis & vasculis vario rerum genere plenis: fratres autem nouæ nuptiæ & parentes ministrant hæc, inquit alijs, nos enim domestici sumus: ita plurimi Ecclesiastici facere solent in hoc eccle-

sua

si hæc conuiuio, & in his spiritualibus nuptijs, nam cum concionator cælestia documenta auditoribus ministrat, dicunt ipsi, hanc orationem quam prædicas, hanc contemplationem, hanc mortificationem, hoc silentium, alijs da pauperibus, & ignobilioribus hæc præcepta trade, nos enim domestici sumus: satis eis esse videtur sacerdotes & ecclesiasticos esse. Admirabilis res omnino fuit, quod cum passionis tempore terra tremuit, & sol obscuratus est, turbæ reuertebantur percutientes pectora sua: sacerdotes autem & pharisæi ita obstinati erant, vt quauis omnia illa signa vidissent, Pilatū tamè postea adierint dicentes, recordati sumus, quod seductor ille, &c. Liberet nos Deus à malo sacerdote, postquam Dei timorè amisit, quia in suæ ingratitude poenam solet eū Deus in sua obstinatione relinquere, vt nihil ei proficiat.

32 Ait sanctum Euangelium, quod cum hæc D. Ioannes prædicaret, impleta est Esaiæ propheta. *Vox clamantis in deserto parate viam Domini.* Quæ verba nobis ecclesia sancta proponit vt nos ad spiritualem filij Dei in animas nostras aduentum præparemus. Scire enim vos volo fratres hunc aduentum ideo celebrari, nè nos excusare possimus dicentes: quod si nati eo tempore essemus cum Redemptor noster in hunc mundum venit, aliter eum recepissemus, quam Hebræi receperunt. De Necromanta quodam narratur, quod cum nobiles quidam coram rege Castellæ Hectoris & Achillis gesta minuerent & si eorum tempore vixissent ostensuros se fuisse plus eos nomine & fama, quam virtute præstitisse, & eorum temporum milites formicas fuisse, non homines: & ideo tantam esse eos fortitudinis opinionem consequutos. Hæc cum audiret Necromanta, secreto inde discessit, & suis incantamentis effecit, vt in cubiculum in quo rex & nobiles illi erant, Hector & Achilles armati ingrederentur, vel vt melius dicam Dæmones duo sub Hectoris & Achillis figura: qui statim mutuis ictibus sese tanto cum impetu vulnerare coeperunt, vt nobiles illi timore deterriti aufugerint: arri-dens Necromanta, hæc ne (inquit) vestra fortitudo est? vos necum ijs pugnare ausi essetis, quos nec pugnantem quidem spectare potuistis? prophana hæc quidem est historia & fabula potius videtur: sed si cur eam adduxerim cogitatis, magnam nobis lacrymarum copiam effundere faciet. Eodem enim modo se plurimi nunc homines iactare solent his verbis, si eo

tempo

1. Corint. 3.

Act. 16.

Simile.

tempore vixissem cum Dei filius natus est, vt animam meam³⁴ ad eum recipiendum pręparassem: ad pręsepe illud vbi natus est accurrissem, ibi ei & sanctissimę eius matri maiori qua possem diligentia seruissim: o quanto cum amore & deuotione Christum redemptorem meum pauperem, nudum, & frigore rigentem, in lachrymas liquefactus spectassem. Hoc nę fecisses? at non ideo idem nunc pręstare cesses, ait Deus. Fingite me natum nō esse: celebret ecclesia aduentum meum, celebret natalem diem, videamus, an vos pręparetis, an ieiunetis, an conscientias vestras mūdētis, an bona vestra in pauperes distribuatis, an diuina recipiatis sacramēta? Nam si hęc facitis, & me in hoc spiritali aduentu (vt decet) recipitis, signum est tunc quoq; cum corporaliter adueni me fuisse recepturos. Quod si secus facitis, signum est, delusores vos esse & mendaces: & si eo tempore me vidissetis omniū³⁵ primos me occisuros fuisse. Quapropter ne a verbis opera diuersa sint, omni affectu nos ad hunc spiritalium aduentum pręparemus, vt eum per gratiam hic recipientes, consequi mereamur gloriam, ad quam nos perducatur Iesus Marię filius, Amen.

In eadem Dominica quarta Aduentus

CONCIO QUARTA.

Anno quintodecimo Imperij Tiberij Cesaris procurante Pontio Pilato Iudęam. &c. Lucę. 3.

N omnibus Dei operibus nō minori consideratione dignū est, cur facta sint, quā ipsamet opera: & ideo pōderatione dignū hoc loco videtur, cur Deus elegerit tēpus hoc adeo infame populo Israel: vt D. Ioānē mitteret ad vnigeniti filij sui aduentum prędicandū. Et cum hoc mecum ipse cogitarē, memini, qd vnū ex Dei nominibus quę grata illi in sacra scriptura, esse solent, est, zelotes. Et ita ait ego sum Dñs Deus tuus fortis zelotes, & paulo inferius, Dñs zelotes nomē eius. Vocatur hoc nomine, nō solū quia Deū pręter se nullū adorari patitur: verū etiā quia nihil vt seipsum amari vult, neque vt in alio sicut in eo spes ponatur. Actus similes

vult

² vult esse obiectis, & cum solus Deus, Deus sit, & vltimus finis infinite perfectus, ita amorē & spem, quę in eo collocatur, singularem esse vult, & cęteris omnibus maiorē. Est Deus honoris & glorię suę adeo zelotes, vt eius amorem & seruitium non recipiat, qui alium illi æquare velit. Imo huiusmodi amorē odiū potius quā amorem existimet. Itaque eo maior est animę in Deū amor, & spes, quo minor est erga cęteras res amor & spes: quemadmodum in libra vnus lancis ascensus est alterius descensus. *simile.* Efficacissimum hoc argumentum est ad probandum solum Deum animę, quę vere eum amat sufficere, eo quod ab ea petat, vt cęterarū rerū omniū amores deponat. Esset enim Deus iniuissimus, & eius zelus iniustus: si nos terrena spe priuaret, neq; esset cęlestis, in qua nos collocat securior. Quare salutis nostrę principium est humanarū rerū naturā penitus cognoscere. Difficile enim id, quod amo, odisse potero: nisi prius cognoscā illud non esse adeo bonum, vt existimabam. Sed plurima illi de esse quę anteā nō animaduerteam. Et ita D. Ioannes Baptista, poenitentiam mundo persuasurus temerariā & vanā Hebręorū opinionē euertere coepit, qui ad æternā beatāq; vitam satis esse existimabāt Abrahę filios esse, quare dixit. Ne coeperitis dicere patrē habemus Abrahā, dico enim vobis, quia potens est Deus, *Luc. 3.* de lapidibus istis suscitare filios Abrahę. Hęc mihi causa fuisse videtur, cur Deus hoc tempus elegerit, in quo D. Ioannes poenitentiam prędicaret: cum populus ille gētilium tyrānide oppressus erat, & Iudęa plurimum a pristina sua gloria & dignitate defecerat. Quia vna ex dispositionibus, quę meliores sunt, vt nonnullis poenitentia persuaderi facile possit, est, cum spem illam quam in rebus humanis collocatam habebant, iam amiserunt. Tunc cum aperte cognoscunt amorem, qui in illis collocatur, & laborem iuanem esse: tunc enim facilius moueri possunt ad pręteritos vitę suę annos inutiliter in sumptos deplorādos, qui nullum alium fructum pręter poenitentiam afferre solent. Primum quod pręstitit Moy ses, vt idololatrię veniam consequeretur, & Hebręos ad poenitentiam prouocaret, fuit, vitulum quem adorauerant, contere, & eius puluere aquam adpersam eis bibendam prębere. Vt scilicet, videntes, quā infirmum & impotentem Deum sibi elegerant: qui eos liberare non poterat, cum seipsum liberare non potuisset: facilius veniam a vero, & immortalis Deo peterent. *Exod. 32.*

Aduent. R. Cum

Cum sanctus Euangelista Gentilium mentionem fecisset, qui populum Israel sua opprimebant tyrannide, mox Synagoga pontificum mentionem facit: & ita Iudæos cum gentilibus coniungit. D. Gregorius super hoc euangelium ait, voluisse spiritum sanctum Iudæorum & gentilium mentionem hoc tempore fieri in quo Domini narratur aduentus: ut significaret utrorumque; Redemptorem aduenire, ut gentilibus & Iudæis mederetur & ex omnibus vnam fundaret ecclesiam, & ita ubi nos legimus dixisse Moysen, laudate gentes populū eius, in Hebræo est: laudate gētes cū plebe eius. Et ita eū locū citat D. Paulus, quāuis vtrāq; lectio idē significat. Nimirū hos duos populos, Hebræū & gētilē tanta animorū coniunctione copulatos futuros esse Dei filij aduentu, qui fecit vtrāq; vnū: ut gētilēs Hebræos laudaturi essent, aut cōmunē utrorūq; latitiam futuram esse ab vno eodemq; amore ortā. Charitas certē hic significatur, quæ inter hos duos populos futura erat, ad eandem fidem eundemque Deum conuersos. Ex quo patet eos, qui proximum suum contemnunt, & ignominia afficiunt dicentes: eum malo vel ignobili genere ortum esse: huic charitati aduersari: sit ille in Christo genitus, & in eius amore viuat & gratia quocūque sit genere ortus: nihil refert, quia in Christo, nec Iudæus nec Gentilis nec seruus & liber: sed omnia & in omnibus Christus, ait D. Paulus, &c.

Colos. 3.

Hoc tēpore factum est verbum Domini super Ioannem Zachariae filium in deserto. Ibi sanctus vir à pueritia vixit non solum res diuinas contēplans, verūm etiam famē, sitim, frigus & calorem magna cum animi cōstantia perferens. Et hæc vna ex causis est, cur Dñs dixerit: à diebus Ioannis Baptistæ, vsq; nūc regnū cœlorū vim patitur, & violētū rapiūt illud. Quod ut intelligatis, notandū est, qd vt regnū cœlorū acquiratur, necessarium est, diligenter cōsiderare, vnde sit pugna incipiēda. Sæpē enim accidit, vt quis victoriā amittat, eò quod ab inuiti parte oppugnationē aggressus est. Videbitis aliquos, quorum omnis cura est de religiosorum moribus & vita agere dicētes: cur non se domi continent? cur extra monasteriū vagantur? aliorum omnis cura est de clericorum cura agere: redditis (inquiunt) ecclesiasticos ipsi ecclesiastici in pietatis opera, vt par est, nō impendūt. Alij Doctorum & literatorum mores reprehendunt, & vidistis nē (aiunt) illum, qui nudius tertius Bachalaureus erat, & hodiē maiorāsgū fecit? nescio quānā in suis legibus alchimā doctores isti inueniāt; ex quibus

tantum

8 tantū auri colligūt. Alij nobiles tyrānos appellant, & hos respublikas euertere, aiunt. Alij mulierū pompā ferre non possunt: prophanas eas appellāt & suis vestibus & ornāmētis maritos, filios & vniuersam familiā perdere aiūt, & tandē vnusquisq; cœlū acquirere vult neque ab ea à qua decet parte pugna aggreditur. In ea fratres stultitia & errore versa mini, vt quisq; cœlū proximo suo dare velit, pro se autē infernū accipiat, o cœcitate incredibile, alienā curare salutē propriā verò contēnere. Cœlū bello acquiritur, sed pugna à te ipso incipiēda est. Tecū ipse pugna te ipsum supera & ita cœli Dñs fiet. Hæc ob causam dixit R. noster, à diebus Ioannis Baptistæ regnū cœlorū vim patitur. Quia hic docuit, & verbis & exēplo. Vnde cœlū oppugnandū esset: vnde pugna incipiēda esset, cum proprio corpore per viginti

9 quinq; annorū spatiū tanta vitæ austeritate pugnādo: o quanti referret virū hūc angelicū imitari occasiones, & pericula euitando. Nā si qua diuina gratia munitus erat: hoc tñ vitæ genus elegit, quid nobis faciēdū esset, qui ad malū adeo pni sumus & peccato subiecti? de quibus ait Dauid: Pluet super peccatores laqueos: quot nobis laqueos diabolus vbiq; tēdit? hos Dauid plura

10 rationibus iniicit, nolite extinguere. Eā sufflate, & magnus ex ea ignis excitabitur. Plurimæ Dei inspirationum scintillæ extinguūtur, quia eas spiritu non alitis, & accēditis. Significat hoc sanctus Apostolus, vt cum Deus sanctis vos inspirationibus vocat, eas orationibus, suspirijs, lachrymis, deuota librorū lectione, sanctorū hominū cōuersatione suffletis. Quia hæc omnia sunt tāquā flatus, & spiritus quo huiusmodi scintillæ accēdūtur. Ex quibus eā potissimū magna cū diligētia sufflare debetis, ne extinguitur, sed flāmā excitet. Cum Deus vos ad religionis statū vocat, cum res sit tanti momēti ad salutē animarum Dei autem seruorum flatus, cum quibus hoc cōmunicabitis, pigritiā istam & timorem prudentibus consilijs & admonitionibus expellet. Nam Deus, qui religionis asperitatem superioribus patribus

Psal. 106.

1. Thef. 5.

R 2

dulcem

dulcē reddidit & suauē, tibi quoq; reddat, & difficultates omnes 11
 tollet. Sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torrentibus Arnō.
 Scopuli torrentium inclinati sunt, vt quiescerent in Arnon,
 & in finibus Moabitarum. In Scopulis istis Arnō, de quibus hic
 agitur erant (vt Hebræi affirmant) speluncæ quædam, in quibus
 hostes armatos homines posuerant, vt Hebræis nocerent. Sed
 Deus super ipsos inclinauit scopulos, & ita omnes ijs oppressi
 mortui sunt. Hebræi verò sine vllō detrimento amnē transferūt.
 Hæc igitur verba (quæ in numeris citantur ex libro bellorū Do
 mini) significant Deum seruis suis omnes, quæ se se offerūt, diffi
 cultates tollere, vt inceptū iter magna cū suauitate prosequan
 tur, & ita Hebræos cū ad scopulos illos peruenissent, verbis
 illis animabant duces, sicut feci: in mari rubro, sic faciet in tor
 rentibus Arnon. Idem tecum frater dilecte præstabit Deus. Et 12
 quæadmodū alijs: ita & tibi pœnitentiæ laborē suauē reddet. Et
 ideò metum istū, qui te impedit animose & audacter expelle, iu
 bebat Deus, vt cū ad bellū profecturi essent duces, audiente exer
 citu proclamarent: quis est homo, qui ædificat domū nouam, &
 nō dedicauit eā? vadat & reuertatur in domū suā. Quis est homo
 qui plantauit vineā, & necdū fecit eā esse cōmunē? vadat, & re
 uertatur in domū suā. Quis est homo, qui despōdit vxorē, & nō
 accepit eā? vadat & reuertatur in domū suā. Quis est homo, for
 midolosus & corde pavidus? vadat, & reuertatur in domū suā,
 nē pauere faciat corda fratrum suorum, sicut ipse timore perterritus
 est. Quibus verbis quatuor hominū genera significātur, quæ vt si
 bi vim faciāt, & cælorum regnū acquirāt, idonea nō sunt, vt tūc quæ
 bello inutilia erāt, à Deo dimissa sunt. Per eos, qui domū edifica
 uerāt, superbi significātur, qui amplas domos habitare volunt, &
 in omnib⁹ dignitatē ostētare & pōpā. Per eos, qui vineā plātaue
 rāt, auari significantur, qui vitam omnē, in excolēda terra consu
 munt. Per eos, qui vxorē despōderant, carnales significātur. Quæ
 omnia magno huic bello spiritali impedimento sunt. Et inter
 hæc vitia timor etiam mortis & pœnitentiæ asperitatis enume
 ratur, qui homines pigros reddit & pusillanimos: ita vt ieiunijs,
 vigilijs & orationibus corpora sua affligere non audeant, mor
 bum aliquem, aut ipsam etiam mortem metuentes. Qui suo ti
 more & pigritia cæteros quoque timidos & pigros efficiunt. O
 stulti ad quid vitam vultis nisi vt eam in eius seruitio insumatis,
 qui eam vobis dedit: nolite eā fratres seruare febri aut lateris do
 lori

Num. 21.

Deut. 20.

14 lori, qui eam vobis duorum aut triū dierum spatio eripiet. Tunc
 enim nonnē melius fuisset, ea eius datori seruisse? O cæcitas into
 lerabilis, existimat is nē eorum vitā, qui Deo seruiunt breuiorem
 fieri? non ne videtis militem in bello trium aureorū pretio de vi
 ta singulis horæ momētis perichitari, vos autē in æternæ gloriæ
 proposito præmio eam ne minimo quidem periculo audetis ex
 ponere? O Deus æterne aperi ob tuam clementiam horum fra
 trum oculos, vt intelligant quanti referat, se se ad pœnitentiæ la
 borem animare: & ita diuinis tuis vocibus respondeant. Refe
 ram quod ait Diuus Paulus cū de fide ageret, qua se antiqui
 patres ad eligendos labores, & delicias euitandas incitabant: vt
 nos nostræ pudeat timiditatis. Fide (inquit) Moy ses grandis fa
 ctus negauit se esse filium filiæ Pharaonis, magis eligens affligi
 15 cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iucunditatē,
 maiores diuitias æstimans thesauro Aegyptiorum impropriū
 Christi. Plurimum notandum est verbum illud grandis factus,
 cū scilicet, ea ætate esset, & capacitate Moy ses, vt principis sta
 tum in quo positus erat æstimare posset, tunc eum reliquit, cū
 alius maiori illi⁹ cupiditate captus fuisset. Itaq; his verbis sanct⁹
 Apostolus significat, Moysem in pueritia tantum aut in adoles
 centia in Pharaonis domo & delicijs vixisse, sed cū iam gran
 dior esset factus, ea omnia, tanquam animæ perniciofa reliquis
 se, & ita Beatus Gregorius Nicenus hoc, quod hic Diuus Pau
 lus refert, non tunc fecisse intelligit, cū ex Aegypto fugit eò
 quod Aegyptium occidisset, sed multò antè è regia domo egres
 sum fuisse, & cum electis seruire, quàm cū idololatriæ impera
 16 re maluisse. Sed quod magis ponderari debet, est, quod addit di
 cens: maiores diuitias æstimans thesauro Aegyptiorum impro
 perium Christi. Ex quo patet eo etiam tempore labores sanctos
 viros plurimi fecisse propter labores, quos Dei filius in mundo
 passurus erat, & ita Diuus Paulus eius temporis labores vocat
 improprium Christi. Quòd si hoc Moy ses fecit tot annis ante
 quàm redemptor noster in cruce moreretur: quomodò nos la
 bores parui facimus? quomodò odiosum nobis est, pati, cū tanta
 Dominus pro nobis passus sit? Magna profectò imbecillitas, par
 uis eius imitationis zelus. Animate, animate vos, obsecro fratres
 ad Diuini huius magistri Iesu Christi imitationem, & nē vos
 excusare velitis dicentes illum verum Deum & hominem fuis
 se, vos verò homines tantum esse infirmos, Diuum Ioannem
 Aduent. R 3 con-

Hebr. ix.

B. Greg. Ni
cen. in. l. de
vita
Moy sis.

contemplamini, qui purus homo erat: ut nos sumus. Amate solitu
dinē, amate vitæ asperitatem, amate diuinam cōmunicationem
& conuersationē: ut ille amabat, & intelligite, Deum se plus per
interiorē cōuersationē, quā per hæc externa cōmunicare. Ita
illud Diui Pauli, Diuus Theodoretus declarat. Nos verò omnes
reuelata facie gloriā Dñi speculantes, in eandem imaginem trās-
formamur à claritate in claritatem, tanquā à Dñi spiritu, idest,
per cōuersationē spiritus Domini, & eius in cordibus nostris cō-
municationē tā quā per speculū, in quo eius imago repræsentat-
tur, eius gloriā & perfectiones aspiciamus, & cōtēplamur: ex qua
visione ab eius gloria illustrati, ab eius luce illuminati, ab eius
bonitate perfecti remanemus: ut alios etiam illuminare possi-
mus, tanquā speculū nitidū, quod non modò solis figuram, sed
radios etiā recipit, & splendorem, & per reflexionē radios ex se ia-
cit, quibus eam, quam ferit partem illustrat. Ita etiā intelligit, D.
Basilius illud psalmi, lux orta est iusto (ait enim) solem omnib⁹
oriri, quantū ex se est sed verè cæcis, aut ijs, qui oculos claudūt,
aut se abscondūt nō oritur, cum eos nō illuminet: ita diuinus sol
eos illuminat, qui cordis oculos aperiunt. O quā utilis doctrina
hæc est prædicatoribus, qui cæteros illuminare debent. Studete
patres mei hæc D. Pauli doctrinā sequi, sæpè cū Deo diuina me-
ditatione, & cōtēplatione cōmunicātes. Nō dico omnia in cō-
tēplatione cōsistere: sacræ verò scripturæ studium inutile esse.
Nō enim ex eorū numero sum, qui deuotionis specie scire se, &
studere nolle dicūt, & illud D. Pauli citant: scientia inflat, chari-
tas verò ædificat. Qui hoc dicūt, attendant, quod ait Dominus
per Oseā. Quia tu sciētiam repulisti, repellā te nē sacerdotio sun-
garis mihi. Repellere sciētiam, est, eā cōtēnere: poena autē eius, qui
sciētiam cōtēnit, est à Deo cōtēni. Nullus vnquā Dei amicus sa-
piētiam odit, imò amauit plurimū, & ita ait spiritus sanctus. Qui
diligit disciplinā, diligit scientiā. Videtis, ut virtutē & scientiam
cōiūgit. Cū verò aiūt ex Diuo Paulo scientiā inflare, optimè D.
Chrysostomus respōdet, etiā ieiuniū inflat: & elemosyna in-
flat. Ideò nē ieiunādū nō esse dicēt, neq; Elemosynā dandā: mi-
nimè verò fratres, sed ut homines rationales vanitatem, quæ ex
bonis operibus & scientia nascitur superate: & ita duplex erit
meritū, vnū quod ex bonis operibus, alterū, quod ex inanis gloriæ
victoria cōsequitur. Dicere etiā isti solēt rudes homines & idio-
tas nullo Dei ecclesiæ detrimento esse, ut eruditos, qui sæpè in
hæreticos

2. Cor. 3.

D. Basilius.
Psalm. 96

1. Cor. 8.

Osee. 4.

Prov. 12.

D. Chrysost.

hæreticos errores labi solent. Quæ quidem ratio rudes potius &
indoctos quā eruditos oppugnat: nā ridiculū esset si arundo
diceret: saltē mea causa nō ruet ædificium, nam illi dici posset: tu
quidē neq; utilis es neq; inutilis, trabes enim, non arūdines susti-
nēt ædificiū, quamuis in eo positæ sint. Quod si trabis ruina ruit
etiā ædificiū, signum est trabē illud sustinuisse. Dubitandum
nō est viros eruditos plurimum afferre auxiliij ad Dei ecclesiam
sustinendam, & quamcunque congregationem & societatem,
quæ tunc erit beata cū à doctis: & sapientibus regetur. Quod
si aliqui eorum in errorem aliquem incident, tūc apparebit quā-
tā utilitatis essent, tunc cū stabant: quando quidem eorum rui-
na & lapsus tanti mali causa fuit. Priscis temporibus Iulianus &
Porphyrius Dei ecclesiam iridebant dicentes congregationem
esse ab hominibus rudibus & indoctis fundatam. Contra quos
scripsit Diuus Hieronymus librum, qui appellatur illustrium
virorum in quo breuiter recensuit per multos viros & sapientia
& sanctitate illustres, qui nascentis ecclesiæ initijs fuerunt: & à
sanctis Apostolis exorditur, quos ipsa cœlestis sapientia Dei
scientiam edocuit, cui mundi sapientia resistere non potuit. Et
ita de illis dixit Dñs. Est scriptum in prophetis, erunt omnes do-
cibiles Dei. Iniuria profecto esset ecclesiæ sanctæ si verum esset
quod scelestus ille Iulianus assererat quia rudes & ignari sine sa-
pientum consilio & eruditione sunt aliquo modo tanquam cor-
pora sine anima, tanquam exercitus sine duce. Quod si inter-
dum sapientes errant, hoc non fit eo quod sapiētes sint, sed quia
à vera sapientia discedunt. Quia propter patres mei virtutem cū
sapientia cōiungere studeamus: & ita tempus diuidamus, ut pars
orationi & cōtēplationi, pars studijs, pars cæteris virtutum
exercitijs detur. Et ita quantum in nobis est, præstabimus, quod
necessarium est, ut prædicatio utilis sit & fructuosa. Et venit in
omnem regionem iordanis prædicans Baptismum penitentiae. Plurimū
animaduersione dignum est in hoc Dei cōsilio, qui omnium
hominum innocentissimum elegit, ut pœnitentiam prædicaret.
Quod munus Dauid potius alicui, aut D. Petro cōuenire videba-
tur, qui quā amara sint peccata optimè sciebāt, & quā egeāt
pœnitentia illi, qui Deum offenderunt. Deus tamen è contra cū
duos eligere vellet ministros, vnum quidem ut pœnitentiam præ-
dicaret, alterum verò ut misericordiā distribueret, & dispēsaret.
Pœnitentiæ prædicatorē Diuū Ioannem fecit, qui tunc omnium

Simile.

Ioan. 6.

contēplamini, qui purus homo erat: vt nos sumus. Amate solitu
 dinē, amate vitæ asperitatem, amate diuinam cōmunicationem
 & conuersationē: vt ille amabat, & intelligite, Deum se plus per
 interiorē cōuersationē, quàm per hęc externa cōmunicare. Ita
 illud Diui Pauli, Diuus Theodoretus declarat. Nos verò omnes
 reuelata facie gloriā Dñi specularē, in eandem imaginem trās-
 formamur à claritate in claritatem, tanquā à Dñi spiritu, idest,
 per cōuersationē spiritus Domini, & eius in cordibus nostris cō-
 municationē tā quā per speculū, in quo eius imago repræsenta-
 tur, eius gloriā & perfectiones aspiciamus, & cōtēplamur: ex qua
 visione ab eius gloria illustrati, ab eius luce illuminati, ab eius
 bonitate perfecti remanemus: vt alios etiam illuminare possi-
 mus, tanquā speculū nitidū, quod non modò solis figuram, sed
 radios etiā recipit, & splēdorem, & per reflexionē radios ex se ia-
 cit, quibus eam, quam ferit partem illustrat. Ita etiā intelligit, D.
 Basilius illud psalmi, lux orta est iusto (ait enim) solem omnib⁹
 oriri, quantū ex se est sed verè cæcis, aut ijs, qui oculos claudūt,
 aut se abscondūt nō oritur, cū eos nō illuminet: ita diuinus sol
 eos illuminat, qui cordis oculos aperiunt. O quā utilis doctrina
 hęc est prædicatoribus, qui cæteros illuminare debent. Studete
 patres mei hęc D. Pauli doctrinā sequi, sæpè cū Deo diuina me-
 ditatione, & contēplatione cōmunicātes. Nō dico omnia in cō-
 tēplatione cōsistere: sacræ verò scripturæ studium inutile esse.
 Nō enim ex eorū numero sum, qui deuotionis specie scire se, &
 studere nolle dicūt, & illud D. Pauli citant: scientia inflat, chari-
 tas verò ædificat. Qui hoc dicūt, attendant, quod ait Dominus
 per Oseā. Quia tu sciētiam repulisti, repellā te nē sacerdotio sun-
 garis mihi. Repellere sciētiam, est, eā cōtēnere: poena autē eius, qui
 sciētiam cōtēnit, est à Deo cōtēni. Nullus vnquā Dei amicus sa-
 piētiam odit, imò amauit plurimū, & ita ait spiritus sanctus. Qui
 diligit disciplinā, diligit scientiā. Videtis, vt virtutē & scientiam
 cōiūgit. Cū verò aiūt ex Diuo Paulo scientiā inflare, optimè D.
 Chrysostomus respōdet, etiā ieiuniū inflat: & eleemosynā in-
 flat. Ideò nē ieiunādū nō esse dicēt, neq; Eleemosynādandā: mi-
 nimè verò fratres, sed vt homines rationales vanitatem, quæ ex
 bonis operibus & scientia nascitur superate: & ita duplex erit
 meritū, vnū quod ex bonis operibus, alterū, q̄ ex inanis gloriæ
 victoria cōsequitur. Dicere etiā isti solēt rudes homines & idio-
 tas nullo Dei ecclesiæ detrimento esse, vt eruditos, qui sæpè in
 hæreticos

2. Cor. 3.

D. Basilius.
Psalm. 961. Cor. 8.
Ose. 4.

Prov. 12.

D. Chrysost.

hæreticos errores labi solent. Quæ quidem ratio rudes potiùs &
 indoctos quàm eruditos oppugnat: nā ridiculū esset si arundo
 diceret: saltē mea causa nō ruet ædificium, nam illi dici posset: tu
 quidē neq; vtilis es neq; inutilis, trabes enim, non arūdines susti-
 nēt ædificiū, quamuis in eo positæ sint. Quod si trabis ruina ruit
 etiam ædificiū, signum est trabē illud sustinuisse. Dubitandum
 nō est viros eruditos plurimum afferre auxiliij ad Dei ecclesiam
 sustinendam, & quamcunque congregationem & societatem,
 quæ tunc erit beata cū à doctis: & sapientibus regetur. Quod
 si aliqui eorum in errorem aliquem incident, tūc apparebit quā-
 tæ vtilitatis essent, tunc cū stabant: quando quidem eorum rui-
 na & lapsus tanti mali causa fuit. Priscis temporibus Iulianus &
 Porphyrius Dei ecclesiam iridebant dicentes congregationem
 esse ab hominibus rudibus & indoctis fundatam. Contra quos
 scripsit Diuus Hieronymus librum, qui appellatur illustrium
 virorum in quo breuiter recensuit permultos viros & sapientia
 & sanctitate illustres, qui nascentis ecclesiæ initijs fuerunt: & à
 sanctis Apostolis exorditur, quos ipsa cœlestis sapientia Dei
 scientiam edocuit, cui mundi sapientia resistere non potuit. Et
 ita de illis dixit Dñs. Est scriptum in prophetis, erunt omnes do-
 cibiles Dei. Iniuria profecto esset ecclesiæ sanctæ si verum esset
 quod scelestus ille Iulianus assererat quia rudes & ignari sine sa-
 pientum consilio & eruditione sunt aliquo modo tanquam cor-
 pora sine anima, tanquam exercitus sine duce. Quod si inter-
 dum sapientes errant, hoc non fit eo quod sapiētes sint, sed quia
 à vera sapientia discedunt. Qua propter patres mei virtutem cū
 sapientia cōiungere studeamus: & ita tempus diuidamus, vt pars
 orationi & contēplationi, pars studijs, pars cæteris virtutum
 exercitijs detur. Et ita quantum in nobis est, præstabimus, quod
 necessarium est, vt prædicatio utilis sit & fructuosa. Et venit in
 omnem regionem Iordanis prædicans Baptismum penitentia. Plurimū
 animaduersione dignum est in hoc Dei cōsilio, qui omnium
 hominum innocentissimum elegit, vt poenitentiam prædicaret.
 Quod munus Dauid potiùs alicui, aut D. Petro cōuenire videba-
 tur, qui quàm amara sint peccata optimè sciebāt, & quàm egeāt
 poenitentia illi, qui Deum offenderunt. Deus tamen è contra cū
 duos eligere vellet ministros, vnum quidem vt poenitētiam præ-
 dicaret, alterum verò vt misericordiā distribueret, & dispēsaret.
 Penitentia prædicatorē Diuū Ioannem fecit, qui tunc omnium

Simile.

Ioan. 6.

erat innocentissimus: misericordiae verò ministrum D. Petrum, 23
 qui inter eos, qui in eius collegio remaserunt, maximus omnium
 peccator fuit. Ratio autem fuit, ut eò magis intelligerent homines
 quam necessaria sit poenitentia, quò maior esset eius, qui eam præ-
 dicabat innocetia, qui minus ea indigebat. Nā quomodo existi-
 mare potero saluari me posse sine poenitentia, vidēs ab eo eam præ-
 dicari, cui parū necessaria est? & præterea intelligerent, quā cer-
 ta & secunda Dei misericordia sit illis, qui eam quaerunt & petunt: cū
 ab eo eam petere debeant, qui in seipso eam nemini denegare didi-
 cit. Cū scilicet, peccator ut ego existens, ea ut ego indiguerit.
 Quod si petitis cur D. Ioānes prædicare coepit poenitentiam in re-
 missionē peccatorū? cur nō à Charitate, aut à spe incepit? Respō-
 deo à poenitentia incepisse, quia hæc ceterorū omniū virtutū funda-
 mentū est, quæ, nisi adsit poenitentia virtutis nomen amittunt. 24
 Quæadmodū quædam imaginē aliquā diuersis coloribus pingere vult
 prius tabulā complanet, & leniget necesse est. Propterea hoc est
 quod quotidie prædicare debemus, & auditoribus sæpissimè in-
 culcare: nā cum quotidie homines peccent, quotidie persuadēdi
 sunt, ut commissā peccata deplorēt, & creatorē suū offendisse pœ-
 niteat. Ait enim D. Gregorius, verba illa declarans Diui Pauli,
 redimētes tēpus quoniā dies mali sunt. Tēp⁹ redimimus quādō
 ante actā vitā quā lasciuiēdo perdidimus, flēdo reparamus. Et ut
 intelligatis, quæ nā moerorē & tristitiā ex peccatis cōcipere de-
 beamus, referā quod de Alexandro Magno Gētiliū hīstorix nar-
 rāt. Nā cū ebrius aliquādo esset Alexander, familiarē quēdam 25
 suū, qui Clito appellabatur occidit, cū verò ad se reuersus, quod
 fecerat, intellexisset tantū ex amici morte & ex eo scelere, quod
 patrauerat dolorē cōcepit, ut sibi ipse manus abscindere, & mor-
 tē sibi ipse cōsciscere voluerit. Quid igitur nos facere æquū erit,
 quoties nostris peccatis quātū in nobis est Deū occidimus, ò an-
 gelorū gloria & beatorū vita Iesu Christe, Dei fili, nō dolebo, nō
 moeream nō lachrymis cōsumar & fletu considerās peccata mea
 huic te cruci affixisse: & tā scæua morte affecisse? Cū peteret
 Dauid à Deo peccatorum veniā aiebat. Miserere mei Dñe, quo-
 niā infirmus sum, & inter cætera quæ se fecisse eo loco refert, ut
 hāc misericordiam consequeretur, hoc erat, turbatus est à furore
 oculus meus. Vbi D. Hierony. vertit, caligauit præ amaritudi-
 ne oculus meus, & alibi idē D. Hiero. pro eo quos legimus, exi-
 tus aquarū deduxerūt oculi mei, vertit: riuos aquarum deduxe-
 runt

simile.

D. Gregor.
Ephes. 5.

Psal. 6.

D. Hiero.

26
 runt oculi mei. Et quoniā quatuor ad verā poenitentiam neces-
 saria sunt, scilicet, peccati odiū super omnia odibilia, & quod odiū
 hoc sit propter Deum super omnia dilectum, summusque do-
 lor cum firmissimo proposito euitādi peccatum plusquam om-
 nia damna mūdi, quæ omnia vires humanas excedūt, necessariū
 est ea à Deo magno cū affectu petere. Nā qui per Ezechielē di-
 xit: Facite vobis cor nouū, & spiritū nouū, idem hoc nobis cor
 dare pollicetur per eundem prophetā dicens: Dabo vobis cor
 nouum, & spiritum nouum ponam in visceribus vestris. & au-
 ferā à vobis cor lapideū. Ideò sacrosancta Concilia decreuerunt,
 si quis dixerit Deū impossibilia præcepisse, Anathema sit. Im-
 possibile enim appellari nō potest, quod diuini fauoris auxilio
 (quod nunquam ex Dei parte deficit) præstare possum. Et hoc
 auxilium idē per prophetam Zachariā nobis pollicetur, dicens: 27
 Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Verum ne fiat
 hoc negligenter, sed magno cum animi ardore & studio, quia
 in Deuteronomio scriptum est. Si quaesieris Dominum Deum
 tuum inuenies eū: si tamē quaesieris eum in toto corde tuo, & to-
 ta tribulatione animæ tuæ. Cæterū cū hoc omne Dei amore fie-
 ri debere, dixerimus: cū plurimi sint, qui plus pœnæ timore mo-
 ventur, quid de his dicemus? nūquid forte nullum his afferri potest
 remediū: potest profectò. Ad horum solatium decreuisse vide-
 tur Tridentina Synodus. Illā verò contritionem imperfectam,
 quæ attritio dicitur: quoniā vel ex turpitudinis peccati cōsidera-
 tione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipi-
 tur: si voluntatē peccandi excludat, cū spe veniæ, declarat, nō so-
 lū nō facere hominē hypocritā, verum etiā donum Dei esse, &
 28 Spiritus sancti impulsū, non adhuc inhabitantis, sed tantum
 mouentis, quo poenitens adiutus viam sibi ad iustitiā parat. Et
 quāuis sine sacramento poenitentiae per se ad iustificationē per-
 ducere peccatorem nequeat: eum tamen ad Dei gratiam in sacra-
 mento poenitentiae impetrandam disponit.
 Prædicans D. Ioannes docebat Hebræos, ut si Saluatorē à Pa-
 tre in terras missum cognoscere, & videre vellēt: suas præpararēt
 conscientias eas à peccatorū sordibus mūdantes. Ut Isaias multò
 antè monuerat, dicens: Parate viā Dñi, omnis vallis implebitur,
 &c. Et videbit omnis caro, id est, omnis homo qui hoc faciet, sa-
 lutare Dei. Quæ omnia significant, quòd qui se, ut par est, homi-
 nes, præparabunt (per veram poenitentiam) deponentes omnia
 R 5 peccata

Ezech. 18.

Ezech. 36.

Zacha. 1.

Deut. 4.

Conci. Tri-
den. sessio.

14. c. 4.

Isai. 40.

Isa. 14.

Deut. 4.

peccata, his Deus sui ipsius cognitionē dabitur. Et ita omnia per 29
imperatium interpretari debent, ex lingua Hebrææ proprie-
tate, ut omnis vallis exaltetur omnis mons & vallis humilietur,
&c. Et omnia vno verbo includit, quod est poenitentiam agere,
quia hæc omnia impedimenta tollit. Idem clarius dixit Domi-
nus, verbis illis memorabilibus: Qui diligit me, diligetur à Pa-
tre meo. & ego diligā eum, & manifestabo ei me ipsum. Quod
idē est, cum eo, & videbit omnis caro salutare Dei. O verba sua-
uissima: felices illi, qui ad salutē suam ijs vti scient. Tanti fecit
Moyses Deū ad mōrē Sinai descendisse, ut dixerit: interroga de
diebus antiquis: qui fuerunt ante te ex die, quo creauit Dñs ho-
minē super terram, si facta est aliquando huiusmodi res, ut au-
direr populus vocē Dei lequētis de medio ignis, sicut tu audisti,
& vidisti. Quid fecisset Moyses, si Deū hominem factum inter 30
hoīes versari vidisset? Nolite, obsecro fratres, tāto ac tā singulari
bñficio ingrati esse. Præparate corda v̄ra, mundate cōscientias,
& ita diuinū hūc Saluatorē videbitis, hic fide & gratia, & postea
in cælo gloria: ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius, Amen.

In festo Expectationis beatissi- mæ virginis Mariæ.

CONCIO PRIMA.

Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilee, &c. Luc. 1.

HODIERNÆ festiuitas ad laudem & gloriam
purissimæ virginis Dei matris instituta fuit. De-
creuit rerum omnium potentissimus Dominus sin-
gulare hoc Redemptionis beneficium hominibus
facere: sed sine vllō sanctissimæ illius mulieris detrimento fieri
voluit: ex qua carnem erat assumpturus. Et idē admirabili sua
potentia hoc sine virginis læsione fieri iussit, & hoc est, quod
in ea Spiritus sanctus laudat, dicens: Venter tuus sicut aceruus
tritici vallatus lilijs. O Deus altissime, nihil occurrit pulchrius
cui spōse tuæ ventrē comparare posses, quam frumenti aceruus,
si dixisses, venter tuus sicut crystallū, aut sicut glob⁹ aureus reful-
gens cōuenientius hoc esse videbatur. At vero tritici acernus res
est vilis, & nihil ad rē facere videtur. Significare Spiritus sanct⁹
hac

Cant. 7.

3 hac cōparatione voluit gaudiū: quā beatissim⁹ ille matris Dei vē-
ter hominibus erat allaturus. Nā quo tēpore rusticus maiorē ani-
mo capit voluptatē; nūcū terrā colit? minimē, quia hoc magno
cū sudore & labore facit: nūcūm semināt? minime, quia tunc tri-
ticū perdere videtur: periculū enim est, ne aut illud volucres co-
medant, aut certe arefcat. Num cū in herba est? minime, quia pe-
riculum est, ne greges illud depascāt. Nūcūm iā in spicas erūpit?
minime, quia grādine verberari potest, nūcūm quādo metit? nūcūm quā-
do triturat? minime, quia tūc sudat, & æstuat, & periculū quoq;
est, ne maxima aquæ vis decidat, ut neq; meti, neq; trituri pos-
sit, sed in area ipsa marcescat. Maior igitur eius lætitia est, & volu-
ptas, cū triticū purgatū palea & puluere excussū, & coacerua-
tū in area videt. Tūc ea, quā sentit, lætitia p̄teritorū laborū obli-
uisci videtur. Tūc per areā iūctis post terga manibus tumidus &
4 inflat⁹ incedit, & nullū se beatiorē existimat. Vt igitur Spiritus
sanctus significaret beatissimæ Virginis ventrē lætitiā mūdo at-
tulisse ait: Venter tuus sicut aceru⁹ tritici. Aceru⁹ etiā tritici anni
fertilitatē denotat, Annus enim nō ideo appellatur fertilis, quia
magna pomorū copia sit, sed si tritico abūdat. Ideo Spūs sanctus
hac metaphora vs⁹ est, ut spiritualis cibi, & substāialis animarū
alimēti abūdatiā denotaret, quā fertilissim⁹ hic vēter attulit. Et
ne quis cogitaret eō quōd mater esset, puritatē eius virginalē læ-
sam esse: idē addidit, vallatus lilijs. Lilia enim ob candorē & cæ-
li colorē virginitatē significāt. In hac festiuitate sancta mater Ec-
clesia hōc nobis Euāgeliū proponit, in quo ostenditur, quāti esti-
maret cęlestis hæc regina Virginē esse, quādo quidē nūquā matrē
5 esse asēsa est, donec hoc illæsa virginitate futurū esse intellexit.
*Missus est Angelus Gabriel à Deo. Ab Angelo, verbi diuini Incarna-
tionis, & mūdi reparationis historia incipit: ut ab Angelo lapsus
& culpa inceperat. D. Bernardus super Cantica ait, ut eius ver-
ba declarat Alexander de Ales) quōd præuiderat Lucifer homi-
nē cum Deo personaliter aliquando coniungi debere, & quod
hoc illud est: cui in cœlo repugnauit. Idē sentire videtur Lactā-
tius Firmianus, & huc videtur alludere. D. Paulus, cū ait: Et cū
iterū introduxit primogenitum in orbem terræ, dixit: Et adorēt
eū omnes Angeli Dei. Vbi plurimū notandū est illud, iterū, in
quo significatur antea iussisse Deū Angelis, ut sacratissimā illā
humanitatē adorarent, antequā ex purissimo Virginis utero na-
scretur, nempe statim ut illos creauit propterea sic ordinanda
sunt*

D. Bernar.

5. c. 7.

super Cant.

Alexan. de

Ales. 3. p. 9.

74. mēb. 8.

Lactan. Fir.

lib. 2. c. 9.

Hebr. 1.

1. Tim. 3.

D. August.

D. Tho. 1. pa.
q. 2. art. 4.

2. Cor. 10

Cant. 8.

D. Bernar.

sunt verba Diui Pauli, & cum introduxit primogenitum in orbem terræ iterum dixit, &c. De hac etiam reuelatione Angelis initio suæ creationis facta idem Diuus Paulus loquitur, dicēs: Manifestè magnū est pietatis sacramentū, quod manifestatū est in carne apparuit Angelis. Cū igitur Lucifer intellexisset humanam naturam verbi incarnatione sublimandam esse, inuidia plenus primos illos parentes ad peccatum inducere voluit: vt impediret ne Deus fieret homo, neque homo Deo æqualis fieret. Optimum enim sibi medium visum est vestem foedare peccato, vt cum Deus eam fordidam videret, eam recusaret induere. Sed impedire hoc existimans, ei potius adiumento fuit, nam cum nulla antea huius rei esset occasio, vt existeret, nolens effecit. Quia vt Doctores plurimi affirmant, & præcipuè D. August. si Adā nō peccasset, Deus homo factus nō esset, & cū peccasset plus pro eo Deus quàm pro Angelo fecit. Non ideò dico, propter peccatum plus amasse hominē (vt ait B. Tho.) Et rationem affert, quia pater plus insumit in seruū infirmū, quàm in filiū sanū, & tamē nō ideò dicimus, plus seruū infirmū, quàm filiū sanū amare. Ex hac doctrina inferri potest, quot astutijs & fallacijs vtantur demones, vt sancta hominū cōsilia impediāt. Nā si diuina impedire aui sunt, quantò facilius audebūt impedire humana? & ideò cautissimè viuamus necesse est, & magno cū timore, quamuis desperandum non est. Nos enim plurimum D. Paulus solatur, dicēs: In carne enim ambulātes, tamē nō secundū carnē militamus: nā arma militiæ nostræ non carnalia sunt, sed potētia Deo ad destructionem munitionū cōsilia destruētēs & omnē altitudinē, extollentem se aduersus scientiam Dei. Hæc arma merita sunt passionis, & mortis Christi Redemptoris nostri, virtutes infusæ, & doctrina Euangelica, quæ vocantur arma potētia ad id omne, quod Dei seruitium est. Hoc enim significat potentia Deo. His armis muniti & firmisimè statuētes Deum offendere nolle, si eam, quæ opus est diligentiam adhibeamus, hostium nostrorum victoriam consequemur: & quia sanctissimæ Virginis festiuitatē celebramus, hoc vobis dicam, quod plurimum nos animare debet, scilicet eius nomine dici. Ego murus, & vbera mea sicut turris, ex quo facta sum corā eo, quasi pacem reperiens. Quibus verbis fatetur hæc pijsima Virgo, quod quia Dei mater est, auxilia ri nobis omnibus debet: cum propter peccatores mater Dei fuerit effecta vt D. Bernardus ait cū ea loquēs his verbis. Peccatores non

non abhorres, sine quibus non esses mater Dei, & hoc significat, Ego murus, murum, scilicet, esse vt nos defendat: & vbera mea turris. Vbera vocat, matrem Dei esse, quia ex vberibus tantum exterius cognosci poterat matrem esse: nam cū virgo conceperit, & pepererit, matrem esse cognosci non poterat, nisi quod puerum lactaret vberibus. Et ideò maternitatem vbera vocat, & eam turrem esse (ait) quia esse illam Dei matrē, nobis est munitissima turris: vt in ea nos à diuina iustitia tueatur: addit, ex quo facta sum coram eo, quasi pacem reperiens. Quia donec ad aliam vitam profiscamur, & in gratia confirmemur, veram pacem habere non possumus, sed quasi pacem. Pariens autem illa Dei filium, qui nos cum æterno Patre reconciliauit, quādam quasi pacem nobis in Deo reperit. Et ideò fratres cū à diabolo vos oppugnari videtis ad sacratissimam hanc turrem confugite, quæ magno vobis erit ad victoriam adiumento. Idem etiam significant verba illa Ecclesiastici, quibus sancta Ecclesia cælestem hanc reginam laudat. Quasi platanus exaltata sum iuxta aquas. Platanus folia habet latissima, ita vt vnumquodque scuto vulgo, adarga, simile videatur. Per aquas, populi significantur, vt in Apocalypsi. Aquas quas vidisti populi sunt, & gentes & linguæ. Esse igitur sanctissimam Virginem tanquam platanum iuxta aquas, est esse illam tāquam scutum populorum. Esse in ea plurima auxilia, & defensiones, quibus peccatores ad eā deuote confugientes tuetur, & protegit: vt in platano plurima folia sunt scutis similia.

Ait igitur sanctū Euangelium: *Missus est Angelus Gabriel.* Magna videbatur Angelis angelicæ naturæ iniuria, & (si ita dici potest) ignominia ex ea extitisse eum, qui hominibus tanto fuisset detrimento. Quare vt hanc Deus deleret ignominiam, & illi aliquo modo illatum damnum restaurarent: misit Angelum Gabrielem, vt hominibus Redemptionis nuntios afferret, & de ea cū sanctissima Virgine ageret. Ex quo potestis intelligere, quanto perirent illi, qui vnus tantum mali causa cæteros eiusdem societatis & ordinis condemnāt. Si sacerdotem, aut religiosum aliquem peccare interdū vidēt statim exclamant, ò sacerdotes, ò religiosi pessimū hominū genus: praua hæc profectò iudicia sunt. O genstem eraria, si mali Angeli malitia & inuidia, qui Euā tentauit, vos scandalizat, sanctorum angelorum, qui eiusdem naturæ sunt, charitas vos ædificet. Quandoquidē beatos hos spiritus videtis

Eccle. 24.

Apoc. 17.

videtis, cum creaturæ sint adeò nobiles quanta cum diligentia de nostra vtilitate agunt, quanta cum curâ nos diu noctuque custodiunt: & præcipue singulare hoc beneficium considerate, quod gloriosus hic Angelus lætissimo hoc redemptionis nuntio attulit mundo. Ita & cum ecclesiasticis gerere vos debetis, ut si quis eorum vos scandalizat, cõsideretis alios esse quàm plurimos, qui vos suo exemplo & virtute ædificant: & in Dei conspectu die ac noctu perpetui sunt vestri intercessores. Et ideo cogitate quãtopere eos amare, & venerari debeatis. Altissimæ etiã dignitatis in qua eos Deus posuit habenda est ratio. Magnum enim sacrilegium est eos vestris maledictis linguis vulnerare.

Chalce. con-
ci. actione. 7

Optimè quantum sacerdotibus debeat Imperator Martianus intelligebat, qui in Chalcedonenfi concilio, in quo sexcenti triginta & sex Episcopi conuenerunt, dixit: nolle se in ea sanctissima cõgregatione esse, ut quod in ea decerneretur, confirmaret: sed potius ut exequeretur, & cæteros oēs eius sacrosanctis Decretis parere iuberet. Idẽ magnus Constantinus ostẽdit, qui in concilio Niceno adstãtibz Episcopis cõplures libellos combussit, quos ipsi ei dederãt, in quibus se inuicẽ accusabãt, & cum legere eos nolisset, dixit: ut inter se de illis rebus iudicaret: regibus tantam autoritatẽ tributã nõ esse, ut de ijs iudicare possint, ut patet 11. q. 1. sacerdotibus. Quod si regibus autoritas data non est, quis popularibus eã dedit, ut tot Dei seruis maledicãt: eo quod culpã aliquam in vno, aut altero eius societatis animaduertant?

Ait præterea sanctũ Euangeliũ hunc Angelũ à Deo missum esse. *Ad virginem desponsatam.* Voluit Deus sanctissimã Virgine tũc cum verbũ diuinũ conceptura erat, desponsatam esse ne adultèrio cõcepisse existimari posset. Nõ satis est Deo homines esse bonos, sed videri etiã vult. Et ita D. Paulus ait: Ab omni specie mala abstinete vos. Ipse autẽ Deus pacis sanctificet vos per omnia, ut integer spiritus vester, & anima & corpus sine querela in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur. Videtis, ut optat sanctus Apostolus, ut sancti simus per omnia interiori, & exteriori sanctitate, & ut corpore exteriori virtutis interioris præbeamus exemplũ? Iussit Deus Hebreis: Funiculos in fimbrijs facies per quatuor angulos pallij tui, quo operieris: ut nimirũ Hebræi qui sui erãt serui, nõ circũcisione tantũ quod signũ erat occultũ, sed vestibus etiã à cæteris gẽtibus distinguerẽtur, significãs velle se etiam, ut serui sui à diaboli seruis non interioribus tantum

1. Thes. 5.

Deut. 22.

signis,

signis, sed exterioribus etiam differre. Et ita dixit, Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cælis est. Recusat Deus virtutem, quæ vitij habet speciem. Quare dixit: Iuste quod iustum est, persequeris, ut viuas. De sancto Loth ait D. Petrus: Iustum Loth oppressum à nefandorum iniuria, ac luxuriosa conuersatione eripuit. Aspectu enim & auditu iustus erat habitans apud eos, qui de die in diem animam iustam iniquis operibus cruciabant aspectu, quia non solum interiori, sed etiam exteriori erat iustus. Ponderate vnum quodque verbum, vbi tanquam causam cur Deus in sordida illa hominum conuersatione integrum incorruptumque seruauit, affert: quia aspectu & auditu iustus erat. Qui omnia videre & audire vult, corruptum se habere cor significat.

16 Nam qui à malis contaminari nõ vult, oculos ab ijs & aures debet auertere, & hoc est iustũ esse aspectu & auditu. In locis vbi auri venæ latent, semper externa aliqua signa apparere solent: ut in lapidibus, vel herbis: vnde qui vsum & experientiam habet, aurum ibi esse conijciunt: ita cum in anima gratiæ thesaurus reconditus est, saltim exteriora signa, quæ sunt sensus, hoc indicant. Cum, scilicet, in oculis honestas est, in manibus erga pauperes liberalitas, in pedibus ad virtutis opera facilitas & promptitudo: in auribus sanctæ & salutaris doctriinẽ auditas, in ore casta & deuota verba, hæc omnia thesauri, qui in anima latet argumenta sunt. Et ita Dominus dixit: Ex abundantia cordis os loquitur. sed heu, heu, quam pauci in hominum cordibus thesauri latent, quando quidem tam pauca foris apparent indicia. In-
17 tuemini, quæso, huius sæculi homines, vix quidquam inuenietis, quod vos ædificet, & ad virtutem sit incitamentum. In ore mendacia & periuria, in manibus furta & auaritiæ: in pedibus ad malũ mira velocitas. Omnia corrupta sunt. Obsecro itaque vos fratres, ut hac in re, quæ plurimi momenti est diligentiores sitis. Et cum Deus voluerit, ut sanctissima eius mater non modo optima esset, sed ut etiam videretur, & ideo desponsatam esse diuina sua prouidentia ordinauit, ut vos quoque nõ tantum boni esse studeatis, verum etiam videri in omnibus, quæ exteriori apparent & licet ad hoc omnes tenemur multo magis qui ecclesiastici sumus. Vbi Isaias ait: Ecce Dominus, exercituum auferet à Hierusalem senem, septuaginta interpretes pro senem tran-
stulerunt sacerdotem, quia nimirum sacerdos senex esse debet

Matt. 5.

Deut. 16.

2. Petr. 2.

simile.

Luc. 6.

Isai. 30.

debet non canitie, sed ingenio, grauitate, & modestia, in omnibus 18
suis actionibus, senile quoddam virtutis præbens exemplum,
Nam lingua illa, quæ coeli clavis est, inferni sera, aurea amoris ca-
thena, quæ Deum in coelo vincit (si ita loqui fas est) in terram
consecrationis verbis trahit, verba ne prophana loquetur? ma-
nus illæ, quæ Dei thronum, & sedes sunt, quando quidem in illis
residet quotidie Deus, turpia ne operari debent? cor illud, quod
in sacratissimo Iesu Christi sanguine tanquam in fonte quodam
quotidie mergitur, prauas ne in se ipso cogitationes continere po-
terit? Profecto nisi lapides essemus, aut dæmones, cum potentis-
simum Deum verbis nostris vinciri, & amore nostro capi se sine
re credamus, neque cor, neque linguam, neque oculos, neque
manus, neque corpus ad altissimam eius maiestatem nostris sce-
leribus offendendam haberemus, cogitantes nos totos sanctissi- 19
mi eius corporis tactu consecratos esse. Quod si tanta esset eccle-
siastici alicuius, aut alterius cuiusvis Christiani deprauatio, vt ma-
lum se esse constitueret: saltem curare deberet, ne proximos suos
exteriori exemplo scandalizaret. Contingere solet, vt mulierem
quis habeat concubinam, quæ præter illud peccatum, quod cum
eo committit, aliquas habet virtutes, quæ hominem induxerunt,
vt eam sibi uxorem duceret: & ita quæ antea erat concubina u-
xor legitima fit. Eodem modo accidit, vt quis bona, quædam ope-
ra faciat ne malus videatur, sed virtutis opinionem acquirat. Pau-
latim se se bonis illis operibus aliquo modo disponit: ita vt po-
stea eadem opera Dei tantum amore efficiat, & ita virtus, quæ an-
tea quasi concubina erat, vxor legitima fit. Et ideo minus malum
est hypocritam esse, & inanis gloriæ, causa virtutis, speciem præ 20
se ferre, quam dissolutum esse & prophanum, & cæteris suo ex-
plo nocere.

Ait præterea sanctum Euangelium: *Ad virginem desponsatam*
Viro, cui nomē erat Ioseph de domo David. Primus cui promissum spe-
cialiter à Deo fuit Dei filium ex sua generatione, esse nasciturum
secundum carnem, fuit Abraham: & ita cum nomen mutauit Abra-
he, addidit hanc literam Hebræam (he) quæ vna est, ex quatuor es-
sentialibus, quibus ineffabile Dei nomē scribebatur. Est autē in-
ter Hebræos aspirationis litera, vt inter nos litera (h) iā scitis nos
aspiratione viuere, & ita Deus significare voluit ex Abraham eum
esse venturum, qui vera hominum vita & spiratio futurus erat, qui
est Iesus Christus. Ita eum vocauit Hieremias: dicens Spiritus oris
nostri

simile.

Gene. 17.

Thren. 4.

21 nostri Christus Dominus. Nihilominus tamen gloriosus Euan-
gelista non Abraham hoc loco, sed David mentionem facit, cui
etiam postea idem beneficium promissum est, vt ex illo Psalmi *Psalm. 132.*
patet: Iurauit Dominus David veritatem & non frustrabitur
eum, de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Nouus lo-
quendi modus. Cum viro loquitur, qui filium ventre non con-
cipit, quod mulieris proprium est, & tamen ait: De fructu ven-
tris tui, quia nimirum Christus redemptor noster non erat à Da-
uid per virum, sed per mulierem originem ducturus, & per solam
mulierem sine hominis auxilio: & ideo ait, de fructu ventris tui, id
est, de fructu ventris Virginis, ex genere tuo, & familia regni tui
successorem efficiam, quod est regnum fidelium, in quo florere
22 debet fides, spes & charitas quæ tu habes. Hanc enim ob causam
militans Ecclesia regnum David appellatur. Solius autem Da-
uid mentio fit hoc loco, vt intelligamus quàm grata sit poenitē-
tia Deo, & quanto poenitentes honore afficiat. Hoc enim hono-
re, quo huc peccatorem conuersum afficit, inuitare nos ad poeni-
tentiam vult. Eia igitur peccatores, quid expectatis cum Dei
misericordiam adeo certam habeatis? Si ad eum accurrere vultis
attendite artificia quibus vtitur, vt vos attrahat. Cum Absalon *2. Reg. 19.*
in foelici illa morte quam sæpius adiuistis, interiisset: ij omnes,
qui eum nulla Dei, iustitiæ & fidei, quam optimo regi David
debeant habitare ratione sequuti fuerant, cum infidelitatem suam
agnoscerent, de conuersione sua agere coeperunt, & obediētiam
ei præstare decreuerunt. Quod cum intellexisset David, hoc tā-
ti fecit, vt per nuntios ijs dixerit. Fratres mei vos os meum & ca-
ro mea vos. O admirabilem Regis clemētiam, sed potest ne hæc
23 Dei clementiæ comparari, qui ait: Gaudium est in celo super
vno peccatore poenitentiam agente. Mira exaggeratio, non satis
ei fuit dicere angelos gaudere, sed celum vniuersum. Angeli,
Cherubines, Seraphines, omnis aula cælestis, & eius Rex pecca-
toris conuersione gaudent. Plus ne dici poterat? Incipite igitur
fratres cordibus vestris volutare & cogitare, quoniam modo ad
Deum vos conuertere possitis: nam si David plurimi fecit, vt
eius subditi, qui infideles illi fuerant, errorem suum agnoscerent,
& de reuersione agerent: pluris facit Deus, vt vos de vestra con-
uersione per veram poenitentiam cogitetis.

Et ingressus Angelus ad eam. Domini clausa sanctissima Virgo
Aduent. S conti-

continebatur, vt Virginem decebat. Ex plurimis rebus quæ la-²⁴
chrymis dignæ sunt, vna est, paucos esse huius virtutis amatores
sunt enim ferè omnes extranei, & extra seipfos vagantur, quod
magnum est argumentum animas esse corruptas. Iter faciès est
uo tēpore diuersorium aliquod inueniens quiescere in eo vellet:
sed cum muscarum plenū videat, & hospitam iratam & quere-
bundam, eamus (inquit) aliò, hic enim requies non est. O qui di-
cēdi hic finē faceret, & sanguineis lachrymis silēdo deploraret.
Nā si in te ipso ô peccator quiescere aliquādo vis, & de vita tua,
& moribus cogitare cōsciētā tuā talē inuenis, vt tristitia plenus
statim, eamus hinc (dicas) ad amici alicuius domū, & ibi ridebo,
& hāc animi tristitiā deponā. O te infelicē qui ideò extra te ip-
sum vagaris, quia in te nihil boni inuenis, quo te oblectare pos-
sis. Et quamuis omnibus hęc virtus necessaria sit, multò magis
virginibus, & in hoc potissimū tēpore: antiquis enim tēporibus²⁵
hoc tātoperè necessariū nō erat. Nam de Rebecca dicitur quòd
cū virgo esset honesta & pulchra, & digna quæ magni illius Pa-
triarchæ Isaac vxor esset: nihilominus tamen ad aquā hauriēdā
sine villo periculo sola egrediebatur. Nunc vero tanta est iuuetu-
tis impudētia, vt vix matres filias suas ad ecclesiā adducere au-
deant: & quod peius est, postea quā eas magnis importunationi-
bus, & falsis promissis deceperunt, ipsimet infamiæ præcones
sunt, ab illis se rogatos iactāt, & propriā malitiā sexcentis excu-
sant periurijs. Tantoperè amauit Adā vxorem suam, vt eius cau-
sa peccauerit. Maluit enim illi morem gerere, quā Deo parere:
vt notat D. Augustinus super illa verba: Qui comedit. Sed post²⁶
peccatum cum à Deo reprehenderetur, amoris oblitus eam accu-
savit dicēs: Mulier, quam dedisti mihi sociam dedit mihi de lig-
no, & comedi. Huiusmodi solet esse humani amoris finis, qui
neque in Deo, neque in virtute fundatur.

*Ingressus Angelus ad eam, magna cū veneratione dixit, Ave gra-
tia plena Dominus tecum, De egregio quodam pictore, qui Zeuxis
appellabatur, legitur quòd cū pulcherrimam quandam Iunonis
imaginem pingere vellet, pulchriores vrbis virgines contempla-
tus: quinque quæ inter eas pulchritudine præstare videbantur,
elegit: ex quibus quod pulchrius & elegantius visum est, vt eo
suam ornaret imaginem, desumpsit. Plus sine vlla comparatio-
ne fecit Deus in Virgine hac, inter omnes ad hāc dignitatē electa
nam*

²⁷nam admirabili sua sapientia & potentia in ea gratias omnes &
virtutes expressit, quæ inter cæteras omnes mulieres distributæ
fuerāt: Quare Diuus Hieronymus ait. Ceteris virginibus præsta
tur gratia per partes: Mariæ verò tota se effundit plenitudo gra-
tiæ. Sed notandum est, quòd proprijs viribus diuinam gratiam
conseruare non possumus, nisi particulari aliquo auxilio Deus
nobis assistat, vt ait Beatus Thomas. Et hoc significat Dauid, di-
cens: Fiat manus tua super virum dexteræ tuæ. Hoc enim signi-
ficat opus esse, vt Deus manum suam imponat ei, qui in gratia
est, vt perseueret in ea. Et ideo addit: Et non discedimus à te.
Hanc ob causam cum dixisset Angelus, gratia plena: addidit,
Dominus tecum: significās, quòd cū eam Deus gratia impleuit,
statim in ea confirmauit. Indigemus præterea diuina benedictio-
²⁸ne, vt ad virtutem & exercitium, & augmentum nos corrobo-
ret. Et ita dixit Dauid. Etenim benedictionem dabit legislator,
ibūt de virtute in virtutem: & videbitur Deus Deorum in Sion,
id est, vt videatur. Hoc orabat Diuus Paulus, dicēs: Flecto genua
mea ad Patrem Domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis pater-
nitas in cœlis & in terra nominatur, vt det vobis secundum diui-
tias gloriæ suæ virtutem corroborari per spiritum eius in interio-
ri homine. Et ideo postea quam Angelus dixerat, Dominus tecum:
addidit: *Benedicta tum mulieribus.* Dei benedictio est, bona
nobis spiritualia largiri, vt ait D. Paulus: Benedictus Deus, & Pa-
ter Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni bene-
dictione spiritali, in cælestibus scilicet consequendis, & statim
quæ est Dei benedictio declarat, quòd scilicet elegit nos in Chri-
²⁹sto ante mundi constitutionem, vt essemus sancti & immacula-
ti in conspectu eius, in charitate, id est vt essemus pleni virtuti-
bus & gratia, & immaculati ab omni sorde peccati. His benedi-
ctionibus plena fuit sanctissima Virgo, non solum plus quā
cæteræ omnes mulieres, sed plus quā Angeli omnes, vt ait Bea-
tus Thomas.

Videns Angelus, quòd laudari se audiens humilissima
Virgo turbabatur, dixit ad eam. *Ne timeas Maria inueni-
sti gratiam apud Dominum.* Qui apud homines gratiam inue-
niunt illi timere debent, quia qui plus gratiæ humanæ & fa-
uoris habet, hic in maiori salutis suæ periculo versatur. De
quadam Aquilonis regina refertur filiam suam pulcherrimam

Simile.

Genes. 24.

Genes. 3.

D. August.

D. Hiero.

in sermo.

assumptionis

Virginis

Mariæ.

D. Thom.

1. 2. questio.

190. art. 9.

et. 10.

Psal. 79.

Psal. 83.

Ephes. 3.

Ephes. 1.

B. Thom.

opusc. 4.

Epist. Ioh. 5. c.

veneno aluisse, & eam ad Alexandrum Magnum misisse, vt 30
eam amplexus moreretur, quod cum sapiens quidam regni in-
tellexisset, factum hoc impediuit: & ita Alexander motuus
non est. De hoc mundo ait Diuus Ioannes: Mundus totus in
maligno positus est, & cum veneno plenus sit: ille quem am-
plectitur est suæ condemnationi propinquior. Tu vero Vir-
go sanctissima nihil est cur timeas, cum gratiam non apud ho-
mines, sed apud Deum inueneris. *Ecce concipies in utero, &c.* Sta-
tim ac Virgo sanctissima, salua sua virginitate concipere se pos-
se intellexit (vt affirmauerat Angelus) profunda humilitate con-
sensus sui ianuam aperuit, dicens: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi se-
cundum verbum tuum.* In hoc instanti verbum diuinum in purissi-
mis eius visceribus incarnatus est. Et hoc hodie sancta Ecclesia
celebrat, nobis repræsentans quomodo gloriosissima hæc Regina 31
Dei filium in suo ventre virginali habuerit: vt in hominum ma-
nibus poneret, ne amplius desiderij sui compotes facti suspira-
rent: sed Redemptorem suum iam tenentes gauderent. Et hoc
significatur in solenibus his Antiphonis, quas his diebus Eccle-
sia sancta decantat. Omnes enim ab exclamatione, O, incipiunt,
vt mundi suspiria & desideria significet: quibus sanctissima Vir-
go satisfacit. Clamabat mundus: O Domine, ignarus sum, &
quid mihi conueniat nescio: timeo ne tu quoque me ignores,
quia ignorans, ignorabitur: & ideo clamo, dicens: O sapientia,
quæ ex ore altissimi, prodijsti: attingens à sine vsque ad finem,
veni ad docendum nos viam prudentiæ. Tace o munde, nec cla-
mes: ista enim sapientia quam petis, nunc in schola Virginalis
vteri dolorum tuorum scientiam experientia discit, vt tui mise- 32
reatur: cito ad docendum exhibit. Clamabat mundus: O Dimi-
ne, captiuus diaboli sum: & ideo clamo, dicens: O Adonai, &
Dux domus Israel, veni ad redimendum nos in brachio exten-
to. Tace o munde, nam Dux ille, quem vocas armatus iam est
in virginalis vteri domo, carnis & poenarum humanarum ar-
mis, quibus tyrannum illum qui te captiuum tenet superatu-
rus est: cito ad redimendum exhibit. Clamabat mundus: O Do-
mine spiritali alimento indigeo: adeo enim infirmus sum &
imbecillis, vt in virtute nihil proficiam: & ideo clamo, dicens:
O radix Iesse qui stas in signum populorum, veni ad liberan-
dum nos, & noli tardare. Tace o munde, quia hæc radix quam
optas

33 optas in purissimi ventris furno coquitur, vt vitæ panis fiat, quæ
qui manducet non moriatur in æternum, cito in præsepio collo-
cabitur tanquam in mensa, vt eo te reficias. Clamabat mundus
O Domine in culpæ carcere vinctus detineor, & ideo clamo, di-
cens: O clavis David, qui aperis & nemo claudit, veni & educ
vinctum de domo carceris. Tace o munde, nam clauem istam
quam petis cœlestis hæc mulier in cingulo iam positam habet:
cito eam tibi tradet, vt te ab infortunio hoc carcere liberet. Clama-
bat mundus, o Domine peccati tenebris cæcus sum: & ideo cla-
mo, dicens: O oriens splendor lucis æternæ & sol iustitiæ, veni
& illumina sedentes in tenebris, & vmbra mortis. Tace o mun-
de, nam lux illa quam petis est ita refulgens vt oculi tui eam fer-
re non possint, & ideo beatissima Virgo est viscerum suorum tela
34 laternam effecit, vt radios suos mitigaret, & videbit omnis caro
salutare Dei. Clamabat mundus, regem non habeo qui me gu-
bernet, & regat: & ideo clamo, dicens: O rex gentium & deside-
ratus earum salua hominem, quem formasti de limo. Tace o
munde, quia ecce Rex tuus venit tibi, & gloriosa hæc domina
est lectica, qua vehitur, sed videri adhuc non potest, quia lecti-
cæ alis, & cortinis occultatur. Clamabat mundus: O Domine
solum me video, ita vt sicado, non habeam qui me subleuet: &
væ soli, quia cum ceciderit non habebit subleuantem se: & ideo
clamo, dicens: O Emanuel Rex legis noster, veni ad saluan-
dum nos Domine Deus noster: o Emanuel, id est, o Deus nobis-
cum. Tace o munde, quia verbum caro factum est, & habitauit
35 in nobis: iam socius noster venit & cohabitator: cœlestis autem
hæc Virgo domus est vbi habitat, & vbi eum inuenies cum opus
erit. Præparemus igitur nos, fratres charissimi, vt diuinum hunc
saluatorem digne recipiamus, qui venit vt tot nobis bene-
ficia faciat, & suam gratiam comunice, qua acquiri-
tur gloria: ad quam nos perducatur Iesus

Mariæ filius, Amen.

(?)

Aduent. S 3 In

Eccles. 4.
Ioh. 2.

In eodem Festo expectationis beatissimæ Virginis Mariæ

CONCIO SECVNDA.

*Missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem
Galilææ, &c. Luc. 2.*

Anta est Dei potentia, sapientia & bonitas, vt non solum ex bono, sed etiam ex malo bonum eliciat cū nageret Moy ses de beneficijs, quæ Deus populo Hebræo fecerat, ait ex ijs vnum fuisse, quod constituit eum super excelsum terram, vt sugeret mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Hoc dixit, vt terræ fertilitatem exaggeraret, in qua petra ipsum oleum & mel stillare videbantur: sic etiam dici potest Dei omnipotentiæ e petris durissimis (vt sunt peccata) oleum & mel suxisse: cū ex ijs plurima bona deduxerit, & quotidie deducat. Et ita malus ille seruus dixit: Homo austerus es & metis quod nō seminasti. Verum dixit, quia Deus e semente quam non seminavit plurimum colligere solet. Nunquam Deus seminavit peccatum, & tamen plurima ex eo bona collegit. Magnū fuit malum Luciferi peccatum, vt creatura creatori parere nollet, & in eius regno bellum contra ipsum excitare auderet. Sed tanta est (vt dixi) Dei potentia & sapientia, vt ex hoc malo magnum bonum deduxerit: nempe hominis creatorem. Nam cū magna Angelorum multitudo de cælo ceciderit, & plurimæ celestis regni sedes vacuæ remanserint: creauit Deus homines, vt implerentur. Magnum fuit Adæ peccatum, qui vt vxori suæ morem gereret Dei iussum fregit, nam si rem aliquam difficilem Deus iussisset, quam sine magno labore præstare non potuisset, peccatum maiori excusatione dignum videretur, sed rem facillimam iussit, vt est ab vno tantum arbore abstineret, & tamen tanta eius fuit inobedientia, vt prior ex qua comederit, fuerit illa quæ Deus prohibuerat. Magnū profectò malum, sed ex eo Dei sapientia tantum bonum, vt fuit filij sui incarnatio, deduxit. O ineffabilem Dei misericordiã quis nã im-

Deut. 32

Zac. 19.

Genes. 3.

ginari

4 ginari potuisset, quod pro miserorum vermium remedio (quales homines sunt) Deus homo fieret? Hoc admirabatur Iob, dicens, Quid est homo quia magnificas eū, aut quid apponis erga eū cor tuū? Diuus Augustinus ait: Filium vocari cor patris. Tanti igitur fecit hominem Deus, vt pro eius salute souē ei cor dederit. Et ita in Genesi. Quod cū videret Deus hominū malitiam tactus est dolore cordis intrinsecus. Res ponderatione digna est, q̄ Deus propter peccata hominum dolorem in corde ostendit, quod est filius suus vnigenitus. In hac parte æterno Patri residet dolor, quia cor istud peccatorum nostrorū onus ferre debebat. Quomodo igitur tantum beneficium altissimæ tuæ maiestati perloquemur; quas tibi gratias ò Domine pro eo agemus? infelices profectò fuissimus, si cū tu Deus meus tuis manibus nos formasses, alius præter te æterna morte liberaisset. Nam cū plus sit redimere quam creare, indigna res esset vt tibi de creatione, alteri de redemptione gratias ageremus. Quare vt ait B. Anselmus: Ne amorē diuideres (ò homo) inter creatorē & redemptorem, idē tibi factus es cōditor & redemptor: vtrumque illi debemus. Vt hoc igitur beneficium homini faceret *Missus est Angelus Gabriel à Deo ad virginem, & ingressus ad eam dixit: Ave gratia plena.* Admirabilis hæc est excellentia, gratia plenā esse & Deo dilectā, & e cōtra, vnus ex titulis maioris signominie quibus homo vocari potest, est peccatorē & Dei inimicū vocari. Maiorem sentiunt penam dānati in inferno, cū videant odiosos se esse Deo, quam quod teterrimo illo carcere inclusi sint: at e contra inter maiora beatorū gaudia, est securitas quam habēt in Dei odium se incidere non posse? & de eius amore ita certos esse, vt deficere nunquā possit. Diuus Ambrosius ait, quod inter cætera quæ sanctus Iob passus est, nihil maius doloris vulnus inflixit, quam cū tres illi eius amici dixerunt, eum peccatorē esse & Dei inimicū: & idē à Deo tot infortunijs puniri, vt patet his verbis: Recordare obsecro te, quis vnquam innocens perijt. Quæ cum Iob audiret & huiusmodi alia, magno dolore respondit. Consolatores onerosi omnes vos estis, nūquid habebunt finem verba ventosa? Hoc nos etiam fratres, nisi tam cæci essemus super omnia timere deberemus, peccatum, scilicet, quod ignis quidam est, qui totum hominem vrit & consumit, tempestas quædam est, & diluuium, quo omnia destruantur: est malum quoddam,

Iob. 7.
D. August.
lib. de sub-
stā. diuinita.

Genes. 6.

B. Ansel.

D. Ambro.
lib. de inter-
peltatione.
Iob. 4.
Iob. 16.

Reg. I.

Ephes. 5.

Osee. 14.

Psalm. 77.

A. 7. 6.

D. Paulus.

Eccle. 24.

quo homo inutilis fit, vt tãquam palme infructuosus ampute-
tur, & in ignem æternum deiiciatur. Cũ persuaderet Bethsabee
regi Dauid vt filium suum Salomonem regni sui hæredem face-
ret, eò quòd si secus faceret, ipsa & filius in magna infœlicitate
remanerent vt hoc exaggeraret, hæc verba protulit: Eritque cũ
dormierit Dominus meus Rex cũ patribus suis, erimusego &
filius meus peccatores: hoc nomine comprehendit, quod pluri-
bus verbis explicari non poterat. Quasi diceret, erimus paupe-
res, miserabiles, orphani, derisi, ignominia & iniurijs affecti, men-
dici: hæc & plura hoc nomine, peccatores, significare voluit.
Tandẽ peccatum res est tam odiosa Deo, vt de eo scriptura di-
cat, terribiles in Deo effectus operari, & ita D. Paulus cum dice-
re vellet: Nolite peccare, ait, Nolite cõtristari Spiritum sanctum
Dei. Et Osee ait: Pereat Samaria: quoniam ad amaritudinem
concitauit Deum suum. Et in Hebræo est: Amaricauit os Domi-
ni. Et Dauid ait: Quoties exacerbauerunt eum in deserto: quæ
omnia dicuntur, vt significentur effectus quos peccatum in Deo
causaret, si Deus eorum capax esset. Ex quo colligere potestis,
quam æquũ sit, vt super cætera omnia peccatum ab ho- reamus,
& Dei gratiam quæ ramus, ex qua plurima in nos bona proma-
nant. Hanc ob causam laudans sacra Scriptura D. Stephanum,
ait: Stephanus autem plenus gratia & fortitudine faciebat pro-
digia & signa magna in populo. Primũ ait, gratia plenũ fuisse,
quia hic fons est ex quo fortitudo, & cætera omnia bona nascũ-
tur. Et D. Paulus in suis Epistolis Christianos his verbis saluta-
bat: Gratia vobis & pax. Quasi diceret: Cõmunicet vobis Deus
suam gratiam nam si eius amici estis, facile pacem habebitis ad
inuicẽ. Sed tibi, ò Virgo sacra, singulari quadam ratione dixit
Angelus: *Aue gratia plena.* Et secundũ omnes sacros Doctores ve-
re de se ipsa dicere potest illud Ecclesiastici. In me omnis gratia
quia ea gratia plena fuit, quam vocant gratũ facientem, quæ om-
niũ præstantissima est, & sola nos Deo gratos & amicos facit.
Omnes præterea gratias habuit, quæ sunt virtutes omnes Theo-
logales & Cardinales, fides scilicet, spes & charitas, fortitudo,
temperantia, iustitia & prudentia, cum cæteris quæ accessoria
dicuntur: vt est, humilitas, patientia, mansuetudo, misericordia,
&c. Fuit præterea plena gratia septem donorum Spiritus sancti,
fuit etiam plena nouem illis gratijs, quas gratis datas appellant,
quas

10 quas Deus largiri solet, vt quis alios ad Deum conuertat. Prima
est, admirabilis rerũ inuisibilũ certitudo, quam D. Paulus fidẽ
appellat: gratia quæ rerũ diuinarũ cognitionẽ dat, quam ibi vo-
cat D. Paulus sapientiam, gratia, quæ rerum humanarum cogni-
tionẽ dat, quã ibi vocat sciẽtiã: gratia quæ potentiam dat faciẽ
di miracula ad sananda corpora, quam ibi vocat gratiam sanita-
tũ: gratia quæ eandẽ potentiam dat ad diuinam potentiam ma-
nifestandam, quam ibi vocat operationem virtutũ: gratia quæ
docet futura prædicere, quam ibi vocat prophetiam: gratia, qua
cordis secreta assequimur, quam vocat discretionẽ spiritũũ, gra-
tia varia linguarũ genera sciẽdi & earũ sensus intelligendi, quã
vocat genera linguarũ & interpretatio sermonũ. Fuit præterea
vt omnes asserunt plena gratijs quæ priuilegiatiuæ vocantur vt
Dei matrẽ esse & iustorum omnium, coeli portã, ante iudicij vni-
uersalis diẽ resuscitatam esse, & super omnes choros angelorum
exaltatam: hæc omnia significat, gratia plena. Finxerũt antiqui
poetæ virginẽ quandam dijs omnibus gratam, quam eorũ quis-
que dono aliquo ornauit, ideoq; Pandoram appellabant, id est,
omnium Deorum donis ornatam. Et hoc quod tunc fabula erat
in sacratissima virgine veritas factum est, quæ beatissimæ Tri-
nitatis donis plena fuit. Pater ornauit eam potentia & fortitudi-
ne, filius sapientia, spiritus sanctus amore & charitate.

Ait præterea angelus, *Dominus tecum.* Quamuis Deus in omni-
bus rebus sit, in iustis singulari modo inuenitur, & in te ò virgo
beata particulariori quodam modo. Cum aliquo esse, est attente
ipsum audire, & ita ijs, cum quibus de re aliqua magni momẽti
loquimur dicere solemus, *Est ad conuictio,* id est, attente: quæ dico
12 audias & tũc maxime attẽti sumus ad ea quæ narrantur quãdo
nobis nimis grata sunt. Et ita horũ verborũ *Dominus tecum* sentẽ-
tia esse potest, Deus tuis rebus omnibus valde attẽtus est, quia
omnes illi gratæ sunt. Tua deuotio, tuæ lacrymæ, tua cõtempla-
tio, tua desideria, tuæ cogitationes, tuæ preces, tua cõceptio, tota
tua vita, quicquid in te est illi gratissimũ est. Alio modo intelli-
gi possunt, nã res dici solẽt esse cũ alijs, vel quia iunctæ sunt vnæ
alteris, aut quia cõglutinatæ, aut quia clauis defixæ, aut quia per-
mixtæ vt aqua & vinũ, & his omnibus modis solet Deus anime
conungi, primũ funib⁹ sibi Deus hominẽ ligat, id est beneficijs,
quibus eũ sibi obligat: & ita dixit. In funiculis Adã trahã eos, in
Osee. 11.
S 5 vinculis

Eccl. 4

1. Reg. 13

1. Cor. 6.

Psalm. 118.

B. Basilius

vinculis charitatis. Tribus funiculis vinxerat Deus Adam, qui tria erant beneficiorum genera quibus cum suo amori deuinxerat, scilicet bona naturæ, bona gratiæ & bona fortunæ. Et his vel le se ait homines trahere: & ita facit, nam omnibus bona naturæ tribuit & fortunæ, & paratus est ut gratiæ bona largiatur ijs, qui se ad ea recipienda disponunt: dicitur enim funiculus triplex difficile rumpitur. Tu verò peccator, qui mille funiculis victus es, id est mille beneficijs quæ à Deo accepisti, eos tanta cum facilitate rumpis, ut tua ista violentia & furor terrorem pariat. Qui stupor esset & terror videre bestiam aliquam, quæ pluribus funibus victa, eos magno cum impetu rumperet: ut ad herbam viridem depascendam accurreret? o quæ bestia furia quæ fames & quanta, quæ ut herbam pasceret, tot fragit vincula. O infelix peccator tu hæc bestia es, quæ cum tot beneficiorum vinculis Deo deuinctus sis: omnia paræ delectationis existimationis, aut lucri causa frangis, & à Dei obedientia fugis. O infernalis ingratitude, o homo cæce quomodo tantæ temeritatis non pudet? Secundus res iungendi modus, est cōglutinatio, & ita dicitur, Anima Ionathæ cōglutinata est animæ David, & dilexit eum Ionathas quasi animam suam. Hæc cōglutinatio vnā rem cū Deo nos facit, ut ait D. Paulus. Qui adhæret Dño vnus spiritus est, scilicet cum eo. Tertius cōiunctionis modus est, cum res clavis iunguntur, & ita homo cū Deo diuino timore tanquam clauo quodam configitur: quod donum a deo singulare est, ut David magna cum efficacia illud à Deo peteret, dicens. Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui. Quibus verbis vates sanctus tantam huius timoris vim à Dño postulabat, ut nō modo spiritus eius sed caro etiam hoc timore transfixa, ipsum quoq; spiritum ad peccati odiū excitaret. Est autē (ut B. Basilius eleganter in eo loco adnotauit) metaphora sumpta ab ijs qui patibulo affixi sunt, qui immobiles persistere nituntur, quoniā si vel paululum se in aliquam partē verterint, nouo doloris aculeo vulnerantur. In simili igitur cruce, sanctorum mentes defixæ manent ne se aduersas Dei legem vlla in re mouere possint. Ut enim illic dolor ita hic timoris aculeus mentem pungens à quouis delicto reuocat. Itaque si impura aliqua cogitatio, si fratris odium, si fraternæ inuidiæ stimulus, si superbiæ aut inanis gloriæ tumor sese animis obijciat: superuenit statim diuini iudicij metus, qui sic

metus

16 mentē concurrit, ut omnia ista procul à se sine vlla cunctatione abigat. Si igitur viri sanctissimi diuinæ iustitiæ iram reformidant, vnde quæso in sceleratorum hominum mentibus hæc tanta salutis suæ è sola Dñi misericordia, confidentia? quasi in ipso sola sine iustitia esset misericordia. Nos igitur fratres non falsam improborum securitatē, sed salutarē sanctorum metū sectari studeamus & spem nostrā præ timore bonorum operum studio & peccati odio fulcire cōtēdamus. Quartus cōiunctionis modus, est mixtio, non tamē ut aqua vino, sic anima Deo miscetur; sed per intimā quādam vnionē similē se Deo in virtute efficiens. Diuus Dionysius si militudinē quādam affert ex qua intelligi potest, quonam modo Deus in anima maneat. Nā si in aliquo cubiculo tres faces accensas ponas, ex omnibus vna resultat claritas, & tamē vnus claritas est ab alterius claritate diuersa, neq; ita miscentur ut vna lux fiat. quod manifestè patet, (ut philosophus quidam ait) quia si earum facē vnā tollis, secū suā lucē aufert, quia principiū suū quod est fax sequitur: igitur nō erat vna lux ex tribus mixta. O anima in qua (si Dei amica es) Deus manet, ut B. Ioannes affirmat. Qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo. Sed nulla fit cōfusio, nō permiscetur Deo ut aqua aquæ, sed ut duo lumina quæ coniunguntur & vnum ab alio distinctū remanet: ita anima cū Deo cōiuncta est & admirabilem Dei similitudinem habet: sed tamen distinctus est ab anima Deus, quia ille Deus est per essentiam anima vero per gratiæ participationem deficitur.

18 De his igitur omnibus cōiungendi modis intelligi possunt hæc verba, Dominus tecum. Dominus tecum est, o sanctissima virgo, quia maiorum beneficiorum vinculis deuincta es, quam vlla vnquam pura creatura fuit, aut erit. Tecum efficacissimo amoris glutine cōglutinatus est: & ut ea, quæ glutine tenaciter hærent facilius frangi, quam diuidi possunt: ita tu quamuis mille mortis genera subeunda essent, ab eo diuidi non poteras. Dominus tecum, quia diuini timoris clauo te fixam tenet, timoris (inquam) non seruilis, sed reuerentialis, de quo dixit David. Timor Domini sanctus permanet in sæculum sæculi. Qui quidem timor proprie pertinet ad latrā, quæ sic græce dicitur, à verbo, latrin, quod est tremere, eò quod valdè trementes Deum nos colere oporteat: & hic sanctus timor, non tristitia animam, sed lætitia afficit. Quare idem David aiebat

letetur

D. Diony. de
diuinitate
ni. cap. 1.

1. Ioan. 4.

Psalm. 118.

Psal. 85.

letetur cor meum, vt timeat nomen tuum. *Dominus tecum.* Quia 19
tecum etiam est, tanquam lux cum alia luce, quia nulla extitit
vnquam pura creatura, quæ tam singularè in virtute similitudi-
nem cum eo habuerit vt tu habuisti. Hoc D. Anselmus confide-
rans magnam illam exaggerationem dixit: Decuit virginem
ea puritate nitere, qua maior sub Deo nequit intelligi.

D. Ansel.

Isai. 50.

Quæ cum audisset turbata est in sermone eius. Quæ admodum
qui auquod auri thesaurum habet absconditum, si fures iuxta il-
lud videat, maximè timet, ita qui veræ humilitatis thesaurum
habet, cum se laudari audit, timet, quia laudes fures esse intelli-
git, qui humilitatis thesaurum furantur. Ideò dicitur, popule
meus, qui te beatum dicunt, ipsi te seducunt, & semitas gressuū
tuorum dissipant. O quam delicata est (fratres) humilitatis vir-
tus, quam exigua vanitatis aura, aut extrinsecus veniens, aut in 20
nobis ipsis orta solet euertere. Quamobrem quæcunque æsti-
matio, aut laus tanquam sæuisima peltis diligentissimè nobis
fugienda est. Et statim ac aliquid huiusmodi audimus, à nobis
tanquam infernalis ignis scintilla decutienda est. Vtinam om-
nes ab humiliissima hac virgine disceremus, quæ quamuis in
gratia confirmata esset, tamen laudibus angelico ore prolatus tur-
bata est. Quid igitur nobis faciendum est, qui tam infirmi su-
mus & proni ad malum, cum ab hominibus nos laudari audi-
mus, qui nos falsa sæpè assentatione decipiunt? Salutaris hæc
est doctrina principibus & potētibus seculi, quibus magna sem-
per assentatorum turba solet obstrepere: ita vt vix sit, qui verita-
tem illis dicere audeat. Monstrabo (inquit Seneca) cuius rei ino-
pia laborant magna fastigia, & quid omnia possidentibus desit: 21
ille scilicet, qui veritatem dicat. O magna infœlicitas, neminem
habere qui dicat, male facis, sed eos tantum, qui ipsamet vitia lau-
dent & probent.

Senec. epist.
ad Liberal.
sum.

Et ait angelus ei, ne timeas Maria inuenisti enim gratiã apud Deum.
In mundo plus præstat regibus & principibus placere, quam ijs
multorum annorum spatio seruisse. Solent enim plura in eos be-
neficia conferre, quos amant, quam ijs, qui illis magna cum dili-
gentia seruire student: alijs enim quadraginta, aut quinquaginta
aureorum millia annui redditus dant: hos verò centum aureis
singulis annis remunerare sibi videntur. Et ita nullam ferè in vl-
lo regno familiam ex maioribus & nobilioribus videbitis, cuius
initium

22 initium nõ fuerit eò quod earum fundatores fuerint illorum tẽ-
porum regibus chari. Quod si hominũ gratia & fauore tot opes
& dona assequimur, quidnam coelestẽ hãc reginã diuina gratia
cõsequutã esse existimatis? Plurimis bonis ornata fuit quia illa
meruit: sed alijs eò quod inuenit gratiã apud Deũ. Ecclesiã illi à
Christo R, nostro, in cruce cõmendari, vt esset (quæ admodũ D. *D. Ignat.*
Ignatius ait in epistola quadã ad D. Ioannẽ Euangelistã) doctri-
næ nostræ magistra, hoc suæ sapiētiz datũ est. Collocari in celo
supra oēs choros angelorũ, profundissimæ eius humilitatis præ-
mium fuit. Tot illi gloriæ gradus dari præmiũ fuit, quod magnis
suis laboribus debebatur. At verò Dei matrẽ esse hoc mereri nõ
potuit, quia hoc omnia merita excedit, vt affirmat D. Bonauen-
tura purã hoc fuisse gratiam ait. Et hoc est quod ait angelus, in-
23 uenisti gratiam apud Deum, ecce concipies, id est, magnam tibi
Deus dignitatem cõfert, nimirũ vt eius mater sis: & hoc non ob
tua merita, sed quia inuenisti gratiam apud Deũ. Sed quæro cur
dixit concipies in utero? num fortè solent mulieres in alia corpo-
ris parte concipere? Respondeo, hoc dixisse vt significaret iam
in anima concepisse: & si prius non cõcepisset eum in anima, in
utero postea non concepisset. Propheta Ieremias hoc myste-
rium multo ante prædixerat dicens. Nouum faciet Dominus
super terram, mulier circundabit virum. Sed antequam eum cir-
culo carnis circundaret: antea amoris circulo circundedit. Ita
enim amorẽ D. Dionysius vocat dicens: Amor est circulus bo-
nitatis, à bono in bonũ perpetuò reuolutus. Tria hic ait sanctus *Ierem. 31.*
24 hic docter maximè notanda, primum: amorem esse circulum
qui eos qui se amant vincit. Secundum circulum esse bonitatis,
qui amor Diuinus ita bonus est, vt eos etiam in quibus est, bo-
nos efficiat. Tertium à bono in bonum procedere & reuolui,
quia à Deo oritur, qui summum est bonum, inde ad cor huma-
num deueniens, bonum illud efficit, eius affectum rapit, & secũ
ad Deum reuersus adducit. Ex se autem perpetuus est, nisi ho-
mo filium illi propria malitia recidat. Quare perpetuo reuolu-
tus significat id, quod Deus ait, Ego diligentes me diligo. Hic
est ille circulus, de quo Iob cum Deo loquens dicebat. Nan-
quid pones circulum in naribus Leviathan, aut armilla perfora-
bis maxillam eius? Qui quidem Leviathan (secundum Diuum
Gregorium super hunc locum) est diabolus, eius nares sunt ho-
mines *D. Grego.*

D. Ignat.

D. Bonauen-
tura in. 3.

Ierem. 31.

D. Diony.
lib. de diui.
nomini.Prover. 8.
Iob. 40.

D. Grego.

mines malitiosi & astuti: eius maxillæ sunt tyranni proximorū²⁵ destructores: & solus Deus diuini sui amoris circulo callidū proximorum deceptorem, suum bonorum persecutorem, murmuratorem (qui Sathanæ os est) vincere potest, & ex diaboli membris sua membra efficere. O opus admirabile potentissimæ Dei manus. Rogate ab ea fratres, vt vos qui liberi & soluti per vitia effræni excurritis, diuino hoc circulo vinctos detineat. O beatos illos, qui tantum à Deo beneficium recipiunt: ita enim hic circulus homines circumdat, vt illi etiam Deum circumdatum teneant, & suæ voluntati deditum, quia voluntatem timentium se faciet, ait Dauid. Hoc igitur amoris circulo preciosissima virgo, Deum prius circumdedit, & postea purissimo eius vtero. Et ideo ait Angelus, ecce concipies in vtero.

Hæc est fratres charissimi, huius diei festiuitas quomodo Deus²⁶ se in hoc virginali circulo inclusit, vt hominū manibus vinctū se & victū dederet: qui coeleste hoc donū tantopere optauerat, & tot precibus à Diuina maiestate postulauerant. Sæctus Moyses à Deo magno cū animi feruore petijt: si inueni gratiā in conspectu tuo ostende mihi faciē tuā, vt sciā te, vbi aliqui in Hebræo esse se afferunt, ostēde mihi manū tuā. Sed ex vtraq; translatione manifestū est à Moyse vnigenitū Dei filiū per, quia Christus non solū manus, sed etiā facies Dei est. Nam quæ admodū homo per faciē cognoscitur: ita pater per filiū cognitus est, vt D. Ioannes affirmat dicens. Deū nemo vidit vnquā, vnigenitus ipse enarrauit nobis. Hoc etiam sanctorū patrū desiderū, verbis illis Isaie significatur. Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustū, aperiat terra & germinet Saluatorem. Cælum & terram inuocabat²⁷ sanctus Propheta, vt significaret hæc duo ad hoc beneficiū debere concurrere: nam per trium personarum sanctissimæ Trinitatis concursum, & aperiente se terra per assensum voluntatis huius humilissimæ virginis, coelestis hinc ros & pluuia erat descensura. Quod si dicitis, nomen Manna (quod suauissimū erat) aut panis quo alimur, aut vini quod lætificat cor, conuenientius vobis se videtur ad hoc Diuinum beneficium significandum, quā nomen aquæ, quæ vilis esse videtur: Respondeo, nomine aquæ vobis esse, vt vehementissimum illud desiderium significarent, quo huius beneficii tenebantur, quia sitis plusquam fames affligere solet, quæ aqua facilius quā vllō alio liquore extinguitur.

De

De hoc sancto veterum patrum desiderio ait D. Bernardus. Ardorem desiderij patrum suspirantium Christi præsentiam frequentissimè cogitans, compungor & confundor in me metipso & nunc vix continere lachrymas valeo: ita pudet tēporum horum miserabilium. Cui namq; nostrum tantum ingerit gaudiū gratiæ huius exhibitio, quantum veteribus sanctis accēderat desiderij promissio? Quod si hoc de suis tēporibus D. Bernardus aiebat: quid nūc diceret, si viueret, cū vix ineffabilis huius beneficii recordamur? & si sancti illi patres hūc filij Dei aduentum tantæ sitis ardore optabant, quid de sanctissima virgine dici potest quæ illis omnibus charitate præstitit, & omnium maximè generis humani redēptionē desiderauit? Cū verò grauidam se videret, & iam diuinum illud verbum tantoperè expectatum vtero²⁹ contineret, spem habebat feruentiorem & desiderium vehementius. Vxor: quæ maritū suū ex Indijs diutissimè expectauit, & literis sapissimè reuocauit, quo suæ viduitati & paupertati mederi sperat: cū enim nauis iam descēdit in portū, tunc spes & desiderij ita augeri sentit vt, cor in pectore saliat, & vix lætitiā in seipso cōtinere possit. Sed quid hoc est, si sanctissimæ virginis desiderio cōparetur, quæ matrem Dei se esse, & vtero eū continere sciebat? quo nam affectu eum virginali suo sinu tenere, & amplecti optasse credimus? Illud Canticorum secū ipsa dicens, quis mihi det te fratrem meum, vt inueniam te solum foris, vt deosculer te. His cōsiderationibus fratres his dieb⁹ nos occupemus, animas nostras magna cū solitudine purificātes: vt in hac sacratissima festiuitate Diuinum hunc sponsum ita recipiamus, vt suam nobis gratiam communicet, qua acquiritur gloria. Ad quam nos perducatur idem Iesus Mariæ filius, Amen.

In festo sancti Thomæ Apostoli

C O N C I O P R I M A.

Thomas autē vnus de duodecim, qui dicitur Didymus nō erat cum eis, quando venit Iesus. &c. Ioan. 20.

Res

Psal. 144.

Exod. 33.

Ioan. 1.

Isai. 45.

D. Bernard.
serm. 2. sup.
Cantic.

simile.

Cant. 8.

RES est animaduerfione digna, quòd cum in sancto-
rum festiuitatibus sancta ecclesia Euangelia nobis
proponat, in eius laudem & gloriam, cuius festum
celebratur, hodierna die in gloriosissimi huius Apo-
stoli festo Euangelium proponit, in quo eius infirmitas in fide
refertur. In confessorum festo talentorum Euangelium propo-
nit, significans eos optimè à Deo accepta beneficia negotiatos ef-
se. In Martyrum festo Euangelium illud proponit, vbi dicitur,
beati eritis cum vos oderint homines, vel illud vbi dicitur, si quis
vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam
& sequatur me: vbi admirabilis patientia significatur, qua labo-
res pro Deo susceptos pertulerunt. In Virginum festo virginum
parabolam proponit, quæ suis lampadibus oleo plenis sponsum
suum expectabant: vt magnam earum prudentiam significaret
qua diuinum sponsum expectare voluerunt. In festo Diui Ioânis
Baptistæ Euangelium proponit, in quo eius sancti admirabilis
ortus proponitur. In festo Diui Petri proponit euangelium, in
quo de magna eius fide mentio fit. At in hodierno euangelio san-
cti huius Apostoli infidelitas & durities narratur: ita vt sancta ec-
clesia ignominia eum potius quam honore afficere velle videat-
ur. Sed respondeo, Dei seruos alio modo honorem in corde ha-
bere, quam mūdani solent: illi enim gaudent suas infirmitates &
culpas ab omnibus sciri, vt plus honos & gloria sublimetur diui-
ni illius medici Iesu Christi, qui eorum infirmitates curauit, vt
homines grati solent, qui de magno aliquo morbo quem habue-
runt sapiensimè loquuntur, vt medicus qui eum aliqua experi-
entia curauit, maiorem in vrbe famam & opinionem acquirat. Quia
ob causam cōuenientissimè D. Paulus de seipso & cæteris Apo-
stolis dixit. Tanquam purgamenta huius mundi facti sumus,
omnium peripsēma vsque adhuc. O admirabile metaphoram,
qua humiliissimus Apostolus declarat, quid nam ipsi essent ex-
se, & ad quantam dignitatem eos Deus extrulerit. Peripsēma sig-
nificat pomorum corticem: qui proijci solet & conteri. In malis
citreis comedi solet quod cortice contactum est: cortex ve-
rò tanquam inutilis contemnitur, sed qui corticem condire
vult, quamuis conculcata iam sit & sordida, colligit, radit, la-
uat, & tandem melle vel saccharo coquit: & ita cocta, & con-
dita ei, quod intus latebat sapore & suauitate præstat: ita con-
tigit

Matth. 25.

Luc. 6.

Matth. 16.

Matth. 25.

Luc. 1.

Matth. 16.

Simile.

3. Cor. 4.

Simile.

4 tigit & cōtingit quotidie Iesu Christi regno, quod est eius eccle-
sia. Mūdani homines id statim eligunt, quod sibi optimū vide-
tur pōni scilicet medullā. Siquis collegiū aliquod instituit, pri-
mū omniū iubet, vt homines admittatur, qui nullā in suo gene-
re maculā habeāt: qui filix suæ maritum quærit nobilē eligit, vel
eruditū vel diuitē, Deus è cōtra elegit omniū peripsēma, rudes
homines, pauperes, & à mūdo reiectos. Sed artifex est adeò præ-
stās, vt hæc purgamenta radēs & lauās, ex ijs mira cōdinētā fece-
rit, eò sine vlla cōparatione meliora, q̄ mūdus tāquā optimū, &
medullā eligit. Ita vt cū mali & qui se in mūdo cæteris præstare
existimabāt, eos quos iniurijs & ignominia affecerūt, tāta in cœ-
lo gloria & honore ornatos spectabūt: illud magno cū animi do-
lore dicturi sint. Hi sunt quos aliquādo habuimus in derisum &
5 in similitudinē improprij, nos insensati vitā illorū existimaba-
mus insaniā, & finē illorū sine honore: ecce quomodo cōputati
sunt inter filios Dei, & inter sanctos fors illorū est. O gloriosi Do-
mini Apostoli quales olim fuistis & quales nūc estis. Benedicta
sit altissima Dei maiestas, quæ ita vos ab imperfectionū sordi-
bus lauit, & ita in suauissimo gratiæ suæ & amoris melle decoxit,
& diuino suo spiritu impleuit, vt in eius conspectu adeò precio-
si essetis. Eia fratres dilectissimi, qui vos contritos nunc & cōtēp-
tos videtis, & tanquam purgamenta humi sparsa sordidos, tradi-
te vos diuino huic artificio lauandos, qui preciosissima ex vobis
condimenta conficiet, & ex peccatoribus iustos, ex sordidis pu-
ros efficiet. Hæc ob causam sancta ecclesia interdū sanctorum vi-
rorū peccata nobis proponit, vt nos animet eorū exēplo: nā qui
6 eos è peccatorū suorū sordibus lauit, & ad tantū virtutis culmen
erexit: idem etiam nobis eum si volumus præstabit, & infœlix
ille qui nolit.

Sapient. 5

Iai. 15.

2. Reg. 12.

Ait igitur sanctū Euangeliū, *Thomas autē vnus de duodecim.* Vt
eius infidelitatē sanctus euangelista narraret, hoc antea dixit: qua-
si diceret vnus ex ijs quos plus Dei filius amabat, & qui maiora
ab eo beneficia acceperat, hic ille est, qui eū tā grauiter offendit.
O magna ingratitude: de qua magno cū dolore cōqueritur Isa-
ias, dicens: Audite cœli, auribus percipe terra, quoniā Dñs loquu-
tus est: filios enutriui & exaltaui, ipsi autē spreuerūt me. Ita etiā
propheta Nathā, peccatū à Dauid cōmissū exaggerauit dicens:
Hæc dicit Dñs Deus Israel, ego vnxi te in regē super Israel, &
Advent.

Psal. 49.

Deut. 32.

Ezech. 16.

ego erui te de domo Saul, & dedi tibi domum Dñi tui, & vxores Dñi tui in sinu tuo: dediq; tibi domū Israel & Iuda: & si parua sunt ista, adiciā tibi multo maiora. Quare ergo cōtēpisti verbū Dñi, vt faceres malū in cōspectu meo? & in persona Chri R. nostri exaggeratio illa dicitur: Qui edebat panes meos magnificauit super me supplātionē, & Moyses ait de populo illo rebeli, incrassatus est dilectus, & recalcitrauit incrassatus, impinguatus, dilatatus. Dereliquit Deū factorē suū, & recessit à Deo salutari suo. Quibus verbis plurima, quæ populus ille à Deo beneficia acceperat, significat, & quia eū ita ditauerat recalcitrauit. Quam verè hoc de mūdi potētibus dici pōt, qui (quia eos Deus ditauit) aduersus eū insurrexerūt. Nō fecit eos Deus potētes & diuites, vt comedāt, dormiāt, delicijs se se & voluptatibus dedāt, plusquā ceteri: sed vt quēadmodū diuinæ maiestati potētia similes sunt, similes etiā ei virtute & sanctitate sint. Ipsi verò cōtrariū omnino faciūt. Neq; solū de potētibus & diuitibus, sed & de ceteris quoq; Deus cōqueritur. Quādo quidē cū nos Deus in hac ecclesia tāta lucis & sacramētorū copia collocarit, & tot in sua infidelitate reliquerit, ei tñ ingratos nos tot eū iniurijs offēdēdo ostēdimus. Per Ezechielē de Synagoga admirabili quadā parabola cōqueritur dicēs. Radix tua & generatio tua de terra Chanaan, pater tuus Amorrhæus, & mater tua Cethæa, idest, cum parentibus peccatoribus orta sis, quādō nata es, aqua nō es lota in salutē, neq; sale salita, neq; inuoluta pānis. Nō pepercit super te oculus, vt faceret tibi vñū de ijs misertus tui. Sed proiecta es super faciem terræ in abiectione animæ tuæ, in die qua nata es. Transiens autem per te vidi te cōculcatā in sāguine tuo, & dixi tibi, viue & grādis effecta vbera tua intumuerūt, idest, venit tēpus cū iā nubilus eras, & eras nuda, & cōfusione plena, & trāsiui perte, & vidi te, & ecce tēpus tuū amāciū, idest, amari iā poteras, & expeti vxor. Et expādi amictū meū super te, & operui ignominia tuā, & iuravi tibi: & ingressus sum pactū tecū, & facta es mihi, idest, recepi te vt spōsam, laui te aqua & mūdauī sanguinē tuū ex te: & vñxi te oleo, & vestiui te diloribus, & ornaui te ornāmēto, & ornata es auro & argēto, & perfecta es in decore meo, quē posuerā super te dicit Dñs Deus. Et habēs fiduciā in pulchritudine tua fornicata es. Quidnā vobis de hac ingratitude videtur, vt Rex potētissimus puellā recēternatā, malis parētibus humiliacem, sanguine sordidam, ab omnibus destitutam inueniens ipsemet eam exciperet, lauaret, vesti-

ret,

xoret, ornaret? & cū iam nubilus esset vxorē duceret. Illa verò tantorum beneficiorū oblita, plures sibi quærēs amatores, Regi datā fidē proderet? quidnā de hac ingratitude diceretis? hoc de adultera illa Synagoga dictum est, cui Deus tā singularia beneficia fecit. Sed sine vlla cōparatione maiora sunt, quæ idē Christianis fecit: & tamē eū passim plurimis & nephādis peccatis offendimus amorē nostrum in vilissimis creaturis collocādo: in hac etiā parabola declaratur, quāto cū amore Deus peccatorē sordidū & scelerū suorū sanguine cōtaminatū recipiat, & proprijs manibus curet: ille verò tot beneficia nō agnoscit. Nescio pfecto quomodo nos tāte impudētiæ nō pudet, quomodo manus nostræ & corda clemētissimū hūc Dñm offendere audeāt. Eidē Synagoge dixit Deus per Ieremiā. Ecce loquuta es, & fecisti mala & potuisti. Mirari videtur Deus, posse homines eū offendere. Loquuta es (inquit) scilicet in corde tuo cogitasti. Quasi dicat: quomodo in animū cadere tibi potuit, vt Deū tuū offenderes? Et si hoc cogitasti, quomodo exequi illud potuisti? & qui hoc à te (ò Christiane) interrogari pōt, qui cū plus Deo debeas huiusmodi crimina cōmitteris, quomodo hoc cogitare, quomodo exequi potuisti? Respōde infelix quā nā in diuino cōspectu excusationē iāfferes? Diligēter hęc quæso fratres aduertite, digna enim animaduersione sunt. *Vnus de duodecim, qui dicitur Didymus nō erat cū eis, quādō venit Iesus. Dixerūt ergo ei alij discipuli, vidimus Dñm. Ille autem dixit eis, nisi videro & c. non credam.* Verisimile est quod sancti oēs discipuli ei hęc veritatē persuadebāt, & prædicabāt: vt eū à tanta infidelitate dimouerēt, nō enim erāt vt nos sumus, qui quāuis fratres nostros in magna aliqua necessitate spiritali videamus, ne salutari quidē cōsilio eis opē ferimus. Magna confusio est quod oēs qui corpore infirmos visunt, morbi causam ab eis diligētissimē quærūt, & vt se curent, monent: si quod habēt remediū, docēt. Cū verò fratres vestrū superbię, luxurię, auaritię morbo laborātē videtis, nē verbis quidē & sanctis cōsilijs ei mederi vlla vobis cura est: non nē magna hęc crudelitas & inhumanitas est. Audite quid scētā scriptura dicat, plus proficit correctio apud prudentem, quā centum plage apud stultū. Et in Hebræo habetur. Melior est clamor intel- *Prov. 17.* ligenti, quā percutere stultū. Qua voce clamor, significatur spūs & efficacia, qua correctio fieri debet. O quātā Dei seruus percipit animo voluptatē, cū ppximi sui aīā ei opera emēdatā videt

T 2

ita

2. Co. 2.

ita ait D. Paulus. Quis est, qui me lætificet, nisi qui contristatur 13
ex me: id est, qui correctionē meā humiliter suscipit & cōtrista-
tur, quia Deū offendit? nūquā lætitiā hāc spiritualē sētiet, qui cū
p̄ximo suo uti hac pietate nescit. Sed quāuis ceteri oēs Apostoli
hāc veritatē plurib⁹ testimonijs cōfirmarēt, semper tamē in sua
infidelitate permāsit dicēs. Nisi videro, non credam. Liberet nos
Deus, à tali duritia. Magnū omnino malū est propriā sententiā se
qui tātū velle, ex quo errores plurimi nati sunt. De leone dicitur.
Leo fortissim⁹ bestiarū ad nulli⁹ pauebit occursum, nō retro
cedet, nō desistet ab impetu quo fert, quāuis s̄uissimū quodq;
animal occurrat, optimē hęc similitudo vnicuiq; hęceticorū cō-
uenit quos nemo, qui se eorū furori opponat deterrere ab ince-
pto potest. Nascētibus Arrii erroribus occurrit eius diocesis epif-
copus in qua Arrius morabatur & nihil profecit, occurrit Sylue 14
strus Pontifex sublegatū mittens aduersus eū: & nihil etiā pro-
fecit: occurrit Cōstantinus Imperator, & in vrbe Nicææ Conci-
lium cōgregauit ex ducentis & octoginta episcopis, viris & san-
ctitate & eruditione præstantibus, qui omnes se huic leoni op-
posuerūt, ille verò ad nullius pauebat occursum: O infernalis be-
stia ferocitas, Extitit patrum nostrorū memoria maledictus ille
Lutherus, cui Eckius occurrit, occurrit Leo decimus Pōtifex: qui
ei per literas suasit, vt ab eo errore discederet: proponunt ei san-
ctissimorū & antiquissimorū doctorū (vt D. Irenæi, D. Cypriani
D. Ambrosij, D. Hieronymi, D. Augustini) testimonia, qui ali-
ter ac ipse sentiebāt, pponūt sanctæ ecclesie vsū, quē ita se mil-
le & quingentos annos gubernauit. Sed nihil horum ferocissi-
mē leonem deterrere potuit, qui in eodem semper vestigio hęc 15
rens ad nullius pauebat occursum. Huiusmodi hominibus mi-
natur Deus per Ezechielē dicēs, Væ prophetis insipiētibus, qui
sequūtur spiritū suū & nihil vidēt. Vbi D. Hieronymus ait, hoc
prophetæ nomē bonis & malis esse commune. Boni nō suū, sed
diuinū spiritū sequūtur, qui per illa quatuor sancta animalia ple-
na oculis designātur de quibus dicitur, q̄ vbi erat impetus spūs
illuc gradiebantur: nō ambulabāt aduersus spiritū, sed quō eos
ducebat spiritus. De malis autem prophetis qui sequuti sunt spi-
ritū vū, ait, quod nihil vidēt, & quid dicāt nesciunt. Magnæ su-
perbia signum est, propriā sententiā sequi velle in omnibus,
& magnæ humilitatis indicium ab alijs regi se sinere, & præcipiē
ab ijs;

Prov. 30.

Ezech. 13.
D. Hiero.

Ezech. 1.

16 ab ijs, qui & sapientia & virtute præstant. Hoc modo olim ere-
mi patres sancti illius patris Simeonis spiritum & virtutem ex-
perti sunt: nam cū sanctus hic vir viuēdi modum ab omnibus
diuersum elegisset, quia in columnæ vertice mansuiculam sibi
in qua habitaret effecerat: ceteri eremi patres (vt refert Euagrius
scholasticus) miserūt quendā, qui ei diceret cur eā vitæ rationem
à ceteris omnibus (qui in ea solitudine vixerāt) diuersam elegif-
set, vt eā statim relinqueret, & vt ceteri, viueret. Nūtum autem,
qui hęc dicturus erat, ita monuerūt. Si cū hęc dices, ille libēter
læto & alacri vultu descēdet, & illā viuendi rationem relinquet:
tūc ei patrum omniū nomine dices, vt in ea (si velit) vita perseue-
ret, manifestum enim erit ob eius obedientiam ab humilitate or-
tam à Spiritu sancto ductū esse: quod si parere nollet, vi eum ex
17 eo loco expelle. Nōdū sanctus vir omnia nuntij verba audierat,
cū iā descendebat, vt aliorum sententiā sequeretur; & tamen
vitam illam quam elegerat Dei esse sciebat, & iam plurima fece-
rat miracula: sed tanta erat eius humilitas, vt aliorū potius patrū
quā propriā sententiā sequi mallet. Nondum D. Thomas ad
hoc perfectionis culmē peruenerat, qui ita in sua sententiā obsti-
natus hærebat, vt ceterorum Apostolorum persuasione, ab ea
dimoueri non potuerit. Tinea in optimo pāno ita hæret, vt vix
extrahi possit, in viliori verò & rudiori facile moritur. Ecclesie
sanctæ tinea hæresis est, quæ ab homine erudito & acuti ingenij
difficile aut nunquam euellitur: quia cum maiori malitia pecca-
uerit, plus inhæret, & Dei auxilio indignior est. At in homine
ignaro, vel rudioris ingenij, qui minori malitia peccauit, nō ita
18 hæret: sed facile optimis consilijs, & admonitionibus remoueri
potest. Hęc ob causam prioribus minatur Deus per prophetam
Isaiam dicens: Væ qui profundi estis corde, vt à Domino absco-
datis cōsiliū, quorū sunt in tenebris opera. Abscōdere cōsiliū à
Dño est, nolle Dei cōsiliū sequi, neq; Dei feruorū. Væ illis, quorū
opera sunt in tenebris, qui cū malitia peccēt à Deo in sua cæ-
citate destituūtur. Et hinc intelligetis causam, cur miseris hiscē tē-
poribus peccata sint ita exorbitātia. Nā quēadmodū optimū ace-
tū nō nisi ex optimo vino fit, ita magna malitia ex magno inge-
nio effici solet. Et cū nūc optima sint ingenia, hinc fit etiam, vt
maiora sint vitia: quæ diabolica peruersitas est, vt qui maiora à
Deo beneficia acceperūt, ijs, vt plus eū offendant, abutantur.

Euagrius.

simile.

Isai. 29.

simile.

Aduent.

T 3

Post dies

2. Petr. 19.

3. Reg. 2.

Iona. 4.

Ierem. 3.

Post dies octo, venit Iesus. &c. O ineffabilis Dei bonitas, qui vnus tantum Apostoli causa rursus apparere, rursus tua vulnera ostendere voluisti. O Christe angelorum gloria, vere hominum amator, quantopere vnū quenq; nostrum diligis, & quā parū te nos omnes simul diligimus: non præsens peccatū, sed præterita merita clementissimus Iesus spectare voluit. Iosaphat Iudææ rex fuit vir bonus, sed grauitè Deū offendit, eò quod cū Achab, (qui malus erat) familiaritatē haberet: cui cū in prælio quodam auxilium esset, venit ad eū propheta Iehu, qui Dei nomine dixit, impio præbes auxilium, & ijs, qui oderunt Dñm, amicitia iūgeris: & idcirco irā Dñi merebaris: sed bona opera inuēta sunt in te, eò quod abstuleris lucos de terra Iuda, & præparaueris cor tuum, vt requireres Dñm Deū patrū tuorū. Deū imitatus Salomō, dixit ad Abiatar Sacerdotē: Vir mortis es, sed nō interficiā te, quia sustinisti laborē in omnibus, in quibus laborauit Dauid pater meus. Nunquā accepta beneficia obliuisci deberemus neq; labores ab ijs, qui nobis seruerūt, susceptos & si aliquādo errāt eorū merita in memoriā reuocemus; & hoc modo iracūdia mitigabitur. Postea quam Diuinus Redēptor oēs cōmuniter salutauit dicēs: Pax vobis, dixit Thomæ. *Insere digitū tuū huc, & vide manus meas.* O quā manifestè ineffabilis amor hoc loco declaratur, quo Deus animā diligit. Cū Iona ignouisse Deū Niniuitis vidisset, afflictus est Iona afflictione magna, & iratus est, & orauit ad Dñm, &c. & nūc Dñe, tolle (quæso) animam meā, quia melior est mihi mors quā vita. Et cū ex vrbe egressus esset, præparauit ei Dñs hederā in cuius vmbra requiesceret. Sed cū statim exaruisset, & cōtristatur sanctus propheta, dixit ei Deus: putas nē benè irasceris tu super hederā? tu doles super hederā in qua non laborasti, & ego nō parcā Niniue ciuitati magnæ; dolest tu, eò quod hederā amiseris, quæ nullius pretij est, me verò tot animarum, quot in Niniue sunt perditionē sentire nō vis? nescis o Iona, qui sit vnus animæ valor & pretiū. Benedictus & glorificatus sit talis Deus, quis est tā durus & ferreus, qui pijsimum hunc Dominum non amet, qui nos terræ vermiculostanti æstimat & amat?

Affer manū tuam & mitte in latus meum. Attēdite obsecro, quā suauitate eum vocet. Eia peccatores nunc vos quoque vocat per Ieremiā dicēs: Cōuertimini filij reuertētes, & sanabo auersiones vestras, o admirabilis pietas, filios vocat, qui eū toties offēderūt

CON-

2² Cōuertimini filij reuertētes, id est, filij, qui toties mihi terga vertistis ad creaturas cōuersi: adhuc vos amo, tāquā pater, & ideo cōuertimini ad me, & sanabo auersiones vestras. Quid igitur fratres expectatis? quod vos detinet? cur nō ad eū accurritis, & respondetis id, quod ibi sequitur? Ecce nos venimus ad te, tu enim es Dñs Deus noster. *Affer manū tuā* dixit Thomæ, quod mirū sanctissimā suā carnē discipulo suo tagēdā tradidisse, qui eā Iudeis flagellādā & crucifigēdā tradiderat? Accessit sanctus Apostolus, & cū sanctā illā humanitatē vidisset, statim credidit diuinitatem, & dixit Dñs meus, & Deus meus. In hac ipsa diuini pectoris schola didicit D. Ioānes quæ postea mūdū edocuit cū in ea vltima illa nocte suauissimè dormiēs recubuit. o schola admirabilis! ex qua huiusmodi discipuli p̄dierūt, quorū vnusea, quā ibi didicit doctrina super angelos euolare cepit dicēs. In principio erat verbū: &

Ioan. 21.

2³ verbū erat apud Deū, Alter verò veritatis luce, quæ inde emicuit illustratus clamat. Dñs meus, & Deus meus. Ita vt vix in toto euangelio clarior de Ch̄ri R. nostri diuinitate confessio extet. In hac schola fratres charissimi studere debem⁹, hic vbi sanctus apostolus grauem hunc infidelitatis morbū curauit: nos quoque nostrarū tentationū & spiritaliū infirmitatū remediū quærere debemus. Felix anima illa, quæ sese in his vulneribus intima cōsideratione abscondit: ibi enim miseræ suæ medelam inueniet.

Ioan. 1.

Dicit ei Iesus, quia vidisti me Thoma credidisti, beati qui nō viderūt, & crediderūt. Magnū nobis solatiū hæc verba afferre debēt, nā si antea dixerat Dñs, beati oculi qui vidēt, quæ vos videtis: ait etiam hoc loco, beati qui non viderūt & crediderūt. Illud maioris solatiij fuit; hoc maioris meriti. Quid mirū D. Petrum, D. Andream, D. Thomam pro Iesu Ch̄risti Dei filij cōfessione mori voluisse, qui eū resuscitatū & ad cælos gloriose ascendētē viderūt? plus admirari debemus eos, qui eū non viderūt pro eo tamē mori voluisse. Hoc exaggerat D. Petrus dicēs. Quem cū nō videritis: diligitis: in quē nunc quoque nō videntes creditis, credentes autē exultabitis lætitia inenarrabili & glorificata, reportantes finem fidei vestræ salutē animarum vestrarum. Gaudeamus igitur fratres hoc tam fœlici nuntio. Amemus clementissimū hunc Dñm qui singulare hoc beneficium nobis fecit vt in eum quem non vidimus firmiter credamus: ita enim gloriosum gloriæ finē consequemur, ad quem nos perducatur Iesus Mariæ filius. Amen.

1. Petr. 1.

I 4

In eodem

In eodem festo sancti Thomæ Apostoli

CONCIO SECVNDA.

Thomas autem, vnus de duodecim qui dicitur Didymus
non erat cum eis quando venit Iesus, &c. Ioan. 2.

Colof. 1.

Diuus Paulus ad Colossenses, ait Adimpleo ea, quæ
defunt passionū Christi in carne mea, pro corpore
eius, quod est ecclesia: cuius factus sum ego minister
secundum dispensationem Dei, quæ data est mihi.
Audacia videtur, sanctum Apostolū hæc dicere: dic
enim (obsecro vir sanctissime) defuit nè aliquid Christo redempto
ri nostro, quod pati deberet: & nõ passus sit, quod tu nunc patia
ris? Nõ hoc mea verba significant: sed quod postea quã Christus
passus est, & resurrexit, nihilã deerat, præterquã homines qui sa
cratissimæ eius vitæ, volūtariæ eius mortis, admirabilis eius re
surrectionis, gloriose eius ascensionis testimoniū præberent, qui
pro fidei cõfessione vitã exponerēt persecutiones, tormenta &
mortē corã mūdi regib⁹ & tyrānis cõstātissimè perfererēt. Cū igi
tur hoc D. Paulus præstabat, tot labores in carne sua patiens: tunc
quæ passioni Dñi deerāt implebat. Ex quo patet martyriū duas
res habere præstātissimas. Prima quidē est æternæ vitæ meritoriū
reffe: altera est eo Iesum Christū Dei filiū honorari, quia eo imple
tur quod eius passioni defuit, testimoniū scilicet, de eius pretio,
& gloria hominibus dare. Et ita martyr testē significat, vt sanctif
sima hæc passio quæ (vt D. Paulus ait) his quidē scādālū, illis verò
stultitia videbatur, Martyriū testimonio cõprobata ab omnibus
honoraretur & reciperetur. Quæ cum ita sint cur ò Deus æterne
el-gisti ad hoc homines adeò timidos & imbecillos, qui cum te
mortis tēpore deseruissent, cum te postea resuscitatū viderūt ti
midi adhuc sunt & domi se clausis ianuis cõtinent? ita enim post
octo dies inuenisti (vt sanctū hoc euāgeliū refert) cur nõ pdeunt
in publicū? cur latēt? cur nõ te fauore ad oīa subeunda pericula
animātur? Tales homines Dñe meus eligis, vt mysteriorū tuorū
testes sint: oēs timidos, vnum infidelem, qui nisi te videt creditu
rum se non esse affirmat? O admirabile Dei artificium: quo eius
potentia

1. Cor. 1.

4 potētia admirabilior manifestatur, cū huiusmodi homines for
tes & animosos esse cerit. Doctores plurimi, & Theologi doctif
simi libros de natura & gratia scripserunt, in quibus laboraue
rūt: vt quid natura, quid gratia possit, declararent. Sed hoc opti
mè Apostolorum exemplo declarari potest. Hic enim exiguas
naturæ vires videbitis, si consideratis, quibus nam armis eos Do
minus ad sanctissimæ suę passionis pugnam instruxerit, eã mul
tò ante prædicens quonam modo & vbi futura esset: potentiam
suam tot miraculis & signis confirmans: & tamen nõ, solum eos
mortem pro eius fide pati noluisse, sed postea quã iam resuscita
tum viderant, adeò timidos fuisse, vt mortis timore in publicum
exire non auderēt. O infirmitas filiorū Adæ miserabilis, quod
nam clarius argumentum ad eam comprobādā afferri potest?
5 quid autem eadem natura diuinę gratiæ auxilio possit, in ijsdem
Apostolis videri potest, in eo scilicet, quod postea Spiritu san
cto pleni præstiterūt. Ex quo discere nos equum est nihil nos in
proprijs vniuersis cõfidere debere, sed magna cum humilitate pe
tere diuinę gratiæ auxilium, quo confirmati & corroborati eos
imitari possimus, qui infirmi (vt nos sumus) antea fuerūt. De san
cto illo sene Mathathia Machabæorū patre legitur, cū iã mo
riturus esset, nullum aliud filijs suis testamentum, neque legatū
reliquit, quàm salutare hoc cõsiliū his memorabilibus verbis.
Nunc ergo, ò filij æmulatores estote legis, & date animas vestras
pro testamento patrum, & mementote operum patrum, quæ fe
cerunt in generationibus suis: & accipietis gloriam magnam, &
6 nomen æternum. O singulare sancti viri cõsiliū, vt filios suos
animaret (ait) vt patrum & auorum suorum virtutes imitentur,
quorum gesta eo loco refert, à Patriarcha Abraham initium
ducens: nimis enim hominem mouet alterius hominis exem
plum, vt in eo quantum possit videat, & si non posse sibi vi
detur hoc esse, quia non vult. Homo est iustus, vt peccator, eius
dem naturæ miseris & imbecillitatibus subiectus, idem Deus
vtriq; auxiliatur & fauet. In hoc differunt, quod peccator à pro
prijs affectibus superari se finit, & eò quò rapiunt, fertur: qua
propter bestię potius quàm hominis nomine, qui ita viuunt di
gni sunt. De quibus Iael: Computruerunt iumenta in stercore
suo, id est peccatis suis. Quemadmodum quod diu sub stercore
iacet, putrescere solet: & ita tāquam res putrida nulli malo, quod
T 5 illis

1. Mach. 2.

1. Iel. 1.

Ezech. 23. illis offeratur, resistere sciunt. De his etiam Ezechiel ait: Quorum carnes sunt, ut carnes asinorum, & ut fluxus equorum fluxus eorum. O mira exaggeratio! homines ita depravari & corrumpi, ut deijs dicat Spiritus sanctus; in suis fluxibus & passionibus nihil ab asinis aut equis differre. O miseri peccatores! quomodo hæc audientes non confundimini? ut quamvis fericis & aureis vestibus vos induatis, quamvis pulchro & venusto corpore vobis esse videamini? Deus tamen vos asinos & equos appellet? Studete igitur fratres, homines & re, & nomine esse: imitamini sanctorum exemplum, qui infirmi ut vos nati sunt: studete eos imitari in poenitentia, quam post peccata egerunt, & in virtutibus, quibus divinæ gratiæ auxilio, naturæ suæ infirmitatem superare potuerunt. Hanc enim ob causam eorum peccata referuntur, ut nos scilicet, eorum incitemur exemplo: non ut culpas nostras excusemus, quæ magna iniuria est, quam Deus ut propriam accipit. Legitur, filios Amon nuncios regis David iniuria affecisse radentes dimidiam partem barbæ eorum, & præscindentes vestes eorum medias vsque ad cingulum. Quam iniuriam cum accepisset David ut suam, misit Ioab cum exercitu, ut eam ulcisceretur. Cum carnales se se David adulterio, vel Magdalenæ lascivia & libidine excusant, vsurarij Diui Matthæi auaritia suam excusant, tyranni crudelitatem suam excusant, dicentes: Diuum Paulum Ecclesiæ persecutorem fuisse: & alij suas culpas excusant eo quod Diuus Petrus ter magistrum suum negauerit, & Diuus Thomas incredulus fuerit, hi omnes profecto eorum vestes sciunt, & eorum pudenda detegunt. Sed si David iniuriam seruis suis illatam ultus est, scitote, quod Dei filius eos qui seruos suos hac afficiunt ignominia non relinquet inultos. Si homines isti, de quibus loquimini fratres, in cælo Dei gloria perfruuntur, hoc non illis datum est propter peccata, quæ commiserunt: sed propter veram poenitentiam quam egerunt. Et quandoquidem imitati estis in malo, imitamini etiam in bono; secus enim æterna poena vos expectat.

Hæc igitur fratres, vna ex causis est præcipuis propter quas permittit Deus ut eius amici aliquando cadant. Quare si interrogatis cur sanctus hic Apostolus in hanc infidelitatem, &

alij

10 alij Dei amici in alias miseras ceciderint: cum scriptum sit in Ecclesiastico. Oculi Domini super timentes eum, protector potentia, fundamentum virtutis, tegimen ardoris, & umbraculum meridiani, adiutorium casus, & illuminans oculos; ubi alij verterunt, amatores suos respicit Dominus potens præsidium, firmamentum validum, tegumentum ab æstu, umbraculum à meridie, à casu auxilium, animam euehit, oculos illuminat, munditiam & vitam affert. Respondeo hoc à Deo (ut dixi) permissum esse, ne nos si aliquando caderemus, desperaremus, sed diuinam misericordiam ad omnes recipiendos præparatam esse intelligeremus. Qui theriacam vendit, filio suo venenum tradit bibendum, & cum iam intumescit corpus, tunc eum theriaca curat, ut omnes medicinæ præstantiam experientia videntes eam facilius emant.

11 O infinitæ misericordiæ Pater, & totius consolationis Deus; cur permittis Domine, filium tuum à te tantoperè dilectum (ut Diuus Thomas erat) à peccati veneno infici? Permississe hoc dico, tum ut ipsemet sanctus se humiliaret: tum ut nos diuinæ misericordiæ efficaciam experientia ipsa cognosceremus, quæ huiusmodi venena tanta cum suauitate sanat; & ideò salutare hoc remedium, maiori cum diligentia quaereremus. Hoc mirè Diuus Paulus exaggerauit, dicens: Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere; quorum primus ego sum. Sed ideò misericordiam consequutus sum, ut, in me primo ostenderet Christus Iesus omnem patientiam ad informationem eorum, qui credituri sunt illi in vitam æternam. Cum igitur pijsimus hic Pater tam facile parcat, ad eum omnes accurramus, & theriacæ huius remedio ad salutem nostram utamur.

Cum D. Thomas non adfuisset; cum Dominus sanctissimæ suæ Resurrectionis die discipulis suis apparuit, retulerunt illi, quod acciderat dicentes: *Vidimus Dominum*. Ita faciendū est fratres, ut beneficia, quæ à Dño accepimus cū proximis nostris cōmunicemus. Cōmunicant prius cum D. Thoma, quia eorum sodalis erat, & eiusdem professionis: charitas enim incipere ab ijs debet qui nobis coniunctiores sunt. Dicebant autem, vidimus Dominum; rem adeò sublimem, ut est Christum resuscitatum videre, & eius sanctissima vulnera manibus contrectare, quomodo celare poterant? Ah Domine qui te vidit quoniam modo

tacere

Ecc. 34.

simile.

1. Tim. 1.

tacere poterit? qui vulnera tua tractauit, quomodo se continebit; quin clamet; qui tecum cōuersatus est, & donorum tuorum suauitatem gustauit, quomodo filere poterit? Profectò fratres si hic adessent aliqui à diuino Spiritu tacti, satis essent ad cæteros incitandos. Sanctus Isaias ait: Vnusquisque proximo suo auxiliabitur, & fratri suo dicet, confortare. Cōfortabit faber ærarius percutiens malleo eū, qui cudebat tum temporis dicens, glutino bonum est, & confortauit eum clauis, vt non moueretur: & tu Israel serue meus Iacob, quem elegi, &c. Scilicet, non facies hoc. O mirifica verba, imprimat ea Deus in cordibus vestris, vt quis que proximum suum ad bonum incitet, vt faber ille, qui cum opus aliquod efficit, alium docet quomodo fieri debeat. At quāto magis vos Dei serui proximos vestros docere debetis, vt claues sibi cadere possint, quæ Dei cor peccatis clausum referent, ¹⁴ quid enim lachrymæ sunt? quid suspiria? quid oratio? quid virtutum exercitia? nisi claues quibus Dei cor aperitur, ex quo inæstimabiles thesauri hauriuntur. Quod si omnes inuicem nos confortare debemus, multò magis ij quorum munus hoc est, vt sunt Ecclesiastici. Cùm Abrahæ seruus in Mesopotamiam profectus est vt Domini sui filio vxorem quæreret, quamuis eo itinere defatigatus peruenisset, & appositus esset illi panis (panis autem nomine mensa hoc loco intelligitur omnibus cibis instructa) dixit, non comedam, donec loquar sermones meos. Videtis ne serui fidelitatem & diligentiam, qua sponsam Domino suo quærebat? Infelix ille ecclesiasticus, qui vt comedat & molliter ac delicatè viuat hoc (quod munus suum postulat) prætermittit: ¹⁵ deliciae omnes, & voluptates patres mei postponi debēt, vt Dño nostro sponsam, id est proximi nostri animā quæramus. In hoc omni studio & diligentia & verbis & exemplo laborandū est, vt Rebecca cū Isaac desponsetur, id est, anima quæ infidelis erat, & peccatrix Iesu Christi Domini nostri sponsa fiat. D. Paulus ait: Sectamini charitatem, & mulamini spiritualia, magis autem, vt prophetetis. O mira exaggeratio: monens nos D. Apostolus, vt in charitate exerceamur, & spiritualia opera faciamus, quæ alios facere videmus, super omnia tamen dicit, vt alios verbis & cōsilijs bonos esse doceamus. Hoc enim est, magis autem vt prophetetis. Hoc Apostoli faciunt, cùm Diuo Thomæ dicunt, vidimus Dominum, non semel, sed sepius per octo dierum spatium.

Ille.

¹⁶ *Ille autem dixit eis, nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, &c. non credam.* Decē homines, qui vniuersum orbem Saluatoris nostri fidei subijcere potuerunt, sanctum hūc virum subijcere non possunt. Ratio autem fuit, quia Apostolus erat, & prædicator vt illi. Credite fratres, quod si homo perfecti status à Deo deficit, pri⁹ lenonem aliquem perditissimum, vel meretricem aliquam conuertetis, quam ipsum, quia cū peccat, grauius peccat. Cū Angelus sancto Zachariæ apparuit & filium Deū illi daturum nuntiavit nomine Ioannem: inter cætera quæ de eo dixit, hoc fuit: Et multos filiorum Israel conuertet ad Dominum Deū ip- ^{Luc. 1.} forum. Non dixit, plurimos Gentiles conuertet, & infideles, sed multos filiorum Israel, quemadmodum si nunc diceret, multos Christianorū. Hoc ait exaggerationis causa, quia difficilius est conuertere malum religiosum vel clericum, quàm lenonem. ¹⁷ Videtis enim hoc loco quid nam opus fuerit vt D. Thomas ab ea infidelitate discederet. Verisimile enim est, quod per octo illos dies non Apostoli tantum, verum etiam sanctæ illæ mulieres, & quod plus est, sanctissima Virgo hanc ei veritatem persuadere conabatur, & nihil tamen proficiebāt. Hoc est illud mysterium visionis illa Ieremiæ significatum, vbi dicitur: Ostendit mihi Dominus, & ecce duo calathi pleni ficis positi ante templum. Calathus vnus ficus bonas habebat nimis, vt solēt ficus esse primi tēporis, & calathus vnus ficus habebat malas nimis quæ comedi non poterant, eò quòd essent malæ. Ita boni Ecclesiastici valdè boni sunt, mali verò valdè mali. Obsecro igitur vos patres mei per misericordiā Dei, vt diligenter caueatis, ne in incepto virtutis itinere prolabamini: nam semel prolapsi magna cum difficultate surgetis. Ideò aiebat Diuus Paulus. Hoc præceptum com- ¹⁸ mendo tibi fili Timothee secundum præcedentes in te prophetias, vt milites in illis bonam militiam habens fidem & bonam conscientiam, quam quidam repellentes circa fidem naufragauerūt; Prophetiæ hoc loco studiā significant diuinæ legis, & ita Diuus Hieronymus super ea verba Pauli: Dedit quosdam prophetas, id est, homines (inquit) qui student, & diuinæ legis intelligentiam discunt. Quare monet Diuus Paulus Timotheum, vt viuat secundum eā, quæ in diuina lege didicerat, & his armis pugnet, doctrina scilicet & virtute; ne naufragiū faciat, vt alij qui doctrinam & scientiam à virtute separauerūt: & hoc Timotheo potissimum

Isai. 41.

Genes. 24.

1. Cor. 14.

Ierem. 24.

1. Tim. 1.

D. Hero. sup. illud ad Ephes. 4. c.

potissimum præcipit, qui ecclesiasticus erat.

Cùm itaque Diuus Thomæ in ea infidelitate perseveraret, iterum apparuit Dominus: & cum omnes salutasset, dixit Thomæ, *infer digitum tuum huc*. O Thomæ non est hoc tempus vendendi gratias & munera magno pretio. Equidem existimo, quod si opus fuisset, iterum pijsimus Iesus pro hoc discipulo passus esset: quanto magis ei, quod semel passus erat ostendere. Attendite mansuetudinem. *Affer* (inquit) *manum tuam, & mitte in latus meum*. Cùm omnibus discipulis apparuit, vt narrat Diuus Marcus: Exprobrauit incredulitatem eorum, & duritiã cordis. Hic verò nulla asperitate, sed mira mansuetudine hunc incredulum alloquitur, & ait: *Noli esse incredulus*. Vbi docet nos, quòd qui omnes generaliter alloquitur, seuerè reprehendere potest, sed qui vnum tantum particulariter corrigit, mansuetè hoc præstare debet. Piscatores aliquando arundine, interdum retibus piscantur: cùm arundine piscantur, magna opus est patientia, passim debent incedere, neque strepere, ne pisces deterreant: cùm verò retibus piscantur, strepunt, aquas verberant & pisces deterrent; ita enim plures capiunt. Ille qui aliquem admonet, est tanquam qui piscatur arundine, patiens esse debet & mansuetus, ne qui se emendare debet magis peruertatur. At verò prædicator euerriculo quodam piscatur, cum sagena missa in mari; & ideo minis ac reprehensionibus strepere debet, nam cum communes omnibus sint, nemo conqueri potest. Hac mansuetudine allectus discipulus accessit, & tetigit, & tanta suauitate perfusus est, vt statim dixerit: *Dominus meus & deus meus*. O quam verè dixit Dauid: Superuenit mansuetudo, & corripiemur. Cum expectaret Elias, vt transfret Deus, transiit prius spiritus grandis & fortis subuertens montes, & conterens petras ante Dominum, nõ in spiritu Dominus, & post spiritum commotio: non in commotione Dominus, & post commotionem ignis: non in igne Dominus, & post ignem sibilus auræ tenuis, ibi Dominus. O admirabile mysterium, tanta mansuetudine venit Dominus? quid hoc est? significatur nimirum, qua nam in re præcipue salutis nostræ remedium consistat. Putatis ne, vt cum prædicatores vos mortis & gehennæ pennis deterrent, has minas sufficere, vt victos vos Deo dedatis? minime: non ignoro plurimum hoc posse, quis enim non huius-

modi

Marc. vlti-
mo. c.

Simile.

2. Reg. 19.
Psal. 89.

22 modi minis contremiscat, & præcipue credens quòd dum in peccato mortali manet secundum præsentem iustitiam æternis ignibus damnatus est? sed quamuis huiusmodi timor & motus excitetur, tamen non ibi Dominus, quia nondum vos omnino dedidistis, donec filius Virginis impulsu interiori & leui accedit ad cor.

O suauissime Iesu, quàm suavis est sibilus ille, quo hominum corda alloqueris, dicens: Fili, ego te creauit, ego te meo sanguine redemi conuertere ad me. Tunc efficacissimis his vocibus anima victa se Deo tradit. Qua propter rogo vos fratres, si qui in peccato mortali estis, vt voces audiatis, quibus vos filius Virginis in corde alloquitur: vnicuiq; vestrum dicēs, affer manum tuam. Vult enim, vt ad vestram iustificationem manus vestras

23 adhibeatis. Optat peccator saluari, sed sine villo labore: omnia Deum præstare vellet. Plurimum Deus (ò frater) præstat, qui semper te vocat, & sanctis inspirationibus excitat: nisi tu surgere vis, & tuas quoque manus afferre, semper in eodem statu remanebis. Dominus ait: Ego sto ad ostium, & pulso; si quis audierit vocem meã, & aperuerit mihi ianuã, introibo ad illum, & cenabo cum illo, & ipse mecum. Quid significat hoc conuiuii genus? nonne tatis erit dicere, cenabo cum illo, cur addidit; & ipse mecum? Idem est ac si dixisset, ambo cenam parare debemus; ille suos mihi cibos apponet, ego illi meos. Ille poenitentiam mihi dabit, qui meus est cibus; dabit lachrymas, qui meus est potus: dabit deuotionem, quæ mea voluptas est. Ego verò suorum peccatorum veniam illi dabo: dabo gratiam, dabo Spiritus sancti gaudium, quæ ille tantopere desiderat. Quis igitur sibi ipsi ad id inimicus erit, qui cælestis huius hospitis vocibus nõ respondeat? Audite vt clamat, sto ad ostiũ & pulso. Moræ & negligentię nostræ, importunatione (si ita dici potest) supplet? donec nos excitet. Ter vocauit Samuelem, & per Samuelem vocabat Helisæ. 1. Reg. 3. & quamuis se se ad voces excitaret: statim tamẽ ad somnam redibant, tam senex quàm iuuenis: sed toties clamauit, vt tandem surrexerint. Sed heu, heu, quibus nam verbis hoc dicã? quot hic adestis, quos Deus non ter, sed tercenties & millies vocauit, & quãuis aliquo cõscienciæ remorsu semisomnes excitamini, statim tã reditis ad somnũ. Cauete fratres, moneo enim vos quòd omnes hæ voces, nisi vllam ex eis vtilitatem percipitis,

maio-

D. Hiero. su-
per Isai. 16.

Psal. 114.

Psal. 145.

Psal. 62.

Cant. 7.

maioris erunt aliquando condemnationis causa. Et ita notat D. Hieronymus, quod quia homines Dei misericordia obdurescere solent, mos est sacræ Scripturæ, ut cum magnum aliquod Dei beneficium pollicetur statim seuerissima minetur supplicia. Quare cum dixisset Dauid, Custodit Dominus omnes diligentes se; addidit statim: Et omnes peccatores disperdet. Et cum dixisset, suavis Dominus vniuersis: & miserationes eius super omnia opera eius (quod significat, omnia Dei opera misericordia tecta esse) statim minatur, dicens: Confiteantur tibi Domine opera tua, & sancti tui benedicant tibi, ut notam faciât filijs hominum potentia tuâ. Et alibi. Semel loquutus est Deus, duo hæc audiui, quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia, quia tu reddis vnicuique iuxta opera sua, id est, quadam vice loquutus est mihi Deus; & ab eo duo didici, quod quâuis misericordiam habeat, 26 potentia tamē & iustitia non caret. Utamur itaque, fratres diuina misericordia, ut gloriosus hic Apostolus fecit, qui sacratissima illa vulnera vidēs, magno diuini amoris igne incensus clamare cepit; *Dominus meus, & Deus meus.* O quâ conuenienter dicitur: *Comæ capitis tui sicut purpura Regis iuxta canalibus, Optima purpura prius sine vlllo colore est, sed postea colorem illū purpureū in vasis quibusdā suppositis flammis feruentibus in ceta recipit, ita ut quâuis postea aqua abluatur, purpureū illū colorem amittere non possit.* Caput spōsæ (quæ est Ecclesia) Iesus Christus est Dei filius, cuius capilli sunt sancti eius Apostoli. Nā ut capilli virtutē à capite recipiunt, & ideo crescunt, quia in eo fixas habent radices (detōsi enim crescere nō possunt) ita Apostoli Christi, virtute & favore creuerunt. Hi sine colore erāt, sine fortitudine, sine animo, 27 adeo timidi, ut nō dicā sancti, sed vix homines viderentur: sed Dominū iā resuscitatū vidētes, & vulnera illa sanctissima manibus cōtrectātes, tantā animo fidelitatem, tantum amorem conceperunt, ut tanquam purpura optima & pulcherrima remanserint. Et quamuis omnes sine vlllo colore fuerant, multo magis Diuus Thomas colerebat, qui in tanta infidelitate versabatur. Sed statim ac preciosissima illa vulnera tetigit, quæ erāt optimæ & preciosissimæ purpuræ canales, huiusmodi colorem cepit, ut eū nunquam postea amiserit. Iam videtis fratres, ut omnes nullum ferē Christianitatis colorem habeamus, nā neque in verbis, neque in vestitu, neque in nostris conuersationibus Christiani videmur, sed potius Arabes

28 Arabes & gentiles. Ecce igitur hic feruentis purpuræ canales, aspiciate aperta illa vulnera in glorioso Redemptoris nostri corpore impressa, quod verè & realiter est in ineffabili illo altaris Sacramento, illuc deuota consideratione intrate, ibi vos sanctissimo illo sanguine mergite: considerate amorem, quo illa vestra causa excepit, ruminare hoc sæpè sapius, ut diuino illo colore tincti, Christiani & re, & nomine sitis. Scitote diuini illius capitis vos esse capillos, & quemadmodum capilli si regis capiti inhaerent, maximo honore digni sunt, auulsi verò tanquam purgamenta & sordes in sterquiliniū dei ieiuntur: ita vos Iesu Christo per gratiam & amorem hærentes honorant angeli, metuunt demones: auulsi verò tanquam sordes in inferni sterquilinium dei ieiuntur. Curate igitur, cum talis capitis capilli sitis, sacris his canalibus sapius lauari ut regia purpura sitis optimo charitatis colore fulgentes, ut postea quam hic vixeritis gratia, deducat vos Dominus ad gloriam, Amen.

In eodem festo sancti Thomæ Apostoli

CONCIO TERTIA.

Thomas autem, vnus de duodecim qui dicitur Didymus non erat cum eis quando venit Iesus, &c. Ioan. 20.

Rudentum & fortium ducum mos est, ut postea quam magnas de suis hostibus victorias reportarunt, si aliquā aliā pugnam expectant, milites qui sparsi vagabantur conuocare, & eos oratione animare: ita Iudas ille fortissimus Machabæorum dux, face-
re solitus est. Et quia Christus redemptor noster, missus ab æterno patre fuit in mundū, tanquā dux sui exercitus, ut ipsemet dixit per Esaiā, dedi eū ducem ac præceptorem gētibus. Vbi propter diuinæ promissionis certitudinē antè quàm daret, se dedisse ait: tanquā fortissimus & prudētissimus dux, post cāpestrē illā mōtis Calua-

Mach. 7.

Esai. 55.

Aduent. V rix

riæ pugna in qua diabolū victricē iam eū ad infernum vsq; fugatū profecutus esset, & spolia inde ampla reportasset: quia alia certamina expectabat futura, nō secū, sed cū sanctissimis suis discipulis, idē eos qui illis diebus dispersi vagabātur in vnū locū aduissimo pacis nomine salutauit, & vt optimus dux, ad ea quæ suā mirabili prouidentia cōuenire voluit: & in medio eorū stās eos sua pererant certamina animauit. Ex quo etiam patet quā fidelis dominus, & amicus sit Deus, & quā diuersus ab huius seculi Dominis, qui quidem suos, laboribus & periculis exponere sapē solent, & eos tunc cum maxime ipsorum indigent auxilio, destituunt: at pijsimus hic Dominus & in minoribus & in maioribus afflictionibus semper in medio suorum stat, neq; solum cum omnibus simul, verum etiam cum singulis, vt ipse met affirmat dicens: cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum. Versabantur sacri discipuli in magno corporis, & animæ periculo. Corporis quidem quia à Iudæis occidi metuebant: & idē domi se clausis ianuis continebant: animæ verò ob fidei imbecillitatem, & omnium maximē Diuus Thomas, qui ad tantam duritiam, & obstinationem deuenit. Animæ pericula nobis fratres charissimi maximē timenda sunt, & deploranda, si in ijs nos aliquandō videmus, vt deplorabat Dauid dicens: pericula inferni inuenerunt me: tribulationem & dolorem inueni & nomen Domini inuocaui. Et statim tanquam se in magno periculo videret (ait) o Domine, libera animam meam misericors Dominus, & iustus. Hæc sunt omnium periculorum maxima, nam si semel in infernum cadimus, nullum est remedium. Si opes amittitis non desunt remedia ad nouas acquirendas, nouæ quotidie Indiæ deteguntur, quo nauigare potestis: si famam amittitis, crasea præstare poteritis, quibus maior acquiratur. Si vitam amittitis in vniuersali resurrectione recuperabitis meliorem: & tandem quacūq; re amissa non deest remedium. At verò si anima in inferno amittatur nullum postea remedium erit: in hoc igitur periculo versatur, qui est in peccato mortali. Et vt melius huius periculi magnitudinem intelligatis, appositissimam vobis similitudinem proponam. Facite vobiscum puteum aliquem profundum ardentibus flammis plenum, dracones in eo & serpentes quā plurimos patentibus faucibus expectare eos qui illuc decident. Imaginamini ad

Psalm. 9.

Psalm. 114.

simile,

5 ad os putei capillo aliquem esse suspensum, teneri autem capillum ab alio manu sinistra qui dextra nudatum ensē tenet, vt capillum illum secet, quo secato infœlix ille in puteum casurum sese esse videt, ignis & draconum prædam. Proh quam timenda res est, dum dicitur tantum & auditur, metum incutit. Discite obsecro fratres, qui se in huiusmodi periculo videret, quos nam clamores ederet, quas lachrymas, quās preces funderet, quanto cum affectu opem sibi ferri peteret? quod si eum videre in eo periculo videretis, & cum eripere inde velletis ipse recusaret: eum verò qui manu capillum quo suspenditur tenet, verbis iniuriosis incesset, & prouocaret vt capillum secaret, quidnam diceretis? hominem esse stultum & carere iudicio, cum periculi magnitudinem non perciperet. Vtinam Deus lucem mentibus vestris hodie daret, vt periculum in quo versantur ij, qui in peccato mortali sunt hac similitudine intelligatis. Omnes credimus, secundum fidem quam profiteamur, terribilem gehennam & flammis plenam esse & crudelissimis serpentibus, idē magna dæmonum multitudine. De hoc puteo profundissimo ait Esaias. Præparata est ab heri Tophet a rege præparata profunda & dilatata, nutrimenta eius ignis & ligna multa. Flatus Domini sicut torrens sulphuris succedens eam. Scitis etiam quid dixerit Dominus cum de Ecclesiæ suæ constantialoqueretur. Portæ inferi non præualebunt aduersus eam, nō quia infernus portas habeat è ligno aut ære, sed inferni portas, hæreses vocauit & peccata, quia per hæc tanquam per portas ad inferos ingressus est, ergo tu qui in peccato mortali versaris ad os inferni itas capillo suspensus, quia vita ipsomet capillo infirmior est, quæ minimo quoque vento, aqua frigida potu, vnius coenæ superfluitate eripi potest: quid dico? eò eius infirmitas & miseria deuenit, vt interdum alterius hominis halitu corrumpi possit: nullus inueniri potest capillus ad eò tenuis, vt oris halitu secari possit: tua igitur vita frangi & secari facilius potest, quā capillus. Hic capillus (qui tua est vita) in Dei manu positus est, qui dum in peccato mortali es, iustitiæ ensē dextra tenet, vt eum secet: quia à sua iustitia suadetur, vt vitam tibi secet; & in inferni puteum deiiciat. Cogita igitur infœlix homo, & considera periculum, in quo versatis. Salus enim tua ab vno tantum capillo suspensa dependet, quod si hoc

Esai. 30.

Math. 16.

certissimum est, ut est, & tu ita esse credis, cur in tanto periculo rides, ludis, comedis, bibis, dormis, ac si fabula esset. O miser quis sic te dementavit? ò cælum & terra, ò creaturæ insensibiles, ob tantam insensibilitatē obstupescite. Sed quod peius est, cum Deus te diuinis suis inspirationibus, & ecclesiæ sue vocibus quotidie moneat, velle te ex hoc periculo extrahere, tu non modo non assentiris: sed peccata peccatis addens, eius iustitiam prouocas, ut vitæ tuæ capillum secet, & in æternas gehēnæ poenas precipitet: nullis profecto verbis huiusmodi cecitas exaggerari posse videtur. Ex his omnibus infertur, quod ipsum tantum peccati nomen nos deterrere deberet. Iam audistis colloquium quod inter Christum redemptorem nostrum, & Pilatum factū est cum interrogauit, Tu es rex Iudæorum? quid fecisti? unde es tu? quid est veritas? scitis etiam quāto perē eius vxor optauit, ut eū absolueret, & ut iusserit illi nuntiari, nihil tibi & iusto illi: multa enim passa sum hodie per visum propter eum. Sed parū his omnibus rebus motus est, sed cum redemptor noster dixit ad eum, propterea qui me tradidit tibi maius peccatum habet: statim additur, exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Statim ac dixit vide quod peccas, quamuis alij plus peccant, quamuis Romanus esset, infidelis, homo ethnicus, qui Deum nō cognoscebat, solo tamen peccati nomine extimuit, & exinde quærebat dimittere eum. Quantum igitur timorē nobis deberet incutere imaginari si hoc facio, peccabo & Deum offendam? profecto quāuis milies moriendum esset, eum offendere non deberemus. Videtis igitur quanta cum causa aiebat Dauid, pericula inferni inuenerunt me? & in his periculis versabatur D. Thomas.

Quod si causam petitis, dicam, quia nimirum, *Non erat cum eis quando venit Iesus*. O quam multa tunc amisit, quia non erat cum eis. Primum ineffabile illud gaudium amisit, quod habuerunt alij, quia gauisi sunt discipuli viso Domino. Secundo magnum illud donum, quod dedit illis dicens, pax vobis: & postea insufflauit dicens: accipite spiritum sanctum. Tertio scripturarum intelligentiam quia aperuit illis sensum, ut intelligerent scripturas: Quarto magnam illam remittendi peccata potestatem. Quorum remisistis peccata remittentur eis: ubi eos omnes episcopus consecrauit. Hæc omnia amisit quia non fuerat cum eis quādo venit Iesus. O quam salutaris est

bono

11 bonorum conuersatio & familiaritas. Carbo niger & frigidus si inter carbones accēsos iniiciatur, facile & ipse quoque accenditur: at verò carbo accensus per se solus facile extinguitur, & idē sacri doctores existimāt monasticā vitā in societate & cōmunionē solitaria esse tutiorem: quia homo peccator niger, & frigidus tanquam carbo in sancta aliqua congregatione positus facile accenditur. Iustus autem solus perse quamuis diuini amoris igne accēsus sit, facilius extinguitur. Et hoc est quod ait Ecclesiastes. *Melius est duo esse simul, quā vnū, habent enim emolumētum societatis suæ. Si vnus ceciderit ab altero fulcietur. Vt soli, quia cū ceciderit non habebit subleuantem se. Et si dormierint duo fouebuntur mutuò, vnus quomodo calefiet?* ex quo infertur, quod quē admodum qui carbonē diu inter prunas positum teneret, & nunquam accēderetur neque pruna fieret & præcipuē si assiduē quis insufflaret sed frigidus semper & niger permaneret, mirum omnino videretur: ita magna admiratione dignū est, quod religiosus diu in iustorū congregatione versetur qui sunt carbones accēsi ubi tot flatibus eū excitant, ut diuino amore incendatur & tamen frigidus semper & niger tanquam carbo permaneat. Quid obsecro, sunt bona cæterorum religiosorum exempla? quid choricantus & mentalis oratio? quid refectorij lectiones? quid redditus quibus aluntur? qui sunt Eleemosynæ ad homines virtuosos alendos legatæ? quid cæteræ omnes sanctæ ceremoniæ? quid hæc omnia, sunt nisi vehementissimi quidam flatus ut religiosus intentissima charitate incendatur? & tamen niger carbo perseuerat? Mira omnino res, quæ à propheta Ezechiele in Luciferi cōfusionem, & vituperationem dicitur his verbis: Tu Cherub extensus & protegens & posui te in monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulasti. Et postea magna cū emphasi subdit: & peccasti, & eieci te de monte sancto Dei. Magna profecto reprehensio, & confusio hæc est ut inter tot angelos sanctos infelix illa creatura peruerteretur. Sed magna etiam confusio & ignominia est hominis, qui inter iustos iniustus, inter bonos malus viuat. Quod si ut paulò antè dicebamus ille, qui à bonorū societate ad solitariam vitam secedit in periculo versatur; quanto maius erit illius periculum qui à bonis discedens cum malis coniungitur: dicitur enim, in se morientes perdunt suauitatem vnguētū. Vnguētū in sacra scriptura, quæcūque liquorē odoriferū

Aduent.

V 3

signi-

Eccles. 4.

Ezechi. 28.

Eccles. 4.

Simile.

Ioan. 18. 6.

19.

Matth. 27.

significat, quae quidem musca tantum corrumpere potest. Quo quam
 delicata sit virtus significatur. Ita enim iusti vnius bonitatem ver-
 bum aliquod negligenter dictum, minimaque occasio corrup-
 pere potest. Haec autem verba, quae initio capituli decimi ponun-
 tur optimè conueniunt cum superioribus in fine capituli noni.
 Qui in vno peccauerit multa bona perdet, id est, vna tantum
 culpa virtutis splendorem obscurat, & causam afferens addit; mu-
 sca morientes perdunt suauitatem vnguenti. Si igitur huiusmo-
 di res minima tantum homini nocent, quantum nocebit vnius
 hominis mala conuersatio, & quanto magis plurimorum homi-
 num malorum societas. obsecro vos fratres per reuerentiam Do-
 mini, vt in amicis & familiaribus eligendis cautissimi sitis. Scri-
 bens Seneca ad quemdam amicum suum ait, scribis vt te moneam
 à quibus nam cauere debeas. Non dico vt à Tigribus & Leonibus
 bus: sed vt à malis societatibus caueas. Videte quid sentiat homo
 ethnicus. Quod si dicitis, de Iob dicitur, Iob erat vir simplex & re-
 ctus. Vbi in Hebræo est cham quod significat immaculatum &
 perfectum, & idem est quod latine dicitur iustus. Cum igitur
 huiusmodi esset, de se ipso ait, frater fui draconum & socius stru-
 thionum vbi inter cætera, quae se fecisse narrat in Dei seruitium,
 vnum est socium fuisse malorum hominum, quos dracones & stru-
 thiones vocat ergo bonum est conuersari cum malis. Respondeo,
 viris perfectis rem esse licitam & meritoriam cum peccatoribus
 conuersari, vt eos conuertant: nam qui tales sunt si eam conuersa-
 tionem nocere sibi posse videt, cum iam in virtute firmiter hereat,
 facile tunc à malis recedunt. At vero qui ita perfecti non sunt
 sed adeo infirmi, vt mala eos conuersatio corrumpat: æquum
 est, vt sibi caueant neque temerè suarum virium imbecillitati
 confidant. Si castaneas integras in ignem deijcitis, statim exi-
 guo calore concepto resiliunt; at vero quae demorsæ proijciun-
 tur, quamuis igne tangantur nihil mouentur, donec carbonem
 fiunt. In hoc perfecti ab imperfectis differunt. Perfecti casta-
 nee integræ sunt, quae in igne positæ, in malorum scilicet, con-
 uersatione vt eos conuertant si vri se & peruerri sentiunt, saliant
 statim, & ab ea conuersatione recedunt: qui vero mala aliqua con-
 uersatione demorsæ sunt, nihil resistunt, sed in ea mala conuersatio-
 ne perseverant, donec carbonem fiunt. Et hoc est mysterium cur pa-
 triarcha Abraham seruo illi suo antiquo dixit, non accipies vxorem fi-
 lio

Seneca.

Iob. 1.

Iob. 30.

Simile.

Gene. 14.

17 lio meo de filiabus Chananzorū inter quos habito. Cur o sancte
 vir prohibes filio tuo, quod paucos post dies tu ipse facturus es?
 an non Cethuram ex ea terra duxisti vxorem. Respondetur
 quod sanctus hic senex in fide & amore Dei optimè fundatus
 erat, & ita ab ea vxore peruerri non timebat: imò eam meliorem
 reddere sperabat. Iuvenes verò, qui teneri adhuc in virtute sunt,
 peccati occasiones euitare debent. Haec omnia diximus, eò quod
 infidelitatis principium in D. Thoma fuit, qui non erat cum disci-
 pulis quando venit Iesus, & si infirmitatis suae remedium conse-
 quutus est, tunc fuit, cum erat vnà cum cæteris.
 Cum igitur ad locum vbi cæteri erant reuersus esset, magna
 cum lætitia dixerunt ei: *Vidimus Dominum, ille autem dixit, nisi videro in*
manibus eius fixuræ clauorum, &c. non credam. Ex quo infertur quanta
 18 fuerit clauorum magnitudo, & vulnerum, cum dicat, digitos se in
 ea & manum in latus immittere velle, & si ita non vidisset, se non
 esse crediturum. Sed falleris sancte Apostole, nam videre & credere
 vna esse in domo Dei non possunt, prius credendum tibi est, & po-
 stea videndum. Quare vbi nos legimus si non credideritis non per-
 manebitis, Septuaginta interpretes legunt, si non credideritis non
 19 intelligetis: & ita hunc locum citat D. Augustinus. Refertur Pa-
 triarcha Iacob septem annis seruisse Laban propter Rachel, quae
 pulcherrima erat, & cum eam iam vxorem ducere vellet, dedit illi
 pater in vxorem Liam dicens, non est in loco nostro consuetudo, vt mi-
 nores ante tradamus ad nuptias. De his duabus filiis ait eo loco
 sacratus textus, quod Lia erat lippis oculis, Rachel autem decora fa-
 cie & venusto aspectu. Quauis vt postea patuit, Lia fecunda erat,
 & plurimos filios pariebat: Rachel vero sterilis. Duas filias habet
 Deus, duas scilicet, Ecclesias, vnã triumphantem, quae est Rachel pul-
 chra facie & venusto aspectu, ibi enim iusti diuinam maiestatem clare
 aspiciunt. Sed sterilis est, quia ibi merendi locus non est. Altera est Ec-
 20 clesia militans, quae lippis est oculis vt Lia, quia nihil hinc rerum diui-
 narum, & spiritualium videmus: sed tantum credimus, & tamē fecun-
 da est, & plurimos parit filios, quia hinc est meritorum opportuni-
 tas. Prius Lia nubere debetis, prius in hac Ecclesia & fide viuere,
 merita quam plurima gratia & amore producetes. Tunc vero cum
 Rachel nubere poteritis Deo in celesti gloria perfruentes. Qua-
 propterea errant, qui dicunt, nisi videro non credam, imò e contra,
 vt videam in celo prius hinc credam, & nisi credidero non videbo.

Gene. 25.

Isai. 7.

Gene. 29.

Habac. 3

Et post dies octo venit Iesus & stetit in medio eorum. Mira res est, quo
 20 ties Dominus in medio inuentus est. In præsepio pastores eum
 in medio animalium inuenerunt, ut ait Habacuc iuxta septuaginta
 interpretes. In medio duorum animalium cognosceris. Inuenit eum
 sanctissima eius mater in medio doctorum, in cruce etiã in me-
 dio duorum latronum erat. Ut nimirum extrema nos fugere do-
 ceret, & cum nos in poenitentia cruce ponemus, semper in medio
 consistentes eitemus extrema. Duo enim latrones, duo extrema
 sunt, latro manus sinistra est, cum quis omnia animæ furatur,
 ut corpori tradat. cum tempus omne, vires omnes & opes in cor-
 poris utilitatem infumit, nulla animæ habita ratione. Latro ve-
 rò dexteræ manus est, omnia corpori auferre, & animæ tradere,
 cum omnia in res sanctas & spirituales infumere volumus, corpo-
 ris necessitatibus oblitus, manus dexteræ latro vocatur, quia hoc sem-
 per recta intentione fit, quamuis sine prudentia, & ideo latro vo-
 catur & malus est, ut alter. Cum igitur in poenitentia cruce positi
 sumus in medio consistere debemus utraq; extrema fugientes,
 ut nimirum corpori ita satisfaciamus, ut animam non obliuif-
 camur, & è contra. Et hoc est stare in medio.

Simile.

Deinde dixit Thomæ: infer digitum tuum huc & asser manum tuam, & mitte in la-
 tus meum. Benedicta sit hæc ineffabilis Dei charitas. Cum mater
 filium suum frigere videt, solet eius manus pectoris sui calore foue-
 re dicens, mitte huc fili manus tuas, ut caleant. O Christe, vite
 reparator, suavissimè animarum amator, qui tanquam piissima ma-
 ter videns filium tuum Thomam in amore & in fide frigidum, petis
 ab eo manus ut eas sanctissimi lateris tui calore foueas dicens,
 veni huc fili mi Thomam, hic te calefacere poteris, asser manum
 tuam, & mitte in latus meum. O quam verè adimpletum tunc est
 quod dixit Dauid, abyssus abyssum inuocat in voce cataractarum
 tuarum. Abyssus Dei misericordia vocatur, quia est infinita, ho-
 minum misericordia finita est, & statim deficit. Si illatam vobis
 iniuriam ignoscitis importunis amicorum precibus, statim dicitis,
 hanc tantum non aliam ignoscã si iterum me irritat dabit poenas om-
 nium simul. O quam breuis misericordia statim tangit solam. At Dei
 misericordia abyssus est, quæ solo caret & fundo. Nam quamuis ho-
 mines eum sæpè offendant, nunquam tamè ignoscendo defatigatur
 & si se ut decet, disponunt, eodem amore & voluntate nihil eum
 peccatum ignoscit, ut primum. Vocatur etiã peccator Abyssus, quia
 Abyf-

Psalm. 41.

23 Abyssus in alio sensu rem obscuram significat: & præterea rem
 profundam, ex qua difficilis est exitus, peccator autem non so-
 lum in tenebris versatur, sed in profundissimo loco, ex quo ne-
 mo eum præter Deum potest extrahere. In culpæ scilicet, statu,
 versabatur. D. Thomas in abysso sine villo fundamēto, quia fi-
 de carebat, quæ (ut ait D. Paulus.) Sperandarum rerum est substā-
 Hebra. 11.
 tia, id est, fundamentum: omnia amiserat, nihil iam ei reliquum erat.
 Nam cum quis mortaliter peccans, gratiam amittit, remanet
 tamen illi fides, & spes: at vero fide amissa, quæ est virtutum theolo-
 galium fundamentum, nihil præterea superest quod amitti pos-
 sit, cataractæ in vno sensu significant viscera, & ita cum dicitur, Ca-
 Gene. 7.
 taractæ cæli apertæ sunt, significat quod videbatur hominum opi-
 Strabo.
 nione cæli viscera aperiri. Strabo in ultimo suæ cosmographiæ li-
 bro significare, ait, concavitates quasdam, & locos præcipites & abru-
 24 ros, ut concavitates illæ, in quas aqua Nili confluit. Quare conue-
 nientissimè Christi redemptoris nostri vulnera cataractæ voca-
 ri possunt, id est, cauernæ, quibus infinitæ pietatis & clementiæ
 flumen retentum est: ut inde in plures confluentes diuisum creden-
 tium corda irrigaret. Dicimus ergo, quod abyssus abyssum inuo-
 cat in voce cataractarum uarum, id est, abyssus misericordiæ Iesu
 Christi filij Dei vocat miseriam abyssum, qui erat D. Thomas, in
 voce quæ ex piissimis visceribus exibat, & præterea sanctissimor-
 um suorum vulnerum vocibus. Quia hæc eadem vulnera clama-
 bant aliquo modo, ut infidelis ille discipulus gloriosissimæ re-
 surrectionis mysterium crederet: sed & hodie clamant, ut ijs ad sa-
 lute[m] nostram uti velimus, neq; nouus est hic loquendi modus.
 25 Nam & D. Paulus ait, Accessistis ad sanguinis asperionem me-
 Hebra. 12.
 lius loquentem, quam Abel. Morbo quis aliquo laborat, & ut
 conualescat, (aiunt medici) patriæ suæ aërem maxime salutarem
 Simile.
 futurum esse. Eia peccatores, qui periculoso peccati morbo labo-
 ratis, patria vestra Iesus Christus est saluator mundi: eò vos san-
 ctissima eius vulnera vocant dicentes, huc, huc ad patriam vestram
 accurrite, hic remedium, & salutem inuenietis, quid igitur statui-
 tis, vultis ne san non? Illuminet corda vestra Deus, ut efficaciter,
 quod hic vobis dico, præstare possitis.

Accessit D. Thomas & sanctam humanitatem videns, credi-
 dit diuinitatem, & dixit, Dominus meus & Deus meus. Qui aurum
 explorare volunt, & cuius nam valoris sit scire, lapide quodam
 Simile.
 V 5 illud

Luc. 2.

illud tangunt, post octo natalis dies Christus redemptor noster, 26
gladio lapideo tactus fuit, quo circumcisus est, & ita exploratus
est verum esse hominem, post octo resurrectionis dies [Diole este
discipulo orro toque, cocandole.] obstinationis suæ lapide: & quamuis
carnem tetigit, veruntamen Deum esse cognouit. Et quoniã nos
talem credimus & fatemur, nihil iam reliquum est, nisi vt prom-
pte ei pareamus, vt suam nobis gratiam cõcedat, qua acquiritur
gloria ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius. Amen.

In eodem festo sancti Tho- mæ Apostoli

CONCIO QVARTA.

*Thomas autem vnus de duodecim, qui dicitur Didymus
non erat cum eis quando venit Iesus, &c. Ioan. 20.*

V. M. Dominus discipulis suis post gloriosissimam
eius resurrectionem apparuit, vt eos consolaretur,
D. Thomas non erat cum illis negotio fortasse ali-
quo occupatus. Quam ob causam, neque Dominum
cum cæteris vidit, & mox in tantæ infidelitatis miseriam lap-
sus est. Plurima damna hominibus euenire solent ex huiusmo-
di negotijs temporalibus. De quodam refertur, qui ad nuptias
ire recusauit, vt iret ad negotiationem suam, quo magna Chri-
stianorum pars significatur, quæ si condemnatur, est, quia nimis
secularibus negotijs occupantur. Ideo Diuus Paulus discipulo
suo Timotheo, aiebat. Labora sicut bonus miles Christi Iesu: ne
mo militans Deo implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat
cui se probauit. Hinc intelligetis causam cur vna ex præcipuis ap-
paritionibus, qua Dominus discipulos suos, maxime post re-
surrectionem consolatus est, qua dedit eis Spiritum sanctum,
episcopos eos consecrauit, & alia præterea singularia contulit be-
neficia fuit, cum ianuis clausis domi se continerent, vt id doceret
quod qui à mundi strepitu remoti in secreto aliquo loco Deo va-
cant,

Matt. 22.

2. Timot. 2.

3 cant, hi particularia à Deo beneficia accipiunt. In vitis sanctorū
patrum de venerabili illo Abbate Arsenio legitur, quod cum à
Deo magno cum affectu peteret, Domine, quid faciam? Cæle-
stē vocem audiuit dicentem, fuge, tace, & quiesce, id est, fuge ho-
minum conuersationes, silentium serua, & ne cures secularibus
negotijs perturbari. Ex tribus inimicis, quos habemus, mundus
tantum nos deserit fugientes: caro & diabolus etiam nos fugien-
tes persequuntur: & ideò qui mundum fugit liber ab eius inidijs
remanet, & quietè viuere potest. Et vt intelligatis, quantum no-
ceat inquietudo: audite quid dicat Propheta Hieremias. Hæc di-
xit Dominus populo huic, qui dilexit mouere pedes suos, & non
4 quieuit & Domino non placuit; nunc recordabitur iniquitatum
eorum, & visitabit peccata eorum, & dixit Dominus ad me, No-
li orare pro populo isto in bonum, cum ieiunauerint, non exau-
diam preces eorum, & si obtulerint holocaustomata, & victimas
non suscipiam. Magnum ne videtur malū inquietudo, quæ Deū
ad tantam indignationem prouocat? Ait sponsa, surgam & cir-
cuibo ciuitatem, per vicos & plateas quæram, quem diligit ani-
ma mea: quæsiui illum, & non inueni, inuenerunt me vigiles, qui
custodiunt ciuitatem. Num quem diligit anima mea vidistis? &
nihil ab ijs de eo scire potuit: imò percusserunt me (inquit) & vul-
nerauerunt me, tulerunt pallium meum custodes murorum.
Quod si sponsa per plateas ciuitatis & vicos errans, sponsum suū
inuenire non potuit: sed vulnerata, percussa, & munda redijt, quid
tibi accidet, ò homo inquiete & dissolute, qui per urbem vagaris?
non vt sponsum inuenias, sed vt ociosus deambules, vt species,
vt desideres, vt in sexcentas vanitates effundaris? Qualem do-
mum te rediturum existimas? magnū fuit illud manus Moysis
mysterium, quam cum leprosam in sinum misisset, protulit in-
star niuis. Quo significatur quod optimum ad euitanda mala re-
medium est clausura, qua animæ lepra curatur. Ideo Diuus Pau-
lus ait. Rogamus vos fratres vt operam detis, vt quieti sitis, & vt
vestrum negotium agatis. Et postea dixerat. Rogamus autē vos
fratres, corripite inquietos. Et in secunda quam ad eosdem scri-
psit epistola. Denūtiamus (inquit) vobis fratres in nomine Dñi
nostri Iesu Christi: vt subtrahatis vos ab omni fratre ambulante
inordinate, & non secundum traditionem, quam acceperunt à no-
bis. Ipsi enim scitis quæ admodū oporteat imitari nos quoniã nõ
inquieti.

Hier. 14.

Canti. 3.

Canti. 5.

Exod. 4.

1. Thessa. 4.

2. Thessa. 3.

inquieti fuimus inter vos. O Deus quanti detrimēti esse debet in quietudo quandoquidē toties iubet Apostolos: vt inquietos fugiant, & corripiant: & quietudinē, quā in se, & in socijs viderant imitentur. Quis igitur hæc audiens non studebit post hac præceptum illud cæleste seruare, fuge, tace, & quiesce? Fœlix ille qui Hericij industria vtitur, qui cum venatores & canes sentit, ore & pedibus contractis in globi formam conuoluitur, & ita cū nihil canes præter aculeos inueniant delusi remanent: eodem modo qui sese ad intimā cordis suæ partem contrahunt demones facile superant, qui ita eos munitos inueniūt vt nocere non possint.

Reuerfus D. Thomas audiuit, quid nam ceteri discipuli vidissent, sed plus peccauit respondens, quā peccauerat discedens. Et vt magis propriè loquar, & veriùs: ita respondit, quia ita discesserat. *Nisi videro (inquit) in manibus eius fixuram clauorum, &c. non credam.* Credite fratres plurimum de Deo, & de mundo scire non posse, nam qui plus de mundo, minus de Deo sciunt, & è contra. Ex quo sequitur, quòd homines, qui sancta exercitia intermittunt, vt mundanis rebus implicentur, non solum in virtute non progrediuntur, sed retrocedunt. Nam si citharæodus biduum citharam pulsare cessans, mox manum impeditā sibi habere quodammodo videtur, & ad munus suum tardiorē, & idem in ceteris omnibus artibus contingit, quantò magis hoc in spirituali musica continget, quæ magnam assiduitatem & exercitationem requirit? Discedit Apostolus à cæterorum societate, qui de Iesu Christo, & eius mysterijs agebant, quisnam eius discessio finis esse poterat? *Nisi videro non credam.* Quid Arabs, quid infidelis dicere potuisset, qui nullum tot miraculorum, quæ Dominus fecerat vidisset, & eorum authoritatis & sanctitatis, qui hoc asserabant, nullam cognitionem habuisset? Optime hic manifestatur quod dixit propheta Baruch, *Disce vbi sit prudentia, vbi sit intellectus, vt scias simul vbi sit lumen oculorum, & pax.* Et addit statim: qui nam sint ij, qui non inueniunt eam, & ex ijs ait esse filios Agar, qui exquisierunt prudentiam, quæ de terra est negotiatores terræ & Theman. Vbi significatur quod homines terræ negotijs dediti rebus diuinis idonei non sunt: sed facile in errores labuntur. Nam quemadmodū naturalis hominis cognitio, vt homo est, paulatim ætate perficitur: ita vt cū iam vir perfectus est, perfectior etiā sit naturalis rerū cognitio: ita hominis

Simile.

Simile.

Baruch. 3.

Simile.

6 (vt Christianus est) cognitio paulatim perficitur. Quæ quidem similitudo D. Pauli est, dicentis: cum essem paruulus loquebar vt paruulus, sapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus, quando autem factus sum vir euacuauit quæ erant paruuli. Nunc cognosco ex parte; tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum: vbi fatetur. D. Paulus, quòd in hac vita homines sanctis exercitationibus in Dei cognitione proficiunt, donec in cælū ascendant, vbi vnusquisque cognoscet Deū sicut & cognitus est. Quæ verba non significant, quòd Deum ita quisque cognoscat, vt à Deo cognitus est, vt D. Augustinus declarat, sed quòd cognitio certa erit & clara. Per oculorum aspectū Dominus e quum suum cognoscat & equus cognoscat Dominum: sed præstat Domini cognitio equi cognitioni, ita Deus cognoscat vt Deus, & homo cognoscat vt homo. Quare hæc Dei cognitio diuinorum mysteriorum spiritualibus exercitijs conseruatur & augetur, si autem ea homo intermittit, & terræ se negotijs immiscet remanet quodammodo tanquam bestia, ita vt facillimè huiusmodi deliramenta dicere possit, qualia hic discipulus dixit his verbis, *Nisi videro, &c. & mittam manum meam in latus eius non credam.* Videte audaciam: nescis, o Thoma cuius latus illud sit, & quanta reuerentia dignum? Ita ne manus illuc immittere vis? Credite fratres nullos esse homines audaciores, neque qui minori cum timore & reuerentia res sacras tractent, quam homines peccatores, qui iustorum habent circumstantias. Nam qui valde mali sunt & publicè mali, res diuinas tangere non audent, & magno cum timore eas tractant, boni eodem modo: illi verò qui non sunt adeò mali quamuis in peccato sint, quia Apostoli sibi esse & Ecclesiastici videntur, ad res diuinas irreuerenter accedunt. Malus Ecclesiasticus quia sancti statum sibi habere videtur, minus quā ceteri res sacras veneratur. O impudentiam diabolicam. D. Hieronymus in quadam epistola de seipso ait, Cum iratus fuero, aut me nocturnum phantasma deluserit, basilicas martyrum intrare non audeo, ita animo & corpore contremisco. O Deus, quanto vir iustus timore res sanctas reuerentibus, tu verò infelix sacrilege quanta cum impudentia ad diuina sacramenta accedis, non somnio & phantasmate delusus: sed actiualibus immunditijs sordidus: equidem existimo vnum hoc esse ex tuæ reprobationis signis. Terrorem incutit, timor, reuerentia & puritas illa, qua in veteri

1. Cor. 13.

D. Aug.
Simile.

Hierony.

Daniel. 14. Daniel in lacum Leonum, quid faceret? unde ô vir sanctissime, cum lacus undiq; clausus sit opem expectas? sed diuinum auxilium etiam ianuis clausis sperandum est: & ita missus est à diuina prouidentia Angelus qui Habacuc capillis abreptum eo portaret, vt cibo quem messoribus suis gestabat, Danielis vires reficeret. Fugiebat David Saul & eò deuenit, vt dicat sacra scriptura Saul & viri eius in modum coronæ cingebant David & viros eius. Cùmq; in tanto periculo versaretur David & mortem iam expectaret, tunc cum minus cogitabat nuntius venit ad Saul dicens, festina & veni, quoniam infuderunt se Philistijm super terram. Reuersus est ergo Saul desitens persequi David. Videtis igitur vt sæpe ianuis clausis insperatum Dei auxilium adueniat: & idè fratres nunquam diffidere debetis, quamuis confidentiæ virtus difficilis admodum est. Pauci enim sunt, qui in periculo & necessitate positi in solo Dei auxilio spem habeant collocatam. Ascendit Loth de Segor, & mansit in monte: duæ quoque filia eius cum eo, timuerat enim manere in Segor, & mansit in spelunca ipse & duæ filia eius. Quamuis elegisset sibi Loth Segor, vt ibi tutior esset, & promississet ei angelus, tutè ibi manere posse, timuit tamen, & plus in montis altitudine quàm in angeli promissis confidit, vt videatis quàm difficile sit plus in Dei promissis, quàm in humanis auxilijs confidere. Non igitur existimare debemus, hanc virtutem nostris viribus acquiri posse, sed à Deo maximo cum affectu petendam esse.

Cùm igitur intrasset Iesus ianuis clausis, vt discipuli huius necessitati succurreret & sanctissima eius vulnera tetigisset clamare coepit, *Dominus meus, & Deus meus.* Quid hoc est ô Dñe? à Magdalena, quæ tantum te amabat, tangi recusas, cui dixisti, noli me tangere. Ab hoc verò incredulo & latus, & manus contrectari, & palpari permittis? respòdeo, quod medicina seruata est infirmo, & vulnere tactus vulnerato. Magdalena iubet nè tangat, vt plus mereat: Thomæ iubet vt tangat, vt ab infirmitate sua curetur. O admirabilem vulnerum virtutè, & ô beatos illos, qui eam semper noctu diuq; habent ob oculos, qui assiduè sacris his carnalibus os admotum habent, ex quibus caelestis dulcedo potatur. O foelices columbas, quæ in his petrae foraminibus idest Christo crucifixo nidum suum & habitationem efficiunt. O foelices illos qui diuinam hanc prædam iaculari sciunt, quæ nunc

ita

21 ita quiescit, vt ictu expectare videatur. Duo sunt venationis genera, vnū cursus cum scilicet, leporem tam diu currendo defatigamus, donec assequamur: aliud venationis genus est iaculi, cum scilicet, feram dum stat, & quiescit iaculo confodimus antequam Deus homo fieret, cursu assequendus erat, & plurimum quidè ijs currendum erat, qui eum assequi optabant. Quare pauci nisi canes optimi, & in cursu velocissimi essent, eum assequi poterant: sed postquam homo factus est iaculi iam venatio est: ita se posuit: vt, [*à pie quedo.*] vnusquisq; iaculari possit. Videte quã [*à pie quedo.*] eum D. Thomas tetigerit. Nos etiam nunc eum in sanctissimo illo altaris sacramento, ita quiescentem habemus: vt sine villo labore ad eum possimus accedere. Priscis temporibus tam pauci eum assequuti sunt, vt tempore Noe plures in terra iusti non essent, quam ipse & eius familia: tempore vero Abrahã fortasse non multo plures: nunc verò, ita se præda apposuit, vt eam assequi plures possint, & quotidie assequantur. Eia igitur fratres amoris sagitis ex voluntatis vestrae arcu emissis caelestè hanc prædam iaculamini, vt eam hinc per gratiam capientes, ea perfruamur in gloria, ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius, Amen.

IN DIE NATI- vitat̃ Domini

CONCIO PRIMA.

Exijt edictum à Cesare Augusto, vt describeretur vniuersus orbis, &c. LUC. 2.

Odierna festiuitas, & altissimum quod in ea celebratur mysterium non tam lingua, quàm cordis affectu celebranda est. A Deo enim petere debemus, vt cum tantum nobis beneficium largiri dignatus sit, eius cognitionem, & sensum denegare nolit, nè simus eius liberalitati ingrati, quid tot à Deo dona accepisse proficiet.

Aduent.

X

ciet

ciet nisi ea nos accepisse intelligimus nihil profecto nisi ut tanquam ingrati merito accusari possimus. O diem felicissimum in quo Deus homo factus apparuit. Hunc diem vidit in spiritu Dauid, & læticia plenus cum eam in se continere non posset, creaturas omnes inuocare coepit, ut vna Dominum, pro tam singulari beneficio, laudarent. Et ita clamat, Latetur cæli & exultet terra, commoueat mare, & plenitudo eius gaudebit, caetera & omnia, que in eis sunt. Et ad quid erit os sancte propheta, tam vniuersalis omnium & immoderata læticia? Responder ipsemet, exultabunt a facie Domini, quia venit, cum dixisset, Cantate Domino canticum novum, causam addit, dicens, quia mirabilia fecit. Notum fecit Dominus salutare suum, in conspectu gentium reuelavit iustitiam suam, recordatus est misericordiam suam, & veritatis suæ domui Israël. Per antonomasiam & singularitatem, quādam hoc opus misericordiam Dei appellat, & ita hoc beneficium a Deo petierat his verbis, Misericordia tua, qui saluos facis sperantes in te. Quasi diceret, ex illa misericordiarum tuarum, & innumerabilium gratiarum multitudine, misericordia, o pater misericordiarum, id est, exprime, extrahere. [Como per aliquantulum] Ex omnibus vnā, quæ ceteras omnes, excedat, misericordiam vnā, in qua omnes tuæ misericordie, tanquam in episcopo indulse sint: quæ erit hominē te fieri, ut pro homine patiaris. Hoc etiā opus Diuus Paulus per singularitatem quādam gratiam Dei vocauit dicens, apparuit gratia Dei. Gratiam vocat, quia Deus hodie mundo graciosus apparuit. Quod elegantissima illa similitudine, significauit Dauid, dicens: tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Sponsus ē thalamo lætus egreditur, animi lætitiā vultus hilaritate ostentans. Alioquin sit tristis esset, existimarent omnes minimē sibi placere sponsam. Ut igitur sanctus propheta denotaret maximum gaudium, quod sponsus Iesus Christus cepit ex nuptiis & nouo matrimonio, quod inter diuinitatē & humanitatē factū est: cōparat eū sponso egredienti de thalamo. Quia gratiofo & hilari vultu egredi solet. Vocatur etiā Dei gratia absolute, ut significetur, fuisse hoc beneficiū sola Dei gratia factū, quia in hominibus nullū esse potuit meritū, propter quod tanto munere digni essent. Pura Dei liberalitas fuit & gratia: ut videns homo eius in nos amoris magnitudinē, suauissimis eius vinculis vinculus remaneret. Elephas nobilissimum est animal: ita ut cete

Psalm. 95.

Psalm. 97.

Psalm. 16.

Titu. 2.

Psalm. 18.

Simile.

ris omnibus animalibus instinctu naturali præstet, & qui irrationalē eum esse ignoraret, existimare posset, aliquā in eo rationalē scintillam inesse. Præstat etiam viribus, ita ut capi a venatoribus sine hac cautela non possit. Nam cum bellua sit vasta & grauis si semel cadit surgere non potest, quia iuncturis caret, & ideo ut somnum noctu capiat non humi projicitur, ut cætera animalia solent: sed stans, arbori alicui innititur. Observant igitur venatores arbores quibus inniti solet Elephas, quas ferra in trunco ita secant, ut partes paululum inter se coherentes remaneant: & ita cum inniti arbori putat elephas, vnā cum arbore prosternitur, & cum surgere nulla ratione possit, accurrit tunc venator, tanquam doleat ob eius casum, & ei, qui belluam prostrauit, irascatur. Et ita manibus & humeris subleuat, donec per se elephas stare possit.

Qui cum tantū homini se debere videat, ob allatum auxiliū, eum tanquā agnus mansuetissimus sequitur, quasi nulla alia ratione gratias illi pro accepto beneficio persolvere possit. Omnia beluæ gratitudo, o magna hominum confusio, qui a bestiis se in hac virtute superari sinūt. Similivsus est Deus artificio, qui cū hominem prostratū videret eo quod vetitæ arbori inniti voluisset: ita ut proprijs viribus surgere nulla ratione posset: tantæ miserie cōpaciens, eum fortissimo amplexus amore a culpæ lapsu subleuauit, ut homo tanquam animal gratum tanto deinctus beneficio eum sequatur, & amet. Sed, o immanitas, o crudelitas! non dicā, ferina sed humana quandoquidem bestia nos humanitate superant. Sequitur elephas benefactorem suum, homo stat, neq; tam singulare beneficium agnoscit. Quid dicā stat? imo fugit, & terga vertit, precari igitur Deum debemus omnes fratres charissimi, ut mentes nostras illustret, & tanti beneficii cognitionē det, ex qua gratitudo consequatur, & amor. Et ut gratitudo quoq; nos ad hūius beneficii considerationem incitet, non aliter erit de eo hic non nulla afferre. Quamuis ut verū fatear, tot ac tantā vndiq; occurrunt mysteria, ut vnde exordiri debeam, prorsus ignorem.

Cum plurima vasa ex auro summo eum artificio elaborata, exponuntur vendenda, diligenter prius considerandum est, quod nam ex his omnibus eligi debeat, nā saepe accidit, ut vnum quodque per se in exemptionē alliciat, ut quod sibi optimū videatur, & pulchrius statuere nesciat: ut eriat omnia pecunia, quam habet, non sufficit, ut vnum eligat, electio non occurrit, & ita secun-

Simile

X 2 ipse

Ephes. 3.

ipse sic loquitur. Si hoc emo, illud relinquere dolet, si illud emo, hoc si ne dolore relinquere non potest: sed tandem vnum vel plura ex ijs eligit quauis cetera relinquere doleat. Magnus ille mercator, de quo ait D. Paulus. Deus autē, qui diues est in misericordia plurima hodie vasa in Bethlehem exponit, quorum vnumquodq; per se adeo preciosum, adeo pulchrū tanti artificij est, vt quod nam eligere debeam prorsus ignorem, Vnaqueq; circumstantia, tot est plena mysterijs: vnumquodq; mysteriū tam suauē tam gratum, tanto amore plenum, vt de quo primum agere debeam dubitem. Si cælum, lunam, & stellas intueor, noua luce fulgere videntur: si aërem spectro, Seraphinum ubiq; choros audio: Angelos huc illuc volitantes video, & tanquā niuis globos ē cælo descendere, vt Deum suum ē virgine natū adorēt. Si ad mōtes oculos conuerto pastores video muneribus oneratos festināter descendere, vt primū omnium, redēptorem suum venerentur. Si Bethlehē spectro omnibus totius orbis ciuitatibus nobiliorem & ditioem factā video: si stabulum contēplor, Salomonis templo beatius iudico: si præsepe aspicio, obstupeo, animalium mensam regis gloriæ thronū factā considerans. Si oculos in nato infanti defigo hinc ab angelis adorari video: inde tremētem frigore, & suis lachrymis madefactum animaduerto. Si matrem obseruo, quid dicam nescio, virginē eam videns & matrem: & matrē Dei in stabulo peperisse. O diuitiæ ineffabiles! o thesauri cælestes, o vasa preciosissima! vt omnia emam pecuniam nō habeo quia de omnibus his mysterijs agere non possum, sed quis posset? non angelorum linguæ, nō omnium sæculorum tempora, sufficerent: diuino tamen inspirante fauore de his nōnulla dicere aggrediamur.

Ait igitur sanctum Euangelium, *Exijt edictum à Cesare Augusto.* Permisit Deus, vt hic tyrannus ita superbiret & edictum hoc per vniuersum orbē diuulgari iuberet, vt scilicet, occasio esset benedictissimę virginis proficiscendi Bethlehē. Neque hoc mirum videri debet, nam & diabolis quoque vitur Deus, tanquam prouidentia suæ ministris. Quare cū oratis & Deo seruire velle dicitis nolite indifferēter seruitiū dicere, nā quauis mali sitis seruire Deo potestis, quare petere ab eo debetis, vt suā vobis gratiā largiri velit: vt scilicet, ei seruire possitis, eo seruitij genere, q̄ gratū illi fit, & vobis meritoriū. Nam alioquin creaturę omnes quauis ma-

Psalm. 118.

le sint, Deo seruiūt: & in hoc sensu accipiēda sunt verba illa Dauid

Quoniam

11 Quoniam omnia seruiunt tibi: vt hic Imperator quauis tyrānus seruijt hac in re Deo, qui permisit, vt hoc tēpore, superbū hoc edictum ferret, vt huius itineris occasio esset: & ita eius filius maiori cū labore & paupertate nasceretur. Mirū profectō est quot artificia Deus excogitet, vt seruis suis labores accumulet, vt maioris inde meriti sumatur occasio. Quam vere dixit D. Paulus. Omnia vestra sunt, siue Paulus, siue Apollo, siue Cephas, siue mūdus, siue vita, siue mors, siue præsentia, siue futura: & addere potuisset, siue Cæsar, siue Roma, omnia vestra sunt, vos autem Christi, id est, si mittit apostolos, si mittit infirmitates, si mittit persecutiones omnia fiūt, vt perfectiores sitis Iesu Christi imitatores. Idē significat illud Osee. Et erit in die illa, exaudiā (dicit Dñs) & exaudiā cælos. & illi exaudiēt terrā, & terra exaudiet triticum & vinū & oleū: & hæc exaudient Israel, & seminabo eā mihi in terrā, & miserabor eius. Attendite vt omnia illius addicta seruitio sint, cui Deus benefacere vult, sed plurimū notādum est, quod cū Dauid hoc ipsum peccatū cōmiserit, imō non ita graue, vt hoc Cæsaris Augusti, qui auaritiæ & lucri siti incēsus tributū sibi ab omnibus solui iussit: nihilominus tamē peccatū Dauid statim peste punitum est, Augusti verò peccatum tunc impunitū remansit: vt grauius gehēnæ flammis puniretur. Vere igitur ait D. Paulus: Quos diligit Deus, corrigit & flagellat omnem filium, quem recipit. Iubeat Deus homo, qui maledixerit Deo suo portabit peccatum suum, & qui blasphemauerit nomen Domini morte moriatur, lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi. Quia de re Origenes ait, res admirabilis est hæc, quod eum, qui tam graue peccatum committebat, vt est maledicere Deo suo, non iuberet puniri, eum verò qui blasphemaret nomē Domini, quod leuius peccatum esse poterat, lapidibus obrui vellet. Nimirum quia leuius peccatum hic punitur, ne in alia vita puniatur, grauioris vero peccati poena in aliā vitam reseruatur. Et idē melius fuit Dauid hic puniri, quā Cæsari impunitum remanere, vt post mortem poenis puniretur æternis. Gratias igitur dilectissimi agite Deo, cū post peccatū in hac vita vos punit. Signū enim est nolere vos maiori punire supplicio. Et ita læto libētīq; animo subite labores vt vobis propurgatorio sint. Ait D. Paulus de peccatore quodā, qui grauisimū crimen cōmiserat. Ego quidem absens corpore præsens autē spiritu, iā iudicauī, &c. tradere huiusmodi

1. Cor. 3.

Osee. 2.

1. Reg. 24.

Hebra. 12.

Leui. 24.

Orige. hom.

14. in Leui.

1. ad Cor. 5.

Aduent.

X 3

homi-

hominem Sathanæ in interitum carnis. Cur hoc, ô sancte Apô-
stole: ipse statim declarat dicens, vt spiritus saluus sit in die Do-
mini nostri Iesu Christi. Hæc est mortis temporalis vtilitas, hoc
etiam Machabæorum vnus intellexit, qui crudelissimo illi tyrã
no Antiocho dixit. Nos propter nos ipsos hæc patimur peccan-
tes in Deũ nostrum: tu autem nè existimes tibi impunè futurum,
quòd contra Deum pugnare tentaueris. O rem timendam homi-
nes videre peccatis oneratos: prospere tamen & foeliciter diuitif-
sime viuere. Signum est reprobationis, vt è cõtra vitæ huius sup-
plicia prædestinationis interdum sunt signa, & præcipuè cū pa-
tienter ea ferri videmus, & ijs mores corrigi deprauatos. Per He-
remiam dixit Deus, Dolore & flagello castigaberis Hierusalem,
vti nè abscedat anima mea abs te. O verba amore plena, foeli-
ces aures quæ ea audire meruerunt. At è contra attende verborũ
rigorẽ D. Pauli. Quis enim filius quem nõ corrigit pater? quòd
si extra disciplinam estis adulteri & non filij estis. Nolite igitur
fratres posthac peccatorũ foelicitati, qua in hac vita perfrun-
tur inuidere. Miseratione enim potius quàm inuidia digni sunt.

Ait præterea sanctũ Euangeliũ, *Hæc descriptio prima facta est à præ-
sede Syria Cyrino.* Nunquã tyrannis superbiæ, & avaritiæ suæ mini-
stri defuerũt, qui quod tyrãnicè & iniuste iubent, diligentissimè
præstãt. Vix iusserat Dauid duci suo Ioab, vt vbi fortissimũ ef-
set præliũ Vriam collocaret, & ibi eum desereret, vt percussus in-
teriret: cū statim iniqua iussu Ioab exequutus est. O vos infœli-
ces! qui peccatis vestris nõ cõtenti, iniustitiæ etiã alienæ instrumẽ-
ta esse vultis, sed vtrũq; simul æternis pœnis punietur, & iussores,
& executores iisdem flãmibus pœnas dabunt, & ita existimo, quòd
quemadmodum potentes plurimos in hac vita comites, & secta-
tores habere solent: ita & in alia vita plurimos habebunt pœna-
rum comites, qui maioris tormenti causa erunt. Quamobrẽ ma-
ture cauendum est, ne, scilicet, maiores iniqua imperent: minores
verò si iniqua imperãt nõ pareant, vt serui Saul fecisse dicitur.
Quibus cum rex ille crudelissimus imperasset, conuertimini, &
interfucite sacerdotes Dñi, nã manus eorum cū Dauid est: nolue-
rũt extẽdere manus suas in sacerdotes Dñi: ita faciendũ est, diui-
næ volũtati repugnari nõ debet, vt hominum appetitui satisfiat.
Ascendit autem & Ioseph cum Maria desponsata sibi vxore prægnante.
Cõsiderate dilectissimi hoc sanctissimæ virginis iter: vt discedit:

vt proficiscitur: quid cogitet, qui sint itineris socij. Nam si Dauid
tanta cum solẽnitare arcã Domini reducebat quot nam Angelo-
rũ choros cœlestem hanc Reginã comitatos esse existimatis? quo
nam gaudio quanta cū reuerentia custodiã illam, in qua corpus
Dñi continebatur, venerabatur? quã benedicta terra illa remane-
bat, quæ digna erat à sanctissimis illis pedibus calcari? O qui tunc
Domina mea ramis te & vestibus excipere potuisset! ô qui me-
ruisset itineris lapides, quacunq; trãsibas, oculis tollere. O cœlorũ
imperatrix quòd nunc procul à patria proficisceris? ceteræ mulie-
res prægnantes, si absunt, ad patriã redeunt: neque solum tantum
domi suæ se continent, sed parentes vocant, & fratres: vt omnes
partus tẽpore adsint. Tu verò prægnãs à patria, à cognatis & af-
finibus procul discedis, pedestris, pauper, vnus tantum viri mu-
nita præsidio. Quid hoc est? quo progredieris virgo prudentissi-
ma? Si cū prudentissima sit, hoc facit proculdubio diuino spiri-
tu ducta facit, vt Dei filius humanatus ipsomet natalis sui die pe-
grinus esse inciperet. Cū igitur Bethlehem vnã cum viro suo
Ioseph peruenisset, cū gens esset plurima charitas verò exigua
cū diuersorium diu diligenter quæsiuissent, non inuenerunt.
O munde munde, iam Deum tuum reijcere incipis, qui ad te tan-
to cū amore venit. Non ita fecit Dauid cum hoc ipso in loco hoc
ipsum mysteriũ in vmbra & figura præuidens, ante arcam testa-
menti salutauit. Neque enim verissimile est, grauissimum illum
Regem tũc tanta cum lætitiã saltasse, eam tantũ ob causam, quia
arca urbem Bethlehem ingrederetur. Nam antea sapius arcam
viderat, neque vlla tantæ lætitiæ signa dederat: mysterium igitur
fuit, eò quòd intelligebat, illac sacratissimã virginem esse aliquã
do transituram, cuius visceribus verbum diuinum humanatum
contineretur: & ita quasi arcæ illud iter in Bethlehem nouæ
huius arcæ typus, & figura esset: diuino spiritu inflammatum
& venturi Messia amore correptus, qui per has portas virgi-
nali ventre inclusus in Bethlehem ingressurus erat, in eius ve-
nerationem magna cum lætitiã, & hilaritate saltauit. Sed quid
obsecro, fecisset si tunc cum sanctissima virgo ingressa est, ad-
fuisset? Eia Christiani, erit nè aliquis, qui pauperem, & pe-
grinam virginem domi suæ velit excipere? O quam vere di-
ci illud potest, vulpes foueas habet, & volucres cœli nidos, filius
autem hominis non habet vbi reclinet caput suum. O cœlestis

Simile.

Isai. 66.

avis, quæ nido cares, neque auicula sacratissima mater tua locum²³ habet, ubi te reclinare possit, cum ex eius purissimo ventre exhibis. Construite dilectissimi in cordibus vestris nidum, ubi requiescere possit. Et quonam modo faciendus sit discite ab auibus, quæ interiores nidi partes rebus mollioribus, & suauioribus sternunt, ut sunt plumæ, fanum, paleæ. Foris autem spinis eum, sentibus, & asperioribus rebus muniunt. Ita & vobis faciendum est. Sit in intimo cordis mansuetudo, benignitas, amor, modestia, & patientia, foris autem cilicij & vestis asperitas, ieiunium, abstinentia & disciplina. Et ita eritis tanquam nidi, ut in vobis caelestis hæc avis nasci, & requiescere possit. Sed heu, heu, quot hoc lachrymis deplorandum esset. Omnia nostra externa mollia sunt interna vero aspera: vestes lintæ & sericæ: cibi preciosi & delicati, corpus nitidum, mundum, omnibus delicijs affluens: in corde²⁴ verò spinæ & sentes, auaritiæ, iracundiæ, cogitationes turpes, tot denique deprauati affectus, ut Dominus in eo quiescere nullo modo possit. Tollite, tollite fratres per reuerentiam huius piissimi Iesu, qui in animis vestris nasciturus aduenit: tollite has spinas & impedimenta, quia diuinus hic Dominus in humilibus tantum & quietis habitare se ait. Et ita ubi nos legimus. Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu alij legunt, super quem requiescit spiritus meus, nisi super humilem & quietum.

Cum igitur sanctissima virgo locum in diuersorio non inueniret: & appropinquaret iam nox, magna cum patientia & spiritali gaudio ad porticum quendam semidirutum, in quo erat præsepium confugit. Nam cum ait D. Lucas, non erat ei locus²⁵ in diuersorio. Significat præsepium illud extra diuersorium fuisse. Nam si in eo fuisset, dixisset, reclinauit eum in præsepio, quia non erat alius locus in diuersorio. Sedebat itaq; in stabulo virgo sanctissima partus horam expectans: quæ tãdẽ circa noctis mediũ aduenit hora illa tantopere desiderata, hora omnibus horis perfectior & nobilior. Sentire iam cœpit virgo partum appropinquare, non doloribus, ut cæteræ mulieres, sed diuina quadã suauitate, & amore quodam interno, quo viscera liquefieri sibi quodammodo videbantur. Quisnam virgo sanctissima explicare posset, quæ nam scintilla tunc e corde exiiebant? Quibus nam coloribus virginalis facies decorabatur? Sol ille iustitiæ qui exte-

nasci-

²³ nasciturus erat, te quasi aurorã candidissimis splendoribus illustrabat. Equidem existimo quod tenerrimum illud beatæ virginis corpus vehementissimas illas impressiones ferre nullo modo potuisset, nisi ille ipse qui eam illuminabat & incēdebat diuinæ suæ lucis radijs, miraculosè interiùs eam sustentasset. Motes & petræ sicut cera fluxerunt à facie Domini. Et delicatissima virginis caro resistere potuisset, tot ac tantis repleta gaudijs? *Peperit filium suum vnigenitum, & pannis eum inuoluit, & reclinauit eum in præsepio.* O vitæ reparator Christe, ô animarum amor suauissime quid de te dicam? attonitus hæreo, nec vndè exordiar scio. Vbi Domine imperatorum pompa? nihil præter miseriam & paupertatem video. Vbi parietes regij cubiculi serico & auro vestiti? nihil nisi aranearum telas aspicio. Vbi lectus preciosus? nihil nisi fennum durissimis impositum lapidibus cerno. Vbi caminus ubi ignis? nihil nisi gelu & hyemem video, quo membra tua tenella torquentur. O rex gloriæ, ut te sine gloria video. O caelestium diuitiarum hæres, ô beatorum gloria quonam mundum amore prosequeris, ut te ipsum ita oderis, & contempseris? quid nam ô Domine non facies? quid non intentabis, quandoquidem neque nascens cunam, neq; moriens lectum, neq; viuens domum, neq; mortuus sepulchrum habes? cur obsecro Deus meus non in meridie potius nasci voluisti? non enim desuisset, qui sanctissimæ tuæ matri rebus necessarijs succurreret. Cur noctu nasceris inexpectatus? qui tam bonum opus factururus aduenit, cur fugit lucem? nam qui malè agit odit lucem. In omnibus, scilicet, rebus esse aliquid voluit laboris in tempore & in loco.

²⁵ *Et reclinauit eum in præsepio quia non erat ei locus in diuersorio.* Notate quod ait ei, significans quod alijs erat locus non ei. Quod vaticinium quodammodo fuit eius, quod in mundo euenturum erat: nostra enim corda, tanquam publicæ diuersoria, omnia peccatorum genera recipiunt: soli Deo locus non est. Oingratitude diabolica, ut creatura creatorem suum non agnoscat. Verba illa reclinauit eum in præsepio, nostram superbiam, nostras delicias & voluptates confundunt. Et veram humilitatem, verum rerum humanarum contemptum docent. Ingressus Ionas Niniuem clamat. Adhuc quadraginta dies & Niniue saluetur. Rex ut Dei iram placet e regio throno surgit, & preciosas vestes deponens induit sacco, & cinere caput aspergit, & omnes Regis exemplum

Psalm. 96.

Ioan. 3.

X 5

imita-

Ier. 3.

2. Reg. 15.

Psal. 74.

Hierem. 2.

Luc. 16.

imitati sunt. Clamabat Dei iustitia, pereat homo propter peccatum. Surgit cæli rex è throno regio, vt æterni patris irâ placet, carnis nostræ sacco indutus in præsepio iacet. Cur ô homines eum non imitamini. Cû Dauid irâ Absalonis nudis pedibus per môtis lat^o aufugeret, sua deplorans peccata, & diuinę iustitię flagellũ illud esse existimans: omnes etiam eum sequebantur deplorantes operato similiter capite. Dicite, obsecro dilectissimi, si quis ex eorũ numero tunc equitare voluisset maxima cum lætitiã & p̄opa, quis eum non appellasset insanum? si igitur angelorum rex se, non propter propria peccata, vt Dauid, sed propter tua ita humiliatur: cur tu vilissime vermis ita surperbis? eia fratres ad infantis Iesu vagitus excitamini. Satis iam satis hucusque dormiuimus. Satis iam mundo viximus. Satis carni obtemperauimus, tempus iam est vt aliquid temporis magno huic Deo detur, qui nos ad eius amorem tot allicere voluit artificijs. Audite suis vos lachrymis vocantem. Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra. Si hodie eum præ frigore plorare auditis, & sanctissimam matrem filij nuditatem suspirãtem, emollite vestra ista corda rã dura, vnusquisq; & filij, & matris vocibus respondeat, nolite obdurare corda vestra, ait Dauid. Perite ab eo vt ex tot lachrymis quas plorando effundit, vnã saltem det, quæ non vestra tantũ peccata, sed mundum vniuersum lauare poterit. Induite vos sacco, regem vestrum vilissimis pannis inuolutum videntes. *Et pannis eum inuoluit.* O quanta est vestium inter Christianos abusus, & quot inde peccata nascuntur. Cûm quereretur Deus de populo Hebræo inter alia hæc ait. In alis tuis inuentus est sanguis animarum pauperum & innocentium. Vbi in Hebræo est in veste præciosa. Hebræi enim vestibus utebãtur longis, quã uõ ora, simbrijs ornabãtur, & simbrias illas, & superfluitates, alas appellat. Quasi dicat, tua ornãmẽta, tuę superfluitates (quę sunt alę, quibus ad infernũ volas) pauperum sanguine facta sunt, vel quia pauperibus sanguinẽ aufers, id est, pecuniã, qua alendi erant, vel quia rãtum in preciosas vestes infumis, vt pauperum necessitatibus mederi non possis. Hoc enim est sanguinẽ auferre pauperũ, & illis quę debemus, nõ præstare & suppeditate. Hæc fuit illius diuitis epulonis condẽnatio, cuius me ninit Lucas. Nã inter ceteras causas hæc affertur, quod induebatur purpura & abyssõ Lazarũ autem fame peire timebat. Quod si hoc in Hebræis ita reprehendebatur;

2 gatur; quantõ magis in Christianis reprehendendum erit, quorum vita Iesu Christi imitatio esse debet? Prædixit Dauid eorum minimum perfectionẽ & sanctitatem, qui in lege gratiæ viuere debebant dicens, Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Iustitia ante eum ambulabit, & ponet in viã gressus suos. Tunc dedit Dominus benignitatem, cû in stabulo homo factus apparuit. Quare ait Diuus Paulus apparuit benignitas & humanitas saluatoris nostri Dei, non ex operibus iustitię, quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam. Ait præterea quod terra, quæ erat sterilis, id est, genus humanum, data erat fructum vitæ æternæ. Et iustitia quæ exulabat, tunc inceptura erat, ponere in viã gressus suos, & tanquam iam libera & ab exilio reuerfa per mundum vagari multorum iustorum exercitatione, qui iustẽ viuere incipient. Quæ quidem propheta quamuis in pluribus iustis adimpleta est, qui in hac gratiæ lege fuerunt & sunt: nihilominus tamen seuerissima nobis reprehensio est, in ea enim quales esse deberemus, & quanta cum iustitia viuere admonemur. Quid igitur fiet si Hebræis prophanores sumus, & iustitiam longiũs quã ipsi eiecimus? quonã supplicio existimatis, tantam ingratitude esse puniendam.

Et reclinauit eũ in præsepio. Hoc diuina prouidentia factũ est, vt doceret illũ, verũ animarũ nostrarũ cibũ esse. Cetera omnia, nõ cibis sed cibi foraniũ sunt. Quẽadmodũ qui dormiẽs comedere se somniat, varia & optima ciborũ genera, & dũ in maiori delectatione versatur, pulsari audit ianuã, & ieiunus excitatur è somno: ita fratres nobis cõtingit, qui ad hæc mũdi mēsam omni voluptatũ genere refertã sedemus, & cum maior est edẽdi suauitas, pulsabit mors ianuã & qui nũc dormimus, ieiuni excitabimur, famẽ passuri eternã. Et ita dixit Dauid de malis, Famẽ patietur, vt canes. En igitur verus animarum cibus Iesus Christus, Dei filius, qui replet in bonis desideriu tuũ. Nõ intelligũt hoc Deus meus miserabiles Adẽ filij, qui ceci mundi sectãtur ineptias: tu Dñe, qui verus es doctor, eos hoc doce. Docebo (inquit ille) reclinent me in præsepio, & inde docebo. Imaginamini igitur, fratres è præsepio ita vos alloqui: vester ego cibus sum, ô homines non honor, non pecunia, nõ voluptas, nõ vltio. Ego sum panis viuus, qui de cælo de

Psal. 84.

Ad Tit. 3.

Simile.

Psal. 58.

Ioan. 6.

Simile.

de

defatigatum domum ingreditur, & à nemine ductum, recta se in præsepium confert: quasi dicat, hic meus est cibus mea fames satienda est: ita & tu homo bestiae similis ad sanctum illud præsepium accurre, Ipsa te animalia bruta, quæ ibi tanta cum ueneratione iacere inuenies; quid facere debeas docebunt. Qui præsepium duritiam dedignatus non est, cordis tui duritiam non dedignabitur. Qui bestiarum societatem non abhorruit; te etiam quauis bestialis non abhorrebit sed è bestia hominem te rationalem efficiet. Qui in stabulo nasci uoluit, te peccatorum stabulum, & sterquilinum non reijciat; si te eum offendisse poenitebit. O animæ peccatrices, ut vos his omnibus rebus animat, ut ad eum accedere audeatis. Accedite igitur per ueram poenitentiam & eum singulari amore amplectimini. Studete posthac in magna puritate uiuere, memores fratres uos esse Iesu Christi, & eiusdem naturæ socios, quam in uobis ipsis fædere peccatis scelus esset impudentissimum. Huius naturæ uiolatoribus minatur Deus per Esaiam dicens: Omnis uolenta prædatio cum tumultu, & uestimentum mixtum sanguine erit in combustionem & cibus ignis. Et huius uolentis causam assignans, addit, paruulus enim natus est nobis, & filius datus est nobis. O uerba seuerissima, ut illis in quos hæc iustitia exercenda est. Sententia hæc est, studeat unusquisque carnem suam puram, & mundam conseruare: quandoquidem uerbum caro factum est. Secus enim, sciat, quod eum æternus ignis expectat, quo non solum eius anima, uerum etiam eius caro comburetur in æternum in eius iniuriæ poenam. quam sanctissimæ carni uerbo diuino unitæ facit. Vestimentum mixtum sanguine est caro peccatorum sordibus fædata, quæ animæ uolentis est: uolenta uero prædatio cum tumultu est anima tentatum impetu superata. Quisquis igitur uel in animam prauis desiderijs uictus est, uel in carne malis operibus sordidus, sciat ignis cibum futurum esse. Quis igitur post hæc eam in se ipso naturam uiolare & fædere audebit, quam unigenitus Dei filius suæ naturæ uniendo sublimauit? Deus eam supra choros angelorum collocauit: tu uero eam bestiis similem facis? sit, sit posthac saltim unusquisque purus, quandoquidem Deus hominis amore se fecit hominem; & ita in hac puritate uiuentibus suam uobis gratiam Deus largietur, qua aquiritur gloria. Ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius, Amen.

In eo-

Esa. 9.

Ioan. 1.

In eodem die Natiuitatis Dñi

CONCIO SECUNDA.

Exijt edictum à Cæsare Augusto, ut describeretur uniuersus orbis, &c. Luca. 2.

Sire uos æquum est dilectissimi, quod omnium festiuitatum dies, omnia diuina officia, omnes Ecclesie sanctæ ceremonie, idè institutæ sunt, ut harum rerum, memoria & exercitatione in diuinæ bonitatis contemplatione occupemur: & ex ea in diuini amoris cognitionem deueniamus, quo incensi eius amplitudinem, & magnificentiam laudemus. Supremi illi spiritus, qui corpore carent non egent rebus corporeis & uisibilibus, ut per eas Dei amore incendantur: & cum assidue laudent, ut faciunt. Nos uero, qui corpore constat & anima huiusmodi festiuitates tanto cum apparatu celebramus, ut ex rebus corporalibus ad spirituales excitemur cogitationes, & inde ad laudes Deo & hymnos magna cum lætitia decantandos incitemur. Et ita ait Dauid, Cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquie cogitationum diè festum agent tibi. Quia diuinorum beneficiorum consideratio, ita fidelium animas diuino accendit amore, ut uix se continere possint: quin eorum datorem laudent. Ut ipsemet Dauid exaggerat dicens, confiteantur tibi Domine omnia opera tua, & sancti tui benedicant tibi. Vbi significat, quod ipsamet Dei opera Deum laudant, & homines monent, ut Deo suo benedicant. Hæc sunt piæ reliquie, quæ in anima remanent admirationis, scilicet, gratitudinis & amoris affectus, quibus reliquijs festum Deo agitur. Possè autem ita festos dies celebrare illius Domini donum est, qui mysteria, quæ in his diebus celebrantur, operari potuit. Solus ille, qui tanta in nos beneficia contulit, eorum quoque piæ affectum dare potest: ut affirmat D. Paulus dicens. Nos autem, non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum, qui ex Deo est, ut sciamus, quæ à Deo data sunt nobis. Quia ex eodem fonte beneficia, & eorum cognitio manat. Hoc donum sanctus Dauid à Deo acceperat, qui hunc diem in spiritu, contemplationis lætitia plenus clamabat. omnes inquit, ut unam secum laudes Deo & hymnos pro tanto beneficio canerent, dicens. Cantate

Psalm. 75.

Psalm. 146.

1. cor. 2.

Psalm. 49.

can-

1. psalm. 97.

Gen. 4.
Gene. 6.

Ioan. 13.
Psa. 136.

Domino canticum nouum, quia mirabilia fecit. Notū fecit omnibus salutare futū. Canticū nouum postulat, non vetus. Superbia canticum vetus est & antiquum, quod Lucifer in caelo canere cepit. Inuidia canticū vetus est, quod initio mundi cecinit Cain. Luxuria canticū vetus est, quia ipso ferè mundi primordio, omnis caro corruerat viam suam: cantate igitur canticum nouum. Concordia & amor proximorū canticum nouum est, humilitas, mundi contemptus, & castitas, cantica noua sunt. Tum quia animam renouant, tum quia homines ea canere non solebant. Ideò dixit Dominus mandatum nouum do vobis. Neque solum lingua propheta sanctus Deū nos laudare voluit: verū etiam ait: omnes gentes plaudite manibus, iubilate Deo in voce exultationis. Plaudite manibus, Eleemosynis, scilicet, pauperū inopie succurredo: plaudite manibus, corpora vestra castigando, nē caro & sensus rationi repugnet. Et ita posterior pars, iubilate Deo in voce exultationis priorem declarat. Quia iubilum est cordis gaudium quoddam, quod explicari non potest. Et ideò plauditur manibus, vt explicari aliqua ratione possit. Eodem modo fratres interiorum animi letitiam, quam in hac festiuitate vnusquisque verum percipiet, non solum lingua: verū etiam manibus, id est, bonorum operum exercitatione declarare debet. Et quantum verum sit, hos omnes spirituales affectus dona esse spiritus sancti: nobis tamen aliquid faciendum est, vt ea impetremus, non solum precibus à diuino spiritu ea postulando, verū etiam cor reimplatione & consideratione ea assidue ruminando. Et vt facilius hoc fiat sæpè de his agere & loqui debemus. Verū mysteria adeò sublimia sunt, vt obmutescat lingua, & intellectus tam humanus quam angelicus obstupeat.

1. ad Tim. 2.

Ioan. 1.

Quare Diuus Paulus ait, Manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne. Quod vt exaggeraret Diuus Ioannes, priusquam diceret, verbum caro factum est: diuini huius verbi magnitudinem retulit dicēs. In principio erat verbum, id est, in æternitate erat verbum, quod est æterna quedam Dei notitia: vel in principio erat verbum, id est, in patre ab æterno erat filius. Et verbum erat apud Deum. Vbi diuinarum personarū distinctio denotatur, quia verbum apud seipsum esse non potest, ergò, si æternaliter erat apud patrem, æternaliter erat, & erat distinctio inter eum & patrem. Et cum

cum dixisset hoc verbū illustrissimi esse & antiquissimi generis, quia vt quis bonus sit, satis non est, genitum esse ē bonis parentibus nisi ipse per se bonus sit, ideo addit statim, & Deus erat verbum. Quasi diceret: non solum filius boni patris est, sed Deus est vt pater, bonus vt ipse met pater infinitus & omni potens vt pater. Laudes eius prosequens ait. Omnia per ipsum facta sunt. Et tandem cum plurimas diuini huius verbi excellentias narrasset, concludit, Et verbum caro factū est. Non ait, verbum factum est homo, sed caro vt maiore denotaret humiliationē. Quid magis infimū carne? quid sublimus verbo in rebus spiritualibus quantumcunq; vultis ascendite ab angelis ad archangelos, ab archangelis ad thronos, & ad Seraphines, quos quamuis praestantissimæ sint naturæ, infinite tamen verbum excedit. In rebus temporalibus quantumcunq; vultis descendite nihil infirmius, nihil corruptibilius inuenietis carne. Hæc altitudo se ad hanc humilitatem nostra causa demisit. Homo spiritu & corpore constat: quo ad spiritum, creaturis omnibus spiritualibus minor est: quo ad corpus omnibus creaturis corporalibus aliquo modo minor est, quo ad spiritū angelos habet superiores, quo ad corpus ipsas etiā plantas aliquo modo superiores habet, quæ vitam habent vegetatiuam puræ potentia, & nullum animal est pluribus miseris subiectū, quā corpus humanum. Nihilominus tamen Deus humanā naturā accipere dignatus est. Quod vt significaret Diuus Paulus dixit. Nusquam angelos apprehendit sed semen Abraham. Non ait assumpsit sed apprehendit, quia quod curendo assequimur apprehendere dicimus, & quia Deus infinito amoris cursu currens hominem, qui ab eo infinita perfectiōnis distantia fugiebat assequutus est, ideò ait apprehendit semen Abraham.

Hebr. 2.

Hebr. 13.

Simile.

Concludens D. Ioannes ait, & vidimus gloriam eius gloriam quasi vni geniti à patre. Vbi illud quasi, nō diminutionem, sed identitatem significat. Vt cum D. Paulus de prelatiis dixit, ipsi enim per uigilant, quasi rationem pro animabus reddituri. Vbi illud, quasi, nō denotat diminutionem, sed quod verè rationem reddentū sunt. Quemadmodum, cum rex viliem aliquā magna cum pompa ingreditur; interrogat quis quomodo ingressus est: respondet alter, quasi rex. Ita hoc loco, vidimus gloriam eius significat, vidimus pompam, qua hunc mundū ingressus est. Quænam prophetarum pompa per quinque annorū millia antequam naceretur

pre-

Philip. 2.

precessit? quanta angelorum multitudo eum nascentem adorat? reges à remotissimis orbis terrarum partibus adueniunt. Noua in celo stella emicat, Simeon & Anna prophetizant. Hec gloria fuit quasi unigeniti à patre. Verumtamen ineffabilis fuit Dei humiliatio humana carnem accipere, quod exinanire D. Paulus appellat dicens. Qui cum in forma Dei esset non rapinam arbitratum est, esse se equalē Deo; sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in forma Dei, id est, cum esset essentia Deus. Notate autem plurimum verbum illud semetipsum exinaniuit. Nam si angelum, aut Seraphim humiliasset, ut Seraphim simul & homo fuisset, & natus in presepio esset (quod ut theologi affirmant fieri potuisset) tantam nobis admirationem non pareret. Sed ut semetipsum ita Deus humiliare, & exinanire uoluerit: hoc est quod stuporem parit. Addit formam serui accipiens. Ita seruus factus est, ut statim nobis seruire inceperit. Quis seruus est, qui quamuis seruus nascatur, ante decimum aut duodecimum annum seruiat? sed tu o clementissime Iesu vix natus nobis seruire uoluisti: nec duodecimum ætatis annum expectasti. O me seruus, o meus frater, o meus magister, o meus Redemptor, quid essem, quid scire scire te? Arabs essem, rusticus essem, tu me illuminasti, tu me virtutes omnes docuisti. Quæ cum ita sint, non ideo tamen ob mysteriorum altitudinem silendum omnino est: sed nonnulla dicere æquum erit, quæ animo & cogitatione volutare possitis.

Gal. 4.

Ait igitur sanctum Euangelium. Exiit edictum à Cesare Augusto. Nascitur tunc uoluit, cum uniuersus orbis tyrannica lege describebatur, & se quoque, legi non necessitate, sed uoluntate subiecit: ut nos ab æterna liberaret captiuitate. Ut ait D. Paulus, ubi uenit plenitudo temporis, misit Deus filium suum, factum ex muliere, factum sub lege: ut eos, qui sub lege erant redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus. Cum ait factum ex muliere, puritatem & uirginitatem, qua conceptus est denotat. Quod etiam, multo antea significauerat Deus per prophetam Oseam dicens, ero quasi ros, & Israel germinabit sicut liliū. Israel uocat sanctissimam uirginem matrem suam, quia fuit totius Israel quasi flos. Quemadmodum eos, qui ciuitatis gubernationi prestant appellare solemus, [La ciudad] quia sunt [La flor] la nata de la ciudad. Hec (inquit) uirgo Israelitica pariet, ut parit liliū rorem. Vidistis ne liliū rore perfusum: cuius guttis tanquam preciosis margaritis decoratur: ita ut neque, madefiat liliū neque, colorem & candorem suum amittat. Plante uero aura decidit ros, & liliū

Ose. 14.

Simile.

13 & liliū ita siccum reliquit, ac si nunquam rorem habuisset. Eodem modo Dei filius in purissimis matris suæ uisceribus erat, tanquam ros & gemma orientalis. Sanctissima uero Virgo tanquam rosa uel liliū, quæ caelestem illum rorem habens; non ideo tamen uirginitatis suæ florem & candorem amisit: tempore autem diuina prouidentia constituto caelestis Spiritus sancti aura spirauit, quæ sua uirtute & operatione rorem è lilio deiecit, cum nimirum filium suum unigenitum peperit, remanens tanquam liliū excusso rore, tam integra, tam pura, ac si nunquam peperisset. Certissimum est plurimum differre lucem, quam Sol generat, & eam quam generat ignis: illa enim à Sole manat sine rei ullius corruptione. Ab igne uero egredi non potest, nisi illud unde exit, corrumpat. Christus Dei filius, ut

14 Diuus Ioannes ait: Erat lux uera, quæ illuminat omnem hominem. Genita hæc lux fuit quo ad naturam humanam solis, qui est Spiritus sanctus, operatione & uirtute, & ideo eadem uirtute è purissima matre, sine ulla corruptione egressa est. Nos uero cum ignis concupiscentiæ uirtute generati simus: cum ad huius uitæ lucem egredimur, tanquam lux ignis egredimur, matres nostras unde egredimur corrumpendo. Hanc igitur integritatem declarat Diuus Paulus dicens: Factum ex muliere.

Ioan. 1. e.

Simile.

Ait præterea, & factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret. Quemadmodum si Princeps aliquis nobilissimus pauperis alicuius qui uinctus carcere detineretur, libertatem peteret, & ut eam facilius impetraret, unam cum eo in carcere uiuere uellet, neque inde exire donec illi liber traderetur, dicens: Serui, afferite huc cibum, nunquam hinc discedam, quin mecum unam hunc uinctum extraham: ita Dei filius legi se & tributo subiecit, ut nos à legis & tributi infernalis subiectione liberaret. Hinc intelligetis magnum quoddam sacrae Scripturae mysterium, quæ de mundi salute loquens sapienter eam non mundi, sed Dei salutem appellat. Et ita dixit Iacob: Salutare tuum expectabo Domine, Et Dauid: Exultabo in salutari tuo, & salutare tuum da nobis. Et Isaias: Viderunt omnes fines terræ salutare Dei nostri. Et Simeon: Viderunt oculi mei salutare tuum. Et Dauid: Ut liberentur dilecti tui, saluum fac dextera tua, id est, filium tuum. Nunquam sine in dicendi facerem, si

Gene. 49.

Psalm. 9.

Isai. 52.

Luc. 2.

Psalm. 59.

Aduent.

Y

omnes

Domini loquutum est. Quæ verba referens D. Ioannes Baptista retulit secundum septuaginta interpretationem dicens: Et videbit omnes caro salutare Dei. Vtraq; tamen translatio eandem rem significat: quãuis hæc posterior clariùs hoc, quod dicimus, significare videatur. O pijsime Iesu! ô Angelorum gloria! quas tibi gratias pro tam immenso beneficio agemus? quibus te laudibus efferent homines, quos tua gratia quasi in aliam naturam commutasti? grauissimum carnis pondus recipere non recusasti, vt nostram efficeres leuiorem. Nam quamuis caro tua sanctissima culpæ onera non habuit: pœnas tamen omnes, quæ culpa carent, recepit. Considerate, si Deus nunc alicui Angelorum imperaret, vt humanam carnem indueret, carnis molestias & affectus experiretur, quàm molestum illi esset huic parere imperio. Quid si iuberet, vt ea seuisissima tormenta mortem & crucem, & cætera omnia pateretur, quæ Dei filius nostra causa passus est?

Et factum est, cum essent ibi, impleti sunt dies vt pareret & peperit filium suum primogenitum. Vocat primogenitum, quia neque antea, neque postea alium peperit. Nam in sacra Scriptura ille vocatur primogenitus, qui primum natus est, quamuis nullus præcessit. Vt patet ex illo Numerorum, vbi ait Dominus: Quicquid primum erumpit è vulua cunctæ carnis, quam efferunt Domino, siue ex hominibus, siue de pecoribus fuerit tui iuris erit: ita (duntaxat) vt pro hominis primogenito pretiũ accipias. Vbi definit Deus, quid sit primogenitus, dicens: Quicquid primum erumpit è vulua. Cum Deus omnes primogenitos occidit iussit, dicitur. Neque erat domus in qua non iaceret defunctus. Num fortè vnaquæq; domus plures habebat filios? minimè. Imò plura imæ vnum tantum habebant, & tamen primogenitum vocat & vt primogenitus occisus est.

Et pannis eũ inuoluit. O humana superbia quomodo hæc audiens nõ confundere? iacet rerũ omnium creator Deus homo factus, pannis vilibus inuolutus, homo verò vilissimus terræ vermis maria nauigat, terras pererrat, vt pretiosis vestibus induatur: & noua quotidie eorũ genera excogitat. In libro Iob dicitur: Si habes brachiũ sicut Deus, & voce simili tonas, circunda tibi decorem, & in sublime erigere; & esto gloriosus; & speciosis induere vestibus.

Vbi

25 Vbi denotat preciosas vestes Deo, nõ peccatori cõuenire. Quod si Deus cū Deus sit, vilibus tamen induitur vestibus: quanto magis tu, qui peccator es, hæc ornamenta deponere, & cinere & cilicio tegi deberes? Postquam Hebræi vitulum illum aureum adorauerant, iussit Deus Moysi: vt iuberet illis; iam nunc deponere ornatum tuum, vt sciam, quid faciam, tibi. Et ait Textus sacratus statim: Deposuerunt ergo filij Israel ornatum suum. Et hoc fecerunt, vt Deum placarent: nam ornamenta ad vanitatem potius & prophānitatem, quàm ad pœnitentiam prouocāt. Et ita quia Dei filius nascebatur, vt peccatorum nostrorum pœnitentiam faceret, & æterni Patris iram placaret: idè se pœnitentiæ vestibus induit. Tu verò infœlix homo peccatis plenus cum te humiliare deberes: ita te ornas, vt templi potius imago videaris & idolum, quàm homo. Propheta Habacuc dixit: Ecce iste cooperatus est auro & argento, & omnis spiritus, non est in visceribus eius. Quod verissimè de ijs, qui preciosis vestibus ornati incedunt, dici potest. Nam quo maiora habent ornamenta, minorem habent spiritum Dei: & ita tanquam statuae sunt & Idola.

26 *Et reclinavit eum in præsepio.* O admirabilis Dei humilitas! sed admirabilior aliquo modo hominum superbia, qui post tantæ humilitatis exemplum ita superbiunt. Magnam parit admirationem, videre Deum ipsum vsque ad puluerem demissum, in præsepio reclinatum ante asini pedes, inter bouis cornua. Sed plus aliquomodo admirationis parere debet, dum videmus puluerem & terram supra cælum extollere se velle superbia, tantæ humilitatis habentis exemplum. Dixit Angelus ad Iacob:

27 Nequaquam Iacob appellabitur nomen tuum; sed Israel, quoniam si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines præualebis? Hoc ipsum argumentum de Christi Redemptoris nostri humilitate fieri potest. Quia si contra æterni patris iram fortis fuit, ita vt eam placare potuerit, contra homines magis præualebit. Quomodo igitur humanam superbiam superare non potuit? Cur tam superbi remanent homines, achi nupquam Dei filius se humiliasset, vt ijs humilitatis præberet exemplum? O corda lapidea, quin ipsis etiam lapidibus duriora, quæ tales ictus non sentiunt. Quintus Curtius refert, quod cum Alexander Persiam debellabat, tanta misis copia decidit, vt milites pedestres incedere non auderent: quod cum videret, Alexander,

Aduent,

Y 3

xander,

Luc. 3.

Nume. 18.

Exod. 12.

Iob. 40.

Exod. 33.

Habac. 2.

Gene. 32.

Quintus Curtius li. 5

Luce. 14.
2. Reg. 11.

Gene. 45.

Alexander, ex equo descendit, & per niuem pedestris incedere coepit, quem statim familiares & domestici sequuti sunt; mox duces, & tandem omnis exercitus. O homines regem vestrum humi iacentem videris, cur eum non sequimini? praesepium, stabulum, panni, nuditas, frigus, humilitas; omnia clamant illud Lucae: Si quis non renuntiauerit omnibus, quae possidet, non potest meus esse discipulus. Cum vocasset Dauid ab exercitu seruum suum Uriam; cum ea quae ad bellum pertinebant, interrogasset, dormire eum iussit domi suae; & quiescere; noluit optimus miles proficisci in domum suam, sed dormiuit ante portam domus Regiae. Cumque interrogaretur a Dauid cur hoc fecisset, respondit: arca Dei & Israel habitant in papilionibus, & ego ingrediar domum meam, vt comedam, & bibam? Per salutem tuam non faciam rem hanc. Vt in a. h. hoc ipsum Christiani dicerent: Dei filius humanatus, & sanctissima Virgo eius mater in stabulo habitant, ego vero comedam domi meae, bibam, dormiam, delicijs omnibus affluam? nullo modo hoc faciam. Sed heu, heu contrarium omnino hodie fit, ita, vt huiusmodi festiuitates non aliam ob causam institutae videantur, quam vt voluptatibus, vanis prophanisque rebus vacemus. Nihil de mysterijs, quae celebrantur cogitantes praeter paucos quosdam, qui Spiritu sancto pleni festos dies (vt decet) celebrare sciunt. Cum Ioseph fratres suos agnouit non potuit se ultra cohibere, multis coram adstantibus: vnde praecipit, vt egrederentur cuncti foras & nullus interesset alienus agnitioni mutuae. Et cum egressi essent Aegyptij leuauit vocem suam cum fletu, quam audierunt Aegyptij, dicens: Ego sum Ioseph frater vester, nolite paucere. Haec omnia verba, quibus sanctus Ioseph fratres suos consolabatur, quamuis Aegyptij, qui foris stabant, eorum sonum audirent; soli tamen fratres intelligebant magna sua cum voluptate & gaudio. Idem prorsus hodie accidit, in his enim festiuitatibus sanctissimus Ioseph Iesus Christus, se veris suis fratribus manifestat, qui intus cum eo loquuntur in amoris cubiculo, vbi eos suauissimis verbis deosculatur & amplectitur. At vero Aegyptij, qui sunt peccatores extra manebant, non audiunt nisi voces & verborum sonum, nihil nisi externa intelligunt. Natiuitas est, festus est dies, edamus, bibamus, laetemur vna cum amicis nostris, ornemus corpora nostra

31. *stra vestibulis: notos & familiares nostros visitemus: his rebus exterioribus suas festiuitates celebrant, tanquam Aegyptij sonum tantum verborum audiunt; interiori autem sensum non intelligunt, quid, scilicet, festus dies, quid Natiuitas, & eius celebratio significet. O dulcissime Ioseph, o dulcissime Iesu, o suauissime filiorum Adae amator, o verè & fidelissime hominum frater. Rogamus te ob tuam clementiam, vt te nobis interiori manifestes, vt intelligamus, quae nam sit festiuitatum medulla, neque vocibus tantum & verbis, vt Aegyptij contenti simus: vt ea puritate, sanctitate, & gratitudine viuamus, quam tempus, & tot beneficia requirunt. Et vt intelligatis fratres, quid a nobis hoc tempus requirat. Notate quod ait Isaias de eo loquens, in die illa cantabitur Canticum illud.*

32. *Aperite portas, & ingredietur gens iusta custodiens veritatem: sive vt alij verterunt, seruas pactum: quibus verbis significat sanctus Propheta, quod portae (quas Dauid sibi aperiri postulabat) dicens: Aperite mihi portas iustitiae, & ingressus in eas confitebor Domino, clausae erant, & veniente filio Dei apertae fuerunt, quibus gens iusta ingressura erat; & gentem iustam Christianos appellat. Propheta Daniel etiam praedixit in aduentu huius dulcissimi Domini peccatum ei sciendum esse, dicens: Et finem accipiat peccatum, & adducatur iustitia sempiterna. Et certè has prophetias bene considerando, & eas cum nostrorum temporum corruptis moribus conferendo; equidem existimo antiquis prophetias fuisse, nobis autem maximae ignominiae causam esse. His namque rebus, non quales sumus, sed quales esse debemus, declaratur; cum tot beneficia, & tale exemplum a Iesu Christo, Dei filio acceperimus. Isaias etiam praedixit nullos hoc tempore lupos, nullos vrsos, siue leones, aut serpentes futuro esse: sed omnes agnorum mansuetudinem imituros esse. Quae prophetae non dubito quin in principio Ecclesiae praecipue impletae fuerint. Nunc autem pro dolor, quibus nam verbis id dicam, ignoro. Dicitu Domine meus his hominibus, vt tantorum criminum grauitatem intelligant. O quot leones tyranni, quot lupi voraces, quot canes detractores, quot vrsi turpes, quotque venenosae serpentes malitiae & inuidiae veneno sunt hodie in sancta Dei Ecclesia. Quod autem Gentiles sicut bestiae viuant, mirum non est:*

Psalm. 26.

Psalm. 117.

Dan. 9.

Esai. 11. 6.

65.

at Christianos tali lege & præceptore mutatos esse in bestias, hoc admirationem parit. Obsecro, igitur vos dilectissimi vt tempus & legem, in qua viuitis, spectetis: nouo enim spiritu & amore viuendum nunc est: vt gratia hic ornati perueniatis tandem ad gloriam: ad quam nos perducatur Iesus Mariae filius, Amen.

In eodem die Natiuitatis

Domini

CONCIO TERTIA.

Reclinauit eum in præsepio, quia non erat ei locus in diuersorio, &c. LUC. 2.

Quatuor ob causas olim homines de Deo conque- rebantur. Primum quòd ea, qua voluissent facili- tate eum inuenire non poterat. Et ita Dauid ait: Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus? Plo- rabat die ac nocte, eò quòd hominibus indicare

nò potuisset, quod digito D. Ioannes Baptista indicauit, dicens: Ecce Agnus Dei. Itaq; Dauid lachrymæ hoc petebat, vt Deus ho- mo factus se se hominibus manifestaret. Secundò querebantur, Deum man^o habere graues, & ijs verberare & punire grauiter. Ideò Iob dicebat: Manum tuam longè fac à me. Tertio querebantur, seuerè eum & asperè loqui. Et ita dicebant Hebræi ad Moysen: Loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. Quartò querebantur, quod quamuis mol- liter & suauiter loqueretur: sedebat tamen in throno quo- dam tantæ maiestatis, vt eum alloqui non auderent. Ita eum vidit Isaias, vt ipsemet refert, dicens: Vidi Dominum seden- tem super folium excelsum & eleuatum: Seraphim stabant, & clamabant alter ad alterum dicentes: Sanctus, Sanctus, San- ctus Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra glo- ria eius. Hodiernum igitur Euāgelium refert Angelum quendam è cœlo delapsum nuntiasse pastoribus gaudium magnum dicen- tem. Inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in præ- sepio. Quasi diceret, nulla est iam querelæ causa: nam si quereba-
mini

Isai. 4. 1.

Ioan. 1.

Iob. 13.

Exod. 20.

Isai. 6.

mini quòd inueniri non posset, nunc inuenietis. Si querebamini verba eius esse aspera, nunc inuenietis infans: infans est & inu- rus, qui infinitum est æterni patris verbum, & lachrymis & vagi- ru suauiter & amanter loquitur. Si querebamini eò quòd manus haberet graues, nunc inuenietis infantem pannis inuolutum: vili- bus pannis vinctas habet manus. Et ita sanctæ Melchiadæ loquu- tus est Christus Redemptor noster dicens. Scis, quòd cum natus sum pannis inuolui volui & fascijs; quia qui vinctus est, neque se defendere, neque alios offendere potest: & si bona illi sua eripere volunt resistere non potest. Et ideò vinciri volui, vt denotarem quod si quis cœlestes thesauros, quos mecum attuli, eripere volue- rit, non impediam. Et præterea vt ostenderem me non ideò in hunc mundum venisse, vt offenderem. Easdem ob causas mori- ens clavis in cruce configi volui. O magnæ suauitatis nuntium! quis hæc audiens non audebit accedere, vt eius vitæ & mortis merita dum vinctis manibus, & brachijs detinetur, eripiat? Si quereba- mini in sublimi throno sedere, nunc inuenietis positum in præ- sepio, pro throno iam habet lapides duros & gelidos. Si Seraphi- num multitudine circumdatum eum Isaias vidit, hic brutis ani- malibus circumdatum inuenietis. Illic omnis terra erat sua gloria plena, hic verò omnis sua gloria plena est terra. Magnam igitur lætitiæ causam habemus. Cum natus est Noë, pater eius Lamech dixit: Iste consolabitur nos ab operibus & laboribus manuum no- strarum in terra, cui maledixit Dominus. Plurimas horum ver- borum rationes doctores afferunt: omnium optima videtur esse Diui Hieronymi, & hæc est, Magnum ante Noe arandi & semi- nandi terram fuisse laborem, quia lignis quibusdam arabant, & quia Noe iugo & animalibus arare primus homines docuit, ideò eius pater quod futurum erat prædicens dixit. Iste consolabitur nos ab operibus & laboribus manuum nostrarum. Sed quantò æquius est, vt in ortu huius diuini Noe lætemur, qui nos tanto la- bore liberauit, & edocuit quonam modo gloriæ fructum percipe- re facilè possimus, tollens prius ipse proprijs humeris crucis ara- trum, & Euāgelicæ legis iugum & dicens omnibus tollite iugum meum super vos, & discite à me, & inuenietis requiem animabus vestris. Cum peperit Sara quæ diu sterilis antea fuerat dixit. Ri- sum fecit mihi Dñs, id est magnā mihi lætitiæ causam præbuit. Quicūq; audierit corridebit mihi. Et ita filio nomen Isaac impo-
sue-

Genes. 5.

Hierony.

Matth. 11.

Genes. 21.

Y 5 sue-

auerit, quod risum & letitiam significat. An quãtò verius dicere ho-
 die sanctissimã virgo potuisset, risum fecit mihi Dñs; quicquid
 audierit, corridebit mihi. Omnes nos huius letitiã participes ef-
 fecit, cum hic ortus in nostrã utilitatẽ sit, & ita angelo iubet, vt se-
 dicas hos nuntios nobis afferat. De hac letitiã agitur his verbis: la-
 tabitur deserta & inuia, exultabit solitudo, & florebit quasi lilium
 quare hoc? quia gloria Libani data est ei, decor Carmeli & Saron;
 id est, quia terra, quæ erat quasi desertum inuia, arida, sterilis & in-
 culta, spinis & sentibus plena, nunc à Dei filio culta secunda re-
 manebit. Virtutum referta floribus, & æternæ vitæ fructibus. Nõ
 benè hanc fertilitatẽ percipimus, quia non profundè consideramus
 diuinorum sacramentorum excellentiã, quæ in ecclesia sunt,
 quæ quidem antea synagoga erat arida & sterilis, in qua nõ ma-
 nabant perenes hi gratiarum & sanctificationis fontes. Notate autẽ
 quod ait angelus, Euangelizo vobis gaudiũ magnũ quod erit om-
 ni populo. Quod verbũ intelligi potest de vniuerso mundo, quia
 quantũ ex Deo est, omnibus hoc dedit. Et ita ait Ecclesiast. Ipse
 creauit illam in spiritu sancto & vidit & dinumerauit & mensus
 est, & effudit illã super omnia opera sua & super omnẽ carnem
 secundũ datũ suũ, & prebet illã diligẽtibus se. Vbi loquitur de ad-
 mirabili æternæ sapientiæ incarnatione, quæ quidẽ sapiẽtia, id est,
 verbũ creata nõ fuit sed genita. Sed humanitas creata dicitur, quia
 anima, quæ est præcipua pars creata fuit, & quantũ ad humanita-
 tẽ vnitã verbo intelligitur hic, ipse creauit illã, & quãuis operã
 ad extra indiuisã per omnes tres sanctissimæ Trinitatis personã
 sũt aliã tamẽ vni, aliã alteri tribuuntur personæ. Opera autẽ gra-
 tiæ & misericordiæ spiritui sancto tribuuntur: & ideo ait in spiritu
 sancto. Ait præterea. Et vidit & dinumerauit, & mensus est, id est,
 Rei quã dabat pretiũ & valorem optimè sciẽs, effudit illã super
 omnẽ carnẽ. Liberalissimus est Deus; itã vt nihil sibi ipsi reseruat
 re posse videatur, quandoquidẽ vnũ tantũ filiũ, quẽ habebat nos-
 bis dedit. Res parui pretij cum damus clausis oculis dare solemus
 res verò magni valoris diligẽter prius inspiciamus, metimur, & di-
 numeramus. Ita Deus cum res tẽporales dat tanquã qui res viles
 & parui pretij det, eas quodã modo clausis oculis dare videtur, at
 cum filiũ suum dedit vidit, & dinumerauit & dimensus est, & po-
 stea effudit super omnem carnem. O Deus æternè cur hoc benè-
 ficium tanta cum diligẽtia prius inspicias, dinumeras, & mensu-
 ris?

Isai. 35.

Eccle. 1. ca.

ris? Anari hec solet esse cõditio, qui quod dat prius inspiceret ma-
 gna cõuiditate solet. In septima cõ quod dat manũ tenet qua
 liberalitatis suẽ peniteat manũ retrahit eõ quã plurimã sibi dare
 videatur. Tu verò Dñe qui liberalissimus es, cur hoc facis? hoc si-
 gnificat ineffabilẽ & infinitũ fuisse donum. Et præterea quia qui
 exactã alicuius reitacionẽ preciorũ sinit eã prius quã det dinume-
 rat & mensuratur. Vultis igitur scire quã exactã vnigeniti filij sui ra-
 tionẽ à nobis Deus sit repetiturus? ex hoc colligere potestis quod
 eũ antequã nobis daret vidit, dinumerauit & mensus est. Odulcissi-
 ma & timẽda verba, dulcissima quia singulare hoc beneficiũ signi-
 ficat; timẽda quia vnã denotãt quã exactã eius rationẽ si mus red-
 dituri beneficiũ fuit secundũ datũ illius, id est, Dei donũ est dato-
 re dignũ quãuis pro vno quoq; hominũ nouũ mundũ crearet vt
 creare potest multò minus esset. Deo quã vobis vnũ tantũ mi-
 nutũ dare. At verò vnigenitũ filiũ suũ dare donũ est infinitũ qua-
 lis ipse est & ideo ratio quã reperet erit exactissima: qua propter
 nolite quãso fratres permittere vt magnũ hoc bonũ in maximũ
 malũ mutetur, omnes ex eo utilitatẽ percipiãt, quia omnibus da-
 tũ est. Hoc enim significat, effudit illã super omnia opera sua, &
 super omnẽ carnẽ. Ex quo inferri potest, quod D. Bernardus ait
 super ea verba, factus est pro nobis sacrificiũ, nimirũ, quod angeli
 boni redẽpti fuerũt per Iesum Christũ, Redẽptorẽ mudi, qui eos
 à lapsu præseruauit, & hoc significat verba illa Apocalypsis. Qui
 occisus est ab origine mundi, quia tunc eius mors angelis profice-
 re cepit. Quare vt significaret quod filij Dei aduẽtus alijs etiã præ-
 ter homines utilis erat, ait: effudit illã super omnia opera sua &
 super omnẽ carnẽ. Id etiã probari videtur verbis illis ad Hebræos.
 Decebat enim eũ in quo omnia, & per quem omnia, auctorẽ esse
 salutis eorũ. Sed notate quod quamuis omnibus natus sit, pastor
 bus tamen particulari quadã ratione dixit, angelus natus est vo-
 bis hodie Saluator. Quasi significaret, quod quamuis omnibus na-
 tus sit, nõ tamẽ omnibus profuit, sed vobis id est, humilibus pau-
 peribus & simplicibus pastoribus, non diuitibus superbis, auaribus,
 ociosis carnalibus. Ita Malachias. Oritur sol iustitiæ vobis timẽ-
 tibus nomen suũ. Oritur manẽ sol omnibus, sed si quis in cauer-
 na aliqua & spelunca occultatur neq; prodire in lucẽ vult, quid
 ei prodest sol? qui solis luce frui vult necesse est, vt vmbraẽ terga
 vertat. De rebus humanis dicitur. Transierunt omnia, tanquam

Isai.

Isai.

Isai.

D. Bernardus serm. 22.

Apocal. 3.

Hebra. 2.

Malach. 4.

umbra: huic igitur umbra terga per contemptum vertere debet
 qui diuini solis luce frui voluerit: hoc etiā prädixit sanctus Isaias
 dicens Saluatoris nostri nomine: contritis corde misit me, vt da-
 rem eis coronā pro cinere, oleum gaudij pro luctu: palliū laudis
 pro spiritu moeroris. Da nobis ò pijsime Iesu hæc omnia, & vt
 ea efficaciori petamus desiderio quā filios sibi dari postulabat
 Rachel cum coniugi suo dicebat. Da mihi liberos: alioquin mori-
 riam, da nobis Domine contritionem, da spiritum poenitentiae, da
 nobis lachrymas propter peccata propria & aliena, vt sanctissi-
 mus tuus aduentus nobis prosit. Notate autem quod nō dixit, na-
 tus est hac nocte, sed hodie, nullam temporis rationem habēs, sed
 rei quæ tantæ latitæ fuit vt tempus in quo facta est non hox sed
 dies sit appellandum. Ita quatuor illi leprosi quamuis noctu As-
 syriorum castra cibus & opibus plena inuenissent, tamen dix-
 erunt, hæc dies boni nuntij est. Latam noctem vocarunt diem.
 Ait præterea angelus quod hoc fuit in ciuitate David. O mira
 Dei liberalitas, qui plus dare quam pollicetur solet. Iussit Deus
 vt vnāquæq; tribus virgani acciperet & eum cuius virga florui-
 set sacerdotem futurum esse dixit: accepit Aaron virgā suam, quæ
 non solum floruit, sed folia dedit & fructus, dedit enim amygdala-
 las, plus igitur dedit Deus quā promiserat petiit à Deo David:
 ostende nobis Domine misericordiam tuam & salutare tuum da
 nobis. Quod ei Deus promittit sed non solū hoc dat, sed vult etiā
 vt ex suo genere & in sua ciuitate nascatur, & hoc significasse aiūt
 desiderium illud, quo tenebatur potandi aquā ex cisterna Ber-
 lehem: nam cum ciuitas Bethlehem à Philisteis oppugnaretur
 dixit David. O si quis mihi daret potum aquæ de cisterna quæ
 est in Bethlehem iuxta portam. Irruperunt ergo tres fortes ca-
 stra Philistinorum, & hauserunt aquam de cisterna Bethlehem,
 & attulerunt ad David. At ille noluit bibere. Res profectò admi-
 ratione digna. Quomodo ò sancte Rex vt tibi aquam tantopere
 optatam asserant mortis periculo se exponunt: tu verò eam libe-
 re recusas? Dicere potuisset David non habet ego aquam suscipere
 & opto, sed aquam illam cisternæ quæ est in Bethlehem iuxta por-
 tam. Tu sanctissima virgo gratiæ & misericordiæ mater, tu es ci-
 sterna portæ Bethlehem, iuxta portam Bethlehem. Dei filij hu-
 manatum peperisti: quæ aqua est salutaris ad cordium nostrorū
 sitim extinguendam, hæc erat aqua, quæ desiderabatur Deo: aqua
 quæ

quæ in cælesti illa cisterna requieuit: aqua enim pluuia aspera est
 & insuavis, at cum in cisterna refedit & requieuit grata fit & sua-
 uis, ita & Deus ante incarnationem asperum se & terribilem ho-
 minibus ostendebat, sed postea quā humanam carnem assump-
 sit, & in purissimis Mariæ visceribus per nouē menses requieuit
 tanquam aqua in cisterna mollis & suavis factus est. O aqua vite
 quæ sicut pluuia in vellus descendisti, & sicut stillicidia stillantia
 super terram, irriga Domine, corda nostra & appetituum nostro-
 rum sitim extingue, nē posthac humanarum voluptatum aquas
 potare velimus, sed si eas diabolus aliquandò efferet deiciamus,
 vt David aquam illam, quam illi obtulerunt, diffudit,

Et Hoc vobis signum, inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum
 in presepio! O admirabile Dei artificij! ò solitudo, ò paupertas,
 ò humilitas. Artificia hæc fuerūt, vt ad se ipsum corda nostra at-
 traheret, nam cum regem aliquem magna cum pompa & multi-
 tudine, vt fieri solet aspiciamus intuentium oculi in varias & di-
 uersas res distracti regem ipsum ea attentione aspiciere non pos-
 sunt: ac si solum sine illa pompa intuerentur, & ideo altissimus
 Dei filius pauper & solus in stabulo nasci voluit, vt hominum o-
 culi distrahi non possint, sed in eo solo defixi hereāt. Nihilomi-
 nus tamen negligentiae aliquo modo mater eius sanctissima ar-
 gui posse videtur: aut certe pia vt matrē decebat, non fuisse quan-
 do quidem infantem suum vix natum statim in duro presepio re-
 clinauit. O misericordiæ & pietatis mater si lectulum tibi tua de-
 negabat paupertas, sinus saltem tuus lectulus esse potuisset ipso
 presepio mollior & ad tenella membra fouenda & calefaciēda
 aptior. Sed respondeo, quod in huiusmodi rebus id semper pijsi-
 ma mater præstitit, quod filij voluntatem esse sciebat, quia eum
 nō vt ipsa, sed vt ille vellet & illi inspiraret aiebat & hæc vna fuit
 ex maioribus sanctissimæ virginis angustijs, eum scilicet, quem
 tam molliter amabat, tam asperè educare. Sed tamen regebatur
 hæc duo corda sicuti cælestes orbis in suo motu, nam secundam
 Astrologos quamuis inferius cælum contra ac superius naturali-
 ter mouetur, semper tamen superius regit & mouet inferius: ita
 quamuis sanctissimavirgo, vt pijsima mater naturaliter opabat
 infantem Iesum molliter & delicatè nutrire, ab eo tamē qui suus
 erat Dominus regi se & moueri sinebat, & eius voluntatem pro-
 priante ponebat. Præterea reclinauit eum in presepio, vt eum

Simile.

genit-

genibus flexis humiliter adoraret, & pro tot beneficijs, quę mun-
do facturus erat gratias ageret: ab eo etiā peteret, vt alias sibi ma-
uus, alia vbera crearet, vt eū tāgere digne posset. Nā quęadmodū
cū eū cōcepit se appellauit ancillā ita cū tāgebat, & alebat se exi-
stimabat indignā. Heu heu, patres sacerdotes hinc discite qua nā
veneratione verbū incarnatū sanctissimę hostię accidentibus cō-
tectū, vestris manibus cōtrectare, & in sacro altāris pręsepio col-
locatū adorare debeatis. Sed valde miror ō angele beatissime (D.
August. ait.) cur hoc gaudiū hominibus tā infimi generis, vt sunt
pastores annūtiās? an nescis quod bonum est male collocatū va-
lorē suū amittere? Iustitię virga quę vt quiete quisq; viuat facit
& securē quod suū est possideat in hominis tamē manu posita in-
fimi imperiti & timidi dignitatē suā & æstimationē amittit, qui
uis enim ei parere recusat & eius iussū contēnit. Pręterea magni
pretij & valoris res est fides, quę tamē in corde sine operibus va-
lorē suū amittit, quia sine operibus mortua est. Pręlatiæ quoque
quę sunt lucis throni si eas statuę quādā & idola occupant auto-
ritatē suā amittūt. Cur igitur ō angele benedicte non hęc potius
nuntiabas aulę regię aut ciuitatis Hierusalē senatui aut pontifi-
cū & pharisęorū collegio? ō homo (ait angelus) nē admireris me
hęc non nuntiasse regi qui tyrānus est & crudelis. Rex autē cru-
delis tantę pietatis nuntio indignus est. Qui vrbis gubernationi
pręsunt auari sunt, & omnes quę sua sunt quærūt. Et ideō tantę
liberalitatis nuntio indigni. Principes & pharisęi ambitiosi sunt
qui amāt primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in Sy-
nagogis, & ideō tantę humilitatis nuntio indigni, quare paupe-
res & humiles pastores elegi. Mundi etiam diuitibus & delicatis
hęc non nuntiaui quia plurimas horas in se ornādo consumunt.
Sed ijs quos vestes nihil remorantur cum vestiti dormiant, neq;
molles lectuli quia humi iacēt, qui statim certiores facti ad Beth-
lehē festini accurrere possint. Homines vult Deus expeditos vt
se illis communicet. Agricoltę arbores fructiferas in trunco syl-
uestri facilē inserāt, si est inter eas aliqua affinitas [Como si son de
pepita o de alpina,] & ita cum paupertas euangelica & pastoralis af-
feritas affines inter se sint, ideō eam angelus huic inseruit. At ē
contra mollis lectulus, vestes pretiosę plurimum a pręsepio dif-
ferunt, & ideō alterum alteri inseri magna cum difficultate pōt.
O diuites mundani quam diuersa est vestra viuendi ratio ab ea
quām

D. August.

Matth. 24.

21 quam Dei filius homo factus elegit. Per Isaiā vocat ad se Deus Isai. 55.
omnes dicēs: omnes sitientes venite ad aquas: & singulariter pau-
lō post, pauperes vocat dicens: & qui non habetis argentum pro-
perate id est, cum aurum & argentum vos non oneret, & im-
pediat properate, quia diuites quamuis Christum sequantur ita
properare non possunt eo quod onerati sint diuitiarum ponde-
re. Dixit Iacob ad fratrem suum Esau: nosti domine mi quōd
paruulos habeam teneros, & oues & boues factas mecum, quas si
plus in ambulādo fecero laborare, morientur vna die cuncti gre-
ges: pręcedat Dominus meus ante seruum suum, & ego sequar
paulatim vestigia eius, sicut videro paruulos meos posse. Idem
nunc dicunt diuites quibus cum personę dignitas seruanda sit &
magna cum pōpa & seruorum turba incedendum, ideō fratrem
22 suum maiorem Iesum Christum, qui festinat & currit sequi non
possunt. Hanc ob causam sancti Apostoli & alij eius imitatores
relictis omnibus quę habebant nudi & expediti eius sequi vesti-
gia voluerūt. Et ita Diuus Petrus omnium nomine dixit. Ecce
nos reliquimus omnia & sequuti sumus te. En igitur ratio cur an-
gelus hoc gaudium pastoribus nuntiauerit dicens, Ecce annuntio
vobis, attentionem ab ijs requirens, vult enim Deus sua benefi-
cia attentē considerari, vt debitę pro ijs gratię habeantur. Matt. 19.

Cum hęc dixisset angelus, *Subito facta est cū eo multitudo militia
caelestis exercitus laudantium Deum, & dicentium, gloria in altissimis Deo,
&c.* Quę omnia, foelices illi pastores magna cum voluptate spe-
ctabant. Nascente sole omnia, matutinis auium cantibus reso-
niant vt coelestes cantus imitari quodammodo videantur. Sed
23 eos non audiunt molles & delicati homines qui nunquam nas-
centem solem vident, Sed in lectulo vsque ad meridiem sopiti
iacent. Rustici tantum pastores & huius generis homines qui
manē surgunt horum cantuum suauitatem recipiunt. Ita etiam
diuino hoc sole Iesu Christo, nascente cœli aues id est, angeli
per aerem volitantes suauissimē decantant, gloria in excelsis
Deo, quos tamen, cantus canales & voluptuarij homines, qui
in peccatis suis iacent sopiti, non audiunt, sed pauperes tantum
pastores, qui erāt vigilantes & custodientes vigilias noctis super
gregem suum. Sed ō angeli beati cur canitis? quia Deus homo fa-
ctus est: si angelus fieret equa fuisset canendi causa, sed nesciam
angelos apprehendit, sed semen Abrahę. Vilior hęc natura ve-
stra

1. Cor. 13.

Simile.

stra videtur hominē esse aliquē vobis omnibus nobiliorē, homi-²⁴
nē, qui angelorū omnium caput sit & hominum. O admirabilis
beatorū spiritūū charitas, in hoc cantu felicissimus illorū status
declatur, in quē nulla cadere potest inuidia, quia si charitas (vt
ait D. Paulus) in hac vita non æmulatur, non agit perperam,
non inflatur, non est ambitiosa, non querit quæ sua sunt, quan-
tō magis hæc habebit perfectissima angelorum charitas? Si cha-
ritatē dilectissimi haberemus, nulla ob proximorū felicitatem
torqueremur inuidia, imo ex ea acsi propria esset magnā perci-
peremus lætitiā & vna pro ijs Deo gratias ageremus. Ita nos
amāt angeli vt gloriā nostrā acsi propria esset celebrent, & cū vi-
res nostras ad gratias pro tanto beneficio agendas non sufficere
intelligāt vicē nostrā sumunt pro nobis, altissimam Dei maiesta-
tē glorificātes. Notandū præterea plurimum est, quod cū celestis
regina cū rege regū in stabuli angulo lateat, mittit Deus ange-
los qui eā suis vocibus & cantibus manifestēt, quia omnis qui se
humiliat exaltabitur. Cū noctu musicā aliquā suauē auditis à lō-
gē, statim amores eos esse infertis, & amantē proculdubio ibi es-
se aliquē quandoquidē media nocte nemo caneret, nisi quis ex
propinquo audiret. Eodē modo quandoquidem media nocte ca-
nūt angeli circa tabernacula pastorū donec suprā stabulū Beth-
lehē quiescunt, proculdubio amās aliquis ibi esse debet, & profe-
ctō ita est, amans est, qui ibi hodie nascitur, & vt nasceretur amor
effecit, qui media nocte illi à cœlesti angelorū choro cani vult,
quā omniū maxime adamauit, suę scilicet, sanctissimę & puris-
simę matris. Catores, ait euangeliū milites esse celestis exercitus,
mira profectō res nā magnū profectō bellū esset, si pōtificis mo-²⁶
tu proprio religiosi omnes diuinis officijs & ministerijs præter-
missis arma sumere, & stipēdia mereri vt milites iuberentur, & è
contra si milites nocturnas excubias deserentes vagari per vrbe
canentes videretis: pacis hoc esse signum diceretis & bello iam fi-
nem esse impositum. Cū igitur militia celestis exercitus hodiē
canant, gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus: certū
signum est, in cælo & in terra pacem esse, quandoquidem angeli
qui crudeles huc vsq; hominū vindices fuerant pacem publicē
nūtiāt. Huc vsq; neq; cū Deo, neq; cū angelis, neq; nobiscū pa-
cē habebamus quia in animis nostris bellū etiā inerat & discor-
dia, at nūc vbiq; pax. Sed attendite quod ait *in terra pax hominibus*
bona

²⁷ *bona voluntatis.* Et ita cum dixisset Deus per Esaiam, creauit pacem *Esai. 57.*
ei, qui lōge est & qui propē, addidit vltterius, impij autē quasi ma-
re feruens, quod quiescere non potest. Et paulo post, non est pax *Apoc. 14.*
impijs. Et Apocalypsis, Neq; habēt requiē die ac nocte, qui ado-
rauerunt bestiam idest, appetitus suos belluinos. Ideō studete fra-
tres bonā volūtatem habere vt celesti hac pace perfrui possitis,
amet voluntas bonum, nā quemadmodū chamæleō illius rei co-
lorem assumit quæ illi obijcitur, ita etiam talis erit voluntas, qua
lisea res quam amat, & ideō à te ipso aliquomodo bonitas tua de-
pēdet. Et hac de causa cū dixisset Deus, quodcumq; fecerat es- *Gene. 1.*
se bonū, de homine nihil dixit. Quia vt dicitur: reliquit eū in ma- *Eccles. 15.*
nu consilij sui vt nimirum eius fauore bonitatem acquireret. Et
quia voluntas fons est boni & mali: ideō angeli bonam nobis vo-
²⁸ luntatem optant, vt res omnes in nobis ipsis bonę sint. Et ita in
græco originali Diui Lucæ est, in terra pax, in hominibus bona
voluntas quasi eam nobis optarent & precarentur. Cum hæc au-
dissent pastores, loquebantur ad inuicem dicētes, *Transeamus vsq;*
Bethlehem. Ita faciendum est vt ad bonū inuicem nos hortemur.
Et venerunt festinantes. Ita querendus est Deus, festinanter & diligē-
ter, vt monet etiam Esaias, si queritis, querite, conuertimini & ve *Esai. 55.*
nite, quasi lentē & negligenter querere, non sit querere, & ideō
ait, si queritis querite, id est si queritis diligenter querite. Si nau-
tæ in portu cum tempus est nauigationi opportunum, aliud ex-
pectant opportunius, tūc cum minus id cogitant mutatur ventus
& nauigationis tempus elabitur: & ita putrescit nauis & omnia
²⁹ pereunt. O quot perierunt & nunc gehennæ flammis comburū-
tur, quia temporis opportunitate vt noluerunt falsa quadā ima-
ginatione maiorem in posterum opportunitatem fore. Non ita
fecerunt pastores isti, sed statim venerunt festinantes. Humanas
res lentē & remisse fieri parum refert, at quæ ad Dei seruitiū per-
tinent remissē & negligenter fieri sine magno periculo non pos-
sunt. Cum Salomon propriam domum edificauit, duplo māius *3. Reg. 6.*
tempus insumpserat quam in templi ædificatione insumpserat.
Et inuenerunt Mariam & Ioseph & infantem positum in presepio. An-
gelus, inuenietis infantē, dixerat. Sed præter infantē Mariam &
Ioseph inueniunt, quia (vt diximus) diuinæ liberalitatis est plus-
quā promittit largiri. Primū ait, inuenerunt Mariā. O magnū
mysterium, Iesum querunt & Mariam prius inueniunt. O vūgō
Aduent. Z Maria,

Sap. i.

Maria, tu es iter ad Iesum, tuus fauor, tua intercessio iter illis est 30
qui Iesum & eius gratiā inuenire volunt. *Videntes autem cognouerunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc.* Quid hoc est? dixerat illis angelus mysterium, & non bene illud perceperūt donec puerum viderunt. Scitote enim fratres, quod quamuis angeli vobis pradicent, nunquā tamē ea, quæ dicuntur exactē intelligetis, donec doctrinam opus & exercitatio cōsequatur, quia virtutū exercitatione intellectus clarior fit & volūtas in amore virtutis feruērior. Ideō dicitur, sentite de Deo in bonitate & simplicitate cordis quærite illum, apparet enim eis qui fidem habēt in illū & iustitia simplicis dirigit viam eius, vidētis quam aperte hic Spiritus Sanctus cognitionē declarat, quæ virtutis exercitatione acquiritur & quo modo paulatim ad maiora iter aperiat. *Et reuerſi sunt pastores glorificantes, & laudantes Deum.* Ita & nos facere æquum est quandoquidem singularis huius beneficii cognitionem accepimus, nunquā nec die nec nocte diuinā liberalitatē laudare & glorificare cōselemus vt his sanctis exercitijs hic mereamur gratiam & postea gloriā. Ad quam nos perducatur Iesus Marię filius, Amē.

In eadem die Natiuitatis Dñi

CONCIO QVARTA.

In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum & Deus erat verbum. Ioan. i.

Iuus Hieronymus Nepotiani sacerdotis epitaphium his ferē verbis exorditur. Magnas materias parua ingenia sustinere non possunt, & cū in eas tractare nituntur in medio itinere oneris depressa magnitudine cadunt: & quō maior res est, quam explicandam suscipiunt, eō magis obruuntur, eō quod verbis rerum magnitudinem æquare non possunt. Si hæc ait vir tantæ eloquentiæ & sanctitatis de vnius sacerdotis laudibus dicturus, quid mihi dicēdum esset, qui vnā ex maioribus materijs magis gloriosam, magis admirabilem tractandam suscepi? qui nam spiritus, quæ eloquen-

eloquentia, quæ vires sufficerent ad tot & tam alta mysteria explicanda quæ tantum humana excedunt ingenia? Antē quam Sancti Euangelij verba declarare incipiam, monere vos dilectissimi volo, quōd hodierna die cū ad sermonem audiendum conuenistis, existimetis, ad alicuius principis mensam conuenisse; in qua varia & diuersa sint ciborum genera, quorum alij alijs stomachis & palatis conueniant. Et mos est Hispaniæ [*que firuen con plato cubierto a los señores de salua, y con plato descuberto a los que no lo son*] ita in hodierno sermone fiet, aliqua enim tractabimus [*con plato cubierto,*] vt illustrissimis seruiamus ingenijs, nam in hoc sacro euangelio res aliquæ continentur adeo sublimes, vt cum demitti non possunt ad omnium captum, apponi debent (vt dixi,) [*A plato cubierto*] splendidiore & acutioribus ingenijs. Alia sunt clariora quæ dabuntur, [*A plato descuberto,*] ijs, qui ingenium non habent adeo illustre. Primum quod notandum occurrit est tanquam rem notam & receptam à Diuo Ioanne prætermitti Deum esse, sed statim docet quomodo admirabilis hic Deus habet filium. Adeo à philosophis vnum esse Deum receptum erat, vt Athenienses Prothagoram magno supplicio affecerint, qui librum quendam scribēs initio hanc quæstionem posuit: an Deus sit. Hanc enim ob causam Athenis eiecerunt in exiliū tā quā hominē, qui de eo dubitaret quod certissimū haberetur. Librū itē cōburi iusserūt. Sanctissimā tamē Trinitatis mysterium philosophi assequi nō potuerunt. Si perfectissimā aliquā imaginem prudentis viri oculis obiciunt, facile ex ea conicere potest pictoris præstantiam, sed albus ne esset an niger si oculos haberet: et an non, hoc ex imagine scire non potest: ita philosophi mundi imaginem contemplantes, eius artificium, & ordinem singularem, creaturarum diuersitatem & perfectionē cognoscere ex his rebus potuerunt infinitæ esse scientiæ, infinitæ potentie & bonitatis harum rerum autorem & opificem. At alias Dei proprietates vt est patrem esse & filium habere sibi æqualem, assequi non potuerunt. Et hoc est quod D. Paulus ait. Quod notum est Dei, manifestum est in illis, id est, per creaturarum excellentiā id tantum manifestatum esse illis, quod notū de Deo est & cognoscibile vt est eius bonitas, eius sapientia & eius potētia. De hoc igitur quod philosophia assequi non potuerunt & sanctæ Ecclesiæ diuina fuit reuelatione manifestatum, agit hoc loco gloriosus Euā-

Simile.

ROMAN. 16

D. Aug. lib. 6. de Trinit. gelista dicens, *In principio erat verbum.* Verbum secundum Diuum Augustinum, idem est, quod filius, quia verbum propriè significat conceptum determinatum, seu notitiam, nam verbum exterius quod ore profertur non appellatur verbum nisi quia interiore manifestat notitiam, hanc notitiam, quam pater essentiam suam contemplando & intelligendo producit, filium Dei & diuinum verbum appellant. Verbum vocatur quia est notitia totius essentia patris, declaratiua. Vocatur filius quia genitus est cum vita & ex patre viuente, & cum similitudine in omni essentiali, quia filius est imago patris & est imago bonitatis illius. Nos non sic imagines Dei sumus, sed ad imaginem Dei creati, quia non omnis Dei perfectio in nobis declaratur. Spiritus Sæctus etiam, imago patris est quia in ipso etiam, tota patris perfectio declaratur, nõ tamen filius appellatur quia ita procedit vt illi non conueniat imaginem esse vt filio, nam quod per voluntatem procedit est amor qui non representat tanquã imago obiectum quod amamus. Notitia quam alicuius hominis habeo in eius absentia instar speculi & imaginis mihi est. Amor verò quo illum amo speculum mihi esse non potest, quia si notitia illa & figura quam illius hominis habeo obliuione deleretur quamuis oculis eam viderem non tamen propter amorem cognoscerẽ, quia amor illius imago non est, sed si notitia permaneret per illam eum videns agnoscerem. Discedit puer aliquis decem annorum è parentum suorũ domo quẽ parentes vehementer amant. Abest per quadraginta annorũ spatium quo tempore nunquam eum parentes vident, notitia quidem amittitur, sed non amor, reuertitur tandem filius senex & canus. Amant eum parentes & tamen non agnoscunt, quia amor non est imago rem amatam representans, eò quòd voluntas nõ efficit speculũ vt intellectus. Ex quo patet Spiritui Sæcto eo quod sit amor patris esse imaginẽ non cõuenire sed quia tãtus & talis amor sit, scilicet, infinitus: verbum autem est imago patris quia notitia & non solum quia talis & tanta notitia scilicet, infinita. Et ideo quamuis Spiritus Sæctus est imago patris non tamẽ filius vocatur quia imaginẽ esse non cõuenit ei ex modo procedendi vt diximus, cum nõ per intellectum sed per voluntatẽ procedat. Solũ igitur verbũ est filius & hoc verbum erat in principio, id est, in æternitate cõternus patri, & cũ filius sit patris, æternus vt pater, eiusdẽ essentiẽ cũ patre

disti n-

8 distinctus tamen est à patre, cum à patre genitus sit, pater autem seipsum generare non possit. Et ideo addidit, *Et verbum erat apud Deum.* In quo denotauit verbi & patris distinctionem, sed quamuis distinctum sit à patre cum eiusdem sit essentiẽ cum patre, Deus est vt pater, & ideo addit, & Deus erat verbum.

Et vt huius verbi omnipotẽtiam declararet, quæ eadem est cũ omnipotentia patris, ait, omnia per ipsum facta sunt & sine ipso factum est nihil. Quod factum est in ipso vita erat quia rerũ omnium creaturarum idẽ tam naturaliter & æternè in verbo sunt vt in patre. Hæc vltima verba. *D. Ambr. & D. Aug.* diuersè declarant. Nam *D. Aug.* super hunc locum ait, post verbũ illud factũ est inter pungendum esse hoc modo, quod factum est, id est, totũ quod factum est, in ipso vita erat, omnia ante quam fierent esse in eius mente habebant. *D. verò Ambr.* super Psalmos declarans hæc ipsa verba ait. Post verbum in ipso interpungendũ esse hoc modo. Omnia quæ facta sunt in ipso, scilicet, verbo vita erat, vbi sanctissimæ incarnationis mysterium indicatur. Pro quo notandum est, quod quamuis verbum factũ non fuit sed æternaliter genitũ, tamẽ in verbo facta fuerũt anima, caro, labores, lachrymæ, mors. Hæc omnia, in verbo facta fuerunt, & hoc omne vita erat quia in verbo erat. Nã quamuis hoc omne finitum esset, infinitæ tamen personæ ratione, infiniti erat valoris. Et ita vel vna tantũ lachryma quæ facta est in ipso erat vita sufficiens ad totius mũdi redemptionẽ, & hinc admirabilẽ illum loquẽdi modũ intelligetis *D. Pauli*, qui ait, scitis enim gratiam Dñi nostri Iesu Christi, quoniã propter vos egenus factus est cum esset diues, vt illius inopia vos diuites essetis. Quis vnquam sua ignorantia doctos alios effecit? quis fortes, sua infirmitate? quis liberales sua avaritia? natura ipsa docet quod à bono bonum, à malo malum procedit, à paupertate pauper, à diuitijs diues efficitur, & alibi ait de eodem, qui factus est nobis sapientia, iustitia, sanctificatio, & redemptio, id est, eius sapientia in nos deriuata sapientes nos effecit per suã prædicationẽ. Eius autem iustitia nos iustos fecit, quia illa nostram nobis iustificationem meruit & tandem per eius redemptionem redempti sumus. Videtis igitur vt dicat gloriosus Apostolus quod Christi Redemptoris nostri diuitie nobis communicationẽ dicit, quomodo igitur nos eius paupertate & inopia diuites

Aduent.

Z 3

fecit?

fecit: dico ei? paupertate spirituales nobis meruisse diuitias: quia
 q factū est in ipso vita erat, & sic paupertas que facta est in ipso,
 vita erat nobis. Præterea eius paupertas diuites nos facit quia exē
 plū nobis fuit vt pauperes facti spirituales diuitias acquireremus.

Hoc itaq; altissimū verbum, per quod omnia facta sunt, quod
 est vita & lux hominū, caro factum est. Est verbum mentale, ver-
 bum vocale & verbum scriptum, verbum mentale non potest vi-
 deri, quoniam in mente remanet, verbum vocale quamuis non
 videtur, auditur tamen: verbum autē scriptū potest videri. Filius
 Dei, verbum mentale est in patris mente absconditum vbi haud
 quisquam mortalium illud viderat: & hoc verbum mentale fa-
 ctum est verbū vocale, quod per prophetas loquūtū est; qui illū
 audiebant, non tamen videbant. Adueniente autē tēpore vniuer-
 salis misericordiæ factum est verbum scriptum vt illud videre &
 audire possemus, scriptum autem est in purissimis Mariæ virgi-
 nis visceribus. Esaiæ dixit Deus, Sume tibi librum grandem &
 scribe in eo stylo hominis velociter. Quod autem scribi in eo ius-
 sit, vt in textu patet, fuit admirabile verbi diuini incarnationis
 mysterium. Quæ admirabilis scriptura fuit in libro grandi sty-
 lo hominis scripta: stylos hominis est tribus digitis & calamo scri-
 bere. Hoc autem diuinum mysterium tribus sanctissimæ Tripi-
 tatis personis scriptum est, & sanctissimæ virginis lingua tanquā
 calamo cum dixit, ecce ancilla Domini grandis liber fuit venter
 eius purissimus, quia in eo magnum hoc verbū scriptum est, ver-
 bum scilicet, diuinum quod ibi caro factum est, vt sic scriptum il-
 lud videre & audire in eius doctrina & prædicatione possemus.
 Hoc significat, verbum caro factū est & habitauit in nobis, Qua-
 si dicat impressum est in nobis, & hinc intelligetis metaphoram
 illam, qua vtitur sponsus dicens: pone me vt signaculum supra
 cor tuum, id est, imprime me in corde tuo vt sigillum in cera im-
 primitur: nam quemadmodum propter peccatum imago quam
 Deus in anima posuit deformata est, ita sigillo opus fuit, vt de-
 nuo formaretur, & ideo Dei filius hominem se fecit: vt suam ima-
 ginem in cordibus nostris tanquam sigillo quodam imprimeret:
 & vt cordium nostrorum ceram liquefaciat, & cæterarum rerum
 omnium imagines delet: calorem secum amoris adduxit.

Verbum igitur diuinum homo factum sigillum est. [Que tiene
 vazios y llenos, los llenos.] Eius gratia sunt, eius sapiētia, eius fortitu-
 do &

Esai. 8.

Luc. 1.

Cant. 8.

Simile.

14 do & cæteræ omnes virtutes [Los vazios] sunt eius paupertas, eius
 humilitas, eius dolores & quemadmodum cum sigillum in cera
 molli imprimitur [La cera se mete por los vazios del sello, y los llenos del
 sello entran por la cera:] ita cum Christus se in nobis imprimit, ille
 suam nobis gratiam sapientiam, fortitudinem, & amorem com-
 municat quia hæc omnia, se in animas nostras infundunt. Nos
 verò in eius paupertatem in eius dolores in sanctissima eius vul-
 nera debemus immittere, ibi perpetua consideratione hærentes.
 Verbum igitur diuinum vt melius nos in huiusmodi rebus im-
 primere possemus, nasci voluit tanta paupertate & solitudine in
 stabulo. Nam si diuitis alicuius domum intratis in varias res ani-
 mus & oculi distrahuntur. Preciosa vestis, argentum mire elabo-
 ratū, imagines artificiosè depictæ, hæc & alia multa ita ad se ocu-
 los attrahunt vt vix eorum rerum Dominum intueantur. Hanc
 15 ob causam Dei filius ita nasci voluit vt nihil præter ipsum intueri
 possimus, nihil in stabulo est quod distrahere oculos possit, nulla
 vestis, nullū argentum, nō picture, nō serui, solus ipse cum matre
 iacet qui non verbis, sed operibus quæ plus mouent ita vos allo-
 qui videtur. Vide o homo amorē quo in mundū homo factus ad-
 uenio, pone pone me vt signaculum supra cor tuū. Hunc amorē
 sponsa significauit. Ecce ille venit saliens in montibus, transiliēs
 colles, id est, ecce venit trāsiliens per ea omnia quæ impedire illum
 aut detinere posse videbātur. Quasi diceret, veniet veniet procul
 dubio quāuis mōtes & colles transiliēdi sint, qui quidem peccata
 sunt maiora & minora quæ nos ab eo diuidebāt. Quæadmodum
 montes & colles regiones alteram ab altera diuidunt. Et cum tan-
 to veniendi desiderio teneretur ambitus & circuitus euitauit sed
 16 rectā per montes & colles trāsiliens, venit, & ita statim capreæ &
 hinnulo cōparauit dicēs, similis est dilectus meus capreæ hinnulo
 que ceruorum. Mox magis hunc amorem declarat dicēs, En ipse
 stat post parietem nostrum respiciens per fenestras, prospiciens
 per cancellos. Metaphoram elegantissimè desumpsit ab eo qui
 virginem aliquam amat, & sibi sponsam optat, cuius amor vehe-
 mentissimus facit vt eius domum circumueat & hæc illac prospe-
 ciat per ianuas, per fenestras & cancellos an amatam suam vide-
 re possit, an alloqui & suum illi amorem exaggerare.

Elegantissime igitur hic filij Dei amor significatur, quo naturā
 humanam amauit, quia hic dicitur fecisse, vt ille à cælesti mon-
 do &

quæ sit poenarum, quæ præmij & gloriæ magnitudo nõ incitare
 tur ad bonũ. Ideo D. Paul. discipulũ suum Timotheum admone
1. Timot. 4. bat dicens. Exerce te ipsum ad pietatem nam corporalis exerci-
 tatio ad modicum utilis est promissionem habens vitæ quæ nũc
 est & futuræ: & statim addidit, fidelis sermo & omni acceptatio-
 ne dignus. O fidelissimus nuntius, Dei nomine nobis nunciatur
 quod pietate & spiritus eleuatione Dei amore incensi possumus
 si volumus beatũ esse in hac vita incipere spiritualibus voluptati-
 bus perfructes. Fidelis sermo (inquit D. Paulus) & recipi dignus
 amoris visceribus, recipite igitur fratres & in cælesti hac doctrina
 proficite expectantes beatã spẽ, & aduentum gloriæ magni Dei
 qui nũc puer apparuit. Eum tũc magnum Deũ in magna gloriæ
 maiestate videbimus, nũc igitur accedere debetis & sanctas has le-
 ctiones audire eas operibus discendo, vt eas diuinus magister ope-
 ribus docet. Venator antequam carnẽ accipitri vorandã præbeat
 prius eam mādīt & molliorẽ reddit, vt eam facilius vorare possit
 quod si adhuc mansa & mollis in faucibus tamen hæret flatu ipso
 & spiritu venator propellit inferius: ita cælestis hic magister,
 quia paupertas, humilitas poenitẽtia, & cæterę virtutes duræ no-
 bis videbãtur & difficiles: eas prius mādere & molliores reddere
 voluit in seipso exercēs. Cui enim paupertas, nuditas, & humili-
 tas dura videbitur, si hæc omnia in vnigenito Dei filio cõtẽplatur?
 quod si tamẽ hæc vorare nõ possum? humiliter ab hoc ipso Domi-
 no precemur dicẽtes, O Christe paupertatis, humilitatis & poe-
 nitẽtiæ amator, obsecro te per infinitę tuę clemẽtię viscera vt di-
 uini tui fauoris & gratiæ flatu spirẽs vt hæc facile & suauiter vo-
 rare possim. Hunc docendi modum magno cum affectu petebat
Psalm. 142. David dicẽs: Domine ad te confugi, doce me facere voluntatem
 tuam. Non ignorabat David quãntã esset Dei volũtas: cum eam
 illi Deus in lege declarasset, & tamẽ eo loco petit vt eã facere se-
 doceat. Nõ satis illi est vt Abrahamã obediẽtiã, Isaac patiẽtiã do-
 ceat, sed ex te tantũ discere volo, qui verus es magister. Quasi dice-
 ret. Si vis Deus meus me humilẽ esse, prius humilẽ te volo videre
 & in præsepio reclinatũ vt me flagellare discã, volo prius te fla-
 gellatũ videre, vt me viuũ carcere includã, volo te prius carceratũ
 & cruci affixũ videre. Et profectõ hæc omnia illũ docuit: quando
 quidẽ tanto tempore ante hæc illi reuelauit, & ita dixit. Loquens
Psalm. 118. cum patre æternõ. In veniãte tua humiliasti me, id est, in filio tuo.
 docuisti

Simile.

Psalm. 142.

Psalm. 118.

26 docuisti me humiliare: sed quid erit fratres si post hanc doctri-
 nam acceptam imperiti vt antea remanebimus, superbi, auari,
 carnales, ac si Christus nunquam humilis & pauper fuisset? O
 nos infœlices! qui non intelligimus ad quam nam dignitatem
 elati simus, tunc cum Deus nostram carnem assumpsit. Si rusti-
 ca aliqua regi nuberet nonne æquum esset vt in verbis, in vesti-
 bus, in incessu, in cibo, & in omnibus rebus, noui status diuersita-
 tem ostenderet? Ita etiam æquum est vt natura nõstra, quæ cum
 Deo quodam quasi matrimonio coniuncta est carnis operibus
 renunciet & se spiritualibus dedat, verum dicere possumus illud
 Hierem. 2. Quam vilis facta es iterans vias tuas, per easdẽ vias
 ambulamus per quas olim ante Christi aduentum homines am-
 bulauerunt. Nullum ferẽ in nobis apparet vestigium ex quo or-
 27 tum esse Christum, coniecti possit, vbi enim pax quam nobis tan-
 to opere commendauit? vbi paupertas spiritus? vbi mundi contem-
 ptus? vbi cordis humilitas? nam si Deus homo factus non esset,
 & Christiani non essemus, minus profectõ harum virtutum nõ
 haberemus. Facti sumus quasi in principio cum non dominare-
 ris nostri, dixit sanctus Isaias. Ita viuimus, ac si Dei cognitio-
 nem non haberemus. Querebatur Moyses dicens. Vos vidistis
 28 vnica quæ fecit Dominus coram vobis signa illa portentatq;
 ingentia & non dedit vobis Dominus cor intelligens & oculos vi-
 dentes vsq; in presentem diem. O Deus maiestatis infinitæ quã-
 tõ æquius potes nunc de Christiano populo queri cuius causa
 maiora signa fecisti, & tamen multi nondum ea intellexerunt:
 nonne scitis dilectissimi, quod sancta Ecclesia huiusmodi festiui-
 rates celebrat, vt in memoriam nobis reuocet mysteria, quæ his
 diebus nostra causa operatus est Deus: vt ita ea æstimemus & pro
 ijs gratias agamus, ac si eo ipso die iterum ea operaretur?
 Quod si hoc ita est spectet se vnusquisq; & cõsideret quot ho-
 ras in huius sanctissimę festiuitatis cõsiderationẽ insumpserit, &
 ita qualis nã sit intelliget: õ gens ingrata quã vere illud Isaias vo-
 bis dicere possum, vã, qui consurgitis mane ad ebrietatem sectan-
 dam, & potandũ vsq; ad vespẽrã vt vino astuetis, cithara & lyra,
 & tympanum in conuiujs vestris, & opus Dñi non respicitis.
 Vã vobis qui voluptatibus dediti hoc opus quod nunc celebra-
 mus non aduertitis quod singulari quadam ratione opus Domi-
 ni vocatur: quid est in hac festiuitate magis obliuioni traditum,
 quã

Simile.

Hiere. 2.

Isai. 63.

Deut. 29.

Isai. 5.

quàm ineffabile opus, quod in ea factum est: ludis, saltationibus, 29
 comestationibus, delectationibus, tota dies insumitur, & neque
 vna tantum hora huius mysterij considerationi relinquatur. Ve-
 re igitur opus Domini non respicitis, pudeat vos dilectissimi tan-
 tæ ingratitudinis, & mementote quod Angeli ipsi vt hominum
 festiuitatē celebrarent, corpora phantastica à cælo dilapsi assum-
 pserunt, laudes illi & hymnos decantantes qui verum corpus as-
 sumpsit, quid igitur homines facere æquum erit, cum Deus non
 Angelus fiat, sed homo: celebremus hunc diem amore & spiritus
 puritate: accedamus omnes & mentis excessu eum in præsepio
 adoremus, qui puri sunt puritate Angelica, accedant & eum ado-
 rent vna cum Angelis, qui puri sunt & casti cum virginibus acce-
 dant, quia purissima mater & eius custos ambo sunt casti, paupe-
 res pastoribus se misceant, peccatores bestijs se socient. Ideo in- 30
 ter bestias natus est, & in stabulo patenti sine ianua, vt nulli ad-
 tus intercluderetur. Accede peccator humiliter, & si oculis non
 potes, corde saltem lachrymare, noli esse rimidus, nam vt pecca-
 ta mundaret aduenit. Erit fons patens domui Dauid & habitanti-
 bus Hierusalem in ablutione peccatoris, & menstruate, ait Za-
 charias, videte quam patens sit diuinus hic fons cum quemadmo-
 dum dixi locus in quo natus est, ianuam non habeat: lachrymæ
 Ioseph merum fatribus abstulerunt, qui eum tanta cum inhumani-
 tate vendiderant (nam vt dicitur in Genesi: ipsemet eleuauit
 vocem suam cum fletu, & dixit. Ego sum Ioseph frater vester,
 quæ vendidistis nolite pauere.) O sanctissime Ioseph Iesu Chri-
 ste, Dei filii qui in præsepio plorās clamas, Ego sum frater vester
 quem vili pretio vendidistis nolite pauere, meæ lacrymæ secu- 31
 ros vos faciunt & peccata vestra si vultis abluent, quis igitur timi-
 dus erit? Quis hæc audiens non confidēter accedet? his considera-
 tionibus his diebus vos occupare deberetis non prophanis las-
 ciuisq; rebus: & si læta mimi fiat hoc, vt ait propheta Isaias. Læ-
 tabuntur coram te sicut qui lætantur in messe, sicut exultant vi-
 ctōres capta præda, quando diuidunt spolia. Qui lætantur, & nõ
 coram Deo, errant, quia lætitie suæ frænum non imponunt, ius-
 sti verò qui ita lætantur vt semper se coram Deo adstare existi-
 ment in moderatam lætitiã frænant quia videri se à Deo sciunt,
 vel vt melius dicam, nullam ob rem lætantur quæ non sit Dei ser-
 uitiũ, & hoc significat lætabuntur coram te. & quia scripta lex
 erat

Zach. 13.

Gene. 45.

Isai. 9.

erat nox humida: ideo messes & fructus ad maturitatem pertue-
 nire non poterant: sed iam venit legis gratiæ dies & Sol iustitiæ
 Christus apparuit qui hominum corda amoris sui radijs feriens
 eorum fructus, & opera matura, & perfecta reddit. Lætari igitur
 debemus sicut lætantur in messe, & sicut exultant victores
 capta præda qui diuidunt spolia; quandoquidem tantum diuini
 fauoris auxilium aduersus hostes hodierna die acquirimus, vt
 quasi iam certa victoria sit lætari debeamus, vt hic gratia victores
 gloriæ spolia tandem consequamur. Ad quam nos perducatur Ie-
 sus Mariæ filius. Amen.

In festo Sancti Stephani pro- tomartyris

CONCIO PRIMA.

Dicebat Iesus turbis Iudæorum, Ecce ego mitto ad vos Pro-
 phetas, &c. Matthæi. 23.

V M peccasset Adam vocauit eum Deus vna cum
 muliere & serpente, & cum omnes cõuenissent dixit
 serpenti. Inimicitias ponam inter te & mulierem, 3
 & semen tuum & semen illius. Vbi translatio Chal-
 daica clariùs sic ait: Inimicitias ponam inter filium tuum & fi-
 lium eius, & ipse, scilicet, filius eius conteret caput tuum. Quasi di-
 ceret, mulier & vir tecum amicitia coniuncti sunt quandoqui-
 dem tibi potius quam mihi obtemperare voluerunt: sed hanc
 amicitiam dissoluam, & inimicitias ponam inter filios tuos & fi-
 lios mulieris, qui nam sunt filij serpentis, id est, dæmonis? Pec-
 catores, præsciti, & reprobati à Deo, hi sunt semen diaboli: &
 ita dixit Dominus, huius generis hominibus. Vos ex patre dia-
 bolo estis, iusti autem & prædestinati sunt filij mulieris, sed di-
 ces, cur peccatores non appellantur filij mulieris? nonne ex mu-
 liere vt ceteri nati sunt? Ita est, sed sciendum est in eodem loco
 dixisse Deum mulieri tanquam in peccati sui poenam, multiplica-
 bo

Genes. 3.

Ion. 2. 8.

D. Eucherius in
commentis in

Gen. &

Hugo.

1. Ioan. 3.

Simile.

Roman. 8.

Ier. 6.

cabo conceptus tuos. Ex quo colligunt aliqui, inter quos est D. Eucherius, & Hugo, quod in statu innocentie non peperissent mulieres, nisi filios predestinatos & iustos: & si nunc mali inter bonos nascuntur, hoc est poena peccati: ergo causa cur peccatores nascatur fuit serpens, quia ad peccatum prouocauit, & ita merito mali serpentis, id est, diaboli semen vocantur. Itaque si Eua non peccasset Cain qui peccator fuit non peperisset. Hinc D. Ioannes ait, Non sicut Cain qui ex maligno erat, & occidit fratrem suum. Vbi sanctus apostolus significare videtur Cain propter peccatum natum esse qui ex maligno erat. Inter hos igitur filios serpentis, qui sunt peccatores & reprobati, & inter filios mulieris, qui sunt predestinati & iusti magna semper fuit inimicitia, & ita in primis Eue filijs maledictio ista adimpleri coepit, ut sacra scriptura refert cum Cain fratrem suum Abel occidit. Durat haec maledictio & hodie, & usque ad vniuersalem mundi finem duratura est, ut mali bonos persequatur ob maiorem malorum condemnationem, & maiorem iustorum coronam. Faber qui ex ferro opus suum confici non posse nouit, nisi illud prius plurimis ictibus contundat & molliat prius forcipe firmum illud & stabile super incudem tenere conatur, ut postea ictus mallei recipere tutius possit & in opus quodcumque facilius formari. Ita summi premus ille artifex Deus, cum quam necessarium sit iustis intelligat, ab iniquis & malis affligi, & tanquam mallei ictibus contundi, prius eos amoris sui forcipe tenaciter apprehendit, tum eos verberat a malis iniuria & damno affici permittens. O quam tenaciter & firmiter D. Paulus, & ceteri eorum temporum sancti haerebant. Et ideo clamat. Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio, an angustia, an gladius? certus sum enim quia neque mors, neque, vita, neque, Angeli, neque principatus, neque, creatura alia poterit nos separare a charitate Dei. O quam tenax, o quam firmus forceps est amor, ut animam semel apprehensam tenet ne per impatientiam falliat. cum persecutionum ictibus tunditur, quia quemadmodum ferrum si forcipe apprehensum non est ad unumquemque ictum resilit & cadit: ita homo nisi diuino amore haereat apprehensus, ad unumquemque persecutionis ictum resilit impatienter, & cadit. Optimus etiam forceps ut homo patienter ictus perferat, solet esse spes. quam obrem dicebat D. Paulus. Confugimus ad tenendam propositam spem quam sicut anchoram habemus animam tutam ac firmam, & incedentem usque ad interiora velaminis.

Quibus

6 Quibus verbis significat spem nobis valde necessariam esse donec intremus in sancta sanctorum gloria, ubi nullum erit fidei velum: claram enim Dei visionem, interiora velaminis, vocat. Eo usque semper tundi & formari debemus, ut perfectionem illam assequi tandem possimus. quam Deus nos habere vult, ad quam plurimum malorum persecutio censert, quia ut ait David. Dum superbit impius, incenditur pauper, id est, superbiorum persecutionibus iustus amore incenditur. Et ideo dilectissimi cum vos mali affligunt, cogitate ad martyrium vobis esse adiumento, cum vos contemunt, humilitatis vobis occasionem praeberent, cum vos reprehendunt, cogitate vestros esse parentes & magistros: & ita tanquam apes, [sacareys miel de la retama] persecutionum amarities in gloriae suauitatem mutabitur, & qui euertere vos cogitabat scala vobis erit ad perfectionem.

7 Haec cum intelligeret iusti aduersitates omnes singularia Dei beneficia esse existimabant. Hinc sanctus Ezechiel de seipso loquens dixit. Cum essem in medio captiuorum, cum captiuus ut ceteri Hebraei esset non dixit, cum essem captiuus primum quia non criminis alicuius causa ut ceteri captiuus erat, sed ut ceteros captiuos consolaretur. Deinde ex captiuitate illa percipiebat utilitatem, & ea tanquam instrumento utebatur ad perfectionem. Alij vocantur captiui, quibus inutilis est, & infructuosa captiuitas: qui ex corporis seruitute spiritus libertatem colligere nesciunt. Permittit etiam Deus, ut mali bonos persequantur, ne humanas res ament. Qui iter faciunt per loca fontibus & syluis plena hinc quiescendi occasionem sumunt: quod si arida & deserta sunt loca nullibi consistunt, sed ulterius progrediuntur: ita homines in humanis delicijs & voluptatibus quiescere solent, & ideo Deus iustorum iter aridum esse vult, & asperum ne vlla re retardari possint. Ita Hebraeos in Aegypto permisit affligi, ut promissionis terram vehementius ex peterent: & quamuis Iacob iustus esset, dum tamen laetum & hilarem vultum a Laban sibi ostendi, vidit, nunquam ab idololatrijs illis discedere voluisse, legitur. Praeterea affligi vult Deus iustos, ut caelestis quies videatur transacto iam labore suauior, ut Hebraeis labore itineris defatigatis, aqua illa quae a petra manauit adeo suavis visa est ut mel esse existimarent, ut ait Chrysostomus. Antequam Deus Abraham quietem daret, per quot itinera & peregrinationes duxit? Antequam Iacob diuitijs Laban

Psalm.

Eze. 1.

Simile.

Dent. 32.

D. Chryf.

to. 5. hom. 7

per:

perfrueretur, quot annis illi seruiuit? antequam Ioseph in Aegyptu pro princeps esset, quot pertulit? antequam Dauid regni pace frueretur, quot passus est infortunia? antequam Hebraei promissionis terram ingrederentur, quot per deserti itinera labores pertulerunt? quibus omnibus rebus significauit Deus plurimum referre per labores ad quietem transire: ut pluri aestimetur & suauior videatur.

Hoc igitur posito permitti a Deo, ut mali bonos utilitatis suae causa persequantur: sequitur quod quauis Deus intelligat bonorum consilia & exemplum malis, nullius futurum esse utilitatis, nihilominus tamen eos mittit, ut eos venia & misericordia inuiter ad maiorem causae suae iustificationem & maiorem iustorum coronam. Et ita ait, *Ecce ego mitto ad vos Prophetas & sapientes*. Cum ait mitto mittendi quandam consuetudinem significat, semper enim mittit, & mittit homines sanctos & iustos: nam quemadmodum non omnia poma simul producuntur, sed alia alijs suo quaque tempore maturata succedunt: ita non omnes sancti vno eodemque tempore vixerunt, sed alij alijs succedunt, quia suprema illa sapientia quae omnia magna aequitate metitur & diuidit: noluit vno quidem tempore mundum sanctis esse refertum, alio autem omnes esse malos, in hos quidem poma omnia effundere, illis vero nihil praeter folia remanere. Hos vero sanctos tanta charitate & amore incensos mittit in animarum remedium: ita ut de se & suis socijs dicat D. Paulus. Facti sumus paruuli in medio vestrum tanquam si nutrix foueat filios suos. Ita desiderantes vos cupidum volebamus tradere vobis, non solum Euangelium Dei, sed etiam animas nostras: quoniam charissimi nobis facti estis, memores enim facti estis fratres laboris nostri, & fatigationis nocte & die operantes, ne quem vestrum grauaremus praedicauimus in vobis Euangelium Dei. Vos testes estis & Deus quam sancte & iuste, & sine querela vobis, qui credidistis adsumus. Ponderate quae lo, fratres vnum quodque verbum sunt enim omnia ponderatione digna, & per ea intelligitur quantum sit Dei beneficium huiusmodi ministros mitti ab eo tanto salutis nostrae desiderio flagrantes. Benedicta sit talis maiestas quae ita peccatorum miseretur, & eorum remedium tantopere optat & curat, quae nam mater, obsecro, pro filij sui salute ita desudauit, ut laborasse se refert hoc loco sanctus Apostolus in proximorum suorum utilitatem: & in eiusdem epistola, ita se eorum boni gaudere ait ac si propria essent vita dicens. Itaque nunc viuimus si vos statis in Domino.

Cum

12 Cum autem Corinthiorum aliquos peccasse intellexisset: ita eorum peccata deplorabat, ut in secunda quam ad eos scribit, epistola dicat. Ex multa tribulatione & angustia cordis scripti vobis per multas lachrymas, non ut contristemini: sed ut sciatis, quam charitatem habeam abundantius in vobis. Si ita nunc Dei offensiones sentiremus, tot ac tanta sunt, ut in lachrymarum pelago perpetuo nataremus. Qui a Deo ad hoc munus mittuntur, tanta cum sanctitate & aequitate illud exercere optant, ut idem Apostolus dicat. Et ego fratres in timore & tremore multo fui apud vos. Qui timor, ut Theophylactus declarat, nihil aliud erat, quam quod metueret ne diuinae praedicationis munus ex sua parte impediret. Quod exaggerat dicens: In timore & tremore multo fui, quasi tantus esset animae timor, ut corpus ipsum tremere, nescilicet, homines culpam in eo aliquam animaduertent: & ita hoc singulari exemplo Evangelicae legis facilitatem & suauitatem ostendebant.

13 Philo ait Dei legem mortuam esse & viuam, mortuam esse eam quae tantum intelligitur: viuam eam esse quae exercetur. Mortua appellatur non ab effectu, sed per comparisonem, quia quemadmodum homo mortuus plusquam viuus deterret, ut experientia patet, plures enim magnae fortitudinis & audaciae videbitis qui decem homines viuos & armatos non timet, & cum vno tantum mortuo soli remanere non audeat, statim enim timore illis arriguntur capilli & toto corpore contremiscunt. Ita & lex cum tantum intelligitur est quasi mortua quia deterret. Iubet enim a vitijs nos abstinere, & in rebus exerceri carni & sensui contrarijs. Viua vero haec lex & exercitata, non solum a viris adultae iam aetatis, sed a pueris 14 ipsis & senibus maxima cum suauitate & facilitate obseruatur, tunc non deterret, sed animat peccatorem qui horum commotus exemplo, si isti, inquit, qui homines sunt haec praestare possunt, cur non ipse quoque praestabo? Itaque Dei nutus non solum verbis, sed etiam operibus nos ad virtutem inuitat, & hoc illud est quod sponsus laudat in sponsa, dicens. Dentes tui sicut greges tolaram, quae ascenderunt de lauacro, omnes gemellis foetibus, & sterilibus non est in eis. Comparatio haec, o quam impropria videtur: quid enim simile inter ouestosas, & dentes? melius dixisset, Dentes tui aequales & candidi, tanquam alabastrum, comparisonem tamen dico esse singulari suam, & Spiritu sancto, qui eam apposuit dignam: dentes enim Ecclesiae sunt ministri Ecclesiastici.

Aduent.

Aa

Dentes

Dentes sunt candidi, firmi, & quamuis è carne nascatur, carnem tamen & pellem non habent, nihil intra se ferre possunt, sed statim si quid hæsit sibi dentiscalpio, expellendum est, eorū munus est mandere, & cibum conficere in omnes corporis partes distribuendum. Hæc omnia in Ecclesiasticis esse debent, candidiores enim esse cæteris omnibus debet castitatis & pudicitiae cædore, fortiores non ense & clypeo vt milites, sed heroica quadam animi fortitudine ad aduersitates tolerandas, & tentationibus resistendum. Carne tegi non debent, sed omni carnali amore carere debent: ita vt illis vere dici possit illud Pauli. Vos autem in carne non estis, sed in spiritu. Pelle etiam tegi non debent, id est humanos fauores ambire: imo ipsi cæteris fauere debent. Nihil externum intra se ferre debent, sed, quicquid diuisionis, aut scædali causa esse potest statim diuino amore tanquam dentiscalpio tollere debent. Mandere etiam debent, & cibum omnibus mystici Ecclesie corporis membris conficere, quia eorū munus est omnibus cælestis doctrinae alimenta suppeditare. Hi igitur dentes esse debent tanquam oues tonsæ, & omni temporali utilitate denudati ex humanis ea tantum accipientes quae vitæ conseruationi necessaria sunt. Hæ oues sunt quæ è sancti baptismi lauacro ascenderunt, quia cæteri Christiani maiorem habere perfectionem non tenentur ea quam in baptismo promiserunt. Ipsi verò ascenderunt de lauacro, perfectiores esse debent, quia præstantiorem, & perfectiorem vitæ statum elegerunt: & ita æquum est vt maiori spiritu, & feruore à cõmuni virtute ad maiorem ascendant. Omnes gemellis fœtib, quia & verbis, & exẽplo docere debent, & sterilis nõ est in eis, quia nullus debet esse ecclesiasticus, qui Christianæ reipublice non proficit: sed heu dolor, ò Ecclesia sancta, multos nunc habes dentes non naturales, sed factitios, id est, *postizos*. Quot enim sunt Ecclesiastici quos ad eam dignitatem Deus non elegit, sed ipsimet in ea se superbia, & ambitione posuerunt, non sunt ex ijs, de quibus ait Dominus. Ecce ego mitto ad vos prophetas & sapientes. Non enim missi sunt, sed ipsimet propria voluntate venerunt. Factitij dentes ad speciem tantum inferuntur, & vt verba facilius exprimantur, cibo vero inutiles sunt: & ita cum cibo sumendus est tolluntur, & supra mensam collocantur. O Ecclesiastici quot vestrum dentes estis ad speciem tantum utiles, & ad verborum sonitum. Cum vero ad bonorum

bonorum operum mensam veniendum est inutiles estis. Obsecro vos patres mei per Christi crucifixi viscera vt quantum in vobis est diligenter Christiani populi salutem attendatis. Vide te quid sancta Iudith populi sui sacerdotibus dixerit. Et nũc tra *Iudith. 8.* tres quoniam vos qui estis presbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet anima illorum ad eloquium vestrum corda eorum erigite. Quod cum ita sit studete omnium corda ad Dei amorem, & seruitium erigere.

Ait igitur Christus redemptor noster Hebræis Ecce ego mitto ad vos prophetas, & Sapientes, & Scribas, & ex illis occidatis, & crucifigatis, & c. vt veniat super vos omnis sanguis iustus, qui effusus est super terram. Quasi dicat. Tanto & tam graui supplicio ob illam crudelitatem, & ingratitude puniendi estis ac si Dei ira temper repressã, & retenta fuisset, neque vnquam maiores vestros, iustorum sanguinis effusores puniret, sed supplicium omne in caput vestrum effundendum cõseruasset. O minas horribiles quibus docet Dominus, quod ijs, qui in alijs diuine ire supplicia ob aliqua crimina viderunt, neque idco se corrigunt, sed eadem, & ipsi crimina committunt, maioribus supplicijs digni sunt, quam priores illi fuerunt. Punierat grauisime Deus præteritis temporibus populum Israeliticum, vt refert propheta Hieremias, dicens, Factum est verbum Domini ad me, & loquutus sum ad vos de nocte consurgens & loquens, & non audistis, & misit Dominus, ad vos omnes seruos suos prophetas conturgens diluculo mittensque & non audistis, neque inclinastis aures vestras, vt audiretis, cum dicerem reuertimini vnusquisque à via sua mala, & à pessimis cogitationibus vestris, & non audistis, dicit Dominus, vt me ad iracundiam prouocaretis in operibus manuum vestrarum in malum vestrum. De sum hic Dominus metaphoram à patre familias, qui magna cura & diligentia mane surgit matutinum sibi somnum qui suauissimus esse solet detrahens, vt operarios in vineam suam mature mittat. Quo infinita Dei prouidentia denotatur & cura qua operarios in ecclesiam suam mittit qui eam cœlesti doctrina, & sanctis admonitionibus excolant, nihil tamen tanta Dei diligentia ingrata illi Hebræorū genti profuit. Quare ait, & non audistis me in malum vestrum, propterea hæc dicit Dominus exercituum pro eo quod non audistis verba mea, ecce ego mittam & assumam vniuersas cognationes Aquilonis & Nabuchodonosor

regem Babylonis seruum meum, & adducam eos super terram istam, & super habitatores eius. Seruum suum vocat Dominus Nabuchodonosor idololatram, quia ei ut instrumentum inseruit quo Iudream omnem seuerissime puniit. Quod quidem supplicium, & alia præterea plurima non ignorabant illi, quibus hoc loco Christus, Redemptor noster minabatur, & quia eorum exemplo discere noluerunt: sed eos malitia superabat tot crudelitatis genera in Dei seruos & nuntios exercetes. Ideo maiori dignos ait esse supplicio. Quo autem supplicio puniendi erant, ipsemet paulo inferius declarat, dicens. Ecce relinquetur domus vestra deserta. O supplicium seuerissimum quod a nobis utinam diuina maiestas auertat. Attendite quam deserta & destituta sit domus Israel caeca, dura, obstinata, in sua infidelitate relicta. Magnis olim supplicijs affecta est ut illud de quo paulo ante dicebamus per Nabuchodonosor & illud alterum, de quo Isaias ait, ubi cum dixisset, vae genti peccatrici populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis, dereliquerunt Dominum, blasphemauerunt sanctum Israel ab alienati sunt retrorsum super quo percutiam vos ultra addentes prauaricationem, subdit statim tanquam tanti sceleris poenam, & derelinquetur filia Sion ut umbraculum in vinea, & sicut turgurium in cucumerario, sicut ciuitas quae vastatur.

Isai. x.

Isai. 5.

Aliud etiam supplicium horribile idem Isaias refert, ubi cum maxima illius gentis peccata narrasset ait. Propter hoc sicut deuorat stipulam lingua ignis, & calor flammæ exurit, sic radix eorum quasi fauilla erit & germen eorum ut puluis ascendet, linguam hoc loco igni tribuit, quia flamas ex se iacit quasi linguas, & præterea, ut significaret quod eadem velocitate qua lingua in ore mouetur eos deuorare debebat. Radicis nomine patres significantur, germinis autem nomine filij, quare patres, ait, Dei iræ non magis resistere poterunt quam arista igni, filij autem quamuis iuuenes, & formosi tanquam puluis erunt, quem ventus magna facilitate dispergit. Hæc omnia supplicia quamuis magna fuerunt, minor tamen sunt hoc, de quo hoc loco Dominus agit dicens. Relinquetur domus vestra deserta, quia eos propter eorum peccata in summum pertinacissimæ infidelitatis malum prolabi permisit. Equidem nescio dilectissimi, cur hæc audientes nullum animo concipiamus timorem, ne nos Deus ut illos deserat, & paulatim preciosissimum fidei thesaurum amittamus, ut nostris quoque temporibus tot regna

24 quæ amisse videmus: ut prædixerat D. Paulus: Nouissimis temporibus (inquit) discedent a fide cauteriatam habentes conscientiam: metaphora est a cauterijs desumpta, quibus seruos emptos inuenerunt, & quibusdam signis notant, ut serui esse dignoscantur. Ita quoque; diabolus seruis suis cauterium & signum quoddam imponit, quandam, scilicet, conscientie deprauationem, duritiam, & obstinationem. Ex qua impudentia & dissolutio nascitur, qua publice Satanae seruos ostendunt, & ex hoc quod cauteriatas habeant conscientias, plurimi paulatim ad infidelitatem dilabuntur: & hoc significat, discedent a fide cauteriatam habentes conscientiam. Eia igitur dilectissimi, adest ne hic quisquam, qui hæc in se deprauationem, & peccandi impudentiam sentiat? o quot adesse timeo. Quid igitur expectatis, an ut Deus vos delectat & 25 ut in aliquem infidelitatis errorem incidatis? An ut mors adueniat improvisa, & æternis gehennæ ignibus vos dedat comburendos? cogitate quod diuina misericordia, qua vos Deus expectat, in maiorem iustitiæ poenam vestra culpa mutabitur. Qua de re sic ait D. Paulus, Si Deus volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum, ut ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiz, quæ preparauit in gloriam: ex quibus verbis aperte colligitur, quamuis ex se misericordia sit, peccatorum poenam differri, magnum tamen esse interdum iræ argumentum, & ideo ait, volens Deus ostendere iram suam sustinuit in multa patientia vasa iræ. In eodem sensu declarat D. August. ea verba Psalmi, Exa 26 non quæret. Ita que qui plurimorum peccatorum conscijs a Deo vos diutissime expectari videtis, & tamen non ideo vos emendatis, timete ne ista Dei misericordia in maiorem iram mutetur. Antequam Dominus seuerissimam hæc pronuntiaret sententiam, Ecce relinquetur domus vestra deserta, eorum duritiam & obstinationem declarauit his verbis, Hierusalem Hierusalem que occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & non uolui. O ineffabilem Dei clementiam, quidnam vobis fratres de horum verborum iniquitate videtur? Comparat se inuenios Deus gallinæ, quæ tantum in pullis nutritur, & fouet, & laborat, quos saltem regit præsidio, & nihilui rugator inuigilat, & tamen

1. Timoth. 4.

Roma. 9.

D. August. super psal. 9

Aduen.

A a 3

homi-

homines in tanta suorum affectuum cæcitate versantur, vt ex tanta clementia nullam ferè utilitatem percipiant. His verbis respondet Dominus cuidam hominum querelæ: nam cum dicat D. Paulus. Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia in celestibus. Conqueri homines potuisse videntur iniquum esse hostes à Deo dari adeo fortes & potentes tam prudentes, & sapientes hominibus, qui tam infirmi & ignari sunt. Iniquum tamen non est ob magnum quod Deus nobis suppeditat auxilium, si eo uti volumus.

1. Reg. 17. Cum David in campū cum Gigante pugnaturus descēdit, impar videbatur pugna: & ita dixit Saul. Non vales resistere Philisthæo isti, neque pugnare aduersus eum: quia puer es, hic autem vir bellator est ab adolescentia sua. Quid nam puer David videtur coram vasto illo Gigante, molis cuiusdam, & turris instar? Humano iudicio impar videbatur pugna, at reuera nō erat, nam ipsemet David Giganti dixit. Tu venis ad me cum gladio, & hasta, & clypeo, ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum: & dabit te Dominus in manu mea, & percutiam te, & auferam caput tuum à te: vt sciat omnis terra, quia est Dominus Deus in Israel, & quia non in gladio, neque in hasta saluat Dominus. Et ita qui ex se erat infirmior diuino munitus auxilio victoriam consequutus est. Misit Rex Syriæ exercitum suum, vt Eliseum ad se captum adduceret, & cum eum vndique iam septum tenerent, seruus eius Giezi timere, & plorare cepit dicens, heu, heu, heu, Domine mi quid faciemus? At ille respondit, Noli timere, plures enim nobiscum sunt, quam cum illis. Et orās Propheta ad Deum, vt aperiret oculos pueri vt videret: aperuit Dominus oculos eius & vidit: quia ecce mōs plenus equorum & curruū igneorum in circuitu Elisei. Quis nam dixisset hominem senem infirmum, & solum, regis Syriæ copias superatum esse? Verum tot fuerunt Dei auxilia, & tanta per curru illos igneos signata, vt illis non solum regis Syriæ, sed vniuersi orbis exercitus vincere potuisset. Ad hanc rem facit etiā illud Apocalypsis, vbi vidit se. Diuus Ioannes ait Angelū descendentem de celo habentem clauem abyssi, & catenam magnā in manu sua, & apprehendit draconem serpentē antiquum, qui

est diabolus & Sathanas, & ligauit eum per annos mille, & misit eum in abyssum. Quibus verbis significatur potestas quam Christus redemptor noster habet, & habebit in æternum in potestates infernales. Nam per mille annos, quod est tempus finitum, infinitum significaretur. O beatos illos: qui ad has alas confugiunt, & hoc se præsidio muniunt, quia quamuis ex se infirmi sint, dæmones autem potentissimi, hoc tamen freti auxilio victores existent. Contemplamini, obsecro, dilectissimi diuinum hunc redemptorem tanquam gallinam alis in cruce expansis: vos verò tanquam pullos à rapacissimis auibus inferni leptos esse considerate, quæ vt vos vnguibus deprædentur, huc illuc circumuolant. Properate, properate, & ad hoc diuinum præsidium, quamprimum, accurrite. O Christe supreme mundi reparator, animarum amor suavissime, qui gallinæ te tanta cum clementia, & humilitate comparasti. Aperi, quæsumus, cælestes alas, & tua nos defende tutela: ita vt dæmones communes hostes damnū nobis inferre non possint. Huius auxilij certitudinem significauit Diuus Stephanus, cum vidisse se dixit, cælos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei. Quod si petitis cur gloriosissimo huic martyri potius quam cæteris admirabilis hæc visio ostensa est? Respondeo, quod vt ait Diuus Paulus, oportet accedentem ad Deum credere, quia est, & inquirentibus eum remunerator est: quod non solum necessarium est credere Deum esse bonum: verum etiam seruorum suorum optimum remuneratorem. Et quia in hac Ecclesia Diuus Stephanus martyrum omnium primus fuit, cæterorum quasi signifer, vt alios, qui eum sequerentur, vehementius incitaret. Ostendit ei Deus in hac vita præmium, quod in alia daturus est ijs, qui vitam, & sanguinem eius amore effundunt. Gaudeamus igitur omnes quandoquidem præstantissimum aduocatum è terra in cælum hodie misimus, qui qua nam ratione amicorum in gloria poterit obliuisci qui inter lapides non est oblitus inimicorum? O admirabilem martyris charitatem, lapidum oblitus, qui innocentissimum caput vulnerabant: & animarum memor eorum, qui eos iaciebant, plus spiritualia proximorum vulnera, quam corporis sui iactus sentiebat.

Quare pro seipso stans rogauit dicens, Dñe Iesu accipe spiritum

Act. 7.

Hebra. xi.

ritum meum. Proijs verò, qui eum lapidabant genibus flexis³³ & clamans rogavit. Positis autem genibus clamavit voce magna dicens, Domine ne statuas illi hoc peccatum, efficacius & vehementius oravit: ut illud quod difficilius videbatur impetraret. Non frustra oravit, quia Diui Pauli conuersionem impetrauit. Vtinam idem nunc impetret ijs, qui in peccato duri, & obstinati versantur. Hoc à gloriosissimo hoc martyre petendum, & sperandum est. Nam ut à Diuo Rocho pestis auersionem, à Diua Lucia oculorum conseruationem petimus: ita à Diuo Stephano, ut cordis mollitiem à Deo impetret petere debemus, qua corda nostra è duro lapide in mollem carnem mutantur, quod ut ab eius intercessione sperare possimus, non solum admirabilis Diui Pauli conuersio facit, verum etiam magnum quoddam miraculū quod Diuus August. refert. Nam cum paganus³⁴ quidam morti iam proximus esset, eius filia, quæ Christiana erat, & gener ei ut ante quam moreretur Christianus fieret suadebant: cum que nihil preces, nihil prodesse lachrymæ; gener flores quosdam ex Diui Stephani altari desumptos ad caput morientis posuit, qui mane ex perge factus, clamare coepit ut Episcopum ad se quamprimum adducerent, qui tunc cum Diuo Augustino erat, & cum statim accurrisset baptismum, quod magnis precibus postulabat pagano concessit. Qui peccata sua pluribus cum lachrymis confessus est, & ex eo tempore donec animam exhalauit, semper ea Diui Stephani verba in ore habuit, Domine Iesu accipe spiritum meum. Cum tamen hæc Diuum Stephanum dixisse à nullo accepisset. Quod si hoc gloriosus hic martyr pagano sua intercessione impetrauit, &³⁵ cum æternæ damnationis, quæ iam imminabat, periculo liberavit: quid deuotis suis fidelibus non impetrabit? Petamus igitur ab eo fratres, ut cordis nobis mollitiem impetret, ut ea veram agamus poenitentiam, qua acquiritur gratia, & postea gloria. Ad quam nos perducatur

Iesus Mariæ filius.

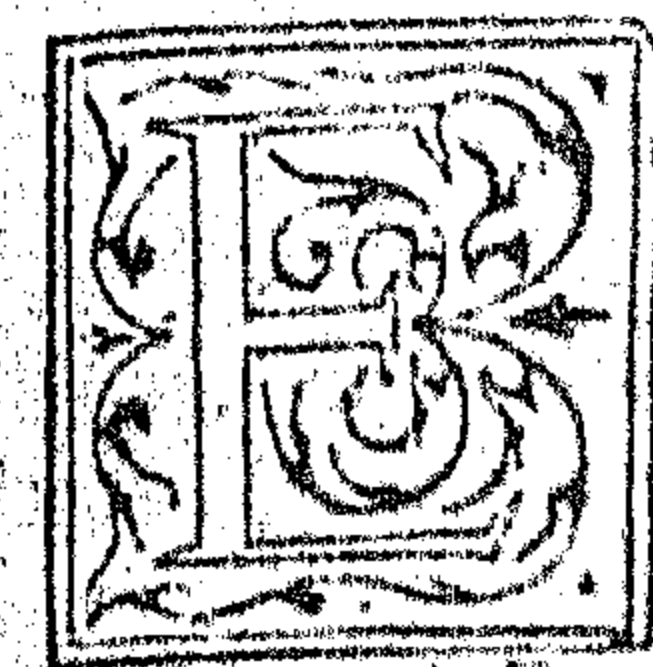
Amen.

In

In eodem Festo Sancti Stephani Protomartyris

CONCIO SECVNDA.

Dicebat Iesus turbis Iudæorum, & principibus sacerdotum, ecce ego mitto ad vos prophetas, & sapientes, & scribas. &c. Matth. 23.

BX maioribus diuinæ liberalitatis beneficijs vnū est, mittere viros iustos diuino spiritu, & sapientia plenos, ut peccatoribus medeantur: ut affirmat Diuus Paulus dicens. Et ipse dedit quosdam *Ephes. 4.* quidem Apostolos, quosdam autem prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem pastores & doctores ad consummationem sanctorum, in opus ministrerij, in ædificationem corporis Christi. Pōderate verba illa, ad consummationem sanctorum, quæ dupliciter intelligi possunt. Vel mittere huiusmodi ministros, ut in muneris sui, & ministerij functione operantissima, & consummata operentur in ædificationem ecclesiæ, vel tantam illis virtutem tribuisse Deum, ut instrumenta sint operis ad eò sublimis, ut est peccatores sanctos consummatos & perfectos efficere. Et profectò si huius beneficij magnitudinem intelligeremus nunquam gratias Deo agendi finem faceremus, cum dona omnia, & gratiæ quas in suos ministros diuisit, omnes ad utilitatem nostram sint. Et ne ex illis imaremus hos ministros tot Spiritus Sancti donis ornatos missos tantum à Deo esse nascentis Ecclesiæ initio, addidit S. Apostolus, donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Significās quod nunquam sancti Dei ministri deficient vsq; ad vniuersalem omnium resurrectionem. Et hoc etiam significat præsens verbum quo dominus hoc loco vsus est dicens. *Ecce ego mitto ad vos. Semper mitto & mittam vsq; ad consummationem sæculi.* Ex quo inferitur quanta veneratione digni sint Ecclesiæ sanctæ ministri eū

. A a 1 eos

3. Cor. 5.
 eos Deus salutis nostræ causa mittat. Nam si regnum nuntios, & legatos tantopere æstimamus, & veneramur, vt ipsas etiã quas auferunt literas capiti nostro venerationis causa imponamus, quid nam cum cælestis regis nuntijs faciendum erit? & vt videatis Dei nuntios & legatos esse, audite quid Diuus Paulus dicat, Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum & posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo, legatione fungimur tanquam Deo exhortante per nos, obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. O verba consolatione & suauitate plena tibi ò vilissime terræ vermis potentissimus cæli rex legatos mittit. Videte quanti te faciat. Quis nam hoc considerans diuino se amore inflammari non sentiet? ò ipsi met lapidibus duriores, qui hoc non sentitis. Notate vt dicat Sæctus Apostolus, in Christo posuisse patrẽ opus reconciliationis, nulla mundi meritorum habita ratione: qui tantum beneficiũ non merebatur. In nobis autem posuit (inquit) verbũ reconciliationis, non ipsam reconciliationem. Pro Christo ergo legatione fungimur, eius nomine vos ad reconciliationem & veniam inuitamus: neq; solum inuitamus, sed obsecramus pro Christo. O summa Dei clementia, qui ab homine tot laesus iniurijs, non ideò tamen vindicem Angelum mittit, qui eas seuerissimè vlciscatur, sed legatos mittit: qui eum venia & reconciliatione obsecrent. Obsecramus pro Christo, vt inam huius verbi vim perciperemus: nam reuera significat, quòd cum euangelij minister vos ex hoc loco obsecrat & hortatur ipsemet Christus vos ad misericordiam & amicitiam hortatur, & obsecrat. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. Eia homines, quot vobis legatos magnus hic rex mittat, videtis, quid igitur respondetis? vae vobis si tantum beneficium contempnitis. Date, obsecro, fratres in cordibus vestris tale responsum, quale huiusmodi legatio petit? secus enim magnam legatis iniuriam fieri scitote, & regi, qui eos mittit maiorem.

Gala. 4.
 Videte si iniuriam & ignominiam existimabat Diuus Paulus nihil sua legatione & prædicatione prodesse, qui ait, vellem modò esse apud vos, & mutarem vocem, quoniam confundor in vobis. Mutarem vocẽ inquit, id est, iam non tanta mansuetudine prædicarem, sed seuerè vos reprehenderem: quia pudet nihil vobis mea prædicatione profuisse. Et è contra, cum

pro-

7
 8
 9
 Philip. 4.
 prodesse se intelligebat suam hanc esse coronam dicebat: vt cum ait, fratres mei dilectissimi, & desideratissimi, gaudium meum, & corona mea, sic stete in Domino charissimi, modestia vestra nota sit omnibus hominibus, Dñs enim propè est. Gloriæ coronam Philippensium in virtute progressum existimabat. O quã paucas huius generis coronas hodiè nos sancti Euangelij prædicatores sperare possumus, & quam verè dicere, confundor in vobis, quando quidem sudores & labores nostros parum omnino, spiritualiter proficere videmus. O Domine mi Iesu Christe, num hi sudores mei, hæ voces iustitiam coram te aliquandò clamabunt horum hominum, qui me audiunt & toties audierunt vlticem? Quam nam Deorationem fratres tot meorum laborum reddetis? satis iam satis duricies & pertinacia sit, qua huc illuc furdos vos meis vocibus præbuisistis, dedite iam vos, & vincialiquando sinite, nolite permittere, vt mea omnis cura & studium, quo vos per tot annos ad bonũ incitavi maioris vobis pœnæ causa sit. Per Esaiam minatur Deus proteruis quibusdam dicens: vae Ariel Ariel ciuitas, quam expugnauit David, additus est annus ad annum, solennitates euolutæ sunt, & circũuallabo Ariel, & erit tristis & mœrens. Et cum labores plurimos corporales retulisset, quibus ciuitatẽ illam volebat affligere eò quòd plurimi anni & solennitates plurimę tráfactę essent, quibus eos, vt se cõuerteret, monuerat, & nihil profuisset: addit statim aliud suppliciũ, quòd (inquit) erit sicut somniũ visionis nocturnæ, si cũ superioribus cõparetur. Hoc autem suppliciũ paulò post declaratis verbis. Quoniam miscuit vobis Dñs spiritũ soporis, claudet oculos vestros. Et statim metaphoram declarat dicens. Prophetas & principes vestros, qui videt visiones operiet, ne scilicet, quę vobis cõueniunt & vtilia sunt, præuidere possint: & ita in vestrę obstinationis & præuaricationis pœnã cæci & sine duce remanebitis. Hęc omnia cũ ciuitate Hierusalẽ propheta loquebatur: quã Ariel vocat, quòd Leonẽ significat, vel quia fortissima erat, vel quia dura & Dei præceptis rebellis. Sed quã verè eadem verba de plurimis Christianorũ ciuitatibus, & de plurimis hominibus priuatim dici possunt, vae tibi respublica, vae tibi anima, ciuitas, quam tanto labore verus David Iesus Christus, & tanta sanguinis effusione expugnauit. Additus est annus ad annum, solennitates & quadragesimæ euolutæ sunt: & tu semper

per

per in peccatis obdurefcis, væ tibi quia non solum te Deus corporalibus, sed spiritualibus etiam puniet supplicijs, quorum vnum erit, oculos tibi claudere; qui sunt sapientes & prædicatores, nè quæ tibi conveniant dicere possint, Vel certè tam frigidè & sine vlllo spiritu, & deuotionis affectu dicant, vt nihil plus profint, quàm si non dicerent. Per hanc metaphoram oculorū, quam Deus hoc loco posuit & ex loco in quo eos natura collocauit declarat nobis Dominus quātæ utilitatis sint sapientes, & illis sublimiorem & priorem in Christiana republica locū debere in qua oculorū munere funguntur. Oculi enim res nobis ostēdunt, antequam ad eas accedamus, vt scilicet, eas vel sequamur, vel fugiamus. Et hac de causa non in pedibus, sed in eminenti loco eos natura posuit vt decebat, vt scilicet, vtilia prospicerent & noxia euitarent. Ita & sapientibus qui reipublicæ oculi sunt; locus debetur sublimior vt inde quid reipublicæ corpori vtile sit, & quid noxiū prospicere possint. Per eundē prophetam Esaiam declarauit Deus ex grauissimis supplicijs quibus populū suum punire solet, vnum esse, non solum oculos illi claudere, sed etiam prorsus auferre: & ita Isaias ait: ecce dominator Dominus exercituum auferet ab Hierusalem & ab Iuda iudicem, & prophetam, & senem, & honorabilem vultu, & consiliarium, & dabo pueros principes eorum, & effœminati dominabuntur eis, & corruet populus. O seuerissimum supplicium, quod vtinam fratres à nobis Deus auertat, nam si his temporibus cum tanta hominum copia sit qui sapientia, virtute, vltia, & prudentia præstant, & nos ad virtutem doctrina incitant & exemplo, nihilominus tamen nulla fere vitæ & morum correctio est, si hæc deficerent auxilia, quid obsecro nisi reipublicæ euersio expectari posset? Pōderate potissimū verba illa, auferet senem, principem, & dabit pueros principes eorum. Ex quo manifestè apparet Dei esse supplicium prædicatores, prælatos, & principes senes deficere, & hæc munera adolescentibus sine vltia & experientia, & quod peius est sine virtute demandari. Cicero plures respublicas adolescentium temeritate euersas esse affirmat, & senum prudentia restauratas: & hanc ob causam supremum Romanorum consilium senatum appellatū fuisse ait, eo quod ex senibus constaret, quos rerum vltus & experientia prudentes efficit. Ideo enim Aristoteles adolescentes ait esse imprudentes, quia rerum

Isai. 3.

Cicero de senect.

Arist. 6. Ethic. 8. c.

cx.

13 experientia carent. Et Iulius Frontinus, duces ait, senes esse debere, vt prudenter gubernent, milites vero iuuenes, vt fortiter pugnent. Stobeus quoque, Solonis fuisse legem apud Athenienses refert, vt nullus adolescens ad aliquod consilij genus quāuis sapientissimus esset, admitteretur. Sed quid gentilium exemplarefero? Nonnè Diuum Ioannem Baptistam, & quod plus est Christum Redemptorem nostrum, nunquam nisi triginta annos natos prædicare voluisse legimus? cur igitur nos ante hos annos prædicandi aut confitendi munus exercere audebimus? ab eo certè abstinendum esse monet D. Anselmus D. Cyprianus & D. Thomas. Ex his etiam verbis, *Ecco ego mitto ad vos prophetas & sapientes*, colligitur sacrorum ministeriorum munera non sponte nostra suscipi debere, sed prælatorum expectādam esse imperium, & tunc cum aut illi imperabunt vel certè electi ab ijs fuerimus, qui eligēdi potestatem habent, charitas est ea Dei amore recipere, & propriam interdum quietem vniuersali animarum saluti postponere, res est magni meriti. In libro Iudicum legitur, quod quia oliua olei sui pinguedinem, ficus fructus sui dulcedinem, vitis vinum suum deserere noluerunt, vt arborum regnum acciperent, eò res deuenit vt rhamnus, id est, (*carca*) fuerit arborum regina constituta. Quo significatur: quod quia nonnulli ne quietem suam & spiritualia exercitia deserant, publica munera recusant, ideò sæpè homines indigni eliguntur, qui nocent potius quam profunt.

Hucusq; de magno Dei beneficio diximus, quo homines afficit, cum ad eos ministros mittit & sapientia & sanctitate præstita. Res. Reliquum nūc est, vt de hominū ingratitude dicamus, qui non solum ex ijs nullam capiūt vtilitatem, sed eos etiā ad extremum vsque spiritum persequuntur, vt significat hoc loco Dominus dicens: *Et ex illis occidetis*. Ex tanta crudelitate, quam illi in Dei seruos exercuerunt, horum sanctitas & virtus inferri potest, quam tantæ crudelitatis obiectum Deus esse permisit. Cum homini infirmo & imbecilli venæ inciditur, monet medicus vt parum sanguinis detrahatur, periculum enim est nè vires omnino deficiāt. Labores & persequutiones nihil aliud sunt, quàm sanguinis detractio: & ideò eas Deus ex subiecti qualitate metitur. Quare cum Sanctus Iob patientiæ & fortitudinis viribus polleret, ideò ille ipse qui sanguinē illi Dei permissione

Iul. Front. lib. 4. cap. 1. Stobe. sermo 112.

D. Anselm. D. C. Luc. 3. c. D. Cyprian. de Ien. c. ten. Christ. D. Tho. 3. p. 9. 39. art. 3. Iudic. 9.

de

detrahere debebat, qui fuit Sathanas, dixit, *extende paululum* 16
manum tuam & tange cuncta, quæ possidet. Et profecto omnia
illa infortunia, quæ alios debilitassent, Iob nullo erant detrimen-
to. Diuum quoque Ioannem Baptistam, qui vir erat perfectissi-
mus, mundi monarchia & Messiaæ honore oblato Deus tentari
permisit. Abrahæ fidem arduo illo facta, vt est proprii filij sacri-
ficij tētavit. Sanctissimā virginem Mariam magno doloris icū
vulneravit, cum morti suæ adesse, & tot in seipso tormenta pro-
prijs oculis spectare voluit. Et hoc illud est, quod D. Paulus ait,
Fidelis autē Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod
potestis, sed faciet etiam cum tentatione prouentum vt possitis
sustinere. Ex quo etiam inferitur quam imbecilles in virtute si-
mus, qui si tantillam sanguinis nobis exigua aliqua persequutio-
ne aut tentatione detrahitur, statim deficimus. O miseros Adæ
filios! Quid nam esset si accensos ignes, præparatas cruces immi-
nentes capiti gladios videremus? Quod si quis vestrum petet quo-
nam modo hæc D. Pauli verba intelligendi sint, nō patietur vos
tentari supra id quod potestis? respondeo verbis illis Exodi vbi
dicitur, ardebat rubus, & non comburebatur. Quomodo hoc
esse poterat si ille verus erat ignis & rubus combustibilis? fieri
hoc modo potuit, vel Deus rubi vires auxit, aut ignis vires de-
pressit, vt rubi resistentia minores essent. Idem etiam in tentatio-
nibus fit, vel augeat Deus iustorum vires vt eas perferre possint
vel tentationum vires diminuit & iustorum viribus æquat. Quo-
igitur hominū malitia deuenire poterat? quid præstare iniquius
quàm Dei seruos & ipsummet Dominum occidere, & ipsismet
medicis, vitam quam ab ijs debebant accipere auferre, & theria
cam in venenum conuertere? Hoc vnum est ex maioribus malis
quæ sibi ipsis mali inferre possunt, scilicet, iustos persequi, & mu-
ros, qui eos tuebantur, euertere.

Cum autem ait, *Vt veniat super vos, omnis sanguis iustus*, Significat
 meritas aliquando pœnas duros, qui quidem loquendi modus
 Hebræis est familiaris, quo etiā vsi sunt illi, qui dixerunt Pilato
 sanguis ei⁹ super nos & super filios nostros. Et dixit David Ama
 lechitæ, qui mortem Saul illi nuntiauerat, sanguis tuus sit super
 caput tuū, id est, pœnatibi ob sanguinis effusionē debita veniat
 supra te. Ait igitur, *Vt veniat super vos omnis sanguis iustus, qui effu-*
sus est super terrā. Eo quod maiorū suorū peccatis tā seuerè à diui-
 na iu-

3. Cor. 10.

Exod. 3.

Matth. 27.

2. Reg. 1.

19na iustitia punitis nullum timorem animo conceperant, sed ea-
 dem, imo maiori licentia & libertate peccabant. Ex quo supre-
 mi iudicis iustitiam colligere possumus qui non solum benefi-
 ciorum ingratitudinem, verum etiam duritiem cordis & obsti-
 nationem punit, cum nihil aliorum mouemur supplicijs. Et ita
 cum Daniel regi Balthasar declarauit quid manus illa in parie-
 te scriberet: supplicium scilicet, quod de eo diuina iustitia sum-
 ptura erat, inter ceteras querelas, quas Dei nomine eo loco affert,
 vna est, quia patris sui Nabuchodonosor supplicio nihil profece-
 rat, quem Deus eius superbia tanquam belluā tandiu per sylvas
 errare permiserat: & ideo ait, tu quoque filius eius Balthasar non
 humiliasti cor tuum, cum scires hæc omnia: sed aduersum domi-
 natorem cœli eleuatus es? ideo missus est articulus magnus,
 20 qui scripsit hoc, quod exaratum est.

Ait autem Dominus. *A sanguine Abel iusti vsque ad sanguinem*
Zachariae filij Barachie, quem occidisti inter templum & altare. Vbi
apertè declaratur quomodo Deus iustorū causam propriam effi-
ciat. Nunquam Abel de fratre suo Cain questus est, & ita Domi-
nus non dixit ad Cain, frater tuus clamat ad me, sed vox sangui-
nis fratris tui clamat ad me: vt dixit etiam Habacuc, lapis de pa-
riete clamabit, & lignum quod inter iuncturas ædificiorum est,
respondebit. Vbi nō dixit eos quibus lapides & ligna, per vim
erant ablata clamare, sed ipsi et lapides & ligna. Quod si has vo-
ces audit Deus quātō magis eorum voces audiet, qui iniuria af-
ficiuntur? De Zacharia apertè legitur cum moreretur hæc di-
xisse, videat Dominus & requirat. Et vt intelligatis crudeli-
 21tatem, qua hic Zacharias occisus est, sciendum est, quod in li-
 bro quarto regum legitur, Athaliam crudelissimam & impiissi-
 mam Ochoziæ matrem mortuo filio omnes regios filios & ne-
 potes occidi iussisse. Solus Ioab adhuc infans vnā cum nutri-
 celiber euasit, quem Ioiada summus sacerdos, & regis mortui
 gener secreto in templo ali iussit: & tandem cum opportu-
 num tempus visum est, cum populi consensu regem creauit, &
 Athalia iuxta regis palatium interfecta est. Mortuo Ioiada, rex
 & principes omnes idololatræ esse ceperūt, quos cum Zacharias
 filius Ioiadæ sacerdos, & ipse diuino spiritu motus reprehēderet
 regis iussu à populo eo ipso in loco lapidatus est, vbi eius pater
 ipsum regem ab Athaliz violentia & furore defenderat. Quare

Daniel. 3.

Gene. 4.

Habac. 2.

2. Par. 24.

4. Reg. 11.

Para. 24.

eo in loco sancta scriptura ait, Non est recordatus Ioas rex misericordix, quam fecerat Ioiada pater illius secum: sed interfecit filium eius. Quod scelus diuina iustitia non modò æterno alterius vitæ supplicio sed hic quoque punire voluit. Nam vt eo in loco refertur cum euolutus esset annus, surrexerunt contra eum ferui sui, & occiderunt eum in lectulo suo in ultionem sanguinis Zachariæ. Credite dilectissimi plurima à Deo flagella imitti ob huiusmodi violentias, quæ iustis fieri solent. Hoc intellexerunt filij Iacob cum dixerunt, meritò hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum. Quibus dixit Ruben, nunquid nõ dixi vobis, nolite peccare in puerum, & non audistis me? en sanguis eius exquiritur. Et quamuis interdum propter occulta diuinae suæ prouidentia iudicia simulat tunc cum homines minus id cogitant pœnas repetit. Peccatum illud crudelitatis, quod, **1. Reg. 12.** Amalechitæ quadringentis annis antea commiserant iussit, Deus à Saule puniri. O magnam hominum stultitiam, qui quod præsens non vident supplicium nunquam venturum esse existimant. Ita infœlix illa Babylonia existimabat, quæ dicebat in corde suo, sedeo regina, & vidua non sum, & luctum non video. De qua statim ibi dicitur, idè in vna die venient plagæ eius, mors, & luctus & fames, & igne comburetur, quia fortis est Deus qui iudicabit illam. Et qui eam videbunt dicent, væ, væ, ciuitas illa magna Babylõ quoniam vna hora venit iudicium tuum. Hoc si cogitares ò infœlix peccator, cum peccare vis, non te ita temerè præcipitares, vt facis. Qui in diuersorio sedet letus & hilaris comedens & bibens, quantumcumq; libuerit, quamuis nihil de sumptibus cogitet, quicquid tamen infumitur, diuersorij Dominus, **24** diligenter notat, neq; eum discedere sinet, nisi prius vel minimum quadrantem persoluat. Ita quamuis tempus vobis à Deo ad pœnitentiam datum in lasciuias, in ludos, & in alia sexcenta scelera infumatis, non idè tamen Deum vestrum obliuisci existimetis, sed diligenter omnia spectat, & notat, & omnium suo tempore rationem exiget. Et ita ait Dauid. Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur. Quamobrem qui iniuria aliqua affecti sunt, ignoscant quam primum, neque vlcisci se studeant: quia si qui eos iniuria affecterunt & iniustitiæ suæ pœnitentiam non fecerint, eum minus cogitabunt, Deus vlciscetur. Quia ait, mea est ultio, & ego retribuam

retribuam eis in tempore, vt labatur pes eorum, iuxta est dies perditionis, & adesse festinant tempora, iudicabit Dominus populum suum.

Amen dico vobis, venient hæc omnia, super generationem istam. Hoc factum esse manifestissimè patet, cum iam per mille & quingentos & octoginta annos Hebræorum gens infidelitatis & crudelitatis suæ pœnas dent, qua Dominum & eius seruos tot tormentorum generibus necauerunt. Dixit illis Deus in pœnam idololatricæ, seruiant omnes gentes istæ Regi Babylonis septuaginta annis. Et seruitus illa pœna idololatricæ fuisse dicitur Regis Manassæ. Et verum est Deum peccata alia alijs grauius punire, non aliam ob causam, nisi quia grauiora sunt, peccatum illud idololatricæ, septuaginta annorum seruitute puniuit. Hoc autem tot annorum seruitute, tot flagellis, tot iniurijs, tot ignominijs punit. Sequitur igitur hoc idololatricæ peccato maius sine vlla comparatione fuisse. At nullum inueniri potest grauius idololatria, nisi Deum occidere: ex quo quamuis nullum aliud esset argumentum, satis apertè conuinci Iudæi possunt, hominem illum quem occiderunt verum fuisse Deum. Sed plurimum hoc loco notandum est, quòd non ait Dominus quia me occidetis, venient hæc omnia super generationem istam, sed quia occidis prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sunt. Et qui ad te mittentur. In quo ineffabilis Dei bonitas apparet, qui proprias iniurias obliuisci videtur, eas verò quæ amicis suis fiunt vlciscitur. Ita eos æstimat, & amat & damna quæ illis inferuntur propria existimat, & vt talia punit. Quamobrem dixit Moyses, armate ex vobis viros ad pugnam, **27** qui ultionem Domini expetere possint de Madianitis. Ultionem Domini vocat, vt intelligatis Deo vos iniuriam facere, cum proximos vestros laeditis: & tunc maximè cum eos ad peccandum prouocatis, vt fecerant Madianitæ. Iam verò mecum vnà dilectissimi considerate quanta cum commiseratione pijsimus Iesus de supplicio Hierusalem loquatur, quam his verbis pietate plenis appellat, Hierusalem, Hierusalè, quæ occidis prophetas.

Quoties volui congregare filias tuas, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & nolueris. O clementiam infinitam ò summum amorem ò pietatem Dei immensam, qui se gallinæ comparat nam inter cætera omnia animalia gallina magnum amoris & pietatis affectum erga pullos suos ostendit, ita vt cum ijs se tanquã

Aduent.

Bb

infir-

Hier. 25.

4. Reg. 17.

Nume. 21.

infirmam faciat, & vocem mutet, & colorem quasi se in illorum
 infirmitate commutet. O Christe, vere hominum amator qui
 tanquam gallina infirmitates nostras & dolores suscepisti, & cum
 esses (vt dixit sponsa) candidus & rubicundus, electus ex milli-
 bus, faciem tuam pallidam reddidisti, & ita mutatus & fœdatus
 cruci affixus es, ex qua pullos tuos pijs vocibus vocas dicens.
 Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam
 vos. Eia igitur Christiani, huc tanquam pulli accurrite, & ad
 sanctissimas gallinæ huius alas confugite, si eius misericordia
 & favore protegi vultis. Nolite eius voces contemnere cogitan-
 tes quid nam illis comminatus sit, qui eius protectionem recipere
 noluerunt. Ecce (inquit) *Relinquetur vobis domus vestra deserta.*
 Hæc est diuinæ protectionis contemptorum pœna, cuius magnitudinē,
 Deum magno cū affectu rogare vt vobis declaret, nē posthæc
 timore saltem deterriti hac in re peccetis. Hac gallinæ cōparatione
 docet diuinus magister quā suaves, quā mansueti & pij prælati &
 Domini esse debeant erga subditos, & inferiores, scilicet, tanquam
 gallina erga pullos suos non Leo esse debes, vt monet Spiritus
 sanctus dicens. Noli esse sicut Leo in domo tua, euertens
 domesticos tuos, & opprimens subiectos tibi. Neque vt Taurus,
 qui hunc arripit, illum dimittit, & quot potest omnes cornibus
 vulnerat. Noe & filijs suis dixit Deus, terror vester ac tremor
 sit super cuncta animalia terræ, id est, rigore & timore cum
 bestijs vtendum est, vt vobis obtemperent. Homines verò rationis
 participes amore regendi sunt. Et discipulis suis dixit Dominus,
 scitis, quia principes gentium dominantur eorum, & qui maiores
 sunt potestatem exercent inter eos non ita erit inter vos. Gentiles
 tyrannos esse & crudeles nihil mirum est, at verò Christiani
 mansuetissimi agni Iesu Christi sectatores, illum in mansuetudine
 vt in cæteris omnibus virtutibus imitari debent. Vitæ vestræ
 perfectio subditorum flagellum sit, & eos modestia vestra
 refrænet. Hoc gloriosus Apostolus Diuus Petrus præclare docet.
 Pascite (inquit) qui in vobis est gregem Dei, prouidentes,
 non coacte, sed spontaneè secundū Deū, nec turpis lucri gratia,
 sed voluntariè, neque vt dominantes in cleris, sed forma facti
 gregis ex animo, & cum apparuerit princeps pastorum, percipiet
 inmarcescibilem gloriæ coronam. O verba diuinā, & digna quæ
 in prælatorum & principum cordibus

dibus imprimantur. Non coactè (inquit) sed forma facti gregis,
 nec vt dominantes. Quòd si faciem vt Moyse cornutam habetis,
 velo eam obtendite, hoc est, si naturaliter iracundus es, seuerus
 & grauis, vim aliquomodo naturæ facias, & humanior fias
 hoc eam est velare faciem, nē subditos cornibus deterreas,
 ita vt ad te in suis necessitatibus accedere non audeant. Isaiam
 Deum sibi dixisse refert, vade ad Sobnam præpositum templi,
 & dices ad eum. Quid tu hic, aut quasi quis hic? quia excidisti
 tibi hic sepulchrum, excidisti in excelsis memoriale diligenter
 in petra tabernaculum tibi. Ecce Dominus asportari te faciet
 sicut asportatur gallus gallinaceus, quasi pilam mittet te in
 terram latam & spatiosam, ibi morieris, & vocabo seruum meum
 Eliachim, & induam illum tunica tua, & potestatem tuam in manu
 eius, & cetera. O male prælate (ait Deus) qui magnum tibi
 sepulchrum, id est, magnam domum ædificasti, ita vt rectè
 appellari possis (*Capan in caponera*) Asportabit te Deus
 vendendum in Babyloniā tanquam gallum gallinaceum, & alium
 tibi successorem dabit, qui pater sit, tu enim tyrannus es,
 non pater. Videtis fratres supplicium, quo hominis huius
 crudelitatem Deus puniuit: qui cum prælatus esset pius pater
 non erat. Et ideo patres mei & Domini, alieno exemplo discite
 nē vos Deus in hac & in alia vita puniat. Sed animaduertere
 vos æquum est, quod etiam patris & prælati muneri maxime
 conuenit, cum subditorum dissolutio & durities postulat,
 rigore & seueritate vti, cuius enim prælati patientia &
 modestia ad subditi proterui, & inobedientis mores emendandos
 sufficiat? Aristoteles ait, quod actus actiuorum sunt in
 inpatientia disposito: hinc videmus plurimos prælatos benignos,
 & mansuetos subditorum in modestia asperos factos esse &
 seueros. Quis Moysem (de quo dicitur, erat Moyse vir mitissimus
 super omnes homines, qui morabatur in terra) quis (inquit) cum
 tot hominum seuerissimum fecit homicidam, nisi subditorum
 malitia? Quis eius successorem Iosue è patre & duce Dei
 exercitus terribilem fecit interfectorem nisi subditorum
 inobedientia? Quis mansuetudinem Dauid, qui dicebat, memento
 Domine Dauid & omnis mansuetudinis eius in tantum rigorem
 mutauit, vt mortis tempore, cum iam animam Deo esset
 redditurus, testamentum humano sanguine infecerit, iubens

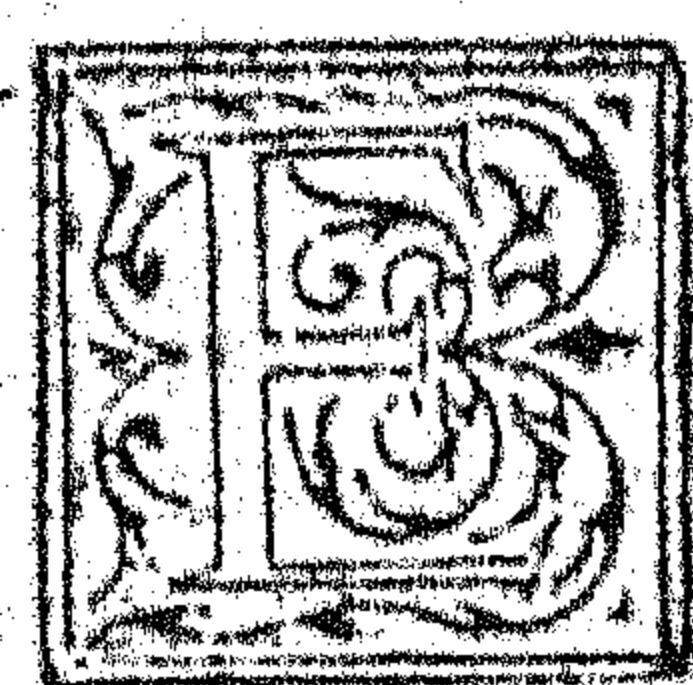

3. Reg. 2. Ioab & Semei occidi, nisi subditorum malitia? Quis tandem ag-
 num illum mansuetissimum Iesum Christum Dei filium in leo-
 nem iratum mutauit, cum vendentes illos & ementes è templo
 Maith. 21. eiecit: nisi subditorum malitia? Quapropter qui subditi sumus,
 quantum in nobis est, curare debemus ne nostram modestiam præ-
 latorum modestia abutamur: sed tanquam pulli mansueti & mi-
 tes eorum exemplo & virtute nos quasi quibusdam alijs prote-
 gamus: & ita tam prælati quam subditi plurimum in virtute præ-
 ficiemus. Et hic gratiam consequemur, qua acquiritur gloria.
 Ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius. Amen.

In Festo Sancti Ioannis Euangelistæ

CONCIO PRIMA.

*Dixit Iesus Petro, sequere me. Conuersus Petrus vidit
 illum discipulum quem diligebat Iesus, &c. Ioã. 21.*

BX pluribus & magnis miserijs, quæ inter homines
 sunt, vna est quod cum se ad aliquam dignitatem, as-
 cendisse vident statim eorum qui inferiores remanent,
 obliuiscuntur, cum contrarium omnino faciendum
 esset quia cum Deus aliquem ad nobiliorem sta-
 tum excitat quum est, vt ille cogitet, non sua tantum causa hoc fie-
 ri, sed vt ijs, qui in paupertate remanent, operetur. Sciebat Deus
 famem, quæ futura erat in terra Chanaan, quare misit antea Ioseph
 in Aegyptum, & eum ad eam quam sepe audiuiſtis dignitatem,
 Genes. 45. extulit. Quare causa? Ipsemet dixit pro salute vestra misit me
 Deus ante vos in Aegyptum. Et paulo inferius, premisit me Deus,
 vt reseruemini super terram, & escas ad viuendum habere possitis.
 Præuidit Deus, quæ afflictionis Hebræis causa futura erat ma-
 litia Aman, & ideo diuina sua providentia fecit, vt Esther Regi
 Assuero placeret, & in legitimam vxorem ab eo reciperetur. Cur? vt
 scilicet, ad regiam dignitatem exaltata afflictis mederetur. Ita ad eam
 scripsit

3 scripsit Mardocheus his verbis. Ne putes quod animam tuam
 tantum liberet, quia in domo regis es, si enim nunc silueris per
 aliam occasionem liberabuntur Iudæi, & tu & domus patris tui
 peribitis. Et quis nouit vtrum idcirco ad regnum veneris, & in ta-
 li tempore parareris? Cum plures pueri hortum aliquem ingre-
 diuntur, qui inter eos corporis agilitate præstat in arborem ascen-
 dit vt poma decerpant: æquum ne esset, vt ille, qui ascendit cæte-
 rorum qui ad arboris radicem expectant obliuisceretur: & sibi
 tantum poma colligeret? O magna iniquitas, & inhumanitas ho-
 mines in magno aliquo, & opulento statu positi cæterorum, qui
 in magna versantur necessitate, obliuiscantur: & ipsi soli opulen-
 tia illa & abundantia frui velint. Montium nix solis percussa ra-
 dijs & eius liquefacta calore ad valles & imaloca descendit, &
 ea irrigans fertiliora reddit: quod si non liqueſcit signum est so-
 lis reflexione non caleſcitur, sed frigore congelatam obdurasse.
 O diuites & potentes huius sæculi credite, quod si ad valles, id est
 pauperes liquefacti non descenditis, vestra illis bona communi-
 cantes, signum est non obscurum corda vestra, diuini amoris ra-
 dijs calefacta non esse, sed peccatorum frigore gelasse. Hoc est
 argumentum efficacissimum D. Ioannis, cum ait: In hoc cog-
 nouimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis
 posuit, & nos debemus pro fratribus nostris animas ponere. Sed
 quomodo animam pro eo quis ponet, cui neque ea quæ illi supe-
 rest pecunia succurrit? Et ideo paulo inferius addit, qui habuerit
 substantiam huius mundi & viderit fratrem suum necesse habere,
 & clauerit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?
 5 quomodo diues, qui clausa sic habet viscera perspicuo hoc argu-
 mento non contremiscit.

Ex hoc sancti Euangelij initio Diui Petri magnanimitas ap-
 paret, qui in suprema illa dignitate positus, & Christi vicarius
 factus, non ideo tamen amici sui Diui Ioannis obliuiscitur, imò
 Dominum interrogat dicens: *Hic autem quid?* Quasi diceret, Do-
 mine, Cum mihi munus hoc dederis eminentissimum, tuo huic
 dilecto quid dabis? Non ignoro tamen alios aliter sentire, quod
 nimirum cum Dominus interrogauit Petrum, diligis me plus
 his? Respondit, etiam Domine, tu scis quia amo te. Cui Do-
 minus: *Pasce agnos meos.* Quibus verbis ei summi Pontifica-
 tus dignitatem tradidit, in qua nullum admittere socium Diuus
 Aduent. Bb 3 Petrus

Petrus voluit, sed amorem sequi ad eam necessarius erat habere constantissimè profitebatur. Quare tunc non dixit, hic autem quid? At verò cum dixit Dominus, sequere me scilicet, per mortem, tunc interrogavit, Domine, hic autem quid? Num tuus hic dilectus te quoque per mortem sequetur? Ex quo videtur in labore socios voluisse, non in dignitate. Sed hoc reuera de Diuo Petro mihi persuadere non possum, qui diuino amore & charitate incensus erat. Commune tamen hominum peccatum esse fateor, qui malorum socios habere solatium esse existimant, bonorum verò socios ferre non possunt. At non ita sponsa illa sanctissima, quæ cum ad tantam dignitatem peruenisset, vt à Rege in cellaria sua introducta esset, quod erat cordis intimum: & cum dixisset, dilectus meus mihi & ego illi, mutuum significans amorem, socias mox inuitat, vt secum vnà sponsa & dilecto suo perfruantur dicens. Egredimini silia Sion, & videte Regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater sua. Sed cur benedicta sponsa sponsum tuum tanta cum liberalitate ostendis? an non times vt cæteræ mulieres eius pulchritudine captæ eius amorem expetant? Terrenæ & rutilicæ cogitationes istæ sunt. At meus sponsum diuinus est: & celestis, non terrenus, qui vt vnâ amet cæteras odisse debeat. Omnes celestis hic sponsum amat, neq; ob vnus amorem aliam minus amat. Omnes summè diligit, & tamen ego non idè minus dilecta sum: & ita omnes eum amare volo, omnes eius pulchritudinem videre. Egredimini egredimini, & videte Regem Salomonem, omnes eum amate. Quantò magis quis amat Deum, tantò magis ab omnibus eum amari vult. Hæc est iustorum consuetudo vt omnes prosperitatum participes, aduersitatum verò expertes esse velint. Imo nè cæteri labores ferat eos ipsi suscipiunt, & præferunt, & ita suis vestibis aliorum corpora contegentes ipsi nudi remanent: vt pauperum fami succurrant, suum sibi cibum detrahunt: vt peregrinus itineris labore defatigatus in molli lectulo requiescat, ipsi humi iacent. Sunt enim vt ait Diuus Paulus, Necessitatibus sanctorum communicantes, hospitalitatem sectantes, & tandem, vt idem Apostolus dixit vsque in hanc horam esurimus, & sitimus, & colaphis cædimur, & instabiles sumus. Vel vt alij verterunt, incertis vagamur sedibus, propriam domum non habemus. Hæc omnia libentissimè per-

Cant. 3.

Rom. 12.

1. Cor. 4.

perferabant, vt proximos suos laboribus liberarent æternis.

Denotat præterea hæc Diui Petri interrogatio, Domine hic autem quid? Curiositatem quandam, qua homines aliena curare solent. Nam cum à Christo, Redemptore nostro Diuus Petrus vocaretur conuersus discipulum quem diligebat Iesus, respexit, & quid illi faciendum erat interrogavit. Hoc ipsum, qui à Deo vocantur præstare solent. Vixisti omnes vitæ tuæ annos in peccatorum cœno: vocauit te Deus ad poenitentiam, & vix te triduo in virtute exercitasti, & omnes tuæ curæ & cogitationes sunt de illis agere, quos à tergo te reliquisse putas, cur ille non idem quoque faciet? Cur non hanc sibi viuendi rationem eliget? quid illi misero fiet? Stulte & inepte quid ad te? Tu me sequere ait Dominus. Quis te in hac lite iudicem fecit, nonne ad me hominum cura pertinet? Tu quis es qui iudicas alienum feruum? Domino suo stat aut cadit. Stabit autem. Potens est enim Deus statuere, ait Diuus Paulus, pro eo potius Deum orare & obsecrare debes, & si res postulat fraternè corrigere debes de vita autem & moribus eius sollicitus ne sis. Hoc deplorabat Dauid dicens: Et lumen oculorum meorum & ipsum non est mecum. Quibus verbis non se cæcum esse neque oculorum lumen amisisse significat: sed oculorum suorum lumine aliena non propria spectare, & sui ipsius cognitionem amisisse. Magnum profectò malum est vt ea cognitione, quam Deus nobis, vt nos ipsos cognosceremus dedit, in aliorum peccatis cognoscendis vtamur. Hinc enim virtutem se amisisse fatetur Dauid dicens: dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum non est mecum, particula enim illa (&) denotat causam. Quasi diceret, quia lumen, &c. Sed plurimum hoc loco notandum est, quòd cum de se ipso D. Ioan. Euangelista loquitur non ait simpliciter, vidit illum discipulum, qui vocabatur Ioannes, sed magno verborum ambitu vtus est dicens: vidit illum discipulum quem diligebat Iesus, qui & recubuit in cœna super pectus eius. Iactantia licet videri posset, hæc de se ipso referre, & maior humilitas fuisse ea tacere, & alteri euangelistæ dicenda relinquere. Sed tamen nulla hic potest esse iactantiæ suspicio, Primo quia non seruitia hic refert, quæ Christo Redemptori nostro fecerat sed beneficia, quæ ab eo acceperat tanquã gratus & memor. Secundo

Romani. 14.

Psalm. 37.

Bb 4 quia

quia licet seruitia referret ea iustus beneficia esse reputat. Sanctissimum verò exercitium est, diuina beneficia semper habere ob oculos, de ijs sepe loqui & agere: ita enim diuinus amor in nobis solet excitari. Iubebat Deus, ignis in altari semper ardebit, quem nutriet sacerdos subiiciens ligna mane per singulos dies. Igois est iste perpetuus, qui nunquam deficiet in altari. Quo significauit vnū ex præcipuis exercitijs, quibus Dei seruus occupari debet, vt amoris ignis in cordis sui altari perpetuus sit, est ligna quotidie subiicere, quæ sunt accepta beneficia singulis diebus imo etiam singulis horis & momentis in memoriam reuocare, & ex abundantia cordis os loquitur, nam ex beneficiorum memoria & cordis gratitudine, oris nascitur pronuntiatio. O quam diuersa vita nostra esset ab ea, quam viuimus, si hæc assidue cogitaremus. Nam non solum amoris ignis in nobis accenderetur, 13 verum etiam ex hac gratitudine promptitudo quædam nasceretur in Diuina legis executione. Hanc ob causam cum Deus Hebræo populo legem dare voluit initio legis hæc verba posuit, ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti de domo seruitutis, & hoc posito statim præcepta subiicit dicens: Non habebis Deos alienos, &c. Prius in memoriam reuocat collata beneficia, vt intelligant quanta cum diligentia legem illam seruare debeant, quia quem accepta beneficia non mouent, quid mouebit?

Exod. 16.

Hanc etiam ob causam iussit vt Manna, quo eos per tot annos aluerat vnà cum legis tabulis in arca seruarent: vt illius beneficii memoria intelligerent homines, quanta cum cura legis essent præcepta seruanda. Ideò enim Manna & legem 14 id est, beneficium, & id quod iubebat vnà esse voluit. Magnas gratitudinis laudes in sacra Scriptura inuenietis, & ex præcipuis vnà ea esse videtur clauem quandam esse Diuinæ misericordie, quam si consequi vultis omnium, beneficiorum quæ ab eo accepistis grati estote, id est, omnium quæcunque habetis, & conseruationis illorum. Quod optime notauit

Psal. 126. David dicens: Nisi Dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerant qui ædificant eam, ædificare domum in sacra Scriptura est, domum dare vnà cum vxore, familia, &

Deute. 25. diuitijs, vt in Deuteronomio, sic fiet homini qui non ædificat domum fratris sui, & de obstetricibus, quæ trimuerunt Deum

Deū dicitur, quod ædificauit eis Deus domos. Ita hoc loco, nisi *Exod. 1.* Dominus ædificauerit domum significat: si Deus non daret nobis domum, vxorem filios, & cætera bona omnia, quæ possidemus, nihil horum haberemus: Et nisi Dominus custodierit ciuitatem frustra vigilat qui custodit eam, id est, non solū dat nobis bona, sed etiam conseruat, & nisi ea ipse conseruaret: statim perirent. Deo igitur pro omnibus gratias agite, & hac gratitudinis clauem Dei cor aperietis, vt maiora etiam beneficia conferat. Hoc faciebat David qui ait: Ego autem semper sperabo, & adijciam super omnem laudem tuam, id est, semper noua sperabo beneficia, quia *Psalm. 70* ob vetera tibi gratiam habeo. O quātu. in hac gratitudinis virtute antiqui illi patres floruerunt, qui non solum, si quid à Deo accepissent, sed si quid eis ab illo promissum esset, gratos se ostēdebant. Et ita cum dixisset Dominus Abraham: Semini tuo dabo *Genes. 12.* terram hanc. Statim subdit sacra scriptura: Qui ædificauit ibi altare Domino, vt scilicet, gratias pro accepta promissione ageret. Nunc vero quam ingrati sumus, non tantum ob promissiones, sed ob ipsa etiam munera & beneficia. Et ita quæ prodesse nobis deberent, nostra culpa maioris sunt detrimenti causa. Capilli, quibus Absalon nihil habebat pulchrius, mortis ei causa *1. Reg. 18.* fuerunt. Nam eò quòd ijs abusus erat, ideo diuina iustitia eos ipsos mortis suæ esse voluit instrumentum. Ita etiam accidere solet, vt id quod pulchrius & præstantius est inter naturæ bona, ingenium, scilicet, scientia, generis nobilitas, corporis pulchritudo, & vires, quæ omnia Dei beneficia sunt: eò quòd ijs sepe abutimur, temporalis nostræ destructionis, & æternæ condemnationis instrumenta sint. Ideò D. Paulus, cum monuisset homines, vt pluribus se virtutibus ornare studerent, ait: Super omnia *Coloss. 3.* autem hæc charitatē habete, quod est vinculum perfectionis, id est, perfectissimum, & pax Christi, exultet in cordibus vestris, in qua & vocati estis in vno corpore, & grati estote. Hæc tria eos super omnia habere iubet.

Hanc ob causam gloriosus Euangelista in diuinis beneficijs recensendis nimius aliquo modo, si dici potest, esse videtur. Sed dicet aliquis, optima quidem arrogantia excusatio hæc, quam attulisti videtur esse: sed quæ inurbanitatis afferripotest excusatio, qua vsus est cum supra pectus Domini in cœna recubuit vt priuilegium D. Ioanni Baptistæ concessum fuit, vt sanctif-

Matth. 14.

finum Iesu Christi caput in baptismo tangeret; & tamen de eo 18
dicitur: nō audebat tangere sanctum Dei verticem, sed cum cla-
more & tremore dicebat: Sanctifica me Saluator, nā ego à te de-
beo baptizari, & tādē tangere illud voluit. Nam vt privilegio
quam vt obediētia singularis esset. Concessum etiam est sanctæ
illi peccatrici Magdalene, vt diuini illius medici pedes tangeret
q̄ peccata curabat: & suo vtens privilegio, à tergo magna cū hu-
militate accessit, vt sanctissimos illos pedes lachrymis suis riga-
ret, & capillis suis detergeret. D. Thomæ iussit Dominus sacra
sua vulnera tãgere, vt quæ in eo erant infidelitatis vulnera cura-
rentur. Tremens S. Apostolus obtemperauit, & statim eius di-
uinitatem cōfessus est dicens: Dominus meus, & Deus meus. O
rem admiratione dignā, eò quod cæteris vt singulare privilegiū,
concessum est, & quo cæteri tanto cum timore & veneratio- 19
ne vtantur, sanctus hic discipulus tāta cū audacia, & nulla huma-
no iudicio veneratione vtens superpectus illud sanctissimum
in cœna recumbens. Sed respondeo dilectissimi diuinas vrbani-
tates ab humanis diuersissimas esse. Immodestum & iniurbanū
dictum illud videtur David: Propter nomen tuum deduces me.
Quis enim regi dicere auderet, Dñe deduc me obsecro, illuc
enim proficisci volo. Impudens & inciuilis, nonne satis tibi est,
vt Rex seruū suū mittat qui te ducat, sed ipsummet Regē, Du-
cem tibi postulas? At quanto maior impudentia erit hoc à Deo
petere? Nonne Angelum aliquem qui se deduceret petere po-
tuisset? Et tamen nulla hæc fuit impudentia, quia vt dixi, spiri-
tuales vrbantates à mundanis diuersæ sunt. Humanæ vrbanta-
tis præcepta sunt vt serui, se dominis suis seruire offerāt, & si do- 20
mini ipsi seruire voluerint, vt serui hoc non permittant. At verò
aliud spiritualis vrbantitas iubet, non enim Deo seruire debes,
nisi tantum in ijs rebus quas Deus imperabit: & si Deus ipse ser-
uire voluerit, eius seruitium recipere magna cum sinceritate de-
bes. Scriba quidam ad Christum Redemptorem nostrum acces-
sisse dicitur, dicens: Magister, sequar te quocunq; ieris, & dicit
ei Iesus: Vulpes foueas habent, & volucres cæli nā los; filius au-
tem hominis non habet vbi reclinet caput suum. De alio autem
refert D. Lucas, qui quamuis non accederet, dixit Dominus se-
quere me. Ille autem dixit, Domine permitte mihi primum ire,
& sepelire patrem meum. Neque tamen eum Dñs ire permisit,
dicens

Psalm. 30.

Matth. 8.

21 dicens: Sine vt mortui sepeliant mortuos suos. Quid hoc est: eū
qui sponte accedens, eum se sequuturum esse asserit, dimittit; &
eum qui se excusat, inuitat? Qua in re significatur plurimos Deo
seruire velle in eo statu & officio, ad quod eos ipse non vocat,
neq; in eo eorum seruitiū recipere vult. O quot religiosam, aut
clericalem vitā elegerunt, non tam Dei spiritu, quā propria vo-
lūtate impulsī, qui quidem si vxorē duxissent & filios procreas-
sent, boni in eo statu fuissent, & tamen mali ecclesiastici sunt.

Alij qui ad religionis statū idonei essent, matrimoniū malūt
nulla ad illud Dei inspiratione vocati, & ita pessimi in eo statu
sunt. Vnum ex præcipuis Christianæ Reipublicæ damnis, vnde
plurima nascuntur hoc esse existimo; neq; me falli puto, nimirū
quia nos plurima sponte nostra eligimus, neque antea delibera-
mus, an ad illa nos Deus vocet. Cum Deus Pater sit omnī pijsi-
mus, tam fortis, quā infirmi curam gerit, & quæ vnicuique ne-
cessaria esse videt, ea suppe ditat; & ita cū de virginitate D. Pau-
lus loqueretur, ait: Volo autē omnes vos homines esse sicut me 1. Cor. 7.
ipsum, sed vnusquisq; propriū donū habet ex Deo, alius quidē
sic, alius verò sic. Notate, vt optabat Apostolus, quantū in eo erat
omnes esse continentes, vt ipse erat, sed tamen fieri hoc nō posse
ait, quia non omnes ad hunc statum vocat Deus. Nam te qui in-
firmus ad matrimonij statū elegit, quia religionis labores fer-
re nō posses, neq; tua inclinatio quæ lasciuia est tibi ad eos perfe-
rendos adiumento esse posset. Et ita ait eo loco D. Paulus: si nō
se continēt nubant; melius est enim nubere, quā vri. In hoc statu
pacificè viuas, fidem vxoris serues, filios optima morū discipli-
na educes, familiā tuā prudenter regas, omnes Dei timorē & ver-
bis, & exēplo doceas, & ita saluari poteris, quia hæc tua vocatio
est. Hinc D. Paulus paulò inferius ait: Vnusquisq; in qua voca-
tione vocatus est in ea permaneat. Tu verò qui robustus es, & na-
turali inclinatione castus, ad religionē vocaris à Deo, noli tarda-
re, sed sanctam hanc vocationē quam primū exequere, & eo quo
incepisti spiritu perseuera. Pessima profecū electio esset, si ma-
trimonio idoneus, religiosus fieret, & è cōtra, nulla naturæ, nulla
cōplexionis, & corporis habitudinis, nulla diuinarū inspiratio-
nū habitata ratione, nulla prius adhibita diligentia sacramentorū,
scilicet, receptione conscientia suam purificans, & à Deo effica-
citer petens, vt id sibi inspiret quod plus illi gratum futurum sit.
Quamob-

Quamobrem cum dicat Diuus Paulus: Vnusquisque proprium donum habet ex Deo signum est, quod cum donū Dei sit in status electione & deliberatione non errare, necessarium est hoc à Deo vehementissimè & magna cum animi puritate petere. Fieri enim potest vt in peccatorum tuorum poenam eum à te statū eligi Deus permittat qui naturæ tuæ minimè conuenit. In alijs locis ad artes constantū admittere solent qui naturalem ad eas habent inclinationem, & ita in artibus præstant, quia natura magnum arti adiumentum asserere solet. Verum, quia is, qui ad futuris artem naturalem habet inclinationē, sæpè pictor efficitur, & è contra, idèò fit, vt mali artifices euadant. Sed maior etiam inclinatio necessaria est ad eum statū quem sibi quisque debet eligere: & idèò maiori etiā consideratione & deliberatione opus est. En igitur ratio cur Diuinus Magister eum qui sponte se se obtulit, dimisit; quia quamuis tunc illud non mala intentione optabat: ipse tamen scrutator cordium superbiæ in eo, vel ambitionis, vel malitiæ inclinationem, minime ad eum statum idoneam cognouit: & idèò respondit: Vulpes foueas habent, &c. Quasi diceret, vulpium foueas non habeo, id est, malitiosorum & callidorum hominum: neque volucrum nidum, id est, superbiorum hominum qui ad dignitates volare & ascendere cupiunt. Alium verò qui se non offerebat, vocauit; eò quòd cordis intimum penetrans, plus quam ipse de se sentiret, posse intelligebat, & hoc modo intelligendum est, quod initio dicebam Deo seruiendum esse in illis tantum rebus, in quibus nos illi seruire vult. At è cōtra, si nobis ille seruire velit, permittere debemus, & assentiri. Nam si aliter fiat, audite quā seuerè Diuum Petrum lauari ab eo recusatam reprehenderit, dicens: Nisi lauero te, non habebis partem mecum. Et quoniam Dauid optimè sciebat Deum, & illi, & suis omnibus ductorem esse velle: idèò non solum hoc ab eo seruitiū recipit, verum etiam illud ab eo magna cum reuerentia & humilitate petit, dicens: Propter nomen tuum deduces me. Et gloriosus Euangelista Diuus Iohannes, non ignarus diuinæ huius vrbantitatis hoc à clementissimo Magistro seruitiū recepit, qui sanctissimum suum pectus præbere voluit, vt in eo discipulus requiescens cordis sui secretarius fieret: Nam cum in vltima illa cœna de grauissimis rebus cum eo agere vellet, ne verba & tempus insumeret, iussit caput ibi eum reclinare, vt dū corpus somnū caperet,

Luc. 9.

Ioh. 13.

caperet, & quiesceret, anima diuina cordis secreta videret. Et ita vt D. Augustinus ait: Fluente Euangelij de ipso dominici pectore ris fonte potauit, quibus vniuersum orbem irrigauit. Nos verò posthac dilectissimi, cum sciamus Deum nobis seruire velle ne recusemus eius seruitia, sed ea efficacissima oratione petamus, & profundissima humilitate recipiamus.

Res autè est ponderatione digna, quòd cum sanctus hic Apostolus magnis à Deo privilegijs ornatus esset, salius tamen amoris hoc loco mentionem facit. Dicere potuisset, cōuersus Petrus vidit illum discipulum, qui Patriarcha fuit omnium quot quot fuerunt, maximus, quem Christus Dei filius in Ecclesia sua tanquam præcipuum eius reformatorem, post cæterorum omnium Apostolorū mortem superstitem diu reliquit, quia vt D. Hieronymus asserit, sexaginta octo annos post Domini Ascensionē vixit, & semper regula fuit & norma ad errores, omnes qui tunc in Dei Ecclesia excitabantur, corrigendos. Dicere etiam potuisset, vidit illum discipulum, qui in gratiæ lege princeps prophetarum fuit: quia vt idem D. Hieronymus ait: Apocalypsis habet tot sacramenta, quot verba, parum dixi, pro merito voluminis minor est omnis laus. Dicere etiam potuisset, vidit illum discipulum, qui matrem habuit omnium, quæ in mundo fuerunt præstantissimam. Nam D. Ioan. Baptiste ortus ex matre Elisabeth in templo nuntiatus ab angelo fuit, tunc cum pater eius Zacharias Deo offerebat incensum. Huius verò dilecti discipuli ortus singularis ex beatissima Virgine, tunc nunciatus fuit, cum magnus ille Sacerdos Iesus Christus in ara crucis, non incensum, sed proprium sanguinem in peccatorum sacrificium æterno patri offerebat. Quare verbis illis quæ Redemptor noster dixit: Mulier ecce filius tuus, magnam sanctissima Virgo dignitatē accepit, quæ spiritualis noui huius filij mater facta est & in eius persona omnium fidelium, & singulare dilecti huius discipuli beneficium fuit: qui talis matris filius factus est & singulari ratione, ipsusmet Saluatoris Iesu Christi frater, qui quidem titulus omnes humanos titulos nobilitate & præstantia excedit. Dicere etiam potuisset, vidi illum discipulum, qui cæteros omnes Martyres superauit, eò quòd amoris Martyr fuit, qui vnà cum matre sibi à Salvatore data iuxta crucem martyrio affectus fuit, moriēs nō in se ipso, sed in amato fratre suo Iesu, vt plus quodammodo ipse

D. August. Tractar. su per Ioannē.

D. Hieron.

D. Hieron. in Epistola ad Pauli.

Ioh. 9.

ipse moreretur. D. Laurentius sculsum combustus fuit, D. Bartholomæus pelle exutus, D. Petrus decapitatus, & cætera omnis Martyrum multitudo de morte gloriosissime triumphans, cum Diuo Paulo decantabat: Absorpta est mors in victoria: ubi est mors victoria tua? Quia ex sanctissima diuini Saluatoris morte fortitudinem ipsi, & virtutem percipiebant, vltimi tormenta perferre possent. Sed tu ô gloriosissime Martyr, dum in eum quem tantopere amabas, moriebaris, nullum inueniebas solatium, non mori mors tibi erat, nam moriebaris, quod mori non posses eo in quo viuebas moriente. Itaque ex fonte illo vnde in cæteros Martyres gaudium & solatium ad sua martyria perferenda manabat: inde dolor tuus & mœror oriebatur in tuo. Qua in re notate quæ so mysterium ponderatione dignum: nempe quod passionis Domini tempore, solus D. Petrus, & D. Ioannes, cum eo remanserunt. Et quidem D. Petro sceleris ministri toties molesti fuerant, interrogantes: Tu ex illis es? nam & loquela tua manifestum te facit. Qua interrogatione turbatus, se illius esse discipulum negavit. Diuus verò Ioannes in palatio, & in prætorio adfuit cum eum accusabant, eum flagellabant, eum spinis coronabant, cum eius faciem conspuebant, iuxta crucem stetit cum eum crucifigebant, plorare eum, suspirare, & magistri sui mortem dolere videbant, & tamen eorum nullus interrogat, eum ploras? Nemo accusat, neque ait, suus iste erat discipulus amicus & fautor cum ita eius mortem deplorat: & eo magis, quia eius curæ matrem suam commendat. Dico admirabile hoc fuisse amoris priuilegium, vt amati sui Iesu tormentis & morti adesset, & vt e passionis suæ calice nullo repugnante biberet. Diuina hoc prouidentia statutum fuisse, vt nemo hanc ei gloriosissimi martyrii palmam impediret.

Harum rerum omnium sanctus Apostolus mentionem hoc loco facere potuisset, tamen omnes silentio prætermittit, & tantum Iesu Christi dilectum se fuisse profiteretur, dicens: *Vidit illum discipulum quem diligebat Iesus.* Quo in loco occurrit illud Salomonis, cum ait: Sunt iusti atque sapientes, & opera eorum in manu Dei, & tamen nescit homo vtrum amore, an odio dignus sit. Sed omnia in futurum seruantur incerta, eo quod vniuersa quæ eueniant iusto & impio, id est, quæ vniuersa sit iustos in hac vita, reperiri & sanctos ipsi tamē an à Deo amentur, ignorat, quia

1. Cor. 13.

Math. 26.

Eccles. 9.

hæc externa, infortunia, scilicet, & labores tam iustis, quam iniustis eueniunt. Quomodo igitur diuinus hic Apostolus omnem dubitationem remota à Iesu redemptore nostro, amari se constanter asseuerat? O te Diue Ioannes beatum: qui in huius vitæ exilio esse de tua salute securus meruisti, & tanti tituli dignitate nobilitari. Si in seraphicos illos cæli spiritus diuini amoris igne flagrantes cadere posset inuidia, plus hunc tibi titulum quam cætera omnia creata inuiderent, vt eorum aliquis Dei dilectus posset singulari ratione vocari: nam re vera hic titulos omnes excedit: & idē vnigenito Dei filio datus fuit, de quo Pater æternus in transfiguratione & in baptismo dixit: Hic est filius meus dilectus, & hoc eodem titulo sanctum hunc discipulum honorare voluit. Nam cæteri omnes tituli sine hoc nihil ferere sunt, & hic per se solus instar est omnium, in dō omnes vnus superat. O Deus maiestatis infinitæ, si hoc per tuam clementiam doceres eos, qui humanos titulos tanti faciunt. O quantum optarem, vt hoc diligenter considerarent. (*Los Guzmanes, los Manriques, los Mendocas.*) Et cæteri huius mundi gigantes, nempe quod si Apostolatus quod tanti æstimabat Diuus Paulus, vt scribens ad Romanos dicat: Paulus seruus Iesu Christi, vocatus Apostolus segregatus in Euangelium Dei. Si (inquam) Apostoli, Euangelistæ, & Prophetæ munus sine diuino amore inutile est, quid obsecro generis nobilitas? quid corporis pulchritudo? quid diuitiæ & cætera omnia, quæ homines tanti faciunt, prodesse poterunt, nisi Dei adsit amor? O filij Adam, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? Cur id quod tam vile est tanti æstimatis, id verò quod tanti est momenti, vt est diuinus amor contemnitis? Illuminet vos Deus vt vanitates istas posthac nihili faciatis, & diuinum amorem seriō & diligenter habere studeatis, cum ei qui tantum amauit, tantus amor debeatur. Hi vestri tituli esse debent, hoc palam & publicè profiteri debetis amantes & amatos Dei esse qualis fuit hic gloriosus Apostolus, cui dilectus suus non solum in vita, sed etiam in morte magnum quo eum prosequeretur amorem ostendit, quam à cæterorum Apostolorum morte diuersam esse voluit. Nam cum iam plenus dierum esset, & mortis aduētare diem præuideret & suos discipulos & vniuersum Ephesi populū in Ecclesiam eouocauit, quo cum omnes conuenissent suum aperiri sepulchrū iussit, &

Math. 17.

Roma. 1.

Psalm. 4.

in illud ingressus, non tanquam moriturus, sed tanquam ad la-
tum aliquod iter discessurus populum est suauissimè & deuotif-
simè alloquutus monens, vt eam quam ipsis prædicauerat fidem,
præstantissimè retinerent. Prælati diligenter obtemperarent,
mutuum inter se amorem, mutuam pacem, & concordiam con-
seruarent: & tandem, vt humana omnia contemnerent, cœlestia
& diuinaquerent. Quæ cum dixisset, & populus rei nouita-
tem admiraretur, quidnam sibi vellet ignarus, ecce de cœlo dila-
psa lux, sepulchrum in quo Sanctus iacebat, contexit, quæ cum
paulò post videntibus omnibus euauisset, nihil in sepulchro
inuentum est, præter Manna quod è sepulchro tanquam arena è
fonte manabat, & ita diutissimè perseuerauit. De sancto Apo-
stolo quid factum sit, ignoratur. Pie creditur sanctissimum eius
corpus vnà cum anima in cœlestem gloriam fuisse translatum. 37
Ita Diuus Augustinus affirmat, & nonnullis probat argumen-
tis. Itætiã Diuus Thomas affirmat, verba illa Domini decla-
rans, sic cum volo manere. Quod nostra interest illud est, vt hũc
Dei dilectum omnes Patronum nobis & aduocatum habeamus
in cœlo, eius puritatem & sanctitatem imitantes, vt posteaquam
gratia hic vixerimus perfrui mereamur gloria: ad quam nos per-
ducatur Iesus Mariæ filius, Amen.

D. Augu-
stinus.

D. Thom.

In eodem festo S. Ioannis

Euangelistæ

CONCIO SECUNDA.

*Dixit Iesus Petro, sequere me. Conuersus Petrus vidit
illum discipulum, quem diligebat Iesus, &c. Ioann. x.*

POSTEA QVAM Christus Redemptor
noster Diuū Petrum ouium suarum pastorē creauit
vt ei significaret moriendum illi esse earum cau-
sa; ut ipse mortuus fuerat, dixit illi, vt se per crucis
iter sequeretur. Quali diceret, nō ideò te mearū ouium pastorē fe-
ci, vt te otio & delicijs tradas lactis & lanæ beneficio fruens: sed vt

cas

2 eas exemplo & doctrina pascas, & tandem propter eas meã imi-
tatione moriaris. Sed peto si omnes Apostoli per hoc mortis iter
Christū Redemptorem nostrū sequuti sunt, cur tantū D. Petro di-
xit: Sequere me? Nam si hoc dixisse putas ob mortis genus, eò
quod crucifigendus erat vt ipse, falleris; quia D. Andreas quoq;
& D. Simon crucifixi sunt; ergo nō solus ipse per crucis iter ma-
gistrū suum sequutus est. Respondeo igitur, hoc illi tantum di-
xisse eò quod omniū prælatus esset, significans, quod si is, qui ce-
teris præest, primus omnium cœlestem hunc ducem sequitur, fa-
cile etiam eum cæteri sequentur. Hoc vnusquisq; potissimū cu-
rare debet, vt non se ipsum, sed omnium virtutū exemplū Iesum
Christum sequatur. Quid enim querelæ illæ Isaiæ significant, cū
3 ait: Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui
graditur in via nō bona post cogitationes suas: hoc enim est quod
homines in infernū præcipites agit, malorum affectuum iter se-
qui. Sunt Adæ filij ad eò inclinati ad id quod appetitus postulat
exequendum, vt nisi id quod optant consequantur, nulla alia re
acquiescant. Quemadmodum puer, qui si pro gladio suspirat &
plorat, quæcunque illi des, contemnit; neque ideo clamare & plo-
rare cessat: ideò ait eo loco dominus, qui graditur in via non bo-
na post cogitationes suas. Væ illi, qui per hoc iter incedit &
proprium appetitum sequitur, qui tanquam coruus ei oculum
eruit; à quo alebatur. Primum igitur fratres quod faciendū est,
vt Saluatorē nostrū sequamur, est appetitus nostri viã deserere,
& idola ista quæ hucusq; sequuti sumus: vtrumq; enim sequi nō
possumus, vt sanctus ille senex Mathathias dixit. Qui cū vt Ido
4 la adorare vellet, persuaderetur, magna voce dixit: Et si omnes
gētes Regi Antiocho obediunt, vt discedat vnusquisq; à seruitu-
te legis, ego & filij mei, & fratres mei obediemus legi patrum no-
strorum, propitius sit nobis Deus, nō est nobis vtile relinquere le-
gem & iustitias Dei, vt eamus altera via. Vtinam Deus spiritum
nobis & efficaciam daret, vt ita appetitui nostro & cæteris om-
nibus rebus, quæ nos à Iesu Christi filij Dei via reuocare volunt,
respondere possemus. Sed, ò cœlestis Dux, ò infinitæ virtutis
Deus, ecquis nam te Domine sequi poterit? Quomodo formica
& vermis, & qui tanto carnis pondere opprimitur, eum sequi po-
terit, qui exultauit vt Gigas ad currendam viam? Sed confide,
nam qui te vt eū sequaris, inuitat, vlres etiã vt hoc præstare possis
Aduent. Cc suppe-

Isai. 65.

Simile.

1. Macha. 2

Isai. 40.
Ephes. 3.

Suppeditabit: hic enim est ille qui dat lapso virtutē, ex ijs, quō nō sunt fortitudinē & robur multiplicat. Huc facit exaggeratio illa D. Pauli, quā notare vos vellē (ait enim) Flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Iesu Christi, a quo omnis paternitas in cælo & in terra nominatur, id est, ex quo & beatæ mentes quæ in cælo sunt, & homines qui in terra viuunt suam ducunt originē, vt det vobis secundum diuitias gloriæ suæ, id est, gratiæ suæ, quæ eius gloriā maximē declarat, virtutem corroborari per spiritum eius in interiori homine Christum habitare per fidem in cordibus vestris in charitate radicati & fundati: qui ita cōfirmati & corroborati essent, cælestē hunc gigantem magna cum suauitate sequerentur. Pueri accensis facibus præire solent, vt dominis suis præluceant. præcedere etiā alij serui solent, vt turbam remoueant, & si quid iter impedire possit, tollāt. O ineffabilis Dei bonitas, ac si domini nos essemus vnigenitus Dei filius præire voluit, cælesti sua doctrina præluceat, vt fatetur David, dicens: Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumē semitis meis: viā etiā plenā & facilē reddit omnia nobis impedimenta tollens. Ita ipsemet per Isaiā promiserat, vbi de filij Dei aduentu loquēs, ait: Et erit ibi semita, & via sancta vocabitur, non transibit per eam pollutus: & hæc erit vobis directa via, ita vt stulti non errent per eam, nō erit ibi leo, & mala bestia nō ascendet per eam. Hæc via, Evangelica lex est, per quam non transibit pollutus, id est, sensualis & carnalis. Dicere autem ita vt stulti non errent per eam, exaggeratio est: vt huius viæ rectitudo & facilitas significetur, & quā facilis & suavis sit gratiæ lex ijs, qui per eam volunt, magna intentionis seruitate, & puritate incedere. Dici etiā potest, quod illi stulti, de quibus ait D. Paul. Nos stulti propter Christū, nō errant per eā. Semitā autē vocat, quia pauci ambulant per eam: & quia ita angusta est, vt triumphales currus, mulos & equos oneratos, id est, mundi superbos & auaros capere nō possit. Ait etiā: Nō erit ibi leo, & mala bestia nō ascendet per eam: significans Redemptorem nostrum omnia impedimenta sustulisse, quæ celiiter in veterilege impedire videbantur, & omnia pacis & securitatis plenareliquisse. Quis igitur est adeo piger & timidus, qui per hanc viam adeo securam & suauem ad summum illud bonum, vt est cælestis gloriæ pramium contendere recuset? O infelices illos, qui tanta opportunitate vti nolint. Nemo se imbecillitate excu-

Simile.

Psalms. 118

Isai. 3.

2. Cor. 4.

set, quia corā Deo inutilis erit excusatio, nihil est, cur dicat quis suum se pastorem sequi non posse: nam si via labore defatigabitur, aut claudicabit, ipse suis gestabit humeris. O clementissime pastor Iesu Christe, benedictum sit os tuum & tua lingua, quæ suauissima illa verba dixisti, scilicet, quod inueniens pastor ouē amissam imponit in humeros suos gaudēs. O beatā ouem, quæ talem meruit habere pastorem. Sed peto Domine, nonne dixit D. Petrus, suo & sociorum suorum nomine: Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te, cur igitur rursus nunc illi dixisti, sequere me, si iam te ille sequutus est? Nimirum, quia quamuis plurimum quis me sequutus sit, semper tamen superest, in quo me sequi possit. Et ita scriptum est: Cū consummauerit homo, tunc incipiet: Quia semper iustus existimare debet tunc incipere, neque sistere debet, donec vitæ cursus conficiatur: secus enim parum incepisse proficiet. Effundit arbor magnam florum copiam: cū autem fructus afferendi tempus est, sterilis est & infœcunda. Alia, cū tener est fructus, statim arescit. Alteri, cū fructus maturus iam est, decedit. Idem omnino hominibus accidit: alij enim nihil dant præter flores, alij dant quidem fructus, sed teneri adhuc & immaturi arescunt, alij tandem iam ætate maturi & senes deficiunt: vt Salomon de quo dicitur: Cum iam esset senex deprauatum est cor eius per mulieres, vt sequeretur Deos alienos. Ideo dicitur: Ecce veniet cito, tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam. Quasi dicat, cum breuis vita sit, donec ad metam peruenias noli quiescere.

Dixit Præterea D. Petro: *Sequere me.* Quia huc vsq; cum sicropede sine vlla sanguinis effusione sequutus erat, post hac verò eū se sequi vult eius causa in cruce moriendo. *Conuersus Petrus vidit illum discipulum quem diligebat Iesus sequentem.* Quid hoc est o Iesu Christi dilecte? nō te sed D. Petrum Dominus vocauit: quod vadis; quem sequeris? Iesum Christum, mundi Saluatorem, & D. Petrum summum mundi Pontificem, sequor, quos enim meliores duces habere possum, quam Dei filium & eius in terris vicarium? Recte ais. Idem & nobis dilectissimi faciendum est, summi Pontificis obedientiam amplectamur, sanctorum Conciliorum authoritatem sequamur, quæ eius cōfirmavit authoritas: & ita nulla in re errare poterimus. Ideo enim tanta hominum multitudo errauit, quia per hanc viā incedere noluit. Sed plurimum

Luc. 19.

Matth. 19.

Eccles. 18.

Simile.

3. Reg. 17.

Apo. 3.

notan

notandum est pro eorū verborum declaratione: Vidit illū discipulū quem diligebat Iesus, amorē inter cætera, nomina, hæc quatuor in sacra Scriptura habere. Vocatur vulnus, & ita ait spōsus: **Vulnerasti cor meū foror mea sponsa. Quasi dicat, in amorē me tuum attraxisti. Vocatur autē vulnus, quia quemadmodū qui sagitta aliqua vulneratus est, quiescere nō potest, quanuis lectulus in quo iacet mollis sit; ita qui diuini amoris sagitta vulnerat⁹ est, quiescere in creaturis non potest, quāuis suaves sint & delectabiles. Hac sagitta vulneratus erat Dauid, cū dixit: Quemadmodū desiderat ceruus ad fontes aquarū, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deū fontem viuū: quando veniā & apparebo ante faciē Dei? De ceruo dicitur, quod cū sagitta vulneratus est in frigido aliquo fonte mergi desiderat. Et quāuis riuuli occurrāt lucidi & clari; tamen donec fontē ipsum inueniat, nunquā quiescit. Creaturæ omnes quāuis pulchritudine præstēt, nihil tamē aliud sunt, quā infinitæ bonitatis riuuli, quæ Deus est. Anima autē diuino amore vulnerata in his creaturis tanquā ceruus in riuo mergi recusat, & donec ad diuinū fontē perueniat, nūquā quiescere poterit. Et ideo aiebat Dauid: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuū, quemadmodū desiderat ceruus ad fontes aquarū. Sed quid de vobis dicā dilectissimi quos viuū fontē relinquere, & riuulos conseruari video; nisi signū esse, & argumētum ceruos vos vulneratos nō esse, neq; adhuc diuini amoris vulnus habere? Vocatur etiam diuinus amor liquefactio. Et ita dixit spōsa: Anima me liquefacta est, vt dilectus loquutus est, Quod liquefit ita dissoluitur, vt nihil in eo integrum remaneat. Nā cū ædificium euertitur integræ eius partes remanent, si euellitur arbor, integra remanet, si frangitur, remanet truncus & ramis; si secatur, remanet radix; si inolatunditur frumentum, remanet furtur. At eius quod liquefit nihil integrum remanet, & res liquefacta quocunq; vis dilapsa diffunditur: hoc est (*se euelsa*) Hic est diuini amoris effectus, quo anima ita liquefit vt nihil in ea integrum, nihil durum remaneat, & quocunq; Deus vult, diffluit tam per honorem, quam per ignominiam, tam per salutem, quam per infirmitatem, tam per diuitias, quam per paupertatem, per omnia diffluit, per omnia diffunditur: iustus nulla in re diuinæ voluntati repugnans. Ita te D. Paule, diuinus amor liquefecerat, vt dixeris: In nullo confundar, sed in omni fiducia sicut semper &**

Cant. 4.

Psalm. 41.

Cant. 5.

Philip. 1.

14 nunc magnificabitur Christus in corpore meo, siue per vitam, siue per mortem, mihi enim viuere Christus est, & mori lucrū. Quanta hic fratres deplorandi causa esset, si duritiam nostram consideramus, & quanta cum difficultate & repugnantia, quo Deus nos ducit, fluimus. Ponderate obsecro ea D. Pauli verba, vt intelligatis parum omnino diuino amore tactos vos esse: quādoquidem tanta adhuc in cordibus vestris durities remanet. Vocatur etiam amor mors. Fortis sicut mors dilectio. Nā quemadmodum mors intimam hanc corporis & animæ vnionem dissoluit, animam rapiens, & à corpore diuidens: ita diuinus amor animam rapit, & ad cælestem contemplationem excitat eam humanis, & terrenis rebus hærentem vi quadam suauissima auellens. Quare si plurimum terrena amatis intelligite, nondum 15 vos hoc suauissimo mortis genere mortuos esse. Vocatur tandem amor languor quidam, & defectio. Et ita dixit sponsa: Dicit dilecto meo, quia amore langueo. Autor quidam languorem vocari dixit amorem, eò quod intellectus nunquam perfectè intelligere & cognoscere illud possit, quod amat voluntas: ita vt non solum vires corporales, verum etiam spirituales languent & deficient. Voluntas enim plus amando, quàm intellectus intelligendo ascendit, quia voluntas res etiam diuinas amat, quas intellectus intelligere in hac vita non potest. Itaque vt voluntas perfectionem suam assequatur necesse est, vt ea amet, quæ assequi intellectus non potest: & si ea, quæ intelligi possunt amat, vt sunt corporalia, vilescit: quia cum voluntas in eas res, quas amat, transformetur: si amat terrena, terrena fit. Hinc verba illa Domini intelligetis: Non permanebit spiritus meus in 16 homine, quia caro est. Quomodo Domine in homine, nonne post peccatū anima remanet spiritualis, cur ais carnem esse? Nimirum, quia cum anima in rem amatam transformetur, si amat carnem, caro fit: & ita quamuis sit spiritus, caro vocatur. Verum quamuis verum sit voluntatem eò ascendere, vt ea, quæ intellectus intelligere non potest, amet: non ideo tamen vocatur amor languor & virium defectio, quia hic non de actibus intellectus, sed de voluntatis amore agimus. Et huius ratio petitur, cur in sacra Scriptura languor, & defectio vocetur. Et inter alias causas, quæ afferuntur illa est, quia amoris præceptum, præceptū quoddam est, quod perfectè in hac vita seruari non potest; vt D. Au-

Cant. 8.

Cant. 2.

Gene. 6.

Aduent.

Cc 3

Augustinus

Luc. 10.

gustinus affirmat super ea verba Lucæ: Diliges Dñm Deū tuum ¹⁷ ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mēte tua. Et inter alias causas, quas ibi affert vna est, quia cū amor Dei, & amor sui inter se contraria sint (Amor enim Dei ordinat omnia in Deum, amor verò sui, siue cupiditas omnia ordinat ad se) hinc necessariò consequitur in nobis regnū suum charitatem obtinere non posse, nisi perfectè moriatur cupiditas. Cupiditas autem in hac vita minui quidem potest, extingui autem non potest: quoadiu ergo aliqua ratione viuit cupiditas, nondum in nobis perfectè regnat charitas. Quemadmodum enim vt lignum ad motū igni vertatur in ignem necesse est, omnem eius humiditatem & frigiditatem expelli (quoadiu enim humiditatis in eo aliquid residet, nondum perfectè ignis est) ita planè cū charitas & cupiditas inter se contraria sint necesse est, vt ¹⁸ tota cupiditas ab anima expellatur, vt in ea charitas plenè dominetur, quod in hac vita fieri non potest. Alia etiam ratio vniuersalior cur amor languor & defectio vocetur, etiam in omnibus beatis qui Deo in cælo perfruuntur, hæc est, quia Deum amare non possunt, vt amari dignus est. Dicitur enim: Ecce Libanus nō sufficiet ad comburendum, & animalia eius non sufficient in holocaustum. Quod idem dici potest de omnibus beatis mentibus: sicut enim neq; animalia cuncta, neq; ligna Libani, neq; cæterorū omniū montium dignum Deo sacrificiū offerre possunt: ita neq; omnium creaturarum mentes debitum amoris holocaustum eidem offerre sufficient, quia immensa Dei pulchritudo & bonitas digna est amari amore infinito. Ex hoc languore, & ex hac virium in amore defectio, eò quod Deum amare beati nō ¹⁹ possunt, vt amari dignus est: magnam animo lætitiā percipiunt, cum se ab infinito illo amoris pelago superari videant. Et hac lætitiā illud Psalmi dicere possunt: Defecit cor meum Deus cordis mei. Itaq; cōprehendi Deum & amari vt dignus est, nisi à seipso non posse magna est beatorum gloria: secus enim neq; ille infinitus esset, neq; illi beati. Ideò dixit Dñs: Diciturum se esse seruo illi, qui accepta talenta negotiatus erit: Intra in gaudium Domini tui, vbi denotatur beatos omnes à gaudio illo cælesti & diuina bonitate & amore plus superari, quàm exiguus piscis ab vniuerso Oceano superatur, cum in eius profundo natat immerfus.

Cū igitur verum sit amorē vulnus esse liquefactionē, languo

Isai. 44.

Psalm. 72.

Matt. 25.

rem,

20 rē, & mortē quomodo hæc oīa in Deum cadere possunt? & si in Deū non cadūt, amor etiā creaturarū in eū cadere nō posse videtur. Cur igitur ait sanctū Euāgelium: Vidit illū discipulū quē diligebat Iesus? Huic dubitationi verbis illis Isaiæ respondeo: Nō enim cogitationes meæ cogitationes vestrae, neq; via vestrae ^{Isai. 53.} viae meæ, dicit Dñs, quia sicut exaltatur cæli à terra, sic exaltatae sunt viae meæ à vijs vestris, & cogitationes meæ à cogitationibus vestris. Vbi docet nos de eo nō ita nos sentire debere, vt de nobis ipsi sentimus. Magnus Dionys. Diuinus (inquit) amor nō permittit ipsum esse sine genere, id est, coegit quodāmodo (si ita dici potest) vt oēs creaturas crearet, & se illis cōmunicaret, & amor ^{Mag. Dionys. li. de diu. nom. c. 4.} (idē ait) via est per quā Deus ad rationales creaturas descēdit. Et D. Aug. ait, quod amore venit Deus in mūdū, & amore homo factus est. Via etiā per quā nos ad Deū ascēdimus, amor est. Ait igitur vt cælū à terra differt, ita vias suas à nostris, id est, amorem suū à nostro differre. Inter cætera, quib; cælū à terra differt illud est, quod cælū vt ait Arist. Nō recipit peregrinas impressiones. Terra enī nunc frigida est, nūc calida, modo humida, modo sicca, & assiduè mutatur, at cælū has mutationes nō recipit, ita Dei cogitationes mutabiles, vt nostræ nō sunt, sed æternæ & immutabiles. Amor noster, quia mutari potest recte mors & vulnus, recte languor & liquefactio appellari potest. At Dei amor qui infinitus est, & immutabilis, peregrinas impressiōes nō recipit. Humanus amor hominē à se ipso rapit, & eū in re amata ponit: at diuinus amor nō Deū à se ipso ad re amatā, sed e cōtra hominē à se ipso ad Deū trahit & rapit. Hinc alia oritur difficultas. Cū amor ²² Dei infinitus & immutabilis sit, quomodo discipulus iste à Deo singulariter dilectus esse dici posset: nā in re immutabilē, & quæ vna semper est, neq; alia esse potest, vt est Deus, quomodo hæc amoris singularitas & differētia amoris cadere potest, ita vt hūc plus illo diligat? R. espōdet Magist. Sēten. ex D. Aug. hæc amoris singularitatē nō esse ex parte diuinæ essentia, in quā nulla nouitas cadere potest, cū immutabilis sit. Et ita ait D. Aug. Absit, vt dicamus q; tēporaliter Deus aliquē diligat, quasi noua dilectiōne, quæ in ipso antea nō erat, apud quē, neq; præterita transferūt, & futura iā facta sunt. Provenit igitur hæc differētia ex donorū & gratiarū diuersitate, quas diuina eius gratia in creaturas distribuit: ita vt illū plus amare dicatur, cui plures gratias elargitur, &

Isai. 53.

Mag. Dionys. li. de diu. nom. c. 4.

D. August.

Arist.

Magi. sent. in. 3. d. 32. D. Aug. li. 4. de ciuitate Dei.

ex hoc inferitur D. Ioānes singulariter à Deo amatus fuisse, quia 23
 singularia illa dona communicauit, In vltima illa cœna discipu-
 los suos magnis gratijs & beneficijs remunerauit, ob id quod vnà
 cum eo passus fuerant, & ita dixit: Vos autem estis qui mansistis
 mecum in tentationibus meis, & ego dispono vobis, sicut dispo-
 suit mihi pater meus regnum: vt edatis & bibatis supra mensam
 meā in regno meo, & sedetis super thronos iudicātes duodecim
 tribus Israel. Verū inter cæteros omnes D. Ioānem sociū sibi
 elegerat, vt in maioribus sanctissimę suę passionis, & mortis la-
 boribus socius illi esset & comes. Et cum equum sit, vt qui dam-
 ni est socius, lucri etiam socius sit: cum laborum suorum eum so-
 ciū fecisset, volens omnia eum videre vt omnia doleret, & vt
 vulnera, quę cęlestis agnus corpore recipiebat, corde dilectus di-
 scipulus reciperet: æquū erat, vt eum ad lucri etiā societate ad-24
 mitteret. Et inter cætera, quę gloriosissima eius morte lucratus
 est, fuit sanctissimi sui nominis exaltatio, vt affirmat D. Paulus,
 dicens: Factus obediens vsq; ad mortē; mortē autem crucis, pro-
 pter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomē, quod est
 super omne nomen. Ita vt verē dicere posset illud Ecclesiasticis
 In omni populo & in omni gēte primatū habuit. In rebus enim
 naturalibus in vnoquoq; genere vna inuenitur, quę sit metrum
 & mensura cæterarum omnium rerum illius generis: eò quod
 omniū præstantissima, sit & primatum quodammodo habeat in-
 ter eas, ita vt quot sint rerum genera, tot sint primatus. Inter pla-
 netas, Sol primatum habet, inter metalla, aurum; inter gemmas,
 carbunculus; inter arbores, palma; inter flores, rosa; inter aues,
 aquila; inter animalia, leo; inter pisces, cete. In rebus gratiæ non
 ita est, sed maioris concordiæ & conformitatis causa voluit
 Deus, vt solus Christus vnigenitus eius filius inter omnes status
 & ordines sanctorum primatum haberet. Et ita inter Angelos
 vocatur: Magni consilij Angelus. Inter Patriarchas maximus
 omnium est, quia est pater futuri sæculi. Prophetarum etiam
 primus est, & ita de eo dicebant omnes: Propheta magnus sur-
 rexit in nobis. Apostolus fuit in mundum à Patre missus Apo-
 stolorum omnium princeps & caput. Euangelista fuit cæteris
 omnibus præstantior, quia non in libris, sed in fidelium cor-
 dibus Euangelium scripsit. Martyrum etiam Rex fuit, quia in
 eius passione omnes causę insunt, quę in cæteris omnibus Mar-
 tyribus

26 tyribus sparſę inueniuntur. Alij enim passi sunt, ppter iustitiā: vt *Genes. 4.*
 Abel, alij propter Dei legem vt Machabæi, alij eo quod vitia se *2. Mach. 7.*
 uerē reprehenderent, vt Ieremias, Isaias, & D. Ioannes Baptista.
 Alij propter fidem vt D. Stephanus, & ceteri omnes Apostoli:
 quę omnes causę in sanctissima Saluatoris nostri passione fue-
 runt, inter castos etiā castissimus fuit, & corpore & anima, neq;
 solum castus fuit, sed vt dixit Diua Agnes, eius amor cæteros fa-
 cit castos: & à D. Urbano appellatus est seminator casti cōsilij.
 Harum igitur rerū omnium sociū suum fidelissimū D. Ioan-
 nem participē fecit. Primū, vt quemadmodū ille nomen habuit
 super omne nomē: ita hic singulari hoc nomine appellaretur, sci-
 licet, Iesu Christi dilectus. Admirationē parit inter duodecim
 27 homines, quos Dñs ad munus Apostolatus elegit, vnū D. Ioan-
 nem ita cæteros superasse, vt propriū Ioānis nomē amitteret &
 Dñi dilectus appellaretur, titulo adeò sublimi, vt humanū in-
 tellectū attonitū stupore reddat. Præterea primatus etiā partici-
 pem fecit, quē supra omnes sanctorū status habet: nā supra ange-
 los primatū illi quendā dedit, quia illud eos docuit, quod assequi
 per se non poterāt, illud scilicet, de quo Isaias ait dubitās his ver- *I. ai. 63.*
 bis: Quis est iste qui venit de Edom tinctis vestib; de Bosra. Quę
 verba alijs doctorū expositionibus ommissis D. Hieronymus ait *D. Hieron.*
 esse minorum angelorū, qui à maioribus in admirabili Dñi ascē-
 sione petunt, quis est iste, &c. Et D. Dionys. ait, hęc interrogatio *D. Dionys.*
 nem esse omnium beatorū spiritū plus informari cupientiū de
 incarnatione Christi. Edō sumitur ibi tanquā nomē appellatiuū,
 & significat rubicundū. Bosra significat munitionē, aut septum;
 28 quare interrogabāt, quis est iste, qui venit rubicundus ob carnem
 preciosissimā, qua vestitus erat, & vulnera illa rubicūda, quę san-
 ctissimo suo corpore exceperat, & tanta septus multitudine pro-
 pter animas, quas secū è limbo ducebat, ergo interrogatis à ange-
 li gloriosi, quisnam iste sit? D. Ioannes vobis respondet: verbum
 caro factum est. Neq; hoc mirum videri debet, quia D. etiam *D. Chrysa.*
 Chrysostomus affirmat Angelos plurima Christi Redemptoris
 nostri mysteria à D. Ioāne & Ecclesia didicisse, quod verbis illis
 Diui Pauli confirmat vt innotescat principatibus & potestati- *Ephes. 3.*
 bus in cælestibus per Ecclesiā multiformis sapientia Dei, quam *D. Grego.*
 fecit in Christo Iesu Domino nostro. D. Gregorius Nicen. ait *Nicen.*
 & Theophylactus etiam refert, quòd multiformis scientia Dei *Theophy.*

significat, Deū ad vnū eundemq; finē consequendū plurima & diuersa habere media. Sapiētia est fines assequi per naturalia media & illis cōuenientia: vt si morbo aliquo laboras sapiētia est te curare, & pristinam valetudinē tibi restituere, qui quidē finis est medici applicando remedia saluti cōuenientia, sed maior sapiētia est, si medicus hunc morbum curaret rebus omnino cōtrarijs, ita venit Deus in mundum & cum cœlestē doctrinā docere vellet, duodecim magistros elegit. Media huic fini cōueniētia hęc esse videbantur homines eligere ingenio, doctrina, & linguarum cognitione præstantes. Sed humana hęc fuisset sapiētia, quæ fines suos assequi nescit, nisi per media naturalia & communia. At Dei sapiētia diuersa est, est enim multiformis & medijs sæpē fini assequendo cōtrarijs vtitur: & ita quia illi ceterorum omnium magistri futuri erāt, ideò rudes, ignaros, & omni humana sciētia destitutos elegit, vt diuinę sapientię magnitudo intelligatur, & hęc sapientiā innotuisse ait, D. Paul. angelis per Ecclesię sanctę prædicationē & doctrinā. Ait igitur D. Chrysostomus si ab Ecclesia principatus & potestates plurima redēptionis mysteria didicerūt: vt eo loco D. Paulus affirmat, præcipuus Ecclesię magister fuit gloriosus Euāgelista Ioānes, igitur ille est hominū, & angelorū magister: ò admirabilis prærogatiua & excellētia. Neq; tamē existimetis hęc āgelorū iniuriā esse, nā in Regis domo plurima regni secretarum filij ignorāt, quę secretarius & legatus optime nouit. Incarnationis mysteria Archāgelus Gabriel tanquā legatus sciuit, & sciuit, D. Ioānes vt secretarius, neq; mirū est eorum mysteriorum aliqua angelos ignorasse, quāuis filij Dei sint. Primatum etiam inter prophetas D. Ioannes habuit, nam ceteri prophetę vt fuit Isaias & Ezechiel Deum viderunt sedentem super solium excelsum & eleuatum. At D. Ioannes cum eo sedit & supra sacrum pectus recubuit. Cū Rex ob aliquam sibi illatam iniuriam iratus est, nemo quamuis familiaris sit & domesticus eum alloqui audeat, imò neque oculos eo præsentet tollet, Dixerat Christus cœli rex magna cum animi tristitia discipulis suis, vnus ex vobis me traditurus est, cogitate, quā tristes quā perturbati essent audientes inter eos esse eum, qui magistrum traditurus erat, oculos tollere non audebāt: sed demisso capite pudore suffusi, timore pallidi deplorabāt. Hoc tēpore cū Ecclesię sanctę colūmę nutabāt, amatus discipulus singulari amoris

32 ris priuilegio vtebatur supra pectus amāris recumbens. O te D. Ioānes beatum qui nullo vnquā tēpore exclusus à rege fuisti, sed tunc cum trillis ita esset ad domesticā eius familiaritatē admittebaris. Magna profecto res fuit prophetas Deū vidisse sedentē, sed maior cum eo sedit, & in eius pectore suauissimē tali tēpore cōquieuisse. Primatum quoq; habuit inter euāgelistas, & ita in admirabili illa Ezechielis visione quatuor animalium, quæ alas habebāt & volabāt, ait propheta. Facies Aquilę desuper ipsorum quatuor: Per hęc quatuor animalia sancti omnes doctores, quatuor Euāgelistas significari affirmat: & per alas eorum contēplationē & spiritus eleuationē. Aquilā autē desuper ipsorum quatuor volare ait. Ex quo infertur supra se ipsam volasse. Hęc Aquila D. Ioānes est, qui adeo sublimis volauit, vt se ipsum & omnem humanum intellectum superarit. Ceteri euangelistę vix se supra humū excitarunt, quia quicquid scripserunt, omne ferē de Christi humanitate fuit: at verò D. Ioannes ad sanctissimę Trinitatis mysteria euolauit. Cum autē dicitur animalia illa habuisse alas, significatur nō naturales fuisse, sed factitias. Leo enim bos, & homo naturales nō habēt, quia nimirum humanitati de qua illi scripserunt si debetur contēplatio, est nō ex se sed quia diuinitati vnita est: & ita alę nō sunt naturales sed apposititę, eò quod contēplatio quę est spiritus quędā in Deum eleuatio, proprie Deo debetur. Aquilę autē alę naturales sunt, quia de diuinitate tractauit cuius propria est contēplatio. Inter Martyres quoq; primatum habuit, quia quater martyrium passus est: primum in sanctissima magistri sui passione. Secūdo cum veneni vas potauit. Tertiò cū 34 in insulā Patmos relegatus fuit. Quartò cū in feruētis olei doliū eiectus est. Quod si oleū quāuis feruēs eum cōburere nō potuit: Dei fuit auxilium, qui cum oleo cōcurrere voluit, vt in eo illud operaretur, imo tāquā piscis in eo tāta cum voluptate natabat, ac si aqua esset tēperatissima: quāuis vir sanctus frigus ibi se remansurū esse existimauit, vt D. Laurētiū prunis impositū: sed noluit Dñs eum oleo frigus comedere (*Sino quisado en el escancho de la dulce oracion y contemplacion de tantos años*) Quod si quisquā dicere audebit, quòd cum D. Ioānes nullā in suo Martyrio lesionē senserit, ideò Martyrij coronā amisit, necessariò etiā illi dicēdū erit nullū fuisse Dei beneficiū eum illesum cōseruasse, sed potius dānū & fraudē eò quod cū martyrij gloria & corona, quātā opere optabat

Ezech. i.

optabat priuarit: quod falsissimum esset. Et præterea probatur hoc quia Dominus illi & fratri suo æqualiter dixit, calicem quidem meum bibetis. Hunc igitur Iesu Christi dilectum omnes aduocatum & intercessorem nostrum habere studeamus, vt gratiam nobis impetret, qua acquiritur gloria. Ad quam nos perducit Iesus Maria filius, Amen.

In eodem Festo S. Ioannis Euangelistæ CONCIO TERTIA.

Dixit Iesus Petro, sequere me. Conuersus Petrus vidit illum discipulum quem diligebat Iesus, &c. Luc. 21.

CVM Christus Redemptor noster discipulis suis post gloriosissimam suam resurrectionem apparuisset ecclesiam suam D. Petro commendauit dicens: pascue oues meas. Et vt illi declararet quodnam illi præmiū in hac vita daturus esset, addidit statim: Amē dico tibi cū esses iunior cingebas te, & ambulabas vbivolebas, cū autē senueris extēdes manus tuas & alius cinget te & ducet te quod tu nō vis. Hoc autē dixit significās qua morte clarificaturus esset Deum. Quasi diceret, pastoralis huius muneris præmiū erit mortem mea causa patienter ferre. Ex quo infertur patientiā in perfectis laboribus aliorū bonorū operū præmiū esse: & cōtra impatiētiā aliorū peccatorū poenam esse. Agēs D. Ambrosius de gloriosis martyribus D. Geruasio, & Prothasio, ait, Apparuisse illi D. Paulum in somnijs, & dixisse: isti sunt, qui monita mea sequuti sunt, respuētes prædia & diuitias: sequuti sunt Dñi nostri Iesu Christi pia vestigia in vrbe hac, & per decem annos in Dei seruitio perdurantes ad hæc pertingere meruerūt, vt Christi martyres fierēt. Quasi diceret, tantos in virtute progressus fecerunt & tanto tempore perseverauerunt: vt meruerint hoc tanquam præmiū quoddā cōsequi, vt Martyres Dei fierēt id est, locupletissimi testes, quos Deus adducit ad fidei suæ confirmationem.

Ex quo

3 Ex quo inferri potest si plurimi sancti Martyres nō fuerūt, hoc ideo fortasse permisisse Deū eō quod hac corona digni minimē fuerint. Notate autem quod vt D. Ioannes ait, D. Petrus patienter mortē tolerando clarificaturus erat Deum, quia magno sibi honori Deus esse existimat, vt homo ad eū amoris gradum perueniat, vt vitam ipsam eius amore profundere suauissimū putet, & vt se plus Dñs declararet, cū hoc dixisset, dicit ei, *sequere me.* Cū autem D. Petrus intelligeret beneficij magnitudinē eū de D. Ioanne interrogauit, quē etiā sequentem vidit, *Dominus hic autem quid, id est, si me, qui te negaui tāto afficis beneficio, hūc quē tantopere amas qui tecū vsq; ad sepulturam tāta cū fidelitate perseuerauit, quo nā beneficio & præmio remunerabis?* Qua in re significat D. Petrus, eos qui a Deo plus amantur maioribus tribulationibus affligi solere, & hæc esse maiora amoris indicia. Et ita dixit Dauid, potum dabis nobis in lachrymis in mensura. Mensura autem erit, vt amatus, & domesticus plus tribuletur. Cum Moyses fœdus inter Deum & populū ferijt: vniversum populū sanguine aspersit, quo factō, reliquum sanguinem fudit super altare. Qua in re significatum est, quod fœdera & amicitia inter Deum & homines, sanguine fieri debent, neq; solū Christi Redemptoris nostri sanguine, sed proprio etiā vnusquisq; labores & tribulationes patienter tolerando, verū hæc differentia est inter homines vulgares & perfectos, qui Dei altaria appellari digni sunt: quod illis aspergi tantum sanguine, satis est, hi vero non aspergi tantū sed profundi sanguine debent, & quodammodo mergi, id est, ad plurimos labores perferendos debent esse parati.

4 Cū autem de se ipso gloriosus Euangelista loquitur, magnā quæ a Dño acceperat beneficia tanquam gratus apponit dicens: *Vidit discipulus illum, quem diligebat Iesus.* Itā faciebat Dauid qui ait *venite, audite, & natiabo vobis, omnes, qui timeatis Deū, quanta fecit anima: meæ.* Hæc fuit sanctorū omnium cōsuetudo, passim Dei beneficiorum mentionē facere. Cū Iacob fratrem suū domini nere alloquutus est, petijt ab eo Esau. *Quid sibi voluit isti, & si ad te pertineant?* Respondit, Paruuli sunt, quos donauit mihi Deus seruo tuo. Rogans verò Esau, vt de bonis suis, quod illi offerebat assumeret dixit, suscipe benedictionem, quam attuli tibi & quæ donauit mihi Deus tribuens omnia. *Videte vt omnia Deo adieribat, nō ita præscitus Esau, qui dixerat, habeo plurimos fratres mihi*

sunt

Iuan. 21.

D. Amb.

Psalm. 79.

Exod. 24.

Psalm. 65.

Genes. 33.

statim sit alter quasi Rex & regni Regisq; possessor, nam Regiã sibi voluntatem acquirenti & Rex, & regnum, & omnia in amati utilitatē vertuntur. At quãtò maiora Dei dilectio, quem Deus verè amat, ex hoc amore bona proueniunt? Hinc miraculorum illi prouenit operatio. Nam eò quòd Dei amici sunt rerū natura illis obtemperat. Hinc etiã D. Iohannes tam singularibus à Domino ornatus est beneficijs, quia scilicet, eū inter ceteros singulari quodã amore prosequēbatur. D. Paulus docet coelem hūc Regē domus suæ munera & officia in varios homines distribuisse. Ait enim, Ipse dedit quosdã Apostolos, quosdã autē prophetas; alios verò Euāgelistas, alios autē pastores & doctores. Suum unicuiq; munus dedit, quia singula singulos sufficientissimè honorare poterant. D. Petrus Apostolus fuit nō Euāgelista. D. Marcus Euāgelista nō Apostolus, D. Laurentius martyr fuit, nō doctor, D. Augustinus doctor fuit nō martyr. At D. Iohannē ita Dei filius amauit, vt officia & dignitates, quas inter ceteros sanctos distribuit, omnes in eo vno collocarit, quem Apostolum, Euāgelistam, Prophetam, doctorem, confessorem fecit, & martyrem. Tunc scilicet eū iuxta crucem stans ab eo qui moriebatur occidebatur, & amor erat tortor, & nō mori maior erat mors.

Martyr præterea fuit, cum in feruētis olei dolium eiectus est. Quòd si tūc cōbustus nō est, hoc accidit, quia satis Deo fuit proptissima sancti martyris volūtas opere, quātum in eo erat adimpleta. Quòd si dicitis mortuus sibi non est, ergo martyr non fuit. Peto, dicere nē auderetis Deum miraculatacere in sanctorum suorum detrimentum? Minimè profectò; magnus enim esset error; igitur, si miraculum illud non in eius detrimentum, sed utilitatē potius factum est, & sine miraculo martyr fuisset, sequitur eū miraculo etiam fuisse & quod conueniens erat coronã illi nō eripere, quam vehementissimus hic amoris actus merebatur. Quod si omnia beneficia quæ à Deo vir iste sanctissimus accepit silentio prætereunda essent, illud certe nullo modo sileri potest; in quo maiorē illi amorē ostēdisse videtur. Cū esset Patriarcha Iacob morti proximus, vt singularē amorē, quo filiū suum Ioseph prosequēbatur ostēderet, dixit. En ego morior, & erit Deus vobiscū reducetq; vos ad terrā patrum vestrorum, do tibi partē vnā extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio & arcu meo. Ita Patriarcharum pater Iesus Christus morti proximus cum

cum animã in cruce patriam redditurus esset, vt singularē amorem, quo suum hunc discipulum prosequēbatur, ostenderet: dedit ei partē illã, id est, matrē suam sanctissimã, quã crucis, & passionis gladio & arcu præferuauit, nē à diabolo tangeretur dicēs. Ecce mater tua. Benedictus & glorificatus sit talis Deus, ò Domine quanto honore amicos tuos afficis: fœlices illi, qui tuo se seruitio dedicant. (*Aqui lo hiço Comendador mayor, de la mas rica y preta sa encomienda, que jamas vno en el mundo.*) Cuius statim possessionē accepit, quia ex illa hora accepit eã discipulus in suã. Merito dicitur bonum esse astare seruum iuxta Dñi moriētis lectulū, cum testamentū facit: quia si eū amat, aliquid ei legare solet quo locus fiat. Iacebat Dei filius in duro illo crucis lectulo, & testamentum suum condens, in quo spiritum patri legabat, discipuli sui qui iuxta crucē stabat memor, eius rei, quã post animã suã plus cæteris omnibus amabat, id est, sanctissimæ virginis matris suæ eum fecit hæredē. Mercator, qui per mare nauigat, yrgente tēpe state omnibus in mare proiectis arculã tantū sibi aliquã pretiosis refertã gēmis seruat: ita Dei filius in sœuissimæ passionis suæ tempestate omnia quæ habebat proiecerat. Iã auulsi erāt capilli, corpus vulneribus lacerū, sanguis effusus, venustatis suæ flos amissus, sanctissimi oris mutata figura, solum arcula illa preciosissima cælestibus referta thesauris remãserat, mater, scilicet, eius sanctissima, & hanc discipulo illi, quem plus amabat, cōmendauit dicens, Ecce mater tua. O quam quietam præbendam Summus Pōtifex Christus, D. Iohāni dedit, & ò quã laboriosam D. Petro reliquit. Omnes homines res vnitas potius quàm sparsas habere cupiūt, vt si quis mille aureos habet in arca eos aliqua vna simul habere malet quã centū Hispali, centū Toleti, centū Salmaticæ, & in diuersa loca diuisos. Ex quo patet inter cæteras differētias, quæ inter Dei & mundi seruos intersunt, vnã hanc esse, quòd qui mundo seruiūt res habēt diuisas & separatas. Hic enim honore, ibi opes quærunt, hic voluptatem, ibi scientiã. Et ita vt ait D. Paulus. Sollicitus est, quæ sunt mundi, & diuisus est. At vero qui Deo seruit omnia in vno Deo habet coniūcta, in eo enim honore, in eo voluptatē, in eo quietē, in eo tandē quicquid optat inuenit. Hac de causa D. Petri præbendã laboriosam dixi, quia per varias mundi partes diuisa erat, at verò ea, quam D. Iohāni dedit, in vna tantum persona quæ erat virgo sanctissima, continebatur.

Aduent

Dd

O sin

Ephes. 4.

Genes. 48.

Ioh. 19.

Simile.

1. Cor. 7.

D. Ambro.
lib. 5. in
Exameron
cap. 18.

O singulare beneficiū, o sublimis dignitas, o foelix pastor, qui ta-
le ouē curæ suæ commissam habere meruit. Nam vt D. Ambro-
sius affirmat: hic Sanctus Apostolus beatissimæ virginis sanctissi-
mū sacramentū ministrabat; hic illi diuinū missæ mysteriū cele-
brabat; hic tandē omnia, quæ illi necessaria erāt suppeditabat; sa-
cerdotis munere fungebatur & filij. Nam vnā quoq; filius erat,
cūm dixerit ei Dominus, ecce mater tua, & matri suæ, ecce filius
tuus. Quibus verbis nonnulli dixerunt, Dominū sanctissimæ
virginis filium naturalem D. Ioannem fecisse, & quemadmodū
sacramentalia verba panem in carnem, & vinum in sanguinem
Domini possunt diuina virtute conuertere, ita ea verba D. Ioan-
nem naturalem Dei matris filium efficere potuisse. Quæ tamen
opinio nullo innixa fundamento erronea est. Verum tamen est
verba illa singularem filij dignitatem sanctissimæ virginis D.
Ioanni inter cæteros sanctos dare potuisse: quia si reges hoc so-
lo verbo pronunciatō (Sed diuine) priuatum aliquem equitem du-
cem efficere possunt: quid faciet Dei verbum? qui vocat ea, quæ
non sunt, tanquam ea quæ sunt? vt ait Diuus Paulus. His igitur
verbis Diui Ioannis & sanctissimæ virginis animas tanto amo-
ris vinculo copulauit; ac si reuera ille filius, illa mater esset. Quo-
nam gaudio affici Diuinū Ioannem existimamus quoties filiū
se ab ea vocari audiebat? quotnam Deo gratias ageret, qui talem
sibi matrem dedisset. Quam verē dicere poterat illud Sapien-
tiæ. Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa. Nam si vna tā-
tum gloriosissimæ huius reginæ visitatio causa fuit, vt Diuus
Ioannes Baptista matris adhuc vtero inclusus tanta gratia imple-
retur quæ fieret in altero Ioanne tot annorum familiaritas? 20
Non hoc dico, vt de Diui Ioannis Baptistæ, & Euangelistæ sancti-
tate dissensionem excitem, qui quidem inter se eodem modo se
habere videntur (Como dos puertat que se juntan de tal manera) vt
quæ ex vna parte alteri supponitur ex alia super imponatur: ita
etiam in nonnullis rebus gloriosus Baptista, sanctum excedit
Euangelistam, in alijs verò exceditur.

Inter cæteras autē causas, quas sancti afferre solēt cur Dñs huic
discipulo matris suæ curā cōmiserit, vna est: eō quod castus esset,
& purus. Nullibi enim melius ignis quā in igne, aqua in aqua, aer
in aere conseruatur; ita nullibi virginitas est, quā in virginita-
te securior. Et quamuis purissima hæc virgo virginitatis suæ cu-
stode

21 stode non indigebat, nostri tamen exempli causa voluit eā Dñs
casto huic discipulo commendare vt doceret nos si puros nos &
castos conseruare volumus, cū castis & puris conuersandū esse. Similes
Magnum in musica prodigiū illud esse videtur, quod si quæ ci-
tharæ eodē sint vocis sono tēperatæ, si vnus chordā tāgis alia al-
terius citharæ chorda eiusdē toni & eōsonatiz tremit, quielecti-
bus alijs. Cuius quidem secreti causam nullus (credo) est, qui asse-
quatur. Idē certē in virtutum musica & concentu contingere ex-
perientia probat, quia castus castum, humilis humilem, deuotus
deuotum plurimum mouere solet, videt iustus alium oran-
tem, & magna spiritus vehementia suspirantem audit: statim,
commotum simili affectu animum sentit diuini amoris suauita-
te diffluere. Videt & audit eūdem malus aliquis nihil mouetur;
22 sed potius de illius virtute detrahens, vides (inquit) hypocritam,
quā bene sanctitatē simulat? En igitur vt vnus chordæ tactus in
alia eodem tono temperata (quæ quidem duo illa sunt iusto-
rum corda eiusdem virtutis temperamento à Spiritu Sancto
temperata) admirabilem hunc causet effectum. Preciosa res est
dilectissimi castitas, & in hominibus maioris omnino meriti,
quā in angelis, & ideo angelis virginitatis non datur aureola,
vt hominibus, quam Deus per Esaiam pollicetur dicens: Et non
dicat Eunuchus, ecce ego lignum aridū, id est, non dicat castus,
inutilis ego sum, quia hæc dicit Dñs, Eunuchis quī custodierint
Sabbatha mea, & tenuerint fædus meū, & elegerint, quæ ego vo-
lui, dabo eis in domo mea, & in muris meis locum nominatū, &
nomen melius à filijs & filiabus, id est, dabo eis singularem quā
23 eam gloriam inter cæteros sanctos. Quod quidem de Eunuchis
illis intelligitur, qui se tales fecerunt propter regnum celorum.
Et notandum est quod non solum ait Eunuchis, sed addidit
etiā, qui custodierint Sabbatha mea, &c. Quo significat solā ca-
stitatē nō sufficere, nisi cū alijs etiā virtutibus coniugatur. Ideo
dixit sponsus. Vulnerasti cor meum. Soror mea sponsa in vno
oculorum tuorum, & in vno crine collisui. In oculis honestas
virginis cognoscitur: crines autem humiles sunt cogitationes, &
hoc est, quod Deus plurimū amat, virginitas scilicet, cum humi-
litate coniuncta. Plurimi enim casti sunt, qui hanc ipsam ob
causam ita superbiunt: vt ferri non possint. Ideo ait Diuus
Ambrosius virginitatis bonum, quā magnum video, tantū ei
D d z ne

Roma. 4.

Sapi. 7.

Luc. 1.

Esai. 56.

Matth. 19.

Cant. 4.

D. Ambro.

nè pereat furè superbiam pertimesco. Quare ait Dñs si tenuerint²⁴
foedus meū, & elegerint quæ ego elegi. Itaq; cū res sit adeo precio
sa virginitas, æquū est, vt eā plurimi æstimemus, & eā omni dili
gētia custodire curemus. Et inter cætera quæ ad hoc plurimū cō
fert est, vt dixi, castorū cōuersatio. Qua de causa talē Dñs matri
suæ custodē dedit, vt, scilicet, hoc nos doceret ex ep̄lo, illa enim,
quæ gratiæ cōfirmatiōe impeccabilis erat, nullo virginitatis ege
bat custode. Lignū viride ignē mala cū difficultate cōcipit: at si
aridē assulē hoc est (*Astillas*) apponatur, facile, vel exigua quaq;
scintilla incendūtur: & ita paulatim ligna quāuis humida sint ac
cendunt. Huiusmodi est damnū, quod praua mali hominis, vel
mulieris cōuersatio afferre solet. Nam cū mali, assulæ quædam
sint aridæ omni virtutis humore destitutæ minima quaq; leuissi
mæ occasionis scintilla concupiscentiæ carnalis ignē concipiūt.²⁵
Mox verò bonos etiam quāuis Dei gratia & virtute virides sint,
eodē igne accēdunt. Ideo Ecclesiast. Lustraui (inquit) animo
meo, & inueni amariorē morte mulierem quæ laqueus venato
rū est, & sagina cor eius, vincula sunt manus illius. O Deus, qui
bus nam verbis prauæ mulieris periculum exaggerari poterat,
quam non solū Diaboli laqueum vocat, verum etiam (*Red bar
redera*) quia manibus, oculis, corde, & omnibus suis partibus, ca
pit, & irretit. Ideo subdit, qui placet Deo effugiet illam, qui autē
peccator est, capietur ab illa. Attendite differentiam, quam in
ter bonos & malos Spiritus sanctus hoc loco facit. Quod boni,
periculi magnitudinem intelligentes, malam conuersationē fu
giunt, mali autem capi se sinunt, vt deteriores fiant.

Hūc ergo discipulū quē diligebat Iesus, Cum vidisset Petrus di²⁶
cit Iesu, Dñe hic aut quid? Tanquā ille, qui ouīū Dñi pastor futurus
erat, earū curam gerit. Hoc D. Paul. p̄latos monet, Spiritus san
cti dona referens, corū vnū esse ait, qui præest in solitudine.
Qua in re significat hoc donum esse à diuina, liberalitate peten
dum. Tunc autē illi Dei pastores vere se esse de ouium salute soli
citos ostendent si cū ip̄somet Deo de his rebus agēt quæ ad rectā
earū gubernationē pertinet, & in oratione quid nā illis agēdū sit,
deliberabūt. Hoc D. Petrus hoc loco præstare cœpit & hanc vnā
esse causam existimo inter cæteras, cur Spiritus sanctus voluerit,
vt cum referenda hic esset hæc D. Petri interrogatio vna quoq;
referretur Diui Ioannis excellentia, vt significaret, cum quoq;
quæ

²⁷ qui tantoperè à Christo Redemptore nostro diligebatur, nihilo
minus tamē ouem D. Petri fuisse, cuius D. Petrus tanquam pa
stor curam habebat. Quamuis de eius morte nihil curæ D. Pe
tro esse Dominus voluit, sed eam sibi seruauit, quia reuera hæc cu
ra ad eum qui præest, non pertinet, sed Deus tantum statuere id
debebat, quoniam martyrij genere vnumquemque discipulorum
glorificaturus esset. Ideo non dixit D. Petro, quid tibi cum eo?
sed hoc, quid ad te scilicet, an sit moriturus Ioannes nec nē. Ex
quo infertur diabolicam esse superbiam, si qui putant eò quòd
quis ad magnum perfectionis, seu contemplationis gradum as
cendit: ideo nullius voluntati subiectū esse debere: imo ad maio
rem perfectionem ascendere est, vt plus in humilitate subiectio
ne & obedientia descendat, & hoc est ex certioribus veræ perfe
ctionis argumentis. D. Paulus vaselectionis, qui Euangelium Ie
su Christi filij Dei reuelatione acceperat de seipso ait. Quod *Gala 1.*
post diuinam reuelationem acceptam venit Hierosolymam vi
dere Petrum, & mansit apud eum diebus quindecim; non quia
in eo quod ei Dominus reuelauerat error aliquis esse poterat, sed
vt D. Petrum tanquam vniuersalem Ecclesiæ pastorem debito
honore & veneratione agnosceret. Amate igitur dilectissimi
obedientiam, & ita vos quoq; amabit ille, qui pro nobis factus
est obediens vsq; ad mortem.

Dicit ei Iesus, sic cum volo manere donec veniam, quid ad te. Quibus
verbis significauit Dominus quod postea factum est, scilicet,
post gloriosissima omnium Apostolorum martyria ipsum re
manurum diu esse (*Coma registra die 10 de la sancta Yglesia*) neque
²⁹ tortorum manibus moriturum, & ita cum à feruētis olei dolo,
in quod eum Domitianus immiserat, seruauit innoxīū. Redē
ti David expugna periculosissima dixerunt tui, non egredieris
amplius nobiscum in prælium, nō extinguas lucernam Israel:
ita etiam Dominus voluit vt Diuus Ioānes qui Ecclesiæ lux erat
nunquam postea in tortorum & tyrānorum prælium egredere
turne scilicet, extingueretur. Et quemadmodum mundi initio
primi illi patres diutissime vivebant, vt plurimos filios carnales
generarent: ita nascentis Ecclesiæ initio æquum erat vt sancto
rum Apostolorum aliquis diu viveret, vt plurimos spirituales fi
lios generare posset. In libro Sapientiz dicitur de Sācto Patriar
cha Iacob: custodiuit illum ab inimicis, & à seductoribus tuitauit
Aduent. Dd 3 illum,

Simile.

Eccles. 7.

Roma. 12.

Gala 1.

2. Reg. 21.

Sap. 10.

illum, & certamen forte dedit illi, vt vinceret. Ita sanctum huic 30
 Apostolum ne eum tortores & tormenta necarent Dominus cu-
 stodiuit. Veruntamen plurima martyrij genera nō ei defuerūt,
 interquæ nō minimum illud fuit tot annos inter tot idololatrias
 viuere, quibus tunc vniuersus orbis refertus erat. Si Hieremias
 aiebat; quis det me in solitudinem diuersorum viatorum, vt fu-
 giam populum meum; quia omnes adulteri sunt; quidnam D.
 Iohānes sentiret, qui quo magis amabat Deū, eō etiam maiore ex
 his rebus percipiebat dolorem. Martyrij etiam genus fuit à dile-
 cti sui Iesu Christi præsentia per sexaginta octo annos abesse; tot
 enim vixisse post sanctissimam eius mortem ex Ecclesiasticis cō-
 stat historijs. Si Dauid dicebat: heu mihi quia incolatus meus
 prolongatus est; quanto æquius hoc ille dicere poterat, qui sua-
 uissima Domini conuersatione frui tanta cū voluptate solebat; 31
 O quam certum est argumentū Deum à nobis perfecte non ama-
 ri, eo quod nullum aut certè exiguū absentia dolorem sentien-
 tes, contenti hoc vitæ exilio viuimus. Nam cū dicat Arist. vir-
 tutū & habituū animæ propriū esse promptè & suauiter ope-
 rationes suas exercere; secus autem habitus & virtutis nomen nō
 mereri quoniam modo ab eo perfecte Deum amari dicemus, qui
 hos eius amoris in seipso non sentit effectus? Qui cum de Deo
 loquitur aut cogitat nullum eum videndi desiderium excitari in
 animo sentit, magnum hoc esse existimare debet in diu per-
 fectum in se Dei amorem non esse, quia perfecte Dei amantes exi-
 lij dilationem martyrij genus esse putant. Curate igitur dilectissi-
 mi Dei infinitam bonitatem serio & perfecte amare & statim amo-
 rem mortis desiderium consequetur: vitam autem martyrij ge- 32
 nus quoddam & patientia materiam libenter Dei amore perferē-
 dam esse existimabitis gloriosissimi huius Apostoli imitatione,
 qui nonagesimum nonum annum agens ex hac mortali vita ad
 æmortalē transmigravit. Quid de eius sanctissimo corpore fa-
 ctum sit nescitur, sed eum Deus Apostolorum & sanctorū om-
 nium corpora in terra magna cum veneratione seruare voluerit;
 credi piè potest sanctissimum huius Apostoli corpus in cælum
 transferre voluisse. Quod quidē eius puritati debebatur, vt scili-
 cet, neq; post mortē corruptioni esset obnoxius, qui in vita nul-
 la fuerat corruptione factus. Et ita corpus & anima simul cele-
 sti gloria frueretur, ad quā nos perducatur Iesus Mariæ filius. Amē
 In eo-

Hier. 9.

Psalm. 119.

Aristo. 2.

Ethic. c. 5.

c. 6.

In eodem festo Sancti Ioan- nis Euangelistæ

CONCIO QUARTA.

Dixit Iesus Petro, sequere me conuersus Petrus vidit il-
 lum discipulum, quem diligebat Iesus. Ioan. 21.

Amosa inter alias quaestio fuit à veteribus Philo-
 sophis agitata an inter Deum & hominē amor
 esse posset. Et Arist. quidē nullum esse posse as-
 seruit, quia ad verum amorē hac tria requiruntur. 33
 Aequalitas, beneuolētia, & familiaritas, quæ inter
 Deū & hominē esse nō posse ait Arist. Nō enim (inquit) esse
 inter hæc duo æqualitas potest: quia Deus infinitus est, homo
 vero finitus. Nō beneuolētia: quia beneuolētia est amico bene
 optare & agere: at Deo quis benefacere poterit, qui summū est
 bonū, & omnia possidet bona? Nō familiaritas, quia homo in
 hac infima terræ regione viuens, Deū neq; videt, neq; audit, qui
 in sublimi illa cœli parte versatur. His de causis visum est Ari-
 stoteli nullū inter Deum & hominē amorē esse posse. Neq; mi-
 rum videri debet hoc dixisse Aristotelē, quia ignorauit Deum
 aliquando humanā assumpturū esse naturā: nam si hoc nō igno-
 rasset, nunquā inter Deum & hominē amorē esse posse negasset.
 Recte dixit Aristot. tres in amore conditiones requiri vt perfe-
 ctus sit: sed male has inter Deum & hominē esse posse negauit.
 Has enim omnes vt nos Christiana docet fides Deus seruauit.
 Nam quia amor vel est inter æquales, vel æqualitatē facit, vt Di-
 Hiero. ait. Ideo se Deus, vt se æquaret hominibus hominē fecit:
 Et ita summa veritas dixit. Sic Deus dilexit mundum, vt filiū
 suū vnigenitum daret. Et D. Paul. propter nimiam charitatē qua
 dilexit nos Deus, cum essemus mortui peccatis conuiuificauit
 nos in Christo Iesu. Hoc etiam mystice significauit Dauid di-
 cens, hūc humiliat, & hunc exaltat, quia calix in manu Domini
 vini meri, id est, quia Deus calicem habebat vino puro refertum
 quo pura eius & immensa charitas significatur, quæ calix & vi-
 num merum vocatur, ad charitatis, & amoris nostri diffē-
 rentiam

Aristot. 2.
Ethic.

D. Hieron.

Ioan. 3.
Ephes. 2.

Psalm. 74.

rentiam, qui vinū est propriæ utilitatis & aliarū imperfectionū
 aquæ immixtū. Deū enim amamus, vt nos in cęlesti gloria bea-
 tos faciat & ne perpetuis gehēnæ flāmis cōdēnet, imo eius amo-
 rē cū humanarū quoq; ferū amoribus miscemus. At verò Deus
 puro nos amore amat, nulla utilitatis mixtiōe: quia nullius rei in-
 diget. Omnia præter illū re aliqua necessario egent. Reges quidē
 nobilibus qui illis seruiant, egent; nobiles rusticis & cultoribus
 qui terram excolant, terra plantis & herbis quæ eam exornent.
 Plantæ aqua quæ eas fertiles reddat: aqua aere qui eam exsiccet
 aer igne qui eum purificet; ignis cœlis, quibus conseruatur, cali
 Angelis à quibus mouentur, Angeli Deo qui eorum gloria est,
 Deus autē nullo indiget & nihil omnino ei deest. Hoc ipsemet
 Deus explicauit eūm dixit: plenus sum. Quid est plenus sum, ni-
 si perfectus sum, & nulla re extra me ipsum indigeo? Et hoc ita
 verū est vt quāuis omnes maris arenæ omnia arborū folia, om-
 nes cęli stellę linguæ essent quæ Deum perpetuo laudaret, nihil
 illi augetur gloriæ, & si illi omnibus quæ excogitari possunt
 iniurijs maledicerent, nulla tamen illi fieret ignominia, quæ ip-
 sum affligeret. Et ideo si nos amat hoc non est, eo quod aliquam
 ex nostrâ salute utilitatem percipiat, sed tantum; ob eius infini-
 tam bonitatem, quia sicut Deus quicquid intelligit, propter se
 ipsum intelligit, ita quicquid amat propter se ipsum amat, & si
 alia minori bonitate ad amandum moueri posset vilior diuina
 volūtas & abiectior remaneret. Merito igitur diuinus amor ca-
 lix vini meri appellari potest, cuius causa ait David, hunc humi-
 liat & hunc exaltat. Humiliauit diuinitatem ad infimā nostræ
 humanitatis, exaltauit humanitatem nostram ad suæ diuinitatis
 sublime. Et ita humiliata diuinitate & exaltata humanitate facta
 est inter humanitatem & diuinitatem æqualitas. Aequalitatem
 dico personarū; quia duæ naturæ diuina & humana æqualiter sunt
 (vt ita dicam) personalizatæ, substantificatæ, & suppositatæ à
 diuina Christi Redemptoris nostri persona, & ita dicimus amo-
 rem inter Deum & hominem æqualitatem fecisse.

1. Tim. 2. Seruauit præterea Deus, vt amicus fidelis beneuolētiā, quæ
 est benē amicis suis optare & facere, & ita dixit. D. Paulus de
 Deo loquēs: omnes homines vult saluos fieri & ad agnitionem
 veritatis venire. Et hoc duobus modis cognoscitur: primò quia
 Deus sufficiens dat auxilium omnibus, vt saluari possint.

Nam

7 Nam si quis filium suum Salmanticam mittit, vt literis operam
 det, & ibi quotannis omnia necessaria suppeditat, meritò dicere
 possumus hunc hominem optare, vt filius suus doctus euadat eò
 quod omnia quæ ad hoc requiruntur auxilia libētissime præbeat
 Ita etiam vere dicere possumus Deū optare omnes saluos fieri;
 quādoquidem omnibus quæ ad hoc necessaria sunt suppedita-
 uit, omnes enim intellectus, & rationis naturalis luce ornauit,
 quam si ducem sequerentur homines condemnari nullo modo
 possent: quia Deus eos diuina sua prouidentia ad fidei, & legis
 gratiæ cognitionē adduceret, vel Euangelij prædicationē vel ad
 mirabili aliqua reuelatione. Quod si nunc in sua infidelitate per-
 seuerant hoc Deus permittit in peccatorum pœnam, quæ cōtra
 8 rationem, & naturalē legem cōmittunt. ¶ Secundo hoc cognos-
 ci potest quia videmus Deū se tam vili pretio hominibus dare.
 Nam cum quis magnum alicui rei pretium constituit, signū est
 nō magno eius rei vèdendæ desiderio teneri. Quod si paruo pre-
 tio ad rem aliquā preciosam emendā emptores allicit, tunc quā
 primum eam vendere optat. Ita cum Deus cœlestem gloriam,
 tam vili pretio det, signum est optare vt eam omnes emant. Po-
 tuisset (vt ait Scotus) maius illi pretium constituere, cibum, po-
 tum, verba, vestes, & alia plurima ali lege præscribens, vt qui se
 eius faceret statim mortal. speccati pœnæ reus esset, posset q; nos
 ad tot quot in lege veteri fuerunt præcepta obligare, quæ (vt ait
 Burgensis) tot fuere, quot dies in anno: & Guilelmus Parisien-
 sis, & Galatinus multò plura esse affirmant, scilicet, 613. Et tamē
 voluit legem nobis ita facilem dare, vt dicat D. Paulus. Qui dili-
 git proximū, legem impleuit. Et profecto res est ad eò sublimis
 & præstans Dei æterna fruitio, vt quamuis mille annos nobis vi-
 uendum esset, & iuberet Deus vt quisque nudis pedibus per spi-
 ritibus nas & sentes incederet, in syluis viueret, herbarum radices pasce-
 ret, aquā biberet, hibernas nives, & æstiuos soles nudus perfer-
 ret, hæc omnia læto & libenti animo ferenda essent, vt tanti bo-
 ni præmii consequeremur. Attendite igitur infinitam Dei bo-
 nitatem, qui cum hæc iubere potuisset, idem tamen præmii
 legi suauissimæ qualis est Euangelicæ proposuit. ¶ Tertia quo-
 que amoris conditio, quæ est familiaritas à Deo seruata est: nam
 ante quam homo fieret suauissimam illam sententiam homini-
 bus reuelauit, quæ eius nomine dicitur. Deliciæ meæ esse cum
 filijs

Dd 5

filijs

Es. 50.

Simile.

Simile.

Scotus in 4.

dist. 15. q. 1.

sub litera D

Burg. lib. 1.

serutiny dis.

18. c. 9.

Roman. 8.

Guilel. li. de

fide, & legi-

bus.

Galat. 1. 11

de arcanis ca-

tholicæ fidei.

ca. 4.

filijs hominum. O bonitatem Dei ineffabilem, quisnam hoc cogitasset, ut infinite gloriæ Dominus terræ vermium conuersatione tantopere delectaretur, ut quo cum illis conuersari posset & è cælo in terrâ descendere vellet, & homo fieri, ut eos redimeret, & in cælum adduceret: vbi suauissima eius & æterna cōuersatione fuerentur? Videtis igitur Deum exactissime amoris cōditiones seruare, quod si inter homines parum amoris inuenitur, hoc est, quia has conditiones seruare nolunt: primā enim quæ æqualitas est non seruant, quia Deo meliores esse volunt. Vide pater quid dicas: impossibile enim videtur, ut quis Deo melior esse velit. Sed ne temere à me hoc dici putetis hoc manifestissima ratione probabo: peto enim frater quonā modo cæli gloriam assequi velles? vellem (inquis) quietam viuere vitam, opibus abundare, seruos habere quam plurimos, quicquid volo nullo repugnante prestare, tum vero mori, & ita cælestē gloriā cōsequi. O Christe vitæ reparator & animarū amor suauissime, dic obsecro Dñe, in cælum intrasti? Audite quid respondeat dicens. O stulti & tardi corde ad credendum, nesciebatis, quia oportebat Christum pati, & ita intrare in gloriā suam? Ita igitur, o Domine meliores te homines esse volunt, quando quidem cum per passionē & mortē in gloriā tuā intrare volueris, eam illi delicijs & voluptatibus consequi putant. En igitur fratres ut apertē probatum est nolle vos primam amoris conditionem seruare: quæ est æqualitas. De hoc conqueritur Deus per Regiū Psaltem, dicens. Veruntamē pretium meū cogitauerūt repellere, cucurri in siti. Omnis hominū cura est pretiū quo Dei filius gloriā emit reiicere. Pretiū autē eius est, fames, paupertas, ignominia, & mors quæ omnia homines magna cū cura & solitudine fugiūt. Hac de causa maria nauigāt vsq; ad Indos; hac de causa orbē ambiūt vniuersum, ut paupertatē fugiant, hoc die cogitāt, hoc noctē somniāt, pretium meū cogitauerūt repellere. Ego verò (ait Dñs) cucurri in siti, id est, tanto desiderio tenebar, & siti sanctissimū meū corpus glorificandi, ut per omnes labores mira velocitate cucurrerim: & ad trigésimum tertium ætatis annū perueniens, quod est vitæ nostræ dimidium, iam metam quæ est crux contigeram, in dimidio annorū meorū cucurri, ita pius Iesus in laboribus pperauit, nos vero in voluptatibus properamus, & ita æqualitatē non seruamus. Benevolentiam quoq; minime seruamus, quæ est bene optare

amato.

Lucæ. 14.

Psalms. 61.

amato, quia omnes qui mortaliter peccant malè aliquo modo Deo optant. O rem horrendam, sed verissimam esse probabo. Nam cum mortaliter peccas, nonne velles aliquo modo Deum tuum ignorare peccatum? at hoc ipsum est male Deo optare, quia velles eum infinitam sapientiam non habere. Quod si ais nunquam te hoc optasse, saltem cum mortaliter peccas impunitus velles ne te puniret euadere, at hoc est etiam male Deo optare, quia nolles eum esse omnipotentem. Quod si neq; hoc te cogitasse dicas saltem velles Deum scelera tua dissimulare, at hoc etiā est male Deo optare, quia optas nō esse infinite bonū: nā impossibile est malū dissimulare, & infinite bonū esse. Quod si hoc quoq; te cogitasse negas, saltē tibi fatendū est te optare, ut Deus peccata tua minori afficiat supplicio quā digna sunt. At hoc est optare quantum ex te est quamuis indirecte, ut infinite iustus non sit: quia diuina iustitia quantum est ex se postulat ut pœna sit culpæ æqualis. Quod si Deus nunc pœnitentibus parcens de debita pœna remittit, hoc est, propter infinita Christi redemptoris nostri merita. Videtis igitur quod aliquo modo mortaliter peccando Deo male optatis, & his bonis eum carere, quæ idem cum sua essentia sunt. Neque etiam benevolentiam seruamus ei dando quæ debemus, scilicet, honorem, reuerentiam, & timorem: & ita per prophetam Malachiam, conqueritur dicens. Filius honorat patrem, & seruus dominū suum. Si ergo pater ego sum, vbi est honor meus? Et si ego Dominus sum vbi est timor meus? ait dominus exercituum. O terribilis Adæ filiorum abominatio, qui ita patrē & Dominū suum contemnunt. Nū time-
re illum & reuereri nos dicemus, in cuius cōspectu ea peccata patrare impudētissime audemus, quæ corā infimi generis homine patrare pudor nō sineret? Dic obsecro, o infelix homo nōne eas quas quotidie cōmittis turpitudines, certò sciens per fidem Deū tibi plusquā tu ipse tibi adesse: corā alio quouis quamuis vilissimus esset committere puderet? Igitur minus Deū quam huiusmodi hominem reuereris. Hac de causa peccatum suum Dauid exaggerat, dicens. Tibi soli peccaui, & malum coram te feci: quasi diceret, coram iudice, qui omnia spectat peccare ausus sum. Ita etiam Dñs hominum peccata sæpissime in sacra scriptura exaggerat dicens. Et faciebatis malum in oculis meis, & ego sum iudex & testis, dicit Dñs, & ego sum, & ego vici, ait Dñs.

Malach. 1.

Psalms. 50.

Hierem. 28

De

Phili. 3.

De conuersatione autem vere dicere possumus nullam nos eum Deo habere. Viuens adhuc D. Paul. conuersationem suam in cælis esse dicebat: quia quamuis corpore in terra esset, spiritu tamen versabatur in cælis. Nostra verò omnis conuersatio in terra est, quasi animalia bruta essemus, & cum Deo dicat delicias eius esse cum filiis hominum conuersari, filiis hominum nihil grauius, nihil molestius est quam cum Deo conuersari, ò maxima Adæ filiorum ingratitude qua omnem exaggerationem excedit.

Audiuistis fratres tres veri amoris conditiones, quas vellem vos diligentissime seruare, vt gloriosus Euangelista D. Ioannes qui verus Iesu Christi amans, & amatus fuit. Nam primo equalitatem seruauit, & cum Dei voluntate miram quandam consensionem & conformitatem: & hanc fuisse causam existimo cur in suprema illa passionis nocte gladio, vt D. Petrus Christum redemptorem nostrum, defendere noluerit, vt scilicet, se eius voluntati conformaret non ignarus tamen eius laborum futurum se esse participem, & ita eum nunquam deserere voluit. Inter arbores que tunc cum iam creuerunt, & illas que adhuc teneræ transponuntur, hæc differentia est, quòd illæ minimo quoque vento euelluntur: hæc vero radices agunt altiores, ita vt facile euelli non possint: ita etiam sancti discipuli Domini, quos iam grandiores elegerat, & in suo amore & doctrina transposuerat, minimæ sunt tribulationis aura diuulsi, & relicto eo omnes fugerunt. At vero D. Ioannes qui tener fuit, in tenera ætate transpositus ita in amore firmis hærebat radicibus, vt quamuis initio cum cæteris fugerit, ab ipso tamen amore reuocatus, eum ad extremum usque spiritum, imò ad sepulchrum usque comitatus sit. Beneuolentiam quoque seruauit quandoquidem per. 68. annorum spatium tot labores, pro amati sui honore pertulit. Conuersatio autem adeò intima fuit, vt supra amati sui pectus in cœna recubans dormierit.

Pro quo notandum est quòd quamuis ineffabilis sit suauitas qua anima in Christi redemptoris nostri, humanitatis contemplatione perfunditur, tunc præcipue cum eam non solum tanquam verbo unitam contemplatur, verum etiam tanquam diuinæ naturæ conditionum participem admirabili quadam deiformitate factam quantum creatura diuinæ naturæ participari potest (nam per illam unionem quasi ferrum in diuinitatis fornace incendebatur,

Simile.

ignabatur, & vt D. Dionysius ait, in naturalibus nostris supra naturam erat) Quamuis inquam huius contemplationis ineffabilis suauitas sit, tamen vltima animæ quies (etiam in hac vita) in diuinitatis contemplatione consistit. Suauis quidem est humanitatis contemplatio, que vt non in se ipsa, sed in Deo subsistit, ita eos qui eam contemplantur ad res diuinas extollit, suauior tamen est diuinitatis contemplatio. In omnibus quidem Redemptor noster pulchritudine præstat: de quo Dauid dixit. Speciosus forma præ filiis hominum: diffusa est gratia in labijs tuis, vbi Paraphrasis Chaldaica habet expressius, pulchritudo tua Rex Messia maior est quam filiorum hominum: sed tamen plus diuinæ pulchritudinis consideratio animam consolatur, quam in humanitate positam contempletur. Hæc dixit non anima duertens fortasse ea, quæ D. Paul. ait Non enim audeo loqui aliquid eorum quæ per me non efficit Christus. Nam cum ferè nullam harum rerum experienciam habeam, de ijs loqui audacia videbitur. Sed fortasse alicui eorum qui me audiunt proderunt, cui Deus diuina sua solet reuelare mysteria.

Hoc igitur posito tantopere Dei filius suum discipulum amauit, & tantam cum eo familiaritatem habuit, vt ei altissima mysteria reuelaret. Origines ait: ò Beate Paule raptus es (vt tu ipse asseris) vsque ad tertium cœlum & audiuisti verba quæ non licet homini loqui, Ioannes autem intimus veritatis inspector vltra omne cœlum cœlorum, hoc est, in causam omnium ascendens audiuit vnum verbum, per quod facta sunt omnia: & licuit illud verbum loqui quantum potest hominibus prædicari: & ita ipsemet fatetur, dicens, quod fuit ab initio quod audiuimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus de verbo vitæ (& vitam manifestata est, & vidimus, & testamur & annuntiamus vobis vitam æternam, quæ erat apud patrem, & apparuit nobis) quod vidimus, & audiuimus annuntiamus vobis. Videtis quoties iisdem verbis idem sæpius repetat, vt videatur à mysterijs illis reuelatis neque oculis, neque ore, neque corde potuisse recedere? Idem etiam significare illis verbis voluisse videtur. Verbum caro factum est, & habitauit in nobis: & vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre. Quo in loco Diuus Augustinus ait. Super omnem naturam, & conseruorum claritatem Euangelista mentem erigens, ad ipsum verticem bonorum nos perduxit, cum ait, vidimus gloriam eius, &c. Itaque non

Dionys. in Epist. 4. ad Carum que incipit, que ris quidem.

Psalm. 4.

Roman. 15.

Origenes.

Ioan. 1. Ca. no.

D. August. super Ioan.

Cant. 1.

non solum Redemptor noster dilectum suum Iohannem in trās-
 22 figuracione, in horto, in cruce, in vita, & in morte socium esse vo-
 luit, verum etiam vt in sanctissima cœna altissimis contempla-
 tionibus fruere voluit, vt aiebat sponsa ad Iponsum, Indica
 mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie. Ita forte in vltima illa cœ-
 na videre sanctus hic Apostolus optabat quomodo diuinus pa-
 stor beatissimos illos spiritus in cœlesti gloria pascat: & cū hoc
 corporis oculis videre minime posset, permisit ei Dominus, vt
 supra pectus suum sacratissimum recumberet, vt in corporali
 cœna æternam illam beatorum cœnam diuina reuelatione vi-
 deret cibum & illum diuinum, quo beatos pascit contemplan-
 tur. O brachia sanctissima quę illum amplexa estis, si me quoq;
 vna amplecteremini, quam securus suavissimo hoc deuinctus
 amplexu hærerem. O diuinum calorem qui ex Redemptoris
 nostri corde exibat, amati sui animam incendens, quem, vt
 aliquo modo refrigeraret, verisimile est aliquas lachrymarum
 guttas è sacris Redemptoris oculis in iacentis discipuli vultum
 decidisse ad maius ipsius solatium. Cogitate hominem ardentis-
 sima siti laborantem, qui si suavissimum aliquem fontem reperit
 quantum aquę, & quanta cum suauitate bibit, qui verò diuicissi-
 ma fame laborauit, si mensa illi omni ciborum genere appo-
 natur instructa quantum, & quanta cum voracitate comedit. Si
 pauperi permitteretur, vt in arcam numorum plenam ma-
 nus immitteret, quantum numorum colligeret. Gulosus in
 officina aliqua positus fructibus, saccaro, & melle conditis, &
 huiusmodi gulę irritamentis referta, quanta cum ingluvie vor-
 acitatis appetitui satisfaceret. O animarum fons suavissime, in
 24 quo iusti, & bibere, & mergi cupiunt. O lautissima mensa, ò
 thesaurus immensus, ò delicatissimorum ciborum officina.
 Huc sancti huius discipuli spiritus ingressus est, quas nam diui-
 tias, quam voluptatem, inde percepisse existimamus? Merito
 de eo Eusebius Emisenus dixit: sicut vas plenum oleo mixtio-
 nem alterius liquoris respuit, ita in eum nihil secularis maculę
 introire potuit, in quo plenitudo sanctificationis regnabat.
 Vos quoque dilectissimi vna cum eo supra hoc sanctissimum
 pectus curate recumbere, hic enim vera quies inuenitur, cætera
 autem omnia labor potius sunt, & dolor. Omnes homines
 quiet: in natura, & optant & quærunt: sed non omnes, vbi vera
 quies

Simile.

Euse. Emis.

25 quies sit intelligunt: & ideo plures eum quem optant finem non
 assequuntur. Dulce, omnibus dulce videtur, sed non omnibus
 idem dulce gratum est, sed aliud alijs, nonnulli enim mel come-
 dere non possunt, saccarum autem comedunt. Alij qui rudiores
 sunt mel quidem libentissime comedunt saccarū autē gustare
 non possunt. Alij malunt (Aerope) Alij neque hoc volunt, sed si
 vinum dulce est gratissimi videtur esse saporis. Quod si vniuf-
 cuiusque sententiam petas quod gustui suo gratum videtur il-
 lud laudabit, cætera verò vituperabit: & tamen nihil de saccari
 perfectione eius vituperatione detrahitur: non enim saccarum
 illius palati culpa minus perfectum est. In quietis electione
 idem accidit, & voluptatis: aliqui enim in venatione, alij in lu-
 do suam ponunt voluptatem, alij hæc contemnunt, & nihil cum
 26 turpibus, & lasciuis amoribus comparari posse affirmant: alij di-
 uitias, honores & dignitates malunt, at Diuus Paulus ait. Si
 quę mihi fuerunt lucra hæc arbitratus sum propter Christum
 detrimenta, propter quem omnia arbitror vt stercora. In Chri-
 sto tantum vera quies vera est voluptas, quamuis aliud depraua-
 to malorum iudicio videatur, hic tantū quietus sibi, & securus
 Propheta David videbatur, & ideò aiebat: in pace in idipsum
 dormiam, & requiescam, quoniam tu Domine singulariter in
 spe constituisti me, id est, quia tu Domine dedisti mihi, vt spem
 meam, omnem amorem, curam, & cogitationes omnes in te vnū
 constituerē, ideò in te secure dormio & requiesco. Hic, hic dile-
 ctissimi in hoc sacro pectore requiescite: ideò brachia pius Iesus
 expandit, vt omnes recipere & amplecti possit: quemadmodū
 27 per Isaiam promiserat dicēs. Ad vbera portabimini, & super ge-
 nua blandietur vobis, quomodo si cui mater blandiatur: ita ego
 consolabor vos. O verba suavissima, & amore plena. O corda la-
 pidea quę tanto amore liquefacta non diffluūt: hoc in veteri le-
 ge promissum, nunc in gratiæ lege præstatur. O cæcitas, ò error
 diabolicus: quærunt homines principū familiaritatem & amorē
 & hoc summam esse putāt felicitatem: Dei verò amorē nihili fa-
 ciunt, imo eum ad iram suis sceleribus prouocant. Conqueritur
 Deus per Oseam dicens. Chanaā in manu eius statera dolosa. O
 quā verè hoc dici potest de singulis peccatoribus quorū quisq;
 vere est Chanaā, id est, cōmutatus, nā cū homo esset ratione præ-
 ditus, se in belluā cōmutauit, statera autē quę eius est voluntas,
 dolosa

Phil. 3.

Psalm. 4.

Isai. 66.

Ose. 12.

Psalm. 61.

dolosa est, quia in ea Barabbas, & Iesus Christus positi, pluris la-
tro quàm Redemptor æstimatur, pluris hominum amor, quàm
Dei. Huc etiam, facere possunt verba illa psalmi, quæ paulò an-
te citauimus: veruntamen pretium meum cogitauerunt repelle-
re, id est, cùm essem (inquit Dominus) infiniti valoris & pretij,
homines tamen mundi voluptates maluerunt, minoris me quàm
res terræ viliissimas æstimando. O summam rationalis creaturæ
ingratitude, quam quibusnam supplicijs puniendam esse
existimatis? Respicite obsecro dilectissimi, & si erga Deum in-
gratos vos aliquando ostendistis, lachrymis & pœnitentia cum
eo vos reconciliare studete, & in eo vno posthac veram quietè
inueniri existimate.

Ioan. 13.

Cùm dixisset Sanctus Euangelista discipulum illum à Domi-
no amatum fuisse, & supra pectus sanctissimum in cœna recu-
buisse, addit hunc etiam à Domino petiisse, quis est qui tradet
te? Quæ etiam magna est Diui Ioannis excellentia, & dignitas
inter Redemptorem nostrum, & Diuum Petrum aduocatum
quodammodo fuisse, quia tum scire Diuus Petrus optaret quis-
nam futurus esset proditor Diuum Ioannem rogauit, vt hoc à
Domino peteret: itaque Ecclesiæ Princeps gloriosum hunc vi-
rum sibi aduocatum elegit, & illi secretò Dominus dixit: ille est
cui ego intinctum panem porrexero. Nihil enim Dominus ama-
to suo discipulo denegare voluit. At quanto æquius erit, vt nos
peccatores eum nobis aduocatum faciamus in cœlis? quid enim
huius quem tantopere Deus amat intercessione non impetrabi-
mus? Disponamus igitur nos vera pœnitentia, vt diuinam nobis
gratiam impetrare possit, qua acquiritur gloria. Ad quam nos
perducat Iesus Mariæ filius, Amen.

In festo Sanctorum Innocentium

CONCIO PRIMA.

Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph, &c.

Matth. 2.

In

IN Hodierno Euangelio persecutio quædam re-
fertur, quam Christus redemptor noster in infan-
tia passus est. Neq; tamen huius sanctissimi pueri
labores, vt cæterorum puerorum labores fuisse
existimari debent: eius enim anima statim à suo
conceptionis instanti omni illa sapietia prædita fuit, quàm post eam
erat habitura: & ita D. Basilius libro de incarnatione, verba illa
declans quæ Angelus dixit sancto Ioseph. Quod enim in ea
natum est, de Spiritu sancto est, præclare ponderat, cùm Angelus
ea dixit, nondum Christum natum esse, & tamen non ait, quod
in ea conceptum est, sed, quod in ea natum est. Ratio autè hæc
fuit, quia statim ac conceptus fuit vir fuit perfectus, & non vt ce-
teri quorum corpus certo tempore animatur: inde post aliquot
annos rationis vsu habere incipiunt: ac verò Christus Dei fi-
lius omnia simul habuit. Hinc D. Paulus ait. Ingressus mundum
dicit, Hostiam & oblationem noluit, corpus autem aptasti mi-
hi holocaustomata & pro peccato non tibi placuerunt, dixi, ec-
ce venio. Ingressus est redemptor noster in mundum sanctissimæ
suz incarnationis tempore, & tunc dixit æterno patri: scio pater
veteris legis sacrificia te placare nõ posse, quare ipsemette placa-
turus aduenio: ex quibus verbis manifestè conuincitur, in ipso
conceptionis instanti rationis vsu habuisse. Hinc etiam intelli-
getis quid nam passus sit infans Iesus Christus in purissimo ma-
tris ventre, & quàm pro illo ei debeamus. Cogitet enim vnus-
quisq; vestrum, quid nam sentiret, si ea qua nunc præditus ratio-
ne est matris se suæ visceribus videret inclusum, tot sordibus &
immuditijs plenus, quod quidem nobis molestum non fuit, quia
iudicio & rationis vsu carebamus. Credite igitur Iesum Chri-
stum corpore quidem infantem, sed rationis vsu virum iam sa-
pientissimum carcere illo per nouem mensium spatium contine-
ri voluisse, neque tot respuisse sordes, quot in mulieris ventre
quanuis sancta & pura sit, inueniuntur, vt vos teterrimo gehem-
næ carcere liberaret. Hoc Ecclesia sancta exaggerat cùm eoloquens
his verbis: tu ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti
virginis vterum. Hoc igitur rationis vsu & sapientia præditus
iniurias omnes, & persecutiones sibi puero ab inimicis illatas
magno animi dolore sensit, & æterno patri propter nos obtulit,
quæ quidem cæteri pueri quia ratione carent non sentiunt.

Aduent.

Ec

Ait

D. Basilius
Matth. 1.

Hebræ. 1.

Titim. 2.

Deut. 22.

Simile.

Simile.

Ait sanctum Euangelium. *Apparuit Angelus Domini in somnis Ioseph.* Quæri hoc loco posset cur Ioseph potius quam Mariæ apparuit? Respondeo domestica tantum negotia ad mulieres pertinere, externa verò ad viros: hoc autem domesticum non erat. Diuus Paulus scribens ad Titum ait. Tu autem loquere quæ decent sanam doctrinam, & inter alia quæ eum docere iubet hoc est, docere adolescentulas, vt filios suos diligant, prudentes, castas, sobrias, domus curam habentes, benignas, subditas viris suis. Ponderate singula verba, & præcipue illa: domus curam habentes. Hæc enim omnia maximè ad mulieres pertinent. Magna perturbatio est, & confusio, vt mulier foris necessaria curet, vir verò domi otiosus sedeat. In veteri lege præcipiebat Deus. Non induetur mulier veste virili, nec vir vtetur veste feminea: abominabilis enim apud Deum est, qui facit hoc. Quo significatum est mulierem hominum negotijs minime misceri debere, vt sunt emptiones, venditiones, contractus, lites, & alia huiusmodi: hoc enim est virilem vestem induere. Vir autem effeminatorus & mollis, qui negotia sua non curat, hic muliebri veste vti dicitur. Quod apud Deum abominabile est, & odiosum: & quia interfecit, & peregrinari viri negotium erat: idè apparuit Angelus Ioseph. Ex hoc etiam inferri potest reuelationes, & huiusmodi alios spirituales fauores, non maiorem sanctitatem, sed maiore necessitatem augere. Non enim idè Ioseph sanctior quam Maria: quia Ioseph Angelus apparuit. Plantæ quæ adhuc teneræ sunt sæpius irrigari debent, non quia maioris sint valoris, & pretij quam quæ grandiores iam sunt arbores, sed quia plus egent aquæ alimento. Ità etiam Deus infirmos, & imbecilles singularibus sæpe solet fauoribus alere, vt fortiores efficiant. Accipiter qui in venatoris manu pascitur instinet illi aues quas volantes videt insectandi paulatim amittit: ità etiam illi quos Deus spiritali suauitate pascit, desiderium illud humanarum voluptatum paulatim noua, & inusitata cœlestium rerum delectatione deponunt.

Apparuit igitur Angelus in somnis Ioseph. Et ità apparuit, vt certissimus vir sanctus remanserit Dei nuntium esse verissimum, & non nocturnum phantasma: nobis quidem, vt plurimum somnijs fides præstanda non est. Si tamen dum in peccato versaris, & à dæmonum multitudine rapi te ad inferni supplicia

somnia

7 somnias, quamuis huic somnio fidem præstes non reprehendam, sed potius laudabo: fieri enim potest huiusmodi somnio velle Deum te deterrere, vt te in potterum corrigas: & ita dixit sanctus Iob. Si dixerò, consolabitur me lectulus meus, terrebis me per somnia, & per visiones horrore concuties, quam obrem elegit suspendium anima mea. Idem tibi peccator dicendum est, cum in lectulo delectari putans, & requiescere horribili aliquo somnio deterraris, monere me Deus hoc somnio vult, & timore concutere: quam obrem æquum est, vt anima mea suspendium, & crucem poenitentiae eligat, vt hoc quod Deus forte minatur euitet,

Verba Angeli hæc fuerunt. *Surge & accipe puerum & matrem eius, & fuge in Aegyptum, &c.* Futurum est enim, vt Herodes querat 8 puerum ad perdendum eum. Ex verbis quæ gloriosus hic Angelus dixit sancto Ioseph cum ex Aegypto redire iussit, inferitur plures sancti pueri Iesu mortem optasse, dixit enim. *Vade interram Israel: defuncti sunt enim qui querebant animam pueri.* Veruntamen id quod optabant præstare non potuerunt, vt Herodes, qui potens erat. Liberet vos Deus à malitia quæ cum potentia coniungitur, quod enim scelus non audebit? & hac de causâ cum Regina Esther dixit regi Assuero. Si inueni gratiã in oculis tuis Rex, dona mihi animam meam pro qua rogo, traditi enim sumus ego & populus meus, vt conteramur. Petijt ab eo Rex: quis est iste, & cuius potentiae, vt hæc audeat facere? Respondit illa, hostis & inimicus noster pessimus iste est Aman. Inimicum suum ait esse Aman illum Regis domesticum, illum diuitem, illum potentem: hæc enim omnia significat iste est Aman: & cum huiusmodi esset pessimum quoque ait fuisse. Nam si pessimus sine potentia fuisset, tantum nocere non potuisset. Idè etiam Propheta Isaias Regi cuidam Israel dixit. *No* 9 *li timere à duabus caudis titionum fumigantium istorum, id est,* ne timeas hos duos titiones ex vtraque parte ardentes, ità, vt manu, neque hinc, neque inde apprehendi possint: quo duo Reges significantur, potentes & malitiosi. Idè enim ait à duabus caudis fumigare, id est, ex vtraque parte ardere, vt significet quàm difficile horum remedium sit, quia si quis potens est, & tamen ignorantia, aut infirmitate peccat, facile à malo reuocari potest. Est enim tanquam titio ex vna tantum parte

Iob. 7.

Esther. 7.

Isai. 7.

te fumigans, qui ab altera potest apprehendi. Item si quis malitiosus est, & tamen potentia caret, remanet in eo aliqua pars quæ apprehendi potest: quod si potens est & malitiosus titio est ex utraque parte fumigans, vix manum, & remedium admittere posse videtur. Ex quo colligitur magnum esse Dei beneficium homines interdum prava sua desideria exequi non posse: nam

2. Reg. 11. quamvis David Bethsabæ pulchritudine captus fuisset adulterium tamen, & homicidium re ipsa non commisisset, nisi Rex fuisset. Et ideo paupertate contenti esse deberemus, quæ vitæ vires, & alimenta non suppeditat. Plurimi etiam, æstimare deberent homines, in eo se statu constitutos videre, quem gloriæ Rex, & unigenitus Dei filius nascens & vivens elegit: imo ex eo etiam Ecclesiæ suæ principes, & magistros elegit, quos etiam pauperes esse voluit: & ita eos paupertatem, humilitatem, & re-

Luc. 14.

rum humanarum contemptum docuit, non solum divitijs eos renuciare iubens, verum etiam parentibus, & ijs rebus omnibus quæ cæli iter impedire possunt, dicens. Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores: adhuc autem & animam suam non potest meus esse discipulus, significans hoc ultimo verbo parum prodesse, omnia deserere, nisi se ipsum quoque deserat. Amabilis præterea est paupertas ob beneficia, quæ Deus in pauperes conferre solet:

Psalm. 9.

& ita ait David. Oculi eius in pauperem respiciunt: ita ut defixos in paupere habere oculos Deus videatur, ut ei beneficiat, & de

Eccles. 21.

paupere ait Ecclesiasticus: deprecatio de ore pauperis usque ad aures altissimi pervenit, quasi pauperum precibus nulla sit in cæ-

Psalm. 67.

lo ianua clausa: & Psalter Regis. Parasti in dulcedine tua pauperi Deus, id est, versaris Domine in infinita gloriæ tuæ suavitate coronam pauperi præparans. Sed his omnibus causis ommissis quamvis nullam aliam nobis afferret utilitatem, quam ad plurima mala impotentes nos reddere, hac tantum de causa plurimum nobis amanda esset, qui enim pauper est, quamvis ad malum inclinatus sit, eius tamen peccatum in desiderio terminatur.

Psalm. 39.

Diues autem, & male inclinatus, quæ optat facilius obtinet, & citius ferè quam cogitat. Ideo David, nihil sibi nocere divitias tanquam rem admiratione dignam narrabat, dicens. Ego autem mendicus sum, & pauper: Dominus sollicitus est mei. Quomodo hoc fieri potest regem esse & mendicū? Nimirum ita bona

sua

13 sua possidebat, ac si ea emendicata accepisset: non enim eius animus opes inflabant superbia, nulli plus nocebat, quam si pauper & mendicus esset, qui panem ostiatim mendicatur: & ideo inquit, Dominus sollicitus est mei. O beatos illos qui ita suis vitæ tur diuitijs: ita enim Deum obligare aliquo modo videntur, ut rerum suarum sollicitus sit.

Ex his etiam verbis, *Defuncti sunt qui querebant animam pueri*, inferitur finem tandem habuisse pueri sanctissimi persecutores, & eundem eos omnes habituros esse, qui eos in sua tyrannide imitantur. Quomodo igitur peccare audent qui mortem tam certam, vitam tam incertam esse sciunt? scilicet, quia iudicium ita depravatam habent, ut ex hac ipsa vitæ brevitatem maioris malitiæ, & tyrannidis occasionem sumant: ita sapientiæ liber affirmat. Di-

Sapient. 2.

14 xerunt impij cogitantes apud se non recte, exiguum & cum tardio est tempus vitæ nostræ, & transibit vita nostra tanquam vestigium nubis, umbræ enim transitus est tempus nostrum. Et quid hinc inferunt? Venite ergo & fruamur bonis, quæ sunt, & utamur creatura tanquam in iuventute celeriter. Coronemus nos rosas antequam marcescant: opprimamus pauperem iustum, & non parcamus viduæ, neque veterano, neque reueremur canos multi temporis: sit autem fortitudo nostra lex iustitiæ. O cæcos; o miseros, quorum malitiæ, & tyrannidis fundamentum est brevitatem vitæ. Aliud ex ea inferebat Rex Ezechias quem

Isai. 38.

15 Isaias dixisse refert, de mane usque ad vesperam finies me. Tanquam flos, scilicet, quæ mane floreat, vespere autem areseat & decidat. Quid igitur inde sequitur: quod cum vita tam brevis sit, sicut pullus hirundinis sic clamabo: qui adhuc implumis cibum à matre clamoribus petit, ita ego miseriam meam & paupertatis conscius, tanquam pullus implumis clamabo ad Deum meum assidue, & opem ab eo petam. Meditabor ut columba, cuius cantus est gemitus, & cogitatio omnis & cura est, accipitris unguis euitare, ita ego die ac nocte plorabo, & omnis mea cura erit cogitare quonam modo possim diaboli unguis effugere. Hoc vos dilectissimi perpetuo ob oculos habere vellem, hoc cogitare, hoc meditari: est enim remedium efficacissimum ad mala quam plurima euitanda.

Dici etiam hoc loco posset, eorum plurimos odium illud adversus infantem Iesum, Herodis exemplo fortasse concepit.

Advent.

Ec 3

Solent

Solet enim hoc passim contingere, ut inferiores pratio superiorum exemplo depraventur. Quamobrem Regis Assueri sapientes cum de reginae Vasthi inobedientia agerent, prudentissime dixerunt. Non solum Regem læsit regina Vasthi, sed & omnes populos & Principes, qui sunt in cunctis prouincijs regis Assueri. Egredietur enim sermo Reginae ad omnes mulieres, ut contendant viros suos & dicant. Rex Assuerus iussit, ut regina Vasthi intraret ad eum, & illa noluit: atque hoc exemplo omnes Principum coniuges Persarum atque Medorum paruipendent imperia maritorum. Quasi dicerent: hoc malum se intra domus parietes continere non poterit, sed tanquam pestis per vniuersum regnum latissime serpet. O huius seculi potentes quam exactam rationem reddituri estis, non solum ob commissa peccata, verum etiam de damno illato cum alios ad peccandum vestro exemplo prouocaueritis. Cum prægradis aliquis lapis ex montis culmine auulsus per latera magno cum impetu ad ima rotatur, frangit arbores, muros euertit, quicquid occurrit deturbat & tandem magna solet damna inferre: quod si lapis exiguus est, non modo damnus, sed neque strepitum edit. Hæc eadem differentia est inter priuati, & publici hominis peccatum: nam qui in aliqua dignitate constitutus est magno cum strepitu cadit, quia diuulgatur statim peccatum; diuulgatum, admirationem, & scandalum parit, & tandem alios ad peccandum prouocat. Licere enim sibi ceteri ex illis peccare, cum eos peccare videant, quorum vitam & mores vitæ suæ & morum regulam existimant.

Dicit ergo Angelus. Surge & accipe puerum & matrem eius, & fuge in Aegyptum. Cum locus aliquis peste infectus est, optimum remedium fuga est, quare cum puerorum pestis Herodis crudelitas futura esset, iubet Deus pueri custodi, ut fugiat. Fuge in Aegyptum, quia mors, qua eum Herodes necare vult, neque pueri nobilitati, neque prophetijs quæ de eo scriptæ sunt, neque hominum necessitati conuenit. Inter agnos, & hædos hæc inter cæteras differentia est, quod hædi & gustui, & stomacho gratiores sunt adhuc paruuli, quam iam grandiores, hirci enim ætate fiunt: quorum caro dura est & malæ concoctionis. Agni contra, cum paruuli sunt deteriores sunt, quam iam arietes facti. Hæc eadem differentia inter pueros illos Bethlehem, & puerum Iesum esse videbatur: illi enim hædi erant tenelli, & Deo grati

Esther. I.

Simile.

Simile.

Simile.

grati, & grandiores facti, hirci fortasse fuissent, ut eorum parentes, duri & Dei obedientiæ repugnantes: & ideo mors illis fuit in eâ ætate utilior: nam de vno quoque illorum illud Sapientiæ dici potest: raptus est, ne malicia mutaret intellectum eius: aut ne fictio deciperet animam illius. Asparragi si ternerentur adhuc antequam durecant comeduntur, optimi sunt postea enim spinis similes fiunt. At verò sanctissimus puer Iesus qui agnus erat innocentissimus si tunc mortuus esset, tantæ hominibus utilitatis non fuisset. Potuisset quidem nos circumcisionis sanguine redimere, vel ab Herode se occidi permittere, & statim in cælum reuerti. At dicere homines potuissent quis nos cæli viam ostendet? à quonam virtutem, & perfectionem discere debemus? Quod nobis exempli imitandum relinquitur? Num Moyses balbus? Num Dauid adulter? Num Salomon idololatra? Num homines imperfectionum pleni? Ne igitur huius querelæ occasio esset, necesse fuit, ut Dei filius per plurimos annos in mundo moraretur, ut suo nimirum exemplo & doctrina virtutes ad cælestem gloriam consequendam necessarias doceret. O immensam Dei bonitatem, o ineffabilem erga hominum genus charitatem, o perpetuis laudibus celebrandam benignitatem. In hoc impletum est, quod optabat Dauid cum dicebat. Beatus homo quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum.

Ex quo patet utilitas quæ ex hac Aegypti fuga consequuta est, qua filius Dei ad crucis mortem reservatus est: sed vix illis, qui hoc singulari beneficio abutuntur, maiori enim poena afficiuntur, quam si Dei filius puer ab Herode occisus hominum magister non fuisset. Cum dixisset Iesus: Venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob, & docerit nos vias suas: & ambulabimus in semitis eius: quia ex Sion exiit lex & verbum Dei de Hierusalem: & iudicabit gentes, & arguet populos multos, iterum postea repetit, domus Iacob venite & ambulemus in lumine Dei nostri. Quæ verba omnia aperte de Christo Redemptore nostro, ad literam debent intelligi, & de eius lege quæ exiit de Sion: ibi enim Spiritus sanctus Apostolos confirmavit, & illustravit, ut ea quæ Dominus docuerat intelligerent, & inde illi exierunt, ut illa cæteros docerent. Lex enim Moysis non è monte Sion exiit, sed de monte Sinai.

Sapient. 4.
Simile.

Psalm. 93.

Ier. 2.

Exod. 31.

Et præterea cū Isaias illud scribebat, iam data erat Moyſis lex: & ideo de ea verba illa intelligi non possunt, & quia Hebræi admirabili hoc beneficio abusi sunt: ideo statim damna illis ventura prædicit cum Deo loquens his verbis: proieciſti enim populum tuum domum Iacob, quia repleti sunt vt olim. Et cum plurima eorum scelera narraſſet, concludit: ne ergo dimittas eis. Pœnam qua eos punit, videtis hanc fuiſſe, eos oppreſſos, contēptos, conculcatos, vbiq̄ue reliquiſſe. O ſancte Deus quā horribilis pœna! Cū idem propheta Dei filij incarnationem & ortum prædixit. Loquimini (inquit) ad cor Hieruſalem, quia completa eſt malitia eius. Vbi ſeptuaginta interpretes trãtulerunt, quia cōpleta eſt humilitas eius, id eſt, eius ignominia & oppreſſio. At quomodo poſteaquam Dei filius in mundum venit, ita humiliati & oppreſſi ſunt? cur non impleta eſt Iſaiæ prophetia? 23 Nimirū quia Iſaias eo loco a Deo in eos cōferendum beneficiū prædicebat: quod ſi illis maioris ignominia causa fuit, hoc eorū culpa factum eſt: quia honorem à Deo oblatum contēpſerunt. Idem quoq̄ue nobis dilectiſſimi meritò timendum eſt, quādoquidem parum in ea doctrina proficimus, quam diuinus magiſter triginta trium annorū ſpatio operibus, & verbis edocuit. In Apocalypſi dicitur, quod illi qui vicerunt beſtiam & imaginē eius, (id eſt iuſti) aiebant, quis non timebit te Domine, & magnificabit nomen tuum, quia ſolus pius eſ? Quoniam omnes gentes venient, & adorabunt in conſpectu tuo. Orem admirabilem, Dicunt iuſti Deum eſſe timendum, quia pius eſt. Si dixiſſent, quia potens eſt, vindex aut ſeuerus, meritò timendus videretur, at pietatem timoris eſſe cauſam, hoc admiratione dignum eſt. Et quare pius? Quoniam omnes gentes venient, & adorabunt in conſpectu tuo. Notate obſcuro cauſam, quam aſſerunt, cur nā Deus timendus ſit: quia nimirum pius fuit erga Gentiles eos ad fidem conuertens, relicta Hieruſalem, quam tantopere amabat. Hoc fratres nobis maximo timendum eſt, timeo Domine, quia pius erga me fuiſti, & liberalis ne mea ingratitudine irritatus me deſeras, vt Hebræos deſeruiſti. Hoc timore nos incitare debemus, vt nobis accepta beneficia proſint.

Accipe puerum & matrem eius. Eat vna mater, quanuis enim aſpectu formoſa ſit, Aegyptij autem laſciui, eam tamen ego cuſtodiam, vt olim Saram cum illuc vnā cum Abraham deſcendit.

25 cendit. Eat puer, quanuis enim Aegyptij Hebræorum pueros occidunt, ipſe tamen eum ſeruabo incolumem, vt Moyſem. Eat mater vt puerum alat, eat puer vt matrem ſoletur. (Conſuetudo andar las eſtaciones haſta el viernes de la Cruz) qua die limbi animæ à damni pœna quam ibi habent liberabuntur, plenaria illa tantiffimæ paſſionis indulgentia. Hæc cū audiffet ſanctus Ioseph ſtatim angeli iuſſis obtemperauit. Ex quo inferitur magnam eſſe prudentiam interdum tyrannorum perſequutiones fugere, ſi hoc fiat, vt maior inde ſpiritualis vtilitas cōſequatur. Docet etiam hac fuga Dominus animæ perſequutiones fugere, quæ ſunt occaſiones peccandi, & malorum hominum perſuaſiones & exemplum. Ne peccaret alter ille Ioseph impudicæ mulieris aſpectum fugit, relicto pallio, idem tibi faciendum eſt, quam 26 uis enim in domo aliqua magno tuo cum lucro & vtilitate vereris, ſi tamen hoc peccandi periculo ſit, fuge relicto pallio, præſtat enim pallium quàm animam amittere. Vehementer à Deo rogabat Dauid, viam iniquitatis amoue à me, non peccatum tantum dixit amoue, ſed peccati viam, quæ eſt occaſio; via enim eſt occaſio ad peccandum a deo facilis, vt in ea homo poſitus difficile ſe à lapſu liberet. Et ſi eam ſponte ingreditur iam lapſus eſt, & peccauit coram Deo, quia qui amat periculum peribit in illo. Res lachrymis digna eſt, quod ſi equus vel aliud animal ſumen aliquod tranſiens in cœno inhæſit, ſi iterum illac tranſeundum ſit, conſiſtit & prius ſe ſuſſibus contundi ſinet, & confoſſi calcaribus, quàm vltius progredi, locum in quo lapſus eſt agnoſcens: homo autem beſtijiſ iſtis ſtupidior, ſecundò, tertio 27 & quartò & ſæpius, ſe in ea loca immittit, in quibus ſe peccaſſe nouit. Pudeat vos homines à beſtijiſ hac in re ſuperari, fugite animæ perſequutiones, fugite peccandi occaſiones, quæ tanti momenti ſunt.

Qui conſurgens accepit puerū & matrē eius nocte & ſeceſſit in Aegyptum. Cōſiderare hoc loco poteſtis dilectiſſimi labores quos ſanctiſſima Dei mater in eo itinere pertulerit, imo per ſeptē illos annos quibus cū filio & ſpōſo ſuo Ioseph in Aegypto ſumma cū paupertate vixit, & hac cōſideratione cōfundimini, quādoquidem optatis, & omni ſtudio & diligentia conamini, vt nihil vobis in hac vita deſit, ſed omnia abundant. Sanctus Iſaias de gratiæ lege loquēs ait: lætabuntur coram te, ſicut exultant victo

Ec ſ res

Eſai. 4.

Apoc. 13.

Geneſ. 39.

Pſal. 118.

Eccleſ. 3.
Simile.

Eſai. 9.

res capta præda. Præda appellatur quod vi apprehenditur, & ita²⁸ quod etiam in montibus venamur & syluis prædam vocamus & ita solet dici, & verè ita est quod præda quo magis cursu agitata est, eò etiam melioris solet esse saporis. Præda nostra Deus est, & meritò ita appellatur, quia vt dicitur per Matthæum, regnū cœlorum vim patitur, & violenti rapiūt illud: cuius rei figura videtur fuisse Esau, cui Isaac iussit: sume arma tua, & pharetrā & arcū, & egredere foras: cumq; venatu aliquid apprehenderis, fac mihi inde pulmentum, vt comedam & benedicat tibi anima mea antequam moriar. D. August. lib. quæstionum noui & veteris testamenti ait, cogitandū non esse quod vir tantæ prudentiæ & sanctitatis vt erat Isaac, primogeniti sui benedictionē in venationis sorte posuisset, nisi aliquod in hoc mysteriū includeretur, venationis enim illius præda, Dei filiū significabat, quē qui apprehendit æterna benedictione dignus est. Hæc igitur præda hodie cursu agitari cepit, vt gustui gratior & suauior esset. Suauis est Christus in præsepio, suauis in sanctissimæ suæ matris sinu positus. Suauis à regibus adoratus, sed cū Herodis crudelitatem Deus omnipotens existēs in Aegyptum fugit, suauior est, vt scilicet, inimicorū iræ cedendum nobis esse doceat, neq; eorum iniurias vindicandas, quanuis ad ultionem vires sufficiāt. O cœlestis præda, quæ ex tuæ inuisibilitatis syluis egressa, in hunc mundi campum descendisti, in quo ab inferni canibus tandiu agitata & defatigata fuisti, vt tandem rabidis eorum morsibus laceratum in cruce sæuissima morte necarint: & omnia æquo & libenti animo passus es, vt nobis suauior fieres & utilior. Meritò igitur dixit Esaias, lætabūtur coram te, sicut exultant victores capta præda. Eia igitur fratres currite, currite, si calestem hanc prædam assequi vultis. Ex lapide enim & ferro est qui puero Iesu fugiente quiescet otiosus, voluit Dominus hanc fugæ persecutionem initio vitæ perferre, vt intelligas, quod cū tu peccato mortuus gratiæ nasceris, & viues, statim tibi persecutiones occurrent, & idè te ad patientiam præpares: & ita ait Ecclesiasticus: hinc eedens ad seruitutem Dei. Ita in iustitia & timore & præpara animam tuam ad tentationem. Nam si alia persecutionum generamolesta desint hoc certè deesse non solet, virtutum scilicet ipsa exercitatio, quæ incipientibus solet esse difficilis. Et hæc vna ex causis est cur in sacra Scriptura vestes appellantur

Matth. 23.
Genes. 27.

D. August.

Eccles. 2.

vt in prouerbiorum libro dicitur: fortitudo & decor indumentum eius. Et paulo inferius, stragulatam vestem fecit sibi. Hæc charitas est quæ vocatur vestis stragulata, quæ vulgariter vocatis, (*Ropa de girones*) ita autem appellatur quia nullus est qui charitatem & amorem continuè habeat actualiter in voluntate, nā saltem cū dormit interpolatur. Sola Christi Redemptoris nostri charitas vocari potuit tunica inconsutilis desuper contexta per totum (vt vocata est à Ioanne vestis exterior) quia dormiēs & vigilans, semper eius voluntas Deum sine vlla interpolatione actualiter amabat. Virtutes igitur vestes appellari dico, quia quæ admodum vestes recenter factæ initio molestæ sunt corpori, ita virtutes initio difficiles & laboriosæ videntur. Cū primū thorum vel aliquam aliam vestem induitis, vix eam ferre potestis, elidi vos & exanimari dicitis. Adest sartor qui patienter biduū aut triduum hoc ferendum esse monet, temporis enim inquit progressu (*Dara de si el paño y assentar se han las costuras*) eodem modo ieiunia, disciplina, silentium, oratio, castitas, humilitas, vestes sunt quæ initio vix ferri possunt. Procedente autem tempore earum exercitatione, habitus quidam fieri solent, quibus suauissimæ reddantur.

Considerate etiam hoc loco doloris magnitudinem quem sanctissima virgo percepisse credendū est, cū se inter tot idololatrias videbat, qui tot sceleribus eū, quæ ipsa tantopere amabat Deū offendebant. S. David aiebat, vidi præuaricantes & tabescebam, vt magnū quæ ex peccatis aliorū capiebat dolorē exaggeraret: & antea dixerat, exitus aquarū deduxerunt oculi mei, quia non custodierūt legem tuam. Nos verò tot diuinæ legis præuaricationes sicis oculis contemplamur. Quod argumentum est nullū, aut saltem exiguum in nobis Dei amorem esse: nam si vt David eum amaremus, lachrymarum riuos vt ille ex oculis fundere-mus. Ponderat Diuus Chrysostomus quanto cum dolore Sanctus Loth Sodomæ viueret, in vitiorū illa sentina vbi homines ita sordidi erāt, vt Angelos ipsos prophanare voluerint. At quò magis sanctissima virgo Deū amauit tantò etiam maiorem capiebat animo dolorem ex diuinæ maiestatis offensionibus. Quā tum igitur per hos septem annos inter illos idololatrias sensille credendum est? O Martyr incomparabilis per hanc peregrinationem, & per dolorem, quem in ea cepisti humiliter te roga-

Prou. 31.

Ioan. 19.

Simila.

Psal. 118

D. Chryso.

mus, ut à filio tuo fauorem nobis & auxilium impetres, ut dum in hac vita peregrinamur, & in hac lachrymarum valle exulamus, diuinæ nobis gratiæ fauor adsit, cuius auxilio ad huius peregrinationis finem peruenire possimus, qui est gloria ad quam nos perducatur idem leius. Amen.

In eodē festo SS. Innocentiū

CONCIO SECVNDA.

Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph. &c.
Matth. 2.

Simile.

Rudēs & expertus hortulanus cū plantis quæ iuxta grādiōres arbores sitæ sunt vmbra nocere animaduertit, alio transponere solet. Ita æternus pater ne tyrānidis & crudelitatis Herodis vmbra tenerē illi plāte noceret, quæ erat vnigenitus suus filius, recenter homo factus & natus, ideō hodierna die eā in Aegyptū transponi iubet. O incomprehensibilia Dei iudicia, ille in cuius conspectu cæli potestates prosternuntur, hodie humanam potentiam fugit. Et vt maioris admirationis causa vobis sit, notate quod malos punire tanti honoris Deo est, quanti bonos remunerare. Et hoc meo iudicio verba illa significant quæ Moyses dixit Aaron, cū ignis eius filios combussit: Hoc est quod loquutus est Dominus, iustificabor in ijs, qui appropinquant mihi, & in conspectu omnis populi glorificabor. Quasi diceret, cū homines quauis maxime propinqui mihi sint me religionis actibus non glorificabūt, ego me, eos puniendo, glorificabo, & gloriam quam mihi coram populo suis peccatis detrahent eam mihi eorum poena restituā. Quæ audiens Aarō tacuit. Et hac de causa in sacra Scriptura ciuitates, quas Deus euerti & bona quæ vri Deus iubebat anathemata appellatur id est res dedicate & separate cultui diuino, & in Hebræo, vox loco anathematis est; herē, id est, excisum quod proprium nomē est quo sacra Scriptura sacrificia vocat. Itaq; idē nomē sacrificijs imposuit & ijs rebus in quibus diuini supplicij executio

cutio fit, quia quemadmodum in sacrificijs Dei bonitas declaratur quæ tam facile peccata ignoscit, ita in supplicijs eadē bonitas manifestatur, quæ tantum peccata abhorret. Et ita hoc sacrificij quoddā genus est, quo quā bonus & iustus sit Deus ostenditur, neque eo eius iustitia & integritas perfecta remanet quam alijs sacrificijs misericordix. Constat hoc manifeste ex Deuteronomio, vbi euerti iussit Deus ciuitates, quæ idola adorarent, & mobilia bona in foro comburentur his verbis. Ita vt consumas omnia Domino Deo tuo, & non adhærebit de illo anathemate, quidquā in manu tua. Et qui in sacra scriptura versatus fuerit optimè intelliget priora illa verba propria sacrificiorū esse, quæ Deo offeruntur. Quæ cū ita sint cur Deus tyrannis huius crudelitātē & scelus dissimulat, & cū viuū aliquo terræ hiatu deuorari iubere potuisset impunitū tūc eū relinquit, & in Aegyptū fugere maluit? Hoc fecisse dico, vt patientiā & mansuetudinē doceret, quæ in hunc mundū venit. Et hoc Esaias prædixerat dicens: ecce virgo concipiet & pariet filiū & vocabitur nomē eius Emanuel, butyrū & mel comedet vt sciat reprobare malū & eligere bonū. Vbi particula illi, vt, nō denotat causam, sed cōsequentiōnē effectus, id est, quia butyrum & mel comedet, ideo sequetur quod sciebat id quod plus conueniebat eligere. Ex ouiū lacte fit butyrū & caseum: Butyrum molle & suaue, caseū verò durum & aridū. Optimè igitur puer eligere sciuit butyrū comedēs, & non caseum. Ouis natura humana est, in qua duo sunt butyrū molle & suaue, quod est pars aliqua bona, & caseū durū & aridū, quod est peccati corruptio, Dei autē filius homo factus butyrū elegit, id est, quicquid in humana natura bonū erat sine vlla peccati corruptione de qua dicitur, coagulātū est sicut lac cor eorū. Apis quæ pascitur inter lilia, angelorum est Dens, in quo est misericordix mel & iustitiæ aculeus, & ita aiebat David Misericordiā & iudiciū cantabo tibi Dñe, in hūc mūdū hæc cælestis apis dilapsa secū misericordix mel adduxit, non supplicij aculeū, adeo vt cū eius discipuli dixissent eō quod eum Samaritani recipere nolissent, Dñe vis dicimus, vt ignis descendat de cælo & consumat illos conuersus increpauerit illos dicens nescitis cuius spiritus estis, filius hominis non venit animas perdere sed saluare. Videtis itaq; mel & butyrū comedisse, quia naturæ humanæ optimū accepit, & illud cum misericordia diuina vnuit, & homo fuit verus line

Deute. 17

Esai. 3.

Psal. 118.

Psal. 110.

Luc. 9.

pecca

peccato & Deus verè misericors sine iustitiæ rigore, quando qui dem in hac vita iustitia vti erga homines noluit. Discite dilectissimi ab eo quomodo vos in tribulationibus gerere debeatis, eas patienter tolerando. Dicit vulgo solet amorè non nisi amore per solui, cum igitur redemptoris nostri amor erga nos ad id culmè peruenit: vt tot & tanta cū paciētia nostra causa passus sit, ideò vult, vt hunc amorem alio amore tribulationum pleno persoluamus. Hinc Dauid cum dixisset: quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? statim sibi ipse respōdet. Calicem salutaris accipiam & nomen Domini inuocabo. Calicem salutis bibam, quod est labores patienter eius amore ferre. Versabatur Dauid post Goliath victoriam in magna fœlicitate omniū enim in se amorem concitauerat, & ne ea fœlicitate superbiret Saulis persecutionem Deus excitari permisit qua per tot annos afflictus est, & quia ex ea tantam vtilitatem percepit, ideò eo in loco calicem salutaris appellat. Hac etiā de causa labor vocatur in sacra scriptura, tribulatio, quod nomen, vt D. August. ait, dicitur à tritura trituræ: & ita quemadmodum cum melsium tritura sit, frumentū mundatū & omni palea excussum remanet, ita, vt eo impleri horrea possint, palea verò contrita remanet, vt bestiarū sit esca, ita mali remanent in tribulatione triti, & impatientia fracti, vt bestijs infernalibus projiciantur in escam, boni autem omnibus imperfectionibus purgati remanent, vt in cælestibus horreis collocantur. Ideò aiebat D. Paulus gloriamur in tribulationibus scientes, quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò spem, spes autem non confundit. Quæ quædam quasi scala est, qua in cælum ascenditur & quemadmodum qui tauri insequentis impetum fugit si scalam aliquam inuenit, quamuis difficilem habeat ascensum, facilis tamen & suavis videtur: vt se imminente periculo subtrahat, multò suauiores nobis labores & tribulationes videri debēt, quæ scala quædam sunt, vt inferni periculis erepti in cælum possimus ascendere. Et eò magis quòd soleat Deus tribulationibus diuina sæpè miscere solatia.

Cum Deus dixit Abraham, tolle filiū tuum vnigenitū, quem diligis Isaac, & vade in terrā visionis, atq; offer eum ibi holocaustum, quantū ex eo sanctissimus senex dolorem caperet, vos ipsi cogitate, cum sibi filius sacrificandus esset, quem tantum optauit

9 tauerat, vt cum Deus illi promissionem terrā pollicitus esset, qua si hoc nō cōtentus dixerit: Domine Deus quid dabis mihi, ego, vadam absq; liberis? quasi cætera omnia parui faceret, nisi filius sibi concederetur. Et tamen de eo Christus Redemptor noster, dixit, Abraham pater vester exultauit, vt videret diē meū, vidit & gauisus est. Quā visionē illius sacrificij tempore fuisse Doctores affirmāt, vt, scilicet, hoc gaudiū doloris, quē susceperat vim aliqua ratione mitigaret. O Dei bonitas ineffabilis, qui labores eius amore susceptos nō æterna tantū corona, sed diuinis etiā cōsolationibus in hac vita remunerat. His omnibus de causis aiebat D. Paulus gloriamur in tribulationibus. Iter facienti hyberno tempore molestus solet esse vêtus, qui vultū importunè ferit, & ita se ab eo quantū potest vel brachio, vel veste defendit, & à se reiecit. 10 Ab stiuo verò tēpore cū calore estuat suauissimus est, quare eum ore, sinu & toto corpore libētissimè excipit: ita etiā qui in hac vita iter faciunt, in diuino amore frigidi in vitijs & sceleribus torpēt tribulationis vêtū ferre nō possunt. Si filiorū, vxoris, aut rei amissio, si infirmitas, si persecutio, si iniuria, aut alterius aduersitatis ventus ingruit, sex centa videbitis artificia, quibus se tueri student vultu, verbis, manibus, & toto corporis motu iram, qua eum excipiunt præ se ferunt, quæ omnia faciunt eò quod nullo diuini amoris calore sint præditi, quia vt ait D. Augustinus in quodā sermone, omnia læua & ignauia facilia & propè nulla faciunt amor, & ideò qui diuino amore incensi sunt, tribulationem tanquam ventum frigidum excipiunt, & brachia vt eam amplectantur expādunt. Hoc sponsæ illa verba significant. Fasciculus 11 Myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Myrrhæ arbor folia habet aspera, & spinis plena, quare fasciculus Myrrhæ est Christus Redemptor noster, qui verbis & operibus res docuit sensualitati asperas, at sponsa amore feruida hunc fasciculum libētissimè & intimo cordis affectu recipit, & hoc est inter vbera mea commorabitur. O Christe sponse amabilissime tu myrrhæ verus fasciculus, quem in infantia persequitur ad necem: quem flagellis contusum, spinis transfixum, clavis confossum in cruce sæuissimo mortis genere necant. Fœlix anima illa quæ te ita complectitur & inter vbera sua per veri amoris affectum & vitæ tuæ imitationem ponit. Ad tantum perfectionis culmè & amoris gradū peruenit D. Paulus vt nō solum labores

Psal. 115

1. Reg. 17.

D. Augu.

Simile

Gene. 15.

Ioann. 8.

Simile.

D. August.

Cant. 2.

2. Cor. 7.

ipse & tribulationes patienter susciperet & ferret, sed etiam magnam ex aliorum iustorum tribulationibus latitiam caperet. Et ita multa (inquit) mihi fiducia est apud vos, multa mihi gloriatio pro vobis. Et ex eo quod plurimum in eorum virtute, & charitate confideret, sequebatur quod mox subdit, repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione vestra. Poterete obsecro verba illa repletus sum, & superabundo: ex quibus inferre potestis optimè gloriosum Apostolum intellexisse magnam esse foelicitatem tribulationes pro Christo pati, & ex ijs iustos magnam vtilitatem percipere.

Fuge in Aegyptum, & esto ibi usque dum dicam tibi. Nullum temporis terminum prescribit, quod quidem singulare Dei artificium est, qui ignorare nos vult quam diu tribulationes duratura sint, ut plus mereri patientia & constantia possimus. De creuitiam diuina prouidentia annuam futuram esse persecutionem, & tamen hoc à te ignorari vult, ut eam ita excipias ac si per omnes vitæ tuæ annos duratura sit dicens: eam lato & libenti animo recipio, & plurimas Deo pro ea gratias ago. Tunc autem promptam & sibi indicatam voluntatem Deus spectando plurimi facit quod te tot laboribus tam diu eius amore tolerandis tanta cum animalacritate obtuleris. Quod si vnus tantum anni terminum futurum esse sciisses illud tantum Deo obtulisses, neq; actus tanti meriti esset, ut prior. Quid nam vobis fratres de infinita Dei bonitate videtur, qui artificia excogitare videtur, ut se ab hominibus falli quodammodo sinat? Ponderatione etiam hoc loco dignum est, Sanctum Ioseph nihil ab eode exilij diuturnitate petiisse, non breuem peregrinationem esse rogasse: sed omnia Dei voluntati reliquisse. Vt intelligatis quam dediti diuinæ voluntati sint iusti: & ita quidam verba illa declarauit, sicut diuisiones aquarum ita cor Regis in manu Domini, quocumque voluerit, inclinabit illud. Cor Regis, id est, cor iusti, quia quod Diuus Lucas ait, multi Prophetæ & Reges voluerunt videre quæ vos videtis. Diuus Matthæus dixit. Multi Prophetæ, & iusti, vbi significatur iustos esse Reges. Iusti igitur voluntas est sicut diuisiones aquarum in manu Domini. Sunt nonnulla quæ terminantur facile proprio termino, & difficilè alieno, propriam figuram optimè seruant, alienam verò difficilè recipiunt ut saxa, quæ si quadrata nascuntur

Proverb. 21

D. Luca. 10
Matthæ. 13

15 tur difficilè in aliam figuram mutantur. Alia propriam figuram non ita seruant: sed alienam facillimè recipiunt, ut aqua quæ citra se spargitur, inclusa verò vasis figuram recipit, & ita D. Augustinus super illud Genesis, spiritus Dñi ferebatur super aquas, ait aquarum nomine primam illam materiam intelligi, ex qua Deus res corporales eduxit, & ijs distinctas & proprias formas dedit: aquam autem appellari, quia quemadmodum artifex nullam in aqua repugnantiam inuenit ad id ex ea, quod vult, faciendum, quia facile quancumq; figuram recipit: ita etiam materia illa prima diuinæ voluntati magna cum facilitate parebat. Hæc eadem inter iustos & peccatores differentia est: peccatorum enim corda saxa ea sunt & dura, quia difficilè figuram & formam, qua Deus ea formare vellet recipiunt: iustorum autem corda sunt quemadmodum aqua in manu Domini, qui nulla repugnantia diuinæ voluntati obtemperant: huiusmodi erat sanctus Ioseph. An verò vos dilectissimi saxa ea, an aqua corda habeatis hinc colligere potestis, ex repugnantia scilicet, vel facilitate & promptitudine, in diuinæ voluntatis iussis exequendis.

Futurum est enim, ut Herodes querat puerum ad perdendum eum. Consuluerat in foelix hic tyrānus legis peritos & scribas, vbi Christus nasceretur. Sed peti ab eo posset, si dē nē o rex prophetiæ prestas, an nō? si nō prestas cur eā petis? si prestas, quomodo Dei decretū impedire posse cogitas? Nam si vera Michææ prophetia (quā audisti) est, in Bethlehem eū nasciturū, qui regeret populū Israel, necessario adimplēda est. Sed in animo affectibus cæco ratio quæ rēda non est. Admirationem pariūt errores, in quos peccator peccati sui cecitate prolabitur. Et ita de malorum congregatione ait Isaias, Dñs miscuit in medio eius spiritū vertiginis & errare fecerūt Aegyptū in omni opere suo, sicut errat ebrius & vomens. Spiritus vertiginis est spiritus erroris & perturbationis, spiritus delirationis & insanix: nam si quis in gyrum sapius rotatur, & circumagitur, statim vertigine quadam correptus, quo loco sit, nescit. D. Hierony. eo in loco spiritū peccati transtulit ex Hebræo, qui quidem est praua ad plurima peccata cōmittenda inclinatio: ex qua homo ita deprauatus remanet, ut non solū ipse in suis actionibus erret: sed etiam causa sit ut alij errent, sicut ebrii, ut eo loco ait. Errare fecerunt Aegyptum in omni opere suo, ut errat ebrius. Quæ quidem magna exaggeratio est, homi-

D. Aug. se.
sup. Gen. 1.

Mich. 5.

Isai. 9.

D. Hier.

Aduent.

Ff

uena

nem eo deuenire posse, vt nihil omnino bonum praestet: sed in omni opere erret. Et quoniam hoc grauissimum Dei supplicium est, ideo ait, Dñs miscuit, id est, Propter eius peccata ad hunc malitiæ gradū deuenire permisit. In hoc statu rex iste infelicissimus versabatur, quādo quidē tāta huius prophetiæ luce illustratus nō est: sed ex ea occasione potius desumpsit, vt in auditā hanc exerceat scruitiam. Cauete obsecro fratres qui in peccato versamini, nē paulatim in hunc deprauationis statum prolabamini.

Qui consurgens, accepit puerum & matrem eius nocte, & secessit in Aegyptum. Professionis tempus sanctus Euangelista apposuit, reditus verò tempus tacuit, neque noctu ne an die fuerit dixit. Vt significaret, quod cum Deus à nobis discedit, hoc pro certo saepe habere possumus ex fide quam credimus. Communiter enim cū mortaliter peccamus intelligimus nos peccare, & statim Deū à nobis discedere fide credimus. At verò Dei reditū per gratiā & iustificationem scire non possumus. Quæ quidē res valde timenda est dictu & auditu; pro certo habere peccatorē & constantissimè credere, statim ac peccat mortaliter Deū ab eo discedere, & tamē audere peccare, & cū bonū infinitum amittat non magis hoc damnum sentire, quā si rem vilissimam amitteret: & hoc accidit eò quod damni grauitatem non consideret. Admirabili enim prouidentia rerū creator vniuersalis statuit, vt ijdem oculi, qui in corpore humano visioni inserviūt, lacrymis etiā inservirent & fletui: vt significaret vnum ex alio sequi. Nam qui damna spectare nouit, vt spectari digna sunt, ea etiam deplorare, vt deplorari debent optimè nouit, hinc est quod quia tu infelix peccator non consideras ideo neq; ea deploras, eo enim die quo mortaliter peccasti, rides, & gaudes, ac si tibi prosperum aliquid contigisset. O detestanda cæcitas, o amentia abominanda. Præclare hoc Abdias propheta exaggerat dicēs: Si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo conticuisse? Non nē furati essent sufficientia sibi? Si vindemiatores introissent ad te, nūquid saltē racemū reliquissent tibi? quasi diceret: Clamares, & plorares quāuis latrones isti totam domum tuam, aut vineam non expilarent, sed plurimam relinquerent. Cū autem peccatū Deum tibi furatur, & tot merita & gratiæ gradus, quot in anima habes, expilat, vix tantū damni magnitudinem sentis? tunc rides? tunc gaudes? O te infelicem, qui huc malitia deuenisti.

Tunc

21 Tunc Herodes videns quoniam illusus esset à Magis, iratus est valde: & mittens occidit omnes pueros qui erant in Bethlehem & in omnibus finibus eius. Iussit fortasse omnes in forū Bethlehem conuenire, quasi regiæ saxe magnificentiæ maiestatem ostendere vellet. Quemadmodū mulier gemma aliqua amissa omnes domus fordes & purgantia in vno locum colligi iubet, vt videat an gemma inter fordes occultetur ita etiam Herodes omnes hos pueros simul congregari iussit, existimans inter eos gemmam illam pretiosissimam inuenire, quæ ex celo vt animas nostras decoraret, descendit. O puer Iesus (que eras Ioyel) in te enim est gemma illa diuinitatis pretiosissima, auro humanitatis inclusa. Hoc fratres animæ vestræ ornamentum esse debet, vt ita ornata æterni patris oculis placere possit. Cum igitur nutrices omnes & matres, cum pueris conuenissent munus aliquod à regia liberalitate expectantes, ecce Herodis milites magno cū impetu egressi pueros matrū hærentes amplexibus arripunt, hos ense confodiunt, illos allidunt in parietes, hos membratim discerpunt, illos transigunt veribus: & tandem omnium crudelissimam stragem edunt, vitæ datori vitam eripere existimantes. Videor mihi videre matres sparsis capillis, expansis brachijs opem frustra implorare. Audire mihi videor clamores & fletus. Nihil huic proderat dicere, puer heu non est sed puella. Nihil alteri proderat, nudū pectus & caput imminenti gladio offerre & preces addere, vt se prius quā filiū occideret. Imò vt eos ex earū sinibus euellat, huic manus, illi brachia, alijs vbera secant, alios in ipso sinu vna cū matre transigunt. O crudelis Herodes, nū te vltū existimas? derisum potius & illusum puero, puer enim cui vitā eripere voluisti, viuit adhuc, mortuos vero, Martyres tua crudelitate fecisti. D. Tho. querit an pueri isti Martyres sint, & cōcludit esse, vt D. Hilarius affirmat & D. Hieron. Et ratio est quia vt perfectū sit Martyriū requiritur mortem pro Iesu Christo pati, quod in his Innocentibus completū est, supra Mar. & ita fatetur & credit Sancta Ecclesia, quæ singularissimæ apud quos debet esse authoritatis. Plurimos hodie hic tyrannus habet imitatores, qui pauperes innocentes persequuntur & opprimunt. Quare Ecclesiastes magno cū animi dolore dicebat. Venti me ad alia & vidi calūnias, quæ sub sole geruntur & lacrymas Innocentium, & neminem consolatorem, & vt qui hoc facitis, peccati vestri grauitatem intelligatis, & sciam hoc loco maledictiones quasdam

Simile

D. Tho. 2.

D. Hieron. 2. q. 12. art. 1.

D. Hilar.

supra Mar.

theum.

D. Hieron.

serm. 111. 9.

centum.

Eccles. 4.

Ff a

quasdam

Abdi. 1.

Psal. 118

quasdam & deprecationes quibus sanctus David, vel potius spiritus sanctus tyrannis & pauperum persecutoribus iminatur. Prophetia enim potius sunt si proprie loqui volumus, quam deprecationes. Earum vna est: Constitue super eum peccatorem & diabolus stet à dextris eius. Vbi particula illa, &, significat, id est, nã ea, quæ sequuntur priora verba declarant. Diabolum stare à dextris alicuius & non cadere, dicitur cum vincit, vt alibi de iusto e contra dicitur, cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis. Quia iustus tentationes omnes vincit & prosternit, tam eas, quæ à dextris, scilicet prosperitatibus, delicijs & voluptatibus eius animum superbia extollere tentant: quã eas quæ à sinistris, scilicet aduersitatibus & tribulationibus, impatientia & desperatione deprimere vellēt. Quas omnes iustus prosternit & vincit, & hoc significat, cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis. Ait præterea, cum iudicatur ex ea condemnatus, & oratio eius fiat in peccatum, id est, omnia illi mutantur in malum. Et cum plures alias addidisset maledictiones subdit. In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conspectu Domini, id est, si eius vita adeò deprauata vt in ea omnia maiorum suorum peccata renouentur. O Deus! Quodnam crimen infelix iste commisit tot supplicijs dignum? Eo in loco Spiritus sanctus declarat, & duo tanquam poenarum causas potissimas affert, quorum vnum est. Pro eo quòd persecutus est hominem inopem & medicum. Vt ex poenarum grauitate peccati magnitudinem intelligatis. Tyrannietiam sunt & innocentium interfectores illi, qui cum eorum necessitatibus mederi possent, eos magno crudelitatis & inhumanitatis genere deserunt. Cum ageret Ieremias, de illis qui mortui sunt tunc, cum à Nabuchodonosor capta est vrbs Hierusalem: Melius (inquit) fuit occisis gladio, quàm interfectis fame: quoniam isti tabuerunt, consumpti à sterilitate terræ. Nam qui gladio occiduntur breui & vno tantum mortis genere moriuntur: at verò qui fame necantur, plurima, & diuturna mortis genera perferunt. Merito igitur dicere possumus maiorem esse aliquomodo eorum crudelitatem, qui innocentes fame absumi sinunt, cum opem afferre possent, quàm eorum qui eos gladio occidunt. Melius fuit illis innocentibus gladio Herodis occisis, quàm huius crudelitatis innocētibus interfectis fame. Sed maior his omnibus & senior illa videtur esse tyrannis innocentes

spiritua-

24 spiritualiter occidere, eos ad peccandum verbis & exemplum prouocando. Maior hæc est quàm Herodis crudelitas, quia ille innocentes Martyres reddidit; tu verò innocentes, Dæmones efficis. O Deus incommutabilis, o crudelitatis genus horribile, animam proximi sui perdere, vt in inferno sempiternis ignibus ardeat. Loquens Deus de Israelitis ait: Iratus est furor meus in eis vsq; quò non poterint mundari. Quibus verbis ita se illis iratum esse significat, vt eos in suis peccatis perseuerare permissurus esset: & antè quàm hoc diceret dixerat. Proiectus est vitulus Samariæ indignationis suæ causam ait esse, eò quòd in Samaria vitulum aureum adorassent. Sed cur Israel punire vis propter peccatum Samariæ? quia (inquit) ex Israel & ipse est, artifex fecit illum, & non est Deus, quia scilicet, Israelitarum exemplo Samaritani aureum vitulum adorauerant. Heu fratres non solum ob peccata nostra puniemur, verum etiam ob ea quæ proximi nostri, malitiæ nostræ exemplo prouocati, commiserunt. At quanto magis si eos non solum exemplo, sed verbis etiam importunis & occasionibus prouocamus? O proditores fidei quàm Deo debetis? Num creauit vos Deus vt ab eius obedientia deficientes, alios etiã sollicitetis, vt ad eum offendendum vnà conspirent? Pudeat, pudeat tantæ crudelitatis, & eas quas deprauastis animas, antè quàm Dei ira debita vos poena afficiat omni diligentia & cura ad eius obedientiam reuocare studete.

Non prætermittam hoc loco habitatorum Bethlehem inhumanitatem, qui sanctissimam Virginem hyberno tempore nocte frigidissima in porticu semirutata iacere passi sunt, & cum 26 postea à pastoribus, quæ viderant & audierant narrari publicè audirent, Reges autem à remotissima orbis terræ parte illuc stellâ duce venisse, nunquam tamen eam Herodis timore recipere voluerunt. Et hac de causa permisit Deus, vt ille cuius timore peccauerant, filiorum suorum in tantæ crudelitatis poenam crudelissimus tortor esset. Quòd quamuis parentum poena fuit, singulare tamen filiorum beneficium fuisse dicendum est. Nam si alicui ad Indos proficiscendum est, magnum illi beneficium fieret, si quis nauem illi daret, qua nauigare posset: & eò magis si eum securè ei polliceri posset, illuc esse citò & incolumem peruenturum. Nam si terrestri itinere illuc proficisceretur, plures illi essent & maiores labores tolerandi, & serò aut nunquam eò

Aduent.

Ff 3

per-

Osee. 8.

Simile

perueniret. Ita etiam si pueri isti suis pedibus per humana vi-
 ta terram iter fecissent, nunquam fortasse ad caelestem illam
 patriam aut saltem magna cum difficultate peruenissent. Ideo
 singulare beneficium fuit aditum illis per sanguinis mare in Mar-
 tyrii nauis praebere; & ita breui ad tutum limbi portum peruene-
 runt. Ne igitur vos Deus, ut horum puerorum parentes puniat;
 pij estote & hospitalitatis amatores, ad quam nos Diuus Paulus
 hortatur dicens. Hospitalitatem nolite obliuisci, per hanc enim
 placuerunt quidam Angelis hospitio receptis: ut Abraham &
 Loth. Vos autem dilectissimi pauperes hospitio recipientes non
 solum Angelos vos recipere existimate, sed Angelorum Domi-
 num, qui in huius pietatis praemium suam hic vobis gratiam da-
 bit, & postea recipiet vos hospitio gloriae. Ad quam nos perdu-
 cat Iesus Mariae filius, Amen.

Heb. 13.

Genes. 18.
& 19.

In eodem Festo Sanctorum
 Innocentium

CONCIO TERTIA.

*Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph dicens:
 Surge & accipe puerum, &c. Matth. 2.*

Hebr. 11.

QUENS Diuus Paulus de Patriarcha
 Abraham, Fide (inquit) demoratus est in terra re-
 promissionis tanquam in aliena, in casulis habi-
 tando cum Isaac & Iacob cohæredibus repromis-
 sionis eiusdem. Expectabat enim fundamenta ha-
 bentem ciuitatem (id est firmam & stabilem ciuitatem,) cuius ar-
 tifex & conditor Deus. Hæc ciuitas adeo firma & secura est ca-
 lestis illa Hierusalem: his enim verbis significat Diuus Paulus
 Deum admirabili sua prouidentia voluisse, ut quamuis Palaesti-
 nae terram, Abraham & eius generationi promisisset, ut nihilo-
 minus

Genes. 15.
& 17.

3 minus tamen in ea tanquam peregrini & hospites, ipse & filius
 eius Isaac & eius nepos Iacob habitarent: ut inde intelligere-
 tur, fidem tantam vim in iustorum animis habere, ut se in
 eo quod possident, eius quod optant & sperant amore pe-
 regrinos existiment. Et ita cum Rex Pharaon peteret à Pa-
 triarcha Iacob; quot sunt dies annorum vitæ tuæ? Respon-
 dit: dies peregrinationis vitæ meæ, centum triginta annorum
 parui & mali, & non peruenerunt vsque ad dies patrum meo-
 rum, quibus peregrinatus sum. Ex quibus verbis Diuus Pau-
 lus in eodem capitulo colligit Sanctos illos Patriarchas tan-
 quam hospites & peregrinos in hac vita fuisse. Quare (ait) iux-
 ta fidem defuncti sunt omnes isti, non acceptis repromissioni-
 bus, sed à longè eas aspicientes & salutantes & considerantes quia
 4 peregrini & hospites sunt super terram. Qui enim hæc dicunt si-
 gnificant se patriam inquirere. Ex quo concludit Sanctus Apo-
 stolus: ideo non confunditur Deus vocari Deus eorum, para-
 uit enim illis ciuitatem. Verè non confunditur Deus illorum
 Deum vocari qui nihil aliud in hac vita à Deo optabant, quàm
 illi obtemperare & omni cura & diligentia seruire. Ex quo in-
 ferri potest confundi Deum & tanquam ignominiosum sibi es-
 se, existimare malorum Deum appellari, qui hanc terram tan-
 quam suam possident. Ideo Dauid quamuis Rex esset diues &
 potens ait, exaudi orationem meam, auribus percipe obsecra-
 tionem meam. Et quare hoc? quia aduena ego sum & peregrin-
 us, sicut omnes patres mei. Et Diuus Ambrosius latronum dif-
 ferentiam notans, qui cum Christo Redemptore nostro in cru-
 ce mortui sunt, ait, malum futuræ vitæ oblitum hanc petiisse
 dicendo: Si tu es Christus saluum te fac & nos, bonum verò vitæ
 huius oblitum aliam petiisse dicendo, memento mei dum vene-
 ris in Regnum tuum. Hæc eadem differentia hodie est inter bo-
 nos & malos: Boni enim tanquam peregrini de alia tantum vita
 cogitant mali verò illius oblitum, huius tantum rationem habent.
 Neque solum sancti illi Patriarchæ peregrinos se existimabāt in
 ea terra quæ promissa sibi erat ante quàm eam possideret: verum
 etiam post eam iubebat Deus illis, quibus eam dedit, nihil in ea
 proprium habere: sed tantum vsufructuarios esse. Ideo enim
 venditiones perpetuas fieri vetauit: sed retrouendendi con-
 ditione apposita, his verbis: Terra quoque non vendetur
 ff 4 in per-

Genes. 47.

Psal. 38.

D. Ambros.

Leui. 25.

in perpetuum, & causam huius rei afferens ait: quia mea est & vos aduenæ & coloni mei estis. Quod si Deus homines, quos temporalibus & terrenis bonis remunerabat, in ijs tamen aduenas eos esse volebat, & nihil in hac vita proprium habere præter Deum (ideò enim in eodem capitulo & in alijs pluribus locis ait; Ego Dominus Deus vester.) Quid dicemus de hominibus Christianis, quos tunc Deus se plus amare ostendit, cum eos bonis temporalibus priuat? Quantò magis aduenas eos esse vult, & animum à rebus terrenis habere se iunctum? Sed heu dolor quàm pauci huiusmodi sunt in Christiana Republica vt propria quisque negotia curat: vel (vt melius dicam) vt nemo proprium negotium curat, Christianorum enim negotium est non habere hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirere, vt D. Paulus ait. In Genesi manifeste ostenditur differentia quæ est inter præscitos & prædestinatos. In nono enim capite cum benedixit Noe amato suo filio Iaphet (inquit) Habitet Iaphet in habitaculis Sem. Non dixit habitet in ædificijs Cam, quia Cam nepotes & descendentes tanquam homines terræ amatores ciuitates sibi & domos deliciarum & delectationis causa ædificauerunt & ita pro certò habentur verba illa Genesis, Venite faciamus nobis ciuitatem & turrim, cuius culmen pertingat ad cælum, & celebremus nomen nostrum, verba fuisse Nemrod nepotis Cam. Quarè vt significaret Sanctus Patriarcha iustos, qui vt peregrini inquirunt ciuitatem permanentem, magnis non egere ædificijs, sed paruis tabernaculis esse contentos, ideò dixit: Habitet Iaphet in habitaculis Sem. Videtis igitur ex eo tempore benedictos filios Noe à maledictis dignosci capisse, eò quòd illi in tabernaculis tanquam peregrini habitarent, hi vero magnas sibi domos & superbas turres ædificarent, nomen suum ædificiorum magnitudine immortale reddere existimantes? O beatos iustos, qui nomen sibi & famam alia ratione quærunt, & quod in ædificia insumendum esset, in pauperes malunt insumere. Et ideò de vno quoque illorum aiebat David dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæculi: cornu eius exaltabitur in gloria. Et paulò antè dixerat: In memoria æterna erit iustus. Et vna ex causis est, quia dispersit dedit pauperibus.

Vt igitur Dei filius peregrinos nos esse in hac vita doceret, ideò

ideò sacratissimam suam matrem virginalis partus tēpore, procul à patria in itinere & peregrinatione, nō in magna aliqua domo, sed in stabulo parere voluit. Neque hoc solum satis illi fuit, sed voluit etiam vitæ suæ initio in Aegyptū peregrinari. Herodis persecutionē fugiēdo, & ideò: *Apparuit Angelus in somnis Ioseph, dicens: Surge & accipe puerum, &c.* Quā reuelationē fieri Deus voluit sancto Ioseph in somnis, vt significaret Dei seruos in sanctæ contemplationis somnò maximè illustrari. De hoc somno aiebat sponsa: Ego dormio, & cor meum vigilat. Et ideò gratus est, hic animæ somnus Deo, vt iubeat vt nemo eam excitet, dicens: *A diuro vos filiæ Hierusalem ne suscitatis, neque euigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.* O quam æquum esset vt hoc considerarent illi, qui suis importunis vocibus & clamoribus Dei seruos cælestis contemplationis somno sopitos excitant. Conuenientissimè rerum diuinarum contemplatio somnus appellatur, quia quemadmodum somno mali corporis humores, qui morborum solent esse causa, cōcoquantur: ita etiam in spiritali hoc somno, prauæ animæ inclinationes, quæ peccatorum sunt causa consumuntur. Et quemadmodum illi qui somnum nō capiunt colore pallido, viribus infirmis, & membris omnibus fracti esse solent: ita etiam homines hoc contemplationis somno destituti communiter perfecti viri colorem & vires habere non videntur, quia vnus ex præcipuis fontibus ex quibus Christianorum dissolutio & deprauatio manat, & tanta in tentationibus infirmitas, est somni huius spiritualis defectus. Hac de causa dilectissimi, quia hoc ita esse intelligo in singulis meis concionibus hoc vobis persuadere contendo, vt ex tot horis quas in res inutiles insumitis, vnā saltem huic somno detis, supra sanctissimum Iesu Christi pectus suauissimè dormientes, neque hoc persuadere adhuc vobis potuisse existimo; & quoniam hæc Innocentium dies est, incitare vos ad hoc volo innocētiae desiderio, quæ contemplatione acquiritur. Nam cum sanctus David interrogaret: *Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius?* Respondet: *Innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec iurauit in dolo proximo suo.* Ex quibus verbis Diuus Augustinus colligit, in quatuor rebus innocentiam consistere, in operibus, in cogitationibus & desiderijs, in verbis & in ijs omnibus exercitijs, propter quæ anima creata fuit.

Hebr. 13.

Genes. 11.

Genes. 11.

Psal. 111.

Cant. 5.

Cant. 8.

Simile.

Psal. 23.

D. Augu.

fuit. Ille manus habet puras & innocentes (ait D. Augu.) qui bene operatur. Ille est mundo corde, qui sanctis cogitationibus occupatur. Ex quibus bona nascuntur desideria: quod sponsa notauit, dicens: Exultabimus & gaudebimus in te, memores uerborum tuorum. Exultare, est corpore exilire, cum scilicet, tanta animus concepit lætitiā, ut in corpus etiam ipsum erumpat. Quod clarius etiam patet ex Hebræo verbo, scilicet Guil, quod lætitiā de notat uoce, plausu & totius corporis motu significatam: & huiusmodi lætitiā capiunt animæ memores uerborum tuorum, siue ut alij vertunt, amorum tuorum. Ex quo patet diuinorum beneficiorum, & amorum considerationem, ex qua tanquam è radice spirituales consolationes nascuntur, esse etiam sanctorum desideriorum radicē, quibus ad seruiendum beneficiorum autori incitamur. Hinc etiam opera sancta, & sancta uerba nascuntur. Et hoc significat, non accipere in vanum animam suam, quia illud vanum dicitur, quod finem suum non assequitur. Finis propter quem Deus hominem creauit, fuit; (ut D. August. ait) ut summum bonum intelligeret, intelligendo amaret, amado possideret, possidendo frueretur. Quare qui per hos gradus non ascendit, ille in vanum accepit animam suam, quia finem propter quem creatus est frustratur. Et cum res ista sit magni momenti, postea quam docuit Dauid quid illi faciendum sit, qui in montem Domini ascensurus est, statim hortatur homines vehementer ut hoc præstent, dicēs: Attollite portas principes uestras & eleuamini portæ æternales & introibit Rex gloriæ. Principes inter creaturas corporales, sunt homines, quos uel uel *causæ pateris uiciniã creata sunt*, quibus Deus dixit: Dominamini piscibus maris & uolatilibus cæli, & uniuersis animantibus quæ mouentur super terram. Et inter omnes homines Principes sunt singulari quadam ratione Christiani, quibus D. Petrus dixit: Vos autem genus electum, regale sacerdotium, id est, gens estis electa, ut reges & sacerdotes inter ceteros homines eligi solent. Horum principum unusquisque duas habet portas æternales, quæ aperiendæ sunt, ut in animam Rex gloriæ ingreditur, una est intellectus; altera uoluntas: æternales uocantur, non solum quia immortales potentia sunt, sed quia eas potissimum Deus creauit: ut in rebus æternis occuparētur. Magna enim miseria est, ut potentia ad eum præstātes, se se ad res tam uiles, ut sunt terrene, demittāt. Has igitur duas portas attolli hoc loco iubet

Cant. I.

D. Augu.

Genes. I.

2. Petri. 2.

15 iubet Dauid: & prius quidem intellectus porta ad diuinorum mysteriorum considerationem attollenda est. Mox alia uoluntatis porta, eadem diuino amore & uolenti desiderio incēdēdo ut in omnibus rebus diuinæ uoluntati obsequatur. Vtraque attolli iubet, quia intellectus speculatio, quæ amorem non parit, est tanquam scintilla ex silice excusa, nam nisi adsit esca, quæ ignem concipiat inutilis est. Uia petra est Iesus Christus, & ita ait Diuus Paulus: Petra autem erat Christus, in qua diuinitatis ignis latet, & ideo cum intellectu noster fide tanquam ferro munitus. (hoc est a zero do con el a zero de la se.) tangit, diuinæ bonitatis scintillæ exiliunt sed nisi esca sicca præparatur, quæ est uoluntas omni carnalis concupiscentiæ humore destituta, ut diuini amoris ignem concipiat, frustra laboramus, ut Philosophi, qui ut ait D. Paulus: Cum Deum cognouissent, non sicut Deum glorificauerunt; sed euauerunt in cogitationibus suis, & factum est insipiens cor eorum. Euanuerunt (inquit) quia quemadmodum nux appellatur uana, cum medulla caret; quamuis per pulchro sit cortice: ita anima uana appellatur cum diuino amore & charitate caret, & ita plurimum refert uoluntatem unā attollere, ut ea amet quæ intellectus contemplatur. Hoc enim modo in animam introibit Rex gloriæ. Utinam seraphicam nunc linguam haberem, & uerba uolentissima, ut hoc uobis persuadere possem, quod hic sanctus Dauid Dei nomine uerbis obscuris monet. Et quoniam scitis iam quatuor res in quibus innocentia consistit & radicē ex qua nascuntur, quantum ad nos pertinet, quæ est somnus ille spiritualis, de quo huius considerationis initio loquebamur, obsecro uos dilectissimi, ut magno cum animi ardore in ijs uos exercere incipiatis. Aliter enim de uobis etiam in uanum animam accepisse dicitur. O Pater misericordiarum & Deus totius consolationis rogo te per infinitæ tuæ clementiæ viscera, ut hæc in horum fratrum animis imprimas & eos moueas, ut se in illis exercent.

Surge & accipe puerum & matrem eius. O quam suaue hoc pueri nomē audire & de illa infinita maiestate dici, quæ cælos gloriæ suæ maiestate implet. Sed non se tamen Deus fecit puerum, ut eum ideo contemneremus. Et hac de causa cum dixisset Iaias: Paruulus natus est nobis subdit: Et uocabitur nomen eius admirabilis, Deus fortis: quasi diceret: nolite eum contēnere, quamuis puerum uideatis, quia Deus est omnipotens; & si se puerum fecit, hoc fuit utilitatis

1. Cori. 10.

Roma. I.

Iai.

utilitatis vestrae causa. Inter alias puerorum conditiones vna hæc est, ut quâuis maximè irati sint, facile tamè placari possint; duobus, scilicet, cerasis, aut verbis amore plenis: ut si dicas (*Nomas, no mas mi amor.*) O ineffabilis Dei bonitas, qui se puerum fecit, ut sp̄e nobis & fiducia daret. Ideò peccatores confidite, securè ad eū accedite, nā quâuis vobis iratus sit, si puro & vero cordis affectu dicat vnusquisq; (*No mas no mas mi amor.*) Nunquā te posthac cordis mei Deus offendā, placabitur. Si vel duo tantum ei cerasa offeras, quæ sunt, dolor qualificatus eò quod eū offenderis & firmum propositum nunquam postea offendendi; statim placabitur. Pro nihilo saluos facies illos aiebat Dauid: Quia nihil est, quod peccatores dāt, si comparetur illi, quod tu dare soles. Alia etiam puerorum solet esse conditio, scilicet liberales esse, dant quicquid habent, & amplexus & oscula addunt, ut quod dant recipias; quia etiā ipsismet canibus panē præbere gaudent. O dulcissime puer Iesu, Redemptor magnifice, quā liberalis est tua altitudo, qui ipsismet canibus, id est peccatoribus, diuinæ tuæ misericordiæ panem præbere soles, & eos quibus tua donalargiris, amplecteris & tibi singulari amore coniungis. Quis igitur tantam opportunitatem elabi finet? Hac de causa si atres se puerum fecit, & puer vocatur, ut vestra ista corda emolliat. Quamobrem cum D. Paulus dicat: Estote imitatores Dei sicut filij charissimi, æquum erit, ut nos quoq; pueros eius amore faciamus; quia ut ipsemet dixit: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Effici sicut pueros, est, eorū innocentiam imitari: pueri enim illatas sibi iniurias non vlciscuntur; sed parentes ad eū, dicentes: Pater ille me verberauit, parentes autem verbis eos placare conantur: ita etiam cum iniuria aliqua tibi fit, non est tibi proprijs manibus vindicāda, sed cœlestē patrem adi, dicens: Domine scis quanta iniuria affectus sum, patientiam mihi obsecro largire: meis verò persecutoribus cognitionem, ut peccati sui magnitudinem intelligant: & meritò ita faciendum est, quia Deus sibi ipsi seruauit vltionem dicens, ut D. Paulus citat: Mihi vindictam, & ego retribuam. Qui candelam manu emungere vult, comburitur, & candelam extinguit. Quare emunctoria fiunt, quibus emungi optimè potest: ita etiam qui se propria manu vlcisci vult, animam vrit, & causa est, ut proximus plus peccet. Et ideò iubet Deus: ne ipsi nos vlciscamur, quia

Psal. 55,

Ephes. 5.
Mat. 18.Roma. 12.
Simile.

21 quia ille iustitiam habet, qua quod decet, præstabit, neq; enim existimare debetis Deum iniurias, quæ suis in hac vita fiunt obliuisci, aut parui facere: hoc enim non ita esse satis ostendit verbis illis, quæ dixit ad Cain: Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra, vbi non agit Dñs de iniuria sibi facta à Cain, eò quod diuinæ suæ legis præcepto non paruisset: sed crudelitatem, qua fratrē suū occiderit cōmemorat; quasi plus iniuriam illi, quā sibi illatā sentiret. In loco etiā notandum est, quod nō dixit anima fratris tui, sed clamat ad me, quia iusti à Deo vltionem nō petunt: sed dixit, vox sanguinis clamat ad me, id est, ipsa crudelitas qua sanguinem fudisti clamat ad me. Cū Maria & Aaron ad 22 versus Moysem murmurarunt, tacuit Moyse, Deus autem causam tanquam propriam accepit, & Mariam Moyse sororem leprapuniuit; quia illa iniuriæ illius initium & causa fortasse fuerat. Imitari etiam pueros debemus in fletu: pueri enim præter lachrymas nulla habent arma: ita & nos ad fletum faciles esse debemus, & peccata nostra assiduè deplorare, & ita nos ad lachrymas inuitat Dauid, dicēs: Venite adoremus & procidamus ante Deū ploremus coram Domino qui fecit nos. Si quis internam aliquā 23 habet corruptionem, solet illi per fontem aliquem & cauterium exitus date, & quia de nobis omnibus verè dici potest: corrupti sunt, optimum remedium erit, ut in oculis nostris, aut saltem in corde lachrymarū fons fiat, ut hæc corruptio euacuari possit. Regi Ezechie dixit Deus: Vidi lachrymam tuā & sanauit e. Quod 24 silli salutem dedit corporalem, nobis si plorabimus verè & ex animo dabit spiritualem. Alia etiam puerorum solet esse conditio nunquam quiescere, nunc saltant, nunc currunt, tunc ludunt & sexcenta ludorum genera excogitant: idem & nobis faciendū est, nunquam enim in vno virtutum exercitio quiescendum est, sed per omnia debemus excurrere. Supremus rerū omniū Creator, ita creaturis dedit esse ex nihilo, ut illud esse effectiuū esse voluerit, ut nihil otiosum esset: terram plantas producere voluit, mare pisces parere, aerem aues alere, & creaturas omnes vita præditas conseruare, ex los suis planetis & motibus mundum illuminare, & in inferiora influere, si inferiores etiam creaturas spectatis, eas omnes occupatas esse inuenietis. Nā ipse etiam formicæ muscæ & vermiculi sua habent officia & exercitia: solus homo in ociositatis vitio peccat, ex quo innumera vitia nascuntur.

Genes. 4.

Num. 12,

Psal. 94.
Simile.

Isai. 38.

Quod

Quod si quis eum excusare velit, dicens, æquum esse ut aliarum creaturarum dominus otiosus sedeat tanquam Rex & seruari potius quam seruire debere, magnus hic error esset, Quia quæ admodum ceteræ creaturæ, ut homini seruiant creatæ sunt; ita etiã & multo æquius homo ut Deo seruiret creatus est: & quoniam inferiores omnes creaturæ nunquam ab eius seruitio cessant, hominẽ à Dei seruitio cessare iniquum est: perpetuus hic motus esse debet, & vñ quidem corporalia misericordie opera, nunc spiritualia exercenda illi sunt: alias orationi & contemperationi, aliis familiaribus operationibus dabit. Prudentia enim ita tempus distribuet, ut hæc omnia prestare possit. Et præsertim si diu in initium à sancto orationis exercitio ordietur: ex quo cordis quædam dilatatio, & ad difficilia quæque subeunda fortitudo sequitur, ut affirmat David dicens: Vñ madaq; rû tuorû cucurri, cû dilatasti cor meû. Si cor angustum est, quæcûq; res, siue prospera siue aduersa ita in eo inhaeret & transitum occupat, ut legis obedientiam transire non sinat. At verò iustus cui Deus cor dilatat, neque honor, neque auaritia, neque voluptas, neque iniuria in eo inhaeret, & ita non impeditur iter, quo minus homo per diuina legis præcepta currere possit. Cum horologiũ, quod sua habet rotas & artificia, quiescit antequam pondera humum tangant, si gnũ est inordinatum esse: vnusquisque Christianorũ est horologium quoddam tanto spiritualium potentiarum artificio compositum, quæ fide & doctrina euangelica expolita & elaborata sunt. huius horologii pondera sunt corpus & eius sensus. Quia ut dicitur: Corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam. Christianus igitur qui in seruitio Dei consistit & quiescit antequam hæc pondera ad sepulchrum humum morte pertingat, signum est hoc horologiũ debito ordine & proportionem tenere, & e contra, si nunquam cessat argumentum est illi in se ordinem habere. Quem Deus in sponsa posuerat, cû dixit: Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem. Si hæc puerorum conditiones habebimus, illi grati erimus, qui se nostra causa puerum effecit.

Cum hoc Angelus Domini sancto Ioseph reuelasset, statim paruit sanctus vir: *Qui cœnsurgens accepit puerum & matrem eius nocte, & secessit in Aegyptum.* O Christe qui verus es Dux domus Israel, non metu ille es de quo ait David: Quoniam tu dolorem & laborem consideras? Et Isaias: Vere labores nostros ipse tulit? Quod si aliorum laboribus libenter occurris, & eos alij detrahens fortiter excipis: ita

ita in suprema illa passionis nocte nefariae illi hostium tuorum turbæ dixisti: Si me queritis, sinite hos abire. Cur igitur hodie na die hos innocentes pueros tyrannicæ crudelitatis prædã futuros in Aegyptum fugiendo deseris? quisnam dux erit, qui suis militibus pugnantibus non præire in pugna velit, & vna cum ijs, si opus est mori? Tu verò ò cælestis Dux cur fugis, & eos lacerari crudelissime sinis? Nonne dicere tu sæpe soles; quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, ita velle te homines auxilio tuo defendere? Cur igitur hos pullos alarum tuarum ope destitutos deseris? O diuine Pastor, qui per antonomasiam quandam dixisti: Ego sum Pastor bonus & animam meam pono pro ouibus meis. Qui nam pastor erit, qui agnos suos luporum potestati relinquat? Dico hoc in maiorem horum puerorum utilitatem à Deo sic esse dispositum. Solent aliquando Duces, qui plurimum milites suos amant, cautè à pugna recedere, cum nimirum eos strenuè pugnare vident, & vna etiam equites paulatim recedere iubent, ut pedestribus copijs victorie gloria possit adscribi: ita etiam cælestis hic Dux hos infantes, qui rectè huius militiæ (*Infanteria*) appellari possunt, solos in mortis & martyrij certamine reliquit: in quo qui moritur, vincit; & ita ut victores coronati sunt. Optime etiam (quanuis puer sit) pastoris munus nouit, qui cum agnos à matribus auellere, & diuidere vult, eos ad alia pascua transfert, quæ meliora & vberiora sint. Quamuis hoc magno agnorum labore, & ouium dolore fiat. Ita etiam prudētissimus hic Pastor hos agnos innocentissimos à matribus suis diuidere voluit, & ad limbi pascua transferre, vbi vna cum sanctis patribus cælestis glorie spe pascerentur. Inter cætera quæ in solennibus processionibus magno solent esse ornamento, est puerorum Innocentium, quæ præcedit multitudo. Vita, & mors Christi Redemptoris nostri processio quædam fuit omnium quæ fuerunt & erunt solennissimas & idè æquum non erat, ut in ea hoc præcipuum ornamentum deesset: sed ut in ea etiam innocentes pueri præcederent: quare tyrannum seruire permisit: in carne illa innocentissima, ut pro eorum mortem tolerantes veri Martyres essent, & in gloriosa hac passionis suæ & mortis processione præirent. Nos etiã dilectissimi aliquid eius amore pati saltem optemus, qui tot & tantis præmijs susceptos pro eo labores remunerat, hic gratia & postea gloria: ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius, Amen.

Simile.

D O.

Psalm. 118.

Simile.

Sapient. 9.

Cant. 2.

Psalm. 20.
Isai. 53.

DOMINICA IN
fra Octauam Natiuitatis.

CONCIO PRIMA.

*Erant Ioseph & Maria mater Iesu mirantes super iis
qua dicebantur de illo. LUC. 2.*

RE S Animaduersione digna est de sanctissima Virgine hoc dici, scilicet, admirari quæ de puero Iesu dicebantur, quando quidem (vt notat D. Fulgentius) omnia diuina mysteria & optime sciebat, & firmiter credebat. Et ita sancta Elisabeth cum eam laudare vellet non virginitatem,

non humilitatem, sed fidem tanquam bonorum omnium principium laudauit, dicens: Beata quæ credidisti, quoniam perficitur ea, quæ dicta sunt tibi à Domino. Cur igitur hoc loco mirari dicitur? admirationem eius admiremur fratres, & hinc in eius quod illa admiratur, admirationem veniemus. Quam obrem notandum est res humanas à diuinis hoc inter cætera differre, quod humana quauis initio magna videatur, quo plus tractatur minora videtur. Optat puella aliqua cum nobili aliquo iuvene nubere, & si hoc fieret, beata sibi esse videretur. Nubit, post biduum, aut tri-
duum minor sibi ea in re beatitudo esse videtur, quàm cogitabat. Magno rei alienius desiderio teneris, magna tibi ante quam eam assequaris videtur assequeris tandem & nihil esse cõperis. Diuina verò quauis initio non ita magna videantur, paulatim tamen maiora videntur. Quemadmodum cum iter faciens turrem aliquam procul aspicias, quæ initio quidem parua videtur, sed quo magis propinquior sit, eò magis eius altitudo & artificium apparet. Hinc dixit quidam; viri sancti definitionem hanc esse, hominem esse admirantem & obstupescentem, quia cum assidue res diuinas contempletur, semper eas admiratur. Et ita Cherubines illos propitiatorum iussit Deus, vt se mutuo versis vultibus respicerent, quædam ad-
mirationis

D. Fulgen.
Luc. 1.

Simile.

Simile.

Exod. 25.

4 mirationis dispositione & habitudine, significans duo intellectu-
ualium creaturarum genera, Angelos, scilicet, & homines quo
magis diuina mysteria contemplantur, in maiorem admiratio-
nem rapi; quia ea penitus comprehendere impossibile est. Quin
ipsemet Aristo. dixit: Optimorum non esse laudem, sed aliquid *Aristot.*
maius laude, quod est admiratio, Ratio autem est, quia laus est
oratio quædam quæ illius rei quam laudamus virtus compren-
ditur. Cum autem res adeò eminentis est, vt oratione compren-
di non possit, laudari etiam nequit; & ita cum res diuinæ incom-
prehensibiles sint; ideò eas laudare non possumus, sed eas admi-
rari tantum debemus, quia plus admiratione quam verbis laudã-
tur, & declarantur. Plus D. Paulus diuinarum rerum præstantiam
exclamatione illa declarauit dicens: O altitudo diuitiarum sapien-
tix & scientiæ Dei: quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius *Roma. 12.*
& inuestigabiles viæ eius. Quis enim cognouit sensum Domi-
ni, aut quis consiliarius eius fuit? Plus hac exclamatione dixit,
quàm alij longa oratione dixissent. Hinc causam intelligetis, cur
sanctissima Virgo quauis mysteria illa non ignorabat, quæ san-
ctus Simeon præ dicebat, scilicet puerum illum lumen esse ad
reuelationem gentium & gloriam plebis Israel: mundum esse re-
dempturum, & hominum cordibus dominaturum, vt præ dixerat
ei Angelus, dicens: Dabit illi Dominus Deus sedem David pa-
tris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum. Nihilominus ta-
men ea rursus audiens, admiratur, quia res diuinæ (vt diximus)
nouam semper admirationem pariunt. Et hac de causa sancta Ec-
clesia hodiernum Euangelium statim post sanctissimi Dei filij
natalis festiuitatem proponit, vt nos tacite reprehendat, qui ni-
hil ferè in hac ineffabilium mysteriorum celebratione admira-
mur. Causa autem est, quia ea nulla consideratione & contem-
platione præterimus. Sanctus propheta Abacuc ius ta-
ptuaginta interpretum translationem ait: Cõsideraui opera tua,
& expaui, id est, quia considerauit, expaui; & quia nos non confi-
deramus, ideò non admiramur. *Habac. 3.*

Quoties antequam hæc fierent, ea Propheta David conside-
rauerat, & cum animo iam continere non posset, per os erupere opta-
bat, & omnibus patefieri, quare hoc affectu feruidus ait: Deus do-
cuiisti me à iuuentute mea & vsque nunc pronuntiabo mirabilia
tua & vsq; in senectam & senium, Deus ne derelinquas me, donec
Aduent. Gg annun-

Aristot.

Roma. 12.

Luc. 1.

Habac. 3.

Psalm. 70.

annuntiem brachium tuum generationi omni que ventura est: Potentiam tuam & iustitiam tuam Deus usque in altissima, que fecisti magna-
 lia, Deus quis similis tibi? O admirabilis de caelestibus rebus lo-
 quendi modus o vehementissimus deuotionis & seraphici spiri-
 tus affectus, o verba, que plus quam solis radij illuminat, & plus
 quam ignis comburunt? Deus docuisti me a iuuentute mea, & usque
 nunc, id est, toto tempore vite mee preceptor meus fuisti, ex te
 quicquid scio, didici: qua propter non silebo posthac, sed pronun-
 tiabo mirabilia tua, que me docuisti; non per unius tantum diei,
 aut unius anni spatium, sed usque ad senectam & senium, & do-
 nec moriar. Ne derelinquas me Domine Deus meus, neque tuam
 mihi gratiam auxilium eripias, donec annuntiem brachium tuum,
 id est, filium tuum humanatum: & hoc, generationi omni que ve-
 tura est: quia populus iste Hebræorum carnalis est, durus, rusti-
 cus, & non sapit que spiritus Dei sunt, & Ecclesie sacramentorum
 capax non est. Scio futuris seculis aliam generationem venturam
 esse ab hac multo diuersam, fidelem, prudentem, spiritualem, &
 docilem scilicet populum Christianum huic ego opto annuntia-
 re mirabilia tua: sed que non mirabilia ista sunt sanctissime Rex?
 Num illa sunt que olim operatus es? Rubus flammis non ab-
 sumptus? aqua mutata in sanguinem? Aegypti primogeniti
 occisi? rubrum mare virga diuisum? manna per tot annos a celo
 demissum? non haec mirabilia sunt, que venturæ generationi an-
 nuntiaturus es? Minime (inquit) sed potentiam tuam & iustitiam
 tuam Deus usque in altissima, que fecisti magna-lia. Maiora sunt
 ista sine vlla comparatione que dico, que terram pauere facient,
 & celos obtupescere, Deum carne tegi, in stabulo nasci, in pan-
 nis inuolui, lacte in Virginis sinu nutrir, pro frigore lachryma-
 ri. Haec dicere opto, que admirabiliora sunt quam illa antiqua.
 Et ideo ait Isaias: Ne memineritis priorum, antiqua ne intuea-
 mini. Ecce, ego facio noua & nunc oriatur, utique cognoscetis ea,
 ponam in deserto viam, & in inuio flumina & glorificabit me be-
 stia agri, dracones & struthiones, quia dedi in deserto aquas & flu-
 mina in inuio, ut darent potum populo meo, electo meo. Populum
 istum formavi mihi, laudem meam narrabit. Quo in loco ad lite-
 ram de filij Dei aduentu loquitur, de gratia lege quam dedit &
 ceteris beneficijs gentilibus factis, quos agri bestias vocat, & de
 nouo populo quem sibi formauit, scilicet Christianum. Quam ob-
 rem

Isai. 43.

io rem prisca illa & vetera nihil iam facienda sunt, ut sanctus quo-
 que Ieremias predixit: In diebus illis non dicetur ultra arca te-
 stamenti, neque ascendet super cor, neque recordabuntur illius: Iere. 3.
 tantum mirabilia nostra ab illis differunt, ut lux ab umbra, a figu-
 ra veritas. Dicite igitur Iudæi increduli que nam fieri potuissent
 maiora, ut preterita obliuarentur? Quidnam vos vidistis tantæ
 admirationis, ut eius comparatione arcam testamenti, & cetera
 illa prisca obliuisci possitis? Quod si dicitis nondum facta, sed fa-
 cienda esse, hoc sacre scripturae verbis repugnat, que ait, nunc
 orientar, id est, cito utique scietis ea. Profecto nisi tam caeci esse-
 tis intelligeretis, non alia hæc esse posse quam ea, que vos ipsi
 fieri vidistis in verbi diuini ortu, que Angeli, stella & admirabi-
 lia, que Dei filius in vita, in morte & postea operatus est miracu-
 la, clarissimo testimonio manifestarunt. Neque solum in his my-
 sterijs Dei potentia elucet, verum etiam iustitia. Et ideo ait
 David: Potentiam tuam & iustitiam tuam Deus. O admirabilis
 iustitia; æterni patris filium pro seruo peccatore mori. Iustitia
 hæc est Domine, quia in te nulla iniustitia esse potest, sed nos ve-
 re eam intelligere & percipere non possumus, sed tantum eam
 laudemus & admiramur. Et ideo cum dixisset: Iustitiam tuam
 Deus, addidit, usque in altissima, que fecisti magna-lia. Verè al-
 tissima & magna-lia, que nemo comprehendere potest. Preterea
 non solum potentia & iustitia Dei in hoc mysterio elucet: ve-
 rum etiam omnis diuine virtutis, bonitatis, misericordie, sa-
 pientie & amoris magnitudo. In hoc, o æterne Deus, quantum
 possis, quantum scias, quantum ames, & quantum ignoscas osten-
 disti. Interrogabat David: Quid est homo, quia innotuisti ei, id Psal. 143.
 est, innotuisti in eo: in omnibus alijs creaturis tam clare quis nam
 esses, quid nam posses, & quantum opereris amares non apparebat, ut
 in solo homine, quia cum sis summe bonus, vehementissime
 hanc tuam bonitatem communicare optabas; & nihil erat quo
 hæc benefacendi sitis extingui posset, donec creatus est ho-
 mo: & ideo quamuis innumerabiles (ut aliqui affirmant) An-
 gelorum species, calum, stellas, elementa & tot animalium ge-
 nera creasti, in nulla tamen creatura requieuisse dicris, nisi in
 homine creato. Tunc enim ait sacra Scriptura: Requieuit Deus Genes. 2.
 die septimo ab uniuerso opere, quod pararat. In homine requie-
 uit Deus, non in Angelo, non in celo, non in terra, quia in eo ma-
 teriam

teriam esse vidit suæ bonitatis exercendæ humanam naturam recipiendo. Hæc omnia considerauerat David, & admiratus annuntiare illa optabat, vsque in senectam & senium, hoc est in omni vitæ suæ tempore. Hæc nobis etiam dilectissimi consideranda sunt, & ita in assidua diuinarum rerum admiratione versabimur, & nunquam gratias pro ijs diuinæ maiestati agere cessabimus, ne quod ad salutem nostram institutum fuit, ob ingratitudinem mutetur in damnum.

Ex his omnibus infertur ex diuinorum mysteriorum consideratione admirationem nasci, & ex admiratione amorem & cordis puritatem. Et ita vbi nos legimus: Cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui. D. Hieronymus ex Hebræo sic vertit: Recogitabam dies antiquos, annos sæculorum, recordabar Psalmorum meorum, in nocte cum corde meo loquebar, & scopebam spiritum meum. In quo significatur omnem meditationem, cordis puritatem & spiritus reformationem, tanquam finem habere debere. Quod D. Paulus quoque monuit, dicēs: Nos verò omnes reuelata facie gloriã Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur a claritate in claritate, tanquã a Domini spiritu scilicet, agitati. Quibus verbis fatetur Diuus Paulus, quod diuinarum rerum contemplatione, humanis rebus expedito intellectu, ipse & eius socij spiritualiores in dies diuini spiritus fauore & Deo similiores fiebant. O si nunquam humanus spiritus se se ad terrena demitteret, sed semper ad celestia ascenderet, omnes profecto spirituales potius quã humani essemus. Hoc idem Apostolus vltius significauit, dicēs: Qui intus est, noster homo renouatur de die in diem; & ad ditrationem, non contentus plantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur, & hoc est reuelata facie gloriam Domini contemplari, scilicet animum habere à creaturarum amore omnino auallum: & quoniam his contemplationibus renouatur spiritus, optimè sequitur eos qui huiusmodi contemplationibus non vacant, spiritum habere non nouum, sed senio & vetustate confectum, de quibus sanctus Apostolus ait: Qui terrena sapiunt quorum finis interitus. Neque solum huiusmodi considerationibus spiritus renouatur, sed etiam exteriora omnia: quare de illis animalibus quæ vidit Propheta Ezechiel ait, quod facies eorum & pennarum erant extentæ desuper: facies intentionem significat, alæ

alæ autem eleuationem spiritus, quia nimirum iustorum omnis cogitatio & cura de celestibus rebus esse debet, & in omnibus suis actionibus Deum sibi tanquam finem propositum habere: alarum autem quas habebant duabus quidem volabant, duabus verò corpora sua tegebant: quo significatur quod alias quidem cogitationes in interiori spiritus reformatione positas habebat: alias autem in externa corporis compositione. Sunt enim aliqui, qui ita cogitationes suas in Deum extollunt, vt aliarum virtutum obliuiscantur, quæ ad humanum tam suum, quam proximorum conuictum necessariæ sunt: at non hoc docet diuinus ille spiritus, quem ducem sancta illa animalia sequebantur, sed ita nobis duabus alis volandum esse, vt alijs duabus corpora cõtegamus, nos interdum in corporalium passionum reformatione, & in operibus ad vitam necessarijs occupando.

Ait sanctum Euangeliũ: *Et benedixit illis Simeon.* In diuina Scriptura inuenitur maiores minoribus benedicere solere; hinc D. Paulus dixit: Melchisedech Rex Salem sacerdos Dei summi, qui obuiauit Abrahe regresso à cede Regũ & benedixit ei. Cũ igitur sanctissima Virgo Maria creaturarum omnium, quæ fuerunt & erunt præstantissima esset: quomodo ausus est ei sanctus Simeon benedicere? Respondeo, benedictionem duo significare, interdum donum & gratiam, & tunc maior minori benedicere dicitur; & ita cùm dicimus: Benedicat nos Deus Deus noster, benedicat nos Deus: significamus & petimus vt nobis beneficiat, & sua nobis dona communicet. Alias benedictio seruitium significat, & tunc minorem maiorem benedicere dicimus, vt cum dixit Iacob ad Esau: Suscipe benedictionem, quam attuli tibi. Et quando dixit Abigail ad David: Accipe benedictionem istam, hoc est, recipe Domine hoc seruitium, & hoc modo omnia illa verba intelligenda, sunt, quæ passim in Psalmis occurrunt, vt: Benedicite omnia opera Domini Domino, benedicite cali Domino. Benedicite glacies & niues Dño, & in alijs plerisq; locis, vbi creaturæ inuitantur, vt creatori suo seruiant: & ita hoc loco intelligendum est, quod Simeon benedixit illis, hoc est, laudum & prophetiæ seruitium eis præstitit. Et dixit ad Mariam: quia nimirum diuina reuelatione sciebat eam tantam pueri matrem esse: deo eam alloquitur, dicens: *Ecce positus est hic in ruam, & in resurrectionem multorum in Israel.* O quam seuera sententia: hoc Aduert. Gg 3 homi-

hominum malitia deuenit, vt ex omnibus Dei beneficijs condē nationis suæ plurimi occasionem desumpserint: omnium beneficiorum maximum fuit Dei filij incarnatio, quæ nonnullis propria culpa maioris fuit deprauationis occasio, alijs autem causa salutis. Hoc sanctus Isaias prædixit his verbis: Dominum exercituum ipsum sanctificate, ipse pavor vester, & ipse terror vester, & erit vobis in sanctificationem; in lapidem autem offensionis & petram scandali duabus domibus Israel, & in laqueum, & in ruinam habitantibus Hierusalē, & offendent ex eis plurimi, & cadent, & conterentur. O quam timenda hæc sunt & dictu, & auditu. Pavor (inquit) vester & terror vester, vt scilicet, Deū plurimum timere discamus. Si enim hūc timorem habebimus, erit (inquit) nobis Dominus in sanctificationem, ijs vero qui eo carebunt, lapis est offensionis: malorum lapsum diuersis iterat verbis, dicens: quod offendent, & cadent, & conterentur, & irretientur, & capientur, vt in felicitissimum eorum statū significet, qui nullam ex tanto beneficio vtilitatē propria culpa percipere noluerunt. Odor vineæ cum in flore est, hominibus gratus est, serpentes autem fugat, eodem solis calore mollescit, & diffluit cera; lutum autem durius fit propter diuersas subiecti dispositiones. Idem hodie in omnibus diuinis rebus contingit: sacris enim que per annū celebrantur festiuitatibus iustus quidem maiorē deuotionem & spiritum acquirit; malus verò maiorem peccandi accipit occasionem. Concionantur diuini verbi concionatores, omnes ad audiendum conueniunt, hi quidem maximo peccatorum suorum dolore & firmissima nunquam postea peccandi de liberatione discedunt: illi verò concionatori irascuntur & male dicunt, qui in reprehendendo nimius est & imprudens. Quid de altissimo Missæ sacrificio dicā? quot in eo simoniæ committuntur, alij verò quot inde spiritualia bona colligunt? idē de sanctissima cōmunionē & confessione dici potest. Hoc nobis sepius cōsiderādū esset. Num, scilicet, ex ijs rebus quas Dei filius nostra causa operatus est, vtilitatis aut damni occasionē capiamus. Nā si deteriores in dies euadimus, maturē tanto malo occurrendum est: magna enim solatij causa nobis esse debet hoc verbum, resurrectionis, cum dicitur: positus est in resurrectionem multorum. Nemo enim resurgere potest, nisi prius cadat: & idē, qui se cecidisse vident, desperare non debent, sed omni diligentia curare

vt

22 vt eius auxilio & fauore resurgant: & quamuis non dicat in resurrectionem omnium, sed multorum, quia non omnes resurgere volent, tamen curemus inter hos multos esse. Maxime autem notandum est non dixisse, in ruinam multorum in Babylone, sed in Israel: & hoc est quod admirationem parit, & de quo sype Deus in sacra Scriptura conqueritur, homines, scilicet, quos fidei lumine illustrauit, & tam singularibus beneficijs affecit, tam ingratos esse, vt eum offendere impudentissimē audeant: hanc ob causam dicunt aliqui, quod quamuis Dominus passionis suæ tempore à pluribus verberatus sit: nihilominus tamen de sola tantum illius ministri alapa conquestus est, quia illi aurem diui Petri gladio auulsam restituerat, quasi de ingratitudine, non de alapa conquereretur.

23 Et in signum cui contradicetur. Id est, est positus in signū ineffabilis Dei amoris, in quod signum omnium nostrorum affectuū & operum sagittæ dirigi debent: sed huic diuino signo diaboli ministri contradixerunt, quæ quidem cōtradictio tibi, o sanctissima Virgo, erit gladius, qui tuam ipsius animam pertransibit: ita dilectissimi lætitiæ dolor succedit. Laudauerat Simeon puerum cum lucem, salutē & gloriam mundi vocādo, quod sanctissimæ Virgini maxima spiritualis lætitiæ causa fuit: statim hæc verba addidit, quibus pijsimum illud cor vulnerauit. Cum quādam victoriam consequutus esset David, & spolia diuisisset, statim aduenit nuntius, qui ei de Ionathæ amici sui morte & exercitus Israel euersione nunciauit: ita vt statim lætitia in dolorem & plausus mutarentur in lachrymas. Et quod plurimum

24 hic nota i debet, est, quod cum calessis regina maius a tero patri seruitium præstare vellet, quam eo vtique vllus vnquam præstauerat, tunc diuina maiestas hanc doloris amaritiē tantę suauitati misceri voluit. Cum quis malum aliquod committere vult & bene succedit: pessimum est signum, quia nimirum sinit te Deus desiderij tui compotem fieri, cum autem male succedit, tunc bonum signum est, quia Deus, ne malum quod cogitabas præstes impedit. Verum bonum aliquod operari velle & malè succedere melius hoc signum est, quia Deus per eandem te viam deducit, per quam sanctissimam suam matrem deduxit. Eo die in quo Iob sacrificiū pro filijs obtulit, & cum Deo pro pace quam habebant gratias ageret, tunc plurima

Gg 4 illi

Vai. 8.

Simile.

illi aduersa successerunt, cum Tobias mortuos sepeliendo defa-
 tigatus esset, tunc cæcus factus est. O æterne Deus & quam in-
 cōprehensibilia sunt iudicia tua, quia hæc omnia gaudio & lætitia
 terminata sunt: at verò è cōtra fiet si cum peccare vis omnia ex
 voto & animi tui sententia initio succedunt, tandem in malum
 terminari solent. Quare Propheta Baruch ciuitatis cuiusdā pec-
 catricis nomine ait: Nutriui illos cum iucūditate, & immisi illos
 cum fletu & luctu. Orem admiratione & miseratione dignā, co-
 lumbæ sine vlllo felle cormagni doloris gladio pertransiri debe-
 re; nimirū quia quemadmodū pater vnico filio suo nō pepercit,
 ita filius vnice suæ matri non pepercit ad maiorem gloriæ coro-
 nam: ita autem eius animā doloris gladius pertransiuit, vt nullus
 vnquam Martyr tanto cum dolore passus sit, quia eam solus cor-
 dis dolor, sine vlllo exteriori martyrio martyre fecit incompara-
 bilem. Omnibus cæteris Martyribus Dei amor maximo in mar-
 tyrio adiumento fuit, quia quò magis Deus amatur, minus dolo-
 ris sentiuntur aculei. At verò hæc beatissima mater quo magis
 amabat, plus patiebatur, quia in eo quem amabat, patiebatur. Et
 præterea, quia Martyres in propria carne patiuntur, quam tan-
 quam spiritus aduersariam maximè oderūt: sanctissima verò
 Virgo in filio suo patiebatur, quem vehementissimè amabat.

Tuam ipsius animā pertransibit gladius. Aliquos vulnerat hic gla-
 dius, sed in vagina, alios ferit euaginat, & sanguinem elicit, sed
 carnem tantum, non animam vulnerat, alij animam ipsam per-
 transit. Et hi omniū optimi sunt, primi vestrū plurimi sunt, qui
 naturali quadā humani animi cōmiseratione, cū de Redemptoris
 nostri morte agitur, lacrymas effūditis, vt sepe alias cū aliquod
 auditis infortunium, aut cōmitem nobilis alicuius viri necem: sed
 tamen in malitię vestre nido persistitis, eadem durant adulteria,
 eadem odia & inimicitia, quia nimirum gladius vagina recon-
 ditus vos verberauit potius quam vulnerauit, nō peruenit ictus
 ad carnem, non elicit sanguinem. Secundi sunt, qui cum Re-
 demptoris nostri passione audiunt, inœrent, dolent, non tam
 naturali affectu, quàm eius amore commoti: quare membra sua
 disciplina & ieiunio eius imitatione mortificāt, oculi (inquiūt)
 Redemptoris mei cū in cruce esset, terrā demissi respiciebāt, quasi
 mei ipsum respicerēt: igitur post hac oculos meos in eo defigam:
 vt Dauid quia ait: Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse
 euellet

Baruch. 4

Psalm. 24.

euellet de laqueo pedes meos: brachia in cruce (inquiūt) Redēp-
 tor extendit, ego post hac ad pauperes & misericordiæ opera ex-
 tendam: pedes Redemptoris in ligno fuerunt mea causa cōfixi,
 ego etiam meos eius amore configam ne ad malum veloces ex-
 currere possint. Hos vulnerauit gladius & sanguinem extraxit
 sed alijs altius vulnus infligitur & animam ipsam gladius per-
 transit, hi autem sunt qui sanctissimæ Redēptoris passionis con-
 sideratione in cognitionem animæ valoris & pretij deuenerunt,
 quia quam inestimabilis & pretiosa anima sit considerant, pro
 qua Dei filius mori voluit: Ex quo milles mori malunt, quā ani-
 mam tāti pretij mortali aliquo peccato amittere, ne Dei filio fiat
 iniuria qui eam tam sublimi pretio redemit. Sanctissimam verò
 virginem altius etiam hic gladius vulnerauit quæ vehementissi-
 mum sensit dolorem non solum ob tormenta quæ proprijs ocu-
 lis filium suum perferre vidit, sed etiam & multo magis ob gra-
 uissimam iniuriam, quæ diuinitati fiebat.

Non est silentio hoc lecopræmittendum voluisse Domi-
 num vt sanctissima eius mater maturè & post paucos partus vir-
 ginalis dies hūc passionis futurę dolorē presentire inciperet, vt
 in omnivita cor suū hoc gladio trāsfixum haberet illius diei me-
 moria in quo hæc prophetia adimplēda erat. Inuenimus in sacra
 scriptura, Iosue petijisse à Deo vt diē longiorē faceret. Sed nemi-
 nem petijisse comperimus vt nox longior fieret, quia nimirū vix
 quisquam est, qui tribulationis noctem longiorem fieri optet, &
 plurimi vellent vt prosperitatis dies nullum haberet finem: hac
 de causa voluit Dominus vt sanctissimæ suæ matri lætitiæ dies
 breuior fieret, doloris verò nox longior, & vitam serè omnē in
 dolore transigeret ad eorum scilicet, solatium qui tribulantur: &
 vt intelligamus vt ilius esse in hac vita dolere quam gaudere. Ex
 tauricornibus laterna efficitur quæ cādelā includitur ne scilicet,
 aut vento extinguatur, aut ita liqueat vt statim absumatur: ita
 etiam ne superbix ventus in Dei seruis gratiæ lucem extinguat,
 vel ne humanis voluptatibus & delicijs liquefiāt, ideo eos Deus
 laboribus, persecutionibus, iniurijs, & afflictionibus includit,
 quæ omnia sunt tanquā laterna factę ex cornibus taurorum qui
 sunt malorū tyrānis & crudelitas. Hinc est quòd cum Deus ami-
 cos suos tribulari & affligi à malis permittat vt maior illis inde
 consequatur utilitas, ideo eò persecutionē deuenire nō finit vt

Iosue. 10.

Sicut.

eos peccare faciat & in desperationem aut impatiētiam cadere.³¹
 Psal. 124. Hoc significauit Dauid ubi cum dixisset Dominum suorum ef-
 se praesidiū his verbis: Dominus in circuitu populi sui, quia dici
 illi potuisset, cur eos à malis affligi sinit, huic tacitæ obiectioni
 respondet, non relinquet Dominus virgam peccatorū super for-
 tem iustorum vt non extēdant iusti ad iniquitatem manus suas:
 & ita inuenietis, quòd Pharaon præcepit praefectis operū dicens:
 Ne quaquam ultra dabitur paleas ad conficiendos lateres, sicut
 prius sed ipsi vadant & colligant stipulam, & mensuram laterū
 quam prius faciebant imponetis super eos nec minuetis: quod
 cum praefecti exequerētur ait ibi sacratus textus, flagellati sunt,
 qui præerāt operibus filiorum Israel, à vexatoribus Pharaonis,
 vociferati sunt miseri ad Pharaonem dicentes: Cur ita agis con-
 tra seruos tuos? hem famuli tui flagellis cædimur & iniuste agi-
 tur contra populum tuum: ubi Diuus Hieronymus transulit
 ex Hebræo, hem peccatum populi tui. Quo significatur laborū
 magnitudinem populum ad peccandum mouisse: quare tunc
 Deus eos ea seruitute liberare quam primum statuit, & caelum,
 terram, mare, & aerem, angelos spirituales, & corporales creatu-
 ras omnia in hoc occupari iussit: omnia tentētur & liberetur po-
 pulus, vt non extendant iusti ad iniquitatē manus suas. Sed Dei
 prouidentiam attendite, quamuis enim eos eo labore liberauit,
 alios tamē labores succedere voluit: vix enim ex Aegypto egrē-
 sis rubrum mare occurrit, quo in loco in tanto periculo se versa-
 ri videbant vt in Aegypto viuere melius sibi esse videretur: ma-
 ris periculo diuina potentia erepti siti torquētur, mox fame cui
 bella succedunt. Sed quò ibi iustus, ubi à laboribus & aduersita-
 tibus liber viuere quietē possit? Et vt vulgari proverbio dici-
 tur, (*Adonde ira el Buey que no ave sino a la carniceria?*) ita ubi iustus
 quiescere poterit præterquam in sepulchro? Verum ne despe-
 ret, quia vt Diuus Paulus ait, faciet cum tentatione prouentum
 vt possitis sustinere: hoc enim Deus intendit & optat amicos
 suos locupletare & ditiores efficere. In magna afflictione versa-
 bantur Bethuliae ciues dum urbem obsideret Holofernes: sed ex
 hac afflictione magnum diuina prouidentia bonum consequu-
 tum est, cum enim Iudith Holoferni caput amputasset disces-
 sit exercitus & hostibus opima spolia reliquit.

Ait præterea, vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes: ubi illud

34 vt non denotat causam (vt sapè aliàs monui) sed consequutio-
 nem effectus, perinde enim est a^u diceret, positus est in signum
 cui contradicent, vt re ipsa contradixerunt in doctrina, in vita,
 in persona, & in omnibus: verum vt eius nomine dixit Dauid
 loquens cum a ternopatre. Eripies me de contradictionibus po-
 puli, constitues me in caput gentium: & ex illa contradictione
 sequetur, quòd plurimorum cogitationes patefient tam bonæ
 quam malæ quæ antea erant occultæ: patuerunt inuidiæ Phari-
 sæorum cogitationes, & Iudæorum malitia, patuit Pilati timor
 quine Cæsaris amicitiam amitteret eum condemnauit, patuit
 Iudæ proditio, patuit Diui Petri, & aliorum Apostolorum exi-
 gua, & infirma fides, patuit filiarum Hierusalem pius & deu-
 tus animus quæ eum cruce oneratum lachrymis prosequutæ
 35 sunt, & aliarum mulierum, quæ sanctissimam Virginem comi-
 tatae sunt.

Et erat Anna prophetissa & vixerat cum viro suo annis septem à virgi-
 nitate sua. Plura hoc loco de hac sancta vidua Euangelista refert,
 & inter alia vixisse cum viro suo, quo pax & quies denotatur ma-
 trimoni), aliter enim mors potius quàm vita appellanda est. Ideo
 dicitur commorari Leoni & Draconi plus placet, quàm habita-
 re cum muliere nequam. Et infra, melior est mors quam vita ama-
 ra qualis est illa quam homo habet cum muliere litigiosa. Qua-
 re curate sorores mex affectus vestros superare ne maritis tanto-
 rum malorum occasio sitis. Pro sermonis cōclusionē notare vos
 volo quomodo cum sanctus Euangelista Simeonis & huius ve-
 nerabilis viduæ de Christo Redemptore nostro præconia, &
 36 quæ de eo mirabilia prædixerunt, prius vtrumque laudat, vt sig-
 nificaret Deum malorum laudes contemnere. Hac de causa quā
 do exhibant dæmonia à multis clamaantia & dicentia, quia tu es fi-
 lius Dei, increpans non sinebat ea loqui: & sanctus Oseas, om-
 nem (inquit) aufer iniquitatem & accipe bonum & reddemus vi-
 tulos labiorum nostrorum: quasi dicat, si aufers à nobis peccatū
 statim à nobis laudes recipere poteris & benedictiones, & red-
 demus (pro quia reddemus) sacrificia labiorum nostrorū & ideo
 antè quam Deum laudare incipiamus, purificanda esset conf-
 scientia vt nostras ille laudes recipere posset.

Dum laudaret Simeon puerū superuenit ipsa hora sancta hæc
 vidua Anna, vt simul etiam eum laudaret, ait enim Euangelista:

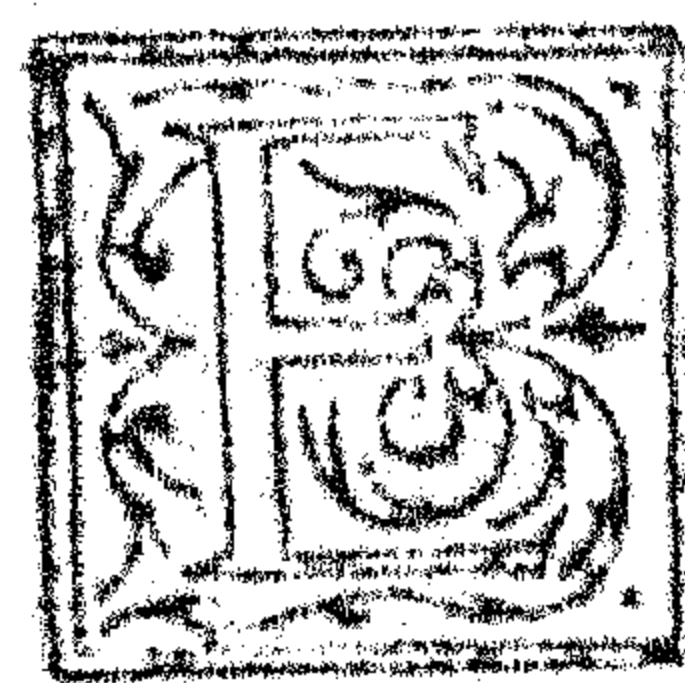
Et

Et hac ipsa hora superueniens confitebatur. Ac si dicat, in ipsamet hora in qua confitebatur Simeon confitebatur & Anna: Galli media nocte non vnà omnes cantant, sed vnus post alium, at cum iam illucescit omnes simul vnà fere voce & cantu orientem solem salutant: ita etiam in scripturæ legis nocte non eodem tempore omnes Prophetæ cecinerunt, sed sibi succedebant diuersis temporibus. Nunc verò cum gratiæ legis dies illuxit vnà omnes canunt Simeon, Anna, Angeli, Pastores, Reges, omnes simul Deum laudant: Nos etiam fratres charissimi cum vehementissimo amoris affectu laudare æquum est quando quidem tot ab eo beneficia accepimus: & quoniam hæc plurimi meriti oblatio est, ea gratiam consequemur & postea gloriam. Ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius, Amen.

In eadem Dominica infra Octa. Natiuitatis

CONCIO SECUNDA.

*Erant Ioseph & Maria mater Iesu mirantes super ijs,
quæ dicebantur de illo. Luca. 2.*

Beatissimi à nonnulli verba illa erant mirantes, non ad beatissimam Virginem, sed tantum ad Ioseph referri debere quia ille tantum admirabatur, vt verba illa Matthei, Videtes discipuli indignati sunt dicentes, vt quid perditio hæc, & c. ad Iudam tantum referri debet, qui indignatus est. Et latrones qui crucifixi sunt cum eo, improperebant ei, de malo tantum latrone intelligenda sunt quia ille tantum improperebat. Alij tam ad Ioseph, quam ad Mariam referenda esse dicunt qui quidem non mirabantur ea quæ dicebantur qui iam sciebant, sed à quo dicebantur: quem admodum cum vir aliquis eruditus à rustico aliquo propositionem aliquam dici audit quam ipse magno cum labore & studio didicerat, non propositionem admiratur, sed à rustico dici: ita etiam

sanctissi-

sanctissima Virgo admirabatur quia ea mysteria quæ secreta & ignota cæteris esse existimabat ita publica esse videbat, vt & pastores & Reges & Sacerdotes ea non ignorarent. Dici etiam potest admirationem in ea non ex ignorantia, sed ex magnitudine mysteriorum ortam esse, quæ quo plus considerantur maiorem pariunt admirationem. Duplex enim admiratio est, vna quæ ab ignorantia nascitur, alia quæ à sapientia. Prior est qua admirantes homines incipiunt philosophari: vt cum priscis temporibus viderent homines sereno cælo solem aliquando obscurari cum causam ignorarent philosophari coeperunt & causam inuestigare, quam esse inuenerunt eò quod Luna inter Solem & nos interponeretur. Altera est quæ ex rei ipsius magnitudine prouenit, & ita quo plus diuina consideramus & perfectius intelligimus, plus etiam admiramur: quare Angeli quia maiorem rerum diuinarum cognitionem habent plus eas admirantur. Hinc Isaias. Obstupescit interrogant, quis est iste qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra? Quam interrogationem omnium beatorum spirituum esse, D. Dionysius ait: Qui sibi inuicem respondent, ille formosus in stola sua gradiens in multitudine fortitudinis suæ. Sanctus etiam David diuina sapientia plenus Dei magnitudinem contemplans exclamat, Domine Dominus noster quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra. Quia igitur Maria Virgo sapientissima erat & diuina mysteria optime intelligebat, ideo ea maxime admirabatur: hoc postulat & optat Deus, vt mirabilia quæ nostra causa homo factus operatus est assidue considerantes in eius bonitatis admirationem rapiamur: sunt enim ineffabilia, incomprehensibilia, admirabilia. De his dixerat Ieremias. Ecce dies venient dicit Dominus, & non dicent ultra, viuit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Aegypti, sed, viuit Dominus qui eduxit semen domus Israel de terra Aquilonis, & de cunctis locis ad quos eiecerant eos: quæ verba vt notat interpretes de Babylonicæ seruitutis liberatione intelligi non possunt, quia hæc non fuit tam admirabilis vt Aegyptia, quæ tot miraculis facta est: quare de libertate intelligi dicendum est, quam nobis Redemptor noster à diaboli seruitute liberando restituit: nam non vnus tantum populus Redemptoris nostri vita & morte redemptus est, sed cuncti loci, id est, omnes orbis terrarum populi, si hoc remedio vti ad salutem suam voluerint. De Babylonia liberatio

ne ait

Esai. 63.

D. Dionys.

Psal. 8.

Ierem. 23.

Matt. 26.

Matt. 27.

Psalm. 125 ne ait Dauid, In conuertēdo Dominus captiuitatem Sion facti
D. Hieron. sumus sicut consolati: ubi D. Hieron. ex hebraeo vertit, facti su-
 mus sicut somniantes, quali tantam ex libertate latitiam cape-
 rent, vt vix liberos se esse crederent, sed somnare sibi potius vi-
 derentur. At quanto maiorem letitiam ex nostra redemptione
 percipere debemus qua ex peccati culpa & inferni poenis redē-
 pti sumus? & vna cum gaudio admirari etiam debemus infinitae
 maiestatis Deum hunc nos redimendi modum eligere voluisse.
Simile. Fingite Regis alicuius potentissimi filium, veneno serpētis
 alicuius morsu vulneratum, morti propinquum esse, & medicos
 vna omnes voce de eius vita & salute desperasse nisi alterius ho-
 minis morte illi remedium adhibeatur, nec illariū enim esset vt
 quis vulneris venenum lamberet, cui necessariū moriendū esset.
 Quod nā igitur consilium eligeret rex? Profecto hominem ali-
 quem morti damnatum, vel seruum aliquē cuius vita parui pre-
 tij esset adduci iuberet vt eius morte Principis vita seruarietur:
 hoc esset humanae prudentiae consilium. At fingite contrarium
 omnino accidisse, scilicet seruum aliquem vilissimū eo morbo la-
 borare: & cū omnes venenum e vulnere sugere recusarēt, Regis
 filiū pietate motū spōte se offerre & vt seruus viuat mori velle
 quis nā hoc cogitare posset? Cuius vnquā charitas, cuius amor &
 pietas huc deuenit? At quid hoc est cū eo comparatū quod Dei
 filius nostra causa praestauit? Hoc igitur quod nullus terrae prin-
 ceptus praestaret, neq; praestari ab eo posse homines cogitarēt; hoc
 Dei filius nostra causa praestauit. O ineffabilis charitas, o amor
 immentus, quibus nam verbis gratias tibi pro tanto beneficio a-
 gemus? Nihil omnino, fratres charissimi efficere viriū nostrarū
 imbecillitate possumus quā amore & gratitudine plenos in assi-
 dua diuini huius beneficii admiratione & stupore versari: quā
 tunc Deo gratias agimus cum nos ad gratias agendas fatemur in-
 dignos illius maiestatis consideratione deteriti: Hinc D. Greg.
D. Gregor. in Moralibus, tunc (inquit) diuinae virtutis opera facundius lo-
 quimur cū stupefēdo reticemus. Hoc tempore ipsemet Deus
 se ipsum in nobis laudat, qui talem nobis sensum & deuotionis
 affectū largitur, vt eius magnitudinē cōsiderare & verborū om-
 nium ornamento maiore exultare possimus: & ita cū silentio
 potius & admiratione praedicemus. Sed quibusnam verbis ex-
 aggerari potest ingratitude sitantus Dei amor non magis ani-
 mos

mos nostros commoueret quam si bruta animalia essemus? Mō-
 tes ait Dauid sicut cera fluxerunt a facie Domini, a facie Domi-
 ni omnis terra. Quasi diceret, Deum in mundum hominem fa-
 ctum descendere res est tantae pietatis, & amoris vt lapides ipsos
 & vniuersum terrarum orbem liquefacere possit, & tamen tu, o
 peccator durus & frigidus remanes, ac si Deus nihil tua causa
 fecisset.

Postea quam sanctus Simeō benedixit illis, dixit ad Mariam
 matrem eius: *Ecce postus est hic in ruina, & in resurrectionem multo-
 rum:* quae verba intelligenda sunt, Redemptorem nostrum suf-
 ficientem fuisse causam vt multi a peccatis resurgerent, nemini
 tamen causam fuisse ruinae & lapsus, sed plurimos propria mali-
 tia ex eius sanctissima vita & doctrina peccandi occasionē sum-
 10 pisse: Res tamen est animaduersione digna: qua de causa cum vo-
 luntas velle non possit neq; bonum neq; malum nisi Deus cū ea
 concurrat, dicitur tamen Deus virtutis, non peccati causa. Re-
 spondeo hoc esse quia prius natura inclinatur voluntas ad volē-
 dum malum quam Deus cū ea concurrat ideō non est causa pec-
 cati. Secus verō de opere bono dicendum est, quia prius natura
 mouet ad illud Deus voluntatem, quam voluntas moueatur. Exē-
 11 plum primi ponit Diuus Paulus dicens: nemo in spiritu Dei lo-
 quens dicit anathema Iesu, quod perinde est, ac si diceret, nemo
 dicit blasphemiam contra Iesum motus spiritu Dei, sed ex sua
 malitia quia perditio vniuscuiusq; ex se incipit: exemplum se-
 cundi in eodem D. Pauli loco extat, cum ait: Nemo potest dice-
 re Dominus Iesus nisi in spiritu sancto: hoc est, nullus potest cō-
 12 fiteri Iesum Christum esse verum Dominū & Deum nisi prius
 moueatur a spiritu sancto: vtrumque significant verba illa quae
 Deus dixit per Oseam: perditio tua Israel tantū modo scilicet,
 ex te in me auxilium tuum. Itaque mali ex se ad peccandum, bo-
 ni a Deo ad bonum mouentur & disponuntur: vnde Beatus Pau-
 13 lus reprobatos vocat vasa irae apta in interitum, praedestinos
 verō vasa misericordiae quae Deus preparauit in gloria. Non ait
 Deum fecisse malos aptos in interitum sed ipsosmet ex se vasa
 esse apta in interitum, praedestinos vero ait Deum prepara-
 se ad gloriam. Notate haec, dilectissimi diligenter, & voluntates
 vestras frnare discite ne ad malū excurrere possint quandoquē
 dem perditionem vestram in manu vestra positam esse videtis.

*Psalm. 96.**1. Cor. 12.**Osec. 13.**Roma. 9.*

Eccc

Roma. 5.

Roma. 7.

Prouer. 9.

1. Cor. 15.

2. Cor. 13.

Roma. 7.

Hebra. 7.

Eccc posuit est hic in ruinam. O peruersitas terribilis, ex tanto bono
 tanti mali occasionem desumere. Cum ageret D. Paulus, de lege
 quam Deus dedit Hebraeis ait: Lex subiitruit vt abundaret de-
 licium, quibus verbis ostendit legis medicamento non modo
 non fuisse concupiscentiae & peccati iacendum extinctum vt
 etiam auctum fuerit: vnde rursum ait: Cum venisset mandatum
 peccatum reuixit. Mira res, mandatū ideo datum est vt pecca-
 tum extingueret, quod tamen viuacius & potentius reddidit: vnde
 de subdit, & inuentum est mandatum quod erat ad vitam mihi
 esse ad mortem. Cur ita tandem? Primum quia prohibitio legis
 irritauit & auxit cupiditatem, vitium enim in vitium & nega-
 ta vehementius optamus. Hinc meretrix illa prouerbiorum ad
 illicitas voluptates inuitans dicebat: Aqua furtiuæ dulciores
 sunt, & panis absconditus suauior. Deinde multarum rerum pro-
 hibitione quæ seculis lege peccata non erant, nouæ delinquendi
 occasiones infirmis mentibus addite fuerunt: & tandem peccato-
 rum grauitas lata lege aucta est. His igitur de causis diuinus Apo-
 stolus ita legem deprimat, vt (quod miserabile est) eam stimulum
 peccati, dixeram occidentem & ministerium mortis atq; damna-
 tionis appellet. Quod ideo facit vt Dei gratiā & redēptionis be-
 neficiū & necessitatē extollat, & morbi nostri magnitudinē ostē-
 dat eò quod tātis à Deo remedijs adhibitis nō modo non subla-
 tus sit, sed etiā auctus. Hoc enim deploratę argitudinis propriū
 esse solet vt adhibita remedia non modo nihil ex toto conferant
 sed etiam nocent. Hoc autem communis huius morbi propriū
 est, quod in hoc exitiali naturæ morbo euenisse idē Apostolus
 confirmat his verbis. Vt appareat peccans, peccatum per man-
 datū, id est, vt appareat quātalit illa naturæ corruptionis & con-
 cupiscentiæ vis quæ medicamēta in venena cōuertit, dū carnis ap-
 petitio mādati prohibitionē irritata operata est in me omnē con-
 cupiscentiā. Et quauis res omnino fuit miseratione digna homi-
 nes veteri illa lege abufos esse, mirādū tamē nō est quia vt ait idē
 Apostolus neminē ad perfectū adduxit lex, quia per legē cogni-
 tio peccati nō autem gratia quæ fugam parit odiumq; peccati. At
 vero cū Deus humana carnē assumens nouam legem hominibus
 dederit & sacramēta gratia & sanctificatione plena, & tamen ex
 hoc homines maiore deprauationis occasionē desumpsisse, ita vt
 de Deo humanato dicatur, hic positus est in ruinam multorum,
 hoc

hoc mirandum est. Origines tamen, & glossa aliam horum ver-
 borum sententiam afferunt, fuisse nimirum Redemptorem no-
 strum, positum in ruinam multorum vitiorum & plurimarum
 virtutum resurrectionem: stabant antea vitia, & vt Diuus Pau-
 lus dixit. Regnabant, nam, non regnet (inquit) peccatum in ve-
 stro mortali corpore vt obediatis concupiscentijs eius, sed nec
 exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato: quæ ver-
 ba significant peccato tanquam regi omnes animæ potentias &
 corporis sensus paruisse eò quod omnes eius essent seruitio dica-
 tæ, & præterea peccatum omnes tanquam regem in magno ha-
 buisse honore: quanti enim facere solent mali & æstimare pec-
 catum, quanti æstimant illatas vlcisci iniurias, proximum falle-
 re, ad honorem aliquem & dignitatem iniuste ascendere, aut tur-
 pem aliquam delectationem allequi? vt se iactant & impuden-
 ter gloriantur? hoc vehementer dolebat Dauid cū aiebat, quo-
 niam laudatur peccator in desiderijs animæ suæ & iniquus bene-
 dicitur. Hac de causa venit Dei filius in mundum vt peccatum
 e sede sua deturbaret & iniusto priuaret imperio. Quare loquēs
 Angelus Gabriel cū propheta Daniel de admirabili verbi diui-
 ni aduentu, eius finem esse ait, vt consumatur præuaricatio, & si-
 nem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur iu-
 stitia sempiterna: idem pluribus verbis iterat, vt efficaciam sig-
 nificaret, qua Dei filius ex sua parte peccatum erat euersurus.
 Ait in ruinam multorum, quia nunquam ferè peccata sola esse
 solent (*Son como gente de palacio que no saben estar solos*) inuicem se
 inuitant, superbia cupiditatē pecuniæ attrahit, vt plures seruos
 & familiares alere possit, cupiditas inuidiæ mater est, ex inuidia
 nascitur ira, & ita peccata turmatim incedunt: ideo de peccato-
 ribus ait Dauid: fiant viæ illorum tenebræ & lubricum, vt signi-
 ficaret quod quemadmodum illi, qui per vias lubricas & obscu-
 ras incedunt, sæpè labi solent & rotari præcipites, ita etiam pec-
 catores prolabantur & e peccato in peccatum magna cum volu-
 bilitate rotantur.

Natus est itaq; Dei filius in horum omnium peccatorum rui-
 nam: sed heu dolor, quibus nam verbis hoc dicam? à te ipso Deus
 maiestatis infinitæ, verba & efficaciam petam, vt hoc quod di-
 cturus sum ab his qui me audiunt intelligatur, scilicet, quod cū
 verbum diuinum ad hoc ipsum e celo in terram descenderit vt

Aduen.

Hh

pecca-

Orig.

Roma. 6.

Psalm. 9.

Daniel. 9.

Psalm. 34.

peccatorum multitudo euerfacaderet, nos miseri & infoelices tanto hoc tēpore si quæ humi iacebant rursus extollimus, gulā conuiujs & commellationibus extollimus, fraudes, periuria & mendacia aleæ ludo, turpes carnis voluptates & illecebras inhonestis mulierum familiaritatibus, superbiam, vestium luxu & pompa: quo igitur supplicio digni sunt qui ita sanctissimo filij Dei ortu abutentur? terræ hiatibus viuos vos non deuorari miror tanquam sacrilegos & sacrorum horum dierum violatores.

Ait etiam, multorum, cum de virtutū actibus loquitur, vt de peccatis dixerat: ait enim in resurrectionem multorum, quia etiam virtutes se mutuo comitari solēt: vnde D. Petrus monet, vos autem curam omnē subinferentes ministrare in fide vestra virtutē, in virtute autē scientiam, in scientia autē abstinentiā, in abstinentia autē patiētiam, in patientia autē pietatē, in pietate autē amorē fraternitatis, in amore autē fraternitatis charitatē. Hęc enim si vobiscū ad sint, & superent: non vacos & sine fructu vos constituent. Attendite virtutum catenā, quarū prima fides quia est: exterarum omnium virtutum fundamentum: & ideo D. Paulus eam substantiam dixit esse sperandarū rerum, & argumentum non apparentiū: cū enim substantiā, ait, totius spiritualis edificij docet esse fundamentum: vox autem Græca, quæ argumentum significat est vt Græci doctores notant Elenchos quod medium significat sine syllogismo concludens & ita D. Ambrosius hunc locum declarat, fidem scilicet, esse *(in ciuimento y conueniemento de lo que na se ve)* quæ propter fides sincera debet esse & solida, cuius rei figura illud fuisse videtur quod iussit Deus dicens: si altare lapideum feceris mihi nō ædificabis illud de sectis lapidibus, si enim leuaueris cultrū tuū super eo polluetur: altare quod in cordis templo ædificari debet fides est, quia quemadmodū super altare sacrificia offerebantur, ita etiam super fidem tanquam altare amoris & charitatis ornamēto ornatū orationes, ieiunia, elemosynæ & cætera bona opera offerenda sunt: ait autē hoc altare humani intellectus cultro tangi non debere, quia humanis rationibus quod supra rationē est probari non potest: si quis autē ingenij sui acumine hoc fidei altare sibi secare & conficere vellet, hac ipsa de causa effect altare pollutum: significare volo fidem naturalibus rationibus iuncti non debere: nam postea quā iam est in corde fundata vtilis sunt rationes ex quibus ap-

paret

paret naturalem rationem non solum fidei non repugnare verū etiam vna consentire, quia quamuis verū esse quod creditur nō probat, credibile tamen esse & non impossibile ostēdit, imo plurimū rationi conueniens. Cum arbor plantatur extrahitur terra & magna sit fouea, mox verò postea quā plantata est arbor, rursus ipsamet terra quæ extracta & eruta fuerat, fouea impletur quia arbori vtilis est: ita etiam rationes, cū iam plantata est fides vtilis sunt vt & ipsa fides radices in nobis altiores agat & possimus alijs eorū quæ credimus rationem cū poseunt, asserere, vt D. Petrus ait his verbis: Parati semper ad satisfactionem omni potenti vos rationem, de ea quæ in vobis est, ipe. Ait præterea vt in fide virtutem ministremus, quia vt radix ex folijs, floribus & fructibus cognoscitur, ita fides ex bonarum cogitationum folijs, ex bonorum desideriorum floribus, ex bonorum operum fructibus tanquam radix viua cognoscitur: vnde eius nomen, vt D. Augustinus ait, ex facio & dico cōponitur, quasi fides sit faciēs & dicēs: hinc D. Iacobus fides (inquit) sine operibus mortua est: fidei vita non sunt bona opera, sed charitas, & ita D. Iacobi verba significant bona opera lignum esse fidem viuam esse, & si ea deficiant mortuam esse conijci posse. Quia quemadmodum homo cum viuit motum habet & pulsus, mortuus autem omni motu caret, ita etiam fides viua cor assiduo quodam percussu ferit, & hominem ad bonum incitat. Et quemadmodum mortuū corpus pessimum ex se odorem exhalat, ita etiam magna est Christiani infamia & ignominia qui cum fide sciat quantum Deo debet, quod credit operibus & virtutum exercitatione nō probat. Hac de causa D. Petrus ait, vos autem omnem curā subinferentes ministrare in fide vestra virtutem.

Neque solū virtutem nobis operari iubet, sed magna cū cura & diligentia operari. Ex quo præcepto confundi omnes deberemus videntes quanta cū diligentia & cura Deū offendimus, in rebus autē quæ ad eius seruitiū pertinent, quā negligētes simus & pigri. Legitur quod vitulo aureo tanta Dei iniuria cōllato surgentes mane obtulerunt holocausta & hostias pacificas, & sedit populus manducare & bibere & surrexerunt ludere. Attendite curā eorum & diligentiam in malo qui tā negligētes semper in bono fuerāt: verba hōc loco prætermittēda essent & lachrynis potius nostrorum temporum miseriz deploranda: qua enim

Hh 2

cura

Simile

a. Petri. 3.

D. Augustinus

Iacob. 2.

Exod. 32.

cura vos inuicem ad vestras voluptates incitatis dicentes: manē²⁴
 surgamus, huc vel illuc ibimus, ludemus, comedemus, nullū vo-
 luptatis genus deerit, & his cogitationibus distracti per totā no-
 tē infomnes vix quiescere potestis. Quod si aliquod vobis pie-
 tatis & religionis opus faciendum est tanta cū pigritia & negligē-
 tia sit, quali res esset inutilis & ad vos minime pertineret. O cæ-
 ci & miseri Adæ filij, excitamini aliquādo ex tam graui somno
 & omnem curam subinferentes ministrare in fide vestra virtutē
 in virtute autem scientiam, hæc est prudentia qua bona opera
 fieri debent vt Deo placere possint in scientia autē abstinentiā,
 id est, vt prudētia nimia nō sit, esset enim vitiosa curiositas. Præ-
 terea abstinentia significat modestiā quæ est humilitas & ait, in
 scientia abstinentiā quia quō maiore quis scientiā & prudētiā
 habet, eō debet esse modestior & humilior: & quia ad hāc humi-²⁵
 litatem patientia requiritur, idēo addit, in abstinentiā autē pacien-
 tiam: quæ quidē patientia nō debet esse rabie plena, ita vt corin-
 thiori quadam rabie corrodatur, sed hilaris debet esse & læta
 qua omnia aduersa perferri debent: iubebat Deus in veteri lege
 vt piscis qui squamis careret & alis, immūdus haberetur: squamę
 in pisce sunt, quasi lorica qua se à scopulis, petris & ceteris rebus
 duris defendit. Et alæ sunt quibus super aquā eleuatur & natat,
 quo significabat Deus immundos eos existimandos esse, qui pa-
 tientiā cū animi lætitiā & hilaritate nō habent, quę duo sunt per
 squamas & per alas significata, quia huiusmodi homines à tristitia
 & mærore obrui se in tribulatione sinunt, qui verō paciētiā præ-
 diti sunt, vnā cū ea quam dixi alacritate, qua animus super ama-
 ras aduersitatis aquas extollitur, hi Deo offerri possunt in sacri-²⁶
 ficiū, in patientia autem pietatem: hæc pietas est intima ani-
 mæ cum Deo familiaritas pio quodam & tenero cordis affectu.
 Hoc verbis illis sponse significatur: ecce tu pulcher es dilecte mi
 & decorus, lectulus noster floridus: quibus verbis anima Deum
 inuitat corde malorum affectuū & cupiditatum vacuo, sed san-
 ctarum cogitationū floribus referto, & obedientiæ præptitudi-
 ne ac suauitate molli: hæc pietas superiores virtutes conseruat &
 eam quæ sequitur gignit, hoc est, in pietate amorē fraternitatis,
 quam virtutem plurimum diuinus præceptor inter cæteras cō-
 mendauit, & idēo hærere deberet in animo. Nam vt discipulus
 omnia quæ à præceptore audiuit retinere memoria non possit
 miran-

Cant. I.

mirandum non est, sed si cum præceptor ait, notate, hic enim
 omnis versatur difficultas & idēo eius vos obliuisci nollē, si tūc
 discipulus attentē non audit neq; ea quæ maximē illi notanda
 sunt commendat memorię, profectō discipuli nomine indignus
 elibita etiam quamuis reprehendendi simus si omnium quæ diuī-
 nus hic præceptor Iesus Christus nos docuit non recordamur, ^{Ioan. 3.}
 maiori tamen reprehensione digni erimus si illius præcepti obli-
 uiscimur in quo totius suæ doctrinæ summā contineri monuit
 dicens. In hoc cognoscent omnes quod discipuli mei eritis si di-
 lectionem habueritis ad inuicem: nullo vnquam tempore voluit
 Deus oves suas sine aliquo signo esse quo possent à Diaboli hir-
 cis dignosci, in veteri lege circuncisione dignoscebantur nunc
 verō amore: quod quidem cum præcipuum sit Christianæ vitæ
²⁸ præceptum Deum scilicet, amare & proximos nullo modo illud
 obliuisci deberemus. Vtinā fratres in cordibus nostris amor iste
 vigeret, melius enim & promptius proximorum necessitatibus
 mederemur, nam vt quod sentio liberē dicam inter cætera, quæ
 in Christiana Republica magnam mihi admirationem parere
 solent est, cum video hos quidem fame & inopia laborare, alios
 in morbos præ ciborum superfluitate incidere, hos nudos, illos
 vestibus oneratos, & non solum corpus ipsum tegere sed etiam
 humum vestibus verrere, hos nudis pedibus incedere, illos verō
 serico & auro ornatos, & omnes quidem Christianos esse Iesu
 Christi filios, omnes pretiosissimo eius sanguine redemptos &
 tamen ita cœlum speramus & poscimus. Aut est Deus aut non
 est, aut nullum post mortem est cœlum, aut est, aut verē time-
²⁹ tur infernus aut frustra, aut veritas Euāgelium est aut fabula: sed
 veritas est Euāgelium & omnium veritatum verissima, Deus
 est & infinitæ potentie qui pauperem fame laborantem solabi-
 tur, infernus est diuitis crudelitatem æternis flammis vlcurus.
 Pudeat igitur fratres charissimi hoc Iesu Christi discipulorum
 signo carere, sed proximos vestros amare incipite in opere & ve-
 ritate & in amore fraternitatis ministrare charitatem: hæc enim
 si adsint in portu vos tuto & seuro constituent: sed non solum
 satis fuit Apostolo dicere, hæc si vobiscum adsint, sed addidit, &
 superent, vt significaret non debere nos harum virtutum medio-
 critate contentos esse, sed maiores quotidie progressus facere.
 Videtis igitur vt virtutes se mutuō comitantur, & idēo Sanctus
 Aduen. Hh 3 Simeon

Simeon dixit Dei filium positum esse in resurrectionem multo-
rum, eas enim quæ humiliantea iacebant excitauit, vitia autem
quæ ilabant prostrauit.

Ait prætereà ad sanctissimam virginem, *Tuam ipsius animam
pertransibit gladius.* Quis nam de afflictionibus & doloribus con-
queri audebit cū sanctissimam virginem à Deo supra omnes
puras creaturas amatam doloris gladio vulnerandam esse hoc lo-
co audiamus? Et potissimū cum sciamus tribulationes à Deo uti-
litas nostræ causa permitti: sumus enim ad malum adeò proni
vt nisi nos persecutiones detineant, statim ad delicias & volu-
ptates prolabamur & inde plurima vitia & Dei offensiones con-
sequuntur. In libris Regum dicitur. Transierunt tres anni absq̃
bello inter Syriam & Israel, quod fuit tunc cum rex Achab lapi-
dari iussit Naboth vt vineam ei eriperet, quasi bello fortasse Sy-
riæ occupatus fuisset, nunquam hoc facinus cōmississet. Diluuij
aque quæ peccatores omnes submerserunt, arcam in qua iusti
versabantur extollebant. Vt dicitur, arca ferebatur super aquas
consumptaque est omnis caro quæ mouebatur super terram, ita
etiam tribulationes quæ præcitos suā impatientia submergunt,
iustos ad maiorem perfectionem & meriti gloriā patientia ex-
tollunt, ideò Diuus Paulus dixit, diligentibus Deū omnia coe-
perantur in bonum: puniuit Deus Ionam qui peccatum suū in
tempestatis periculo cognouit: quare cum quisnam esset nauæ
interrogarent, respondit Hebræus ego sum, & Dominum Deū
coeli timeo qui fecit mare & aridam. Quibus verbis peccati sui
grauitatem exaggerare voluit, Hebræus: (inquit) sum quē Deus
tot beneficijs allecit, quod si gentilis essem, leuius omnino pec-
catum videretur: quæ audientes nauæ eum in mare deiecerūt,
& cū à pisce vorari viderunt occisum ab eo esse existimarūt,
eum tamē viuum in ventre triduo seruauit, & illæsum in littus
proiecit. Existimāt nōnulli aduersitates & tentationes esse tan-
quā cete, & vt immanes quæsdā belluas iustos vorare vt eos de-
struāt, nō vt eis medeātur: quod igitur maximè interest est, vt la-
bores magna cum patientia suscipiātur, quæ quidem Dei donū
est singulare, & ideò D. Paulus inter cætera Spiritus Sancti do-
na enumerat, esse in tribulatione patientes. Quamobrē cum in
hac misera & infœlici vita adeò necessaria sit, ne aduersitates no-
bis noceant sed prosint, humiliter à Deo petenda est, & quau-
sum

3. Reg. 22.

Gene. 7.

Rom. 8.
Iona. 1.

Rom. 12.

53 tum in nobis est hæc mansuetissima & patientissima virgo Dei
mater imitanda, quæ huius gladij vuluus tanta cum constantia
& patientia pertulit, ita diuinæ gratiæ hic participes facti per-
seuemur in cœlo gloria, ad quam nos perducatur Iesus eiusdem
Mariæ filius Amen.

In die Circuncisionis Domini

CONCIO PRIMA.

Postquam consummati sunt dies octo, vt circuncidere-
tur puer. Luc. 2.

Elebris quæstio est cur nam Dei filius circuncidi
voluerit cū circuncisio esset originalis peccati re-
mediū quo caruit qui vt omnium nostrorum bonorum
principiū originale esset, natus est, neq̃ eius ca-
pax fuit: sed ante quā huic quæstioni respondeam
notare vos volo, inter cætera quibus singularis patris alicuius er-
ga filium amor ostenditur hoc esse, cum scilicet ipsemet cum
erudire vult, neque vilius præceptoris disciplinæ tradere: vnum
tantum Deus habet filium in hoc mundo valde delicatū & à se
maxime amatum, populū scilicet Christianū, de quo dixit
per Hieremiā filius honorabilis mihi Ephraim, puer delicat⁹, quia
ex quo locutus sum de eo adhuc recordabor eius, idcirco, con-
turbata sunt viscera mea super eum, miserās miserebor eius: vbi
glossa per Ephraim Christianū populū intelligi notat tot à Deo
beneficijs ornatum. Quid autem huic filio suo facturū esset
paulò post declarat dicens: dabo legem meam in cordibus eo-
rum & in visceribus eorū scribam eam & non docebit vltra vir
proximum suum dicens, cognosce Dominum: ipsemet, ait Deus
eum docebo ne alterius præceptoris disciplina deprauetur. Ita-
que ipsemet in terram vt nos erudiret aduenit, & suis discipulis
dixit: cum venerit paracletus quem ego mittam vobis à patre
ille vos docebit omnem veritatem: ex quo patet quæ credimus,
ab ipsomet Deo omnia reuelata esse. Hac de causa vix natus

Hierem. 31.

Ioann. 15.

Esa. 11.

in praesepio docere incœpit, vt prædixerat Esaias dicens: delectabitur infans ab vberibus super foramina Aspidis, & in caerna reguli, qui ablactatus fuerit manū suam mittet: foramina de quibus eo loco propheta loquitur sunt peccata, quorum causa est Diabolus, qui absidue peccatorū corda effodit vt se intus occultet: addit caernas, vt significaret peccatorum alia esse maiora, alia minora. Aspidis & Basilisci mentionem facit, quia alter ore & lingua, alter oculis occidit, vt significat et dæmones, linguis potissimum & oculis hominum nocere.

Itaque non tantum, sanctissimus puer Iesus suauissimis matris suæ vberibus, delectabatur, quantum ex eo tempore cum peccatis pugnare & ea adhuc puer superare: quia delectatio eius rei quam plurimum antea optauimus, presentia causatur: & si filius Dei aiebat, deliciae meae esse cum filiis hominum, hoc erat ob desiderium, quo nos à peccatis & hostium nostrorum violentia defendendi, tenebatur? & quia adhuc puer hoc præstare cœpit ideo ait Esai. delectabitur infans ab vberibus beluillarum inducere & pugnam aggredi: ideo hodierna die circumcidi volui, vt obedientiam & humilitatem docendo, superbiam & inobedientiam prosterneret: inter cætera enim Redemptoris nostri opera, quibus eius humilitas maxime elucet, fuit circumcisio, & ita in ea clarius verba illa D. Pauli adimpleta sunt, Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati & de peccato damnauit peccatū in carne. Si peritum aliquem medicum grauem alicuius morbum quodam medicamento curare videres, qui diceret, si omnes eo morbo curari vellent eo vteretur remedio, & ipsummet medicum postea eo vti videres, merito ex eo conijceres eum eodem morbo laborare. Laborabat genus humanum originalis peccati morbo, remedium autem huius morbi erat circumcisio à Deo hac de causa instituta, qui dixit: si quis vt mihi pareat circumcidetur, ab originali culpa curabitur. Ad eum ipsemet medicus Iesus Christus à caelo in terram delapsus verus Deus & verus homo, & eodem vti in remedio, se hodierna die (octaua scilicet) ab eius ortu circumcicens, significare videtur peccatum originale habere, quamuis eo reuera careret, & ideo in hoc opere potissimum plus quam in cæteris peccati suscepit similitudinem vt Diuus Paulus ait, Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, non pecca-

Rom. 8.
Simile.

6 peccati carne, sed carne peccati carni simili, quia peccatrici carnis sentiebat molestias quæ peccati sunt pœnæ, & præterea tãquam peccati morbo laboraret, peccati medicinam adhibuit, & de peccato damnauit peccatum in carne, hoc est, secundum D. Augustinum ipsius peccati armis peccatū vicit, vel vt dici vulgo solet (*A costa del mesmo peccado,*) vt cum dicimus. (*A su costa dan guerra al Rey,*) cum ipsiusmet Regis opibus regem persequuntur: peccati opes sunt pœnæ fames, frigus, labor, & mors. His igitur peccati opibus Dei filius peccatum vicit: quod est (vt clarius loquar) pœnis quæ in mundum per peccatum ingressæ sunt (& ideo peccatum vocantur) evertit Deus peccatū quoad culpam, eas omnes pœnas in se ipso recipiens, & pro nobis æterno patri offerens. Hanc peccati similitudinem accipiens plus se Dei filius humiliavit quam hominū & Angelorum linguis explicari posset, quia nihil est Deo ita contrariū vt eum peccatum, quia peccatum nihil aliud est quam Deo repugnare, & Dei inimicum esse, quid autem plus Deo repugnare potest quã Deum sibi ipsi contrarium & inimicū esse. Et ideo cum Deus peccati similitudinem accepit, tunc se maxime humiliasse dicimus, quod in circumcissione contigisse videtur in qua tanquam peccator peccati remedio vtius est: Veram igitur (vt dicebã) nos hodie docuit humilitatem, qui cum summa esset innocentia peccatori similis fieri voluit. Est autem humilitas virtus Euangelicæ professionis ita propria, vt eum Philosophi Gẽtiles tres illas theologales virtutes Christianæ religionis proprias, fidẽ, scilicet, spẽ & charitatẽ non cognouerint, ita etiam humilitatis virtutem ignorarunt: quod vel ex eo satis probari potest quod proprio nomine hæc virtus apud Latinos careat: quãadmodum ea quibus veteres non utebantur, Latinis nominibus carent vt sunt (*Los tiros de artilleria,*) quos vulgari nomine (*Bombardas*) appellamus, & alia huiusmodi, ita etiam hæc virtus eo quod ab his ignoraretur, Latino nomine caret: hoc enim humilitatis nomen apud Latinos, non virtutẽ aliquã, sed potius tenuitatẽ, abiectionẽ, & ignobilitatem significat. D. Ioannes Climacus de ea loquens, cum alio D. Iacobi definitiones retulisset, vltimo loco suam affert sententiam Clim. grad. donum esse sine vlllo nomine, sed inter eos tantum nomen habere 25. re qui eam experti sunt: per nomen autem definitionem intelligit, quia iure eam Deo aliquo modo similem fecisse videtur, qui

definitione caret & quid nam sit explicari minime potest, & sancta Ecclesia ut eam in cordibus nostris imprimeret, inter ceteras sanctissimæ incarnationis & mortis causas hanc refert, ut scilicet nos humilitatem doceret, & ita inquit, Deus qui humano generi ad imitandum humilitatis exemplum saluator est nostrum carnem sumere, & crucem subire fecit: ideo vitam suam initio eam docere voluit exemplo, ut te peccator qui peccati sordibus purus existimari vis & sanctus, puritatis fontem & gratiæ peccatori similem factum videns, confundaris. Hac tua inflatus superbia honoribus & dignitatibus te dignum esse putas, & eam magna cum anxietate optas & ambis, nec recordaris infelix quod Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, ut

D. Iacob. 4.
1. Reg. 1.

D. Iacobus ait. Fabricare quantum vis, tantum dem enim Deus euertet. Idolum illud Dagon ante arcam Domini positum nonne capite, & manibus abscissis Deum prostrauisse meministi? Ita Deus superbum prostrernit, qui tanquam idolum adorari vult manus illi & caput abscindit, suas omnes inuentiones & machinas quas mente fabricatur euertit, humilibus autem dat gratiam. Quis igitur fratres charissimi hæc audiens non omnem adhibebit curam ut præstantissimam hanc assequatur virtutem? Et quia non solum superbia illi contraria est, verum etiam ipsæ met virtutes illi nocere solent, quia homini occasio sunt ut se magis aestimet, ideo qui eam acquirere optatis non tantum virtutes quibus præditi estis spectetis, sed peccata quæ commisit, & quibus nam peccatis digna essent. Quomodo nam poterit mercator diuitis animos habere, si non quid in arca inclusum habeat, sed quid debeat, tantum cogitet? & si omnia debet, quomodo se diuitem existimare poterit? Hac igitur consideratione & diuino potissimum favore freti dicite vnâ cū Dauid. In Deo faciemus virtutem, & ita vires vobis ille supeditabit, ut eum ea imitari possitis.

Psalms. 59

Voluit præterea redemptor noster circumcidi, ut nos à dura illa & molesta circumcissionis lege liberaret: hoc est quod Diuus Paulus dixit. Misit Deus filium suum factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret: potuisset quidem ea nos liberare si diceret, nolo pater post hæc circumcissionis præceptum esse, & aliud originali peccato suauis remedium daret: & tamen circumcidi voluit, & circumcissionis dolorem patiens, pa-

tior

tior dixit, ne eum homines post hæc patiantur, sed suauissimum illis baptismi lauacrum dabo, quo se ab originali culpa lauare poterunt: & ita omnes in eo circumcisi remansimus, ut Diuus Paulus affirmat, dicens. Repleti estis in illo qui est caput omnis principatus & potestatis, in quo, & circumcisi estis non circumcissione manu facta in spoliatione corporis carnis, sed in circumcissione Christi, consepulti ei in baptismo, in quo & resurrexistis per fidem operationis Dei, qui suscitauit illum à mortuis. Beatos vos esse existimate (inquit Apostolus) quia lege liberati estis, non per Angelorum, aut Archangelorum ministerium, sed per illum qui eorum omnium caput est in quo circumcisi estis non cruenta & carnali circumcissione, sed ipsam et Christi circumcissione, quia sacrum baptismum recipientes eo à peccati morte noua gratiæ vita resurgitis: passus itaque Christus est ne nos pateremur.

Colos. 2.

Ait igitur sanctum Euangelium. Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer. Maturè sanguinè nostræ causa profunderet & pretium redemptionis persolvere incipit, octauo, scilicet, ab eius ortu die. Deus iubebat, quod si quis possessionem suam paupertatis causa venderet, propinquus eius posset eam si vellet eodem pretio redimere. Vendidit Adam cæli possessionem & eius quod omnes in eâ habebamus, & ex ea lege poterat propinquus eam redimere si pretiū ad redimendū haberet. Omnes homines sunt Adæ propinqui, sed omnes pauperes erant, neque pretium redemptionis necessarium habebant, Deus autē diues quidem erat, sed ex nostra cognatione non erat, & ideo miseriam nostram compatiens hominē se fecit, ut propinquus noster factus posset hanc possessionem redimere. Hæc vna ex causis est, quas D. Anselmus adducit. Quia scilicet, cōueniebat ut esset qui redimere nos debebat, Deus & homo, homo quidem ut hominum propinquus esset & pati posset, Deus autem ut sanctissimæ humanitatis operibus infinitum daret valorem. Et ita ait D. Petrus. Scientes quod nō corruptilibus auro vel argento redēpti estis de vana vestra conuersatione paternæ traditionis, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi Iesu, & incontaminati: quod si pretiosus eius sanguis redemptionis fuit pretium, ergo innocentissimum eius corpus erat huius thesauri arca, quæ hodierna die aperta est ut pretium saluæ ire iperet, cum nimirum

Leuit. 25.

D. Anselm.
lib. cur Deus
homo.

1. Petr. 1.

san:

sanctissima eius caro fuit in circumcissione præcisa. O magna lætitiæ diem miseris peccati captiuis, quantam enim animo perciperent lætitiã si qui in crudelissima aliqua captiuitate positi, aliquem dicentem audirēt, gaudete, adest enim qui vos redempturus est & arca reuerata pretium ostenderet? Idem hodierna die Dei filius præstitit, & vix natus nobis seruire & nostra causa pati incœpit ita vt verè illud psalmi dicere possit, pauper sum ego & in laboribus à iuuentute mea, imò ab infantia mea nos autem quod illi debemus seruitium in vltimam senectutem differimus, & ætatis florem mundo, carni & diabolo seruientes infirmimus. O dementiam detestadam qui scis, o infœlix an eò vsq; peruenire dabitur, & an hodie aut cras morste inopinata rapiet? audi quid Deus dicat. Quod si dixerit malus ille seruus in corde suo, moram facit Dominus meus venire & cœperit percutere seruos suos, manducet autem & bibat cum ebriolis, veniet Dominus serui illius in die qua non sperat & hora qua ignorat, & diuidet eum. O verba timenda quæ plus diuidunt ac secant quam acuti gladij, cuius nam cor integrum ad eorum ictus remanebit? Quis coram Deo negligentiam poterit suam excusare quando quidem ipsemet hæc antea monuit? veniet cum hoc minus cogitabis & diuidet animam tuam à corpore & prætereà ab omnibus te bonis, & omni remedio separans. Quomodo hæc audiens non contremiscis? quæ saxa hoc fulmine concussa non frangentur? Dei hic ego & hominem fidem imploro: hic cœlum, terras, maria, tantæ dementiæ testes inuoco, cum ita viuamus, quasi hoc quod credimus, merum somnium & puerorum terriculamẽta putaremus, sed quamuis certam senectutis spem haberemus, nihilominus tamen statim poenitentiam aggredi deberemus an tequam cor obduresceret. Plorabat propheta David dicens. Pueruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ, vbi significat stultitiam esse magni detrimenti, animæ vulnera corrumpi sinere, eo quod difficilius curentur.

Psalm. 87.

Math. 4.

Psalm. 37.

Simile

A tramenti guttæ quæ candidam aliquam vestem fœdant, si statim lauantur, facile delentur quod si diu ibi eas senescere sinimus, vix tolli possunt. Ideo quidã ex sanctis patribus monebat, vt si decies in die cadimus decies surgere conemur, & si millies milies piissimi illius patris misericordia frati, qui D. Petro iussit, vt non septies tantum, sed septuagies septies ignosceret. Quia si hoc potest

potest ab humana pietate sperari, quanto magis poterit à diuina & infinita sperari? quã obrem obsecro vos dilectissimi Dei nomine vt filios vestros à pueritia Dei seruitio dedicetis sanctissimi huius pueri imitatione: bonum est viro cū portauerit iugum ab adolecẽtia sua. Plantæ si in eo loco in quo natæ sunt relinquuntur, aut nullum, aut certe amarum afferunt fructum & ideo transponi debent, & hoc mature, quia si duriores sunt difficile alibi radices agere poterunt & si agent tenuissimæ erunt & exiguæ virtutis, ita vt possint quocunq; vento auelli: ita etiã si puer in praua illa inclinatione relinquitur qua natus est, quæ culpæ originalis est poena, quos afferet fructus Deo amari erunt: ideo antequam durior disciplinæ & institutioni fiat transponi debet, vt optimas in virtute radices agat, neq; facile tentationum ventis possit auelli. Si enim Regi alicui seruire vultis à primis pueritiæ annis seruire incipit, si militi operã dare vultis aut literis, mature equitandi & arma tractandi arte vel doctrinis & scientijs eruditur, quod si hac diligentia in his rebus vtimini quæ breues & caducæ sunt, cur non maiori, vel eadẽ saltẽ vtimini, vt à pueritia in Dei seruitio exerceatur? Nimirum quia minoris cœlestia quã terrena æstimatis. Sicut sagittæ (inquit David) in manu potētis, ita filij excussorum: iustitiam humanarum contemptores vocantur hic excussores quorum filij sunt eorum cura & solitudine in Dei seruitio diligentes: sicut sagitta in manu potētis, ita vt virtus qua pater filiũ suũ instituit, eum sagittam efficiat esse velocissimam quæ Dei corferit, & vulnerat. At non ita peccatores, quare D. Hieronymus immediate post illa verba erubescitis super hortis quos elegeratis, transtulit, & erunt quasi terebinthus, & Simachus vertit quasi quercus: quo significatur malos, aut nullum afferre fructum vt terebinthus, aut si afferunt esse tanquam fructum quercus durum & insipidum, vt sunt glandes, quæ porcorum sunt esca: ita etiam malorum filij, mala, deprauati disciplina rebus omnibus inutiles sunt, præterquam vt diabolo tradantur in escam, & sæpe permittit iusto iudicio Deus, vt quos virtute non educastis cum iam grandiores sunt vobis parere recusent, neque canitiem vestram venerari sciant, quos neque Deum ipsum venerari docuistis. Notandum etiam hoc loco est quod vt puer inter Hebræos circumcideretur, non erat necesse hoc in templo & à sacerdote fieri. Sed quicumque cum circumcidere poterat si præ-

Thren. 3.

Simile.

Psalm. 126.

D. Hieron.
Isai. 3.

D. Hieron. si praeceptum legis adimplendi intentionem haberet: & ita **D. 21.**
D. Bernard. Hieronymus, de vera circuncisione: & **D. Bernardus** de lamentatione Virginis, aiunt redemptorem nostrum à sanctissima Virgine eius matre circuncisum fuisse.

Et vocatum est nomen eius Iesus. Nomen in circuncisione imponebatur ut nunc in baptismo, duas ob causas, primum ut intelligatur hominem vix hominem dici posse, donec à peccato originali mundatus sit, & in Dei gratia constitutus, quia nominis munus est esse hominis significare, & cum omnes nascamur filij irae ut **D. Paulus** dixit. Omnes sumus nihil, quia ut idem dixit. Si charitatem non habuero, nihil sum, & ita nomine indigni sumus donec charitatem & gratiam habeamus. Secunda ratio est quia nunc in baptismo & antea in circuncisione in domum Dei tanquam eius serui admittuntur, & ideo æquum est ut eis nomen imponatur, **22.** Quod cum ita sit æquum erit fratres, ut in eius seruitio diligentes simus quandoquidem nos eius futuros esse seruos in baptismo pollicemur, nisi eum praemij obliuisci volumus. Dicite enim obsecro si quis alicui magna aliqua mercede seruiret certum est quod non satis ei esset octauo quoque die seruire, vel semel tantum in die, sed maioris diei partem in eius seruitium insumeret. At quis maiori seruos suos mercede remunerat quam Deus? Et quis seruari dignus est ut ille? & tamen si octauo quoque die in Ecclesiam conuenitis, quod illi debetis praestitisse vobis videmini. Benedicant te Angeli cœli & terra: Rex, quandoquidem parui te homines aestimant. O cizor non ferendus: o diuinæ maiestatis deploranda contemptio. Nolite obsecro dilectissimi in Dei seruitio tanta negligentia vti: sed ut ait **D. Paulus.** Sine manducatis, **23.** siue bibitis, vel aliud quicquam facitis, omnia in gloriam Dei facite. Hæc duo potissimum notauit, quia ex his tanquam ex fontibus plurima mala nascuntur: significare autem vult omnes Christiani actiones diuinæ legis regulæ esse dirigendas, & ea mensura & ordine fieri debere, ut Deo offerri possint, & ex ijs magna Deo gloria consequatur, quia scilicet quisquis eas videt Deum glorificet, quia talem homini virtutem largitus est, & hoc est Deo assidue, & in omnibus seruire, & tandem id quod debemus & promissimus accurate praestare.

Matth. 7.

Et vocatum est nomen eius Iesus. Huius sanctissimi nominis causam Angelus declarauit dicens. Vocabis nomen eius Iesum: ipse enim

enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum, quia Iesus idem est quod saluator: merito dixit **Dauid**, secundum nomen tuum Deus, sic & salus tua in fines terræ. Accidere sæpè inter homines solet ut homini nomen non rectè conueniat: mundus enim in nominum impositione decipitur. Nomen habes quod viuas & mortuus es: ait Deus, ita etiam Regis quis, & Domini **Psalm. 47.** titulum habet, qui diaboli seruus est: eques quis appellatur qui in virtute non equitat sed repit in vitijs: illustris quis dicitur, qui omnis virtutis luce caret. Magnificus vocatur, qui auarus est & sordidus, aut si liberalis est erga eos tantum erit qui ad turpes suas cupiditates adiumento sunt: & tandem omnes Christiani nomen habemus, aliqui tamen ut infideles & ethnici viuunt. Sepulchra quædam videre est candidis exornata marmoribus, in quibus magni sunt tituli eorum qui in ijs iacent inscripti, ut hic iacet illustris eques (**Don Pedro.**) Hic iacet illustrissimus comes (**Don Juan.**) quod si lapidem tollitis, ut illustres illos & fortes videatis nihil, nisi putredinem; nihil nisi ossa & cinerem inuenietis. At non ita in hoc sanctissimo nomine contingit, quod saluatorem significat, quia vere saluator est, & omnes qui cœlestis gloriæ participes facti sunt huius saluatoris meritis saluati sunt, quod si alij non saluatur, hoc eorum culpa contingit qui eius meritis uti nolunt. **S. Hieronias Hier. 8.** ait malorum nomine, transijt mœsis, finita est æstas, & nos saluati non sumus, id est, merendi tempus tranfit, nos verò in nostris peccatis absque ullo remedio remanemus, quibus Deus respondit, nunquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? Quare non est obducta cicatrix filiae populi mei? O miseros peccatores qui cum in sancta Ecclesia tot sint diuinorum sacramentorum medicine, eas tamen ad vestra vulnera curanda non adhibetis. Studeamus igitur fratres charissimi huius saluatoris imitatio neca præstare ut nominibus quæ habemus digni esse videamur, qui clerici aut religiosi nomen habet, viuat ut clericus & religiosus: qui nupti nomen habet viuat ut nuptus, & quia omnes Christiani nomen habemus, ut Christiani viuamus, Christum caput nostrum quantum possumus imitando. Iussit Deus **Moyse** ut si **Exod. 28.** liorum Israel nomina in pretiosis lapidibus scriberentur, quibus alius lapis supponeretur in quo inscriptum esset: doctrina, & veritas, & ut **Iosephus** affirmat in eo nomen etiam Dei tetragrammatò scriberetur: ita etiam christianorum nomina supra pretiosos multa.

Ephes. 4.

4. Reg. 4.

Cant. 10.

Act. 4.

Iam. 15.

multarum virtutum lapides fundari debent, & virtutes omnes super
 praepreciosissimum Iesu Christi nomen collocari, quia nomen
 Iesus, & nomē tetragrammatō, non solū synonyma sunt: sed etiā
 idem nomen: ait D. Paulus. Obsecro vos ego vincētus in Domi-
 no, vt digne ambuletis vocatione qua vocati estis cum omni hu-
 militate & mansuetudine, cum patientia supportantes inuicem
 in charitate. Quorum verborum duplex potest esse sensus, vnus
 vt vita vestra sit vocationi conueniēs & statui ad quē vos Deus
 vocauit: alius est vt vita sit nomini quod habetis conueniens, &
 cum Christiani vocemini, vt Christiani viuatis. Imposuerunt
 etiam ei hoc nomen in circuncisione vt significaretur huius san-
 ctissimi nominis virtute frui nos minime posse, nisi nos circun-
 cidamus. Legitur paupercula quaedam mulier Elisei consilio,
 quod debebat parua olei quantitate persoluisse: oleum effusum
 nomen tuū, dixit sponsa sponso, in quo nomine remedium no-
 strum consistit: & ita dixit D. Petrus. Neq; enim aliud nomen
 est sub caelo datū hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri,
 quare vt Eliseus viduae illi dixit eo oleo suae necessitati mederi
 posse, ita verus Eliseus Iesus Christus, Si quid (inquit) petieritis
 patrem in nomine meo dabit vobis: sed vt oleo illo ea tantum va-
 sa, quae vacua erant impleta sunt: ita etiam diuini huius nominis
 (quod suauissimum est oleum) virtutem ea tantum corda reci-
 piunt quae humanarum rerum amore vacua sunt: & ideo fratres
 prauos istos affectus, cupiditates istas & ambitiones effundite,
 haec enim est spiritalis circuncisio qua se homines disponunt
 ad huius diuini nominis virtutem recipiendam.

Hec sit fratres charissimi huius concionis peroratio vnūquem
 quae vestrum humiliter orare, vt quandoquidē primus hic anni
 dies est huic sanctissimo nomini dedicatus, quisq; apud se firmi-
 ter statuat omnē post hac ineffabilis huius nominis iniuriā, periuri-
 ū & blasphemiam, tanquā rem Christianis indignam à seipso, &
 à familia sua prorsus tollere. Recordamini enim quod cum Dñs
 Euangelicam legem daret, dixit. Ego autem dico vobis, nō iura-
 re omnino, neq; per caelum, quia thronus Dei est, neq; per terrā,
 quia scabellū est pedum eius, neq; per Hierosolymam, quia ciui-
 tas est magni Regis, neque per caput tuum iuraueris, quia non
 potes vnū capillum album facere, aut nigrum, sit autem sermo
 vester, est est, non nō, quod autem ijs abundantiū est à malo est.

O Deus

30 O Deus summe. Quantus verborum rigor quantaq; in hoc de-
 prauatio est, cum praesertim nullum sit in iuramento lucrum ne-
 que vllahonoris vtilitas aut corporis delectatio, quae tria homi-
 nibus solent esse ad peccandum incitamenta. Ex quo infertur
 hac etiam de causa iuramentum grauissimum esse peccatum eò
 quod eadem non habeat incentiua vt plurima alia vitia, sed de-
 prauatam tantum consuetudinem. Quare vt hoc vitium magno
 posthac odio prosequamini audite quid de eo dicat Ecclesiasti
 cus, vir multum iurans replebitur iniquitate, hoc est, iuramento
 rum vsu se homines disponunt, vt Deus eos in plurima peccata
 prolabi sinat. Concubinarium esse, vsurarium, proximorum de-
 tractorem & alia huiusmodi vitia saepe sunt poena iuramento-
 rum. Subdit etiam, & non recedet à domo eius plaga: quot mor-
 tibi, quot ignominiae, quot damna hominibus accidunt in huius
 peccati poenam? Timore igitur saltem fratres deterriti abstinete
 à iuramentis & sanctissimum hoc nomen vt par est veneramini
 & eo vtimini non vt mendacia vestra confirmetis, sed vt hostiū
 vestrorum propellatis iniurias, vt diuinæ gratiae in hac vita parti-
 cipes facti gloriam in alia consequamini, Ad quam nos perdu-
 cat Iesus Mariae filius, Amen.

Eccles. 23.

In eadem die Circuncisionis

Domini

CONCIO SECVNDA.

Postquam consummati sunt dies octo vt circuncidere-
 tur puer, &c. Luc. 2.

Sanctus propheta Isaias cum de admirabili verbi diuini
 ni incarnatione ageret, cōsummatio (inquit) abbrevia-
 ta inundabit iusticiam: consummationem enim & ab-
 breuiationem Dominus Deus exercitū faciet in me-
 dio omnisterrae. Carebant res humanae sua perfectione vltima,
 quam in Iesu Christo receperunt: & ideo incarnatio vocatur cō-
 summatio: dicitur autē abbreviata nō quia infinita diuinitas ab-
 Aduent. li breuie-

Isai. 10.

Matt. 5.

D. Basilii
libr. de hu-
ma. Chris-
togenes.

breuietur & coangustetur, sed quia locus in quo habitauit angu-
stus est & breuis. Diuus Basilii ait, hoc incarnationis mysteriū
igne & ferro optimè declarari, quia ut ignis ferrū penetrat & in-
cendit & in se quodammodo trāformat, ita diuinitas humanita-
tem. Itaq; hanc metaphoram sequendo quia Deus se humanita-
ti nostræ tanquam ignis ferro cōmunicauit, Verbum diuinū es-
se in humanitate dicimus singulari quadam ratione & longè ab
ea diuersa qua est in omnibus creaturis, in quibus est per essētiā,
præsentia & potentiam, quod theologi illapsu generalē appel-
lant; in iustis etiam alio illapsu particulari esse dicitur eis suā gra-
tiam communicando. In sola verò humanitate verbum diuinū
est alia ratione magis speciali quia illi personale suum esse com-
municauit; & ita humanitas subsistentiam in sua proprietate nō
habet, sed habet in proprietate diuina, ita ut idem omnino esse
personale sit verbi diuini & sanctissimæ humanitatis. Quare ver-
bum diuinum hoc illapsu singularissimo, totam humanitatē im-
plet & ambit & interius penetrat plusquam ignis ferrum. Quod
si Deus vniuersam ignis sphaeram in exiguo aliquo vase include-
ret rectè sphaera abbreviata diceretur, ita etiam quia Deus totam
suam diuinitatem in exiguo vnius infantis corpore inclisit meri-
to hæc ab Isaia abbreviatio appellatur, & si plus etiam in hac cō-
sideratione ascendere vultis ingentem aliquam sphaeram imagi-
namini cuius circumferentia termino careat in cuius medio sit pū-
ctum (quod est circumferentiæ centrum) in eo aliquo modo inhi-
tum circumferentiæ abbreviatum & contractum inuenietis: &
ita geometriæ mundi centrum mundum abbreviatum appellat
quia lineæ quæ à circumferentiā rectè ducuntur omnes in centro
coniunguntur & illam circumferentiæ quantitatem quodāmodo cō-
trahunt. Eodē modo diuinitatē sphaerā esse quandā infinitā dici-
mus, cuius centrū est humanitas instar puncti, lineæ quæ à circū-
ferentiā ad centrum ducuntur, sunt diuinæ perfectiones quæ vic-
quæ dā sunt ut sapientia, bonitas & iustitia infinitæ per quas Deus
cognoscitur, de quibus Salomon dixit: via eius via pulchræ; illæ
omnes lineæ & vic in centro quæ est sanctissima humanitas con-
iunguntur quia verbum suas omnes diuinas perfectiones huma-
nitati communicat, & ita Diuus Paulus dixit. Qui in ipso com-
placuit omnē plenitudinē habitare & clarius infra: quia in ipso
habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter id est, verè non
figu-

Simili.

Colos. 2.
Colos. 2.

figuratiue aut per enigma: solet enim Diuus Paulus figuratum
corpus appellare quia figuram appellat vmbra, ut eodem ca-
pite cum de legis rebus loqueretur, quæ sunt vmbra futurorum
corpus autem Christi id est vmbra illarum corpus, est cor-
pus Christi, quia corpus est vmbrae causa: quare cum omnis ple-
nitudine diuinitatis habitet in illa humanitate corporaliter id est
realiter, merito puer hic sanctissimus appellatur Deus abbrevia-
tus, hac de causa dixit Sanctus Isaia, verè tu es Deus abscondi-
tus Deus Israel Saluator.

Isai. 45.

Sed quamuis Deus humanam carnem assumens se abscondit,
nunquam tamen postea quam è purissimis matris suæ visceribus
prodiit, ita se abscondit ut hodierna die in circuncisione. Vnde
Diuus Paulus de incarnationis mysterio agens, illud pronuncia-
uit his verbis in similitudinem hominum factus & habitu in-
uentus ut homo: habitum Sanctissimam humanitatem appellat
quia ut habitus est vestis, quæ totum corpus tegens manus pedes
& vultum nudos relinquit, ita etiam quamuis diuinitas esset hu-
manitate vestita, nonnulla tamen nuda remanserunt, ex quibus
ea quæ latebat diuinitas apparebat. Absconditus erat in præse-
pio inter duo animalia iacens sed ex Angelorum, pastorum & re-
gum adoratione Deum esse apparuit, & in omni vitæ suæ curri-
culo quamuis pauper defatigatus & contemptus videretur, mira-
culis tamen veram se Deum esse ostendebat: quin etiam in ipso
Caluarie Monte cruci tanta cum ignominia affixus suam osten-
dit diuinitatem, & hinc causam intelligetis cur inter duos latro-
nes crucifigi voluerit, potuisset enim ita res disponere, ut hinc
D. Petrus, illinc D. Ioannes vnà cum eo crucifigerentur: verum
quia tunc infinita sua potētia Sol obscurari, Terra tremere, lapi-
des collidi, & velum templi scindi debebat quia vero tanta erat
Iudæorum malitia, ut si aliquem Sanctum virum cū eo crucifi-
xū viderent, illi ea miracula tribuissent, idè inter duos latrones
mori voluit ut infinitam suæ diuinitatis potentiam manifestè
cognoscerent, per miracula quæ latronibus adscribi non pote-
rant. At verò in Circuncisione, diuinitatem suam omnino absco-
disse videtur, nulli enim hic Angeli, non stella, non reges, non
pastores adsunt, non tremat terra, non obscuratur sol, in omnibus
se peccatorem ostendit, plorat, sanguinem effundit, circuncidi
se sinit, quæ erat peccati medicina. Meritò igitur dicebamus

Philipp. 2.

li 2 hic

hic maxime illud Isaia adimpleri, verè tu es Deus absconditus. O Dei charitatem admirabilem, ò humilitatem prædicandam, non modo enim se hominem nostra causa facere voluit & tot pœnas vnâ cum humanitate recipere, sed peccatoris etiâ similitudinem non recusauit. De sancto Ioseph legitur quòd cum patris sui iussu ad fratres suos profectus est nullus de valle Ebron venit in Sichem, vbi cum eos non inuenisset sed ex eo loco recessisse audiet, perrexit post fratres suos & inuenit eos in Dothain. Hoc (vt alia multa sancti illius viri Ioseph) Dei filij signa fuit qui patris sui iussu in hunc mundum venit, vt homines fratres suos homo factus viferet, & ijs mederetur: peruenit ad Sichem, id est, ad pœnam, & homines à Sichem ad Dothain, id est, à pœna ad culpam transierant, quia ita se homines deprauauerant vt pœnas quas eis dederat Deus vt ijs pro peccato satisfacerent, eas in culpam commutarent: fames, peccati pœna est, sed ab ea ad culpam transierunt, quia cum merendi esse potuisset occasio si paucis & moderatis cibis contenti fuissent, ex ea culpæ occasionem homo desumpsit, tot enim ciborum genera & eos condiendi modos excogitauit, vt pœna in gulæ culpam sit commutata. Sitis etiam peccati est pœna, quæ aqua tantum aut modico vino contenta fuisset: sed homo hanc pœnam præterit & eam in culpam commutat, tot delicata vinorum genera delectationis & voluptatis causa quærens. Nuditas peccati etiam pœna est, sed ea etiam vili est panno contenta, at homo hanc pœnam præteritus mutauit in culpam tanta preciosarum vestium pompa. Domo egere peccati est pœna, sed prisca temporibus quamuis homines per octingentos & mille annos viuerent par-uulis tamen quibusdam casulis & tugurijs contenti erant: nunc verò hanc pœnam mutant in culpam sumptuosissima sibi palatia & ædificia construunt marmoribus & auro ornata. Seruis egere peccati etiam pœna est; nunc verò tanta seruorum turba mutatur in culpam, quos vt alant violentia sæpè & tyrannide erga pauperes vtuntur.

Ideo quàm verè illud de hominibus dici posset, vocabuntur termini impietatis: quia scilicet, quod Spiritus sanctus præceperat seruari noluerunt. Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui. Temperantia illa in cibo & potu, in vestitu modestia, in ædificijs paupertas, qua antiqui illi pa-

très mundi primordio vsi sunt, limites erant & termini intra quos si se homines continere voluissent satisfacere pro peccato & plurimum mereri potuissent: sed consistere ibi noluerunt, & terminos illos immoderatè transgressi pœnam vt toties iam diximus, mutarunt in culpam. O verbum caeleste. O Christe Redemptor noster, qui æterni patris iussu homines quæris, & cum iam ad pœnam deuenieris nondum eos inuenisti quia à pœna ad culpam transgressi sunt, num tu etiam eo te confiteres & non inuentos in pœna quæres in culpa? O ineffabilem bonitatem, ita nos amauit vt vltèrius etiam progredi voluerit, & ad culpam ea qua potuit ratione peruenire. quod erat peccatoris similitudinem accipere se vt homines peccatores circuncidens in quo etiam obedientiam nos docere voluit & legi nos debere subijcere, cui ille qui ea solutus erat parere non recusauit: & ita vbi nos legimus, factus est principatus super humerum eius, translatio Chaldaica inquit, & recipiet super se legem ad seruandum eam. Primum quod hominibus Deus præcepit fuit obedientia, vt patet ex Genesi vbi dicitur, quod præcepit Deus Adæ ex omni ligno paradisi comedes, de ligno autem sciētiz boni & mali ne comedas. Vbi Diuus Augustinus interrogat, dic mihi obsecro Domine arbor quam creasti aut bona erat aut mala, si mala cur creasti? si bona cur vetasti? Et sibi ipsi respondens Dei nomine ait, Arbor quam plantaui bona erat, sed eius fructum comedi prohibui, quia cum Deus sim ex omni parte perfectus volui etiam hominibus cibum abunde præbere, & quia homo ex anima & corpore constat, idè tam animæ quam corpori alimentum suppeditauit: corpori quidem cum dixi, de omni ligno paradisi comede; animæ verò cum dixi, de ligno sciētiz boni & mali ne comedas, huius enim præcepti obedientiam pro animæ cibo tradidi. Ex quo videtis obedientiæ præstantiam quæ virtus omnium prima fuit ad animam alendam à Deo homini data in statu illo innocentie, & Christus Redemptor noster dixit discipulis suis, meus cibus est vt faciam voluntatem eius, qui misit me. Iactare se solent principes in eorum mense eosdem cibos apponi quæ in Regis mensa apponuntur. Si igitur Iesus Christus Rex vester est & Regum Rex, cur non eodè cibo vesci gloriosum vobis existimatis? Huius autem cibus vt audistis obedientia est. Prælate Diuus Paulus obedientiæ præ-

Genes. 37.

Malachi. 1.

Prov. 21.

Isai. 9.

Genes. 2.

D. Augu.

Ioan. 4.

Hebr. 5.

stantiā exaggerat de Redēptore nostro loquēs his verbis: & quidē dē cū esset filius Dei didicit ex iis quę passus est obediētiā & cōsummatum factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis aeternę, id est, obediētię pręstantiam vltimę expertus est. Quā pręclara res est propriam abnegare voluntatem: in castitate negatur voluptas, in spiritus paupertate auaritia, in mansuetudine ira, at verò in obediētia homo se ipsum abnegat quę difficillima res est & pręstantissima. Cum Moyses in Aegyptum vnā cum vxore & filijs proficisceretur & esset in itinere in diuersorio, occurrit ei Dominus & volebat occidere eum. O pietatis & misericordię Deus cur hominem occidere vis, qui propriam domum relinquens, in Aegyptum vt tibi pareat tanto cum labore proficiscitur. Nimirum quia tunc grata illi obediētia non est, cum in ijs tantum rebus illi obtemperas, quę nihil tua referunt; in ijs verò quę repugnantiam quandam voluntatis habent, parere recusas, irascitur Deus Moyse in Aegyptum proficiscenti quamuis eò proficisci iussisset, quia ibant vnā cum eo filij, quos circumsidere vt Deus imperauerat recusabat, eò quod plus apud eum vxoris amor posset, quę hoc fieri non patiebatur, quam diuinę legis pręceptum & idēo fratres intelligite in omnibus Deo esse obtemperandum vt grata illi obediētia sit.

Circuncidi pręterea voluit ne ab Hebręis posset tanquā legis transgressor accusari & à populo Israelitico eici tanquam gentilis & idololatra, inter cęteras enim circuncisionis causas hoc fuit, vt Hebręi à Gentilibus distinguerentur: & ita aiebat Deus, ego Deus vester qui separavi vos à cęteris populis, & paulò inferius, & eritis mihi sancti, quia sanctus sum ego Dominus & separavi vos à cęteris populis vt essetis mei. Attendite vt eorum omnium quę illis pręcipiebat finis erat diuinę puritatis & sanctitatis imitatio, & pręterea vt à cęteris gētibus dignoscerentur. Quod si Hebręos à gentilibus differre Deus volebat, quanto magis à nobis hoc postulabit quos maioribus affecit beneficijs: hoc argumento sanctitatem Diuus Paulus Christianis suadet, dicēs: peccatum vobis non dominabitur, non enim estis sub lege, sed sub gratia: causam autem afferens ait, Cum essemus in carne, passiones peccatorum quę per legem etāt vigeabant in membris nostris ad fructificationem mortis, nunc autem soluti sumus à le-

Exod. 4.

Leuit. 20.

Rom. 6.

ge mortis in qua detinebamur, ita vt seruiamus in nouitate spiritus; quasi dicat, lex illa quę peccata prohibebat, non dabat spiritum, lex autem euangelica cęlesti virtute oprimit & frāgit peccatum. Et ad idem nos hortatur dicens: Hoc itaque dico fratres, atque testificor in Domino vt iā non ambuletis sicut gentes quę ambulat in vanitate sensus sui tenebris obscuratum habētes intellectum propter ignorantiam quę est in ipsis, propter cęcitate cordis eorum qui desperātes, semetipso tradiderūt in operationem immunditię omnis in auaritiā. Notate verbum illud, qui desperātes id est qui fidei luce & cęlestium bonorum spe destituti, cum nullam aliam esse vitam crederent, nihil esse sperandum nihil timendum, omnibus se voluptatibus tradiderunt, auaritia tanquam medio vtentes, vt haberent quod in vitia possent insumi, & tantum vitę amitti existimabant, quantum voluptatibus detrahebatur. Vos autem (inquit) non ita didicistis Christum, hoc est sublimiorem Philosophiam profiteri aliū vobis finem propositum habetis, alia fide, alia spe, alio spiritu erudimini. Quid igitur erit si ea lege quam profitemur tam lasciu, tam ambitiosi, tam auari & phis fortasse quam gētiles sumus? O Deus aeternę, qui tuus populus vocamur gentilium more viuimus. Equidem pręstare dico vt nostra terra vniuersa dehiscat, quā te piissimum & clementissimum patrem tot iniurijs afficere nisi nos emendamus.

Hęc igitur de causa quia iusserat Deus circuncidi Hebręos vt à gentilibus differrent, conueniens fuit vt vorus hominum magister se cum cęteris conformaret, ne vt incircuncisus reijci possit: ideo postquam consummati sunt dies octo circuncisus est. Pati festinat quia maximo salutis nostrę desiderio ardebat: nos vero pigri & lenti in nostra salute sumus, cum tamen de vitę termino sumus incerti. Quam utile esset fratres ea Ecclę fassici verba in animis habere impressa. Quodcunque facere potest manus tua instanter operare, quia neque opus, neque ratio, neque sapientia, neque scientia erunt apud inferos. Ponderate quę so vnū quodque verbum, sunt enim repleta mysterijs. Quodcunq; inquit, hoc est, ne sis hoc vel illo contentus, sed quicquid facere potes instanter tibi faciendum est. Manus tuā dicit quia scilicet, salutis nostrę negotia aliorum manibus relinquenda non sunt, aut herediū voluntati, magna enim stultitia est

Ephes. 4.

Eccl. 9.

Eccles. 11.

Simile.

exiſſimare vt quis maiori erga te pietate, quam tu ipſe, vtatur. ²⁰
 Addit, quia neque opus neque ratio erūt apud iaferos, ſed vt ipſe ait vbicumq; ceciderit lignū ibi erit. Solet autem in eam partem cadere, in quam erat inclinatum. Stat in ſylua arbor vetuſtiſſimis humi fixa radicibus: quam ruſticus ſecuri nunc hoſnūc illos ramos amputans vehementiſſimis iſtibus ferit, nutat arbor & ruinam inclinato vertice minatur, peto in quam partem cadet: profectō in eam inquā inclinatur. O homo tu illa es arbor, tempus autem tibi nunc dentes, nunc oculos, nunc pulchritudinem, nunc vires amputat: tu verō quaſi nuda arbor & ſuis ſpoliata ramis nutas & ruinam pronus minaris, quō cades? profectō in eam partem inquā inclinaris, ideō dum datur tempus ad virtutem inclinare, eam promptē & libenter exerce & in eam partem diuinæ miſericordiæ auxilio caſurum te eſſe conſide.

Super hæc verba, *Postquam conſummatis ſunt dies æto, vt circumcideretur puer*, Notari poteſt quod ſpiritualis iuſtorum circuncisionis terminus breuis eſt, malorum verō, cum ſua debent vitia circuncidere de die in diem differtur. Hoc Diuus Stephanus in Hebræis reprehendebat dicens: *Dura ceruice & incircuncis cordibus & auribus, vos ſemper Spiritui ſancto reſiſtitis*. Iubebat

Acto. 7.

Deutero. 9.

10.

Simile.

Deus, circuncidite præputia cordis veſtri. Quæ quidem circuncisio eſt etiam hiſ temporibus & erit vſque ad vniuerſalis iudicij diem neceſſaria, quāuis altera illa carnis cum lege ceſſauerit. Dicit enim obſecro dilectiſſimi ſi quis eſſet qui nunquam ſibi vngues ſecaret, non capillum tonderet, non lauaret faciem, nō oculos, non aures, non nares, non dentes purgaret à ſordibus, qualis nam videretur? Apagè rem tam ſordidam, ſylueſtre potiùs aliquod animal quam homo videretur. Vtinam Deus mentes veſtras illuminet, vt per hoc intelligatis quanta ſit ſpiritualis huius circuncisionis neceſſitas ne Dei oculis monſtra aliqua & ſylueſtes belluæ videamini. Secate, ſecate fratres chariſſimi iracundiæ veſtræ vngues, qua proximos veſtros ſæpè laceratis, ſecate honorū temporalium capillos reſtitutione & eleemoſynis, munde murmurationum dentes, conſcientiæ faciem, & turpium affectuum pedes, veſtris lachrymis & vera poenitentia lauate, in hiſ enim rebus ſpiritualis circuncisio conſiſtit. Vt circuncideretur puer: non ait vt circuncideretur rex regum & gloriæ princeps, ſed puer: pueri nomine omnipotens Dominus contentus eſt.

23 eſt, pueri nomine omnis diuinæ maiestatis altitudo includitur Vbi, vbi reuerendiſſimi, illuſtriſſimi, regia maiestates & cæteri inaneſt hominū tituli? Vnū hoc humiliſſimum nomen hominū ſuperbiam & ſtultitiam condemnat, quæ nunc inter Chriſtianos plus viget, quam vllō vnquam tempore inter ipſos Gentiles inualuit. Quis eſt qui non illuſtrem ſe appellari velit? quod ſi in literarum quæ ad eum ſcribuntur titulo, non apponitur, non modo eas legere non vult, ſed neque aſpicere. Neque hoc mirum videri debet; nam in ipſis ſepulchris, vbi vermes quinam ſimus oſtendunt, titulos aureis literis inſcriptos apponunt. Vocauerūt nomina ſua in terris ſuis ait Dauid. *Hic in terris ſuis, in hiſ terris hominibus datis, glorioſis hiſ nominibus appellantur, qui in terris eorum qui viuunt, nullum forte nomen habebunt, ſed tan-*

Pſalm. 48.

24 quam ignoti à Deo terribili illa voce reijcientur: nescio vos.

Puero igitur iſti ſanctiſſimum hoc nomen Ieſus impositū eſt, quod eſt ſuper omne nomen, vt in nomine Ieſu omne genu ſtetur cæleſtium, terreſtrium, & inferorum, vt D. Paulus ait: Ita enim ſublimari debet humilitas. Ieſus Saluatorem ſignificat, & vt admirabile Dei artificium in hoc nomine imponendo intelligatis, notate quod inter cætera quæ diuinæ maiestati maxime grata ſunt, eſt gratitudo, & vt anima Deo grata ſit, plurimū confert diuinorum beneficiorum memoria, quæ in ea amorem excitat & incendit. De Phœnicæ naturales hiſtorici referunt vnā tantum eſſe, & in Arabia viuere; eam ſenectutem naturali quodam inſtincto, in ſublimi aliquo monte, caſia thurisque ramulis conſtruere nidum, & quam plurimis replere odoribus, eū mox aſcendere, & expanſis alis expectare donec ſolis calorem congeſta ligna concipiant, & ita ibi tanquam in funeris rogo comburi, & cinerem fieri, ex quo vermiculum quendam nati, mox fieri pulchrum, & tandem, nouam Phœnicem exiſtere. Vniuſcuſque anima merito Phœnix vocari poteſt, quia ita Deus vnā quamq; æſtimat, ac ſi vna tantum & ſola eſſet, neque vlla alia vniuerſo terrarum orbe inueniretur. *Et ita ait: Vna eſt columba mea. Hęc*

Philip. 2.

Simile.

Cant. 6.

Psal. 102.

D. Augu.

Gen. 39.

Isai. 26.

quo renouata, grata & beneficiorum memor tanquā noua Phoenix existet, nunquam Deo gratias agere cessans. Optime hoc intelligebat David, & ideo aiebat: Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius. Vt Domino benedicant, quid mihi faciendū est anima respondet. Noli (inquit David) obliuisci omnes retributiones eius. Retributiones, ut D. Augustinus declarat, significant ea, quibus Deus accepta remunerat & compensat. Retribuere enim est, compensare & remunerare, & ut vulgo dicimus (*Dar en returno*) Sed quid nā nos Deo damus quod dignum remuneratione sit? quid damus præter offensiones & iniurias? O admirabile loquendi modū, quo ineffabilis Dei misericordia significatur. Perinde enim est, ac si diceret David: Noli obliuisci anima mea quod cum Deū tot affeceris iniurijs, tūc eū te inferni poenis punire deberet, tuas iniurias & peccata innumeris remunerat beneficijs. Addit qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, &c. Qui coronat te in misericordia & misericordibus: quasi dicat, septa te beneficijs tenet, ne ab eius amore & obedientia discedere possis non adimit libertatem, sed si lapsus aut diabolus nō esses, acceptis ab eo beneficijs ita teneri deberes quasi septa & inclusa, ut adempta tibi ad peccandū libertas existimandū esset. Nā si sancto illi Ioseph accepta à Dño suo beneficia libertatem sibi ademisse videbatur, ne eū posset afficere indignitatis, & ita Ioseph illi mulieri respondit: Quomodo possum hoc malū facere & peccare in Dñm meū? quanto magis tibi anime tuæ peccata adempta potestas videri debet? Profecto si nō tibi ita viderat, hoc est, quia retributionum eius obliuisceris.

Cum igitur beneficiorum memoria tantæ sit (ut diximus) efficacia, attendite admirabilem Dei providentiā, qui filio suo hoc nomen Iesus, id est, Saluator imponi voluit, ut nomen ipsum nobis in memoriā venientibus labores, quos ut nos saluaret passus est, & omnia redemptionis nostræ beneficia. Hoc sanctus Isaias multo antea præuidens aiebat: Nomen tuum & memoriale tuum in desiderio animæ meæ, id est, nihil plus anima mea desiderat, nulla re magis incenditur, quàm sanctissimi nominis tui memoria. O iuanissima verba, quæ vnusquisq; nostrum vere & ex corde dicere deberet. Nomen (inquit) tuum & memoriale tuum, quia hoc nomen Iesus est beneficiorum omnium, quæ ab eo accepimus memoriale: Ex quo inferitur, quoniam amoris & gratitudinis affe-

Simile.

29 affectu hoc suauissimum nomen pronuncian dum sit. Si cum quis magni alicuius pelagi fluctibus peccō obrueretur, natator aliquis nudum se ad opem illi ferendam in vadas proijceret, & magno cum labore coeno fœdatus ad littus extraheret, quoniam amore, quanta cum gratitudine naufragij periculo liberatus, liberatorem suum aspiceret & alloqueretur? Cum homo in magno naufragij periculo versaretur, clamabat à Deo petens auxilium, dicens: Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vsq; ad animam meam, infixus sum in limo profundi, & non est substantia, id est, nullum est fundamentum, cui inniti possim nisi tu tuo faues auxilio. Proiecit se Deus in tanta miseria pelagū, sua quasi maiestate & dignitate nudatus, & in eo triginta triu annorum spatio natās ad vitæ littus, & orā, (quando in cruce fuit positus) 30 egressus est. O Christe Dei fili, quis te coeno sordidauit? quis pulchritudinis tuæ florem fœdauit? quia nimirū tanquā natator, ut hominem eterna morte liberares, has ignominias recipere voluisti. Ergo quoniam amoris affectu nostrum hunc Saluatorem debemus aspiciere? quanta cum veneratione, eius nomen sanctissimū appellare, in quo omnia quæ pro te passus est, includuntur.

Sunt in Hispania nonnulla collegia instituta, ut pauperes homines alant, qui literis vacent, & inde ad totius regni gubernationem admitti possint. Hi omnes collegæ in more positum habent, ut cum eius nomē audiunt qui collegiū instituit in gratitudinis & venerationis signum caput detegant. Quid igitur nos facere æquum erit, cum sanctissimum hoc nomē Iesus audimus à quo tot bona, & iam accepimus, & in posterum expectamus? Cōsiderate fratres charissimi, beatos illos qui Deo in celo perseuerantur, & inde eorum tormenta vident, qui seuisimis inferni poenis torquentur, quia ut dicitur: Erunt ad visionem omni carni: cum inde horrorem illum contemplantur, & tot ac tanta poenarum genera, & se non modo ijs omnibus liberos vident huius Saluatoris Iesu Christi meritis, sed in magna etiam sceleritate positos, quas illi gratias agere existimatis? quanto cum amore laudes illi & Hymnos decantabunt? De tribus illis pueris legitur, quod cum flammis sibi parcere animaduertent, tanto diuini amoris igne incensi sunt, ut omnes celi, terræ & maris creaturas, ut Deo benedicerent, inuitarent, dicentes: Benedicite omnia opera Domini, Domino, laudate & ser-

per

per exaltate eum in secula. Quid igitur eos facere existimamus, qui æterno se igne liberos vident & in æterna gloria collocatos? Itaque cur non in hac vita alterius vitæ laudes præcinere incipimus, & sanctissimum hoc nomen omni, ut patet, cura & studio glorificare, caelestes illos & beatos illos spiritus imitantes? Sed heu dolor, quomodo impudentiæ nostræ non pudet? Mundi enim Principes, quanta cum veneratione nominamus (*Esto munda la Magestad Imperiali, esto de la Serenidad Real, esto de su Alteza, esto de su Excelencia del Duque.*) solius sanctissimum Dei nomen nulla veneratione, nullo nominatur honore, quod neque impius ille Caiphas facere ausus est, qui dixit: Tu es filius Dei benedicti? Attendite quanta cum reuerentia D. Paulus de Deo loquatur, quem ferè semper addere inuenietis; qui est benedictus in secula. Vos autem sacrilegi passim quocumque in loco, quin etiam inter vestras sæpe turpitudines & scelera Dei nomen ore sordidissimo usurpatis, ac si aliud quodcumque nomen esset: ita enim simpliciter Christum dicitis, ac vulgaris alicuius & infimi hominis nomen. O horribilis impietas, o ineffabilis Dei patientia, qui hoc patitur. Nos verò hæc nulla admiratione tanquam omni sensu carentes audimus, vel tanquam nullam haberemus fidem. Alij ita sunt deprauati, ut Dei nunquam recordari videantur, nisi ut iurent magna cum sanctissimi huius nominis iniuria. In Exod. dicitur. Non assumes nomen Dei tui in vanum. Assumere Hebraicè, exprimere & pronunciare significat. Et ita ubi dicitur: Qui opprobrium non accepit aduersus proximos; significat, qui opprobrium non protulit aduersus proximos suos. Quot igitur in vanum sine ulla necessitate, sed prava tantum consuetudine, & temerè sanctum Dei nomen iurando usurpant? At moneo vos fratres charissimi, quod qui pessima hæc præditi estis consuetudine, in condemnationis statu versamini. Et ita quemadmodum concubinarius nisi occasionem tollat, absolui non potest: ita neque qui passim temerè iurat, nulla rei & causæ habita ratione, sed prius apponenda illi est medicina aliqua præseruatiua, personæ qualitati conueniens, alio enim modo si absoluitur, mortaliter peccatur. Per clemētissima Iesu Christi viscera obsecro vos dilectissimi, ut hæc quæ à me vobis pij animi affectu dicuntur, in cordibus vestris collocetis, ne pestifera huius veneni tubas ea possit inficere. Scire tamen vos volo, quod ea Domini nostri verba non iuran-

3) iurandum omnino, ita intelligenda sunt, ut nostræ voluntate iurare nolimus, neque hoc faciamus, nisi necessitas postulet: & ut intelligatis quanti facerent veteres Gentiles iuramenta, referam quod Valerius Maximus de Marco Attilio Regulo narrat: nam cum in pugna quadam Carthagenensium captiuus factus esset, & plures item Carthagenenses Romanorum, decreuerunt Carthagenenses Marcum Attilium libertate donare; ea conditione ut Attilius cum Romano senatu de Carthagenensium libertate ageret; quod cum se præstare pollicitus esset dijs se Carthaginem rediturum esse iurauit. Romam profectus cum senatu de captiuorum permutacione egit, quam cum senatus non probasset eò quod Attilius senex esset, & Reipublicæ inutilis, Carthagenensium autem captiuo iuuenes & militiæ idonei, Carthaginem, ut quod iurauerat, præstaret, reuersus est, ubi quatuor equorum caudis vinctus discerptus esse dicitur. Satis ne hoc probare potest, quanti Gentiles illi æstimarent iuramentum falsis dijs præstitum? Nos verò Christiani ea, quæ vero & immortalis Deo fiunt ita contemnimus, ut quam faciles ad iurandum sumus, tam faciles simus ad datam iuramento fidem frangendam. Discite igitur ab Ethnicis nisi à bonis Christianis discere vultis iuramenta plurimi facere; quæquam (ut dixi) sine magna necessitate præstanda non sunt. Assuescite etiam sanctissimum Dei nomen magna cum veneratione pronuntiare, aliquo semper honoris additamento, ut Christus Dei filius, Iesus Saluator noster, Deus Dñs noster, ut verbis cordis amor excitetur, & ita diuinam gratiam acquiratis & postea gloriam: ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius, Amen.

In eodem die Circuncisionis Domini

CONCIO TERTIA.

Postquam consummati sunt dies octo, ut circuncideretur puer. Luc. 2.

1. Reg. 17.

De Gigante illo Goliath legitur, quod stans clamabat aduersum Phalangas Israel & dicebat: Eligite ex vobis virum, & descendat ad singulare certamen: & ita exprobrabat agminibus Israel. Israelitæ autem stupebant & metuebant nimis & nemo in campum audebat descēdere, donec venit David qui erat adolescēs rufus & pulcher aspectu & quamuis Saul suis cum armis induisset, non tamen illis Gigantē superauit, sed quinque lapidibus de torrēte electis & funda. Hoc totum generis humani figura fuit, cui cum diabolus exprobraret, ne qu; quisquam cum eo pugnare auderet, verus David Iesus Christus ē cælo cum hoc Gigante pugnaturus aduenit, qui quamuis Saulis arma induit, hoc est legis ceremonias, cum nimirum circuncidi octauo die, & quadragésimo in templo præsentari voluerit; non tamen diabolum in his armis, licet infiniti meriti voluit superare: sed quinque illis lapidibus ē sanctissimæ suæ passionis torrente selectis, qui fuerunt sacra eius vulnera & preciosissima mors: ita vt quamuis nos potuisset circuncisione redimere, quia meriti fuit infiniti maluit tamen hoc ipsi passioni mortiquæ tribuere. Quod cum ita sit cur circuncidi voluit, qui redempturus nos circuncisione non erat? Respondetur hominem factum esse, non modo vt Diabolum superaret, verum etiam vt mundum debellaret & carnem, & vna etiam dux noster esset & præceptor, vt per Isaiam æternus Pater promiserat, dicens: Ecce dedi eum ducem ac præceptorem gentibus: prius ducem futurum esse ait, mox præceptorem, quia dux præire solet, & primus omnium hostium incursum excipere. O cœlestis Dux & magister Iesu Christe, qui sanguinem prius effundis, quàm præcepta tradas, imò antequam loqui posses, vt scilicet, prælatos doceres, prius exemplo quam verbis docendum esse.

Sed peto cur Ducem aduenisse dicimus, vt bellum inferret cum Angeli in eius ortu cecinerint, & in terra pax hominibus? Dico hoc rectissime dici, quia pacem bonæ voluntatis hominibus attulit: Dæmoni vero & eius sectatoribus bellum, pacem dixi bonæ voluntatis, quia ita hæc verba intelligenda sunt, vt non ad homines, sed ad pacem referantur, vt adnotauit Beatus Cyprianus sermone de Natiuitate Dñi, qui vt amphibologia tolleretur, transiulit, pax bonæ voluntatis datur hominibus, vt hæc pax

Isai. 55.

B. Cyprian.

4 pax à mundi pace distingueretur, quæ à bona voluntate non nascitur. Diabolus potentissimus hominum hostis tres militum ordines habet, qui quidem illi sunt de quibus Diuus Ioannes dixit: Omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ: hos etiam ordines tres illidentium ordines significabant, de quibus Daniel. Ecce (inquit) bestia alia similis vrso, & tres ordines erant in ore eius & in dentibus eius, & sic dicebant ei: Surge comede carnes plurimas: hæc bestia diabolus est, cuius cibus sunt homines carnales, quos in hac vita tribus his dentibus mandit, scilicet, superbia, auaritia & luxuria: sed caute tene vos aliquando deglutiatur, quia si semel vos in inferni stomachū immittit, nullum postea salutis vestræ remedium erit. Nunc enim in hac vita peccatores qui in peccato versantur, sunt tanquam cibus qui dentibus manditur qui facile expui potest: & hinc intelligetis, cur Episcopis baculum in consecratione tradunt qui dentis calprij figuram habet, quo significatur eius munus esse Diaboli dentes scalpere, & ex ijs doctrina & exemplo peccatores extrahere. Quæ cum ita sint cōueniēs fuit, vt Dei filius qui hos Sathanæ ordines superare debebat, rebus se contrarijs armaret, paupertate scilicet, quæ est auaritiæ cōtraria; humilitate superbiæ inimica; labore & dolore quæ turpitudini sensuali repugnant: & ita statim ac mūdum ingressus est, pugnam aggreditur: quod prædixit Propheta Isaias, dicens: Ecce Dominius ascendet super nubem leuem, & ingredietur Aegyptum, & mouebuntur simulacra Aegypti à facie eius: vbi vt Diuus Hieronymus notat: si literæ tantum sententiam spectaremus hoc verum non esset, sed per nubem sanctissima significatur humanitas lenis, quia nullo fuit onerata peccato; hæc verbum diuinum coniectum mundum ingressus est, & statim omnia sunt Idola concussa. Diuitum Idolum auaritia est, superbi ambitio, sensualis voluptas, quæ omnia Idola sunt verbo diuino in Aegyptum, id est, mundum ingrediente prostrata, quia scilicet, plurimi hæc vitia contemnerent, & abijcere eius imitatione ceperunt. Hæc enim de causa statim suæ vitæ initio tantam sibi paupertatem in stabulo nascens elegit tantum se demisit & humiliavit, circuncidi se firmiter, quod erat originalis peccati remedium & corpus suum delicatissimum vulnerari, & tot affligi pœnis voluit, vt paupertatem, humilitatem & corporis laborem

1. Ioan. 2.

Dan. 7.

Isai. 17.

D. Hiero.

sup

Jud. 7.

suo doceret exemplo. Iussit Deus, ut aduersus Madianitas dux Gedeon illos tantum eligeret, quos in fluminis transitu aquam manibus potare vidisset; eos autem rejiceret qui flexo poplite biberent; eos quos elegeret lucernas vacuis lagenis inclusas manibus tenere precepit. Quod cum ita factum esset, & ad pugnam omnes essent parati, Gedeon autem omnes monuisset, ut quod se facere viderent, omnes identidem facerent, confregit dux hydriam & eius imitatione milites quoque confregerunt suas, & ita fractis hydrijs, & accensis lucernis inimicorum copias superarunt. Hoc ipsum caelestis hic dux Iesus Christus praestitit, qui eos tantum sibi milites elegit, qui bonorum temporalium aquas manibus tantum bibunt, non qui se in eas toto corpore dimitunt, id est, qui ex ijs necessaria tantum desumunt: hos autem lagenas manibus suis tenere iubet, hoc est corporum suorum & affectuum dominos esse: his lucernas habere inclusas, id est, animas gratia & amore incensas, & quemadmodum lagenam suam confregit cum corpus suum sanctissimum hodierna die in circuncisione vulnerari, & postea tot poenarum & tormentorum generibus lacerari permittit, & prorsus in cruce confringi. Idem etiam nos praestare vult, dicens: Quod me facere videritis, hoc facite, ut scilicet, tentationis tempore, quod pugnae tempus est, nostra corpora ieiunijs, cilicijs, & verberibus frangamus, ut fractis corporibus emicent animae charitate accensae, quibus inimicorum oculos perstringentes eos eius imitatione vincamus.

Isai. 9.

Fuisse autem illam Gedeonis victoriam huius Domini victoriae typum Propheta Isaias facis aperte manifestat, ubi cum de gloriae rege Iesu Christo ad literam loquens, dixisset: Laetabuntur coram te sicut qui laetantur in messe, sicut exultant victores capta praeda, quando diuidunt spolia. Subdidit ita: Sceptrum exactoris eius superasti sicut in die Madiā; quasi diceret; O Rex Messia domus Israel Dux, cum nam tuas victorias, tua trophaea, & res praeclarissime gestas comparem nescio, nisi victoriae illi quam Gedeon de Madian reportauit, quando quidem sanctissimi tui corporis hydriam confringens hostes tuos superasti. Discant igitur hinc praelati & principes, eorum munus esse subditis suis exemplo praestare, ut eos ex tibi sua excitati imitatione sequantur. Cum Ioas Rex Israel ab hostibus se suis videret obsessum, Eliseus morientem adiit, & plorans clamare coepit: Pater mi,

4. Reg. 13.

Pater

10 Pater mi, currus Israel & auriga eius. Quasi diceret, tua nos sanctitate gubernabas, & tuis meritis coram Deo munibas: plus enim sanctus ille vir ad regni praesidium, quam omnes currus & equites, omnesque armatorum hominum phalanges conferebat: & ait illi Eliseus: Affer arcum & sagittas, & cum attulisset, dixit ad Regem Israel: Pone manum tuam super arcum, & cum posuisset, superposuit Eliseus manus suas manibus Regis, & ita sagittam iecit. Canere autem Propheta coepit: Sagitta salutis Domini, & sagitta salutis contra Syriam: quo significatur, quod si praelati principes & patres manus suas inferiorum suorum manibus superimponerent, caprius praestando quae iubent, maiorem haberent vim ictus aduersus diaboli tentationes: sed illorum plurimi praecipere tantum volunt, manus autem superimponere eorum quae iubent exercitatione recusant: & ita subditi, pigri & lenti in virtute sunt, qui utinam quandoquidem bona in ijs exempla non vident, saltem non viderent mala. Sed quo feruore & spiritu ad virtutem animabitur subditus, si eum qui praestit propriam tantum utilitatem spectare videt, & argenti viui instar esse, quod appellamus (*Azoque*) cuius ea est proprietas, ut quicquid in illo deiiciatur quamuis ferrum sit & plumbum, in eo natet praeter aurum quod in fundum deprimitur: ita etiam malus Princeps & praelatus tanquam argentum viuum nunquam quiescit, & in eius corde omnia natant, nihil intus penetrat praeter aurum, non fidelitas quam suo debet officio, non amor quem subditis debet, non veritas, non suae salutis sollicitudo, quia nihil horum ex corde & animo facit, solum aurum & lucrum cor penetrat, quia hoc solum spectat & amat. Et ita ubi Deus Hebraeis per Isaiam minatur, dicens: Effeminati dominabuntur eis, septuaginta interpretes & Theodoretus transtulerunt, illudores dominabuntur eis: quo significatur saepe in peccatorum nostrorum poenam homines nobis dominari tentuales, qui munus suum non serio, sed tanquam per iocum exercent. Has miseras sua etiam aetate deplorabat Apostolus, qui aiebat: Neminem habeo tam vnamimem, qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit: omnes enim quae sua sunt, quaerunt, non quae Iesu Christi: quod si hoc Diui Pauli tempore erat, quid de nostris hisce temporibus dicendum erit? Cauete igitur obsecro vos fratres charissimi, ne illis qui vestro subiiciuntur imperio, vestro exemplo peccandi

Simile.

Isai. 3.

Theodo.

Philip. 2.

Aduent.

Kk

pra-

2. Mach. 6. præbeatis occasionem, æternis enim supplicijs poenas aliquando dabitur. De Eleazaro legitur, qui vnus erat de primoribus Scribarum vir ætate prouectus, quod cum porcina carnē comedere, mortis poena proposita compelleretur, mori maluit quam comedere, & cum eius amici iniqua miseratione commoti carnes quasdam afferri iussissent, quæ porcinae carnis similitudinem habebant, vt ita Regem falleret, & mortis periculo liberaretur, respondit, præmitti se velle in infernum: non enim (dixit) ætati nostræ dignum est fingere, vt multi adolescentes arbitantes Eleazarū, nonaginta annorum transisse ad vitam alienigenarum, & ipsi propter meam simulationem, & propter modicum corruptibilis vitæ tempus decipiantur, & per hoc maculam atq; execrationem meæ senectuti conquiram: nam etsi in præsentitempore supplicijs hominum eripiar, manus Omnipotentis neque viuis, neq; defunctis effugiam. O venerabilis senex, cui tantam Deus fortitudinem & prudentiam præbuit, vt non modo quod prohibebatur, sed quod eius habebat similitudinem præstare recusares. Pudeat nos, qui in gratiæ lege viuimus audientes quam seueri essent eorum temporum senes, vt in omnibus virtutis & integritatis exemplum iuuentuti imitandum relinqueret, nos verò non modo virtutum exempla præbere, sed virtutum etiam nos sæpè duces efficiamus.

Voluit præterea Christus Redemptor noster, vitæ suæ initio sanguinem effundere tanquam mercator, qui mercatus initio mercium, quas empturus est arrham relinquere solet, & peractoiam mercatu omnia simul soluere, & ita cum Dei filius ad huius vitæ mercatum animas empturus venisset, voluit statim tanquam arrham & pretij initium circuncisionis sanguinem dare, quæ postea totum in cruce effusus erat redemptionis pretium æterno Patri persolvens, & id omne quod Adæ peccato amiserat: amiserat autem vniuersos homines, & ita vitam suam & sanguinem sibi ipsi dedit, qui etiam vt homo cæteris omnibus hominibus præstabat. Ex quo colligere possumus, quod cum hæc vita mercatus quidam sit, & nos omnes qui viuimus negotiatores, qui ad hunc mercatum conuenimus, mercatores imitemur, qui anno peracto suas rationes colligunt, vt quid lucri, quid dāni sit appareat, & mox noui anni initio nouum sibi librum conficiunt: ita & nobis faciendum est, conscientiz liber soluendus, & num
lucrum

Simile.

16. lucrum damno sit maius videndum, vereor enim ne si hoc facias, maius esse damnum comperias, ita vt merito plorare & dicere possis. Me miserū, quam male mihi in hoc mercatu successit, superiori anno malus, hoc verò deterior, superiori anno carnalis, nunc concubiniarius, superiori anno lusor, nunc lusor, periurus & detractor: heu quid faciam? alium & alium annum transiens tanquam noriæ rota, in eodem semper loco hæreo, aquam assidue exhauriens, ne concupiscentia carnalis arescat. Hoc sanctus Hieremias deplorabat, dicens Dei nomine: Confortati sunt in terra quia de malo ad malum egressi sunt, & me non cognouerunt, dicit Dominus: quibus verbis significatur peccandi assiduitatem peccatores fortes efficere. Et ideò fratres quando quidem hodie nus dies anni est initium librum vobis nouum conficite, sit post
17. hac vita noua, sint noui mores, omnia tandem renouentur: iam enim tempus est, vt salutis vestræ opus serio aggrediamini. Audite quid S. Hieremias Dei nomine dicat: Nunquid, qui cadit, non resurget, & qui auersus, non reuertetur? Quare ergo auersus est populus iste auersione contentiosa? O mirabilis exaggeratio videtur enim Deus tantæ perfidiæ & obstinationis causam querere, vt nimirum tu quoque eius magnitudinem admirans infelicissimum hoc peccandi filum, quo per tot annos peccata euoluta texuntur, præcidas.

Et vocatum est nomen eius Iesus. Nobiles & primarię fœminę rosaria quædam habere solent, ex preciosa aliqua materia artificiose confecta, è quibus solet sancti alicuius imago suspensa pendere, & hoc ad suorum corporum ornamentum. Quod si interrogas cuiusnam sit imago, respondebunt nomen esse in titulo appositum, & præterea quæ vnaquæque imago gestat insignia, hoc declarare posse. Nam si clauis manibus gestat Diui Petri imago est, si enses, Diui Pauli, si sagittis contixa est, Diui Sebastiani: voluit æternus Pater animas nostras preciosissimo decorare rosario ex Redemptoris nostri laboribus confecto, quorum quisque granum est benedictum, quo mille animarum millia purgatorij pœnis liberari possunt: huius verò rosarij gemma est ipsemet Christus Redemptor noster, qui ex suis laboribus & afflictionibus suspensus tanquam rosario gemma pendebat: & vt patris imago quæ in hac gemma
K k a erat.

Hiere. 9.

Hiere. 8.

Simile.

erat, titulo aut signo dignosci posset, hodierna die lignum circuncisione & titulus nomine Iesu apponitur, & ita circuncisione verus homo, nomine vero verus fuisse Deus & mundi Saluator cognoscitur.

Hoc sanctissimum nomen Iesus omnia Dei nomina includit, quæ Deus antiquis patribus reuelauerat: sed omnia parum omnino infinitas Dei excellentias significabant, & ita dixit Moysi: Ego Dominus, qui apparui Abraham, Isaac, & Iacob, & nomen meum Adonai, non indicaui eis. Quasi diceret, qui plus me cognoscebant, diuersis me nominibus appellabant, sed nomen meum vnicum singulare & essenziale nemo vnquam sciuit. Verum quemadmodum diuersa ex ære & argento vasa vna quæ que per se exiguum sonum edunt, omnia vero simul fusa campanam efficiunt quæ maximum edit sonum, ita etiam in purissimo sanctissimæ Virginis ventre, (Cama en molde) diuini amoris igne, omnia illa nomina fusa quo dâmodo sunt & liquefacta, ex quibus omnibus sacratissimum hoc nomen Iesus constat. Promiserat hoc Deus per Zachariam, dicens: In die illa erit nomen Domini vnum, quo omnes Dei excellentiæ inclusæ significabuntur: nam quemadmodum cum nostri Regis potentiam significare volumus eum varijs regnorum titulis appellare solemus, vt Rex Leonis, Rex Castellæ, Rex Aragoniæ, Rex Nauarræ, Rex Murciæ, &c. Et vltimo loco dicimus Rex Hispaniæ, quo cætera omnia comprehendimus, ita etiam antiqua illa Dei nomina aliquas Dei perfectiones significabant; hoc verò nomen Iesus omnes comprehendit, quia (vt ait grauissimus quidam Doctor, & magnus Hispaniæ Prælati in libro, quem de diuino hoc nomine scripsit) sicut nomen, tetragrammaton (id est, nomen yhuh) significabat diuinam essentiam & tres diuinas personæ absolute & absq; effectu aliquo, ita idem hoc nomē Iesus significat, & prætereal significat Christum quatenus Deus & homo, & quatenus Saluator. Huic altissimo nomini ait D. Paulus: Omne genu flectatur cælestium, terrestrium & inferorum. Quod si interrogatis, cur cum Dei filius vocetur, vt ait Isaias? Admirabis Deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis hoc tantum nomen nos venerari iubeat, & nō alia? Respondetur, ea quæ magna cū difficultate & labore acquiruntur, pluris æstimantur.

æstimari solere, quam ea quæ nullo labore parantur: & hac de causa sæpè videmus accidere, vt quis opulentissimam maioraz-gui alicuius hæreditatem adiens vnotantum die plus infumat, quam eius pater, qui maioraz-gum instituit, decēnio infumebat, quia quæ paruo labore acquisiuit, parui æstimat: ita dicimus hos titulos, de quibus loquitur Isaias hæreditario iure ab æterno habuisse à patre sine vlllo labore, & quamuis eos infinite æstimat, quia infiniti sunt valoris; tamen quia hoc Saluatoris nomen, tot tantisq; laboribus per triginta trium annorū spatium toleratis, & crudelissima crucis morte acquisiuit, idē illud particulari affici honore voluit. Hac de causa plures faciebant Romani nomina illa & titulos, qui illis ex re aliqua præclare gesta imponebantur, quàm ea quæ à maioribus suis acceperat. De hoc sanctissimo nomine ait sponsa: Oleum effusum nomen tuum, quia eius proprietates est corda emollire. Nullus est liquor oleo liberalior, cuius vel vna tantum gutta si in vestem decidat, diffunditur, & dilatatur: ita etiam deuotionis gutta ex cælesti hoc nomine emanans cor ad eò liberale efficit, vt Diuus Paulus de se ipso dixerit: Factus sum omnia omnibus, quia nimirum sacrum hoc nomen in corde suo gerebat impressum. Oleum in maris vndas effusum eas sedat & æquat, ita etiam hoc nomē tentationū vndas cōpescit, & vires vobis resistere possimus, suppeditat. Et ita ait Ieremias: Nomen tuum magnum in fortitudine. Oleum res obscuras clarificat, & ita cum homines res in pelagi fundo demersas inuestigant, oleum ore gerunt, vt cum se in fundum, demiserint aquas clariores eo efficere possint: ita hoc nomen Iesus in animæ ore positum quod affectio est, & deuotè pronunciatum intellectum, obscurarum rerum & ignorantie tenebris expulsis, veritatis luce illustrat. His omnibus de causis sponsa dixit: Oleum effusum nomē tuum. Effusum vocat, quia eius virtus per cælos, per terram, per infernum, & tandem per omnia diffunditur: & prætereal, quia datum est tanta cum liberalitate, ac si res esset parui pretij; quemadmodum liquor vilis effunditur, quo infinita Dei liberalitas significatur. Subdit statim? Ideo adolescentula dilexerunt te. Adolescentulae sunt animæ quæ recentè ad Deum conuersæ sunt adhuc in amore nouitiæ, quæ quamuis culpæ vulneribus liberæ sint; vulnerum tamen cicatrices habent, id est, prauas illas inclinationes quæ post peccata remanere solent: & vt

tollantur diuinum hoc oleum plurimum prodest, quo tanquam
 caelesti vnguento prauus habitus tolluntur ex anima: ideo adolef-
 centula dilexerunt te, quia hæ animæ plus hoc remedio egent.
 Monere tamen vos dilectissimi volo, existimandum non esse
 quod in solis literis nominis Iesu, vel in ipsa dictione prolata fi-
 ne interiori verbo quod repræsentat ea quæ significat, huiusmo-
 di virtus inest. Nam cum D. Paulus ait: Omnis qui inuocauerit
 nomen Domini saluus erit: non intelligendum est in literis hanc
 esse virtutem, sed in eo etiam quod nomē ipsum significat, quasi
 diceret: Dei bonitas & potētia corde cognita & ore prolata, hoc
 quod est nomen Iesus auxiliatur & prodest: & hoc modo omnia
 sacre Scripturæ loca quæ de Dei nomine loquuntur, intelligenda
 sunt: quod vniuersificaret Dauid, cum dixisset, Deus in nomine
 tuo saluum me fac: subdidit: et in virtute tua libera me. vt priorē
 partē declararet, quasi diceret: Deus in nomine tuo, id est, in vir-
 tute tua, potētia & bonitate tua saluum me fac & libera me. Eo-
 dem modo quomodo intelligēda essent verba illa Redemptoris
 nostri: ego sum panis viuus qui de caelo descendi, si quis manduca-
 uerit ex hoc pane viuet in æternum, declarauit D. Paulus di-
 cens: Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de
 calice bibat, &c. Ne quis existimet ex Redemptoris verbis sa-
 tis esse ad vitam æternam, caelestem hunc panem quocunq; mo-
 do manducare, ideo dispositionem necessariam esse monuit. In
 iudicium enim (inquit) sibi manducat & bibit, non diiudicans cor-
 pus Domini, id est, nullam constituens differentiam inter diui-
 num hunc cibū, & cæteros communes. Ita etiā verba illa Ioan-
 nis: Amen Amen dico vobis, si quid petieritis Patrē in nomine
 meo, dabit vobis: quomodo intelligenda sint idem D. Paulus de-
 clarat, dicens: Nemo potest dicere Dominus Iesus nisi in Spiritu
 sancto: quæ verba exponens doctissimus ille Doctōr & Præsul
 paulo antè citatus: Videtur (inquit) D. Paulus sentire quod cum
 quis hoc nomen Iesus pro re aliqua impetranda profert quæ vi-
 res naturæ excedat, probare seipsum antea debeat, hoc est, pro-
 babiliter credere se esse in gratia, & tunc implebuntur quæ di-
 cta sunt à Domino, si quid petieritis patrem in nomine meo da-
 bit vobis, id est, in nomine Iesu. Possunt etiam ea Diui Pauli ver-
 ba ita intelligi, vt nemo possit dicere, Dominus Iesus dignè &
 meritoriè cum reuerentia & amore debito nisi in Spiritu Sancto,
 quia

Roma. 10.

Psalm. 133.

Ioan. 6.

1. Cor. 11.

Ioan. 15.

1. Cor. 12.

28 quasi lingua tantum hoc nomē proferimus, nihil proderit; quia
 aues etiam nonnullæ hoc nomen Iesus proferre docentur. Legi-
 tur exorcistas quosdam, cum Diuum Paulum viderent Dæmo-
 nes huius sanctissimi nominis virtute ei iicere, idem præstare vo-
 luisse, dicētes: A diuro vos per Iesum quem Paulus prædicat, qui
 bus dæmon respondit: Iesum noui & Paulū scio vos autem qui
 estis? Quasi diceret; si Paulo obtemperamus est, quia non tantum
 ore, sed inflammato cordis affectu Iesum nominat, vobis autem
 qui illum lingua tantum nominatis, cur obtemperare debemus.
 Nolite igitur fratres hos exorcistas imitari, sed sanctissimum
 hoc nomen non solum ore, sed etiam corde pronunciate: quod
 cum Spiritus sancti donum esse Diuus Paulus affirmet, magna
 cum efficacia à diuino hoc Spiritu petite, vt hoc vobis donum
 29 communicet, vt quando quidem Iesus est idem quod Saluator,
 & hoc illi nomen impositum est: quia vt Angelus dixit: Ipse sal-
 uum faciet populum suum à peccatis eorum, Deo ob tanti bene-
 ficij magnitudinem grati dicere possitis: benedictum sit hoc no-
 men, benedicta sit hæc salus, benedictus sit hic dies, qui tam læ-
 tos nuncios hominibus attulit: cæteri omnes saluatores, quos
 Deus meus hucusque miserat, corporis tantum & carnis saluato-
 res erant, qui domos, vineas, facultates saluabant, animas verò in
 diaboli potestate relinquebant. Ideò Iacob morti proximus di-
 xit: Expectabo salutare tuum Domine: super quæ verba inter-
 pres Chaldaus ait: Salutem tuam expectabo Domine: quasi
 diceret, non Gedeonis salutem filij Ioas expectabo quæ tempo-
 30 ralis est, neque salutem Sansonis filij Manue, quia salus tran-
 sitoria est, sed redemptionem vncti filij Dauid quam anima mea
 expectat: ita ea verba interpretatur Chaldaus interpres natione
 Hebraus & magnæ inter Hebræos authoritatis, qui antè Salua-
 toris aduentum scripsit: ex quo patet quantum errauerint He-
 braei existimantes salutem, quam Messias daturus erat, tempo-
 ralem & corporalem futuram esse: nam quando quidem Patri-
 archa dum moreretur se expectare adhuc dixit Salutare Domi-
 ni, manifestè sequitur, non temporalem, sed æternam expecta-
 se salutem.

Act. 19.

Gene. 49.

Psalm. 118.

Dicamus igitur omnes cum Dauid: Defecit in salutare tuum
 anima mea: deficit anima mea salutem expectans quæ Redem-
 ptoris mei meritis ventura est. Hæc hoc infertur quam abomi-

nabilis sit nostrorum temporum consuetudo, quibus sanctissimum hoc nomen passim omnia amore sine villo honore proferri audimus, & leuissimis de causis ab ipsis & pueris in iuramentis adhiberi: scitote si atres quod iurare secundum B. Thomam, est

D. Thom. 2. 2. q. 99. Deum in testem adducere seu implorare: & ideo quod alio modo probari potest, iuramento confirmandum non est. Et ita D.

Hebr. 6. Paulus dixit. Homines enim per maiorem sui iurant, & omnis controuersia eorum finis ad confirmationem est iuramentum: quam ob causam ius ea de re plus inquiri vetat, quæ iam est approbata iuramento, quia omnis quæ mox fieret inquisitio in iuramenti contemptu redundaret. Si igitur de leui aliqua re alter-

cantes cum vxore, puta num rectè sit mensa apposta, num bene cœna cõdita & cocta, & de alijs huiusmodi rebus leuissimis Regem accerseritis, vt litis illius esset testis: nonne merito fustibus vos contundi iuberet, eò quod Regiam maiestatem quodammodo eludere videremini? At quid obsecro est in Regia maiestate cum diuina comparandum, quam tamen passim in ineptiarum

tuarum testem inuocas? Per reuerentiam quæ sanctissimo huic nomini debetur, refræ nate obsecro vestrarum linguarum temeritatem, & nunquam nisi necessitas postulet, iurare velitis: tunc enim laudabile iuramentum est, & vt ait David: Laudabuntur omnes qui iurant in eo. Quid dicam de iuramentis quæ non ad res leues & vanas, sed falsas confirmandas adhibentur? quid de blasphemijs, quibus sanctissimo huic nomini nefariè maledicti solet? Impius ille Rex Nabuchodonosor cum tres pueros flammæ periculo ereptos Dei fauore vidisset, rei nouitate deterritus, ne quis nomen Dei Israel blasphemare auderet, publico imperauit edicto. Quid igitur Christiani Principes facere deberent, vt nephariæ blasphemie seuerissimis supplicijs punirentur? Vt nam ita fiat, & hanc doctrinam spiritus sanctus in cordibus vestris imprimat, vt in ea vos exercentes, diuinam gratiam allequamini, qua acquiritur gloria:

ad quam nos perducatur Iesus

Mariæ Filius,

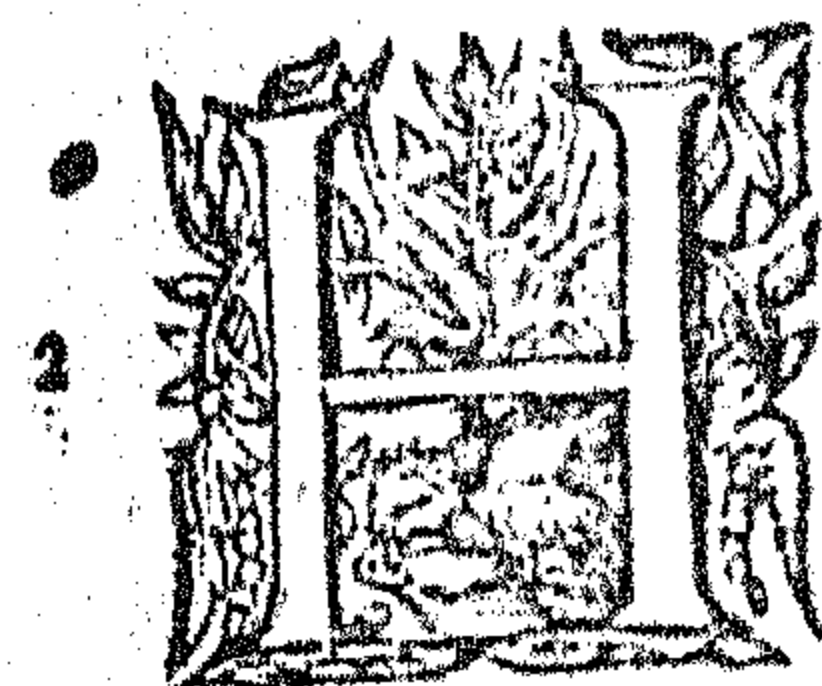
Amen.

IN

In eadem die Circuncisionis Domini

CONCIO QVARTA.

Postquam consummati sunt dies octo, vt circuncideretur puer, &c. Luc. 2.

O dierna dies noni anni exordium est, & ideo equum est vt humiliter à Deo petamus, quod David à Deo petebat his verbis: benedices coronæ anni benignitatis tuæ & campi tui replebuntur vbertate, pinguescent speciosa deserti & colles exultatione accingentur. Induti sunt arietes ouium & valles abundant frumento, clamabunt, etenim hymnum dicent: non petit hoc loco David Dei benedictionem anni tantum initio, sed coronæ anni, id est, totius anni orbis: ait autem anni benignitatis tuæ quia singularis est Dei benignitas & misericordia annum & tempus nobis, vt mereri possimus concedere: ita D. Paulus benignitas (inquit) Dei patientia & longanimitas ad pœnitentiam nos adducunt, hoc est, nos vt boni & grati simus inuitant: hac benedictione (inquit David) campi tui replebuntur vbertate vbi metaphoricè loquitur per res istas materiales diuersa hominum genera intelligens: quod manifestè apparet, quia cum dixisset campi, valles, colles, & oues, vltimo loco dixit, clamabunt, & hymnum dicent quare per campos homines seculares significat, per speciosa: deserti homines Deo dicatos, per valles & colles populares & nobiles: & his benedictionibus induti sunt arietes ouium hoc est homines sunt pacifici, mansueti, patientes, & reipublicæ vtilis. Annum suum sancta mater ecclesiâ à Domini circuncisione orditur, quia ea renouationis nostræ & spiritualis circuncisionis significatur initium: pro quo notandum est quod cum Deus Abraham vt circuncideretur inquit dixit, statuum pactum meum inter me & te, & inter seminum tuum post te vt sim Deus tuus & seminis tui post te: admiratione enim

Psalms. 67.

Roma. 2.

Gen. 17.

Kk 5

enim

D. Augu.

enim videtur dignum cur pro re tam parui momenti vt est exiguam corporis pellem præcidere præmium Deus promittat tā singulare: quia hoc Dei nomen vt D. Augustinus ait naturā quādam omnibus bonis refertam, & vndique perfectam significat: quare cum eius se Deum futurum esse pollicebatur, hoc erat polliceri quicquid in se erat, ad Abraham & ad eius descendendum vtilitatem polliceri: vt promissi magnitudinē intelligatis, cum ait Deus, Deus tuus ero, idē David toties in Psalmis plurimum admiratur quod Deus se huius promissi oblitum quodammodo ostenderet, hinc ait, quia tu es Deus fortitudo mea quare me repulisti, & quare trillis incendio? Ita ne David Deum tui oblitum esse admiraris? Quia nimirum Deus meus est, & se Deum nostrum appellans, ad opem nobis in nostris necessitatibus ferendam quodam modo obligauit & nobis vt eam audacter petere ab eo possimus tanquam rem propriam & nobis iure debitam, audaciam præbuit, quam obrem in Psalmo, qui incipit. Deus noster refugium & virtus, adiutor in tribulationibus, verba illa refugium, virtus, & adiutor in tribulationibus appolita esse videntur ad illius particulæ declarationem, Deus noster: idem enim significat Deus noster, quod Deus refugium nostrum, nostra virtus & salus: & hac de causa Diuus Bernardus verbaliter declarans. Dicit Domino susceptor meus es tu, in Creatione, in Redemptione & in pluribus beneficijs Deum appellari Deum nostrum, quia quantum in eo est, eius bona in omnes diffunduntur, & idē Deus noster: at verō in proprijs vniuscuiusque necessitatibus eum quisque appellare potest Deus meus proprius, quia ita illi opem fert ac si eius tantum non aliorum Deus esset. Ex quo in credibilis quædam oriri deberet latitia eo quod qui terræ vermes sumus tantæ maiestatis Deū tam proprium habeamus, & hoc sanctissima virgo verbis illis significare voluisse videtur, exultauit spiritus meus in Deo salutari meo, hoc est, gaudius est spiritus meus & præ gaudio exiit recordatus talem habere Deū & Dominū. O quā vere ferrei sunt illi qui tali consideratione non molliores redduntur: quare rogitur cur promisit Deus rem tantam pro re tā exigua vt est circuncisio. Declarasse hoc videtur Moyses cum dixit: Deū in Circuncisione petere vt animæ potius quam corporis superfluitates circuncidamus: & ita cum Hebræorum captiuitates prædixisset,

Psalm. 42.

Psalm. 45.

D. Bernar.
Psalm. 9.

Lucæ 1.

Deut. 3.

quas

7 quas propter eorum peccata passuri erant, & postea eos Dominū magna esse cum benignitate liberaturum dixisset eō quod eius legem seruaturi essent, prima lex, quā eos seruaturus ait, est lex circuncisionis, quam ita declarat: circuncidet Dominus cor tuū & cor seminis tui vt diligas Dominū Deū tuum ex toto corde tuo & in tota anima tua vt possis viuere: illis qui hoc præstāt pollicetur Dñs suum Deum futurū esse & hoc potissimum ab Hebræis exteriori circuncisione petebat: & hæc circuncisio spiritua-
8 lis nobis quoq; cōmunis est cum illis iubeat Deus, vt si quis mulierem aliquam pulchram in bello cepisset, si eam vxorē ducere vellet prius vestem in qua capta erat deponeret, cæsariem raderet, & vngues circuncideret, & domi per vnus mensis spatiū sedens parentes suos desleret: quæ quidem omnia significabant factis non esse à caelesti duce Iesu Christo in passionis & mortis sue pugna captos esse vt anima nostra eius sponsa fiat, sed vestem deponēdam esse vngues & crines secandos quod peccatorum omnium mortalium separationē & verū illorū dolorē & penitentiam significat. Hinc intelligetis mysteriū cur corporis circuncisionem fieri Deus iusserit. Iosue non gladio ferræ sed lapideo qui Iesu Christi quæ vera est petra figura erat à quo spiritualis circuncisio fieri debebat: & ita discipulos suos circuncidit dicēs, beati pauperes spiritu, & beati mūdo corde: Hæc vna ex causis est cur corporaliter circūcidi voluerit, vt nos spiritualē circūcisionē doceret: mos est vena aliqua auri cōperta, statim cū aurū erutū est an verū sit aurū explorare, ita Redēptor noster ex purissimo matris suæ utero egressus explorari hodierna die voluit, an eius corpus sanctissimū verum esset corpus & humanis doloribus obnoxium: desiderauimus enim eum virum dolorum & scientem infirmitatē: ait Iosias vt patiens nō solum nos redimeret sed patienter nos pati doceret: voluit æternus pater vt statim ac vnigenitus eius filius natus est pro nobis pati inciperet: & ita Diuus Paulus ille
9 (inquit) qui non nouerat peccatum pro nobis peccatum fecit vt nos efficere mur iustitia Dei in ipso: quæ verba D. Hieronymus, declarans ait, pro nobis peccatum fecit, quasi diceret, ac si esset ipsum peccatum: peccatum non cognouisse ait quia nunquam peccauit, qui quidem vsu status est loquēdi modus, dicimus enim de inquieto, quiescere nescit, & de eo qui nūquā sedet, sedere nescit, de eo qui nemini nocet, nocere nescit, quia nimirū quod nūquam

Deut. 21.

Iosue. 5.

Matth. 5.

Simile.

Isai. 53.

2. Cor. 5.

D. Hieron.

lib. 2. contra

Iuueni.

quam

Isai. 5.

quam facimus ignorare videmur: pro nobis autē ipsummet peccatum factum esse ait exaggerationis causa, vt eum qui candidissimus est, candorem ipsum esse dicimus: & vt hoc intelligatis fingite ex omnibus mundi peccatoribus quot sunt quot fuerunt & erunt vnum tantum peccatorem esse conflatum, hunc ipsummet peccatum appellaremus: hoc idem de Christo Redemptore nostro dicitur, qui pro omnibus peccatoribus soluit ac si ipse vnus omnium peccata haberet. Hoc Isaias declarauit dicens: omnes nos quasi oues errauimus, vna quisque in viam suam declinauit & posuit Dominus in eo iniquitates omnium nostrorum: vt scilicet, pro omnibus soluens nos in eo non solum iustos, sed etiam ipsammet iustitiam efficieret, quod etiam exaggerationis causa dicitur, vt quam iusti Redemptoris nostri meritis efficiamur significetur: itaq; secundum D. Paulum Christus Dei filius maximus est peccator non in se ipso sed in nobis, nos verò iustissimi, non in nobis sed in eo & per eum.

Simile.

Quo igitur amore dignus est, qui vt nobis beneficeret tot mala perferre voluit? O infelices illos qui ex animo tanti beneficii memoriā deponent: hac de causa hodierna die ei hoc nomē Iesus imponi voluit quo causam cur passus est significatur, vt nos de hoc beneficio assidua recordatione moneret. Cū quis supplicio afficitur preire solet prece supplicij causam declarans: hodierna die quid aliud sit quā Dei filiū circuncisionis pœna affici? & vt intelligeremus hanc nō suorū peccatorū pœnam esse à præcone supplicij causam palā dici iubet, quia nimirū mūdi Saluator est, idē enim sanctus Euāgelista tanquā præco cū circuncisum esse dixisset, pœnæ huius causam declarat dicens: *vocatum est nomen eius Iesus.* Magnū fuit beneficiū Deū filio suo nomen imponere quod nobis declararet quis esset: quid enim profunt in officina medicamentorū phialæ nisi suus vniciq; titulus apponatur? hoc igitur nomē sanctissimo huic puero hodierna die imponi, nihil aliud fuit, quā phialæ huic coelesti titulū apponere, ne quæ in se cōtinet remedia ignoraremus. Loquēs de Deo Plato ait: Eius maiestas nec mente cōprehēdi, nec lingua exprimi potest: quare nunquā homines Deo nomē imponere potuerūt sed vt sibi ipse imponeret necesse fuit: sed quæ admodū noluit Deus omnē simul de se ipso cognitionē hominibus dare, ita etiā neq; nomina, sed paulatim alia alijs tēporibus manifestauit, & ita cū quoddā mysterium

Plato in Timæo.

13 *sterium* reuelaret Danieli dixit: tu autem Daniel claudesermones & signa librū vsque ad tempus statutū, causam addidit dicens, plurimi pertransibunt & multiplex erit sciētia. Quemadmodū si cum quisnam esses scire cuperem & cum à te quærerem respōderes te Italum esse, & plures post dies nobilem te esse ex tali familia, diceres, totidem post dies vxorem habere, diuitem esse & alias huiusmodi qualitates narrares, progressu temporis magnā tui cognitionē haberem: idem profus præstitit Deus Abraham enim dixit: Egredere de terra tua faciam te in gentem magnam, quasi diceret, vt consideret se enim potentem esse & magnis præmijs remunerare posse: plus dixit Patriarchæ Jacob cū vidit eam & Dominū innixum scalæ dicentem sibi, Ego sum, Dominus Deus Abraham patris tui. Plus reuelauit Moyfi cui reuelasse se dixit, quod superioribus Patriarchis non indicauerat: nomē (inquit) meum Adonai non indicaui eis. Plus se deinde manifestauit Dauid, qui idē dixit, incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi: & tandem in gratiæ lege ita se Deus manifestauit: vt discipulis suis dixerit; vos autem dixi amicos quia omnia quæ audiui à patre meo nota feci vobis. Et quoniam antè hanc gratiæ legē tam clara Dei cognitio nō habebatur, ita nulla erant à Deo data nomina, quæ simul omnes Dei excellentias & admirabilem humani generis Redemptionem significarent: in hac autem gratiæ lege Deus se nobis hominem factum vna cum nomine dedit: quod & quid Deus sit, & quid pro nostra salute præstitit significat, & hoc est sanctissimum nomen hoc Iesus,

Daniel. 12.

Genes. 12.

Genes. 28.

Exod. 6.

Psalm. 50.

Ioan. 15.

14 Postea quam Propheta Isaias de incarnationis mysterio egerat dicens: paruulus natus est nobis & filius datus est nobis subdidit, & vocabitur nomē eius admirabilis, cōsiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis. Quæ omnia nomina huius nominis Iesu glossæ merito appellari possunt: hoc enim nomen est admirabile, quod Saluatorē significat, quid enim est admirabilius quā Deum vt homines saluet in cruce mori? nomē est etiam consilij inauditum: omnia enim hominū consilia vtilitatē propolitā habent eorū qui à nobis cōsiliū petunt, his enim cum nos consulūt, respōdere solemus, hoc vel illud tua vtilitas postulat hac de causa Reges tot habere solēt cōsilia (Como de guerra, de hazie da de ordenes) vt scilicet, quæ ab illis decernuntur in vtilitatem ipsorum, & Regum redundant. At vero Deus, qui vt ait Dauid

Isai. 9.

terra.

Psalms. 65. **terribilis est in consilijs super filios hominum, cum se ipsum de** 16
 hominis Redemptione consuluit, non propriam, sed hominis
 vtilitatem spectauit, vt scilicet eius vnigenitus filius pro huma-
 no genere moreretur: & ita Iesus dicitur consiliarius, quia verbū
 diuinum vnā cum patre & spiritu sancto ab æterno incarnatio-
 nis mysterium decreuerunt, vt scilicet, verbum homo factū ve-
 ritatē prædicaret, & si opus esset pro eius defensione moreretur.
 Præterea Deus fortis huius nominis Iesus interpretatio est, quia
 admirabilis fortitudo fuit Dæmones lachrymis & sanguine su-
 perare, homines vero redimere, Sansonis vires Deus in crinibus
 qui infirmissima sunt corporis pars collocavit, quod fortissimi
 huius Sansonis Iesu Christi figura fuit, qui rebus tam infirmis vt
 sunt lachrymæ, verbera, spinæ & dolores Dæmonum exercitus
 proiligauit & ita cum angeli interrogabāt: quis est iste qui venit
 de Edon tinctis vestibus de Bosra, respondit ipsemet Dominus,
 ego propugnator sum ad saluandum, id est, Dux fortissimus sum
 ad victoriam consequendam. Pater futuri seculi est etiam huius
 nominis interpretatio quia ille alterius nobis seculi nuntios attu-
 lit, ille caelestes illas gloriæ Indias detexit, ille ad beatissimum il-
 lud seculum iter & aditum patefecit, & ideo vocatur Iesus, hoc
 est pater futuri seculi quando quidem nobis illud morte acquisi-
 uit. Tandem idem est quod princeps pacis, quia vt ait D. Pau-
 lus ipse est nostra pax qui fecit vtraque vnum & ideo mortuus
 est vt nos cum patre reconciliaret,

Ephes. 2.

Ex his omnibus quantum illi debeamus colligi potest quod
 idem Apostolus his verbis exaggerat, nō estis vestri, empti enim
 estis pretio magno, glorificate & portate Deum in corpore ve- 18
 stro. Verba efficacissima, post tot accepta beneficia vestri in-
 quit nō estis, sed illius qui vos tā sublimi pretio redemit, & ideo
 eum non solum in spiritu, sed etiam in corpore vestro gerere de-
 betis, ita vt exterius etiam in operibus eius vos esse seruos appa-
 reat: quod gloriosissimum Apostolum fecisse ipsemet affirmat
 dicens: ego stigmata Domini Iesu in corpore meo porto. Quasi
 dicat Iesu Christi ferro impressus sum, & Iesu Christi seruus
 per stigmata vbiq; dignoscitur: vbi elegantissimè à seruis meta-
 phoram desumpsit quos Domini suo solent ferro notare, vt cu-
 ius serui sint dignoscantur: ita se seruum Iesu Christi esse gloriatur.
 Apostolus, cuius stigmata & notæ sunt, benefacere & malū pro
 animarum

*1. Cor. 6.**Galat. 6.*

19 animarum salute perferre: eodem modo omnes hoc ferro notari
 debemus quando quidē nostri non sumus: & cum sanctissimum
 hoc nomen proferri audiemus, harum obligationum recorde-
 mur quæ omnes in eo includuntur: & ita qui in veteri testamen-
 to hoc nomen Iesus habuerunt hæc omnia Domini beneficia in
 suis operibus & rebus gestis repræsentarunt. Primus qui appella *Eccles. 4. 6.*
 tus est Iesus, fuit Iosue, qui appellatur Iesus Naue & in libris *1. Mach. 2.*
 Machabæorū vocatur Iesus: ex quo patet idē nomē esse Iesum & Iosue: *Iosue. 10.*
 hæc Deus paruisse dicitur eò quod vt D. Chrysostomus ait, *D. Chrysof.*
 Deus sanctissimum hoc nomē in eo veneratus sit, & ideo mira- *humi. super.*
 culū illud tam singulare per eum operari voluit, vt soleius voce *hunc locum.*
 per vnus diei spatium constiterit: neque hoc solum sed per eun-
 dem Hebræos in promissionem terram introducere voluit, vt sig-
 20 nificaret verum Iesum ducem nobis futurum esse ad gloriam. Se-
 cundus qui hoc nomine appellatus est fuit Iesus filius Iosedech
 sacerdos magnus, de quo Zacharias, & hic veri huius sacerdotis *Zacha. 3.*
 figura fuit, qui seipsum in sacrificium pro humano genere obtu- *Eccles. 19.*
 lit. Tertius fuit Iesus filius Sidrach, & hic etiā veri huius Iesus in
 doctrina & sapientia figura fuit. Videtis igitur quandiu antea hoc
 nomē diuina beneficia hominibus repræsentauit, vt ea omnia in
 hoc vno nomine inclusa perpetuò habeamus ob oculos. Magnū
 autem solatium nobis esse debet scire quo nam nomine eum ap-
 pellare debeamus, quod optimè Diuus Paulus notauit cum di- *Ephes. 2.*
 xit: fratres iam non estis hospites & aduenæ, sed estis ciues sancto-
 rum & domestici Dei: nā cum quis hospes est & eius loci homi-
 nes ignoti illi sint, quo quisque nomine & titulo sit appellandus
 21 ignorat, quod si eius loci ciuis est aut in Regis domo educatus op-
 timè nouit vnus cuiusque nomen & dignitatem: hoc ipsum ait
 Apostolus, fratres iam non estis hospites: eia Christiani gaude- *Philipp. 2.*
 te, agere enim cum Deo debetis non tanquam hospites, sed tan-
 quam domestici, iam eius nomen scitis, scitis quonam hono-
 re affici debeat: qualis autem hic honor sit, idem declarauit Apo-
 stolus, in nomine Iesu omne genu flectatur cælestium, terre-
 strium, & infernorum. Quasi dicat, quando quidem fideles
 omnes qui in cælo glorificati sunt, aut in terra iustificati, aut in
 purgatorio purificati sanctissimi huius nominis beneficio salu-
 tem consequuntur, æquum est vt illud magna cum humilitate
 adorent & venerentur. Neque verò verba illa Diui Pauli, non
 estis

1. Petri. 2.

estis hospites D. Petro repugnant, qui fratres (inquit) obsecro vos tanquam aduenas & peregrinos abstinere vos à carnalibus desiderijs: nam D. Petrus hospites nos ait esse & aduenas in hoc saculo ne scilicet, humana amemus, sed per ea velocissimè transeamus ne nos contaminare possint, ad cœlestia properantes, quia militant, vt ibi ait aduersus animam: at D. Paulus hospites nos esse ait, & domesticos in domo Dei & tanquam cœli ciues quoniam honore diuinum hoc nomen afficiendum sit nosse debere. Hinc quanta sit eorum impudentia patet, qui illud passim iniuramentis magna eius iniuria vsurpant.

Lex erat apud Romanos vt qui per Deum Ianū iuraret morte puniretur, nisi hoc senatu permittente, vel sacerdotibus adstantibus fecisset; ne scilicet nisi in rebus grauissimis iuramenta adhiberentur, secus enim nemo hoc à senatu postulare ausus esset: rari autem coram sacerdotibus iubeant, vt iuramentum magna cum veneratione fieret. O Christe fili Dei qui homines tanto affecisti honore & ignominia ab illis pro dato honore afficeris, quomodo oculos in cœlum tollere audeamus videntes maiorem à gentilibus Dijs suis honorem præstari solitum quam à Christianis vero Deo præstatur. O cœlum, o terra, o insensibiles creaturæ, ob tantam irreuerentiam obstupescite, qua supremus ille rerum omnium creator ab ijs contemnitur quos cæteris omnibus orbis terrarum gentibus nobiliores effecit. Expellite obsecro à vobis dilectissimi teterrimam hanc iuramentorum pestem, quæ nunquam nisi maxima necessitas postulet & debitis circumstantijs adhibeantur, tunc enim non solum non est malum, sed etiam meritorium: ita Diuus Paulus iurabat, qui, testis (inquit) mihi Deus est cui seruo in spiritu meo, & in eadem epistola, veritatem dico in Christo Iesu, non mentior, testimonium mihi perhibente conscientia mea in spiritu sancto. Quod si quaritis quæ nam circumstantiæ sint, sanctus Hieremias eas enumerat dicens & iurabis, viuit Dominus in veritate & in iudicio & in iustitia & benedicent eum gentes ipsumque laudabunt. Prima conditio est in veritate, aliter enim mortaliter peccatur. Secunda est in iudicio hoc est cū iudicio & prudentia nō temere nulla rei & necessitatis habita ratione. Tercia est in iustitia hoc est vt quod iuramento confirmatur iustum sit, cū enim ad res iniustas adhibetur iuramentum, vt si elemosynam te daturum

non

25 non esse iures, aut illatam aliquam iniuriam vlturum, mortaliter peccas.

Et vt intelligatis quam odiosa Deo sint iuramenta, nisi his conditionibus fiāt, audite quid per Zachariā dicat, Veniet, inquit, (scilicet ira mea) ad domū iurantis in nomine meo mendaciter, & cōmorabitur in medio domus eius, & cōsumet eam, & ligna eius & lapides eius. O suppliciū horribile quo non solum periuros, sed eorum etiam domos punire vult, vt quanto opere hoc scelus detestetur ostēdat: nō hoc metuunt sanctissimi Dei nominis contemptores? Timete obsecro dilectissimi & memores hospites iam nō esse & aduenas, sed ciues sanctorū & domesticos Dei, Regis vestri nomē eo qui illi debetur honore afficite: recordamini, quod cū hoc nomen illi impositum est, sanguinem eo die effudit, quia cū omne redemptionis pretiū trigesimo tertio ætatis suæ anno per soluturus esset, Saluator antea appellari noluit sine pretij arrha quæ hodie nobis in circuncisione datur. Qua in re docere voluit nomē sine operibus inutile esse & inane: fidelis nomē habes, opera autem & verba infidelis, non bene hæc duo cōueniunt: nobilis nomē habes, at quid est esse nobilem? num à tributis immunē esse? Nō in hoc cōsistit nobilitas: verum quidem est nobiles hac immunitate frui, sed hoc illis cōcessum est, vt tanquam nobiles, non vt tyrāni crudeles & superbi viuant: viuere autem vt nobiles decet, est pauperibus frauere, viduas defendere, orphanorum esse patrem, sanctitatis in republica exemplum esse, sanctissimi Dei nominis gloriæ zelatorem esse: his rebus homo ostēdere debet meritō fidelis & nobilis nomē habere, & ita dignus eris, vt Deus melius illi nomē imponat. Dixit Deus ad Abraham; nō ultra vocabitur nomē tuum Abram, sed appellaberis Abraham, quia patrem multarum gentium cōstitui te. Abram significabat pater excelsus, & quia sanctus ille vir huic nomini respōdit operibus, quia in pietate, fide, obedientia, & in omni fuit virtute sublimis: idē hoc illi nomen commutauit in melius, & patrem multarum gentium appellari voluit, vt omnes qui eius fidem & virtutē habent eius filij vocentur, & ipse omnium, cuiuscumque sint gentis, pater. Ex quo patet quāto opere erent Hebræi, qui se solos Abraham filios esse exillinat, cum dicat eo loco Dominus eum se multarum gentium patrem efficere. Vtinam nostra etiam opera cū nominibus cōsentiant, ita enim suo tempore nobis quoque

Aduent. LI aliud

Zacha. 5.

Gene. 17.

Roma. 1.

Hier. 4.

aliud dabitur nomen, vt Deus pollicitus est dicens. Qui vicerit 28
scribam super eum nomen meum nouum: ita igitur hic gratia
viuere studeamus vt hoc tandem præstetur in gloria. Ad quam
nos perducatur Iesus Mariz filius, Amen.

In die Epiphaniæ Domini

CONCIO PRIMA.

*Cum natus esset Iesus in Bethleem iudæ in diebus Hero-
dis Regis, &c. Matthæi. 2.*

Agnus, solēnis, & gloriosus est hodiernus dies di-
lectissimi tribus magnis miraculis illustratus: ho-
die enim in Iordane fuit à Diuo Ioāne baptiza-
tus, hodie aquam in vinum in Galilææ nuptijs
cōmutauit, hodie à tribus Orientis Regibus stel-
la duce in præsepio est adoratus: hæc omnia eodē
die accidisse dico, sed diuersis annis: & quamuis omnia sint ad-
miratione dignissima, nihilominus tamen sancta Ecclesia Regū
adorationem maiori lætitia & solemnitate celebrat, quia hæc fuit
Gentium conuersionis initium: & vt hoc mysterium recte intel-
ligatur, notandum est ante Christi redēptoris nostri incarnationem
de tribus regnis mentionem in sacra scriptura fieri. Primum
est cælorum regnum, cuius quāuis plures sint sine vlla cōparatio-
ne, quā vniuersi terrarum orbis habitatores, (nam vt ait B. Dio-
nysius. Multisunt supernarum mentium beati exercitus, infimā
atq; constrictam excedentes nostrorum naturalium numerorū
cōmensurationem) yeruntamē vnum tantum est regnum & tot
angelorum millia vni tantum Deo obediunt. Quod si inter homi-
nes etiam seruaretur vnum tantum esset inter eos regnum, sed
cū homines diuersas haberēt leges & Reges, ideo diuersa quo-
que erant regna: & ita David dixit, Regna terræ cantate Deo
psallite Domino. Quasi diceret. Quamuis regna sint ex legum
diuersitate diuisa, saltem in hoc conueniant, vt omnia pariter
Deo

*Diony. e. 9.
de calhier.*

3 Deo laudes, & hymnos decantent. Et quia duæ erant leges in-
ter homines sanctæ, vna quidem scripta, sub qua Hebræi tan-
tum viuebant naturalis, altera quæ ad Gentiles etiam pertine-
bat: ideo vniuersaliter loquendo duo erant tantum in orbe ter-
rarum regna. Hebræorum vnum, Gentilium alterum. Itaq; tria
(vt dixi) erant regna, vnum cælestium spirituum in cælo, duo ho-
minum in terra.

Ad horum omnium regnorum pacem & vtilitatem maxi-
mè conferebat, vt vnus omnium Rex esset, quia ipsemet Ari-
stoteles naturali ratione ductus dixit. Entia nolunt malè di-
sponi, pluralitas autem principatum mala. Verum cū vni-
uersalis Rex qui Deus est, purus sit spiritus, & Angeli spiritus
quoque sint: ideo in hominibus tantum maioris amoris & obe-
4 dientia causa futurum erat si Deus homo fieret, & humanum
corpus, vt illi assumeret, vt quemadmodum Angeli, qui spiri-
tus sunt Deum habebant Regem qui spiritus est: ita & homi-
nes Deum hominem factum pro Rege haberent. Sed quoniam
contendere inter se homines potuissent, ex quo nam genere
oriri Deus deberet, num ex Gentilibus, qui erant plures, num
ex Hebræis, qui erant sanctiores, voluit Deus vtriusque satisfa-
cere, & ex vtroque genere nasci: & ita viri ex quibus descendit
omnes Hebræi fuerunt, at inter mulieres nonnullæ Gentiles
quarum prima fuit Thamar, ex qua & Iuda natus est Phares. Se-
cunda fuit Raab, ex qua & Salomon natus est Booz. Ruth ter-
tia fuit, quæ regis David pro auia fuit, ex ea enim & Booz natus
est Obed, qui fuit auus David. Quare Rex cæli & terræ vni-
5 uersalis ex Iudæis & Gentibus ortus est: & vt Angelorum, He-
bræorum & Gentium Regi, statim ac natus est in stabulo Beth-
lehē tria hæc regna ad obedientiam humiliter præstandam con-
uenerunt: nam & Angeli a cælo delapsi laudes illi, & hymnos
obtulerunt dicentes, Gloria in excelsis Deo, mox pastores tan-
quam Hebræorum primitiæ eum adorauerunt, & tandem hodie
tres hi gloriosissimi Reges ab vltimis orbis terrarum partibus
Gentilitatis nomine, tanquam Regem suum naturalem agnos-
cunt, & venerantur. Quare vbi nos legimus. Antequam sciat
puer vocare patrem suum, & matrem suam, auferetur fortita-
do Damasci septuaginta interpretes transfulerunt, accipiet for-
titudinem seu virtutem Damasci: ita legit Diuus Chrysolomus

*Arist. 12.
Metaphys.*

*Isai. 8.
Chrysol. opera
in pers. sup.
Mat. hom. 2*

LI a Et

Et Damasci fortitudine beatos hos reges intelligi ait, quos redemptor noster, vita sua initio cum pueri parentes suos vocare nesciunt (ipse enim si voluisset sciebat) ex diaboli potestate eripuit: eos autem fortitudinem appellare (ait) quia sapientes, quales ipsi erant sunt regni, & cuiuscunque reipublice fortitudo: quae sine sapientibus est tanquam corpus ossibus & nervis destitutum: ita ut ad sua munera exercenda vires non habeat. En igitur causa cur hodie Dominus hos reges ad stabulum stella duce adduxerit.

Præterea hoc fecisse dicimus ut ostēderet nō ideo pauperem nasci, qua plus præstare nō posset. Cum in aula Regis principis alicuius ortu publica spectacula sunt solent aulæ principes & nobiles in publicum prodire preciosissimis vestibus auro, gemmis, & alijs huiusmodi rebus quam maxime possunt ornati: sunt tamen inter eos nonnulli qui ut se omnia illa ornamenta contemnerent ostendant, tunc rudes & viles vestes induere solent, sed ne alij hoc necessitate compulsos fecisse se dicant, preciosis illis vestibus non ut ceteri nobiles se ipsos, sed seruos suos ornant, & ita illud propria voluntate, non necessitate, præstare declarant. Eodem modo Dei filius qui in hunc mundum vilibus pannis inuolutus ingressus est, ne quis cogitaret hoc necessitate, non propria electione fecisse, seruos suos cælestis claritatis radijs vestitos ostēdit, Angelorum, scilicet, exercitus divina luce fulgentes: & ita cum de eo qui pastoribus apparuit D. Lucas loqueretur, ait, claritas Dei circumfulsit illos: & paulo inferius addit, facta est cum Angelo multitudo militiæ cælestis laudantium Deum: hodie vero potentissimos hos Reges ab oriente auro, & alijs muneribus oneratos adducit ad stabulum, qui in vrbe Hierusalem eius se esse seruos publice profitentur dicentes: venimus cum muneribus adorare eum, ut homines cognoscant eum, qui huiusmodi seruos habet potentem esse, & diuitem, sed pauperem sponte nasci, quia scilicet, ita nasci voluit ut homines humanarum rerum contemptum doceret.

Ait igitur sanctum Euangelium. *Cum natus esset Iesus in diebus Herodis Regis.* O ineffabilis Dei bonitas qui crudelissimi huius tyranni tempore singulare hoc beneficium conferre voluit: quæ quidem consuetudo eius est vetustissima tunc cum maxime eius indigemus auxilio accurrere, quod cum intelligeret David aiebat. Tu exurgens Domine misereberis Sion, quia tempus

Psalm. 102.

misere-

miserendi eius quia venit tempus. Quod nam tempus aduenit? quoniam placuerunt seruis tuis lapides eius: quasi diceret, Nunc cum in maiori necessitate versamur, nunc tempus est cum tu Domine, tuis opem ferre soles: nunc cum lapides illi, qui seruis tuis tantopere placere solebant, (virtutes scilicet, quas iusti tanti aestimabant) humi iacent prostrati, & ab omnibus contempti, nunc miserendi tempus est. Hoc ipso tempore. *Ecce Magi ab Oriente venerunt.* Tunc cum tyrannus iste regnabat, tunc cum vitia maxime florebant, tunc cum virtutes iacebant, ecce Magi ab oriente venerunt verum regem humiliter adoraturi. Quo docemur, tunc cum ceteri sunt in malo feruentiores, nos etiam maiori amoris affectu Deo seruire debere: ita faciebat David ut ipsemet fateatur, dicens. Tempus faciendi Domine: nunc tempus est ut plus in virtute exerceamur quam ob causam: nimirum, quia ut ipsemet addit dissipauerunt legem tuam: & ideo quia mali legistuarum præcepta frangere maxime student: ideo dilexi mandata tua super aurum & topazion, propterea ad omnia mandata tua dirigebar, omnem viam iniquam odio habui: vbi particula illa, ideo, magna est ponderatione digna, qua denotatur peccatorum scelera sancto prophetae stimulos ad virtutem & incitamenta fuisse. O beatos illos qui illius vestigia imitabuntur: idem vos dilectissimi præstare vehementer obsecro. Dicat vnusquisque secum ipse, quia illi periuri sunt & sanctissimo tuo nomini maledicunt, ideo gratias tibi Domine agere & benedicere volo: quia illi libidinum se cœnofoedant, ideo castum me & purum conseruabo. Recordamini nunc maxime Dei ecclesia vestra virtute & sanctitate egerite, nunc cum mores corruptissimi sunt, accurrite, & opem in tanta necessitate, tanquam filij parenti afferte: & ita benedictionem ab æterno patre recipere, ut pii & optimi filij digni aliquando eritis.

Ecce Magi ab Oriente venerunt. Quasi dicat, diligenter attendite, parentum vestrorum diligentiam, ab oriente fidelium primitiæ venerunt ad pigritiam & negligentiam vestram confusionem. Magos autem eos semper sanctus euangelista appellat, quos nos reges vocare solemus, quia nimirum in ijs sapientia quæ vera est laus, laudare voluit, non humanam potentiam, quam sæpe indignis tribui solere videmus. Quare plures eos facit eò quod sapientes, quam quod reges essent. Præterea sapientes eos appellat, id est in eis laudans quod Dei inuestigandi occasio fuit, scilicet, sapientiam: & quia hæc homines

Aduent,

LI 3

dominos

Psalm. 118

Tullius in
Paradoxi.

domino efficit, & potentes, nam ut ipsemet Tullius affirmat, solus sapiens est Dominus & liber, malus autem seruus: nos vero Reges eos appellamus non sapientes id illis tribuentes, quod plus nobis ipsis optamus, malum enim Reges esse quam sapientes.

Her. 9.

Ecce Magi ab oriente venerunt. Hi sunt vere sapientes, vera enim sapientia est Deum querere, & qui hoc ignorat, ignarus est & ideo Deus Hieremię non gloriatur (inquit) sapiens in sapientia sua, sed in hoc gloriatur qui gloriatur scire & nosse me. At sapientia sua quia alia est Dei sapientia, alia sapientia nostra. Iacet se theologus se tot annos theologiā publice interpretari, sed quod plus in doctrina proficit eod minus virtutis habet, & maioris superbia inflatur, hæc sua sapientia est, quia non Dei honorem, sed ipsum tantum scire tanquam finem sibi propositum habet. Alter Iuriconsultus venit in hac urbem pauperimus: breuissimo temporis spatio magnas sibi opes suis legibus comparauit: & ita eum omnes sapientem vocant: sed hæc sapientia sua est, nec se de ea iacet, quia in eodem temporis momento, in quo Deus humanam carnem assumpsit, hæc humana sapientia stultitia, & insania facta est.

1. Cor. 2.

Quia ut ait D. Paulus, Stultam fecit Deus sapientiam huius mundi: pauper enim in stabulo nascens, & in tanta rerum omnium inopia viuens, magnam esse stultitiam ostendit homines sibi sua sapientia res humanas tanta cum anxietate parare: de his ait eo loco D. Paulus scriptum esse, perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. O magnam nostrorum temporum infelicitatem, prius illi sapientes omnes erant paupertatis amatores: ita ut Seneca ad sapientiam necessariam esse paupertatem dicat. Plurimi vero nostrorum temporum sapientes quamuis Christiani sint, in cogitandis diuitijs occupantur, & quia sapientes sunt res sibi omnes possidere debere videntur. Plutarchus ut sapientem laudat Photionem Athenarum Philosophum, qui quamuis Athenis in magna omnium estimatione esset, pauper tamen erat non coactus, sed sponte: quod ex illo satis aperte probatum est, nam cum Alexander de Persis triumphauit ex opulentissima præda magnam auri quantitatem misit ad Photionem, qui muneris pretium admiratus nuntios interrogauit, cur illa sibi potius ab Alexandro quam cæteris Athenarum Philosophis mitterentur, qui cum id fecisse Alexandrum respondissent, eo quod illum cæterorum omnium optimum existimaret, sic ita (inquit) est, Regi vestro dicite ut talem

Seneca.

Plutar.

15 lem me esse linat, qualem me esse existimat, aurum vero suum alijs det ne in me cito alium ab eo, quem ipse cogitabat, inueniat: & ita aurum nullo modo recipere voluit, quamuis Alexandrum indignaturum esse dicerent. Hinc inter Athenarum sapientes orta quaestio est, vter esset maior Alexander ne an Photio, qui eum & eius dona contempserat. De Anaxagora quoque legitur plurimas contempsisse diuitias & tandem in Athenarum carcere mortuum esse eod quod solem Deum esse negaret.

Præstabant profecto huiusmodi sapientes plurimis nostrorum temporum, qui non diuitias sapientiam amore, sed sapientiam diuitiarum amore contemnunt. O tempora infelicissima, in quibus qui humanarum rerum auidiores sunt illi sapientiores existimantur. Hæc igitur hominum sapientia est, & ideo dixit Spiritus sanctus, non gloriatur sapiens in sapientia sua, sed in hoc gloriatur, qui gloriatur scire & nosse me: Vix anima illi, quæ Deum ignorat, hoc enim malorum omnium fundamentum est. Nuntiant Moyses & Aaron Dei nomine Pharaoni ut dimittat populum: ille vero diuinam voluntati repugnat: punitur grauissimis à Deo supplicijs: at ille obstinatus obdurat. Vnde hoc malum ortum est? quia nimirum cum illi dicerent, hæc dicit Dominus Deus Israel. Dimitte populum meum ut sacrificet mihi in deserto, respondit Pharaonis est Dominus, ut audiam vocem eius, & dimittam Israel? Nolo Dominum, & Israel non dimittam. Et obstinationis fons Dei, scilicet, ignoratio, sed notandum est duo hic cognitioni genera apponi scire & nosse, quia satis non est speculatiuam Dei cognitionem habere, sed practica etiam necessaria est: miles peritus in militia arte vocatur, qui plures vitæ suæ annos & ætatis florem in varia & diuersa bella insumpsit, & fortiter pro Regis sui gloria & honore repugnauit. Vis igitur Christiane practica Christianæ militiæ cognitionem habere, meliores vitæ tuæ annos sub hoc duce milita & fortiter aduersus carnem, & diabolum pro Dei gloria & honore pugna, hoc enim est scire, & nosse Deum, de quo sapiens gloriari debet: ut Dauid, qui de seipso ait, super senes intellexi. Cur? num quia plures libros euoluisti? Num quia Salamanticæ, aut Parisijs literis operam dedisti? Minime, sed quia mandata tua exquisiui hoc homines sapientes coram Deo efficiuntur. Idem verba illa significant. Cor sapientis in dextera eius, & cor stulti in sinistra illius: nam in sacra scriptura per manus opera

Psal. 118.

Eccles. 10.

intel-

August. de intelligitur (vt D. August. ait) & ita intelligitur illud *Prouer-*
serm. Domi biorum. Date ei De fructu manuum suarum. Manus autem dex-
ni in m. nte. teræ nomine bona opera intelliguntur, quæ in gratia sunt, fini-
ca. 24. stræ verò nomine mala: ait igitur verum esse sapientem, qui cor

Prouer. 31. suum & amorem in bonorum operum exercitatione collocatum
 habet, & è contra stultum esse illum qui quâuis in humanis scien-
 tijs maxime versatus sit cor tamen suum inclinatum habet ad vi-
 tia, & ea sectatur & amat: de huiusmodi hominibus dixit D. Pau-
Rom. 1. lus. Obscuratum est insipiens cor eorum, quia in magna ignorantia nocte versantur.

Ecce Magi ab Oriente venerunt. Ab oriente fidei nostræ parêtes
 venire Deus voluit, oderat enim orientis terrâ in qua prima illa
 culpa nata est, & quæ postea fuit Abel sanguine foedata, & tan-
 dem, ex qua idololatria originē duxit, & hac de causa fidem quo-
 que gentilium primum ibi nasci voluit, significâs culpam se iam
 tollere velle, quæ ibi tam fortes radices egerat. Hac etiam de cau-
 sa redemptorem nostrum in cruce positum orienti terga vertisse
 Damascenus ait, vt culpæ oblitum se esse significaret quæ suum
 ibi principium habuerat. Hinc etiâ intelligetis causam cur cum
 Hebræi versus occidentē adorent, Mauri vero & infideles ver-
 sus meridiem, Christiani versus orientem adorant, quia inde fi-
 dei nostræ primitiæ venerunt, Ait cum natus esset Iesus, ecce Ma-
 gi ab oriente venerunt, quia non tantum Iudæis, sed etiam Genti-
 libus nasciturum esse redemptorem per prophetas prædictum
 erat: (vt D. Augustinus probat) vbi plurimas refert mulierum
Aug. in lib. prophetias, quæ Sibyllæ appellabantur, vt scilicet, ostenderet
de civ. Dei. Deus non solum se Hebræos, vt ipsi existimabât, sed etiam Gen-
 tiles redēpturū esse. Inter has gētium prophetias celebris est illa
Nume. 24. prophetæ Balaâ, cuius hæc verba sunt. Videbo eum, sed nō mo-
 do, intuebor illum sed non prope: orietur stella ex Iacob, & con-
 surget virga Israel, & percutiet duces Moab. Videbo eum, sci-
 licet, per meos successores, sed non modò & non prope, quia ab
 eo ad Christum, ex Bibliæ contextu mille & quingenti anni nu-
 merantur: per stellam sanctissima virgo significatur: per virgam
 autē Dei filius cuius figura fuit virga illa Moy si quæ in terrâ pro-
Exo. 4. 07 icecta mutata est in serpētem: ita vt fugeret Moy ses, Magorū ser-
 pētes deuorasse dicitur: ita etiâ virtutis Dei virga quæ est verbū
 diuinū in virginaliū Mariæ viscerū terrâ cadens se hominē fecit
 & quasi

21 & quasi serpens triginta annorum spatium per tot miseriarum
 & poenarum terram serpens Moy sem, id est, eius legem fugauit,
 & diaboli astutias & artificia superauit. Potest etiam per vir-
 gam eiusdem filij Dei doctrina & correctio intelligi: de qua vir-
 ga Dauid cum ipso met Redemptore loquens dixit virgam vir-
 tutis tuæ emittet Dominus (scilicet, pater) ex Sion, quia inde
 exijt doctrina Euangelica per Apostolos Spiritu Sancto ple-
 nos: dominare in medio inimicorum tuorum: quia ante quam
 prædicaretur Euangelium erat quidem Deus inimicorum suo-
 rum, id est, peccatorum Dominus, (summum enim in eos habe-
 bat imperium, vt de ijs quicquid vellet præstare posset) ve-
 rum non in medio eorum dominabatur, scilicet, in corde quan-
 doquidem eius voluntati non obtemperabant: quare hac virga
 22 quam misit in mundum hominum voluntates & corda ad eius
 amorem allexit. Et quoniam à Christo & eius euangelica doctri-
 na dæmonum est profligata potentia idè addit Balaam, & per-
 cutiet duces Moab. Hac de causa tres istos reges ab oriēte venif-
 se D. Chrysostromus hoc loco ait, quia qui ex genere Balaam de-
 scendebant vt illi tempus illud quod his verbis eorum prophe-
 ta prædixerat, expectabant. *D. Chryso.*

Noctē autem illa felicissima Natiuitatis Domini apparuit
 illis in aere stella fulgentissima in qua pueri figuram fuisse ali-
 quos dixisse Diuus Chrysostromus refert: quam cum Magi ado-
 rare vellent ab Angelo admonitos fuisse, D. Augustinus ait, ne
 eam adorarent sed ad regem natum adorandam, cuius illa erat
 imago, proficiscerentur: & ita magna cum pompa ad urbē Hie-
 23 rusalem, stella duce, venerunt, vbi quærerere cœperunt, *Vbi est qui*
natus est Rex Iudæorum? Attēdite mysteriū, dicūt enim qui natus
 est Rex: cæteri reges in tanta ignorantia & miseria nascuntur, vt
 neque alijs imperare, neque illis imperari possit: at verò puer
 hic sanctissimus natus est rex, & è præsepio hos ipsos reges re-
 gebat, regebat Angelos & pastores, & ad se ipsum attrahebat.
 Aiunt præterea, vidimus stellam eius in oriente & venimus
 adorare eum. Ex eo quod non dicant stellam hanc satis aper-
 tē ostenditur antè quam Hierusalem ingrederentur stellam il-
 lis occultatam esse. O Deus incommutabilis, tunc ne cum
 plus duce indigebant, duce destituuntur? Respondeo hoc fa-
 ctum esse, quia quemadmodum cum vir aliquis magnæ au-
 thori.

2. Petri. 1.

thoritate loquitur ceteri silent vt solus ille qui dignitate & au-
 thoritate præstat loquatur, ita etiam quia in vrbe Hierusalem
 prophetia loquutura erat quæ maioris est authoritatis & clarius
 Redemptoris ortum declarat quam stella: idè illa tanquam vr-
 bana & modesta silet & diuina prouidentia occultatur; & vt in-
 telligatis quantæ sit authoritatis prophetia, notate hæc Diui Pe-
 tri verba qui cum Redemptoris nostri testimonium dedisset his
 verbis, non enim indoctas fabulas sequuti notam facimus vobis
 Domini nostri Iesu Christi virtutem & præscientiam, sed specu-
 latores facti illius magnitudinis, accipiẽs enim à Deo patre hono-
 rem & gloriam voce dilapsa ad eum huiuscemodi à magnifica
 gloria, hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui
 ipsum audite, & hanc vocem nos audiimus de caelo allatam cū
 essemus cum ipso in monte sancto: cum hæc (inquã) dixisset sub-
 didit, & habemus firmiorem prophetiã sermonem. O summe
 bonitatis Deus quid nam Sancte Apostole dicis? dico eum me
 vidisse gloriosum & patris vocem audiuisse & tamen quamuis
 etiam Moyse sibi & Elias adessent quibus filij Dei diuinitas sa-
 tis probari poterat, nihilominus prophetarum & sacræ scriptu-
 ræ testimonium firmiter fuisse dico: si hæc Diui Petri verba ad
 Euangelium quod ipse & eius socij prædicabant, referantur col-
 ligitur quidem prophetiam cum eo cõparatam firmiorem fuisse,
 sed non veriore, neque clariorem, neque maioris authorita-
 tis: firmior autem fuisse dicitur relatiue Iudæorum habitatio-
 ne, apud quos propheta um scriptura multo antè tempore con-
 firmata erat: Euangelium vero quod tunc prædicari coeptum
 erat in eorum mentibus non ita firmiter hærebat. Quare aliud
 est prophetiam in se firmiorem esse, hoc enim modo falsum
 esset, quia Euangelium Redemptoris nostri ore prædicatum
 hanc supra ceteras omnes scripturas dignitatem habet vt quam-
 uis omnes firmæ eodem modo sint Euangelium tamen maio-
 rem habeat authoritatem: vel potest dici firmior, quia apud gen-
 tiles omniũ firmissimum argumentum fuit prophetarũ testimo-
 niũ, qui tam clarè & apertè Redemptoris nostri aduentum tan-
 tò antè prædixerant: quam authoritatem neque apud gentiles
 neque apud Hebræos Euangelium ab Apostolis prædicatum
 habere poterat, quia propria malitia moti dicere potuissent ea
 de Christo prædicasse eò quod eius amici & discipuli essent,
 quod

quod de antiquissimis prophetijs dicere non potuissent. Quod
 si hæc Diui Petri verba ad visionem illam, quam in monte vide-
 rat, referamus, dici potest eius respectu prophetiã fuisse firmio-
 rem, quia dubitare homines potuissent diaboli fraude deceptos
 an id quod audierant aurium & oculorum fuisset illusio: at verò
 de ijs, quæ propheta diuersis temporibus & locis tanta cum con-
 sensione prædixerant, dubitandi causa non erat, & idè ait D. Pe-
 trus, habemus firmiorem propheticum sermonem, & cum ita
 diuinam scripturam extulisset addidit, cui benefacitis attenden-
 tes quasi lucernæ lucenti in caliginoso loco donec dies illuces-
 cat. O singulare consilium: versamur in hac vita tanquam in te-
 nebris, verbum autem diuinum est quasi lux ne prolabamur in
 vitia: sed quemadmodum in religiosorum dormitorijs commu-
 nis solet esse lucerna ex qua vnusquisque suas sibi candelas accē-
 dere possit; ita etiam prædicatio & sanctorum librorum lectio
 est tanquam lucerna communis ex qua vnusquisque quod sibi
 necessarium est debet assumere vt & intellectum illutret & vo-
 luntatem diuino amore accendat.

Audiens autem Herodes turbatus est. O regem infœlicem, Deus
 te per hos reges vocat, tu verò turbaris? illos per stellam vo-
 cauit & statim suis regnis relictis longissimum & difficilli-
 mum iter aggressi ad te veniunt vt scilicet, natum regem eo-
 rum incitatus exemplo inuestigares vt ipsi, tu verò regni amit-
 tendi timore turbaris: nescis infœlix quod diuinus hic rex non
 eripit mortalia, sed regna dat caelestia. Vt ceteros reges regna-
 re doceat rex ille regnabit, ceteri enim reges sunt regnorum
 suorum onus & eorum plurimi grauissimum, ita vt plurima reg-
 na vix vnus tantum regis onera ferre aliquando possint, sed
 diuinus hic rex omnia subditorum onera vnus ipse suscepit, &
 idè de eo Esaias dixit, factus est principatus super humerum
 eius. Ex quo reges, iudices, & ceteri omnes qui præsunt di-
 scere debent, vt inferiores suos oneribus quam maximè possunt
 alleuare conentur. De hoc ipso rege idem propheta æterni patris
 nomine dixit, dedi spiritum meum super eum iudicium genti-
 bus proferet, non clamabit, neq; accipiet personam, neq; audie-
 tur vox eius foris, calamum quassatum non conteret & lignum
 fumigans non extinguet, in veritate educet iudicium. Hæc om-
 nia de caelesti rege intelligi vt Diuus Mattheus citauit fidei est

Esai. 9.

Esai. 42.

Matth. 12.

cic.

credere: & eius imitatione ea ceteri reges & iudices humani habere debent: primum ait eum non clamare neque crimina exaggerare ut nonnulli faciunt qui saepe reorum animos ita deterrent ut diuinæ misericordiae spem videantur adimere. ait præterea non accipiet personam, quia princeps ad neutram partem inclinare debet: omnis enim res publica errabit, si publica priuatis affectibus flectitur & eo ipso publica persona esse desinit, cum priuatis adhaeret. Non audietur (inquit) vox eius foras, hoc est secretos hominum errores non publicabit, neminem afficiet infamia, sed culpas nisi aliud necessitas postulet honore seruato corriget.

Hierem. 23 Hieremias etiam ait, suscitabo David germen iustum, regnabit rex, & sapiens erit: quæ verba ipsimet Hebræi de Christo filio David & illi promissio intelligant & ita nomen David ut ex Hebræo constat datiuus eo loco est, id est, orietur Dauidi filius iustus, & regnabit rex, quia nonnulli regnant, qui reges non sunt sed tyranni, & quancis vobis iudices ex vestris Iustinianis foris & legibus iudicandum sit quæ principes vobis dederunt, tamen censuram & moderationem quæ in legibus seruanda est ab hoc regum rege Iesu Christo & eius Euangelio discere debetis, non enim iudices tantum, sed Christiani iudices estis. Hac de causa dixit eo loco Esaias, calamum quassatum non confringet, & alibi dicitur: noli esse nimis iustus: non quod in propria virtute vlla debeat esse moderatio, sed de publica iustitia loquitur quia non semper summa est iuris seueritate iudicandum: nam si medici Hippocratis regulas magna cum prudentia temperare in usu & exercitatione solent, æquum etiam erit ut in iurisconsultis regum & imperatorum decreta Euangelij suauitate temperet. O cælestis Angelorum & hominum rex Iesu Christe, tu qui tua vita & doctrina omnes quomodo nos regere & gubernare debeamus docuisti, da nobis etiam spiritum & gratiam ut ea quæ docuisti præstare possimus.

Et quoniam hæc Herodis turbatio per mille & quingentos & octoginta annos in Dei Ecclesia iure reprehenditur & admirationem eius artificia pariunt quæ ut sanctissimum puerum necaret excogitauit, plus nos ipsos reprehendere & admirari debemus quia hoc Herodes regni amittendi timore præstauit, nos vero sepe Redemptorem nostrum quantum in nobis est, occidimus non regni vnius causa sed rerum quæ ita pueriles sunt & viles ut dici sine pudore non possint. O hominum cæcitas & infir-

33 infœlicitas qui non intelligunt quo maior est in peccatis diuinæ maiestatis contemptus, eò maiorem esse malitiam: inijs autem maior est Dei contemptus in quibus minor inest utilitas, aut voluptas quæ nos ad peccandum incitare possit. Considera igitur cum Deum offendis, qua de causa offendas: ut in diebus festis saepe accidit ut leuissima de causa tantissimo sacrificio non adescuria rebus nullius momenti præua tantum consuetudine iuras? quænam voluptas allicet? quod Iurum, quæ te mouet utilitas? In huiusmodi rebus magnam dico Deo fieri iniuriam, quia manifestè apparet Dei contemptus, vbi autem maior est contemptus, maius est peccatum. Hoc significauit Spiritus Sanctus per Hieremiam dicens: sicut cisterna frigida facit aquam sic isti frigida faciunt iniquitatem. O metaphoram admirabilem, aqua quæ ex sua natura frigida est in cisterna posita, & conseruata frigidior fit: ita genus est hominum quoddam qui naturalem peccati malitiam faciunt sua peruersitate & peccandi facilitate maiorem, mortaliter enim peccant non voluptate & utilitate incitati, sed quacumque occasione oblata, ita facile & sine vilo timore ac si verè Deus non esset, quia nimirum quod faciunt Dei iniuriam esse nihili æstimant. Herodis igitur crudelitatem qui regni timore peccauit admiramini, vestram autem malitiam cum nulla de causa peccatis, non admiramini.

Cum ab vrbe Hierusalẽ Magi discessissent, *Ecce stella quæ videbant in oriente antecebat eos, usque dum veniens staret super vbi erat puer.* D. Maximus ait, stellam supra tabulũ nouis radijs emicuisse quasi quod latebat iudicaret, & diceret: ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Vt sensit sanctissima virgo aduentus multitudinis strepitum, & seruorum turbam, camelorum greges, equitumque turmas vidit, ne puero nocere vellent, timuit, & ita deterrita eum fœno in præsepio occultauit. Sed cum aduentus causam audisset, eum regibus remoto fœno ostendit. Quemadmodum eos quos itineris labore defatigatos hospitio excipere & cibus statim appositus ut se reficiant, inuitare soletis, ita etiam virgo sanctissima nobiles illos viros puerum suum in manibus tenens inuitabat his verbis, reficite vos & recreate à longi itineris labore, eni mei ventris fructus, sed fructus est recens: nondum enim restas aduenit: & quia nondum erat maturus, idè eam in fœno potueram, sed tamen vitæ laboribus & doloribus maturescet, & tandem in

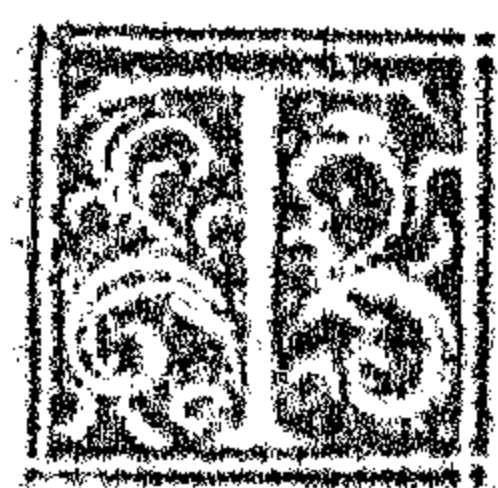
*Hierem. 6.**D. Maxim.**Simile.*

in crucis mensa matus apponetur, quia quo plura hominum causa patietur, plus amorem suum ostendet & salutis nostrae desiderium. *Et praecedentes adorauerunt eum.* Cuius lingua spiritualis laetitia posset explicari quam tres illi reges ex gratissimo tam pueri quam matris aspectu ceperunt. Dominus ille qui ab his inueniri se infinita sua misericordia voluit, a nobis etiam se inueniri concedat, hic gratia & postea gloria. Ad quam nos perducat idem Iesus Mariae filius. Amen.

In eadem die Epiphaniae Domini

CONCIO SECUNDA.

Cum natus esset Iesus in Bethlehem in diebus Herodis regis, &c. Matth. 2.

Empli Salomonis aedificium ex pluribus & preciosissimis lapidibus constructum fuisse legitur, qui ex Iudae lapidinis excidebantur. Ligna vero ex monte Libano adducebantur, qui in gentiliis terra positus erat ad cuius radices Damasci ciuitas iacebat. Hoc Ecclesiae sanctae typus & figura fuit, quam verus Salomon Iesus Christus ex Iudae lapidibus & gentiliis lignis, hoc est ex Iudaeis & Gentilibus aedificauit: & ita a pastoribus tanquam Hebraeorum primitiis, & a regibus gentilibus, tanquam gentilitatis primitiis adorari voluit. Hoc Isaias praedixerat propter Sion non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam, donec egrediatur, ut splendor iustus eius, & Saluator eius ut lampas accendatur, & videbunt gentes iustum tuum, & cuncti reges inclytum tuum. Propter Sion (inquit) & propter Hierusalem, hoc est, ob Ecclesiae tam militantis quam triumphantis bonum: Sion enim quod speculationem significat, Hierusalem vero pacis visionem, quorum primum militanti, alterum vero triumphanti Ecclesiae optime conuenit. Non tacebo (inquit) donec egrediatur: hoc om-

nium

nium prophetarum & iustorum nomine dicit, qui vsque ad verbi diuini incarnationem extiterunt: hi enim assiduis clamoribus redemptionis beneficium a Deo petebant. Iustus (inquit) & Messias ut lampas accendatur, quo Redemptoris conceptionem significat; nam quemadmodum fax statu ipso & spiritu sine externo aliquo igne accendi aliquando solet, ita Dei filius in utero virginali, non carnalis concupiscentiae calore, sed Spiritus Sancti operatione conceptus est. Egredietur autem tanquam splendor, cum scilicet, ex utero egressus est, tanquam splendor qui per vitrum sine vlla eius laesione transmittitur, nisi quod vitri colorem solet accipere: ita etiam Dei filius humanum colorem accepit, verus homo factus, in sanctissima virgine, sed eam integram reliquit & puram sine vlllo eius virginis detrimento nascens: & tunc viderunt gentes iustum suum, & cuncti reges inclytum suum, ut hodierna die adimpletum est. Videtis igitur quam aperte hoc mysterium eo loco propheta praedixerit. Sed res est ponderatione digna, cur cum se tam Iudaeis quam gentilibus reuelare voluerit, ex illis pastores, ex his reges elegerit. Cuius rei causa, ut intelligatur sciendum est, ad diuinorum mysteriorum reuelationem aliquam in homine dispositionem necessariam esse. Hoc aperte docet Ecclesiasticus his verbis: volatilia ad sibi similia conueniunt, & veritas ad eos qui operantur in illa. Metaphoram eo loco desumit (*De reclamo*) ait enim, aues ad auium sibi similia cantum conuenire, nam si perdices cantus est, perdices, nam corui, conueniunt, & e contra, ita (inquit) veritas speculatiua ad practicae veritatis cantum conuenire solet, hoc est morum & vitae veritatem allicere tanquam cantu doctrinae veritatem; quia si bene moraliter viuimus Deus nos sua bonitate & misericordia illuminat, & sui nobis cognitionem dat. Et ita nonnulli verba illa declarant: Audientes autem gentes (scilicet, Apostolos praedicantes) gauisa sunt, & crediderunt quot quot erant praedesignati ad vitam aeternam, hoc est, illi qui rectum aliquem viuendi ordinem habebant; quae quaedam erat ad fidem dispositio. Hoc etiam monet Diuus Paulus dicens: surge qui dormis, & exurge a mortuis, & illuminabit te Christus. Prius sopitum, mox mortuum appellat peccatorem: quid enim aliud peccator est, quam sepulchrum viuum, in quo anima rationalis mortua & sepulta est; quando quis-

Eccles. 27.

Act. 13.

Eph. 5.

do quis-

3. Reg. 4.

3. Reg. 3.

Isai. 62.

doquidem in eo non hominis ratio, sed belluæ sensus viuit, huic profundissimo hoc sermone sopito & in anima mortuo ait Apostolus, surge, hoc est dispone te & ita te Christus, qui vera est lux & vita, illuminabit, & seipsum tibi manifestabit. Hinc causam intelligetis cur aliqui frigidi, alij diuino amore ardent, a prædicatione discedant, quia nimirum scintillæ sicut ex cussæ non humidam escam, sed aridam & optimè ad ignem concipiendum dispositam apprehendunt, petra autem est Christus, ex qua fulgentissimæ veritatis & doctrinæ scintillæ prædicatorum lingua excussæ exiliunt, sed caruales & sensuales homines innumeris vitijs humidos non apprehendunt, sed eos tantum qui aliquam in seipsis dispositionem habent, & quia maiores Hebræorum & optimates perditissimi erant vt Hieremias affirmat dicens: ibo ad optimates & loquar eis & ecce magis hi simul confregerunt iugum, ruperunt vincula: & Amos, vae vobis (inquit) qui opulenti estis in Sion optimates, capita populorum, ingredientes pompaticè domum Israel: non ait, vae vobis qui pauperes estis & infirmi in Sion: gentiliū autem maiores erant philosophi sapientiæ & virtutis amatores, infirmi autem omnes ferè corruptis & deprauatis moribus erant, adeo gentiliū maiores, Hebræorum verò infirmiores elegit, in quibus maiorem inuenit dispositionem.

Ait igitur Sanctum Euāgeliū: Cum natus esset Iesus in Bethleem, ecce Magi ab oriente venerunt. Omnia nostrorum temporum confusio; regē gloriæ tam propinquū habentis, ita vt eū paruo labore adorare possimus, nunquam tanten nos ad hoc iter faciendum expeditimus. Quomodo ex Arabia in Iudæam ad summum hoc bonum intelligendum, vt tres illi beatissimi reges profecti essent, qui vix ad domo ad Ecclesiam proficiscuntur? Quomodo thesauros suos obtulissent, qui nec duo quidē minuta pauperi eius amore dare volūt? merito Sanctus Euāgelista hos viros Magos, id est, sapientes appellat, quando quidem statim ac stellam viderūt & apparitum medicum natum esse cognouerunt, statim regis suis relictis ab oriente venerunt; non sumptus magnitudinis, non vitæ periculo; non vitæ miseris difficultatibus deterriti, & quoniam fidem nostræ magistri fuerunt, eos imitemur, illius præcepti memores: in hora surgendi non te trices: vnaqueque horarum hora est peccator surgendus, igitur nos magis magis quorū

Hiere. 5.

Amos. 6.

Eccles. 32.

9 tidie irretimus? vt quis cadat, & vel in capite, vel in brachio, vel in alia corporis parte lædatur mirum non est, at vt post vulnus acceptum à chirurgo curari nolit, & se cubiculo aliquo serpentibus & venenosis animalibus pleno includat; hoc est admiratione & miseratione dignum. Sed maior est sine vlla comparatione stultitia, vt quis peccatorum vulneribus plenus Iesu Christi remedium recuset accipere. Si rex literas ad te mitteret eius nomine subscriptas, vt quam primum ad se venires, velle enim se magnam tibi aliquam dignitatem dare, quod si eo maturè non peruenires, tristem te statim esse condemnandum, quid nam obsecro hoc tibi iter impediret? quanam diligentia properares? cur igitur non eadem diligentia ad regem tuum Iesum Christum festinas, qui tot literis suo nomine subscriptis te quotidie vt sum-
10 mis te beneficijs ornet accersit, ea poenæ proposita, vt nisi dum tempus est peruenias, in perpetuam gehennæ tristem damnandus sis? Sed dices si literas (pater) à Deo acciperem nulla interponeretur mora: Mali Christiani hæc responsio est, quia certum est te quotidie plurimas Dei literas accipere, quas statim ac legisti scindis aut eijs, vt eas quibus nolumus respondere; nuntius autem qui eas attulit redit delusus: hæc literæ diuinæ sunt inspirationes ab Angelis allatæ, in quibus hæc ad te Deus secretò scribit. Recordare te Christianum esse, recordare quoniam te pretio redemerim, recordare me crudelissimam crucis mortem subijisse, recordare regnum me tibi habere paratum, recordare me inferni & poenarum Dominum esse, recordare tandem omnia ista quæ te detinent caduca esse & transitoria: O munde vt transis, o inferne vt expectas, o mors vt aduenis improvisa. Vides igitur frater quoties huiusmodi literas accipias, quibus nihil vt dixi respondes; & quod in eis Deus petit (scilicet vite tue emendationem) de die in diem impudentissimè dilis. O impudentem ergà Deum & Angelos qui ad Deum reuertuntur inanes, quoniam supplicio magna hæc punietur iniuria, qua vniuersalem rerum omnium Dominum afficis. Cum descendisset Moyses cum
11 tabulis, quas Dei digito scriptas habebat, eas ad radicem montis confregit, eò quod populum vitulum adorare videret, & cum Dei literis indignum existimaret. Eodem modo Angelus ille, qui tibi à Deo custos est datus, in celo (tanquam in monte Moyses) à Deo petit, vt ad te literas scribat, hoc est sanctas & pias ins-

Simile.

Exod. 32.

Aduent.

Mm

pira-

pirationes, quas secum e celo descendens adducens, timeo ne curate talem videat, illis indignum existimet, & eas (tanquam Moyses) confringat, quæ magna erit poena, sed illa es & alia etiam maiori dignus. Quæ cum intus, obsecro vos Dei nomine fratres charissimi, ne salutis vestræ remedium longius prorogetis; sed vna cum his regibus iter aggrediamini.

Psalm. 126 *Psalm.* *Simile.*
Ecce Magi ab oriente venerunt. Veniunt quia Deus per stellam eos vocavit, aliter enim non venissent, & hoc est quod ait David: vanum est vobis ante lucem surgere; surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris. Ante quam caelestis lux nos illuminet nemo surgere potest, & vires omnes quas adhibebit inanes sunt. Cur igitur si surgere non possunt, ait propheta vt surgant? quia nimirum impossibile est, vt Dei auxilium deficiat: quare cum inspirationes, sermones, aduersitates, beneficia Dei, sint lux quæ vos illuminat, surgite qui manducatis panem doloris, scitote omnia ista peccata, quæ ad mundi mensam sedentes manducatis, si homines estis optimi rerum aestimatores, panem doloris futura aliquando esse. Sicuti sedenti in mensa aliqua suauissimis cibus instructa esset appositae: alius autem euaginatium teneret gladium, vt eum statim ac coenasset occideret; quamnam voluptatem infelix ille ex ciborum suauitate perciperet; panem profecto doloris manducaret. Heu si scires carnalis, auare, superbe, quis nam sit cibus peccatum, quod vix consensum manducasti, cum statim æternis gehennæ flammis damnatus remanes, vt illud doloris panem vocas? o homo, stulte & miser qui quod corpore breui temporis momento comedis, corpus vna & anima æternis poenis persoluet. Ex pte obsecro dilectissimi mi malos hos cibos, & ad Iesu Christi mensam properate, ad præsepium, ad sanctissimæ virginis sinum, vbi vitæ panem inuenietis.

Venerunt Hierosolymam dicentes, Vbi est qui natus est rex Iudæorum. Mira profecto res: nascitur rex, & in stabulo nascitur, & pro throno habet præsepium: huius autem rei causa est, quia vt vulgo dicere soletis (*Las penas que se dan por las culpas son para la cámara del Rey*) quod verè adimpletum est in diuini huius regis cubiculo, quod ex poenis factum est originalis peccati, quæ sunt fames, frigus, paupertas, nuditas ac labores: quia nimirum voluit ipse eas nostra causa suscipere, & in ijs, nasci: *Vbi est qui natus est Rex*

Statim

Statim angelorum & hominum rex natus est, & adimpletum est quod David tanto cum affectu petierat: da imperium tuum puero tuo. Cur o propheta imperium puero dandum est? Nonne grandi alicui & forti dari melius erat, qui nos ab hostium nostrorum tueretur iniurijs? Noli (inquit) Domine imperium tuum superbis & inflatis dare, qui eos qui illi seruiant nulla alia re remunerare solent, quæ vna hac voce (*Tengalo en servicio*) sed puero qui quicquid ab eo petitur liberaliter dat, & qualibet re illi seruias contentus est: ideo Domine peto a te, vt regem nobis des puerum: nostra enim paupertas exigua illi munera offerre potest, eius autem liberalitas quicquid ab eo petemus elargietur. En igitur puer rex quem petebat David, qui vel vna tantum lachryma & suspirio, nisi plura dare potest contentus erit. Magnam etiam solatijs causam nobis hæc verba afferre debent: quia si nascitur rex, & noster est frater, suas nobiscum diuitias communicare tenetur: hoc significare voluit Diuus Paulus cum dixit: scimus autem quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum; ijs qui secundum propositum vocati sunt sancti: nam quos præsciuit & prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Tanta inquit Apostolus, ornauit Deus dignitate eos a quibus se diligere nouit & qui æterna sua misericordiæ diuinæ voluntatis decreto vocari sunt sancti, hoc est vocati sunt ad sanctitatem, vt omnia illis & prospera & aduersa, & virtutes & peccata ex Dei ordinatione cooperentur in bonum, eò quod eos ante tempora secularia (quia eos prædestinavit) præsciuit & definiuit futuros esse, & in hac vita & in gloria conformes filio suo, qui est imago eius inuisibilis, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Et quamuis diuino huic primogenito, vt homini multa sint concessa priuilegia, scilicet vt sanctissima eius anima in suæ creationis instanti, antè omnes gloriosa esset, vt primus omnium sine peccato conciperetur, primus qui ad immortalitatem resurgeret, primus qui ad calos ascenderet, nihilominus tamen nos qui eius fratres sumus, quandam cum eo similitudinem habere eius virtutum imitatione debemus; sed vt illis similes fiamus, ille vt primogenitus opem nobis ferre debet, vt fratribus, quando quidem æternus pater præsciuit & definiuit nos conformes fieri imaginis filij eius. Hoc autem omne ait D. Paulus a diuina prædestinatione procedere secundum

M m 2.

pro-

propositum diuinæ voluntatis, ait enim, quos præsciuit, & prædestinavit, ubi illa dictio, & non est copulativa, sed causalis, hoc est, quos præsciuit, quia prædestinavit. Esse autem prædestinationem bonorum omnium fontem, paulò post magis declarat his verbis, quos autem prædestinavit, hos & vocavit, & quos vocavit, hos & iustificavit, quos autem iustificavit illos & magnificavit: non solum in cælesti gloria, sed in hac etiã vita: ex quibus diuinæ prædestinationis effectibus sequitur quòd nemo unquã Deiamicos cælestis gloriæ coronari poterit: & idè addit, si Deus pro nobis, quis contra nos? & cum alia prædestinatorum beneficiaretulisset concludit, quis ergo nos separabit a charitate Christi? id est, cum tantum Deo debeamus, quid nos ad peccandum incitare poterit: certus (inquit) sum quòd nulla creatura poterit nos separare a charitate Christi, quæ est in Christo Iesu, id est, quã nobis meruit Christus Iesus. D. Hieronymus ubi nos legimus, certus sum, vertit, cõfido quòd optimè quadrat, nam de se & de cæteris Apostolis loquens Apostolus, potuit quidem dicere certus sum, at verò de alijs Christianis satis est si dicat cõfido. Intellexistis fratres, quomodo diuinus hic rex est primogenitus in multis fratribus, quòd si eius fratribus omnia cooperantur in bonum, quia ex ipsismet peccatis maioris humilitatis & curæ occasionem desumunt, quantò maiora bona ex hoc beneficio colligent regem habere Iesum Christum, qui eorum frater est primogenitus, & idè eos tanquam primogenitus alere & rebus omnibus necessarijs instruere debet? & ita dixit Esaias, factus est principatus super humerum eius: reges plurimi & principes sua regna & principatus infra pedes habent vt eos premant, & nouis quotidie tributis & oneribus conculcent. Porca filios suos ab omnium belluarum iniurijs, quamuis feræ & crudeles sint, defendit, ita vt lupis & vrsis se pro eorum defensione opponat, sed postea ipsamet eos discerpit & vorat, ita etiã nonnulli sunt principes, qui subditos suos ab externis hostibus defendunt, sed ipsimet eos lacerant & vorant, crudelius autem est à propria matre, quam ab alia bestia extranea lacerari. De his conquerebatur Deus dicens: principes tui infideles, socij futurum, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. At verò cælestis hic rex non est huiusmodi, sed principatus eius super humerum eius, vt nos scilicet extollat. Nam cum quis rem aliquam

D. Hieron.
ad Gelasium.
1.9.

Esaias. 9.

Simile.

Esaias.

Simile.

quam in sublimi loco positam videre, aut assequi optat, neq; per se hoc potest eò quòd pusillo sit corpore, alius suos illi humeros supponit, vt ita quòd optat videre & assequi possit. Optabant homines altissimi maiestatem videre, & cælestis gloriæ diuitias assequi, sed tam exiguis eorū meritis per se ipsi non poterant, & ita eos cæli rex Iesus Christus humeris suis imposuit, id est, meritis virtutis & potentia suæ; & ita eam quam optabant gloriam assequuntur. Benedictus & glorificatus sit talis Rex: beatus ille, qui ei se extoto corde subiicit. Hic erat rex què gen⁹ humanū optabat & eius nomine Esaias petebat dicens: emitte agnum Domine dominatorem terræ: da nobis Domine regem & principem qui non sit lupus, & nos, vt aliqui terræ principes deuoret, sed agnus vt nostrum sit sacrificium, & nos suo sanguine redimat.

Esaias. 16.

21 Audiens autem Herodes rex turbatus est. Turbato rege turbatur Hierosolyma: hæc est subditorum cõsuetudo, vt principes suos tam in bono quam in malo imitentur, & ideo qui alijs imperant plurimū cauere debent, ne eos suo deprauet exemplo. Res est animaduersione digna quòd cum scriberet Moyses mundi creationem & in ea nonnulla quæ tanti momenti esse videbantur, vt est Angelorum creatio, tamen nullam de ea mentionem fecit: quòd non temerè, sed diuina prouidentia factum est, ne malorū Angelorum lapsus scriberetur, ex quo homines ad malum pronitlicere potuissent; quid mirum nos qui ex infirma carne constamus peccare, si angeli qui spirituales sunt ita peccarunt. O quanta hic deplorandi daretur materia, si vero & perfecto amore Deum prosequeremur, & proximos cum a principibus & optimatibus tot libidinum, ludorum dissensionum & aliorum scelerum subditis exempla præberi videamus. Iussit Deus Moyse fac tibi duas tubas argenteas ductiles, quibus conuocare possis multitudinem quando mouenda sunt castra: si semel claxeris veniet ad te principes & capita multitudinis Israel: hoc etiã fieri hodie vult Deus, & quòd tunc figura ostendebatur adimpleri nam cum Christiani exercitus tubæ, quæ sunt diuini verbi prædicatores cælestis suæ doctrinæ sono cecinerint, optimates & capita populorum prius conuenire iubet, vt cætera populi multitudo eos sequatur duces. Sed heu dolor in vitijs eos præire video, in virtute verò vltimos esse, de Magis Pharaonis legitur omnes eorū vires in copositas fuisse vt pœnarum mala quæ Moyses Dei vir

Numeri. 10.

Exod. 2.

Aduent.

Mm 3

tute

tute faciebataugere quidem possent, tollere autem non possent: 24
plures ranas & plus sanguinis faciebant, tollere autem minime
poterant: ita & plurimi nunc sunt ex magnatibus, qui pravo suo
exemplo ad culpæ mala facienda adiumento esse possunt, vi-
res autem non habent, vt ea tollant; quia effæminati sunt, & in-
firmi ad bonum.

Sed quæro ò Chrifte vera lux & vere animarum magister
quandoquidem tres istos reges docuisti vt te natum quærent,
non ne melius fuisset eos in Bethlehem recta via deducere quam
stellam illis occultare vt necessario ad urbem Hierusalem ve-
niendum esset: hoc modo enim ne que se mortis periculo expo-
suisent, non turbatus esset Herodes, non occisi pueri, non tu in
Aegyptum vna cum matre fugisses. O admirabilia Dei artifi-
cia, quæ, vt in illa labores & persequutiones patiantur excogitat, 25
vt maiores asequantur coronas. Eunt in Bethlehem, quæ do-
mum panis significat & beatitudinis typus est vbi beati Deo sa-
tiantur, per labores & pericula Hierusalem transeundum est. Præ-
dicens Esaias Hebræorum persequutiones, visio (inquit) Esaiæ
quam vidit super Iudam & Hierusalem vbi septuaginta inter-
pretes transfulerunt, visio Esaiæ, quam vidit contra Iudam
& Hierusalem, quo significatur quod persequutiones illæ quas
quis impatienter fert, & quibus durior & deterior efficitur, di-
citur venire super eum; quia ijs se opprimi sinit & hæc tantum per-
sequutiones contra illum esse, qui eas patitur dici possunt: ille
enim quas patienter quis tolerat non cadunt supra illum, imo il-
le superior remanet: persequutiones autem pedibus subiectæ tan-
quam scalæ illi sunt, per quas ad maiora merita & maiorem glo- 26
riæ coronam ascendit, & idè hæc contra illum esse dici non pos-
sunt, sed in eius potius vtilitatem; & quia Hebræi Dei flagellis
deteriores facti sunt, idè nostræ translatio ait, visio Esaiæ quam
vidit super Iudam, septuaginta verò interpretum translatio,
contra Iudam. Hæc de causa voluit Dominus, vt sancti hi viri
per Hierusalem transirent, ex quo plurimæ persequutiones, & il-
lis & alijs Dei seruis sunt consequutæ.

Turbatus igitur rex est, & statim sanctissimo puero mortem ma-
chinari coepit, timens ne cum grandior factus esset sibi regnum adi-
meret, quare, *Congregans omnes principes sacerdotum & scribas populi*

Bernardus sciscitabatur ab eis vbi Christus nasceretur. Ponderat hoc loco D. Ber-
nardus

27 Bernardus similem huic tyrannidè contingere solere in nonnullis con-
gregationibus, quavis ex iustis & sanctis consilient, in quibus non
nulli ita tyrannicè vsurpant imperium, vt ceteros quos virtute præ-
ditos vident ad nullum dignitatis gradum sinant ascendere, ne eos
corrigere possint & quod indignè possidet adimere. Hæc de cau-
sa Pharaon iussisse legitur, vt Hebræorum masculos interficerent *Exod. 1.*
fæminis autem parceret, quia illos ne sibi regnum gradiores facti ad-
merent, metuebat, a fæminis autem nullum esse metuendum pericu-
lum sciebat: ita etiã tyranni & ambitiosi perfectos in virtute viros
vivere non sinunt, ne suæ voluntati aucti dignitate repugnent, ef-
fæminatis tantum & infirmis fiant quia eos nihil metuent.

*At illi dixerunt, in Bethlehem Iudæ, sic enim scriptum est per propheta-
tam: & tu Bethleem terra Iudæ, nequaquam minima es in principibus Iu-
dæ, ex te enim exiit, qui regat populum meum Israel.* Hæc verba sunt
prophetæ Michæ. Sed attendite sacerdotum & scribarum ma- *Mich. 5.*
litiã qui prophetiam detruncarunt, & ea tantum dixerunt quæ re-
gistrata esse futura intelligebant: nam immediatè ait de hoc cæle-
sti duce propheta: & egressus est ab initio a diebus æternitatis.

Hæc malitiose tacuerunt: vbi manifestè Messiam verum & æternum
Deum futurum esse affirmat, forte enim visum est maiorem hoc
esse posse turbationis causam. Idem prorsus histemporibus pluri-
mi regum & principum consilij præstare solent, qui ea tantum
dicunt, quæ principis auribus non ingrata futura esse putant: qua
propter contulo vobis dilectissimi, vt nunquam eos rerum vel rerum
consilios adhibeatis, qui vobis indigent: nam necessitas efficit
vt non quæ conveniunt, sed quæ vobis grata sunt dicant. Hoc ea-
rum auium exemplo probari potest quos sic edulas appellamus,
illæ enim dum propria manu alimus breui temporis spatio quæ
cumque volumus verba cætu exprimere discunt: & Iesus & sancta
Maria optimè & expeditè cum volumus pronunciant: quod si
eas liberas emittitis neque vt antea alitis, dum perfecta volat pro-
fecto nec Iesus dicunt nec sancta Maria. Huiusmodi sunt consi-
lij quos alimus, nam tanquam aves illæ, ea tantum verba quæ
vobis grata esse didicerunt loquuntur: homo verò liber qui te
non indiget si etiam virtute præditus sit, liberè, quod verum
esse sentit exponit. Magna igitur horum est malitia, qui si ea
quæ sequuntur dixissent forsitan infœlici huic tyranno profuis-
sent, aut saltem quod illi debebant præstitissent. Per Malachiã *Mal. 2.*

Nim 4 ait

ait Deus labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requi-
 rent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est: sed cum
 illi non Domini, sed Satanae Angeli essent, non omnem quam
 sciebant veritatem exposuerunt. Omnis periti quantum hac in re
 peccatis, qui si litis inuito, veritatē quam sentitis libere diceretis
 neq; litigantes tantū in lites infamerent, ne q; vos animas vestras
 condemnaretis. Sed cum vestrum aliqui diuitias tantum accu-
 mulare finem sibi propositum habeant, nihil de veritate curant
 quam maximo cum scelerē occultatis legibus vos regi dicitan-
 tes, sed si legum normam sequeremini, profectō eas ad eum quē
 vultis sensum non ita detorqueretis, ex iisdem verbis contrarios
 sensus eliciētes, vt ex eadem campana diuersi eliuntur soni, vnus
 quidem pro viuīs, alter pro mortuis. Quod si Sapiens dicit, os
 quod mentitur occidit animam, quid faciet ille, qui res loquitur,
 quae tanto sunt proximis detrimēto, vt scribæ & sacerdotes, qui
 causa fuerunt vt ex ea scriptura, quam illi citarunt moueretur
 Herodes ad innocentes pueros occidendos: ita etiam interdum
 iuris periti causa sunt (legis alicuius textu male adducto) vt quis
 proximo suo innocenti vitam adimat, bona quibus ille alebatur
 eripiens. Huc humana malitia deuenit, vt legibus tam diuinis,
 quam humanis ad suas iniustitias comprobādas abutantur. Hoc
 modo serui David ei, vt Saul in antro occideret persuadebant,
 Dei vtentes testimonio his verbis: ecce dies, de qua loquutus est
 Dominus ad te, ego tradam tibi inimicum tuum, vt facias eisi-
 cut placuerit. Quae verba melius David intellexit, quem post-
 eā vestem tantum secasse poenitebat.

Tunc Herodes clam vocatis Magis dixit: ite & interrogate diligen-
 ter de puero. Noloit puerum regem appellare, vt illi appellaue-
 rant: eos enim quos odio prosequimur, nullo appellare solemus
 honore. Sed hominis admiror stultitiam: partem enim prophe-
 tiae, in qua nasciturum esse in Bethlehē dicebatur, credidit, illam
 verō partē ab eo, scilicet, populū Israel regi debere nō credidit.
 Fidē ei prestetit quod sibi prodesse videbat, ei verō quod ei nocere
 poterat nullā habuit fidē: difficile enim omnino est ea quae cu-
 piditati, & appetitui repugnant, credere & ita si quis vos de mor-
 tis incertitudine monet, & posse vos in ipso etatis flore facillimē
 mori, hoc quod appetitui vestro repugnat, persuaderi vobis mi-
 nime potest. Admirationē etiam hoc loco parit cur scribæ illi &

facere

33 sacerdotes, cum parum Bethlehē distaret vna cū Regibus eō
 profecti non sint, cum praesertim de stella illa admirabili audif-
 sent. Quā vere in eorū vituperationē, & Magorū laudē dictum
 est. Populus quē non cognoui seruiuit mihi, in auditu auris obe-
 diuit mihi: filij alieni inētiti sunt mihi, filij alieni inueterati sunt,
 & claudicauerūt à semitis suis. O filij alieni demonis filij, qui ea
 qua praediti estis sciētia abutimini. Optās David aquā ex cister-
 na Bethlehē bibere, & pro ea suspirās dixit. O si quis mihi daret
 potū, de cisterna quae est in Bethlehē. Sed cū aquā illi ex ea cister-
 na adductā prēberēt, bibere noluit, sed statim effudit. Ita etiā lu-
 dāi filij Dei aduentū optauerūt, & pro eo sapissime suspirarūt,
 sed veniētē recipere noluerūt. Imō preciosissimū eius sanguinē
 crudelissime effuderūt. O caecitas diabolica, neminē in vrbe Hie-
 34 rusalē extitisse qui miraculi nouitatē à Regibus audiēs, nū hoc
 verū esset, scire voluerūt, cū praecipuē vt dixit Bethlehē nō lōge
 distaret, & hunc Regē quē natum tā esse audiebāt per tot annos
 expectassent. Ex hoc profectō intelligere potestis, quō demētīq;
 populus ille demonis arte deuenisset, & quā deprauata esset ciui-
 tas illa quae olim tanta sanctitate floruerat. Merito de ea cōquere-
 batur Isaias dicēs. Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis
 plena iudicij? Iustitia habitauit in ea, nūc autē homicidē: argētū
 tñū versum est in scoriā. Vbi nos legimus iustitia habitauit in ea
 D. Hieronymus trāstulit, iustitia requieuit in ea: & septuaginta
 interpretes: iustitia dormiuit in ea: hęc enim omnia vox Hebręa
 significat, scilicet, quā fortes in ea ciuitate egerat radice: virtus &
 sanctitas, in qua ita quiescebat & dormiebat iustitia, vt nihil de
 35 discelsione cogitaret: & tamen eam Hebraeorum peruersitas, vt
 ex hoc loco patet deiecit. Hoc etiam Hieremias. Dei nomine
 comminabatur dicens. Omnis laguncula implebitur vino, & ma-
 gis declarans addit: ecce ego implebo omnes habitatores terre
 huius, & Reges, & Sacerdotes & Prophetas, & omnes habitato-
 res Hierusalem ebrietate. O verba horrore plena, si diligēter ex-
 penduntur, inter maiora diuinę iustitię supplicia, hoc esse solet
 oēs vnus regni, vel ciuitatis homines vniuersali quadā ignoran-
 tia excicare, vt omnes peccent, neq; vitę & morum suorū de-
 prauationē, quadā quasi ebrietate impediti cognoscant. O Deus
 maiestatis infinitę hanc obsecro à nobis ebrietatē auerte: omnes
 enim fere hodie tā ebrios, & tam erroris sui ignaros animaduer-

Mm 5 19

Sapi. 1.

1. Reg. 2.

Psalms. 17

2. Reg. 23.

Isai. 1.

D. Hieron.

Hiere. 13.

to, vt magna animi commiseratione, motus facere non possim³ quin ad te clamē. Quod si qui sunt dilectissimi qui ad hanc ebrietatem & insaniam nondum deueniunt caute viuant, & diuini auxilij fauorem humiliter petant, ne se in eam, vt ceteri prolapsi sint. Qui vero ebrii iam sunt audiant Dei voces per prophetam Ioel clamantis, expergiscimini ebrii, & flete & ululate.

Ioel. 1.

Qui cum audissent Regem abierunt: & cum rursus stella apparuisset ea duce perueniunt Bethlehē, vbi inueniunt puerum cum Maria matre eius. Quo nam stupore eorū animos perculsos esse existimatis, cum Deum ipsum in stabulo natum viderunt? Audite quid hac de re dixerit Dauid. Reges (inquit) terræ congregati sunt, conuenerunt in vnum: quia simul venerunt, & ad eundem finem: idē ait, conuenerunt in vnum. Addit, ipsi videntes sic admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt, tremor apprehen-

Psal. 47.

dit eos. Et prociētes adorauerunt eum, & apertis thesauris suis, &c. Ex ijs rebus quæ pluris in suis regnis æstimabantur adduxerant dona, quæ supremo Regi offerrent: ita dixit Iacob filiis suis sumite de optimis terræ frugibus in vasis vestris, & deferte viro munera. Ipsæ etiam hominibus meliora offerre solemus, quanto æquius est hoc cum Deo præstari? Sed tanta hominum malitia est, vt Deo semper deteriora offerant, vitæ quidem senectutem, diei horas inutiles, & temporalibus negotijs non impeditas, vestium eas quæ vetustate vel longo vsu detritæ prodesse non possunt, panum duriores, filiorum quos vel ob ingenij tarditatem, vel ob malā corporis habitudinem mundus rejicit, hos dicatis Ecclesiæ. Attendite quid per Malachiam dicat Deus. Maledictus dolosus, qui habet in grege suo maculam, & votum faciens, immolat debile Domino, quia Rex magnus ego, dicit Dominus exercituum, & nomen meum horribile in gentibus. Nonne auditis eos maledictos appellari, qui deteriora offerunt, cum ille cui offeruntur Deus sit, Rex magnus & potens. Cum igitur aliquid Deo offerre vultis, horum verborum recordamini, Rex magnus ego, dicit Dominus, & nomen meum horribile, vt me-

Gen. 43.

Mala. 1.

liora puro cordis affectu illi offerentes, eius hic gratiam consequamini, qua acquiritur gloria. Ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius.

Amen.

In

In eadem die Epiphaniæ Domini

CONCIO TERTIA.

Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ in diebus Herodis Regis, &c. Matthæi. 2.

2 **M**agna cum lætitia sacrum hunc diē nostra mater Ecclesia celebrat, quia in eo admirabilis Dei humanati manifestatio facta est: quod singulare fuit erga nos beneficium. Quid enim thesaurus absconditus tibi prodesset, si quonā lateat loco ignoras? Et ita ait Ecclesiasticus. Sapientia abscondita, & thesaurus inuisus: quæ vtilitas in vtriusque? Parum Deum hominē fieri profuisset, quamuis preciosissimus sit thesaurus si ignotus fuisset. Cōfic itibi mulier aliqua siromata reticulata, hoc est, (Pānos de pared de red) in quibus aues quam plurimas, animalia diuersa, diuersas arbores ac u artificiose pingit. Sed si nudo parieti apponantur artificium, quod in ijs est vix apparet, quod si purpuræ superimponatur, nihil erit, quod optime dignosci non possit. Ita etiam, dicere possumus misericordiam, benignitatem, elementiam, & iustitiam Dei, esse quidem ex se infinitæ perfectionis, sed ab hominibus in operibus creationis non ita exacte cognoscebantur, donec hæc ipsa diuina attributa infinitæ verbi essentia consubstantialia, vnā cum ea in hac sanctissimæ humanitatis purpura posita sunt, quam verbum diuinum hypostatica, & personali vnione recepit: & ita hominē factū, & in stabulo Bethlehem natum, se statim manifestare voluit, & tunc vt Diuus Paulus ait, Apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris nostri. Primum se manifestauit pastoribus, hodie vero Gentilibus. Pastoribus se Hebræorum manifestauit, non optimatibus, & potentibus: significans singulare hoc redemptionis beneficium infimis tantum Hebræorum vtile futurum esse, ceteros autem in peccatorum suorum pœnam esse

Eccles. 20.

Simile.

ad Titum. 3.

in

Rom. 9.

in misera illa infidelitate remansuros. Hoc D. Paulus affirmat
 Isaiam citans his verbis. Isaias autem clamat pro Israel, si fue-
 rit numerus filiorum Israel tanquam arena maris, reliquæ saluæ
 fient, verbum enim consummans, & abbrevians in æquitate,
 quia verbum breuiatum faciet Dominus super terram. Reli-
 quæ eo in loco ait, metaphora à mensa aliqua desumpta, omni
 ciborum referta genere, ex quibus quæ supersunt, reliquias
 certum est minoris esse quantitatis, quam ipsos cibos qui erant
 apposti. His igitur reliquijs comparantur eo loco filij Israel, qui
 saluari debent, & cæteris omnibus cibis eos qui damuandi sunt,
 quos innumerabiles esse ait tanquam arenas maris: quare quem-
 admodum postea quam inuitati coenarunt colligit quis hinc in
 demicas, quæ exigui valoris esse videntur: ita etiam Deus qui
 animarum salutem tanquam cibum expetit hinc vnum inde
 alium colliget, cæteros vero omnes damnosum esca fient. Ait au-
 tem hic D. Paulus eos Deum esse conuersurum per verbum Eua-
 gelicum, quod vocatur verbū consummans hoc est, hominē per-
 ducens ad perfectionem, & abbrevians, quia sacrum Euangelium
 est veteris legis summa & breuiarium. Addit in æquitate, quia
 quicquid in eo iubetur æquum est iustum & rationi maxime cō-
 ueniens. Magnas hic laudes Euaḡelio Spiritus sanctus tribuit, ex
 quo magnum quoddam mysterium intelligetis. Nam Isaias ca-
 pite nono, vbi Christi redēptoris nostri nomina referuntur his
 verbis. Vocabitur nomē eius admirabilis, consiliarius, Deus for-
 tis pater futuri sæculi, & princeps pacis, Septuaginta interpretes
 horum omniū nominum loco transfulerunt, vocabitur nomen
 eius magni consilij nuntius, tanquam significantes, quòd quita-
 lem legē & tale Euangelium hominibus dedit erat Deus, Deus
 fortis, Princeps pacis, & pater futuri sæculi. Ex Gētilibus autem
 sapientes & potentes, vt se manifestaret elegit: vt significaret
 quod optima & præcipua populi Gentilis pars diuini huius my-
 sterij fidem receptura erat. Nunciauit Deus Gedeoni per Ange-
 lum, Madianitas eum esse superaturum, qui hoc ab eo sibi dari
 victorię signum postulauit, vt lanæ vellus quod in area poneret,
 caelesti aqua ita irroraret, vt terra circumstans sicca remaneret.
 Concessit ei Deus quod postulauerat, & cum ita factum esset
 expressit Gedeon vellus, & iterum Deum ne sibi irasceretur ro-
 gavit, vt aliud sibi signū daret, se vellus in eodem loco positurū
 esse

Isai. 9.

Iudi. 6.

7 esse: & si mane siccum esset vellus, terra vero omnis rore made-
 ret, certum se de victoria futuram esse: & ita vt petijt factum est,
 Magnum hic latet mysterium, non enim credendum est Gedeo-
 nem fidē Angelo non præstitisse, neque Deum tentare his peti-
 tionibus voluisse, qui præceperat, Nō tentabis Dominū Deum
 8 Regum significauit aduentus, qui caelestia dona à diuina manu
 hodierna die receperunt. Neque solum in hoc benignitatem
 suam & misericordiam Deus, verum etiam suam omnipotentiam
 ostendit. Optat Rex aliquis aut Princeps publicum aliquem
 mercatum libere, nulla personæ suæ & dignitatis habita ratio-
 ne spectare: libere omnes alloqui, & quicquid in eo sit diligen-
 ter aspicere: sed quia hoc regijs vestibus, regio comitatu & pom-
 pa præstari non posset, pretiosis illis vestibus rudes & pastora-
 les super imponit, faciem quoque ne agnosci possit contegit, &
 ita libere quocumque vult ignotus perambulat. Sed tamen si at-
 tente manus inspicitis non rustici & pastoris, sed Principis ma-
 nus esse videbitis, candidæ enim sunt & delicatæ: si verba etiam
 attenditis, aulam & palatium redolere videbuntur: quin etiam
 9 interdum aurum aut sericum aliqua apparere inter rudes ve-
 stes videbitis, & huiusmodi alia signa dari, ex quibus personæ
 dignitas agnosci possit. Eodem modo Dei filius Princeps pa-
 cis, cum per hunc mundi mercatum deambulare vellet, & ele-
 ctorum suorum animas emere, quia diuinæ maiestati derogari
 aliquo modo videbatur, cum peccatoribus conuersari, cum Pu-
 blicanis publice manducare, quin etiam seipsum illis offerre,
 vt cum Zachæo fecisse legitur: ideo diuinitatem suam rudi &
 vili naturæ nostræ veste contexit, habitu inuentus vt homo:
 ita vt in præsepio positus plorans, circumcisionem recipiens, in
 Aegyptum fugiens, purus homo videretur: quod si manus quæ
 sunt admirabilia eius opera spectalles: videlicet ab Angelis
 laudari

Deut. 6.
Heb. 11.

Simile.

laudari hymnis & canticis, à Regibus orientis adorari, mortuos resuscitare, hæc manus principis erant, non rustici, Dei non hominis opera: hominum cogitationes cognoscere, populos suspensos tenere in verbis gratiæ eiusque procedebant de ore eius, sublimem doctrinam prædicare, nullo humanæ disciplinæ auxilio ventis, morbis, Dæmonibus imperare & morti; non humana hæc erat lingua, sed diuina, & immortalis: in transfiguratione autem inter viles humanitatis nostræ vestes anima gloria quæ ex diuinitatis visione procedebat in corpore, vbi latebat emicuit.

Ait igitur Sanctum Euangelium. *Cum natus esset Iesus, ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolimam dicentes, Vbi est qui natus est Rex Iudaorum? O viri prudentissimi, cur non alium ibi esse Regem consideratis, qui si aliam vos Iudaorum Regem nominare audiet præter se occidi vos imperabit? O fortitudinem admirabilem quantum in anima potes Dei impulsu & motu, vt nihil times, vt nullo periculo deterreris: tales debent esse iusti, Christum enim Dei filium secreto & publice, ore, corde & operibus confiteri debent, & se mortis periculo (si necesse est) exponere. Plurimi hoc iter incipiunt, sed regnare Herodem audientes, antequam eius aspectum videant, reuertuntur: si timidos se appellari audiant, & illatam sibi iniuriam timore ignoscere, vel in sumptibus ob avaritiam non humilitatem parcos esse, statim ab incepta virtutis via reuocantur. O examinati & timidi, quid si corpori nudatos enses obijcerent, vt peccatum aliquod committeretis, quam facile assentiremini qui tam leui de causa Deo terga vertitis? Similes isti sunt illis de quibus Diuus Ioannes ait. Veruntamen ex Principibus multi crediderunt in eum, sed propter Phariseos non confitebantur, vt de Synagoga non eijcerentur, dilexerunt enim gloriam hominum, magis quam gloriam Dei. Nolite obsecro dilectissimi ex eorum numero esse, sed per omnia quamuis vitæ ipsius periculo fiat, horum Regum imitatione quod semel incepistis ad exitum animæ perducite. Deo seruire, humiles esse, non iurare, non superfluos sumptus facere, in his omnibus verum honorem consistere existimate, & vt hæc præstare possitis à Deo humiliter petite, vt vos caelestis moueat impulsu, vt hos Reges mouit. Frigebat aliquando feruentissimus ille Hieremiæ spiritus, & à*

Ierem. 12.

23 & à populo derisus nolle se amplius Dei nomine prædicare Ierem. 20. aiebat, factus sum (inquit) in derisum tota die, omnes subsannabant me, quia iam olim loquor vociferans iniquitatem, & vastitatem clamito, & factus est mihi sermo Domini in opprobrium & in derisum tota die, & dixi, non recordabor eius, neque loquar ultra in nomine illius. Sed audite vt frigus illud, & torpor diuino sit igne sublatus: subdit enim, & factus est in corde meo quasi ignis æstuans, claususque in ossibus meis, & defeci, ferre non sustinens. O vtinam corda vestra hic idem ignis exureret, statim enim omni timore deposito, animi qui nunc iacent abiecti excitarentur, & nihil est tam difficile & periculosum, quod non magna cum alacritate susciperent, vt sancto Prophetæ contigit, qui statim ait, audiui contumelias multorum, & terrorem in circuitu, qui dicebant: persequamur eum, & praualeamus aduersus eum, & consequamur vltionem ex eo: sed num huiusmodi minis deterrebat? minime, imò lætus dicebat: Dominus mecum est tanquam bellator fortis, & tali munitus auxilio cur timebo? Idem venerabiles hos viros dixisse credo: & ideo audacter interrogabant, *Vbi est qui natus est Rex Iudaorum?* Mirum est Reges sapientissimos de Christo saluatore in tyranni aula & palatio interrogare, de Deo in Regis palatio interrogatis? Si noua vestium genera vanitatis causa excogitata videre vultis, si murmurationes, adulationes, irrisiones, & alia huiusmodi audire quam plurimos ibi inuenietis magistros: de Deo vero nihil ibi agitur, neque quis ille sit scitur. O quam vere, de ijs dicere possuimus, quod Ecclesia 25 sicut dixit. Quamuis de re diuersa: domus protegens turpitudinem. Eccl. 29.

Audiens aurem Herodes Rex turbatus est. Malus quem mala conscientia torquet quacumque re turbatur: & ita minatus est Moyses Dei nomine illis qui datam legem frangerent, his verbis: terribit eos sonitus folij volantis, & ita fugient quasi gladium. O quanta exaggeratio, folij volantis sonitu peccatores ita inquit deterebit, ac si imminenti capiti gladium viderent: idem etiam sanctus Iob plurimum exaggerat dicens: sonitus terroris semper in auribus impij, & cū pax sit, ille semper insidias suspicatur, vt impio huic Herodi cōtingit, qui caelesti pace perturbatur, nā quāuis Angelipacem in terris hominibus cecinerunt, tamen addi.

Leu. 26.

Iob. 11.

addiderunt bonæ voluntatis, quia his tantum redemptoris ortus 16
pacem attulit, malæ vero voluntatis hominibus eorum culpa
maioris fuit inquietudinis, & perturbationis occasio, quod etiã
in istis festiuitatibus cõtingere videmus, iusti enim quanuis sem-
per dicere possint illud Psalmistę. *Ambulabã in latitudine, quia*
mandata tua exquisiui: hoc est ex mandatis tuis magna est mihi
in aduersitatibus magnanimitas consequuta: ita vt nullam sit in-
fortuniam, quod animus meus capere non possit, quanuis in-
quam hoc iusti omni tempore dicere possint, in maiorũ tamẽ fe-
stiuitatum celebratione maiorẽ in se pacẽ & quietem sentire so-
lent: mali verò plus perturbantur vt experientia videmus: tam
enim inquieti sunt sacris his diebus, vt nunquam in eodem volu-
ptatis genere quiescere possint, sed noua semper die & nocte
oblectamẽta querant: ita vt de illis illud dici possit: turbati sunt, 17
& moti sunt sicut ebrius: & omnis sapientia eorum deuorata est.

Turbatus est igitur Herodes: & ex turbatione puerum occidendi
desiderium natum est. Idem a vobis querere vellem, vbi est qui
natus est rex Iudæorum? quomodo vos quoque turbaremini, &
ex turbatione non occidendi puerũ desiderium nasceretur, sed
illi omni studio & diligentia seruiendi. Dicite igitur, vbi est qui
natus est rex Iudæorum? Profectò hæc interrogatio magnum no-
bis timorem deberet incutere, cum nullũ in cordibus nostris ve-
stigium appareat ex quo Regẽ nostrũ natum ibi esse dignosci
possit. Interrogat Iob. Sapiẽtia vbi inuenitur? & inter alia in qui-
bus eo loco respondit, non inueniri, ait, in terra sua uiter viuẽtiũ;
abyssus dicit, non est in me, & mare loquitur, non est mecum.
Quod magnę nobis trilitiæ causa esse debet, quando quidẽ non 18
inuenitur Deus in vita voluptatibus & lasciujs plena, neque in
Abyssis, id est malitioso, qui cor habet profundum, neque in ma-
ri tempestatibus agitato, id est in homine ira, odio, impatientia
& vltionis cupiditate æstuante. Ex quo sequitur in pluribus no-
strũ hũc regẽ natũ non esse, cum fere omnes inter eos de quibus
Propheta hic loquitur enumerari possimus: cur igitur nõ turba-
mur cum queri audimus, Vbi est qui natus est rex Iudæorum?
Neque vero Herodem tantum turbatum esse sanctus Euangeli-
sta ait, verum etiam omnem Hierosolymam cum illo. O infœ-
lices Hebręi cur tam lætis nũtijs perturbamini? cum gratias Deo
agere deberetis, qui ab his regibus eos vobis afferri voluit.

Prædi-

19 Prædicens Isaias diuinum hoc mysterium, cum dixisset, am-
bulabunt gentes in lumine tuo & Reges in splendore ortus tui
subdidit: leua in circuitu oculos tuos & vide, omnes isti con-
gregati sunt, venerunt tibi: quasi diceret, lætare, nam in tuam
utilitatem hi Reges venerunt noli turbari. Ait præterea: dila-
tabitur cor tuum quando fortitudo gentium venerit tibi inun-
datio camelorum operiet te, dromedarij Madian & Ephra. For-
titudinem gentiũ vocat hos Reges, quia regni alicuius aut Rei-
publicæ vires, & ueni sunt sapientes, dilatabitur (inquit) cor
tuum, quia ad te venire videris, quasi tacite eam reprehende-
ret, eò quòd tunc cum lætari deberet turbaretur. Sed quæ
nam utilitas ex hoc Regum aduentu nasci Hebræis poterat?
Magna profectò, quando quidem quod tantopere diu optau-
erant adimpletum esse nunciarunt, & eos suo exemplo incita-
bant, vt vnã etiam natum Regem quererent, quem ipsi tanto
labore, & periculo procul à patria quererent. Meritò igitur ait
Spiritus sanctus, venerunt tibi, magnæ enim utilitatis esse so-
lent huiusmodi exempla illustria & præclara, in libro Iosue di-
citur, quod cum per Iordanis aquas admirabili Dei potentia iter
patefactum est, festinauit populus, & transijt. Qui tamen cum
Pharaonem fugeret in sequentem in maris rubri ingressu, quod
Moyse in duodecim semitas virga diuiserat, constitisse, & præ
timore ingredi recusasse dicitur donec tribus Iuda ingressa est,
quæ cæteris omnibus animum & audaciam præbuit: hic verò
ad Iordanem cum nullum esset hostium à tergo periculum, ta-
men nihil immoratur, sed apertas aquas, nulla interposita mo-
ra lætare festinat, quæ nam huius rei causa fuit? nimirum quia
tunc non præibant sacerdotes, qui primum amnem ingressi eos
animarent, & ideo quamuis magno hostium periculo in litto-
re consisterent, verum hoc loco præibant sacerdotes quorum
exemplo vniuersus populus commotus festinauit & transijt.
Quod si Hebræi nullam ex hoc præclarissimo trium Regum
exemplo utilitatem perceperunt. Item nobis dilectissimi mu-
tile non sit, sed pudeat his temporibus Christianam legem pro-
fitentes à gentilibus, qui nondum fidei lumine illustrati erant su-
perari. Hæc enim vnã esse causam inter cæteras intelligite cur
sacra hæc festiuitas celebratur, vt festinet, sancta quadam amu-
latione incitemur: quãdo quidem nulla alia se mouemus, in quo
Aduent. Na Deus

Deus matrem nihil aliquam inuitatus esse videtur, quæ cum²² filium nihil delicijs & pomis moueri videt, & quicquid ei dat fastidite & contemere, serui filium ad se vocat, ei blanditur & pomum, vel simile quidquam dat, vt hac saltem æmulatione filius pluri quod ei datur æstimet. Hoc ipsum hodierna die contingit, Deus enim noster est pater, sancta vero ecclesia mater, superioribus diebus coelestem illum puerum recenter natum nobis magno cum amore dederunt, vt eum accipiamus & in cordibus nostris deuoto amoris affectu & pia imitatione ponamus. Sed cum magnum hoc donum recipere voluerimus nihilo facti eius humilitate, & paupertate meliores, vocat ad se pia mater ecclesia seruum id est, populum gentilem horum Regū aduentum hodierna die representās, vt quos non pueri Iesus paupertas mouit, non S. Stephani lapides, non D. Ioannis contemplatio, non²³ Innocentium mors non Redemptoris sanguinis in circumcissione effusio, hi saltē Reges quadam quasi æmulatione comoueat. Veniunt ò Christiane serui vt nobis dato munere fruamur, si nō amore moueris, saltem mouearis inuidia, sancta enim & pia erit inuidia quæ amori dabit ingressam. Opador, ò ignorantia, vt aurum querant Christiani ad Indos nauigant, vt ecclesiasticas dignitates assequantur & omnia proficiscuntur, scientiarum acquirendarum causa ad varias se conferunt Academias quæ omnia humani desiderij sitim implere nulla ratione possunt, vt verò Deum inueniant qui in spirituali puræ conscientie quiete inuenitur, nec minima quidem laborem suscipere volunt. Ille²⁴ cui tanta iniuria fit tanti erroris tenebra à fidelium suorum mentibus nulla meritorum nostrorum habita ratione discutiat. Et congregans omnes principes sacerdotum, &c. vsque, vt ego veniens ad eum. Hoc est hominum artificium qui cum mali sint boni videri volunt: cogitabat Herodes puerum occidere, & adorare se velle affirmat: quæ quidem simulatio magnam veræ virtuti authoritatem detrahit. Hac de causa cor Pharaonis obduratum esse legimus neq; Moyse fidem prestisse, eo quod signa quæ faciebat à Magis quoque fieri videret: quamuis differentiam, quæ inter Moysem & Magos erat, considerare infelix debuisset quando quidem illi defecerunt in tertio signo, Moyse verò maiora quotidie præstabat. Eodem modo magnam bonorum virtuti fidem & authoritatem detrahi, dico, quia plurimos

Exod. 8.

sæpe

25 sæpe videmus hypocritas, qui eiusdem vel etiam maioris virtutis specie nos fallunt, vitia autē & scelera quæ intus occultantur ignoramus: quamuis si diligenter hoc & nulla animi perturbatione attendere volumus, optimè dignoscemus hypocritas qui vt Magi Pharaonis deficiunt & defatigantur, nam vt dixit Aristot.²⁶ nemo potest diu fictam ducere personam, vt in Herode patuit qui diu desiderium suum simulare nō potuit, sed paulò post vt puerum occideret innocentes iussit occidi: at verò qui verè sunt iusti inceptum virtutis iter prosequuntur & maiora indices vt Moyse operantur. *Qui cum audissent Regem abierunt, & ecclestia quam viderant in oriente antecedebat eos.* Occultauerat se stella in Hierusalem quia stellæ oriente sole non apparent: sol erat sacra scriptura quæ in vrbe Hierusalem seruabatur & tanquam sol fulgentissimus quoniam loco Messias esset nasciturus, eius munus & diuinæ suæ essentiae æternitatem declarabat, quare solis huius præsentia stella illa non apparebat donec ex vrbe Hierusalem egressi sunt.

Aristot.

Et videntes eam gausi sunt gaudio magno valde. Tantum ne ò sancte Euangelista hoc Regū gaudium exaggeras? Quid nam dices cum Regem quem quærunt, videbunt? Quia nimirum hoc gaudium verbis quidē exaggerari potest, illud verò nō potest, quare silentio prætereandū est, & ita dixit eo loco Euangelista: *intrans domum inuenerunt puerum cum Maria matre eius.* Nulla ibi fuit interrogandi necessitas, vbi est qui natus est Rex Iudæorū, quia gemma illa calettis auro humanitatis inclusa eorū intellectus ita splendoris sui radijs illustrauit, vt statim eū esse quem quærebant agnouerint. Sed quæ ab eo, quæ cogitabant, diuersum inuenerunt! in magna aliqua vrbe in magnificentissima domo in pretiosissimo aliquo lectulo inuēturos se eum esse existimabāt, sed in stabulo, in præsepio reclinatū vilibus pannis inuolutum inueniūt. O filij Adam quoniam modo vestrum vobis Deū finxistis? vbi eum inuenire existimatis? Respondete superbi, ambitiosi, carnales: videte quid dicat David, in tenebris posuit latibulū suum: famelicitis, paupertas, & cætera omnia quas mūdus pōpæ & vanitatis amator cōtēnit, tenebræ sunt in quibus Deus inuenitur. Per syluā quis transiens cedros, vlnos, & sublimes alias arbores spectat attētus; neq; se pedibus herbas salutiferas & medicinales cōterere, animaduertit. O filij hominū qui obediētiā humilitatē,

Psal. 17.

Simile.

Na 2

pauper

Deus matrem nihil aliquam imitatus esse videtur, quæ cum filium nihil delicijs & pomis moueri videt, & quicquid ei dat fastidire & contemnere, serui filium ad se vocat, ei blanditur & pomum, vel simile quidquam dat, vt hac saltem æmulatione filius plurius quod ei datur æstimet. Hoc ipsum hodierna die contingit, Deus enim noster est pater, sancta verò ecclesia mater, superioribus diebus coelestem illum puerum recenter natum nobis magno cum amore dederunt, vt eum accipiamus & in cordibus nostris deuoto amoris affectu & pia imitatione ponamus. Sed cum magnum hoc donum recipere voluerimus nihilo facti eius humilitate, & paupertate meliores, vocat ad se pia mater ecclesia seruum id est, populum gentilem horum Regū aduentum hodierna die representas, vt quos non pueri Iesus paupertas mouit, non S. Stephanus lapides, non D. Iohannis contemplatio, non Innocentium mors non Redemptoris sanguinis in circumcissione effusio, hi saltē Reges quadam quasi æmulatione comoueat. Veniunt ò Christiane serui vt nobis dato munere fruamur, si nõ amore moueris, saltem mouearis inuidia, sancta enim & pia inuidia quæ amori dabit ingressum. Opador, ò ignorantia, vt aurum querant Christiani ad Indos nauigant, vt ecclesiasticas dignitates assequantur Romam proficiscuntur, scientiarum acquirendarum causa ad varias se conferunt Academias quæ omnia humani desiderij sitim implere nulla ratione possunt, vt verò Deum inueniant qui in spirituali puræ conscientie quiete inuenitur, nec minima quidem laborem suscipere volunt. Ille cui tanta iniuria fit tanti erroris tenebra à fidelium suorum mentibus nulla meritorum nostrorum habita ratione discutiat. Et congregans omnes principes sacerdotum, &c. vsque, vt ego veniens adorem eum. Hoc est hominum artificium qui cum mali sint boni videri volunt: cogitabat Herodes puerum occidere, & adorare se velle affirmat: quæ quidem simulatio magnam veræ virtuti authoritatem detrahit. Hac de causa cor Pharaonis obduratum esse legimus neq; Moyse fidem prestitisse, eo quod signa quæ faciebat à Magis quoque fieri videret: quamuis differentiam, quæ inter Moysem & Magos erat, considerare incoelice debuisse quando quidem illi defecerunt in tertio signo, Moyse verò maiora quotidie præstabat. Eodem modo magnam bonorum virtuti fidem & authoritatem detrahi, dico, quia plurimos

Exod. 3.

sepe

sepe videmus hypocritas, qui eiusdem vel etiam maioris virtutis specie nos fallunt, vitia autē & scelera quæ intus occultantur ignoramus: quamuis si diligenter hoc & nulla animi perturbatione attendere volumus, optimè dignoscemus hypocritas qui vt Magi Pharaonis deficiunt & defatigantur, nam vt dixit Aristot. nemo potest diu fictam ducere personam, vt in Herode patuit qui diu desiderium suum simulare nõ potuit, sed paulò post vt puerum occideret innocentes iussit occidi: at verò qui vere sunt iusti inceptum virtutis iter prosequuntur & maiora indies vt Moyses operantur. Qui cum audissent Regem abierunt, & ecce stella quam viderant in oriente antecedebat eos. Occultauerat se stella in Hierusalem quia stellæ oriente sole non apparent: sol erat sacra scriptura quæ in vrbe Hierusalem seruabatur & tanquam sol fulgentissimus quonam loco Messias esset nasciturus, eius munus & diuinæ suæ essentia æternitatem declarabat, quare solis huius præsentia stella illa non apparebat donec ex vrbe Hierusalem egressi sunt.

Aristot.

Et videntes eam gausi sunt gaudio magno valde. Tantum ne ò sancte Euangelista hoc Regū gaudium exaggeras? Quid nam dices cum Regem quem querunt, videbunt? Quia nimirum hoc gaudium verbis quidē exaggerari potest, illud vero nõ potest, quare silentio prætereundū est, & ita dixit eo loco Euangelista: intrantes domum inuenerunt puerum cum Maria matre eius. Nulla ibi fuit interrogandi necessitas, vbi est qui natus est Rex Iudæorū, quia gemma illa calettis auro humanitatis inclusa eorū intellectus ita splendoris sui radijs illustrauit, vt statim eū esse quem querebant agnouerint. Sed quæ ab eo, quæ cogitabant, diuersum inuenerunt! in magna aliqua vrbe in magnificentissima domo in pretiosissimo aliquo lectulo inuētuos se eum esse existimabāt, sed in stabulo, in præsepio reclinatū vilibus pannis inuolutum inueniūt. O filij Adam quonam modo vestrum vobis Deū finxistis? vbi eum inuenire existimatis? Respondete superbi, ambitiosi, carnales: videte quid dicat Dauid, in tenebris posuit latibulū suum: famelicitis, paupertas, & cætera omnia quas mūdus pōpæ & vanitatis amator cõtēnit, tenebræ sunt in quibus Deus inuenitur. Per syluā quis transiens cedros, vlimos, & sublimes alias arbores spectat attētus; neq; se pedibus herbas salutiferas & medicinales cōterere, animaduertit. O filij hominū qui obediētiā humilitatē,

Psal. 17.

Simile.

Na 2 pauper

paupertatem; & alias huiusmodi herbas salutiferas conculca-
tis, quia oculos ad sublimes arbores, id est, ad mundi honores &
dignitates extollitis. At in tenebris posuit latibulum suum, in
his virtutibus quaerendus est, quae tenebrae appellantur, non
quia splendore in se careant, sed quia obscura & tenebrosa sen-
sualitati videntur.

Inuenerunt puerum. Quae runt Regem, & inueniunt puerum.
Qui Deum Regem quaerunt, id est, qui eum, ut pater est, veneran-
tur & timeant, eum puerum, id est, mansuetum, liberalem, non as-
perum non iracundum inueniant. Qui vero eum puerum qua-
runt, qui scilicet eum contemnunt, nec debito honore afficiunt,
hi eum Regem suorum criminum iudicem & ultorem inueniant.

Inuenerunt puerum cum Maria matre eius. O beatum laborem qui ta-
le assequutus est praemium: attendite laborum finem qui pro
Deo suscipiuntur. O infelices illos qui Daemoni, mundo, &

Roma. 5.

carni seruido laborant: hos Diuus Paulus interrogabat: quem
fructum habuistis in ijs in quibus nunc erubescitis? Quot hic ade-
stis qui maiores fortasse labores mundi causa pertulistis, quam
sanctorum aliqui, qui nunc Deo fruuntur, pertulerunt ut vitam
consequerentur aeternam? vos vero quamnam ex his laboribus
utilitatem percepistis? O stulti quare appetitis argentum non in pa-

Isai. 50.

nibus, & laborem vestrum non in saturitate? ait Isaias. Si quis duos ta-
ntum haberet argenteos, quibus se alere posset, & ijs plumam sibi ad
pileum exornandum vel aliquid huiusmodi compararet nonne
eum stultum existimaretis? quid igitur agis o stulte, qui vitam &
tempus quo caelum tibi emere deberes in res laeuissimas, & nul-

Isai. 11.

lius utilitatis imo plurimum damni insumis? Nolite obsecro fra-
tres ita insanire, sed ut addit eo loco propheta, audite audientes
me & comedite bonum, & delectabitur in crassitudine animae ve-
stra: comedite agnum hunc suauissimum quem vobis dat sanctis-
sima virgo; & magna letitia animae vestrae perfundet, quis enim
animae letitiam explicare posset, quae Deum possidet? Eam igitur
ut assequamur vitam & tempus debemus insumere. Et proci-
dentes adorauerunt eum. Adimpletum hoc loco est quod Isaias
praedixerat dicens: habitabit lupo cum agno, & puer paru-
lus minabiteos, quandoquidem hos Reges qui tanquam lupi
feroces in sua infidelitate & tyrannide versabantur, puer paru-
lus Iesus Christus ad sui cognitionem & amorem adducit & trahit
& tanta

31 & tanta clementia eos & affabilitate recipit, quanta agnos id est,
pauperes illos pastores receperat. Quis igitur ad diuinae maiesta-
tis thronum non audebit accedere quandoquidem lupos & agnos
eodem amore recipit.

Notandum autem maxime est, quod quamuis hi reges magna
cum seruorum camelorum & dromedariorum pompa & comita-
tu venirent, non ideo tamen a Deo reiecti sunt: ut intelligant re-
ges & principes, non ideo se eos esse reiecturum eo quod ad eccle-
siam veniat, ea pompa & comitatu, qui principes decet, dum mo-
do absit superbia quae hominem Deo odiosum reddit. Iussit Deus
ut in templo ad orientalem partem porta quaedam esset, quae nu-
quam nisi cum Rex ingredi in templum vellet aperiretur, quia
aequum est ut Rex multis in rebus particulari afficiatur honore.

Ezech. 46.

32 Pedes in hac vita Redemptor noster incedebat & tamen non
reiecit equitantes, pauper vixit & tamen recipit diuites. O mag-
num amoris & clementiae argumentum. Non tamen paupertas
impedimento fuit quo minus hi reges eum humiliter adorarent
quia fides non externo tantum cortice contenta penetrat interio-
ra. Videbat latro hunc ipsum Saluatorem cruci affixum derisum
vulneratum & quo ad externam speciem peccatori similem &
tamen clamauit, Domine memento mei dum veneris in regnum
tuum. O foelix latro quid in hoc homine vides, ex quo Regem
eum esse cognoscas: corona spinea est, serui sunt tortores, solum
regale est crux, cur igitur eum Regem appellas quia nimirum fi-
des externa non spectat sed regiam maiestatem esse ibi credit oc-
cultam, o admirabilis latronis fides, sed non minus admirabilis ho-

33 rum Regum fides, qui sub paupertate illa latere crediderunt di-
uinitatem. Nos quoque dilectissimi eiusdem fidei lumine illu-
strati, non externa tantum spectemus, sed interiora scrutemur
& ita quamuis vitia delectationis, virtutes vero laboris speciem
habeant, interius tamen contrarium omnino esse apparebit, ex
quo vitij odium virtutis vero amor consequetur, ut ita diui-
nae gratiae muniti praesidio coelestem gloriam asse-

qui mereamur. Ad quam nos perducatur
Iesus Mariae filius,
Amen.

Aduent. Na 3 In

In Epiphania Domini

CONCIO QVARTA.

Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ in diebus Herodis Regis, &c. Matth. 2.

Rustici Solet esse difficilis, & laboriosa rusticum qui semper in agris versatur urbanis & aulicis moribus erudire, & si eos nouit, suo loco & tempore uti nescit, neque personarum rationem habet, sepè enim reueretur indignos, & medicum aut tonsorem Regis aut principum titulis appellat, Regem verò aut principem ita alloquitur ac si pastorem aliquem alloqueretur. Mundum istum villæ & ruri comparare soleo, mundani enim tanquam rustici honore & reuerentia indignos afficiunt, dignos verò contemnunt: colunt & honorant pecuniam, voluptatem, gulam & alia huiusmodi nullo honore digna, virtutes verò tanquam res viles despiciunt. In Syria magnam adhibent curam ut camelos genua flectere doceant, quia onera tergo excipere alia ratione non possunt ob corporis altitudinem: hæc diaboli cura est, curare ut se homines tanquam cameli prosternant ut rerum humanarum onus excipiant: huiusmodi enim res quæ animæ sunt pondus grauissimum, tanti homines faciunt ut prostrati eas venerentur ut Deum, ita ut verè dici possit illud Hieremiæ: Seruietis dijs qui non dabunt vobis requiem die ac nocte. Nepharia hæc est idololatria quia ut ait Diuus Thomas, idololatria est cultum Deo debitum tribuere alicui creaturæ. Magna Regem afficit ignominia, qui eo viuente in eodem regno alium eligit; Regem, at quanto maiori afficit Deum qui ei debitum honorem creaturæ tribuit & eam Deum sibi facit: quia ut ait Diuus Augustinus super epistolam ad Galatas, hoc quisque Deum facit quod supra Deum diligit, & ita Diuus Paulus de nonnullis aie-

Hiero. 16.

D. Thom. 2. 2. q. 94. articulo 1.

D. Augu.

bat: quorum Deus venter est: cui ut optimè ait Hugo de Sancto Victore libro de claustro anima, in mensa tanquam in altari sacrificant cuius lintea si sordida vident seruis suis irascuntur, altaris verò lintea si Galiciæ caupona linteis sordidiora vident, nihil curant quia nimirum maiori cum munditia ventri, quam Deo sacrificare volunt, quid de huius altaris ministris dicam? coqui, cellarij, pocillatores, architriclini, & tot seruorum ministrantium greges ut vix eos gulosi domus capere possit. Alij diuitias suam sibi Deum faciunt ut de Ephraim dixit Oseas. his verbis, & dixit Ephraim, veruntamen diues effectus sum: inueni idolum mihi: ubi glossa, sicut inquit gulosus Deus venter est, ita auaris Deus est pecunia, quod probatur, quia fidem, spem, amorem & obedientiam, quam Deo debent, ibi positam habent, & illud plus amati dicitur cuius causa plures labores perferuntur. Si sacerdos aliquis in peccatorum vestrorum poenitentiam iuberet ut mare quis vestrum traiceret, non ne imprudens vobis & nimis seuerus videretur & alium qui leuiori vos poena absolueret quaereretis? At pecunie causa ad Indos traicitis & nauigandi labore benè collocatum esse existimatis. O cæcitas, o peruersitas quo vos vestrorum affectuum vis rapit. Rustici ut dicebam estis qui creaturas tanto honore afficientes Deum qui eo dignus est contemnitis. Hæc igitur inter cæteras causa fuit cur Dei filius homo factus venit in mundum ut homines coelestem urbanitatem doceret, ut à creaturarum honore desisterent & eum soli Deo tribuerent. Quamobrè vitæ suæ initio in ipso met stabulo in quo natus est tam ab Hebræis quam à gentilibus adorari voluit. Et ita gloriosi hi reges venimus (inquiunt) adorare eum: & ut sciatis quomodo adorandus sit æquum est ut prius quid sit adoratio intelligatis: ea autem à D. Thoma definitur, exhibitio reuerentiæ alicui personæ ratione dignitatis & excellentiæ in ea habitæ. Quid autem reuerentia sit, explicat Scotus dicens: reuerentiam exhibere est bona propria æstimare parua in cõparatione illius cuius bonam reputas magna, tunc enim alicui reuerentiam exhibemus cum nos ipsos in eius cõparatione, parui facimus, & eo inferiores & viliores nos esse æstimamus. Hæc autem æstimatio duobus modis fit, vel intellectu quo aliquid maioris est vel maioris quam aliud iudicamus, & tunc cum intellectu illud plus æstimat,

reueretur. Vel voluntate, cum voluntas pluris hoc æstimat quã
illud, & tunc pluris æstimare est plus amare. Exemplo hoc faci-
lius intelligetis: fingite duo hic esse lintea, vnum quidem serico
elegantè & artificiosè elaboratum, aliud verò au: o, sed non tan-
to artificio elaboratum: si vobis daretur electio, intellectu qui-
dem aureum linteam maioris valoris & pretij iudicaretis, ni-
hilominus tamen sericum plurimi eligerent, quia illud non in-
tellectu sed voluntate pluris æstimant. Hinc intelligetis hono-
rum & malorum differentiam: Christiani enim omnes per fi-
dem & rerum diuinarum cognitionem quam habent, intelle-
ctu credunt & æstimant Deum infiniti esse valoris, & gloriæ
bona humanis & caducis præstantiora esse, & ita voluntate om-
nes Deum adorant & reuerentur. Mali verò quamuis intelle-
ctu Deum & cælestia bona pluris æstimant quam humana, &
voluntate tamen pluris æstimant humana, hæc quarunt,
hæc amant, hæc eligunt Dei oblitæ, & ita veram & perfe-
ctam reuerentiam Deo non exhibent: in qua tam intellectus
quam voluntatis æstimatio requiritur fides scilicet, & chari-
tas: quia vt ait Diuus Augustinus verus Dei cultus fide inchoa-
tur, spe tenetur charitate perficitur. Cum Deum vos creasse
creditis, redemisse, & alia plurima in vos contulisse beneficia,
statim in anima spes quædam firma & certa nascitur ipsum
met Deum assequendi qua fide & spe anima diuino amore in-
cenditur, magnum peccatorum suorum dolorem concipit,
nunquam postea peccare statuit, & hac dispositione diuina
illigratia & charitas communicatur. Hinc patet quã pauci
vere & perfectè Deum adorent: peccatores enim omnes qui
humanas res pluris quam Deum voluntate æstimant verè il-
lum non adorant. O miseriam detestandam foedas carnis vo-
luptates Deo anteferrè. Quid agis infelix? quid eligis? quid
relinquis? quid in pretio habes? quid contemnis ac despicias?
O quam verè sub nomine Chanaan de improborum puer-
sitate Propheta Oseas dicit: Chanaan in manu eius statera do-
losa: hic enim velut in altera stateræ parte Deus, & hære-
ditas æterna, in altera verò terrenum lucrum, aut popularis au-
ra, aut carnis voluptas proponitur, & in tam dispariterum con-
ditione, homo ad eò desipit, & insanit, vt in statera cordis foe-
disimam brutorum voluntatem Deo anteferat & plus apud
illum

D. Augu.
in Enchir.
66.4.

Ose. 12.

illum vile lucrum, cum ipsa vita periturũ, quam cæli hæredi-
tas nunquam interitura valeat. Quis igitur hoc non miretur
quis non obstupescat? Quia verò homines tanta rei indigni-
tate non commouentur, ideo Dominus per Hieremiam cæ-
lum inuocat his verbis: *Obstupescite cæli super hoc, &*
portæ eius desolamini vehementer. Cur ita Domine, quæ tanti
stuporis causa? quia duo (inquit) mala fecit populus meus, me
dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & fecerunt sibi cisternas dis-
sipatas quæ continere non valent aquas, hoc est, felicitatis fi-
ti laborantes fontem aquæ viuæ, quæ plenissimè satiari pote-
rant, deseruerunt, & ad ea bona confugerunt quæ non sitim ex-
tinguere, sed acuerè magis & excitare solent, ad honores, scili-
cet, fugitiuos, perituras diuitias, & pecorum voluptates, quibus
foeda carnis prurigo non extinguitur, sed irritatur. Humana om-
nia, sunt cisternæ dissipatæ. Suspirat virgo aliqua nuptias, nup-
sit, nacta est maritum, qui ludo dotem & omnia bona profudit.
Quid hoc est; cur lætitiæ aqua tã breui tēporis spatio effusa est,
quia nimirũ cisterna est dissipata, quæ aquas continere non po-
test. Optas filium in quo tuum nomen & familia propagetur, ci-
sternam quæ ris lætitiæ aquam refertam, nascitur filius, sed quem
tibi & familiæ magnifuturum esse honoris existimabas, perpe-
tua te & posteros afficit ignominia: cur ita? cisterna erat dissipa-
ta, quæ aquam continere non potest, & tamen huiusmodi cister-
nas malumus, quam infinitæ lætitiæ, & æterni gaudij fontem, qui
est Deus. Tanta hæc confusio est, vt si diligenter consideraretur,
ipsamet sola quibusdam quasi stimulis nos torqueret, vt nostram
agnoscere mus insaniam: & ita vbi nos legimus in Isaia. Agnitio
vultus eorum respondebit eis, septuaginta interpretes verte-
runt, confusio vultus eorum restitit eis: quo significatur peccato-
rũ scelera tantæ esse confusionis & ignominie, vt hæc ipsa igno-
minia eos assiduè ad poenitentiam stimulet, nisi ita deprauati
sunt, vt nihil iam peccare pudeat. Intelligite igitur dilectissimi,
quanta hac in re Deo fiat iniuria, & eum post hæc non intellectu
solum, sed etiam voluntate pluris quam cætera omnia æstimate,
& ita perfectè præceptum illud seruabitis: Dominum Deum
tuum adorabis.

Præter hanc interiorem adorationem, alia est adoratio exte-
rior quæ corpore fit, quia vt Damascenus ait: quia ex duplici na-

Hiere. 2.

Isai. 3.

Damascen.

Nu 5 tura

li. 4. orthod. fidei. ca. 13. in princ. D. Tho. 2. 2. q. 3. art. 2.

tura compositi sumus, intellectuuali, scilicet, & sensibili, duplicem adorationem Deo offerre debemus; exterior autem adoratio ex his corporis motibus constat, cum, scilicet, dimittimus corpus genua flectimus, Deum tanquam Regem nostrum venerantes: cum pectus tundimus errasse nos continentem, & alijs huiusmodi ceremonijs utimur, quibus ceteros ad deuotionem prouocamus: interior enim adoratio per exteriorem tantum cognosci potest: ijs etiam in nobis ipsis deuotionis excitatur affectus: & quemadmodum & animam, & corpus a Deo accepimus, ita etiam aequum est utroque illi seruire. Quamuis autem hac adoratio, soli Deo tanquam infinite bono debeatur: nihilominus tamen nonnullis creaturis aliquod adorationis & reuerentiae genus debemus ob perfectiones quas Deus illis comunicauit, ut sanctis quibus bonitatem suam & puritatem comunicauit, parentibus quia vniuersalis omnium parentis fecunditatem representant, preceptoribus, quia aeternam sapientiam representant, prelatibus & dominis, quia Dei dominium & imperium representant. Verum tamen est inter has creaturarum dignitates gradus esse, & ita quo maior est dignitas quam representant eo maior illi reuerentia debetur, maior parenti quam preceptori, maior Papae quam Regi, & sic de singulis. Ex quo patet iniuste reges a nonnullis accusari eo quod se tanquam Deos adorari faciant: merito enim a subditis hic ei honor praestatur, & merito sibi ille praestari permittit. In Exod. legitur, quod cum Iethro Moysis socer eum uideret, Moyses egressus in occursum illius adorauit eum tanquam patrem, quia iustus uxoris suae parentem parentis loco habere debet. De Nathan Propheta legitur, quod cum introisset in conspectu Regis, & adorasset eum pronus in terram dixit, &c. Videtis, ut quamuis esset Propheta & antea Dauid reprehendisset, cum tamen adorauit pronus in terram. Quare aequum est, ut unusquisque eo afficiatur honore qui eius statui debetur, non quod ex se illi debeatur, sed propter id quod representat: habet quidem adalguae priuilegium, vel annui alicuius redditus quem Rex illi quotannis persolui iussit, maxima cum diligentia hoc priuilegium seruat, & clauibus accurate custodit. Cur illud tantum aestimat? num quia charta est pergamenae? num quia optimae sunt literarum characteres formati? minime, sed quia tantum regio sigillo & nomine signatum est. Ita etiam Papam & Regem

Exod. 18.

3. Reg. 1.

16 Regem adoratis & veneramini, ob Regium sigillum quod in ijs Deus impressit, & ob dignitates, quibus diuinam representant. Quod reprehendi potest, & debet illud est quod inferiores se superioribus aequari velint, & priuati homines, tanquam Reges adorari velint. Cum tamen ceteros illi despiciant, & aspere omnes & superbe alloquantur; qua de causa odiosi fiunt: quia ut ait Ecclesiasticus: Verbum dulce multiplicat amicos. Vbi Vatablus legit, & lingua diserta plurimas consequitur salutationes: quare iuauiter & modestè dilectissimi proximos vestros, quamuis inferiores sint alloquamini, neque ijs verborum superbia irae & indignationis occasionem praebatis. Haec omnia de adoratione diximus, eo quod hodierna die adorationis festiuitas celebretur. Et in sancto Euangelio a tribus his beatis Regibus quomodo facienda sit, docemur: de qua latissime sancti Doctores.

Cū igitur natus esset Iesus, ecce Magi ab Oriente uenerunt. Cum dixisset Dauid: Tanquam sponsus procedens de thalamo suo, de ortu huius sanctissimi pueri loquens; subdidit: Exultauit ut Gigas ad currentem uiam: significans, quanto cum ardore & studio animarum remedium esset suscepturus: quod etiam hodierna die apparuit, quia cum natus esset in Bethlehem Reges ab Oriente ad sui cognitionem statim adduxit: hinc sancti res quae ad Dei seruitium & animarum remedium pertinent magna cum cura & diligentia praestare didicerunt. Ideo D. Paulus de seipso dixit: Cursum consummaui. Et Isaias de iustis ait: Qui sunt isti qui ut nubes uolat, & quasi columba ad fenestras suas. Quanta enim cum uelocitate iustiarum uirtutum

18 exercitatione festinant, per quae tanquam per fenestras ad perfectionem, & ad intimam Dei conuersationem ingrediuntur, & se ab infernalis uulturis unguibus, tanquam columbae surripiunt. Hoc etiam uerbo, Magi, optima illorum temporum gubernatio denotatur, in quibus sapientes & Magi regnabant. Nam ut ait Seneca: Foelix illa aetas quando non poterat esse maior, nisi melior, eo quod nemo maior in dominio esse posset, nisi prius esset in uirtute maior, neque ceteris imperare qui sibi & suis affectibus non imperaret: neque tantum uirtute in suis Regibus, sed etiam sapientiam requirebant: nunc etiam qui in gratia lege uiuimus sapientiae amatores esse debemus, non ut per eam assequamur imperia, sed ut melius Deo seruiamus, & quia plurimi ob sapientiam damnati

Eccles. 5. D. Augusti nus libr. 10. de Cinitat. Dei, Diuus Thom. lib. 3. contra gentes. cap. 119. doct. in. 3. d.

19. Pater Casero de hare. uerbo adoratio. Vatablus. libr. de sacramenta. lib. 13. Psalms. 18. 2. Timo. 4. Isai. 60.

Seneca.

damnati sunt, eò quod ea abusi sint, æquum est, vt cum diuino
Psalm. 118 Psalte dicamus: Da mihi intellectum & scrutabor legem tuam.
 Sed non hic consistere debemus, sed finis esse debet, vt custodiã
 illam in toto corde meo. Nam qui hunc sibi finem propositum
 non habebunt, vt ait Hieremias: Sapientes sunt vt faciant ma-
 lum, bene autem facere nescierunt: & de hac scientia ait Diuus
 Paulus: Scientia inflat, nam quem admodum stomachus natura,
 si calore destitutus cibos concoquere minimè potest, sed quo
 plus cibi datur eò magis oppilatur, & in maiori vitæ periculo
 versatur: ita qui in diuino amore friget quò maiorem scientiam
 acquirit, eò magis superbit, & est condemnationi propinquior.
 Vt imini igitur sapientia, vt ea plus Deum ametis; nolite Tanta
 lum illum imitari, quem Poeta aiunt, cum aquis septus sit, eas
 non gustare, sed perpetua sit laborare: res est miseratione digna,
 quòd cum intellectus tanta sit sapientia præditus, eius ne mi-
 nimam quidem guttam voluntas bibat. Ex hoc etiam sequitur, à
 Deo petendum esse, vt prælatos nobis & superiores det, qui ve-
 rè sint sapientes, ita vt & sapientia, & sancto animarum zelo præ-
 diti subditorum curent remedium. Hebreis enim in peccatorum
 suorum pœnam Propheta Isaias minatur Dei nomine, dicens:
 Ecce Dñs exercituum auferet à Hierusalẽ & à Iuda prudentẽ elo-
 qui mystici, & Theodocion, vt refert D. Hierony. super hũc lo-
 cū vertit, prudentẽ incantatorẽ, qui prudentes & sapientes arti-
 ficiosa sua oratione peccatores, qui sunt tanquam serpentes vene-
 nosi, quodam modo incantat, ita vt veneno suo non noceant, sed
 peccatis mortui remaneant: quare magnum est Dei supplicium
 huiusmodi sapientes incantatores de Re publica tollere, & per-
 mittere vt homines præ sint insipientes, crudeles, cupidi, & tyrã-
 ni; quales erant illi quibus Propheta Michas Dei nomine dixit:
 Audite principes Iacob, & duces domus Israel: nunquid non ve-
 strum est scire iudicium, qui odio habetis bonum, & diligitis ma-
 lum? qui violenter tollitis pelle eorum de super eis, & carnem
 eorum de super ossibus eorum qui comederunt carnem populi
 mei, & pellem eorum de super ex coriauerunt, & ossa eorum con-
 fregerunt & conciderunt sicut in lebete, & quasi carnem in me-
 dio ollæ. O hominum crudelitatem, quoniam humana malitia
 deuenit, vt ita inferiores suos affligat, vt in desperationem indu-
 cat, hoc enim significat, & ossa eorum confregerunt. Nam, qui
 piè

piè vt subditi tantum emendentur, castigant; vt pater & præce-
 ptor, maximam habent curam ne ossa confringant; & ideo eas
 partes verberare solent quæ carne munitæ ossa tueri, ab ictibus
 possint, at verò qui crudeliter & iracundè vulnerant, nullam os-
 sium rationem habent: & hæc eadem differentia est inter flagel-
 la, quibus Deus filios suos tãquam pater punire solet, ab ijs quæ
 à Dæmone & eius ministris infligi permittit; ita enim Deus fla-
 gellat, vt ossa quæ sunt virtutes non frangantur: ideo David, *Psalm. 33.*
 Dominus (inquit) custodit omnia ossa eorum, vnum ex ijs non con-
 teretur. Et D. Paulus: Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari
 supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione prouen-
 tum, vt possitis sustinere. Diabolus verò & eius ministri curant,
 vt eius flagella ossa comminuant, vt, scilicet, virtutes qui ab ijs
 puniuntur, amittant. Sed tanti sceleris ministri audiant quid eo
 loco Propheta dicat: Tunc clamabunt ad Dominum & non exau-
 diet eos, & abscondet faciem suam ab eis in tempore illo, sicut
 nequiter egerunt in adinventionibus suis. Ponderate autem
 quòd paulò inferius ait, de huiusmodi tyrannis, quòd nimirum
 si quis eorum voluntati non obtemperabat, sanctificabant super
 eum prælium, hoc est, nullum illis crimen videbatur eos perse-
 qui, imò res esse sancta & iusta.

Ait igitur sanctum Euangelium, quod isti Magi Hierosoly-
 mam venerunt, dicentes: *Vbi est qui natus est Rex Iudæorum?* Diui-
 na prouidentia decretum est, vt quamuis stellam ducem haberent,
 nihilominus tamen legis sapientes, qui Hierosolymæ versaban-
 tur, conuenirent; & ab ijs quod optabant, quærerent: vt intelligen-
 tis Deum consilij esse amicum, & quamuis stellam vobis habere
 videamini, & caelesti luce illuminari, tamen humiliter sapientes
 consulatis, ne decipiãmini. Hoc exaggerat plurimum Doctor il-
 le grauis Gerson Eremitæ cuiusdam verba adducens, qui *Gerson.*
 dicere solebat: Si aliquem adolescentem videbis caelum per se so-
 lum sine vllò doctore & magistro ingredi velle, quamuis alterum
 pedem in ipso cæli limine positum habeat, manualiter arripe
 & deturba, quia eò modo nunquam eo ingredi poterit: quin etiã
 Spiritus sanctus ait: scientia sapientis tanquam inundatio abun-
 dabit, & consilium illius, sicut fons vitæ permanet. Quæ verba
 mirè prudentis consilij utilitatem ostendunt: ideo suspirans Da-
 uid dicebat: *Psalm. 12.* Quamdiu ponam consilia in anima mea; quia hanc
 utilita-

utilitatem, quæ ex sanctis consilijs percipitur, intelligebat. ²⁷
 Ponderate autem nomina, quæ Spiritus sanctus scientiæ sapi-
 entis imponit, cum eam inundationem appellat abundan-
 tem, & fontem vitæ permanentem: nam quemadmodum
 fluminis inundatio agros fertiles & fecundos reddit, ita ani-
 mam sapientis consilium fecundat, & ut plus etiam effice-
 re significet consilium in anima, quam inundationem in agris,
 quæ diu non durat; ideo consilium fonti, qui permanet, com-
 parauit.

Admoniti igitur Reges cōsilio sibi Hierosolymæ dato abie-
 runt, neque vnquam constiterunt, donec ad locum in quo
 summum illud bonum, quod quærebant, versabatur, perue-
 nirent: nullo labore, nullo mortis periculo reuocari ab ince-
 pto potuerunt; sed magna animi constantia perseverarunt. ²⁶
 Quod quidem magna nobis esse deberet confusionis occasio,
 qui minima quoque aduersitate ab incepta virtutis via desi-
 stimus, tanquam pueri, quibus si pomum aliquod, aut aliud
 huiusmodi e manibus auferis, omnia magna cum rabie & ira
 proiciunt. O miseros & infelices, qui si Deus vobis filios, aut
 diuitias, aut aliud quid temporale abstulit, statim sanctum vir-
 tutum exercitium tanquam Deo irati deiicitis. At non ita san-
 ctus ille Iob, qui cum se tot laborum pelago immersum videret,
 aiebat: Donec deficiam nunquam recedam ab innocentia
 mea. Pater quidam doctissimus ordinis Prædicatorum refert,
 quod cum quidam latro inimicos suos se insequentes videret,
 & eorum manus effugere iam non posset, brachia in mo-
 dum crucis magno peccatorum suorum dolore & contritio-
 ne expandens, ad eos se forti & constanti animo conuertit,
 & mortem (dixit) qua me vultis afficere, merui; quando-
 quidem toties Creatorem meum, & Redemptorem offendi,
 en membra quibus Iesum Christum in suis membris sum per-
 sequutus, vos nunc ei à me illatas iniurias vlciscemini: & cum
 hæc diceret occisus est: non longè ab eo loco viuebat Eremita,
 cum reuelatum fuit ab Angelis eius latronis animam in cæ-
 lum fuisse translata: sed qui proximi sui bono gaudere de-
 bebat indignatus est, dicens: quid hic ago infelix? cur non
 me carnis voluptatibus trado? cum moriendum erit, tunc
 dabitur, vti huic latroni, pœnitentiæ locus, cum que eam vi-
 tam

Iob. 27.

28 tam, quam per plurimos annos agebat, deferere decreuisset; iam
 ut in vrbe rediret, iter erat aggressus. Sed ò diuinæ prouiden-
 tiæ iustitia! cum per pontem quendam angustissimum in itine-
 re transiret, in amnem infelix decidit, & ita à diabolis ad ge-
 hennæ flammam arreptus, pœnas suæ inconstantia dedit: ut in-
 telligatis dilectissimi quanti momenti sit perseverare; neque vl-
 la re à virtute vos reuocari sinatis, ut de vobis dici possit, quod
 de David dicitur: Semper ibat proficiens, & crescens, & erat ^{2. Reg. 3.}
 seipso robustior.

Et procidentes adorauerunt eum. Ipsemet Dominus qui ad se
 eos attraxerat deuotam hanc, & humilem docuit adoratio-
 nem. Discite ab his fratres, in ecclesijs humi magna cum hu-
 militate prostratos, sacro Missæ sacrificio adesse vos debere,
 29 non rectos & stantes, ut facitis, nulla cum deuotione & reue-
 rentia, ita ut nisi cum sacerdos consecrare vult, nemo se ferè in-
 clinet, & tunc altero genu flexo. O sacrilegi, num Deus tan-
 to vobis indignus honore videtur, ut duobus genibus eum
 adorare nolitis? Non obscurum hoc argumentum est dimidiam
 vos tantum Christianæ religionis partem habere, siquidem
 vno tantum genu eum adoratis: integra enim & perfecta Chri-
 stianorum religio est, fidem habere, quam charitas & opera co-
 mitentur. Vos, vos lapides & marmora templorum iniuriam
 quæ creatori vestro fit, sentite; quando quidem homines eam tã
 quam sensu carentes, non sentiunt. Obsecro vos dilectissimi,
 vniuscuiusque genibus obuoluitus, ut nemo vestrum hoc impu-
 dentiæ genere uti velit, sed vtrisque genibus humiliter flexis; uti
 30 nam quisq; dicat: ò Domine mille haberem genua, ut omnibus
 maiestatem tuam adorare possem. Sacerdoti stare ad altare per-
 missum est dum sacra facit, quia tunc cum Deo de salutis nostræ
 negotijs agit, & à diuina liberalitate tam spiritualia, quam cor-
 poralia dona ad animarum nostrarum remedium tanquã media-
 tor implorat: populus verò æquum est, ut post mediatorē suam
 humiliter prostratus culpam suã agnoscat, & quod petit, exaudi-
 ri deuotè postulet. Prædicēs sanctus David honorem, qui Redē-
 pter in nostro præstandus erat, dixit: Corā illo procident Aethio-
 pes, & inimici eius terram lingent. Ait, terram lingent, quia
 in Aethiopia terram osculari, est reuerentiæ & adorationis sig-
 nū. Quod si hoc inimici faciunt, qui se conuertunt: cur vos, qui
 eius

Psalm. 71.

eius vos esse amicos profitemini recti, tanquam stipites, stare vultis?

Et apertis thesauris suis obtulerunt ei aurum, thuris, & myrrham. Plurimi hic in Ecclesia adorant, sed ne vnum quidem obolum offerunt; at verò hi reges adorauerunt & obtulerunt, vt animal in lege veteri mundum esset, hæc duo habere debebat. Primum, vt ruminaret. Secundum, vt vnguem haberet diuisum: plurimos inuenietis qui ruminant, contemplantur, & orant: sed vngulam habent integram: eleemosynam dare ne iubeas, alij liberales sunt, sed contemplationis & orationis inimici sunt. Qui quidem vt fues diuisam quidem habent vngulam, sed non ruminant. Vt igitur animalia munda finis & Deo grata, hæc duo habere debemus. Plurimum autem hoc loco notandum est, Hierosolymæ nullam de his muneribus eos fecisse mentionem; sed tantum dixisse, venimus adorare eum; quia iusti plus præstant quàm dicunt: vt Patriarcha Abraham cum peregrinos illos hospitio excepit, fecisse dicitur: nam cucurrit in occursum eorum, & adorauit in terram, & dixit: Domine si inueni gratiam in oculis tuis, ne transeas seruum tuum, sed afferam pauxillum aquæ, & lauentur pedes vestri; ponamque buccellam panis, & confortetur cor vestrum, postea transibitis. Ponderate singula sanctissimi senis verba, & quanto eos cum affectu domi suæ detinere & excipere studeret: nullis enim verbis nostrorum temporum crudelitas erga pauperes exaggerari potest, vix ad cordis ianuam diabolus aliqua tentatione pulsauit, cum statim consensu admittitur; ad pauperum verò voces surdos vos fingitis. Si inueni (inquit sanctus ille vir) gratiam eò quòd intelligeret, eum qui pauperi benefacit manus accipere beneficium, quàm dare; quia pauperi datur cibus; ille verò qui eleemosynam dat necessaria dispositione centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit: & ideò diuites rogare deberent pauperes, vt suas eleemosynas reciperent. Sed quod ad rem nostram facit; est, vt verbis quod facturum erat, diminuatur: nam cum dicat: Afferam pauxillum aquæ, & ponam buccellam panis, mensam varijs ciborum generibus instructam apposuit; quia nimirum amor causa est, vt iussio quicquid in Dei seruitium præstat, parum esse videatur; & præterea qui corde humilis est,

Gene. 18.

est, in verbis etiam humilitatem ostendit.

Hos sanctos Reges qui se ipsos vnà cum auro obtulerunt imitantur religiosi, qui se ipsos Deo offerunt, & sua omnia quæ possident bona: qui verò Ecclesiasticus sit, vt tria vel quatuor aureorum millia annui redditus consequatur, quæ si alia ratione assequi posset, ecclesiasticus non fieret; hic non eos imitatur, quia ideò se ipsum Deo offert, vt Deus suum illi aurum det: in quo Sichem & eius socios imitantur; qui Hebræorum ritum & circumcisionem receperunt, vt ipsorum Hebræorum bona possiderent, & ita dixerunt: Si circuncidimus masculos nostros, ritum gentis imitantes, substantia eorum, & pecora, & cuncta quæ possident, nostra erunt. His muneribus adorationis suæ finem ostenderunt: thure quidem, quod à theos, id est, Deus, dicitur, diuinitatem significarunt: myrrha, sanctissimam eius mortem qua nos redempturus erat: auro verò, eius imperium: ei igitur debetur adoratio tanquam Deo summe bono, tanquam rerum omnium Regi & gubernatori, & tandem tanquam hominum Redemptori: & quamuis has omnes ob causas Deo adoratio debetur; potissimum tamen quia Deus est, verum, summum, & infinitum bonum, & ita eum fide & amore (vt par est) adorantes diuinum eius fauorem, & gratiam consequemur, vt eum cum beatis perpetuo adorare possimus in gloria: ad quam nos perducatur Iesus Mariæ Filius, Amen.

Aduent.

Oo

DO-

DOMINICA PRIMA
post Epiphaniam
CONCIO PRIMA.

Cum factus esset Iesus annorum duodecim, ascendenti-
bus illis Hierosolymam secundum consuetudinem diei
festi, &c. Luca. 2.

V A E T I O Est scitu dignissima, vtrū
diuinæ legis observatio sit facilis, an diffi-
cilis. Nā ad facile omnes inclinātur: diffi-
cile autē omnes effugiūt; videmusq; diui-
nam legē in sacris literis modo facile, mo-
do difficilem nūcupari. Quando Domi-
nus dixit: Si quis vult venire post me, ab-
neget semetipsum, & tollat crucē suam, &

Matth. 16.

Matth. 7.

Matth. 11.

Baruch. 3.

Prou. 21.

Psalms. 118

Ibidem.

sequatur me. Et cū dixit: Arcta est via, quæ ducit ad vitā, & pauci
sunt, qui ambulant per eā. In his verbis, alijsq; huiusmodi, quæ
sunt in sacra Scriptura, significauit Dñs suæ diuinæ legis observā-
tiam esse difficilem. Contra verò dicens: Tollite iugū meū super
vos, iugum meū suauē est, & onus meū leue, ipsius legis observan-
tiam facile esse significauit. Idē Baruch propheta declarauit, di-
cēs: Si in via Dei ambulasses, habitasses vtiq; in pace super terrā. 3
Et in Prouerbijs dicitur: Gaudium est iusto, facere iustitiam. Et
Dauid de se ipso dicebat: In via testimoniorū tuorū delectatus
sum, sicut in omnibus diuitijs. At, quæret quispiā, quomodo vna
eademq; via facilis esse potest, atq; difficilis? Ad hoc vtrunq; ve-
rum esse respondeo, si ad diuersa respiciamus. Etenim naturæ no-
stræ corruptæ per se consideratæ non est dubiū, quin diuina lex
difficilis videatur. Sin autem huic deprauatæ naturæ diuinū au-
xiliū, charitas atq; æterni præmij addatur spes, omnia ei facilia,
& suauia videbuntur. Idēoq; dixit Dauid: Viam mandatorum
tuorum cucurri, eū dilatasti cor meū. Cordis amplitudo, suauis-
simiq; gustus, quibus Deus seruos suos perfundit, efficiūt, vt per
diuinæ

4 diuinæ legis obseruantiam facile currant. Seruos (inquam) suos,
non enim Deus hæc in impios beneficia cōferre consuevit. Vn-
de pro eo, quod nos legimus: Spectabo nomen tuū, quoniam bo-
nū est in conspectu sanctorum tuorū, Beatus August. legit: Quo-
niam iucundū est in conspectū sanctorū tuorum. Cæteri quippè
eum non disponantur, quinam sint hi gustus nequeunt intellige-
re: quando autem se se disposuerint, illosq; gustarint, tunc quales
sint, cognoscent. Si homini, qui nunquam gallinam vidit, dicerē:
ò quā suavis est gallina: & ille me interrogaret: quid sapit galli-
na; licet ei plurima dicerem, varijsq; modis eius saporem expli-
carem, nunquam tamen me intelligeret, quousq; illam gustasset.
Quid sapit bubula? quid arietinæ carnes? In cassum vtiq; ei dice-
rem: bubula sapit bubulā, &c. Nisi enim iste viderit atq; gustaue-
rit, non me intelliget. Si quis quærat; quid sapit Deus? responde-
bo, sapit Deū, neq; enim amplius quicquam responderi potest.
5 Quemadmodum nunquam quis bubulæ, aut gallinæ saporem
cognosceret, quousq; illam gustet, sic nunquā Dei saporem intelli-
get, quousq; eum gustet. Et sic nos sanctus Propheta Dauid ad
huius diuini boni experientiam inuitat, dicens: Gustate, & vide-
te quoniam suavis est Dominus: quasi dicat: Tunc videbitis, quo-
niam suavis est Dominus, si gustaueritis. Verum ad hoc necesse
est conscientiam mundare, ac purificare. Dicit igitur Dauid: Iucū-
dū est nomen tuū in conspectu sanctorū tuorū, sed nō in conspe-
ctu impiorum. Hisq; Deum gustantibus diuina ipsius lex est
suavis, simulq; ad Christianæ legis obseruantiam facilem reddē-
dam plurimum conducit nos ei diu assueuerinam diuturna con-
6 suetudo difficillima quæq; facilia reddit: cōtra verò non assuefa-
ctis facilia etiā difficillima videntur. Cū Dauid certamen cū
Philistæo esset aggressurus, induit eū Saul vestimentis suis, & im-
posuit galeā cretam super caput eius, & vestiuit eū lorica. Accin-
ctusq; Dauid gladio eius, cœpit tētare si armatus posset incede-
re: nō enim habebat cōsuetudinē; illisq; magnopere grauatus, ne-
que arma sustinere valēs: dixit Saul: Nō possū sic incedere, quia
nō vsum habeo, & deposuit ea. Mirabile quidem: arma, quibus
Saul facile præliabatur, adeò graua, molestaq; erāt Dauidi, vt ea
mouere minimè posset. Huius rei causa erat, quia Saul eis assue-
factus erat. Dauid autem non. Arma contra diabolū sunt oratio-
nes, ieiunia, elemosynæ, totiusque Christianæ legis obseruatio:

Psalms. 53.

Similes.

Psalms. 33.

1. Reg. 17.

ijſq; armis, quia affuefacti ſunt, facillimè præliantur. Alijs autè grauiſſima ſunt, atq; amaritudinè gignūt; quia nūquam illa exercuerunt. Hoc aperte dixit D. Paulus, his verbis: Omnis autè diſciplina in præſenti quidem videtur non eſſe gaudij, ſed moeroris: poſtea autem fructum pacatiſſimum exercitatis per eam red det iuſtitia: in præſenti, id eſt, in principio cum quis incipit operari quicquam in virtute videtur eſſe moeroris. Poſtea exercitatis reddit fructum pacatiſſimum: propter quod (inquit Beatus Apoſtolus) remiſſas manus, & ſoluta genua erigite, grefſus rectos facite pedibus veſtris. Ecce quomodo nos hortatur, vt bonis operibus aſueſciamus, ſperantes longa exercitatione omnia nobis facilia eſſe reddenda. Nonnulli ſunt equi adeò pauidi, vt crucis umbra terreantur, quæ nullum eis poteſt afferre detrimentum: imò potiùs equitantes in eis viam docent, ne errent. Sic etiã corpora noſtra quaſi equi pauidi poenitentia deterrentur, quæ eſt umbra crucis Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, quæ animam in corpore quaſi in equo equitantem ad æternam vitam deducit. Quapropter, quemadmodum bonus eques equum compellit, & calcaribus ſtimulat, quouſq; eum ad crucem facit accedere, atq; ſæpenumerò per vmbraſ illam eum præterire cogit, quoaduſq; ei timor adimatur: ſic hæc corpora, quæ facillè deterrentur, diuini amoris, ac timoris calcaribus per poenalia opera ſæpiſſimè præterire, compellere debemus, facientes, vt ieiunijs, cilicijſ, totiuſq; ſanctæ legis obſeruantiaſ aſueſciant: nam ſi ſæpenumerò per hæc poenalia exercitia præterierint, illiſq; aſuefacta fuerint, poſtea illa ſuauiſſimè operabuntur.

Hæc omnia fratres chariſſimi, vobis dixi occaſionem ſumens ex eo, quod nobis in hodierna ſancti Euāgelij lectione refertur, ſcilicet, ſacraſſimam Virginem Mariam Dominam noſtram, & ſanctiſſimum Ioseph eius ſponſum quotannis ijs diebus, quibus lex præcipiebat, Hieroſolymam ad templum aſcendere conſueuiſſe. Ad eorum igitur exemplum, atq; imitationem nos etiam diſcamus, ijs, quæ nobis diuina lege præcipiuntur, longa conſuetudine, atq; diuturno habitu aſueheri, ſiquidem vt ex ſuperioribus perſpeximus tanta hinc dimanat vtilitas.

Ex hac etiam cæleſti doctrina inferitur, quemadmodum ex ſanctarum exercitationum continuatione, ac conſuetudine boni gignuntur habitus, quibus virtutes operatu faciles redduntur: ſic

Hebr. 12.

Simile.

boni gignuntur habitus, quibus virtutes operatu faciles redduntur: ſic etiam ex aſidua, diuturna que peccandi conſuetudine malos habitus generari, per quos in tantam deprauationem animus deuenit, vt nullam in peccatis ſentiat eſſe moleſtiam. In Zacharia in iniquitate plumbi talentum fuiſſe poſitam, dicitur. Vt ſignificetur quam graue atque oneroſum ſit peccatum. Iuxta quod quot peccatis infecta eſt anima, tot plumbea talenta humeris ſuſtinet. Et tamen præ diuturna peccandi conſuetudine in eum ſtatum anima deuenit, vt hæc peccata non ſentiat: atq; tam pacificè viuat, ac ſi Deum nunquam offendiſſet. Sanctus etiam Iſaias dicit: Formido, & fouea & laqueus ſuper te, qui habitator es terræ. Vbi loquitur de peccatore, qui eſt habitator terræ: quia in ea cum corpore, anima, affectione, atque omni denique corde ſuo habitat: nam quicquid cogitat, quicquid cupit, quicquid loquitur, ac denique quicquid operatur, eſt terreſtre. Etenim iuſtus in hoc ſenſu habitator terræ propriè non poteſt appellari: ſed habitator potiùs cæli dicendus eſt. Licet enim corpore ſit in terra; ſpiritu tamen in cæleſtibus commoratur: quoniam, vt Diuus Auguſtinus, alij que ſancti Doctores aiunt. Anima plureſt vbi amat, quàm vbi animat. Et ratio eſt, quia anima in re dilecta eſt ſecundum meliorem portionem, & puriùs, atque perfectiùs ſpiritualem, ſcilicet, ſecundum intellectum, memoriã, atque voluntatem: id enim, quod amat, excogitat, illiuſque recordatur: vbi verò animat, ſecundum minorem operationem ſuam manet, ſcilicet, viuificando, & vegetando. Peccatorique habitatori terræ dicitur hic: ſuper te formido. Et tamen ſi eſt peccator longo ex tempore ſcleribus aſuefactus, iam ferè plus timoris non habet, quàm ſi eſſet animal rationis expertus. Non ſolum autem tantum hoc malum, ſed aliud etiam peſſimum, atque pernicioſiſſimum, ſequitur incommodum ex aſidua peccati continuatione, inueterata que peccandi conſuetudine, quæ eſt conſcientiaſ duritas, & obſtinatio. Dicit Dauid: In circuitu impij ambulat. Sumit hic Propheta metaphoram à iumento; molam volutante, quod nunquam ex vno circulo exit, & in vno, eodemque gyro ſemper incedit: ſicque terram, quam toties conculcat, duriorẽ reddit. Sic peccator quod hodie, idem cras, plurimique diebus facit, quod anno præterito fecit.

Zacha. 5.

Iſai. 24.

Pſalm. 17.

Aduent.

Oo 3

cit:

citidem hoc anno committit, anno præterito fuit turpis, ac libi
 dinofus, hoc anno etiam: anno præterito losor, murmurator, alie
 na que famæ obtrectator, hoc etiam anno in eisdem vitijs per
 seuerat. Semper in eadem via incedit cor suum his peccatis con
 culcans, sicque illud in dies durius efficit. Quam vilis facta es ite
 rans vias tuas, dicebat Hieremias Propheta. Nam quanto cre
 brius hæc iniquitatis viæ cursantur, tanto vilior: atque corruptior
 remanet anima, duriorque efficitur, & magis disponitur, vt il
 lam Deus è manu sua dimittat. Pro quo scienda est regula Bea
 ti Augustini in sermone de induratione Pharaonis ad diuinam
 misericordiam, iustitiamque manifestandam, scilicet, Nun
 quam Deus deserit hominem, nisi prius Deus ab homine dese
 ratur. Cumque hæc sit grauissima huius seculi pœna (quam vt
 talem timebat David, qui dicebat: Ne proicias me à facie tua) 14

Hier. 2.

August.

Psalm. 50.

Eccle. 7.

Simile.

sequitur illam nunquam nisi ob maxima, atque creberrima pec
 cata imponi. Ne homo in tantam deueniat iniquitatem, valde
 necessarium est, principijs diligentissime obuiari. Saluberrimū
 nobis Spiritus sanctus consilium præbet, dicens: Noli facere ma
 la, & non te apprehendent; dicens: Noli facere mala, & noli face
 re malum; nobis significat peccatum sæpius iteratum hominem
 apprehendere atque deuincire, vt in malo statu permaneat. Et
 quemadmodum accipiter compedibus in custodia, id est, (Ex
 la alcandara) vinctus oculis capitis coopertis & si aliquando,
 quia tumultum audit, aut præ aucupandæ cupiditate aduolare cu
 pit, paululum tantum alas concutit, atque in custodiam redit: sic
 homo à peccatis suis apprehensus, libidinosus, ambitiosus, siue
 quiuis alius peccator, si quando aut reprehensione, ac commi
 natione perterritus, aut quia est quadragesima ad agendam
 pœnitentiam volare vult: cum ad eò deuinus peccatis sit, ni
 hil aliud facit, quam alas concutere, atque iterum ad pristina
 reuertitur desideria. Nihil (inquam) aliud facit, nisi alas con
 cutere, quia tantummodo mente considerauit bonum esse se
 ab illo malo statu exire; quod tepidè propositum non pro
 greditur vterius: quia ipsi peccatorum compedes illum deuin
 ciunt, & apprehendunt. Quam ob rem noli facere mala, &
 non te apprehendent. Et inferius etiam dicit: Ne alliges du
 plicia peccata, neque enim in vno eris immunis. Quid mirā
 bilem

abilem sententiam; saluberrimumque consilium, foelix, qui
 illud obseruarit. Nonnulli priusquam vnum peccatum ad
 mittant, sibi resistunt, at illo perpetrato ianua facilis aperit
 tur, per quam alia complura introeunt. Ethoc significat quod
 dixit Diuus Paulus his verbis: Peccatum operatum est mihi
 mortem, vt fiat supra modum peccans, id est, peccatum semel
 admissum operatum est tantum malum, vt fiat, scilicet, ho
 mo, supra modum peccans: quousque ad cordis duritiem, im
 pœnitentiamque deueniat. Ideò frater diligentissimè caue, ne
 peccare incipias: quod si fortè peccaueris, ne alliges duplicia
 peccata, ne te Deum relinquentem Deus iure optimo deserat,
 sicut illic dicit D. Augustinus, quæ (vt diximus) est grauissima
 huius seculi pœna: scilicet, Deū animam peculiarissimis auxi
 lijs priuare, quæ magnam in cordibus impressionem facere so
 lent. Etenim ex fide tenemus auxilia necessaria ad hominis salu
 tem, quantumuis homo sceleribus grauatus exillat, à Deo nun
 quam auferri. Quis igitur tam ferreus est, vt hæc audiens non
 expauescat? quis tam amens, vt non ea omni ratione studeat deu
 itare: si hæc ipsa apud vos nihil efficiunt, quid agā? quo me ver
 tam? quidue remedij suscipiam? quid denique vltra dicam? vt
 nam liceret mihi per vias publicas progredientem pedibus me
 eunctorum hominum prosternere, suppliciq; ab omnibus voce
 deposcere, vt sibi quisque consulat, sibi, dum tempus est, prou
 deat, sui que ipsius misereatur antequam ad tantum malum per
 ueniat. Si vos non religio, nō timor Domini, non Christi crux,
 non clavi, non alapæ ad hoc mouēt, moueat vos saltem amor ve
 stri, æternæque condemnationis timor, quò saltem hoc modo
 intelligere incipiat in quanto periculo versamini, vestritque
 malis remedium curetis adhibere, veramque ex animo pœni
 tentiam faciatis.

Rom. 7.

17

18

Ascendentibus illis Hierosolymam secundum consuetudinem diei
 festi: Præcipiebatur tribus temporibus anni, apparebit omne
 masculinum tuum in conspectu omnipotentis Domini Dei Is
 rael in quibus verbis duo vel maxime notanda sunt. Primū est,
 quia licet Deus in omni loco sit, peculiariter tamen in tem
 plo existere dicitur, & ingredi in templum est in conspectu
 eius apparere. Ex quo colligi potest, quanta cum reuerentia,
 timo-

Exod. 34.

Valerius
Maximus.

timore, atque tremore in sanctas ecclesias ingredi debeamus, precipue nunc in ecclesias legis gratiæ, siquidem non solum Deus in eis est peculiari illo modo, quo in templo Hierosolymæ esse consueuerat: sed per alium singularissimū modum in ineffabili sacramento altaris existit. Valerius Maximus dicit, quando Alexander Magnus Tyrum cepit, adeo furibundum ingressum fuisse, ut sex millia satellitum iugularit, aliaque duo millia iuxta mare crucifixerit: nihilominus tamē ijs omnibus pepercisse refert, quos inclusos in templo reperit, extra quod omnes occidi, atque vri iussit. Ut sciatis quantæ reuerentiæ Ethnicus ille tyrannus Idolorum templa habuerit, siquidem ad illud ei templum accedenti totus furor quo excandescibat, mitigatus est. Nūc autem Christiani in veri Dei templo quacunque occasione furore inflammantur, & propter negligentem oculorum custodiam plurimi igni turpitudinis sensualis inflammantur, quod quidem visu atque auditu horrendum est.

Alterum notabile est, quod hoc præceptum de viris tantum, non autem de foeminis meminit, unde foemine immunes erant ab eo: attamen nonnullæ propter pium affectum, ac deuotionem in illis festis in templum ascendebant, sicut hic apparet de sanctissima Virgine Maria Domina nostra, quæ cum suo sancto sponso ascendere solebat. Voluit utique Spiritus sanctus, ut sanctissima Virgo in hoc nuptas mulieres doceret, ne vnquam à viris suis recederent: nam ubi primum ab eis recedunt, maximis periculis exponuntur. Et sic ubi nos legimus: Faciamus ei adiutorium simile sibi. Alia translatio habet: Faciamus ei adiutorium, quod sit coram eo. Donotans in hoc, quod quantum fieri poterit, vxor nunquam debet à viro procul abesse. Si prima mulier coram viro suo stetisset, nec ab eo recessisset, ut cum Dæmone loqueretur, proculdubio, quod effecit, nunquam fecisset. Ecce quantum ex sermone foemine cum eo, qui non erat vir suus, vniuerso mundo aduenerit detrimentum. Hoc utique singulare consilium est: nam vir plurimos ludos, plurimas turpitudines, plurima denique peccata vitabit, si cum vxore sua persistit, vxorque plurimas effugiet miseras, si cum viro suo fuerit conuersata. Unde legitimus sensus horum verborum, quod sit coram

Gene. 2.

coram eo est, ut assiduo vterque inuicem conuersentur. Et hoc significat etiam quod dicit sponsa: Ego dilecto meo, & ad me conuersio eius; quasi dicat: hoc est subsidium meum, hic est custos meus, ab eo nunquam recedam, nec ipse à me aberit. Deus Moysen ad negotia maxime necessaria peragenda mittebat, dicitur tamen, tulit ergo Moyses vxorem suam, & reuersus est in Aegyptum. Animaduertite vtrum vir sanctus intelligeret quam necessarium esset, se oculos ab vxore sua non remouere. In hoc etiam ascensu ad Hierusalem nos hæc sacratissima præceptrix docuit nos non debere esse contentos, eo quod ea quæ nobis Deus præcipit tantummodo faciamus: sed plura etiam facere curare debere. Dixit Dominus: quicunque te angariauerit mille passus, vade cum illo & alia duo. O mirificam doctrinam! In his verbis docet diuinus magister quod si diuinam legem, facile obseruare desideras, curare debes plura etiam, quam tibi in ea præcipiuntur, efficere: & sic quod de præcepto est, tibi facile erit. Hoc significatur memorabilibus illis verbis, quæ habentur apud Ecclesiasticum, vbi dicitur: qui diligunt Deum replebuntur lege ipsius: quia aliquid secundum mensuram largiuntur, parce id dare, & hostorium nimium calcare, & aduersus alterum potius quam aduersus se facere solent. Cum verò quicquam amico suo metiuntur, mensuram replere gaudent, eamque referunt ei donant, & contra se potius, quam contra illum faciunt: mensuramque amici ei præbent. Qui Deum imperfectè tepidèque diligunt, legis ipsius obseruantiam parce, illiberaliterque ei præstant, hostoriumque nimis comprimunt, & potius aduersus Deum, quam aduersus se faciunt. Hoc (aiunt) mihi præcipit Deus sub mortali, hoc ergo faciam, & non plus; qui autem intimi, singulareque Dei amici sunt, legem eius abundanter adimplent, & plura quidem ei faciunt, quam lege præcipitur. Hoc est amici mensuram illi præbere quia & potius contra se quam contra Deum agunt. Ideoque non dicit Spiritus sanctus; implebuntur, sed replebuntur lege ipsius. Plurimique hoc diuino amore, & charitate commoti non solum plura faciunt, quam sibi lege præcipitur: sed ad illorum etiam obseruantiam voto astringuntur, quod Diuinæ Maiestati gratissimum est. Et hæc est

Cant. 7.

Exod. 4.

Matth. 5.

Eccle. 2.

Luc. 1.

Luc. 1.

Psalm. 53.

Roma. 5.

1. Tim. 1.

vna ex expositionibus, quibus verba illa declarantur, quæ superna cælorum imperatrix dixit: Magnificat anima mea Dominum. Non dicit Deum, sed Dominum. Quando vestro pio exemplo quenquam, qui prius Sathanæ membrum erat, ad Dei ministerium conuertitis, tunc Deum ampliores Dominum quodam modo facitis, & quo plures conuertitis, eo maiorem eum Dominum efficitis, quo pluribus bonis in eius ministerio faciendis vos astringitis, eò maiorem vestri dominationem ei præbetis, & ita dicit Dauid: accedet homo ad cor altum & exaltabitur Deus. Alti, sublimisque cordis est omnia secularia relinquere confidendo nobis necessaria non esse defutura. Filij huius sæculi infimum, atque abiectum habent cor, ideoque omnia seruant arbitantes sibi cuncta esse defutura. Hi de Deo diffidentes eum parui hanc (vt ita dicam) sicut illi in Deo confidentes eum magnificant. Quando igitur quisquam in religionem ingreditur cum sublimi corde, tunc Deus in maius dominium super eum ascendit, & hoc est magnificare Dominum. Dicit aliquis: & si me Deo per votum ipsius ministerio astringere, Deo gratissimum est tamen si votum hoc violauero, inde condemnationem eliciam, vbi prius nulla erat. Et verum quidem dicit, sed si quod semel Deo promissum est, diligenter impleatur, opera illa multò maioris sunt meriti: & hinc intelligetis verba illa Beati Pauli dicentis: vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia. Ad quorum intelligentiam, notate quod dicit Beatus Paulus, finis (inquit) præcepti est charitas quasi dicat. Si Deus nos præceptis obligat, atque deuincit, hæc omnia facit propter suam ineffabilem in nos charitatem, vt plura mereamur. Plus enim homo meretur operibus, quæ ex obligatione, quam ijs, quæ voluntariè facit. Vnde qui orat, aut elemosynam dat, aut aliquod aliud opus facit, quia illud sibi confessarius præcepit, multò plus meretur, quam si idem vltro faceret. Notandum est etiam nonnullos fuisse Romæ tempore Diui Pauli, qui de Deo conquerebantur, quia tot sibi præcepta imposuerat, ideo enim commissa sunt plura, & maiora peccata: quibus vt Sanctus Apostolus satisfaceret, scripsit dicens: vsque ad legem peccatum quidem erat in mundo: peccatum autem non imputabatur, id est, Priusquàm Deus legem Moyli

28 Moyli daret, & si qui naturalem legem non custodiebant, peccabant: at propter nimiam legis obliuionem non cernebantur tam aperte peccata in hominibus. Lex autem subintravit, vt abundaret delictum: sed vbi abundauit delictum superabundauit & gratia. Hoc est, non inficior, eò quod tam perspicuam Dominus legis suæ cognitionem, vobis præbuit, peccata vestra grauiora extitisse, quæ contra legem illam, qua tenebamini, commisisistis. Non autem conqueri debetis: nam quum Deus legem illam scriptam, istamque nunc Evangelicam hominibus daret, non præcipuè intendit, nos ad peccata obligare, sed vt in nobis gratia superabundaret. Quemadmodum enim Christianorum peccata grauiora sunt propter ingratitude, qua vtuntur ob diuinam legem, & beneficia, quæ perceperunt: sic etiam opera, quæ fecerint, maioris gratiæ digna erunt. Idemque de votis dicere possumus, quod vbi euiolando superabundauit delictum: illa obseruando superabundauit & gratia.

Deferebat secum in templum sacratissima Virgo Maria sanctissimum puerum Iesum. Sanctissima enim Virgo Maria, & sanctus Ioseph eius sponsus maxima cum diligentia dies festos obseruabant & templum inuisebant, omni timore tyrannorum postposito, qui tunc temporis puerum Iesum perdere nitebantur. In quo satis horrendum quoddam, nimiumque in orbe vsitatum malum reprehenditur: quæ est obliuio, atque negligentia, qua vtuntur parentes in liberos, non curantes, vt ecclesiis, diuina officia concionesque audituri conueniant relinquentesque illos per vias mille insultatione perpetrantes, filiasque suas domi in ancillarum malæ conscientia societate deserentes, quæ quatuor drachmis earum virginitatem prostituunt. Quod si confessarius matrem obiurgat, quia filias suas secum in templum non defert, respondet: Pater hoc in hac regione non est vsitatum. Attendite Christianæ foeminae responsionem: non est vsitatum filias in templum deferre: cum tamen ad videndos tauros, ad ludos publicos atque ad ludicros congressus deduci consuecant, vbi videantur, cupiantur, atque etiam ad turpitudines perpetrandas assiduò prouocentur. O fratres, sororesque meæ scitote quòd Deus pollicitus est Abraham se illi filium esse daturum, his verbis locutum fuisse

fuisse: & benedicam ei, scilicet Saræ: & ex illa dabo tibi filium, cui benedicturus sum. Et in libro Genesis sæpissimè filiorum generatio diuina esse benedictio dicitur: sicque illam vocat Spiritus Sanctus: vna verò ex præcipuis rationibus, quare Deum vobis liberos concedere, diuina est ipsius benedictio, hæc est, quia vobis merendi materiam tribuit, quæ est liberos istos docere, vt serui Dei sint. At, credite mihi, si huius oblitifueritis, benedictio in maledictionem vobis conuertetur. Nec solum contenti esse debetis omnem possibilem adhibere diligentiam, quo liberi vestri Deum diligant, atque vereantur, sed vos etiam oportet à diuina maiestate instanter exposcere, vt eos bonos efficiat, diciteque: Domine quid diligentia mea sine tuo auxilio proderit? tu Deus meus dextræ tuæ virtute efficito, ne res vlla mea te offendat. In eodem capite dixit Abraham alloquens Deum: vtinam Ismael viuat coram te id est, ad nutum, beneplacitumque tuum, in tui ministerio, obedientia, atque dilectione persistat. O eximiam orationem. Ne arbitremini sanctum Patriarcham vitam tantummodo Ismaeli postulasse, præcipue enim vitam sanctam precabatur: ideoque non contentus est dicere: vtinam Ismael viuat, sed addidit etiam dicens: coram te. Hoc etiam Deus ab ipso Abraham poposcit dicens: ambula coram me, & esto perfectus: quali diceret: vt sis perfectus, ambula coram me. O mirificam sententiam Dei pectore prolata! Nullis verbis huius sententiæ fecunditas, ac prægnities explicari potest: scilicet, ambula coram me: nam illius obseruatione vir interior, exteriusque in cogitationibus, desiderijs, visu, auditu, verbis, actionibusque componitur, diligenterque curat, ne quid in eo interior, exteriorue reperiatur, quod oculos Dei sui offendat, quem coram se gerit, seque ab eo vndique circumspici non dubitat. Et sic dicebat Dauid, & ero immaculatus cum eo, & obseruabo me ab iniquitate mea. Et retribuet mihi Dominus secundum iustitiam meam, & secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum eius. Cum eo id est, coram eo: ecce quot bona eliciebat Dauid ambulans coram Domino. O immensam Dei probitatem, nunquid Domine vniuersi cæli ciues non tibi ministrant? vt quid in diuinis oculis tuis vilissimum

Ibidem.

Genes. 13.

Psalm. 17.

34 illissimum terræ vermiculum vis habere? quare dixisti Abraham: ambula coram me? non ob suam quidem, sed propter Abraham vtilitatem hoc ei præcipit, multum enim ad eius perfectionem conducit ambulare coram Deo. Cumque Abraham cognosceret hoc valde necessarium esse, neque sine diuino auxilio fieri posse, hoc etiam beneficium filio suo deposcebat dicens: vtinam Ismael viuat coram te. Cui Dominus respondit dicens: super Ismael quoque exaudiui te. Ex quo colligi potest Ismaelem in sua persona fuisse saluatum, etsi per eum mali significantur, sicut Beatus Paulus assignat: nullum autem de illo malum legitur, sicut de Esau: vnde nonnulli tenent illum saluum fuisse. De illo namque dicitur etiam, mortuus est, & appositus ad populum suum: 35 quæ verba paulò antea facer textus de patre ipsius Abraham dixerat, vt sciatis quantum bonorum patrum orationes meritaque proficiant. Quocirca fratres dilectissimi per viscera misericordiæ Dei nostri vos rogo, vt liberorum vestrorum misereamini, verbisque, pijs exemplis, supplicijs atque orationibus, omnibus denique modis spiritalem eorum salutem curetis.

Consummatisque diebus, cum redirent, remansit puer Iesus in Hierusalem, & non cognouerunt parentes eius existimantes autem illum esse in comitatu. Tunc enim foemina per vnam, viri autem per alteram viam ibant, quæ sancta quædam consuetudo erat: infantesque teneræ ætatis cum alterutris ire poterant. Hancque sanctam consuetudinem obseruarunt celebres illi prædicatores Beatus Augustinus, Beatus Ambrosius, Beatus Ildelfonsus in Ecclesijs, quibus præerant. Qui in templis peculiarialoca foeminis, aliaque separata viris statuerant, velumque in medio eorum apponi iusserant, ne se inuicem viderent, nunc autem (quæ nostra est miseria) omnia sunt confusa: atque idcirco fortasse plurimæ fucantur, nimisque componuntur, quia in templis videndæ, atque etiam tractandæ, & prouocandæ sunt. Multum conducit ad bene operandum mali occasiones adimere: sepeliuit Abraham Saram vxorem suam in spelunca agri duplici. Dicuntque nonnulli super hunc locum illam speluncam in duplicem locum fuisse diuisam, vt in vno viri, atque in altero foemina conderentur. Nam etiam post mortem

Gene. 25.

Gene. 23.

Gene. 3.

mortem non indecorè videntur viri à foeminis separati: quanto magis viui. Ostendit mater nostra Eua, quam mala sit occasio, quamque potens vt nos in peccatum prolabi faciat. Quam cum Dæmon interrogaret: cur præcepit vobis Deus, vt non comederetis ex omni ligno paradisi? respondit ei mulier: De fructu ligni, quod est in medio paradisi præcepit nobis Deus ne comederemus, & ne tangeremus illud, nè forte moriamur.

Gene. 2.

Notate quæso, Deum solummodo dixisse: de ligno scientiæ boni, & mali nè comedas: non autem dixisse: ne tangas illud: vt patet. At intellexit Eua, & optimè quidem Deum ipso facto, quo eis etiam prohibuit, tactum etiam vetuisse: nam tangentes arboris illius fructum periculo maximo exponebantur edendi illum. Sic fratres mei ratio, atque experientia nos docet, siquidem nobis ex vetito isto fructu comedere non licet, illum etiam tangere nobis non licere: ne verò illum tangamus, valde necessarium est eum non videre. Nè quod edere, aut tangere tibi non licet, aspicias: ibi enim te passio tua superabit, vt diuinam maiestatem grauitè offendas. Et sic sacra historia inferius dicit: Vidit mulier quod pulchrum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile, & tulit de fructu illius, & comedit. Et inferius dicitur: videntes filij Dei filias hominum, quod essent pulchræ, acceperunt sibi vxores ex omnibus, quas elegerant. Quam vniuersalis diluuij causam fuisse assignat. Quod quia homines foeminarum pulchritudine perspecta, eas adamarunt, atque à viris suis abstractis eis tanquàm proprijs vxoribus vtebantur. Ecce quantum malum ex illa visione dimanauit. Quapropter fratres mei oculos operite & quicquid vobis libuerit, intuemini: nam hic erit condemnationis vestræ fons, & initium. Timere fratres mei Deum, illumque confidenter rogate, quod Dauid precabatur dicens: Auerte oculos meos ne videant vanitatem.

Gene. 6.

Et remansit puer Iesus in Hierusalem. Eum quippè qui bona indole natus est satis est, vt primum virtutis elementum doceas: ipse enim velut equus in cursu positus à recto tramite non discedet. Hoc idem in puero Iesu apparet qui etiam trāsactis solennitatis diebus ibidem remansit in quo nullus parentes negligentia arguet. Cumque duæ viæ essent, arbitrata est sacratissima virgo Maria sanctissimum filium suum per virorum viam cum sancto Ioseph

Psal. 118.

ne videant vanitatem.

Et remansit puer Iesus in Hierusalem. Eum quippè qui bona indole natus est satis est, vt primum virtutis elementum doceas: ipse enim velut equus in cursu positus à recto tramite non discedet. Hoc idem in puero Iesu apparet qui etiam trāsactis solennitatis diebus ibidem remansit in quo nullus parentes negligentia arguet. Cumque duæ viæ essent, arbitrata est sacratissima virgo Maria sanctissimum filium suum per virorum viam cum sancto Ioseph

40 Ioseph fuisse reuersum, sanctus autem Ioseph existimauit eum cum sacratissima genitrice sua in via foeminarum venisse. Et sic illum Hierosolymæ remansisse nescierunt. Super quo notandum est, quemadmodum coelestis hæc virgo vnigenitum Dei filium concepit, peperitque propter vtilitatem nostram: sic propter nostrum commodum eum amisit, atque reperisse. Amisit eum absque culpa sua cum rediret à Hierusalem. In quo significatum est vnum ex malorum nostrorum fundamentis, propter quæ culpa nostra Deum perdimus, esse, quia à Hierusalem, hoc est ab interiori quiete, ac tranquillitate eximus, & quia nos nimia solitudine perturbamur hæc secularia perquirentes. Manasses cum magna cordis sui afflictione Deum sic allocutus est. Incuruatus (inquit) sum multo vinculo ferri: & non est respiratio mihi. O quo thodie idem

2. Para. 36.

41 dicere possunt, qui tot curis, atque negotijs opprimuntur, vt vix valeant respirare, & dicere: Benedictus Deus: hoc autem peius est, quod tantis oneribus oppressi illa onera esse non ducunt, sed quæ die negotijs non sunt submersi vsque ad oculos, nesciunt quid faciant, & præ mærore conficiuntur. Ephraim vitula docta diligenter rituram: dicit Oseas Propheta. Idemque de Ephraim hoc est, de hoc populo Christiano tot Dei beneficijs locupletato, sicut diuinis sacramentis, euangelicæque doctrina, dicere possumus, cuius maior pars ex his omnibus fructum percipere nescit. Plurimi namque Christiani sunt quasi vitula iugi subiectioni assuefacta, & hanc amant, huic intendunt, hancque foelicitatem suam esse ducunt quasi plus fidei, quam Ethnici non haberent. Videns Pharaon ingentem Israeliticæ plebis propaginem & quod

Ose. 10.

Exod. 1.

42 præter opinionem in dies numerus eorum crescebat, & multiplicabatur, timensque rebellionem de primere eos conatur: quare ait ad populum suum. Ecce populus filiorum Israel multus & fortior nobis est, venite sapienter opprimamus eum, nè forte multiplicetur: proposuitque eis magistros operum, vt affligerent eos oneribus. Quia quiete, ac tranquillitate illos tantopere multiplicari cognouit, iussit, vt in extruendis vrbibus magnopere occuparetur. Super quo dicit Origenes eandem esse diaboli inuentionem, qui videns Christianos spiritali quiete, ac tranquillitate virtutibus, accrescere, meritisque proficere, humanis eos negotijs curat occupare, lutoque, quo inficiantur, detinere: hortatur eos domos construere, vineas plantare, aliaque inutilia negotia peragere:

Origenis.

quod sic

quo sic inquieti, & conturbati, vix quicquam boni in Dei ministerio perficere norint: sicq; non solum in meritis, ac virtutibus non multiplicentur, sed à malis etiam in deteriora prolabantur. Et hoc est Deum amittere, quia homo ab Hierosolyma recedet. Relinquitte fratres solitudinem istam, nec tam serioludicra ista suscipiatis, quiescite, animis vestris, tranquillitatem quærite, in qua quantum diuinæ maiestati debeatis, consideretis: & quid facere vos oporteat, contemplantini, vt his acceptis beneficiis, tantæq; obligationi quodammodo respondeatis. D. Paulus sæpenumerò nomen hoc, requies, repetit, & quomodo Deus dixit de malis: si introibunt in requiem meam loquens de terra promissionis. Nec verò arbitremini terram illam requiem fuisse vocatam, eo quod in ea vestes, aut calceos, confutos essent: treperetur, siue quod panem, aut vinum inculcatura esset: hæc enim omnia, sicut & nunc labore acquirenda erant. Sed dicebatur requies eo quod cessaturum erat desiderium illud, solitudo, atq; anxietas qua iam in certo loco, & non in solitudine perfistere cupiebant. Sic quando vos hortamur, vt quietem quærat, nolumus vos monere, vt ea tractare desinatis, quæ ad conditionem vestram spectant, sed vt ita illa geratis, quod animus vester nimia solitudine captius non maneat, sed ad se Deo tradendum liber existat, diuinamq; ipsius gratiam possit exquirere, qua cœlestis gloriæ beatitudo comparatur. Ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius, qui cum patre, & spiritu sancto vivit, & regnat in sæcula sæculorum.

Amen.

In eadem

In eadem Dominica. I. post
Epiphaniam.

CONCIO SECVNDA.

*Cum factus esset Iesus annorum duodecim, ascendenti
bus illis Hierosolymam, &c. Luca. 2.*

IN hodierna sancti Euāgelij lectione fratres charissimi dicitur sanctus Ioseph cum sacratissima virgine Maria sponsa sua Hierosolymam ascendisse, si cuti diebus, quibus lex præcipiebat, facere cōsueuerant. Nā præcipiebat Deus: tribus tēporibus anni apparebit omne masculinū tuum in conspectu omnipotentis Domini Dei Israel. Estque hoc magnæ admirationis dignum, quod præceperit Deus omnibus viris totius Israel, vt ter quotannis derelictis domibus, possessionibusque suis Hierosolymam ascenderent. Quæro, quis interea domos fundosque illorum custodiebat, ne gentes confines in eos inuaderent: nam propè illos Moabitides, Amonitides, Idumæi, Philistæi quoq; & Madiantæ habitabant, qui cuncti Iudæorum capitales hostes erāt, quomodo ergo vniuersi hi Ethnici tantam occasionem prætermittant? quomodo Hebræorū bona non deperdebant, eorumque agros non depopulabantur? Ad hoc respondeo ipsum legislatorem singulari quadā promissione remediū addidisse immediate dicentem. Cum dilatauero terminos tuos, nullus insidiabitur terræ tuæ ascendente te, & apparete in cōspectu Dñi Dei tui ter in anno. Itaq; ipse Deus legē sancies statim sub protectione sua populū suscepit, dicēs se eo tēpore, quo lex erat adimplenda illorū possessiones esse protecturū, neq; enim ab alio, quā ab ipso Deo melius poterat custodiri, quod idem Dñs admirabili quadā similitudine declarauit dicēs. Quomodo si rugiat leo, & catulus leonis super prædā suā, cū occurrerit ei multitudo pastorū, à voce eorum non formidabit, & à multitudine eorum non pauebit, sic descendet Dominus exercituum, vt prælietur super montem

Aduent. Pp Sion

Sion, & super collē eius, sicut aues volantes, sic proteget Dominus exercituum Hierusalem, protegens, & liberans, transiens, & saluās. Ecce quot verbis exaggerat hic Dominus sedulam curam quam de seruis suis gerit super quo valde pensandum est, hunc clementissimum patrem, in modo, quem in suis defendendis obseruat, duabus dissimillimis rebus sese contulisse, scilicet, famelicis leonibus, & auibus volentibus nidos suos protegere, quorū alteros naturales vires fulciūt, vt vniuersos timores contemnāt: alteras vero intimus pulloꝝ amor compellit, ne vlla pericula pertimescant. Leo famelicus nulla pastorum cohorte nec canū latratibus deterretur, vt prædā dentibus dimittat. Auisque quā tamuis imbecilla sit, vt pullos suos tueatur, nullum timet periculum, amor enim eorum eas illi vires addit, quæ sibi à natura denegantur. Quibus similitudinibus voluit Dominus demonstrare quā securi sint serui sui, siquidem ad defensionem suam tam supernum amorem, atque potentiā qualis est Dei, habent. Ideoque in eodem capite paulo superius quosdam acerrimè comminatur, qui huius protectionis obliti ad Regem Aegypti auxiliū petituri confugerunt, dicens. Vx qui descendunt in Aegyptū ad auxiliū in equis sperantes, & habentes fiduciam super quadrigis, quia multæ sunt, & super equitibus, quia præualidi nimis, & non sunt confisi super sanctum Israel, & Dominum non requisierunt. Aegyptus homo, & non Deus, & equi eorum caro, & non spiritus, & Dominus inclinavit manum suam, & corruet auxiliator, & cadet cui præstatur auxiliū, simulque omnes consumentur. Animaduertite quomodo vult Deus, vt homines præcipue in suo auxilio confidant, & hoc maximi æstiment: & quantam sibi iniuriam ducit inferri, cum homines ipso derelicto, fiduciam suam in alijs hominibus constituunt: siquidem tantum ob hanc culpam de his supplicium sumpsit. Itaque noster optimus Deus cum quicquam iubet ex cuius implemento, & executione aliqua inconuenientia sequi videntur, omnia statim solet adimere. Sic cum legē illam sanxit, vt septimo anno terra sabbathū perageret, & quicquid illo anno terra proferret, pauperibus erogaretur: quia ipsi dicere possent: quid igitur nos interea comedimus? Huic obiectioni statim Dominus respondet, dicens. Dabo vobis benedictionem meam anno sexto, & faciet fructus trium annorū seretisque anno octauo, & comedetis veteres

Leuit. 25.

7 veteres fruges vsq; ad nonū annū, donec noua nascantur, edetis vetera. Ex his duabus legibus duo notabilia elicim⁹: alterū quod quādo ex diuinę legis obedientia, atq; obseruātia aliquot inconuenientia sequentur, aliquaq; nobis aduenerint detrimenta, deterreri nō debemus, sed certissime credere nos à Deo esse iuandos, atq; ab illis inconuenientibus esse liberandos: aut saltē eū alijs præsentibus, siue futuris bonis illa esse nobis refarturū. Itaque si iudex, testis, aut aduocatus, eo qd fideliter munere suo fungatur acerrimas simultates, grādiaq; incōmodatē poralia sibi aduetoria pertimescit: oculos pfidē, viuāq; cōfidentiā in casū eleuet, atq; ad patrē misericordiarū, cui seruire conatur, & ob cuius amorē illis inconuenientibus obijcitur, eos dirigat, firmiterq; credat eū in his angustijs sibi nō esse de futurū. Idē dico de cōfessario, si eo qd quādo oportet, absolutionē negat, & de cōcionatore, qui quādo necesse est reprehēdit, & de prælato si eo qd munere suo recte fungitur, labores aliquot fuerint perpessi gaudere debent, sic enim inter Dñi pphetas, atq; Apostolos eos collocari oportet, sic cō Math. 7 fortauit Dñs discipulos suos dicēs. Cū maledixerint vobis homines, &c. Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis, sic enim persecuti sunt prophetas, qui fuerunt ante vos, Alterū, quod hinc elicitor est, qd his legibus voluit Dñs homines disponere, vt sibi credere atq; in ipso sperare assueficerēt, neq; omnē fiduciā in sua ipsorū diligētia cōstituerēt, sicut dicit Moy Deut. 8. ses afflixit te penuria, & dedit tibi cibū manna. quod ignorauerunt patres tui, vt ostenderet tibi, quod nō in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod egreditur de ore Domini, hoc est, vt discas Deo confidere qui qualibet re tibi subuenire potest. Cū enim toties in anno tam longū facerēt iter, Hierosolymęq; octo saltem dies morarentur, videntes tandiu tot tamq; crudeles hostes suos à Dño contineri, quiq; tam propinqui erant eis, quo minus vel minimū quenq; de gregibus eorū hoc dum acciperēt, ne que satis suis damnum aliquod inferrent, duriores equidē marmoribus essent, nisi hæc vidētes firmissimam quandā cōciperēt spē, qua tanto tamq; bono Deo confiderēt, qui sic eos protegebat, & nisi feruentissimo eius inflāmarētur amore. Nos quoque qui hæc omnia fide, quā habemus, credimus, multoq; maiora ab hoc superno æternoq; Deo beneficia percepimus, letiamus nos multo maiorē, firmiorēq; cōfidentiā, atque ardētiorē amorē ei

P p 2 præstare

præstare debere. Si ergo illi nihil sibi defuturū esse credebāt, et si tā longū conficerēt iter: quare vos, cū Christiani sitis, adeo diffidētes estis, vt arbitremini, si quotidie vnā saltē horā cōsumeretis in præsentādo vos diuinę maiestati, beneficijsq; à diuina ipsius liberalitate acceptis cōsiderādis, & scrutādo vtrū legē vobis ab ipso datā obseruetis necne, atq; in æternis tormētis, quibus ei⁹ trāgressores contorquēdi sunt, cęlestibusq; præmijs, quę ipsius obseruatores accipere debēt, in memoriā reuocādis, omnino vos esse perituros, corporalēq; alimoniā vobis esse defuturā? ò increduli diuinę prouidētię! qui quia in re tāti momēti diffiditis in magno cōdēnationis periculo viuitis. Attēdite quid propheta dicat.

Psalm. 118.
Ambros.

Nisi quod lex tua meditatio mea est, tūc forte perissem in humilitate mea: tūc, id est, iā pridē. D. Ambros. per hęc humilitatē atq; abiectiōnē tentationū pericula intelligit, cuius præcipuū remediū in assidua diuinę legis cōsideratione, atq; horū, quę superius dixi, & his similiū meditatione sitū est. Vnde de impio bis dicit

Psalm. 10.

Nō est Deus in cōspectu eius, siue vt alij verterūt, nō est Deus in vllis cogitationibus eius: & ex hoc sequitur, quinquatē sunt vigillius in omni tēpore. Attēdite quā aperte dicit hic spiritus sanctus homines ob pię considerationis defectū perueriti, atq; in peccatis diu permanere: vt intelligatis quā stulte respōdent, qui de hoc admoniti dicūt. O pater hoc munus est religiosorū, quasi ipsi animā non haberēt, neq; Deū diligere tenerentur, neq; illo in cęlesti beatitudine se fruituros sperarent. Nunquid bonū remediū inuenisse diceretis eum, qui cū furibūda tēpestate cōcusus iā iam maris fluctibus mergeretur malos absunderet, velaq; in mare proieceret, gubernaculū frangeret, omniaq; in sumēta, quibus nauis gubernatur, dissolueret? an qui hoc facerēt, stultos esse nō diceretis? Tales equidē estis vos, & peiores etiā: nā cū secularēs sitis, maioribusq; periculis quā religiosi viri, sitis expositi putatis vobis licere remedijs, quę diuina prouidētia cōtra ista pericula præbuit, minus vti, quā sunt assidua cęlestis meditationis exercitia, crebraq; orationis, diuinorumq; sacramentorū assiduitas. Et profectō vna ex rationibus, & causis, vnde hoc procedit, modica confidentia, qua Deo fiditis esse videtur, nam arbitramini (vt supra dixi) res humano victui necessarias vobis esse defuturas, si quam temporis partem in his sanctis exercitationibus consumeretis: quæ diabolica fraus est, quod omnem fiduciam

simile.

fiduciam vestram in diligentia vestra, in Deo autem modicam, aut nullā constituatis. Præcepit hic pater misericordiarū Moysi dicens. Pones super mensam panes propositionis in cōspectu meo semper. Hoc præcipiebat Dominus, vt hominēs intelligerent sicut panes illi semper in ipsius cōspectu erāt (ideoque propositionis vocabantur, quia semper debebant proponi) sic ipsum semper oculos intēdere in ea quę ipsi gesturi sunt. Sicuti mater plurimos habens filios, qui assiduo ab ea panem petunt, plurima panis fragmenta coram se ponit, vt passim eis alimenta suppeditet. Obenedictus talis Deus, ò glorificatus talis pater, qui tam diligenter creaturas suas rebus necessarijs alit. Vt autem sollicitam cęlestis huius patris prouidentiam magis admiremini, animaduertite, notabilia illa verba, quę Isaias Propheta Dei nomine dicit. Vbi Babylonis deos irridens, qui cum à iumentis atque ab hominibus in humeris asportarentur, ipsi tamen eos in nihilo adiuuabant, dicit, contractus est Bel, contritus est Nabo, facta sunt simulacra eorum bestijs, & iumentis. Onera vestra graui pondere vsque ad lassitudinem contabuerunt, & contrita sunt simul, non potuerunt saluare portantem, & anima eorum in captiuitatem ibit. Statimque addit Deus ipse dicens. Audite me domus Jacob, & omne residuū domus Israel, qui portamini à meo vtero, qui gestamini à mea vulua vsq; ad senectam ego ipse, & vsq; ad canos ego portabo, ego feci, & ego feram, ego portabo, & saluabo. O dulcissima & suauissima verba? ò homines adamātibus duriores, quomodo illa audiētes, teneritudine nō deficitis quomodo hæc audientes quæ ineffabilis Deus, atq; infallibilis veritas dicit firmissimam non concipitis confidentiam? falsi illi Dij cū labore maximo à suis cultoribus portabantur: hic autem verus Deus non solū in manibus, sed in visceribus etiam cultores suos tanquam pia mater asportat. Et quid est quod ait, vsq; ad senectā ego ipse, & vsq; ad canos ego portabo? nūquid (vt ait Iob) sicut dies hominis dies eius, aut anni eius sicut humana sunt tempora? vt quid ergo dicit, à iuuentute sua, vsque ad seniū, & canos se suis diligenter esse fanturū? Minime quidē: sed hoc dicēdi modo perpetuam, assiduamque quam de suis curam gerit, significare voluit. Ideo dicit Diuus Paulus. Semper gaudete, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite, id est in aduersis, ac prosperis semper grati estote, quia ipsi semper cura est de vobis.

Simile.

Isai. 46.

1. Thes. 5.

Aduent.

Pp 3

Ascen-

mysterio crebro fruatur, quibus profecto liber iste apertus existit illumq; legere norunt, & ex infinita ipsius excellentia aliquid intelligunt. Alij autem sic eum deserunt quasi non esset Deus nec eum reuerenter honorant, neque in ipsius conspectu cum debita reuerentia, modestiaq; sistunt, neq; ex eius virtutibus atque effectibus fructum percipiunt, ac si in eum non crederent. O quanta maledictio est talem librum habere, neq; eum legere scire, quod tam sapientibus superbis, quam malignis insipientibus accidit. Hæc utique maxima est Dei maledictio, in poenam peccatorum vestrorum. Idemq; quod de sanctissimo sacramento dico, de tota innocentissima diuini saluatoris nostri vita dico, quã paucissimi tam ex Ecclesiasticis, quã ex secularibus legere norunt: sin minus dicite quot horas in toto vitæ vestræ tempore in hoc libro legendo consumpsistis? fortasse nonnulli hic adestis, qui vere dicere possitis vos toto vitæ vestræ tempore ne vnam quidem integram horam in sacratissima Iesu Christi vita legenda consumpsisse: quomodo ergo pudore non confundimini scietes quot horas inutilibus rebus agendis cõteritis, quæ ad cõdẽnationem animarum vestrarum præparatur, nec tamen vnam in salute vestra exquirenda consumitis? dico vos hunc librum legere nolle, eumq; vobis ad eò ob signatum esse, grauisimum peccatorum vestrorum esse supplicium. Vnum ex ijs, quæ nobis sanctus Isaias Dei nomine maxime cõmẽdat, est: discite benefacere, quasi dicat. Nemo scit Theologiam, nisi qui eam discit: nemo scit vllam ex humanis scientijs, nisi qui diu ei diligentissimam operã dederit. Si ergo vultis scire quomodo Deo seruiendum, quomodo passionibus vestris resistendũ, quomodo corda vestra molle faciendã sint, vt proximorum misereantur, oportet vos hæc discere, hisq; diligenter operam dare: liber autem in quo diuina hæc sciẽtia cõtinetur, est verbũ humanatũ, cuius literatura sunt perfectissima ipsius opera. Huic igitur cœlesti libro diligentissime vos oportet incubere: sin minus quantumuis humanarum literarum discatis, semper tamen in diuino cõspectu insipientes eritis, sicut illi, de quibus dicit B. Paulus, dicentes se esse sapientes. Stultifaciti sunt, adeò vt mutauerint gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium. Ecqua maior stultitia esse poterat, quam gloriam Deo debitam serpentibus tanquam dijs præberi?

Roman. 8.

Hic

Hic igitur liber, qui in huius mundi bibliotheca nudis tabulis umbilicatus, pauper in præsepi collocatus apparuit, per mirabilia opera quæ fecit, coepit aperiri, quem pastores, reges, atque etiam latro pendens in cruce perlegit, & qualis esset agnouit, & centurio item dicens: vere filius Dei erat iste. Et deniq; sicut qui in illo supra dicto libro assidue mysteria legeret, indies pluris ac pluris eum æstimaret, sic Iesus Christus filius Dei magis ac magis indies reuelabatur, ideoq; de illo dicit sanctus Euangelista: *Proficiebat sapientia.* B. Gregorius hæc verba per solis similitudinem exponit. Sol exit mane, & per nostrum ascendit hemisphærium, dicimusq; sol accrescit: certum est solem in circuitu suo non crescere: nam idem eiusdemq; magnitudinis est hodie, cuius erat in principio, quando creatus est. Dicimus autem solẽ accrescere, quia radios suos clarius manifestat, maiorem mundo lucem emittit, ardentior deniq; calorem operatur. O sacratissime puer Iesu, qui sicut sol splendere coepisti in sanctissimo natali tuo: & inde pastoribus regibusq; illuxisti, posteaq; indies proficiebas ab effectu (ait D. Gregorius) quia Sapientiam tuam magis, ac magis indies reuelabas: & sic quo plures animas illuminabas, tuiq; amore inflammabas, eo magis proficiebas, atq; crescebas. B. Bonauentura dicit: proficiebat sapientia experientialiter. Peritissimus quidam medicus speculatiue plurimas herbarum proprietates nouit: quem tamen si interrogas: hanc nẽ herbam aliquãdò gustasti? respondet: minime, sed optime noui eam huius esse proprietatis. Herbamq; degustans experientia comperit, quòd antea speculatiue tantum modo sciebat. Et de hac experimentali scientia loquitur D. Paulus dicens: & quidem cum esset filius Dei, didicit ex ijs quæ passus est, obedientiam. Eximus utiq; discendæ obedientiæ modus est, obedire. Quo plures, maioresq; labores Dominus Iesus propter sui aterni patris obedientiam tolerabat, eo maiorem habebat experientiam earum rerum, quæ in conceptionis suæ instanti intellectu cognouit. Vulgari prouerbio circumfertur. Non est talis chirurgus, sicut qui pluribus vulneribus est percussus. Hoc est: qui arte chirurgus est, & postea plurima ei vulnera infliguntur, bonus chirurgus est, quia terebenthinæ vim est expertus, & quam clementer atque humaniter vulneribus oporteat mederi cognoscit. O Christe vitæ reparator, vereque vulnerum nostrorum

Simile.

Bonauentura.

Hebræ. 5.

Pp 1

Chirurges

Chirurge: priusquam arunas nostras esses expertus, adeo asperè illis medebare, ut propter vnum lethalem reatum magnas hominum strages ederes. Homo autem factus, famem expertus, frigore defatigationeque concussus, verberibus cæsus, cruci affixus, tanquam expertus chirurgus peccatorum nostrorum vulneribus suauiter mederis. De qua experientia dicit seraphicus hic doctor intelligi posse verba hæc: proficiebat sapientia.

Cum igitur verum sit, eum summa esse sapientia præditum, certissimum est, siquidem Hierosolymæ tanquam perditus mansit, hoc non casu quidem, neque ex ignorantia euenisse, sed admirabili prouidentia factum fuisse. Ad literam dixit *Psalm. 30.* David ipse nomine: Factus sum, tanquam vas perditum. Si reperitis vas nouum & sanum, obseruatis illud, quia vobis placet, & quoad plurimum illo ad bibendum utimini: si verò vas con-²⁹ fractum inuenitis, ad plurima vobis deseruiet, etenim in illa aqua, atramentum, terram, domusque vestræ immunditias potestis immittere, ad omnia vobis deseruiet. Ideo filius Dei se vas perditum confert, quia ad plurima nobis profuit, fuit nobis Magister, fuit socius, fuit cibus, fuit dux, & in hoc denique nobis deseruiet, quod scelerum nostrorum immunditias in se recepit, pro illis æternæ patri quæ nos debebamus exoluens. O dulcissimam considerationem animæ in domus suæ angulo consternatæ, & cum hoc cælesti Domino conuersanti, atque loquenti vbi nunc eum amicum, nunc patrem, nunc sponsum, nunc denique iudicem illum appellat: Factus sum tanquam vas perditum, quod ad plurima prodest: ego autem ad omnia hominibus necessaria profum. Ideo seraphicus pater noster ³⁰ Diuus Franciscus cum hoc clementissimo Domino loquens ei dicebat: Deus meus, & omnia: & præ diuini Saluatoris nostri consideratione bonitatis atque liberalitatis totus lachrymis persusus hæc verba sæpenuero repetebat. Huius (inquam) Saluatoris nostri largitatem considerans, qui se nascens dedit socium, conuescens in edulium, se moriens in pretium, se regnans dat in præmiū. O foelix anima, quæ merito dicere potest: Deus meus, & omnia. Nam licet verum sit eum esse diuitias, saturitatem, honorem, voluptatem, amicum ac patrem denique nostrum: attamen nos solo illo non sumus contenti, sed seculari etiam honorem, diuitias, saturitatem, voluptates denique

³¹ que volumus adipisci. Ideoque ille iure optimo dicit: Deus meus, & omnia, qui solo eo contentus est, seculariumque rerum illa tantummodo vult habere, sine quibus nullatenus vivere potest. Ut autem nobis magister existens famem frigusque nos pati doceret. Hierosolymæ voluit remanere, vbi sanctissimæ genitricis suæ refugium, auxilium & fauor sibi deesset. Vnde Beatus Bernardus in quodam sermone & Diuus Basilius, alijque doctores tenent, bonum Iesum in illo triduo ostiatim elemosynas ad vescendum mendicasse. Et ita vbi nos legimus, propter nos egenus factus est, in Græco contextu habetur propter nos mendicus factus est. Et sic legit Beatus Basilius. O ineffabilem Dei probitatem quantopere se voluit humiliare atque abijcere, ut superbiam, elationemque nostram ³² prosterneret, atque ut nos doceret non solum labores æquo animo tolerare, sed nos etiam abijcere atque humiliare. Maximū utique o diuine Saluatoris mysterium fuit, te, qui tandiu in orbe desideratus, totque ac tantis lachrymis & suspirijs accersitus, & in sanctæ Ecclesiæ representatione heri natus, atque à regibus adoratus fuisti, iam hodie ab ipsa sancta Ecclesia perditum representari, deique te dici: *Remansit puer Iesus in Hierosolymæ.* Dicitur simile. ceteri fratres, si expectato rege grandes in hac vrbe sumptus fierent, atque in ea exornanda, vixque præparandis plurima aureorum millia consumerentur: his autem omnibus præparatis rex per vnum ostium ingressus per aliud protinus egrederetur, non ne magnopere miraremini? sic utique, quare igitur tu o diuine Saluatoris, cum iusti tot tantisque suspiriorum ac lachrymarum sumptus fecerint, ut te digne reciperent, cum heri veneris hodie dispares, & Hierosolymæ perditus remanes? ad hoc respondeo, illum non perdi, sed peccatores potius esse perditos. Quia vero (ut vulgo dicitur) perditus est, qui post perditos ambulat, perditus est bonus Iesus (si ita dici potest) ut peccatores perditos reperiret, quorum, sui quæ ipsius nomine dicebat David. Erraui sicut ovis, quæ periit, quare seruum ³³ tuum. Confertur peccator oui perditæ, quæ idè perdi solet, quia viridi herba vescens manet. O miser filij Adæ, si ea, quorum causa perdimini, attentis animi oculis consideraretis, quam perspicue cerneretis, omnia illa nihil aliud esse, quam virides herbas, quæ cito marcescunt. Ecquid sunt voluptates? ecquid

D. Bernardus
D. Basil.

2. Cor. 8.

Simile.

Psalm. 118

quid honores? Ecquid denique omnia secularia, nisi quid inconsistens, quod mane virescens vesperi arefcit? adeo autem insani sunt homines, ut propter hanc herbulam à cœlesti pastore suo cedant, & tanquam oves peccatorum vepribus inuoluantur. Et sicut perdita oves pastor in montibus & collibus aberrat, atque deperditur, ut eam inueniat, sic perditis hominibus vnigenitus Dei filius perditur, ut eos inueniat, honorem contumelijs, requiem sudoribus atque defatigatione, pulchritudinis suæ florē, solis calore, frigoris, atq; ventorum concussibus, sanguinē innumeris verberibus, plagisque, vitam denique in cruce deperdēs.

Gene. 37. Legitur sanctum Ioseph patris sui iussu fratres suos quærens in agro aberrasse, & perditum fuisse. Et inuenit eum (ait sacer textus) vir errantem in agro: & interrogauit, quid quæreret: at ille respondit; fratres meos quæro. O superne Ioseph Iesu Christe fili Dei, quid quæris Domine osiatim panis fragmenta mendicās? quid quæris quadraginta dies in aspera solitudine ieiunans? quid quæris defessus, sudoribusq; perfusus per vias de ciuitate in ciuitatem sacrosanctū prædicans Euangelium? quid quæris in horto Gethsemani sanguineis sudoribus insudans? quid quæris columenē astrictus verberūq; diluuiō coopertus? quid quæris per vias Hierosolymæ grauissimam humeris baiulans crucem? quid in caluariæ mōtis cacumine crucifixus exquiris? quid quæris errās in agro? quid in tam crudeli morte perquiris? fratres (inquit) meos quæro. O benedictus & glorificatus talis frater, qui tot tantaque patitur, ut fratres suos quærat atque à culpæ perditione subtrahat. O beati qui tantum amorem, tamq; singulare beneficium cognoscentes debitas pro eo gratias agere norunt.

Cum sanctissima virgo, & B. Ioseph diuersis vijs proficisceretur, sanctissimum puerum Iesum Hierosolymis manere non noverunt, quousque vnus diei itinere confecto pariter conuenerunt, & cœli terraque thesaurum se amisisse cognouerunt. Quæ nam lingua poterit explicare quam acuto doloris gladio tenerimum pijsimæ matris cor fuerit percussum quando tantum sibi incōmodū aduenisse perspexit? quidque hac crudelissima sagitta vulnerata patrarit, nō est difficile perscrutatu. Quid aliud factura esset, nisi ad illum cōmunem iustorū laborantiū portum cōfugeret qui est oratio? Adhūc confugit Dauid. cum dixit: tu es refugium meū à tribulatione, quæ circumdedit me: exultatio

Psalm. 31.

mea

37 meā erue me à circumdantibus me. Attendite verborū teneritudinē, qua Beatus Propheta in sancta oratione vtitur. Et talibi dixit: Deus, quis similis erit tibi? quasi dicat: ecquis Domine remedium à se postulantibus auxiliabitur, sicut tu tuis fauere consuefcis? Ideoque ne taceas, neque compescaris Deus. Et alij ex Hebræo verterunt, ne taceas, neque quiescas Deus. Quoniam ecce inimici tui sonuerunt, ecce quā instanter se aduersus inimicos suos petit adiuuari, quorum strepitus iam in auribus sibi resonabat, qui eum iam iam destruere properabant. Ideo dicit: ne quiescas Deus, quod est eximiū exaggerationis genus, quo sollicitudo significatur, qua Deus seruis suis auxiliatur. Et sanctus Ionas *Iona. 2.* in ventre ceti in magna se afflictione perspiciens ad hoc etiam refugiū acclamauit dicens, cum angustiaretur in me anima mea, 38 Domini recordatus sum, ut veniat ad te oratio mea. Idemq; faciebat Hieremias propheta dicens: nō sis mihi tu formidini spes mea in die afflictionis. Ad hunc igitur portum Benedicta virgo confugit, & lachrymis perfusa diceret, credo, o æterne pater quē admodum pristinis quondam temporibus stellā misisti, quæ felicissimos illos Magos ab oriente ad filium tuum adorandum in præsepe deduceret: sic nunc lucem tuā, quæ so, emitte, quæ me recta via deducat, quō vsq; vbi dulcissimus filius, ac redēptor meus commoratur, accedam. O dilecte à visceribus meis fili cordis mei, quid in me vidisti, quia sic me afflictam, ac merore cruciatam relinquere voluisti? optimē nosti Domine reuerentiam & amorem, quo hæc humilis mater, & ancilla tua tibi deseruit, à die, qua te in stabulo Bethlehem peperit, vsque in præsentem 39 diem, & quōd priusquam te dulci lacte lactarem, teque rudibus pānis inuoluerem, humi prostrata omni, qua poterā reuerentia te Deum, dominumq; meum adorabam. In his sanctis, alijsque similibus meditationibus totam illam (credo) noctem sanctissimam virgo traduxit. Cumque sequentem diem totum in sanctissimo puero inter notos, & cognatos quærendo consumpsissent, non inuenientes eū regressi sunt in Hierusalem quærentes eum. Et per viam omnes, quos reperiabant, interrogabat Beatissima virgo, nunquid vidistis puerum duodecim annorum in consuali veste (*Entre pardilla y morada*) indutum, longis Nazaraorum instar, flauisq; crinibus, candidum, ac rubicundū super omnes filios hominum speciosum? Hæc q; signa, quæ sacratissima virgo red-

Psalm. 81.

Iona. 2.

Hiere. 17.

reddebat erant, tanquam culter acutissimus, quo virginalia ipsius viscera transfigebantur: eiusque oculi in lachrymarum fontes uberrimos vertebantur. Domina (dicerent viatores) summo opere gauderemus talem puerum perspexisse, ut foelices tibi de illo nuncios redderemus: namque si puer est similis matris absque dubio nullus talis in orbe puer existit. Vt utinam in hoc rubo diuinus mihi Saluator meus appareret, sicut Moyse in solitudine apparuit: non opus esset iubere me ex calciari, cum nudis gradiar pedibus, tantaque afflictione concussa. Vidensque iuniperum diceret: o aeternae Deus, qui defessum Eliam ad iuniperi umbram consolatus es, si nunc me afflictam, atque defessam consolaberis: paraclitum meum mihi offerens, Accedete igitur illa Hierosolymam per singulas vias illum inuestigans omnes interrogabat utrum puerum cuius signa reddebat, perspexissent: cui alij responderent: domina puer iste, quem dicis heri ad hoc ostium peruenit panis fragmentum Dei amore petiturus, quo accepto, nunquam ultra illum vidimus. Alij dicerent: domina puer iste hac transijt quaerens ubi esset hospitale, in quo reciperetur. Tunc sanctissima virgo ex hospitali in hospitale abire inciperet, quousque in aliquo ei dicerent: domina puer iste hic dormijt hac nocte, cuius pulchritudinem, modestiam, atque pietatem omnes valde mirati sumus: in illo angulo supposito capiti lapide in nuda humo recubuit, neque enim alium lectum voluit. Hic contemplari potestis quid piissima mater sentiret haec omnia audiens, & quam acuta sagittae essent haec, quibus tenerrima ipsius viscera transfigeretur. Et quamuis clementissima virgo (ut valde credibile est) saepe numero in templum illum quaesitura, aeternumque patrem pro illius inuentione oratura, fuerit ingressa, diuina tamen prouidentia ad maiorem ipsius coronam, ac gloriam eum non reperiebat. Quousque transacto triduo illum in medio doctorum sedentem inuenerunt. Quantam caelestis regina ex thesauri, quem amiserrat, laetitiam inuentione perceperit, si quidem nulla prorsus lingua valet explicari, vestris pijs cordibus ruminandum, assidueque considerandum relinquo ut Deum lachrymis inuestigare discatis, quo ipsum cum exultatione reperiatis, & in hoc saeculo per gratiam in futuro per gloriam illo perfrui valeatis. Ad quam nos perducatur idem Iesus Mariae filius. Amen.

In

In eadem Dominica Prima.

post Epiphaniam

CONCIO TERTIA.

Cum factus esset Iesus annorum duodecim & c. Lu. 2.

Recipiebat Deus omne masculinum tribus annis temporibus in conspectu suo apparere. Haec autem tria tempora erant: Pascha Pentecostes, & templi dedicatio. In quo se Deus habebat tanquam pater, cuius filij in distantia Academia literis operam dant, quibus ille praecipit, ut in Paschis sese ad eum conferant, ut quantum in literarum studijs proficiant, cognoscat. Idemque nunc a vobis oportet observari, quippe cum in templum die festo venitis, considerare debetis vos accedere, ut caelesti patri vestro prouentus spiritualis illius hebdomadae rationem reddatis. O quam sancta, atque utilis est haec consideratio. David vitam suam puritatem, confidentiamque, qua se caelestia dona, praemiaque percepturum sperabat, explicuit dicens: retribuet mihi Dominus secundum iustitiam meam, & secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi. Attendite quomodo bis repetit verbum, retribuet, ut significet quam securam hanc retributionem fore sperabat. Cuius causam addit dicens: quia custodiui vias Domini, neque impie gessi a Deo meo: quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo, & ero immaculatus cum eo, & observabo me ab iniquitate mea. Super quae verba animaduertite veram iustitiam duos oculos, duosque respectus habere debere, alterum scilicet ad praeterita, alterum vero ad futura debere respicere. Ideoque hic Sanctus Propheta dicit: quia custodiui vias Domini, ad praeterita respiciens: & ero immaculatus cum eo ad futura prospiciens. In medio autem horum omnium verborum dicit: quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo. Quia hic forsitan fons, ex quo haec bona, haec vitae puritas, atque integritas dimanarunt. O quot malis liberaremur, quotque virtutes operaremur, si terribilia Dei iudicia semper ante oculos deferremus. Videns vnus ex illis venerabilibus eremi senibus iuuenem ridentem, in eum quasi

Exod. 35.

Simile.

Psalm. 17.

leg.

leo acerrimus inuasit, ac dixit: redditori sumus rationem Deo, & rides? O sententiam grauissimam & consideratu dignissimam. Nam mirabile profecto est, homines ista credentes posse ridere, nec immenso lachrymarum mari plerunque perfundi: huius autem amentiae causa est, quia haec sicut oportet, non consideramus. Atque hinc prouenit, quod non solum ridemus, sed etiam adeo peruertimur, ac profanamur, quasi nihil eorum crederemus, quae a diuina lege docemur. De his autem, qui ita viuunt intelliguntur verba Diui Pauli dicentis: qui sine lege peccauerunt, sine lege peribunt. Beatus Ambrosius super illa verba eiusdem sancti Apostoli, Ego autem uiuebam sine lege aliquando. Dicit: uiuere sine lege est peccare sine lege; & uiuere sine timore Dei tanquam si Deus non iudicaturus esset actus humanos: quod est proprium eorum, qui ex consuetudine peccant. Hoc etiam habetur in milloquio eiusdem sancti & de his, qui sic uiuant, quasi lex non esset lex, & quasi vitia non essent vitia, dicit D. Paulus: sine lege peribunt. Hoc est lex in nulla re illos excusabit, imo in omnibus eos accusabit, siquidem in omnibus illam violauerunt. Nam eos, qui sic mali non sunt, etiam in eo, in quo deliquerunt lex accusat, in ista tamen, quae obseruauerunt, eos excusat. Ecce perditionem, ac peruersitatem, in quam deueniunt homines, eo quod a reddenda Deo rationis consideratione diuertuntur.

Ideoque suspicor vnum ex ijs, quae diabolus magnopere expetit, esse hanc nouissimae rationis obliuionem. Sicque ego intelligo verba illa. Non credas inimico tuo in aeternum sicut enim aramentum a ruginat nequitia illius. Et inferius dicit: & in nouissimo cognoscas verba mea & in sermonibus meis stimuleris: in quibus nos docet spiritus diuinus, ut ab hac Sathanae persuasione caueamus, ne animi nostri eius malitia penetrentur, & postea a diuina lege torqueamur, atque accusemur, etenim damnati semper diuinam legem ante oculos habebunt, Dei que praecipua continua mentis consideratione ruminabunt, & quia cum tam facilia sint, illa non obseruarint, eis semper atrocissimum inferent bellum. Itaque diuinam legis facilitas, quam ante oculos habebunt, eorum cruciatus magnopere augebunt. Ideoque hic dicit Spiritus Sanctus: fac quod tibi dico ne te a diabolo decipi patiaris, qui nunc tibi suadet: ut sermonum meorum obliuiscaris, & rationis arduissimae, quam Deo redditurus es, non recorderis: ne in nouissimo

Roma. 2.

Ambr.

Roma. 7.

Eccles. 12.

7 limo cognoscas verba mea & in sermonibus meis stimuleris. Et cum tanta fuerit fratres mei miseria vestra; ut haec semper ante oculos non feratis. Saltem quando die festo in templum estis profecturi, prius domi vestrae profundè cogitate quomodo acceditis in templum ratione Deo redditori, quomodo in illa hebdomada vixistis. Quod si vos sancti ipsius legem obseruasse reperitis, plurimas ei gratias agite, quia vobis ad eius obseruantiam diuinum auxiliu praestitit: humiliter ab ipso sancta perseverantiam postulantes. Quod si in aliquo vos deliquisse cognoscitis, ante diuinam maiestatem, oculos cum efficacissima contritione prosternimini, veniam precantes, firmissimeque emendam proponentes, etsi prudētius, tutiusque esset, si vos mortaliter deliquisse perspiceretis, ad sacrum poenitentiae sacramentum accedere. Et sic alterutro modo perfectam poenitentiam agentes ab aeterna condensatione liberabimini. Nam ut ait Nahum prophetam non confurget duplex tribulatio. Et septuaginta interpretes hunc locum clarius trasterunt dicentes: non iudicabit Deus bis in idipsum, & sic intelligetis verba illa prophetae. Non intres in iudicium cum seruo tuo Domine, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Maxime utique temeritatis esse videtur, contra illud petere, quod infallibiliter futurum esse reuelatum est, sicut affirmat D. Paulus dicens: omnes enim stabimus ante tribunal Christi. Et paulo inferius: unusquisque (inquit) nostrum, pro se rationem reddet Deo. Quae cum ita sint, quomodo ausus est dicere Dauid: non intres in iudicium cum seruo tuo Domine, siquidem petebat re Dei decreto contraria? dico non solum Dauid, verum, & omnes etiam iustos hoc petere, atque impetrare: nam accepta per veram poenitentiam peccatorum venia, non intrat Deus cum illis in iudicium condensationis, etsi intrat in iudicium discussionis. Ideo dicit Beatus vir cui non imputauit Dominus peccatum, hoc est, quauis peccauit, non tamen imputatur ei peccatum, quia iam remissum est.

Dicit igitur sanctum Evangelium. Cum factus esset Iesus annorum duodecim etc. Animaduertite quomodo conferens se sacratissima Virgo Maria cum Beato Ioseph suo Hierosolymam ad festi celebrationem pretiosissimum puerum Iesum duodecim annorum tecum deferrebat. Quando pueri sunt parvuli non afferri debent in templum ad nihil enim aliud profunt, nisi ad eos, qui in templo sunt perturbandi et atque impediendos. Eos autem, qui iam ratione utuntur iam ad templum afferri tenemini, prius eos de-

Aduent,

Q9

mi. d9.

Nahum. 1.
Psal. 142.

Roma. 8. 42.

Psal. 31.

mi docentes quare uerentia & tranquillitate in templo debeant
 comorari, ut in eo Christiani esse discant. Vos autem de foemina
 quoad fieri poterit, diligenter caute; ne filias uestras domi relin-
 quatis, sed eas uobiscum in templum afferte: recordamini dum Moy-
 ses cum Deo loqueretur, legemque ab eo acciperet, populum in idolo-
 latria incidisse, vitulumque adorasse, ut dicitur. Anima aduertite
 quale tempus expectauerit demon, ut pessimam hanc telam ordire-
 tur, quando scilicet illius populi dux, atque gubernator cum Deo
 loqueretur, resque grauissimas perageret. In hoc tempore replet
 diabolus manus suas. Expectat quippe, ut uos in templum ad
 Deum alloquendum conferatis: tuncque filios uestros peruertit, quod
 plurima insulae committant. Ne quaso, fratres tanti mali occasio-
 ni sitis: anima aduertite uos arctissimam animarum eorum ratio-
 nem esse reddituros. Quod si tanquam boni parentes curatis ut
 filij uestri Deum timeant, Deus abundantem uobis propterea re-
 feret mercedem. Volens Dominus turpissimas illas urbes Sodo-
 mam atque Gomorrah destrueret dixit: nunc celare poterit Abraham
 quae gesturus sum cum futurus sit in gentem magnam, ac robustissimam.
 Diligenter perpedite quati Deus amicos suos aestimat, uidetur
 quippe non posse aliter facere, quam eis cordis arcana reuelare, si-
 cut hic apparet, siquidem dicit: nunc celare poterit Abraham quae ge-
 sturus sum? O benedictus & glorificatus talis Deus, qui uilissimos
 terrae uermiculos tantum aestimat. O quam opere nos confundi oportet
 considerantes, quam parui nos altissimam ipsius facimus maiesta-
 tem. Et malum res nostras alijs hominibus perditissimis, atque
 nequissimis sicuti nobis reuelare, quam ei illas in oratione communi-
 care. Anima aduertite etiam uana ex rationibus, ob quas dicit Dominus se
 non posse consilium suum Abraham occultare esse, quia multarum gen-
 tum pater futurus erat, ut illa diuina iudicia posteris recederet, sic
 quod illi scientes quam seuerum Deus de illis turpissimis ciuitatibus sup-
 plicium sumpserit, Deum timere discerent, sensualeque turpitudines
 effugerent. Altera fuit, scio enim, quod precepturus sit filiis suis,
 & domui suae post se, ut eustodiatur uiam Domini, ut sciatis quanti aesti-
 mat Deus, quod parentes liberos suos doceant, ut eum timeant, & fa-
 ciant iudicium, & iustitiam. Ex his etiam uerbis inferitur Deum non
 solum factas iam uirtutes, sed futuras etiam in futurum persolvere, cum
 dicat se hoc beneficium in Abraham uelle conferre propter egregiam
 sanctamque doctrinam, quam in posterum filiis suis erat crediturus. Siqui-
 dem

Exod. 32.

Gene. 18.

de igitur fratres mei scitis quam pretiosum hoc sit coram Domino,
 quantoque iure hoc facere teneamini: ego uos Dei nomine a diuro
 ut diligentissimum id facere a modo incipiat: quod nisi feceritis,
 uos ad arctissimam Deorationem reddenda accersio. Consummatisque
 diebus cum redirent, remansit puer Iesus in Hierusalem. Mirabi-
 le fuit sacratissimam uirginem a dulcissimo filio suo sic oculos re-
 mouere potuisse, ut illum amitteret. Dico eam hoc fecisse, quia
 cum in templo diuinis adesset officijs, ad ea tota corporis, atque ani-
 mi intentione uoluit aduertere: nam ad corporali filij sui uisione
 fruendum satis supererat temporis. Discite igitur fratres mei ex hac
 sacratissima magistra: & siquidem a re tanti ponderis ac momen-
 ti oculos uoluit diuertere, uos cum missis, alijsque diuinis interestis
 officijs, toto corporis, mentisque affectu ea consideretis, nec ad ui-
 ros, aut foeminas perpolitatas curetis aspicere. Sic enim diuertere
 poteritis, ut precepto de audiendo sacro non satisfaciatis, & mor-
 taliter peccetis. Atque etiam quia uisus diffusio: & ad istam ap-
 plicatio plurimorum est fons malorum: qua propter nullibi fie-
 ri hoc debet, quanto minus in templo. Ut autem hoc sicut oportet,
 faciatis, instanter a Deo postulate, sicuti postulabat Dauid di-
 cens auerte oculos meos ne videant uanitatem. Quare tu (o uir
 sancte) illos non auertis? quia nequeo (inquit) ideoque deprecor
 o Domine, auerte oculos meos: nam misisti illos auertas, ego per
 me ipsum solum nequeo hoc facere. Ex quo apparet quam parum
 possit homo per se solum, siquidem ne oculos quidem a uanita-
 tibus ualet auertere: nec solum uero cum sacrum auditis, sed
 quotiescunque etiam Deum aliquid oratis, curare debetis: atten-
 tissime hoc facere, ad quod praestandum anima aduertite consili-
 um D. Bonaventurae dicentis: quum diuinum officium, siue aliam
 quamlibet recitabis orationem, te ipsum sedato, tranquillumque
 esse cura terrestrium rerum omnium obliuiscens, quod ea deuo-
 tione, affectu, reuerentia, timore atque letitia orationes reci-
 tes, ac si in medio Angelorum in diuina maiestatis conspectu
 constitutus praesentialiter cum eis laudes Domino offerres. Ut
 autem hanc materiam clarius intelligatis, sciendum uobis est
 ad orationem, actualem uel uirtualem attentionem requiri. Atten-
 tio uirtualis est causa, ex qua procedit oratio, quae est preparatio
 qua se bonus Ecclesiasticus munit, quando diuinum officium
 soluturus est, & quam facit qui uis alius Dei seruus, quando

Psal. 118.

Simile.

orare intendit. Nam quemadmodum musicus antequam musi-
cam edat, instrumenti quod pulsare conatur, chordas tentat, ut
sciat, utrum optime consonent, quod si non consonant, alias astrin-
git, alias verò relaxat, quousque instrumentum temperat: sic oran-
tem oportet prius instrumentum, id est, animam temperare, cu-
rādo ut chordæ, id est, potentia, memoria scilicet, intellectus, at-
que volūtas in debita proportione consistant. Intellectus imagi-
nationibus vacuus, voluntas pia affectione repleta, memoria ve-
ro tota occupetur in cōsiderando, quantum Deus meretur, & quā-
tum ei debet. Et in virtute huius præparationis atque attentionis
qua quis orare incipit, est oratio diuinæ maiestati iucunda, dum
modo ex puro lætaliq; culpa carente corde profluat, quamuis in-
ea propter humanam fragilitatem aliquando diuertatur, neque
actualem habeat attentionem. Et hoc est, quod dicit David lo-
quens de iustis cum Deo: præparationem (inquit) cordis eorum
audiuit auris tua. De actuali autem attentione dicit Scotus, abso-
lutè non esse necessariam: nā Deus nō nos ad impossibilia, neq;
ad nimium quidem difficilia obligat. Cūq; impossibile, aut sal-
tem difficillimum sit hominē semper orationibus satis attendere,
neq; diuerti, sequitur hoc non esse necessariū ad satisfaciendum
voto; atq; ad gratiam, & gloriam promerendam: nam hæc omnia
virtuali attentione merentur, et si actualis attentio necessaria est
ad sapidum animi gustum, atq; delectationem: nam hæc non ac-
cipitur, nisi in actuali attentione. Orationem autem (quæ utraq;
harum attentionum caret) dicit David in labijs dolosis fieri, auri-
bus (inquit) percipe orationem meam non in labijs dolosis, id est,
quā fundo nō in labijs dolosis. In quo significauit, tunc orationē
fieri in labijs dolosis, cū alterū lingua profertur, alterum verò
culpabiliter corde cogitatur. Cū labijs profertur: pater noster qui
es in caelis, & aduertenter mille nequitas cogitas, oculosq; huc
illuc que diuertis, hæc est oratio in labijs dolosis, quæ potius Deū
offendis, quam ei seruis: siquidem eū tam irreuerēter alloqueris.

Dignissimum est etiam notatu super hæc verba: Remansit
pater Iesus in Hierusalem, quod, ut diuinus Redemptor ea perhi-
ceret, quæ sibi pater æternus commendarat, sanctissimam geni-
tricem suam in sciam remansionis suæ reliquit. In quo nos docuit
ad mundum relinquendum, atque ea quæ ad salutem nostram
pertinent operanda, angulum in Sancta religione querendo.

ubi

19 ubi tranquillius, atq; securius Deo seruitur, non opus esse à pa-
tribus licentiā petere, sicut tractat B. Hierony, dicens: si super li-
mina domus pater, & mater iaceant, ut egressum prohibeāt, per
calcos perge parentes, & ad vexillum crucis aduola: summum
enim genus pietatis est in his esse crudelem. Nā istud, quod cru-
dele videtur, pijsimum misericordiæ est opus, quod animæ tuæ
confert, necnon & parentum tuorum. Summa namq; veritas di-
xit Matthæi. 19. omnis qui reliquerit patrem, aut matrem pro-
pter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possi-
debit. Vnde loquens Moyses cum Deo, & certum quoddam ho-
minum genus laudans dixit: qui dixit patri suo, & matri suæ ne-
scio vos, & fratribus suis, ignoro illos, & nescierant filios suos, hi
custodierunt eloquium tuum. Quando Iacob ex domo Laban
20 fugit, persequatur eum Laban, & triplicem ei querelam obij-
ciebat: primam: cur (inquit) ignorante me fugere voluisti, neque
indicasti mihi, ut prosequerer te cum gaudio, & canticis, & tym-
panis & citharis? secundam: non es pallus (ait) ut oscularer filios
meos, & filias. Tertiam: cur furatus es Deos meos? Hæc querelas
habet mundus aduersus homines ipsum fugientes. Ipse enim pri-
mum volebat, ne homines clam eum fugerent, ut esset, qui eis fu-
gam impediret, dicens: attende te esse debilem hicque optimè
posse saluari sine tot laboribus, ut quid nunc in afflictionē istā
te immittere vis? secundo vellet mundus singulos in egressu oscu-
lari, ut prius ipsius voluptatibus ac turpitudinibus fruere-
ntur: nam quemadmodum oscula & amplexus in memoria nostra
21 magnopere illos imprimunt à quibus discedimus: sic vellet etiā
mundus, ut qui ab eo recedunt, voluptatum, ac turpitudinum
ipsius profus non obliuiscerentur: ut semper illa exoptarent. Id
circo vir prudens neque egressum suum à mundo manifestare
cuiquam, neque eius amplexibus antea frui vult, nè postea illos
gustasse sibi officiat.

Tertio conqueritur mundus, quia qui religionem ingreditur
idola sibi subtrahit. Idola mundi sunt honores, vltiones atq; diuī-
tiæ. Atq; ille hæc ei subtrahit, qui ea contempnit. Ex quo prouenit,
ut alij etiam illa negligāt, neq; adorare velint, & hoc est ei idola
surripere. Idcirco sapientes viri neq; mundo, neq; fratribus, neq;
parētib⁹ suæ sanctas intētiōnes patefaciūt, nec eas carni, aut san-
guini manifestāt: quia in his omnibus impedimentū potius, quā

Aduent.

Q 3

auxi-

Psalm. 9.

Scorus in 4.
dist. 3.

Psalm. 16.

Hier. epif. 2
crem. ad
Helio. 2
epist. ad Ne-
potianum.

Matth. 19.

Deut. 33.

Gene. 31.

sanctifices: sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua: septimo autem die Sabbathi Domini Dei tui non facies omne opus tuum, & filius tuus, & filia tua, & seruus tuus, & ancilla tua, iumentum tuum, & aduenas, qui est intra portas tuas. Super hæc verba primo vobis notandum est in lege veteri Sabbathum obseruari soluisse: ob honorem beneficii creationis mundi, quia illo die requieuit Deus ab omni opere, quod patrarat. Post hanc autem obligationem & debitum alio maiori beneficio sumus astricti, videlicet beneficio reparationis. Nam quid prodesset Deum nos creasse si animi nostri extincta abolitaque; imaginem Deum sanguinis sui rubicundo colore non reformasset, & reuiuificasset? Cumque Christus Redemptor noster vna Sabbathorum, id est die dominico resurrexerit, celebratio Sabbathi ad illum translata est. De lege naturali est, aliquod oportere statutum tempus esse, in quo homo se Deo commendet pro innumeris, quæ ab eo accepit beneficijs, ei gratias agens, eumque verum Deum ac Dominum suum esse cognoscens, & miseriae suas intelligens, atque ab ipso remedium illis et flagitans: hoc autem tempus diem Dominicam esse debere sancta mater Ecclesia decreuit. Die Dominica mundus cepit existere, in ea Angeli sunt creati, in eadem boni premio affecti: mali autem in tartarum sunt deiecti: die Dominica exierunt filii Israel de Aegypto. Et secundum Osoniam sententiam die Dominica dedit Dominus Moysi legem in tabulis scriptam & iuxta Origenem die Dominica cepit manna pluuere in deserto eademque die ortus est Christus Iesus Saluator mundi, eadem circuncisus est, eademque resurrexit: & denique Dominica die Spiritum Sanctum in sanctos Apostolos effudit. Et propter hæc nouissima, & altissima mysteria, quæ Deus in hac die operatus est, idcirco sancta mater Ecclesia hanc diem festiuitatis nostræ esse decreuit. Secundo super hæc verba Exodi notandum est quod ad festum sanctificandum dicit Dominus in eo non prorsus seruire opus esse faciendum: animaduertendumque est Deum non corporalem nobis laborem prohibere, eo quod malus sit, sed quia intentionem eius impedit, quæ est, ut homo se ipse minister totum tradat: quod vniuersis rebus expeditus liberius diuinis ministerijs, atque seruituti incubat. Tam facilis est Deus placatus, ut quauis iuxta maximam obligationem nostram ei toto vitæ nostræ tempore seruire, semperque diuinis ipsius laudibus intendere deberemus, solummodo a nobis festum positum, quæ sancta Ecclesia ipsius nomine nobis præcepit obseruare

Genes. 1.

Oson.

Origenes.

31 uare, quod ad hunc finem facit. Itaque ceteri omnes dies nobis ad ministerium nostrum conceduntur: dies autem festi, ut in illis Domino seruiamus. At mali, omnia vice versa faciunt, nam in die festo Deo minus seruiunt, eumque magis offendunt, nam in illud diem omnes dissolutiones, ac turpitudines differunt, cum tota hebdomada artibus suis occupentur ut quatuor drachmas acquirant, atque vix peccare meminerint. Alii ubi primum dies festus obrepit diluculo surgunt, & libris rationum suarum onerati ad aliud oppidum se conferunt, deique alijs ad alia migrantes septem oppida die festo percurrunt adeo inquieti ac perturbati, ut nec missam, neque conuersionem, nec diuinum quicquam audire meminerint, arbitranturque se a peccato excusari dicendo agricolam in diebus hebdomadæ domini non reperiri sicut die festo quiescunt. O Deus bonitatis infinitæ quam lamentabile hoc est. Per Amos prophetam dicebat Deus Hebræis, Amos. 3. Odiui, & proieci festiuitates vestras, & non accipiam odorem coetuum vestrorum: vestras ait, & non meas: siquidem eas in carnis vestrae, non autem in mei ministerio consumitis, in eisque oblectamini, & me offenditis. Magnopere timeo, & merito quidem ne Deus idem de festiuitatibus nostris dicat, siquidem in eis diuinam ipsius maiestatem tanto opere offendimus, suspicorque sicut sanctus propheta Hieremias lamentans dicebat. Viderunt Thren. 1. eam hostes, & deriserunt sabbatha eius, sic etiam, & maiori etiam ratione inimicos nostros diabolos festiuitates nostras irridere, siquidem illas tot abominationibus inficimus atque profanamus. O Deus infinitæ maiestatis per clementiam tuam te deprecor, ut tantis his malis remedium adhibeas: hisque fratribus meis sensum atque prudentiam præbeas, quo sciant ad celebrandum & perfectam festi sanctificationem non sufficere vnam missam simpliciter audire, atque aquam benedictam assumere, & valde contentos domos suas redire. O miseram hominum excitationem, qui tam parum facientes plurima, quæ Deo debent, se persolueri putant. Viri Christiani veritatem scitote, audite quid dicat Deus Hieremie prophetæ. Sta (inquit) in porta domus Domini, & prædica verbum istud, & dic. Bonas facite vias vestras, & studia vestra, & habitabo vobiscum in loco isto: nolite confidere in verbis mendacium dicentes. Templum Domini, templum Domini est. Et enim arbitrabantur eo quod templum illud habebant, & in illud aliquando ingrediebantur, nullum idcirco incommodum eis euenire posse.

295

Idem

Idem igitur vobis ipse dico, pie, sancte q̄; viuere curate, bona que opera facientes diuinam legem obseruate; ne in aqua benedictæ sumptione, atq; in vna missa simpliciter audienda solummodo confidatis, hæc enim per se non sufficiunt ad salutem: nam quamuis hoc optimum necessariumq; sit, cum eo tamen Deus vitæ sanctitatem, morumq; integritatem postulat. Tota hebdomada mentimini, murmuratis, iuratis, aliaque quam plurima scelera perpetratis: & solummodo quia in templum ingredimini omnibus iam remedium adhibitum esse putatis. Longe quidem fratres opinione fallimini: satis ad litteram hoc statim inferius Dominus dixit Hebræis his verbis. Ecce vos confiditis vobis in sermonibus mendacij, qui non proderunt vobis, furari, occidere, adulterari, iurare mendaciter, libare Baalim, & ire post Deos alienos, quos ignoratis, & venistis, & stetistis coram me in domo hac, in qua inuocatum est nomen meum, & dixistis, liberati sumus, eo quod fecerimus omnes abominationes istas, hoc est, quia in hoc templum sumus ingressi: eo quod, id est, etiam si fecerimus omnes abominationes istas. Nonne illorum amentium hominum væcordiam admiramini, quia tam stulte semetipsum illis fallacibus verbis decipiebant? quare igitur vos metipsum non miramini, siquidem in ipso met errore versamini? Attendite quod etiam amplius dicit: nunquid ergo spelunca latronum facta est domus ista, in qua inuocatum est nomen meum in oculis vestris? quasi dicat: non utique, vt arbitremini solum eo quod in eam ingrediamini rapinis, iniquitatibusque vestris remedium esse adhibitum. Idem vobis ego ipsiusmet Dei nomine dico, vosque semel, ac millies deprecor, vt idem faciatis, quod Dominus illis paulo antea præcepit, dicēs. Bonas facite vias vestras & studia vestra, & habitabo vobiscum in loco isto. Sicque vobis maxime proderit, Ecclesiam adire, & rem sacram audire. Nec non vos instantissime rogo, vt non contenti sitis diebus festis priuatam missam audire, sed summa cum reuerentia solemniter, cantatæque missæ, & concioni adsitis: magnæ enim confusionis est, iam nullum virum primarium missam maiorem paucosque concionem audire, sed contentos esse priuatæ ei q̄; breuissimè recitatæ missæ interesse, adeo fastidiosa illis sunt res diuinæ. Ego vos deprecor per ineffabilem illam charitatem, qua noster altissimus reparator, se nobis in hoc sacrosancto altaris

sacra-

37 sacramento reliquit, quod in diuino missæ ministerio consecratur, vt non sic faciatis, sed vos adinuicem ad rem sacram & conciones audiendas inuitetis, nec male consumptam ducatis vnam horam, quam in maiori missa audienda consumetis, quandoquidem hoc ad Dei gloriam, proximorumque vestrorum ædificationem piūque sanctitatis fiet exemplum, atque ad maius meritum gratiæ que cælestis augmentum, & æternæ beatitudinis incrementum valde conducet. Ad quam nos perducatur Iesus Mariae filius, qui cum patre, & Spiritu sancto viuunt, & regnant in sæcula sæculorum, Amen.

In eadem Dominica. I. post Epiphaniam

CONCIO QVARTA.

*Cum factus esset Iesus annorum duodecim, ascendenti-
bus illis Hierosolymam, &c. Lucæ. 2.*

Loquens Christus redemptor noster, de malis eos hædos nuncupauit, dicens, quod cum ad iudicandum venerit, statuet hædos à sinistris, loquensq; cum discipulis suis, illos agnos appellauit dicens. Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. Com-

Matth. 25.

Lucæ. 10.

Ioan. 21.

Num. 22.

tu

tu stares contra me: & nunc si displicet tibi, vt vadam, reuertar. Concedenteque illi Angelo facultatem, vt vltius progredere-
 tur, vbi primum Israelis castra perspexit, teneritudine correptus dixit. Moriatur anima mea morte iustorum, & fiant nouissima mea horum similia. Veruntamen statim se avaritiæ, ac sceleribus tradidit, maledictumque hostibus consilium præbuit, quo Hebræos ad Deum offendendum cōcitarent. Peccatori cuidam dixit Ilias propheta. De in nomine. Quasi pilam mittet te in terram, & quanquam sanctus Propheta illic ad literam de longissimo quodam exilio loquitur, quo peccator ille mulctandus erat in pœnam scelerum suorum: at singulis reprobis hæc eadem aptissime dici possunt, videlicet, quod Deus permittet, vt quemadmodum lutores pilam nunquam quiescere patiuntur, sic ipsi à dæmone, atque à suis pessimis propensionibus de alijs ad alia mala circumferantur, nulliusque vitij voluptate contenti alias in dies delicias perquirant. Et hoc est etiam quod dicit David, non in orationis, sed in prophetiæ modo. Deus Deus meus pone illos vt rotam, idest, permittes eos esse instabiles, quasi rotam se volutantem, & sicut stipulam ante faciem venti, qui scilicet eam in vno loco non patitur requiescere. Et hoc etiam significat quod dicitur. Præcordia stulti quasi rota carri, & axis versatilis cogitatus illius, idest, nunquam in vno vitio sistit, sed ex vno semper in aliud volutatur, & ex vna malacogitatione in aliam peiorem progreditur: & de Cain dicitur. Egressus à facie Domini habitauit profugus: & in Hebræo est nodus: quod proprie instabilem, & inconstantem significat. Tales enim sunt, qui se à Domino separant: iusti autem agnis comparantur, quia sicut agnus quo magis accrescit, melior est, & cum iam aries efficitur tunc optimus existit: sic iustus semper de virtute in virtutem perseueranter accrescit. Maximum est atque optimam homines feruentissimo spiritus affectu Deo seruire incipere: nam semper ille primus feruor animum ad maiora excitat, neque eum ab incepto deficere patitur. Idcirco Romanis denuò conuersis dicebat Diuus Paulus in ea quam ad eos scripsit. Spiritu feruentes, Domino seruietes, si quis enim tepide incipit, mirum erit eum ad perfectionem peruenire. Quando fundamenta sunt lutea, angusta, parumque profunda signum est ædificationem non fore sublimem: si autem

Iai. 22.

Psalm. 82.

Eccle. 33.

Genes. 4.

Roma. 12.

Simile.

si autem fundamentum profundum, amplum, & firmis lapidibus, ac calce iaciatur magnum, atque excelsum fore ædificiū potest sperari. Pater noster Diuus Franciscus in conuersione sua a seculo cum maximo quodam spiritus feruore cepit, omnia penitus secularia derelinquens, labijs suis leproforum vlcera tangens, corpus suum asperrime tractans, noctes, diesque suspirijs extollendis, lachrymisque effundendis consumens, dolensque tempus quod vanè consumpserat: & cum hoc profundum fundamentum iecisset, ad altissimum perfectionis gradum, arctissimamque Dei amicitiam breuissime conscendit. Cum initio olla feruere incipit, tunc ei multum ignis applicatur, & sic intensissime feruet: postea vero non est necesse illi tot ligna iniungi: nam calore, quem in principio concepit, postea caro coquitur, & ad debitam dispositionem, perfectionemque peruenit. Sic etiam Dominus plurima ligna applicare, plurimisque fauoribus hominibus ad amorem sui denuò conuersis solet indulgere, vt calorem percipiant, & in bono perseuerent, & licet eistæ postea indulgentiæ defint, pari tamen spiritus feruore vltius progrediantur: quòd si non faciunt de illis Deus maxime & merito quidem conqueritur. Et sic dicit Diuus Ioannes Angelo, idest, prælato Ecclesiæ Ephesi: habeo aduersum te pauca, quòd charitatem tuam primam reliquisti: memor esto itaque vnde exideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac. Idem ego ipse nomine Domini ijs dico, qui cum spiritu ardenti affectu atque feruore, eis feruire cepistis, & postea in relaxationem deuenistis: memente tote scilicet vnde cecidistis: & isti primi feruores vobis erunt stimuli, quibus erubescetes ad primitina opera magna cum sollicitudine redeatis.

In hac sancti Euangelij lectione dicitur sacratissimam virginem Mariam, cum sponso suo sancto Ioseph preciosisimum puerum Iesum secum deferens ad cuiusdam festi celebrationem Hierosolymam ascendisse, qua finita iterum reuersi sunt Nazareth. Et ego certissime credo, etsi festiuitates finita sunt, huius tamen celestis dominæ admirabilem spiritus affectum, ac deuotionem non fuisse finitam. Nam ipsa est singularis illa fœmina, de qua Diuus Ioannes dicit. Signum magnum apparuit in celo mulier amicta Sole, & Luna sub pedibus eius. In eo quòd Sole amicta est, feruentissima ipsius charitas denotatur, in eo

Simile.

Apo. 2.

Apo. 12.

autem.

autem, quòd lunam sub pedibus habebat, significatur illam totam mutabilitatem superasse, semperque in omni virtute, deuotione, sanctitateque perseuerantissimam extitisse. Sicque finitis festiuitatibus non solum ei deuotio non finiebatur, sed cum maiori etiam illius plenitudine, atque abundantia remanebat. Nostrum autem miserorum nonnullis finiuntur festiuitates, dies, menses, & anni, atque etiam tota vita, nec tamen plusquam durissimi lapides deuotionis habemus: cuius ærumna testes sunt vestra metipsum conscientia: ipsæ quid sentiant, dicant. Videamus nunc quid ex omnibus his festiuitatibus vobis remansit? quid ex sanctissimi pueri Iesu lachrymis elegistis? quid ex Circumcisione? quid ex stabuli paupertate? quid ex præsepis duritate? quid ex Regum aduentu? Hoc utique maximam affert admirationem homini profunde illud considerare volenti: videlicet, quòd cum isthæc omnia vestri causa perfecta fuisse credatis, cum tanta siccitate, tamque aridi maneat, quasi ista minime crederetis. Alij vero et si in ipso die festo aliquid spiritus ac deuotionis habuistis, festo tamen finito, spiritus etiam & deuotio arefacta est. Idemque quotidie in sermonibus audiendis agitur: nam si qui vestrum illos audientes timorem aliquem, compunctionem, seu deuotionem concipitis, finita concione utrumque finitur. Vnum ex maximis bonis, quæ Christus redemptor noster discipulis suis promisit, fuit quod dixit. 15. cap. Ioannis. Posui vos, vt eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat. Hoc interest, inter nostram, & sacrorum Apostolorum prædicationem: quòd nos diuino auxilio sæpenuero tam in nobis, quam in alijs fructum facimus: & sancta desideria ministerialiter gignimus: at fructus noster plerumque non manet. Fructus autem sanctorum Apostolorum quandiu permanerit, aperte perspicitur, & quandiu sit permanens fide tenacissima creditur. In supplicium peccatorum Iuda & Hierusalem dixit Isaias Propheta, Dei nomine. Ecce Dominus exercituum auferet ab Hierusalem, & ab Iuda prudentem eloquij mystici: & septuaginta interpretes hunc locum ita verterunt. Auferet Dominus exercituum ab Hierusalem & Iuda prudentem auditorem. Et sic credo ego poenam esse peccatorum vix vnum prudentem auditorem verbi diuini existere, qui quam audit doctrinam prudent

Ioan. 15.

Esa. 3.

ter conferuet, vt eam opere exequatur. Magnæ quippè imprudentiæ est in concione colligere gemmas, quibus animus locupletari atque exornari potest: peracta vero concione omnes disperdere, quasi nunquam fuissent audita illarum obliuiscendo. O imprudentes homines: quare tantam insaniam admittitis? Stultum diceretis eum, qui gemmam decem aureis æstimatam disperderet, nec verò animaduertitis stultitiam, inquam inciditis pretiosissimas margaritas contententes, quibus celestis beatitudo comparatur? Cauete fratres ne propterea in alia grauiora mala prolabamini, quod Diuus Paulus significauit dicens. Propterea abundantius oportet nos obseruare ea quæ audiuiimus, ne forte perefluamus: perefluere est superfluere. Vult igitur dicere Beatus Paulus, vt timeamus, ne in tanta ingrati tudinis poenam, postquam gratia & charitas nobis defluerit, si des etiam superfluat, omni que celesti dono vacui maneamus. Diuus Ioannes Damascenus dicit hominis cor esse quasi vasporosum, quod vndique aquam diffundit. Quòd si vacuum esse nolis, passim eiliquorem debes infundere: sic semper cor sanctis considerationibus refici debet, Missam concionesque audiendo, sanctos libros legendo, alijsque sanctis exercitationibus intendendo, quibus vacare consuecunt, qui Deo placere desiderant. Sicque et si festo finis imponatur, non tamen deuotio finietur, & non erimus tanquam hœdæ, qui cum sint teneri, duri capri efficiuntur, sed agnos imitabimur, qui ex bonis ad meliora gradiuntur.

Hebra. 2.

Ioannes Damascenus.

Dicit igitur sanctum Euangelium. Consummatis diebus, cum redirent remansit puer Iesus in Hierusalem. Postea vero cum à sacratissima virgine genitrice sua, eiusque sponso Ioseph reperitus est, dixit eis. Nesciebatis quia in his, quæ patris mei sunt oportet me esse? In hoc nos diuinus magister erudiuit, quando duo pariter se se obtulerint, quorum alterum ex naturali affectione dimanat, alterum autem ad publicum hominis munus spectat, prius id, quod est de munere publico, quam, quod naturali affectioni quadrat, esse faciendum. Et hæc est causa, quare pendens Christus saluator noster in cruce, prius pro peccatoribus locutus est, dicens. Pater ignosce illis, atque etiam prius allocutus est latrone malignique pepercit, dicens. Hodie mecum eris in paradiso, quam cum sacratissima virgine Maria matre sua loquere-

tur.

tur, eique diceret, Mulier ecce filius tuus. O Christe vere mundi magister, siquidem Domine tantopere nobis commendasti parentes nostros honorare, consolari, eorumque necessitatibus subuenire, quare Domine tam sero sanctissimam, amatissimamque tui matrem allocutus es? Aliud utique tempus remanebat, in quo cum latrone loqui, æternumque patrem pro atrocissimis illis carnificibus posses exorare. O immaculate agne quare velociter nõ subuenis ovi mansuetissimæ dolorosis suspirijs iuxta crucem balanti, tuoque sacratissimo sanguine perfusa? Ad hoc respondetur, cum eius munus esset peccatores saluos facere, & ad hoc in mundum venisset, prius munere suo fungi, publicæque peccatorum saluti occurrere voluisse, quam priuato amori, quo charissimam genitricem suam prosequeretur. Prius redemptoris, postea vero filij munus exercuit. Sic etiam hic, etsi filialis amore eum inuitabat, ut à sancta genitricis societate minime discederet: illud tamen, ad quod missus fuerat in mundum, & quod ad æterni Patris honorem spectabat, cum commouit, ut Hierosolymæ remaneret. Hoc autem sacratissimæ virgini non reuelauit, non quidem ob ipsius contemptum, sed ut nos erudiret diuinas res non carni ac sanguini esse reuelandas. At vos qui adestis, interrogo, si in illo triduo, quo sacratissimus hic puer Iesus Hierosolymis remansit, solus absque sanctissima matre sua, illic vos commorarentur, cælesti fide qua nunc estis illustrati, illumque ostentim eleemosynas mendicari videretis, quo amore ac reuerentia eum ad ostium vestrum accedentem reciperetis? quam humaniter eum tractaretis? quomodo tanto hospite latetaremini? quantum viscerum tenentia illi diceretis? O dulcissimo Iesu, omnes cælestes hierarchiæ altissimam maiestatem tuam laudent, & pro me tibi gratias agant: ego namque rudis, & ineptus eas tibi digne agere incipio, pro tanto tamque singulari beneficio, quod apud me manens mihi fecisti, nullus (credo) vestrum hoc omnibus viribus suis totoque conatu non faceret. Nunquid igitur (o fratres) non creditis, quod hæc summa veritas affirmat dicens. Amen dico vobis quoadiu fecistis vni de fratribus meis istis minimis, mihi fecistis? si ergo hoc creditis, quomodo pauperculos istos non recipitis, qui ad ostium vestrum accedunt? & quomodo recipientes eos vos Iesum Christum recipere

Matth. 25.

18 recipere non putatis? Profectò hæc modica pietas, qua hodie in pauperes vtimus, aut ex fidei, aut ex amoris, ac considerationis defectu proficiscitur. Animaduertite quæso, animaduertite Dominum vobis dicere, ut quicquid ministerij vni de his fratribus suis minimis exhibueritis, illud sibi exhibere putetis. O ineffabilem Dei probitatem, ad eum pauperculos vulneratos ac nudos diligit tantique illos æstimat, ut eos fratres suos appellet. O si hoc attente consideraretis, quam suaviter hos Dominifratres reciperetis. Nondum Patriarcha Abraham hæc verba audierat, & tamen de illo dicitur. Abraham plantauit nemus in Bersabee: & quanuis terra illa aridissima est, ibi tamen ei Dominus fontem ostendit, ut in eodem capite patet.

Gene. 21.

19 Dicitque Nicolaus de Lira eum illic viretum amoenissimum, omniaque arborum genere refertum seruisse, ut peregrinos illa transeuntes reficeret. Et hoc vocat hic diuina scriptura nemus: & vterius addit: & inuocauit ibi nomen Domini Dei æterni: in quo significatur, eum non viretum solum ad peregrinos pauperes consolandos & recipiendos, sed sacellum etiam ibidem habuisse, in quod peregrini post prandium Deo gratias acturi conueniebant, & antea dicitur, quod vbi primum cognouit Abraham ciuitates illas Sodomam & Gomorrhæ fuisse combustas, profectus est inde (scilicet de conualle Mambre) in terram australem. Cuius causam assignant Hebræi dicentes illum regiones quæsiisse, in quibus melius cum peregrinis hospitalitatis munus exerceret. Cuiusque 20 vsque illud tempus præcipuæ, atque illustres ciuitates essent illæ Sodoma, & Gomorrhæ, magna peregrinorum frequentia per vallem Mambre Sodomam euntium & ex illa venientium præteribat: ut autem vrbes illæ cælitus combustæ sunt, peregrinatio cessauit, sicque non erat Abraham occasio (sicut antea) illius charitatis exercendæ, atque ideo in aliam regionem profectus est, vbi maiorem reperiret opportunitatem. Eo quod sanctus hic Patriarcha tanta charitate floruerit, eamque cõsanguineum suum Loth erudierit, eos in exemplum attulit Diuus Paulus hanc nobis virtutem commendans his verbis. Hospitalitatem nolite obliuisci, per hanc enim placuerunt quidam, Angelis hospitio re-

Gene. 20.

Hebr. 13.

Aduent.

Rr

ceptis

Gen. 19.

ceptis, qui quidem fuerunthi duo sancti viri, & super illa verba Genesis. Respiciens vxor (scilicet Loth) post se versa est in statuam salis, dicunt Doctores Hebraei, hanc mulierem in saltem potius, quam in aliam statuam marmoreā fuisse conuersam, quia nocte proxima, cum vir eius domum suam peregrinos, qui erant Angeli hospitio recipiendos deduxit, opus illud mulier exgre tulit, neque illorum hospitio gratula, imo potius contristata est, neque eis sponte seruiuit, & sic cocenam, quam esturi erant, noluit facile condire in cuius crudelitatis & inhumanitatis supplicium versa est in salis statuam: vt omnibus innotesceret, quomodo Deus inhumanos punit.

Vbi primum sanctissima Virgo se charissimum filium suum amisisse perspexit, statim illum intimo cordis dolore querere cepit, sicut apparet ex illis verbis, quæ postquam eum inuenit, ei dixit: scilicet, *Dolentes querebamus te: Et si sine culpa tua illum perdidit, cum lachrymis tamē ac dolore perquiris: & anxiam per uicos & plateas omni modestia & honestate discucrit, querens quæ diligit anima eius. Tu vero infelix peccator, qui Deum tuis sceleribus amisisti, ne vnā quidem lachrymam effundere nosti, nec magis eum perditum doles, quam si calcem corrigiam amisisses. Confundere igitur (o frater) & amodo summum hoc bonum querere incipe, quod tua culpa perdidisti. Attende quid tibi consulat Spiritus sanctus, dicens: Non tardes conuerti ad Dominum & ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Si cum aliqui per mare nauigantrim in nauis perspiciunt, qua ingrediatur aqua, o quam celeriter commouentur, nauimque relinere curant: alij abstrahendæ aquæ intendunt, alij tabulas ad reficiendum foramen afferunt, alij picem ac stupas præparant: denique omnes ceteris postpositis huic soli diligentissimè inserviunt. Bone Deus quare sic acceleratis? nunquid hoc lenter facere non potestis? Profecto in eum qui hoc eis diceret stomacharentur: & responderent, Quid? Videns in quanto periculo versamur, cui nisi velociter occurrerimus, omnes in profundum demergemur, dicis hoc nobis? O quanto maiori diligentia animi nostri strages ac deprauationes curare deberemus: vbi primum peccatum aliquod lethale in nobis perspexerimus, omnem nos diligentiam*

Eccles. 5.

24tiam adhibere oportet, vt ab illo exeamus. Mirifice hoc exaggerat Propheta dicens. Conuertantur peccatores in infernum, & alibi dicit. Conuertantur, & erubescant valde velociter. Infernum vocat hic Spiritus sanctus, statum hominis in lethali culpa commorantis: vt sciatis quid sit peccatum, & quid oporteat sentire animam in eo existentem, quando quidem illud infernum appellat. Valde etiam pensate quoties verbum hoc, conuertantur, repetit, & quomodo non est contentus dicere, velociter, sed addidit etiam, Valde velociter.

Tu autem, o peccator etsi te in peccato, atque in condemnationis statu esse cognoscis, & si credis quod si nunc te incautum mors occuparet, in profundum inferni demergendum esse: tamen securus es, & facis sicut gallus, qui vnguibus terram fodit, & retrorsum emittit. Sic tu hæc iterum atque iterum cogitas, & post terga demittis eorum obliuiscens, quasi parui aut nihili tua interessent. Non sit ita te deprecor, per illam infinitam misericordiam, qua Deus te hucusque expectauit, & te nunc expectat si ex ea fructum percipere velis. Quod si dicis, o pater sic aridum, tepidum, ac sine dolore me experior, vt ne vnā quidem lachrymam effundere possim. Non miror hoc frater, imo potius admiror te aridiorem, algidioremque non esse, si quidem rationes aliquas ac remedia, quibus mollescas ac tener efficiaris, perquirere nescis. Etsi Niniuitæ Ethnicæ erant, neque magistrum, aut prædicatorem habebant, vt primum eos Ionas corporali morte comminatus est, prædicauerunt ieiunium, & vestiti sunt sacco à maiore vsque ad minorem, præcepitque Rex, vt non homines tantum, verum & pueri, ac iumenta ipsa rationis expertia ieiunarent, bouesq; & pecora non gustarent quicquam, neque biberent.

Animaduertite Ethnicorum prudentiam, statuerunt quippe vt neque infantes lac sugerent, neque iumenta comederent, vt pueri præ fame plorarent, pecoraque ruderent atque mugirent, & sic illis vlulatus & mugitus ipsi teneri redderentur, atque ad peccata sua lamentanda mouerentur. Tu vero, o Christiane, doctrina eruditæ euangelicæ, æternæque morte ac condemnatione perterritus, si quando tibi aliqua aduenit tristitia, eo quod in peccato commoraris, statim domo exis, & ar-

Rr 2 ridentes

Psalm. 9.
Psalm. 6.

Similes

Iona. 3.

identes atque ludentes te confers, vt tristitia illa ex corde tuo, 27
 discedat. O me miserum, me miserum, quam mala via est
 ista ad cordis dolorem, tristitiamque impetrandam. Erubescite
 fratres, quod vobis Ethnici excellant, modos aliquos ex-
 quirite, quibus ad plorandum, & non ad ridendum concite-
 mini. Cum Deus per Iohalem prophetam dixisset. Conuertimini
 ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu, & plan-
 ctu, addidit, & scindite corda vestra. In quo ostendit, quem
 modum obseruare debeant qui conuertunt ad Deum, suaque pec-
 cata lamentari voluerint, scilicet, ostendit eos corda sua in plu-
 rimas partes diuidere debere: alia est recordatio infinita Dei
 probitatis, & quomodo nos ad veniam inuitat: alia crebra ac-
 ceptorum beneficiorum memoria: alia magnae ingratitudinis
 nostrae cogitatio, quia cum Deus talis sit, nosque ei tanto be- 28
 neficiorum numero sumus astricti, eum tamen grauer offendimus:
 alia denique assidua aeternorum suppliciorum, quibus deuincti
 sumus, animi contemplatio. Diuisumque cor in omnes has partes
 in teneritudinem, conuersionem, ac planctum maximum deuenit.
 Ad hoc autem recollectio & solitudo, non verò profanorum hilariumque
 hominum familiaritas requiritur, vt in Genesi dicitur. Anam
 filius Sebeon inuenit aquas calidas in solitudine, cum pasceret
 asinas Sebeon patris sui. Idem vobis spiritualiter eueniret, si
 sensuum vestrorum asinos sanctis considerationibus, ieiunijs
 ac cilicijs, sanctorum quoque librorum lectione in solitudine
 pasceretis: non calidas aquas hoc est, lachrymas devotas, atque
 ex contrito corde perfluentes inueniretis, quibus scelera vestra
 lauaretis, sicque Deum re- 29
 periretis.

Cum sanctissima Virgo magno cum dolore sacratissimum
 puerum quesisset, post triduum tandem in templo in medio do-
 ctorum illum inuenit: & dixit ad illum, *Fili quid fecisti nobis sic,
 ecce pater tuus, & ego dolentes quarebamus te.* O admirabilem do-
 ctinam humilitatis & obedientiae huius sapientissimae magi-
 strae sanctae Ecclesiae. Discite hinc nuptae matronae & quae nu-
 pturae estis, quomodo viros vestros tractare debeatis. Ani-
 ma advertite quomodo caelorum Imperatrix, & superni Dei ge-
 nitrix pauperem honorat fabrum, cui desponsata erat, dicens.

Pater

30 Pater tuus, & ego. Et si vxor egregia atque illustris, vir autem
 non tam nobilis sit, semper tamen eum super caput collocare de-
 bet. Sic admonet Diuus Paulus dicens. Mulieres viris suis subdi-
 tae sint sicut Domino. Diligenter pensate verbum hoc, sicut Do-
 mino. Mirabile namque est vxori praecipere viro suo tanquam
 Domino obedire, statimque rationem subdit sanctus Apосто-
 lus dicens, quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput
 est Ecclesiae: ipse saluator corporis eius, sed sicut Ecclesia subdi-
 ta est Christo, ita & mulieres viris suis in omnibus. O mirifica
 verba, & omnia ac singula quaeque pensatu dignissima, in quibus
 satis aperte declaratur obedientia, quam vxores viris suis praesta-
 re debent. Ideoque communiter dicitur Deus foeminam ex re-
 curua atque reflexa costa, non autem ex directo osse formasse, vi-
 31 delicet, vt hanc humiliationem subiectionemque denotaret. San-
 cta Sara tanto honori, atque reuerentiae virum suum Abraham ha-
 bebat, vt non eum virum sed Dominum appellaret, & sic dixit.
 Postquam consenui, & Dominus meus vetulus est, voluptati
 operam dabo? At credo neque Saram, neque vniuersas mundi vxo-
 restantum viris suis honoris exhibuisse, quantum haec sacratissi-
 ma virgo sponso suo Ioseph praestitit.

Concluditque sanctum Euangelium dicens. Quod postquam
 bonus Iesus ab eis est inuentus, descendit cum eis, & venit Na-
 zareth, *Et erat subditus illis.* In nullo alio sancti Euangelij loco
 verbum hoc, nisi hic reperietis. Propter labores, quos in eo
 quaerendo passi sunt, vult vniuersus Dei filius de se dici, quod
 duobus pauperibus subditus erat. Singularis vtique via est ad
 32 magnas a Deo indulgentias ac fauores impetrandos, propter
 cum labores atque angustias a quo animo tolerare. Ecquis de-
 inceps alteri homini obedire dedignabitur, collumque ac cer-
 uicem suam obedientiae iugo non libentissime inclinabit, cum
 potentissimum Deum, rerumque omnium creatorem homini-
 bus subditum esse perspiciat? Vnum autem in hac materia val-
 de necessarium a vobis vellem adnotari: videlicet quod loquens
 David, huius diuini saluatoris nomine dicit, *Sacrificium, &*
 oblationem noluiisti, aures autem perfecisti mihi, id est, eas prom-
 ptas, atque perfectas ad obediendum tibi reddidisti. Cui sensui
 faciet etiam interpretatio, qua Diuus Paulus haec verba ex-
 Aduent. Rr 3. plicuit

Ier. 2.

Genes. 36.

Ephes. 5.

Gene. 18.

Psalm. 39.

plicuit, dicens. Corpus autem adaptasti mihi, id est, aptum ad ti-
 bi in rebus omnibus obediendum perfecisti. Hæc verba dicit
 Christus quatenus homo eterno patri suo: in quibus fatetur, quæ
 admodum ab eo cuncta, sic etiam obedientiæ donum se accepit
 se. Ex quo elicimus, quantum opere nos oporteat diuinam maiesta-
 tem instanter orare, ut nos ad bene obediendum disponat, &
 (quæ sua est misericordia) nobis hoc singulare obedientiæ do-
 num communicet: quo in illa superno magistro, conformes si-
 mus. Vellem etiam à vobis attente considerari verba Prophetæ
 dicentis. Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum.
 Non dicit, ut homo factus sum apud te: nam homo seipsum onera-
 re cõsuecit, onusq; ad libitum, & quando vult sibi imponit: iu-
 mentum autem alter onerat quando ei libet, & quo pondereli-
 bet, ipsumque patienter, & sine querelis, aut calcibus suscipit
 onus. Sic verus obediens non debet se ijs, quibus vult, onerare,
 sed pati debet, ut alter secundum prælati voluntatem sibi onus
 imponat: ipseque tanquam iumentum tacere, a quoque animo
 illud debet asportare. Sicque diuinum magistrum nostrum imi-
 tantes gratiam hic recipiemus, qua cælestis beatitudinis gloria
 comparatur, Ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius,
 qui cum patre & Spiritu sancto viuit, & regnat,
 in sæcula sæculorum.

Amen.

D O.

DOMINICA II.

post Epiphaniam

CONCIO PRIMA.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ, &c.

Ioannis. 21.

N hodierna sancti Euangelij lectione, fra-
 tres charissimi celebre illud miraculum re-
 fertur, quod Dominus ad nuptias inuita-
 tus in Cana Galilææ operatus est aquam
 vinum conuertens. Et valde notandum est
 hoc miraculum, Magorumq; aduentum, &
 adorationem sacrumq; Domini in Iorda-
 ne baptisma vno & eodem die, licet diuer-
 sis annis fuisse operata: quæ tamen sancta mater Ecclesia sigilla-
 tim cõmemorat, diuersisq; diebus celebrat. Etenim die Epipha-
 niæ Regum aduentum, atq; adorationem, in die octaua sacrosan-
 ctum Domini baptisma & quæ in eo gesta fuerunt, mysteria cele-
 brauit: hodie vero de miraculo in nuptijs factõ meminit. In quo
 nos docet diuina mysteria non oportere à nobis coniunctim, at-
 que confuse considerari, sed lentissime, proluxaque mentis con-
 templatione ruminari, sicut animal, quod in veteri lege mundum
 habebatur coniunctim alimoniam recipit: postea vero paula-
 tim illam dentibus ruminat, ut ei in nutrimentum conuertatur.
 Circa quod notandum est vnum ex ijs, quæ Christiano vi-
 ro magis necessaria sunt, esse sacratissimæ saluatoris nostri vi-
 tæ contemplationem, assiduamque aliorum cælestium myste-
 riorum considerationem: Atque hæc est causa, quare cum Do-
 minus tantas Samsoni vires concesserit, in capillis eius illas si-
 tas esse voluit: quæ crinibus cum fortitudine similitudo est:
 Nunquid non sufficeret si brachia, siue alia corporis membra

Rr 4 tanta

Hiero. sup. I/ai. 3. tanta fortitudine roboraret? Hoc utique admirabili providentia Dominus effecit. Nam ut ait D. Hieronymus super illud Isaia dicentis. Et erit pro crispanti crine caluitium, per crines cogitationes designantur.

Indi. 16. Ut igitur Dominus significaret maximam animi fortitudinē in sanctis cogitationibus sitam esse, in crinibus Samsonis vires constituit. Vultis fratres vos à diabolo non superari? Sanctis quidem meditationibus intendite, cogitationesque vestras in Deū erigite: & ideo dixit Dominus discipulis suis. Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem. Hoc est, ne tentatione superemini. Quod si animæ vestræ his crinibus caruerint, facile diabolus vobis faciet, quod Philistæi Sansoni fecerunt. Attendite quam crudeliter illum affixerunt, ei oculos euellentes, molæque tanquam iumentum applicantes, ut illum deriderent.

Mar. 14. O qui tanta dicendi efficacia, atque eloquentia pollet, ut hoc sicuti se habet filijs huius sæculi penitus persuaderet. Unde vobis prouenire arbitramini quod cæci, & quasi ludibrium Sathanz tanquam iumenta effrenatæ cupiditatis funibus voluptatis molæ deuincti sitis, nisi ex eo quod sanctarum considerationum criabibus caretis? O quanto spiritus affectu hoc lamentabatur Hieremias propheta dicens. Desolatione desolata est omnis terra: quia non est qui recogitet corde. Aduertite quomodo verba conduplicat, dicens. Desolatione desolata est, videlicet ut quanta inter filios Adæ strages existat, amplius exaggeraret, nec verò contentus est dicere, Desolata est terra: sed dicit etiam, omnis terra, ut quam vniuersale sit hoc malum significaret: quia non est qui recogitet corde. Non dicit, qui cogitet: nam quantumcunque homo sit malus aliquando tamen ei aliqua bona cogitatio aduenit: veruntamen non recogitat corde, id est, non iterum atque iterum profundè considerat. Si ergo mundus propter considerationis defectum peruersus, atque dissipatus est: si vobis remedium vultis adhibere à sancta consideratione debetis exordiri. Ex ea quippe Dei ardentissimum concipietis amorem, veramque peccatorū pœnitentiam agetis.

Hanc suspicor esse causam, ob quam anima iusta toties in libro Canticorum sponsa vocatur. Nam quemadmodum sponsa pulcherrimum atque amantissimū habens sponsum, cum adhuc

7 in amore sit tenera & recens, cumque amor in eius pectore in inijs maximè ferueat, laborans, loquens, ac denique comedens semper illum consideratione recogitat, sibi que illum adesse credit: vix que ab eo cogitationem semouere potest. Sic anima iusta, sponsa dilectissima Christi Iesu omnem cogitationem suam in eo constituit: & illum semper in oculis ferens quasi sui ipsius immemor eum assidua animi contemplatione meditatur. O quam sui ipsius sæcularium que rerum immemor esset ille, qui Deum tam ardentè amaret. Quemadmodum poma sacra cō-
Simile.
 cta totum proprium saporem amittunt, totumque illud sacrum esse videtur: sic anima feruentissimo Dei amore capta, nihil carnale in mente iam tenere videtur. Cum igitur ita sit quod
 8 sancta consideratio animarum nostrarum salutis nimium necessaria est, quomodo hanc sanctam considerationem, meditationemque fieri oporteat, nos sancta mater Ecclesia docet, mysteria, quæ vno eodemque die facta sunt, diuidens atque dilium-
 9 stim celebrans: quo nos non hæc solum sed alia etiam sacrosancta mysteria, quæ Deus propter nos operatus est, atque nunc etiam operatur, animi consideratione diuidere ac discernere no-
 uerimus, ut sic maiorem in animis nostris operationem faciant. Dixit Deus Mosi: sume tibi aromata æqualis ponderis, & cum
Exod. 30.
 in tenuissimum puluerem contuderis, pone ex eo in tabernaculo foederis. In quo significauit, quid nam à nobis fieri vellet: etenim aromata sunt superna opera, quæ diuinus Redemptor noster pro nobis operatus est: lachrymæ quæ effudit, suspiria quæ protulit, sanguis, quo peccata nostra diluit, corpus quod passum
 9 est, charitas denique ardentissima, qua mortē acerbissimam tolerauit, hæc (inquam) omnia pretiosissimus storax odoriferumque incensum, atque aromata fuerunt, quæ a teruo patri suo suffijt (id est, thurificauit) illumque placauit. Super hæc verba Exodi, quæ supra recensuimus, dicit Origenes, quod quemadmo-
Origenes.
 dum storax cæteraque aromata nisi conterantur, atque in ignem mittantur, nullum ex se odorem emittunt: sic nisi reparationis nostræ mysteria lentissimè ruminentur, atque assidua consideratione confringantur, parum ex illis fructus, atque consolationis elicitur. Cum ea, quæ filius Dei pro nobis operatus est, quæque tam verbo quam exemplo nos docuit, sint tot, tamque pretiosa

Rr § aroma-

aromata, quomodo tu ò vir Christiane illa simul gustare, cõiun-
ctimque contemplari conaris? Non sic vtique, non sic, sed prius
ea conteri oportet in pilo cordistui, posteaque in affectionis ig-
nem immitti vt animam tuam amore inflamment, gratumque
Deo sacrificium offeratur. Quæ postquam dentibus sæpenu-
rò sunt attrita in stomachum emittuntur, maximè proficiunt:
quæ verò integra & sine confectione deuorantur, officiant, si-
cuti quotidiana experientia comperimus. Et sic dicitur: substan-
tia festinata minuetur: quæ autem paulatim crescit, augebitur.
Homo prudens ac sobrius non vult sibi coniunctos cibos appo-
ni, sed vbi primum vnus catinus aufertur, alterum iubet afferri:
sic oportet facere illum qui in diuinæ sapientiæ mensa mandu-
cat, vt ei omnia prosint, scilicet postquam vnum mysterium con-
siderationis dentibus contriuerit, illoque in Dei amorem fuerit
excitatus, alterum incipiat ruminare, neque ea simul deuorare
velit.

De hoc miraculo nuptiarum dicit Diuus Ioannes: *Hoc fecit
initium signorum Iesus in Canna Galilee, & manifestauit gloriam suam.*
Hucusque æterno patriciæ fuit filij sui dilectissimi gloriam
manifestare, Angelos qui in sacratissimo eius natali concine-
rent, pastores ac reges, qui eum adorarent immittens, san-
ctum ac venerabilem Simeonem, laudabilemque Annam mo-
uens, vt eum prædicarent atque laudarent, gloriosum Bapti-
stam erudiens, vt eum digito demonstraret, atque spiritum san-
ctum immittens, qui ei super Iordanem appareret, iubensque ca-
elos aperiri, vocemque suam emittens, cum diceret: hic est filius
meus dilectus. Nec verò his omnibus contentus verus animarum
Magister. mundi que Redemptor proprijs operibus gloriam
suam voluit demonstrare. Mirabile vtiq; Christiano viro exem-
plum: etenim non solum contentum eum esse oportet testimo-
nio, quod de illo in sacrosancto Baptismate perhibetur, vbi filius
Dei adoptiuus instituitur: sed simul operibus suis de se testimo-
nium reddere debet, vt suum cælestem Redemptorem imite-
tur. Hoc optimè adimplebat Diuus Paulus, siquidem cum dixisset:
reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Domi-
nus in illa die iustus iudex. Tamen dicit, castigo corpus meum,
& in seruitutem redigo, ne cum alijs prædicauerim, ipse repro-
bus

Simile.

Prover. 13.

1. Timot. 4.

2. Cor. 9.

bus efficiar. In quibus verbis nos docuit, etsi nos prædestinato^s
esse certò sciremus, nihilominus tamen quantum est ex nobis
nos laborare oportere, quasi hoc penitus nesciremus. Nam etsi
prædestinatio non cadit sub merito: eius tamen effectus meritis
comparatur, quæ quidem est gloria, quam nullo vnquam tem-
pore Deus nobis adultis concedet, nisi in eius seruitio laboraue-
rimus, diuinamque ipsius legem (sicut oportet) obseruauerimus.
O quam bonum pietatis exemplum Sanctus Abraham Ethnicis, cum
quibus morabatur, perhibebat, siquidem de illo dicitur *Gene. 23.*
quòd cum vxori suæ Saræ sepulchrum emere vellet, ei respon-
derunt Ethnicis: audi Domine princeps Dei es inter nos. Atten-
dite quanto illum honore afficiebant, cum eum Dominum ac
Dei principem nuncuparent. Quod perinde est, ac si dicerent:
14 adeo purè, atque syncerè inter nos vixisti, tamque irreprehensi-
bilem te præbuisi, vt non dubitemus, quin sis vnus ex præci-
pui Dei amicis princeps Dei, id est, præcipuus, ac princeps in
diuino cõspectu. Vt cognoscatis quomodo nos inter proximos
nostros viuere, qualeque de nobis testimonium illis perhibere
debeamus. Quemadmodum malum granatum decoris repletum
granis, ardentissimis in illud solis reuerberantibus radijs mediū
aperitur illaq; rubicunda grana demonstrat: sic iustus ardentissi-
mo Dei amore radiatus viscera sua aperit, exterioribusque operi-
bus interiores virtutes, inflammatisimamq; charitatem aperte
manifestat. Etenim sicut inter omnes fructus malum granatum
corona insignitum est, sic vtiq; illo coronabitur, qui interiori at-
que exteriori sanctitate fulgebit. Vnde de anima sancta dicitur:
15 quæ sicut lanam, & linum, & operata est consilio manuum suarum.
Lineis interioribus, laneis autem vestibus exterioribus operimur. Et sic
significat hic diuinus spiritus, animam sanctam non interioribus
quidem virtutibus esse contentam, sed exterioribus etiam occu-
pari, atque illis extrinsecus exornari. De iusto etiam dicitur su-
per ipsum autem efflorescit sanctificatio mea, hoc est super eam
tanquam flores, sanctitates atq; virtutes efflorescunt. *Psalm. 137.*

Miraculum, quod Dominus operatus est, quoque gloriam
suam ostendit, fuit aquam in vinum conuertere. Et sufficit Bea-
tum Ioannem illum scripsisse atque dixisse: *Hoc fecit initium
signorum Iesus, & manifestauit gloriam suam: quòd infallibiliter cre-
datur*

Gene. 23.

Simile.

Prover. 31.

Psalm. 137.

runt quod siquidem (cum tam pudica atque modesta virgo sanctissima esset) illic aderat, absque dubio nuptiarum illarum aliqua ex parte ad eam pertinebant: & ita communi ter habentur fuisse sancti Ioannis Evangelistae, ex quibus eum sanctissimus Saluator mundi vocauit. Nam ut ille erat Aquila, voluit eum cito docere quomodo ei volandum esset: priusque ipsis volatus fuit ex conjugali thalamo ad euangelicam perfectionis festationem. O quam admirabilis volatus: o quam optimum initium, etiam difficillimum. Non enim sunt modici, nec debiles compedes ad homines detinendos, eorum sponsae, nec nimium fragile vinculum est homini vinciendo carnalis matrimonii voluptas. Dixit Deus: quam obrem relinquet homo patrem suum, & matrem suam, & adhærebit uxori suae. Nunc autem homines, ulterius progressi sunt; nam pro vxoribus suis viri non solum patrem & matrem, sed etiam Deum ipsum relinquunt: idcirco qui eas prorsus reliquit, vehementer volauit. Maximus volatus est fugere quod omnes diligunt, illudque sequi quod omnes effugiunt, quae est austerior, religiosaque vita. Maximum miraculum fecit rex gloriae in illis nuptiis aquam in vinum conuertens: sed prestantissimum etiam nimisque mirabile opus effecit, sponsum sine cordis dolore atque amaritudine virginem a conjugali thalamo subtrahens. Optimus esset molarum euulsor, qui absque carnis eradicatione, absque dolore & ferri manusve tactu, sed solo verbo molam euelleret. Qui sine dolore sponsum ab sponsae consortio separauit, suam admirabilem potentiam satis aperte demonstrauit, seque a terrestribus huius saeculi rebus corda euellere nosse comprobauit. Voluit autem Dominus Diuum Ioannem purum ac Virginem a mundo eripere, quia sacratissimae Virginis Mariae matris suae minister & capellanus futurus erat. Atque etiam ut plus in eo dispositionis existeret ad reuelationes, quas se ei demonstraturum esse decreuerat: & ut maiores in eo amoris sui effectus impingeret. Scriptum est enim qui diligit cordis munditiam, propter gloriam labiorum suorum habebit amicum regem. Cumque gloriosus hic vir, virgo mundusque cordis extiterit, eius opera & verba coelesti regi Iesu Christo gratissima fuerunt, & propter illam cordis puritatem peculiari eum amore dilexit. Non solum autem eius verba Deo gratissima fuerunt, sed vniuersae etiam Eccle-

Genes. 2.

121.

Genes.

Prover. 22.

23 Ecclesiae utilissima extiterunt. De quibus merito dici potest illud quod (etiam ad aliud propositum) dixit David: sagittae potentis acutae. Eius enim verba sagittae quaedam acutissimae fuerunt aduersus haereticos: atque haereses quae in hoc saeculo surrexerunt sagittam quippe primam emisit dicens: in principio erat verbum: qua illos prostravit, atque destruxit, qui filium Dei in tempore incepisse principiumque habuisse dixerunt. Aliamque sagittam immisit dicens: & verbum erat apud Deum. Hoc est filius non est pater, sed est in patre: atque illa Sabinum haereticum dissipauit, qui nullam in diuinis personis distinctionem neque differentiam esse dicebat. Aliam sagittam coniecit dicens: & Deus erat verbum, qua Arium constravit dicentem, filium patre esse minorem, neque Deum esse. Aliam sagittam proiecit dicens: omnia per ipsum facta sunt, qua Manichaeum euerit, affirmantem res visibiles a Deo non fuisse creatas. Aliam denique sagittam emisit dicens: & verbum caro factum est: Apollinariumque haereticum destruxit, qui asseuerauit corpus Christi esse Deitati consubstantiale, hac etiam sagitta Valentinum haereticum disperdidit, qui dixit Christi carnem fuisse de caelo. Admirabiles sagittae fuerunt haec ad sacrosanctam Dei Ecclesiam protegendam. De his possumus dicere quod dixit David, Beatus vir, qui impleuit desiderium suum ex ipsis: non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta. Et in Hebraeo contextu habetur: beatus vir, qui impleuit pharetram suam ex ipsis. Per pharetram mens, & intellectus significatur, quem qui his diuinis verbis huius sacri Evangelistae plenum habuerit, quique ex corde illas dilexerit, ab hostibus suis haereticis non superabitur, neque confundetur, quando cum eis in porta Ecclesiae (quae est fides) disputauerit.

Psalm. 119

Ioan. 1.

Psalm. 126

Eccles. 12.

Vocatus est autem Iesus, & discipuli eius ad nuptias. O foelices nuptias, quibus Iesus Christus filius Dei, eiusque sanctissima mater adest. In nuptiis autem huius miserae tempestatis plerumque scurrae, garrulatores, perditique homines reperiuntur. Florebat amygdalus, impinguabitur locusta, & dissipabitur capparitis. Amygdalus insipiens est dominus quidam huius saeculi, qui vanitatum saecularisque gloriae flores producit, plurimas vestium inuentiones proferens, conuiuiaque

omni-

runt quod siquidem (cum tam pudica atque modesta virgo sanctissima esset) illic aderat, absque dubio nuptiarum illarum aliqua ex parte ad eam pertinebant: & ita communi ter habentur fuisse sancti Ioannis Euangelistarum, ex quibus eum sanctissimus Saluator mundi vocauit. Nam ut ille erat Aquila, voluit eum cito docere quomodo ei volandum esset: primusque ipsis volatus fuit ex conjugali thalamo ad Euangelicam perfectionis stationem. O quam admirabilis volatus: o quam optimum initium, etiam difficillimum. Non enim sunt modici, nec debiles compedes ad homines detinendos, eorum sponsaque nec nimium fragile vinculum est homini vinciendo carnalis matrimonij voluptas. Dixit Deus: quam obrem relinquet homo patrem suum, & matrem suam, & adhaerebit uxori suae. Nunc autem homines, ulterius progressi sunt; nam pro vxoribus suis viri non solum patrem & matrem, sed etiam Deum ipsum relinquunt: idcirco qui eas prorsus reliquit, vehementer volauit. Maximus volatus est fugere quod omnes diligunt, illudque sequi quod omnes effugiunt, quae est austerior, religiosaque vita. Maximum miraculum fecit rex gloriae in illis nuptijs aquam in vinum conuertens: sed prestantissimum etiam nimisque mirabile opus effecit, sponsum sine cordis dolore atque amaritudine virginem a conjugali thalamo subtrahens. Optimus esset molarum euulsor, qui absque carnis eradicatione, absque dolore & ferri manusve tactu, sed solo verbo molam euelleret. Qui sine dolore sponsum ab sponsae consortio separauit, suam admirabilem potentiam satis aperte demonstrauit, seque a terrestribus huius saeculi rebus corda euellere nosse comprobauit. Voluit autem Dominus Diuum Ioannem purum ac Virginem a mundo eripere, quia sacratissimae Virginis Mariae matris suae minister & capellanus futurus erat. Atque etiam ut plus in eo dispositionis existeret ad reuelationes, quas se ei demonstraturum esse decreuerat: & ut maiores in eo amoris sui effectus imprimeret. Scriptum est enim qui diligit cordis munditiam, propter gloriam labiorum suorum habebit amicum regem. Cumque gloriosus hic vir, virgo mundusque cordis extiterit, eius opera & verba coelesti regi Iesu Christo gratissima fuerunt, & propter illam cordis puritatem peculiari eum amore dilexit. Non solum autem eius verba Deo gratissima fuerunt, sed vniuersae etiam Ecclē-

Genes. 27.

Sime.

Prover. 22.

Ecclēsiarum utilissima extiterunt. De quibus merito dici potest illud quod (etiam ad aliud propositum) dixit Dauid: sagittae potentis acutae. Eius enim verba sagittae quaedam acutissimae fuerunt aduersus haereticos: atque haereses quae in hoc saeculo surrexerunt sagittam quippe primam emisit dicens: in principio erat verbum: qua illos prostrauit, atque destruxit, qui filium Dei in tempore incepisse principiumque habuisse dixerunt. Aliamque sagittam immisit dicens: & verbum erat apud Deum. Hoc est filius non est pater, sed est in patre: atque illa Sabinum haereticum dissipauit, qui nullam in diuinis personis distinctionem neque differentiam esse dicebat. Aliam sagittam coniecit dicens: & Deus erat verbum, qua Arrium constrauit dicentem, filium patre esse minorem, neque Deum esse. Aliam sagittam proiecit dicens: omnia per ipsum facta sunt, qua Manichaeum euerit, affirmantem res visibiles a Deo non fuisse creatas. Aliam denique sagittam emisit dicens: & verbum caro factum est: Apollinariumque haereticum destruxit, qui asseuerauit corpus Christi esse Deitati consubstantiale, hac etiam sagitta Valentinum haereticum disperdidit, qui dixit Christi carnem fuisse de caelo. Admirabiles sagittae fuerunt haec ad sacrosanctam Dei Ecclesiam protegendam. De his possumus dicere quod dixit Dauid, Beatus vir, qui impleuit desiderium suum ex ipsis: non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta. Et in Hebraeo contextu habetur: beatus vir, qui impleuit pharetram suam ex ipsis. Per pharetram mens, & intellectus significatur, quem qui his diuinis verbis huius sacri Euangelistae plenum habuerit, qui que ex corde illas dilexerit, ab hostibus suis haereticis non superabitur, neque confundetur, quando cum eis in porta Ecclesiae (quae est fides) disputauerit.

Psalm. 119

Ioan. 1.

Psalm. 126

Ecclē. 7a.

Vocatus est autem Iesus, & discipuli eius ad nuptias. O felices nuptias, quibus Iesus Christus filius Dei, eiusque sanctissima mater adest. In nuptijs autem huius miserae tempestatis plerumque scurras, garrulatores, perditique homines reperiuntur. Florebit amygdalus, impinguabitur locusta, & dissipabitur capparitis. Amygdalus insipiens est dominus quidam huius saeculi, qui vanitatum saecularisque gloriae flores producit, plurimas vestium inuentiones proferens, conuiuiaque

omni-

omnibus epulis refertissima celebrans. Locusta verò nullius utilitatis, maximaque detrimenti animal, quod omnia dissipat nec in vno loco diu persistit, sed hinc illuc semper insultat: est scurra atque adulator: & hæc est locusta, quæ amygdali floribus impinguescit. Vt autem hi pingueant, & vanis suis pompis, ac vanitatibus floreat amygdalus capparitis dissipatur, per quam infimi atque abiecti agricolæ, ac subditi significantur, quos magnates destruunt, eorumque bona diripiunt, vt suis immoderatis sumptibus satisfaciant. Nunc autem plus est deplorandum circa hos nimios nuptiarum sumptus, quam pristinis olim temporibus: cum quia nunquam tam immodici extiterunt, tum etiam quia quondam principes atque potentes tantummodo his conuiuorum sumptibus utebantur. Vnde Salomon lamentabatur dicens: *væ tibi terra, cuius principes mane comedunt.* Quid? an ne tantum malum est mane comedere? non credo illum tam de hac comestione loqui, quam de altera perniciosiori. Vult dicere: *væ terræ cuius principes statim in initio diei, vitæ suæ patrimonia sua ludendo atque edendo consumunt, vbi primum primogenituram hæreditant, adeo ludere festinant, & tam immodicos faciunt sumptus, vt omni vitæ suæ tempore pauperes ac perditimaneant.* Et sic necessitate oppressi plurimas subditis suis iniurias inferunt, & vix opera misericordiæ possunt exercere. Ecce quomodo Salomon solos principes, terramque ubi habitant, lamentabatur.

Nunc autem non solum dicere possumus: *væ tibi terra, cuius principes mane comedunt, sed etiam, væ tibi terra, cuius omnes habitatores mane comedunt: siquidem hæc est adeo vniuersalis ærumna: ducit adolescens artifex uxorem, & trecenti aurei illi dote donantur, quorum centum in sponsa induenda, centum in se exornando, & reliqua centum in nuptijs præparandis consumit, & ita nisi vterque illo anno moriatur, aut elemosynas mendicaturi sunt, aut miser adolescens tot illicitas conventiones, & usurariosque contractus imiturus est, vt Deum offendat, ac demum in carcere summa cum paupertate moriatur.* *Væ tibi misera terræ, deius omnes habitatores in initio cum statutam viuendi rationem suscipiunt, ad complera peccata perpetranda disponuntur, in horum utique nuptijs*

non

31 non credo Deum esse conuiuam, sed Dæmonem potius, qui eos ad tot, tantosque sumptus, ac profanitates faciendas stimulat. Fratres in Christo Iesu ego vos deprecor, vt attendatis vos Christianos esse, arctissimamque istorum omnium Deo rationem esse reddituros: in omnibus, quæ feceritis sacri Evangelij legibus gubernamini, sicut oportet. Et sic semper vni-genitus Dei filius hospes, atque conuiua vester erit, quem si habueritis pater etiam, ac Spiritus sanctus vobis aderit sicut ipse Dominus promisit, dicens: *Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Etenim omnes istæ vanitates ex elatissima superbia dimanant, quæ Diuinæ Maiestati infert iniuriam. Et sic vbi nos legimus: *Audiuimus superbiam Moab, superbus est valde superbia eius, & arrogantia eius, & indignatio eius plus quam fortitudo eius.* Quæ verba illis vndique quadrant, qui præ nimia animi elatione ampliores sumptus facere volunt, quàm eorum substantiæ, atque diuitiæ patiuntur. Hic transtulerunt septuaginta interpretes: *Audiuimus iniuriam Moab, contumeliosus est valde.* In quo manifestè ostenditur, superbiam per Antonomasiam Dei iniuriam nuncupari: & superbus valde contumeliosus appellatur. Et credite mihi, nisi vos in meliorem frugem receperitis, quando minus existimabitis Deus de vobis supplicium sumet.

Nec verò supernus hic Saluator nuptijs adest, quæ cum debita animi intentione non fiunt. Quod vt melius intelligatis, oportet vos animaduertere obstupendum casum, quem diuinæ literæ referunt. Dicitur Sara filia Raguels septem viris in matrimonio, tradita fuisse, omnesque illos interiisse, quia Dæmonium occidit eos. Admonensque Angelus Raphael Tobiam iuniorem, vt eam in uxorem duceret, & ne à Diabolo sicut & alij occideretur, dixit ei: *Audi me, & ostendam tibi qui sunt quibus præuallere potest Dæmonium: hi namque qui coniugium ita suscipiunt, vt Deum à se, & à sua mente excutiant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem Dæmonium super eos.* Ne igitur & sanctus iuueni: illam ducens à Diabolo necaretur, illum admonuit, vt sanctas quasdam diligentias prius adhiberet, & postea (inquit) accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis, quàm libidinis ductus, vt in semine Abraham benedictionem in filiis consequaris.

Aduent. Si Animad-

Animaduertite isthæc fratres, non enim sunt fabulæ, sed textus, 34
 sacræ scripturæ infallibilis veritatis: atq; hinc discite quo animo
 vxores ducere debeatis, quiq; iam vxores habetis, quomodo vo-
 bis conugalibus voluptatibus vtendum sit. O Deus quanta cir-
 ca hoc in sancta Dei ecclesia versatur abominatio. Etenim maior
 pars iuuenum plus attentionis, ac considerationis non habent,
 quàm bruta animantia, nihilq; aliud quàm pulchritudinem, vo-
 luptatem, vtilitatemq; considerant: si cui dicis, Domine duc illā
 foeminam in vxorem, quia illi deinctus es: statim respondet, ò
 pater est informis, & pauper. O infelix iuuenis nunquid non est
 maius inconueniens te Deum offendere, atq; in infernum detru-
 di, quàm informem, pauperemq; ducere vxorem? maxime ve-
 rò cùm eam defloraueris? Non utiq; hæc filij perditionis intelli-
 gunt. Neq; verò eorum parentes quicquam aliud considerant ni- 35
 si vbi diuites reperient, quibus liberos suos matrimonio coniun-
 gant. Vult quispiam filiam suam viro tradere, cumq; perquirat,
 qui locupletissimas, non autem qui optimus sit, dummodo re-
 pletam nummishabeat crumenam, perditissimum, ac flagitiosis-
 simum quemq; in generum suscipiet. Ideo quippe destructus,
 sceleribusq; oppressus est mundus: nam quales liberos gignet
 hic lusor, ac populorum euerfor. Dignum utiq; est, quod sangui-
 neis lachrymis deploretur: quod ad equas vestras foetandas opti-
 mū & præstantis generis equum, quid autem dicam ad equas?
 imo ad canes etiam, vt ex illis optimi catuli venatorij oriantur,
 omnes, quos potestis, modos exquiritis: liberis autem vestris nõ
 optimum quidem, sed locupletissimum quemq; suscipitis.

Aliter quidẽ fecit patriarcha Abraham qui cū filio suo Isaac 36
 vxorẽ traditurus esset, dixit seruo seniori domus suę. Pone ma-
 nũ tuã, subter foemur meũ, vt adiurem te per Dñm Deũ coeli &
 terræ vt non accipias vxorẽ filio meo de filiabus Chananeorũ
 sed ad terrã, & cognationẽ meam proficiscaris, & inde accipias
 vxorẽ filio meo Isaac. Plurima hic nobis notãda occurrunt: pri-
 mū sanctũ Abrahã vxoris filij sui electionẽ nõ infano quidẽ iuue-
 ni, sed maturo iam seni Deũq; timẽti cõmẽdasse: nũc autẽ ado-
 lescẽtes stulti coniugia moliũtur, qui quãti põderis, ac momẽti
 rẽ tractãt, penitus ignorant: atq; etiã sæpenuerò lenonibus in-
 terpositis cõiugia sua negotiãtur. Secũdò animaduertendũ est,
 seruũ diligenter admonitũ fuisse, nè quaquã filio suo Chananeã
 trade-

37 tradere vxorem. Omnes enim erant maledictæ plurimisq; abo-
 minationibus plenz. Nec verò ei iussit, vt decoram, diuitem ve-
 foeminam eligeret, sed solummodo curet, vt quam filio suo acce-
 pturus erat vxorẽ, esset virtute prædita. Tertio attendite patris
 sollicitudinem in quærenda filio suo vxore: neq; enim filius eam
 quærebat, sed illam accepit, quam sibi pater tradidit. Pergit igitur
 seruus in Mesopotamiam ad vrbem Nachor, quò vt accessit,
 sicut seruus Dei Dominum exorauit dicens: Domine Deus Do-
 mini mei Abraham occurre obsecro mihi hodie, & fac misericor-
 diam cum Domino meo Abraham. O si coniugia vestra seruẽti
 spiritus affectu Deo commendaretis, quàm disparem haberent
 exitum, atq; habent. Verum adeo horũ omnĩũ obliuiscimini, ac
 si Ethnici essetis, neq; Deum in patrem haberetis. Facta oratione
 38 conuenit cum Deo prudens seruus, & dicit: Puella cui dixerò: in-
 clina hydriam tuam, vt bibam: & illa responderit: Bibe, quin &
 camelis tuis dabo potum: ipsa est quã præparasti seruo tuo Isaac.
 Et per hoc intelligam quòd feceris misericordiam cum Domi-
 no meo. Ecce quàm conformis erat famulus voluntati Abrahæ
 etenim nõ dicit: quam pulchriorem, ditiorẽ ve perspexero, sed
 quã maiori iam me, seruosq; meos vfa fuerit charitate, hanc intelli-
 gam esse, quam tu præparasti Domino meo. Vt autem ad bonũ
 respexit, eam non solũ virtute, verũ & pulchritudine etiã, ac ve-
 nustate præditã reperit. Etenim sic solet accidere, quod quando
 deuotã, honestã, misericordẽ in pauperes, virtutisq; studiosam
 vxorẽ quæritis ad seruiendũ melius Deo: Diuina ipsius maiestas
 sic res disponit, vt vtrũq; reperiat. Quando autẽ ad corporalia
 39 cõtũ respicitis, Deo permittit, vt neutrũ inueniat, sed quã sicut
 stellas pulcherrimã esse ducebatis, post triduũ informis tãquam
 phãtasma efficiatur. Per reuerentiã Dei vos deprecor dilectissi-
 mi fratres vt in hoc coerceamini, quòd permagni vestra interest
 longẽ quippe à via verę virtutis aberratis: nec verba illa obliuio-
 ni tradatis quæ angelus dixit Tobie; quæ valde notabilia sunt,
 maximeq; illa posteriora, videlicet: accipies virginẽ cū timore
 Dei amore filiorũ magis quàm libidinis ductus: vt in semine A-
 brahæ benedictionẽ in filijs consequaris. Hoc est, vt tales filios
 habeatis, quos quicunque virtutis studiosissimos esse perspex-
 rit, dicat: Benedictus pater, qui eos genuit: & benedicta mater,
 quæ illos peperit. Hoc est benedictionem in filijs consequi:

Hoc valde admiror, quod cum in vna quaque Republica sint⁴⁵ singularum artium, officiorumq; examinatores, alius enim tonsor, alius sartor, alius futuro examinat, nullusque antequam examinis literas habeat officinam possit instituere, eorum qui vxorem ducturi sunt, nullus adsit examinatus. Nunquid arbitramini vxorem habere non esse officium? Est vtique maximum, atque grauissimum. Quare igitur viri antequam matrimonium contrahant, non examinantur, vtrum ea norit, qua ad vxorem habendam, ad familiam conseruandam, atque erudiendam, ad rem domesticam moderandam, ad liberos educandos, diuinum que timorem erudiendos spectant? Siquidem autem praepositi reipublicae nullam harum rerum curam gerunt, vos patres familias filios vestros erudire tenemini quo animo vxores ducere debent: & reliqua, quae eos facere oportet praecipueq; fidem, quam vxoribus suis seruare, amoremque, quo illas diligere debent. Diciteque illis: Attende fili quod cum Deus vellet Adae vxorem tradere, non eam ex pedibus, aut ex capite abstraxit, sed ex costis ipsius: nam vxorem sociam, non autem ancillam, neque dominam esse oportet. Filiabus autem dicite: Animaduerte filia primam mulierem ex osse fuisse formatam, vt significaretur mulierem, pudicam & castam esse debere. Illud autem os erat costae recurua, debet enim foemina humilis esse, & modesta, non autem dissoluta, neque elata: ex interiori parte fabricata est, quia mulierem clausura, atque pudicitia oportet oblectari, omnes quippe virtutes in impudica foemina millies periclitantur. O quot malis obuiaretur, & quot bona fierent: si parentes liberos suos isthaec accuratè docerent. Sic enim eorum matrimonia, & nuptiae à diuino conspectu adiunarentur, coelestique ipsius gratia replerentur, qua aeternae gloriae

Beatitudo comparatur. Ad quam
nos perducatur Iesus
Mariae filius,
Amen.

In eadem

In eadem Dominica Secunda
post Epiphaniam

CONCIO SECVNDA.

Nuptiae factae sunt in Cana Galilaeae, &c.
Ioannis. 2.

Loriosus Apostolus Paulus Virginitatem maxime commendat, eiusque vtilitatis rationem reddit dicens: Mulier in nupta & virgo cogitat quae Domini sunt, vt sit sancta corpore, & spiritu: quae autem nupta est, cogitat quae sunt mundi, quomodo placeat viro. Maximè equidè bonum est sancta consideratio siquidè sanctus Apostolus virginitatem laudat, quia quae ea floret, plus habet temporis ac dispositionis vt se diuinarum rerum contemplationi tradat, quae interiorem, exterioremque sanctitatem comparari dicit. Vt sit (inquit) sancta corpore & spiritu. Nam et si honor atque opinio saepe numero efficit, vt curemus boni exteriorius apparere: interior tamen splendor, animaeque sinceritas assidua diuinarum rerum consideratione adquiritur. Quemadmodum enim cera fulua saepe soli exposita paulatim albescit, & quato diutius solis radijs illustratur, tanto candidior efficitur: sic anima diuino praesentata conspectui per spiritus elevationem, purior, atque candidior in dies redditur. Et ita dicit Ecclesiasticus. Qui timent Deum praeparabunt corda sua & in conspectu eius animas suas sanctificabunt. Quid clarius dici poterat: aut quae maior laus in sanctam meditationem conferri poterat: id deo iure optimo dicit Dauid, Beati qui scrutantur testimonia eius: in toto corde exquirunt eam, & sic Felicianus Episcopus cogitationes prunis accensis offert, quae si breui tempore manu apprehendantur, parum in ea impressionis efficiunt: si vero diutius teneantur, comburunt. Quam ob rem vnum ex ijs, quae Christianis viris crebrius praedicari oportet, est, vt quantum vniuscuiusque statui possibile fuerit, sanctis semper cogitationibus intendant, Aduent. Sf 3 & in

e. Cor. 7.

Simile.

Eccles. 2.

Psal. 118

& in celestium rerum consideratione, eas perferre ac gustare curent. Atque hoc est vnum ex argumentis, quibus quanti hoc nostra interest, comprobatur, scilicet, quod cum poenentialia opera multo difficiliora, & laboriosiora sint, quam sanctæ orationis exercitatio; multo tamen maiorem repugnantiam sanctæ orationis exercitia habent, quam poenentialia opera. Vnde facilius reperientur viri acerrimæ poenitentia deditissimi, quam quia assidua diuinarum rerum considerationi crebræque orationi incumbant. Ex quo apparet: Dæmonium hæc opera magis, quam illa timere, atque ita diligentius ea tanquam intentioni suæ magis contraria propter maximos atque vberimos fructus, quos ex illis Christiani elicere possunt, diligentius impedire. In sanctorum Patrum historijs legitur, monachum quendam maxime in cubiculo suo contristari, eiusque solitudinem illi grauissimam esse consueuisse. Cuius causam à longæuo quodam patre interrogati ille respondit dicens: Huius causa est fili, quia corporum resurrectionem nunquam perspexisti, neque tormenta quibus damnati in inferno cruciantur, vidisti: quæ si vidisses, etsi cubiculum tuum plenum esset vermis, qui corpus tuum vndique lacerarent, ne pedem quidem ab eo velles subtrahere. In his verbis significauit venerabilis ille senex, monachum illum iuuenem non esse considerationi diuinarumque rerum contemplationi deditum. Etenim hæc, quæ ille dicebat, certum est in hac vita non posse videri: verum tamen assidua animi consideratione spiritui possunt proponi, vt id quod in nobis operarentur si ea nostris met oculis cerneremus, idem in nobis illa profundè considerantibus operentur. Harum autem aliarumque similiarum rerum considerationem in priorum hominum cordibus nimium operari, patet ex illis verbis, quæ in lib. Iosue de filijs Israel dicuntur: seruiuit Israel Domino cunctis diebus Iosue, & seniorum, qui longo vixerant tempore post Iosue & qui nouerant omnia opera Domini: quæ fecerat in Israel: & postea sequitur. Omnis autem illa generatio congregata est ad patres suos. Et surrexerunt alij, qui non nouerant Dominum & opera quæ fecerat cum Israel. Feceruntque filij Israel malum in conspectu Domini, & seruiuerunt Baalim, & dimiserunt Dominum. Per ineffabilem Dei charitatem vos deprecor fratres, vt ad hæc animaduertatis, etenim: quæ diuina Dei beneficia memoria tenuerunt, Deo seruiuerunt

Iosue. 24.

Iudic. 2.

vbi

- 7 vbi primū verò illorum consideratio defuit, eum dereliquerunt seque ad idola contulerunt. Vt quanti nostra interfuit sancta consideratio cognoscatis: dicitur Angelum sancto Eisdre dixisse: *Va 4. Esdr. 4.* de pondera mihi ignis pondus, aut mensura mihi flatum venti, aut reuoca mihi diem, qui præterijt, Et quæuis hæc materialiter sumpta impossibilia sint, omnia tamen quodammodo consideratione complentur: illa enim efficit, vt præterita beneficia homini præsentia videantur: illa ventum, quæ est vitæ breuitas demittitur: illa denique gehennalis ignis terrorem, grauitatemque perpendit. Quæ tria necessario maximam in humano corde operationem facere debent. Vt autem hæc consideratio sit vtilior, nos sancta mater ecclesia diuina mysteria celebrandi modum erudit, & quomodo nos in eis habere debeamus instituit.
- 8 Nam hoc miraculum, quod sancti Euangelij lectio hodierna recenset: in ipso Epiphanie die factum est. Illud illinc segregans, hodie nobis in memoriam reuocandum seruauit. In quo nos docet quam peculiariter, quam minutim, quamque diuisim, ac lenter singula quæque diuina mysteria debent pensari. Idcirco alia ab alijs tantopere separauit. Verum prohi dolor quam lentæ obscœnarum ac turpium huius sæculi rerum considerationi homines intendunt: & quam velociter, & quasi per transfennam saluationis suæ negotia contemplantur, quasi illa permagnissimi hæc autem parui, aut nihil eorum interessent. Ideo Ecclesiasticus dixit: In ore fatuorum cor illorum: significans, *Eccles. 2. 12.* quemadmodum nihil in homine magis publicum est, quam os, sic in fatuis atque insensatis hominibus nihil patentius atque apertius corde reperiri. Vincam custodiunt, thecam septem clauibus occludunt, crumenam duos habentem obolos viginti nodis implicant, miserum tantum cor in eis apertum remanet vt quicumque quidlibet ferens quauis hora, quod voluerit confecturus introeat. Ostult rem tam pretiosam sicut cor in tā periculoso loco, sicut ore collocatis: cumque maxime curetis ne domos vestras suspiciosus quisquā damnum aliquod vobis illaturus ingrediatur, in corda vestra turpes atque iniquas cogitationes ingredi, & in eis quandiu voluerint demorari finitis, cum animabus vestris tā perniciosæ sint? Deus vos illuminet, quò tantū malum cognoscatis, ei que remedium adhibeatis. Inter sex vitia, quæ Salomon *Prouer. 6.* nimis odibilia Deo esse dicit, vnum est, cor machinans cogitationes

Si 4 nes

Jan. 10.

nes pessimas; & sic vitium hoc seuerè à Deo puniri consuecit. Atque ita vbi nos legimus visitabo super fructum magnifici cordis Regis Assur, Septuaginta interpretes verterunt: visitabo sensum, & mentem magnam Regis Assur. Hoc est vanas, superbasque Regis Assur cogitationes puniam. Quod si Deus & meritò quidem hoc in ethnico rege castigat, quanto dignius de Christianis viris, quibus tantum sui splendorem communicauit, propter elatas ipsorum cogitationes supplicium sumet? Fratres dilectissimi per viscera misericordiae Dei nostri vos deprecor, vt corda vestra omni malae cogitationi claudatis: quod si per negligentiam aliqua introiuerit, eam statim procul expellatis. Solis autem sanctis cogitationibus, diuinarumque rerum considerationibus corda patefacite, illasque in eis finite lentissimè commorari.

Postquam gloriosus Euangelista hoc miraculum commemorauit, dicit. *Hoc fecit initium signorum Iesus, & manifestauit gloriam suam.* Vniuersa opera, quae Deus quotidie facit, mirabilia sunt omnesque creaturae non solù ad diuinè ipsius Maestatis cognitionem, sed ad singularè etiam ipsius amorem nos perducere deberent. Et ita dicit Diuus Augustinus: caelum, terra, & quae in eis sunt, omnia mihi dicunt, vt diligam te Deus meus. Omnes hae creaturae sunt linguae quaedam, quae nos vocibus suis ad eonditoris sui laudem exhortantur. Et si (vt ipse Beatus Doctor Augustinus ait) miracula Dei, quibus totum mundum regit, vniuersamque creaturam gubernat, assiduitate viluerunt. Atque etiam quia hominibus peccatorum nebula super mentis oculos est imposita, qua impediuntur, quominus Deum in creaturis inspiciant. Auarus omnes creaturas in thesauro ad augendo vellet occupare. Homo libidinosus omnia sibi ad turpitudines suas committendas ministrare cupit. Quando ante oculos rubrum vitrum proponitis, omnia vobis rubicunda videntur, quod si vitrum sit viridis aut fului coloris, omnia vobis eiusdem speciei representantur. Sic proposita ante animum deprauatù peccandi affectu, omnia vitij volorem videntur assumere: musca sua uemque; coccinellum, què audis, pecunias quas habes, cibos quos comedis, haec omnia te ad carnale voluptates inuitare existimas. Ob id etià quotidiana Dei opera admirabilisq; creaturarum compositio mentem nostram ad diuinum spiritum non eleuant: atque ideo necesse fuit

August.

D. August.
homil. sup.
Ioan. 6.

Simile.

fuit Deum aliqua opera extra communè naturae cursum efficere, quae nos ad infinitam ipsius magnitudinem atque potentiam cognoscendam, diligendamque commouerent. Quod hoc exemplo cognoscetis. Alit pater filium omniaque illi necessaria suppeditat, puer autè omnia illa sibi iure deberi putat: si autem pater ei drachmam ad ludendum porrigit, illa magis exultat, ardentiusque ad patrem diligendum atque illi obediendum, quam communibus alimoniarum sumptibus concitatur. Sic sumus homines, etenim maius est viuere in mundo pane, ac vino ali, quam parum aquae in vinum conuerti. Hoc tamen, quod extraordinarium est, nos ad Dei cognitionem atque amorem efficacius excitat. O ineffabilem Dei probitatè, quot modos exquirat, quibus nos ad se alliciat. Haec considerans B. Augustinus dicebat: Domine quid tibi sum, quia iubes me diligere te? Quis (inquit) sum ego, aut quid tibi ex me prouenire potest, quia tot modos ac rationes exquiris, vt me ad tui amorem adducas? quid hoc tua interest Deus meus? perspicuum est vtique; tua nihili, mea autem maximi interesse. Ex quo tuus in me amor ardentissimus, salutisq; meae desiderium maximum manifeste perspicitur.

Diciturigitur sanctum Euangelium: *Nuptiae factae sunt in Cana Galilaeae. Vocatus est autem Iesus, & discipuli eius ad nuptias.* O Christe lachrymarum amator, vereque voluptatum contemptor, ac serpene poenitentiae praedicator, quomodo te in nuptiis confers? & egi personae tuae grauitatem dedecere videtur hisce rebus adesse. Dico Dominum hoc diuina prouidentia fecisse, videlicet, vt malignantium hominum tolleretur offendicula, quò licet in similibus locis sanctos, spiritualesque viros esse perspiciant, de illis male non iudicent imò illic cernuntur quales sint spirituales viri. Etenim in concione, aut in missa lachrymari, spiritusque affectum habere bonum est, verum in his rebus spiritualibus spiritum habere non est mirum: in nuptiis autem atque conuiuijs quenquam se spiritalem praebere, hoc est maximi estimandum, in plateis & conuersionibus Christianam grauitatem ostendere, hoc est laude dignissimum. Quapropter cum in talibus locis viros iustos videritis considerate illos eò se contulisse, vt alios ad Deum laudandum, eique seruiendum inflamment. Et sic verba illa quae sapientia de se ipsa dicit. In plateis sicut cinnamomum & balsamum aromatizans odorem dedit, ad literam intelligenda sunt, quòd haec ope

Simile.

August.

Eccle. 24.

St ratur

ratur sapientia in eis, in quibus verè habitat: vnde legitimus sen-
 sus horum verborum est, quòd iusti, qui à sapientia gubernantur,
 in prophanioribus locis, atq; vbi plures sunt peccati occasiones,
 illic suauissimum præbent boni exempli ac pietatis odorè. Ideò
 ne scandalizemini cum iustum in foro, siue in conuiuio videri-
 tis: ibi enim quasi balsamum redolet, atque est medicina quædã
 præseruatina, vt illi qui ibi sunt Deum non offendant. Atque
 etiam voluit Dominus his nuptijs interesse, illasq; autoritate sua
 comprobare, primum in eis miraculum faciens, vt spem coniu-
 galibus viris præberet, quòd si matrimonio bene vsi fuerint, non
 solum in hoc sæculo per gratiam illum socium, hospitemq; ha-
 bebunt, veram eius etiam confortes in coelestibus mansionibus
 efficiantur. Dicit Beatus Paulus: Saluabitur mulier per filiorum
 generationem, si permanserit in fide, & dilectione, & sanctitate
 cum sobrietate. O quàm celestis ac necessaria doctrina, quo nu-
 ptæ mulieres nouerint quid eas facere oporteat ad coelestem bea-
 titudinem consequendam. Valde autem notandum est Sæctum
 Apostolum, non dicere mulieres esse saluandas propter libero-
 rum educationem, aut quia eos in diuino timore instruxerunt,
 quò melius Deo seruirent: sed per filiorum generationem, vt in-
 telligatis ex ijs etiam, quæ vobis obscœna atque inhonesta vidè-
 tur meritum, spiritualemq; salutem elici posse. Maxima profe-
 ctò est hæc sancti Apostoli ponderatio, maximam que coniugi-
 bus affert consolationem. Nã si ex cõiugalibus voluptatibus me-
 ritum potestis elicere, quãto maius ex matrimonij oneribus æquo
 animo toleratis, atq; ex assidua diligentiã in familia vestra diuinum
 timorem amoremque erudienda præmium percipietis. Verum
 animaduertendum est Sanctum Apostolum postquam dixit
 saluabitur mulier per filiorum generationem, addidisse. Si per-
 manserit in fide. In fide (inquam) non solum Deo, sed etiam
 viro suo debita: de qua summa veritas dixit: Erunt duo in carne
 vna. Sin autem fuerit inter eos diuisio, adimplebitur quod eadè
 veritas dixit: Duo erunt in lecto, & vnus assumetur, & alius relin-
 quetur: hoc est, quia sunt duo, quia sunt diuisi quia non sunt vna
 caro. Dicit quippè Deus vni; hic est meus: diabolus autem di-
 cet: alter est meus, ego illum mecum deducam. Quam obrem
 Deo, virisque vestris fidem obseruate. Et dilectione, inquit. Et
 enim non solum in Dei charitate, sed in proximorum etiam, ma-

1. Tim. 2.

Matth. 15.

Matth. 24.

xi-

proximèq; in virorũ vestrorũ dilectione perseuerare debetis. Atq;
 etiã in sanctificatione. D. Chrysostronus super hũc locũ nuptis
 fœminis cõsulit, vt si per totum vitæ suæ tẽpus viros suos in sui
 dilectione velint cõseruare, eos sanctitate, honestate atq; virtute
 ad se curent allicere. Nam si vir tuus te propter honestatem atq;
 virtutem amore complectitur: etsi senescas, pulchritudinemque
 amittas; semper tamen in tui amore permanebit. Sin autem illũ
 facis, ac si cõta pulchritudine hoc facere conaris, quamuis te quã
 diu es adolescentula decora, varijsq; vestibus exornata diligat;
 postquã tamen isthæc amiseris, illicò te oderit. Ideoq; dicit San-
 ctus Apostolus: Si permanserit in dilectione & sanctificatione.
 Postea verò addit cum sobrietate. Hanc autẽ sobrietatẽ obserua-
 re debet nimis modestã, atq; coarctatã se corã viro suo præbẽs,
 non autẽ dissolutã quasi meretricem. Cũ sancta Rebecca ad nu-
 bendum Isaac veniret, illum que à longinquo in occursum suum
 venientem perspiceret tollens citò palium operuit se. Mirabile
 vtiq; nõ propter feruum senẽ, propter virum autem suum inue-
 nem operitur. Hic maximè exaggeratur cõpositio, pudicitia,
 atq; honestas, quam mulier nupta coram suo viro inuene habere
 debet: ad eò vt vir eius vultum videre desideret. Dicit sponsus
 sponsæ: Ostende mihi faciẽ tuam, sonet vox tua in auribus meis.
 Tã pudicam, ac perinde mutã oportet esse adolescentulam, vt
 opus sit viro eius hæc illi verba dicere. At quanquam modo non
 nullæ non sunt tam modestæ, neq; pudicæ, necesse tamen est ea-
 rum viris eis dicere: Ostende mihi faciem tuam. Nam vix vnquã
 naturalem eis faciem ostendunt: etenim semper super impositis
 coloribus, ac medicaminibus illam insculptam atq; fucatam ge-
 runt. O quàm miserabile est visu quod hodie circa hoc agitur in
 orbem terrarum. Dixit Dñs: Non potes (scilicet tu o homo) vnum
 capillum album facere, aut nigrum. Et alibi dixit: Quis autẽ ve-
 strum cogitans potest ad iocunditatem suã cubitum, vnum
 Hæc autẽ, quæ humanæ potentie impossibilia sunt, colorum,
 crispationum, sublimiũq; calciatum: artificijs atq; fictionibus,
 mulieres possibilia reddere conatur: quæ omnia parum spiritus,
 parum humilitatis, ac parum sanctitatis in eis existere apertè de-
 monstrat. Etiam in sobrietate intelligitur de moderatione quæ
 ornatibus, vestibusq; sibi tantum necessarijs vti debet, quod idẽ
 Apostolus paulo antea explicuerat, dicẽs: Mulieres in habitu or-
 nate

Chrysostr.

Gen. 24.

Cant. 2.

Matth. 5.

Matth. 6.

nate

nato cū verecundia & sobrietate ornantes se, non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa, sed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona. Quid vobis videtur; quomodo vestium, ornamentorumque vestrorum vanitas atque superfluitas cum his sancti Apostoli monitis conuenit. O maximam Christianæ gentis confusionem: etenim Mauri atq; Ethnici maiorem in hoc sobrietatem seruant.

Vt autem quantum sit hoc malum apertius cognoscatis, scitote duas priores conciones, quas sanctus Propheta Isaias prædicauit, aduersus iudices, gubernatores & præfides fuisse directas, tanquam quod permagni intererat, nã ex illis regnorum utilitas, aut detrimenta dimanant. Tertiam autem prædicationem contra prophana, nimiumque posita mulierum ornamenta fecisse. In cuius culpæ pœnam captiuitatem, Hierosolymæque euerisionem assignat: ex pœna, videlicet, culpæ gravitatem ac magnitudinẽ manifestans. Et sic dicit: Pro eo, quod eleuatae sunt filiae Sion, & ambulauerunt in extenso collo, & natiuis oculorum ibant, & pedibus suis composito gradu incedebant, decaluet Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & torques, & monilia, & mitras, & inaures, & annulos ac gemmas in fronte pendentes, & mutatoria, & palliola, & erit pro suaui odore foetor, & pro zona funiculus, & pro crispante crine caluitiũ, & pro fascis pectorali cilicium. Pulcherrimique viri tui gladio cadent, & fortes tui in prælio, & incerebunt, atque lugebunt portæ eius, & desolata in terra se debet. O quam metuenda sunt auditu hæc omnia, præcipue nobis Hispanis, qui hæc quæ dicit hic sanctus Propheta in mulieribus Hispaniæ nostræ perspicimus. Et quia tan cūsose adornatae, gaudent in templo discoopertis capitibus commemorari, vt ab omnibus videantur, quod satis magni mali occasio est hominibus. Etenim idcirco Dignus Paulus præcipiebat, dicens: Mulier propter virum creata est, ideo debet velamen habere super caput suum, & propter Angelos, hoc est, propter viros Ecclesiasticos. Attendite quam eximiam rationẽ reddidit Dignus Paulus: Si quidem inquit, mulier ad hominis bonam creata fuit, ne illi mali occasio sit, neue ei offendiulũ afferat: sed caput suum operiat, compositionemque suam ac pulchritudinem tegat, & antea dixerat: Omnis mulier orans, aut proph-

tans

tans non velato capite deturpat caput suum: quod si noluerit operiri, videte quid dicat: si non velatur, tondeatur: si verò turpe est mulieri tōderi, aut decaluari, velet caput suum. O si essent homines pleni spiritu diuino quẽ timore, qui hæc sancti Apostoli præcepta complerent, vxoresque suas comminarentur dicentes: Attendite quod nisi operiamini, atque modestissimæ sitis, tondebimini, quod si hoc ignominiosum esse ducitis, operite capita: sic vtique plurimis peccatis obuiaretur.

Vellem etiam alia verba eiusdem Apostoli à vobis diligenter aduertit: dicit enim: Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Hoc quippè valde necessarium est paci in matrimonio conseruandæ. Vna enim ex causis, ob quas inter coniuges rixæ, ac dissensiones plerumque esse cōsuecunt: hæc est, scilicet, quia coniuges furiosus virorum sermonibus nimium, atq; impudicè respondent, nec linguas suas silentij fræno coercent, ne quod verbum aduersus viri sui dicta pronuncient. Si hæc omnia obserauerit, saluabitur mulier per generationem filiorum. Quid pater? nihil de viris dicis? Solę mulieres per generationem filiorum saluandæ sunt? De illis etiam loquitur Dignus Petrus. Nam postquam dixit, mulieres subditæ sint viris suis, sicut Sara obediuit Abraham, Dominum eum vocans, addidit, dicens: Viri similiter cohabitantes secundum scientiam, quasi in infirmiori vasculo muliebri impertientes honorem tanquam cohæredibus gratiæ vitæ, vt non impediatur orationes vestræ. Ecce quomodo hic fatetur Beatus Petrus, si tam vir, quam vxor in officio persisterint, coniugalibusque voluptatibus, sicut oportet vsi fuerint cælestis vtrumque beatitudinis fore cohæredem. Vnum autem ex illis, quæ princeps Apostolorum hic maximè commendat, hoc est, videlicet, vt viri magno honori habeant vxores. Liber Cantorum plenus est honore, quo sponsus sponsam afficit. Et si illa dicebat: Nigra sum: ille tamen dicebat: Sicut liliũ inter spinas, sic amica mea inter filias: & nota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Iterumque illi ait: Soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea. In his omnibus docet Spiritus sanctus quomodo vir vxorem suam tractare debeat, quantoque illam honore afficere teneatur. Scitote fratres, quantum honoris vir vxori suæ præstiterit, tantum ipsam ab alijs extraneis esse percepturam. Qualis fuerit vxor tua in oculis, atque in ore tuo, talis

1. Tim. 2.

1. Petr. 3.

Isai. 3.

1. Cor. 11.

talis erit in oculis, & in ore famulorum, vicinorumq; tuorū. Et animaduertite sanctum Apostolum dicere: Cohabitanter secundum scientiam. Necesse est enim diu discere, vt quis vxoris suae ingenium perferre possit, ne confringatur: ideoque addit, dicens: Quasi infirmiori vasculo muliebri impartietes honorē. Plus vti que vitreo, quam argenteo vase honoris perhibetur. Etenim vitreū vas maxima cū cautione pertingitis, ne frāgatur: argenteū verò manibus obtrectatis, nec tāta illo animaduersione vtimini: sic nō tot praeuentionibus & cautionibus opus est ad hominē alloquendū, & cum illo conuersandum, quot requirantur ad mulierem tractandam. Est quippē vas vitreū, & ideo semper illi honorem, atque indulgētias debetis exhibere, ne perfringatur. Cuius rationem reddit S. Petrus illis verbis: Tāquam cohaereditibus vitæ æternæ, vt non impediatur orationes vestrae: quod perinde est, ac si diceret: Non est mirum si eas bene tractetis, quia vobiscum sanguine sacratissimo, diuinaq; Iesu Christi gratia, atq; sacramentis, & tandem æternæ caelestis gloriæ beatitudine fruituræ sunt, & quales sunt vobis in participatione gratiarum Dei atque etiam, quia domesticæ iræ, atque similitudines magno sunt impedimento orationis fructui consequendo.

Sequitur in textu, *Et deficiente vino, dicit mater Iesu: Vinum non habent.* Hic nos docet hæc sacratissima Magistra, & Domina nostra quomodo hæc tēporalia postulare debeamus. D. Gregor. in homilia quadā dicit: Ecce alius in oratione petit vxorē, alius vilā, alius vestē, alius sibi dari deprecatur alimentū: & quidē cū hæc defunt, ab omnipotente sunt petenda. Neq; ea petere est errare, sed tamen non nimiū petantur. Considerate quomodo sanctissima Virgo ab vnigenito filio suo remediū in illa tēporali necessitate tanta cū modestia deprecata est. Etenim necessitatē tantum modo, defectumq; manifestauit, dicens: *Vinum non habent.* Et iuxta hoc intelligi oportet alia memorabilia verba D. Augustini in quadam homilia dicentis: Qui verē Christianus est, nō ista tēporalia petere debet, sed totū pondus orationis, & intentionis suæ ad expetendā æternā beatitudinē debet impendere. Ista enim tēporalia & quando Deus dat, & quando tollit, gratiæ sibi agantur: quando enim voluerit, illa tribuet, & quādo voluerit illa tollet: tantum est vt se ipsam nobis nō auferat. Vbi verba illa: Non ista tēporalia petere debet: intelligenda sunt, quod non nimis illa

Grego.

August.

31 illa petere debet. Aliquando concedit Deus hominibus bona tēporalia, quæ à se instanter efflagitant, vt quæ pro peccatis suis merentur, exoluant. Rogitas amicum tuum, vt equum suum tibi accommodet, at ille dicit: Equus meus est indomitus, & si in eum ascenderis, prosterne te. Cui tu, non prosterne (inquis) nā ego ei firmiter adhærebo, neque me deicere poterit. Ille igitur rogationibus tuis molestus, equum tibi accommodat: in quem vbi primum ascendis, te humi proijcit, pedibusque conculcat: ita, vt ad portas mortis appropinques. Honores, diuitiæ, cæteraque bona temporalia sunt equus indomitus, quæ summa cū cautione tractari oportet. Deus ea tibi cōcedit, quia tu eum assiduis rogationibus exorasti: quando autem minus arbitraris, occasio nō sunt tibi maximæ ruinæ, grauissimorumq; peccatorum. Hæc vtiq; ruinæ sunt supplicia aliorum scelerum quæ antea perpetraveras. Quæ cum ita sint fratres charissimi, ne Dei manus vinciat eū rogantes, vt ea faciat, quæ appetitui vestro conformiora sunt. Sed diuinam Maiestatem exorate, vt circa postulationes vestras ea faciat, quæ sibi gratiora videbuntur: sic faciebat Dauid *Psal. 141.* quid dicebat: Effundo in conspectu eius orationem meam. Qui aquam effundit, non dicit, huc, aut illuc perueniet: sed, perueniat quocumque peruenierit; sic orans non debet dicere: Domine hoc necessario illuc vsq; perueniat, sed quousque tu Domine volueris atque idcirco statim sanctus Propheta subdidit, dicens: Et tribulationem meam ante ipsum pronuntio, quasi diceret: quando me laboribus oppressum experior, ad Deum confugio, eosque in sinum ipsius effundo, quod tanquam pater misericordiarum, & Deus totius consolationis omnia disponat, sicut potius animæ meæ viderit conuenire. Ne sitis fratres tanquam pueri, qui plerumque deplorantes ea, quæ sibi nocumento sunt, petunt: quousque illorum eiulatu, atque singultibus mater molesta eis petita, quanuis nociua concedit, dicens: Accipe iam, desine me, non tibi proficiat. Deum rogitas, vt tibi liberos concedat, at Deus dicit: sint tibi liberi, ne me pluries rogationibus istis molestes: illi tales erunt, qui tibi officiant. Concedit tibi Deus filios, quos satius tibi esset non habere. Sicuti Beniamin matrem suam occidit: etenim vt eum pareret, mortua est. Quocirca ipsa egrediente iam anima præ dolore, & imminente iam morte vocauit nomen filij sui Benoni, id est, filius doloris

Simil.

Psal. 141.

Gene. 35.

doloris mei. Etiam Rebecca liberos habere magnoperè desideranti labor maximus accidit: postquam enim se concepisse perspexit, adeò grauata, in tantoque periculo constituta est, præ infantum rixa, quam in ventre gerebant, vt dixerit: Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? O quot ob liberos adipiscendos lachrymas effuderunt, quos postquam adepti sunt, merito suspicari potuerunt illos sibi propter peccata sua fuisse concessos: cum se illorum causa maximis afflictionibus oppressos esse perspiciant.

Num. 11.

Vulgus promiscuum, quod ascenderat cum eis flagrauit desiderio sedens, & flens iunctis sibi pariter filiis Israel, & ait: Quis dabit nobis ad vescendum carnes? A deo que Deo assiduis rogationibus molesti fuerunt, vt ad ipsorum supplicium eorum desiderio satisfecerit, mittens eis innumeras coturnices, quas comedere, atque saturari coeperunt. At, attendite quæ protinus subsequuntur: adhuc canes erant in dentibus eorum, & ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis. O quot hominibus sicut his bona temporalia ad maiorem ipsorum confusionem concedit. Quapropter fratres in Christo Iesu in necessitatibus vestris ad infinitum misericordiae pelagus confugite, sicut sacratissima Virgo cõfugit, dicēs: *Vinum non habent.* Necessitatem quippè manifestauit, reliqua verò prætermisit, vnigenitique filij sui beneplacito reliquit, vt ipse secundum nominis sui gloriam faceret. In hoc etiam cælestis hæc Regina, materque misericordiae nos docet, eum, qui charitate inflammatus est, alienas necessitates, vt suas sentire, illarumque remediũ tanquam suarum exquirere. Ideò Spiritus sanctus per Isaiam Pro-

Isai. 57.

phetam viros charitate, clementiaque præditos viros misericordiae vocat, significans misericordiam ipsis dominari, eosque tanquam ipsius mæcipia in eius ministerio semper occupari, vt proximis suis benefaciant. Verum ò felix talis seruitus. Nam sicut ait Dominus: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Et sic vbi nos legimus: Beatus qui intelligit super

Matt. 5.

Psalm. 40.

egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. Dominus conferuet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum; & non tradat eum in animam inimicorum eius. Hæc omnia, quæ in translatione nostra in optato modo sunt: Beatus Hieronymus transtulit ex Hebræo in futuro dicens: Dominus custodiet eum.

Hier.

37 eum, & viuificabit eum, & beatus erit in terra, & non tradet eum in animam inimicorum suorum, Dominus confortabit eum in lecto infirmitatis, totum stratũ eius vertisti in agrotatione sua. O mirificas Dei pollicitationes: ecquis fratres adeò durus existit hæc audiens, vt non mollescat, atque a modo egenorum remedium statuatur exquirere eadem diligentia, qua necessitatibus suis illud exoptat? Cũ tantæ curæ sit Deo pietatis opera munerandi, vt non contentus sit, propterea æternam beatitudinem illorum executoribus concedere: verũ in hoc etiam sæculo spiritalia dona, corporaliaque auxilia largitur, si quidem dicit se illorum infirmarium esse futurum, & sicut matrem pijsimam ipsorum culcitra esse molliturum: quæ est admirabilis quædam exaggeratio. Ipse nos diuina luce sua clarificet, quò omnes ad hæc pia opera exercenda confortemur, atque hæc auxilia, diuinamque gratiam cõparemus, qua intercedente cœlestis beatitudo cõceditur: ad quã nos perducatur Iesus Mariæ filius, Amē.

In eadem Dominica secunda

Post Epiphaniam

CONCIO TERTIA.

Nuptia facta sunt in Cana Galilææ, &c. Ioan. 2.

2 Mirabile est visu quam accuratè nobis Deus commendat, vt in necessitatibus nostris in eo speremus & quàm seuerè de illis per omnes ferè Prophetas conqueritur, eosque accusat, qui ipsius diffidentes auxilio humanos fauores exquirunt. O quàm terribilia verba sanctus Propheta Hieremias ad hoc propositum dixit: Maledictus (inquit) homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit. cor eius erit enim quasi miryccæ in deserto, & non videbit, cum venerit bonũ: sed habitabit in siccitate in deserto in terra saluginis, & inhabitabili. Attendite quot verbis atque metaphoris hæc Sanctus Propheta comminatur eum, qui posthabito Dei auxilio spem fortitudinemque suam (etenim hoc significat hic brachium) in carne constituit, hoc est, in homine mortali: hic enim sicut arbor in sterili solitudine (vbi vix in

Hier. 17.

Aduent.

Tt

toto

1. Reg. 8.

toto anno pluit) plantata, debilis ac sine fortitudine remanebit. 2
 Humanū autē auxiliū vocatur hic siccitas, & terra saluginis, &
 inhabitabilis. Et potissima ratio, quare Deus aduersus Hebræos
 maximè iratus est, quia Regem petierunt, & dixit Samueli: Non
 te spreuerunt, sed me, fuit quia existimarunt se Regis fauore tu-
 tius, quàm fide ac spe in Deo habita esse protegendos: quod sa-
 tis aperte significarunt, cum Samueli admonēti eos, vt conside-
 rarent quid facerēt, dixerunt: Nequaquam, Rex enim erit super
 nos: & erimus nos quoq; sicut omnes gentes, & iudicabit nos
 Rex noster, & egredietur ante nos, & pugnabit bellanostro pro
 nobis. In quibus verbis aperte dixerunt se instar Ethnicorū mal-
 le Regis sui auxiliū atq; iudicio adiuuari, quam solo Dei fauore,
 atq; sententia gubernari; quæ quidē maxima fuit abominatio. Et
 sicut Deus hanc à nobis cōfidentiam vehementer exposcit, per-
 inde ad nobis fauendū manet astrictus. Sic ipse Dñs per Isaiam
 Prophetā affirmat dicēs: Quærite iudiciū, & subuenite oppres-
 so, iudicate pupillo, & defendite viduā, & venite, & arguite me.
 O quā mirificā vim habet hoc verbū: Arguite me, quod perim-
 de est, ac si dicat: si vobis hæc faciētibus ego non succurrero, me
 tanquā mendacē Deū accusate. O diuinā exaggerationē, mirifi-
 cā cuiusdā cōfidentia in Christiano peccatore causatrix, qua ani-
 ma tā secura manet, vt cū Dauide dicere possit: In pace in idip-
 sum dormiā, & requiescā: vel vt alij verterunt: in pace simulac-
 cubabo, & dormiā: hoc est, vbi primū accubero, somnū capiā.
 Nulla humana solitudine conturbabor, nec vani timores effi-
 cient, vt noctem in somnem ducam. Et sanctus Propheta Hiere-
 mias viri iusti securitatē, & quā expers humani timoris viuit, 4
 declarat dicens: Benedictus vir, qui confidit in Dño, & erit Dñs
 fiducia eius, & erit quasi lignum quod trāsplātatur super aquas,
 quod ad humorem mittit radices suas, & non timebit, cum vene-
 rit aestus, & erit folium eius viride, & in tempore siccitatis non
 erit sollicitum, neque aliquando desinet facere fructum. O quot
 verbis exprimit hic sanctus Propheta securitatem illius, qui spē
 suam in Deo sitam habet: omnibus his verbis manifestè indicat
 pium hominem virtutis huius firmitate munitum, nihil prorsus
 metuere, licet varijs periculis circumdatus teneatur. Quæ res
 quantam gloriam Deo & homini pariat, breui oratione Beatus
 Bernardus complexus est, dicens: Nihil est, quod omnipotentia
 verbi

Isai. 1.

Psalm. 4.

Hiere. 17.

Bernard.

verbi clariorē reddat, quàm quòd omnipotentes facit sperantes
 in se. Quam sententiam summa veritas confirmavit cum homi-
 nem quendam fulciens, vt in ipso crederet ac speraret, dixit:
 Omnia possibilia sunt credenti. O admirabilem dignitatem at-
 que honorem, in quem Dei serui efferuntur. Attamen hoc vnū
 in hac materia notabile, maximeque necessarium vellem vos
 intelligere, videlicet iustos non adeo diuinæ misericordiæ con-
 fidere, neq; in ea requiescere eo quod sperāt, res semper eis ad ip-
 sorū libitum esse euenturas: sed quia sciunt, si Deus velit, eū si-
 bi posse succurrere, atq; hoc sufficit efficere, vt quibuscunq; suc-
 cessibus acquiescant. Cum enim infinitam Dei probitatē, atque
 potentiam firmiter credant, quodcunq; illis eueniat, cū spiritus
 tranquillitate supportant, credentes hoc sibi potius expedire.
 6 Quando Nabuchodonosor iussit tres pueros in fornacē ignis im-
 mitti, illi responderunt: Ecce Deus noster quem colimus, potest
 nos eripere de camino ignis ardentis, & de manibus tuis o rex li-
 berare: quòd si noluerit, notum sit tibi Rex, quòd Deo tuos nō
 colimus, & statuā auream, quam erexisti, non adoramus. Maxi-
 mē notate hos tres iuuenes, nō ideo stabiles in fide perstitisse ne-
 que statuam adorare renuisse, quia scirēt se à Deo esse liberādos,
 sed quia firmiter credebāt se à Deo ex igne posse liberari, si De⁹
 vellet, qui si nollet, gloriosissimum ducerēt, pro Deo infinite po-
 tentiæ atq; probitatis tormenta tolerare. Sic igitur fidem ac ipē
 nostram perfectam esse oportet: vt cum fortē aliquando peripe-
 xerimus, res nō secundū voluntatem nostram euenire, non ideo
 fiduciam amittamus, cum vtrum illud nobis potius conueniat,
 7 ignoremus. Hoc optime intelligebat D. Augustinus, qui in quo
 dam liloquio maximas Deo gratias agit propter aliqua, quæ
 illi aliquibus temporibus acciderant, quæ maxima sibi infortu-
 nia esse, maximumque detrimentum allatura videbantur, post-
 ea verò nimium sibi utilitatis attulisse perspexit. Quādo sanctus
 Ioseph in Aegyptum venditus, plorans, atq; à Deo remedium
 postulans ducebatur (quod tamen Deus illi distulit) quis labores
 illos ad ipsius honorem ac gloriam esse iudicaret? hac autem via
 Deus illum in tam excelsum dignitatis gradū erexit, sicut om-
 nibus cōpertū est. Quamobrē in necessitatibus vestris ad Deū
 ita confidenter vos oportet accedere, scilicet, quòd si vobis,
 quæ petitis, viderit conuenire, libentissime concedet, sin minus,

Mar. 9.

Dan. 3.

Augusti. in
silloq.

Gene. 41.

Et a vobis

Psalm. 95.
Hierony.

vobis ad labores equo animo perferēdos patiētīā, fortitudinē q̄;
donabit. Hoc docet Spiritus sanctus: nā pro eo quod nos legim⁹
sanctimonia & magnificentia in sanctificatione eius, B. Hieron.
vertit: Fortitudo, & exultatio in sanctuario eius. Hoc est, ex san-
ctuario Dei, etsi quod petitur, nō impetret: cōparatur tñ fortitu-
do, & exultatio, ad necessitates, atq; labores suauiter perferēdos.

Exod. 14.

Vt nos hanc fiduciā in sua diuina probitate habere Dñs erudi-
ret, plurima in mūdi discursa mirabilia extra naturę limites (quę
miracula vocamus) operatus est, vt se super omnē naturā poten-
tiā habere demonstraret: quō cū nos aliqua tribulatione circums-
ptos viderimus, in qua nobis naturale remediū penitus deficiat
ad eū cōfugiamus: cuius infinita potētia nō naturę quidē legib⁹
ac terminis septa tenetur. Cōtra vniuersum naturę cursum fecit
Hebræos per medias aquas pertransire, cū tāta necessitate pre-
merētur, vt Aegyptijam propē illos occupare viderētur. In me-
dio famelicorū leonū Danielē custodiuit. Vidua iam penē de-
ficiētī parum tamen farinę, oleiq; habētī misit Dominus Eliam
Prophetam, qui ad eū farinam, oleumq; multiplicaret, vt illis co-
medentibus nunquam cibi fuerint exhausti. Hęc & alia complu-
ra mirabilia operatus est Deus, sicut in vtroq; (veteri scilicet atq;
nouo) testamento apparet, & in sanctorum monumentis com-
peritur: vt nos doceret diuinę ipsius probitati confidere. Ipse
enim affirmat hoc esse quoddam sacrificij genus sibi gratissimū.

Dan. 6.

3. Reg. 17.

Non in sacrificijs (inquit) arguam te, holocausta autem tua in
conspētu meo sunt semper. Quasi diceret: Non est o popule
mi, quare de tuis exterioribus sacrificijs conquerar: nam satis
multum animalium sanguinem effunditis, & multa mihi bru-
torum offertis sacrificia: vnum autem ex gratioribus mihi sacri-
ficijs tibi manifestare volo. Inuoca (inquit) me in die tribulatio-
nis eruam te & honorificabis me. Honorificabis me, dicit, quia
gloriosum Deus sibi ducit, quōd in necessitatibus nostris ad se,
non autem ad mundum, neque ad Dæmonem curantes ex illis
illicitis rationibus euadere, cōfugiamus. Etenim plurimi quo-
tidie peccatores, vt à suis corporalibus necessitatibus liberentur
plurima atq; horrenda peccata committunt. O quot atrocina,
quot fraudes, quotque sensuales turpitudines quotidie in orbe
perpetrantur vt famies, nuditas atque ignominia fugiatur. Ne
sic fratres charissimi Deum vituperetis: sed illum honorate ad
cum

Psalm. 49.

11 eū tanquam ad clementissimum patrem in necessitatibus cōfē-
gientes, cum ipse dicat hoc sibi gloriosum esse, vt vobis animum
atq; audaciam augeat, qua ad ipsius fores confidenter accedatis.

Atque inter alia miracula, quę Dominus ob hęc causam ope-
ratus est, vnum fuit, quod fecit in nuptijs in Cana Galilęę, de
quo hodierna sancti Euangelij lectio meminit. Quę sic exordi-
tur. *Nuptie facte sunt in Cana Galilęę, &c. Et vocatus est Iesus ad eas.*
Fœlix matrimonium, quōd à Deo exorditur: infœlix autem il-
lud, in quo primus conuiuia est diabolus. In matrimonio, quod
propter carnalem tantum voluptatem, humanamque vtilitatem
contrahitur, probabiliter conijci potest primus conuiuia esse dia-
bolus. Vna ex causis, quas diuinę literę vniuersalis iudicij red-
diderunt, est: quōd videntes filij Dei filias hominū quōd essent

Gene. 6.

12 pulchrę: acceperunt sibi vxores ex omnibus, quas elegerant. Et
secundum B. Chryostomum super hunc locum per filios Dei
filij Seth significantur, qui à patre suo diuinum Dei cultum, amo-
rem, & cognitionem fuerant eruditi. Filie autem hominū filias
Cain designant: quę vanę, dissolutęque erant. Præceperat autē
Seth liberis suis, ne illas ducerent in vxores: at illi carnali appeti-
tu, ac libidine concitati contra parētis sui præceptum eas acce-
perunt; solum modo, quia pulchras perspexerunt, non autem, vt
filios benedictionis gignerent. Quocirca Deus ira concitatus
est, dixitq;: Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro
est, id est, carnalis. Et secundū nōnullorū sententiam hęc est vna
ex rationibus, quare Deus diluuium super terram immisit. Qua
propter fratres aduertite, quo animo vxores ducitis: attendite

Chrysose.

13 vos esse Christianos, cęlestis doctrinę lumine illustratos, neq; tā-
quam Ethnicos matrimonia contrahere debere: sic dixit Tobias
vxi suę: Filij quippē sanctorum sumus, & non possumus ita
coniungi, sicut gentes, quę ignorant Deum. Simulque cum pia
intentione rem hanc efficacissimē Deo commendare debetis, vt
vobis vxorem concedat, quę vos ad ipsi seruendum, non autē
ad eum offendendum adiuet. Scriptum est enim: *Domus & di-
uitiæ dantur à parentibus, à Dño autem propriē vxor prudens.*
Quid clarius dici potest, donum Dei esse bonam, prudentemq;
vxorē inueniri? atq; idcirco à diuina maiestate id oportet expo-
sci: & quanquā hoc Deo debetis cōmendare: non tamen id eō mi-
norem diligentiam debetis adhibere in ea quę rēda, quę optima

Tob. 8.

Prove. 19.

Aduent,

It 3

lit,

fit, atque optimis orta parentibus. Idemque oportet patres attendere, cum filias suas viris tradere volunt. Quando Eliezer coniugium cum patribus Rebecca sancto Isaac contrahebat, dixit eis: Dominus benedixit Domino meo valde, & magnificatus est, & dedit ei oves, & boues, argentum & aurum. Attendite quomodo et si argentum, diuitiasque Dominum suum plurimas habere recensuit, hoc tamen prius dixit, plurisque aestimauit, scilicet, eum esse Dei amicum: hoc enim maximum thesaurum omnium iusti in hoc saeculo esse ducunt. Et iure quidem optimo, & forsitan haec dicens, scilicet, eum esse Dei amicum, existimauit se illos efficacius commoturos esse, vt Domino suo filiam suam traderent. Nunc autem magnopere curatis filiam vestram Regis amico tradere, quamuis autem amicus Dei sit, non magni hoc estimatis. Ideoque coniugia vestra plerumque molestis, atque laboribus concluduntur, in foelicis exitu finiuntur.

2. Paral.

10. 2. 1.

Rex Ioram ubi primum pater eius Iosaphat mortuus fuit, vt regni gubernaculum in manu sua percipere, fratres suos omnes occidit gladio, & quosdam etiam de principibus Iuda interemit. Adeoque eius malitia accreuit, vt sicut & Ieroboam Idola coluerit: volensque sancta Scriptura aliquam perditionis eius causam assignare dicit: Filia quippe Acab erat vxor eius, & fecit malum in conspectu Domini, quasi diceret: Vxorem habebat Athaliam filiam Regis Acab, & Iezabel: cumque tam iniquam comitem haberet, ne admiremini eum tota scelera perpetrasse: vt videatis quantum ex eo incommodum proficiscatur, quod quisquam peruersorum parentum filias ducat vxores. Diuinae etiam literae manifestant quantum malum iniqua vxor viro suo afferat. Postquam sacra Scriptura ingentia

3. Reg. 21.

Regis Acab mala recensuit, tandem ait: Igitur non fuit alter talis sicut Acab, qui venundatus est, vt faceret malum in conspectu Domini: & post hanc maximam exaggerationem statim tota abominationum causam reddit, dicens: Concitauit enim eum Iezabel vxor sua, & abominabilis factus est in tantum, vt sequeretur Idola, quae fecerant Amorrhaei, Liberet vos Deus a mala vxore, nimis enim potens est ad virum peruertendum. Et quanquam (vt ibidem dicitur) Rex hic propter Eliae praedicationem poenitentiam egit, Deusque eius peccata quantum ad culpam secundum nonnullorum sententiam dimisit. (Etenim de poena satis expresse declarat illic factus textus:)

3. Reg. 22.

Post triennium tamen iterum Deum denuo offendit: Et

17 Et B. Ambrosius modicae illius perseverantiae in seruitio Dei, ratione reddens, dicit: Quia habuit vxorem Iezabel, cuius inflammabatur arbitrio, quae conuertit cor eius. Itaque propria eius vxor illum in peccata prolabi, atque reincidente fecit. Aduersus hoc malum saluberrimum consilium praebet Spiritus sanctus, dicens: Non des mulieri potestatem animae tuae, ne ingrediatur in virtute tua, & confundaris. Virum foeminae sententia gubernari, via est, per quam in confusionem deueniat. Est enim tanquam si quis absque naua per medios fluctus nauim nemine gubernante nauiget: ideoque dicit: Non des mulieri potestatem animae tuae. Indecorum est hominem, qui vniuersum mundum consilio suo gubernare praesumit: & quod peius est, literis illustratum ita mulieris voluntati subiacere, vt nihil aliud noverit efficere, nisi quod ipsa praecipit. O homo ne adeo infans sis, vt mulieri animae tuae potestatem des, ne ingrediatur in virtute tua. O eximiam exaggerationem, in qua significatur, totum hominis vim debilitari, eiusque virtutem eneruari, postquam in eam mulier eius dominatura ingreditur. Hic etiam mulieris superbia, atque elatio denotatur: nihil enim ei placet quousque se hominis dominari perspicit, ita vt quasi fratre suo illum huc, atque illuc ad appetituum suorum executionem deducat.

Quia vero rationi dissentaneum est quod totum malum mulieribus inesse dicamus, etiam in sancta Scriptura Deus de viris conqueritur: etenim nonnulli tam iniqui sunt, vt vxores suas peruertant. Hierem. 44. dicuntur mulieres, quae in Aegypto morabantur Idola adorasse, quas cum sanctus Propheta idololatriam reprehenderet, ille responderunt, etiam viros suos idem facere: quasi dicentes se ab eis Idola venerari, didicisse. Ideoque illos comminatur, dicens: Vos, & vxores vestra locuti estis ore vestro, & manibus vestris implestis, dicens: Faciamus vota nostra, quae vouimus, & sacrificemus Regine caeli: & libemus ei libamina. Ecce ego vigilabo super vos in malum & non in bonum, & confundentur omnes viri Iuda qui sunt in terra Aegypti gladio, & fame, donec penitus consumantur: viros solos dicit esse consumendos, quia ipsi praecipuam culpae partem habebant, eo quod vxoribus suis malum praebuerant exemplum, cum illud eis bonum perhibere tenerentur. O quot vxores virtute praeditae essent, si viros haberent, qui eas non peruerterent: multo autem magis si eas vniuersum virtutis, ac pietatis opus erudirent. Haec fratres, a modo saluationis

Et 4

vestrae

Ambros. li. de Nabu. 17.

Eccles. 9.

Hierem. 44.

vestra negotium suscipite, spiritalemque vxorum vestrarum salutem pari diligentia curate perficere. O quis verbis explicare posset, quod circa hoc sentio. O Deus infinita maiestatis, ecquid prodest quod hæc hisce fratribus meis ego recenseam, nisi tu verbis meis efficaciam concedas, eaque in eorum cordibus imprimas, vt te metuant, atq; à via sua mala resipiscant. nec super eos ira tua decidat, sicut decidit super eos, quos tuo nomine sanctus Hieronimus comminatus est? Ex his omnibus, quæ vobis hic dixi fratres charissimi, oportet vos intellexisse quanti vestra interest bonas vxores inuenire, & cum eis matrimonia contrahere, quas virtute præditas esse perspicitis, quanti; vestra referat hæc omnia, quæ vobis hic præbui consilia custodire, quo matrimonium animarum vestrarum remedium existat, non autem ad condemnationem propter scelera vestra contrahatur, præcipueque; nunc in lege gratiæ, in qua maximè sanctificatum est. Et sic dicit *Augusti.* D. Augustinus tit. 9. in Ioannem post initium: Dominus his nuptijs interesse voluisse, vt conugalium statum autoritate sua comprobaret. Nec verò contentus est, sua diuina præsentia matrimonium confirmare, sed postea illud sacramentum instituit, gratiæ que ac sanctificationis instrumentum esse voluit. Quâobrem multo sanctiori intentione illud suscipi oportet: non solum autem hæc necessaria sunt modò, verum sub nouo mortali peccato ille, qui hoc sacrosanctum sacramentum recepturus est, cum tali præparatione, atq; dispositione tenetur accedere, vt se in gratia existere probabiliter credat. Quapropter opere præceptum erit prius peccata cõfiteri, sanctissimumque; sacramentum altaris accipere. Ex eo autem quod matrimoniũ in remediũ peccati, vniuersalisque; Ecclesiæ sacramentum fuerit institutum: sequitur, omnes seruos, atq; ancillas liberè posse contrahere matrimoniũ, sicuti cætera omnia sacramenta, quæ in peccati remediũ, humanæque; fragilitatis munimè instituta fuerunt, suscipere possunt. Iniustum enim esset seruos Christianos pretiosissimo Iesu Christi sanguine redemptos à medicinis, atq; beneficijs, quibus corrupta atq; subuersam naturam adiuuari, ac refici oportet esse defraudatos: sic vt eis tremendum Eucharistiæ, Baptismatis, & Confirmationis, Extremæque; vnctionis sacramentum recipere licet: solummodo sacris ordinibus recipientes sunt inhabiles, quia dominis suis debita ministratio prorsus defraudaretur. Quocirca quæ admodum mortaliter peccaret, qui

23 qui eos impediret quominus baptizarentur, confirmarentur, aut ad sanctissimum altaris sacramentum accederent, sic etiam peccaret, qui eis impedimento esset quominus matrimonium contraherent: & in eum culpa cõferretur omnium peccatorum, quæ tales committerent eo quod matrimonium eis fuit impeditum. Verum pro dolor quot homines parum timentes Deum ancillis suis impedimento sunt, quominus nubant, easque; aliorum concubinas esse patiuntur, quo tanquam vaccæ quotannis sibi foetus producant. Quod si quis dicat durum esse cum tanto pretio mancipium emerit, ei non posse matrimonium impedire: huius rei causam Deo attribuat qui omnium vniuersalis est Dominus: voluitque; legem istam in emendis mancipijs obseruari vt integra illi libertas remaneret ad spiritualia medicamenta suscipienda. Quod si vobis 24 durum videtur, durius vtiq; fuit quot Deus præcepit, scilicet seruum Hebræum post septennium liberum dimitti. Quia verò populus tẽpore Sedechiz regis præceptum hoc nõ custodiuit, misit Deus Hieremiam Prophetam, qui eis nunciaret mala, quæ propter hanc inobedientiam euentura erant, adeoque peccatum hoc Deus exaggerauit, vt dicat illis: & reuersi estis, & cõmaculastis nomen meum, & reduxistis vnusquisque; seruum suum, & vnusquisque ancillam suam, quos dimiseratis, vt essent liberi, & subiugastis eos, vt sint vobis serui, & ancillæ. Quanto igitur maiori ratione Deus de vobis conqueretur, si seruos vestros à tam salubri medicina, sicut est sanctissimum sacramentum matrimonij defraudaueritis, cum ex hoc non tantum vobis detrimentum proueniat, quam si eos liberos dimitteretis? Per charitatem Dei vos rogo, 25 vt ad hæc attendatis: valde enim vobis necessaria sunt.

Et deficiente vino dicit mater Iesu ad eum: Vinum non habent. Cui respondit optimus Iesus dicens: *Nondum venit hora mea.* O Christe vniuersarum rerum potentissime Domine quomodo dicis Domine horam tuam nondum accessisse? nunquid super omniam tempora potestatem non habes? Nunquid David de te nõ dixit: Tuus est dies, & tua est nox, tu fabricatus es auroram, & solẽ? O ineffabilem Dei probitatem. Etenim & si omnia tempora, atque horæ suæ sunt, illam tamen peculiarius horam suam appellat, in qua nobis vtilius est aliquod beneficium, quod in nos conferre conatur. Sic horam suam horam mortis suæ vocauit, quia nobis futura erat vtilissima. Quia verò miraculum, quod facere

*Exod. 23**Hiere. 34.**Psalms. 73.*

decreuerat, vtilius futurum erat hominibus postquam sibi vti-
 num deesse cognoscerent, horam suam nondum venisse di-
 cit, quia nondum accesserat hora maioris illorum vtilitatis:
 quæ erat quando miraculi cognoscendi, & per illud eum,
 qui hoc fecerat, verum Deum esse credendi, maior esset occa-
 sio. In hoc verbo firmissimam nobis Dominus fiduciam ad-
 dit, vt cum ad eum in necessitatibus nostris confugimus, nec
 nobis statim subuenit, consideremus eum nobis dicere. Non-
 dum venit hora mea: hoc est. Nondum tempus accessit, quum
 hoc, quod à me petis ad maiorem Spiritus tui vtilitatem te
 oportet accipere. Ego enim optime scio quid tibi sit vtile, &
 quo tempore tibi conueniat beneficium istud accipere. Obe-
 nedictus talis Deus, & talis amor I qui ad maiorem confugien-
 tium ad se vtilitatem cuncta disponit. Hæc est ratio, quare 27
 clementissimus Deus multarum pollicitationum, quas fece-
 rat, executionem distulit, vt tunc eas adimpleret, quando
 hominibus, qui eas accepturi erant, vtiliores essent. Dicitur
 1. Reg. 16. Deus Dauidem in regem elegisse cum adhuc puer esset, sed
 prius quam illud impleretur multum temporis præterijt, plu-
 rimosque labores Dauid perpessus fuit, quibus exactis posses-
 sionem regni suscepit. Etiam Archangelus Gabriel dixit sacra-
 tissimæ Virgini Mariæ dominæ nostræ: loquens de vnigenito
 filio eius: Dabit illi Dominus sedem Dauid patris eius, & re-
 gnabit in domo Iacob in æternum. Ecquis (nisi spiritus sancti
 gratia plenus existeret) cum Iesum Christum bonum nostrum
 triginta annos in tanta humilitate, ac paupertate videret, postea
 verò tres illos annos, quibus mundo sese manifestauit, tanto 28
 cum opprobrio, ac persecutione, & deniq; illum tanquam sce-
 lestissimum ac flagiosissimum homicidam inter duos latrones
 mori perspiceret, promissiones istas adimplendas esse cogi-
 taret? At promissiones iam diu factæ tunc adimpletæ sunt,
 cum hominibus commodiores erant. Ipse nouit quando di-
 uinæ maiestatis suæ maior est gloria promissa complere, eius au-
 tem gloria est tunc promissis stare, cum nobis vtiliora sunt. Id-
 circo in orationibus nostris illis verbis Isaia Prophetæ nos mu-
 niri oportet dicentis: qui crediderit, non festinet. Hoc est, cū lon-
 ganimitate expectet. Longanimitatem Diuus Paulus in sancto
 Patriarcha Abraham maxime commendat, dicens: Abraham na-
 que

1. Reg. 16.

Luc. 19.

Isai. 28.

1. Ibra. 6.

29 que promittens Deus: quoniam neminem habuit, per quem iu-
 raret maiorem, iurauit per semetipsum dicens, nili benedicens
 benedicam te, & multiplicans multiplicabo te, & sic longani-
 miter ferens adeptus est repromissionem. In his verbis significat
 sanctus Apostolus, etsi Deus firmissimo iuramento promissio-
 nes illas Abraham fecerat tamen patientiam, & longanimitatem,
 qua illarum dilationem pertulit dispositione fuisse, vt illas Deus
 adimpleret. Idcirco etiam sæpenuerò etsi viri sancti cum iræ,
 inuidiæ, luxuriæq; passionibus quatiuntur, & obicænis, ac tur-
 pibus carnis motibus torqueantur à Deo instantissimè se ex il-
 lis eripi deprecantur, Deus eorum precibus sordescere vider-
 tur, quò cum se liberòs animaduertent, beneficium hoc Deo, *Psalm. 117.*
 non autem sibi attribuunt. Videntes se tot exercitationibus, atq;
 30 diligentijs hoc per se consequi nequijse: & sic ex toto corde suo
 dicant cum Dauid, dextera Domini fecit virtutem, dextera Do-
 mini exaltauit me, dextera Domini fecit virtutem. O quoties
 idem repetit, quasi non fatiaretur Deum laudare, quia propter
 suam infinitam misericordiam eum à tot periculis liberauerat.
 Itaq; ob maiorem postulantium vtilitatem respondet Domi-
 nus dicens: *nondum venit hora mea*: maximè quando sic perspicit
 conuenire. Quapropter oportet nos vnam quandam spem sem-
 per in cordibus nostris cōseruare. Nam qui à Domino beneficiū
 aliquod expetentes, nec illud assequentes patientiam, ac spem
 statim deperdunt, cum magno saluationis suæ periculo viuunt.
 Vnum tantum vobis dicam, quod vos obstupesciet, ex quo quā *Isai. 18.*
 tum malum sit confidentiam amittere cognoscetis: scilicet quod
 31 loquens Israias Propheta de perditissimis quibusdā hominibus
 dicit: *Ite Angeli veloces ad gentem conuulsam, & dilaceratam,* *D. Hiero.*
ad populum terribilem. Vel, vt Beatus Hieronymus vertit,
ad populum horribilem, post quem non est alius, ad gentem ex-
pectantem, & conculcatā: vel, vt Beatus Hieronymus vertit, ad
gentem expectantem expectantem, & conculcatam. Hic (vt ait
D. Hieronymus) loquitur Sanctus Propheta per Ironiā quasi dice-
ret: Festinēt prædicatores genti euulsæ à Deo, terribili, atq; hor-
ribili prædicare, id est, duræ ac malæ famæ, quæ omnē spem suā in ter-
ra constituit. Vt autē spem hanc exaggeret, verbum expectantē,
expectantem, duplicat: festinent igitur prædicatores his homini-
bus concionari, parū quippè illis profuturum est. Hæc literā sic
 verte-

HV Cvsque sancta mater Ecclesia (dilectissimifra-
tres) operibus quibus eternus Pater coprobavit,
Christum verum Deum esse demonstravit. Ho-
die vero ipse Christus verus Deus & verus ho-
mo, primitias diuinitatis suae charissimae sponsae
Ecclesiae dare incipit. Et ita dicit hic B. Iohannes. *Hoc fecit initium
signorum Iesus, & manifestauit gloriam suam.* Apostoli etiam praestan-
tia miracula effecerunt, illis tamen gloriam suam non manifesta-
runt: etenim illis non se Deos esse declarabant, nam in miraculis
non tam opus, quam finem ob quem fit, oportet attendi. Mira-
cula vero quae Sancti Apostoli faciebant, non erant ad proban-
dum eos Deos esse, sed Iesu Christi veri Dei Apostolos atque di-
scipulos esse. Miracula autem, quae ipse Dominus faciebat, pro-
pter hunc finem operabatur, vt se verum Deum esse comproba-
ret. Et sic cum dixisset, Ego & pater vnum sumus: paulo infe-
rius addidit: opera, quae ego facio in nomine patris mei, haec testi-
monium perhibent de me. Dicereque nunc Sanctum Euange-
listam; manifestauit gloriam suam, perinde est ac si diceret; ma-
nifestauit diuinitatem suam. Et ita, quando Isaias Propheta Dei
nomine dixit. *Pete tibi signum a Domino Deo tuo: vbi nos legi-
mus regem respondisse dicentem: Non petam, & non tentabo
Dominum, septuaginta interpretes verterunt. Non glorificabo
Dominum: sciebat enim si peteret, se accepturum esse signum &
per consequens Dominum esse glorificandum per illud miracu-
lum, Dominus non solum gloriam suam manifestauit, vt homi-
nes in eum crederent, sed vt in eum credentes ipsi obtinerent,
aeternamque beatitudinem impetrarent: sola enim fides non suf-
ficit ad hunc gloriosum finem consequendum. Quod si quis di-
cat. Diuus Paulus probat hominem per fidem iustificari: citatque
illud Genesis, credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad
iustitiam quomodo ergo tu dicis, sola fides in Iesum Christum
ad aeternam beatitudinem non sufficere? Ad huius dubij solutio-
nem notandum est plurimos huius loci Genesis expositores dice-
re, per illum actum fidei, quem illic refert sancta scriptura, conse-
quutum fuisse Abraham omnium peccatorum suorum remissio-
nem. Et D. Anselm. super hunc locum B. Pauli dicit Abraham per hunc
actum fidei originalis peccati, ceterorumque reatuum actualium veniam
petrasse, eo quod illic difficillimam quadam re crediderit, sicut ipse*

Ioh. 10.

Isai. 7.

Galat. 3.
Geno. 15.

Beatus

- 4 B. Apostolus exaggerat. Quod si expositorum illorum sententia ve-
ra est, necessariò concedendum est, quod Abraham ante illum actum fidei
in mortali culpa existeret: quod durissimum dictum, durius autem
creditum esse videtur. Nam ille ante hunc actum fidei fidelis erat at-
que in vnum Deum credebatur, virque spiritualis erat, & sacerdoti Mel-
chisedech decimas exoluit, & nonnullae diuinae reuelationes leguntur,
quasi ipse coelitus acceperat ibidemque Deo altari erexisse il-
licque pacificas atque iucundas hostias dicitur obtulisse. Si ergo tot
in eo virtutes inesse dicuntur, quomodo cetero tatis suae an-
no iustificatus est, fidesque reputata fuit illi ad iustitiam? Quam ob-
rem locum illum aliter exponendum esse arbitror: videlicet Abraham
multo ante illum actum fidei iustum fuisse: at quia inter omnes actus
fidei illius hic illustrior extitit, quia credidit contra spem in spem;
quod cum esset iam centum annorum, vxorque eius nonagenaria
filium conceptura esset, atque ex ipsius progenie Saluatorem mun-
di esse nasciturum & quauis triginta fere anni inter priorum pro-
missionem, quae facta fuit & eius executionem interpositi sunt, de
diuina promissione; nullo vnquam tempore dubitauit. Quam fide
vt sancta scriptura sublimaret, dixit: *Credidit Abraham Deo, &
reputatum est illi ad iustitiam.* Quasi diceret: Et si iam iustifica-
tus erat, ille tamen actus fidei sufficeret illum ad primam gratiam
consequendam disponere, nisi illam iam haberet. At quia illam
iam habebat, reputata est illi fides eius ad iustitiam: id est, ad iusti-
tiae augmentum, quae est iustificatio secunda. Quemadmodum sacra-
mentum poenitentiae primam dispositis gratiam infundit: sed si per
contritionem iam eam habent gratiae augmentum illis conceditur.
- 6 Mirabile est autem quod idem exemplum, quod sanctus Pau-
lus adducit ad probandum Abraham non per opera quidem le-
gis, sed per fidem iustificatum fuisse, adducit etiam D. Iacobus
in sua canonica, vt probet fidem sine operibus mortuam esse. Nam
affirmans hic sanctus Apostolus fidem per se non sufficere ad sa-
lutem, dicensque: *Tu credis quia vnus est Deus? benefacis, & Dae-
mones credunt, & contremiscunt: addit statim: Vis autem scire
o homo inanis quia fides sine operibus mortua est? Abraham pa-
ter noster nonne ex operibus iustificatus est offerens Isaac filium
suum super altare? Quid est hoc? quomodo hic vnus alteri, vno eo-
demque exemplo Apostolus contradicit? Huic dubio respondet D. Au-
gustinus dicens, eorum facilem esse concordiam: non enim vnus &
idem*

Gen. 12. 13
Gen. 14.

Genes. 17.

Gene. 12.

Iacob. 2.

August.

idem Spiritus diuinus diuersis instrumētis sibi inuicē cōtradicit. Etenim B. Paulus non opera, nec D. Iacobus fidem excludit: B. Paulus asserit hominem iustificari per fidem, quæ per dilectionem operatur, quam vocamus formatam. In formem autem fidē reijcit D. Iacobus, qui per opera hominem iustificari dicit, cooperante autem fide. Et ita addidit dicens. Vides quomodo fides cooperatur operibus illius, & ex operibus fides cōsummata est? Et sic nullam in eis esse discordiam, sed maximam quandam fidei (tanquam totius boni fundamenti) confessionem aperte demonstratur. Verum quemadmodū ædificij fundamentum hominem protegere non sufficit, nisi tota domus construatur, sic etiam fides sine operibus hominē saluare non sufficit. Hoc etiā sanctus Paulus confirmauit dicens: Nihil ergo nunc damnationis est ijs, qui sunt in Christo Iesu: qui non secundū carnem ambulat: lex enim spiritus vitæ in Christo Iesu liberauit me à lege peccati, & mortis. Ecce quomodo dicit quod nō solū quia fidei lumine illustrati sunt, nihil dānationis habent, qui sunt in Christo Iesu, sed etiā, quia nō secundū carnē ambulat. Ambulare secundū carnē est opera carnis exercere. Et vt idē B. Apostolus ait, manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immūditia, impudicitia, luxuria, &c. Et quia lex Spūs vitæ nō solū liberauit eos à lege veteri, sed exercita in illis liberat eos ab æterna dānatione.

Ait igitur sanctum Euangelium. *Nuptia factæ sunt, & vocatus est Iesus ad nuptias.* Maximam affert admirationem, Magistrum pœnitentiæ, totiusque sanctitatis atque virtutis conuiuium acceptare voluisse, se seque ad nuptias contulisse. Spiritus Sanctus dicit: Melius est ire ad domum luctus, quàm ad domum conuiuij. In illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & viuens cogitat quid futurum sit. Et inferiùs ait: Cor sapientium vbi tristitia est, & cor stultorum vbi lætitia. Hoc quotidie experientia competimus, quod etiam perditissimi quique ac flagitiosissimi audientes luctum, qui in domo defuncti sit, deterreri & à vitijs resipiscere consuecunt: multò autem magis cum ipsum cadaver aspiciunt, in quo eis repræsentatur qualis existat anima in peccato. Nam quemadmodum liberiparentibus simile esse, ipsorum quæ indolem atq; ingenia hereditare consuecunt, sic mors peccati filia (nam vt Dominus Paulus dixit) per vnum hominem in peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatū mors: satis aperte

peccati

peccati effigiē manifestat: qualisq; anima post peccatū manet ostēdit. Sicq; cum peccator per se peccati deformitatē nō norit per mortē quæ est eius filia in illius cognitionē deuenit. Ideoq; dicit hic Ecclesiastes, quod vidēs homo alterius finē cōtemplatur quomodo vniuersa finienda sunt; & quid post mortē de se faciendū sit mente cōsiderat; sicut sancta Ecclesia singulorū peccatorū nomine decantat dicēs: quid sum miser tunc dicturus? quæ patro nū rogaturus, cum vix iustus sit securus? Iustus plane erat B. Cyprianus cumq; ob Iesu Christi fidē vinctus in carcere teneretur, nō tā sibi prominentē mortē, quā diuinū iudicium formidabat: & orabat dicens: vā peccatis meis: cui mōti dicturus sum Dñe vt eadat super me? Si tam sanctus hic vir, qui quodammodo iterum sanguine suo baptizandus, gloriosq; martyrio abluendus, imo & cōsecrādus erat, tāto huius diuini iudicij metu cōcutiebatur; quomodo flagitiosus homo, qui tā multorū sibi criminum conscius est, nō timebit? In domo autē cōuiuij homo præ lætitia mortis, ac sui metipsum obliuiscitur: nimiaq; ciborum abundātia est quoddam vitiorū seminarium: ideoq; melius est ire in domū luctus, quā in domū conuiuij. Solinus duos fontes esse testatur, ex quorū altero qui bibit, adeo ridet, vt ridens tandem moriatur: si verò alterius aquā bibat, cessat à risu & mortē euadit. Prior horū fontium est mortis obliuio: posterior autem est ipsius recordatio. Etenim cum in obliuionis fonte potamus, absq; prudentia, & animaduersione ridemus: atq; delectamur sc̄cularibus rebus appetitibusque nostris deuincti, post eos laxis habenis decurrimus, quousq; in æternū interitū deuenimus. Si autē opportunè ex alterius fontis aqua bibimus, quæ est mortis recordatio, in nos metipsum reuertimur, & à vanis risibus, & voluptatibus resipiscimus, easq; in amaritudinis lachrymas conuertimus. Nullis verbis satis dignè exaggerari potest quantū humanæ voluptates homines peruertūt. Quando Nabuchodonosor fecit statuā aureā, illaq; iussit adorari, præcepit adorationem fieri, cum tubæ, citharæ, tympana, aliaq; musica instrumēta personarent. Optimè nāque rex idololatra cognouit, cum homines musica suauitate distraeti, & quasi concentu illo soporati essent, facilius perverti posse, vt ante statuā prosternerētur, eamq; adorarēt. Ex quibus omnibus infertur quā necessariū sit seruis Dei vanas huius sc̄culi voluptates effugere, modosq; perquirere, quibus ad mortē se

Aduent.

Vv

pe-

Simile.

Roma. 8.

Gala. 5.

Eccles. 7.

Simile.

Solinus.

Daniel. 3.

*Hiero. epist.
ad Pauli. de
script. ecclie.*

penumerò contemplandam inuitentur. Vt enim dicit B. Hieronimus facile contemnit omnia, qui se semper cogitat esse mortuum. Cū igitur hec ita sint ò Christe summe mundi Magister, quomodo te ad nuptias & cōiunia cōfers? Ad hoc nobis respōderi potest, nullū esse tā licitum cōiuium, quā quod in nuptijs ad honorē coniugalis status celebratur: & nisi diabolus tantopere cōiunia profanasset, nō turpe esset viris Ecclesiasticis eis interesse, sicut in illo tēpore Iesus Christus spiritualis vitę reformator eū suis Sanctis Apostolis in illo cōiuiio non male vsi sunt, neq; illis nuptijs interesse eis indecorum fuit, in illo (inquam) tempore, quo in nuptijs non fiebant dissolutiones, quę modò fiunt.

Voluit autē Dñs his nuptijs adesse, vt homines doceret, qd nuptias & cōiunia sua viros spirituales, virtuteq; p̄ditos propter sancti sacramēti matrimonij honorē semper inuitē: atq; vt intellexerēt Christianos viros de decere sanctissima faci amēta leuibus hominibus, rebusq; lasciuis, atq; inhonestis profanare: quę omnia grauium, sanctorūq; hominum p̄sentia remouentur. P̄cepit Deus Hebręis nē in festiuitatibus suis leuitarum obliuiscerētur. Comedes (inquit) corā Dño Deo tuo, & epulaberis tu, & domus tua, & leuita, qui intra portas tuas est: caue nē derelinquaseū. Sēper secularē hominē in festiuitatibus, gaudijsq; suis aliquos ecclesiasticos viros secū habere oportebat, qui eū docerent, & de Dño Deo loquerentur, illiq; tāquā frenū essent, ne dissolueretur, aut malū aliquod faceret. P̄cipiebat etiā Deus idē Hebręis vt rē hęc amplius exaggeraret dicēs: epulaberis corā Dño Deo tuo tu, & filius tuus, & leuites, qui est intra portas tuas, & aduena & pupillus, & vidua, qui morātur vobiscum. Animaduertite Dñm nō solum eis p̄cepisse, vt viros probos, sed pauperes etiā in eorum oppidis cōmorantes, atq; peregrinos illuc cōcurrentes inuitarēt. Nunc autē cum cōiunia nō corā Dño fiāt, nō pauperes nec seruos Dei ad illa inuitatis, sed alios diuites, ac perditos: sicut & vos accersitis. Quod si quos pauperes inuitatis, hoc facitis: quia sunt curra garrulatores, quò dissolutionibus, vaniloquioq; suo vobis afferant voluptatē, quod quidē parum vobis, aut nihil vitu: is inesse demonstrat. De iustis enim dicitur, iussi epulētur, & exultēt in conspectu Dei, & delectentur in lætitia. Nō prohibet Spiritus sanctus iustos epulari, atq; delectari, sed p̄cipit, vt ita voluptatibus vtantur, sicut decet eos, qui in diuino Dei cōspectu

commo-

16 cōmorantur. Et sic cum Iethro ad visendū generum suū Moysen accessit, Aarō, senioresq; Israel cōuenisse dicuntur, vt comederēt panē cum eo corā Dño. Nō vult dicere sacra scriptura (vt notat D. Augustinus super hunc locum) eos coram tabernaculo Dei ad vescēdum cōsedisse: nondum enim tabernaculum fuerat instructum: sed quanquā cum hospite comesturi cōuenerunt, vt lætitiā, quā ex eius aduentu perceperant, demonstrarēt, illumq; cōiuiio celebrarent, tantā fuisse illorum cōpositionem, atque religionē acsi corā Deo epularentur, quem (vt arbitror) ipsi semper ante oculos ferebāt. Quia hoc nunc deest, nihil est vobis odibilis, quā cōiuijs, gaudijsq; vestris spiritales viros adesse, cum enim illi adsunt, detrahendi ludendi atq; ridendi libertatē vobis deesse iudicatis. Ex eo vel maxime horum hominum pietas 17 conijcipoteit, quod Dominum ad nuptias suas inuitarunt.

Vt autem nuptijs matrimonijq; vestris Iesus Christus spiritaliter adsit, sicut & illis corporaliter interfuit, sanctis quibusdam admonitionibus vos instruere volo. Vt autē quā necessarię sint, melius cognoscatis, notate prius, quod dicitur: Adā nō inueniebatur adiutor similis illi: noluit Deus, vt Adā adintricē aut comitē inueniret: volebat enim ipsemet illā ei dare: quò illū hoc beneficio arctius deuinciret. Et pensandū vobis est, Deū paulo antea illi dixisse: nō est bonū hominē esse solū: videlicet, vt cognosceret Adā quantopere societatis indigeret, & sic eā maxime cōcupisceret: & sic fecit, vt eā inter vniuersa animantia quęreret: dicit enim sacratus textus, qd formatis cūctis animantibus adduxit ea ad Adā: & paulo inferi⁹ dicit: Adam verò nō inueniebatur adiutor similis eius. Vnde apparet Adā inter omnia animalia societate quęsisse, nec eam inuenire potuisse. Hęc oīa fecit De⁹, vt cū ipse illā ei cōcederet eā pluris æstimaret, atq; arctius amaret. Maximūq; fuit Dei artificiū, vt homo naturaliter vxorē diligeret illā ex ipso met costa subtrahere: quò sicut homo naturaliter corp⁹ suū diligit sic etiā naturali, nō autē adiectiuo amore vxorē diligeret, eò qd sit caro ex carne ei⁹, & os ex ossibus eius. Et quē admodū propter carnē suā patrē, ac matrē relinquit, sic etiā propter vxorē suam eos dimittat, illiq; adhæreat. Et quāuis Deus his omnibus artificijs vsus est, sunt tamē homines ad eò crudeles atq; inhumani, vt vxores suas odio habeāt, & affligant. Hinc elicere meri eò potestis, quò si mulier illa, quā Dñs dedit Adā, videret adin-

Vv 2 trix

Augusti.

Gene. 2.

17

Deut. 14.

Deut. 16.

Psal. 67.

D. Ambrosius trix eius (hoc enim significatum est, sicut perperdit *D. Ambrosius* 19
lib. de operi. in eo, quod quando Deus creauit Adam non addidit dicens: vidit Deus
paradisi. quod esset bonum, sicut in ceteris operibus dixit: postquam autem vi-
rum, ac mulierem formarat, dicit sancta scriptura: vidit Deus cuncta
quae fecerat, & erant valde bona. In quibus verbis illos etiam com-
prehendit: quod ita factum fuit, ut magna perfectionis viri parte ex
bona mulieris societate pendere cognoscamus) etsi a Deo illi da-
ta fuit cum hac intentione ut eum adiualet, & tamen illum destru-
xit, quid igitur faciet vxor viro, quam non Deus quidem, sed diabolus
illi coniunxit? O quam metuendum est dictum, atque auditum nonnullos
esse viros, quos non Deus quidem sed diabolus potius vxoribus so-
ciavit, & tenim illi, quibus diabolus persuasit, ut propter pulchri-
tudinem tantum, quam in foemina perspexerunt, ut in eis suis turpibus
appetitibus satisfacerent, quodammodo dici possunt a diabolo vxores
res accepisse: si quidem eis persuasit, ut cum eis matrimonium contrahe-
rent ad maiorem ipsorum condemnationem (Deo in poenam aliorum
peccatorum, quae forte praecesserant, permittente) Fratres dilectissimi
mihi ne foeminarum pulchritudine decipiimini, ne sit condemnationis
vestrae laqueus. Sancta Sara dicit facta scriptura a deo pulchra esse
Gene. 12. ut cum plusquam septuaginta esset annorum vir eius ei dixerit, noui
quod pulchra sis mulier. Et vnus ex maioribus periculis, quibus
expositus fuit Abraham, fuit propter illius speciem, si quidem propter
illam corporalem vitam se amissurum esse credidit, at, secundum nonullo-
rum doctorum sententiam spirituali vita priuatus est, quod longe
peius fuit, nam secundum illos, mortaliter peccauit, quia quantum ex-
fecerat mortis timore percussus vxoris pudicitiam prostituerebat, cum
ei dixerit: cum viderint te Aegyptij, dicent tibi sunt, vxor illius est,
& interficient me, & te reseruant. Dic ergo obsecro te, quod
soror mea sis, ut bene sit mihi propter te cum tam omnia ab eo
post poni oporteret, ne Deum offenderet. Quapropter ad virtu-
tem, quae vobis ad saluandas animas fauere potest, non autem ad
pulchritudinem respiciatis, quae magni mali vobis occasione esse
potest. Nec vero inficiendum censeo prudentis viri esse, illam de-
ligere vxorem, quae tam speciosa non sit, ut ab omnibus cupiatur,
nec tam informis, ut ab omnibus negligatur, illique alicuius dissolu-
tionis occasione sit. Itaque ut in hac re rectum sicut oportet faciatis,
necessarium vobis est, omnium coniugiorum vestrorum funda-
mentum esse Dei ministerium, finemque quem diuina ipsius maie-
stas

stas matrimonij esse constituit, ad quod sanctis meditationibus,
assiduisque orationibus uti debetis. Sanctus Isaac quadragesimum
iam attingebat annum, nec vero vxorem quaerebat, nec patri
suo dicebat, ut eam exquireret. Tanta puritate iuuenes illius tem-
pestatis nitebant, sicque appetitus suos coercere discebant. Quam-
do autem senex ille sponsam ei ex Mesopotamia deferebat, at-
tendite vbi repertus fuerit: dicit quippe sacratu textus & egres-
sus fuerat ad meditando in agro inclinatus iam nocte. Non uti-
que ludis intendebat, nec ad nuptias, vanitates inanes exquire-
bat sed in agro, & solitudine persistebat: dicitque illic diuina scri-
ptura: accepit eam vxorem, & in tantum dilexit eam ut dolorem,
qui ex morte matris eius acciderat, temperaret. Considerate filij
pietatem: etenim plus quam triennium erat, ex quo mater eius
23 obierat, & adhuc eius obitum deplorabat. Et quamquam vxorem
duxit, praeter vxoris amore non dolorem penitus amisit, sed exul-
tatio haec eius moerore maliquantum temperauit. O quanto
amore, atque reuerentia matri suae viuae seruebat, qui eius obitum
tantopere sentiebat. Nunc autem vbi primum liberi vxores du-
cunt, statim viuorum etiam, quanto magis defunctorum paren-
tum obliuiscuntur. O quanta est haec confusio, & quam parum
tam graue malum sentimus. Ex hoc igitur sancto viro fratres
charissimi discite, qui si quidem in lege naturae tanta perfectione
pollebat, quanto magis nunc in lege gratiae illa vos oportet excel-
lere? sicque matrimonio copulati id, quod Deus instituit, custodi-
re cupate: tenim vbi primum hominem creauit ei praecipit
imposuit dicens: ex omni ligno paradisi comede, de ligno autem
24 scientiae boni, & mali ne comedas. Hoc illi praecipit prius quam
mulier formaretur. O Deus infinitae sapientiae, ut quid Domine
mulierem prius non formas, & postea utriusque praecipit istud
impones, quod audiens illud mulier ex tuo diuino ore maiori il-
lud habeat reuerentiam? O admirabilem Dei providentiam, vo-
luit utique Dominus, ut vxor ex viro, quae esset Dei voluntas ad discen-
ret, illumque haberet in magistrum. Ideo B. Paulus ait mulieres, si
discere volunt domi viros suos interrogent. Hinc etiam appa-
ret viros diuinas res scire debere, ut eas vxores suas doceant. Ve-
rum pro dolor quam pauci huiusmodi reperiuntur.

Penfate etiam quomodo Eua ex Adae doctrina, cognouit pre-
ceptum viro suo impositum a Deo, ut ipsam doceret etiam sibi

Adueat.

Vv 3

datum

Gene. 24.

Gene. 2.

1. Cor. 14.

Genes. 3.

datum fuisse, seque ad illius obseruantiam teneri: & si Deus peculiariter dixit Ad q̄: ne comedas: in quocunque enim die comederis ex eo, morte morieris. Si quidē ipsa dixit serpenti: de fructu ligni, quod est in medio paradisi, præcepit nobis Deus ne comederemus. Non dicit: præcepit viro meo, sed præcepit nobis. Aliud etiam mysterium circa hoc adnotate, scilicet, illum hominē à Deo ad ipsius imaginē factum fuisse: dixit enim Deus: faciamus hominē ad imaginē & similitudinem nostram: postea vero mulierem viro similem formauit, siquidem dixit, faciamus ei adiutorium simile sibi, & per consequens factum fuit ad similitudinem Dei. Verum attendite diuinum artificium. Etenim quia mulier Deo similis facienda erat, voluit Deus vt hanc similitudinem haberet, eo quod viro similis erat, voluit vt eius similitudo cum ipso per conformitatem cum homine fieret. Vt ex hoc vxor intelligeret, ad conformandum se diuinæ voluntati valde necessarium esse in bonis viri sui arbitrio adherere: sciretq; si voluntati viri sui repugnat, Deo etiam se fore discordē, quæ si vos dō coniuges omnia obseruabitis maximam, atq; latissimam aperietis ianuā; per quam Dñs ad nuptias vestras libenter introeat. Et deficiente vino dicit mater Iesu ad eum: Vinum non habent.

Videamus nūc, tā intēperantes erāt cōiugē illi, aut tā improvidi, atq; negligētes erant coniuges vt medio conuiuio præcipuū quod est vinū illis defuturū esset: Dico hoc factū fuisse diuina dispositione, videlicet, vt illic clemētissimę genetricis pietas, vni genitiq; filij eius omnipotētia ostēderetur. O virgo sacratissima quā fortunati sunt cliētes tui, qui sese tibi affectuosē cōmēdāt, si quidē cū adhuc rogata non sis ipsa te te offers, rēq; nō nimis necessariā sicut vinū, sine quo mediocriter conuiuū finire poterat, exposcis: quid facies cū assiduis supplicantiū precibus rogeris in rebus præcipuē ad animarū salutē spectātibus? V sitatum est à sancta Ecclesia cælestē hanc Dominā verbis illis Ecclesiastici, glorificare, dicētis: transite ad me omnes, qui cōcupiscitis me, & à generationibus meis adimplemini, in quibus significatur, illā nos ad sui deuotionem, atque ad patrocinium suum inuitare: nam si eius cliētes, ac deuoti fuerimus omnes eius generationes pro nobis habebimus. Ipsa enim Saluatoris nostri Iesu Christi naturalis est mater, spiritualisque sanctorum omniū genitrix: à quibus cūctis credibile est eos omnes esse iuuādos, qui fideles ipsius serui

Eccles. 24.

serui fuerint, atque deuoti. Notandum est etiam sanctissimam hanc pietatis matrem non expectasse, vt vinum omnino deficeret: dicit enim Sanctus Euāgelista: Deficiente vino ne illi sui deuoti, atque amici verecundiam paterentur. O quam meritō debetis erubescere, pudoreque confundij, qui non solum proximorum vestrorum calamitatibus remedium non exquiritis, sed sæpenu-merō etiam illas in lucem profertis, vt fratribus vestris illudatis, & cauillationibus deturpetis. O pectora totius charitatis expertia, dō impia viscera, quo vultu, aut quibus oculis à Domino misericordiam petere audebitis, siquidem vos in pauperes (qui in ipsius loco sunt) misericordiam non vtimini.

Dicit ei Iesus: quid mihi, & tibi mulier? Nondum venit hora mea. Sanctissimam virginem mulieris non autem matris nomine nō propter amoris, & reuerentiæ defectū diuinus Redemptor appellauit. Neque hoc purissimæ ipsius virginitati derogauit: nam Eua virgo erat, quando eā Deus ab Adē costa subtraxit, virgoq; fuit quandiu in paradiso voluptatis habitauit, eam tamen Adam coram Deo mulierem nuncupauit dicens: mulier, quam dedisti mihi sociam dedit mihi de ligno, & comedi. Et ipsam Spiritus sanctus mulierem vocat dicens: & edificauit Deus costam, quā tulerat de Adam in mulierem. Sed eam hoc nomine appellauit, vt vna ex admirabilibus illius excellentijs designaret. Nam mulier idem est quod molliens herū. Hoc est mollesciens Dominum vnde apparet nullam purā creaturam hoc nomen mulieris tam dignē fuisse promeritam, quam beatissimam hanc cælorū imperatricem, siquidem nulla vnquam Dei furorē sicut ipsa placauit. Vult igitur Dominus dicere, O mollesciens, & placās Deū optime nosti nostrū nō esse vini defectū supplere, sed cōiugū potius saluationi consulere. Ad istud autē, quod me facere desideras nondū venit hora: nondum enim inopia vini cognita fuit: & si nūc miraculū istud efficerē non tā ab omnibus cognosceretur: quam obrem illud in aliud tēpus differamus, cum maius cōiuis emolumentum ex eo subsequaturum sit. In hoc significauit Dominus quādo præceptū occurrit, quod in certa hora obligat, illud nō oportere in aliud tempus differri. Verbi gratia die festo rē sacram audire, aut in vigilia ieiunare tenemini: nō potestis isthæc in aliū diem differre, quanuis arbitremini, alio in tempore aptiorem ad hoc faciendum dispositionem vobis esse futuram.

Genes. 3.

Genes. 2.

Vv 4

Quando

Quando autem opus non est de necessitate præcepti, bene potest in aliud tempus differri, quando vobis oportunius fieri posse, aut maius ex eo emolumentum subsequendum esse videbitur. Possentis utique vni hodie, & alteri cras eleemosynā pauperi erogare, sed dicit vobis auditor poenitentiaris, ut si in his eleemosynis disunctim erogandis centum aureos, aut aliquam notabilem pecuniæ quantitatem consumpturi estis, illam congregatis ad virginem viro tradendam, aut ad captivum redimendum bonū est ad perfectius opus faciendum pecuniam illam differri. Filius Dei non contentus erat bona opera facere: sed in omni perfectionis genere illa longè præstantissima faciebat. Non contentus est ieiunium qualecunque ieiunare, sed perfectissimum ieiuniorum quæ in orbe fuerunt ieiunium ieiunavit. Non contentus est esse pauper, sed pauperissimus omnium extitit. Idemque in patientia, castitate, cæterisque omnibus virtutibus observavit. Ideoque aptiorem coniunctionem, opportunitatemque expectavit, ut miraculum illud efficeret. O quam miserabile est visu quomodo temporum opportunitates homines ad sua negotia conficienda expectant. Si centum aureos habes, quibus aliquid emere vis, eam temporis occasionem expectas, cum vilius rem illam emere possis, quod si quid vendere conaris, illud tempus, & locum observas, in quo id carius vendas. In spiritualibus autem mercimonijs nihil expectamus tanquam homines, qui nulla spiritalia lucra desideramus. Etiam ad peccata perpetranda homines tempora, modos atque artificia exquirunt, quibus peccata coram divina maiestate graviora redduntur. Videns Deus quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum quod de hominibus huius miseræ tempestatis dici etiam posse suspicor. Quem admodum inter artifices nonnulli sunt adeo perfecti, periti, atque exacti, ut artificiosissima quæque semper excogitent, sic etiam malitia hominū nos semper peccandi modos investigat. Atque ita in orbe terrarum mala in dies accrescunt. Videbitis superbum, qui de hoste suo ulcisci conatur, excogitantem quomodo iniuria, quæ illi illaturus est, gravior, & contumeliosior fieri possit, ad quod temporis, & loci occasionem exquirat, curatque iniuriam die, in foro, coram frequentium hominum multitudine illi inferre: arundineque potius quàm ligno illum percutere decernit, aut ligno potius quàm gladio eum

cadere

Gene. 6.

Simile.

34 cadere conatur. Idemque de reliquis omnibus peccatorum generibus dici potest: iam enim omnia ferè magno artificio perpetrantur, quo perfectissima, nimiumque consummata committantur. Opera autem virtutis adeo imperfectè à nobis fiunt, ut illa Deo odibilia esse existimem. Etenim nonnulli die festo vndecima hora sine attentione, deuotione, atque reuerentia rem sacram audiunt. Præceptum confessionis Sabbatho sancto, aut etiam post Pascha adimplent: quod si propter morbum eis præcipitur, ut confiteantur, id tempus expectant, cum iam rationis expertes existunt. Alienæ pecuniæ restitutionem in testamentum differunt. Cum ieiunant, adeo noctu reficiuntur, ut coenare potius, quàm collationem facere dici possint. Omnes eorum eleemosynæ in modicum panis fragmentum, aut in obolum resoluuntur, quem etiam tanquam inuiti, plurimisque pauperum clamoribus compulsi largiuntur. Denique vix quisquam tempora, modos, aut artificia exquirat, quibus opera sua coram Deo præstantiora sint: plurima autem hæc excogitant, ut peccata sua gravius Deum offendant. Cuius miseræ vnam causam esse suspicor, quia opera bona propter Deum, mala vero propter nos efficiunt: cumque nosmetipsos plusquam Deum diligamus, hinc est quod ea, quæ nostri causa facimus, efficacius quam ea, quæ propter Deum facimus, operemur. O maximam filiorum Adæ peruersitatem: nulla quippè sunt verba, quibus satis dignè valeat explicari. O lux beatissima quando nos illuminabis, ut ab his erroribus exeamus? O ignis infinitæ actiuitatis quando hæc corda nostra combures, faciesque istas, quibus plenum sumus, consumes, hasque tam argentes animas in ardentissimas prunas conuerteres: quo sic tuo diuino amore inflammati, rationes, artesque queramus, quibus tibi gratius seruiamus? Quo divina gratia referti te in cælesti sempiternaque beatitudine fruituri ad ætherea regna conscendere valeamus.

Amen.

Vv

s

DO.

DOMINICA III.

post Epiphaniam

CONCIO PRIMA.

Cum descendisset Jesus de monte secuta sunt eum turbae multa, &c. Matth. 8.

N excelsi montis cacumine diuinus magister cū discipulis suis commoratus fuit, illicque quomodo orandum, amandum, ignoscendum, atque etiam quomodo docendum sit, homines erudiuit: illic quippe dixit, Vos estis sal terræ, & vos estis lux mundi: cum que tam sublimibus, atque necessarijs exercitationibus intenderet, non tamen eorum oblitus est, qui cum in conuallibus expectabant: erant etenim ibi plurimi languidi, varijsque morbis laborantes. Tamque arduis negotijs relictis quia egenorum, languentumque necessitas ex inferiori clamabat, de monte illos curaturus descendit. O mirificum exemplum ijs, qui in Dei ministerio sapienter se gerere cupiunt: quod cum proximi necessitas poposcrit, filium sanctarum exercitationum infringant, eique subueniant, præsertim si sunt prælati. Sæpenumero vobis prædicauimus exteriora opera quantumcunque bona sint, interiorum exercitationum spiritualiumque operum societate indigere. Sicque eos, qui misericordiarum operibus intenditis admonuimus, vt aliquam diei partem in cordibus vestris ad Deum eleuandis consumere curetis, quod etiam in corporalibus exercitationibus vobis magnopere curandum sit consulimus. Ecclesiasticus enim ait. Beatus vir qui in sapientia morabitur, & qui in iustitia sua meditabitur, & qui in sensu suo cogitabit circumspectionem Dei. Singula hæc verba diligenter pensate, dignissima sunt enim animaduersione. In priori enim parte beatum illum dicit, qui conscientiarum suarum puritate sanctarumque rerum meditatione sapientiam quandam Dei scientiam curat adipisci, omnibusque viribus, ac toto conatu conseruare intendit.

In

In secundo loco illum beatificat, qui cū cōsideratione meditatione que id quod tenetur, efficit, & hoc secūdu status sui cōditionē. Itaque; antequam eleemosynam tribuat, siue aliquod aliud pietatis opus efficiat, intra se cogitat quomodo id perfectius operetur. Et hoc significat qui in iustitia sua meditabitur. In fine tādē beatum eum appellat, qui se à Deo passim cogitat aspici. O quis in tantam perfectionem perueniret, quam circumspectus, cōpositus, diuinoque timore plenus incederet. O quantum ex his spiritualibus exercitationibus thesaurum eliceret, qui eis diligēter incumberet. Ecquis peccaret, si semper se à Deo perspici cogitaret.

Idcirco Isaias propheta dissolutiones nostras obiurgans earum causam huius considerationis defectū esse affirmat dicens: quare dicitis Iacob, & loqueris Israel, abscondita est vita mea à Dño, & à Deo meo iudiciū meum transiit? Nunquid nescis, aut nō audisti, Deus sempiternus Dominus, qui creauit terminos terræ, & non deficiet, neque laborabit, neque est inuestigatio sapientiæ eius? O quot sunt hodie, qui licet idem ore non proferant, corde tamē sibi non penitus persuadent Deū illis semper adesse, neque sibi iudiciū futurū existimāt, sicut stulti illi Israel, quibus cū hic Isaias loquitur. Vna ex causis perditionis Cain fuit, quod existimauit, Deum nō videre quod in hoc orbe fit, sicque sibi persuasit, eum nō vidisse necē, quam fratri suo intulerat. Ideo interroganti eum Dño vbi est Abel frater tuus? ille respōdit, nescio: nūquid custos fratris mei sum ego? O scelestissime in hūc errorē incidisti? nūquid qui plātauit aurē non audiet, aut qui finxit oculū non considerat? dicebat David. Maxima esset stultitiæ arbitrari, cum, qui omnibus visum tribuit, cecū esse futurū. Præcepit Deus Moyse dicēs. Facies lucernas septē & pones eas super candelabrum, vt luceat ex aduerso. Vt qui à Domine domus tuæ candelabrū septē candelas accēsas habentē vis? scilicet vt tu o homo tibi persuaderes, in domo Dei, qui est vniuersus orbis, nihil tam absconditum, atque obscurum esse posse, quod ipse nō aperte perspiciat. David Dei nomine dixit. Forsitan tenebræ concubabunt me, & nox illuminatio mea in delicijs meis. Respondetque, dicens. Tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur, sicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Tam aperte videt Deus nocte, quā die, vnde luminaria illa noctu, dieque, lucebant. Quia cum ita sint impij, quomodo corā diuinæ maiestatis oculis peccare audeatis?

Vnus.

Isai. 40.

Genes. 4.

Psalms. 93.

Exod. 25.

Psalms. 128.

Eccles. 14.

Vnus utiq; ex fontibus vnde tanta audacia, dimanat, est considerationis defectus. Ideoq; dicit Spiritus sanctus. Beatus vir, qui in sensu suo recogitabit circumspectionem Dei. Non dicit, cogitabit, sed recogitabit. Sepe namq; nos considerare oportet, nos a Deo vndiq; conspici, hoc enim significat circumspectionem Dei. Quae admodum igitur eos, qui corporalibus exercitationibus intendunt, tanquam rem longe maximè necessariam quotidie exhortamur, ut his etiam spiritualibus occupationibus vacent: sic etiam nunc eos admonemus, qui caelestium rerum contemplatione delectantur, spiritualibusq; plerumq; operibus occupantur, ut exterioribus etiam pietatis actibus se tradere curent, norintq; non omne illorum studium interiores actus esse oportere. Cùm Moyses in montis fastigio legem à Deo populo suo tradendam acciperet, in medio dulcissimi illius, caelestisq; colloquij ei dixit Deus, Vade, & descende, peccavit populus tuus, què eduxisti de terra Aegypti. Quid Dñe: nūquid Moysi dulcius non est tecum isthic conuersari? Sic utique: verum cum eius proximi necessitate prematur, rationi consentaneum est, ut quāuis Deum cū verbo (vt aiunt) in ore derelinquat, eis remedium adhibiturus descendat; praecipueq; cū necessitas spiritalis sit. Quoties Christus redemptor noster in horto Gethsemani ab oratione cessauit, etsi oratio illa magis necessaria, atque utilis erat omnibus orationibus, quae in orbem facta sunt, neque vllō vnquā tēpore fiet: vt discipulis suis occurreret? Discite igitur fratres dilectissimi ab hoc diuino magistro, proximorumque vestrorum necessitatibus cū charitate succurrite. Habacuc propheta dicit. Iustus in fide sua viuit, id est, iustus suam vniuersam rationem secundum fidei suae praecipua dirigit, atq; gubernat. Equidem fax accensa prodest, nisi ea illumineris: Fides est fax accensa, qua homo vitam suam gubernare debet. Si Rex tibi literas mitteret, in quibus te aliquid sui ministerio facere iuberet, maximè esset impudentis factus, si literas intelletis, regiaq; voluntate perspecta cōtētus: esse illas tantū modo legisse, nec quicquam amplius faceres, sed magnū regi ministeriū à te exhibitū fuisse iudicares: quia illius epistolam legisse. Scitote fratres vniuersa, quae à catholica fide docemur, literas esse à Deo missas: cūq; oratis, atq; illa animo cōtēplamini, tunc literas istas legitis, fideiq; documenta ruminatis atque hinc intelligetis, hominibus ab se; diuinarum rerum cōsideratione fide esse tanquam epistolam ob signatā, sigilloq; munitā, in qua licet

Ex od. 32.

Habacuc. 2.

Simile.

10 cet maximae laetitiae, aut moeroris nūcij referantur, tam è quia ob signatā epistolā praemanibus habent, neq; eam aperuerunt, atq; legerunt, quasi illā non accepissent, ad neutrum istorum cōmouentur. Nihil potest maioris esse terroris, atq; laetitiae, quā ea, quae nobis à catholica fide praedicantur. At, quia mali epistolam hanc nunquā adaperiunt, ut quid in ea referatur, aspiciant, hoc est, quia diuina sacrosanctae fidei nostrae mysteria nunquā, aut rarissime certe cōsiderant, nec metuendis inferni cōminationibus deterrētur. nec suauissimis caelestis beatitudinis promissionibus delectantur: quod quid è grauissimum quoddam malum est. Cū igitur sanctissimae fidei diuinæq; legis, quā ipsa nos credere docet, mysteria sint literae à Deo missae, vna ex causis, quare illas legere, ac ruminare debetis, est, ut quae vobis Deus in eis imperat, cōpleatis. Ex quo intelligetis, quā stultum sit, homines esse contentos, hanc epistolam solummodo legere, soli q; caelestium rerum contemplationi se tradere, atq; hoc tantummodo facientes arbitrari se iam Deo satis fecisse, longe opinione fallimini fratres: animaduertite.

Quod iustus in fide sua viuit: vitam quae suam iuxta fidei documenta moderatur: siquid è autē fides vos docet Deum vobis praecipere, ut proximorum vestrorum necessitatibus succurrere curetis secundum vires vestras, summa animi cōtētionem ista Dei praecipua adimplere curate. Hoc significatū, atq; insculptū est in libro Cantorū, vbi sponsa dicit. Ego dormio, & cor meum vigilat, hoc est, ego corporalibus rebus dormio, cor autē meum in spiritali exercitatione peruigilat. Et cōtingere potest, animam ita se cōtēplationi tradere, actioniq; ianuas claudere, ut Deus in hac cōtēplatione non inueniatur, sed foris existat. Vnde statim subdit sponsa dicens. Vox dilecti mei pulsantis, aperi mihi foror mea, quia caput meum plenum est rore, & cincinnati mei guttis nocturni. Sponsus ille, qui suorum necessitatibus se solet induere, illasq; proprias facere, si quid è dicit, quādiu fecistis vni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis: ille (inquam) est, qui in pauperibus suis ad fores pulsant, necessitatibusq; suis remedium exposcit clamans. Contēplatiuus autē vire ex intus respondet, spoliatus me tunica mea, quomodo induar illa: laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? pulsant pauper ad ostium madidus & frigore cōtremiscēs, atq; necessitati suae in nomine Iesu Christi remedium effligit, cōtēplatiuus autē respondet, iam me ab omnium temporalium rerum cōsortio, & actio

Cant. 5.

Matth. 25.

ne separavit totum me contēplationi tradidi. Videns autē hoc spōsus manū suā misit per foramen, Deus enim aliquando propria necessitate illū tāgere cōsuevit, qui proximi sui misericordie currere se excusat. Et ita necessarium est sponsæ exurgere, sicut ibidē ipsa fatetur dicens: surrexi, ut aperirē dilecto meo, manus meę distillauerūt myrrhā. Quādo vir contēplationi dedit⁹ exurgit ad proximorū suorum necessitatibus occurrēdum, tunc eius manus odoriferā distillant myrrhā: quod diuinę maiestatis gratissimum est. In chronicis nostri ordinis dicitur, Fratri Accursio in oratorio infirmorum conuentu. B. Francisci Florentino orāti sacratissima virgo Maria Domina nostra apparuisse, eiusque sanctissima verba audiens cuiusdam infirmi gemitum auribus percepit, pietateq; cōmotus dulcissimo illo colloquio derelicto ad ei subueniendum se contulit, quē postquā consolatus est, ad orationem redijt, cui iterum clemētissima pietatis mater apparuisse dicitur, & de pio illo opere facto gratias retulisse.

Dicit igitur sanctū Euāgeliū. *Cum descendisset Iesus de monte* *Et ecce leprosus veniens adorabat eū.* Diligēter hęc sancti Euangelistę exaggerationē pensate, dicit enim. Ecce leprosus veniens. Verbum dulcius melle, ac ditius cęlo, eadē exaggeratione, qua regū aduentū recēdit, dicēs. Ecce Magi ab oriēte venerunt, nunc pauperis leprosi aduentū exaggerat. Hęc est diuini ingenij generositas, atq; amplitudo, tātināq; pauperū quā regum ministeria æstimat non quippe hominis qualitātē, sed eius potius animū atque affectū attēdit. Minus donū erat duo minuta pauperis viduę, viliorq; personę qualitas, quā potētes, ac diuites Hierosolymorū & tamen illud pluris quā pinguia aliorū munera Dñs æstimauit⁷ dicēs. Vere dico vobis, quia vidua hęc pauper plusquā oēs misit, cuius ratio est, quia qualitates, & circumstātię, quibus ministeria Deo grata sunt, sunt gratia, spiritus & feruor amoris ardētissimus: quibus omnibus fieri potest, q̄ pauper magis, quā diues abūdet. Obeneditus sit talis Deus d̄ gloriācat⁹ sit tā clemēs Dñs. Et pauper exulta, si ad Deum tuū adorandum velis accedere: tantum quanti prępotētis Imperatoris, & pluris etiā, si cum maiōri spiritus affectu accedas aduentū æstimat. Vnde loquens Isaias propheta ad literā de superno mundi saluatore dicit, Nō secundum visionē oculorum iudicabit. Et septuaginta interpretes, trāstulerunt, Non secundum gloriā iudicabit, Dñs enim nō ad pōpam

Chron. ordi.
mino. 2. par.
o. 45.

U. 11.

16 pā gloriā atq; autoritatē ad se accedētū sed vt supra diximus ad eorum affectū: & deuotionē respicit. Satis autē huius leprosi dispositio apparet, si quidē dicit sanctū Euāgeliū. *Ecce leprosus veniens adorabat eum.* Et B. Lucas eandē historiā referēs dicit. Et p̄ci⁹ dēs in faciē suā. Gratissimū est Deo, quod eum spiritu, & corpore atq; omnibus quę ipse nobis dedit adoremus. Miserabile est visu quā irreuerēter homines hodie Deū alloquuntur: Vix enim eū ab eo misericordiā postulāt, genua in terra p̄sternere norūt. Si vos o fratres mei Manichæi essetis, qui solā animā se à Deo accepisse credebāt, nō esset mirū si cum illa tātūmodo eum coleretis. Si quidē autē Christiani estis, vobisq; tā corpus, quā animā à diuina eius manu data fuisse creditis, vtroq; vos illum oportet adorare, spiritum scilicet ad eum in cęlum eleuātes, corpus autē in diuino eius cōspectu in terrā humiliter prosternētes. Moyses¹ atq; Aarō dicuntur in faciē proni cecidisse, atq; dixisse. Fortissime Deus spirituū vniversę carnis, nū vno peccāte cōtra omnes ira tua desēquiet? Perpēdite quā reuerēter orabāt. Orabat David² pro paruulo, & iacuit super terrā. Qui nos inuitat dicēs. Venite adoremus & proci damus ante Deum: & de Christo redēptore nostro dicitur, & progressus pusillum proci dit in faciē suā orans, & dicēs, Pater mi si possibile est, & c. & vna ex rationibus, ob quas quicquid petijt, impetrauit, fuit maxima reuerētia quā suo eterno patri quatenus homo pręstitit. Et ita non dicit D. Paulus, eū propter ieiunium, aut prędicationem fuisse exauditum, sed dicit, Exauditus est pro sua reuerētia. Non solum intelligatis pro sua reuerētia, passine, hoc est quia filius Dei erat, id est quod Hispane dicimus, *Por ser quien era*, sicut viro religioso dicere cōsuecitis. Ego hoc faciā pro tua reuerētia quod si alter mihi iuberet, minime facerē sed etiam verba hęc intelligenda sunt actiue hoc est, quia Deū maxime reuerēbatur: omnēq; famulatū, & adorationem patri pręstabat. Ideo non contentus est B. Paulus dicere Cum metu vestrā salutem operamini, sed post verbum metu; addidit, & tremore. Nam metus respectu animę, tremor autē respectu corporis dicitur. Et enim corpus tremore, atq; humiliatiōne animam debet adiuuare saluationem suam operari.

Consternatus leprosus ante dominum dixit ei. *Domine si vis potes me mundare.* Eius omni potentiā cōfitendo omnia in ipso voluntate relinquit. In quibus verbis dicit D. Lucas eum remediū salutem

Nume. 1. 6.

2. Reg. 12.

Psal. 94.

Matth. 26.

Hebra. 5.

Philip. 2.

20

salutemq; suam postulasse. Et sane multo efficacior erat huiusce-
 modi tacita postulatio, quā si dixisset: Dñe, quia potes munda me.
 Nam tacita illa precatio, & maiorē prę se ferebat modestiā, ac hu-
 militatē, & submissionē quandā totius negotij sub volūtate Dñi
 exprimebat, nec dixit: si vis quasi de eius benignitate dubitaret:
 quia ex iisdē omnino didicerat quāta esset, ex quibus didicerat
 potentix ipsius magnitudinem: sed quod eius volūtati modeste
 submitteret negotiū, quē solū sciebat nosse quid maxime expe-
 dieret, facere. Tā substantialis, & efficax est hęc oratio, vt Chri-
 stus Saluator noster ea apud æternū patrē suū vsus fuerit dicens
 in horto. Abba pater omnia tibi possibilia sunt, & alibi, si vis
 transfer calicē istū à me. Dicit vtiq; Si vis potes. Nā diuina volū-
 tas nō semper cum Dei potētia parilāce rependitur. Si Deus vel-
 let omnia quę potest, quid esset tibi, o infelix peccator? Est ne
 hic aliquis cōcubiniarius? aliquis homicida? aliquis, qui proximo
 suo diuitias, aut famā subtraxerit? Dic infelix, si quidē Deus fa-
 cere potest, vt terra aperiatur, teq; viuū deglutiat, quid tibi esset,
 si sicut potest, vellet? vult autem te ad pœnitentiā expectare.
 O quā insensibilis es, si hęc nō sentis, Dei q; omnipotentiā consi-
 derans toto corpore non contremiscis. Si vniueriam hanc mun-
 di molē Deus solo verbo construxit: ipse dixit & facta sunt: res-
 que facilius labefactantur, quam siunt, tamque facile isthęc om-
 nia, quę oculis perspicimus, Deus effecit, quā difficile arbitraris
 illū hęc omnia in momēto posse destruere, quam difficile autē
 erit ei te in instanti occidere, atq; in profundū Auerni precipita-
 re? O ineffabilē Dei misericordiā. Etenim cū in hoc instanti de te
 suppliciū sumere posset, te ad pœnitentiā expectat, nec solum
 te non punit, verū plurima etiā in te beneficia cōfert, ex quibus
 quāto te amore prosequatur, agnoscas. Postquā Isaias propheta
 plurima Hebræi populi demerita recensuit: propter quę destru-
 ctione dignissimus esset, dicit, circūspexi, & non erat auxiliator:
 quę sui, & nō fuit qui adiuuaret, & saluaui mihi brachium meū
 & indignatio mea ipsa auxiliata est mihi. Videns Deus scelestis-
 simum illum populum omni ope, atque auxilio destitutum, po-
 tentiā que, quod est ipsius brachiū, quo eum adiuuit, dicit Domi-
 nus sibi metipso fauillē: significās in hoc se adeo gaudere populo
 illi auxilium ferre, quasi ipsemet illo auxilio iuuaretur. Dicitq;
 ipsam indignationē sibi auxiliatā fuisse, vt bonū illud efficeret,
 vt

Mar. 14.

Luc. 22.

Psalm. 148

Isai. 63.

22 vt cog noscamus, si Deus ex sceleribus nostris nos adiuuādi occa-
 sionē sumit, quid faceret si ei seruiremus. **¶** At animaduerte o pec-
 cator, nisi ex his Dei auxilijs fructū percipias, vniuersa tibi in ma-
 lū esse cōuertēda. Hoc est quod ad literā affirmat D. Paulus, me
 tuēdis quibusdā verbis, dicēs. An diuitias bonitatis eius & paciē-
 tię & lōganimitatis cōtēnis? Ignoras quoniā benignitas Dei ad
 pœnitentiā te adducit? Secundū autē duritiā tuā, & impœnitēs
 cor thesaurizas tibi irā in diē irę, & reuelationis iusti iudicij Dei,
 qui reddit vnicuiq; secundū opera eius. Diuitię bonitatis Dei
 sunt vitę pductio, vindictę dilatio, interior & exterior vocatio,
 pia receptio, amicabile remissio, tot preces, promissiones & de-
 niq; cōminationes, atq; ad pœnitentiā diuturna expectatio, hęc
 omnia sunt diuitię bonitatis Dei. Magna vtiq; est D. Pauli pōde-
 23 ratio dicētis. An diuitias bonitatis Dei cōtēnis? Interrogatiuē lo-
 quitur, ac si diceret. Nūquid fieri potest quod talis in te ingrati-
 tudō cadat? quomodo fieri potest quod tantū bonū cōtēnas? nō vi-
 debatur possibile esse quod homo in tantū malū incideret, ideoq;
 sub dubio rē hanc cōstituit, vt eā amplius exaggeret, atq; hoc in-
 terrogatio ista significat: an diuitias cōtēnis? nā incredibile vide-
 tur tot, tantaq; bona per tantū cōcessa largitorē ad tā excelsum
 finē, atq; vt te à tāto malo eripiat tibi p̄sertim ad eō indigno, à
 te negligi posse. Quia vero nō solum ex his diuitijs fructū nō per-
 cipis, imō ea cōtēnis, dicit S. Apost. te thesaurizare tibi irā. Ori-
 genes super hūc locum dicit, thesaurum appellari multarū diui-
 tiarū, pretiosissimorūq; moniliū, rerūq; magni valoris acernū cō-
 24 gregatum, atq; cōseruatum: etenim obolorū, aut minorū nō di-
 citur thesaurus. Sic in spiritualibus rebus thesaurus in bonā & in
 malā partē accipitur. In bonā, vt dicit Dñs. Theaurizate vobis
 thesauros in coelo, id est, diuersa meritorū genera cōgregate. In
 malā autē partē accipitur hic, quē admodū enim in terra thesau-
 rizās plurimas diuitias resq; preciosas accumulāt, qui verō in ce-
 lo thesaurizat, plurimas atq; heroicas virtutes operatur: sic ho-
 mo duri cordis plurima & grauissima peccata cōaceruat. Et sicut
 qui thesaurizat anxius semp incedit, sic peccator, quotidie atq;
 etiā singulis horis tāta cū sollicitudine peccat, quasi in eo ipsi⁹ sa-
 lus cōsisteret, quapropter grauissima supplicia in dies p̄meretur,
 quę per irā significatur, vidē. D. Paulus ait. Nūquid iniquus est
 De⁹ qui infert irā? hoc est pœnā & ultionē abst. Rationēq; red-
 dēs dicit, quia iniquitas nostrā iustitiā Dei cōmēdat. Et Micheas, Mich. 7.

Roma. 2.

Orig.

Matth. 5.

Roma 3.

Mich. 7.

salutemq; suam postulasse. Et sane multo efficacior erat huiusce-
 modi tacita postulatio, quā si dixisset: Dñe, quia potes munda me.
 Nam tacita illa precatio, & maiorē prę se ferebat modestiā, ac hu-
 militatē, & submissionē quandā totius negotij sub volūtate Dñi
 exprimebat, nec dixit: si vis quasi de eius benignitate dubitaret:
 quia ex iisdē omnino didicerat quāta esset, ex quibus didicerat
 potentia ipsius magnitudinem: sed quod eius volūtati modeste
 submitteret negotiū, quē solū sciebat nosse quid maxime expe-
 dit, facere. Tā substantialis, & efficax est hęc oratio, vt Chri-
 stus Saluator noster ea apud æternū patrē suū vsus fuerit dicens
 in horto. Abba pater omnia tibi possibilia sunt, & alibi, si vis
 transfer calicē istū a me. Dicit vtq; Si vis potes. Nā diuina volū-
 tas nō semper cum Dei potētia pari læce rependitur. Si Deus vel-
 let omnia quę potest, quid esset tibi, o infelix peccator? Est ne
 hic aliquis cōcubinaris? aliquis homicida? aliquis, qui proximo
 suo diuitias, aut famā subtraxerit? Dic infelix, si quidē Deus fa-
 cere potest, vt terra aperiatur, teq; viuū deglutiat, quid tibi esset,
 si sicut potest, vellet? vult autem te ad pœnitentiā expectare.
 O quā insensibilis es, si hęc nō sentis, Dei q; omnipotentiā confi-
 derans toto corpore non contremiscis. Si vniuersam hanc mun-
 di molē Deus solo verbo construxit: ipse dixit & facta sunt: res-
 que facilius labefactantur, quam fiunt, tamque facile isthęc om-
 nia, quę oculis perspicimus, Deus effecit, quā difficile arbitraris
 illū hęc omnia in momēto posse destruere, quam difficile autē
 erit ei te in instanti occidere, atq; in profundū Auerni præcipita-
 re? O ineffabilē Dei misericordiā. Et enim cū in hoc instanti de te
 suppliciū sumere posset, te ad pœnitentiā expectat, nec solum
 te non punit, verū plurima etiā in te beneficia cōfert, ex quibus
 quāto te amore prosequatur, agnoscas. Postquā Isaias propheta
 plurima Hebræi populi demerita recensuit: propter quę destru-
 ctione dignissimus esset, dicit, circūspexi, & non erat auxiliator:
 quæsiui, & nō fuit qui adiuuaret, & saluaui mihi brachium meū
 & indignatio mea ipsa auxiliata est mihi. Videns Deus scelestis-
 simum illum populum omni ope, atque auxilio destitutum, po-
 tentiāque, quod est ipsius brachiū, quo eum adiuuit, dicit Domi-
 nus sibi metipso fauisse: significās in hoc se adeo gaudere populo
 illi auxiliū ferre, quasi ipsemet illo auxilio iuuaretur. Dicitq;
 ipsam indignationē sibi auxiliatā fuisse, vt bonū illud efficeret,
 vt

Mar. 14.

Luc. 22.

Psalm. 148

Isai. 63.

vt cōgnoscamus, si Deus ex sceleribus nostris nos adiuuādi occa-
 sione sumit, quid faceret si ei seruiremus. **C**At animaduerte o pec-
 cator, nisi ex his Dei auxilijs fructū percipias, vniuersa tibi in ma-
 lū esse cōuertēda. Hoc est quod ad literā affirmat D. Paulus, me
 tuēdis quibusdā verbis, dicēs. An diuitias bonitatis eius & patiē-
 tię & longanimitatis cōtēnis? Ignoras quoniā benignitas Dei ad
 pœnitentiā te adducit? Secundū autē duritiā tuā, & impotētēs
 cor thesaurizas tibi irā in diē irę, & reuelationis iusti iudicij Dei,
 qui reddit vnicuiq; secundū opera eius. Diuitię bonitatis Dei
 sunt vitę pductio, vindictę dilatio, interior & exterior vocatio,
 pia receptio, amicabile remissio, tot preces, promissiones & de-
 niq; cōminationes; atq; ad pœnitentiā diuturna expectatio, hęc
 omnia sunt diuitię bonitatis Dei. Magna vtq; est D. Pauli pōde-
 ratio dicētis. An diuitias bonitatis Dei cōtēnis? Interrogatiuē lo-
 quitur, ac si diceret. Nūquid fieri potest quod talis in te ingrati-
 do cadat? quomodo fieri potest quod tantū bonū cōtēnas? nō vi-
 debatur possibile esse quod homo in tantū malū incideret, ideoq;
 sub dubio rē hanc cōstituit, vt eā amplius exaggeret, atq; hoc in-
 terrogatio ista significat: an diuitias contēnis? nā incredibile vide-
 tur tot, tantaq; bona per tantū cōcessā largitorē ad tā excelsum
 finē, atq; vt te a tāto malo eripiat tibi præfertim ad eō indigno, a
 te negligi posse. Quia vero nō solum ex his diuitijs fructū nō per-
 cipis, imō ea contēnis, dicit S. Apost. te thesaurizare tibi irā. Ori-
 genes super hūc locum dicit, thesaurum appellari multarū diui-
 tiarū, pretiosissimorūq; moniliū, rerūq; magni valoris aceraū cō-
 gregatum, atq; cōseruatum: etenim obolorū, aut minorū nō di-
 citur thesaurus. Sic in spiritualibus rebus thesaurus in bonā & in
 malā partē accipitur. In bonā, vt dicit Dñs. Thesaurizate vobis
 thesauros in celo, id est, diuersa meritorū genera cōgregate. In
 malā autē partē accipitur hic, quē admodū enim in terra thesau-
 rizās plurimas diuitias resq; preciosas accumulat, qui verò in ce-
 lo thesaurizat, plurimas atq; heroicas virtutes operatur: sic ho-
 mo duricordis plurima & grauissima peccata cōaceruat. Et sicut
 qui thesaurizat anxius semp incedit, sic peccator, quotidie atq;
 etiā singulis horis tāta cū sollicitudine peccat, quasi in eo ipsi⁹ sa-
 lus cōsisteret, quapropter grauissima supplicia in dies pmeretur,
 quę per irā significatur, vt idē D. Paulus ait. Nūquid iniquus est
 De⁹ qui infert irā hoc est poenā & vltionē abfit. Rationēq; red-
 dēs dicit, quia iniquitas nostra iustitiā Dei cōmēdat. Et Michęas, Mich. 7.

Roma. 20.

Orig.

Matth. 5.

Roma 3.

Mich. 7.

Aduent.

Xx

Iram

At dñi postabo quoniam peccator irid est, ut dicitur: *hic dicitur* 25.
 Apóstolus die iudicii dicitur Dei, id est, ultionis & reuelationis,
 quia ibi reuelabuntur abscondita tenentibus, omniaq; manifeste pa-
 tebunt; atq; prospicietur quia iusti a Dño puniuntur ecce
 peccator, quæ finē duritas tua, pati cōtēq; diuinę cōceptus habitu-
 rus est. Cū quis pretiosum liquorē in vas conatur infundere, illud
 semel emūdat, q̄ tñ adhuc remanēt obsecrante verò iterū, atq;
 iterū illud abluit; sed vas nihilominus manet immūdū: quod cū il-
 le prospiciat iā abluēdo fatigatus vas in terrā deiecit, illudq; cō-
 fringit. O quā ad literā hoc in ter Dñū, & te peccator quotidie agi-
 tur. Etenim vt in te pretiosum gratię liquorē infundat: te quā vas
 immūdū reprehensionibus, ac laboribus perficit, tu verò in dies
 immūdius redderis, & obsecror: animaduerte; & caue nētuis tur-
 pitudinibus molestatus idē tibi faciat, quā si se cito te morte per-
 morte in terrā proiecit, illincq; in perpetuos inferos cruciatus
 detrudet, sicut vas cōfractū & immundū in sterquilinum defer-
 tur. *O sancta Maria senora*; tali profecto sunt hæc, quæ si assidua
 mentis cogitatione pensaremus, penitusque intelligeremus, cor-
 da nostra confingere, nosq; in speluncā ineludere sufficerent: sicut
 Athanasius se includit, vt huius sæculi malitiam euitaret.
Dominie sedis peres memundate. In diuitibus, atq; potentibus
 huius sæculi plerunq; potestas, atq; voluntas circa res pessimas
 pariter decurrunt: fere quippe cūcta quæ possunt, volūt. Ahab.
 3. Reg. 21. Regi placuit vinea Naboth: potest illam vsurpare? utiq; Acci-
 pit igitur eam contra iustitiam, Dominoq; eius morte illata. Di-
 cunt Dñi huius sæculi: possumus inferioribus nostris noua po-
 dagia, & tributa imponere, siquidē nō est qui nobis resistat: ergo
 volumus. Nullusq; plerunq; Dñs tyrannus existit, qui statim iu-
 ris consultū non reperiat, qui hoc sibi licere affirmet. De radice
 colubri egredietur regulus, & semineius absorbens volucrum,
 dicit Isaias. O recurre coluber iuris perite iniquæ conscientię,
 qui legum sensus reflectis, vt iniquitatis fauceas. Atq; hinc oritur
 basiliscus: nam cautelis iuris perite iniquæ conscientię deservit tyran-
 nus, & tāquam basiliscus efficitur erga inferiores suos: semē autē
 quod ex utroq; procedit, pauperulos debiles deuorat. At ipsi
 isthæc aliquando persoluent: siquidem vita breuis est & cito fi-
 niēda: tunc autē omnium harū immanitātū rationē arētis imā red-
 det. Loquens Dauid de hac materia dicit. Adhuc pusillum & nō
 crit peccator: & quæres locū illius, & nō inuenies: & paulo post
 Observa-

Simile.

3. Reg. 21.

Isai. 14.

Psalm. 36.

18. Observabit peccator iustū, & stridebit super eam de diebus suis.
 Dñs autē iridebit eum: quoniam prospicit, q̄ veniet dies eius. At-
 tendite quā manifestē dicit hic Dauid, quō tēpore peccator ty-
 rāides suas exercet Deū illū deridere, quoniam prospicit quā ci-
 to eius vita finiēda est, vniuersaq; scelera atq; iniquitates a ternis
 tormētis soluturus est. Et hoc significat: quoniam prospicit, q̄ ve-
 niēt dies eius. Idemq; mirifice exaggerat dicēs: Vides quoniam
 19. stulaborē, & dolorē cōsideras: scilicet, quē tyranni pauperibus af-
 ferunt. Vt quid autē illum cōsiderat? vt tradas eos in manus
 tuas. Statimq; rationē assignas dicit. Tibi derelictus est pauper,
 orfano tu eris adiutor. Itaq; cōsiderat Deus contumeliosa verba,
 quæ pauperi locutus es; & afflictionē quæ eum persecutus es mer-
 cedē quā ei non persoluiti, tributū deniq; quod ei iniuste impo-
 20. sisti, hoc autē vō tradat te in manus suas: liberet nos Deus ab ip-
 sius manibus, sunt enim grauissima, de quibus dicitur Paulus.
 Horrendū est incidere in manus Dei viuentis. Attēdite quōmo-
 do nouit Deus ab Aegyptijs Hebræos opprimētibus vindictam
 sumere, quibus paleas auferebant, & laterū cōficiendorū nume-
 rum adaugebāt. Deus autē aquas eorum in sanguinē vertit: eosq;
 alijs plurimis verberibus cōtorfit: quousq; tādē in mari de medi-
 21. remanserūt. Quomodo etiā crudelissimum Aman puniuit, pro-
 pter crudelitātē atq; tyrāidē, quā in captiuos Hebræos usus est:
 vno tēpore eodemq; die in regia mensa confedit, atq; in fura pe-
 pendit. Nemo eo quo potens sit, seruis Dei iniuriā inferat: nā
 illā in septuaginta persoluet. Dixit sanctus propheta Samuel Agag
 1. Reg. 15. regi Amalech. Sicut fecit ab seque liberis mulieres gladius tuus,
 22. sic ab seque liberis erant inter mulieres mater tua: & in frustra
 concidit eum Samuel coram Domino in Galgalis. Vt autē in-
 telligatis quā presentia sunt Deo hæc mala, atque iniuria for-
 23. tis suis illata, vt de eis supplicium sumat, animaduertite quod
 dicunt diuina litera. Quando iussit Deus peccatum Izabel, &
 24. Achab, aduersus Naboth puniri, dicitur enim ibi. Leui dixit: quod
 Dominus onus hoc leuauerit super eum dicēs, si non pro
 sanguine Naboth, & pro sanguine filiorum eius quem vidi heri
 ait Dominus, reddam tibi in agro isto, dicit Dominus. Dili-
 25. genter pensate Deum dicere se crudelitatem illam heri perspexisse,
 et si plurimum durant dies, ex quo cōmissa fuerat, die tamen illa
 heri a se fuisse perspectā, quia in diuino ipsius conspectu hæc
 (No. 1) Xx 2 vlcif-

Psalm. 9.

3. Reg. 2.

Hebra. 10.

Hester. 7.

1. Reg. 15.

4. Reg. 9.

7. Reg. 2.

Psalms 89. vltisq; dā te cēs erat. Vt enim dicit Dauid. Mille anni ante ocu-
lost nos tāquā dies hesternā, quę p̄terijt. Ob hāc causā regna-
atq; imperia ab aliquibus auferre, aliq; trāsferre cōsuefcit. Assy-
riorū, Medorū, Chaldaeorū, Romanorū deniq; imperia propter
iniquitates eorum de manu in manū trāsata sunt. Et de Hebręis
Psal. 106. dicit Dauid. Propter iniustitias enim suas humiliati sunt. Et q̄
peius est, propter hoc peccatū peculiariter dicit sancta scriptura
Deum peccatores emanu sua dimittere solere, vt in grauissima
Apoc. 8. quęq; peccata prolābātur, si enō apparet. De illā enim maledicta
Babylone dicitur. Et lux lucernę nō lucebit in te ampli⁹: & vox
spōsi, & sponsę nō audietur adhuc in te, quia mercatores tui erāt
principes terre: quia in veneficijs tuis errauerūt omnes gentes: &
in ea sanguis prophetarū, & sanctorū inuentus est, & omniū, qui
interfecti sunt in terra. O terribilem cōminationem? Ex quod est
quantūcūq; durum cor, quod illā audiēs nō trepidet? Lucerna
est sanctissima Christi humanitas, intra quā lucet verbū diuinū,
& splendor huius lucernę est doctrina Euāgelica. Hic autē splē-
dor iam ipse in plurimis orbis partibus, vbi vebemēter illucesce-
re cōsueuerat, omnino cessauit. Nouū enim Euāgeliū, quod fi-
lij Sathanę in Germania, alijsq; regionibus p̄dicāt, nō est Euā-
geliū, sed abominatio. Nec in illis regionibus spōsi aut spōsę vox
auditur: iam enim illic nec Iesu Christo, neq; eius ecclēsię obe-
ditur. Peccata verō, quorū causa hęc omnia cessarūt, dicit B. Ioa-
nes tria esse, scilicet auaritiā, luxuriā, atq; tyranniā. De auaritia
dicit, quia mercatores tui erāt principes terre. Hō quod seculares
principes pecuniarū cupidissimi erāt, errorē crederūt sanctissi-
māq; Ecclēsię vectigalia sustulerūt, quibus peruersis plebei ho-
mines facile peruersi sūt. De luxuria dicit, quia in veneficijs tuis
errauerūt omnes gentes. In veneficijs tuis (inquit) quia luxuria
quos tangit, veneficijs deuouet atq; peruertit, hoc est, *Los enbe-*
chi 74. De tyrānide autē dicit, Et in ea sanguis prophetarū, & san-
ctorum inuentus est. Qui pauperi subtrahit alimōtiā, hic eius
sanguinē effundit, qui subditū suū destruit, modicāq; quas pos-
sident diuitias distrahit, eūq; in carcere detruidit, propter debita,
quę soluere nō potest, merito sanguinis sanctorū vocatur effusor.
Eos quippe, qui æquo animo has iniurias, atq; tyrannides perfe-
runt, sacra pagina sanctos appellat: & ita vbi nos legimus. Super
hoc laudabit te populus fortis, & ciuitas gētū robusta timebit te.
(id est,

Isa. 25.

34. (id est, gens p̄dita virtute, ac sanctitate timebit te) septuaginta
interpretes trāstulerūt: propterea benedicet tibi populus paupe-
rū, & ciuitates hominū iniquitatē sustinentiū benedicēt tibi. Vn-
de idē esse apparet: gens fortis, & robusta, quod populus paupe-
rū iniquitatē sustinens. Quod si propter hęc peccata, & tyranni-
des illi fidē, sanctęq; ecclēsię obedientiā amiserunt: quomodo
nos nō timemus, nē in eadē damna incidamus, si quid ē eisdē cul-
pis sumus inquinati? O fratres in Christo Iesu per reuerentiam
Dei vos rogo vt hęc profunde cōsideretis, hęcq; terribilia Dei
supplicia timeatis potentiāq; quā à diuina ipsius manu accepi-
stis, non in eo quidē offendendo, sed in ei seruiendo cōsumatis.

Dñe si vis potes me mundare. Quādo tēporalia bona cū hoc lepro-
so à Deo poposcerimus, oportet nos dicere, Dñe si vis. Quando
35 autē spiritualia dona petierimus, nō est necesse dicere, si vis, nam
Deus cū sit summū bonū, summā habet propēsiōnē suā diuinā
gratiā cōmunicandi. Ex parte autē nostri eis recipiēdis disposi-
tio deest. Et hoc est quod B. Paulus dicit. Deus fidelis permanet, 2. *Timo. 2.*
negare seipsum nō potest, valde p̄sandum est verbū illud, seip-
sum. Alia etenim extra seipsum potest negare, sicut se penumero
negare cōsuefcit, quia sic ipsius clementię, aut iustitię conuenit.
Quāobrē hoc vnū deest, vt ex nobis disponamur ad ea recipien-
da, quę Deus negare nō potest, quę nisi receperim⁹, hoc ex culpa
nostra proueniet, & sic dixit Dauid. Tu autē Salomō fili miscito
Deū patris tui, & serui ei corde perfetto & animo volūtario. Om-
nia enim corda scrutatur Dñs & vniuersas mētīū cogitationes in-
telligit, si quęsieris eū, inuenies, si autē dereliqueris eū, projiciet
36 te in æternū. O quā sanctū cōsiliū, quasi à tali patre prolatū: vbi
maxime pensandū est illū dicere, semper ex nostra parte proue-
nire, quod Deū nō inueniamus. Ideō dixit frater A. Egidius vir
sanctus ordinis nostri, gratię, quā homo accepit, & illius, quā non
accepit, in diuino iudicio rationē esse redditurū. Gratię quā ac-
cepit, rationē reddet, quomodo ea vsus fuit: illius autē, quā nō ac-
cepit, quia se ad illā recipiendā nō disposuit, Deus enim illi cōce-
dendę paratissimus erat. Quod cū ita sit fratres charissimi, non
est opus dicere, Dñe si vis cōfer mihi tuā gratiā: sed corda nostra
purificare, sanctisq; desiderijs, & cōsiderationibus nos oportet
ampliare, cōfidenterque eum exorare dicentes. Dñe confer hic
mihi tuam gratiam, & in futuro gloriam sempiternam, Amen.

Aduent.

Xx 3

In

In eadem Dominica. III.

post Epiphaniam

CONCIO SECVNDA.

Cum descendisset Iesus de monte secuta sunt eum turba multa, &c. Matthæi. 8.

Eccles. 3.

Mnia tempus habent, & suis spatijs transeunt vniuersa sub cælo. Tempus nascendi, & tempus moriendi: tempus plantandi, & tempus euellendi quod plantatum est, &c. Hoc voluit Spiritus sanctus scribi, quò homo ratione sua, atque iudicio tempora discernere, rebusque fa-

Hier. 8.

ciendi opportunitatem quaerere sciat. Vnde per Hieremiã prophetam homines obiurgat bruta animantia eis obiciens, & dicens. Miluus in cælo cognouit tempus suum, & turtur, & hirundo, & ciconia: populus autem meus non cognouit iudicium Domini, hoc est, cælestibus aibus hanc legem natura sancit, vt ad specierum suarum conseruationem certis anni temporibus foetus suos producerent, quam ne puncto quidem prætergrediuntur. Populus autem meus (ait Dominus) nò vult meis legibus gubernari. Hæ temporũ diuisiones, quas hic Salomon assignat, sunt respectu dispositionis hominũ in humanis actionibus, & conuersationibus. At negotia vero cũ Deo agendo omnia tempora cõmoda, atq; opportuna sunt, & ita dixit Dauid. Vespere, & mane, & meridie narrabo, & annũciabo, & exaudiet vocem meam. Agricola vno anno fundũ sinit esse otiosum sperans se in futurũ annum pinguiore in duplum fructus ex illo esse percepturum: nam si eũ continua cultura fatigaret modicos, aut nullos ferret fructus. Hominem autem non annum, nec diem, nec si fieri posset, horam oportet esse otiosum: statim enim deperdetur. Idcirco semper, & vbique cum Deo animarũ nostrarum salutem agere debemus, semper quippe opportuna ad eam negotiandam dispositio esse potest. Nec vero in omni solum tempore, sed in omni etiam loco id fieri potest. In tẽplo etenim adultera misericordiam

Psalm. 54.

diam impetrauit: in sterquilinio sanctus Iob cum Deo loquebatur, in ciuitate Centurio serui sui valetudinem negotiatus est. In via Chanana a muliere sibi filia que suæ misericordiam est adeptus. In solitudine accessit hic leprosus ad Dominum, ibi que corporalem, spiritualem que valetudinem comparauit. Ex quo apparet nullum esse locum, vbi homo ad Deum alloquendum occasionem nequeat inuenire.

Ecce leprosus veniens. Leprosi secundum legis consuetudinẽ, atque præceptum in solitudine morabantur: ideo q; hic leprosus in campo ad Dominũ accessit: hoc autẽ præcipiebatur, ne alios inficerent. O vtinam in rebus publicis christianis idem circa res maioris ponderis seruaretur: siquidem in medijs ciuitatibus homines grauiori morbo, quam lepra laborantes habitare perspiciamus, qui quidẽ suo deprauato exemplo, vicos, in quibus habitant inficiunt, atq; coinquinant. Hi autem spiritales morbi, non tantum corporales sentiuntur, si es iuxta ægrum & ipse gemit, bene illum audis, si vero procul ab eo distas, quamuis vociferetur, eum non audis. Cum corpus per proprium amorem tam coniunctũ nobis sit, eius querelas audimus, ipsiusq; necessitatibus subuenimus. Cum autẽ tam procul ab spiritu existamus propter parũ amoris, & affectionis, qua eum amamus, eius miseras nò sentimus, neq; illis remediũ adhibere curamus. Ideo q; de spiritualibus leprosis, tã parũ curatur, qui cũ mũdũ foetore suo inficiant, nobis tamẽ male nò olẽt. Hoc deplorabat Isaias propheta dicens. Facta sunt morticina eorũ quasi sterco in medio platearũ, quod si quis hic Isaiã de cadaveribus loqui dicat, scilicet quãdo Babylonici Hebræos oppugnarũt, dico illũ multo tristius spiritualia caduera deplorasse, que quidem corporaliũ neciũ causa fuerũt. Oquã miserabilis est visu sedula diligẽtia, qua gubernatores ciuitatũ vias publicas mũdari præcipiũt, ne immunditiarum foetor incolas inficiat, & ob hanc causam statuunt vt carnificia in eo vrbis loco semper instruantur, vnde canalis, per quem animalium occisorum defluit cruor extra ciuitatem facile possit erumpere: cum tamen in ciuitatibus constitutas ludorum domos, publicas que tabulas vbi principes, atque optimates populi ad ludẽdam conueniunt, in quibus innumeræ iugulantur animæ, pinguesque dissipantur substantiæ, aliasque meretricum publicas domos, vbi plurimæ turpitudines committuntur esse cognoscant,

Leuiti. 13.

Simile.

Isai. 57.

nec tamen tot, tantisque malis obstant: Hæc utique omnia ex eo
 proueniunt, quod plura corpora, quam animas æstimat, modicus-
 que aut nullus Dei timor, neque amor eorum pectoribus inest. Com-
 minatus est Deus Hebræos dicens. Si non uolueritis recipere disci-
 plinam, sed ambulaueritis ex aduerso mihi, ego contra vos incedam
 & mittam pestilentias in medio vestri: sic utique credo Deum in
 poenam scelerum nostrorum permittere, ut alia inter nos periculo-
 sior atque nociuor pestis quam corporalis grassetur, quæ est pu-
 blica corruptio, morumque pestifera deprauatio, atque nociua ma-
 lorum hominum exemplum, nec tamen est virtus, neque virilis animi
 robur, quorum ex munere interest, isthæc ex ciuitatibus relegan-
 di. Væ terræ cymbaloalarum: ait. S. Isaias. Cymbalum alarum est
 homo inanis diuinique amoris vacuus, qui alicui reipublicæ mu-
 neri præest. Væ autem terræ, quæ ab huiusmodi homine gu-
 bernatur. Væ terræ cuius gubernatio cymbalo, hoc est inspi-
 cendi diuini que honoris zelum non habenti homini committitur: nam
 propter huiusmodi negligentiam reipublica deprauatur, bono-
 rumque hominum mores corrumpuntur. Hunc autem ipsum locum sep-
 tuaginta interpretes sic transtulerunt. Væ terræ nauium alarum.
 Naues plurium alarum, hoc est velorum capacissimæ sunt pluri-
 mis rebus recipiendis. Etenim vix vna totius oppidi spolijs po-
 test adimpleri. Ideoque hæc metaphora cupidis gubernatoribus
 aptissime quadrat: qui nihil aliud curant, nisi se temporalibus bo-
 nis adimplere. Væ autem reipublicæ, cui huiusmodi iudices præ-
 sunt. Etenim quem admodum præpotens nauis ex vno in alterum
 oppidum alia mercimonia affert, & illinc alia defert: sic etiam hi
 cupiditate sua ciuitates diuitijs spoliatas, vitijsque refertas relin-
 quunt. O Domini mei, & quicumque rebus publicis præfecti estis
 ego vos deprecor per viscera misericordie Dei nostri, in quibus
 visitauit nos oriens ex alto, ut Christiano pectore tot, tantorum-
 que scelerum remedium curetis, ne venenosa hæc, atque pestifera le-
 pra vniuersum populum inficiat. Vos autem leprosi peccatorum
 lepra referti Deum timete, nec vestro deprauato exemplo mun-
 dum coinquinetis: est enim hoc maximum quoddam crudelitatis
 genus. Quando duæ illæ tribus, & dimidium petierunt se citra Ior-
 danem relinquere: neque enim eum transire volebant, ad promissionis
 terram expugnandam. Moyses illas acerrime reprehendisse perhi-
 betur. Nunquid (ait) fratres vestri ibunt ad pugnam, & vos hic se-
 debi-

Leui. 26.

Isai. 18.

Num. 31.

10 debitis? Cur subuertitis mentes filiorum Israel, ne transire audeant in
 locum, quæ eis daturus est Dominus? Nonne ita egerunt patres vestri
 quando missi sunt ad explorandam terram? iratusque Dominus
 aduersus Israel circumduxit eum per desertum quadraginta an-
 nis, donec consumeretur vniuersa generatio, quæ fecerat malum
 in conspectu eius. Et ecce, inquit, vos surrexistis pro fratribus
 vestris incrementa & alumni hominum peccatorum ut augeretis
 furorē Domini contra Israel. Quia si nolueritis sequi eum in soli-
 tudine, populum derelinquet, & vos causa eritis necis omnium.
 O quam efficax argumentum ac testimonium hinc elicitur, quo
 quantum malum exemplum alijs officiat, aperte demonstratur. Pen-
 sate, quaeso, S. Moysen eis dicere illos paucos deficere, illicque
 11 remanere velle causam esse futuram, ut alij etiam deficerent, atque in
 iram Dei inciderent: illudque grauius peccatum, quam explorato-
 rum scelus esse affirmat: qui quidem terræ promissionis detraxe-
 runt, populumque ad desperandum, atque in Aegyptum redeun-
 dum induxerunt: populumque vniuersum à Domino percutiendum
 quarum necium causam illos futuros asseuerat. In quo significatur
 vniuersum tantum in virtutis via deficere, neque ulterius progredi velle,
 maximam esse occasionem, ut alij etiam relaxentur, atque in peccata pro-
 labantur. Quid igitur erit illis, qui non solum in virtute deficiunt,
 sed plurima etiam scelera committunt, hæcque (quod peius est) pu-
 blicè, atque in omnium conspectu facientes alios ad peccandum
 tantum verbis, quam per suasionibus inducunt? ò infelices vos quam
 merito dicere possumus: vos causa eritis necis omnium. Et ita alij
 suorum tantum modo: vos autem vestrorum, alienorumque cri-
 12 minum poenas dabit. O Deus infinitæ maiestatis utinam eam
 his meis verbis efficaciam conferres, quam illis S. Moysi sermoni-
 bus contulisti, quo talem in his fratribus meis operationem face-
 rent, qualem illi in tribubus Israel operati sunt: quæ illis minis
 perterriti dixerunt: nos ipsi armati pergemus ad prælium ante fi-
 lios Israel donec introducamus illos ad loca sua. Eia fratres in
 Christo Iesu idem vos cum firmissimo quodam proposito dici-
 te, scilicet à modo non solum scandalum fratribus nostris esse no-
 lumus: verum a deo veram ex animo poenitentiam agere volu-
 mus, ut eis simus in hoc spiritali conflictu ductores præstan-
 tissimi, quo usque omnes æternam beatitudinem consequamur.

Ecce leprosus veniens adorabat eum dicens: Domine si vis potes me
 curare

XX 5

mun

mundare. O quam insignem magistrum nobis hic diuinus spiritus proponit, ex quo quæ ad nos pertinent discamus. Quando frater mi te scelerum tuorum lepra coopertum perspexeris, ad hunc diuinum medicum, ad quem hic leprosus confugit, eadem confidentia, animique submissione te confer. Quod si peccata tua tibi magna esse videbuntur, siquidem infinitam ipsius potentiam tibi parcere posse non dubitas: de incomprehensibili eius misericordia, qua tibi uolet ignoscere, dubitare non debes. Ipse namque te saluum fieri maximè cupit.

Psalm. 50. Considera humilitatem, qua Dauid accessit, cum se leprosum animaduertit, dicens, Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam. Non dicit: miserere Dauid, sicut iterum dixit, inemento Domine Dauid. Quod propter humilitatem fecit: nam cum diuinam gratiam amisisset proprio se vocabulo erubuit nuncupare. Nec vero ausus est dicere: miserere mei Deus meus: sicuti dixit cum in gratia persisteret Deus

Psalm. 111. Deus meus ad te de luce vigilo. Et alibi, Deus meus adiutor meus. Quia peccans eum perdidit, diabolumque sequens ab ipsius obedientia alienatus est. Accede igitur o frater cum hac humilitate, eademque uerba recensens: Miserere mei Deus.

Luc. 9. Tu Domine dixisti, venit filius hominis quærere, & saluum facere quod perierat. Tuum est Domine uerbum hoc, tu illud tuo diuino ore protulisti: ego autem sum vnus ex perditis, qui saluari uolo: hoc in me uerbum adimple. Tu Domine dixisti, ego sum flos campi, & lilium conuallium: ut significares te non esse clausum sicut flores uireti, & horti conclusi, sed in agro, & valle esse plantatum, omnibusque expositum, qui ad te colligendum uoluerint accedere: siquidem autem omnes te sicuti re communi uti possunt, sim, quæso, vnus ex illis. Nec uero hoc in me beneficium secundum magnam misericordiam meam, sed secundum magnam misericordiam tuam conferatur, exposco. Si Alexander princeps Ethnicus uile quicquam à se petentem pauperem ciuitate donauit dicens: quauis te talia petere non oporteat, meam tamen liberalitatem talia donare decet: nolo enim humilitatem, uilitatemque tuam, sed largitatem potius, atque magnitudinem meam animaduertere.

Cant. 2. O princeps regum terræ, superneque celestium Hierarchiarum Imperator Iesu Christe fili Dei, fac mecum Domine misericordiam

13
14
15
16
17
18

16 diam non secundum miseram uilitatem meam, sed secundum maximam clementiam tuam. O ineffabilem probitatem Dei mei: in ministerijs tibi ab hominibus exhibitis non tuam quidem magnitudinem, excellentiamque, sed eorum potius paruitatem consideras: in beneficijs autem, quæ illis confers, non ad eorum uilitatem, sed ad munificentiam, liberalitatemque tuam respicis. Ideoque sicut parua munera ab eis acceptas, sic tanquam Deus præstantiam in eos beneficia confers. De misericordia nostra dicit Oseas Propheta, misericordia uestra tanquam nubes matutina, & quasi ros manè pertransiens. Quem admodum enim ros minimo quoque uentorum flatu arefcit: sic humana misericordia minima quaque occasione consumitur. Misericordia uero tua Domine cum sit infinita, nulla prorsus occasione potest exhauriri. De te Domine decantat Ecclesia: Deus, cui proprium est misereri semper, & parcere. Magisque proprium tibi est ignoscere, quam igni comburere: nam aliquando ignis astiuitatis suæ oblitus non combussit, ut apparet cum tres pueros in fornacem ignis ardentis immisos non combussit: tu autem Domine nunquam oblitus es facere misericordiam: quia apud te propitiatio est dicit Psalmographus. Quasi dicat: Domine apud te, & non apud me, in te, non in me causam, cur mei miserearis habes. Quod si ego scelus admisi, cuius causa me inferno damnare potes: tu illud non amisisti, quo peccatores ad te conuersos saluare consuefcis, scilicet naturalem, infinitamque probitatem, atque clementiam. Et Regalis propheta dicit, sperent in te qui nouerunt nomen tuum, quoniam non derelinquis quærentes te Domine qui nouerunt nomen tuum, id est, qui longa te atque diuturna clementiam tuam experientia compererunt. De hac etenim hic cognitione loquitur, quæ maximam petendi spem, atque animum addit. O Domine quàm diuturnam infinitam misericordiam tuam comperimus experientia: scimus enim te cum nonnullis, quia te rogauerunt, sicut hic leprosus, misericordiam fecisse, & cum alijs propter aliorum preces, sicuti cum filia Chananæ, seruoque centurionis, misericordia usum fuisse: aliorum autem preces non expectasse, uerum eos ad beneficia capienda inuitasse: sicuti Samaritanam, & paralyticum in piscina commorantem. Hoc autem maximè admirandum est, quod

Osee. 6.

Danie. 3.

Psalm. 119

Psalm. 9.

quòd alijs misericordiam fecisti ipsismet contradicentibus, sicut cum in cruce ab æterno patre ijs misericordiam, veniamq; deprecatus es, qui te cruci affigebant, morteq; crudelissima afficiebant. Et Paulum gratiæ contradicentem conuertisti. Ecquis igitur cum tam longa experientia infinitam clementiam tuam no-rit, ad veniam exposcendam dubitanter accedet?

20

Et extendens manum Iesus tetigit eum dicens: *volo, mundare.* O ineffabilem Dei pietatem, animaduertite quanta cum benignitate clementissimus Iesus manum suam ei porrigit, illumque solo verbo emundat. Considerateque illum manus tactum quoddam indulgentiæ fuisse genus: quasi diceret: ne arbitreris o paupercule quòd quia sic lepra coopertus es, te exhorreo: Penitenda est etiam liberalitas, qua dicit: *volo.* In quo quanta benefaciendo, ac hominibus beneficia conferendo voluptate afficiatur, aperte

Hierem. 32

demonstravit: sicut antea per Hieremiam Prophetam his memorabilibus verbis prædixerat: *latabor* (inquit) *super eis, cū eis benefecero, & plantabo eos in terra ista in veritate & in toto corde meo, & in tota anima mea.* O dulcissima verba. Ecquod est a deo durum marmor, quod hæc audiens amore non liqueat? ex huius diuinæ probitatis consideratione, atque ex cælestis gratiæ participatione iustis etiam provenit, quod hilari vultu, diligenti-que animo proximis suis benefaciunt. Vnde dicitur: *gaudium est iusto facere iustitiam.* Quando o frater mi diues pauper ad te accesserit dicens: *Domine si vis potes me adiuuare, cū verum sit te posse, cum hilari animi promptitudine dicit sicut dixit Dominus, volo.* Ne crumenam tuam consulas hæc enim dicit tibi, vt diuitias obserues, ne forte tibi deficient. Sed

Prover. 21.

crede Spiritui Sancto tibi consulenti, atque dicenti: *Honora pauperem de tua substãtia, & de primitijs omnium frugum tuarum da pauperibus, & implebuntur horrea tua saturitate, & vino torcularia tua redundabunt.* Hoc etiam Ecclesiastes commendat dicens: *omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat.* Valde notabilia sunt hæc verba, difficilisque in eis contradictio videtur inesse: nam quomodo vestimenta candida esse possunt, si nunquam oleam ex capite deficit, sed semper ex eo decurrit: quo vestes infici consuescunt? Dico Spiritum Sanctum hic non de materiali quidem oleo loqui, sed de misericordia, quæ opera bona illustrare, ac candidiora

Prove. 3.

Eccle. 9.

reddere solet. Hoc autem oleum vult Deus ne vnquam à corde tuo deficiat: sed ex eo semper misericordia (tanquam aqua ex perenni fonte) dimanet. Depingens Zacharias Propheta duos viros Deo coniunctissimos atq; amicissimos (quos nonnulli Eliam & Enoch, alij verò Eliam & Moysen esse volunt) vt Angelus qui cum eo loquebatur, illos altius sublimaret, dixit ei: *ist i sunt duo filij olei splendoris, qui assistunt dominatori vniuersæ terræ.* Quasi diceret: hi sunt duo viri valde misericordes: nam secundum Hebraicam proprietatem qui in aliqua re excel-
lense existit, illius rei filius dicitur. Mirabilis est consideratu promptitudo, qua veteres illi quondam patres ante Evangelicam, atque etiam ante scriptam legem pauperibus elemosinas erogabant, atque opera misericordiæ exercebant. Attende Rebeckæ, Ethnici cuiusdam filix promptitudinem, quæ petenti famulo Abrahamæ aquam ad bibendum respondit, *Bibe Domine mi, celeriterque deposuit hydriam super vnam suam, & dedit ei potum.* Cumque ille bibisset, adiecit, *quin & camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant.* Effundensque hydriam in canalibus recurrit ad puteum, vt hauriret aquam, & hauriam omnibus camelis dedit. O quam sedula ad vtrumq; diligentiâ, celeriter (inquit) & recurrit. Virgo tenella decem camelis (tot enim erant, vt ibidem dicitur) aquam ex profundo quodam puteo atque ad alios qui cum eo venirent, mira cum charitate hausit. Nec verò his omnibus cõtenta est, verum illum etiam inuitauit, vt in domum patris sui diuenteret dicens: *palarum quoque & fœni plurimum est apud nos & locus spatiosus est ad manendum.* O maximã Christianorum hominum confusionem, quomodo pudore non confundimur animaduertentes quam inhumaniter nunc peregrinos ac pauperes tractamus: præsertim postquam nobis summa veritas dixit, *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Intelligebat (credo) Rebecca parentes suos gauisuros esse peregrinos illos in domum suam excipere, siquidem eos tanta cum benignitate inuitabat. Non arbitror hunc filios vestros idem facere ausuros fuisse, non enim hanc liberalitatem atq; humanitatem vobis in-
esse cognoscunt.

esse cognoscunt. Tangente autem illum Domino sua diuina manu, atque dicente: *Mundare, Mundata est lepra eius.* Super quo notandum est, et si

Zach. 4.

Gene. 24.

Matth. 5.

20

et si

Leui. 13. et si Deus praecepit, ne quis leprosum attingeret, hoc fuisse ne cō-
 taminaretur: at si quis leprosum tangens, non modo non inquina-
 retur, sed illi etiam salutem conferret, hunc non esse legis trans-
 gressorem. Nam etiam cautum erat ne quis cadauera pertinge-
 ret. Elias autem & Eliseus, cum mortuos suscitauerunt, super eos in-
 cubuerunt. Conferens verus humilitatis amator atq; Magister
 egregius huic leproso salutem dixit ei: vide, nemini dixeris. In
 quo nos docuit, ne opera nostra bona ideo faciamus, vt ab homi-
 nibus videamur, eaq; faciētes, illis sed Deo soli placeamus. De il-
 lis quatuor mysteriosis animabus, quę vidit Ezechiel propheta
 qui dicit: & pennas per quatuor partes habebant. Et duabus vo-
 labant, seq; inuicem attingebant; duabus vero corpora tegebāt.
 Duę (inquit) pennę singulorū iungebantur: & duę tegebant cor-
 pora eorum. In quo docemur quod et si nos oportet extendi ad
 bona opera proximis nostris faciēda (etenim hoc est extensis
 alis proximorum corpora tangere) illis tamen vni Deo placere
 cupientes quo melius poterimus ea tegere debemus.

Simulque Dominus dixit leproso: *Vade & ostende te sacerdoti.*
 Quid Dñe? lepra eū liberat, nec verò à debita sacerdoti subie-
 ctione atq; ostensione reddis immunē? Non vtiq; eū ab ista obli-
 gatione vēdicat, quia legem ministrorq; suos, autoritate donare
 vult, illisq; sæculares omnes subijci praecepit, quod si in lege quę
 umbra fuit, hoc obseruauit; in lege quę est spiritus multò melius
 obseruari vult. Immēsus Deus, qui tāta presbyteros autoritate
 stabilinuit, vt eorum prolatam in terra sentētiā ad eam in celo
 confirmandam expectet, nunquid non eos ab vniuerso mundo
 maximæ reuerentię, atq; honori haberi vult? Mirabiliter hoc
 apparuit in illa sindone, quam D. Petrus è celo descendente
 in spiritu perspexit: immundorum animalium plenam; dixit-
 que Dominus illi: Petre occide & manduca. Cui ille respondit:
 absit Domine, quia nunquam māducas i omne commune, & im-
 mundum. Comede hoc. Sancte Apostole: quod enim tu comē-
 deris atque comprobaueris, hoc Deus bonum esse ducet: quod
 autem respueris ac repudaueris, hoc Deus malum esse iudica-
 bit. Volo dicere: quod cunq; ligaueris super terram, erit ligatum
 & in cælis: & quod cunq; solueris super terram, erit solutum & in
 cælis. Quantū igitur honoris huic, quem Dominus ad eum hōne-
 stauit, perhiberi debet? Apud omnes totius orbis nationes maxi-

mo semper honori sacerdotum Idolorum habitifant, quem ho-
 norem tam populares, quam principes ac reges illis exhibebāt
 quia eos qui dijs suis coniunctiores erant alijs omnibus prae-
 ferendos esse iudicabant. Hanc rationem Gregorius Papa Mauri-
 tio imperatori obiecit vt eum cōfunderet, eò quod Christianus
 cum esset sacerdos Iesu Christi maximo non haberet honori,
 vt habetur vñdecima. q. c. Sacerdotibus. Quam etiam Theodo-
 retus refert. Et concilium Mathisonense secundum, dicit: sta-
 tuimus quod si quis laicus sacerdoti obuius fuerit, vsq; ad humi-
 liorem venerationis gradum sese illi humiliet: siquidem talis sa-
 cerdos tam venerabilem in Christiana religione dignitatem pro-
 meritus est. Quod si laicus equitans sacerdoti equiti obuius fue-
 rit, laicus caput suum detegat debitam sacerdoti exhibens reue-
 rentiam: si verò laicus equitans sacerdoti pediti obuius fuerit, cū
 primum ad eum accesserit, ab equo descendat, illiq; honorabi-
 lem atq; charitativum præbeat honorem, quem ei sacerdotalis
 dignitatis ratione perhibere debet. O quis verba & efficaciam
 haberet, qua quantus hodie defectus circa hoc in mundo verfa-
 tur, dignè satis exaggeraret. Suspicor autem hoc vel maxime ex
 modica charitate atq; reuerentiā quę Deo habetur, & ex modi-
 ca sublimium, diuinorumq; ipsius sacramentorum æstimatione
 hanc modicam ministrorum ipsius æstimationem atq; reue-
 rentiā proficisci. D. Antoninus refert quod eū gloriosus Epif-
 copus Beatus Martinus cum Maximo Imperatore pranderet,
 illiq; prius quàm Imperatori patera, seu poculum porrigeretur
 (hoc quippe infallibiliter fieri consueerat) postquam bibit, il-
 lud capellano suo, quietiam mensæ confederat, porrexisset. Ideo
 quę prudentissimæ animaduersionis ab omnibus circumstanti-
 bus satis fuisse commendatum, eò quod sacerdotalem imperato-
 rię prætulerit maiestatem. O infelicem tempestatem nostram,
 in qua omnia ferè vice versa geruntur nec simplices sacerdotes
 qui ecclesiasticis redditibus carēt, plaris quasi, quàm plebei ho-
 mines æstimantur.
 Dicit ei vltorius: *Ex offer manus, quod praecepit Moyses in testimo-
 nio illis.* B. Hieronymus (quem sequitur Caietanus) sic intelligit
 hæc verba in testimonium illis, id est, vt hæc tua oblatio pro-
 emundatione: tui, meam illis potestatem testetur, vt aut cre-
 dant, aut sint prorsus inexcusabiles. Et sic illud in testimo-
 nium

11. q. 1. c. Sa-
 cerdotibus.
 Theodoret.
 lib. in Gene.
 c. 106. Con-
 ci. Mathis-
 conense. 2.

Diuus An-
 toninus. 2.
 par. c. 10.

D. Hieroni-
 Caietanus 9

niū millis: non cum verbo præcepit, sed cum verbo offer, cōniū-
gendū est. Verum hæc omnia, aliaque ineffabilia miracula
non solum eis non profuerunt: sed ex illis etiam occasionem ac-
ceperunt contra tantorum mirabilium perfectorem diuini sequi-
di tanta utique eorum cæcitas atque malitia erat. Quæ admo-
dum cum cuiusdam natura morbo prostrata, atque diuturna con-
suetudine dissipata, sæpenuero medicamina quæ illi apponun-
tur, grauiorem illam reddunt, atque in venenum conuertuntur,
ei quæ magis efficiunt: sic etiam illis in foelicibus contingit. Fratres
dilectissimi diuinam Maiestatem suppliciter exoremus, ne vn-
quam in tam miserum statum nos deuenire patiat, ut ex diui-
nis ipsius beneficijs deteriores nos efficiendi occasionem sumam-
mus. Sanctus Propheta Esaias Deum efficaciter precabatur di-
cens: ut tinam dirumperes coelum, & descenderes, a facie tua mō-
tes fluerent, aquæ arderent igni. Hoc Sancti Prophetæ desiderium
tunc adimpletum est, quādo verbū caro factum est: & tamen mō-
tes integri, aquæ quæ frigidæ remanserunt: siquidem omnes illi sa-
cerdotes, ac pharisæi, ne quæ defluerunt, ne quæ igni exarserunt. Ita
que diuinus Domini conspectus ipsorum culpa maiorem eorū
condemnationem operatus est. Quod enim Sanctus Propheta
prædixit, intelligitur, quod ex Domini parte talia opera faciēda
erant, quæ grauissimos atque durissimos quosque peccatores cōuer-
tere possent, nisi ipsi malitia sua eis impedimento essent. Et tamē
tanta fuit eorum malitia, ut nullam in illis operationem fecerit.
Eia fratres nunquid hic adest mons aliquis per superbiam, aut
aqua per luxuriam? ego vos Dei nomine adiuro, ut diligenter
aduertatis nos hæc miracula in testimonium vobis prædicare,
quod defluatis & igni ardeatis: si minus omnia vobis in æternam
condemnationem esse conuertenda

Præcipit etiam Dominus huic homini, ut offerat munus
quod præcepit Moyses: quo illud ingratitude signum in
templo offerens, Deo pro accepto beneficio gratias ageret:
hoc enim est vnum ex gratioribus, ac iucundioribus diuinæ
Maiestati. Ideo sponsus sponsam laudans postquam genericè di-
xerat: quā pulchra es amica mea, quā pulchra es: volens par-
tes in quibus pulchritudo resalgebat peculiariter recēdere, prius
oculorum eius pulchritudinem cōmendauit dicens: oculi tui co-
lubarum. In quo eam gratitudinis adnotauit. Columba cum

Simile.

Esai. 64.

Cant. 4.

Simile.

lingu-

34 singula grana rostro deglutit, rostrū, atque oculos in altū extollit
accipit vnū, & oculos in altū eleuat, accipit alterū, & iterum ocu-
los erigit, & denique sic facit, cum singula grana deglutit. O beatā
animā, quæ pro singulis beneficijs oculos in cœlū erigit. Deo quæ
gratias agit quotidie, & semper Deus in nos beneficia pluit: sic
etiā semper nos Deo gratiarū actiones referre deberemus. Hoc
enim efficit animā speciosissimam in diuino cōspectu, eamque cō-
lubarum oculos habere facit. Et hoc præfertim Spiritus sanctus
in iustis commendat dicēs: Vox exultationis & salutis in taber-
naculis iustorū. Hoc est, nunquā cessant Deū laudare. Vix in do-
mibus, atque in oribus iustorū aliud auditur, nisi laudetur Domi-
nus. Et hoc vocat Spiritus sanctus vocē exultationis & salutis.
Exultationis (inquit) quia ex gratitudine tam singulare iustis gau-
35 diū oritur, quod illos exultare facit, quod est interiorē cordis
lætitiā exterioribus signis demonstrare. Et salutis (ait) quia gra-
tiarū actio, nō solum animam in gratia perseuerare facit, sed etiā
ad plura atque ampliora beneficia cōparanda disponit. Tam ex-
cellens est gratitudo, ut non contentus fuerit Dauid pro acce-
ptis beneficijs gratias agere, sed pro ijs etiam, quæ se percepturū
sperabat, gratiarū referret actiones: & sic dicebat. Laudans inuo-
cabo Dñm, & ab inimicis meis saluus erō. Atque ex hoc cognos-
cētis quantum malū sit, non solū pro acceptis beneficijs Deo gra-
tias nō agere: sed ex illis ansam assumere ad supernum eorum lar-
gitorem offendendū. Si Rex quotannis mille aureos tibi dari iu-
beret, tu verò illos omnes in emendo veneno ad eū occidendū,
armisque ad ei bellum inferendum emendis consumeres, nonne
36 maximam iniquitatem te admisisse, grauissimumque supplicium
meruisse iudicares? dicitur Deus Aegyptios auro, rebusque pretio-
sis spoliasse: illasque Hebræis tradidisse, ut diuites ex eorum serui-
tute euaderent. Eodēque auro quod eis Dñs dedit fecerunt vitu-
lū in Horeb. Nunquid fratres mei tam execrabilem ingratitude
nem non miramini? ab omnibus utique vobis illā abominari, atque
condēnari credo. Quare igitur ingratitude, in quā quotidie in-
ciditis, nō potius admiramini? Et enim pulchritudine, valetudi-
ne, scientia, honore, diuitijs denique vobis a Deo cōcessis, ipsi me
Deo bellū inferitis: & quantum est ex vobis cum quotidie cruci-
figitis. O cœlum, o terra, o maria, o lapides, o insensibiles creatu-
ræ super tã execrabili iniquitate obstupescite, siquidē homines

Psalm. 117.

Psalm. 17.

Simil.

Exod. 11.

Exod. 32.

Aduent.

Yy

ratio-

Ezech. 16.

rationis participes in tantam insensibilitatem deueniunt, vt vix
 eam sentiant. O quanta cum exaggeratione Deus de hoc con-
 querebatur admirabili quadam metaphora regis, qui maxima
 in virginem quandam beneficia contulit: quæ postquam potens
 regina facta est, magna atq; execrabilia adulteria illi fecit. Et
 postquam beneficia plurima, quæ in eam contulit recensuerat,
 dicit: Perfecta eras in decore meo, quem posueram super te, & ha-
 bens fiduciam in pulchritudine tua fornicata es in nomine tuo.
 Exposuisti fornicationem tuam omni transeunti, vt eius fieress
 & tulisti vasa decoris tui de auro meo & argento meo: quæ dedi
 tibi & fecisti tibi imagines masculinas, & fornicata es in eis. Et
 tulisti filios tuos, & filias tuas quas generasti mihi, & immolasti
 eis ad deuorandum. Nunquid parua est fornicatio tua? Immola-
 sti filios meos, & dedisti illos consecrans eis: & post omnes abo-
 minationes tuas & fornicationes tuas non es recordata dierum ado-
 lescentiæ tuæ, quando eras nuda & confusione plena. Væ væ ti-
 bi, ait Dominus Deus. O terribilia verba exaggerantia quantum
 quæq; graue sit ingratiudinis malum. Constituat vnusquisq; vestrum
 fratres mei oculos in suam viuendi rationem, & cognoscetis vos ea-
 dem culpa esse submersos. Etenim etsi illas Ethnicorum statuas
 non adorastis (quod hic Dominus fornicationum nomine intelli-
 git) alia tamē plurima Idola, honorem scilicet, voluptatem, satu-
 ritatem atq; alia quam plurima vitia coluistis, eis que cum omnibus
 ijs, quæ vobis à Dño data sunt libētissimè seruiistis. Cum omnia
 vos ad Deum amandum atque laudandum inuitare deberent, ex omni-
 bus peccandi occasionē sumitis. Liberis ad vltiones vtimini, diui-
 tias vero in voluptatibus ac vanitatibus consumitis: nec vero me-
 ministris vos è terræ puluere, ad sublimē statum, in quo persistitis,
 fuisse à Dño sublimatos. Væ, væ vobis: ait Dñs Deus. Terribiles
 erunt poenæ vestræ, siquidem culpæ sunt adeò horribiles. Etsi Se-
 neca Ethnicus erat, tamen loquens de gratitudine dixit: Non vi-
 demus quidem talibus hominibus à lege poenam aliquam con-
 stitui, quod scilicet propter sceleris immanitatem relicta sit. Deo
 discernēda humana vtiq; iustitia de latronibus, homicidis, alijs-
 que delinquentibus supplicium sumit: nec verò ingratos homines
 punit (ait hic Ethnicus) quia tantam iniquitatem rigorose atq; seuerè
 Dei iustitiæ remittit, vt videatis quid de ingratis hominibus Se-
 neca sentiret. Quæ cum ita sint fratres charissimi, Deum timete, de-
 que

Senec. lib. 3
 de benefic. c.
 1. & 6.

que præteritis ingratiudinibus poenitentiam agite, & amodo
 gratissimi esse curate vt diuinæ maiestati placentes, coelestique
 ipsius gratia exornati ipsius gloria fruituri ad coelestia regna tra-
 sire mereatis. Amen AD LECTOREM.

DE hac Dominica duas conciones in feria quinta post cine-
 res in quadragesimali volumine super posteriorem huius Evan-
 gelij patrem, in qua agitur de Centurione, reperies.

In Cōuersione B. Pauli Apost.

CONCIO PRIMA.

Saulus adhuc spirans minarum & cedis in discipulos
 Domini, &c. Acto. 9.

IN sancta hodiernæ epistolæ lectione fratres charis-
 simi admirabilis quædam aduocatio recensetur, qua
 Deus Opt. Max. animam satis longè à via veritatis er-
 ratam ad se potenter allexit. Qui fuit vnus ex mira-
 bilibus infinitæ misericordiæ ipsius effectibus. Dul-
 cissimum vtiq; atq; suauissimum est de diuina misericordia loqui.
 Quomodo Deus ab æterno misericordias, quas nunc in tempore
 percipimus, nobiscum facere decreuit. Merito quidem hoc Isaias
 propheta Iudaico populo exaggerabat dicēs. Ad punctum in modico
 dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te: in momen-
 to indignationis abscondi faciem meam parumper à te, & misericordia
 sempiterna misertus sum tui, dixit Redemptor tuus Dominus Israel (ait
 Dominus) ne contristeris, nam etsi ad modicum tempus ira concitatus me pre-
 beo erga te, ne tamē suspiciosum meum arbitreris amorē: siquidem
 mea in te misericordia sempiterna est. Maxima nobis inest in
 hac consideratione doctrina. Vtinam in ea Dominus diuinum nobis spiritum
 suum largiatur. Aeterna cognitio, voluntate, ac misericordia Deus
 pater noster scelera nostra respexit, miserisq; nostris remedium
 adhibere, ac paupertatem nostram locupletare decreuit. Ab æterno,
 gloriæ suæ filios nos voluit adoptare, ab æterno constituit, vt quum
 nos nasceremur, sacramenta coelesti gratia profluētia, diuina quoque
 sanctificatione repleta præparata inueniremus. Et quis ista consi-
 derans in admirabile huius clemētissimi patris non rapietur amo-
 rem?

Y y 2 rem?

rem? Etenim quadraginta, siue quinquaginta anni sunt, ex quo ego esse coepi, quorū plurimos cognitionis expers fui, alios verò in Deo offendendo consumpsi: ipse autem ab æterno mecum misericordiā fecit. O quam suavis est quæstio inter ardentissimos amatores disceptare, vter alterutrū prius amarit? Hoc nos docet diuinæ literæ dicētes nos prius à Deo fuisse dilectos, siquidē ipse nos ab æterno dilexit. Et ita dicit D. Paulus, quis prior dedit & retribuetur ei? quoniā ex ipso est, & per ipsum, & in ipso sunt omnia ipsi honor, & gloriā in secula seculorū Amē. Vñ nobis valde desiderabile esse oportet, videlicet vitā æternā. Cuius precipuus finis esse debet, vt siquidē nos Deus vna æternitate ante quā essemus, aut illū cognosceremus, charitate superauit: saltē postquam infortunato illo æternæ beatitudinis statu collocabimur, in posterū amor noster æternitatis respectu illius amoris cōpar existat. Ex hac æterna misericordia tam gloriosi prodeūt effectus, quales sunt peccatorū conuersiones. Et sic dixit Deus per

Roma. 11. Hieremiā Prophetā in charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te miserans, scilicet, te: vbi valde penitendū est verbū illud: attraxi quod quandā denotat violentiam. Tot nanq; sunt Dei uocationes, inspirationes atq; artificia, quæ ad peccatorem ad se conuertendum exquirunt, vt quodāmodo illum cogere videatur: vel saltem, rationi consentaneum sit quod peccator eis adeo se se deuinctū experiat, vt nihil aliud se facere posse, nisi ad Deū cōuerti sibi videatur. Et quāquam in omnibus peccatorū cōuersionibus Deus suam infinitam misericordiam apertē manifestat, multo tamen clarius illam ostendit, quando eos actualiter peccantes conuertit. In ecclesiasticis historijs dicitur Iudæum quendam Christiani hominis domum in Syria emisse, in qua Christianus oblitus crucifixi imaginem reliquerat, cumq; plurimi Iudæi domū visuri conuerirēt, imaginē reppererūt, in qua plurimas ac maximas immanitates exercuerūt, quodā autē lancea latus eius perforate, adeo abundāter sanguis profluere coepit, vt per terrā decurreret. Qui tā nouū miraculū admirati, omnes vniuersaq; ciuitas ad Iesū Christi fidē conuersi sunt, & baptizati deinceps fideles, at boni Christiani extiterunt. O immensam Dei misericordiam! quid Domine te gloriosum in cælo regnatē hi crudelissimi in terra iterum crucifigunt, non solum autem eos non confundis, sed sacratissimum sanguinē tuum eis tribuisti, quo vulnera spirituum

suorum

suorum curent, seq; abluant, atq; tuam diuinam gratiam consequantur: ex hoc vtiq; infinita Dei misericordia & bonitas percipi potest. O quam crebro hoc ad literā sit. Etenim cū tu actualiter pecces, illic te Deus vocibus, ac conscientiz morsibus ad se accersit, quò his clementissimis admonitionibus culpam tuam cognoscas, veramq; illius facias poenitentiam.

De hac materia satis apertē sacra historia, quæ in missæ epistola decantata est, loquitur. Et ita dicit D. Augustinus, Apostolus Paulus, quē certe inuenimus sine vllis meritis bonis, imo cū multis meritis malis Dei gratiā consecutū reddētis bona pro malis. Hoc idem sanctus Apostolus exaggerat dicens. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere: quorum primus ego sum: sed ideo misericordiam consecutus sum, vt in me primo ostenderet Christus Iesus omnē patientiam ad informationē eorū, qui credituri sunt illi in vitā æternā. Omnē patientiam id est perfectissimam patientiam. Singula hæc verba fratres charissimi valde perpendite; singula enim sunt ardentissimæ prunæ ad corda nostra diuino amore inflammanda. Quia autē tantopere diuinam misericordiam, probitatemq; ostendunt, postquā ea sanctus Apostolus protulit, singulari quadā gratiā uā actione prorupit dicēs: Regi autē seculorum immortali, & inuisibili soli Deo, honor & gloria in secula seculorū. Amen. O quā optimo iure dixit hic sanctus Apostolus. Omnia enim vestra sunt, siue Paulus, siue Apol-
1. Cor. 3.
lo, siue Cephas, siue mundus, siue vita, siue mors. Et posset etiam addere dicens; mea peccata vestra sunt. Hoc est ad vtilitatē vestram; siquidem cū ego tam grauis peccator essem, tanta Dñs misericordia vsus est mecum, quò vos eius probitati fidatis, qui sine meis meritis misertus est mei, mihi que remedium adhibuit.

Ecce qualia erant eius merita siquidem de illo dicit hic D. Lucas. Saulus adhuc spirans. Pallia lapidantium B. Stephanus seruat cogitans se solū parum esse profuturū, si vero omnium illorū vestimenta reseruaret, fieri posse vt cuncti eum atrocius lapidarent. Et adhuc spirans nondū illic persistit, Ananias enim dixit Dño: Audiuisti multis de viro hoc quant a mala sanctis tuis fecerit in Hierusalem. Et adhuc spirans. Seruos Iesu Christi morsibus conficiendū maximē cupiebat: & hac rabie exagitatus accessit ad principem sacerdotum, & petijt ab eo epistolas in Damascū. Erat tanquam

Aduent.

Yy 3

folles,

D. August.
lib. de liber.
arbit. cap. 6.
1. Timo. 1.

solles, quibus fornax insufflatur & accenditur. Sic ille principes sacerdotum in ira aduersus Christianos suffragabatur. In hoc verbo spiras significatur quanto cum feruore, & efficacia peccatores passio- nes suas exequuntur, peccatisq; suis deseruiunt. Ita dicitur. Pedes impiorum ad malum currunt. Et Hieremias: Omnes conuersi sunt ad cursum suum quasi equus impetu vadens ad prelium. Tam festinanter accelerat mali peccata perpetrare, quasi praemium aliquod diligentioribus esset preparatum. Isaias Propheta dicit exercitum Assyrio- rum quando Hierosolymam destrinare conabatur, velocissime fuisse conflatum, neq; laboribus fatigatum dicens: Ecce festinus velociter ueniet, scilicet exercitus Assyriorum, & non est deficiens, neq; laborans in eo, non dormitabit, neq; dormiet, neq; soluet cingulum renum eius, neq; rumpetur corrigia calciametorum eius, sagitte eius acutae, & omnes arcus eius extensi, arma omnia in proptu, ungula equo- rum eius ut silex, id est, nullius equi euulsa est solea, neque ullus eorum claudicauit. In his omnibus significat sanctus Propheta quam velociter mali ad malum opera dum conueniunt, quam indefatigabiles sunt, & quam prosperum eis redditur iter ad tyrannides, atque iniustitias suas exercendas. Contra uero quam lachrymabili- tis est uisu tepiditas ac negligetia, qua uirtutis opera exercemus. Cum igitur Saulus Damascum cum literis, ac mandatis profi- cisceretur, ut sacratissimum saluatoris nostri Iesu Christi nome- penitus ab orbe deleretur, cumq; tam crudelibus negotijs intende- ret ei Deus obuiam exit, suam cum illo misericordiam facturum. O benedictus & glorificatus sit talis Deus. Hae fratres mei attentis animis considerate atque confundimini, cum enim aliqua uobis, iniuria fuit illata, & uos quisquam Dei nomine ueniam depreca- tur, respondere consuefcitis. Adhuc recentissima res est. Animadu- uertite quam recens erat iniuria caelorum Domino illata, qui cum in cruce suomet cruore conspersus pederet, sanctissimumq; eius corpus crudelissimis undiq; uulneribus esset confossum, quantum est ex se illis ignoscit, suumque aeternum Patrem instanter exorat dicens: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Sic praedixerat Isaias Propheta de illo ad literam loquens. Et pro transgressoribus rogauit. O Christe uita reparator dulcissime, animarum nostrarum amor quomodo Domine in cruce loqueris, interrogatus autem praeside coticescis sic utique. Nam quia in cruce de uita nostra agitur quamuis non interrogetur loquitur, in domo autem Pilati quia de

Primer. 1.
Hierre. 9.

Isai. 5.

Isai. 53.

nam ipsius uita agitur, interrogatus obmutescit: uidelicet ut suum in nos amorem ardentissimum demonstraret. Attendite etiam quanto furo- re infans Saulus bellum ciuillaturus in Damascum properabat, ipse autem de caelo descendit, ut eum ad ueniam, & misericordiam inuita- ret. Et uos cum dicitis: Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, nonne ipsamet die, qua Deum of- fenditis, uobis ignosci uelletis? quomodo non ueremini ne Deus ex suo diuino consistorio uobis respondeat: Vide scelestissime quod in ista oratione te condemnari, atque in infernum detrudi deprecari- nam dicit: Domine ne mihi ignoscas: ego enim offensoribus meis non parco: quod si quis mihi dicit, ut eis ignoscam respondeo iniu- riam adhuc esse recentem. Praeterea si quis uos aureis tegulis lapi- daret, et si illis aliqua uobis uulnera infligeret, nonne illa equo animo pateremini, tegulasq; illas colligeretis? siq; ille qui uos la- pidauit, uos ueniam peccaretur, facile illi parceretis considerantes utilitatem, quam uobis lapidando uos attulit. Quantum autem utilitatis atque prouetus, iniuria equo animo toleratae animae afferat igno- ratis? Haec est ratio ob quam Dominus Paulus nos admonet, ne inimicos nostros timeamus paruo enim labore nostro nos ditat. Et ita di- citur In nullo terreamini ab aduersarijs, quae est illis causa perditionis uobis autem salutis. Verum attendite illum ulterius dicere: & hoc a Deo quia uobis donatum est pro Christo non solum ut in eum cre- datis, sed ut etiam pro illo patiamini idem certamen habentes quale & uidetis in me: & nunc audistis de me. In quibus uerbis ostendit B. Apostolus Deum nos pati sinere, patientiamq; nobis in laboribus praestare, utrumq; ipsius Dei esse donum, hocq; per merita Iesu Christi Saluatoris nostri concedere. Quapropter instantissime nos hoc oportet exposcere, magno opereq; gaudeamus uidetes nos per illam uiam a Deo deduci, per quam & sanctissimi eius apostoli ducti sunt. Nam hac etiam exhortatione fulciebat hic sanctus Apostolus Philippenses, dicens donum esse Dei eos idem certamen habere, quale in se ipso perspexerat, deq; illo audierant & haec uer- ba uidistis, & audistis significant certamina, quae sanctus Paulus Philippis in eorum conspectu, atque alibi tolerauerat. Ecce quanto iure aduersarijs uestris debetis ignoscere, siquidem quot uobis ma- la faciunt, tot gemas in anima uestra relinquunt. Hoc optime intel- ligit David cum diceret illi Semei, egredere, egredere uir sanguinum uir belial, dixit seruo suo uolenti iniuriam illam ueloci ut patet, 2. Reg. 16.

Matth. 6.

Simile.

Philip. 3.

Xy 4 Dimitte

Dimitte eum, vt maledicat iuxta præceptum Domini: si forte respiciat Dominus afflictionem meam; & reddat mihi Dñs bonū pro maledictione hac hodierna. Et sicut dixit ita fuit, nā pro illa patientia eum Dominus consolatus est, atq; ab illa persecutione liberauit! Aduerte vtrum satis recens esset vulnus siquidem Semel actualiter lapidibus simul & iniurijs illum insectate, sanctissima hæc verba & patientia plena Dauid protulit. Profecto nondum Iesus Christus æternum Patrem suum pro persecutoribus exorauerat neq; Euangelicam legē cōmendauerat: nos autē post tam præstantia exempla, totq; accepta beneficia, adeo duratq; proterui remanemus, ac si nihil vnquam tale crederemus.

Plinius.

Et subito circumfulsit eū lux de cœlo, & cadēs in terrā audiuit vocē dicentē sibi: Saule, Saule, quid me persequeris? Plinius refert Aquilā etī altissimē peruolat, nimirūq; à nido recedat nunquā tamen ab eo neq; à pullis suis oculos remouere: quod si quis ad nidum damnū aliquod eis illaturus ascendit, statim velocissimē ad eos protegendū descendere. O diuine mūdi Saluator, tu es aquila regia: de te quippe dixit Moyses, sicut aquila prouocās ad volandū pullos suos, & super eos volitans expandit alas suas.

Deut. 32.

Hęc igitur diuina Aquila etī in admirabili Ascensione sua ad cœlū cōscendit: non ideō à nido suo (quæ est sancta ipsius ecclesia) oculos semouit neq; pullos suos penitus dereliquit, sed semper in eos oculos intendit. Vidensq; à dextera Dei Patris Saulū tāquā rugientē leonē in eos impetū facere conari, vt si quos inueniret huius viæ viros ac mulieres, vincētos perduceret in Hierusalē. Quādo autē se iam omnia fecisse putarat, cœlestis aquila magno impetū cœlo descendit, illumq; occupat, ex equo in terrā proster-

Eccle. 34.

nens, & dicēs: Saule, Saule quid me persequeris? Nunquid horū Christianorū nullam arbitraris esse patronū? animaduerte illos meos filios esse, meque nunquā ab eis oculos semouete. O benedictus sit talis protector, & felices qui alarū eius refugium querunt. De illo enim dicitur: Oculi Domini super timentes eum protector potentia, firmamentum virtutis, tegumentum ardoris, umbraculū meridiani. Nemo de diuina pietate ac protectione diffidat, quamuis se persecutionibus afflictum videat. Considera frater mi te à Deo aspici, & quando tibi potius conuenire perspexerit, eum tanquam Aquilam esse descensurum, vt te sua admirabili potentia liberet, siquidem verē persecutio-

nes

18 nes tuas, suas esse ducit. Aduerte quid dicat Saulo, quærens: Cur me persequeris? O Christe verē hominum amator, quādiu in hoc orbe terrarum, passibilis atque mortalis tot laboribus fatigatus vixisti non es conquestus: & sic dicit de te Dauid: Sicut mortuus non aperiens os suum: nec quando sanctissima facies tua tanquam sterquilinum consputa fuit, nec quando sacratissimæ maxillæ tuæ alapis cædebantur, nec quādo columnæ deuinctus verberorū diluuiō coopertus es, nec quando sacrosanctū caput tuū spinea corona redimitum fuit, nec quando membris omnibus dissolutus cruci durissimæ affixus es, verbum aliquod querelæ ore protulisti. O cœlestis lingua, quæ tot matris vocem reddidisti, quomodo in laborum, atq; opprobriorum abyssō non quereris: nunc autem, cum ad dexteram Dei Patris gloriosus corpore, atq; anima sedens conquereris, quia inimici tui te persequuntur? Ad hoc respōdet Dominus dicēs: Scitote illos tunc corpus meū tetigisse, nunc autem animam meam. Anima etenim mea est Ecclesia mea, electique mei: quando ego in cruce æterno Patri dixi: In manus tuas commendo spiritum meum, spiritus quem ego tunc æterno Patri meo commendaui, est ecclesia mea spiritus meus, cor meum & anima mea: hanc autem hic Saulus insequitur: Magisq; sentio hanc animam, spiritumq; meum tangi atque affligi: quā meum proprium corpus verberibus, variisque tormentis fuisse concussum. Hunc amorem, quo Deus suos complectitur, multo antea Zacharias Propheta prædixerat his verbis: Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei. Nūquid tu Domine, oculos, aures, aut manus habes? quomodo ergo dicis: Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei? Hoc utiq; dicit, vt singularem suum erga nos amorem significet: nihil est enim tenerius, & in quo magis lectum sentiamus, quā pupilla oculi. Ecquid est adeo in marmoreum cor, quod tam suauibus verbis non mollescat? Huius rei consideratio nos ardentissimi amoris igne ascendere sufficeret, si ei profundissimē vacaremus.

Zach. 2.

Vnde inferri potest fratres charissimi, si Deus tam grauerit conqueritur, quia sanctorum suorum corpora tanguntur, & cum hoc martyres efficiuntur: quanto magis de illis queretur, qui eorum animabus efficiunt, eosque peruertūt, quo sicut diaboli efficiantur? O quam durissimum est, tam immaniter spiritum Domini compungere. Cum Iudæa grauerit peccasset, atque ad co-

Yy 5 lenda

Iuda Idola se trāstulisset, grauissimis supplicijs Samariam Do-
 minus per Michāā Prophetam comminatur eo quod Samaria
 Hierosolymā: Hierosolyma verò vniuersam Iudēā hęc peccata
 docuerit. Et ita dicit Michāas: Quod scelus Iacob? Nonne Sama-
 ria, & quæ excelsa Iudæ? nonne Hierusalē? & ponam Samariam
 quasi aceruum lapidum in agro cum plāatur vinea, & detrahā
 in vallē lapides eius, & fundamēta eius reuelabo, & omnia sculp-
 ptilia eius concidētur. Tam Idololātras, quā Idola Dominus
 hic se destrūcturum esse comminatur: eo quod non contenti fue-
 rint mali esse, sed alios etiam peruerterint. Idem quē vobis faciet
 fratres: etenim substantias vestras, quæ sunt Idola vestra simul &
 vos destruet, eo quod mala proximis vestris exempla perhibe-
 tis. Nec verò vestra tantum, sed illa etiam omnia quæ vestra cul-
 pa commissa sunt, peccata soluetis, rei quæ eritis pro omnibus ho-
 nis, quæ illi facerent, nisi à vobis fuissent peruersi. Vbi nos legi-
 mus: Vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me, in Hebræo
 est: Vox sanguinum fratris tui, in plurali numero. In quo signifi-
 catur Cain non solum vnius sanguinis, id est, in vna vita Abelis,
 sed etiam in plurimis sanguinibus, id est, in pluribus vitis libero-
 rum, qui ex eo oriri poterāt, nisi ab eo fuisset interemptus, reum
 esse condēnatum. Hoc insitum est initio alicuius boni, aut ali-
 cuius mali. Etenim qui boni fuit initium, particeps efficitur om-
 nium bonorum, quæ inde procedunt: qui verò mali fuit inuen-
 tor, omnia dāna quæ ex eo profiscūtur participat. Quomodo
 ergo ij, qui verè cognoscitis vos proximos vestros peruertisse,
 hęc audientes non contremiscitis: & forte fortuna nonnulli pro-
 pter ea peccata, quæ vestra causa commiserunt, perpetuis iam in-
 ferni cruciatibus contorquentur. O Deus infinitæ Maiestatis,
 qui hic facio Domine: vt quid in hac solitudine vociferor, vbi
 homines tam terribilia hęc audientes, non ea plus quā si duris-
 simi lapides essent sentiunt. Domine per infinitam clementiam
 tuam te deprecor, vt eorum corda molles facias, quō tantum malū
 verè cognoscant, & ex animo illius poenitentiam faciant. Vos au-
 tem eos, qui adhuc horum persecutorum Iesu Christi telis non
 dāna estis transfixi deprecor, Deiq; nomine maxime commēn-
 do, vt quoad poteritis ab eorū cōsortio recedatis: contemplamini
 Dominum efficacissima quædam vobis verba dicentem, quæ
 per Zachariam prophetam Hebræis inter quosdam Idololātras
 commo-

Mich. 7.

Gene. 4.

commorantibus, sic dixit exelamans: O, d, d, fugite de terra a qua
 Zachar. 2,
 Ionis, dicit Dominus. O Sion fuge, quæ habitas apud filiam Ba-
 bylonis. Quam ob rem siquidem vos etiam inter filias Babylo-
 nis estis commisti, ab eis diligenter recedite: maximi namq; ve-
 stra interest, ne cum eis in perpetuum pereatis.

Iacens Saulus sic in terra has querelas audiens, dixit, Quis es
 Domine? At ille. Ego sum (inquit) Iesus Nazarenus, quem tu persequeris.
 Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Equus aduersus stimu-
 lū calcitrans sibi metipsum officit. Talis est qui aduersus inspiratio-
 nes, & supplicia Dei facit. Et tremēs, ac stupens dixit: Dñe quid
 me vis facere? Ecce quid lux cælestis operatur: hic enim dicit sa-
 cratus textus, illū cælesti luce circumseptum in terram protinus
 corruisse, statimq; diuinæ voluntati se submisisse dicentem: Dñe
 quid me vis facere? Vnū ex clarioribus argumētis, ex quibus cō-
 iji potest gratiam animæ aduenisse, est illam prostratā humilia-
 tamq; videri. Nam diuina gratia homini cui aduenit, viuam quā-
 dam sui ipsius, perspicuamque vtilitatis suæ cognitionem affert.
 Postquam autē se cognouerit, quomodo persistere poterit, quin
 diuino Dei beneplacito subigatur? O si cælestis hęc lux nos illu-
 minaret, illaque irradiati mētis oculos aperiremus, vt vtilitatem
 nostram perspiceremus; quam profundē ex elato æstimationis
 nostræ throno laberemur: humiliatique statim obediremus, diui-
 namq; voluntatē adimplere cuperemus: humilitas quippe obe-
 dientiam parit. Et ita dicit D. Paulus: Humiliauit semetipsum fa-
 ctus obediens vsque ad mortem. Animaduertendum est autem
 aliam esse intellectus, aliā verò voluntatis humilitatem, hoc est
 veritatis, & amoris. Humilitas intellectus est cum ego cogito &
 cognosco id, quod sum: verbi gratia, cogito me esse peccatorem,
 ingratum atque vilissimum, qualis re vera sum: nec idcirco ego
 ulterius in humilitate progredior, vt me minoris æstimem. Alte-
 ra est humilitas voluntatis & amoris: & quia amoris est triūpha-
 re, illi autē qui triumphant, ante se hostes suos catenis deuinctos
 ducunt. Idcirco quando volūtas huius humilitatis amore capta est,
 huiuscemodi virtutis amore animam, & corpus deuincit atque
 prosternit, quō vtrunque negligat, & nihili pendat.

Atque ex hac humilitate (vt supra diximus) oritur obedi-
 entia: animus enim humilis atque submissus in nulla re iudicio
 suo gubernari vult, sed cum ex iniua promptitudine dicit: Dominus

quis

Philip. 2.

quid me vis facere? Circa quod hoc maximè necessarium à vobis animaduerti vellem, scilicet Christianorum nonnullos, per viam consuetà, alios verò per viam rectam ambulare. Videbitis virum religiosum orationibus, ieiunijs atque vigilijs assuefactum, quæ omnia plurimos annos facit; quapropter ab alijs sanctus existimatur, multum autem ad hoc illi deest, quod experiemini si quidquam ei eius prælatus iusserit eorum, quæ facere non solet, statim enim gruniet & queretur: nescit utiq; per aliam viam, nisi per factam, & diu consuetam ambulare. At tamen hæc non est via recta: nam via recta, quæ ducit ad cælum, est obedientia, in qua propria voluntas abnegatur. Iustus nullam viam voluntatis suæ conformem factam habet: qua enim ire illi iubetur illac tendit. Nunquam quæ illi vna viuendi ratio, aut exercitatio, vel cœnobium adeo placet, quod si derelinqui ei iubeatur, id libentissime non faciat: & quocumque præcipit obedientia, pergat. Septuaginta quinque annorum erat Abraham, cū egrederetur de Arā, quando ei Dominus dixit: Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui. O admirabile viri sancti obedientiam, et si iam senex erat, noluit excusari, neque dicere: quid Domine nunc senio confectus cū sim, me domum meam relinquere, & extraneas regiones peragrari iubes? sed submissa capite simpliciter obediuit, deque patris sui domo, & cognatione sua exiuit: & sic statim sacratus textus addit: Egredus est itaque Abraham sicut præceperat ei Dominus, & iuit cum eo. Loth: nam boni viri semper de cognatis suis orphanis rationem, curamque gerunt, ac si proprii eorum filij essent. Tamq; prompta fuit eius obedientia, vt neque ipsum dominum voluerit percontari in quam regionem esset abiturus, sperans se à Domino esse ducendum, quo diuinum ipsius beneplacitum decreuisset. Hoc autem valde Beatus Paulus exaggerat, dicens: Fide qui vocatur Abraham obediuit, & exiit nesciens quò iret. Primum bonum quod de Beato Paulo legitur est hoc, videlicet, quid me vis facere? in quo diligenter curare debemus, vt eum imitemur. Considera te frater in diuino conspectu, considera si que quomodo Christus Iesus te redemit sanguine suo, atque postquam eum milies offendisti, te ad veniam clementer inuitat, dic illi Domine si quidem tot rationibus atque nominibus tuus sum, tuque Dominus Creator, Redemptor, Rex atque liberator es meus. Hic me tibi

Gene. 12.

Hebr. 11.

30 in mancipium offero, quò tu iuxta voluntatem tuam, quicquid libet de me disponas: si vis vt viuam, aut moriar, vt valeam, aut infirmer, vt dicer, aut indigeam; vt nobilis, aut ignobilis sim, ad quæcunque voles me tibi offero, tuisque sacratissimis manibus resigno, vt quod tuum est iure, voluntate etiam mea possideas. O beatam animam, quæ hoc, ex toto corde perfecit. Verum scitote fratres mei, Beatum Paulum Spiritus sancti dona recensentem, inter illa hoc etiam annumerare dicentem: Domino seruientes, quod perinde est, ac si dicat: Donum Dei est, quod sumus Domino seruientes: scire Deo secundum ipsius voluntatem seruire, atque obedire, donum eius est: ideoque instanter nos ab eo illud oportet exoptare.

31 Et Dominus ad eum surge, & ingredere civitatem, & dicetur tibi, quid te oporteat facere. O Christe vere Magister ac Doctor animarum quare Domine illi voluntatem tuam illic non reuelas: sed eum ad illam ex alio addiscendam mittis? Ad hoc respondet B. Bernardus, dicens: Ne quis alius inde occasionem acciperet aliorum hominum consilium spernendi diuinas expetens reuelationes: & ne quis alium hominem, id quod dubitat percontari, seseque illi humiliare erubeat. Hoc autem non ad idiotas solum, sed peritos etiam doctosque homines spectat: quando enim in propria causa scrupulum habent, aut quicquam dubitant alios interrogare tenentur. Ne innitaris prudentiæ tuæ, ait Salomon. Et paulò inferius: Ne sis sapiens apud te ipsum. Et Ecclesiasticus dicit: Filii mi sine consilio nihil facias, & post factum non poenitebis. Circa quod vobis consulo, vt semper optimum quemque virtuteq; præditum consulere curetis, & sanctioris potius, quam doctioris consilio ducamini, dummodo ille sufficienti literarum peritia polleat. Maiorem fax quam parua lucerna lucem emittit: sepe verò cum magnati epistola legē da traditur, dicit puero suo: tolle hinc facem, & affer lucernam: quid: nunquid facis non est maior splendor quam lucernæ? utique. Verum cum fax magnum de se fumum immittat, ipse fumus lucem impedit, eamq; aliquantulum caliginosam reddit: lucerna verò cum non fumiget, et si parua est, clariorem tamen, & commodiorem lucem mittit. Sunt hic duo viri scientiarum periti, quorum alter est doctior altero: sed in mortali peccato cōmoratur: alter verò licet non tã doctus, vir probus Deiq; seruus est. Habes tu rem ad conscientiam tuam spectatam

Röm. 12.

Bernardus

Proverb. 3.
Eccle. 32.

Simile.

circa

circa quam vtrum eorum consulere conaris. Consulo tibi, vt ser-
uum Dei potius, quam alium licet doctiorem, iniquum tamē, &
peccatorem consulas. Ratio est, quia hic vir nimium peritus, li-
cet magnam habeat literarum lucem, tamen cum malæ vitæ, de-
prauatorumque morum caligine sit obscuratus, non tam rectè,
quam alter, licet tam peritus non sit, conscientiaæ tuæ necessita-
tem cognoscet: nam amicus Dei cum ipsius gratia & fauore iu-
uetur, clariorem habet mentem, nec illa effrænatarum passio-
num caligine, fumoque obscuratam: sicq; melius, quid tibi con-
ueniat, dignoscet.

*Ad manus autem illum trahentes, introduxerunt Damascum, & erat
ibi tribus diebus non videns.* In quibus, siue in quorū sine ipsius ani-
ma in cælum raptam fuit, de quo raptu ipse loquitur, dicens: Scio
hominem in Christo ante annos quatuordecim, siue in corpore, ³⁴
siue extra corpus nescio, Deus scit: raptum huiusmodi vsque ad
tertium cælum: & scio huiusmodi hominem, siue in corpore,
siue extra corpus. Quoniam raptus est in paradysum, & audiuit
arcana verba, quæ non licet homini loqui. Raptus est vtique, vt
per illam supernam ciuitatem, eiusq; vicos deambulet, atq;
vt urbanitatem cælestium illorum ciuium experiretur, eamque
homines in hoc orbe doceret. Raptus est ad illud diuinum tribu-
nal, in quo quanta cum sedulitate, animiq; contentione vniuer-
si beatorum spiritus salutem nostram negotiantur, aspexit. Vn-
de dicit: Omnes sunt administratorij spiritus missi propter eos,
qui hereditatem capiunt salutis. Raptus est vt in diuinis thesau-
ros manus immitteret, quantasque diuitias Dominus diligentibus
se preparauerit, intueretur. Et pretiosissimam rem in men-³⁵
tis manibus habuit, quæ fuit essentia diuina, quam intellectu cog-
nouit, & voluntate fructus est, & quando minus arbitratus est, ab
eius manibus excidit, illamque amisit. Raptus est ad cæleste con-
uiuium, in quo cito buccellam accepit, quæ illi adeo dulcis atq;
suavis visa est, vt omnes huius sæculi labores atque amaritudines
suaves esse duxerit, quò iterum tanto illo cõuiuio frueretur, quo
se aliquando tandem fruiturum minimè dubitabat. Raptus est
in diuinam cellam vinariam, vbi hautum cælestis illius vini per-
cepit, ex quo beatibibunt. Postea verò triginta quinque annos
labia relaxit: hoc est. (*Se andauo relamiendo los labios y por aquel
trago mil tragas de muerte.*) Vt per vniuersum orbem vinum
illud

2. Cor. 12.

Hebr. 1.

³⁶ illud quod libauerat præconio declararet. O infinitam Dei li-
beraliteriam: statim quippè in initio conuersionis huius pecca-
toris diuina Maiestas tam supremum in eum beneficium con-
ferre voluit, vt eum fortius in ipsius amore roboraret. *Qui* ^{Simila.}
optimi vini cuppam venalem habet, dicitque præconi, vt eam
præconio manifestet, præco omnibus vinum degustandum gra-
tis tradit: qui verò illud gratis libauerunt, si postea illud bibe-
re velint, nummis suis emere debent. Illi primi haustus gratis
donantur, vt homines vinum cupiant & quod bibitari sunt,
emant. Sic facit Deus hominibus ad amorem sui denuò conuer-
sis: gratis namque illos spiritualibus gustibus, ac suauitatibus
afficit. Postea verò ipsi eas sanctis exercitationibus, diurna-
que perseverantia emere debent. Dicit sponsa loquens de spon-
³⁷ so suo: En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fene-
stras, & prospiciens per cancellos. Hic interpret noster vertit ^{Cant. 2.}
simpliciter hoc quod in Hebræo est positum translate, & elegan-
ter. Nam verbum Hebræum, quod illic est, dicitur proprie de
rosis & floribus quando incipiunt erumpere, cū supremus tantum
eorum vertex apparet, & sic transfertur similitudo ad sponsum,
qui profert caput suum per fenestram. Flores enim cum inci-
piunt erumpere pulchriores, iucundiores & nitidiores sunt,
quam postquam omnia folia proferuntur, & ille rose, aut floris cir-
cuitus efficitur: Et sic (*En estos asomos del esposo, como asomos de ro-
sas.*) noui gustus, atque delectationes significantur, quas Spi-
ritus sanctus animabus denuò conuersis communicat, vt eas ad
sui ministerium suauiter alliciat, non ad earum quidem merita,
³⁸ sed ad infinitam ipsius pietatem, atque clementiam respiciens.
Atque hinc intelligetis, quare plurimis accidit, quòd cum ad
Deum accedere incipiunt, affectum spiritalemque consolatio-
nem sentiunt, post paucos autem dies sicci, tepidique repe-
riuntur, quod sæpenumero propter dispositionis eorum defe-
ctum solet accidere. Vult enim Deus, vt præteritis illius priori-
bus gustibus atq; suauitatibus gratiæ, quas ipse largitur, aliqua
cõgruitate quæ postea eis dona daturus est, homines mereatur:
quia verò se se non disponunt, neque hoc faciunt, ea denegare
consuescit. Huic autem glorioso Apostolo non sic contingit, si-
quidem dicebat: Benedictus Deus, & pater Domini nostri Iesu ^{2. Cor. 1.}
Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis,
qui

qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, ut possimus & ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt. Quoniam sicut abundant passionibus Christi in nobis, ita & per Christum abundat consolatio nostra. Etiam nos hic ipse Dominus consolabitur, si huic sanctissimo viro nos conformabimus; & postquam hic diuina ipsius gratia fructi fuerimus, nos ad cælestis beatitudinis suæ gaudia in æternum duratura perducet, Amen.

In eadem Conuersione Sancti Pauli

CONCIO SECUNDA.

Saulus adhuc spirans minarum, & cædis in discipulos Domini, &c. Act. 9.

Exod. 33.

Moses à Deo peteret, dicens: Respice populum tuum, gentem hanc, atque rogaret, ut ipse Deus tam se, quam populum comitaretur; dixit Dominus ad Moysen: Et verbum istud, quod locutus es faciam; statimque rationem, ob quam eum tam cito audiuit, & petita concessit, adiunxit, dicens: Inuenisti enim gratiam coram me. Ut autem Moyses Deum benignum atque affabilem perspexit, amplius petijt, dicens: Ostendemihî gloriam tuam. Statimque ei respondit Dominus, dicens: Ego ostendam omne bonum tibi. Omniaque hæc beneficia in eo nitebantur, quod sicut hic Dominus dicit, Moyses coram ipso gratiam inuenerat. Nec verò nimis mirandum est Moysen diuinam gratiam reperisse, siquidem illam tanta animi contentione quaeruit, sicut in ijs omnibus apparet, quæ sanctus hic vir in Domini seruitute perfecit. Hodie autem aliam rem prodigiosiore, quæque plus affert admirationis habemus, videlicet hominem cum neque gratiam, neque gloriam quaereret, imò actualiter res illi contrarias faceret, utramque tamen inuenisse: qui est gloriosus Apostolus Paulus, de quo sacra hæc historia, quam præ manibus habemus loquitur. O rem admirabilem, quod cum Iesum Christum persecuturus properaret, ipsius gratiam, ac misericordiam reperit. Vt sanctus propheta

David

3 David tyrannorum hominum immanitatem execraretur, dixit Qui oderunt iustum, delinquent. Quid in hoc vis dicere sancte Propheta? An qui iustum odio habent, hoc odio non actualiter delinquant? quomodo igitur tu dicis in futuro, delinquent? Vult dicere, in poenam huius actualis culpæ, quam iustum odio prosequentes admittunt, illos à Domino esse relinquendos, diuinaque ipsius manu dimittendos, quò in alia horrenda peccata probabantur: hodie verò hæc omnia vice versa perspicimus. Etenim cum Saulus iustum iustorum Iesum Christum filium Dei odio haberet, actualiterque ad eum in seruis eius persecutendum pergeret: non solum Deus eum in alia peccata corruere non est passus: sed etiam illum sua diuina misericordia præuenit, ne id quod in animo se facturum proposuerat, exqueretur, eumque ex persecutore fidelissimum defensorem effecit. Tanta est vnus lethalis culpæ malitia, ut Deus eam dimittere gloriosissimum sibi esse ducat. Præpotens quidam Rex non de paruis rebus, sed de maximis gloriatur: illudque est efficax argumentum, ex quo illius rei magnitudo conijci potest, quod Rex de illa gloriatur. Quanto igitur melius dicere possumus Deum infinitæ Maiestatis non nisi de maximis rebus esse gloriandum. Et siquidem per Isaiam Prophetam, quasi de hoc maxime se glorians, dicit: Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me: sequitur ergo ex his maximum malum esse peccatum. Vnde quædo Deus se se Moysi manifestauit: Cœpit eum Moyses laudare, & inter alias eius commendationes vna fuit, qui auferis iniquitatem & scelera atque peccata. Hic est vnus ex ineffabilibus Dei titulis. Cumque tam graue malum sit vnus peccatum, & Deus peccatorem quaerat, totque modos atque artificia excogitet, quibus peccator ad tantum beneficium percipiendum disponatur, in hoc etiam infinita Dei probitas & misericordia, maximaque hominis miseria atque vilitas clarius demonstratur, quod necesse est eum quodammodo quasi inuitum ad hoc tantum bonum percipiendum attrahi, quod bonum ut David significaret, plurima verba repetijt, dicens: Beati quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Beatus vir, cui non imputauit Dominus peccatum. Quando sacra Scriptura quicquam exaggerare vult, illud bis repetit: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, id est simillimum in superlativo gradu. Et in Psalmis: Domine Dominus noster, id est, valde Dominus noster.

Psalm. 33.

Isai. 43.

Exod. 34.

Psalm. 31.

Gene. 1.

Psalm. 8.

Aduent.

Zz

ster.

ster. Hic autem non contentus est Dauid hanc beatitudinem 6
 duplicare, sed illam ter repetijt, vt eos qui peccatorum suorum
 veniam consequantur, beatissimos esse demonstraret. Et tamen
 adeo viles, miseri atque insipientes sunt homines, vt ad eos inui-
 tandos, vt hanc veniam accipiant maximis atq; exquisitissimis
 quibusque artibus Deus vtatur, quas Dauid diuinitus depingit,
 dicens: Intonuit de caelo Dominus, & altissimus dedit vocem
 suam, hoc est magna animi contentione, maximisque vocifera-
 tionibus Deus peccatores accersit, vt à sceleribus suis exeant.
 Explicansque quàm præpotens sit vox Dei dicit: Grando, &
 carbones ignis. An ne quis vnquam tale perspexit? dicit quippè
 sanctus Propheta Dei vocem grandinem atq; carbones esse luc-
 censos. Ad cuius intelligentiam animaduertendum duplex ef-
 se genus hominū peccatorū, atq; à Deo recedentium. Nonnul- 7
 li enim plerunq; diuina præcepta custodiunt, neq; crebro pec-
 care consuecunt: veruntamen propter imbecillitatem aliquan-
 do delinquant: alij autem sunt dissoluti atq; corrupti, creberri-
 misq; sceleribus assuefacti. Prioribus mittit Deus vocem suam
 tanquam carbones ignis, hoc est illos ad præteritam necessitu-
 dinem amore innitat, inspirationes ardentissima charitate inflā-
 matas eis mittit, ad eorum corda sic loquens: Considera quanta
 pro te feci, animaduerte me coelestem tibi beatitudinem præpa-
 rasse, hisq; interioribus verbis eos mollescit, atq; ad sui obediē-
 tiam redigit. Proteruis autem & male moratis vocem grandinis
 immittit, nam morbis atq; laboribus illos lapidans, ad sui amo-
 rem eos curat allicere. Intelligensq; Dominus adhuc non esse fu-
 turum vt hæc sufficerent, alia remedia adhibuit: & ita dicit vltè- 8
 rius sanctus Propheta: Misit sagittas suas, & dissipauit eos. Hæc
 sunt diuina verba terribilibus comminationibus plena, quæ tan-
 quam penetrantes sagittæ peccatores à sceleribus suis diuertūt.
 Quia verò non hoc quidem profuit plurimis, vt ad Deū conuer-
 terentur: idcirco fulgura multiplicauit, & conturbauit eos.

Hæc sunt splendidissima miracula, quæ diuinus Saluator mūdi
 in hoc orbe operatus est. Et apparuerūt fontes aquarū, quia tot,
 tantisq; artificijs plurimi peccatores cōuersi sunt, & facti sunt la-
 chrymarū fontes, & reuelata sunt fundamenta orbis terrarū. O glo-
 riose Paule, quā firmū, ac stabile fundamentū Ecclesiæ fuisti. O
 B. Petre, o Beati Apostoli quàm meritò vos totius orbis funda-
 menta

9 menta vocamus: Sic vos nominat Spiritus sanctus Christianos
 consolans, quia sunt superædificati supra fundamentū Aposto-
 lorū & Prophetarū, iplo summo angulari lapide Christo Iesu: *Ephes. 2.*
 qui quidem omnium fundamentū est. Hæc autem fundamenta ter-
 ra cooperta erāt, terrenis affectibus atq; passionibus plena erāt:
 sed admirabilibus artificijs, vōcibus & cōminationibus, promif-
 sionibus, atq; miraculis superni Saluatoris nostri Iesu Christi, re-
 uelata sunt fundamenta orbis terrarū, relictisq; terrestribus pas-
 sionibus, ac spirituales penitus effecti, hanc sanctissimam Ecce-
 lesiam instruxerunt. O vtinam verba, quæ vobis hodie dicturus
 sum, acutissimæ essent sagittæ, quæ corda vestra transigerent: cō-
 siliaq; & admonitiones essent tonitrua & fulgura, quæ viscera
 10 vestra cōturbarent: atq; hinc lachrymarū fontes effecti profici-
 ceremini, ita vt meritò dicere possimus: Et apparuerunt fontes
 aquarum, quibus lachrymis peccatorū vestrorum maculas laua-
 retis. Vniuersa Oceani aqua neq; vnum veniale peccatū ablue-
 re, neq; vnā purgatorij prunā sufficit extinguere. Vna autē affe-
 ctuosa & qualificata lachryma ex oculis diffluēs, totū cor abluit
 gehennalesq; flammæ extinguit. Non solū verò in his Dei arti-
 ficijs eius infinita charitas ac misericordia splendet, sed infinita
 etiam ipsius sapiētia atq; potētia illucescit. Ex nouo panno splē- *Simile*
 didam vestem effici, nō est mirū: vestem autē attritā atq; discif-
 sam ita resarciri, vt noua, & melior etiā quàm noua videatur, hoc
 ingētis atque mirabilis est artis. Deū, innocentē puerū qui post
 baptismatis gratiā vix peccatum mortale cognouit, ad cælorum
 11 regna perducere, parū affert admirationis: quòd autem hominē
 moribus dissolutum, plurimisq; sceleribus abscissum Deus ita
 resarciat atq; iustificet, vt alijs qui nunquam sic peccauere splē-
 didior maneat & gloriosior, in hoc infinita Dei potentia & sapiē-
 tia clarius innotescit. Et ita D. Paulus de hac materia loquens,
 postquā dixerat, tã Iudæos, quã Gētes incredulitate peccauisse, *Roman. 11.*
 subdidit, dicens: Cōclusit enim Deus omnia in incredulitate, vt
 omnium misereatur: statimque tã supernæ pietatis opus admirās:
 exclamauit & dixit: O altitudo diuitiarum sapientiæ & scienti-
 æ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuesti-
 gabiles viæ eius. Hic, verbum conclusit, significat quod quem-
 admodum ex præmissis conclusio elicitur, sic conclusit
 Deus, id est conuicit atque coarguit eos omnes in incredulitate

cōmorari, vt omniū miseretur. Nō eos Deus in incredulitate cōstituit, imō ab omnibus fidē postulabat, verū per occultū, & valdē iustum iudiciū illos in suo libero arbitrio relinquēs, eos in infidelitatem permisit incidere, & illinc ad gloriosum hūc effectum faciendum occasionem sumpsit, qualis fuit omnium misereri in eis simul infinitam sapientiam suam ostendens.

His omnibus artificijs vsus est Deus ad B. Paulum conuertendum, suamq; in eo misericordiam, atq; sapientiā ostendēdā: sua quippē diuina prædicatione illū accersuit suorū caelestiū verborū sagittas ei immittens, quæ ex D. Stephani ore percepit, & credibile est illū aliorū etiam Apostolorum concionibus affuisse, qui Hierosolymæ prædicarūt, plurimaq; ex miraculis, quæ ipsimet Hierosolymæ operati sunt, oculis perspexisse: nā de his omnibus intelligūtur ad literā verba illa, quæ Dñs dixit ei: *Quid est tibi contra stromalum calcitrare: quia omnia illa erāt stimuli cōtra quos calcitrabat Saulus. Cū autē nihil horū profuerit, ipse Dominus descendit, vt eū sua admirabili potentia cōuerteret: & sic dicit sacratus textus. Saulus ad huc spirans minarum & cadis in discipulos Dñi Diligenter p̄sate verbum hoc, adhuc spirās: in quo agō & animi cōtētio, quā malus appetitū satisfactiōē exquirat, ostēditur. Hoc etiā Isaias Propheta significauit, dicēs: Vx qui confurgitis manē ad ebrietatem sectandam & potandū vsq; ad vespērā, vt vino æstuetis. Si homines tā cito, diligēterq; ad Dei ministerium cōsurgerent, & in eo vsq; ad vespērā perseverarent, quā diluculo ad se humanis, terrestribusque voluptatibus inebriandos, atque in hoc totum vitæ suæ tempus consumēdum cōsurgunt (etenim hoc significat: surgere manē vsque ad vespērā, ex quo ratione vtuntur vsque ad senectutem atque etiam vsque ad mortem, in his rebus occupari) sancti qui dem essent: verum ad res virtutis ac bona opera faciēda, vix est qui robur habeat: quod si qui aliquando incipiunt, statim deficiunt, quodcunq; minimum offendiculum eos retrocedere facit: solum modo ad mala faciēda sunt vires ac perseverantia. Ideo que paulō inferius idem Propheta subdidit, dicēs: Vx qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem. Vbi vini nomine hæc temporalia, honores scilicet, diuitiæ, voluptates, vltiones denique intelligūtur, propter quæ homines spiritualiter labefactantur.*

Vt

17 Vt autem rabiem, indefessamque animi contentionem, qua hic homo has immanitates exercebat, intelligatis animadvertite, quod de illo dicitur: Saulus autem deuastabat Ecclesiam *Actu. 8.* per domos intrans, & trahens viros, ac mulieres tradebat in custodiam. Nec verò contentus est malis, quæ fecerat Hierosolymis: Sed adhuc spirans, &c. Accessit ad Principem sacerdotum, & petijt ab eo epistolas in Damascum. O Deus, quanta hæc hominis erat immanitas, ac rabies leonina. O quā meritò dicit Isaias *Isai. 57.* Propheta: Cor impij quasi mare feruens, quod quiescere non potest. O quam tumidæ procellæ fluctuant in miseri peccatoris corde, quot iræ, quot inuidiæ, quot denique ambitionis fluctus illum vndique concutiunt: quantam autem, quamque admirabilem tranquillitatem homo ad Deum conuersus in corde 16 per sentit. Tanta vtique est, vt ipse homo se ipsum admiretur, secumque loquens, atque admirans idem iure optimo dicere possit, quod dixit David cum mari loquens: Quid est tibi mare, quod fugisti? O cor meum, quod tanquam mare fluctuabas, ira 17 rumque inuidiarum, cupiditatum, aliorum denique turpium desideriorum fluctibus æstuabas, quo modo nunc pacatum, tranquillumque existis? ò tumentes æquorei cordis procellæ: quod recessistis? Hoc Dei mirabili factō, quod in humano corde operatur, obstupescens David exclamat, dicens: Venite, & videte *Psalm. 45.* te opera Dei, terribilis in consilijs super filios hominum, qui conuertit mare in aridam, in flumine pertransibunt pede: ibi habitabimur in ipso. Quomodo non habitabunt in Deo, qui tam mirabile perspiciunt opus infinita ipsius misericordia, admirabilis 17 que potentia factum: cum tempestuosum mare in homine infirmisimam terram conuersum videant: fluiumque præ passionibus, effrenatisque cupiditatibus, atque impatientia extra aluam exeuntem postea tam mitem, atque pacificum cernant, vt ab omnibus se conculcari patiantur? O gloriose Paule, quis te vidit adeo spirantem, atque in Damascum iter facientē, tanquam mare furiarum tempestatibus tumescentem, & post tridū in angulo amarissime lachrymantem, atq; à Deo misericordiam implorantem perspexit: quis tale cernens spectacula diuinam Maiestatem non glorificabit? Notandum est etiam super hunc locum sanctum Apostolum hanc festinationem, atq; furorē, blasphemiam postea nuncupasse. Agonem autem, & Aduent. Zz 3 inui-

inuidiam, quia Pharisei Dominum Iesum, & sanctam ipsius Ec-
 clesiam persecuti sunt, ignorantiam & emulationem appellasse.
 Ex quo una ex iustorum excellētis demonstratur, videlicet, quod
 aliorum peccata minuunt, & quomodo possunt, excusant; sua ve-
 rò grauissima esse ducunt. Vnde ipse Apostolus dixit, loquens
 de Phariseis, & Principibus sacerdotum: Offenderunt enim in lapi-
 dem offensionis: posteaque addidit: Testimonium enim perhi-
 beo illis, quod emulationem quidem Dei habent, non secundum
 scientiam: ignorant enim iustitiam Dei, & suam quarentes sta-
 tuere; iustitię Dei non sunt subiecti. Ecce quomodo contradictio-
 nem ab Hebręis Domino factam ignorantiam zelum vocat. Cum
 verò de se ipso loqueretur, dixit: Qui primus blasphemus fui, &
 persecutor, & contumeliosus. Cum vnum, idemque suum, & Pha-
 riseorum peccatum extiterit, suum aggravans blasphemiam, alio-
 rum autem peccatum, emulatione illud aliquo modo excusans
 appellauit. O quam vice versa nos facimus. Etenim cum quis pec-
 catum, quo dispertit admittit, in alio perspicit, in se vix id pecca-
 tum, in alijs autem scelus maximum esse ducit. Hoc utique ex
 proprio amore proficiscitur. Grauisimum homicidium, atque
 adulterium commiserat Dauid, grauissimum (inquam) quia Rex
 erat, cuius ex munere referebat illa delicta punire: in quibus etiā
 furtum mente admissum interuenit, siquidem filium alieno pa-
 tri imponere conatus est, vnde subsequebatur, quod eius, qui pa-
 ter suus non erat, bona hereditaret, homicidiumque non fortui-
 tum, quidem, sed ex consulto factum, duci que suo Ioab reuela-
 tum. Præterea non solum obiit Urias in periculo illo consili-
 etu, sed, ut homicidium celaretur, alij plurimi eidem periculo
 expositi sunt, cum hac sola intentione, ut innocens moreretur,
 quo Regis luxuria locus cederetur. Etenim vix vnquam magnū
 aliquod peccatum solum committitur, sed sicut catena ex pluri-
 mis anulis confecta alia plurima peccata secum affert, sicut hic
 contigit: Quod cum ita esset quando Nathan Propheta accessit
 ad Dauid, illumque casum diuitis, qui pauperi nullam aliam ha-
 benti ouem sustulerat, proposuit iratus indignatione Dauid ad-
 uersus hominem illum nimis, dixit ad Nathan: Viuit Dominus,
 quonia filius mortis est vir, qui fecit hoc. Considerate quot ver-
 bis hic sancta Scriptura exaggerat indignationem, quam Rex hic
 concepit aduersus hominem, qui furtum illud admisit, siqui-
 dem

Roma. 10.

1. Tim. 1.

2. Reg. 12.

dem dicit: Iratus indignatione nimis, quæ omnia maximam
 quandam indignationem significant: nec verò sua grauissima
 peccata animaduvertebat.

Et cum iter faceret contigit, ut appropinquaret Damasco: et subito
 circumfulsit eum lux de celo. O infinitam Dei clementiam! qui tunc
 temporis cum terra iustus esse videretur, ut aperiretur, eum-
 que viuum deglutiret, illum tam admirabili apparitione præ-
 uenit. Verè enim illic ei supernus mundi Saluator apparuit,
 sicut postea Ananias declarauit dicens: Dominus Iesus misit me,
 qui apparuit tibi in via, qua veniebas. Hac tam ineffabili misericor-
 dia, qua Dominus cum Diuo Paulo usus est, Israelitarum po-
 stea conuersionem ipse probauit, dicens: Nunquid Deus repu-
 lit populum suum? Absit, nam & ego Israelita sum ex semine

Roman. 12.

Abraham de tribu Benjamin, non repulit Deus plebem suam,
 quam præsciuit. Dicit utique Iudeos non reprobari, quia nul-
 li denegat Deus auxilia necessaria, quibus conuertatur, & quia
 non est facta lex de negando auxilio speciali, & efficacia Iu-
 dex, quia indices conuertuntur ad fidem, ergo non sunt repro-
 bati, quod sanctus Apostolus inde confirmat; nam & ego (in-
 quit) Israelita sum, quasi diceret: Si quis a Deo reprobandus
 erat, ego essem: ego verò cum tam vrgens sanctæ Ecclesiæ suæ
 persecutor existerem tanta mecum usus est misericordia, ut
 non quidem reprobus, sed electus sim, Posset utique alios Iu-
 dex conuersos in exemplum adducere, non autem nisi se ip-
 sum affert, ut cum se omnium pessimum esse ducat, rem amplius
 exaggeret. O admirabilem viri sancti cognitionem atque humili-
 tatem. Hac verba D. Pauli maximam conferunt quibusdam B.

D. Hieron. Hieronymi verbis autoritatē, quæ dicit in Epistola de ijs, quæ
 in scriptura Deo attribuuntur. Super illa verba, quæ Deus di-
 xit Moysi: Ego (inquit) indurabo cor eius, scilicet, Pharaonis, &
 multiplicabo signa, & ostenta mea in terra Aegypti, & non au-
 diet vos, scilicet, quod etsi alij Doctores dicunt Deum aliquan-
 do consuescere peccatoribus ob maxima ipsorum peccata non
 necessaria quidem ad eorum conuersionem, sed alias dicer-
 fas, atque extraordinarias rationes, & media denegare, qui-
 bus Deus animas ad se conuertere solet: & hoc est homines e ma-
 nu sua dimittere propter eorum rebellionem, atque duritiem.
 Hic autem gloriosus Doctor dicit Deum non solum nun-

quam peccatorum corda indurare, illa ad duritiem commouen-
tem (etenim hoc assertum esset, hæreticum) verum ne vlla
quam tempore Deum peccatores obdurare, non illos vocando,
sed cum hac sententia, quomodo compatiuntur tot sacræ pagi-
næ loci, in quibus Deus se duritie peccatores puniturum esse
comminatur? Respondet Diuus Hieronymus, dicens: Scitote
nunquam id, quod Deus facit, nec id, quod non facit, animam
obdurare. Quando autem Deus secundum magnam misericor-
diam suam animam sæpenuero vocat, anima que ei non res-
pondere consuecit, verecundiam amittit, consuetudinemq;
acquirat, ita, vt nihil iam æstimet se tanta quotidie inurbanita-
te vt, vt Deum absque responsione dimittat, atque ita ex assi-
duis vocationibus peccatoris malitia occasionem assumit, se se
obdurandi. Hoc declarari potest illis verbis, quæ dixit Domi-
nus Moyfi: Indurabo cor eius: quomodo dicis Domine, te
Pharaonis animum indurare velle, cum tot coram illo signa fie-
ri iubeas, tam que præstantia vt ex se durissimum quemque pec-
catorem sufficiant mollescere, atque etiam saxa ipsa possint
conterere? Hoc est (ait Diuus Hieronymus) quia signis illis du-
rior effectus est Pharaon: in dies quippè magis ac magis verecun-
diam amittebat, illaque mirabilia opera, quæ omnia diuinæ Dei
erant vocationes in dies contemnebat. Verum quomodocunq;
res sit, væ illi, cuius scelera eo dissolutionis perueniunt, vt clemē-
tissimis Dei vocationibus verecundiam sic penitus amittat, vt
eas audire sit profusus indignus.

1. Reg. 2.

Prostrato in terra B. Paulo, dicentiq;: *Domine quid me vis facere?*
præcepit Dñs in ciuitatē ingredi, vt ibi quid sibi faciendū esset
erudiretur. In quo nos docuit nos nō oportere omnia à Dei ore
discere velle: verum si rectè facere velimus, alios homines humi-
litate causa in magistros nos habere debere, singulareq; Deibe-
neficium iudicare nos oportere, cū eos repererimus magistros,
qui nos cælestia doceant, quod ex contrario manifestè patet. Nā
vnum ex præcipuis supplicijs, quibus Deus sacerdotem Eli pro-
pter ipsius peccatum comminatus est, fuit ei dicere: Et non erit
senex in domo tua omnibus diebus. Quid Dñe? nunquid istud est
supplicium, & poenæ? Imò tranquillitas, & requies mihi ista vide-
tur, propter molestias, quæ secum senes afferre consuecunt: si-
minus, interrogate nurus adolescentulas, quam molesti eis sunt
domi

domi sœeri senes. O inhumanitatem maximam: Etenim mittit
vobis Dominus hospitale, vt domi vestræ quæ opera misericor-
diæ exercere possitis, nec verò vos tam opportuna occasione vt i-
mini. Ergo Deus meus quodnam genus hoc est supplicij? Maxi-
mum vtique senes quippè non ad laborandum quidem, sed ad
saluberrima consilia alijs præstanda propter experientiam, qua
pollent, maximè profunt. Hoc autem de sacerdote Heli pro-
pter grauissimum eius peccatum supplicium sumit. Non erit
(inquiens) senex in domo tua. Non erit, qui tibi sanctum confi-
lium præbeat, nec qui te mali, quod feceris, reprehēdat, nec quæ
ad animæ tuæ salutem spectant, erudiat. Vt igitur hoc maximū
est Dei supplicium, sic è contra sapientes, sanctosque magistros
reperire, donum est excelsi.

Mittensque Dominus discipulum suum, qui erat Damasci,
nomine Ananiam, qui ad D. Paulum baptizandum se confert,
cū ille se excusaret dicens illum esse tyrannum Ecclesiæ que
acerrimum persecutorem, dixit ad eum Dominus: *Vade quoniam
vas electionis est mihi iste.* Vnum ex ijs, quæ difficilius in terra ho-
minibus persuadentur, hoc est, Deum ex lapsis plurimos libera-
re bonosq; efficere. Etenim cum primum virum, siue foeminam
in peccatum aliquod prolapsos perspicimus, statim eos sicut An-
gelos, nunquam iterum surrecturos cecidisse iudicamus: ac si
Deus illos suscitare, atq; in instanti in alios commutare, hoc est
de malis bonos nequiret efficere. Hoc voluit Deus Hieremiam
Prophetam docere cū ei diceret: surge, & descende in domū
figuli, & ibi audies verba mea. In domum figuli descendi, ait san-
ctus Propheta, & ecce ipse faciebat opus super rotam, & dissipā-
tū est vas, quod ipse faciebat è luto manibus suis cōuersusq; fe-
cit illud vas alterū, sicut placuerat in oculis eius, vt faceret. Qua-
re Dñe? planè huic Prophete quid velis non indicas? quare il-
lum in domum figuli inducis, vt videat quomodo vas ex artifi-
cis manibus excidit, & ex illo confracto aliud sicut voluit, fecit?
Videlicet vt in illo luto, atq; in illius artificis manibus quid ego
facere possim, perspicat, intelligatq; me ex hominibus, qui ex
manibus meis excidunt, novos viros efficere solere. Et ita dixit
ei Dñs: Nunquid sicut figulus iste non poterò vobis facere do-
mus Israel? Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos domus Israel
in manu mea. Sicut diuina Dei manus potest efficere nè homo

Hier. 18.

Zz 5

in quorum

Ysa. 8.

iniquorum hominum via sequatur, sic potes est eum in hac via ambulante ab ea reuocare. Et sic ubi nos legimus, sicut forti manu erudit me, ne irem in viam populi huius: septuaginta interpretes transtulerunt. Forti manu recesserunt ab itinere populi huius. Vnde colligitur, eandem manum, quae hominem a culpa praeseruat, illum post lapsum ab ea subleuare. Quodque vna translatio in singulari numero dicit alia in plurali numero habet. Vt significetur Deus tam potens esse ad multos, quam ad vnum lechali reatu liberandum. Etiam verba illa, fecit illud vas alterum, sicut placuerat in oculis eius vt faceret: sunt pensatu dignissima. In quibus significatur, si Deus hominem conuertit, eumque ex ira vase in misericordiae vase reddit, hoc non propter hominis merita fieri, sed quia sic diuinae maiestati complacuit.

Ex hoc verbo, quod Dominus hic dixit: *Vas electionis mihi est iste*, occasione sumpsit Beatus Chrysostomus in quibusdam homilijs, quas fecit de laudibus Pauli, dicendi hoc vas gemmis, pretiosisq; margaritis, id est, omnibus aliorum sanctorum virtutibus fuisse ornatum, omnium (inquam) sanctorum, qui ex Adamo ad ipsum vsque miro virtutum splendore floruerunt: fuit hic vir tanquam Mappa mundi, in quo vniuersae mundi virtutes recopilatae sunt. Vt portet nomen meum, addidit Dominus, coram gentibus, & regibus. De leone, quem Samson in via necauit, dicitur in eius ore postea mellis fauum fuisse repertum. Pergentem D. Paulum tanquam sauientem leonem per viam Damasci occidit diuinus Samson Iesus Christus filius Dei, illum (inquam) mundo, & peccato occidit. In cuius ore postea dulcissimus ille fauus repertus fuit, qui est sacratissimum nomen Iesus. Quod nunquam ab eius ore excidit, & quemadmodum vas quando tegmen ab eo subtrahitur, hoc est, (quando se quit la sobrecopa) quae interiorius latent manifestat, sic quando huius gloriosi Apostoli caput amputatum est, sicut vasis tegmine sublato, quod intus habebat, foris ostendit, dicens ter. Iesus, Iesus, Iesus.

Iudic. 14.

Simile.

Simile.

Postquam ingressus est Ananias domum ubi vir sanctus erat, imponens ei manus dixit: *Saul frater, Dominus Iesus misit me.* &c. Vt videas, & implearis spiritu sancto. Attendite quanta cum mansuetudine, ac suauitate illi Dei seruus loquitur, et si eum acerrimum iustorum persecutorem fuisse cognorat. Quando accipit

aucu-

331 aucupem fugit, plurimis ad eum vocibus acclamat, illicque cibum, qui dicitur (*seuelo*) manu tenens saepe demonstrat, vt eum ad se reducat: & postquam redit, non eum dilaniat, nec ad parietem collidit quin potius eum perimulcet, suauissimisque carnibus cibat, vt cum iterum discesserit, indulgentijs allestus facile reuertatur. Sic Deus plurimis peccatorem inspirationibus, atque artificijs accersit, qui postquam ad se redit, varijs indulgentijs, spiritualibusque suauitatibus eum perimulcet atque ab eius oculis lachrymas abstergit, quod illum in sui amorem ardentius inflammet. Vnde non solum indulgit Dominus Diuo Paulo mittens ad eum sanctum illum Ananiam, qui ei tanta cum mansuetudine, ac dulcedine loqueretur, sed, vt communiter habetur, in hoc triduo, aut in eius sine diuinam illi

Simile.

34 reuelationem demonstrauit, quando raptus fuit vsque ad paradysum Dei, quapropter eum postea efficacius secutus est. Canis venatorius dupliciter ad insectandam praedam allici solet, primo modo venationem suis met oculis perspicendo, posteriori modo, illam odoratu percipiendo: at efficacius, certiusq; quando eam videt, quam quando eius odorem naribus percipit, attrahitur. Quando eam solo odoratu insectatur, huc atq; illic inscius diuagatur, & saepe numero illam amittit: quando autem illam oculis intuetur, absq; ambitibus decurrit quousq; eam apprehendit. Praeda, quam omnes nos sequi oportet, quousq; illam apprehendamus, est Christus IESVS dulcissimus animarum nostrarum amor, quod autem hoc non facimus, ipse conqueritur dicens: *Pe-*

Psalm. 141.

35 non fugio, sed exspecto nec veto est qui me velit exquirere. Huius diuinae praedae odoratus est eximium, quod sacratissima vitae suae reliquit exemplum: coelestis ipsius doctrina: sanctissimum Euangelium: diuinae denique eius promissiones: haec omnia sunt odor quidam respectu eorum quae in coelesti beatitudine sunt: & hoc est, quod nunc Christianos commouet. Diuus autem Paulo praedam ipsam ostendit, vidit, & fruitus est illa, ideoque maiori impetu, & velocitate diuini Saluatoris nostri vestigia secutus est, maiori (inquam) impetu, & instantius quam nos, qui passim desinemus, & in hac sedatione desicimus. Nam quantum odor Iesu Christi filij Dei efficacissimus sit, nos tamen ob culpam nostram satis parum eorum commouemur.

commouemur.

mouemur. O gloriose Apostole per hæc singularia beneficia, 36
quæ ex diuina manu percepistite quæsumus, nobis perpetuus
ad sis intercessor, quò mirabilis potentia, quæ te à tot malis euul-
sit, atque ad tot bona sustulit, mirabiliter etiam in nobis opere-
tur: vt per veram poenitentiam, relictis sceleribus diuinaq; exor-
nati gratia te te imitemur, quousque tecum cœlesti beatitudine
fruituri ad paradisi regna peruenire mereamur. Ad quæ nos
perducat Iesus Marix filius Amen.

DOMINICA III.

Post Epiphaniam

CONCIO PRIMA.

*Ascendente Iesu in nauiculum secuti sunt eum disci-
puli eius, &c. Matthæi. 8.*

IC Ipse gloriosus Euangelista dixerat:
Videns Iesus turbas ascendit in montem,
& cum sedisset, accesserunt ad eum discipu-
li eius. Ex quo apparet, solos discipulos
in motu ascensionis illi fuisse secutos. Nunc
etiam in maris ingressu dicit solos discipu-
los ipsum fuisse comitatos. Etenim illi
eum per asperas, & per planas vias, per
mare, atque per terram sequebantur. Nonnulli sunt, qui Do-
minum non sequuntur nisi per planam, firmamque terram:
non nisi in eis, quæ sibi placent, eum imitantur. Hoc autem
ex proprio amore proficiscitur. Vnum ex maioribus malis,
quæ nobis ex peccato processerunt, est nos nostri metiporum
nimio amore captari. Vbi primum primus homo peccauit,
statim exquisiuit frondes, quibus se operiret, nuditateque sua
remc-

3 remedium adhiberet. Et cum audisset vocem Domini deam-
bulantis in paradiso, abscondit se à facie Domini Dei in me-
dio ligni paradisi. Vocantique eum Domino dixit: Vocem
tuam audiui in paradiso, & timui, eo quò nudus essem, &
abscondi me. Non dixit, quia te offendi, sed eo quò nu-
dus essem. Quid Adam? nunquid satius non esset te prius in
aliam peiorem, turpioremque nuditatem (quæ erat gratiæ amif-
sio in quam per culpam incurristi) oculos coniecille, teque ma-
ximè doluisse, eò quò tam bonum Deum offenderis? In istam
solummodo corporalem nuditatem oculos conijcis? O terribi-
lem cæcitatem! Culpa est offensio Dei, & contra Deum, pœ-
na verò est offensio propria, & contra ipsummet hominem:
priusque homo, quod est contra se, quam quod est contra Deū
4 respicit. Hominem quippe prius quæ sua sunt, quàm quæ Dei
quærere, peccati est effectus: seipsum polum, & finem, cen-
trumq; in quem omnia dirigantur efficere, est proprius amor
& proprium interesse. Ideò dixit Aristoteles: Amabilia quæ
sunt ad alterum ex amicabilibus quæ sunt ad se. Atque hinc
prouenit quòd vnum plus quàm alterum diligam, videlicet
quia me amo: quia ille mihi placet, plus quàm alter. In om-
nibus, quæ diligit & efficit homo, prius ad se ipsum respicit,
vnde plus sibi vtilitatis adueniet. Et si Isaac sanctus erat, cum
duos haberet liberos, alterum Iacob iustum, alterum Esau
peccatorem, dicit tamen sacra Scriptura Isaac amabat Esau, eò
quò de venationibus illius vesceretur. Hoc non est diligere
Esau, sed seipsum amare, amabat enim eum, quia de aibus
5 & feris quas venabatur, illum cibabat. Vique etiam & Deum
diligit homo propter seipsum. Et sic dicebat Dauid: inclinavi
cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter retribu-
tionem, quasi diceret: O Domine tanta est cordis mei rustici-
tas, hoc est (villania) atque durities, vt nisi memetipsum mihi
ante oculos meos proponam, ad nihil prorsus boni faciendum
valeam commoueri. Idcirco mecum egomet foedus pepigi di-
cens mihi: saltem vtilitate commotus Deo serui. Et ita dicebat
Diuus Augustinus: Vix quæritur Iesus propter Iesum. Quid
amplius vultis nisi quò dicunt diuinæ literæ quò Sanctus Ia-
cob vouit votum dicens: si fuerit Dominus mecum, & custo-
dicrit me in via, per quam ego ambulo, & dederit mihi pa-
nem

Genes. 30.

Aristot. 9.
Ethic. c. 10.

Genes. 25.

Psal. 118.

Augusti.

Genes. 28. nem ad vescendum, & vestimentum, ad induendum, reuersus-
 que fuero prosperè ad domum patris mei, erit mihi Dominus
 in Deum: Et ex hoc proprio amore dimanat, quòd homo non
 vult Deo seruire, nisi in ijs, quæ sibi grata, suauiaque sunt, & in
 ijs, in quibus parum aut nihil difficultatis inest. Singularem quo-
 dam stylo hoc Spiritus sanctus exaggerat dicens: Dicit piger: leo
Prover. 22. est fortis in medio platearum occidendus sum. Quasi dicat: fa-
 cillima quæ que sibi nocitura existimat: etenim si vnâ horam
 in oratione perseverat, hoc sibi capitis dolorem allaturum existi-
 mat. Vnumque ieiunium vnus leo esse videtur, qui cum inter-
 ficiat. Denique quodcunque pœnale virtutis opus, quod est
 via planissima atque tutissima, per quam facillimè præterire
 posset, leonem sæuissimum esse putat, à quo interficiendus sit.
 Contra verò quæcumq; in Sathanæ ministerio facit, facillima
 esse ducit, et si ex se laboriosissima sunt omnia eius opera:
 sicut sacra pagina plurimis in locis perpendit: maximèque
Isai. 14. Isaias Dei nomine quandam malorum hominum congrega-
 tionem comminatur dicens: Ponam eam in possessionem heri-
 cij. Hericij sicci, sunt opera mala quæ peccatores faciunt, vt ex
 illis aliquam humanam voluptatem eliciant: sicuti pueri heri-
 cij spinis compunguntur, sanguineque digitos perfun-
 dunt, vt ex illis castaneas auferant, & ita priusquam eas come-
 dant, illisque fruantur nimium laboris patiuntur. O quot labo-
 res patiuntur auari: vt nummos suos accumulent. Quot labo-
 res perferunt superbi, vt ab eis à quibus affecti sunt iniu-
 rijs vlciscantur; quot laboribus anguntur ambitiosi, vt dig-
 nitates consequantur, quot angustijs, atque molestijs affligun-
 tur libidinosi, vt turpibus appetitibus satisfaciant. O quam
 acutis atque crudelibus spinis hi omnes compunguntur, prius
 quam castaneis perfruantur. Ideo Spiritus sanctus malorū ope-
 ra & negotia hericij aptissime vocat. Et quanquam hæc adeo
 compungunt atque contorquent, obstupenda est visu dili-
 gentia, qua illa peccatores amplectuntur. Hoc etiam exag-
 geravit David dicens: Iniquitates meæ sicut onus graue gra-
Psal. 37. uata sunt super me. Peccatores autem hæc non onera esse du-
 cunt, quia diabolus eos illa comportare adiuuat: tempus au-
 tem adueniet, quando totum onus eorum humeris imponet,
 quod fiet in inferno. Et tunc dicent, quod dicunt dānati in infer-
 no,

Sapient. 5. nō: Ambulauius vias difficiles, lassati sumus in via iniquita-
 tis: quousque in inferno se se demersos perspexerunt, illas diffi-
 ciles vias esse non cognouerunt, neque maximam defatigatio-
 nem ac laborem afferre intellexerunt. Lignum innatans in flu-
 mine quantumcunque graue sit, facile huc atque illuc potest di-
 moueri, aqua enim maximè adiuuat: at verò cum ad littus acce-
 dit, tunc eius grauitas per sentitur. In hoc sæculi mari, et si pecca-
 tum ex se grauissimum est, voluptatis tamen, passionis & affe-
 ctionis aqua illud adiuuat comportare, ne eius grauitas tanto-
 pere sentiat. Postquam autem anima peccatum lethale baiu-
 lans ad mortis littus accesserit, cum illic voluptatum, passionū,
 affectionumque aqua finienda sit, tunc eius grauitatem sentiet.
 O cæci nunc, nunc, quoadiu tempus habetis, oculos aperite,
 iustisque tam grauibus oneribus vos exonerate, summaque
 animi contentione Iesum Christum terra, marique sequimini,
 ne creatori vestro idem faciatis, quod falsi atque dolosi amici fa-
 ciunt alijs hominibus, quos Spiritus sanctus obiurgat dicens:
 est amicus secundum tempus non permanebit tempore tribula-
 tionis. Quod si cum hominibus hac perfidia vti reprehensibile
 est, quanto reprehensibilis erit, illa erga Deum vti? In hanc infi-
 delitatem inciderunt Hebræi, qui cum hostes suos mari demer-
 sos perspexerunt, Deum collaudarunt, dicentes: Cantemus Do-
 mino gloriose enim magnificatus est. Cum autem ipsis post
 paucos dies deesset alimonia, dicit sacratus contextus, & mur-
 murauit omnis congregatio filiorum Israel contra Moysen &
 Aaron in solitudine, dixeruntque filij Israel ad eos: Vtinam mor-
 titui essemus per manum Domini in terra Aegypti, quando sede-
 bamus super ollas carniū, & comedebamus panem in saturitate,
 cur induxistis nos in desertum istud, vt occideretis omnem mul-
 tudinem fame? Vniuersa vtiq; hæc murmuratio erat contra
 Deum, qui eos de terra Aegypti educi iussit. Vt horū hominū
 iniquitatem perspiciatis: Deum enim tantummodo in prosperi-
 tate colebant. O quot sunt hodie horum Hebræorū imitatores,
 qui Deum tantummodo in plana terra sequuntur eumq; malunt
 amittere, quàm vel minimum quodq; voluptatum suarum pun-
 ctum prætermittere. Etiam hi Genesarçis illis cōparari optimè
 possunt, qui cum Dominus facultatem Dæmonibus concedere-
 ret, vt in porcos introirent, eosque in mari demergerent dicit
 Diuus

Matth. 8.

Diuus Mattheus. Tota ciuitas exijt obuiam Iesu, & viso eo rogabant eum, vt transiret a sinibus eorum. O infaelices homines, qui cum porcorum suorum incommodo Domini societatem nolebant. Infeliciores autem sunt Christiani, qui cum fidei lumine sint illustrati, Deum malunt amittere, quam corpora, turpissimosque sensus suos mortificare. O fratres charissimi per ineffabilem Dei charitatem vos deprecor, ne tantam perfidiam admittatis. Animaduertite diuinum spiritum, hominem fidelem alterius amicum laudare dicentem: Omni tempore diligit qui amicus est & frater in angustijs comprobatur. Multo igitur maiori laude dignior erit, qui fidelitatem hanc erga Dominum obseruauerit: nec vero solum dignus atque probatus verus Iesu Christi frater, sed etiam aeternis premijs coronabitur. Maxima utique est hominum stultitia arbitrantium se tam sublime atque excelsum caelorum regnum sine meritis suis esse consecuturos. Dicitur David solenne Deo sacrificium offerre voluisse, ad quod offerendum aream ab Areuna Iebusaeo petijt: qui respondit ei dicens: Accipiat & offerat Dominus meus rex, sicut placet ei, habes boues in holocaustum, & plaustrum, & iuga bouum in usum lignorum. Omnia dedit Areuna regi: cui respondit rex: nequaquam vt vis, sed emam pretio a te, & non offeram Domino Deo meo holocausta gratuita: emit igitur David aream & boues. Attendite sancti regis deuotionem, piique affectum, nolebat enim Deo quod sibi nihil stare offerre. O si eum in hoc imitari vellemus pretiosaque & chara Deo sacrificia offerremus, quae plurimislachrymis, defatigatione ac laboribus emeremus: siquidem infallibilis veritas est quam dicit Beatus Paulus quod vnusquisque propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem. Ideo ipse Apostolus singulare Dei donum esse ait propter ipsum labores perpetidicens: Vobis donatum est pro Christo non solum, vt in eum credatis: sed vt etiam pro illo patiamini. Igitur fratres mei aeternum Patrem suppliciter exorate, vt per merita vnigeniti filij sui vobis robur concedat, quo plurimos labores in gloriosa ipsius vitae seetatione patiamini, sicuti sacri eius discipuli eum terra marique sequentes libentissimè pertulerunt.

proph. 17. r. 17.

2. Reg. 16.

1. Cor. 3.

Philipp. 1.

Ingrede te igitur bono Iesu, cum sanctis discipulis suis in mare. Esce

15 ecce motus magnus factus est in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus. Hoc autem non casu accidit, sed diuina prouidentia constitutum fuit: de qua dicitur: qui educit ventos de thesauris suis (id est, de potentia sua) qui conturbat profundum maris. Hoc utique fecit Dominus vt Sanctos Apostolos humiliaret, atque vt suam modicam fidem agnoscerent, nec de se quicquam praesumerent. Etenim vana praesumptio est quaedam animi pestis. De qua dicitur o praesumptio nequissima vnde creata es, coopere aridam malitia, & dolositate illius: hic explicat Spiritus sanctus quam extensum existat hoc malum, quamque vniuersale sit, & quantum officiat. Vniuersam terram dicit Spiritus sanctus nequissima quadam praesumptione esse, coopertam. Pensate quomodo praesumptionem nequissimam in superlatiuo gradu esse dicit, tanquam complurium malorum veneficum fontem. Ideo Spiritus sanctus vnunquenque nostrum admonet dicens: ne extollaris in cogitatione tua velut taurus, ne forte elidatur virtus tua per stultitiam & folia tua comedat, & fructus tuos perdat, & relinquare velut lignum aridum in eremo. O quam pernicioosa est praesumptio, siquidem tot damna homini affert: illum enim foliorum, fructus, ac denique virtutis relinquit immunem. Etenim in his tribus interior gratia, bonum exemplum bonaque opera exteriora significantur. Quae omnia dicit ab hoc vitio deperdi: est enim tanquam immanis belua, quae omnia radicitus carpit. Saepenumero cum in communia vitia non incidamus, arbitramur, nos sicuti debemus, existere: adueniente autem tentatione, siue occasione, haec nostra falsa opinio detegitur. Quemadmodum aliquando sub cinere tam absconditus latet ignis, vt nihil illic tale inesse videatur, cum autem paulisper acceditur, & cinis insufflatur delitescens ignis apparet. Ideo permisit Dominus Beatum Petrum a Pontificis ancilla sepius molestari, atque ab alijs ministris iniquitatis fraudulenter interrogari dicentibus: Nunquid & tu ex discipulis eius es? vt de illa vana praesumptione decideret, imbecillitatemque suam agnosceret: arbitrabatur enim in alijs imbecillitatem, in se vero esse non posse, sicut manifestauit cum dixit, etsi omnes scandalizati fuerint, sed non ego. Sic etiam Hebraeos tentauit, quando praecipit Moysi, vt virga rupem percuteret, & ex illa aquam eliceret: sicut per prophetam David affirmavit dicens: probaui te apud aquam

19

Psalmo. 134.

Eccles. 37.

Eccles. 6.

19

Simile.

Ican. 13.

Marc. 14.

Psalmo. 80.

Aduent. Aaa con.

contradictionis. Nam quia populus ille tot Dei perspexerat, in Aegypto, atque in eius profectioe mirabilia sese iam firmissimum in fide iudicabat. Vt igitur filij Israel suam modicam stabilitatem agnoscerent, atque humiliarentur, eos aquæ defectu tentauit, statimque illam ostenderunt, siquidem illic de diuina prouidentia, atque potentia diffiderunt. Ob eandem causam hanc procellam suis sanctis discipulis accidere voluit. Quod si quis dicat: Beatus Iacobus dicit: nemo cum tentatur, dicat, quoniam à Deo tentatur. Deus enim intentator malorum est? Ad hoc respondeo, Deum non sicut Sathanam tentare, ut hominem destruat, atque prosternat: & hoc est quod dicit Beatus Iacobus. Solet autem Deus tentare, ut homines ad maximam puritatem, excelsamque sanctitatem attollat. Et ita intelligitur illud Genesis. Tentauit Deus Abraham & ita dixit Angelus sancto Tobia, quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te. Vt autem horum discipulorum grauior esset tentatio, tempestatis tempore ipse dormiebat super quo mysterium hoc notare debetis: hunc somnū quem Christus Saluator noster dormiuit procellæ tempore, etsi ad maiorem discipulorum tentationem fuit, ad eruditionem etiam nostram fuisse, ut quid in futurorum temporum discursu cum seruis suis esset factururus, nos erudiret: etenim sæpenumero illos mari laborumque procellis obsidet, seque alto sopore dormire simulat, ne illi ipsum vocando dormitent. Quemadmodum mater se habet cum filio suo charissimo sic se Deus cum seruis suis gerit. Scit parens filium suum esurire, & edere velle, ipsa vero se dormiētem fingit, quod infans quod vult, ab ea postulet. Accedit igitur infans, cumque illa dormiētem putet, eam curat excitare, manus, ac velamen eius apprehendit: ipsa nihilominus se dormire simulat, cor autem eius interiori gaudio exultat, quia modos, quos puer ad eam excitandam exquirat, aduertit. Ille clamat: ipsa vero tacet, cum tamen ei ardentius cupiat subuenire, quam infans famem sibi exoptet extingui: sed illum sic afflictum perspicere gaudet. Videns autem puer illam à se excitari non posse sese angere, ac lamentari incipit considerans nullum alium sibi super esse remedium. Quem cum mater sic aduertat afflictum, nec amplius dissimulare possit, exurgit, illumque clementer amplectitur, suauissimisque verbis affatur dicens: tace fili mi, tace accipe amor

Iacobi. 1.

Gene. 22.

Tob. 12.

Seraile.

208.

mi quod vis, tace ne plores. O Deus meus, & infinitæ misericordiæ pater, tu dormis, ut ego te excitem, te in necessitatibus meis dormientem simulat, quia gaudes me ad te excitandū artificia atque modos qui sunt orationes, suspiria, lacrymæ, ieiunia, &c. exquirentem perspicere. Obenedictus talis Deus: te Domine cælestiū spirituum Hierarchiæ glorificent, quia hos vilissimos terræ vermiculos tam ardenti amore complecteris, nostramque spirituales salutem, atque vtilitatem tam instanter exoptas.

Fratres mei nonnunquam vos morbis, aut liberorum multitudine, quam alere non potestis, siue grauissimis tentationibus, siue tyrannorum persecutionibus afflictos experiemini. Deus autem vobis conticescit, seseque dormientem simulat, sperans, ut vos eum excitetis. Delectatur quippe Deus diligentias vestras perspicere cum vos nunc ieiunantes, nunc orantes, nunc plorantes, nunc alios rogantes, ut pro vobis deprecantur, nunc cilicijs vos opertos, nunc denique corpora vestra verberibus affligētes cernit: ipse autem tacet, ac dormire se fingit: cum tamen vobis remedium adhibere magis exoptet, quam vosmetipsi cupiatis: & adhuc magis dormit, ut deploretis, ac suspiretis cum David dicentes, Exurge quare obdormis Domine? Exurge, & ne repellas in finem, quare faciem tuam auertis: obliuisceris inopiæ nostræ, & tribulationis nostræ? Exurge Domine adiuua nos, & redime nos propter nomen tuum. Tunc illa infinitæ misericordiæ viscera dirumpuntur, cum tam diuturnum silentium infringitur, suis vos diuinis brachijs suscipit, vestra denique afflicta corda consolatur. Accipite (inquiens) filioli mei quod à me petitis, ego volo, ut ab istis laboribus exeatis. Quod si que petitis vobis incommodū allatura cognoscit, propter hoc illa non concedit, & alijs spiritualibus consolationibus vobis laborem, quem patimini mitigans ad æternam salutem necessarium esse significat. Hoc ingenue fatetur David dicens: cum inuocarem exaudiuit me Deus iustitiæ meæ in tribulatione dilatasti mihi. Hoc est cordis amplitudinem mihi dedisti, quæ est interior consolatio, qua tribulationem patienti, atque hilari animo valeam tolerare. Dilatasti mihi, scilicet præcordia, & spiritum meum. Etenim quemadmodum cor tristitia, atque in errore perstringitur, sic lætitia ipsam cor, & spiritus amplissime dilatatur. Et iuxta hunc locum alios similes oportet

Psal. 43

Psalms. 43

Psalm. 17. intelligi, vt ille: eduxit me in latitudinem, & ambulabam in la-
Psalm. 118. titudine: & ibidem. Viam mandatorum tuorum cucurri, cum
 dilatasti cor meum. Itaque fratres mei Deus in laboribus no-
 stris dormit, vt nos vigilemus. Quod cum intelligeret Hiere-
 mias Propheta Deumque tanquam dormientem in laboribus
 Israel prospiceret, Deum efficacissima quadam oratione roga-
 uit, omnes rationes quas ad eum excitandum reperire quirit,
 ad lucens, & dicens, si iniquitates nostrae responderint nobis
 Domine, tu fac propter nomen tuum, quoniā multae sunt auer-
 siones nostrae: quasi diceret: etsi scelera nostra in tuo diuino con-
 spectu nos accusant, tu Domine nihil aliud, nisi infinitam mise-
 ricordiam, & probitatem tuam consideres. Et addit vltorius
 dicens: Tibi peccauimus expectatio Israel, Saluator noster in tē-
 pore tribulationis: & paulo inferius, tu autem (inquit) in no-
 bis es Domine, & nomen sanctum tuum inuocatum est super
 nos, ne derelinquas nos. O quam dulcia verba, quamque effi-
 caces rationes hic propheta sanctus adducit, vt Deum leniat. Et
 inferius dicit: cognouimus Domine impietates nostras, iniqui-
 tates patrum nostrorum, quia peccauimus tibi. Deinde Dei ho-
 norem authoritatemque adducit: postea verò pactum, quod
 cum eis fecit, obijcit, dicens: ne des nos in opprobrium propter
 nomen tuum, neque facias nobis contumeliam solij gloriae tuae.
 Recordare ne irritum facias foedus tuum nobiscum. O efficacis-
 sima verba, vnumquodque horum, quae so, perpendite, atque sic
 feruentissimas orationes facere discite: haec namque diuinam iram
 maxime placant.

*Et accesserunt discipuli eius, & suscitauerunt eum dicentes: Domine sal-
 ua nos, perimus. Et dicit eis, quid timidi estis modice fidei? O Christe mi-
 tissime agne quare illos Dñe tanta cum acrimonia reprehendis
 qui ad te necessitatis tēpore confugiūt, & ideo eos modice fidei
 vocas? nunquid Diuus Paulus non dicit: ad Deū habemus acces-
 sum per fidē? & tu etiam nō quereris Domine per prophetā de
 hominibus, qui in necessitatibus suis alin de subsidiū querūt, di-
 cēs: filij hominum vsq; quo graui corde, vt quid diligitis vanita-
 tem, & queritis mendaciū? vbi Beatus Hieronymus ex Hebrēo
 transfert hoc modo: filij viri vsque quo in clyti mei ignominio-
 se diligitis vanitatem quarentes mendacium? est enim vox Dei
 quae homini nobilitatem suam proponit, deque ipsius abiectio-*

Roma. 5.

*Psalm. 4.
 Hieron.*

ne cōqueritur. Filij viri, id est, ex rationali creaturā nobilissi-
 ma progeniti, Et Felix sic transfert: filij viri vsque quo gloria
 mea opprobrio, supple, erit, aut fiet à vobis? ac si dicat: quādiu
 gloriam meam vertitis in opprobrium, & ignominiam caduca-
 rum periturarumque rerum (in quibus nulla quies, nec verā con-
 solatio vobis manet, siquidē omnia vanitas) amorem amoris meo
 iniuste praeferētes? Ac si dicat: si Deus non praesto esset cōfugiē-
 tibus ad se in tribulatione, non ita mirum esset, quod filij viri di-
 ligerent vanitatem. In Hebrēo contextu est dictio, Isch, quae si-
 gnificat virū nobilem: & illustrem, & quasi caelestem. Et non nul-
 li dicūt Dñm hominibus Abrahā, aut Iacob obiecisse in his ver-
 bis. Haec omnia significant, cum talē tantumque Deū habeamus,
 qui nos in tribulatione recreat, si ad eum cōfugiamus: maximam
 esse abominationem, nos ad creaturas recurrere, creatore reli-
 cto, maximē cum talis parentis liberi simus. Et subdidit dicens:
 scitote quoniam mirificauit Dominus sanctum suum, vbi Felix,
 & Beatus Hieronymus verterunt: scitote quoniam mirabilē red-
 didit, aut segregauit Dominus sanctum suū, id est, Christum ac si
 dicat Spiritus sanctus: nolite vana quærere: sed considerate vos
 talem apud æternum patrē intercessorem, patronumque habere,
 propter quē ipse vniuersis necessitatibus vestris remediū sit ad-
 hibiturus. Illud autē quod statim Dauid addit dicens: Dñs exau-
 diet me cū clamauero ad eū, sic intelligendū est: Deus exaudiet
 nos, cum clamauerimus ad eum. Quia sic habet vsus, vt cum di-
 co, Si benefecero, reddet mihi Deus mercedem bonam: si malefe-
 cero puniet me, hoc singulari dicendi modo vniuersalem iusti-
 tiam, quam Deus cum omnibus obseruat, significem: statimque
 nos docet quomodo ad Deum accedere debeamus dicens: Irasci-
 mini, & nolite peccare: quae dicitis in cordibus vestris, & in cubi-
 libus vestris cōpungimini. Sacrificate sacrificium iustitiae, & spe-
 rate in Domino. Vbi Felix vertit: contremiscite, & nolite pec-
 care, hoc est cum sancto timore, ac reuerentia accedite. Et aduer-
 sus vanitates, sceleraque vestra debetis irasci, & sic contriti diui-
 noque iustitiae sacrificio in confessione celebrato, in confessio-
 ne (inquam) in re, vel in voto suo tempore facienda, confidenter
 in Domino sperate. Et pro sacrificio sacrificium iustitiae habet
 Chaldaica Paraphrasis, domate concupiscentiam vestram, & re-
 putabitur vobis sicut sacrificium iustitiae, & sperate in Domino,

Aduent.

Aaa 3

Quod

Quod cū ita sit clemētissime Iesu quare hos sanctos discipulos tuos tam vehementer obiurgas, quia in hac vrgentissima necessitate à te remediū deprecatur? Ad hoc responderi potest illos à Dño modicę fidei fuisse reprehēsos, quia suscitauerūt eū, quasi eis dormiens remediū nō posset adhibere. Et anima duertē dū est quia Dñs sanctos Apostolos suos reprehēsurus erat, ideo eos solos in nauim induxisse, nec alios præter eos in illā cōscēdere voluisse: videlicet vt prælatos doceret, eos nō oportere subditos suos corā secularibus hominibus reprehēdere: ne cū subditi se deturpatos viderint, confundātur, atq; ad impatientiā moueātur. Singularis quidē, nimiumq; necessaria est reprehēsiō vnde post quā Deus dixerat: quid est quod debui vltra facere vineæ meæ, & nō feci? An quod expectaui, vt faceret vvas, & fecit labruscas? quasi maximam cōminationem diceret, addidit: ostendam vobis quid ego faciam vineæ meæ: auferam sepem eius, & erit in direptionem. Diruam maceriam eius, & erit in conculcationem: quasi diceret: in supplicium grauissimorum scelerū vestrorū vos absq; correptione dimittam, vt prælati delicta vestra dissimulent, cumque non corripiamini, in infernū descendatis. Dicitq; vltorius: non putabitur, & non fodiatur, & ascendent super eam vepres, & spinæ, & nubibus mandabo, ne pluant super eam imbrē. Terribile Dei supplicium est, vos reprehensionibus, atq; admonitionibus sanctisq; inspirationibus nō coli, vt sic vsq; ad oculos (vt aiunt) vitijs repleamini: quod si tanta est pœna, & supplicium correptionis ademptio, manifestè sequitur correptionem maximum, valdeque necessarium esse beneficium. Necessarium est autem illam prudenter fieri, vt nō officiat, sed proficiat. Ideoq; Dominus discipulos suos secreto voluit reprehendere. Atque etiā, vt nos doceret sacerdotum delicta quantū fieri possit, esse tegenda, ne populo scandalum afferant. Vnde Nicolaus Papa Ludouico imperatori ait, in scripturis narratur Cōstantinū imperatorē dixisse, verè si proprijs oculis vidissem sacerdotē Dei, aut aliquē eorū, qui monachali habitu amicti sunt, peccatē, ehlamydē meā spoliare, & cooperire eū, ne ab aliquo viderētur. Hoc intelligitur quādo peccata sunt secreta: nā si sunt manifesta publicè seuerius ea puniri oportet. O quantæ cōfusione est hæc huius pij imperatoris sentētia hominibus huius sæculi, qui sic de Ecclesiasticis detrahunt, illosq; diffamant, ac si animarum

Esai. 5.

Capit. 11.
Scripturis. d.
95.

33 suarum salutem in hac murmuratione lucrarentur: defectusque, in quo eos incidisse norunt, cum maximo animarum suarum detrimento diulgant, maximumque populis incommodum inferentes, sacratissimumq; sacerdotalem statum maxime vituperantes. Beatus Paulus probat ministros legis gratiæ maiori honori esse habēdos quā ministros veteris legis, etsi maxime colebantur, & ita dicit: quod dsi ministratio mortis literis deformata in lapidibus fuit in gloria: ita vt non possent intēdere filij Israhel. 2. Cor. 3.
34 sterium iustitiæ in gloria, id est, si Moyfes eo quod legis illius, quæ ministratio mortis erat minister, & prædicator esset, tanto afficiebatur honore, lex (inquam) vetus erat administratio mortis: quia illius transgressores, sicut blasphemi, & adulteri corporali morte mulābātur. Etiam mortis ministratio erat, id est, mortalis quia præ seceptorū præceptorū multitudine grauissima erat. Ideoq; ministratio mortis, & damnationis appellatur. Erat enim obseruatu difficillima. Quanto igitur magis rationi consentaneū est, quod ministri legis gratiæ, qui iustificationis ministerium exercent, quique suauitatis, & amoris munere funguntur, à populis honorentur. O admirabilem exaggerationē! Etenim dicit gloriosus Apostolus sacerdotem euangelicū maiori gloria, atque honore dignum esse, quā Moysen fulgenti facie coruscantem, & hoc propter excelsum ministerium, quod exercet. Vt autē hoc vobis clari⁹ innotescat, animaduertite Spiritū sanctū dicere: in tota anima tua time Dñm, & sacerdotes illius sanctifica: in omni virtute tua dilige eum, qui te fecit: & ministro eius ne dereliquas, honora Deum ex tota anima tua, & honorifica sacerdotes. Vbi perpendendum est Spiritum Sanctum postquam debitū Deo amorem, honorem, atq; timorē hominibus cōmendauit, tanquam rem maxime necessariam immediate præcipere, vt eius ministri honore afficiantur, diligātur, & sanctificētur. Quod si Spiritus sanctus hoc illius temporis sacerdotibus præstari commendabat, quid huius tempestatis ministris fieri volet: quorum manus sunt excelsus maiestatis ipsius thronus? Quid ad hoc respondetis ij, qui potiozem conuersationum vestrarum partem in Ecclesiasticis viris infamandis cen-

Eccles. 7.

sumitis? O infelices vos, quam manifestè in hoc quàm parum vo-
bis diuina amoris, atq; timoris, insit, ostenditis, per illam ineffa-
bilem charitatē vos deprecor fratres mei, qua diuinus ille Domi-
nus hoc sacrum instituit ministerium ad vtilitatem animarum
vestrarum, vt ad hęc attentis animis aduertatis, atque à vobis
hoc pestiferum vitium relegetis. *Tunc surgens imperauit ventis &
mari, & facta est tranquillitas magna.* O admirabilem vniuersalis
Domini potentiā, quæ sic hęc mundi molem disposuit, vt nul-
la insensibiliū, atq; irrationaliū rerum ei resisteret, neq; à diuino
ipsius beneplacito dissentiret. Sola rationalis creatura, quia eam
Dñs libertate ditauit, passim ei audet inobedire. Quomodo fra-
tres hęc nostram ærumnā, atq; infelicitatem sanguineis lachry-
mis nō lamētatur, quod v̄ētos, & maria nobis in diuina obediē-
tia præstare permittamus? De hoc grauissimè Deus queritur per
Hierem. 5. Hieremiā Prophetam dicens: audi popule stulte, qui nō habes
cor, qui habētes oculos non videtis, & aures, nō auditis. Me ergo
nō timebitis, ait Dñs, & à facie mea nō dolebitis? Qui posui are-
nam terminum mari præceptū sempiternum, quod non præteri-
bit: & cōmouebuntur, & non poterunt. Et intumescunt fluctus
eius, & nō trāsibunt illud: populo autē huic factum est cor incre-
dulum, & exasperās. O seuerissimā reprehensionē, Dominus no-
bis det mentes, quibus illam sentiamus. Vnum ex ijs, quæ homi-
nis inobediētiam, atq; duritiem magis cōdemnat, est ille prom-
ptissimus insensibilium creaturarum respectus, atque obediētia
erga Deum. In arenæ carcerem (ait Dominus) turbulenti maris
furorem, & furibundos fluctus inclusi, illa q; elatissimas vndas
arenæ compedibus alligauit, ibique tantopere reuerentur, vt
cum ita feruenti impetu defæuiunt, atq; superbiunt, vt aridam
absorbere velle videantur, illam solummodo comminentur, sta-
timq; decidant, & arenæ vinculis submittantur, nec carcerem,
quem eis statui dirumpant. Solus homo ratione præditus, obe-
dientix mex vincula dirumpit, & post passionum suarum indo-
mitos impetus decurrit. Erubescite frater quia res tam impetuo-
sa, atque furibunda, sicut mare, cuius fremitu vniuersa fere arida
contremiscit, quando ad sublimiorem elationis suæ gradum per-
uenit, se humiliter prosternit, paruulæque arenæ vinculis conti-
netur, tu verò Deo tuo submittere recusas. Submitte te frater quan-
do furiosa passionū tuarum alæ te arripuerint, atq; sustulerint,
deijce

39 deijce te ad pedes Dei tui quasi mare, ne te à diuina eius lege ab-
soluas, diuinæ ipsius voluntati te subijce. Nam cum hac captiui-
tate gratiæ libertas, postea verò gloriæ imperium comparatur.
Ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius. Amen.

In eadem Dominica Quarta

post Epiphaniam

CONCIO SECVNDA.

1 Ascendente Iesu in nauiculam securi sunt eum discipu-
li eius, &c. Matthæi. 8.

VALDE notandum est sponsam quotiescunque
sponsam suam quæsiuit, in custodum manus inci-
disse, nullibi vero custodes ei fauisse, vt sponsam
conquisisset dicuntur. Nam dicit sponsa, inuenerunt
me vigiles, qui custodiunt ciuitatem. Num quem diligit anima
mea, vidistis? qui ne verbum quidem ei responderunt. Et paulu-
lum cum pertransisset eos (vt ibidem dicitur) inuenit quem di-
ligebat anima eius. Et alibi dicit, vigiles non solum sibi non fa-
uuisse, sed etiam ipsam percussisse, palliumque sibi arripuisse di-
cuntur. Inuenerunt (inquit) me custodes qui circuierunt ciuita-
tem, & percusserunt me, & vulnerauerunt me, tulerunt pallium
meū custodes murorum. Nunquid credi, aut dici possunt mini-
stri iustitiæ seruis Dei nō solum non prodesse, verum etiā obesse?
Vere litera sacra hoc significat, neq; ab hoc mysteriū dissonat.
Et profecto quemadmodum recti gubernatores, atque prælati
Reipublicæ maxime prorsunt, multumq; conducunt, quo animæ
Deum reperiant: ita etiam qui publicum munus suscipiunt, vt
sibi tantummodo consulat, vt se honorent, aut locupletent, per-
niciosissimi sunt, & potius Dei ministerio resistunt, quā fauent:
& de his propriè hi Canticorum loci loquuntur. Ideoque dicit
Spiritus sanctus. En lectulum Salomonis sexaginta fortes am-
biunt

biunt ex fortissimis Israel omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi. Vbi per hos fortes boni præfides Ecclesiastici proprijsimè significantur, qui robore, virtute, scientia, pioq; exemplo suo sanctam Ecclesiam protegunt, quæ est lectulus veri Sæmonis Iesu Christi: & animaduertendum est, non in cassum bis repetitum fuisse fortes, ex fortibus Israel. Nam plurimi sunt fortes ad mille labores in suis ambitionibus perferēdos, qui vbi primum, quod expetunt consequuntur, omnia in profanitatibus consumunt. Hi utique fortes sunt, non autem ex fortibus Israel non est eorum virtus, atque fortitudo similis Israelis qui foci sui oues depascens virili animi robore frigora, calores plurimosque labores passus est. Et sic eos pluresque atque maiores etiam patiuntur, qui sunt ex fortibus Israel, ut Dei oues custodiant, nec vero contentus est dicere, illos fortes esse, sed addidit illos gladiis manibus tenere, quibus pugnaret, dicens. Omnes tenentes gladios: singuli singulos gladios præ manibus habebat. Vnusquisq; horū enim est, de quo dicit D. Paulus. Assumite gladium spiritus, quod est verbum Dei. In Hebræo autem contextu verbum passium pro actiuo collocatur, in quo significatur, illos non solum gladium tenere, sed ipsos ab eisdem gladijs teneri debere, gladijs (inquam) potentia, sapientia, & muneri, id est, illos non debere potestatem, ac officium in vtilitatem suam conuertere: sed ipsos potius dignitati, ac muneri seruire oportere. Etiam Centurio etsi Gentilis hoc intellexit, & ita dixit. Ego homo sum sub potestate constitutus. Attendite quomodo potestatem onus sibi dicit impositum: & tanquam hoc intelligens tam prudenter, atque benigne suos gubernabat: ex hoc quippe promptissima eorum obedientia dimanabat: & sic addidit. Dico huic, vade, & vadit, & illi: fac hoc, & facit. Ecce quomodo ex mira gubernatoris prudentia, eximia subditorum proficiscitur obedientia: qui autem tales non sunt, hi sanctam Dei Ecclesiam perturbant. Videbitis domum victam, atque recuruam: quod si huius deformitatis causam quaeritis, respondebitur vobis: in illa ædificatione virides, & extramaturum tempus eas trabes fuisse collocatas, & præ nimio pondere fuisse reflexas, quibus reflexis, vniuersum ædificium incuruatum est. Quæ enim mature exciduntur, ventisque & imbribus obdurata collocantur semper in sua rectitudine perse-

Ephes. 6.

Matthai. 8.

Simile.

ne.

uerant. Sic in sanctæ Ecclesiæ ædificatione sunt nonnullæ trabes viatæ, atque reflexæ quæ illam reflecti, & incuruari faciunt in plurimis eius membris: hæc autem trabes sunt imperfecti præfides, qui cum sint passionibus virides, nec virtutibus, atque oratione macerati spiritali perdita rectitudine in causa sunt, ut alij quàm plurimi eam amittant. Ut Christus Saluator noster hæc damna, quæ iniquorum pælatorum causa mundo adueniunt, significaret, sua admirabili prouidentia decreuit, ut se dormiente mare desauiret, quod fuit prognosticum quoddam, in quo significabatur plurimas ex procellis, quæ in huius sæculi mari aduersus sanctæ Ecclesiæ nauim insurrectionis erant, ex maiorum atq; gubernatorum somno ac negligentia esse prouenturas.

Et ita dicit Sanctum Euangelium. *Ascendente Iesu in nauiculam ecce ventus magnus factus est in mari: ipse vero dormiebat.* Ideo loquens Beatus Paulus de probis superioribus non contentus est dicere, vigilant, sed dixit: ipsi vero peruigilant quasi rationem pro animabus reddituri. O Domini mei qui tantum, tamque graue onus, sicut animarum regimen humeris vestris imposuistis, oculos aperite, nec dormiatis. Multum conducit ouium vtilitati præsentia pastoris sui. In cuius rei testimonium legitur, Beatum Apostolum Petrum plurimos agros vmbra sua fuisse, quod de nullo alio Apostolorum dicitur. Quod ideo factum est, ut ex hoc intelligeremus pastoris vmbra, eiusque præsentiam, atque autoritatem plurimis spiritalibus infirmis mederi, compluribusque animi morbis obuiare. Vnde quasi magnum beneficium pollicebatur Deus Hebræis per Isaiam prophetam, dicens. Principes in iudicio præerunt: & de hac præfidentia maiorum plurima bona prouentura testatur, quæ statim singulariter annumerat dicens. Et erit vir sicut qui absconditur à vento, & celat se à tempestate, sicut riuus aquarum in siti, & vmbra petrae prominētis in terra deserta. Ecce quàm eximijs metaphoris explicat hic Spiritus sanctus huius præfidentia commoda: quam dicit homines à ventis, tempestatibus, siti, atque calore, hoc est, à furoribus, contentionibus, ex cupiditatis siti, & à calore luxuriæ esse liberaturam. Luna multo minor est stellis, & tamen multo efficacior est ad hæc terrestria commouenda, quàm cunctæ stellæ, cuius rei causa est quia propinquior est terræ. Sic prælatus, pater, ac Dominus quato propinquior est subditis suis,

tanto

tantò melius eos gubernat. Et quāuis prælatus præsens indoctior
sit altero absente, sua tamen præsentia plus, quā ille conficiet.
At si præsens pigritia, & negligentia dormit, parum eius præsen-
tia proderit: tuto namq; lupi eius oves rapere poterunt.

Valde etiam notandum est, ventum ante quam Dominus in
nauculam ascenderet, non fuisse, vbi primum autem in eam in-
gressus est, statim ita furibunde flare cœpisse, vt discipuli se iam
iam perire putarēt. Et hoc etiā quodammodo prognosticū fuit
illius, quod quotidie accidit: videlicet plurimos pœnitentes vbi
primū sese conuertunt, pœnitentiāq; agere incipiunt, & Chri-
stum Dñm in se recipunt statim vanitatis v̄to inflari: & hoc di-
cit B. Gregorius significasse illud, quod dicitur in Numeris, Na-
zarzos nō abscidisse crines, sed illos crescere desisse, quousq; ad
pedes vsq; descendebāt. Erāt hi homines Deo dicati, abstinentes,¹⁰
qui cōmunibus cibis, nec potibus vtebātur, & in tā sancta viuēdi
ratione crines procreare, significabat, ipso facto quo quis toto
animo, totoq; conatu virtutis operibus intendit, ei longissimos
crines esse nascituros, quæ sunt vanæ cogitationes, & satisfactio
sui ipsius. Vnde cum Deus accederet, vt loqueretur Adæ, in ani-
mūq; illi induceret, vt peccati sui pœnitentiam ageret, dicit sa-
cra pagina, illū venisse ad aurā post meridiem. Quid opus erat
Spiritus sanctum explicuisse, quando Deus venit, aerem fuisse?
Respondeo, hoc ita dictum fuisse, vt significaretur, vbi primum
diuina inspiratio in animum tuum ingreditur, quæ te ad bonum
faciendum impellit, statim etiam vanitatis auram, atq; miseriam
simul introire. Quid ergo remedij erit, vt hæc vanitatis aura bo-
na opera non destruat? Remedium utiq; est quòd si quidem hæc
vanæ cogitationes excusari non possunt, eis aurem non præbea-
mus. Quemadmodum cum quis nobis vult loqui, vt quid velit
sciamus, sinimus eum loqui, & vbi primum dicere incipit, eius-
que animum intelligimus, statim si eius oratio nobis nō placet,
dicimus, tolle, tolle isthæc hinc, ne talia dicas: sic etiam vbi pri-
mum vanæ cogitationes obrepserint, ne eis aures præstetis, sed
dicite illis. Abite, abite, malæ cogitationes, displicet mihi postu-
latio vestra: simulque Deum ferui dissimis orationibus depreca-
mini, vt vobis aduersus eas victoriam largiatur. Idcirco laudans
sponsus sp̄sam ei dicit: sicut vitta coccinea labia tua. Crines, qui
sparsi fœminam deturpant, cōpositi, vittaq; deuincti, pulchram
reddunt,

Gregorius
Num. 6.

Genes. 3.

Simile

Cant. 4.
Simile.

reddunt, nec ei visum impediunt. Sic vanæ cogitationes oratio-
nis robore alligatæ non solum animam non deturpāt, sed illam
etiam condecorāt. Et hoc significat, sicut vita coccinea labia tua
hoc est tua feruida oratio vocalis vanas cogitationes, sicut vitta
corporales crines deuincit.

Et accesserunt discipuli, & suscitauerunt eum dicentes: Salua nos peri-
mus. Et dicit eis. Quid timidi estis modica fides? Vbi alij veterūt, quid
timidi estis exigua præditi fiducia? Illos tam aspere diffidentia
reprehendit, quia cum tot diuinitatis suæ mirabilia in terra per-
spexissent, in mari timebant. Tales sunt hodie plurimi, quibus
cū Deus in præteritis laboribus subuenerit, non confidunt se ab
eodē Deo in alijs esse inuados. Ita Hebræi de quib⁹ dicit David,
Et male locuti sunt de Deo, & dixerunt. Nunquid poterit Deus
parare mensam in deserto, quia percussit petram, & fluxerunt
aquæ, & torrentes inundauerunt? Nunquid & panem poterit da-
re, aut parare mensam populo suo? O inauditam hominū amen-
tiam! Etenim vnde spei, maximæque ac firmissimæ confidentiæ
occasionem sumere deberent, inde diffidentia ansam accipiunt.
Attendite qualem dubitationis rationem assignent: sicut (in-
quunt) eduxit aquam de petra, nunquid & panem poterit dare?
& quare non, siquidem par requiritur ad vtrumque potentia?
Ostulti nisi tāta cæcitate teneremini, aliter quidē illaturi essetis,
scilicet, percussit petram, & fluxerunt aquæ, ergo panem poterit
nobis dare. Et sciendum est Deum hac diffidentia a deo indigna-
tum fuisse, vt maximum quoddam ad ipsorum incōmodum mi-
raculum fuerit operatus, dicitur enim inferius. Ideo audiuit Do-
minus, & distulit, & ignis accensus est in Iacob, & ira ascēdit in
Israel. Ista secunda pars, scilicet ira ascendit in Israel est declara-
tio prioris, scilicet, ignis accēsus est in Iacob. Et quare hoc? quia
non crediderunt in Deum, neque sperauerunt in salutari eius.
Et supplicium fuit, quia pluit super eos sicut puluerem carnes: &
adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum, & ira Dei ascendit su-
per eos: & ita comedentes in pœnā diffidentia suæ mortui sunt.
O quot hodie in eandem incidunt culpam, quia ex præteritis be-
neficijs, quæ à Deo acceperūt, ad futuros successus cōfidentiam
nō cōcipiunt. Dicitur cum Assyrii in mōtib⁹ cum filijs Israel
bellum gererent, superatos fuisse Assyrios, ipsi vero non Israeli-
tis quidem, sed montium dijs victoriam attribuerunt. Ideoque
sequenti

Psalm. 77.

3. Reg. 20.

sequenti anno cum eis in plano decertare decreuerunt arbitran-
tes Deos illos illic eis fauere non posse. Et ita dicitur ibi: serui
regis Syriæ dixerunt ei: *Dij montium sunt Dij eorum*, ideo su-
perauerunt nos: melius est vt pugnemus contra eos in campe-
stribus, & obtinebimus eos. O amentissimam fraudem: Deus
vtique, qui in montibus subuenit, in campestribus etiam succur-
rit, & qui in terra adiuuat, etiam in mari auxiliatur, qui que in
vno labore hominem iuuat, in altero etiam illi subuenire po-
test, siquidem infinita potentia pollet.

Tanta, tamque excellens est hæc confidentiæ virtus, vt ad
eam in hominum cordibus imprimendam plurima Deus mira-
bilis fuerit operatus, plurimisq; artificijs vsus. Dixit Deus Mo-
si. Loquere filiis Israel. Reuersi castrametentur e regione Phai-
roth, quæ est inter Magdalum & mare. Quando Hebræi dili-
gentissime properabant Pharaonis copias fugere: tunc eis præ-
cepit Deus reuerti, & in monte iuxta mare castra cõstruere: qui
quidem locus periculosus erat, & in conspectu Pharaonis, vt
ibidem dicitur, vbi eum ad iracundiam ardentius concitabant,
cum tutius eos posset occupare videns illos iuxta mare, nec ha-
bentes cymbas aut remedium aliquod, quo illud pertransirent.
Et ita dicit sacratus textus: in conspectu eius, scilicet, Phara-
onis, castra ponetis super mare: diciturus est Pharaon super filiis Is-
rael, coarctati sunt in terra, conclusit eos desertum. Vt quid au-
tem Deus hos Hebræos in tantis angustijs collocavit, vt se vn-
dique obsessos, hinc scilicet mari, illinc autem hostibus circun-
datos cernerent, ita vt nequaquam fugere possent? Statim illic
rationem addit dicens. Persequetur vos, & glorificabor in Pha-
raone, & in omni exercitu eius, scientque A. Egyptij, quia ego
sum Dominus. Omnia hæc artificia exquisiuit Dominus, quo
Hebræi acceptum beneficium pluris æstimarent, eoque magis
victoria delectarentur: quo maiores perpepsi fuerant tribulatio-
nes, atque labores. Vt inde discerent in infinita Dei potentia,
& misericordia sperare, quando se alijs periculis, atq; laboribus
quantumcunque grauib; afflictos aduerterent. Propter hanc
etiam rationem, quando eis manna pluit, præcepit, colligat vnus-
quisque ex eo quantum sufficit ad vescendum gomor per singu-
la capita. Vnumquodque horum verborum valde perpendite,
valde namque notabilia sunt.

Primum

18 ¶ Primū illud, colligat vnusquisq; ex eo. Nō dicit, colligant diui-
tes, & postea vendant illud pauperibus: sed colligat vnusquisq;
tam pauper, quàm diues. Non vtique sic modo fit: sed plerunque
communibus ciuitatum, atque oppidorum bonis plus diuites,
quàm pauperes perfruuntur, cum tamen vice versa esse debe-
ret. ¶ Dicit secundò, quantum sufficit. Non dicit, colligat ad su-
perfluitatem. Iam tunc volebat Dominus ab eis obseruari, quod
postea Beatus Paulus ad Timotheum dixit. Habentes alimen-
ta, & quibus tegamur, ijs contenti sumus. ¶ Dicit tertio, Go-
mor per singula capita. Hoc fuit maximum miraculum, quod
cum vnus homo voracior, proceriorisque esset statura, quàm al-
ter, vnicique tamen manna ad vnum gomor in singulos dies
sufficeret, Dixitque Moyfes ad eos. Nullus relinquat ex eo in
19 mane, qui non audierunt eum, sed dimiserunt quidam ex eis vsq;
mane, & scatere coepit vermibus, atque computruit.

At, dicet aliquis: quare eis semel in totum annum, aut men-
sem, aut saltem in totam hebdomadam manna non dedit, ne il-
lis quotidie id colligere necessum esset? Dico Deum hoc sua mi-
rabili prouidentia decreuisse, quo illi discerent diuinæ ipsius li-
beralitati, confidere, vt crederent, sicut eis hodie manna conce-
debat, sic cras, & alijs diebus esse daturum. Hoc etiam fecit, vt
eos sui amore, ac timore coereret: vt cognoscentes se diuino ip-
sius auxilio quotidie indigere, tam facile non peccarent: quod si
peccarent citius conuerterentur.

O fratres mei si assiduò vos diuino semper auxilio indigere,
attente consideraretis, quam efficax frænum esset hæc confide-
ratio, quo in diuino Dei timore, atque amore contineremini.
Omnia hæc, & alia plurima artificia, atque inuentiones, quas
Deus exquisiuit vt in illorum hominum cordibus suimetipsius
confidentiã induceret, non suffecerunt hoc in eis operari. Vnde
Beatus Paulus compluribus in locis eos filios diffidentie vocat,
vt patet ad Ephesios, 2. & inferius. Et ad Colossenses, quod
in Hebraica phrasi homines diffidentissimos significat. Non
vtique talis erat Sanctus Moyfes: sed infallibili Dei verbo fre-
tus ad mare populum deducebat, cum nec naues haberet, nec
apertam viam, qua præterire posset: quamuis Pharaonem cum
eius copijs furentem prospiciebat accedere qui eos iam propè

occu-

Exod. 14.

Exod. 16.

2. Tim. 6.

Ephes. 2.

Col. 3.

Exod. 14.

cimi octavi, dicentis. Aspice in me, & miserere mei; secundum
iudicium diligentium nomen tuum. Respicere in aliquem in
sancta scriptura est curare res illius, & eum in necessitatibus ad-
iuuare. Et ita dicit hic David. Domine non à te peto: vt sicut ego
arbitror me trahes, nec mecum ijs misericordijs vtaris, quas ego
misericordias esse puto: sed ijs misericordijs, quæ secundum iu-
diciū diligentium te veræ misericordiæ sunt. Etenim qui dili-
gunt te, misericordiam tuam esse ducunt, quicquid eis occasio-
ni est, te ardentius diligendi, vniuersa, quæ eis occasione sunt re-
cordandi tui, maxima beneficia esse ducunt. Atq; ex nobis me-
tipsis addiscamus animaduertentes quanta animi contentione
ad Deum confugimus deprecantes, vt nos à malis pœnæ libe-
ret, & multo maiori diligentia recurramus submissis animis sup-
plicantes, vt nos à malis culpæ eruat.

Cum ij sancti discipuli sese procellæ fluctibus iam pene
demersos perspicerent, omni humano auxilio diffidentes ad
Dominum confugerunt: in quo bene nos illos imitatur, in
malis videlicet pœnæ: non autem quando nos malis culpæ
conculsos aduertimus, nam ad eò cæci sumus, vt vix illa sentia-
mus, aut æstimemus: quasi nihil mali nobis acciderit, ideoque
illorum remedium tepidissime exquirimus, cum tamen vice-
versa esse deberet. Non sic vtique Hieremias Propheta faciebat,
qui postquam magna pœnæ mala recensuerat, addidit dicens.
Væ nobis, quia peccauimus: propterea mæstum factum est
in dolore cor nostrum: ideo contenebrati sunt oculi nostri.
O admirabilem sensum ac spiritum sancti Prophetæ: dixit
quippe antea. Hæreditas nostra versa est ad alienos: pupi-
li facti sumus absque patre: matres nostræ quasi viduæ, aquam
nostram pecunia bibimus: ceruicibus nostris minabamur: las-
sis non dabatur requies: serui dominati sunt nobis: non fuit,
qui redimeret de manu eorum, pellis nostra quasi clybanus exu-
sta est à facie tempestatum famis: propter nullum autem ho-
rum laborum dixit: Væ nobis, nisi ad, peccauimus. Non di-
cit, væ nobis, quia hæreditas nostra versa est ad alienos, nec
væ nobis quia captiui ducti sumus, nec væ nobis quia fame-
siti que oppressi sumus, quasi nihil horum laboriosum esse du-
cens. Solummodo dicit. Væ nobis quia peccauimus, propte-
rea mæstum factum est cor nostrum: non contristati sumus pro-
pter

Tren. 5.

30 propter temporalia detrimenta: sed quia mala culpæ commisi-
mus quia Deum offendimus. O Christe dulcissime animarum
nostrarum amor, & lux vera, quæ illuminat omnem hominem
venientem in hunc mundum, illumina Domine mentes no-
stras, quo cognoscamus, nisi malum culpæ habuerimus, sed
in tua semper gratia perstiterimus, nullum nobis pœnæ malum
esse nociturum. O quam perspicue hoc intellexit Sanctus Ha-
bacuc, cum dixit. Ficus enim non florebit, & non erit ger-
men in vineis: mentietur opus oliuæ, & arua non afferent ci-
bum: abscindetur de ouili pecus, & non erit armentum in præ-
sepibus. Ego autem in Domino gaudebo, & exultabo in Deo
Iesu meo. Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos
quasi ceruorum, & super excelsa mea deducet me victor in Psal-
31 mis canentem. Eum nobis Deus spiritum concedat, quo ex
toto corde nostro hæc verba dicere, & simul animo percipere,
valeamus: in quibus hic sanctus Propheta fatetur se licet sibi
vniuersa temporalia desint, dummodo Deum in anima sua ha-
beat, spiritalem lætitiā, & consolationem non esse amissurum
sed ex his omnibus laboribus victorem euasurum, & propter
victoriā Deum esse laudaturum

Ex hac cælesti doctrina infertur, quàm necessarium nobis
sit ad Deum confugere cum sanctæ Ecclesiæ nauim varijs pec-
catorum, atque hæresum icibus agitatum perspiciamus.
De hoc mundo dixit Regius, ac diuinus Psalter David. Hoc
mare magnum, & spatiosum manibus, illic reptilia, quorum
non est numerus: animalia pusilla cum magnis. Hic in huius
32 sæculi mari pisces magni deuorant paruulos, & quemadmodum
in mari (inquit Sanctus Thomas) quando cete comedere vult,
os aperit, magnumq; ex illo emittit odorem in flatu ex visceri-
bus exeūti, vbi habet electrū (Vulgo Ambar.) piscesq; illo odore
allecti in os eius ingrediuntur, & ita eos deuorat, sic magnates
huius sæculi dulcibus sermonibus, fallacibusque promissioni-
bus paruulos, simplices, agrestesque homines decipiunt, eosq;
vivos deglutiunt eorum substantias deuorantes. In hoc mari
vanitatum spumas perspicietis: hoc mare mortuos à se reijcit,
neque enim illos sustinere potest: viuos autē natantes sustentat,
illos peccatis mortuos non potest mundus tolerare: viuos au-

Habac. 3.

Psal. 203.

Simile.

D. Tho. 2.

per Ioan.

tem malitiæ hos libentissime suslinet. In hoc mari syrenem³³ reperietis, quæ cantus sui fallaci suauitate nautas soporat, neque vero eam sentiunt, quousque in profundum pelagi demerguntur. Hoc est vitium carnis, ò quam dulce illud tibi diabolus depingit, quam amarum autem est postquam deuoratur. Momentaneum enim est quod delectat, & æternum quod cruciat.

In hoc mari vna tantum nauis incedit, quæ ad salutis portum perducit: hæc autem est sancta Ecclesia catholica. Hanc nauim (*assurò,*) diuinus mercator Iesus Christus in nocte suæ sanctissimæ passionis dicens nauæ, qui est Beatus Petrus. Ego autem rogavi pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratrestuos, hoc est, ne timeas, ò Petre ne nauis tua demergatur: maximis quippe, atque tumentibus hæreticorum fluctibus quatietur, variisque vitiorum icibus oppugnabitur: non tamen submergetur: ego enim sum eius protector, atque patronus,

O quam meritò nunc dicere possumus. *Ecce motus magnus factus est in mari, & ut nauicula operiretur fluctibus.* Hæc magna tempestas est diuersarum hæresum, & errorū pullulatio quæ in hac misera tempestate cōsurrexit, magis, quàm in alijs temporibus: Quodam tempore in tantam dissolutionem, & corruptionem Hebræi deuenerunt, vt eis Dominus per Hieremiam Prophetam dixerit. Secundum numerum ciuitatum tuarum erant Dii tui Iuda. In singulis vrbibus singula Idola colebantur: non quipè omnes vnum, & idem idolum adorabant. In hanc varietatem deuenerunt infelices homines, qui ex orthodoxæ fidei vnitatis³⁵ exierunt cum enim in hac nauigatione verum polum amiserint, nec cœli ductore gubernentur, singuli singulas vias tenentes per vitiorum mare imprudenter aberrant: nec vero solum singulæ ciuitates, sed singuli etiam hæretici singulos atque diuersos sequuntur errores. Quid autem dicemus de cōtradictionibus, quæ in ipsa sanctæ Ecclesiæ nauis versantur? Siquidem exteriores tempestates illam tam acriter impugnant, ipsi tamen, qui iutus sunt inter se sæpenumero disidēt. Si ij, qui in vna sunt nauis secū ipsi decertarēt, periculosa nimis esset nauigatio. O sancta Dei Ecclesia nō solum te ab hæreticis oppugnari video, sed intra te tãtam

Lucæ. 22.

Hierem. 2.

Simile.

³⁶ in ipsis Christianis contradictionem, tot contentiones, lites, atq; similtates esse perspicio, vt dictu, quantò magis visu, sit miserabile. Fratres in Christo Iesu per reuerentiam huius altissimi Domini ante singulorum pedes consternatus vos rogo, vt ad sanctæ Ecclesiæ necessitatem respiciatis, neque eam dissensionibus vestris conturbetis: sed ad inuicem omnibus possibilibus rationibus vos adiuuare curetis. Quando in mari magna tempestas excitatur, vniuersi in nauis commorantes sese ad inuicem adiuuāt, vt aduersus tempestatem præualeant: valde quidem reprehensibilis esset qui tunc otiosus esse vellet quantò igitur reprehensibilior, qui alios vellet impedire? multo autem diligentius nos hoc facere oportet, qui in sacrosanctæ Ecclesiæ nauis commoramur cum proximis nostris nimium pacifici, atq; concordese³⁷ esse curantes. Circa quod hoc saluberrimū vobis consiliū præbere volo, scilicet, quòd cum cōsanguineus tuus iniuria affectus à te auxilium ad vlciscendam iniuriam petiturus accesserit, ei dicas, Domine tu es cōsanguineus meus: Deus autem est pater, ac Dominus, & illi potius, quàm tibi teneor obedire. Hoc autē tui causa faciā, quòd ad omnia, quæ vir Theologus timēs Deū me facere posse dixerit, me deuinciam, dummodo hoc sine peccato faciam. Cæterum nec ego facere debeo, neque te hoc à me petere fas est. Simulq; vos moneo fratres, vt pro hoc tam præstanti beneficio, quòd Deus in nos confert in fide, vnitatis, atq; obedientia sacrosanctæ Ecclesiæ nos conseruans, ei gratias semper agamus. Etenim peculiare omnipotentis eius manus est donum. Vnde loquens Isaias Propheta de hac sancta Ecclesia vbi³⁸ nos legimus. Vetus error abiit, alij transtulerūt, error noster ablatu³⁸ est, siue, cogitatio nostra firmata est. In quibus verbis significatur errores, quos in omnibus hæreticis perspiciamus, Deum à nobis sua misericordia sustulisse cum nos in illos incidere non permiserit, nobis fauens, vt firmi in orthodoxa fide persistere-mus. Et ita dicere debemus: error noster ablatu³⁸ est: noster enim esset, nisi nos ab eo diuina misericordia custodiret, & cogitatio nostra firmata est, vt nō circūferamur, omni vëtò falsæ doctrinæ.

Tunc surgens imperauit ventis, & mari, & facta est tranquillitas magna. Voluit Dominus in hoc naufragio discipulos suos à morte liberare, quia ipsi miraculorum ipsius prædicatores futuri

Aduent.

Bbb 3

erant

Simile.

erant: iustumque erat, ut ipsi ea prius experirentur. Est quidam hominum congregatio Medicum laudans: prodit autem quispiam, quem ipse à lethali morbo liberavit, efficacissimeque ac feruentissime dicit. Ecce adsum, qui eius scientiam, atque peritiam satis superque expertus sum, ipse enim me ab omnibus desperatum, atque depositum morte liberavit. Eo quod me dici peritiam fuerit expertus, feruentius quam alij locutus est. Ob hanc causam voluit Christus redemptor noster, ut sancti Apostoli, qui uniuerso mundo mirabilia sua predicaturi erant, prius illa gustarent, & potentissima ipsius manu ab acerrimo necis periculo liberarentur, quo illa efficacius predicarent. O si diuinis nos rebus occupare, illasque exercere curaremus, maxime vero predicatores, quam efficaciter de illis ageremus. Bene illas expertus fuerat sanctus David, siquidem maximo spiritus feruore dicebat. Audite, & narrabo omnes, qui timetis Deum quanta fecit animæ meæ. Non solum autem predicatores, sed omnes etiam si diuinarum rerum exercitationibus intenderemus, Dei præcones essemus alijque alios cum spirituali prouentu, & gratia animaremus: quæ locupletati ad cœlestem gloriam conscenderemus. Ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius. Amen.

Psalms. 65.

Ad Lectorem.

In Quadragesimali volumine Sabbatho post Cineres, duas Conciones inuenies, quæ conuenientissime huic quartæ Dominicæ post Epiphaniam adaptari possunt.

41

DOMINICA V.

Post Epiphaniam

CONCIO PRIMA.

Simile factum est regnum calorum homini, qui seminavit bonum semen in agro suo, &c. Matthæi. 13.

STA verba sic exponenda sunt: sic contingit in regno Dei, quæ est hæc sancta Dei Ecclesia militans: quemadmodum si quisquam bonum semen in agro suo sereret. Et sic exponatur tota parabola usque ibi, *Triticum autem congregate in horreum meum.* Dicit sanctus hic Euangelista, quod dimissis turbis, quibus hanc parabolam Dominus predicauit, venit in domum, & accesserunt ad eum discipuli eius dicentes. Edifere nobis parabolam zizaniorum agri. In quo quid inter prædestinatos, & præscitos intersit, ostenditur. Etenim præsciti vana discere cupiunt, non autem necessaria scire student, prædestinati autem non vana quidem, sed necessaria intelligere desiderant. Dixit Dominus de prædestinatis. Scriptum est in Prophetis, erunt omnes docibiles Dei, hoc est, erunt omnes apti diuinæ doctrinæ recipiendæ, avidique intelligendi eam. Et hoc sancto desiderio inflammati ea scire student, quæ ad spirituales ipsorum salutem necessaria sunt, quæque ad spirituales proximorum bonum conducunt. Consiliumque obseruant Spiritus sancti, dicentis. Ne plus sapias, quam necesse est, ne obstupescas, quemadmodum enim si cultro ferrum, aut saxa, siue alia dura frangantur, hebes manet, & isque frangendis inhabilis, ad quæ factus est, sic intellectus impertinentibus, curiosis, vanisque rebus intelligendis intentus.

Ioan. 6.

Eccles. 7.
Simile.

Bbb 4 inha-

Simile.

inhabilis efficitur ad ea intelligenda, quæ voluntatem diuino amore inflammant. Ideo nos facere oportet sicut venatores, qui canes huc, atque illuc diuagari non patiuntur, ut olfactum purum in illud tempus obseruent, quando venationem oportet indagari. Idecirco illos catenis vinctos deducunt, si enim quolibet diuagarentur, eorum olfactus facile corrumpetur. Sic intellectus non oportet deuinci, ne vana, ac curiosa perquirat: postea enim ad necessaria percipienda inhabilis remanet. Hoc etiam Beatus Paulus docuit, dicens. Noli altum sapere, sed time. Et si Beatus Hieronymus in commentarijs super hanc Epistolam verba hæc ad voluntatem refert, dicitque illa perinde esse, ac si diceret: noli superbire. At B. Augustinus illa ad intellectum refert, ac si diceret D. Paulus: cura tibi necessaria nosse, sublimia vero Dei arcana, quæ ipse sibi reseruauit, scire ac perscrutari nolito. Si igitur in diuinis rebus intellectum oportet infrænari, quare etiam in alijs vanis, & multò magis in lasciujs fræno retineri non debent?

Rom. 11°

Hierony.

Augusti. in

6. annot. ad-

uersus Pela-

gianos.

Plinius.

Actor. 19.

Hieronymus in commentarijs super hanc Epistolam verba hæc ad voluntatem refert, dicitque illa perinde esse, ac si diceret: noli superbire. At B. Augustinus illa ad intellectum refert, ac si diceret D. Paulus: cura tibi necessaria nosse, sublimia vero Dei arcana, quæ ipse sibi reseruauit, scire ac perscrutari nolito. Si igitur in diuinis rebus intellectum oportet infrænari, quare etiam in alijs vanis, & multò magis in lasciujs fræno retineri non debent? Plinius dicit quandam esse regionem, in qua mel venenosum, atque pestiferum est, cuius ratio est, quia apes ex venenosis floribus, qui illic sunt illud conficiunt. Dulce quidem illud est, attamen occidit. Sic vanorum, atque lasciuorum scriptura librorum, et si corrupto sensu suavis existat, attamen spiritum necat, est enim mel ex venenosis floribus conflatum, quales sunt turpitudines, prophanitates, mendacia, errores, atque alia huius generis, quos libros fratres charissimi vobis maxime commendo, ut propter Deum in sacrificium comburatis. Sic in primitiua Ecclesia fieri consueuerat, ut Diuus Lucas refert dicens. Multi autem ex ijs, qui fuerant curiosa sectati, contulerunt libros, & combusserunt eos coram omnibus, & computatis pretijs illorum inuenerunt pecuniam denariorum quinquaginta millium. Cum illo feruenti spiritu arderent, nihil aliud audire, aut legere volebant, nisi quod eos ad spiritalem affectum, & deuotionem feruentius concitaret, ecce quomodo se docibiles Dei esse demonstrabant. O vtinam diuinus hic spiritus in cordibus vestris dominaretur, quo eosdem illorum effectus operaremini. Verum pro dolor, inquam modicis hominibus has affectiones, & desideria cognoscendia ea, quæ ad ipsorum salutem spectant perspicimus: & quam pauci ea exquirunt, interrogant,

gant, aut in sanctis voluminibus lætitant. Contra verò plurimi ijs legendis, interrogandis atque sciendis intendunt, quibus tanquam alis ad impiorum sedes aduolant. Aduertite quid nunc dicat sanctum Euangelium, scilicet cum Dominus hanc parabolam frequenti hominum multitudini prædicaret, omnes quasi eius intelligentia parui, aut nihili eis interesset, tanquam baufios (Vulgo Bausanes) abiisse, neque illius expositionem quæ sisse: quod fuit satis manifestum reprobationis illorum signum. Soli sancti discipuli pio salutis suæ & proximorum desiderio Dominum rogauerunt, ut eam sibi explicaret.

Qui respondens ait illis: *Qui seminat bonum semen est filius hominis. O dulcissimum, ac suauissimum verbum? Attendite quo se plerumque altissimus Dei filius vocabulo nuncupabat. Filius* (inquit) *hominis. B. Dionysius dicit, præcipuum nomen, quo se Deus in sacris literis nominat esse bonitatem, quæ omnia alia sub se comprehendit. Cum enim proprium sit bonarum rerum munus omnes sese communicare, hoc est vocabulum, quod Domino aptissimè quadrat, cuius quidem munus est assidua in nos influere beneficia: cæteraque omnia nomina sunt tanquam expositio, & commentaria huius. Etenim si creator appellatur, est quia se creando, communicat, dicitur vita, quia vitam nobis tribuit, dicitur sapientia, quia nobis sapientiam communicat, nosque sapientissimè moderatur, et si formaliter & essentialiter vita atque sapientia sit. Itaque omnia nomina, quibus infinitæ Dei excellentiæ significantur, simul infinitam ipsius explicant bonitatem. Vnde vocabulum hoc, quo Deus humanatus sese voluit nuncupare, filium se hominis vocans, infinitam eius bonitatem magnoperè manifestat. Et quantum ei se nobis communicare placuerit, satis ostendit: quando non contentus est homo fieri, sed totum etiam se hominis ministerio tradidit: hoc quippe significat filius hominis, id est, hominis ministerio deditissimus. O si hoc verbum adeo cordibus nostris afferremus infixum, ut nunquam ab eis excideret, quam acuta esset sagitta, quæ in voluntatibus nostris diuini amoris vulnera infligeret. Postquam regius Propheta David in spiritu cum vnigenito filio Dei loquens dixerat: accingere gladio tuo super femur tuum potentissime, & postquam statim explicauerat quis*

Dionysius de
diuin. nomi.
c. 2.

Psalm. 44.

Bbb 5 nam

nam esset hic gladius dicens: specie tua, & pulchritudine tua in-
 tende prospere, procede, & regna, hoc est tuis pulcherrimis, ac
 præstantissimis operibus, prosperè hominum dominaberis: il-
 licò subdidit dicens: sagittæ tuæ acutæ (populi sub te cadent) in
 corda inimicorum regis. Hoc est, dulcissima verba tua acutissi-
 mæ erunt sagittæ, quæ cum inimicorum tuorum non corpora
 quidem, sed corda penetrarint, populi tuæ diuinæ obedientiæ
 subditi sub te cadent. Vnum igitur ex suauioribus verbis, quæ
 cælestis hic rex gloriæ locutus est, fuit, se hominis filium nuncu-
 pare, in quo nobis manifestauit se totum seruituti nostræ incu-
 buisse. Vnde celeberrima est sacra paginæ regula, quòd vniuer-
 sabeneficia quæ Deus in homines confert, maximè verò illa,
 quæ ad culpæ remissionem, gratiæque collationem, & gloriæ
 denique communicationem spectant per Iesu Christi Saluato-
 ris nostri merita confert, de culpæ remissione dicitur: gratia, &
 veritas per Iesum Christum facta est, id est, remissio culpæ,
 quæ per gratiam confertur. De collatione gratiæ, deque com-
 municatione gloriæ dicitur etiam ibidem. De plenitudine, scili-
 cet meritorum eius, omnes accepimus gratiam pro gratia, hoc
 est, pro gratia iustificationis gratiam glorificationis. Et B. Pau-
 lus vniuersa hæc beneficia comprehendit dicens: Deus autem,
 qui diues est in misericordia propter nimiam charitatem suam,
 qua dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, cõiuificauit nos
 in Christo, cuius gratia estis saluati, & conresuscitauit, & conse-
 dere fecit in cælestibus in Christo Iesu. O benedictus sit hic fi-
 lius hominis, qui tanta animi contentione nobis ministravit,
 totque ac tanta dona in æterni patris conspectu nobis prome-
 ruit, si tamen nos ex eius beneficijs fructum percipere velimus
 ea facientes, quæ iure tenemur.

Hic igitur *Filius hominis est qui seminat bonum semen. Ager autem
 est mundus. Bonum vero semen hi sunt filij regni.* Iusti vocantur hic filij
 regni, scilicet, cœlestis. In phrasi autem Hebræa quemadmodum
 filius hominis significat, qui hominis ministerio deditissimus
 est: ita filij regni iunt, qui cœlestia maximè diligunt, ijsq; operi-
 bus diligentissimè intendunt, quibus beatissimum illud regnum
 comparatur: quorumque tota cogitatio est quomodo rationes,
 atq; artificia exquirent, quibus Deo magis placeant. Sicuti vice
 versa

Ioan. 1.

Ephes. 2.

13 versa filij huius sæculi dicuntur, qui mundi seruituti diligenter
 incumbunt: quorumque vniuersæ curæ, atque inuentiones sunt
 terrestres. Et sic loquens sacra scriptura de filijs huius sæculi, de
 filijs Cain dicit illos musicæ instrumenta reperisse, quibus oble-
 starentur in terra: armaq; inuenisse, quibus proximos suos læde-
 rent, atq; necarent, artemq; terrestrium rerum cumulandarum,
 quibus ditarentur, exquisisse: in fine autem capitis dicit de Seth
 benedicto filio Adæ: cui natus est filius, quem vocauit Enos:
 iste cœpit inuocare nomen Domini: ecce quid interest inter fi-
 lios huius sæculi, & filios Dei, illi quippe modo exquirunt, qui
 bushilares, contenti, liberi, ac denique diuites in hoc sæculo
 viuant: isti autem rationes excogitant, quibus Deum inuo-
 cent, laudent, atque glorificent. Hi sunt semen, quod Chri-
 14 stus filius Dei in mundo serit. Nam sunt quidem iusti propter
 ipsius doctrinam, exempla, & merita. Et ita dicit Beatus Ia-
 cobus in sua canonica, voluntariè enim genuit nos verbo veri-
 tatis. Atque etiam Beatus Paulus, vos estis in Christo Iesu, qui
 factus est vobis sapientia, & iustitia, & sanctificatio, & redem-
 ptio: vt quemadmodum scriptum est, qui gloriatur, in Domi-
 no gloriatur. O mirificum verbum: animaduertite fratres diui-
 num artificium, quo Sanctus Apostolus loquitur. In primo
 vtq; loco sapientiam collocat: prius enim nobis supernus Dei
 filius sapientia fuit, homines erudiens, postea verò illos iustifi-
 cavit: nam nisi prius ab eo edocti fuissent, nequaquam iustifi-
 cationis, sanctificationis, neque redemptionis ipsius participes
 fierent. Ideoque prius nos erudiuit, & postea redemit: quia sa-
 15 pientia, quam nobis communicauit, est via ad alia beneficia im-
 petranda.

Prædicatores etiam Euangelici diuini verbi administrato-
 res huius diuini agricolæ nomine sapientiam istam prædicant,
 atque communicant. Sic affirmat B. Paulus dicens: Pro Chri-
 sto legatione fungimur tanquam Deo exhortante per nos. Fi-
 nis autem huius ministerij est peccatores conuerti, quòd fi-
 lij regni, non autem filij sint huius sæculi. Nam vt ipse Bea-
 tus Paulus dicit: viuus est sermo Dei, & penetrabilior omni
 gladio ancipiti. Videlicet, vt omnem effrænatam terrenarum
 rerum concupiscentiam abscindat. Ideoque prædicatores val-
 de

Gene. 4.

Iacob. 1.

1. Cor. 1.

2. Cor. 5.

Hebr. 4.

Simile

3. Reg. 19.

Esai. 27.

dē curare oportet, vt ipsorum sermo sit viuus omniq̄te spiritali virtute, diuinaque efficacia plenus, hic enim cor vulnerat, & in eo impressionem facit. Si cuiquam à te distanti epistolam immittere conaris, illuc peruenire nequit, leuis enim est, nec pedes ad ambulandum habet: si tamen ei intus pondus aliquod colloces, eamque immiseris, quē cupis pertinet, & perueniet. Tale est verbum Dei diuino ipsius spiritu, & virtute repletum. Dixit Deus Helia: Prophetæ: vade & vnges Hazael Regem super Syriam, & Iehu vnges super Israel. Eliseum autem vnges Prophetam pro te, & erit quicumque fugerit gladium Hazael, occidet eum Iehu, & quicumque fugerit gladium Iehu, interficiet eum Eliseus. Mirabile quidem, erant hi duo fortissimi, ac crudelissimi, & tamen fortiozem Elisei gladium fore dicit. O Deus infinitæ clementiæ Prophetas, qui tibi sacrificia offerebant, totiusque mansuetudinis exemplar futuri erant, tam acutos gladios habere decebat, vt maiorem in hominibus quàm crudeles reges stragem ederent? O diuinam exaggerationem! hoc vtique dixit Dominus, vt diuinum verbum omni materiali gladio penetrabilius esse significaret. O si nunc plurimos Deus in mundum mitteret Eliseos, qui sic acutissimis gladijs homines interficerent, eosque, qui mundo viuunt, peccatis occiderent, vtique Deo viuos illos relinquerent. Hoc profectò beneficium Deus mundo promiserat per Esaiam, & ita vbi nos legimus: in die illa visitabit Dominus in gladio suo duro, & grandi, & forti super leuiathan serpentem vectem, & super leuiathan serpentem tortuosum, & occidet cetum, qui in mari est, septuaginta interpretes verterunt, in die illa inducet Deus gladium sanctum, & magnū, & forte in super draconem, colubrum fugientem, & tortuosum, & occidet draconem, qui in mari est. Hic gladius fortis & sanctus est diuinus sermo, quo peccator venenosus draco mundo mortuus est, qui non contentus fuit esse malus, sed veētis quidam est cœli ianuas occludens, illis, quos suis malis exemplis peruertit, & in peccatorum mari submersus moratur: hic igitur, mundo moritur, atque disponitur, vt gratia diuinaque amor reuiuifcat. O Christe vere huius sancti seminis factor suppliciter te deprecor, vt hoc verbum meum, quod hic tuo

19 tuo nomine prædico in acutum gladium conuertas, quo dracones & serpentes istos, qui adsunt, occidam. Eia dracones, eia serpentes, istud iam venenum deponite, peccata ista euomite per veram confessionem antequam super vos ira Dei descendat. Et ita de vobis dicetur: vos estis in Christo, qui factus est vobis sapientia, & sanctificatio, & redemptio, eritisque filij regni, & bonū semen. Diligenter aduertite fratres D. Paulam conclusisse dicentem: vt qui gloriatur, in Domino gloriatur: significando, nos de hac generis nobilitate gloriari oportere: eo quod filij simus Dei rerum omnium imperatoris: qui regenerauit nos per lacrum regenerationis, & renouationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abunde per Iesum Christum Saluatorem nostrum, vt iustificati gratia ipsius heredes simus secundū spem vitæ æternæ.

20 Vbi notandum est D. Paulum, cum dixisset hæc verba, protinus addidisse: fidelis sermo est. Magnoperè enim oportet homines tam faelices nuntios audientes consolari, de quæ illis maxime gloriari. De hoc quippè gloriabatur Propheta cum diceret: apud te laus mea in Ecclesia magna. Hoc est, quia tuus sum maiori laude dignus sum quàm quia rex sum: nec tam de vniuersis mundi titulis, atque nominibus, quàm de hoc, quod tuus sum, gloriari possum. His autem laudibus non in hoc sæculo volo commendari, vbi ipsa met laudes ab humilitatis virtute, quàm tuæ diuinæ Maiestati gratissimam esse cognosco: spoliare me possunt. Sed in futurum sæculum, & in Ecclesiam magnam illas differo, vbi tutius illis frui potero. Vnum ex ijs, de quibus homines inanius gloriari consuecunt, est carnalis generis nobilitas: hæc enim inanis gloria nullum habet fundamentum. Si in hominibus idem esset, quod in plātis, in brutis, in leguminibus, inter quæ in vno eodemque genere magnum est discrimen, atque varietas sicuti in pomis: etenim licet omnia sint poma, satis aperte perspicitur quantum in odore, atque sapore alia alijs excellat, quantumque inter illa intersit. (Vna canuesa gran ventaja haze en el color, sabor y olor a otra mançana de las communes) Idem est in brutis, in equis, quantum inter equum bellicū, & Calaicū caballum interest. (Gran differentia ay de vn cavallo de ruua: vn rocín de Galizia) In canibus autem quantum molossus caniculo præcellit. (Mucho excede vn mastin, o vn lebrél, o vn galgo, a vn gozquillo) Merito quidē equus gloriari pesset se caballo species

Tit. 3.

Psal. 21.

ciei suæ nobiliorem, præstantioremq; esse, idemq; canis cū alte
 22 so cane facere posset, habent enim in suamet natura de quo glo-
 rientur. Homo verò de quo gloriari potest, cū humana natura
 vna, & eadem ac simplicissima sit? Nunquid inter homines nobi-
 les, & ignobiles est discrimen quod inter præstantem, bellicūq;
 equum, & vilem caballum? Dicite quæso in quo nobiles ignobi-
 libus excellūt? nunquid non infirmantur? non esuriunt? non si-
 tiunt, non algent? non defeciscuntur? non vtriq; pariter moriū-
 tur? anfortenobilitatis causa proceriores, fortiores, pulchriores,
 saniores deniq; sunt alijs? an subtiliori ingenij acumine, quā
 ceteri pollēt? non vtiq;e, siquidē complures plebeios in omni-
 bus his illustres viros excellere cernimus. Et licet in humanis
 corporibus tanta esset differentia, quantū inter canes, atq; inter
 equos interesse diximus, nō tamen de quo glorientur haberent,
 23 cum præcipua hominis pars in anima consistat, corpus autem
 quasi nihilum reputetur. Quæ cū ita sint, vnde ò miser homo
 tanta tibi vanitas proficiscitur? O maximam filiorum Adæ cæ-
 citatem, in quot errores eos induxit. Propter hoc arbitror natu-
 ram humanam ad eò vnam à Deo fuisse fabricatam, vt in ea spe-
 cies, sicut in Angelis multiplicare nolisset. Videlicet, quia ho-
 minū nouerat arrogantiam, nequid vnus homo plus insitum ha-
 beret à natura, quàm alter, de quo gloriari posset. O incommu-
 tabilis Deus, ecquis hominum arrogantiam perferre posset,
 si inter eos in ipsorum natura tantum quantum inter Angelos
 interest, interesset? cum nos æquales natura produxerit, ho-
 minem alterum negligere perspicimus ac si bellua esset, ecquid
 faceret, si se aliter compositum, dissimilisque, ac præstantioris,
 24 speciei perspiceret, quàm alterum? Tollite, tollite fratres
 mei vanam istam elationem è cordibus vestris, & de illa noua
 regeneratione gloriimini, de qua dicit Beatus Ioannes, dedit
 eis potestatem filios Dei fieri, qui non ex sanguinibus, neque ex
 voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.
 Hic est honor, decusque nostrum, super hoc contendamus quis-
 nam maiores pro hoc beneficio gratiarum Deo referet actio-
 nes. Nec vero inficiendum censeo liberos plurimas à paren-
 tibus propensionem accipere: nam sicut liberi à patribus suis mor-
 bos colorē, vultus speciem, atq; alia huiusmodi ducunt, sic ex
 cholericis, ac furiosis progenitoribus furiosos filios, à mitibus,
 mites,

Ican. 16

25 mites, ab ingeniosis ingeniosos, à rusticis deniq; rusticos perspi-
 cimus proficisci. Itaq; si parentū causa aliquo honore afficiendi
 sumus, futurum hoc est, non quia diuites, ac potentes fuerunt,
 sed quia optima indole, moribus, ac virtutibus floruerūt. Quod
 (quæ nostra est miseria) parui nunc æstimari videmus.

De hoc bono semine dicit sanctus Isaias, omnes qui viderint *Isai. 61.*
 eos, cognoscent eos, quia isti sunt semen, cui benedixit Domi-
 nus. O metuendam sententiam. Animaduertite fratres Spiritum
 sanctum hic dicere: iustos ita viuere, vt exterius iusti esse cog-
 noscantur. Etenim hoc significat: omnes, qui viderint eos, cog-
 noscent eos. Iusti quippe non interioribus operibus contenti
 sunt, sed ad eò exterius sanctis exercitationibus componuntur,
 vt interius & exterius, eorum iustitia illucescat. Beatus Augusti *Angu. sup.*
 26 nus versus illum exponens: Beati immaculati in via, qui am- *Psal. 118*
 bulant in lege Domini dicit: ò homo scio quid quæris? quæris
 beatitudinem? si ergo vis esse beatus, esto immaculatus. Vita
 autem illius immaculata dicitur, qui exterius, atque interius
 bonus existit. Hoc maxime desiderabat Diuus Paulus in om-
 nibus Christianis videre. Et sic postquam fidelibus magno-
 pere commendarat, vt orationes facerent, dicens: obsecro igitur
 primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulatio-
 nes, gratiarum actiones pro omnibus, vnum ex ijs, ob quæ il-
 los obsecrari rogat, hoc est, vt vitam agamus in omni castitate.
 Quid? nunquid plus quam vna castitas inuenitur? vtiq;e. Est
 etenim in corde, oculis, manibus, pedibus, verbis, ac in omni de-
 nique exteriori apparentia castitas. Verusque castus in omni-
 27 bus est castus, ita vt omnes, qui viderint eum cognoscant eum.
 Hoc etiam significauit idem Paulus dicens: veritatem dico in *Rom. 9.*
 Christo Iesu, non mentior: & Beatus Hieronymus ait: quod au- *Hieronymus*
 tem dicit in Christo se dicere veritatem, ostendit hominem ba- *super episto-*
 ptizatum, qui per communicationem corporis, & sanguinis *lam ad*
 Christi in ipso manet, & ipse in illo, quicquid vel facit, vel loqui *Rom. 1. 9.*
 tur in Christo eum loqui, vel agere, cuius est membrum. O rem
 mirabilem, quam sanctus hic doctor D. Pauli verbo innitens di-
 cit: scilicet, vt tu ò Christiane animaduertas os tuum, manus, pe-
 des, atq; oculos tuos, os, manus, pedes, ac deniq; oculos esse Iesu
 Christi, totūq; corpus tuū corpus esse Iesu Christi. Quapropter
 omnibus membris tuis opera Iesu Christite loqui, atq; perficere
 oportet.

oportet. Si hæc fratres charissimi consideraretis, quomodo Iesu Christi lingua mentiri auderetis? quomodo Iesu Christi manibus proximis vestris officeretis? quomodo Iesu Christi pedibus gressus turpes, atque illicitos faceretis? Impossibile esse deberet, quod vobis tantum sacrilegium admittere persuaderetis. Verum, prohi dolor, quantus hodie in orbe terrarum huius piæ apparentiæ exterioris defectus existit, quod satis manifestum est modicæ virtutis interius delitescens signum. Lamentabatur Hieremias Propheta dicens: candidiores Nazaraei eius niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo Sapphyropulchriores: denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis. Hoc etiam nunc de plurimis Christianis viris possumus lamentari, qui ita prophanè, ac dissolute viuunt, vt vix Christiani esse videantur. Plurimæ quondam nimiumque dissimiles philosophorum sectæ Athenis extiterunt. Alij namque Stoici, Academici alij, alij Peripatetici, Pythagorici alij, alij denique Epicurei fuerunt, quorum singuli secundum susceptam scholam, atque doctrinam viuebant. Non opus erat interrogari qualem scholam, doctrinam uel sequerentur, sed ubi primum vnumquemque illorum videretis, statim illum in habitu, aspectu, fastuque dignosceretis. Si Stoicum reperiretis, hominem grauissimum, honestissimum, maxime sobrium, immobilem quasi lapidem videretis: quales erant Xenocrates, & Zeno, si vero Epicureum inueniretis, hominem dissolutum, garrulatorem, leuem, ac scurram cerneretis: quales erant Aristippus, Hysippus, atque alij. Denique vnusquisque doctrinam, scholamque, quam sequebatur, sua viuendi ratione demonstrabat. O maximam Christianorum hominum confusionem, quomodo non erubescimus videntes, cum Euangelicam doctrinam profiteamur, nosque Iesu Christi filij Dei discipulos esse dicamus, totque lectiones, atque documenta in sanctæ Ecclesiæ gymnasio audierimus, hæc omnia non opere, aut certe verbo demonstrari? Fratres mei per ineffabilem Dei charitatem vos rogo, vt de hac cœlesti Philosophia gloriemini, vt quicumque vos viderit vos Dei seruos, semenque, cui benedixit Dominus, esse cognoscat.

Esai. 1.

Zacharia autem filij sunt nequam. Sic etiam illos Esaias Propheta nuncupauit dicens: vix genti peccatrici, populo graui iniquitate,

31 tate, semini nequam. Est autè valdè notandū, illos, qui Diaboli artificio, atq; industria mali sunt (etenim ideò dicit Dñs, inimicus autè, qui seminavit ea, est Diabolus) etsi malitia accreuerunt, non tamè efficere potuisse, quin triticū, accresceret; maturesceret, atq; ad fortunatā messem perueniret. In quo significatur: etsi plurimi sint mali in orbe terrarū; non ideò bonos in meritis, ac virtute deficere. Nā malorū iniquitates, ac persecutiones omnes in iustorū hominū bona conuertuntur. Vt enim ait D. Paulus, diligentibus Deū omnia cooperantur in bonum. Balaam regi Balac inuoluntati eum, vt Hebræos maledictione perfunderet dixit, quomodo maledicam cui non maledixit Deus: illosq; plurimis benedictionibus repleuit. In quo significatum est vniuersas maledictiones, quæ dicuntur, atq; persecutiones quæ iustis fiunt in ipsorū bonū conuerti. Hoc intelligens diuinus Psalter aiebat: Maledicent, & tu benedices. Sicq; ipse Balaam dixit inferius: Dominus Deus eius cū eo. Ibiq; huius rationem assignans, de summis (inquit) silicibus vi debet eum. Quasi diceret: Deus huic populo tantopere auxiliatur, assiduūq; de illo curam gerit, propter sanctos patres, à quibus originē ducunt. Vnde infertur plurima quæ Deus hodie in Christianos beneficia confert. ne illis iniquorū hominū astutiæ insidiæ que officiant, esse propter sanctorū patrū, qui illos præcesserunt, merita. Dicensq; ibidē, nō est Deus quasi homo vt mentiatur, de notat omnipotentiam, quā Deus ad eas maledictiones omnes labefactandas, atque dissoluendas habet, quaq; illos protegere potest. Sicuti per Zachariā Prophetā promittit dicens: Ego murus igneus in circuitu eorum. Inferiusq; aliam adducit rationem, ob quā super eos malorū hominū maledictio non cadet dicens, Non est Idololum in Iacob. Hoc est, non sunt idololatræ: vnum quippe Deum venerantur. Beati qui propter creaturarum affectionem Deum non derelinquunt: in his enim meritò dici potest non esse idolum. His vtique labores in bonum conuertuntur. Et sic vbi nos legimus in Isai, egredietur Dominus de loco suo, vt visitet iniquitatē habitatoris terræ: septuaginta interpretes transtulerunt, ecce enim Dominus de sancto inducet iram super habitatores terræ, vbi per habitatores terræ peccatores significantur: nam iusti quamuis corporaliter in terra cōmorentur; cœli tamen habitatores esse dicuntur: illic enim corde, ac desiderio habitant. Ira autem Domini super hos cadere dicitur: quia supplicij affecti magis confunduntur,

Roma. 8.
Nume. 23.

Psalm. 108.

Zacha. 2.

Isai. 26.

Aduent.

Ccc

multo-

multoq; peiores efficiuntur. Labores autem iustorum non super eos quidem, sed subter illos cadunt, ut eos ad maiorem perfectionem, ad maius meritum, ad sublimiorem denique gloriam efferant. Ad quam nos perducatur Iesus Mariae filius. Amen.

In eadem Dominica Quinta

post Epiphaniam

CONCIO SECUNDA.

Simile factum est regnum caelorum homini, qui seminavit bonum semen in agro suo. Matth. 13.

Arist. 1. de anima. c. 34. Simile.

Philosophorum Aristoteles Princeps semen esse affirmat, ad generationem perpetuam conferuandam. Sic iusti sunt semina Dei, ut iustorum generatio in perpetuum in orbe conferuetur. Nam quemadmodum ex vno tritici grano sato, & mortificato plurima grana producuntur: sic vnius iusti mortificatio, spiritalisque proventus, efficacissima occasio esse solet, ut alij eius exemplo, atque doctrina ad Dominum conuertantur, atque ipso iustificentur. Ideoque semen appellantur, semenque Dei, & a Deo satum esse dicuntur. Deus namque illos ferit, fidem, spem, gratiam, & charitatem suam in eis infundens: quo nunquam in hoc saeculo iusti desint, sed alij mortuis alij succedant. Et si Deus dixit Iosue: Hodie incipiam exaltare te coram omni Israel, ut sciant, quod sicut cum Moysese fui, ita & tecum sim: videlicet ut mundus manum meam, non abbreviatam esse cognoscat: sicut enim vnum Moysen facere potui, sic alterum Iosue facere poterò, idcirco in conspectu totius Israel, te nunc extollere volo. Quando quisquam sanctitate insignis è vita discedit, statim in eo cuncta finiri putamus, nunquamq; ei similem alterum venturum esse opinamur, ac si infinita Dei omnipotentia prorsus exhauriretur. Non autem sic est, sed ut ait Dauid pro patribus tuis nati sunt tibi filij: & sic haec sacrosancta Dei generatio usque ad mundi consummationem perseverabit. Super quo mysterium maximum vos oportet advertere, videlicet aliter Deum Angelis, atque aliter hominibus dona sua communicasse.

Iosue. 3.

Psalms. 44.

se. Doctrina quippe est D. Dionysii & Magistri sententiarum, quam sequitur B. Thomas, Deum iuxta naturae qualitatem, qua Angelos creavit, eisdem gratiam contulisse. Itaque spiritus perfectioris, praestantiorisque naturae maiorem communicavit gratiam. Unde quia excellentioris Archangelum, quam Angelum naturae creavit, plus Archangelo gratiae dedit. Principatibus autem plusquam Archangelis, & sic per caelestes Hierarchias ascendendo usque ad ardentissimos Seraphim, quos quia excellentiore, quam Cherubim natura donavit, illis etiam plus quam omnibus gratiae contulit. Homini autem non sic: etenim non ei Dominus secundum eius indolem, atque naturam gratiam largitur, Aristoteli, cuius tam acutum atque sublime fuit ingenium, ut à B. Hieronymo prodigium naturae fuerit nuncupatus: Platonique, qui ob intellectus acerrimumque ingenij acumen diuinus appellatus est: alijque huiusmodi Deus gratiam charitatemque suam non communicavit, sed ut Beatus Augustinus ait, perpetuis inferni cruciatibus contorquentur. Reperietis autem pastorem, & fratrem laicum in sancta religione, qui vix Domini nam orationem recitare norunt, quibus Deus ardentissimam charitatem, singularemque communicat gratiam. Cuius discriminis ratio haec assignatur, quia in illis nullam, in his vero maximam, apertissimamque Deus dispositionem inuenit. Quae cum ita sint fratres dilectissimi, efficacissimè nos dispo-
re curemus, vilitatem nostram verè & ex animo cognoscentes, profunde humiliati, peccata nostra intimo, intensissimoque cordis dolore plangentes, nosque amplius non peccaturos vitiaque tanquam execrabilia vniuersis mundi damnis euitaturos propter vnum Deum esse proponentes: quod sic diuinam ipsius gratiam recipiamus. Etenim propter huius dispositionis defectum plurimi in misero condemnationis statu inscij, ac nihil tale cogitantes remanent. Hoc admirabili quadam similitudine Oseas Propheta dicit: Ephraim factus est subcineritius panis, qui non reuersatur, comederunt alieni robur eius, & ipse nesciuit: sed & canes effusi sunt in eo, & ipse ignorauit. Panis, qui sub pruinis, ac cinere coquitur, nisi saepe ac saepius volutetur, hinc comburitur, & inde non coquitur, & sic inutilis, & inestibilis manet. Tales sunt qui nunquam verè, & ex animo se ad Deum conuertere norunt, sed semper suis deprauatis moribus deuincti perstiterunt, nec vquam a malis suis penitus recesserunt. Hoc admirabatur Deus per Hieremiam propheta

Dionysius li. de Diuinis nominibus. Magister. 2. Sentent. d. 3. para. 2. D. Tho. 1. p. q. 64. ar. 6.

Hieronym.

August.

Ose. 7.

Hierem. 8.

tam dicens: Nunquid, qui auersus est, non reuertetur? populus autem hic auersus est à me auersione contentiosa, apprehenderunt mendacium, & noluerunt reuerti. Quorum obstinationem inferius explicat Oseas dicens: comederunt alieni robur eius & ipse nesciuit. Dæmones latrones, omne gratiæ, meriti que robur ei surripuerunt: & ipse nesciuit: sed securum se esse arbitratur. Quomodo autem incognito malo remedium poterit adhiberi? Atq; hoc amplificat cum dicit: sed & cani effusi sunt in eo, & ipse ignorauit. Hoc est, ne tunc quidem in ista ætate quando canis opertus est, cum appetitus remissiores, atque imbecilliores esse consuecunt penitus à malo recedit: & ipse ignorauit. Et hoc est, quod dicit David, putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices meæ, à facie insipientiæ meæ. Liberet nos Deus à tam perniciofa ignorantia. Idcirco dicit spiritus sanctus: de propiciato peccato noli esse sine metu. Vult spiritus diuinus nos etiam postquam omnes diligentias adhibuerimus, semper de præteritis peccatis vereri, & quando in memoriam nostrâ redierint, quasi adhuc vigerent, illa timere. Qui in vase aliquo venenum inscius bibit, etiam post recuperatam valetudinē videns illud toto corpore contremiscit. Digladiatus es cum viro, forti qui te plurimis vulneribus percussit, post aliquot tandem annos obiit, atq; in eius tumulo ipsius simulacrum, clypeū, gladiūque manu tenens depictum est, quotiescūque illac præteris, illudq; cernis, animo conturbaris, recordans vulnerū, quæ tibi inflixit. Peccati penitus dimissi, nihil aliud nisi simulacrū, & statua manet, quæ est recordatio ipsius, illud enim iam mortuum est: verum cum adeò crudeliter peccatorem tractauerit, rationis cōsentaneum est, vt eius statua, quæ est ipsius memoria, eum faciat trepidare. Quantò magis cum nullus morit, vtrum peccatū suum mortuum, hoc est, dimissum fuerit. Ideoq; oportet quod de propiciato peccato non sis sine metu. Vatablus hic legit: super data venia ne sis securus, vt peccata peccatis amplius accumules. Hæc omnia fratres mei vobis dixi, quò magna cum vigilantia magis, ac magis in dies disponamini, vt Deus suam diuinam gratiam vobis infundat, atque vt sitis sēmen bonum ab eoque instantissime ad hoc faciendum auxiliū postuletis: si quidem Deus iuxta maiorem, aut minorem animarum nostrarum dispositionem plus, aut minus gratiæ communikat.

Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, & super-

semit

9 *seminauit zizaniam in medio tritici, & abiit.* O quam multa hodie summus mundi magister nobis hic detegit! Hic inimicus homo, est diabolus (ait ipsa veritas) & sic dixerat David, exurge Domine, non confortetur homo. Dicitur diabolus homo, eo quod hominem superarit. In veteribus libris victores à victis nomen accepisse dicuntur: Scipio dictus est Africanus, quia Africam superauit, quia igitur Diabolus hominē deuicit (vt enim Ioannes dicit *Ioan. 8. 1* ille homicida erat ab initio, quia hominē interemit) ideò hominis cognomen accepit, atque homo dicitur. Et hic maledictus homo superseminauit zizaniam: zizania Græca dictio est, & deriuatur à verbo danizo, quod est officio, seu damnum affero. Et sic dicit Beatus Ambrosius in Exaameron quamcunque malam herbam inter triticum ortam, quæ illi officit, zizaniam appellari. Vnde vniuersis peccatoribus in toto genere lethalis culpæ hoc nomen zizania quadrat: quantum enim est ex se, triticum, id est, iustos malis exemplis inficiunt illisq; persecutionibus suis, quibus eos ad impatientiam prouocant, maximè nocent. Cum filij Israël ad terram promissionis pergerent, in Edom nuncios misisse dicuntur, qui dicerent ei: Obsecramus vt nobis transire liceat per terrā tuam, nō ibimus per agros, neq; per vineas, nō bibemus aquas de cisternis tuis, sed gradiemur via publica, nec ad dexterā, neq; ad sinistram declinantes donec transeamus terminos tuos. Cui respondit Edō: Non transibis per me: alioquin armatus occurram tibi, statimq; (dicitur inferius) Egressus est obuius cum infinita multitudine, & manu forti, vt contradiceret transitum per fines suos. O quam ad literā hoc inter iustos, & peccatores agitur. Iusti nihil seculare volunt, sed per medium malorum cito decurrunt oculis in coelum defixis & tamen sæpe illis mali contradicunt quibuscunq; modis possunt officientes. Illis etiam magnoperè suis malis exemplis nocent, nec non & persuasionibus, quibus ad malum eos cōmouere student. Hoc significauit diuinus spiritus vbi loquens sponsus sponsæ dicit: sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias. Quid autē illic sponsus per spinas intellexerit, explicat Beatus Bernardus super hunc locum dicens spina culpa est: spina pæna est: spina falsus frater: spina vicinus est malus. O candens liliū, ô tener, & delicatè flos, increduli, & subuersores sunt tecum, vide quomodo cautè ambulas inter spinas. Plenus est mūdus spinis: in terra sunt: in aere sunt: in carne tua sunt. Veriari in

Aduent.

Ccc 3 his,

Aspernamens
seminauerunt
7. *Psalm. 37.*

Eccles. 5.

Simile.

Simile.

Vatablus.

Psalm. 9.

Ioan. 8. 1

Ambros.

Num. 20.

Can. 2.

Bernard.

his, & minime lædi diuinæ potentia est, non virtutis tua: in his
 verbis explicat Diuus Bernardus contradictiones acerrimas, qui-
 bus iusti in hoc sæculo oppugnantur, quæ in hodierna sancti Euā-
 gelij lectione zizania, in canticis autem spinæ acutissimæ nun-
 cupantur. Attamen oportet iustos, non deficere, cum Deus eo-
 rum auxiliator sit. Vnde Isaias cum sancta ecclesia loquens dicit:
 Pauperula tempestate conuulsa, absque vlla consolatione: Ec-
 cē ego sternam per ordinem lapides tuos & fundabo te in Sapphi-
 ris, & ponam Iaspidem propugnacula tua & portas tuas in
 lapides sculptos, & omnes terminos tuos in lapides desidera-
 biles. O Sancta ecclesia varijs inimicorum persecutionibus tri-
 bulata, ne marore conficiaris, neque tot tribulationibus affligaris,
 ego te Sapphiris ornabo, qui sunt celestis coloris, id est,
 contemplatiuos viros tibi dabo, qui coelestes potius, quam terre
 stres esse videantur. Gemmisque te circunsepiam, id est, iustos
 varijs virtutibus exornatos, plurimisque laboribus, ac persecutio-
 nibus insculptos. Iaspis est species quædam gemmæ, varijs colori-
 bus illustrata: vt autem splendida sit plurimis malleorum ictibus
 concuti debet. Sic vt eximia iustorum virtus clarius illucesceret,
 conueniens fuit, quod plurimis laboribus quaterentur: quapro-
 pter vos in hoc mūdo nō tribulari, neq; laboribus affligi, foelicissi-
 mum esse non ducetis. Sicque dicit Isaias cum Domino loquens:
 Indulisti genti Domine, indulisti genti, nunquid glorificatus es?
 quasi diceret: Nuncquid quia imperfectos homines non punisti,
 ideo ab eis magis glorificatus fuisti? & septuaginta interpretes
 hunc locū ita verterunt: Adde eis mala Domine, adde mala glorio-
 sis terræ. In quibus verbis significat spiritus diuinus, ex eo, quod
 Deus de malis in hoc sæculo supplicium non sumit, illos ad plura
 peccata perpetranda occasionē accipere. O si hoc peritus intelli-
 geremus, quātas diuinæ maiestati gratias ageremus, quādo nos labo-
 ribus, ac cōtradictionibus circūseptos perspiciamus, hoc enim est
 suaue quoddā purgatorij genus, salubrisq; nostris imperfectioni-
 bus medicina. In libro Numerorū dicitur, quod misit Dñs in popu-
 lū ignitos serpētes. Cū autē Hebræi propter peccata sua se à serpē-
 tibus morfos perspexissent, ad Moysem cōfugerunt, vt pro ipsis
 Dñm precaretur: cui pro eis oranti dixit Deus: Fac serpētē eneu,
 & pone eū pro signo, qui percussus aspexerit eū, viuet. O diuinū
 artificiū eodē quippe instrumēto, quo illos percussit, postea sana-
 uit,

Isai. 54.

Isai. 26.

Num. 21.

15 uit. Serpente illos percussit, & serpente illos sanauit. In quo signi-
 ficatum est, ipsos labores, quibus nos percutit, atque compungit
 instrumenta esse, quibus spiritus nostri vulneribus mederi cona-
 tur. Etiam quando Philistæi arcam captiuam duxerunt pluri-
 mis supplicijs à Deo percussi fuisse dicuntur: quorum vnum fuit
 quod plurimi mures exorti sunt, quibus vniuersa terra dissi-
 pata est, ad placandum autem Deum aureos mures conflarunt,
 eosque illi obtulerunt. Naturali quodam lumine illos consecutos
 fuisse videtur, plurimum apud Deum valere illud ei patienter of-
 ferre quo nos affligit. Quod quidem verissimum est. Gratissimā
 namque diuinæ maiestati est te ei dicere, Domine, hanc proximi
 mei persecutionem: hanc necessitatem, in quam me induxit,
 hunc honorem, quem à me detraxit, hæc deniq; vulnera, quæ mihi
 inflixit, tibi ex toto corde offero ad iram tuam mitigandam: hæc
 16 etenim omnia peccatis meis promerui: sicque zizania, quæ quan-
 tum est ex se tritico nocet, bona industria, diuinæque gratiæ pa-
 trocinio in maximi spiritalis prouentus occasionem, materiam-
 que conuetitur.

Dicitur autem Diabolus hanc zizaniam serere, quia eius indu-
 stria, atq; opera homines peccant, malique efficiuntur. Vt Iacob
 oues concipere faceret secundum desiderium suum virgas popu-
 leas virides, & amygdalinas, & ex platanis partim decorticas, par-
 tim autem virides, & integras in canalibus, in quibus effundeba-
 tur aqua posuit, vt cum venirent greges ad bibendum ante ocu-
 los haberent virgas, & in aspectu earum conciperent. Hoc facit
 Diabolus in phantasijs, & in sensibus, ad quos intellectus bibitu-
 rus accedit, cana, atque infructifera tanquam populeas, caduca-
 que, ac transitoria sicut amygdalinas virgas collocans. Aliaq; ex-
 coriata, alia verò cortice cooperta constituit: nam alia manifestē
 mala: alia autem non tam aperte offert. Cumq; voluntas ex in-
 tellectus cogitatione concipiat, mala, diuersaque desideria in se re-
 cipit, quæ postea opere complens parit, atque producit.

Dicensque Dominus: cum autem dormirent homines, venit inimi-
 cus homo, & superseminauit zizaniam in medio tritici: denotat Diabo-
 lum ad facienda mala, quæ facit, ex negligentia nostra occasio-
 nem accipere. Israelitæ de tribu Dan vidisse dicuntur populum
 habitantem in quadam regione absq; vilo timore securū, & quie-
 tum, alijsq; eiusdem tribus dixisse: vidimus terrā valde opulētā,

Ccc 4 eamus,

1. Reg. 6.

Genes. 30.

Iudic. 18.

eamus, & possideamus eam nullus erit labor: intrabimus ad se-
 curos. Ex eo utique, quod regionis illius incolas securos, &
 absque vilo hostium timore viderunt, animam, atque auda-
 ciam illius possidendæ acceperunt. Sic credo Dæmones alios alijs
 inuicem dicere: Homines (inquiunt) persequamur: facillimè nan-
 que eos destruemus: quia ad securos intrabimus. Hæc negligen-
 tia nostra diabolis occasionem præbet, ut nobis tantum malum
 afferant. Vnde reprehendens Beatus Petrus Animam pecca-
 ti, quod admiserat, dixit ei: cur tentauit Sathanas cor tuum, men-
 tiri te Spiritui sancto, & fraudare de pretio agri? O admirabile
 mysterium, non utique illi dicit vir sanctus: quomodo te à Sa-
 thana superari passus es? sed, cur tentauit Sathanas cor tuum? hoc
 est, quare illi ansam præbuiisti, ut te tentaret, atque ita prosterne-
 ret? Quasi diceret: nisi tu ei ansam præbuiisses, fortasse ille te
 tentare non auderet. O quot à nobis Sathanas victorias repor-
 tat, quia nos metipsi ei occasionem præbemus. Hieremias præ-
 cepit Deus, ut populo Israel annunciarer, si ab hostibus erat
 euertendus, ipsum eis ad hoc occasionem præbuisse, dicens: tu
 enim docuisti eos aduersum te, & erudisti in caput tuum. Nūquid
 non dolores apprehendent te quasi mulierem parturientem? Idē
 vobis fratres dicere possumus: vos enim metipsi Diabolum doce-
 tis qua nam vos sit aggressurus, quia somnolenti, negligentique
 estis. O fratres in Christo Iesu ne vestri metipsorum tam inimici si-
 tis, sed opportunum vobis remedium adhibete: attendite namque
 quod postea dolores apprehendent vos, quasi mulierem parturiē-
 tem, nec tamen quicquā vobis proderit, qua propter aperite nunc
 oculos & summa cum vigilantia viuite. Ne vos Sathanas incau-
 tos reperiat. In Ezechiele dicitur de quatuor illis mysteriosis ani-
 malibus, quod totum corpus oculis plenum in circuitu ipsorum
 quatuor erat. In quo maxima vigilantia significatur, quam ad
 nos à Sathanæ calliditatibus, laqueisque, quos nobis vbique pa-
 rat, liberare possimus, nos oportet habere. Et quanquam hæc vi-
 gilia singulis quibusque necessaria sit, multo tamē necessarior
 est prælatis, ijsque qui in sublimi dignitatis gradu cōstituti sunt:
 quorum somnus multo grauius subditis affert incommodum,
 Vnde nomen hoc prælatus, & rex non solum dignitatem, sed
 munus etiam, atq; diligentem vigilantiam præ se fert. Quod et si
 Antigonus Macedoniae rex Ethnicus erat, optimè tamen intelle-
 xit,

Actu. 5.

Hierem. 13.

Ezech. 10.

21 xit, qui cuidam filio suo dixit: Scito regnum nostrum esse splen-
 didam seruitutem. O admirabilem veramque sententiam: in
 qua docemur, principem atque prælatum pari studio, ac vigilan-
 tia populo ministrare teneri, qua populus ei obedire, atque ser-
 uire tenetur: at princeps atque prælatus seruitutem hanc cum dig-
 nitate exercet. Maximæ utique Christianis principibus & præ-
 latis confusione erit hoc, quod Ethnicus intellexit ignorare, subdi-
 torum suorum obliuiscens, quasi eorum curæ non incumberent.
 Aduersus hos exclamat Ezechiel Propheta, dicens. O Pastor, ô
 Idololum. Et peior quidem est malus prælatus Idolo, ac statua, nam
 statua si non graditur, neque videt saltem non comedit, neque bi-
 bit, nec Domini sui diuitias consumit: quando non prodest, saltem
 non obest. Atqui subditorum substantias comedit, cum illis pro-
 uidere teneatur, nec tamen hoc facit, sumptum sine commodo se-
 cum affert.

Et quod dicitur amplius in Euangelio inimicum zizanijs su-
 perseminatis abiisse, significat diabolum quâmaximè potest,
 studere, ut lateat Sathanas vehementer exoptat, ne tentationes
 suæ tentationes esse videantur, quod illas homines non caueant
 cumque securiores sint, in illas excidant. Posuisti (ait egregius
 Psaltes) firmamentum eius formidinem. Sic possumus dicere,
 vbi homines firmamentum, securitatemque maximam esse arbi-
 trantur, ibi rationem esse timendi. Vas aureum ferebat maledi-
 cta Babylon mater iniquitatum in manu sua. Intus autem abo-
 minationes portabat confidens omnes esse bibituros, cum aurei
 vasis poculum securissimum esse ducerent. Hæc omnia signifi-
 cant verba illa: *Superseminauit zizaniam, & abiit.* Quapropter mil-
 lies nos quodcunque nobis offertur, etsi aurum esse videatur, oportet
 considerare: nam sub auro isto latet abominatio, qua nos Sa-
 thanas peruertere conatur. Hæc autem zizania, quam diabolus
 ferit, non statim in principio dignoscitur: plurimi namque per
 aliquod temporis spatium malitiam suam dissimulant: verum
 in ferendo fructum quod sit triticum, & quæ zizania dignosci-
 tur. Et sic dixit Dominus: Ex fructibus eorum cognoscetis eos.
 Cùm fata viridia sunt, totum triticum esse videtur: verum non
 sufficit hæc bona apparentia, sed bonorum operum fructum fer-
 ri oportet. Ideo enim semen feritur. Et ita dicit Isaias Propheta:
 Nunquid tota die arabit arans, ut ferat, & proscindet, & sarriet,

Ezech. 34.

Psalms. 88.

Apo. 17.

Matth. 7.

Esai. 28.

Ccc 5 humum

humum suam? quasi dicat: non hoc solum experit agricola, sed optimum ex ea fructum percipere. Quem locum septuaginta interpretes ita verterunt. Nunquid tota die arabit arans, aut sementem præparabit, antequam præparet terram? In quibus verbis clarius etiam hoc mysterium explicatur. Nam sicut agricola non est contentus agrum optime præparare, sed præ maximi fructus percipiendi desiderio semen etiam accuratissimè seligit: sic non solum non contentus est Deus animam suis diuinis inspirationibus disponere, eamque cælesti luce commouere, ac illuminare: verum etiam suam diuinam gratiam in eam infundit: hæc autem omnia facit, vt amoris & gratitudinis fructum ferat, suamque diuinam legem obseruet: & qui hoc faciunt, triticum sunt: qui verò contra faciunt se zizaniam esse manifestè demonstrant.

Cognita per iustos zizania dixerunt Patrifamiliàs: *Visimus, & colligimus ea?* In his verbis seruatorum Dei zelus detegitur, potissimumque ministrorum iustitiæ, quorum viscera propter zizaniæ detrimentum contorquentur: sicuti cruciabatur Dauid cū dicebat: Vidi præuaricantes, & tabescebam: quia eloquia tua non custodierunt. Et cum sancto zelo, cū eos à sceleribus non respicere perspiciunt, mortem eis desiderare fas est, nisi se se ad meliorem frugem recepturi sint: ne sibi metipsis, proximisque suis suo malo exemplo magis officiant. Cum hoc zelo dicebat Diuus Paulus: Qui conturbat vos portabit iudicium, quicumque est ille: & paulò inferius: Vtinam (inquit) abscondantur qui vos conturbant. Et alibi, Non contentus est zelum hunc verbis manifestare, sed opere etiam demonstrauit, docens in hoc quantum publicus peccator officiat, quamque necessarium sit illum puniri, atque à bonorum consortio separare: & sic dicit: Omnino auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita, vt uxorem patris sui aliquis habeat: & vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, vt tollatur de medio vestrum qui fecit hoc opus. Ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu iam iudicauit vt præsens, eum, qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Iesu Christi congregatis vobis, & meo spiritu cum virtute Domini Iesu tradere huiuscemodi hominem Sathanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini nostri Iesu Christi. Non est bona gloriatio vestra. Nescitis, quia modicum fermentum totam massam corrumpit: expurgate vetus fermentum.

Psalm. 118.

Galat. 5.

2. Cor. 5.

27um. O admirabilia verba, atque admirabilem sancti Apostoli zelum. Et valdè notandum est, quomodo Christiani hominis peccatum exaggerat, qui id audet admittere, quod inter Ethnicos nec agitur, nec auditur: dicit namque: Auditur inter vos fornicatio & talis fornicatio, qualis neque inter gentes, scilicet, auditur. Vt autem peccatorem acrius compungat, non dicit: Admisit peccatum cum nouerca sua sed cum uxore patris sui; dicensque: Et vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, vt tollatur de medio vestrum, qui hoc opus fecit: significat illum forsitan notabilem esse virum, de quo Corinthij gloriabantur, vt inter eos commoraretur. Quod ex ijs etiam quæ inferius dicit, se in virtute Domini nostri Iesu Christi diabolo facultatem concessisse, quò illum adeò torqueret, quousque occideret, vt illis tormentis 28 cruciatus ad Dominum conuerteretur, inferitur. O si nunc esset vnus Diuus Paulus in mundo, qui homines contorquendi propter peccata sua, & propter scandala, quæ proximis afferunt, facultatem diabolo concedere posset, quot peccatores passim contorqueri videremus: verum nisi se se in meliorem frugem recipiant, quamuis in hoc mundo non torqueantur, in altero tamen in perpetuum patientur.

In his etiam verbis: *Visimus & colligimus ea?* Manifestantur ij, qui in lethali culpa commorantur, non solum in futuro infernum, sed in præsentem etiam sæculo interitum promereri. Quod clarius Diuus Paulus dixit, vbi hoc conficit argumentum: Irritam quis faciens legem Moyfi sine vlla miseratione duobus vel tribus testibus moritur: quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratiæ contumeliam fecerit? Per charitatem Dei vos rogo, vt aduertatis qualibus verbis hinc sanctus Apostolus hominis Christiani lethalem nominat culpam, quomodo reuera quando illam admittit, hæc omnia facit: scilicet, filium Dei conculcat: sanguinem testamenti pollutum ducit: & spiritui gratiæ contumeliam facit. Ecquis igitur hæc adeò obstupenda audiens lethalem culpam super omnia mundi odibilia non execratur? O Deus infinitæ pietatis, tu nos domine nunc illumina, quò ex tottantisque comminationibus fructum percipere nouerimus. Si enim tam seuera mors Moysaycæ legis transgressoribus infe-

Hebra. 10.

inferebatur: quæ nunc supplicia nos promerebimur, cū tot tam-³⁰
que ineffabilia beneficia ex tua diuina manu recepimus: si ta-
men diuinam hanc inestimabilis gratiæ legem violauerimus? Ul-
timo vos verbum illud dulcissimum, Patri familiās, vellem ani-
maduertere: in quo nobis animus, ac confidentia additur, vt ad
Deum possimus accedere, si quidem ipse dicitur, atq; est pater
huius familiæ, in qua viuimus, quæ est sacrosanctæ Ecclesiæ vniuer-
salis. Vnde Beatus Paulus dicit: Omnes enim filij Dei estis perfi-
dem, quæ est in Christo Iesu. Siquidem igitur pater noster est il-
lum intrinseco cordis amore diligamus, laetitia, animi adoratione
veneremur, ei quæ tanquam Patri, tali (inquam) Patri diligentis-
simè seruiamus: sic enim ipse nobiscum se tanquam Pater geret,
suamque nobis hinc gratiam concedet, postea verò nos ad cælestis
gloriæ hereditatem perducet: quod facere dignetur, qui viuit &
regnat Deus in sæcula sæculorum, Amen.

Galat. 3.

In eadem Dominica Quinta post Epiphaniam

CONCIO TERTIA.

*Simile factum est regnum cælorum homini, qui seminauit
bonum semen in agro suo, &c. Matth. 13.*

Genes. 3.

SERPENS erat callidior cunctis animantibus
terre, quæ fecerat Dominus Deus, qui dixit ad mulie-
rem, Cur præcepit vobis Deus, vt non comederetis
ex omni ligno paradisi? dicitur in Genesi. Dignum
vtique consideratu est, cur cū diabolus hominem tentare vel-
let, aliud pulchrius animal, aut aliam formam, non tam horribilè
qualis est forma serpentis, in instrumentum assumpserit. Ad hoc
respondetur hoc non ita diaboli electione factū, sed diuina prou-
dentia fuisse dispositum, quæ quidem aliter fieri non permisit,
vt homo tam turpi, atque obscuro animali plusquam Deo fidem
adhibere dedignaretur: atq; vt post lapsum maioris confusio-
nis, atque pudoris habere occasio fieret, quia contra infallibile
Dei

2. Dei verbum tam vili animali crediderit. Ob eandem causam non
permisit Deus, vt cū Hebræi Deos petierunt, aurum que in for-
nacem liquefaciendum immiserunt, pulchra aliqua, ac decora fi-
gura conflaretur, sed taurus animal ferum, nimiumque irrationa-
le prodiret, qui ipsa eos figura deterreret, atq; à tanta abomina-
tione reuocaret. Neuris autem he Dei sollicitudines ac diligentia
profuerunt, sicuti nec nos peccati horribilis turpitude deterret,
quæ nobis sua foeditate dissuadet, ne illud admittamus. Non solū
autem serpentis figura primam mulierem deterrere deberet, ve-
rum ipsa etiam verba, quæ illi dixit eam admonere deberent, ne
tale perpetraret. Dæmon enim tentās eam, Dominicum præce-
ptum in ipsius memoriam reuocauit, dicens: Cur præcepit vobis
Dominus? quæ omnia eius peccatum grauius reddiderunt. Atq;
3. hinc verba illa, quæ filius prodigus patri suo dixit, intelligetis: Pa-
ter (inquit) peccaui in cælum, & coram te. Omnia peccata coram
Deo fiunt, vbique enim Deus est, & ita dicitur: Corrupta est terra
coram Deo: attamen illa peccata peculiariter coram Deo fie-
ri dicuntur, quæ Dei recordans, teque conscientia morsibus sti-
mulante committis: sæpe enim cū peccamus, Dei non recor-
damur, & hæc peccata non tam coram Deo, quam altera, facta di-
cuntur & dicere: Peccaui corā te, idem est quod dicere, peccaui cō-
siderans quid facerē te prospiciente: hæc sunt peccata Deo odibili-
lia. Concedens Deus remedium ad expianda peccata ijs, qui per
ignorantiam, atq; ijs, qui per imbecillitatem delinquent, sacrificiū
designauit: at, peccatis, quæ ex pura malitia committuntur, ex-
piandis nullum sacrificij genus assignauit, non quidem quod sint
4. irremediabilia, aut irreuerisibilia, sed ad maiorem grauitatis ip-
sorum exaggerationem, atque etiam vt significaret, sperandū nō
esse, quod homines rationis participes, atque cor filis contra tā bo-
num, tamque clementem Patrem ex malitia peccarēt. Vnde per
Hieremiam Prophetam hoc peccatorum genus peculiariter com-
minatur, dicens: Iudicate manē iudicium, ne forte aggrediatur, vt
ignis indignatio mea, & succendatur, & non sit qui extinguat pro-
pter malitiam studiorum vestrorum.

Exod. 32.

Luc. 15.

Gene. 6.

Leuit. 4.

Hiere. 2.

In hac sancti Euangelij parabola dicit Dominus: *Cum dormi-
rent homines, venit inimicus eius, & superseminauit zizania.* Quod si
hominibus vitio vertitur, quia ipsis dormientibus diabolus su-
perseminet zizania, vigilare enim diligentissimè tenebantur:
quanto

quanto grauiori culpæ illis imputabitur, quod ipsis vigilantibus atque videntibus hæc damna diabolus afferat? O execrabilem filiorum Adæ abominationem, quia tam libenter Sathanam in eis tot mala serere patiuntur: quam excusationem ô miseri dissolutionis, corruptionisque vestræ reddetis? siquidem vt vestris effrænatis appetitibus satisfaciatis conscientia moribus infernalis timoris comminationibus, diuinis denique promissionibus iniuriantibus obsurdescitis? O quam merito de vobis dicere possumus, quod Zachariás Propheta de alijs vestrum similibus dixit: Noluerunt (inquit) attendere, & auerterunt scapulas recedentes, & aures suas aggrauauerunt, ne audirent, & cor suum posuerunt vt adamantem, ne audirent legem, & verba, quæ misit Dominus exercituum in spiritu suo per manum Prophetarum. Appositissimi etiam quadrat vobis similitudo illa Hieremiæ Prophetæ dicens: Onager assuetus in solitudine in desiderio animæ suæ attraxit ventum amoris sui, nullus auertet eam, in menstruis suis inuenient eam, id est, quemadmodum asinus syluester, quo anni tempore libidine excandescit foeminæ desiderio æstuat, quam vbi primum rudente audit, tanto illam impetu insequitur, vt insectantium venabula; aut præparatas insidias nihil æstimet, neque ad eas attendat: quapropter à venatoribus facile cõprehenditur. Tales estis vos ô corruptissimi, quos nullius rei timor, neque consideratio ab effrætorum appetituum vestrorum seclatione sufficit reuocare. At quæret quispiam, si plurimi apertis oculis, ac vigilantes se à diabolo superari patiuntur, quomodo, communis illa sententia intelligitur, quæ dicit: omnis peccans est ignorans? Ad hoc respondeo hanc sententiam non dicere, omnia peccata ex ignorantia dimanare: sed dicitur peccator ignorans, quia quanta sit Dei, quem offendit, probitas, & quot, quantisque supplicij dignus sit, atque in quæ mala prolabatur, ignorat. Vnde cuiusdam doctoris Theologi opinio fuit, Spiritum sanctum omnes peccati circumstantias, mala & damna solum sanctis Apostolis manifestando illos in gratia confirmasse. A deo quippè graue malum est lethale peccatum, Et quanquam verè non est hæc causa, quare sancti Apostoli in gratia confirmati fuerunt, attamen inficiari non possumus, cognitionem malorum, atque damnorum, quæ peccatum secum affert maximum, vehementissimūque esse frænum, quo quis cohiberi potest, ne corruat in peccatum.

Orta

Zachar. 7.

Hierem. 2.

Simile.

Orta zizania, perque Dei seruos cognita dicunt ei: Visimus, & colligimus ea? & ait: non, ne fortè colligentes zizania eradicetis simul & triticum. O ineffabilem Dei patientiam, quomodo malos suffert, cum ipsi statim vt peccant, à terra euelli, ac destitui mereantur. Et ita Diuus Paulus de malis, bonisque loquens dicit: Terra enim sæpe venientem super se bibens imbrem, & germinans herbam opportunam illis à quibus colitur, accipit benedictionem à Deo: proferens autem spinas, ac tribulos reproba est, & maledicto proxima. Animaduertite quomodo sanctus Apostolus dicit terram bonam, quæ bonum affert fructum, statim à Deo benedici: per quam viri iusti significantur: terram autem spinas, ac vepres ferentem, quæ impios, malosque significat, non dicit statim maledici, sicuti bonam terram statim benedici dixerat: sed maledicto (inquit) proxima est. Vt immensa Dei misericordia clarius innotescat, qui non statim vt peccatores delinquant, illos destruit, sed ineffabili patientia illos ad pœnitentiam expectat. Notandum est autem vnã ex rationibus, quare illos suffert esse propter iustos. Hoc exaggerat Beatus Paulus, dicens: Deus sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum, vt ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in gloriam. In eo quod Deus iustorum causa tandiu peccatores sustinuit, dicit hic sanctus Apostolus ardentissimum Dei erga iustos amorem illuxisse. Hoc etiam manifestatum est, vbi dicitur: Cum Deus Sodomam incendio subuertere conaretur, petenti Loth ne vrbs quædam iuxta montem sita destrueretur, etsi eius incolæ turpissimi flagitiosissimi que erant, Angelus respondisse: Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas, vt non subuertam urbem, pro qua locutus es. Festina, & salua reibi, quia non potero facere quicquam donec ingrediaris illuc. O benedictus & glorificatus sit talis Deus: ô foelicissimos, qui tam bono Domino seruiunt. Quid vobis fratres videtur respectus, quem Deus amicis suis obseruat? etenim propter vnũ turpissimæ cuidam ciuitati ignoscit, cumque omnipotens sit: dicit tamẽ Angelus, qui eius loco erat, quandiu Loth Sodomis esset, se illam euertere, neque ei nocere posse. Et Beatus Clemens dicit se à Beato Petro audivisse nisi Patriarcha Abraham intercederet quando Deus Sodomam succendit, vniuersum etiam mundum igne fuisse succensurum, quemadmodum pristinis quondam temporibus illum diluio

Hebra. 6.

Roma. 9.

Genes. 19.

D. Clemens lib. 1. itinera vij.

diluuiio subuertit: tam malus, turpisque tunc temporis vniuersus orbis existerat. Ex his omnibus inferitur quantum viri iusti obitum nos perferre oportet, propter commune reipublicæ detrimentum. Idcirco Rex Ioas cum sciret Eliseum Prophetam ægro-
 4. Reg. 13. tare, iamque propè obitum esse ad eius lectum in quo iacebat, se contulit & flebat coram eo, dicebatque: Pater mi, Pater mi, currus Israel, & auriga eius. Aurigam eum vocat, quia ipse suo sancto pietatis exemplo, atque doctrina vniuersum Israelis regnum regebat: currum autem illum appellat, quia virtute sua, crebrisque orationibus Israel sustinebat, ne Deus illos propter ipsorum peccata destrueret.

Simile.

Sic se Deus habet quasi paterfamilias, qui cum eius famuli scelera aliqua perpetrarint, supplicioque digni sint, si quis fortè vir nobilis, cui reuerentia debeat obseruari, tunc adest, non eos puni-
 18 nit, sed dicit eis: gratias habete circumstantibus, at ego vos solos comprehendam, vbi patronos non habeatis, tuncque mihi poenas dabit. Mundus nunc patronos habet, qui sunt iusti: verum caute vobis, etenim si à sceleribus vos cohibueritis, tempus adueniet, in
 21 quo non erunt patroni. Et hoc est quod dicit Dauid: Pro hac (scilicet iniquitate) orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno: veruntamen in diluuiio aquarum multarum ad eum non approxi-
 22 mabunt. Vnusquisque profecto peccatorum à semetipso rationem deberet exigere, vt confunderetur, diceretque: vt quid Deus me plurimos annos viuere permittit? nisi me in meliorem frugem recipiam, hoc vtiq; ad grauius malum mihi erit. O quanto perè te hoc timere oportet o peccator. Nam Diuus Paulus di-
 23 cit: Mali homines proficient in peius. Nonne Deum maximum tecum miraculum facere iudicas: si quidem cum tandiu super te misericordias plu-
 24 uat, tu tamen peccata peccatis semper addis? quomodo tantam probitatem non miraris? quomodo o peccator tanta pietas faxeum cor tuum non mollescit? Maximum quidem miraculum est, Deum tandiu te peruersissimam, pessimamque creaturam ferre. Hoc autem miraculo non conuerteris, imò potiùs peior effici-
 25 ficeris, si quidem ex hac ineffabili Dei clementia occasionem assumis plura peccata committendi, & pertinacior existendi. O imense Deus: quia tu es bonus, ideò peccator te non timens peccare audeat: si enim sciret, se vbi primum peccatum lethale committeret, statim sicuti Dathan, & Abiron à terra viuam esse deuoran-
 dum.

14 dum, non vti que sic faceret. O miserum te, quia diabolico munere (licet dissimiliter) viuis: dissimiliter (inquani) quia Dæmones in hoc mundo nobiscum occultè colluctantur, nosque inuisibiliter persequuntur. Mali autè sunt hostes visibiles, qui nos infestantur, non solum corporaliter nobis officientes, sed suis etiam malis exemplis, crebrisque suasionibus, quæ maximè homines commouere solèt, spiritibus nocentes. Tentationibus autem, atque occasionibus à peruersis hominibus oblatis difficilior quodammodo, quàm ijs, quas Dæmones afferunt, resistitur. Ideò affectuosè dicebat Dauid: Eripe me Domine ab homine malo, à viro iniquo eripe me. Non vtiq; dicit: Eripe me Domine à diabolo, sed
 15 eripe me ab homine malo. Magis homines iniquos, quàm diabolos permittere videbatur: rationemque reddens, dicit: Qui cogitauerunt iniquitates in corde, tota die constituebant prælia; acuerunt linguas suas sicut serpentes: venenum aspidum sub labijs eorum. Venenum aspidum hominem soporat, sicque illud non sentiens moritur. Talia sunt verba malorum, quibus boni soporantur, vixque hoc sentientes spiritualiter moriuntur. Verum non ideò iustos deficere oportet: omnes enim hæ contradictiones permittuntur, vt ipsi maiorem pulchrioris coronæ consequendæ occasionem habeant: nec credant, etsi diabolus, eiusque ministri potentissimi sunt, plus eos facere posse, quàm sibi à Deo fuerit concessum: quod vt sanctus Iob significaret, postquam maximam Sathanæ potentiam, ardentissimumque, quo nos destruendi desiderio flagrat, recensuerat, di-
 16 cens: Ecce absorbebit fluuium, & non mirabitur, & habet fiduciam, quod influat Iordanis in os eius: statim addit, dicens: In oculis suis quasi hamo capiet eum, & in sudibus perforabit nares eius; quasi dicat: Ne arbitremini eum totum quod voluerit damnum vobis illaturum: Deus enim illum potentia suæ freno coercet. Hoc etià apertè patet, Hebræi à diabolo instigati Moysen lapidare voluerunt, Tunc confugit vir sanctus ad Deum ab eo auxilium petens, ac dicens: Quid faciam populo huic? Adhuc paululum, & lapidabit me. Et ait Dominus ad Moysen: Antecede populum: quasi diceret: Munere tuo fungere, nec eos pertimescas: mali namque atque diaboli omnes potentiam suam voluntate mea terminatam habent. Ecce, quomodo vniuersi illi Hebræi parati erant Moysen lapidare: in eum autem lapidè mittere ausus est nemo: non enim eis Deus facultatem concessit.

Psalm. 139.

Iob. 40.

Exod. 17.

Aduent.

Ddd

Est que

Estque notandum ex eo, quod in parabola Paterfamilias zizania eradicari vetat, præcipitque, ut sinantur vtraque crescere, dicens: *Sinite vtraque crescere ad messem*, his verbis non prohiberi peculiarem huius, vel illius peccatoris extirpationem, sed omnium simul malorum in genere: quod nihil aliud est, quam non studendum, ut omnes simul mali à bonorum consortio separentur. Vnde iure optimo quotidie per ministros iustitiæ plurimi mali à mundo euelluntur: Quod iustissimè fit, ut alij terreantur, atque timore percussi à sceleribus respiciant, cauentes ne simile aut grauius de ipsis supplicium aliquando sumatur. Sicuti summa veritas significat, vbi dicitur: *Accerant autem quidam ipso in tempore nunciantes de Galilæis, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificijs eorum.* Hoc communiter declaratur de quodam Iuda Galilæo, de quo fit mentio in Actis, qui suos docebat Deo pro Romano Imperatore non esse sacrificium offerendum, quod ægrè ferens Pilatus illos super ipsorum sacrificia iussit occidi, & ita eorum sanguinem sacrificiorum cruori commiscuit. Responditque Dominus hæc nunciantibus: *Putatis quod hi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia talia passi sunt? Non dico vobis, sed nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis: sicut illi decem & octo, supra quos cecidit turris in Siloe, & occidit eos.* Putatis quod ipsi debitores fuerint præter omnes homines habitantes in Hierusalem: non dico vobis, sed si non poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Ex ijs verbis apparet hos Galilæos iustè fuisse punitos, quia Deus propter ipsorum peccata illos Romanorum potestati subiecerat: & ut ait Diuus Paulus: *Non est potestas nisi à Deo.* Nec Dominus hinc Pilati supplicium damnat, imò potiùs comprobat. Israel voto se Domino obligans, ait: *Si tradideris populum istum in manu mea, delebo vrbes eius.* Audiuitque Dominus preces Israel, & tradidit Chananaeum, quem ille interfecit subuersis vrbus eius: videlicet, ut quantum Deo malorum supplicium placeat, cognoscatis.

In his etiam Domini verbis ostenditur supplicium, quod humana, diuinaque iustitia de aliquibus peccatoribus sumit, esse ad aliorum correptionem, sin minus, omnes (inquit) similiter peribitis. O terribilem comminationem! ecquis adeò rationis est expertus, qui eam audiens toto corpore non contremiscat? Virga Moy-

si in

si in humum coram Pharaone, domoq; eius proiecta non in leonem quidem, neque in tigrin conuertebatur, qui eos dilaniarent, sed in colubrum, qui eos comminaretur. Cum autem hoc non profuisset, apertum est mare, illosque viuos deglutiuit. Attendite peccatores ad hoc Dei comminationes, suppliciaque de quibusdam peccatoribus sumpta prodesse, videlicet, ut alijs alij terreantur, sin minus similiter peribunt. Scitote, quoniam peccatum vestrum apprehendet vos. Quantumuis abscondamini, vestrum met peccatum vos reperiet, atque comprehendet, diuinæque vos iustitiæ tradet: idcirco poenitentiam facite. Notandum que vobis est, Dominum contentum non fuisse dicere: *Nisi poenitentiam egeritis: sed dicit; nisi poenitentiam habueritis: plurimi namque eam agunt, nec tamen eam tenent, sed statim ab eis recedit: non in ea perseverant, sed ad pristina peccata reuertuntur: ideoque nos admonet, ut eam perseveranter habeamus, alioquin enim similiter peribimus.*

Dicensque Dominus: *Ne fortè colligentes Zizania eradicetis simul & triticum.* Significat ex malis, qui tunc existebant, atq; ex ijs etiã, qui nunc in orbe commorantur, plurimos bonos esse nascituros, qui si mali ab hoc sæculo tollerentur, ab eis boni minimè nascerentur: nam ex Iudæis, ac gentibus plurimi iusti sunt orti, alijque in posterum orientur, qua propter Deus eos non euellit. Tempore autem messis dicam messoribus: *Colligite primum zizania, & ligate ea in fasciculos ad comburendum: triticum autem congregate in horreum meum.* Explicansque ipse Dominus parabolam dicit: *Messores Angeli sunt: quemadmodum qui nunc patronus atque interpellator est noster Iesus Christus Saluator noster, tunc in iudicem seuerissimum conuertetur: sic sancti Angeli, qui nunc pro nobis intercedunt, tunc nostri punitores erunt.* Malis quippè omnia conuertentur in malum: sic loquens Ezechiel Propheta de vltione per Angelos facta dicit: *Vnusquisque vas interfectionis habet in manu sua.* O stupendum supplicium! delinquentem à ministro iustitiæ puniri, visitatum est, at eum à suomet parente puniri, atque occidi, terribile quidem est. Sic etiam malos in inferno à Diabolis contorqueri, non est mirandum: illos autem à suis met patronis, pædagogis, atque custodibus in gehennales ignes detrudi, hoc est mirabile, quodque diuinum furorem, atque iustitiam valdè manifestat:

Ddd 2 atque

Luc. 13.

Acto. 5.

Roma. 13.

Num. 21.

Exod. 7.

Num. 32.

Ezech. 9.

atque in hoc etiam aperte declaratur, peccatorem dignissimum esse, cui in tormentum acerbissimum omnia conuertantur. Hoc Deus Angelis merito iubebit: ipsi enim noctu, dieque malorum nostrorum testes affuerunt. In hoc sensu exponit Beatus Hieronymus illud Isaiae, dicentis: Audite caeli, &c. dicitque: Angelos testes vocat nostrae prauaricationis. Et sicut testes dicent: siquidem consilijs nostris gubernari noluitis, illaque despexitis, nec caelestis patriae nobiscum ciues esse voluistis: nunc cum diabolis in infernum perpetuo comburendi properate, illicque mala, quae nos vos perpetrare perspeximus, aeternis cruciatus soluite.

Non solum autem eis praecipit, ut illos in infernum detrudat, sed etiam ut in fasciculos ad comburendum deuinciant: significans utique illos, qui vnus culpae participes fuerunt, vnus etiam poenae fore consortes. In vnum fasciculum alligabunt vniuersarium, eiusque uxorem, liberos ac famulos, nec non & confessorium, qui eos immerito absoluebat, siquidem omnes vnus erant culpae consortes: in alium fasciculum iniquum iudicem, fallacem scribam, iurisperitum fraudulentum, relatores, ac denique testes mendaces alligabunt: quandoquidem vnam, eandemque culpam cuncti admiserunt. In alium fasciculum medicum, chirurgum, & pharmacopolam deuincient, quia omnes in vnum culpae genus concurrere solent: in alio fasciculo libidinosos homines, lenonesque locabunt: sicque in caeteris omnibus scelerum generibus se habebunt. Super hunc literalem sensum aliqui morales sensus optime confidebunt. Contemplamini in hac vrbe diuinum quoddam semen feri tanta doctrina caelestibusque praecipis, quae tam in cathedris, quam in pulpitis admonemur. Credibileque est huic semini pluuiam non deesse. Isaias enim dicit, Dei nomine: Et dabitur pluuiam semini tuo, vbicumque seminaueris in terra, & panis frugum terrae erit vberimus: pascetur in possessione tua agnus spatiosus, & tauri tui, & pulli asinorum, qui operantur terram. In quibus verbis significatur omnibus tam incipientibus, quam perfectis; tam imperitis, quam doctis caelestem doctrinam, necessariamque gratiam quantum est ex Deo esse affuturam, dummodo ex parte hominum ad eam recipendam dispositio non deficiat. Ex hoc semine caelesti, quod in hac vrbe feritur, prouenit; quod tot pij iuuenes in sanctas religiones

Hieron. sup.
Isai. I.

Isai. 30.

religiones ingrediuntur, qui postea proximorum animabus maxime profunt. Verum prohdolor: cum cathedrae occasio sese offert, aut ecclesiasticis beneficijs opponimini, venit inimicus homo, & super seminat zizania & prece, vel pretio, fauore, vel amore, seu timore sub specie iustitiae vos facit a iustitia deuiare. Vnde vobis merito dici potest, quod B. Paulus dixit: Timeo, ne sicut serpens seduxit Euam astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, & excidant a simplicitate, quae est in Christo Iesu.

Domine nonne bonum semen seminasti? unde ergo habet zizania? inimicus homo hoc fecit. Vir primarius, monachus, domina, monialis, omnes denique qui passionum vinculis detinentur, sunt hic inimicus homo: siquidem daemonis munere funguntur, daemones sunt. Nunc principatus, & potestates daemoniorum cum satellitibus suis teste Paulo: Non euacuantur usque ad diem iudicij, cum euacuauerit omnem principatum, potestatem, & virtutem, subiecta erunt illi omnia: interim si Sathanas transfiguratur se in Angelum lucis, quid mirum si ministri eius transformentur, ut ipse B. Apostolus ait, unde per hos daemon zizania serit. De Absalon dicitur, quod non erat pulchrior eo in Israel, & sollicitabat corda filiorum Israel, suauibusque verbis omnes & beneficiorum pollicitationibus corrumpit, & ita breui tempore tot ei suffragati sunt, ut eorum suffragio regni cathedram compararit, illud a patre suo subtrahens. At, aduertite qualem haec corruptiones finem habuerint, Absalon quippe, atque Achitophel, qui eius fuit consiliarius uterque infelici interitu perierunt: quorum alter est quercu pendens triplici confixus est hasta: alter vero ipsemet se laqueo suspendit.

Vae vobis subornatoribus, & vae vobis qui ab eis vos decipi finitis, de vtrisque namque merito dici possunt verba illa, quae S. Iudas Thadaeus in sua Canonica terribiliter dixit: Vae (inquit) illis, qui in via Cain abierunt, scilicet, cupiditate sua caeci, & in errore Balaam mercede effusi sunt, & in contradictione Core perierunt: hi sunt in epulis suis maculae conuiuantes sine timore semetipsos pascentes, nubes sine qua (multa enim promittunt, & modica faciunt) quibus procella tenebrarum seruat in aeternum. Quis igitur haec audiens vlla vnquam utilitate commotus, in tot tantaque mala volet incidere? Crebro etiam bonorum operum semen feritur in hac sancta Ecclesia militanti: sicuti sanctus Oseas Dei nomine admonet, dicens: Seminate iniustitia, & metite in

2. Cor. 11.

1. Cor. 15.

2. Cor. 11.

2. Reg. 15.

Iudas

Ose. 10.

Roma 7.
Origenes.

Isai. 55.

Genes. 24.

Isai. 30.

Genes. 47.

Hiere. 12.

ore misericordiae: in iustitia, id est, ad iustitiam. Est quippe Hebraea Phrasis, ut illud Pauli: Tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, id est, ad desideria. Origenes hunc locum sic legit: Facite bona opera, & mores vestros emendate, & emite, pro verbo, metetis, id est, tam certus erit fructus, quasi iam illum praemanibus haberetis. Ita Isaias: Audite (inquit) gentes, & comedite bonum, pro comeditis bonum. Nec vero solum tam certus erit fructus, ac si iam illum domi haberetis, sed hic etiam fructus vberimus erit, & in ore misericordiae: os enim pro mensura, siue pro voluntate ponitur: & ita ubi nos legimus? Vocemus puellam, & quaeramus ipsius voluntatem, in Graeco contextu est: Vocemus puellam, & quaeramus ipsius os. Et Isaias: Os meum non interrogastis: perinde est, ac si diceret: voluntatem meam non interrogastis: & ubi nos legimus: Alebat eos praebens cibaria singulis, in Hebraeo habetur praebens cibaria ad os paruuli, hoc est, (A pedir de boca). Ad mensuram desiderij: hoc igitur est in ore misericordiae, id est, in abundantia iuxta oris vestri petitionem metetis.

Animaduertendum est autem sanctum Hieremiam de quibusdam loquentem dicere: Seminauerunt criticum & messuerunt spinas. Quod Nicolaus de Lyra explicat de plurimis, qui in hac vita multa bona opera faciunt, arbitantes se in futuro saeculo eorum fructum esse percepturos, nec quicquam tamen inueniunt praeter spinas, quibus compunguntur, & concremantur: & hoc accidit, quia inimicus superseminauit zizania. Diabolus in eorum cordibus inter opera bona, quae faciebant superbiam, vanitatemque; supersemit: & ita ex illis non emolumentum quidem, sed condemnationem potius abstraxerunt. Quae cum ita sint dilectissimi fratres, per viscera misericordiae Dei nostri vos deprecor, ne tam alto sopore dormiatis, sed bonorum operum segete operemini, & negligentia spiritalique somno vestro ne diabolo occasionem praebatis, ut vos superbia, vanitateque; repleat: sic enim postquam abundantem in hoc saeculo gratiam receperitis, ad alterum super abundantem gloriam messuri migrabitis: quod nobis praestare dignetur Iesus Mariae filius, Amen.

DOMI-

DOMINICA VI.

Post Epiphaniam

CONCIO PRIMA.

Simile est regnum caelorum grano sinapis, quod accipiens homo seminavit in agro suo, &c. Matthaei. 13.

POST QUAM sanctus Evangelista has parabras retulit, dicit: Haec omnia locutus est Iesus in parabolis ad turbas, & sine parabolis non loquebatur eis. Ob varias causas summus mundi Magister Iesus Christus filius Dei in parabolis loquebatur: quarum vna est, ut caelestis doctrina firmiter hominum mentibus infixamaneat. Habes pretiosissimum adamantem, ne vero illum si solutus sit amittas, auro aut argento iubes caelari, quod filo possit appendi: sic vnigenitus Dei filius, ne ipsius verba desiderabilia super aurum, & lapidem pretiosum multum ab hominum memoria exciderent parabolis, ac similitudinibus illa caelauit. Alia ratio est, ut caelestis eius doctrina maiori reuerentiae haberetur. Ideo quippe sanctae diuorum reliquiae in capsis includuntur, pretiosisque velis operiantur, ut maiori cum reuerentia atque affectu colantur. Cum autem pretiosissimae reliquiae omnium, quae villo vnquam tempore fuerunt, aut futurae sunt, sit sacratissimum corpus Domini nostri Iesu Christi, benedictaque verba, quae ex sanctissimo ipsius pectore proruperunt, ut homines haec summo cum respectu ac reuerentia tractarent, voluit ut sanctissimum corpus suum in panis accidentibus, verba autem sua sub similitudinibus, atque parabolis delitescerent. Si Principem nudum gladium manu gestare videretis, illum furibundum homines occidere velle crederetis: sicque ne homines terreat vagina illum gerit inclusum. Gladius Iesu Christi, veri Principis Regum terrae, est caeleste ipsius verbum: sic illud appellauit Diuus

Ddd 4 Paulus

Ephes. 6.

Paulus, dicens: Assumite gladium spiritus, quod est verbum Dei. Ut igitur homines ineffabilem ipsius mansuetudinem intelligerent, neque ad eum tanquam ad amicum fidelissimum accedere viderentur, gladium hunc vagina inclusit, hoc est, in parabolis, ac similitudinibus locutus est. Tertia ratio est, ut hominibus occasionem pie exercitationis preberet, eosque ad diuinas literas perscrutandas excitaret. Quando epistola ob signata vobis datur, statim illam aperire, eiusque subscriptionem scire cupitis, quidque in ea scriptum sit, nosse optatis: quod si aperta est, illam legere non desideratis. Ideo Deus mysteria sua parabolis operuit, ut illa intelligere cuperemus: & in ijs, quae sub parabolis latent scrutandis pie nos exerceremus, illaque super nos benedictio caderet, quam David adhibet, dicens: Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum.

Psal. 118.

Hic ostenditur quo animo diuinae literae legi, concionesque oportet audiri: scilicet, desiderando sic Deum inuenire. Vnumque vos magnopere notare velim quod B. Mattheus in hoc ipso capite dicit, quod D. Chrysostomus valde perpedit: videlicet, quod accedentes discipuli dixerunt ei: Quare in parabolis loqueris eis? super quo dicit D. Chrysostomus. Videte benevolentiam virorum, videte misericordes discipulos benigni Magistri. Si domestici familiaresque regum ac principum indole, nobilitateque ipsorum vti vellent, o Iesu, Iesu, quam pulcher esset in terra paradus. Hi sacri discipuli prius diuini magistri sui ingenio vti fuerunt: prius dominus suas dominica clementia repleuerunt: & sic omnes ex caelesti ipsius doctrina fructum percipere cupiebant. Ideoque etiam magnopere parabolam, quam Dominus praedicarat, intelligere optabant: prius tamen quasi compassione perfusi interrogare voluerunt, quare alijs etiam parabolam non exposuerit: dolebant enim illos absque illius intelligentia fructus expertes tanquam bananos abisse, quibus Dominus respondit, dicens: *Vobis datum est nosse mysterium regni caelorum: illis autem non est datum.* Ex qua responsione apparet: Et si Dominus ad praedestinatorum prouentum in parabolis loquebatur propter superius adhibitas rationes, ad praescitos tamen in pernam scelerum ipsorum fuisse locutum, ut tam stulti sicut antea remanerent. Et ita dicit D. Paulus: Quia si opertum est Euangelium nostrum, in ijs, qui pereunt, opertum est, in quibus Deus huius saeculi excacauit mentes

2. Cor. 4.

tes infidelium, ut non fulgeat illuminatio Euangelij gloriae Christi. Euangelium gloriae Christi illud Beatus Paulus appellat, quia ad animarum utilitatem fuit institutum, Deus enim nobis beneficia facere sibi gloriosissimum ducit. Hic infidelium nomine obdurati etiam peccatores intelliguntur. Et si Theophylactus dicit, Dominum praescitis in parabolis fuisse locutum ne grauius peccatum admitterent, si cum caelestem ipsius doctrinam intelligerent, illam non operarentur.

Theophyl.

Ex hac discipulorum quaestione colligitur hos miseros absque parabolarum, quas Dominus praedicauit intellectu, fuisse reuerfos, nec eas intelligere studuisse, siquidem de earum significatione Dominum percontati non sunt. O quot hodie ad conciones audiendas conueniunt, & sicut hi domos suas reuertuntur, nec intelligunt, neque intelligere desiderant mysteria, quae illis praedicantur. Solum verò praedictorem loquentem audiendo delectantur. De his conqueritur Deus per Ezechielem prophetam dicens: filij populi tui audiunt sermones tuos & non faciunt eos: quia in Canticum oris sui vertunt illos, & eis quasi citharam musicum, quod suauissimum sono canitur. O quam propria similitudo! sicuti qui suauissimum audit musicae concentum instrumento solummodo, ac voce delectatur, facta vero illustrum virorum, qui in litera concinuntur, non intendit imitari: sic plurimi conciones audiunt, qui praedicatoris stylo, dicendi modo delectantur, nec vero ad doctrinam quam praedicat, attendunt illam enim imitari non intendunt. In alijs autem etiam attentissimi sunt concioni, & quod praedicatur, intelligunt, nullam tamen caelestis doctrinae facit operationem: nam ut haec operatio fiat, requiruntur dispositi beneque affecti auditores: quemadmodum enim fax madida licet igni applicetur, lumen tamen non vult accipere: sic etiam, qui passionibus pleni, sensualibusque turpitudinibus sunt repleti, humidi caelestem doctrinam respuunt, neque illa inflammari volunt. Vnde dicens David, ignitum eloquium tuum vehementer, statim subdidit dicens: & seruus tuus dilexit illud. Seruus utique Dei, non autem Sathanae mancipium diuino eloquio inflammatur. Ecce rationes, ob quas potissima hominum pars sic ex concionibus exeunt, ut plurimi ex illis exierunt, qui dominum diuina haec verba praedicantem audierunt.

Ezech. 33.

Simile.

Psal. 118.

Valde etiam hic notandum est ecclesiam militantem regnum

Hier. 22.

Ioan. 1.

Genes. 6.

Psalm. 88.

Coloss. 3.

Exod. 15.

Philip.

calorum à Dño nuncupari: sacra nãq; scripturæ phras̄is est ho-
mines rerũ, quas diligũt, nominibus appellare, amatores enim
terræ terram vocat: & sic dicit Hieremias Propheta, terra, terra,
terra, audi verbũ Dei. Quasi diceret: O terrestris peccator, cuius
omnia desideria sunt terra, omnes sermones terra, omnia opera
terra: De verbo obtempera, & desines esse terra. Amatores sæ-
culi vocat mundũ: & ita dicit Ioannes, & mundus eũ nõ cogno-
uit. Hoc est homines mundani; amatores carnis carnẽ nominat,
vnde Dñs dixit. Non permanebit spiritus meus in homine quia
caro est. Cælestium autem rerũ amatores cœlos nũcupat: & ita
dicit David confitebuntur cœli mirabilia tua Dñe: etenim ve-
ritatem tuã in ecclesia sanctorũ. Cœli, id est, iusti, quia cœlesti-
bus, non autẽ terrestribus delectãtur. Hæc expetũt, exoptãt, &
expectãt: sicut admonet B. Paulus dicens: quæ sursum sunt sapi-
te non quæ super terrã: Hoc est, cœlestibus oblectamini, terre-
stribus autẽ cõtristamini, horum autem cœlorũ munus est Dei
mirabilia confiteri, eiusque veritatem in promissionibus collau-
dare. Hoc optime S. Moyses adimpleuit, qui cum Pharaonẽ ma-
ri rubro submersum cerneret cecinit cum filiis Israel carnẽ hoc
Dño, & dixerunt: Cantemus Domino: gloriose enim magnifi-
catus est, & in Hebræo habetur: Cantabo Domino: vnumquẽq;
enim sigillatim Deũ pro se, ac pro omnibus oportet laudare: di-
citurq; Moyses tanquam bonus pastor, ac princeps, quia ad bo-
nũ plebem suam excitat, laudes illas exorsus fuisse. Tunc ceci-
nit. Dicitio, tunc, magnã habet emphasim, & mysteriũ. Tunc id
est, post acceptum beneficiũ illud, enim tẽpus gratijs agẽdis est
aptũ vt autẽ iusti cognoscũt, nullũ esse momentũ, in quo Deus
super homines beneficia non pluat, sic optime intelligunt ipsum
semper laudari debere. Dicitq; vltimus David hæc confessionẽ
esse in ecclesia sanctorũ. Aduertite quo vocabulo hanc fidelium
congregationem appellat. Et ita dicebat D. Paulus, vt sitis sine
querela, & simplices filij Dei sine reprehensione in medio natio-
nis prauæ, inter quos lucetis sicut luminaria mundi Deumque
hoc nomine suam sanctam. Ecclesiam nuncupare & singulos fi-
deles cœlum appellare, est dicere nobis non quidem quod plu-
rimi nostrũ sumus, sed quod nos omnes esse oportet.

Etiam regnum cœlorum idem est quod regnũ cœlestis: sæpe
namque in diuinis literis genitiuus casus pro adiectiuo nomine
colloca-

Coloss. 1.
Psalm. 67.
Roman. 6.

13 collocatur. Ita B. Paulus ait. Transtulit in regnum filij dilectio-
nis suæ, id est, filij dilecti sui & David, speciei domus diuidere
spolia, id est, domus speciosa. Et D. Paulus, infœlix homo quis
me liberabit de corpore mortis huius? id est, de hoc mortali cor-
pore, Sic etiã hic regnũ cœlorũ, id est, cœlestis. Dicitur autẽ san-
cta ecclesia regnũ cœlestis, quia cœlestibus legibus gubernatur.
Atq; etiã quia hæc ecclesia militans est vicus quidã illius trium-
phãtis ciuitatis, vici autẽ semper à ciuitate nomẽ accipiũt. Vn-
de si quis in vico Salmãticæ habitat, & sese Toletũ, aut Hispalim
cõferret, ibiq; cuias esset rogatus se Salmãticensem esse respon-
deret, verũ equidẽ diceret. Ideoq; ecclesia militans regnũ cœle-
ste nuncupatur, & tanquã vicus cœli cœlestibus donis reficitur.

Comparansq; Dñs suã sanctã ecclesiã grano sinapis non solũ
14 significare voluit inops, & humile initiũ, quo in orbe exorsa est,
ex quo in tantũ deuenit augmentũ: si enim hoc solum significa-
re vellet, potiũs per aliam similitudinem declararetur: sicuti per
nucem, ex qua fata arbor quædam amplissima, altissimaq; pro-
ficiscitur, ita vt nubes attingere videatur. At voluit etiã significa-
re, quemadmodum granum sinapis præcipuam virtutem, calo-
remque interiũs habet, sic præcipuum sanctæ ecclesiæ iustorũ-
que bonum in interiori consistere, & ex inde exteriora virtutem
pretiumque percipere. Ad cuius intelligentiam animaduerten-
dum est Diuum Paulum dicere: Deus pacis sanctificet vos per
omnia, vt integer spiritus vester, & anima, & corpus in aduentu
Domini nostri Iesu Christi seruetur. In quibus verbis multum
inter hæc tria interesse significat, quæ differentia per ignem ad
15 rem comburẽdam applicitum optimẽ declaratur: prius enim in
ea radicare, illamque comburere nititur, quod postquam effe-
cit, vires suas colligit, vt sursum puriũs aduolet, sicut apparet in
flamma, quæ ad spheram suam ascendit. Sic anima corpus amat,
illudque viuificans ei communicatur: & in hac communica-
tione aliquantulum terrestris videtur existere: at, quando sur-
sum quasi flamma tanquam corpus superans extollitur, tunc
spiritus esse dicitur. Itaque quod animat, est anima, & quod ani-
matur est corpus, & quandiu hæc anima corpori excellens in di-
uinarum rerum contemplationem, desideriumque erigitur, est
spiritus: deprecaturq; Beatus Paulus, vt hæc tria in sanctitate, ac
virtute perseuerent: vndique enim Dei seruũ bonũ esse oportet:
ideo

Thess. 5.

Daniel. 9.

ideò namq; in diuinis literis iustus appellatur. Et sic intelligitur 16 quod dixit Angelus Danieli. Vir desideriorum es. Hebræa lingua adiectiuus nominibus caret, loco autem illorū genitiuis vtitur casibus, & hic genitiuus desideriorū loco adiectiuus desiderabilis, ponitur. Itaq; vir desideriorum idem est quod vir desiderabilis, talem oportet esse iustum, vt nihil in eo, quod bonum non sit, reperiatur, sed totus sit bonus, totus desiderabilis, cuius nec cogitatio, neq; desiderium, neq; verbum, nec opus malum sit.

Iob. 20.

Peccator autem totus est malus, in cogitationibus, desiderijs, verbis, & operibus: corpore deniq; & anima est improbus, & ita de illo loquens Iob dicit. Ossa eius implebuntur vitijs adoleſcentiæ suæ, & cum eo in puluere dormient. Denotans in hoc malū in omnibus esse malum, iniquitatemq; in ossibus inclusam habere. Hoc est malitiam altam in eo radices egisse. Et Diuus Petrus, 17

2. Pet. 1.

loquens etiam de malis dicit: oculos habentes plenos adulterijs, & incessabilis delicti. Significans in hoc peccatores interiūs, & exteriūs malos esse, & omnia, quæ vident, desiderare. Sicut igitur malus in omnibus vult esse malus, sic iustus in omnibus curare debet esse iustus. Quando Dominus dixit: capilli capitis vestri omnes numerati sunt, significauit, nihil esse in iusto, quod Deus permagni non æstimet: non solum corpus, & animam, sed vngues etiam, & capillos magnificat, & vestes eorum plurimi æstimat: ideoq; in omnibus eius sanctitatem oportet illucescere. Præcipiebat Deus Nazæorum capillos in sacrificiū offerri, quod etiam fecit, vt significaret, omnia quæ sunt in iusto, talia esse oportere, quæ Deo possint offerri.

Luc. 12.

Nume. 6.

Cum igitur hoc ita sit, quod corpore anima, & spiritu homo 18 sanctus esse debet: quomodo dicit B. Paulus, testis mihi est Deus, cui seruo in spiritu meo? In quo significare videbatur se nō corpore quidē, sed spiritu Deo seruire, ad hoc respondeo, quod quia præcipua pars est spiritus: iustusq; ex eo, quod spiritum ad Deū per fidem, spem, & charitatem assiduò eleuat, venit, vt corpus suū cū sobrietate sustineat sanctisq; exercitationib; exteriūs occupetur: quia igitur hæc omnia ex spiritu proficiunt, illūq; sequuntur, ideo dicit sanctus Apostolus se spiritu Deo seruire, etsi corpore etiā, atq; anima simul & spiritu ei seruiat. Sic etiā intelligitur quod dixit: Nō secundū carnē ambulamus, sed secundū spiritū, id est, nō caro quidē sed spiritus cæteras post se potētias tra-

Roma. 1.

Roma. 6.

hit

hit. Ideoque nos admonet dicens: spiritu ambulate, & desideria 19 carnis non perficietis: quasi diceret, spiritus enim carnē post se attrahet. Ecce quomodo etsi Christiana vita in exterioribus, interioribusq; virtutis operibus consistit, præcipua tamē eius ratio in interiori consistit, qui est spiritus, vnde & exterior sanctitas procedit. Et sic postquam spiritus sanctus dixit, omnis gloria eius filia regis ab intus, statim addidit dicens: In fimbrijs aureis circumamicta varietatibus: significans ex interiori virtute procedere quod iustus cum fimbrijs aureis, diuersisq; coloribus vestes habeat exornatas: per quas diuersarum virtutum exercitationes intelliguntur. Et quemadmodum ad grani sinapis virtutem experiendam contereri illud oportet, alioquin enim non cognoscetur: sic etiam nisi homo diuina sanctæ ecclesiæ mysteria crebra animi contemplatione ruminarit, illa sicut oportet, non æstimabit, nec eorum essentiam sentiet, neque in diuino amore inflammabitur: cum tamen hic sit præcipuus finis, propter quem instituta fuerunt: cūq; ad hoc etiam faciendum Deus hominē plasmauerit. Potest vtiq; co- 20 quus bysino, id est, linteo tenuissimo sartagine, ollaq; fricare: bysinum autem nō ad tam vile ministeriū fuit cōfectum. Sic potest etiam homo animam suam in terrestribus contemplandis occupare, vnde provenit, quod eorū amore capiatur: illa vero ad tā vilem, atq; abiectam exercitationem creata nō fuit. Quæadmodū 21 sagitta ab arcu dimissa non in aere quidem sistit, sed vsq; ad methodum, atq; signaculū, ad quod directa est pergit: sic etiam cogitationes ab intellectu prodeuntes non in terrestribus rebus, quæ sunt aer, sistere debent: in eis autem sistere, est in aere sistere. Sed 22 ad Deum vsq; illas tendere oportet: ipse enim finis est, in quæ omnes actiones, cogitationesque nostras dirigere debemus. Ipse namque dicit: pone me vt signaculum supra cor tuum.

Galat. 5.

Psalm. 44.

Simile.

Simile.

Cant. 8.

Ezech. 3.

Ex assidua Dei, diuinorumque mysteriorum ruminacione gustus quidam eius, terrestriumque rerum tædium, atque execratio homini dimanat. Idcirco dicit David: gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus: Beatus vir, qui sperat in eo. Quasi diceret: omnem spem vestram in Deo locabit, si ineffabilem ipsius suauitatem gustaueritis, omniaq; sæcularia vobis odibilia videbuntur. Cū sanctus Ezechiel dixisset: spiritus eleuauit me, & assumpsit me: statim addidit: & abij amarus, in indignacione spiritus mei: manus enim Domini erat mecum confortans me. In quibus verbis

verbis significauit, se cum spiritus suus ad diuinarum rerum con-
 22 templationem fuisset eleuatus, illasq; gustasset: statim ea, quæ ip-
 sis prius dulcia videbatur, super fel amarissima iudicasse. Postquã
 Moyses parentis suæ lac gustauit, nunquam postea, aliarum mu-
 lierum vbera suxit. Et salmones marini postquam dulcem aquam
 gustant, illic vsque ad mortem permanent. O fratres mei si hæc,
 quæ vobis dico, experiri velletis, quã ex animo vestram viuen-
 di rationem in melius mutaretis. Complura refert Diuus Paulus,
 quæ ad Deum conuersus obliuioni tradiderat: quæque penitus ne-
 glexerat dicens: Ego circumcissus octaua die ex genere Israel de tri-
 bu Benjamin Hebræus ex Hebræis secundum legem, Phariseus
 secundum æmulationem persequens ecclesiam Dei (propter quã
 maximo ab Hebræis honore affici posset, eo quod conditionis suę
 zelator esset acerrimus) secundum iustitiam, quæ in lege est, con-
 23 uersus sine querela. Sed quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitra-
 tus sum propter Christum detrimenta. Veruntamen existimaui
 omnia detrimentũ esse propter eminentem scientiam Iesu Chri-
 sti Domini mei: propter quem omnia detrimentum feci, & ar-
 bitror, vt stercora, vt Christum lucrifaciam. Et paulo inferius:
 vnum autem (inquit) quasi dicat: In hoc sermonem resumere
 volo: quæ retro sunt, obliuiscens: ad ea vero, quæ sunt priora
 extendens me ipsum ad destinatum persequor, ad brauium super
 nã vocationis Dei in Christo Iesu. Ecce quomodo fatetur Diuus
 Paulus, se eò quod diuina mysteria, quæ in sancto Euangelio do-
 cemur, ante oculos propofuerit, consanguineos, honores celebrem
 que in Synagoga opinionem contempnissse, omniaq; vt stercora
 reputasse. Postea que nos admonet dicens: imitatores mei esto-
 24 te fratres, & obseruate eos, qui ita ambulat, sicut habetis formam
 nostram. Idcirco hæc Beatus Paulus recensebat, vt homines ad il-
 lorum imitationem animaret. Nuncque ideo illa prædicamus, vt
 quales sumus considerantes confundamur, atque in plurimos, qui
 eadem nunc faciunt, oculos conijciamus, quique nobis huius sæ-
 culi despectu crebra que diuinarum rerum consideratione subli-
 mique contemplatione mirificum præbent pietatis exemplum:
 cuiuscemodi viri nunquam in sancta ecclesia defuerunt, neque
 vllò vnquam tempore deerunt. Descendens Moyses de monte
 lapideas præ manibus tabulas ferens, vidit vitulum, & choros;
 iratusque valde proiecit de manu tabulas, & confregit eas ad ra-
 dicem

Philipp. 3.

Exod. 32.

25 dicem montis: nec verò à Deo propter tabularum fractionem vs-
 quam legitur reprehensus: magnum enim in ea latebat mysteriũ:
 præceptum est autem ei ad montis fastigium iterum ascendere,
 aliasque adaptare tabulas, in quibus Deus proprio digito suam di-
 uinam legem scriberet. O Deus infinitæ maiestatis, quare Do-
 mine tu posteriores illi tabulas non præbes, sicut & priores ipsi de-
 disti? Quare nunc eum tanto labore præcipis fatigari! quia ad
 mysterium, quod hic inest significandum sic conuenit. Ideo vo-
 lo (ait Dominus) vt tu ô Moyses tabulas conficias, & ego in il-
 lis scribam. Itaque primò homo nihil adhibuit: postremò verò ta-
 bulas posuit, in quibus Deus scripsit. In quo significatum est bis
 hominibus legem datam fuisse: primò in monte Sinai, postremò
 in monte Sion, & in hac posterioris legis acceptione homines cor-
 26 dium suorum lapides esse paraturos, in quibus diuinus digitus,
 qui est spiritus paracletus esset scripturus, vel (vt clarius loquar)
 in lege scripturæ Deus non tam hominum cordibus dominaba-
 tur, quàm in lege gratiæ dominatur. Etenim nunc crebrius homi-
 nes corda sua Deo committunt, atq; magis spirituales sunt, quàm
 tempore veteris legis: huiuscemodi autem homines vsq; ad sæcu-
 li consummationem nunquam deerunt. Quod significauit Deus
 præcipiens secundas illas tabulas foedere sempiterno in taberna-
 culo collocari. Dicite enim mihi: tabulæ illæ vbi nunc sunt? Iam
 non extant. Quomodo igitur adimpletur hoc verbum, foedere
 sempiterno? Dico vmbra, atq; figuram in veritate compleri, qui
 sunt iusti ad vniuersalem vsq; mundi consummationem in San-
 cta Ecclesia duraturi. De his dicit Deus per Isaiam Prophetam. *Isai. 51.*
 27 Populus meus, lex mea in corde eorum.

Hæc est (iudicio meo) vna ex rationibus ob quas Christus Do-
 minus ecclesiam suam grano sinapis comparauit, scilicet, vt nos
 erudiret quam diligenter nos mysteria, quæ à sancta fide docemur
 oporteat ruminare, assiduaque contemplationis dentibus conte-
 rere: vt sic in virtute proficiamus, atq; diuinis misericordijs recipi-
 28 dis disponamur. Sic dispositus erat Dauid quãdo eas à Dño postu-
 labat, & ita dicebat. Veniãt mihi miserationes tuę, & viam quia
 lex tua meditatio mea est. In quibus verbis docet Dauid diuina
 mysteria crebra animi contẽplatione meditãti Dei misericordias
 aduenire, quò sic in ppetuũ viuat. His sanctis exercitationib' dispo-
 siti sunt credẽtes, totq; diuina auxilia perceperũt, vt sancta ecclesia

maximè

maximè creuerit, arborque cuius rami per vniuersum terrarū orbem dispersi sunt, fuerit effecta. Miserabile autem est visu quomodo paucis abhinc annis fidelium numerus coarctatus est: Deus que terras, & regna nobis sustulit, atq; ab Ethnicis possideri permisit: nos autē adeo insensibiles existimus, vt vix hæc omnia sentiamus. Hoc quondā Hebræis accidit: quod Dñs nouo quodā insolitoq; modo per Ezechielē Prophetā significauit dicens ei. Fili hominis ecce ego tollo à te desiderabile oculorū tuorū in plagā, & nō plāges, neq; plorabis, neq; fluēt lachrymē tuę, ingemiscēs tacēs: mortuorū luctū nō facies: corona tua circūligata sit tibi, nec cibos lugentiū comedes. Locutus sum ergo ad populum mane, & mortua est vxor mea vesperi. Fecitq; mane sicut præceperat mihi, & dixit ad me populus: quare non indicas nobis quid ista significant, quæ tu facis, & dixi ad eos: sermo Domini factus est ad me dicens: loquere domui Israel, hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego polluiam sanctuarium meum, superbiam imperij vestri, & desiderabile oculorum vestrorū, & facietis sicut feci, ora amictu non velabitis, & cibos lugentium non comedetis, coronas habebitis in capitibus vestris: non plangentis, neq; flebitis, eritq; Ezechiel vobis in portentū iuxta omnia, quæ fecit facietis, cum venerit istud, & scietis quia ego Dñs Deus. O quàm stupendum est hoc, quod cū homines tot, tantaq; flagella, tamq; insignis templi euerfionem, ac tam præstantis ingentisq; vrbis desolationē perspicerent, ne minimā quidē lachrymā effunderent, neque vllō dolore angerētur. Vnde illis insensibilitas tanta dimanauit? Ex peccato quidē, hoc quippe illos subuertit, atq; inebriauit, vt sic quasi insensati remanerēt. O quis nūc spiritu polleret, sanguineisq; lachrymis lamēta 30 ri posset id, quod modō nostrismet oculis perspicimus, illis enim Hebræis insensibiliores sumus. Videmus enim in tot tantaq; angustias sanctā Ecclesiā esse redactā, vt nisi summa veritas dixisset: *Matth. i 6.* Portæ inferi nō præualebūt aduersus eā: nūc merito timere possemus ne penitus laberetur, petulātibusq; hostiū furijs subiaceret: & tamē adeo læti, hilaresq; incedimus, ac si quotidie mille nationes ad orthodoxā Iesu Christi fidē, atq; obedientiā cōverti audiremus. Sin minus, dicite quæso, quis plorat? quis se in anzulū recipit? quis cilicio operitur? quis vel minimā adhibet diligentiā ad Dei irā, quæ tā crebro super nos effunditur, mitigandā? O stupēdā insensibilitatē, quæ vix humanis verbis valet explicari! Hebræis dixit Isaias.

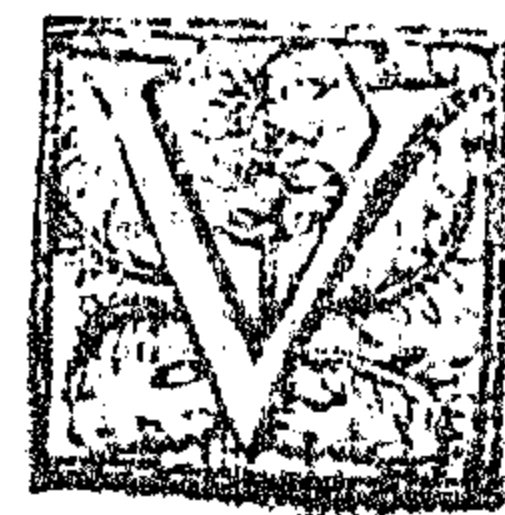
Isai. 29. Esaias obstupescite, & admiramini, quoniam miscuit vobis Dñs spiritū soporis: & septuaginta interpretes transtulerunt: quoniā miscuit vobis Dominus cōpunctionē. Et Theodociō transtulit: miscuit vobis Dñs mentis excessum. Et Aquila vertit: miscuit vobis Dominus grauem somnum. Hæc omnia (quæ nostra miseria) meritō nunc vobis dicere possumus, adeo enim sceleribus intenditis, peruersique estis, quasi homines quorum spiritus est infixus malitiæ, hæc est enim compunctio; & sicut ebrij qui vix vnquam dormire cessant, nec sibi illata damna persentiunt.

Eia eia fratres expergiscimini, hancq; sanctę matris ecclesię destructionē, cladēq; miserandā lamentamini, oculosq; aperite, nec sicut infoelices Germani, Franci, atq; Vngari decipi patiamini. Attendite D. Paulum vobis dicere: doctrinis varijs, & peregrinis nolite abduci: optimum est enim gratiā stabilire cor. Vna, & singularis est Evangelica doctrina cū lumine illustrationis, & intelligentiæ, qua eā sancta Mater Ecclesia elucidat, & exponit, cæteræ omnes sunt peregrinæ: quibus abduci nolite. Græcique doctores adnotant verbum illud, abduci propriè significare hinc illuc circumferri, quousq; homo prolabitur. Et sic vult dicere D. Paulus, ne nos peruertit, & hinc illuc circumduci patiamini, sed Sancto Iesu Christi Evangelio adhærete: vnicum autē, ac singulare remedium esse dicit: cor diuina gratia stabiliri: illā per verā peccatorū pœnitentiā adipisci curādo. Et cū hac stabili persequantia diuina in hoc sæculo gratia fulti, coelestē in futuro gloriā consequemur, ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius, Amen.

In eadem Dominica Sexta post Epiphaniam

CONCIO SECVNDA.

Simile est regnum celorum grano sinapis, quod accipiens homo seminavit in agro suo, &c. Matth. 13.

T Sanctus Propheta Esaias pacis abūdantiā, quæ in aduentū Dñi nostri Iesu Christi in mūdo futura erat, exaggeraret, dixit: & conflagrābūt gladios suos in vomeres. Hoc est, tanta pacis vigeat abundantia, vt cū nō

Aduent.

E e e

opus

opus sit gladijs, illos in vomeres, atque ligones ad agros excelēdos conuertāt. Simulq; hīc Spiritus Sāctus modū significauit, quo humana corda excoli debēt, vt bonorum operū fructum ferant. Nā per gladiū limata, & subtilia verba intelligūtur, per vomeres autē plana significātur: quæ plusquā perpoliti, ac subtiles sermones ædificāt. Ideoq; gladios in vomeres cōuerti oportet sicut faciebat. B. Paulus, quod ipse affirmat dicens: sermo meus, & prædicatio mea nō in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus & virtutis, vt fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei. Et quemadmodum si quis gladio agrum vellet arare, minimum quidem efficeret sulcū, nihilq; prodesset, non enim terra bene rupta, & disposita ad fructū ferendum maneret, quia nō nisi vomere, aut ligone bene colitur: sic subtilis perpolitissq; verbis referta prædicatio, satis parū emolumenti afferre consuescit: humilis autem planisq; verbis exposita concio vtilior esse solet, cordaque melius dissecat, atque dirumpit. Hunc docendi modum nos summus prædicatorū Magister Iesus Christus filius Dei erudiuit per parabolas, ac similitudines clarissimas & ab his rebus ductas, quas passim manibus cōtractamus, verbisq; simplicissimis, ac omni inani rhetorica denu datis explicitas prædicans: quod in hodierna sancti Euangelij lectione, atque in toto sanctissimæ prædicationis eius discursu apparet. Hoc autem faciebat, vt suam cælestem doctrinam in hominum cordibus magis imprimeret: & etiam, quia ea, quæ prædicabat, infallibilis veritatis erant: veritas autem quomocunque dicatur, sufficit. Ideoque ethnici philosophi, atque rhetores exquisitissimis, subtilissimisque sermonibus utebantur, vt ea, quæ dicere volebant, hominibus persuaderent: erant enim mendacia, quibus vtī fides adhibeatur subtilibus verbis oportet exornari: quibus non indiget veritas. Mulier deformis, vt deformitatem suam operiat, fucis se curat exornare: quæ vero pulchra, candida, & rubicunda est, maximam pulchritudini suæ inferret iniuriam, si his artificijs vteretur. Quia vero Euangelica doctrina ex se pulcherrima est, artificijs, vanisque rhetoricæ elocutionibus non indiget, iniuriamque Sancto Euangelio infert qui illud vanis elocutionibus, subtilibusq; phrasibus, quibus inanes homines suas profanas, atque inhonestas scripturas componere consuescunt, exornare conatur. O

quan

quantum est in his infelicibus temporibus circa hoc lachrymadum, cū plerique cōcionatores in concionibus suis non tam diuinam virtutem, quā sermonis sui eloquentiam conantur ostendere cupientes eloquētes, acutissimiq; sermonis homines estimari. Et sic homines modici spiritus dementatos, & quasi veneficijs deuinctos post se ferunt: ij enim ad eorum conciones tanquam ad inanem aliquam comœdiam audiendam humanæ tātum voluptatis, atque oblectationis causa se conferunt. O perniciosissimam pestem, quæ sanctæ Dei Ecclesiæ tantū officis. Si hostes ad hanc urbem expugnandam accederent, ij autem quibus illius protegēdæ cura incūbit, cum fortissima, & grauissima tela in eos immittere deberent, flores ex moenibus inicerent, quomodo aduersarijs aditū impedirent? O atroces reipublicæ vestræ subuersores: qui sic hostes illā desolatos ingredi finitis. O quā ad literā hoc plurimi prædicatores faciunt, quorū munus est sanctissimis, efficacissimis, feruentissimoq; spiritu repletis verbis, seueris reprehensionibus, suauibusq; promissionibus, quasi ardentibus fistulis æneisque iaculis à republica vitia relegare: quæ cum ex munere facereteneantur, flores emittunt, quæ sunt limata, nimiumq; composita verba, quibus peccatores non percutiuntur, nec vel minimo timore deterrentur. De hoc acerrime conqueritur Deus per Hieremiā dicēs: date florē Moab, quia florēs egreditur. Hoc ironicē dicit: quasi dicat. Sic, sic, immittite flores Moab, satis namq; bonū ei remediū adhibebitis, decoreq; florebit. Et statim addit: Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter, & maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine. O terribilia verba miseros illos, quos cōprehenderit. Opus Dñi per antonomasiā est animarum salus, & maledictus qui facit hoc opus Domini fraudulēter, sicuti re vera facit inanis prædicator, qui nihil aliud præter plebis applausum experit: ideoq; prohibet gladium suum à sanguine, hoc est verbum reprehensionis à peccatis. O patres mei per clementissima Dei viscera vos deprecor, vt diligentissimè caueatis, nejn has maledictiones incidatis, hocq; sanctissimæ prædicationis ministeriū verè & ex animo fidelissimè tractandum suscipiatis, siquidē, & vestra permagni interest, & ad sanctæ ecclesiæ reformationem plurimum conducit.

Dicit igitur Dñs. *Simile est regnum calorum grano sinapis.* Regnū cœlorū hanc militantem Ecclesiam vocat significans quales omnes

Ecc 2

nes

1. Cor. 2.

Simile.

Simile.

Hier. 48.

Simile.

1. Cor. 15.

nes Christianos esse oporteat. Quod ut clarius intelligatis, aduertite D. Paulum dicere: primus homo de terra terrenus, secundus homo de celo celestis. Qualis terrenus, tales & terreni, qualis celestis tales & celestes. Igitur sicut portauimus imaginem terreni, portemus imaginem celestis. Satis aperte perspiciatis quomodo B. Paulus discrimen inter veros iustos Iesu Christi veri ducis, & capitis sui sectatores, & inter peccatores inobediētes terreni; Ad se quaces constituit. Etenim iusti celestes, peccatores autem terreni sunt. Et hoc est mysterium, quare loquens Deus Abrahę dixit ei: suscipe celum, & numera stellas, si potes, sic erit semen tuum Antea, que ei dixerat: faciam seminem tuum sicut puluerem terrę. Mirabile quidem, primo quippe Dominus filios ei se daturum sicut puluerem terrę postremo autem sicut stellas cęli pollicetur. Quid hoc est? Dico Dominum in hoc significare voluisse ex Abrahā bonos, & malos liberos esse nascituros: malosque terrepulueri cōfert, quia terrestres futuri erāt: bonos autem celestibus stellis cōparat, quia celestes futuri erāt. Terrestria corpora non mouentur, nisi propter propriam utilitatem, ut desideratum quidpiam acquirant, celestium autem corporum vniuersi motus sunt propter horum inferiorum utilitatem: sic homines terreni nunquam nisi propria utilitate commoti mouentur: vix quisquam illorum propter proximi sui comodum commoueri vult, nisi aliquam ex eo speret utilitatem. De quibus dixit, B. Paulus, omnes quę sua sunt querunt, non quę Iesu Christi. Iusti autem quasi celestia corpora propter proximorum utilitatem commouentur. Et ita dicebat D. Paulus. Omnia sustineo propter electos, ut & ipsi salutem consequantur. Imitans, scilicet, in hoc diuinum caput suum Iesum Christum, qui tantum laborauit, infudauit, atque operatus est propter animarum salutem. Etiam cęlis iusti comparantur propter ordinem quem in motibus suis obseruant. Eodem ordine, atque tenore quo cęli in vere gubernantur, eodem in hyeme reguntur. Dicit sponsa loquens de sponso suo: manus eius tornatiles, hoc est, (Hec has a torno) significans in hoc omnia opera manibus sponsi sui cōfecta esse torno perfectissima: in quo etiā diuinus hic sponsus vult, ut sui eum imitentur omniaque eorum opera torno, & non ad oculum (ut aiunt) perficiantur. Etenim opera, quę ad oculum sunt, disparia, & modo parua, & modo grandia procedunt: quę autem torno perficiuntur, semper æqualia sunt. Videbitis

Gene. 15.

Gene. 13.

Simile.

Philipp. 2.

2. Timot. 2.

Cant. 5.

Simile.

1 nonnullos quasi riuulos, qui tempore pluuię ad eum accrescunt, ut ab alueo exeant. Vbi primum autem tranquillitas fit, minuuntur: & in æstate penitus arefiunt. Sic nonnulli cum celestis excidit pluuię, & ab Spiritu sancto celestes accipiunt rores, atque voluptates, tam feruidi sunt, ut ab alueo exeuntes, superflua faciant & in rebus pœnitentię, atque orationis modum excedant. At vero vbi primum celestes illę pluuię, atque diluuię cessant, statim in incepto bono relaxantur, aliamque viuendi suscipiunt rationem: atque ex hoc paulatim omnia relinquunt. Non enim diu stabilis in aliqua exercitatione perseuerare potest, qui appetituum suorum motibus gubernatur. Ideo fidelis Iesu Christi sectator in hoc ceteris omnibus debet antecellere, quod opera sua non ad oculum quidem sed torno perficiat. Volo dicere, fidelem Dei seruum oportere 2 re statuere illa quę facturus est in Dei ministerio omni que possibilitate sua curare ne sanctarum exercitationum suarum filium, & continuationem infringat. Opera enim torno perfecta semper paria, ac similia prodeunt, & hoc est esse similes celo, quod modo vigeat tribulationum frigus, modo floridum indulgentiarum fit ver, semper vno, eodemque ordine ac methodo gubernantur. Nam, credite mihi, magis accrescit arbor quotidiano aquę vase irrigata, quam illa, cui modo vna, modo quatuor vrne, triduo autem nulla effunditur. Sic magis proficit anima quotidie vnā horam sanctis exercitationibus intendens, quam hodie multum, cras autem nihil in eis temporis consumens. Ecce cur iusti cęli vocantur, & cur Dominus Ecclesiam suam regnum cęlorum appellat, significans non quales sumus sed quales nos esse 3 oportet.

Dicitque: *Simile est regnum cęlorum grano sinapis, quod minimum est omnibus seminibus: cum autem creuerit, maius est omnibus oleribus, & fit arbor ita ut volucres cęli veniant: & habitent in ramis eius.* O quot in his diuinis verbis mysteria includuntur. Dominus mentes nostras illuminet, quod ea intelligamus, atque explicemus, illamque ex illis utilitatem hauriamus, quam diuina ipsius Maiestas a nobis optat hauriri. Sanctam Ecclesiam propter humile, atque inops ipsius initium grano sinapis comparat. Et ita dicit Beatus Paulus, videte vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed quę stulta sunt mundi elegit Deus, ut confun-

Aduent.

Ece 3

dat

dat sapientes, vt non gloriatur omnis caro in conspectu eius. 14
 Hoc est, vt apertè cognosceretur multiplicatio, atque augmen-
 tum Sanctæ Ecclesiæ in suis credentibus opus esse Dei, neque ho-
 mines suum opus esse gloriarentur. Si Dauid horribilem illum
 Gigantem Saulis armis superaret, eis victoria posset attribui:
 vt autem victoria diuinum opus esse perspiceretur, disposuit
 1. Reg. 17. Deus ne Dauidi Saulis arma considerent, nec eis commoueri
 posset. Et ita ipse Giganti dixit: tu venis ad me cum gladio, &
 hasta, & clypeo, ego autem venio ad te in nomine Domini exer-
 cituum, & dabit te Dominus in manu mea. Si Sancti Apostoli
 antequam à Domino ad prædicationis officium eligerentur, rhe-
 tores, eloquentes, atque humanarum scientiarum eruditi essent,
 aliquis quodam modo aditus pateret, quo malignantes homines
 mundi conuersionem Dei opus non esse suspicarentur: ideoq; 15
 homines elegit, qui Saulis armis muniti non essent eloquētes, nō
 Philosophos, neq; sapientes, sine terrestri auxilio, neq; gratia: vt
 tantorum Gigantum conuersionem Dei opus esse vniuerso mun-
 do innotescat: sciantque homines Dei potentiam, non autem ho-
 minum vires tantarum, tamque innumerabiliū gentium sensua-
 litatem, atque peccatum dissipasse: hoc autē per manus pauperū
 hominum, qui ne primis quidem labris Hebraicas literas degusta-
 rant. O ineffabilis Dei potentia quantopere in hoc altissimo ope-
 re manifestata es! Hinc fratres mei nos virtutē, atq; confidentiā
 maximā debemus elicere, ad nostrā viuendi rationem reforman-
 dam, atq; ad perfectionē perueniendum. Et siquidē Dei manus
 tā potentes sunt, in eis nos constituamus, quantumuis enim viles
 16
 simus, ipse tamen nos perficere poterit, atq; efficere, vt instrumē-
 ta salutis plurimorū simus. Etenim nihil est tam inutile, cui diui-
 na coniuncta gratia, illud vtilissimum non efficiat. Quid inuti-
 lius puluere, quo viatores excæcari solent? & tamen vt dicit
 10. Ioan. 9. Beatus Ioannes commiscens eum Dominus saluæ suæ salu-
 berrimum confecit unguentum, quo cæco à natiuitate visum
 præbuit. O peccator ne deficias, neque diffidas, licet enim pul-
 uis sis, & tanquam puluis plurimos spiritualiter excæcas, pro-
 ximosque tuos peruerteris si bonus Iesus in te saluam gratiæ suæ
 collocarit, ex peccatore, ac peruersore te iustum reddet, effi-
 cietque, vt sis lux, quæ tuo sancto, pioque exemplo cæcos illu-
 mines. De hac diuinæ ipsius gratiæ salua dicebat Iob vsquequo
 non

non parcis mihi, nec dimittis me, vt glutiam saliuam meam?
 Quemadmodum quandiu salua in ore persistit, in periculo est *Simile.*
 prorumpendi, & vt foras emittatur: postquam autem in stoma-
 chum mittitur, iam secura est, ne euomatur: sic gratia quandiu in
 hoc sæculo viuimus in magno periculo versatur, ne foras immit-
 tatur, atq; perdatur: post mortem autem manet quasi salua de-
 glutita, & firmior quidem, quia remanet confirmata. Dicit igitur
 Iob: quare Domine me iam ex hoc mundo non tollis, vt gra-
 tia, qua me donasti, maneat cōfirmata? Ora igitur o frater hunc di-
 uinum artificem, vt siquidem salua gratiæ suæ tam admirabi-
 le medicamentum, quo mundi cæcitatem sanauit, ex tam vili
 puluere, qui erant Apostoli sui, confecit: illam etiam in animam
 tuam infundat, tibi que ita medeatur, vt aliorum etiam salutis sis
 18 instrumentum.

Arbor, quæ ex grano sinapis processit, est hæc vniuersalis Ec-
 clesia: rami autē sunt diuersi eius status, scilicet, monachorū, cleri-
 corū, coniugaliū, continentiu denique status. Ita vt volucres cæli
 veniant, & habitēt in ramis eius. Hæ aues sunt iusti, qui propriē
 in sancta Dei Ecclesia dicuntur habitare. Eorū enim affectiones in
 sanctissimis ipsius legibus, sacramentis, ac ceremonijs sitæ sunt.
 Etenim peccatores etiam per habitum fidei in sancta Ecclesia sunt,
 non tamen in ea sic habitant, nō enim eius res, atq; diuina ipsius
 mysteria diligunt: Vt autem intelligatis quā meritō iusti volu-
 cres cæli vocantur, aduertite in Genesi dici ex vno eodemq; ele-
 19
 mento volucres, ac pisces fuisse formatos. Illic enim dicitur Deus
 dixisse: producant aque reptile animæ viuētis, & volatile super ter-
 ram sub firmamento coeli: piscesq; in suomet elemento remanse-
 runt: aues autem super naturam suam ad aëra eleuatae sunt. Sic est
 equidem in hominibus, omnes quippe vnius sumus naturæ: om-
 nes ex vno terre elemēto formati sumus. Et ita dicit Iob, Ecce me *Iob. 33.*
 sicut & te fecit Deus, & de eodem luto ego quoq; formatus sum:
 valde tamen dispares moribus sumus: etenim alij tanquā aues ad
 aera volaturi eriguntur: alij autem corruptā propensionem suam
 sequuntur, quæ est prona ad malum ab adolescentia sua. Et tan-
 quam pisces in huius sæculi aquis, in turpitudinibus, ambitioni-
 bus, ac denique cupiditatibus submerguntur, ac si bruta essent
 animantia, totiusque rationis expertia. De quibus merito dice-
 re possumus, quod etiam ad aliud propositum Habacuc propheta
 Habac. 1. 4
 ta di-

ta dixit: Facies homines quasi pisces maris, & quasi reptilia non habentia ducem. Deus enim hos à diabolo tanquã pisces tractari permittit. Quemadmodum enim piscator, qui grandem piscem hamo suo apprehēdit, illum vsq; ad litus suauiter deceptum attrahit, quò vt peruenit, in sicco remanet: sic diabolus peccatorem, quem in peccato deuinctum tenet, voluptatibus permulcet, quousque illum ad litus, hoc est, ad mortem protrahit, vbi in sicco remanet, eiusque deliciae finiuntur. O quoties piscis in siccum deueniens in arena volutatur, neq; vllum calamitati suae remedium reperit. O infœlix peccator, qui nunc in deliciarum aquis innatas quã miserè in hora mortis huc, atq; illuc volutaberis, cum in aridũ deuenieris. O quot afflictionibus, atq; amaritudinibus angeris quasi piscis se se in arena volutans, neq; in re aliqua dolorũ tuorũ solatiũ reperies. O in quanta te confusione perspicias, quando iram Dei super te cornuere videris. Tũc utiq; cognosces quantũ malum fuerit te à iustorũ via recedere. Maximis supplicijs comminatus est Deus Hebræos, qui à iustorum viuendi ratione recesserunt, vn de S. Isaias propheta de hac materia loquens, vbi nos legimus. Declinauerunt frustra à iusto propter hoc hæc dicit Dominus ad domum Iacob, qui redemit Abraham: septuaginta interpretes transtulerunt. Declinauerunt frustra à iusto: propterea hæc dicit Dominus: supra domum Iacob quam separauit ex Abraham. Hoc est, quam permisit separari à sequentibus virtutem Abraham. Vbi notandum est, supplicia, quę illic Sãctus Propheta recenset, vt ibidem dicitur, super eos ventura esse, significans in hoc illos propter ipsorũ deprauationem ex his supplicijs fructum non esse percepturos, sed ad maiorem eorũ cõdemnationem illa esse passuros. Vt enim sæpenumerò diximus, diuina supplicia non super iustos quidem, sed subter iustos cadere solent: quo ad maiorem perfectionẽ erigantur. Et quanuis illic Sãctus Esaias loquitur de magna cõfusione, atque pudore, quo hi in hoc sæculo affici solent, hæc tamen omnia modica sunt, si cum ijs conferantur, quæ sentient, quando sicut pisces per mortem extra huius sæculi mare fuerint abstracti: iusti autem cum eiusdem malorum sint naturæ, magis tamen quam aues à piscibus, ab eis differunt: qui etsi natura sunt homines: viuendi tamen ratione non homines quidem, sed Angeli sunt. O heroicum atque præclarissimum factum hominem suæmet naturæ præcellere. Qualis autem sit horum spiritualium, atque An-

geli-

gelicorum virorum vita ex eo vel maxime intelligi potest, quod Dauid dicit de se loquens (& si Rex erat, & tempore legis scripturæ, quam longe maxime Euangelica lex excellentia superat) Renuit consolari anima mea, videlicet in his aquis humanarum voluptatum, quibus mali perfunduntur, & dicunt, Nullum sit pratum, quod non pertranscat luxuria nostra. Ego autem (ait sanctus Rex) memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum, & defecit spiritus meus, anticipauerunt vigilias oculi mei, turbatus sum, & non sum locutus: cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui. Et meditatus sum nocte cum corde meo & exercitabar, & scopebam spiritum meum. O quam mirifice, & pulchrè hic sanctus Propheta spiritualium virorum vitam, mores, atque exercitia in semetipso declarauit. Qui enim Deum gustat, non his secularibus nãnijs oblectatur, sed omnis eius consolatio in Dei recordatione sita est. Defecit spiritus meus, dicit, quia diuino spiritu plenus erat. Omnis superbia, omnis cupiditas, omnis inuidia, omnis denique turpitudine deficit & arefcit in iusto. Et hoc est, defecit spiritus meus, quia spiritus Domini in eũ flauit. Exercitatus sum. Quibus autẽ exercitationibus intendeas vir sancte? Anticipauerunt vigilias oculi mei, in diuinis utique laudibus occupabar, quæ est vna ex sublimioribus exercitationibus quæ in terra fiunt. Et sic vbi nos legimus. Exaltabo te, confitebor nomini tuo: septuaginta interpretes vertunt: glorificabo te, laudabo nomen tuum. In quibus verbis ostenditur Deum laudari esse. Deum magnificari, glorificari, atque extolli, ò admirabilem exaggerationem, in qua significatur, quòd si honor, & gloria Dei augmentum posset accipere, iustorum laudibus, & confessionibus illud reciperet. Dicit vltorius. Turbatus sum, scilicet, à confusione peccatorum, & præ nimia confusione non sum locutus: quasi diceret. Cum me coram Deo tot sceleribus circunseptum, penitusque inexcusabilem reperirem, obmutui, & cogitavi dies antiquos, scilicet, in illis vigilijs totam vitam meam transactam in memoriam reuocaui, diuina beneficia, quæ in toto illius discursu à Deo accepi, modicaque ministeria, quæ illi exhibui, sceleraque, quæ aduersus eum perpetravi considerans, vt illa omnia lamentarer, eorumq; veniam postularem, & annos æternos in mente habui, hoc est, præmium illud etiam æternum, gloriamque perpetuo duraturam atque mentis

Ecc 5. meæ

Similo.

Esai. 29.

Psalm. 76.

Sapien. 2.

Isai. 25.

Hieronym.

meos oculos proposui, ut cor meum rebelle hoc saltem modo, ad faciendas iustificationes tuas in æternum inclinarem. Et meditationibus nocte cum corde meo, id est, his alijsque similibus meditationibus cor meum nocte occupabam, quando à regni negotijs ac perturbationibus quiescebat. Hęc enim est aptior, & opportunior hora huic sanctę exercitationi, ubi spiritus præ tranquillitate maiores capit vires. Et sic ubi nos legimus. Anima mea desideravit te in nocte, Beatus Hieronymus vertit. Anima mea desideravit, desideravit te in nocte. In qua verbi repetitione denotantur vehementissima desideria, quę anima in noctis tranquillitate, ac requie concipit. Et septuaginta interpretes transtulerunt. De nocte cõsurgit spiritus meus ad te Deus, quę translatio rem hanc clarius explicat: quia nocturna diuinarum rerum contemplatio spiritum efficacius excitat, ut ad Deum sublimius efferatur. Dicit ulterius sanctus Propheta. Exercitabar, & scopebam spiritum meum, quasi dicat. Quo altiores erant considerationes meę, eò diligentius spiritum, & cor meum ab omni vanitatis, & reliquę immunditię pulvere penitentię scopis continuis illud lachrymis irrigas mundare curabam. Quod si rex in medio tot negotiorum, ac perturbationum, quot tanti regni gubernatio secum afferebat, eo præsertim tempore, quo imperfectissimi erant homines, his sanctissimis exercitationibus intendebat: quid credibile est nunc in lege gratię plurimos Evangelicos viros tot sacramentis, diuinisq; auxilijs adiutos esse facturos? Hi autem in omnibus sanctę Ecclesię statibus habitant. Ideoque aptissimè iusti volucres cœli esse dicuntur.

Vnde inferitur quàm meritò Christianos, qui hoc non faciunt cum tanta eis hoc faciendi adsit oportunitas, iureq; id facere te neantur, confundi oportet. Dicensque Dominus. *Volucres cœli veniunt, & habitant in ramis eius*, denotat duo inter alia. Alterum recollectionem, ac tranquillitatem, qua serui Dei viuunt. Quemadmodum enim apes per prata atque vireta ad colligendos flores aduolat, quibus collectis intra alvear fabricatum mella se recipit: sic animus iusti Spiritus sancti flatibus aduolans ad illa prata, & suauissima glorię vireta extollitur, ibique sanctarum cogitationum, ac desideriorum colligit flores, ex quibus intra cubiculum suum dulcissimos spiritualium gustum fauos producit, quos quidem minime produceret, nisi sicut apes se se in cubiculo

29 si sui alvear recepisset. Alterum vero perseuerantiam, & longanimitatem in virtute, quod proprius verbum illud, *habitant*, significat: & est vnum ex præcipuis, quę Deus à nobis sperat. Et ita Diuus Paulus dicit. Hoc scientes, quia vetus homo noster si simul crucifixus est, scilicet cum Christo, ut destruat corpus peccati, ut ultra non seruiamus peccato. Ad horum verborum intelligentiam nos scire oportet quid sit vetus homo, & quid corpus peccati: & quid seruire peccato. Vetus quippe homo non est illius Adę substantia, sed corruptę naturę effectus. Vnde non vult dicere Beatus Apostolus Adam, aut alterum hominem simul cum Christo fuisse crucifixum, sed veterem hominem, id est, omnium malarum propensionum atque habituum congregationem, vniuersalemque morum deprauationem. De quibus omnibus intelligitur quod Diuus Paulus ait. Spoliantes vos veterem hominem, cum actibus suis. Vbi inter veterem hominem, eiusque actus discrimen constituit: sicut inter generantem, & generata: omnium namque malorum radix est fomes peccati, & concupiscentia, quę cum Christo redemptore nostro confixa sunt cruci: non quidē penitus extincta, sed attenuata, atque eneruata: ad quę superanda ex sacratissima illa morte vires eliciuntur. Corpus peccati iuxta Origenem est congregatio iniquorum hominum, sicut enim iusti vnū corpus Christi: ita mali vnū corpus peccati esse dicuntur. Tuncque peccati corpus destruitur, cum mali conuertuntur, & Christi corpus efficiuntur. Et sic dicebat Dauid. Iucundum sit ei eloquium meum: ego vero delectabor in Domino. Cuius rei rationem reddit, dicens. Deficiant peccatores à terra, id est ab operibus terrenis, & iniqui ita ut non sint, id est, ut desinant esse iniqui, propter hoc delectabor in Domino. Seruire peccato plus est quam peccare: dicitur enim homo seruire peccato, cum per inueteratum peccandi habitum peccati seruus efficitur, cumque peccatū altissimam in peccatoris corde radices egerit, illius eū atroce tyrannide dominatur. Ut igitur hæc omnia morerentur, summa veraque vita Iesus Christus filius Dei mortuus est. Additque inferius Diuus Paulus dicens. Scientes quod Christus resurgens ex mortuis iam non moritur: mors illi ultra non dominabitur. Sic nos ad gratiã vitam resurgentes, miseramque atque tyrannicam diaboli seruitutem relinquentes, oportet iterum morti, quod est peccatum, aditum non patefacere, sed

Roma. 6.

Colo. 3.

Origen. ser.
per Epist. ad
Ro. cap. 6.

Psalm. 103.

Similis.

semper

semper in hac diuina gratia persistere, quousque ad celestem gloriam peruenire mereamur. Ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius. Amen.

In eadem Dominica VI. post Epiphaniam

CONCIO TERTIA.

Simile est regnum cælorum grano sinapis, quod accipiens homo seminauit in agro suo. &c. Matth. 13.

Quanto sacratissima saluatoris nostri Iesu Christi anima mortales amore dilexerit, nulla potest orationis vi explicari. Sicque ipsa merito dicere potuit illud Cantorum. Introduxit me Rex in cellam vinarum: ordinauit in me charitatem. Pro quo alia translatio habet: posuit supra me vexillum amoris, hoc est, principem, ducem, & absolutissimum amoris exemplum cælestis pater me posuit in ecclesia. In prælio milites semper in vexillum intentos habent oculos, ut quod debent facere norint. Sic qui Deum, proximisque suos diligere uolet in Christum supernum mundi saluatorem oculos conijcere debet, hocque vexillum sequens non errabit. Ideò quando diuinus hic magister hominibus præceptum de proximorum amore commendauit dixit:

Cant. 2.

Ioan. 15.

Hoc est præceptum meum, ut diligatis inuicem sicut dilexi vos. Cumque hic amor, quem nos diuinus hic magister erudiuit, sit vna ex præcipuis rebus: quæ à nobis petit, ideò suam sanctam Ecclesiam non granis quidem, sed grano sinapis comparauit. Licet enim plurimi in Ecclesia sint Christiani, omnes tamen vnum cum Deo, & secum ipsis in amoris, & charitatis vnitate illos esse oportet. Tales erant primitiuæ Ecclesiæ credentes, etsi nunc in hac misera tempestate in paucis quidem hæc vnitas reperitur. Et sic explicans quidam doctissimus vir verba illa Psalmi. Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum. Sicut vn-

Psalm. 132.

guentum

guentum in capite quod descendit in oram vestimenti. Sanctam Ecclesiam subuculæ comparat quæ in collo, & initio cõiunctissimos habet sinus, id est, (Los pliegues.) Et quanto inferius descendit, tanto magis sinus explicantur: ita ut in ora nullus iam sit. Sic in huius sanctæ Ecclesiæ initio tanta erat credentium vnitas, ut de illis dicatur. Erat illis cor vnum, & anima vna. Paulatim vero hæc charitas alfit, alijque ab alijs præ passionibus, odiisque adeò disuncti, diuisique sunt, ut iam fere in sanctæ Ecclesiæ ora simus: paucissimi etenim sunt, in quibus hæc charitas, & amor reperiatur. O miseros nos, quia tale perspicentes ne minimam quidem ab oculis lachrymam effundere nouimus, quomodo dolore non conficimur videntes plurimos Christianos, qui tanquam canes alij alios se se inuicem mordēt, atque dilaniāt, cū hoc grauissima sit diuinæ maiestatis offensio? adeoque grauis ut plurimis in locis diuinæ literæ significant Deum quodammodo iniurias, quæ proximis inferuntur magis, quam quæ sibi sunt, persentire. Præcipueque ad hoc propositum in Amos propheta verba hoc magnopere manifestantia reperiuntur: ubi dicitur. Super tribus sceleribus Edom, & super quatuor nõ conuertam eum: eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum, & violauerit misericordiam eius: & tenuerit vltra furorem suum, & indignationem suam seruauerit vsque in finē mittam ignem in Theman, & deuorabit ædes Bosræ. O quam aspera verba, & quam seueræ comminationes! Hoc autem maiorem hic affert admirationem quòd cum hi filij Esau Idololatæ essent, nõ tamen eis dicit Dominus. Hæc mala venient vobis eo quod Idololatæ, atque blasphemi estis, sed eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum. Quomodo non contremiscitis hæc audientes qui cum cælesti fideli lumine illustrati sitis, tã crudeles estis in fratres vestros, quam hi idololatæ? O cæci nunquid terribilem Dei iram magis quã illi vos fugituros arbitramini, nisi forte in meliorem frugem vos receperitis? Quod cum ita sit fratres charissimi, ego vos deprecor, & per infinitam Dei clementiam adiuro, ut diligentissime curetis, vos inuicem diligere, atque adiuuare, quod ut facere sciatis, mirabile quoddam percipite documentum, quod tradit Beatus Paulus, qui postquam dixerat: Benedicite persequentibus vos: benedicite, & nolite maledicere, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, scilicet oportet

Simile.

Actu. 4.

Amos. 6.

Roma. 12.

ret vos. Vera namque charitas efficit, ut proximorum bona, & mala nostra esse dicamus, atque nostra sentiamus: statim subdidit dicens. Id ipsum inuicem sentientes non alta sapientes, sed humilibus consentientes: nolite esse prudentes apud vosmet ipsos. In his verbis dicit sanctus Apostolus duas inter nos concordias esse oportere, alteram intellectuum, voluntatum alteram, & utramque nos habere admonet. Priorem cum dicit: id ipsum sentientes non alta sapientes: nolite esse prudentes apud vosmet ipsos: alteram vero cum dicit. Humilibus consentientes tam in fide, quam in moribus.

Animaduertite autem quam ordinate procedit: prius enim animorum unitatem in actibus interioribus petit: quia ex ea exteriorum operum unitas, & concordia proficiscitur. Impossibile quippe est ubi superbia, vanaque elatio, atque inanis sui ipsius viget aestimatio, veram pacem, atque amorem splendere. Hoc etiam a vobis aduerti volo, quod in ipso capite paulo superius Spiritus sancti dona recensens vnum ex ijs esse dicit, charitatem fraternitatis inuicem diligentes, diuinoque artificio statim addidit, honore inuicem praeuenientes. Vbi etiam inter diuina dona hoc alijs alios cum honore praeuenire numerauit, hocque donum statim post alterum posuit, ut significaret ad amorem, nisi sit, generandum, atque ad ipsum genitum conseruandum mirificum esse medium nos inuicem honorare, atque honores alijs offerre. Quae siquidem Spiritus sancti sunt dona, instantissime nos ab eo oportet exposcere, omnem ad ea impetrandam, quam possumus, diligentiam adhibentes, nosque in eis saepe numero exercentes.

Etiam valde notandum est dominum in hac parabola dicere, in ramis arboris, quae ex sinapis grano processit, qui sunt varij sanctae ecclesiae status, quae quidem ex paupere illo, atque humili defluxit initio (de quo in superiore Concione sermonem fecimus) caeli volucres habitare. In quo significauit quam caelestes, spirituales, atque a terrestribus rebus eleuatos oportet esse Christianos, qui in sancta Ecclesia commorantur. Et ita dicit Beatus Paulus de illis loquens. Nihil nunc damnationis est his, qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant, id est, tam excellens, ac praestans res est hominem cum Christo Iesu tanquam cum suo diuino capite esse coniunctum, ut nihil

con-

Roma. 8.

condemnationis habeat. Esse in Christo Iesu, ut hic intelligit diuinus Apostolus, est hominem per voluntatis conformitatem ei esse unitum: ita ut vna sit vtriusque voluntas. Hoc rogabat diuinus mundi Saluator aeternum Patrem suum, cum iam morti propinquus existeret, dicens. Rogo ut omnes vnum sint, si cut tu pater in me, & ego in te, ut ipsi in nobis vnum sint, hoc est, ut eadem velint, & nolint nobiscum. Haec praeterea vnio, modusque efficacius existendi per seraphicum quendam, & heroicum amorem efficitur, quo amator in rem dilectam transformatur, sicut ferrum in ignem, qui illud penetrat transformatur. Hunc etiam existendi modum Dominus comparat modo, quo palmites sunt in vite dicens. Ego sum vitis, & vos palmites, si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, & arefcet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet. O miserum illum, qui in hac diuina vite non permanet, de hoc enim dicitur. Arefcet, valdeque metuendum est hoc, quod hic sanctus Apostolus dicit. Quo nihil damnationis nunc est his, qui sunt in Christo Iesu. In his enim verbis significat eis, qui extra Christum sunt, aliquid damnationis inesse in hoc saeculo etiam priusquam penitus aeternis ignibus condemnentur. Pro quo est notandum cum sanctus Paulus dicat. Nihil damnationis, in hoc significare se non de condemnatione quidem quae peccatum fit, loqui, in hac enim non est magis, aut minus, & contra nihil est aliquid. Et quamuis qui plurima peccata commisit, quantum ad praesentem iustitiam grauioribus supplicijs condemnatur: veruntamen tam condemnatus manet, qui vnicum lethale peccatum, quam qui plura commisit. Vnde alter nec dici potest magis, nec alter minus condemnationis habere: quapropter dicendum est hic condemnationis nomine similitudinem intelligi, quam peccatores in hoc saeculo cum damnatis alterius saeculi habent. In hac enim magis est & minus, & gradus in peccatoribus.

Primus gradus est intelligentiae spiritualis amissio in praesenti, cum Christianus ratione, fideque sit praeditus, hoc est potentias, habitusque habeat, quibus ad supernaturalium rerum considerationem potest eleuari: quae sunt gratia gloria, poena, & supplicium peccatorum: & non solum his non vitur, verum instar bruti ad terrena conuertitur, nihilque de futuro saeculo cogitat.

Hic

Augusti. in
milleloqui.
fol. 538.

Eccles. 9.

Hic iam aliquid damnationis habet, quoddam enim similitudi-
nis genus cum damnatis habet. Nam Beatus Augustinus di-
cit. Tantam poenae sustinebunt reprobi angustiam, vt vix ali-
quid cogitare valeant, praeter poenam: sed illuc dirigunt vim
cogitationis, & impetum, vbi sentiunt vim doloris. Ibi que me-
minit de discipulo quodam vita functo, qui magistro suo appa-
ruit, qui cum eum damnatum cognouisset, eum interrogauit,
vtrum in impiorum sedibus quaestiones aliquae a damnatis tra-
ctarentur: qui respondit. Apud inferos solum quaeritur quid non
sit poena: & ita dicit Ecclesiastes. Quodcunque facere potest ma-
nus tua, instanter operare: quia neque opus, neque ratio, neque
sapientia, neque scientia erunt apud inferos, quod tu properas.
Hic vero miseri iam in hoc saeculo quodammodo tanquam dam-
nati sine intelligentia, sine scientia, tanquam immanes belluae
totius rationis expertes terrenarum rerum cogitationibus vin-
ciuntur.

Ambros. in
milleloqui.
fol. 689.
Matt. 8.

Secundus gradus est quando anima propter ipsius demerita
demonum potestati quodammodo derelinquitur, quo illam ab
alijs in alia mala commoueant, atque exagitent. In hoc sensu
explicat Beatus Ambrosius illud Matthaei. quando Dominus
diabolis facultatem concessit, vt in porcos introirent: qui ingres-
si eos ita agitarunt, vt in profundum maris demergerentur. Sic
dicit hic sanctus doctor Deum facultatem diabolis concedere, vt
peccatores in poenam scelerum suorum exagitent: additque di-
cens. Nisi quis porci more vixisset, nunquam accepisset in eum
diabolus potestatem, vt tanquam porcus infernalibus furijs agi-
tatus in tot peccatorum pelago demergatur. Et in hoc sensu di-
xit Diuus Ioannes de misero Iuda. Cum diabolus misisset in
cor, vt Iudas traderet eum. Et Diuus Lucas. Intrauit Sathanas
in Iudam. Et Diuus Paulus de quibusdam dicit. A laqueis dia-
boli captiui tenentur ad ipsius voluntatem. Et Beatus Augusti-
nus dicit. Diabolus mouet tales tanquam organa propria, vt ani-
ma membra sui corporis. Hic autem est alius peior damnatio-
nis gradus, quo hi miseri peccatores damnatis assimilantur, quos
demonum ab alijs ad alia tormenta commouent, atque exagitant.
Tertius gradus est cordis obstinatio, & duritas, quo etiam dam-
natis aliquo modo similes sunt: etsi illi iam penitus obdurati,
atque obstinati sunt, neque villo vnquam tempore mollescere,

Ioan. 3.
Luce. 22.
2. Tim. 2.

aut

15 aut ad Deum conuerti possunt. Hi autem si voluerint mollesce-
ri, ac poenitentiam agere, peccatorum suorum veniam impe-
trare queunt, si quidem sufficiens illis ad hoc Dei auxilium non
deficit. Et de his gradibus dicit Diuus Paulus: Nihil damnatio-
nis nunc est ijs, qui sunt in Christo Iesu, quia vero existendi in
Christo duplex est modus: alter per fidem, alter vero per fidem
charitatem & gratiam, explicuit sanctus Apostolus vtri horum
sunt quibus nil damnationis est dicens: qui non secundum car-
nem ambulant. Cum homo ex spiritu constet & carne atq; ha-
rum vtraq; partium suas habeat propensiones & appetitus qui
Dei charitate praediti, exornatiq; sunt, spiritus partes sequun-
tur: qui vero hac charitate carent, post effrenatos carnis appeti-
tus abeunt. Vnde Beatus Augustinus, illud Beati Pauli: vos
16 non estis in carne, sed in spiritu; exponens ait. Non estis in carne
quia non facitis opera carnis, concupiscentiae carnis consentien-
do, sed estis in spiritu, quia secundum interiorem hominem con-
delectaminilegi Dei.

August. de
verb. aposto.
serm. 6.
Roma. 8.

Eia fratres oculos aperite, & considerate vtram harum par-
tium sequamini, ex hoc namque conijcere potestis vtrum quic-
quam vobis condemnationis insit, aut si estis volucres coeli, an
bestiae terrae. Pater luminum a quo omne datum optimum pro-
cedit, vos illuminet, quod haec, quae vobis hic docui intelliga-
tis: quibus intellectis, aliquoque in vobis damnationis reper-
to, opportunum vobis remedium curetis adhiberi. In hac etiam
parabola ostenditur vna ex differentijs, quae sunt inter Dei, &
mundi opera. Etenim saecularia ab illustribus exordiri princi-
17 pijs exitus autem infelices habere consuescunt: quam admira-
bile fuit initium Babylonicae turris, finis autem quanta confusio
ne perturbatus extitit. Persarumque, Graecorum atque Medo-
rum monarchiae, quanto cum fastu atque authoritate ceperunt
postea vero quam miseros exitus habuerunt. Res autem Dei
non sic: quemadmodum ipse dicit per Isaiam prophetam. Non
sunt (inquit) viae meae sicut viae vestrae: quia sicuti exaltantur
coeli a terra, sic exaltatae sunt viae meae a vijs vestris. Animad-
uertite quomodo haec sancta Ecclesia ab homine tanquam de-
linquente crucifixo, cum tamen ipse summa esset innocentia, di-
manauit, qui pauperes, ignarosq; scientiarum homines in coad-
iutores elegit, ex hoc autem principio, quod humano videri vi-

Genes. 11.

Isai. 58.

Aduent.

Fff

le,

le, atque humile vidēbatur, ecce quot, quamque gloriosi atque abundantes prodierint fructus in tanta iustorum, sanctorumque multitudine, qui in toto sanctæ Ecclesiæ discursu floruerant. Hanc differentiam significavit Gamaliel in illis verbis, quæ in Pontificum & Phariseorum concilio dixit. Quoniam si ex hominibus consilium hoc aut opus, dissoluetur: si vero ex Deo est, non poteritis dissolvere, ne forte & Deo repugnare videamini. Quasi diceret, hoc interest inter Dei, atque hominum opera, quod Dei opera in dies magis ac magis, excellentiam suam, opera autem mundi vilitatem atque malitiam manifestant. Quæ cum ita sint dilectissimi fratres, ne vos sæcularibus rebus decipi patiamini, nec diuinarum rerum labores formidetis, sed dispares, utrarumque fines considerate: animaduertentes confusionem, qua omnia sæcularia finienda sunt, fructumque vberimum, quem ex Dei rebus percipietis. Ita ut in Hebraeo legitur: melior est finis alicuius rei, quam principium: id est melius est aspicere finem alicuius rei, quam principium.

Aliam parabolam loquutus est eis. *Simile est regnum cælorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farina satrisibus, donec fermentatum est totum.* Hoc nobis primum in hac parabola valde notandum occurrit: videlicet Dominum in similitudine iuxta materiam, de qua loquebatur proprietatem observasse. Etenim cum antea de semine loqueretur, dixit. *Simile factum est regnum cælorum grano sinapis, quod accipiens homo seminavit in agro suo.* Nunc autem de pillura sermonem faciens dicit. *Simile factum est regnum cælorum fermento, quod acceptum mulier abscondit.* Incongruum namque est dicere, hominem pinsere, & mulierem ferere. Nam ferere hominum, pinsere autem mulierum est proprium munus. In his igitur verbis ostendit Dominus, in bene recteque ordinata familia virum virilia opera, fæminamque fæminea facere oportere. Et sic de illa sancta muliere dicitur. Consideravit semitas domus suæ, & panem otiosa non comedit. Vbi valde pensanda sunt verba hæc, consideravit semitas domus suæ, Fæmina enim ijs debet intendere, quæ domus suæ ostio continentur: vir autem illa quæ foris sunt negotiari debet. Atque etiam Divus Paulus de fæminis loquens dicit. Ut sint domus curam habentes. Magnæ cōfusionis est, ac perturbationis, quod vir otiosus domi suæ cōmoretur, mulier autem ea foris agat, quæ

Act. 5.

Eccle. 7.

Prov. 31.

Tit. 2.

ad virum proprie pertinebant. Dixit Deus, Germinet terra lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum: ita ut malus mala, pyrus, pyra, amygdalus denique amygdala ferret. Quem ordinem vult ab hominibus etiam observari, ita ut unusquisque opera sibi decetia faciat. Atque in similitudine illa quam David adhibuit dicens. Sicut oculi seruorum in manibus dominorum suorum, sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ: ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum: etiam docuit quomodo in bene disposita domo munera diuidi oportet. Etenim Dominus seruorum, domina vero ancillarum curam gerere debet. Non utique dicit sanctus Propheta. Oculi ancillæ in manibus Domini sui, neque oculi seruorum in manibus dominarum suarum. Dominos enim cum seruis, domo atque cum ancillis assiduo agere dedecet. Sciendum est etiam res non idem semper in diuinis literis significare, ut adnotat B. Augustinus. Et sicut leo in sacra pagina aliquando in bonam, aliquando in malam partem accipitur: aliquando enim significat Christum redemptorem nostrum. Vicit Leo de tribu Iuda. Aliquando autem per leonem intelligitur Sathanas ut; Liberatus sum de ore leonis. Et sic fermentum in bonam, atque in malam partem accipitur: in malam, ut caute à fermento Phariseorum, quod est hypocrisis, hic autem in bonam partem accipitur. Quatenus fermentum corrumpit totam massam accipitur in malam partem: quatenus autem insipide massæ saporem tribuit, illamque condit, iusti virtutem piorumque exemplum significat. Posuitque Dominus tria sata quæ est vox Syriaca, & tria sata idem est, quod tres modij, aut tres mensuræ. Posuitque hos tres modios, quos plerumque mulier in bene disposita familia pinsere fortasse consueuerat. Et in huius mulieris officio suorum fidelium seruorum efficaciam Dominus significat. Etenim vnumquenque virtutis suæ bonique exempli fermento curare oportet, ut peccatores Deo ingratisimi atque inspidissimi conuertantur & ex inspidis lapidissimi redantur, diuinaque maiestati gratissimi sint.

Dicit autem, *Donec fermentatum est totum.* Ut doceat hominem de nouo cōuersum non oportere esse contentum vna, aut duabus virtutibus, sed totum penitus bonum esse debere. Arbitratur homo vitiosus, quia quotidie rei sacræ interest, se iam Deo satisfacisse, nec aduertit quando ad eam audiendam accedit, unde venit, & quot

Fff a antea

Genes. 1.

Psalm. 122

Aug. li. 3.

de doctr.

Christo.

Cap. 24.

Apocal. 5.

2. Timo. 4.

Lucæ: 12.

antea turpitudines commisit, aut quot noctis horas ludendo consumpsit, neque quò postea pergat ut mille conuentiones illicitas faciat. O cæce nunquid hac vna boni specie vniuersas iniquitates tuas à te operiri arbitraris? Longe profectò opinione falleris. Hebræus quidam nomine Michas idola domi suæ, quæ adorabat, habuit puerumque Leuitici generis, quidomi suæ contra vniuersa Dei præcepta sacrificia immolaret, conduxit: adeoque solum modo quia Leuiten domi habebat, contentus remanet, ut dixerit. Nunc scio, quòd benefaciet mihi Deus habenti Leuitici generis sacerdotem. Perpendite idololatræ cæcitatem, qui illa virtutis specie vniuersas idololatrias atque peccata sua operiri putabat. O quot sunt hodie in orbe huiusmodi, qui propter vnam eleemosynam, aut propter vnum ieiunium vniuersa mala sua dimitti existimant. Ideo dicit hic Dominus, donec fermentetur totum. In omnibus namque te iustum atque omnibus numeris absolutum esse oportet: idemque facere quòd David, qui dicebat. Ad omnia mandata tua dirigebar, omnem viam iniquam odio habui, quid enim tibi prodest plurimas vrbes portas claudere, si tamen vnam relinquis apertam, si quidem illac ingredietur, qui tibi mortem inferat? Quando Dominus suam diuinam legem commendauit, non dixit. Tollite iugum meum super ceruicem, aut super humeros vestros: sed super vos, omnes enim hominis partes tam interiores, quam exteriores huic cælesti iugo submitti oportet. Vos autem serui Dei, qui pie mulieris visceribus huic massæ quodammodo condiendæ debetis intendere, ne defeciscamini, donec fermentetur totum. Sicque vtrique diuina repleti gratia cælesti gloria fruituri ad æterea regna conscendetis. Ad quæ nos perducatur Iesus Mariæ filius.

Amen.

In

In festo Purificationis beatissimæ virginis Mariæ

CONCIO PRIMA.

Postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ secundum legem Moysi, &c. LUC. 2.

Nus ex fontibus, è quib⁹ similtates & inimicitia exoriri solent, est quemquã aliena diripere te proximo tuo famã, diuitias vè detrudere, causa est, ex qua inter vtrũque similtas oritur. Et quẽadmodũ cuiquã sua diripi causa est inimicitia, sic etiã ipsi dona offerri beneuolentiã, atq; amicitiam gignit. Si quis contractã amicitia re

sarcire vult, singulare ad hoc remediũ est, dona offerre. Sic affirmat spiritus diuinus dicens. Munus absconditũ extinguit iras, & donũ in sinu indignationem maximã. Maxima quondam inter Deũ & homines inimicia fuit. Etenim illi Deo debitam obedientiam, reuerentiã atq; amorem subtrahebant: Deusq; illos suis peculiaribus priuabat auxilijs, & sic dicit David. Ipsi autẽ exacerbauerunt eum in consilio suo; & humiliati sunt in iniquitatibus suis. Irritauerunt eũ in adinventionibus suis; & multiplicata est in eis ruina: hoc est Deum suis prauis consilijs prouocarunt, suisq; idololatrijs ab ipsius obedientia, atq; amore recesserunt. Deus autem complura in eis supplicia multiplicauit. Ad has igitur inimicitias dissoluendas opus fuit Deum nobis dare, quid tibi offerremus, quo eum placare possemus. Vnde David dicebat. Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Hic fructus est Christus Iesus summum bonum nostrum, hoc est, optimum donum omniũ, quæ vnquam in orbe fuerunt, aut futura sunt. Ad hoc æterno Patri offerendum, ut ipsius iram mitiget sacratissima virgo Maria domina nostra se se hodie in

Aduent.

Fff 3

tem-

Indi. 17.

Psal. 118.

Matth. 11.

26

32

Prou. 21.

Psalms. 103

Psalms. 84.

Gen. 32.

templum confert. Cum sanctus Patriarcha Iacob ex Mesopotamia (licet pinguis, locuplesq;) rediret, timebat tamen fratrem suum Esau, eò quod ei benedictionem furripuerat? ut autem eum leniret, munera illi misit dicens. Placabo illum muneribus forsitan propiciabitur mihi. Posteaq; vniuersam substantiam suam in tres turmas diuisit, atq; in vltimo tandem loco decoram Rachelem cum sancto puero Ioseph posuit, forte consideras (& prudenter) quod quamuis Esau ad munera non respiceret, sed ea negligeret, saltem admirabilem Rachelis speciem puerique decorem perspiciens non posset non mitigari. Sic etiam genus humanum intelligens quanto Deus in se furore indignatus existeret, plurima ei dona offerre curauit. Statim in mundi primordio multa ei in lege naturæ offerens sacrificia, posteaque in lege scripturæ illa offerre non cessans. Hæc autem omnia non suffecerunt Deum placare, quousque in vltimo tandem loco, hoc est in fine temporis illarum legum, naturæ scilicet & scripturæ ei pulcherrimam Rachelem cum sancto Ioseph obtulit, quæ est speciosissima virgo Maria pretiosissimum infantem Iesum brachijs baiulans, hoc est munus quod ei infinite placuit, illumq; mitigare suffecit. Ille namque actus, quo bonus Iesus in templo voluit offerri infiniti fuit valoris. Nolo dicere hunc diuinum saluatorem hoc vno actu mundum redemisse, eius enim redemptionem eò differebat, ut sua sacratissima morte perficeret, ut suam ineffabilem charitatem clarius demonstraret: quia pro ipsismet sibi mortem inferentibus moriebatur, cum homines eò cæcitatibus deuenirent, ut maximum insultum omnium quæ in orbe fuerunt, admitterent. Et sic B. Paulus magnopere perpendit tempus, in quo Dominus in finitâ hac misericordia cum hominibus usus est, videlicet quando ipsi ea indigniores erant. Vnde dicit. Commendat autem charitatem suam Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, secundum tempus Christus pro nobis mortuus est. Vbi illud secundum tempus (ut dicit B. Hieronymus super hunc locum) verbis illis iungendum est; pro nobis mortuus est, ut ostendat commodissimum tempus mortis Christi Iesu, iuxta eximiam ipsius misericordiam esse quando homines ea indigniores erant. In hoc etiam ostendit quam liberalis sit in eos, à quibus diligitur, cum tam magnificum se præbuerit erga eos à quibus odio habebatur.

Cum Noe & omnis eius familia in arca essent, venit ad eum
columba

columba ad vesperam portans ramum oliuæ virentibus folijs in ore suo. Et intellexit Noe quod cessassent aquæ super terram. O quam singularem lætitiæ columbæ ingressus eorum animis afferret cum per diluuiæ aquas nauigarent: ac si diceret. Iam terram patet, iam Deus pacis signa demonstrat. Hodie mitissima columba oliuæ ramum ferens in templum ingreditur. O quanta est hæc lætitiæ hominibus, qui per immensum peccatorum diluuium, atq; profundum diuini furoris pelagus nauigabant. Iam igitur terra detegitur: iam amicitia inter Deum & homines restauratur, siquid est speciosa columba (scilicet beatissima virgo) ramum oliuæ, qui est Iesus Christus in brachijs affert. Hodie nobis singularis via detegitur ad remediū nostris necessitatibus consequendum. Qui sunt pauperes & simul infirmi, maximis angustijs conturbari, atq; affligi consueverunt: nam qui pauper est, si tamen valet, labore suo victum acquirit, aut si ægrotat, necessariamq; habet alimoniam, aliquo consolationis genere permulcetur: quæquam autem pauperem esse, atq; infirmari, est duplici morbo laborare. Qui igitur huiusmodi sunt, hoc refugio uti consueverunt, quod in præcipuis anni festiuitatibus ad templorum ostia se conferunt, à potētibus viris elemosinam peturi. Illic eos vulnera detegentes, ærumnasque suas ore promentes cernitis: nec non eis remedium implorantes audietis. Omnes nos sumus pauperes, & ægroti, quod pauperes simus D. Paulus, admirabili quadam exaggeratione affirmat dicens. Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis tanquam ex nobis: nullis equidem alijs verbis paupertas nostra amplius exaggerari posse videtur, nisi dicendo nos ne vnam quidem bonam cogitationem habere posse, sed sufficientiam nostram ex Deo esse. Nos etiam infirmos esse ipse Apostolus fatetur dicens. Infirmi sumus in illo. Propter peccatum enim cæcitas in intellectu nostro remansit, malitiaq; voluntas infecta est, & deniq; vniuersali quodam morbo potentia interioris atq; exteriores debilitate sunt. Quis igitur nobis in tanta necessitate subueniet? Scitote fratres hodie cælestis regni imperatricem in templum ditissimam introire totum namq; cæli thesaurum atq; diuitias præ manibus fert. Accedamus igitur cum consideratione nostra ad templi ianuam tanquam pauperes vulnera nostra illi prædentes atque ab illa remedium medicantes: siquid est tam laute atq; abundanter nobis auxiliari potest.

F ff 4 Sic

D. Bernar. Sic nos admonet B. Bernardus, dicens. Amplectamur Mariæ ¹⁰
sermon. 12. vestigia fratres mei, & deuotissima supplicatione beatis illius pe-
in Apocal. dibus prouoluamur. Teneamus eam, nec dimittamus donec be-
 nedixerit nobis, potens est enim. O foelices illos, qui tam bona
 opportunitate uti norunt.

Valde autem super hanc sancti Euangelij lectionem notan-
 dum est, quænam fuerit causa, ob quam sanctissima Dei mater
 hanc legem, quæ tamen eam non obligabat, voluerit adimple-
Leuiti. 12. re? dicebat enim lex. Mulier si suscepto semine pepererit mas-
Exod. 13. culum, immunda erit septem diebus, &c. Nec ingreditur in san-
 ctuarium donec impleantur dies Purificationis suæ. Et alibi præ-
 cipiebatur, quod omnem masculinũ adaperiens vuluam sanctifi-
 caretur Domino. Non adhibuit sancta scriptura particularita-
 tes has, eo quod solitum est in natura foeminas absque viri ac-
 cessu concipere, ac sine corruptione parere. Illas autem posuit,
 vt significaret vnã absque corruptione, ac viri accessu esse, pa-
Cantic. 4. rituram. Hæc autem est purissima Regina, ac Domina celo-
 rum & terræ virgo Maria mater Dei. Hanc admirabilem præ-
 rogatiuam significauit Spiritus sanctus, dicens. Duo vbera tua
 sicut duo hinnuli capræ gemelli, qui pascuntur in lilijs donec
 aspiret dies & inclinentur vmbre, vt quid ò diuine spiritus no-
 bis vbera numeras dicens: duo vbera tua? Satis vtique comper-
 tum nobis est illa duo esse. Præterea quid similitudinis habe-
 re poterunt hinnuli ex vnico nati partu cum virginis vberibus:
 Præterea quomodo dicis lilia esse illorum pastum, cum vix sit
 viuã creatura, quæ lilijs depascatur: Quomodo igitur illa hinnu-
 li edere poterunt? O profunda mysteria præstantissima ab Spiri-
 tu sancto depicta metaphora. O sponsa charissima, (ait ille) duo
 vbera tua, quibus me oblectasti sunt immaculata virginitas, &
 chara maternitas: hasque duas prærogatiuas, quibus mihi tanto
 pere seruiisti, hinnulis confero qui ab vberibus lac sugunt, vt signi-
 ficet istæ duo, quibus mihi magnopere placuisti, duo fuisse præ-
 clarissima beneficia quæ à me accepisti. Itaque dare tuũ fuit accipe-
 re. Ideoque dico illos esse syluestres hinnulos, quia quãdã esse ma-
 trẽ & virginẽ simul nõ est res domestica, nõ est res cõmunis, neq;
 huius sæculi, sed hæc duo priuilegia ex supernis celorũ motibus
 descenderunt, vt hæc duæ excellentiæ in simul reperirentur in
 vno. Foeminã matrem solum, aut virginẽ solum esse, facile qui-
 dem

¹³ dẽ in mundo reperitur: at vtranq; harũ excellentiarum simul in
 vno subiecto reperiri, hoc quidẽ nulli vnquam, nisi tibi cõtigit.
 Dicensq; Spiritus sanctus hæc duo vbera inter lilia pasci, nobis
 significauit virginitatis sanctissimæ Dei genitricis mysteriũ in-
 ter Sanctos Apostolos, sanctosq; discipulos tanquam inter pul-
 cherrima lilia fuisse celatum, ibiq; depastũ atq; conseruatũ fuis-
 se, quousq; dies sacratissimæ vitæ Christi Redemptoris nostri
 finitus est, & sancta Ecclesia ignorationis tenebras ab orbe cepit
 expellere: omnes videlicet credentes mysterium hoc admirabi-
 le cum reliquis ineffabilibus fidei nostræ sacramentis erudiens.
 Quæ cũ ita sint, quare ò purissima virgo purificari vis, si quidem
 hæc legẽ obseruãs quod dãmmodo honori, virginitatiq; tuę detrahis,
 arbitrabũtur nãq; homines te sicut & reliquas esse genitrices: Ec-
¹⁴ quis autẽ optime factum fuisse dubitat, quod cælestis hæc regina
 diuino spiritu plena & ab ipso edocta perfecit? Duo hic aderant,
 alterum scandalum euitare, ne legem transgredi videretur & hoc
 poterat ipsa facere, alterum, honorem atq; pudicitiam suã pro-
 pugnare: quod quidem ipsa facere non posset, licet enim se virgi-
 nem esse affirmaret, nulla tamen ei fides haberetur. Ideoque vt
 scãdalum euitaret, quod potuit, facere voluit, quod autẽ nequi-
 uit, in Dei manibus dereliquit. In quo nos docuit quod quando
 sese nobis duo obtulerint, quorum alterum possumus, alterum
 autem nequimus efficere: id quod possumus faciamus, alterum
 verò Dei manibus dimittamus, vt ipse faciat, sicut cum sanctis-
 ma genitrice sua fecit sancti senis Simeonis testimonio ipsius ho-
 norem, ac pudicitiam commendans. Illata est tibi iniuria, quam
¹⁵ si dimiseris, te pusillanimum iudicandum esse suspicaris, honore
 tuum amittendum arbitraris, fac quod debes, tolle scandalum,
 quod non ignoscendo præbes, nec vero arbitraris te honorem
 amittere, Deus enim te dedecore affici non patietur. Vbi nos le-
 gimus erit, Dominus exercituum corona gloriæ, & sertum exul-
 tationis: septuaginta interpretes transtulerunt: erit Dominus Sa-
 baoth corona spei. In quo docet Spiritus Sanctus, eis, qui hono-
 rem suum parui faciunt, vt quod debent, perficiant, sperantes se
 à Deo esse protegendos, atque ad pristinum honorem restituen-
 dos. Deum gloriæ coronam esse futurum; & sic quibus est coro-
 na spei, erit corona gloriæ,

Dicit vlteriũ Sanctum Euangeliũ: Tulerunt Iesum in Ierusalem

Eff 5. V. si.

V. ai. 28.

32

repræsentarint. Illaque vt bona sequamur, quæ ipsa nobis bonæ esse monstrarint. Cum enim tu ò homotam tenui sis oculorum acie, nisi his conspicijs vsus fueris lapidem lignum esse putabis, & è contra bonum pro malo, malumq; pro bono habebis: si autem hæc diuina conspicijs ante oculos proposueris, omnia rectè facies. Nam propheta dicit præceptum Domini lucidum illuminans oculos: & alibi dicit: tunc non confundar cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Subijciens se Dominus huic legi etiam nos docuit, non solum inferiores, sed ipsos etiam legislatores legibus quas sanciant, obligari. Et quanuis iuris periti dicunt legislatores suis legibus non teneri, intelligendum est hoc in foro exteriori, quod nullus potest eos ad earum obseruantiam obligare, nisi ipsi illas velint obseruare: coram Deo autem mortaliter peccant, bonum enim piumque exemplum præstare tenentur.

Psalm. 118

Lege Digna vox. C de legibus.

Luc. 11.

2. Esdr. 3.

1. Esdr. 9.

Quosdã autẽ, qui hoc nõ faciebant, comminatus est Christus summa veritas dicẽs: vè vobis legis peritis quia oneratis homines oneribus, quæ portare nõ possunt. Et ipsi vno digito vestro nõ tagitis sarcinas. Quod, vè, peccatũ mortale significat. Miserabile est visu. quã difficile magnates ac principes vel minimo quidẽ digito ea pertingunt, quæ subditis suis imponũt. Hoc maximo cũ affectu atq; dolore dixit Sãctus Propheta Esdras qui labores atq; diligentia, qua filij Israel Hierosolymã denuò ædificarũt, recẽsens addidit dicens: optimates autẽ eorũ non posuerunt colla sua in opere Domini Dei sui. Optimates tantum ac principes labores oderunt: quod (quæ nostra est miseria) nunc etiam experientia cõperimus. Etenim Euangelium, quadragesima & deniq; conciones non illis quidem instituta fuisse videntur. Cũ tamẽ ipsi alijs optimũ præbere pietatis exẽplum sanctisq; legibus stare potiori iure teneantur. Vnde maiorum peccata, semper apud Deum execrabiliora, magisque exaggerata fuere. Idem namque Esdras maximã quandã abominatiõem recensens, quam filij Israel admiserunt, quasi magnã exaggeratiõem faciens dicit: manus etiã principum & magistratũ fuit in transgressiõne hac prima. Qua propter addit statim cumq; audissem sermonem istum scidi pallium meum & tunicam, & euelli capillos capitis mei, & barbã, & sedi moerens. O beatum virum, qui peccata aduersus Deum tantopere sentiebat: præcipuè verò ea, quæ ab ijs facta fuerant.

fuerant, qui meliores esse sanctiusq; alijs exemplũ præstare tenebantur propter damnũ, quod scandalo suo minoribus inferebãt. Nulla quippe lingua poterit explicari quantum hoc reipublicæ incommodum afferat. Quod Esaias Propheta exaggerauit dicens: visio dura annunciata est mihi, & quæ fuit hæc visio Sãcti Propheta, qui (inquit) incredulus est, infideliter agit & quæ depopulator est vastat. Et septuaginta interpretes hunc locũ ita transtulerũt visio dura nunciata est mihi: præuaricator præuaricatur & iniquus iniquè agit, vbi aperte docet spiritus diuinus præuaricatorem & iniquũ esse Deo infidelem, proximisq; suis perfidum atq; reipublicæ depopulatorem ac deuastatorem.

Vai. 21.

Et vt darent hostiam secundum quod dictum est in lege Dñi par turturum, aut duos pullos columbarũ. Lege præcipiebatur quod quæ posset, agnũ offerret, quod si non inuenerit manus eius, nec poterit offerre agnum, sumet duos turtures, vel duos pullos columbarũ. Sacratissima vero cælorum imperatrix pauperis quidẽ non autem diuitis obtulit munus, quia etsi sancti magi auri copiã ei obtulerant, credibile est, ipsam illud iã in pauperes diuisisse. O admirabile Christianis omnibus, maximeq; Ecclesiasticis viris exemplũ qui de redditibus suis maiori iure pauperibus partem aliquã tenentur erogare, siquidẽ omnia quæ possident sunt munerata, quæ Christo Saluatori nostro oblata sunt, sicuti quæ magi obtulerunt. Dicit D. Paulus: induite vos sicut electi Dei & dilecti viscera misericordiæ. Non cõtentus est hic S. Apostolas quacunque sicca & famelica misericordia, sed viscera misericordiæ postulat, quod est multo plus, illãq; à nobis indui petit. In quo significat se desiderare, vt omnes nos misericordia simus operati quæ admodũ corpus vestibus operitur, id est, vt verba, cogitationes, desideria & deniq; opera nostra omnia sint misericordia cõoperta. Quod si ab omnib; christianis vniversaliter petitur, quid Ecclesiasticos viros facere oportet, siquidẽ meliores esse tenentur, & sicut talibus Ecclesiastica vectigalia quæ habent, eis commendata sunt? Habet princeps filiũ, quẽ nutrit educat, & princeps optimos ei cibos præcipit dari, vt infanti bonũ atq; abundans præbeat lac: puer autẽ semper famelicus ac macilentus est quod admirã princeps perscrutans vnde id prouenire possit reperit, nutricem illã alios habere liberos, qui eius lac sugunt secreto (*A. en hora buena*) (ait princeps) ideò ego admirabar quod filiũ meum

Leuiti. 12.

Colo. 3.

Simile.

meum adeò macilentū videbam: nunquid nutrix illa acerrima²⁸ reprehensione digna vobis non videtur: sic utiq; O pauperes filij Dei, ipse Ecclesiasticis viris præbuit vectigalia, quibus vos alant, vos autem semper esuritis, varijsq; necessitatibus opprimi mini: nec verò mirandū est si quidem Ecclesiastici viri, etli nō habeant liberos, multi tamen eorū habent consanguineos, qui omnia quæ pauperibus daturi erant, eis fugant. Quod magnū quoddam crudelitatis est genus. In cuius supplicium arbitror Deum permittere vt reges tot necessitatibus opprimantur, vt in modos quæ rare compellantur, quibus de Ecclesiasticis etiam bonis partem sibi vendicent. Ecclesia est refugium, atque protectio delinquentibus: quoad delinquens in loco sacro moratur, ministri iustitiæ illum non apprehendunt: caueat autem ne à sacris liminibus discedat, statim enim à iustitia comprehendetur. ²⁹ *Bo-* na Ecclesiastica (vt ait Gerson) sunt bona peccatorum atque delinquentium, quæ pro peccatis suis ad Deum mitigandum obtulerunt; hinc beneficiorum, canonicatum, episcopatum deniq; redditus surrexere. Verūm ò Domini Ecclesiastici animadvertite quomodò redditus istos consumitis: si enim illos extra Ecclesiasticos terminos abstrahitis, eos prophanitatibus, voracitatibus aut leuitatibus consumendo, secularis iustitia illos apprehendet, quia eos extra sacrum locum reperiet. Quando Ecclesiastici redditus in honesto moderatoque victu consumuntur, pauperibusque subueniendis atque alijs pijs operibus faciendis expenduntur; tunc delinquentes in loco sacro commorantur, nec permittet Deus vt temporales Domini eis indigeant, ne necessitatibus coacti eos apprehendant: si vero extra Ecclesiam & eius³⁰ terminos exierint, ne miremini si à vobis ablati fuerint. O patres ac Domini mei discite quæso ab hac sacratissima præceptrice, quæ tam meritò mater misericordiz dicitur: ad ipsius imitationem thesauros istos in pauperes distribuite, quò Dominus sua ineffabilia dona vobis impertiatur.

Notandum est etiam circa hoc, quòd præcipiens Deus vt qui agnum non posset, turturum aut columbarum par offerret nos docere voluit, vt eum propter animorum inopiam & peccata iam commissa nos immaculatos agnos offerre non poterimus. Saltem turtures, aut pullos columbarum per poenitentiam effectos nos offeramus. Turtures gemunt, pulli autē colūbarum

³¹ barū ululant, & sic per has aues significatur gemitus & plangus, lachrymæ atq; suspiria, quæ ex vera cordis poenitentia prodeunt. Habes pretiosum, illustrèq; equū, quē latro furatur, & facit lapides atq; arenā asportare; postea illum varijs plagis insitū reperis, ita vt iam eis sellam imponere nequeas. Tunc eius oculos velamine operis ad rotamq; deuincis atq; ad hortū irrigandū aquā ex anthla, id est, (Noria) facis haurire. Animus innocens, purus, gratizque splendore illustratus est pretiosus quidam equus Dei, in quem diuina ipsius maiestas ascendens tanquam eques deambulat, vnde dicitur. Anima iusti sedes est sapientiæ. Perditur hic ^{Sapi. 7.} equus, diabolus hanc animam furatur, illamque tanquā iumentū lapides (quæ sunt peccata lapidibus duriora) facit asportare, terramq; hameris eius imponit, quia illam terrestribus rebus facit ³² occupari: quærit Deus hunc equum: id est, hanc animam, quam sic corruptam, vulneribus insitam, splendore ac pulchritudine amissa reperit, & si quidem innocentis munus ex equino potest, facit eam esse poenitentem. Ad obedientiz rotam illam deuincit, prudentizque oculos ei operit, prudentiz (inquam) humanæ atq; carnalis, & oculorum fistulis, id est, alca duzes eam ex viscerum suorum anthla lachrymarum aquam facit haurire ad conscientiz suæ viretum irrigandum, vt bonorum desideriorum flores & optimorum operum proferat fructum. Turtures, atque columbarum pullos offerebat Dauid Deo, cum postquam peccarat, diceret. Secundum multitudinem miserationum tuarum ^{Psalms 30.} dele iniquitatē meam. Amplius laua me ab iniquitate mea. Misericordia solum significat alienarum calamitatum compassionem. Misericordia verò præter hoc operum etiam subsidium erga miserum atque afflictum designat. Ideoque non contentus est Dauid dicere: miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam. Sed addidit etiam: & secundum multitudinem miserationum tuarū. Et quia ea, quæ abraduntur, aliquod sui vestigium; ea verò quæ lauantur, nullum prorsus relinquūt, sed poenitus mūda manent, ne quod in anima sua peccati vestigium remaneret, non est etiam contentus dicere: dele iniquitatem meā: sed subdidit dicēs: Amplius laua me ab iniquitate mea, hoc est, iterum, atque iterum me abluc, ne quod in me peccati vestigium, signumue remaneat. O peccatores, qui tot maculis estis infecti, quot peccata commisistis, ne à viuendum libro delectamini;

Simile.

Gerson in l. de vita contemplatina.

mini, efficacissima Deum oratione deprecamini, ut ipsa prius a vobis abradantur: & cū David Dominum rogate, ut vobis cordis lachrymas concedat, quibus à diuina ipsius maiestate lauemini, ita ut nullum in vobis vestigiū peccati remaneat. Leæna dicitur, si cum alio, nisi cū Leone socio suo commiscetur, non audere coram eo apparere, nisi prius abluatur. Idemq; ciconia facit. Cynus ad eodē mūditiā delectatur, ut si cū sociis suis cōmiscetur prius quā comedat, abluatur. Elephasq; dicitur, si ad sociam suam accessit, alijs Elephantibus se non coniūgere donec lauetur. Quæ cum ita sint o peccator, ex his brutis animantibus disce, nec eos tibi præcellere patiaris, si aliqua te culpa maculasti ne cū hominibus audeas conuersari, nec ad mensam tuam considerare, quanto minus corā Deo apparere donec sacro sancto poenitentia lauacro abluaris, ut illa te disponente diuinam gratiam consequaris: qua postea cœlesti gloria fruiturus ad ætherea regna conscendere merearis. Ad quæ nos perducatur Iesus Mariæ filius. Amen.

In eodem festo Purificationis

Beatissimæ virginis Mariæ

CONCIO SECVNDA.

Postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ secundum legem Moysi. Lu. 2.

Vo grādia mysteria celebrat hodie sancta mater Ecclesia in hac sacra solēnitate: alterū, quomodo sacratissimus infans Iesus in templo presentatus est: alterū verò quomodo purior cœlis sanctissima virgo Maria domina nostra purificata est. Hæc duo distinctis præceptis Deus iusserat Hebræis: præcepit sibi primogenita & hominū & brutorū offerri in memoriā videlicet illius beneficii, quod Deus in eorū maiores cōtulit, cū ipso forū causa primogenitos Aegypti occidit. Qua plaga percussit Aegyptios eos cōpulerunt ut ab Aegypto exirent. Est autem valde notandum, quod cum Deus in lege dicat: quicquid habueris masculini sexus, consecrabis Domino: addidit dicens: primogenitum

Exod. 13.

nitū asini mutabis oue, quod si non redemeris, interficies. Itaque alia primogenita volebat Deus sibi offerri non autem primogenitū asini. In quo significauit eos qui diuine ipsius maiestatis ministerio, peculiariter offerendi & consecrati sunt, non alios quidem, neque insipientes sed sapientes atque disertos esse oportere: quātō igitur magis diuina hic Dñs eos, qui Ecclesiæ suæ præsumunt, insipientes atque alios esse nolet? Subtus illā decorā, sublimēq; atque procerā arborē, quā vidit Nabuchodonosor habitabāt animalia & bestię, & in ramis eius cōuersabātur volucres cœli, atque ut ipse S. Daniel interpretatus est, per arborē illā imperiū & monarchia Nabuchodonosor significabatur, vbi aliquis etiā ordo esse videbatur; siquidē aues superius, bestię vero inferius morabātur. Quod cū ita sit, quomodo ferēdū esset, quod in sacratissimo Dñi nri Iesu Chri imperio atque monarchia, quæ est vniuersalis ecclesia, tāta esset monstruositas atque perturbatio, ut bestię atque asini per aera volarēt & in ramis quæ sunt præeminētes dignitates cōsiderēt, aues autē ad volādū à Deo creatę in inferiori loco opprimerētur: liberet nos Deus à tāta abominatione. Inter lamētabilia, de quibus querebatur Hieremias propheta vnū erat: serui dominati sunt nri; non fuit qui redimeret manu eorū. Hoc etiā magnopere mirabatur sapiēs dicens: est malū, quod vidi sub sole positū stultū in dignitate sublimi & diuites sedere deorsum vidi seruos in equis, & principes ambulātes super terrā quasi seruos. In his omnibus significat spūs sanctus vnā ex maximis huius sæculi abominationibus & malis esse quod stulti ac vitiorū serui, sapientes, virtutū diuites passionūq; suarū dominos gubernēt eorūq; dominētur. Valde etiā animaduertēdū est, quod vbi prius Moyses Dei nomine legē hanc de primogenitis consecratis indixit, statim addidit: Cumq; interrogauerit te filius tuus cras die es: quid est hoc? respondebis ei in manu forti eduxit nos Dñs de terra Aegypti, de domo seruitutis. Ex quo apparet Deū velle ut ipsius beneficia in auiā recordatione teneamus: eorū quippe recordatio animū in diuino inflāmat amore. Ioseph dixit populo Israel: sacrificium iterum faciet Dñs inter vos mirabilia nonnulli dicunt: hæc sanctificatione fuisse faciendā abstinēdo ab omni plebis masculinib; alijs verò Hebręi (et melius) dicunt illos ad miraculi magnitudinē animaduertēdā, combuere voluisse, quasi diceret eis: A terribilib; animis aduertite quæ cras visurū estis, diligenter ea cōsiderate, hoc enim ad vos sanctificandōs sufficit. O si

Daniel. 4.

Thren. 36.

Eccles. 10.

Iosue. 8.

Aduent.

Ggg

Chri.

Christiani magnalia quæ Deuseorū causa p̄fecit, attēta animi cōsideratione perpēderēt, hoc multū ad ipsorū sanctificationē conduceret: atq; inde singularis eiseōfidētia oriretur, qua in huius seculi calamitatibus securissimā vitā degerēt. Ideoq; ipse Iosue ibi dē populo suo dicebat: In hoc scietis, quia Dñs Deus viuēs in medio vestri est, & disperdet in cōspectu vestro Chananeū. In hoc scilicet opere excellētis transitus Iordanis, cognoscetis quā opere vos in Deo sperare oporteat, & quam merito cōsiderare vos ab eo plurima esse beneficia perceptoros. Si amic⁹ tu⁹ ppter te vitā, aut honore suū in discrimē adducit, opus illud certo te scire facit, eū etiā diuitias suas tibi esse p̄biturū, si quidē quātū est ex se p̄tio si⁹ q̄ habuit tibi dedit. Hoc efficacissimū argumētū cōstat D. Paul⁹ dicēs: qui etiā p̄p̄tio filio suo nō pepererit, sed p̄ nobis tradidit illū: quomodo nō etiā cū illo omnia nobis donabit? Intelligens: Dñs quā efficacit hęc beneficia: recordatio, statim illic p̄cepit S. Iosue, vt duo decim lapides abstraheret à Iordane; illosq; collocaret in loco castrorū vbi fixerūt tētoria, vt per eos eorū recordaretur, quæ Dñs illic eorū causa p̄fecit. Hic aut̄ primogenita iussis offerri, & quādo ineffabile sacramētū altaris instituit dixit, Hęc quotiescūq; feceritis, in mei memoriā facietis. O benedict⁹ & glorificatus sit talis Deus. Quid Dñs tā modico cōtētus es? Satis apertē pauperib⁹ v̄dere videris, si quidē te tā paruo pretio v̄dis. Dico Dñm hoc petere, quia nouit hoc modo homines, nisi forte sint lapides aut Demones, sui amore esse inflamādos. D. Paulus, dicit si esurierit inimic⁹ tu⁹, cibū illū: si sitit, potū da illi: hoc enim faciēs, carbonēs ignis cōgerēs sup̄ caput eius. Si ergo vnus hominis beneficia in alius hominis corde amoris ignē sufficiūt inflamāre, quātū eūq; ille sit alteri infestus: quātō efficacius hoc innumeraabilia atq; ineffabilia Dei beneficia idē in nobis efficiēt: d̄ eximū atq; efficacissimū argumētū: quomodo fieri pōt, q̄ cum nos Deo infestos esse nō credamus, eius amore nō capiamur, & quasi ardētissimi carbonēs inflamātissimo amore exardescētes illū nō diligam⁹, cū nos tot ab eo beneficia percepisse nouerim?

Eccl̄. 2. 8. secūdū enim ligna siluarū, sic ignis exardescit: ait Ecclesiasticus. Si ergo vnum quodq; beneficium est vnum lignum accēssum quomodo in medio tot igniū nos sic algemus? Hoc vtiq; est vnū ex magis obliuendis, quæ in seculo aguntur, illud autem multō maiorem affert admirationem, quod ex ipsismet Dei beneficijs plu-

Simile

Roma. 8.

Roma. 12.

Eccl̄. 2. 8.

cijs plu-

cijs plurimi occasione accipiūt maiora mala cōmittendi. De quo querit Deus per Hieremiā dicēs: laturauī eos, & mechati sunt, & in domo meretricis luxuriabātur: De iustis aut̄ dicit David, edēt pauperes, & saturabūtur: laudabūt Dñm, qui requirūt eū. Hi comede bāt ad Deū laudandū: illi aut̄ saturabātur, ad magis peccandū. O summā filiorū Adæ perversitatē, beneficia in maleficia cōuertētū. David nūcios militadregē Amō in signū gratiæ, ac beneuolētiae: vt eū de afflictioe quādā qua premebatur, cōsolarentur: ipse verò rex Amō adeo ingratus fuit, vt nuncios, & perinde mittentē regē iniurijs affecerit. Omnia Dei beneficia nūcij eius sunt, siquidē ob cōmodū tuū ea facit, quæ te ad gratitudinē amorē que inuitat. At verò tāta est malitia tua o infelix homo, vt eis iniuriā inferas diuitijs, valetudine, pulchritudine & sciētia deniq; abutēs. Quid igitur o miser expectas pro tāta iniuria, quā Dño ea tibi mittenti inferas, nisi quod acerrimū de te p̄pterea supplicium sumat? O per viscera misericordie Dei nostri te rogo frater mi, vt tui ipsius miserearis, teq; in meliorē frugē recipias, atq; huic summo benefactori tuo gratissim⁹ esse coeperis: fac sicut David, qui de se ipso fatetur dicens: Inclinaui cor meū ad faciendās iustificationes tuas in æternum, propter retributionē. Hoc est, vt gratissim⁹, vt ex plurimis quæ debeo aliqua saltē ex parte, Domino satisfaciam. Et hæc mihi videtur vera huius loci intelligētia: Propter retributionem: scilicet ne referatur ad sperata præmia, sed ad accepta beneficia. In quo manifestat S. Propheta adeo efficacem esse acceptorū beneficiorū recordationē, vt cor ad diuinæ legis obseruantia: non per quinquaginta aut centū annos int̄linet, sed in æternū, si tandiu hominis vita duraret. Has leges voluit hodie cœlorū imperatrix adimplere, quāuis eis minime teneretur. Noluit taxim apud Deum habere dicens: satisfaciā legibus, quæ mecum loquuntur, & non pluribus. Filij Adæ cū Deo taxim cōstituerē gaudent, semel (inquiunt) in anno ad confessionē & nō pluries accedam, & si plura habeam peccata quam Iudas, dū modo alia præcisa necessitas nō offeratur: quando mihi bona redundarint, elemosynam faciā, rei sacræ, festis tantum diebus interero non alloquar proximū meum, (porque et me quit o la habla.) denique dicit infelix homo, ea tantum adimplebo præcepta, quæ me sub mortali culpa obligant. O ingratus non consideras quomodo se Deus tecum habuerit cum enim alijs medijs te redimere potuisset

Ggg 2 potuisset

dñm sicut oportet accipiēdū, curare debem⁹ tales esse qualis san-
 ctus hic Simeō. Super quo notādū est prius quā sanctus euāgeli-
 sta eū iustū appellaret, illū hominē nuncupasse. Ad hoc enim q̄
 aliquis homo iustus sit, hominē eū esse oportet qui ratione nō ve-
 ro passione ducatur: qui enim passione & nō ratione utitur, bellua
 potius quā homo dicendus est. Nōnulla sunt officia, quæ vt opti-
 mē, perfectissimeq; fiāt alia prius addisci necessum est: ad hoc vt
 quis scriba sit, prius illū scire legere oportet: ad hoc, vt sit bonus
 aurifex, prius bonus insculptor esse debet: vt sit bonus excusor,
 bonum prius architectū illum esse oportet. Si etiā ad hoc quod
 quis iustus sit, prius illum esse hominē necesse est. Vnum ex ijs,
 ad quæ Deus homo factus est, fuit vt nos homines esse doceret.
 Quando quis illatā sibi iniuriā vlciscitur, tuq; illi dicis eum sicut
 hominē fecisse, mētiris: nō enim sicut homo, sed sicut iumentum
 contra percutientē se calcitrans fecit. Quem quā enim esse homi-
 nē in hoc sensu, de quo loquimur, est eum ratione, māspetudine,
 humilitate, patiētia deniq; vt ad imitationē cęlestis illius homi-
 nis, qui nobis dicit: discite à me, quia mitis sum & humilis corde.
 Vt quis in aliqua arte perfectus euadat, necesse est eū diu in illa
 se exercere; vsus enim facit magistrum: ideoq; si homines esse
 volumus, plurimum ratione vti debemus, causa enim quare tam
 pauci in mūdo sunt homines est quia nō ratione quidē sed pas-
 sione ducuntur. Qui vero est homo ratione q; ac cōformitate cū
 Iesu Christo filio Dei utitur, hic merito dici potest iustus: iustus
 nāq; dicitur ille, qui secundū mēsurā diuinę volūtatis viuit siue
 in modico siue in magno. Sāctus Elias aquā à vidua Sareptanape-
 tij: cūq; illa (inquit sanctus textus) pergeret vt afferret, clamauit
 post tergum eius dicens: Affer mihi obsecro, & buccellā panis
 in manu tua ipsa verò excusari cepit dicens se modicū tantum
 habere farinæ. Quod parum valebat, facile dabat quod autē cari-
 æstimabatur, difficile datur iudicabat. Cui dixit Elias: Vade &
 mihi primum fac de ista farinula sub cineribus panē paruulum,
 & affer ad me: tibi autē & filio tuo facies postea. Si quod nobis
 Deus præcipit, appetitui nostro cōsonat facile facimus: si vero ali-
 quid ei laboris inest, difficillimē operamur. Qui autē verus est iu-
 stus in modico, & in magno diuinę voluntati conformari curat.
 Et homo iste iustus, nō solum dicitur iustus quia famulis suis mer-
 cedem exoluebat: sed quia iustitia præditus erat, quę apud Theo-
 logos vniuersalis est virtus, ille quippē in rigore dicitur iustus,
 qui

Simile.

Matth. 11.

3. Reg. 17.

20 qui est humilis, castus, pius, patiens atque misericors. Sacerdos,
 qui in altari deuotus existit, cum autem ab eo discedit dissolutus
 est, non dicitur iustus, religiosus, qui in choro orat & in dormi-
 torio garrulatur, non est iustus. Vestis dicitur iusta quando se-
 cundum omnia quadrat: si verò in aliquo deficit, aut redundat,
 iam non est iusta. O quàm modicos iustos secundū hoc arbitror
 esse in orbe terrarum. Naaman princeps militię regis Syrię erat
 vir magnus apud Dominū suum, & honoratus: per illū enim de-
 dit Dominus salutem Syrię: erat autē vir fortis, & diues: sed le-
 profus. Animaduertite quot excellentijs sancta scriptura virum
 hunc extulit, in fine tamē dixit eum esse leprosum. Quod vlti-
 mum cętera priora maculauit. O de quot hominibus dicere pos-
 sumus eos plurimis virtutibus esse ornatos, quas tandem aliqua
 lethali culpa inficiūt. Dicitis quippē ille est humilis, clemēs, mi-
 tis, at est leprosus, est carnalis: de alio dicitis, est castus, misericors
 deuotus, sed est leprosus, est inanis glorię cupidus, de alio dicitis,
 est humilis, castus, orationi deditus, at est leprosus, est auarus qui
 ne obolum quidem Dei causa dare nouit. Plerisq; hominibus nō
 deest rima, qua oleum effunditur. Nullus horum iustus est, nul-
 lus enim iuxta Dei volūtatem viuit. Non equidē ex his erat Si-
 meon, ideoq; sancta scriptura illū iustum appellat. Simulq; erat
 timoratus. Quam domina plurimis pretiosisq; gemis atq; sap-
 phiris, aureisq; monibus exornata est, quāto pretiosiori orata
 est apparatus, tanto magis timet, nequis ad se accedat, qui aliquid
 eorū sibi subtrahat. Sic iustus quō pluribus splendet virtutibus
 eò cauti⁹ viuit atq; se custodit, ne illas amittat. Ad eò excellēs,
 22 ac necessarius est timor Dei, vt dicatur: Deū time & mādāta eius
 custodi, & hoc est omnis homo, id est perfect⁹ homo, phrasin nāq;
 est sanctę scripturę aliquib⁹ in locis hoc nomine: omnis, perfectū
 significare. Vt omnē eicā abominata est anima eorū, id est, per-
 fectā eicā. Quādo Patriarcha Abrahā sese excusauit, rationem
 reddēs quia vxorē suā sororē quidē, & nō vxorē esse simularat:
 vbi nos legimus, cogitavi mecū dicens: forsitā non est timor Dei
 in loco isto, & interficiēt me propter vxorē meam, septuaginta
 interpretes verterūt: si nō est in loco isto veneratio Dei. Ex quo
 apparet timorē Dei, venerationēq; Dei vnū & idē esse. Deumq;
 à timentibus se magnopere venerari: Hominesque illum non ti-
 mere signum est modicę cognitionis amorisque, quo diuinam

4. Reg. 5.

Simile.

Eccle. 10.

Psal. 106.
Gene. 20.

maiestatē diligūt. De cælestibus potestatibus canit ecclesia: Tremunt potestates, quia eum optime cognoscunt, atq; ardētissimē diligūt, amoroso quodā reuerentialiq; tremore corā illo assistentes tremunt. ¶ Dicitq; sanctum Euāgelium sanctum hunc virum esse præterea expectantē. Hæ duæ virtutes, timor scilicet, atque spes, sunt tāquā duæ molæ, quibus anim⁹ noster purificatur. Quē admodum granum frumētī inter duplicē molā collocat⁹ a se corticē expellit, pulchraq; ac cādida remanet farina, sic animus noster in medio spei atq; timoris cōstitut⁹ oēs imperfectiōes a se expellit, candidaque atq; decoraremanet farina disponiturque vt Dei sit cib⁹. Mola inferior est spes, quæ animū detinet ne per diffidentia excidat, ne Daemonum panis efficiatur: timor verò est mola superior, quæ animā cōprimit, ne per superbiā nimis effertur. Præcipiebat Deus dicēs: Non accipies loco pignoris inferiorē, & superiorē molā, quia animā suā apposuit tibi, hoc est, quia pignus quod tibi offert, valde sibi necessariū est victui, ideo ne illud tollas. Si quidē igitur hæ binæ virtutes magis necessariæ sunt animæ tuæ, quā illæ molæ homini Hebræo caue nē illas ei adimas. His optimē munitus erat sanctus Iob: de timore quippe dicebat semper quasi tumētes super me fluctus timui Deum: & pōdas eius ferre nō potui. O incōmutabilis Deus quāta est hæc exaggeratio. Singula hæc verba fratres charissimi diligētī animi cōsiderationē perpēdite: sunt enim pēsatu dignissima, vt quē timorē animas vestras oporteat concipere cognoscatis. Quo timore perculsi sunt qui in medio mari in nauicōmorātes hinc atrocissimis piratis, illinc tumētibus maris fluctibus se circūseptos animaduertūt, ita vt passim se ab illis absorbēdos existimēt: præterea nauim rimosam fluctibusq; patentē vidētes, fractū gubernaculū, vela disrupta cernētes, nauigātesq; *A arbol seco* (vt Hispani aiunt) quod nauigationis genus periculosissimum est, timētesq; in proximas rupes deuenire vbi cōfracta nauis in profundū pelagus demergātur: O quā metuēdum est hoc, dictu etiā atq; auditu. Dicite quæso, qui tot tātisq; periculis expositi essent, nūquid superbiæ, aut cupiditatis cogitationes haberēt, aut sensuallib⁹ voluptatibus indulgerēt? nō equide imo diuitias suas celerime in mare proijcerēt, vt viui ex tēpestāte euaderēt, nec ederēt, neque dormirent propter procella inuersionē. Nunquid igitur ignoratis in maiori, ac tumidiori procella spiritalē animarum vitā versari,

Simile.

Deut. 24.

Iob. 31.

Simile.

26 versari, nosq; ab infernalibus piratis esse circūseptos, qui adeo perditionē interitumq; nostrum exoptant, vt de vnoquoq; illorum dicat B. Petrus: Tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret? mare turbulentum est hoc saeculum, in quo corporum nostrorum naues corruptis, de prauatisq; moribus rimosæ apertæque sunt, malaq; tanquam aqua per sensus introeunt, prudentiæ gubernaculum amissimus, vela quæ sunt Dei, proximorumque amor disrupta sunt, sicca arbore nauigamus, hoc est hinc sine operibus habemus. Furibundi assiduarum tentationum venti vndique conflant, & in maximo periculo passim versamur in infernales rupes incidendi, ibique in æternum pereundi: quis ergo in tot periculis constitutus non timeat? quomodo tam alto sopore quiescimus? quomodo cum tot plorandi, atque timendi 27 occasiones habeamus, tam hilari vultu ridemus? quo modo ludimus, quomodo tanto gustu, ac voluptate delectamur? quomodo his temporalibus bonis derelictis, singuli singulas foueas, in quibus pœnitentiam agamus, non exquirimus? O cæcos nos, qui inter tot pericula tam securi, ac sine timore viuimus. O sancte Iob quā in meritō dicis: Semper quasi tumētes super me fluctustimui Deum, non vnā quidē horam, nec vnum diem, siue vnā hebdomadam, sed semper. De spe autem vitæ sanctus postquam dixerat: Credo quod Redemptor meus viuūt, & in nouissimo die de terra surrecturus sum, & in carne mea videbo Deum Saluatorem meum: addidit, dicens: Reposita est hæc spes mea in sinu meo. Sinus animæ est charitas, bona autem spes in animi sinu debet includi, vt feruida sit & viua: frigida namque ac mortua est equidem spes, quæ charitati, diuinoque amori non nititur. Hac feruidissima, vigentissimaque spe præditus erat D. Petrus, eiusq; socij, qua propter Deo gratias agebat, dicens: Benedictus Deus, & pater Domini nostri Iesu Christi, qui regenerauit nos in spem viuam. Curemus nos etiam fratres charissimi, vt spes nostra optime, probatissimaque vitæ innitatur, ne sit vana præsumptio, atque vt in charitatis sinu sit inclusa & semper feruidalite: ne autem ab hoc sinu erumpat, firmo quodam proposito illam alstringamus, fortitudinisque corrigia firmiter vinciamus.

Est etiam valdē notandum Spiritum sanctum non fuisse contentum dicere, venerabilem senem non solum sibi esse expectantem, sed etiā dicere: *Erat expectans consolationem Israel.* Libere et nos

Deus ab hominibus, qui suam tantum consolationem, voluptatem, honorem, ac deniq; vtilitatem expectant atq; perquirunt. His enim plurimis sceleribus admittendis latissima patet ianua: illum autem qui est iustus Dei; timens sicut Simeon, ipsa iustitia, charitas sanctusq; timor, eum commouet, vt spiritale omnium bonam ac consolationem exoptet. Hic vir erat senex & sanctus nunc autē (quæ nostra est miseria) nonnullos senes non sanctos quidem, sed maximos peccatores cum magno vniuersæ Reipublicæ scandalo esse perspiciamus, cum tamen ipsi sanctiores esse, meliusq; iunioribus exemplum præstare teneantur. Muri qui ciuitatem custodiunt, dicuntur Hispano sermone (*Barbacanas*) quare autem arbitramini hanc metaphoram sumptam esse à longæuis, qui canos habent in barbibus profecto quia in virtute, sanctitateq; sua, Reipublicæ murus esse consuecunt, atq; inde prouenit, quòd muri ciuitatum barbæ canæ dicantur. Animaduertite autē non maiores quidem, sed minores muros, qui exteriores sunt, & maiores muros, ciuitatesque muniunt, barbæ canas dici. Murus quo Deus nos vallauit, est diuina ipsius lex, sanctusque timor: senes verò sunt barbæ canæ, quæ hanc legem, sanctumq; timorem faciunt obseruari. Et sic dicit Isaias Propheta: Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuisset mus, & quasi Gomorrhæ similes essemus. Super quo dicit glossa: Semen, id est, superstites, qui sunt senes atq; longæui. Si ergo hi, qui hoc facere tenentur, optimū non præbent pietatis exemplū, quid in vniuersa Republica erit, nisi quædam dissoluta corruptio. O patres ac domini mei, qui iam ad vltimū vitæ terminū propinquatis: per reuerentiam Dei vos rogo, vt animaduertatis, vos hodie, aut cras tremendo ipsius iudicio esse præsentandos, & non vestrorum modo peccatorum, sed eorum etiam, quæ vestra causa commissa sunt, rationem arctissimam esse reddituros: similes Simeoni esse oportet eos, qui Deum suscepturi sunt.

Hic dicitur accepisse eum in vlnas suas: non dicit, in vlnam, sed in vlnas. In quo significatur, non sufficere nos Deum vna manu accipere, sed binis manibus debere suscipere. Duæ animi manus sunt intellectus, atque voluntas: illicque illum vnica manu suscipiūt, quorum intellectus est fidei plenus, voluntas autem repleta malitia. Nonnulli sunt famuli adeò negligentes, quibus si gallinam iubetis affare, versus ignem eam ex altero latere tandiu

Isai. i.

Simile.

lister

32 sistere sinunt, vt partim cruda, partim verò combusta remaneat: eo quod famulus illam vtrinque non versarit, bina animi latera sunt intellectus atque voluntas, plurimique intellectum maxime torrere, & comburere curant multa discentes, atque scientes: voluntatem autem frigidam & crudam, sine amore, ac charitate relinquunt. Iusti autem diligentissime vtrinque versantur, quòd illuminato intellectu voluntas amoris igne inflāmetur. Et hoc est Deum vtraque manu suscipere, quem si sic receperimus, suam nobis hic gratiam, in futuro autem cælestem beatitudinem largietur: Ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius. Amen.

In eadem festiuitate Purificationis Beatissimæ virginis Mariæ

CONCIO TERTIA.

Postquam impleti sunt dies purificationis Mariæ secundum legem Moysi, &c. Luc. 2.

DEO inanes erāt olim homines, vt pro minimo quoq; honoris puncto mundū euerterent, atq; illius impetrandi causa grauissimis se se mortis periculis offerret, plurimasq; miseras toleraret. Vnde describēs D. Cyprianus in principis palatio educatū, illiusq; miseras perferre solitū, dicit ei, se penitus ignorare quomodo iungi possit, quòd honorū cupiditas homines tot iniurias atq; ignominias faciat perpeti; & cordiū suorū elatio tot humilitatibus ac subiectionibus illos submitti cogat, quibus quidem omnes submituntur, qui aliquid secularium honorum conantur adipisci. Inter omnia verò, quæ illic dicit, hæc notabilia ipsius verba vellem à vobis diligēter aduerti: scilicet, quibus homo fordidus emit, vt fulgeat: quòd ita profectò verū est. Et B. Augustinus verba illa Ecclesiast. interpretās, dicētis: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas, dicit sancta Scripturam res humanas vanitatem appellare, quia homines propter amorem atque aestimationem

Cypria. lib. 2. episto. ad longanū quemdam virum.

August. lib. 1. de moribus Eccles.

carum

earum rerum captiui seruiq; efficiuntur, quarum per contemptum poterat dominari, quod magnum quoddam vanitatis est genus: quod tam excellens creatura, sicut homo ad tam miseram seruitutem redigatur, vt parum inanis gloriæ atq; honoris, qui nulla stabilitate nititur, consequatur. Nunc autem in his temporibus iam non sic agitur: enim verò quodam pro modico honore diuitias, vitamque ipsam homines periculis exponebat: nunc autem honorē ac vitam pro diuitijs obijciunt, adeo illarum auidi sunt.

Matth. 20. Et sic in illa parabola vineæ, quam Dominus attulit, optime hominum huius miseræ tempestatis ingenia mihi representari videntur. Nam operarij illi non murmurabant, eo quod Dominus alios eis prætulisset, sed quia eos pari præmio donabat: vellent enim ipsi in præmio alijs anteponi, in quo maior auiditas, quam vanitas repræsentatur. Quantum autē malum sit hæc honorum temporalium auiditas, Sapiens satis apertè manifestat dicēs: Fascinatio nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscentiæ transuertit sensum sine malitia. Singulorum verborū fratres mei pondus attentè perpendite. Fascinatio est corruptio adueniens teneris infantibus ex hominibus, aut foeminis malæ venenoseque complexionis. Et ita hic fascinatio nugacitatis significat corruptionem quam homines in cordibus recipiunt ex terrenarum rerum amore atque affectione, quæ res nugacitas appellantur, quia illam tantum exteriorem habent speciem, cum tam breuiter prætereant, & consumantur: qua specie homines tanquā pueros rationis expertes decipiunt: & hæc est causa, ob quam celestium bonorum pulchritudinem, splendoremque non dignoscunt. Ideòque dicit: Fascinatio nugacitatis obscurat bona: siquidem efficit, ne virtutes, resque cælestes estimentur, sed tanquam obscuræ ac sine splendore negligantur. Et inconstantia concupiscentiæ transuertit sensum sine malitia. Inconstantia (inquit) concupiscentiæ, quia cupiditas hominem commouet, vt vbi primū, quod expetebat consecutus est, illud non æstimet, pluraque desideret, quibus comparatis plura etiam, & plura concupiscat atq; expetat. Et hæc est inconstantia concupiscentiæ, quæ homines fatigat atque perturbat, arbitranter se maiorem in possidendis, quā in possessis rebus voluptatē esse reperturos, ipsaq; illorum etiā sensus peruertit, qui neque peccato, neque malitia sunt infecti. Vt autem quomodo hæc cupiditas sensum transuertit, cognoscatis,

*Matth. 20.**Sapient. 4.*

6. scatis: notate quod dicit sacra pagina de maledicto illo Ieroboam, qui cupiditate commotus idololatra factus est, regnumque suum idololatrare fecit: ad quem obiurgandum cum Propheta quidam Dei nomine accederet, exclamauit contra altare in quo ipse Ieroboam idolis offerebat incensum, statimque altare marmoreum difsecatum est medium, id est scissum est in duas partes, extendentisque maledicti Regis manus aduersus sanctū Prophetam arefacta est, roganteque Rege, vt pro se Deum precaretur, orauit vir Dei faciē Domini, & reuersa est manus Regis ad eum, & facta est sicut prius fuerat. Ecce triplex miraculū tam breui tempore operatum coram maledicto illo Rege, quæ omnia non suffecerunt illum ad Dominum conuertere: adeo fuerat à diabolo excæcatus, atque à sua cupiditate transuersus. O quo vntas hominis durities, atque obstinatio peruenit; quomodo hæc audientes non deterrentur, & quomodo tantum hoc malum non pertimescimus, quod in foelicibus his temporibus tam tyrānicè dominari videimus? ex his, quæ modo vobis dicam, cognoscetis quantum hodie cupiditas dominatur. Omnibus compertum est postquam hæc noua mundi pars patefacta est, quæ sunt Indiæ Orientales, atque Occidentales quam innumera hominum multitudo terra marique perierit: ita vt paucissimi fuerint, qui prospere in patrias suas reuersi sunt. Omnes autem qui ad illuc eundem commouentur, non in eos quidem, qui illic perierunt, sed in paucos qui huic reuersi sunt, oculos conijciunt, & sic decipiuntur libi persuadentes se non illic esse morituros, sed ex illis esse futuros, qui in suas patrias redierunt. Tanta est cupiditatis vis, sic quæ homines excæcat, vt quasi pueri se decipi patiantur. Ideoque dicit Spiritus sanctus: Fascinatio nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscentiæ transuertit sensum sine malitia, vt propter incerta certissimis periculis exponantur, quæ que est reuera consequantur; cras tamen finienda sunt. Idcirco exclamat Beatus Augustinus, dicens: cur per multa vagaris homuncio querendo bona animæ, & corporis tui? quæ re vnum bonum, in quo sunt omnia bona, & sufficit, ibi enim est quicquid amas, quicquid desideras.

Maximè nos commouere debet ad hanc veneficam pestem (quæ est temporalium auiditas bonorum) e cordibus nostris euellendam, summa paupertas quæ sublimis Rex gloriæ in hoc mundo

*3. Reg. 15.**August. lib. m. d. i. a.*

do vivere dignatus est: & qua sacratissimam etiã genetricẽ suã de-
gere voluit: quæ quidẽ tãta fuit, vt in suo virginali partu domus
ei defuerit, & sic in stabulo fuerit paritura: nec in purificatione
sua offerẽdũ habuerit agnũ, & sic par turturũ, aut duos pullos co-
lubarũ fuerit oblatura sicut ait sanctum Euãgelium, quæ obla-
tio erat pauperum mulierum iuxta legis consuetudinem. Eequis
igitur hæc considerans ardentissimẽ paupertatem ab altissimo
Dei filio consecratã, atq; à purissima ipsius genitrice susceptam
non amplectatur? Dignũ autem est consideratu; cur in columba-
rum genere non colũbas quidẽ, sed duos pullos masculos colum-
barum Dñs offerri iusserit: in genere autem turturũ turtures, nõ
verò pullos turturum postularit? Ad quod respondetur pullos co-
lubarum teneriores, ac sapidiore esse columbis: turturũ verò
meliores turtures magnos, quã pullos. In quo significauit Deus
se velle vt sibi meliora semper offerantur. Vult Deus vt sui mini-
sterio pullus tener te offeras, non autem cum iam es senex, & sce-
leribus obduratus, & si tunc nõ displiceat. Miseri autẽ filij Adã
longẽ aliter faciunt, finis prandium, & tanquam in successiuis
perditisq; horis diuinum officium persoluis, principium autem
diei & totum mane, temporalibus negotijs consumis: quasi sem-
per meliorem vitæ, temporisq; partem mundo, peius autem
Deo offerre cõsuẽcis. Habes binos liberos alterum habilem at-
que ingeniosum, alterum verò ineptum, atque inhabilem, & di-
cis: hunc inhabilem, & fatuum Deo offeramus, sicut clericus: hic ve-
rò ingeniosus in mundo remaneat, secularibusq; rebus inten-
dat. O Christe spiritualis vitæ reparator, ac fidelissime hominũ
amator: tu in solitudine prius præcipuam, potioremq; panum
pisciũq; partẽ turbis diuisti: tibi autẽ Dñe infinita Maiestatis
tuisq; sanctis discipulis fragmẽta colligi iussisti: nos autẽ vice ver-
sa facimus, fragmẽta quippẽ, atq; ea, quæ neglecta reliquimus,
tibi in pauperibus tuis damus: melius autẽ quasi ingrati nobis ob-
seruamus: nõ sic fratres, non quæ so sic fiat, sed amodo meliorẽ di-
uitiarum, vitæque vestrẽ partem Deo immolate. Qui in marina-
uigant, statim in navigationis initio nauũ vela extendunt. Stul-
tũ enim esset expectare, vt illa extẽderet, quãdo iam peruenitur
ad portũ, atq; anchoras iaci oportet. Insanius equidem est expe-
ctare in litore mortis vela tendere, & poenitentiam agere. O ter-
ribilem insaniam, in initio navigationis, id est vitæ, vela tendere
debuisses:

Simile.

debuisses: tu verò illud tempus expectas, cum iam propẽ mortẽ
fueris iam peccationis expertus, cum quid facias vix noris?
Præcipiebat etiã Dñs turtures, nõ autẽ pullos turturum sibi
offerri: quãdo vir est inquietus, aut tumultuosus, siue cum fecmi-
na est stulta ac vana, dicere consuefcitis, est turtulus, aut est tur-
tula: aliquid igitur inest turtulis siquidẽ vanos atq; demẽtes illis
cõparamus. Vult igitur Deus pullos colubarum, nõ verò tur-
tulos, vt significo homines inanos, vanos atq; inquietos, nõ esse
suo diuino ministerio idoneos. Et si cybinos legimus: Ad quem
aspiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, aliã transla-
tio habet: super quẽ requiescet spiritus meus, nisi super humilẽ
& quietũ. Quapropter vobis magnopere cõmendo fratres cha-
rissimi, vt quocũ fieri poterit, quiete eretis: nã maximis qui
buscũ peccatoribus dixit ipse Propheta Isaias: Dei nomine: Si
reueriamini & quiescatis, salueritis in silentio & in specie forti-
tudo vestra. Cum hæc oblatione, ac munere ingressa est hodie in
replum superna calõrũ imperatrix sacratissimũ infantẽ Iesum
in brachijs baiulã, vt eũ æterno Patri offerret. Nã quia Deus pri-
mogenitos Aegypti occiderat, hæc oblatione ab Hebraeis pre-
bat vt in illius beneficii gratitudinẽ, sibi primogenitos offerret.
Hæc qua legẽ optime intelligi potest, quẽ animum, atq; gratitudi-
nẽ Dñs a nobis exproscat, si quidẽ vt nos à crudelissimo Sathani-
cẽ seruitutis iugo liberaret, nõ inimicorũ quidẽ nostrorum, sicut
Aegyptiorũ primogenitos interemit, vt Hebræos à Pharaonis ca-
ptiuitate subtraheret, sed suũmet primogenitũ filiũ atrocissima
tradidit morti. Vnde B. Paul. infert quantum Deo debeamus, di-
cens: Charitas Christi vrget nos estimãtes hoc, quoniã si vnus pro
omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus
mortuus est Christus, vt & qui viuunt, iã nõ sibi viuãt, sed ei, qui
pro ipsis mortuus est. O mirabilia verba, & quãte confusioi nos
bis esse deberet nos nõ facere quod nobis in eis S. Apostolus cõ-
mẽdat: super omnia autẽ verbũ illud: Vrget nos, perpedite qua-
lo quod significat, nos saliter facere possẽ nõ debere deuiãtos tã-
to beneficio. Et credo præterea per omnes illos primogenitos,
quos Hebraei offerebant hunc superũ primogenitum purissi-
me Virginis significari, atq; ideo ceteros etiam postulasse. Sicut
Herodes propter ingẽs, ac detestabile odium, quo celestẽ hunc
puerum prosequabatur, omnes pueros Bethlehẽ, & confinium

Isai. 66.

Isai. 3.

Exod. 13.

2. Cor. 5.

QUE

seius insit occidi, quò inter illos hunc vnum, quem maximè ode-
 rat, interimeret. Sic vice versa Pater æternus propter summum
 amorem, quò Iesum Christum filium suum complectebatur om-
 nes sibi primogenitos præcepit offerri, vt hic vnus inter omnes
 sibi gratissimus offerretur. Quapropter fratres mei hoc saluber-
 rimum percipite cõsiliũ, si vultis corda, munera, oblationes, ora-
 tionesq; vestras Deo gratas esse, semper hunc diuinum primo-
 genitum, vobiscum deferre, vt ab æterno Patre amoris, atq; be-
 neuolis oculis recipiamini. Sicut principũ mstrices eos regibus
 parentibus suis offerre consueverunt, cum irati sunt, vt præ vi-
 li gaudio mitigentur & petita concedant. In hoc superna celo-
 rum imperatrix ingressu adimpleta est celebris illa Prophetia
 Aggæi Prophetæ dicentis: Magna erit gloria domus istius no-
 uissimæ plusquã primæ dicit Dominus exercituum: & in loco
 isto dabo pacẽ, dicit Dominus exercituum. Ad quorum verbo-
 rum intelligentiã sciendum est, ea a sancto Propheta dicta fuis-
 se, cum Hebræi templum reedificare inciperent post Chaldaorũ
 euersionẽ. Etenim nonnulli tunc aderant senes, qui magnificentiã
 ac sumptuositatẽ templi salomonis meminerant, & desperantes
 hoc potius templum sicut prius esse futurum, amare lamentabã-
 tur, nec illud reedificari gaudebat propter impossibilitatẽ qua
 eis in hoc esse videbatur. Tunc autem hinc it, hinc uenit deus diuino spi-
 ritu repletus, illosq; consolatus est dicens: Magna erit gloria do-
 mus istius nouissimæ plusquã primæ. Quomodo ò uir sancte
 hoc dicis, si quidẽ tam prosperè inter dicationem perspicias, & tan-
 ta post templum constructum futurũ inopia uisumã? Maior
 equidẽ prioris gloria fuit. Te uideamus, quo erat illa cõdideris arca,
 super quam gloria Domini descendebat, ubi tanta, itaq; locuple-
 tia immolabantur sacrificia. In eodem capitationem reddit
 huius maioris excellentiã secundum templi: etenim non futurum
 erat gloriosius, quia pluribus diuitijs esset abundantior, nec
 maior immolatio fieret, sed habebat futurã sed quia adhuc (inquit)
 vnum mstricum est, & ego cum mouebo celum & terram, &
 ueniet deus in uisum cunã gentibus, & implebo domum istã glo-
 ria, dicit Dominus exercituum. Hoc est vnum ex efficacissimis
 argumentis, quibus tantus Christus Iesus filius Dei in mundum ve-
 nisse comprobatur: quia tantum hoc secundum templum penitus
 euersum est, quãtũ a sancto Propheta illam in illud se-
 cundum

Simile.

Aggæ. 2.

Aug. 1.

Aug. 2.

Aug. 3.

secundũ templũ venturũ esse prædixit: illud autẽ iam non extat,
 neq; in eo remansit lapis super lapidẽ: quid ergo ceciliudẽi expe-
 ctant siquidẽ Aggæus Propheta Christũ in illud secundum templũ
 quod ipsi reedificabant, venturũ esse prophetauit: atq; etiã hic
 illud templũ vltimũ esse, nec post illud aliud futurũ esse prædi-
 xit, his verbis: Magna erit gloria domus istius nouissimæ: quo-
 modo igitur infelices adhuc in templum illud desideratum ge-
 tibus venturum sperant, si quidem iam penitus fuit euersum at-
 que dissipatum? Hæc igitur erat gloria huic secũdo templo pro-
 missa, quòd in illud, verbum incarnatum erat venturum, sicut &
 venit & in eo prædicauit, ac complura mirabilia fuit operatum.
 Hodie autem primum in illud ingressum est in brachijs sanctis-
 simæ Virginis Mariæ matris suæ, quam credibile est millia mil-
 liũ Angelorũ fuisse comitatos, & cũ tanta gloria atque maiesta-
 te, vt dicat B. Augustinus; Nisi fides credat, sermo nõ explicat.

Et ecce homo erat in Hierusalem: cui nomen Simeon: & homo iste in-
 stus & timoratus. O quis adeò fortunatus esset, vt de eo hæc om-
 nia merito dici possent. Iustitia in Hebræo sermone vniuersas
 virtutes amplectitur: iustus etiam dicitur, qui gratia iustificante
 præditus est, licet omnes virtutes non fuerit adeptus: sed quas
 nõ habet curata acquirere, & quas acquisiuit, intentiores facere ac
 perfectiores intendit. Et hoc est quod crebrius in diuinis literis iu-
 sti nomine intelligitur. Vnde sponsus, cũ prius spõsẽ oculos lau-
 dasset, dicẽs: Oculi tui colubarũ, vt spõsa in dies in virtutibus ac-
 crescere, magnosq; progressus facere perspiceretur, dixit ei postea
 cãt. 6. Auerte oculos tuos à me, quia ipsi me euolare fecerunt: quæ
 fuit eximia quẽdã exaggeratio, quasi diceret: auerte hinc oculos
 tuos, quia me occidis, neq; enim illos valeo tolerare. O ineffabi-
 lẽ Dei pbitatẽ: etenim cũ infinite sit potẽtiẽ, se ab vnus animæ
 dilectẽ sibi perfectiõne superari fatetur. In eo aut, quod hic dicit
 trãslatio nostra septuaginta interpretes sequẽs Hebræus textus ha-
 bet verbũ quod significat, superare me fecerunt, quod modo poe-
 tico ponitur pro me superauerunt. Vbi clarius dicit ac fatetur
 Deus, se ab illis oculis esse deuictũ: & alij trãstulerunt: auerte ocu-
 los tuos à me, quia me superbire fecerunt. O benedicant te cele-
 stes Hierarchie seculorũ omniũ Imperator, quia talia verba tuo
 nomine dici voluisti: Ecquis nõ obstupescit audiens Deũ magni-
 ficari, extolli atq; superbire, quia animã sanctam habet in suam?

Augusti.

Cant. 4.

Aduent.

Hhh

Hæc

Hæc singularis exaggeratio significat, quod si Deus efferri ac superbi-
 re posset, vnius perfectæ animæ sanctitas ei elationis atq; su-
 perbiæ esset occasio. Ex quo apparet, quot in virtute progressus
 facere solet anima iusti, quæ prius oculos habebat columbæ, si
 quidem in tantam perfectionem ac virtutis pulchritudinē perue-
 nire possunt, vt Deus de illis has exaggerationes dicat.

Simile.

Dicit vltimus sanctū Euangeliū: *Et timoratus.* Iustus adeo ius-
 tū habet cōscientiā, vt minimæ quæq; res illi timorē gignāt. Vi-
 debitis hominē perpolitū, qui adeo iustū se calciat calcē, vt si
 fortè calculus quātūcunq; minimus sit, in eū ingreditur, illū ne-
 que attolerare: videbitis autē rusticū adeo ineptos, ac dissolutos
 gerentē calceos, vt quāuis in eos lapides atq; arena includātur,
 nulla molestia afficiatur. Hoc interest inter iustorū, atq; pecca-
 torū cōscientiā: etenim cōsciētia iusti, quia minimū quōdq; otio-
 sum verbū dixit, vix quiescere potest: peccatoris autem animus
 adeo amplius ac dissolutus est, vt nihilo molestetur, ne mortalia
 quidē peccata pertimescat: quōd si iusti venialia peccata timēt,
 quāto magis verebūtur, ne in mortali prolabātur; scientes alios
 sanctiores se, in ea infeliciter incidisse? Ad eā sanctitatis gradū
 peruenerat Dauid, vt cū bis capitalē hostē suum Saulē in manu
 sua haberet, qui actualiter ipsum occidere conabatur, nollet eū
 interficere; postea verò in tantā infelicitatē deuenit, vt fidelissi-
 mū amicū suū Iriā occidi iusserit? Ecquis de sancto hoc viro ta-
 le cogitaret? Ecquis eū qui crudelissimis hostib; ignoscebat, fide-
 lissimū amicū occisurū esse putaret? O quā meritō dixit Aposto-
 lus: Qui stat, videat ne cadat. Nemo dicat, ex hac aqua non bibā:
 sed vnusquisq; in perpetuo timore viuere curet, noueritq; iusti-
 tiā esse tāquā thesaurū in arca cōsciētie inclusum, arcæq; illā di-
 uino timore (tāquā clauis) occludi, ne iustitia interius inclusa per-
 datur & esse sicut pōd; nauis, quod eā securā pergere facit. Et sic
 dicitur: Si nō in timore Dñi tenueris te instanter, citò subuertetur
 domus tua. Perpēdite verbū illud: instāter, in quo nos docet
 Spiritus sanctus, quā cōtinuū in nobis esse oportet hunc diuinū
 timorē, & quā diligenter illū debemus inquirere. Est enim timor
 quasi vermis semper nos interiūs rodens, semper nobis pericula
 in quibus veriamur, leges quibus tenemur, rationē arctissimam
 quā Deo reddituri sumus, hostes deniq; qui nobiscū atrocissimū
 bellū gerūt, ante mentis nostræ oculos proponēs. Satis aperte de-
 monstrat

Eccles. 27.

Simile.

24 monstrauit sanctus Propheta Habacuc sanctū Dei timorē omnes *Habac. 2.*
 has operationes in anima sua efficere, cū dixerit: Super custo-
 diā meā stabo, & figā gradū super munitionē, & contēplabor, vt
 videā quid dicitur mihi, & quid respōdebo ad arguētē me, id est,
 vniuersis vanis curis post terga relictis huic vni intendā, scilicet
 vt custodiā me. Quapropter stabo super custodiā meā, non edor-
 miā quasi piger, sed erecto animo vigilabo super munitionē meā
 aduersus omnia hostiū tela ac stratagemata. Et diligēter aduertā
 quod mihi Deus in lege sua dicit: Quomodo me inferni ignibus
 cōminatur: & quālibēter mihi gloriā pollicetur: & quid respon-
 debo quādo arctissimā a me exegerit rationē. O beatū virū qui
 sic viuit, atq; huius curæ excitatorē habet timorē. Recēsens Da-
 uid mali peccata, & dicens: Quid gloriaris in malitia, qui potēs es
 25 in iniquitate, &c. Statim annumerat supplicia, quibus ille punie-
 tur dicens: Propterea Deus destruet te in fine: statimq; subdit di-
 cēs, Videbūt iusti, & timebunt. Experiētia cōperimus animalia *Simile.*
 habētia cornua, vngues ac vires quibus se tueātur, absq; timore
 esse secura. Cæteraverò animātia, quæ hoc armorū genere carēt,
 sicut lepores, capra, cerui atq; alia huiusmodi hæc metu ac ti-
 more percussa fugiūt, vitāq; suam tuentur, & sic eis timor arma
 ministrat. Si quidē igitur homo per peccatū fortissima illa gratiæ
 iustitiæq; originalis arma deperdidit, hoc timore quasi armis ab-
 spiritalibus cōtradictionibus se se defendere debet. His omnibus
 exornatus erat sanctus ille senex Simeō, & cum senectute atq; la-
 bore expectabat breui tēporis spatio Iesum Christū Saluatorē
 mundi in terra videre, quāto diligentius nos elaborare debemus
 26 vt in caelestibus ipsum in æternum videamus, illoque fruamur.

Et responsū acceperat à Spiritu sancto, non visurū se mortem, nisi prius
 videret Christum Dñi. Diligēter pensate verbū hoc: non visurū se
 mortē. In eo nāq; significantur iusti quādo moriūtur, mortē vi-
 dere? quia ex longinquo se ad illā præparant. Malus autē oculis
 clausis nō vidēs mortē ad interitū properat, B. Ambros. dicit: Si *Ambros.*
 basilisc; hominē videt priusquā ab eo perspiciatur, illū occidere, *sermo. 10. in*
 si verò homō prius basiliscū cernit basiliscū ab homine interfici: *Psalm. 118.*
 hoc satis in morte verū esse cōprobatur. Nam si mors hominē in-
 cautū & nō præparatum, sed in lethali culpa cōmorantē perspi-
 cit, eū æternaliter occidit, quia cū primum moritur in infernum
 detruditur: si autē homo considerationis oculis mortem præui-

Hhh • det

det, & cum hac consideratione se diligentissimè preparat, nō sic 27
a morte necatur? siquidem in æternum victurus moriturus, nō ve-
rò ipse illā occidit, quia mors ei iā eneruata & mortua occurrit.

Et venit in spiritu in templum. Ideò nunc non diuina auxilia in
templo percipimus, quia nō sicut Simeon ad illud in spiritu, sed
in carne venimus. Cauete fratres per reuerentiam Dei in hunc
sanctum locum in vanitatis spiritu veniatis, sicut illi quos com-
minabatur Amos Propheta dicens: Væ vobis, qui opulenti estis
in Sion optimates capita populorum ingrediētes pompaticè do-
mum Israel. Et quis pompaticè ingrederetur ad Regem ab eo ve-
niam petiturus de crimine læsæ maiestatis? siquidem igitur quo-
tidie diuinā lædimus maiestatem, & in templū veniam ab eo pe-
situri venimus, tanquam Rei cum profunda humilitate venia-
mus. Nec verò à carne cōmoti veniatis, sicuti plurimi ad tēplum 28
vt videant & videantur accedunt, atq; vt cupiant & ab alijs cu-
piātur: nec in curiositatis spiritu veniatis, sicuti nōnulli veniunt
ad loquendū, atq; ab alijs nūcios audiendū: maximè verò fœmi-
næ, quæ tota heb domada domi suæ cōmoratur, diebus autē festi-
uis omnia quæ in toto terrarū orbe gesta sunt in illo anno inuicē
aliæ alijs nunciant: nec veniatis in spiritu hypocrisis sicut pluri-
mi veniūt, qui oculos in cælū tollunt, cor autē & cogitationes in
terra defigūt: neq; in spiritu pigritiæ, sicut nōnulli, qui in medio
missæ accedunt & in cōcione dormitant: hi filiū Dei in tēplo nō
reperiunt, si quid ē eius gratiā non inueniūt: cū nō diuino quidē
(sicut Sanctus Simeon) spiritu, sed diabolica persuasione cōmoti
in tēplum veniunt. O Rex gloriæ Christe vere Deus, quam pau-
cite hodie in ineffabili altaris sacramento nos expectatē, vt quā 29
plurima in nos beneficia conferas, reperiunt: quæ quidem dispo-
sitionis nostræ defectu non accipimus. Per ineffabilem clemen-
tiam tuā te deprecor, vt oculos nobis aperias, quibus tantū hoc
malum cognoscamus, eiq; opportunum remediū adhibeamus.

Et cum inducerent puerū Iesum, &c. Ipse accepit eū in vlnas suas. O
ineffabilē Dei liberalitatē, & quā firmiter stat promissis, ac mul-
tò quidē maiora largitur quā pollicitus est. Regis zechiæ Dei no-
mine dictū fuit: Hęc dicit Dñs de Rege Assyriorū: Nō ingredie-
tur vrbē hęc, nec mittet in ea sagittā & multo quidē maiora cō-
plevit Dominus: nam ipsa nocte venit Angelus Domini,
& percussit in castris Assyriorū centū octoginta quinq; millia.
Et

30 Et Isaias dicit: Omnes sitientes, venite ad aquas. Ad solam vtiq; Isai. 55.
aquā inuitat, postea verò nō potū tantū sed cibum etiā præbet:
& sic addidit; Comedite bonum, & delectabitur in crassitudine
anima vestra. Sic fecit sancto Simeoni: promisit enim se illi mū-
di Saluatorē esse ostensurū, & nō solū eum illi ostendit, sed etiā
eo illum oblectauit in ipsius manibus Christum collocans.

*Et benedixit Deum, & dixit: Nunc dimittis seruū tuū Domine secundū ver-
bum tuū in pace.* Hic sanctus ad hoc solū vitā frui volebat, vt viuēs
veram vitā Iesum Christum perspiceret, qua visa nolebat am-
plius viuere. O quot sunt hodie (quorum fortasse multi adsunt)
qui ad bonis tantum temporalibus perfruendum vitam deside-
rāt: ideòq; summoperè mortē execrantur. Credite mihi fratres:
pessimum signum est vitam tantoperè diligere: mortem autem
adeò odisse. Carnem ab osse facilè separari signum est illā iam 31
esse coctam, siue tostam: quæ enim cruda est difficilè ab osse di-
siungitur, vt in cælū cōscēdamus, oportet nos charitate coctos to-
stosq; esse. Signū autē ex quo nos tales esse colligimur, est nos à
terrestribus rebus esse separatos, iamq; dissolui, & ab hoc sæculo
exire desiderare. nos autem mortē tantoperè odisse, signum est,
quod adhuc crudi ac sine charitate persistimus. Aduersus malos
est mors armata, ideòq; illam maximè pertimescūt: arma verò 1. Cor. 15.
quibus munita est ipsi ei præbet: nā (vt dicit D. Paulus:) Stimulus
autē mortis peccatū est. Tollite fratres mei hos mortis stimulos,
& deinceps illā nō timebitis. Ideò illā iusti nō timēt, quia ad eos
venit inermis: sicut eā nō timebat sanctus Simeō, sed eam cupie-
bat atq; petebat in initio huius cælestis cātici. Multū inter Cyg-
num, & marinam Syrenam interesse comperitur: nam Cygnus
cū ad mortē appropinquat, dulcissimè canit; Syrena autē cū se
obire sentit, amarè lamentatur: vt enim ait Philosophus in suis
problematibus; in morte accedit sanguis ad cor, sanguis autem
Cygni est nimium generosus, sanguis verò Syrenæ est pessimus,
& ille venenosus sanguis ad eius cor accedens, amarissimos ge-
mitus illam proferre cogit: bonus autem sanguis Cygnum cane-
te facit: sic peccatores malus scelerū sanguis ad eorū cor accedēs
in morte moerere facit: iustos autē (quali cygnos) virtutes vt hi-
lari animo moriantur inuitat. Et hoc est quod dicitur: In malitia
sua expellitur impius: iustus autem sperat in morte sua. O singu-
larē sententiā in qua Spiritus sanctus ostendit assiduā mortis re-
Aduent. Hhh 3 corda-

cordationem, peccatoribus quidem nimium exosam, quia propter ipsorum malitiã in ea perpetuis inferni cruciatibus cõdemnandi sunt, iustum maximè consolari: omnes namq; presentis vitę labores citò finiendos esse sperat, & postquam propter eorum tolerãtiam in hac vita gratiam receperit, sempiterna celestis beatitudinis gloria fruiturum, se ad ætæ regna esse migraturum confidit: ad quę nos perducatur Iesus Marię filius, Amen.

In eadem festiuitate Purificationis Beatissimæ virginis Mariæ

CONCIO QUARTA.

Postquam impleti sunt dies purificationis Mariæ secundum legem Moysi. &c. Luc. 2.

Leuit. 12.

HÆC lex quam hic refert sanctum Euangeliũ, quę habetur in Leuitico, magnam volenti illam attente considerare admirationẽ affert. Dicit enim: Mulier si suscepto semine pepererit masculũ, immunda erit septem diebus, &c. Sin autem pepererit foeminam, immunda erit duabus hebdomadibus. Ecquis hanc legem non admirabitur, quod non sufficiant foemine doloris partus, sed tot etiam diebus immunda remaneat? quodq; pœna hæc in partu filię duplicetur, cum tamen non sit in manu genitricis masculum aut foeminam parere? Huius rei consideratio primum Origenem, deinde alios sanctos patres cõmouit, vt in hac essent sententia manifesteque docerent, antiquas leges præter literalem sensum quę verba contextus in se habent, alios mysticos, atque latentes sensus & intelligentias habere: ad quas recurri oportet, vt diuinę legis iustitia & maiestas clariùs innotescat, quę in sensu exteriori non tam manifestè perspicitur. Ad cuius rei confirmationem vnicam ex plurimis legibus, quas Deus in veteri Testamento sanciuit, vobis referam, quę in tantam vos admirationem, quàm præterita, inducet. Præcipiebat Deus, vt vitulæ cineres in mundo loco reponerentur, & ad hominum purificationem custodirentur.

Num. 19.

3. rentur: simulq; vt sacerdos, qui vitulam illam immolaret, vestes suas ablueret, immundusq; esset vsque ad vesperam: idemq; illã comburenti cineresq; obseruati præcepit, videlicet vt omnes immundi essent. Quę erat ratio (vt ait Flavianus) quare illud, quod Flavianus in Leuit. & ministros inficeret, ita vt vsque ad vesperam essent immundi: quomodo fieri potest, vt quod immundos purgat, mūdus suo tactu inficiat? In hoc utiq; manifestatur alia maiora mysteria, quę sub hoc cortice delitescunt, Deum significare voluisse. Ideò dicebat Dauid: Beati qui scrutantur testimonia eius hoc est qui literæ superficie nõ contenti interiora eius mysteria perscrutãtur. Et sic illi, qui leges has scrutati sunt, dicunt illã priorem Leuitici legẽ significasse animã producentẽ fructũ, quantum eunq; bonus sit, in sui reputatione immundã se existimare, & vereri debere an fortè fructus ille Deo placebit: sicuti faciebat Iob, qui dicebat: Verebar omnia opera mea sciẽs, quia nõ parceres delinquẽti. Et quãquã de omnibus bonis operibus vereri debet: multò tamen magis de exterioribus & corporalibus, quę sunt filię respectu interiorũ ac spiritaliũ operũ, quę per filios masculos significatur, in quibus plerũq; nõ est tãta periculi occasio. Lex autẽ vitulę secundũ illorum doctorũ sententiã significat aliter Deũ de mūdus bonisq; hominibus, aliterq; ipsos de semetipsis esse iudicatuos. Nã licet homo sit verè mūdus, Deusq; eum talẽ esse iudicet, illũ tamẽ mūdũ se præsumptuosè arbitrari, sufficeret veram ab ipso munditiã puritatẽq; subtrahere: sicut accidit illi Pharisæo, qui tũc cœpit esse iniustus, eũ se iustũ esse reputauit. Idcirco iusti causas exquirũt, quibus se contendant malosq; iudicet, sicuti faciebat humillimus Iob, qui dicebat: Si lotus fuero quasi aquis niuis, & fulserint sicut mūdissimæ manus meę in sordibus intinges me hoc est, oculi tamen tui in me sordes inueniẽt: cumq; vestimenta mea sordidũ atq; immundũ me perspexerint, dicent mihi: Recede, abi à nobis. Abominabuntur (inquit) me vestimenta mea. Hoc dicebat, quia meminerat se diuino inspirante spiritu dixisse. Nunquid oculi carnei tibi sunt, aut sicut videri homo & tu vides? Et sepe numero (vt summa Veritas ait) quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum: sicut aparuit in illo, cui Dominus dixit: Dicis quod diues sum, & locupletatus & nullius ageo, & nescis quia tu es miser & miserabilis & pau.

Flavianus in Leuit.

Psal. 118.

Iob. 9.

Ibidem.

Lus. 16.

Apo. 3.

1. Cor. 3.

& pauper, & cæcus, & nudus. Idcirco quantumcunq; iustus quis 6
sit tota tamen huius vitæ hebdomada iniustum se se reputare de-
bet & immundum: quod si oportet facere animam parientem ma-
sculum, id est, heroica opera facientem, quid facere debet anima
pariens foeminam, id est, remissa & tepida faciens opera? hanc
oportet timere ne duabus hebdomadibus poena afficiatur, scilicet,
in hoc sæculo, & in purgatorio. Ideo iure optimo admonet
D. Paulus singulos fideles, ut unusquisque consideret quid super
fundamentum, qui est Iesus Christus, & eius fides ædificet. Alius
enim (inquit) ædificat aurum, & lapides pretiosos: alius ligna, fœ-
num & stipulas, & uniuscuiusq; opus quale sit, ignis probabit:
quod si de anima remissa opera faciente hoc futurum est, quæ ta-
men parit fructumq; affert, quid fiet animæ, non solum fructum
non afferenti, sed plurimis etiam se malis operibus ac sceleribus 7
maculanti? magnoperè nos poenitentia purificari oportet fra-
tres mei, antequam nos immundos mors occupet: neq; enim nos
immundos esse negare possumus, cum ad ea, quæ animam coin-
quinant proximè accedamus.

3. Ioan. 2.

Triplex est modus rerum, purissima quæq; inficientium, si ad
eas accedant: videlicet, fumus, puluis & res liquidæ. De fumo
experientia comperitis, quantumcunq; enim dealbata, & spe-
ciosa sit domus: si tamen in eam fumus ingreditur, brevi eam ita
denigrat, ut visu sit miserabilis. Puluis etiam inficit & conturbat:
si aqua quantumvis clara ad puluerem peruenit, & cum eo comisce-
tur, statim lutum efficitur, pannusque quantumcunq; exactus
si ad eum puluis accedat, inficitur. Res liquefactæ etiã maculant,
sicuti pix, oleum, & alia huiusmodi. Hæc tria triplex malorum 8
genus (quibus plenus est orbis) representant: de quibus dixit B.
Ioannes: Omne quod est in mundo, aut est concupiscentia oculo-
rum, aut concupiscentia carnis, aut superbia vitæ. Avaritiam,
oculorum concupiscentiam nominavit, quia incoelix avarus vix
omnibus quæ possidet (nisi oculis) fruitur famem namque ac nu-
ditatem patitur ne bona consumat, solum contentus est oculis illa
videre. Et hæc cupiditas est puluis animas nostras inficiens: fumus
est superbia vitæ. Nam sicut fumus nunquam cessat ascendere
quousq; evanescit & consumitur, sic superbia humana corda ef-
fert, ut nihilo contenta sint, sed ad unam elata dignitatem ad aliã
sublimiorem eleuari concupiscant: & cum hac imperandi, ac
præ-

9 prævalendi anxietate usque ad vitæ terminum perseverant. Et si
autem peccatum hoc adeo iniuriosum sit diuinæ maiestati, ut idem
sit in diuinis literis dicere superbiam, atq; dicere Dei iniuriam,
& sic ubi nos legimus, vè coronæ superbiæ ebrijs Ephraim, septua-
ginta interpretes transtulerunt: Væ coronæ iniuriæ mercenarij *Isai. 28.*
Ephraim. In his vtriusq; translationis verbis significatur, etiam
superbiam esse quandam animi ebrietatem, superbosq; esse mer-
cenarios: quæcunque enim alijs faciunt beneficia, ideo faciunt,
ut eos adiuvet conscendere ac cæteris prævalere. Pix liquefacta
est carnis concupiscentia, quæ magis quam pix homini adheret,
illumque coinquinat. Et sic dicit Ecclesiasticus, qui tetigerit pi- *Eccles. 13.*
cem, coinquinabitur ab ea. Idcirco nobis præcipit spiritus san-
ctus, ut huius vitij occasiones diligentissimè fugiamus. Vnde post *Prouer. 5.*
10 quam dixerat: fauus stillans labia meretricis, nouissima autem il-
lius amara quasi absyntium, ad inferos gressus eius penetrat, sta-
tim addit: lōge fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus
domus eius. Et Ecclesiasticus dicit: Auerte faciem tuam a mulie- *Eccles. 9.*
re compta, & ne circumspexeris speciem alienam. Statimq; cau-
sam assignat dicēs: Propter speciem enim mulieris multi perie-
runt: & ex hoc concupiscentia quasi ignis ardescit. O quam san-
ctum necessariumque consilium: diuina maiestas nobis vires,
efficaciamque ad illud obseruandū concedat: simulque ut quod
dicit sanctus Iob custodiamus. In fame (inquit) & siti bestia ter- *Iob. 23.*
ræ pacificæ erunt tibi. Et multo magis pacifici erunt bestiales cor-
porum nostrorum motus, si hæc eis medicina applicetur. Ecce fra-
tres mei tria, quæ nos frequentius inquinant: si quidem igitur a-
11 deo immundi sumus, rationi consentaneum erit, ut purificari cu-
remus. Ad quod faciendum ut nos sancta mater ecclesia comou-
eat, verba illa Malachiæ prophetæ cantat dicentis: Ipse enim *Malach. 5.*
quasi ignis conflans, & quasi herba fullonum; & sedebit conflans,
& emundans argentum, & purgabit filios Leui. Aurum & argē-
tum focibus admistum nequaquam purificari potest, nisi igne
liquefiat: & cymbalum confractum minimè resarciri potest, nisi
igni conflatur, denuoque ad formam redeat. Singuli peccatores *Eccles. 23.*
sunt quasi cymbalum confractum, de quibus dicitur: cor fatui
quasi vas confractum: & sicut cymbalum fractum male sonat, sic
peccator turpibus verbis malisque operibus dissonat, nullum-
que aliud habet remedium nisi in contritionis lachrymas diuini

1. Cor. 3.

& pauper, & cæcus, & nudus. Idcirco quantumcunq; iustus quis 6
sit tota tamen huius vitæ hebdomada iniustum se se reputare de-
bet & immundum: quod si oportet facere animam parientem ma-
sculum, id est, heroica opera facientem, quid facere debet anima
pariens scæminam, id est, remissa & tepida faciens opera? hanc
oportet timere ne duabus hebdomadibus pœna afficiatur, scilicet,
in hoc sæculo, & in purgatorio. Ideo iure optimo admonet
D. Paulus singulos fideles, ut unusquisque consideret quid super
fundamentum, qui est Iesus Christus, & eius fides ædificet. Alius
enim (inquit) ædificat aurum, & lapides pretiosos: alius ligna, scæ-
num & stipulas, & uniuscuiusq; opus quale sit, ignis probabit:
quod si de anima remissa opera faciente hoc futurum est, quæ ta-
men parit fructumq; affert, quid fiet animæ, non solum fructum
non afferenti, sed plurimis etiam se malis operibus ac sceleribus 7
maculanti? magnoperè nos pœnitentia purificari oportet fra-
tres mei, antequam nos immundos mors occupet: neq; enim nos
immundos esse negare possumus, cum ad ea, quæ animam coin-
quinant proximè accedamus.

3. Ioan. 2.

Triplex est modus rerum, purissima quæq; inficientium, si ad
eas accedant: videlicet, fumus, puluis & res liquidæ. De fumo
experientia comperitis, quantumcunq; enim dealbata, & spe-
ciosa sit domus: si tamen in eam fumus ingreditur, breui eam ita
denigrat, ut visu sit miserabilis. Puluis etiam inficit & conturbat:
si aqua quantumvis clara ad puluerem peruenit, & cum eo comisce-
tur, statim lutum efficitur, pannusque quantumcunq; exactus
si ad eum puluis accedat, inficitur. Res liquefactæ etiã maculant,
sicuti pix, oleum, & alia huiusmodi. Hæc tria triplex malorum 8
genus (quibus plenus est orbis) representant: de quibus dixit B.
Ioannes: Omne quod est in mundo, aut est concupiscentia oculo-
rum, aut concupiscentia carnis, aut superbia vitæ. Avaritiam,
oculorum concupiscentiam nominavit, quia incoelix avarus vix
omnibus quæ possidet (nisi oculis) fruitur famem namque ac nu-
ditatem patitur ne bona consumat, solum contentus est oculis illa
videre. Et hæc cupiditas est puluis animas nostras inficiens: fumus
est superbia vitæ. Nam sicut fumus nunquam cessat ascendere
quousq; evanescit & consumitur, sic superbia humana corda ef-
fert, ut nihilo contenta sint, sed ad vnam elata dignitatem ad aliã
sublimiorem eleuari concupiscant: & cum hac imperandi, ac
præ-

9 prævalendi anxietate vsque ad vitæ terminum perseverant. Etsi
autem peccatum hoc adeo iniuriosum sit diuinæ maiestati, ut idem
sit in diuinis literis dicere superbiam, atq; dicere Dei iniuriam,
& sic ubi nos legimus, vè coronæ superbiæ ebrijs Ephraim, septua-
ginta interpretes transtulerunt: Væ coronæ iniuriæ mercenarij *Isai. 28.*
Ephraim. In his vtriusq; translationis verbis significatur, etiam
superbiam esse quandam animi ebrietatem, superbosq; esse mer-
cenarios: quæcunque enim alijs faciunt beneficia, ideo faciunt,
ut eos adiuent conscendere ac cæteris prævalere. Pix liquefacta
est carnis concupiscentia, quæ magis quam pix homini adheret,
illumque coinquinat. Et sic dicit Ecclesiasticus, qui tetigerit pi- *Eccles. 13.*
cem, coinquinabitur ab ea. Idcirco nobis præcipit spiritus san-
ctus, ut huius vitij occasiones diligentissimè fugiamus. Vnde post *Prouer. 5.*
10 quam dixerat: fauus stillans labia meretricis, nouissima autem il-
lius amara quasi absyntium, ad inferos gressus eius penetrat, sta-
tim addit: lōge fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus
domus eius. Et Ecclesiasticus dicit: Auerte faciem tuam a mulie- *Eccles. 9.*
re compta, & ne circumspexeris speciem alienam. Statimq; cau-
sam assignat dicēs: Propter speciem enim mulieris multi perie-
runt: & ex hoc concupiscentia quasi ignis ardescit. O quam san-
ctum necessariumque consilium: diuina maiestas nobis vires,
efficaciamque ad illud obseruandū concedat: simulque ut quod
dicit sanctus Iob custodiamus. In fame (inquit) & siti bestiarum ter- *Iob. 23.*
ræ pacificæ erunt tibi. Et multo magis pacifici erunt bestiales cor-
porum nostrorum motus, si hæc eis medicina applicetur. Ecce fra-
tres mei tria, quæ nos frequentius inquinant: si quidem igitur a-
11 deo immundi sumus, rationi consentaneum erit, ut purificari cu-
remus. Ad quod faciendum ut nos sancta mater ecclesia comou-
eat, verba illa Malachiæ prophetæ cantat dicentis: Ipse enim *Malach. 5.*
quasi ignis conflans, & quasi herba fullonum; & sedebit conflans,
& emundans argentum, & purgabit filios Levi. Aurum & argen-
tum focibus admistum nequaquam purificari potest, nisi igne
liquefiat: & cymbalum confractum minimè resarciri potest, nisi
igni conflatur, denuoque ad formam redeat. Singuli peccatores *Eccles. 23.*
sunt quasi cymbalum confractum, de quibus dicitur: cor fatui,
quasi vas confractum: & sicut cymbalum fractum male sonat, sic
peccator turpibus verbis malisque operibus dissonat, nullum-
que aliud habet remedium nisi in contritionis lachrymas diuini
amoris

anno r̄is igni liquefieri atq; ad pristinam formã (quæ est exactis-¹ 2
sima Iesu Christi Saluatoris n̄stri vita) redire. Et hæc spiritalis
purificatio significatur in illa purificatione quã Deus in legẽ le-
uitici fieri præcipiebãt, quã hodie sacratissima Virgo cõpleuit.

Ita q; festum purificationis ipsius puritatis & redemptionis,
qua diuinus mundi Redemptor redemptus fuit, hodie ab alma
Ecclesia celebratur. Cumq; ad hanc purificationẽ, ablutionemq;
faciendam in templũ sacratissima virgo veniret, accepit venera-
bilis quidam senex Simeon nomine, in vlnas suas diuinũ infan-
tem Iesum. De quo quidẽ sene dicit sanctum Euangelium, quod
erat homo iustus, & timoratus. Quæ duæ virtutes in hoc sæculo plerũ-
que coniunctæ esse consuescunt. In medio maiorũ gustuum, diuĩ-
narumq; consolationũ cum magno timore sunt iusti. Quod ad-
notauit spiritus sanctus, vbi sp̄o sponse indulgẽti, suauissimõ-¹³
que sermone loquenti atq; dicenti, Ostendemihī faciem tuã, so-
net vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis, & facies tua de-
cora: ipsa importunẽ respõdit: capite nobis vulpes paruulas, quẽ
demoliuntur vineas: nã vinea nostra floruit. In hoc significat spi-
ritus sanctus quid omnes facere oportet, quod quãto diuinis mu-
neribus locupletiores fuerint tanto maiori instantia hoc à Deo
petere debent. Et quemadmodũ cũ Diabolus manifestẽ tẽtat, vo-
catur leo rugiens, sicut illũ appellauit D. Petrus, sic quando alias
cautelã, ac decipiendi modos exquirat, dicitur vulpes. Cumque
iustos tã turpissimis rebus non audeat inuitare, per ambages mi-
nimis rebus quas paruifaciunt, illos tentat, vt ex illis leuissimis
eos ad maiora peccata deducat. Ideoq; sponsa, minima hæc pec-
cata vulpeculas vocat, quæ florentes perdunt vineas nẽ maturõs,¹⁴
afferant fructus. Cum igitur animus in maiori orationis feruore
spiritaliq; gustu perfruerit Deum debet deprecari dicens: O do-
mine his Sathianæ astutijs, & calliditatibus libera me, quia mag-
nopere me curat euertere. Hoc etiam nos admonet D. Paulus di-
cens: cum metu & tremore vestram salutem operamini, scilicet
nẽ vos Diabolus incautos, negligenteq; reperiat. Et ad hoc quod
quis est iustus, & timoratus additur: & spiritus sanctus erat in
eo. Nam rationi consentaneum erat, eũ, qui talibus prædituserat
virtutibus sancti, spiritus esse domiciliũ. Quemadmodũ vbi pri-
mũ corpus suis naturalibus mēbris in matrice organizatur atq;
disponitur, statim Deus in illud animã infundit. Sic vbi primũ
anima

Cant. 2.

1. Pet. 5.

Philipp. 2.

Simile.

15 anima cœlesti auxilio diuinis est ornata virtutibus, statim ad eã ^{Ioan. 14.}
tota sanctissima Trinitas descendit. Hoc Dominus affirmavit
dicens: si quis diligit me, sermonem meũ seruabit, & pater meus
diliget eum, & ad eum veniemus & mansionem apud eum facie-
mus. Et dicens hic D. Lucas: spiritus sanctus erat in eo, significat
quã lenter atq; tranquillẽ in eo morabatur, non etenim per
eum quasi viator celerrimẽ præteribat. Princeps qui celerrimẽ
viã facit, id est [*que va por la posta*] non domestica supellectilia ne
que vasa aurea, neq; apparatus secum defert. Cum verò quie-
nus alicubi cõmoratur, hæc omnia in eius domicilio collocantur.
Quando spiritus sanctus per aliquem velociter præterit neq; in
eo requiescit, quia per eius cogitationẽ tantũ modo trãsit, animũ
suis cœlestibus donis ornatum nõ relinquit, quando verò in eo
16 requiescit, illum quasi tanti domini domiciliũ cœlitus adornat.

Et responsuri acceperat à Spiritu sancto. &c. Beatus hic vir mundi
mala perspiciens Deum crebro precabatur, vt eis mederetur. Sic
enim admonebat Isaias Propheta dicens: qui reminiscimini do-
minum, nã taceatis, & nã detis silentium ei, donec stabiliat, & po-
nat Hierusalem laudem in terra. Et à diuina misericordia exau-
dito illi promissum fuit cœlitus, eum mortem non esse visurũ,
donec prius diuina vita fueretur. *Et venit in Spiritu in templum.* O
quanto gaudio, atq; lætitia eius cor interius propulsabat. Consi-
derate quid vos sentietis, si Dei nomine vobis diceretur, vt iretis
in templum quia ibi regem gloriæ Iesum Christum in forma vi-
sibili intuituri eratis. Illoq; in templo existente, ecce cœlorum
imperatrix cum verbo incarnato in brachijs suis ingressa est.

17 *Et accepit eũ Simeon in vlnas suas.* Et cũ ineffabili iubilo illũ non
cessabat in sanctis pãnis inuolutũ osculari, torusq; lachrymis per-
fusus dixit: *Nunc dimittis seruum tuum Domine secundum verbũ tuum in
pace.* O beate vir quid nunc petis: nunc cum longã vitã petitarus
esses vt hac sanctã luce fuereris, vt te in pace dimittat, expofcis.
In hoc vtiq; satis manifeste ostendit se iustũ esse, ac sp̄itũ diui-
num in ipso cõmorari. Nam iusti magis cõmune proximo-
rum bonũ, quã utilitatem suã expetunt. Peculiare ipsius bonũ
erat Iesum Christũ verũ animarũ cõsolatorẽ videre, illoq; diu-
perfrui: bonũ autẽ cõmune erat bonos nuncios sanctis patribus,
qui in sinu Abrahe morabãtur, deferre: quia vero cõmune bo-
nũ pprio præferbat ideo Deũ rogabat vt se in pace dimitteret.

Simile.

Isai. 61.

Cum

Genes. 46. Cum Patriarcha Iacob filium suum Ioseph viuum perspexit, 18 tantumq; in Aegypto dominū illū esse cognouit, postquā eum mortuū diu fuerat lamētatus in eius collū se se immisisse, & deo sculans eum dixisse fertur: Iam lætus moriar, quia vidi faciē tuā & te superstitem relinquo. Sic etiā sanctus hic senex, qui Saluatorem mundi ardentius diligebat, quā Iacob filium suum Ioseph, videns eum dicit: *Nunc dimittis seruum tuum Domine &c.* Vsq; ibi, *quod parasti ante faciem omnium populorum.* Sicuti pater longæus videns filiam suam optimo viro traditam dicit nunc in pace moriar, si quidem filiam meam optimē locatam relinquo. Loquens Isaias Propheta de fructibus aduentus Dei in carne ad mundū humanam alloquitur naturam dicens: non vocaberis ultra derelicta, & terra tua non vocabitur amplius desolata: sed vocaberis voluntas mea: id est amor meus, & terra tua inhabitata (& in 19 Hebræo habetur: & terra tua maritata) quia complacuit Domino in te. O dulcissima & suauissima verba! Ecquod est vel marmoreum cor, quod eorum efficacia non mollescat? Iam Deus factus est maritus humanæ naturæ vidensq; illam sanctus Simeō cum tam singulari remedio, in pace se se moriturum esse dicit.

Isai. 61.

Uteriusque explicans emolumenta, quæ filius Dei mundo erat allaturus dicit: *Lumen ad reuelationem gentiū & gloriam plebis tue Israel.* In quo vnam ex diuinis Dei conditionibus atque ingenijs manifestauit, scilicet quod quando quem piam recipit, eum in boni quod habet possessione conseruat, illudque ei perficit, & quod deest adimplet. Illi duo populi Gentilis, atque Iudæus habebant singuli aliquid, at aliquid vtriq; deerat. Populus Gentilicus gloriam & honorem habebat, Gentilitas enim totius do- 20 minabatur orbis in Romana monarchia, hanc tamen humanā gloriam habenti, lux deerat, quia absq; Dei cognitione persistebat. Populus autem Hebræus diuinarum scripturarum luce fulgebat, earumque fidem habebat: at ei gloria deficiebat, quia Romanis subditus erat. Veniensque filius Dei in mundum Gentiles in pristinae gloriæ, meliorem effectū possessione reliquit, lucem que quæ illis deerat, scilicet catholicam fidem veri q; Dei cognitionem, altissimorumq; ipsius mysteriorum eis addidit, & ita eorum gloriā atq; honorem meliorem effectus est: illos enim docuit veram gloriā atq; honorem nō in alijs quidem hominibus, sed in se ipsis, passionibusq; suis superandis, diuinē se obediētiē subi-
ijciendo

ijciendo consistere. Iudæis autem lucem, quam habebant clariorem ac lucidorem reliquit, veritatem per legis ymbra significatam eos erudiens, & gloriam, quæ illis deerat, super addidit; quod fecit, eos præcipua, qua premebantur seruitute liberans, quæ erat seruitus peccati, sicuti prædixerat Isaias *Isai. 9.* Propheta dicens diuino mundi Saluatori: Iugum enim oneris eius, & virgam humeri eius, & sceptrum exactoris eius superasti. Et septuaginta interpretes hoc clarius explicuerunt transferentes: Ablatum est iugum, quod supra ipsos erat, & virga de collo eorum: virga enim exactorum dissipata est. Et dicentes: exactorum, significarunt, Hebræos qui ad fidem Domini nostri Iesu Christi veri Dei, & hominis conuersi sunt, non solum culpæ seruitute, verum corporali etiam captiuitate liberos remansisse. Nam Romani Imperatores ad sanctissimam fidem conuersi vniuersum populum Christianum (qui ex Iudæis & gentibus erat constitutus) liberum atque immunem esse voluerunt. Ideoque dicit Sanctus Simeon Christum Saluatorem nostrum esse lumen ad reuelationem gentium, & gloriam plebis suæ Israel. Quod reuera significat verbum diuinum ideo se se hominem fecisse, hominumque manibus tradidisse, vt illorum defectibus mederetur.

In illo tempore quo Sanctus Simeon hæc dicebat, venerabilis quædam matrona plurimis referta annis, virtutibusque plenior Prophetis, filia Phauelis, diuino commota spiritu ad sacratissimum puerum Iesum accessit, totumque templum laudibus replebat, omnes accersiens. Venite (aiebat) Pontifices, venite Sacerdotes, venite vniuersi populi, procidite ante hunc diuinum infantem. Etenim hic est Messias in lege promissus: hic est Iesus & Saluator mundi, multo antea à Deo per Prophetas promissus, atque à maioribus sanctisque patribus exoptatus, credite mihi quia hic est. Et cum hoc feruore, spiritu ac reuerentia ad sanctissimum puerum accessit, cum magna omnium admiratione: & quia illam vt prophetidē habebant, eius verbis fidem adhibebant. Cuius prophetiæ genitricis species atque eximia pulchritudo respondebat; cælestisque pueri admirabilis elegantia consonabat. Et sic maxima in templo excitata est perturbatio, & inde ex templi ostio vsque ad altare
solennis

solennis quædam processio celebrata est: quam duo venerabiles viri Ioseph ac Simeon præcedebant, quos subsequerentur sacratissima Virgo Maria & Sancta vidua Anna. Quam processionem hodie per vniuersam terrarum orbem sacrosancta Ecclesia celebrat. Vt primum igitur ad altare peruentum est, sanctissima Virgo humi consternata diuino amore excandescens, dulcissimis verbis dilectissimum filium suum Iesum, æterno Patri obtulit dicens: suscipe sancte Pater omnipotens æterne Deus hanc immaculatam hostiam, ac sacrificium matutinum de manibus meis, quod aliquando tadem vt vespertinum suscipies sacrificium ex brachijs crucis, illumque sic Sacerdotis manibus offerens, statim quinque siclis eum redemit. O rex gloriæ cælorum primogenite quomodo iam noster effectus remanes: amor quippè te seruam hominum effecit: æternus Pater tuus te nobis dedit: & sacratissima genitrix tua te nobis redemit. Qui cum noster sis, merita, lachrymæ, sudores, vita, mors omnia denique tua, nostra atque ad utilitatem nostram sunt. Ecce fratres charissimi, sacratissimum festum quod hodie celebramus. Venite, venite omnes cupidi ad has pretiosas nundinas, hodiè Saluator mundi venalis efficitur. Attendite ad sacerdotem habentem diuinum infantem præ manibus suis in gradibus altaris, vt eum volenti emere vendat. Accelerate, & emite, non enim nimis caro pretio venditur, quinque siclis hodiè salus ac vita venit, quos non ex crumena quidem, sed ex corde deposcit. O peccator cedo quinque siclos, & Deum accipies: cedo pro peccatis intinum animi dolorem, pro beneficijs gratias age, pro mysterijs laudes reddito pro exemplo imitationem præsta, denique pro amore amorem persolue, Deum que perpetuam hæreditatem tuam habebis. Accede igitur o homo, ne vereare, accede, & ne tantum bonum prætermittas. Etiam hic pensandum est, quomodo filius Dei magis ac magis in dies humiliatur, atque descendit propter eruditionem nostram. In die sanctissimi natalis sui cum Deus esset, inter homines homo factus apparuit, in die Circumcisionis existens homo se in specie peccatoris ostendit, peccati signo cauteriatum, atque signatum: hodie vero apparet homo, in similitudine peccatoris ac serui venditi & empti iuxta altare: in monte autem Caluarie apparebit tanquam homo peccator, seruus & iniquus inter duos latrones crucifixus. Nos ergo fratres dilectissimi ad imitationem huius diuini

diuini magistri humiliemur: quò cœlestis ipsius gratiæ participes effecti ad cœlestem beatitudinem illo in perpetuum fruituri conscendere valeamus. Ad quam nos perducatur Iesus Mariæ filius, Amen.

In festo Sanctæ Agathæ Virginis & Martyris

CONCIO VNICA.

Accesserunt ad Iesum Pharisei tentantes eum, &c.
Matthæi. 19.

Num ex vitijs quæ longius animam à Deo seiungunt, est turpitudine sensualis. Vnde Beatus Paulus dicit: qui adheret meretrici vnum corpus efficitur. Quia autem adheret Domino, vnus spiritus est, scilicet cum eo. Staturque addit dicens: fugite fornicationem. Quasi diceret: si in hac Dei vnitatem perseuerare vultis, hoc vitium diligenter effugite: ideoque carnis sanctificationem postulabat dicens: Obsecro vos fratres per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem sanctam, Deo placentem, vt probetis quæ sit voluntas Dei bona. Hoc est, si in vna cum Deo voluntate persistere vultis carnem vestram ieiunijs, cilicijs, disciplinisque vos sacrificare oportet. Quod vitium quia Deo magnopere execrabile est, etiã in hoc sæculo acerrime puniri consuescit. Et sic, vbi nos legimus non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est: alia translatio habet, non litigabit spiritus meus in homine, quia caro est, id est. Non reprehendat (ait Dominus) deinceps homines verbis, siquidẽ eos carnales ac sensuales factos fuisse percipio: sed eos operibus puniam. Delebo (inquit) hominẽ, quem creauit à facie terræ, ab homine vsque ad animantia, à reptili vsque ad volucres cœli. Pisces solummodo ex omnibus, quæ extra arcam remanserunt, à diluuiò euaserunt: quia pisces non sunt

1. Cor. 6.

Roma, 12.

Genes. 6.

sana

Gene. 9.

tam libidinosi, quàm cætera terræ animantia; eo quod venis ac sanguine carent. Vnde de Sancto Noe dicitur; vixit post diluuium trecentis quinquaginta annis & mortuus est: nec verò meminit sacra scriptura illū alios liberos post diluuium genuisse, vnde creditur continentiam obseruasse toto tempore, quo post diluuium vixit: tanto enim timore percussus est propter crudele supplicium, quod Deum de sensualitate sumpsisse perspexerat, vt nulli deliciarum generi se se tradere ausus fuerit. Quod si vinū bibit atque inebriatus est, hoc fecit quia vini proprietatem ignorauit. Tam seuerum autem se se Deus in turpes & carnales ostendit vt cū Sodomas puniret, eos qui à Sodomis exibant nè retro quidem respicere permiserit, ne cū tam grauibus tormentis turpissimos illos contorqueri viderent, eorum misererentur. Et est valde notandum Diuum Bonifacium Martyrem Archiepiscopum Maguntinum ad regem Angliæ quandam epistolam scripsisse dicentem, Siquidem in isto tuo regno tantopere abominatio nephanda præualuit, nè pessimæ istius gentis supplicium dissimules: nec timeas militares tibi copias esse defuturas, si delinquentes occideris: nam ex maledictis his hominibus quæ virtus aut quæ victoria poterit sperari? Sicut in Hispanis hominibus compertum est, qui quia inhonestissimi ac libidinosissimi sunt, adeò iratus est Deus in eos, vt in pœnam peccatorum ipsorum Mauros ac Turcas ad illos miserit, qui illorum terras vsurparent; illisque mortem inferrent. Animaduerte quomodo sanctus hic vir Hispaniæ euersionem, quæ paulò ante præcesserat, attulit in exemplum. Nam epistola hæc scripta est anno incarnationis Dominicæ septingentesimo quinquagesimo quinto: Hispaniæ autem euersio facta est anno septingentesimo decimo quarto. Quid autem mirum si hæc tam execrabilia sint infinitæ Dei puritati, siquidem Beatus Augustinus dicit Dæmones oculos claudere, ne rot carnales immunditias, quos homines in dies excogitant, perspiciant? O terribilem exaggerationem: quomodo non trepidamus hæc audientes, & quæ in hac misera tempestate gerantur aspicientes? magnæ vtique insensibilitatis, atque duritiæ est signum.

Augu. lib. de ciui Dei. c. 10.

His igitur (quæ vera sunt) suppositis, sciendū vobis est vnū ex vitijs carnalibus, quæ Deo maxime semp̄ execrat⁹ est esse adulteriū adeò

gatedò vt aduersus illud seuerissima in zelotypiæ legem statuerit, eamq; miraculo cōfirmarit, vt habetur in Numeris. Etenim ob- stupendum est quod Deus illic dicit in huius peccati detestationem. Aulus Gellius refert, cum alexander Magnus se se louis filium esse iactaret, eius matrem Olympiadem eum per literas reprehendisse: eo quod dicens se louis esse filium significaret genitricem suam cum Deo fuisse adulteram, quod valde ignominiosum sibi esse ducebat, etsi esset cum loue qui ab Ethnicis tanquam Deus maximus colebatur. Tanto etiam gentes adulterium odio prosequabantur. Hoc etiam apparet ex ijs, quæ Abraham dixit Sarai vxoris suæ, cum essent propè, vt ingrederentur Aegyptum. Noui quod pulchra sis mulier & quòd cū viderint te Aegyptij, dicturi sunt: vxor illius est & interficient me, & te reseruabunt. Super quo dicit Lira Abraham nosse Aegyptios nephandum scelus adulterium habuisse: leuiusque peccatum iudicasse virum interficere, quam eo viuente vxorem ipsius deturpare. Idem sentiebat Abimelech, vnde reprehendens Abraham propter aliam dissimulationem, quæ vsus fuerat dixit ei. Quid fecisti nobis? quid peccauimus in te? quia induxisti super me & super regnum meum peccatum grande? quæ non debuisti facere fecisti nobis. Ecce quo vocabulo Ethnicus adulterium appellat: peccatum (inquit) grande. Idemque dixit rex Palettinæ Patriarchæ Isaac propter aliam simulationem similem quare (inquit) imposuisti nobis poterat coire quispiam de populo cum vxore tua, & induxeras super nos grande peccatum. O quàm asperæ reprehensiones sunt hæc Christianis hominibus: qui tam parui æstimant peccatum, quod gentes naturali tantum lumine ductæ, tam execrabile esse ducebant.

De hoc enormi peccato loquitur Dominus in hodierna Sancti Euangelij lectione, quæstioni cuidam à Phariseis sibi propositæ respondens. Dicit quippe Sanctum Euangelium, quod Accesserunt ad Iesum Pharisei tentantes eum. Horrendū vtique est de hominibus idem dici, quod de Sathana dicitur: De Sathana dixit ipse Beatus Matthæus, accedens tentator, & de his hominibus nunc dicitur: Accesserunt, vt tentarent eum. Nonnulli homines quasi dæmones & peiores quodammodo esse videntur: nam dæmon suavit Dominus dicens: si filius Dei es mitte

Aduent.

Ii)

te

Ibidem.
Iob. 1.

Matth. 8.

te te deorsum, ipse autem non est ausus eum præcipitare. Nazareni verò duxerunt eum, vsque supercilium montis vt præcipitarent eum. Diabolus facultatem à Deo petijt, vt Sanctum Iob tangeret, eiusque diuitias ac valetudinem perderet, qua impetrata eam executus est. Atque ad ingrediendum in porcos dixerunt diaboli, vt ait Diuus Matthæus, mitte nos in gregem porcorum. Homo autem adeò malignus est, vt contra Dei voluntatem omnia, quæ potest proximis suis incommoda inferat. Sathanas contentus erat hac probatione, quòd Iesus Christus erat verus filius Dei, videlicet, si lapides in panes conuerteret. Pharisæi autem non contenti fuerunt aquam in vinum conuersam videntes, nec cæcum à natiuitate oculos iam habere, nec mortuos ad vitam reductos, nec mortem in vitam conuersam aspicientes. Quod autem inauditam liberet nos Deus, ne malitiæ locum demus, vt cordibus nostris dominetur: & peiores quodammodo diabolis maneamus.

Prov. 8.

Accesserunt ergo hi tentantes eum, & dicentes: *Silicet homini dimittere uxorem suam quacunque ex causa.* Cui quæstioni respondens Dominus negatiue, eis declarauit virum propter adulterium ab uxore sua posse recedere. Hoc autem intelligitur quoad thorum, non autem quo ad vinculum. Et quod dicit Spiritus sanctus, qui tenet adulteram, stultus est, & insipiens: intelligendum est illa in malo perseverante: si autem voluerit emendari, non est stultum illam tenere, sed potius opus misericordiæ ad eam in bono proposito conseruandam. At, circa hoc volo vos diligenter aduertere miserum casum, qui cuiusdam leuitæ uxori accidit, de qua fit mentio in Iudicium volumine, quo uxores delinquentes timore percussæ sese in meliorem frugem recipiant.

Iudi. 19.

Refert illic sacratus textus, quod quidam vir leuitæ accepit uxorem de Bethlehem Iuda, quæ reliquit eum, & reuerfa est in domum patris sui: & quanquam in nostro contextu non assignatur causa, ob quam mulier hæc à viro suo recesserit in Hebræo tamen legitur hoc modo: & fornicata est apud eum, & abiit ab eo: quia fortalsè reprehensiones, quibus eam propter hoc vir suus obiurgabat & greferebat. Ille autem ne penitus perderetur, eam requisit. A tilla, quæ per legem morte digna erat, nec vnâ propterea reprehensionem ferre volebat, est hominum supplicium euasit, Dei tamen manus non effugit. Qui quidem

Leuit. 20.

dem illam crudelissima, & turpissima quadam morte permisit obire: vt ibidem videre est.

Audientes sancti Apostoli quàm forte, ac indissolubile sit vinculum matrimonij dixerunt: *Si ita est causa hominis cum uxore non expedit nubere.* Profecto si matrimonium non Christianis oculis aspiciatur, est vna ex grauissimis crucibus totius orbis: iam fratris quidè crux aliquo modo potest immutari nam mutato grauiatq; oneroso, & charitatis experte prælato religiosi crux immutatur, & clericus si prælatum suum male in se affectum sentiat, ad aliam diocesim proficiscens crucem mutat, crux autem matrimonij necessario vsq; ad alterius coniugis obitum toleranda est. Valerius Maximus refert quosdam latrones, in eos quos de prædabantur maxima quadam crudelitate vti consueuisse: scilicet, quod alijs mortuis alios viuos sinebant: at viuos ac mortuos vinciebant, & mortuorum manus & ora viuorum manibus, atque oribus componebant, & sic illos relinquebant, quousq; mortuorum frætor atque corruptio viuos occidebat. Nunquid maior in orbe crudelitas est audita: aut miserabilior in hoc sæculo vita poterat reperiri, quàm qua miseri illi homines mortuis alligati vivebant: huic comparari solet vnio animæ cum corpore post peccatum: nam anima immortalis corruptibili corpori admiscetur, & ei os ad os, manus ad manum, & pes ad pedem est coniuncta: nam est tota in toto & tota in qualibet parte. Cumq; corpus per originalis iustitiæ carentiam tam male propensum remanserit, magnas in anima strages operatur. Et ita dicitur: corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam: & terrena cogitatio deprimit sensum multa cogitantem. Nec solum tormentum hoc, vnioni animæ cum corpore comparari potest: verum etiam vnioni viri cum femina quodammodo conferri potest, quando accidit quòd prudentia atque ingenio sint dispares, ac disiugales. Et tamen etiam antequam matrimonium esset sacramentum erat bonum, & status conueniens, in quo homines saluarentur, sicut in eo innumeri Dei serui saluati sunt.

Valerius
Max. lib. 9.
de crudelitate

Sapi. 9.

Volensq; Dominus duos viros viuos in mundo ad singulare quoddam ministerium, quod ante vniuersale iudicium executuri sunt reseruare Heliam elegit, & Enoc: quorum Helias fuit castus, nec foeminam vllò vnquam tempore cognouit: Enoc verò fuit coniugatus. Et de hoc dicitur, Enoc placuit Deo, & translatus

Eccle. 14.

est in paradysum, vt det gentibus sapientiam. Alterum ex matrimonio, alterum verò ex castitatis statu Dominus elegit quasi diceret: vt te que mihi iratus deseruit, ac placet. Et si religiosus in religione sua potest saluari, etiam coniuges in suo statu, quamuis non tam perfecte aternam beatitudinem promereri valent. Et si antequam esset sacramentum erat bonus status, viaque ad animarum salutem: nunc postquam illud summa probitas auctoritate sua comprobauit: bonumque esse declarauit sacramentum illud efficiens, gratiaque caelestis instrumentum esse volens, maiori iure laudari, atque ab omnibus estimari debet. Ideo ne infidelibus illud oculis consideretis, seuerissima namque, atque durissima crux vobis esse videbitur: sed Christianis oculis aspiciate, & ardenti spiritus affectu Deum laudate, qui tantum, tamque salubre lacinia vestrae remedium præbuit. Scitoteque aliquibus quamuis causa hominis ita sit cum vxore expedire nubere. Quapropter qui Christiana prudentia intelligitis melius esse vobis nubere, quam vri, vt ait Diuus Paulus de quibusdam bonam virtuteque præditam vxorem diligenter exquirite. Nam dicitur: qui inuenit mulierem bonam, inuenit bonum, & hauriet iucunditatem à Domino. O admirabilem diuini spiritus exaggerationem. Animaduertite quæso quomodo hic dicit spiritus sanctus hunc non vnum quidem, aut duo, sed vniuersa bona reperisse. Sed dicens hominem ea inuenisse, significauit, prius exquisisse. Verum proh dolor quam pauci in bonis vxoribus quærendis diligentiam adhibent: sed vniuersam curam suam, quasi ethnici essent, in eis locupletibus atque decoris perquirendis constituunt: probitatis vero modicam curam gerunt. Nec etiam mulieres optimæ esse curant, non enim probitatis, sed pulchritudinis, ac pecuniæ causa se nupturas esse sperant. Etenim si secundum Lacedæmonum legem nupturæ essent, absque dubio optimæ esse curarent. Illius regni lex erat ne quis pater filia suæ dotem relinquere post mortem, aut viuens dare posset, sed eius dos esset ipsius virtus: sicque vt nubere, omnes honestæ, ac virtute præditæ esse curabant. Vt sciatis quos modos exquisierit ethnici, vt filias suas ad virtutem amplectendam inducerent. Profecto nescio quomodo Christiani hæc audientes pudore non confundimur. Ne permittatis fratres, vt gentes naturali tantum

lumi-

18 lumine ductæ vobis excedant, sed semper in virtutem oculos conijcite: & animaduertite quod cum Deus primam mulierem formauerit, dicit sacratus textus quod adduxit eam ad Adam. Ex quo infertur rationi consentaneum esse, quod vir vxorem quam ducit, & scemina virum cui nubet, aspiciat, vtrum sibi inuicem placeant, non enim est hic contractus post biddu rescindendus, & quia ex hoc plurima inconuenientia exoriri consuescunt, matrimonia per absentes contrahenda non esse sentio.

Gene. 2.

19 Contracto igitur matrimonio nè ex illo fel peccatorum, atque amaritudo procedat, coniuges inuicem intrinsecus vos diligenter amate. Ideo namque vtitur sancta mater Ecclesia ceremonia illa, quæ præcepit, vt sponsus anulum in quarto sponsæ digito collocet, naturales enim philosophi dicunt, venam ex corde procedere, quæ ad hunc digitum peruenit. In quo significat Sancta Ecclesia vxorem viro suo, intimum cordis amorem reddere debere, ita vt inter vtrunque vna sit pars, & æqua voluntas. Quemodum oculi cum sint duo, diuersisque locis dispositi: in actu tamen videndi vnum sunt, vterque enim in re visa conueniunt, simulque vnam & eandem videndi operationem constituunt: sic coniuges licet ingenio, natione ac genere sint diuersi, vnum tamen in voluntate, & corde esse, suauemque pacem ac perpetuam beneuolentiam conseruare debent: ita vt vna eademque voluntas bina corda gubernet. Quam sine contradictione aspiciat vnus oculus idem, quod alter intuetur: tales oportet esse bonos coniuges. Attendite qualem primi parentes nostri pacem obseruarint: etenim etsi Adam propter vxoris suæ persuasionem, se nudum gratiaque statu deturbatum perspexit, non dicit scriptura eum cum illa fuisse rixatum, nec ligno percussisse dicentem: tu me perdidisti: imo statim se se sub arborem receperunt, & quo melius potuerunt, nuditatem suam frondibus operuerunt. Si forte alterius coniugis causa infortuniū aliquod aut detrimentū accidit nullū impatiētia remediū ei adhibere potest; sed potius magis augetur incommodum: ergo ad inuicem vos cum charitate supportate. Ad hanc etiam pacem magnopere vos oportet intelligere vnam ex causis, quare vt dicitur, edificauit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam in mulierem, quod ideo fecit vt significaret, quemadmodum costa cordis est operimentum, sic

Simile.

Gene. 2.

Aduent.

Iii. 3.

vxorem.

Genes. 17.

Cor. 7.

Aristot.

Genes. 21.

vxorem ex viri costa formatam tegumen, conseruatricem atque custodiam cordis, atque arcanorum viri sui esse debere. Cuius rei defectus plurima gignit mala. Illam etiam ex costa perficiens significauit Dominus vxorem quasi sociam, non autem quasi dominam esse diligendam. Vnde Deus Saræ quæ prius Sarai vocabitur, hoc est, domina mea, nomen immutauit, illamque Saram, id est Dominam, iussit appellari: denotans in hoc consentaneum esse vxorem domum suam tanquam dominam gubernare, prudenterque illi dominari, viri autem sui dominam esse non decere: hoc enim magnæ confusio- nis est causa. Simulque cum hoc oportet vos scire quod dicit Beatus Paulus de modestia, & sobrietate qua carnalibus voluptatibus vos frui oportet: qui postquam temporis breuitatem proposuit dicens: tempus breue est, addit dicens, reliquum est, ut qui habent vxores tanquam non habentes sint: non vult consulere, ut omnino viuât abstinentes, sed in his verbis sobrietatem, temperantiamque commendat. Etiam Ethnicus Aristoteles in œconomicis dixit, virum ea sobrietate cum vxore sua uti oportere, ut cum ab ea absit ei graue non sit se se cōtinere, casteque viuere. Exemplumque Vlysis adducit, qui eum diu ab vxore sua Penelope abesset, à Circe filia Athlæ rogatus est, ut ad eam accederet, quæ & immortalitatem ei pollicebatur, & quâuis ipse credebat illam si vellet immortalitatem sibi posse largiri, satius duxit Vxori suæ Penelope fidelis exillere mortalis manens quam immortalis effectus adulterium perpetrare. O Deus infinitæ maiestatis & gloriæ, quid Domine de plurimis huius temporis Christianis dicam si eos Ethnicis illis comparare velimus? quid vobis fratres de illa gente videtur, quæ tamen gehennalibus nunc ignibus contorquetur? vos autem turpissimi quasi iumenta saluari speratis? Per clementissima Dei viscera vos rogo fratres mei, ut ad hæc aduertatis, vitamque vestram moderari curetis secundum Evangelicam legem, quam professi estis: præcipue vero ij, qui seniores estis, sanctius in hoc, & in omnibus pietatis exemplum cæteris præstare tenemini. Vbi nos legimus Saram cum se peperisse perspexit, dixisse: Risum fecit mihi Deus, & quicumque audierit, corridebit mihi: alij transtulerunt, Dominus fecit me in risum, quicumque audierit, irridebit me. Nempe, quia cum essem senio confecta, voluptati-

24. voluptatibus tamen indulsi, iuxta quod valde hic notatur non solum Saræ honestas, sed hominum etiam illius tempestatum mira sobrietas, qui longævam mulierem prænantem videntes iridebant. Ideoque de Beata Elisabeth dicit Diuus Lucas. Sentiens se prænantem occultabat se mēsisibus quinque, & si accepto beneficio gaudebat, se tamen adeo grandævam prænantem erubescere, quasi mulier honestissima. Qui enim senes iam sunt oportet iam ab his voluptatibus sese cohibere, ut impensius se Deo tradere, atque in diem mortis diligentius valeant præparare.

Cum sancti discipuli dixissent: Si ita est causa hominis cum vxore non expedit nubere. Respondit eis Dominus, Non omnes capiunt verbū istud, sed quibus datum est. In quibus verbis summa veritas manifestauit aliquibus magis matrimonij, quam continentie statum propter lasciuam complexionum suarum conuenire. Et quenquam castum esse velle, atque in perpetua continentia viuere donum Dei esse etiam significauit. Hi autem illud habent, quibus datum est: & de his sic ab spiritu diuino adiutis atque deductis dicit paulò inferius. Sunt Eunuchi, qui se ipsos castrauerunt propter regnū cælorū. Hoc est, qui se voto ad generandū inhabiles reddiderunt. Nam ut Diuus Paulus dicit. Qui sine vxore est, sollicitus est quæ sunt domini, quomodo placeat: Deo. qui autem cum vxore est, sollicitus est quæ sunt mundi & diuisus est. Et mulier innupta & virgo cogitat quæ Domini sunt, quæ antequam nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro: ut autem Dominus se hoc laudare ostenderet, dixit. Qui potest capere capiat. Hoc est, qui huius capax esse poterit, sit. Quod explicuit Beatus Hierony. dicens. Qui victor euadere poterit victor euadat, qui poterit pugnare pugnet, qui poterit triūphare, triūphet. Et profecto ego suspicor minus laboriosum esse homini, qui ad hoc se dispositum, aptūque fuerit expertus, temper se castum fore statuere, quam vxorem (qualiscunque sibi contigerit) stultam, aut sapientem, fidelem aut adulteram toto vitæ suæ tempore tolerare. Idemque de vxore erga virū dici potest si ipsa hoc penitus intelligeret. At vna ex maledictionibus, in quas mulier per peccatum incidit, est eam nimium viro esse propensam. Et sic referens sacra pagina maledictiones, quas ei Deus inicit,

Lyra super
Iudi. II.
2. M. Ich. 14

secundum septuaginta interpretum translationem, vna est: ad 27
ipsum erit conuersio tua, scilicet, ad virum. Et ista conuersio est
effrænatus amor, quo illum diligit. Dicensque Dominus, *sunt*
eunuchi, qui se ipsos castrauerunt, significat hanc virtutem iam pri-
stinis olim temporibus fuisse exercitam: sicut affirmat Lyra: di-
cit enim in tempore legis veteris fuisse laudabilem virginita-
tem, siquidem Helias & Razias, de quo dicitur: hic multis tem-
poribus continentia propositum tenuit in Iudaismo. Et glorio-
sus Ioannes Baptista, & sacratissima virgo Maria Domina no-
stra, & filia Iephte, & Diuus Paulus in perpetua virginitate
perstiterunt. De filia Iephte dicitur, vt videre est apud Lyræ
quod propter votum, quod pater ipsius Deo vouerat in virgini-
tate permansit: & propter hanc obedientiam, quam parenti suo
præstitit, Hebrææ virgines festum solenne quotannis age-
bant: quo tantæ obedientiæ, quam hæc filia patri suo exhibuit, 28
memoria in perpetuum remaneret: siquidem primum patris sui
manibus se commisit, vt ratione voti, quod vouerat, ipsam si vel-
let, occideret: postea verò cum sapientes statuissent, eum non
oportere ipsum corporaliter interficere, sed sufficere illam Deo
dicare, vt in perpetua virginitate perseueraret, sicut pater vo-
luit, sic obediens filia fecit. Vt autem noueritis quanto cum ri-
gore votum hoc, aut aliud, quod Domino voueritis, adimplere
tenemini, vellem vos intelligere, quod dicunt doctores circa
votum, quod vouit sanctus Patriarcha Iacob, quando fratrem
suum Esau fugiebat, videlicet, si fuerit Dominus mecum, &
custodierit me in via hac per quam ambulo, erit mihi Domi-
nus in Deum, & lapis iste, quem erexi in titulum, vocabitur
domus Dei. Cuius voti executionem adimpleta conditione, 29
qua illud sanctus Patriarcha vouit, postea distulit: propter quam
dilationem, & negligentiam maximi ei labores acciderunt: ete-
nim Ethnicus quidam filiam eius Dinam destorauit, filij eius Si-
meon & Leui, immani & in habitatores Sichæ crudelitate sunt vsi:
dilecta illius coniux Rachel ex partu obiit: filius eius ruben in-
cestum admisit, patrisque stratum maculauit. Denique ipsius fi-
lius Ioseph in Ægyptum venditus, ibique inhumaniter tracta-
tus est. Hos omnes labores aiunt doctores fuisse verbera, quibus
Deus afflixit Iacob, eò quòd in voti executione tardus extiterit,
quod

Gene. 28.

30 quod si tā seuerum de hoc fidelissimo amico suo Dominus sup-
plicium sumpsit, quid vobis faciet fratres mei, nisi sibi factis pro-
missis steteritis? Per huius altissimi Dei reuerentiam vos rogo
vt diligentissime curetis ei præstitam seruari fidem verbumque
promissum adimplere, nec tam supernæ maiestati perfidistis.

Qui potest capere, capiat, ait Dominus. Non utiq; ad tantā perfe-
ctionem vos obligat, sed si conflictum hunc aggredi vultis fulci-
mini, atq; ad victoriam reportandam constantes estote: vitium
namq; sensuale fortissimus est hostis. Rhinoceros (vt naturales
philosophi dicunt) adeò ferus est, vt nunquam domari possit,
quo hominibus sit tractabilis: cum tamen verum sit cætera om-
nia animantia beneficijs affecta domari. De hoc animali dicit
Iob. Nunquid alligabis Rhinocerotam ad arandum in loco tuo? Iob. 39.

31 Quod de hoc ferocissimo animali dicimus, idem de immani car-
nis concupiscentia dicere possumus. Etenim alios malos naturæ
motus, atque impetus, diuturna virtutis exercitatio, aut suffo-
cat atque exprimit, aut penitus extinguit: hæc autem pestis vix
vnquam prorsus aboletur, neque domatur. Reperiuntur quippe
complures Dei serui, qui cum quadragesimum, aut quinquage-
simum annum agant, neque opere, nec desiderio castitatem ami-
serunt, nihilominus tamen, et si tam diuturna virtutis huius exer-
citatione percalleant, sensualitatis tamen stimulos, & rebelliones
quotidie sentiunt: & in senectute etiam illis opus est cum carne
preliari. Et sic de sancto quodam viro ordinis Fratrum Mino-
rum, cuius causa plurima Deus miracula faciebat (qui Frater
Antonius de Ripa vocabatur) legitur, quod cum decrepita iam
esset ætatis, & in maximis asperitatibus atque abstinentijs ad-
huc perseueraret, grauissimas carnis tentationes patiebatur: &
aliquando elatis vocibus in dormitorio dicebat: O fratres caue-
te caueate, nam si vir senio confectus, qui vix sustinendæ naturæ
necessaria panis & aquæ sumit alimenta, tam graua carnis cer-
tamina sustinet, quid accidet iuueni, vino & carne stomachum
adimplenti? Non sine causa dicit Spiritus sanctus. Vigilia ho-
nestatis tabefaciet carnes, & cogitatus illius auferet somnum.
At dicet aliquis, quid facis pater? vt quid hanc virtutem nobis
tam difficilem representas? Imo potius vt illius amore capere-
mur nobis dicturus esses spiritus tranquillitatem, qua castus in
orbe viuit. Non in hoc erro fratres, sic namque fieri oportet.

Eccles. 31.

Qui

Similes

Qui certamen aggressuri sunt, hostium suorum vires nosse de-³³
siderant, vt sese aptius præparent: sic nos oportet scire quan-
ta sit repugnantia ex parte sensualitatis nostræ ad hanc victo-
riam consequendam. Hocq; nos valde consolari debet, quòd
quantiò maior inest in aliqua virtute difficultas, tanto præstan-
tius propter illam præmium comparatur. Simulq; hoc nos ful-
ciri oportet, ad hanc atq; alias virtutes apprehendendas, quòd
in maioribus illarum difficultatibus solet Spiritus sanctus suos
mirificos gustus, spiritalesque suauitates communicare, quòd fi-
deles ipsius serui in suis sanctis prætensionibus non deficient,
Psal. 21. atque omnia sæcularia detestentur. Sic affirmat David, dicens.
Manducauerunt, & adorauerunt eum omnes pingues terræ: in
conspectu eius cadent omnes, qui descendunt in terram. Què
locum quidam interpres sic exponit. Manducauerunt & cum³⁴
gustassent spiritualia Domini dona, supplices facti sunt poten-
tissimi quique eorum qui terram habitant, & in venerationem
illius genua flectent. Nam spirituali suauitate gustata facile car-
nalis voluptas respuitur. Ruben filius Liæ & Iacob reperit man-
Genes. 30. dragoras (siue lilia candida) quas matri suæ Liæ detulit. Cum-
que decoræ Racheli redolerent, adeò earum odore delectata
est, vt coniugalem illius noctis voluptatem, qua cum viro suo
frui posset, pro mandragorarum odore commutarit. Vnde di-
xit Liæ. Dormiat tecum (scilicet Iacob vir meus) hac nocte pro
mandragoris filij tui. O quot honestis iuuenibus, atque iuuen-
culis hoc quotidie accidit qui diuina Dei suauitate rapti carnales
voluptates, quibus coniugati frui possent libentissime respue-
runt, atque in perpetua virginitate viuere voluerunt: atque huma-³⁵
nas voluptates pro illius liliij conuallium Iesu Christi gustu, at-
que odore mirifico commutarunt. O quam decorum, odorife-
rum, atque suauelilium est corpus & sanguis Iesu Christi salua-
toris nostri: quod vt plurimi gustent terrestrium rerum gustus
contemnunt. O fratres mei ego vos deprecor, vt huic cælesti li-
lio gustando, eiusque odor percipiendo intendatis, & videbitis
quam facile sæculares has nectias respuetis. O Christe dulcissi-
me animarum nostrarum amor inestimabilis pulchritudinis,
fragrantie ac suauitatis liliium, per viscera infinitæ misericor-
diæ tuæ te deprecor, vt horum fratrum meorum interiores
excites sensus, quo diuini odoris tui efficaciam sentientes
omnibus

³⁶ omnibus post habitis te vnum sequantur, sicut fecit hæc glorio-
sa virgo beata Agatha, cuius festum hodie sancta mater Ecclesia
celebrat, quæ crudelissima propter te tormentaperpessa est, ne
singularem thesaurum virginitatis amitteret: ad quæ omnia per-
ferenda tu singulare illi auxilium præstitisti, sicut ipsa quam plu-
rimos perpessa cruciatus in carcere existens expansis ad te mani-
bus maximas tibi propterea gratias agens fatebatur dicens. Do-
mine, qui me fecisti, creasti, & custodisti ab infantia mea, & feci-
sti me in iuuentute mea viriliter agere: qui tulisti à me amorem
sæculi, qui corpus meum à pollutione separasti: qui fecisti me
vincere tormenta carnificum, ferrum, ignem, & vincula, qui mi-
hi inter tormenta virtutem patientiæ contulisti: te deprecor, vt
³⁷ accipias modo spiritum meum. Tempus enim est Domine, vt
me iubeas sæculum istud derelinquere: & ad tuam misericor-
diam peruenire, quibus verbis suum tibi spiritum commenda-
uit. Per ineffabilem amorem, quo ei auxiliatus es, te qua-
sumus, nobis etiam faueas, vt illam imitantes
hic te per gratiam, & in futuro sæculo
per gloriam consequamur.
Amen.

AD LECTOREM

Dominica secunda post Epiphaniam retro, in qua agitur
de nuptijs, multa notatu digna inuenies: ex quibus confi-
ci possunt aliæ conciones pro isto euangelio.

LAUS DEO.

I N D E X O M N I V M C O N
cionum, quæ in hoc opere continentur.

- D**ominica prima aduentus, Erunt signa in Sole, Luna; & stellis. Lucæ. 21. pag. 1. & pa. 12. & pa. 24. & 36. & c. Luc. 2. pag. 321. & pag. 333. In eadem die. Reclinavit eum in præsepio, & c. Luc. 2. pag. 344.
- In eadem die. In principio erat verbum, & c. Ioan. 1. pag. 354.
- In festo sancti Stephani. Dicebat Iesus turbis Iudæorum Matth. 23. pag. 365. & pag. 377.
- In festo S. Ioan. Evangelistæ. Dixit Iesus Petro, sequere me, & c. Ioan. 21. pa. 388. & pa. 400. & pag. 412 & pag. 423.
- In festo SS. Innocentium. Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph. Matth. 2. pag. 432. & pag. 444. & pag. 454.
- Dominica infra octa. Natiuitatis. Erant Ioseph, & Maria mater Iesu mirantes, & c. Luc. 2. pag. 464. & pag. 476.
- In die Circumcisionis D. N. I. Christi postquã consummati sunt dies octo, & c. Luc. 2. pag. 487. & pag. 497. & pag. 509. & pag. 521.
- In Epiphania Domini. Cum natus esset Iesus, & c. Matt. 2. pag. 530. & pa. 542. & pag. 555. & pag. 566.
- Dominica 1. post Epiph. Cum factus esset Iesus annorũ duodecim Luc. 2. pa. 578. & pag. 593. & pag. 607. & pag. 619.
- Dominica 1. post. epiph. Nuptiæ factę sunt in Cana Galilęæ, & c. Io. Aduent. Kkk 21.

SALMANTICAE,
Excudebat Ioannes Ferdinandus.

M. D. LXXXVI.

INDEX:

21. pag. 631. & pag. 345. & pag. 657
& pag. 669.
Dominica. 3. post Epipha. Cū descē-
disset Iesus de monte, &c. Matth.
8. pag. 682. & pag. 694.
In Conuersione sancti Pauli Apost.
Saulus adhuc spirans, &c. Act. 9.
pa. 707. & pag. 720.
Dominica. 4. post epipha. Ascendē-
te Iesu in nauiculam, &c. Matth.
8. pag. 732. & pag. 745.
Dominica. 5. post Epipha. Simile fa-
ctum est reg. ccel. homini qui se-
minauit, &c. Matth. 13. pag. 759.
& pag. 770. & pag. 780.
Dñica. 6. post Epiph. Simile est reg.

ccelo. grano sinapis, &c. Matth. 21.
13. pag. 791. & pag. 801. & pa. 812.
In festo Purificationis Beatissimæ
Virginis Mariæ. Postquā imple-
ti sunt dies purgationis Mariæ
&c. Lucæ. 2. pagin. 821. & pagin.
832. & pag. 854.
In festo Sanctæ Agathæ Virginis &
Martyris. Accesserunt ad Iesum
Pharisæi tentantes eum, &c. pag.
863. Poteris videre Conciones Do-
minicæ. 2. post Epiphaniam, in
quibus de nuptijs agitur, quæ etiã
ad hoc festum inseruient pagina,
631. & pagina. 345. & pagina. 657.
& pag. 669.

INDEX AVTHO- ritatum sacræ Scripturæ, quæ spar- sim in hoc opere ab authore expli- cantur secundum ordinem li- brorum veteris, ac no- ui testamen- ti.

Ex Genesi.

- 1 Spiritus Domini miserebatur super aquas pag. 449. numero. 28.
2 Hoc nunc os de ossibus meis, & caro de carne mea, pag. 360. nu. 18.
3 Requiescit Deus die septimo ab universo opere quod patrat, pagina. 469. numero. 12.
4 Faciamus ei adiutorium simile sibi. pagina. 584. num. 20.
5 De omni ligno paradisi comedes, de ligno autem scientiæ boni, & mali ne comedas, pagin. 501. num. 12.
6 Et cum audissent vocem Domini Dei deambulantis in paradiso ad auram post meridiem, pagina. 36. numero. 2.
7 Inimicitias ponam inter te & mulierem pag. 365. num. 1.
8 Serpens erat callidior cunctis animantibus terræ, pag. 780. num. 1.
9 Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra, pag. 461. num. 21. & pa. 714. num. 22.
10 Iste consolabitur nos ab operibus, &c. in terra cui male dixit Dominus, pag. 343. num. 5.
11 Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est pag. 405. num. 16. & pag. 63. num. 2.
12 Habitet Iaphet in habitaculis sem, pag. 46. num.

INDEX.

- numer. 7.
- 17 Statuam pactum meū, &c. Ut sim Deus tuus, & seminis tui post te. pag. 521. numero. 3.
- Non ultra vocabitur nomē tuū Abram, sed appellaberis Abraham, p. 529. n. 27
- 18 Si inueni gratiam in oculis tuis offeram pauxillum aquae. p. 576. n. 32.
- 20 Forsitan non est timor Dei in loco isto, pagin. 839. n. 22
- 21 Abraham plantauit nemus in Berhsabee. p. 625. num. 18
- 24 Pone manum tuā, &c. & inde accipias uxorem filio meo Isaac. p. 642. n. 36
- 27 Sume arma tua pharetram, & arcum. pag. 442. n. 28
- 32 Sepeliuit Abraham Saram uxore suam in spelunca duplici. p. 589. n. 39
- 49 Isachar asinus fortis accubans inter me ad os terminos, &c. p. 16. n. 15

Ex Exodo.

- 4 Ego indurabo cor Pharaonis, &c. p. 727. num. 23
- 5 En famuli tui flagellis cedimur. pa. 474. num. 31
- 15 Cātemus dño gloriose. pa. 794. num. 11.
- 16 Colligat vnusquisq; ex eo quantū sufficit ad descēdū gomor. pag. 750. numero. 17.
- Sume das vnum, & mitte ibi manū, &c. pag. 392. num. 13
- 20 Ego sum Dominus Deus tuus fortis, Zelotes, &c. p. 256. n. 1
- Memēto vt diem sabbati sanctifices. p. 615. num. 27
- 25 Pones super mēsam panes propositionis, in conspectu meo semper. p. 597. n. 13
- 30 Su me tibi aromata aequalis ponderis, &c.

in tabernaculo foderis, p. 633. nu. 8

Ex Leuitico.

- 6 Ignis in altari semper ardebit. &c. pagin. 392. nu. 12
- 10 Sanctificabor in his, &c. appropinquant mihi. pa. 444. n. 2
- 12 Mulier si cōcepto semine pepererit masculum, &c. pa. 854. nu. 1.
- 26 Terrebit eos sonitus folij volantis & ita fugiet quasi gladiū. p. 559. num. 15

Ex Numeris.

- 21 Fac serpentē Aeneum &c. qui percussus aspexerit eum viuet pag. 774. n. 14
- 23 Quomodo maledicam cui non maledixit Deus? p. 769. n. 31
- 24 Videbo eū sed non modo, intuebor illum sed non propē, orietur stella ex Iacob, pag. 536. num. 20

Ex Deuteronomio.

- 20 Quis est homo qui aedificat domum nouā &c. V'adat, & reuertatur in domū suā, pag. 160. num. 12

Ex Iosue.

- 4 Festinauit populus, & trāsijt. p. 561. n. 20

Ex Libro Iudicum.

- 6 Gedeō expresso vellere conchā rore impleuit, dixitq; rursus, &c. p. 556. n. 6

Ex. 1. Regum.

- 2 Filij Heli filij Belial, nescientes onus, &c. pa. 197. num. 21
- 24 David querit malum aduersum te? pagin. 210. num. 26

Ex. 2.

AUTHORITATVM

Ex. 2. Regum.

- 230 Si quis mihi daret potum aque de cisterna que est in Bethlehem, pag. 348. num. 15.
- 42 Non offeram Domino Deo meo holocausta gratuita, pa. 736. nu. 13.

Ex. 3. Regum.

- 1 Erit que cum dormierit, &c. erimus ego, & filius meus peccatores, p. 280. n. 7.
- 18 Vsq; quo claudicatis in duas partes, &c. pa. 193. num. 8.
- 19 Quicumque fugerit gladium Iehu interficiet eum Eliseus, pa. 764. nu. 16.

Ex 4. Regum.

- 9 Si non pro sanguine Naboth, & pro sanguine filiorum eius, quem vidi heri, &c. pa. 691. nu. 30.

Ex Iob.

- 7 Nec aspiciat me visus hominis, pa. 2. numero 5.
- 19 Reposita est spes mea in sinu meo, pag. 841. num. 27.
- 26 Columnę cęli tremunt & contremiscunt ad nutum eius, pa. 16. nu. 14.
- Gigantes gemunt sub aquis. pagina. 166. numer. 17.
- 28 Sapientia ubi inuenitur? abyssus dicit, non est in me, pag. 780. nu. 17

Ex Psalmis.

- 1 Beatus vir qui non abiit in consilio im-

- piorum, &c. pag. 110. nu. 30.
- Nō resurgent impij in iudicio, pa. 30. n. 20.
4. Cum inuocanē exaudivit me Deus, &c. sacrificate sacrificium iustitię, pa. 739. nu. 23. vsque p. 741. n. 29.
- Filij hominum vsque quo graui corde, pa. 52. nu. 12.
8. Omnia subiecisti sub pedibus eius, pa. 195. nu. 13.
9. Non est Deus in conspectu eius, pa. 596. num. 11.
- Sperent in te qui nouerunt uolentiam tuam, p. 699. nu. 18.
11. In circuitu impij ambulat, pa. 581. nu. 12.
17. Retribuet mihi Dominus secundum iustitiam meam, & secundum puritatem manuum mearum, pagina. 607. numero. 102.
- Intonuit de celo dominus, & altissimus dedit vocem suam, &c. pag. 722. numero. 6.
21. Manducauerunt & odorauerunt omnes pingues terre, in conspectu eius cadent omnes, qui descendunt in terram, pag. 874. nu. 34.
23. Quis ascendet in montem Domini? ut uocens manibus, &c. p. 457. n. 11.
24. Eleuamini portę eternas, & introibit rex glorię, p. 458. n. 13.
30. Factus sum tanquam uas perditum, p. 602. num. 28.
36. Obseruabit peccator iustum, &c. pag. 691. numero. 28.
37. Dereliquit me uirtus mea, & lumen oculorum meorum non est mecum, p. 591. nu. 20.
39. Sacrificiū & oblationē noluisti aures

INDEX

- autē perfecisti mihi, pag. 629. nume. 32.
 40 In hoc cognoui quoniam voluisti me &c.
 & confirmaſtine in conſpectu tuo in
 eternum, pag. 177. n. 30.
 41 Abſſus abſſum inuocat, pagina. 312.
 num. 22.
 42 Iudica me Deus & diſcerne cauſam
 meam de gente non ſancta, &c. pa. 19.
 num. 21.
 Quia tu es Deus fortitudo mea, quare me
 repuliſti, pag. 522. nu. 4.
 44 Omnis gloria eius filie Regis ab intus
 in ſimbrijs aureis, pag. 797. nu. 19.
 48 Cur timebo in die mala, pa. 8. numero.
 22.
 Iniquitas calcanei circumdabit me, ibi-
 dem.
 Audite hec omnes gentes, auribus percipi-
 te omnes qui habitatis orbem, pa. 13. nu-
 mero. 5.
 Vocauerunt nomina ſua in terris ſuis, pag.
 505. nu. 23.
 53 Accedet homo ad cor altu, p. 586. n. 25.
 ſpectabo nomen tuum quoniam bonu eſt
 in conſpectu ſanctorum tuorum, p. 579.
 nu. 4.
 59 Dedisti metuentibus te ſignificationem
 ut fugiant a facie arcus, pagina. 37. nu-
 mero. 3.
 61 Pretium meum cogitauerunt reperere
 cucurri in ſiti, pa. 426. num. 11.
 64 Benedices coronę anni benignitatis tue
 pag. 521. nu. 2.
 71 Deus iudicium tuum regi da, &c. &
 honorabile nomen eorum coram illo, pa-
 gina. 54. nu. 17.
 Inimici eius terram lingent, pag. 575. nu-
 mero. 30.
 74 Calix in manu Domini vini meri ple-
 nus mixto, pa. 423. n. 3.
 Deus docuiſti me a iuuentute mea & uſq;
 nunc pronuntiabo, &c. pag. 465. nume-
 ro 6.
 76 Cogitavi dies antiquos, annos eternos
 in mente habui, pag. 468. nu. 14.
 Remittit conſolari anima mea, &c. pa. 809.
 nu. 23.
 85 Da imperium tuum puero tuo, pagina
 547. nu. 15.
 86 Fundamenta eius in montibus ſanctis
 diligit Dominus portas Sion ſuper om-
 nia tabernacula Iacob, &c. pagin. 134.
 nu. 2.
 96 Montes ſicut cera fluxerunt a facie Do-
 mini, pag. 3. nu. 8.
 101 Quia tempus miſerendi eius, quia ve-
 nit tempus, pag. 532. num. 8.
 102 Benedic anima mea Domino, & noli
 obliſci omnes retributiones eius, pag.
 506. num. 26.
 108 Conſtitue ſuper eum peccatorem, &
 diabolus ſtet a dextris eius pag. 452.
 numero 24.
 109 Virga virtutis tue emitteb Dominus
 ex Sion, pa. 537. nu. 12.
 117 Vox exultationis, & ſalutis in taber-
 naculis iuſtorum, pagina. 705. numero
 34.
 118 Conſige timore tuo carnes meas, pag.
 25. nu. 5.
 Anima mea in manibus meis ſemper, pag.
 95. nu. 20.
 Niſi quod lex tua meditatio mea eſt, pag.
 596. num. 11.
 Erravi ſicut ouis que periit, pagin. 603. nu-
 mero. 33.

AUTHORITATVM.

10. 17.
 21 Sicut diuiſiones aquarum ita cor regis
 in manu Domini. pagina. 448. nume-
 ro. 14.
 26 Leo eſt in via, & Leona in itineribus
 pag. 84. nume. 17.
 30 Leo fortiſſimus beſtiarum, ad nullius
 pauebit occurſum. pagina. 292. nume-
 ro. 13.
Ex Eccleſiaſte.
 1 Vanitas vanitatum, & omnia vanitas
 pag. 843. num. 2.
 Ipſe creauit illam in Spiritu ſancto, &c.
 & prebet illam diligentibus ſe. pagina
 346. num. 7.
 9 Omni tempore ſint veſtimeta tua can-
 dida, & oleum de capite tuo non defi-
 ciat. pag. 700. num. 21.
 10 Cor ſapientis in dextera eius, & cor
 ſtulti in ſiniſtra illius. pagina. 535. nu-
 mero. 17.
 Vidi ſeruos in equis, & principes ambu-
 lantes. &c. pag. 833. num. 3.
 12 Memento creatoris tui in diebus iuuen-
 tutis tue, &c. antequam coteratur hy-
 dria, & confringatur rota ſuper cister-
 nam. pag. 41. nu. 27.
 14 Beatus vir qui in ſapientia morabitur,
 &c. Circuſpectionem Dei, &c. pag.
 982. nume. 3.
Ex Prouerbijs.
 5 Letare cum muliere adoleſcentie tue
 cerua chariſſima, &c. In amore eius
 delectare iugiter. pagina. 86. numero
 22.
 17 Stultus plaudet manibus, cum ſpopen-
 derit pro amico ſuo. pagina. 166. nume-
 ro. 12.

Ex Canticis.

- 1 Nigra ſum ſed formoſa ſicut taberna-
 cula Cedar, ſicut pelles Salomonis. pa-
 gina. 132. nume. 29.

INDEX

Va Ariel, Ariel ciuitas quam expugnauit
 Dauid, &c. pag. 379. num. 8.
 Erat vobis visio omnium sicut verba libri
 signati. pag. 598. num. 17.
 33 Qui obturat aures suas ne audiat san-
 guinem, &c. munimenta saxorum subli-
 mitas eius, pag. 117. num. 16.
 Sicut pullus hirundinis sic clamabo, medi-
 tabor ut columba. pag. 437. num. 14.
 40 Dilatabitur cor tuum quando fortitu-
 do gentium venerit tibi. pag. 561. nu-
 mero. 19.
 41 Unusquisque proximo suo auxiliabi-
 tur. pag. 300. nu. 23.
 42 Dedi spiritum meum super eum iudi-
 cium gentibus proferet. pag. 539. nu-
 mero. 29.
 54 Ecce ego sternam per ordinem lapi-
 des tuos, &c. & portas tuas in lapides
 sculptos. pag. 774. num. 12.
 56 Et non dicat Eunuchus, ecce ego li-
 gnum aridum. pag. 419. nu. 22.
 62 Propter Sion non tacebo, & propter
 Hierusalem non quiescam. pagin. 542.
 numero. 2.
 63 Quis est iste qui venit de Edom tinctis
 vestibus de Bosra? pagina. 409. nume-
 ro. 27.
 65 Expandi manus meas ad populum in-
 credulum qui graditur in via non bo-
 na post cogitationes suas. pagina. 401.
 numero. 3.
Ex Ieremia.
 1 Sicut cisterna frigidam facit aquam, sic
 isti frigidam faciunt iniquitatem. pag.
 541. numero. 33.
 2 Foderunt sibi cisternas dissipatis. pagin.
 569. nume. 10.
 3 In diebus illis non dicetur ultra arca
 testamenti. pag. 467. num. 10.
 8 Nilius in celo cognouit tempus suum.
 pag. 694. num. 2.
 9 Vt inique agerent laborauerunt, pagin-
 na. 233. nume. 36.
 18 Surge, & descende in domum figuli.
 pag. 729. numero. 28.
Ex Ezechiele.
 1 Facies aquila desuper ipsorum qua-
 tuor. pag. 411. nume. 32.
 Facies eorum, & penne eorum extente
 erant desuper. pag. 468. nume. 15. &
 pag. 702. num. 25.
 16 Radix tua, & generatio tua de terra
 Chanaan. pag. 290. num. 8.
 21 Ego plaudam manu ad manum, & im-
 plebo indignationem meam. pag. 2. nu-
 mero. 8.
 22 In via sororis tuae ambulasti, & dabo
 calicem eius in manu tua. pagina. 10. nu-
 mero. 30.
 33 Audiunt sermones meos, & non fa-
 ciunt eos, in canticum, &c. pag. 793.
 numero. 8.
Ex Osea.
 6 Misericordia vestra sicut ros mane
 pertransiens. pag. 699. nume. 16.
 8 Proiectus est vitulus Samarie. pagina
 453. numero. 24.
 10 Ephraim vitula docta diligere tritu-
 ram. pag. 591. nume. 41.
 Seminate

AVTHORITATVM

Seminate in iustitia, & matite in ore mise-
 ricordie, pag. 798. nu. 28.
 12 Chanaan in manu eius statera dolosa, p.
 437. nu. 27. & pag. 568. nu. 9.
 Dies factus sum, inueni Idolum mihi, pa-
 567. nu. 4.
 14 Ero quasi ros, & Israel germinabit si-
 cut lilium, pa. 620. nu. 8.
Ex Ioele.
 1 Quia defecit de domo Dei vestri sacrifi-
 cium & libatio, pag. 14. nu. 9.
Ex Iona.
 1 Hebreus ego sum, & Dominum celi ti-
 me, pag. 486. nu. 31.
Ex Michæa.
 3 Ossa eorum cofregerunt, & comederunt
 sicut in lebete, pag. 572. nu. 21.
Ex Naum.
 1 Non consurget duplex tribulatio, pag in-
 609. num. 8.
Ex Habacuc.
 2 Iustus in fide sua viuit, pag. 684. num. 9.
 3 Sol, & luna steterunt in habitaculo suo,
 &c. pa. 178. nu. 31.
Ex Zacharia.
 2 Qui tetigerit vos tangit pupillam oculi
 mei. pag. 713. num. 19.
 4 Isti sunt duo filij olei splendoris, p. 701.
 nu. 22.
 5 Ecce talentum plumbi portabatur, pagin-
 581. nu. 10.
Ex Malachia.
 3 Testis velox apparebit, &c. nec time-
 runt me, pag. 10. nu. 30.
Ex Matthæo.
 1 Quod enim in ea natum est, de Spiritu
 sancto est, pag. 433. nu. 1.
 18 Nisi conuersi fueritis, & efficiamini si-
 cut paruuli, &c. pag. 460. n. 19.
 20 Cur nobis pares illos fecistis? pa. 844.
 num. 5.
 25 Quod uni ex minimis fecistis, &c. pa.
 20. nu. 26. & pa. 624. nu. 17.
 Ite maledicti, pag. 21. nu. 30.
 Statuet hoedos a sinistris, pag. 619. num. 1.
Ex Marco.
 13 Nemo bonus, nisi solus Deus, pag. 6. nu.
 numero. 30.
Ex Luca.
 1 Quia respexit humilitatem ancille sue.
 pag. 69. nu. 21.
 magnificat anima mea Dominum, pagina.
 585. nu. 24.
 Benedicta tu in mulieribus, &c. pag. 165.
 nu. 32.
 3 Iam securis ad radicem, &c. pagin. 121.
 nu. 29.
 13 Nisi

M V T I N D E X I V A

- 13 Nisi poenitentiam habueritis omnes si- mul peribitis. pa. 786. nu. 17.
- 15 Pater peccavi in caelum & coram te. pa. 781. nu. 3.
- 18 Nemo bonus, nisi solus Deus. pa. 8. nume- ro 16.
- 21 Attendite autem vobis, ne forte grauen- tur corda vestra in crapulas, &c. pa. 15. nu. 12.

Ex Ioanne.

- 8 Abraham pater vester exultavit, ut vi- deret diem meum, &c. pa. 447. nume- ro 9.
- 21 Pater agnosce meos. pa. 619. n. 2.

Ex Actibus Apostolorum.

- 3 Poenitentiam igitur, &c. tempora refri- gerij, pa. 7. nu. 2.
- 5 cur tentavit sathanas cor tuum, &c. pa. 76. nu. 18.
- 13 Crediderunt quotquot erant preordina- ti ad vitam eternam, pa. 543. nu. 5.

Ex Epistola ad Romanos.

- 1 Inuisibilia enim ipsius a creatura mundi, &c. pa. 58. nu. 2.
- nam Deum cognovissent, non sicut Deum glorificaverunt, &c. pa. 459. nu. 6.
- Testis est mihi Deus in sermo in spiritu, pa. 796. nu. 18.
- 2 Qui secundum patientiam boni operis gloriam, &c. pa. 229. nu. 33.
- An divites bonitatis, &c. contemnitis, pa. 689. nu. 22.

- 3 Nunquid indignus est Deus qui infert iram? pa. 699. nu. 24.
- 5 Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad Deum, &c. pa. 146. nu. 4.
- 6 Commendat autem charitatem suam Deus, &c. Christus pro nobis mortuus, pa. 822. nu. 6.
- Regnavit mors ab adam usque ad Moy- sen, &c. pa. 108. nu. 25.
- 6 Qui enim mortuus est, iustificatus est a peccato, &c. pa. 131. nu. 25.
- Humilius dico propter infirmitatem car- nis vestre, pa. 29. nu. 17.
- Hoc sciens, quia vinctus homo, &c. non ser- viamus peccato, pa. 811. n. 29.
- Non secundum carnem ambulamus sed se- cundum spiritum, p. 796. n. 18.
- 17 Ego autem carnalis sum vendatus sub peccato, pa. 175. nu. 22.
- Peccatum operatum est mihi mortem, ut fiat supra modum peccans, pa. 583. nu- mero 16.
- Ego autem vivebam sine lege, pa. 608. nu- mero 4.
- 8 Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, &c. nam quos presciit, &c. pa. 37. nu. 15.
- 9 Sustinuit nasum apertum in interitum, ut ostenderet divitias gloriae suae in vasa mi- sericordiae, pa. 470. nu. 11.
- Veritatem dicit in Christo Iesu, non men- tor, p. 767. n. 27.
- 11 Si aliquis ex ramis fracti sunt, tu autem cum oleaster esses, &c. p. 202. nu. 3.
- Noli altum sapere, sed time, p. 760. nume- ro 4.
- 13 Opta-

I N D E X

- 13 Optabam ipse anathema esse a Christo. pag. 71. num. 7.

Ex Episto. 1. ad Corinth.

- 1 Nam quia in Dei sapientia, &c. salvos fa- cere credentes. pa. 212. nu. 3.
- 4 Tanquam purgamenta huius mundi facti su- mus omnium peripsos, &c. pag. 388. nu. 3.
- 5 Pro Christo legatione fungimur. pag. 378. nu. 4.
- 7 Mulier in nupta, & virgo cogitat quae Do- mini sunt. pa. 645. nu. 2.
- 12 Nemo potest dicere, Dominus Iesus nisi in spiritu sancto. pag. 518. nume. 27.
- 13 Videmus nunc per speculum, in enigma- te, &c. pag. 6. nu. 17.
- 14 Mulieres si discere volunt, domini verba sua interrogent. pag. 677. num. 24.
- 15 Omnes quidem resurgetur, sed non om- nes immutabimur. pag. 30. nu. 20.
- 16 Per epistolas ad vos mittam perferre gra- tiam vestram. pa. 21. nu. 28.

Ex Epist. 2. ad Corinth.

- 3 Nos vero omnes revelatae facie gloriam Do- mini speculantur, &c. pag. 262. nu. 17.
- Et pag. 468. nu. 14.
- Quod si ministratio mortis, &c. quomodo no- magis ministratio spiritus erit in gloria? pag. 743. nu. 33.
- 5 Qui peccatum non noverat pro nobis, pec- catum fecit. pa. 523. nu. 9.

Ex Epist. ad Galatas.

- 2 Vinus autem, iam non ego, vivit vero in me- Christus. pag. 122. nu. 33.
- 3 Credidit Abraham Deo, & reputatum

- est illi ad iustitiam. pa. 670. nu. 3.
- 4 Ubi venit plenitudo temporis, &c. ut ado- ptionem filiorum reciperemus. pagin. 336. nu. 12.
- Vellem esse apud vos, & mutarem vocem. pa. 378. nu. 6.
- 5 Manifesta sunt opera carnis, &c. regnum Dei non consequentur. pa. 251. nu. 19.
- Vinam abscondantur qui vos conturbant. pa. 778. nu. 25.
- 6 Stigmata Iesu in corpore meo porto. pagin. 526. nu. 18.

Ex Epist. ad Ephes.

- 1 Adimpleo ea quae desunt passionum Chri- sti. pag. 296. nu. 1.
- 2 iam non estis hospites & advena, &c. pag. 527. nu. 20.
- 3 Electo genua mea, &c. ut det vobis secun- dum divitias gloriae suae. pagin. 402. nu- mer. 5.
- 4 Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, &c. pag. 377. nu. 2.

Ex Epist. ad Philippen.

- 2 Hoc enim sentite in vobis, &c. pagin. 200. nu. 28.
- Habitu inventus ut homo. pag. 499. nu. 5.
- In nomine Iesu omne genu flectatur, &c. pag. 527. nu. 20.
- 5 Surge qui dormis, &c. & illuminabit te Christus. pag. 413. nu. 5.

Ex Epist. ad Coloffen.

- 2 In ipso habitat omnis plenitudo divinita- tis

INDEX

is, &c. pag. 498. num. 4.

mero. 2.

Ex Epist. ad Thessalonicen.

2 Facti sumus parvuli in medio vestrum, &c. pag. 368. nu. 10.

Ex Epist. ad Timoth. 1.

1 Qui primus blasphemus fui, & persecutor, & contumeliosus, pag. 726. nu. 18.
2 Saluabitur mulier per filiorum generationem, &c. pag. 650. nu. 17.
4 Caeteratam conscientiam habentes, pag. no. 373. nu. 24.

Ex Epist. ad Titum,

2 Apparuit gratia Dei, &c. pa. 322. nu. 3.

Ex Epist. ad Hebræos.

10 Iam non relinquitur pro peccatis hostia, &c. & ignis amulatio, pag. 2. numero. 6.

Horrendum est incidere in manus Dei viventis, pag. 28. numer. 12.

Irritam quis faciens, &c. pollutum duxerit, pag. 217. num. 17.

Ingrediens in mundum dicit, hostiam & oblationem noluit, &c. pagina. 433. numero. 2.

11 Fides est sperandarum substantia rerum, pag. 482. nu. 29.

Fide Moyses grandis factus, &c. Improprium Christi, pag. 261. num. 14.

Fide Abraham demoratus est in terra promissionis tanquam in aliena, pagin. 494. nu.

Ex Epist. D. Petri. 1.

2 Misistrate in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, &c. pagina. 482. sum. 18.

3 Viri similiter cohabitantes secundum scientiam, &c. pag. 653. num. 26.

Ex Epist. D. Petri. 2.

1 Habemus firmiorem propheticum sermone, &c. pag. 538. nu. 24.

Ex Episto. D. Ioan. 2.

1 Omne quod est in mundo aut est concupiscentia oculorum aut concupiscentia carnis, aut superbia vitæ, pag. 856. num. 8.

Ex Apocalypsi.

3 Agostus ad ostium & pulso, &c. pag. 303. num. 23.

5 Vicit leo de tribu Iuda, radix David, pag. 150. nu. 16.

8 Lux lucernæ non lucebit in te amplius, &c. pag. 692. nu. 31.

14 Si quis adorauerit bestiam, &c. pag. 100. num. 2.

15 Solus pius es, &c. & adorabunt in conspectu tuo, pag. 440. num. 23.

19 Vidi cælum apertum, & ecce equus albus, &c. pag. 1. num. 3.

20 Vidi thronum magnum, &c. secundum opera eorum, pag. 31. num. 23.

Apprehendit diabolum, & ligavit eum per annos mille pag. 374. num. 29.

FINIS.

INDEX RERUM ET SENTENTIARUM

memorabilium, quæ in hoc opere continentur,

iuxta ordinem Alphabeticum con-

scriptus.

A.

Ambitiosus omnes congregationes perturbat, pag. 52. nu. 11.

Amici huius mundi in aduersitate ab amicitia deficere solent, pag. 109. num. 26.

Amor nescit fallere, pag. 12. num. 3.

Amor circa proximum qualis, pag. 123. num. 2.

Amor inæqualitatem ferre non potest. pag. 124. num. 3.

Amor est circulus bonitatis à bono in bonum perpetuo reuolutus, pagina. 285. num. 23.

Amor Christi eximius quo in hunc mundum venit, expenditur. pag. 349. nu. 15.

Amor proprius effectus peccati dicitur, pag. 732. nu. 2.

Amor inter alia quatuor fortitur nomina. pag. 404. nu. 11.

Amor animam liquefacit, pag. 404. num. 12.

Amor diuinus omnium bonorum est causa, pag. 415. nu. 11.

Amor verustria requirit, pagin. 423. num. 2.

Amor inter Deum & homines (contra Aristotelem) esse potest, pag. 423. num. 2.

Amor inæqualitatem inter Deum & hominem fecit, pag. 424. num. 5.

Anathema

671. nu. 4.

Abraham solertissimus & obedientissimus erat in his quæ à Deo præcipiebantur, pag. 716. nu. 28.

Abraham in omni virtute fuit sublimis. pag. 529. nu. 27.

Abrahæ humilitas & hospitalitas commendatur, pag. 66. nu. 25.

Acceptio personarum non est apud Deum. 686. nu. 15.

Ad omnibus rebus nomina imposita sunt. pag. 59. num. 4.

Admiratio ex duplici capite oriri potest, pag. 477. num. 3.

Adoptionem filiorum Dei recipimus postquam Deus factus est homo, pag. 338. nu. 16.

Adorationis definitio, pag. 567. nu. 6.

Adoratio duplex interior & exterior pag. 569. nu. 12.

Aduentum Domini qualiter præuenire debemus, pag. 255. num. 32.

Aduersitas nulla debet nos à virtute deterrere. pag. 95. nu. 19.

INDEX:

- Anathema quid Græcè significet. pag. 72. nu. 6.
- Angeli canunt Deo homini, nõ Angelo factò, quia inuidia in eis cadere nequit. pa. 342. nu. 24.
- Angelis iuxta naturæ qualitatem gratia confertur. pag. 771. num. 3.
- Angeli inferiores à superioribus illuminantur. pag. 826. num. 27.
- Angeli virtutes coelorum vocantur. pag. 16. nu. 14.
- Angeli plurima mysteria Christi à Dno Ioanne Euangelista didicerunt. pag. 409. num. 27.
- Anima iusti in die iudicij corpus, ut ab ea informetur magna cum lætitia inuitat, mali verò è cõtra. pag. 9. nu. 27.
- Anima Dei est sedes. pag. 39. nu. 10.
- Animam suam vnusquisque inhabitare debet. pag. 74. num. 16.
- Animus noster timore & spe purificatur. pag. 840.
- Animi affectus Deus non tollit, sed perficit ibidem. num. 17.
- Animæ sanctæ laudes. pag. 84. numero. 18.
- Animam in manibus ponere quid? pag. 95. nu. 70.
- Anima intemeratæ Virginis Mariæ, quomodo fuit prædestinata. pag. 135. num. 6.
- Animæ præstantiam aliquam dig-noscere possumus. pa. 204. n. 10.
- Anima quare plus esse vbi amat, quàm vbi animat, dicatur. pa. 581. num. 11.
- Annus quare à Circumcisione Do-
mini exorditur. pag. 521. num. 3.
- Antigoni Macedoniæ Regis sententia. pag. 777. num. 21.
- Antiqui patres quadruplicem querelam de Deo habebant. pag. 344. nume. 1.
- Appetitus sensitiui motus reprimendi. pag. 401. num. 3.
- Aquilæ mira proprietates. pag. 712. num. 17.
- Aranea multiplices peccatorum conditiones repræsentat. pag. 51. numero. 11.
- Arbitrium liberum non tollit Deus. pag. 77. num. 25.
- Aristoteles quid esset charitas ignorauit. pag. 124. num. 3.
- Aristotelis sententia. pag. 733. nu. 4.
- Auaria omnium malorum fons & origo. pag. 837. num. 5.
- Auaria rerumque temporalium cupiditas transfertit sensum. pa. 844. num. 4.
- Auarus animam suam venalem habet. pag. 55. num. 8.
- Auiditas rerum temporalium quantum mali afferat. pag. 844. num. 4.
- Augustus Cæsar quid de curiositate vestium senserit. pagin. 132. numero. 28.
- Aulici quot ignominias propter parum honoris perferant. pag. 843. nume. 2.
- Auxilium Dei semper est sperandum. pag. 320. num. 18.
- Auxilium nobis suppeditat Deus ad omnes tentationes superandas. pag. 374. nu. 27. & pa. 402. num. 5.

Au-

ALPHABETICVS

- Auxilium sufficiens præbet Deus omnibus vt saluari possint, pag. 404. numero 6.
- Auxilium diuinum ad bene operandum necessarium, pa. 479. nu. 10.
- Auxilium diuinum ad resipiscendum à peccato necessarium, pagina 546. numero 12.
- Auxilium opemque diuinam in calamitatibus imploremus, pagina 604. numero 36. *
- Auxilijs diuinis non bene vtentibus omnia in malum conuertentur, pagina 589. numero 22.
- Auxilia necessaria vt quisque conuertatur, nulli denegat Deus. pag. 727. numero 22.
- Auxiliator nobis Deus tanto citius, quanto in grauiori periculo cõstiti sumus, pagina 532. n. 8.
- B.
- B**aptismus Ioannis ad Christi baptismum præparabat, pagina 120. numero 27.
- Basilij magni sententia, pagina 5. numero 13.
- Beatitudo ex quo procedat, pagina 56. numero 16.
- Bello inutiles separantur, pagina 260. numero 12.
- Beelphegor idolum, pag. 93. nu. 13.
- Benedicere quid, pa. 33. numero 28.
- Benedicere in sacris literis quot modis sumatur, pagina 469. num. 17.
- Beneficium omnium maximum largitus est Deus, cum nimis abunde aduent.
- dabat malitia. pagina 223. num. 5.
- Beneficia nobis à Deo collata die iudicij in memoriam reuocabuntur, pagina 3. numero 9.
- Beneficia à Deo accepta proximis cõmunicare debemus. p. 300. n. 13.
- Beneficia diuina semper ante oculos habenda, pagina 392. numero 12. & pagina 413. numero 5.
- Beneficia maxima humano generi sunt collata per merita Christi, pa. 762. numero 10.
- Beneficiorum diuinorum memoria maximæ est efficaciam, pag. 506. n. 26.
- Bernardi deuotissimi celebris sententia, pagina 773. numero 11.
- Boni à malis quo nomine cõpellentur, pagina 17. numero 16.
- Boni libentissimè legi Dei se subiiciunt. ibidem.
- Boni cælestia expetunt, pagina 904. numero 9.
- Boni vt sint, & videantur homines Deo placent, pagina 270. nu. 14.
- Boni aliorum peccata minuunt, propria verò grauissima esse ducunt, pagina 726. numero 28.
- Boni tantum de alia vita cogitant, mali verò huius vitæ solum rationem habent. pagina 455. numero 4.
- Boni in sacra scriptura cæli, mali autem terra nuncupantur, pagina 754. numero 10.
- Bonis etiam malorum iniquitates, & persecutiones conuertantur in bonum, pagina 769. numero 31.
- Bonorum sanctitas interius & exterius illucescit, pagina 767. nu. 22.

LII Bona

INDEX:

- Anathema quid Græcè significet. pag. 72. nu. 6.
- Angeli canunt Deo homini, nõ Angelo factò, quia inuidia in eis cadere nequit. pa. 342. nu. 24.
- Angelis iuxta naturæ qualitatem gratia confertur. pag. 771. num. 3.
- Angeli inferiores a superioribus illuminantur. pag. 826. num. 27.
- Angeli virtutes coelorum vocantur. pag. 16. nu. 14.
- Angeli plurima mysteria Christi à Diuo Ioanne Euangelista didicerunt. pag. 409. num. 27.
- Anima iusti in die iudicij corpus, vt ab ea informetur magna cum lætitia inuitat, mali verò è cõtra. pag. 9. nu. 27.
- Anima Dei est sedes. pag. 39. nu. 10.
- Animam suam vnusquisque inhabitare debet. pag. 74. num. 16.
- Animus noster timore & spe purificatur. pag. 840.
- Animi affectus Deus non tollit, sed perficit ibidem. num. 17.
- Animæ sanctæ laudes. pag. 84. numero. 18.
- Animam in manibus ponere quid? pag. 95. nu. 70.
- Anima intemperatæ Virginis Mariæ, quomodo fuit prædestinata. pag. 135. num. 6.
- Animæ præstantiam aliquam dig-noscere possumus. pa. 204. n. 10.
- Anima quare plus esse vbi amat, quàm vbi animat, dicatur. pa. 581. num. 11.
- Annus quare à Circumcisione Do-
mini exorditur. pag. 521. num. 3.
- Antigoni Macedoniæ Regis sententia. pag. 777. num. 21.
- Antiqui patres quadruplicem querelam de Deo habebant. pag. 344. nume. 1.
- Appetitus sensitiui motus reprimendi. pag. 401. num. 3.
- Aquilæ mira proprietates. pag. 712. num. 17.
- Araneæ multiplices peccatorum conditiones repræsentat. pag. 51. numero. 11.
- Arbitrium liberum non tollit Deus. pag. 77. num. 25.
- Aristoteles quid esset charitas ignorauit. pag. 124. num. 3.
- Aristotelis sententia. pag. 733. nu. 4.
- Auaria omnium malorum fons & origo. pag. 837. num. 5.
- Auaria rerumque temporalium cupiditas transfertit sensum. pa. 844. num. 4.
- Auarus animam suam venalem habet. pag. 55. num. 8.
- Auiditas rerum temporalium quantum mali afferat. pag. 844. num. 4.
- Augustus Cæsar quid de curiositate vestium senserit. pagin. 132. numero. 28.
- Aulici quot ignominias propter parum honoris perferant. pag. 843. nume. 2.
- Auxilium Dei semper est sperandum. pag. 320. num. 18.
- Auxilium nobis suppeditat Deus ad omnes tentationes superandas. pag. 374. nu. 27. & pa. 402. num. 5.

Au-

ALPHABETICVS

- Auxilium sufficiens præbet Deus omnibus vt saluari possint. pag. 404. numero 6.
- Auxilium diuinum ad bene operandum necessarium. pa. 479. nu. 10.
- Auxilium diuinum ad resipiscendum à peccato necessarium, pagina 546. numero 12.
- Auxilium opemque diuinam in calamitatibus imploremus, pagina 604. numero 36.
- Auxilijs diuini non bene vtentibus omnia in malum conuertentur, pagina 589. numero 22.
- Auxilia necessaria vt quisque conuertatur, nulli denegat Deus. pag. 727. numero 22.
- Auxiliatur nobis Deus tanto citius, quanto in grauiori periculo cõstituti sumus, pagina 532. n. 8.
- B.
- Baptismus Ioannis ad Christi baptismum præparabat, pagina 120. numero 27.
- Basilij magni sententia, pagina 5. numero 3.
- Batitudo ex quo procedat, pagina 56. numero 26.
- Bello inutiles separantur, pagina 260. numero 12.
- Beelphegor idolum, pag. 93. nu. 13.
- Benedicere quid, pa. 33. numero 28.
- Benedicere in sacris literis quot modis sumatur, pagina 469. num. 17.
- Beneficium omnium maximum largitus est Deus, cum nimis abunde aduent.
- dabat malitia. pagina 223. num. 5.
- Beneficia nobis à Deo collata die iudicij in memoriam reuocabuntur, pagina 3. numero 9.
- Beneficia à Deo accepta proximis cõmunicare debemus. p. 300. n. 13.
- Beneficia diuina semper ante oculos habenda, pagina 392. numero 12. & pagina 413. numero 5.
- Beneficia maxima humano generi sunt collata per merita Christi, pa. 762. numero 10.
- Beneficiorum diuinorum memoria maximæ est efficaciam, pag. 506. n. 26.
- Bernardi deuotissimi celebris sententia, pagina 773. numero 11.
- Boni à malis quo nomine cõpellentur, pagina 17. numero 16.
- Boni libentissimè legi Dei se subiiciunt. ibidem.
- Boni cælestia expetunt, pagina 904. numero 9.
- Boni vt sint, & videantur homines Deo placent, pagina 270. nu. 14.
- Boni aliorum peccata minuunt, propria verò grauissima esse ducunt, pagina 726. numero 28.
- Boni tantum de alia vita cogitant, mali verò huius vitæ solum rationem habent. pagina 451. numero 4.
- Boni in sacra scriptura cæli, mali autem terra nuncupantur, pagina 794. numero 10.
- Bonis etiam malorum iniquitates, & persecutiones conuertantur in bonum, pagina 769. numero 31.
- Bonorum sanctitas interius & exterius illucescit, pagina 767. nu. 22.

LII Bona

INDEX

Bona temporalia sunt merces peccatorum. pag. 148. nu. 10.
 Bona temporalia sub conditione à Deo petenda, non verò spiritualia. pag. 693. nu. 35.
 Bonitas præcipuum non à quo Deus denominatur. pag. 761. n. 8.

C.

CARO post Christi aduentum fecerit assimilatur, quia pluri mi continentur & virgines steterunt. pag. 339. nu. 19.
 Carcere inclusos misereri debemus. pag. 109. nu. 28.
 Castitas vera in quo consistat. pag. 767. nu. 26.
 Cause quibus Deus opt. Max. diligendus sit. pag. 12. nu. 2.
 Caritas quid efficiat. pag. 55. num. 21.
 Caritas maxime commendanda est. pag. 124. nu. 4.
 Caritas inter Christianos istis temporibus refrigerat. pag. 813. nu. 3.
 Caritas forma est fidei. pag. 483. numero. 22.
 Caritas, Christi discipulos nos facit. pag. 483. nu. 27.
 Caritas præceptum non potest in hac vita perfectè adimpleri. pag. 405. nu. 16.
 Christus futurus iudex bonis magnam præbet fiduciam. pag. 19. nu. 22.
 Christus in Evangelio questionibus quas in iudicio propositurus est nobis antea declarat. pag. 20. nu. 25.
 Christus quare iudicium finale præ-

dixit. pag. 26. num. 7.
 Christus quare in secundo aduentu cum potestate veniet, cum in maxima humilitate venerit in primo. pag. 45. nu. 29.
 Christus ut Deus non dicitur factus. pag. 199. nu. 25.
 Christus verus animarum cibus dicitur. pag. 331. nu. 36.
 Christus nascitur ubi præter ipsum nihil est in quo oculos distrahamus. pag. 349. nu. 14.
 Christus est præsepio nos docet. pag. 361. nu. 20. vsq; ad pag. 363.
 Christus sua passione sanctissimi nominis sui exaltationem meruit. pag. 408. nu. 24.
 Christus inter omnes status & ordines sanctorum primatum habet. pag. 408. nu. 25.
 Christus in instanti suæ conceptionis perfectissimum habuit rationis usum. pag. 433. nu. 1.
 Christi humilitas in circuncisione maxime enituit. pag. 488. nu. 4.
 Christi diuinitas in circuncisione fuit maxime abscondita. pag. 499. n. 5.
 Christus quare inter duos latrones voluit crucifigi. pag. 499. nu. 7.
 Christi dolorum & martyrum differentia. pag. 67. nu. 29.
 Christus principum & prelatorum exemplar. pag. 547. nu. 15.
 Christus libro signato comparatur. pag. 598. nu. 16.
 Christus quomodo proficiebat sapientia, ætate, & gratia. pag. 598. nu. 16.

Christus

ALPHABETICVS.

Christus ostiatim mendicauit, pagina. 603. num. 31.
 Christum perditum fuisse quomodo intelligatur, pag. 603. num. 32.
 Christus nuptijs interesse voluit, ut conjugalem statum comprobaret. pag. 664. num. 21.
 Christus nuptijs interesse voluit ne sacris profana in eius presentia miscerentur. pag. 674. num. 14.
 Christus bonitatem suam ostendit, filium hominis se nominans, pag. 761. num. 9.
 Christianorum membra omnia, Iesu Christi sunt membra. pag. 767. n. 27.
 Christiani in charitatis vnitatem in vnum cum Deo & secum concurrere debent. pag. 812. nu. 3.
 Circuncisio quare gladio lapideo, & non ferreo exequabatur. pag. 523. numero. 8.
 Clamat Deus, & quæritur ut emendemus nos. pag. 209. num. 25.
 Clamat Deus post peccatum Adæ. pag. 216. nu. 14.
 Clausura virginibus peculiariter commendatur. pag. 274. nu. 24. & pag. 315. num. 3.
 Clemētis B. Petri discipuli mirabile dictum à sancto Apostolo sibi reuelatum. pag. 783. nu. 10.
 Cælum bello acquiritur, sed pugna à nobis debet incipere. pag. 259. numero. 5.
 Confidentia virtus commēdatur. pag. 750. nu. 15. vsque ad pag. 752. numero. 23.
 Confidere in Deo debemus, quod

nobis auxiliabitur in necessitatibus. pag. 595. nu. 9.
 Cogitationes hominum, sunt quasi vulpes. pag. 11. nu. 32.
 Cognitio Dei practica qualiter habeatur. pag. 535. num. 17.
 Cognitio altissima qualis sit. pagina 59. num. 4.
 Columbæ quo ad frequentationem columbarij alliciantur. pag. 79. n. 2.
 Conceptionis Virginis Mariæ contradictio, quid in eius laudibus effecerit. pag. 143. nu. 28.
 Conceptionem Virginis Mariæ sine peccato originali quibus in locis Diuus Thomas affirmet. pagina 143. num. 29.
 Coceptio immaculatę Virginis Mariæ absque peccato originali per quatuor integras conciones suadetur. pag. 134. nu. 1.
 Concionatores priuatim consulendi sunt. pag. 242. nu. 25.
 Concionatores præcipuè oportet cum Deo comunicare. pag. 262. nu. 18.
 Concinatoris ministeriū est peccatores conuertere. pag. 763. nu. 15.
 Coniuges carnalibus voluptatibus sobriè frui oportet. pag. 870. n. 22.
 Considerationis defectu mundus corruit. pag. 63. nu. 5.
 Consideratio pænæ & gloriæ magnū affert emolumentū. pag. 34. n. 31.
 Consiliarij sæpe non ea quæ conueniunt, sed quæ ipsis principibus grata esse norunt, consulunt. pag. 551. nu. 28.
 Consulere viros sapientes debemus.

INDEX

pagina 573. numero. 23.
 Consilium bonum exquirendum &
 complectendum. pag. 717. nu. 31.
 Consortium bonorum perutile. pag.
 308. nu. 27.
 Consuetudo bona faciliorem reddit
 & procliuiorem virtutis viam quã
 uis ardua sit. pag. 580. nu. 7.
 Consuetudo mala quanta incommo-
 da pariat. pag. 58. nu. 10.
 Contemplatio res temporales post-
 ponere facit. pag. 85. num. 21.
 Contemplationis studio necessaria
 solitudo. pag. 226. num. 15. & pag.
 237. numer. 9.
 Contemplatio rerum diuinarum uti-
 lissima. pag. 645. num. 2. vsque ad
 pag. 648. nu. 11.
 Contemplatio rerum diuinarũ qua-
 re somnus appellatur. pagin. 457.
 numero. 9.
 Contemplatio hominem reddit spi-
 ritualem. pag. 468. nu. 14.
 Cõtemplatio rerum diuinarum ad-
 mirationem parit. pagina. 464. nu-
 mero. 2.
 Contemplatio diuinarum rerum gu-
 stus ipsarum, & rerum terrenarũ
 tædium generat. pag. 797. nu. 20.
 Continentiam seruare Dei est do-
 num. pag. 871. nu. 25.
 Conuersio ad Deũ, non est differen-
 da in senectute. pag. 4. num. 17.
 Conuiujs & nuptijs viros Aposto-
 licos interesse decentissimum est.
 pag. 649. num. 15.
 Cor impij mare mille peccatorũ flu-
 stibus tumens. pag. 725. nume. 15.

Creaturarum commotio ad quid in
 die iudicij deferuit. pag. 27. nu. 10.
 Creaturæ sunt quasi speculum. pag.
 6. numero. 17.
 Creaturæ ad quid sunt creatæ. pagi.
 85. numero. 20.
 Creaturis quomodo immorat Deus.
 pag. 136. num. 9.
 Cræsus Rex quomodo è mortis pe-
 riculo liberatus sit. pag. 52. nu. 13.
 Crucis signum in die iudicij appare-
 bit in celo. pag. 18. nu. 20.
 Crux post Christi mortem omnibus
 suauis effecta est. pag. 67. nu. 18.
 Curæ maxime sumus Deo. pag. 593.
 num. 3. & pag. 597. nu. 13.

D

Damnatorum pœna vsquequo
 terminabitur. pag. 8. nu. 24.
 Damnatorum maior pœna est odibi-
 les Deo se esse cognoscere. pagin.
 279. num. 5.
 Damnationis gradus. pag. 815. nu. 11.
 David memoratur in Christi genea-
 logia primus, quia pœnitentes De-
 honore afficit. pag. 273. nu. 22.
 Deliciæ carnis, vna ex Ecclesiæ per-
 secutionibus. pag. 249. nu. 15.
 Desertum animi auditorum dicitur.
 pag. 218. nu. 21.
 Desideriũ patrum de Christi aduen-
 tu maximum. pag. 286. nu. 27.
 Deuotè rem sacram audire & atten-
 te orationi vacare debemus. pagi.
 611. num. 13.
 Deus qua ratione amandus est. pagi.
 12. nu.

ALPHABETICVS.

12. nume. 2. & pagin. 13. numero 4.
 Deus quare non comisit Angelis vt
 exigerent in die iudicij rationem
 ab hominibus, pag. 18. numer. 19.
 Deus qualiter à malis discedere dica-
 tur, pag. 31. nu. 26
 Deus antequam puniat, minatur, pa-
 gina 36. nu. 1.
 Deus ante mundi creationẽ vbi mo-
 rabatur, pag. 139. numero 8.
 Deus ex malo sæpè bonum elicit, pa-
 gina 278. numero 1.
 Deus suos etiam in maximis pericu-
 lis nunquã destituit, pag. 306. nu. 2
 Dei filius diligenter inspectus ante-
 quam datus, quia donum eximiu
 erat, pagina 346. numero 8.
 Deum esse naturali lumine notum
 est, pagina 355. numero 3.
 Deum esse trinum philosophi non
 cognouerunt, pag. 355. numero. 4.
 Deũ esse ubiq; & omnia intueri præ-
 oculis habendum, pag. 683. nu. 4.
 Dei beneficia animi recordatione te-
 nere debemus, pag. 833. numer. 4.
 Deus plura dat quam promittit, pagi-
 na 852. numero 29
 Deo gloriosissimum est peccata vel
 grauissima dimittere, p. 721. nu. 4
 Deus vt peccatorem ad se conuertat
 exquisitissimis artibus vtitur, pagi-
 na 722. numero 6.
 Dei vox cur grandini & ignitis car-
 bonibus comparatur, ibidem.
 Deus non tentat homines vt eos de-
 struat, quia Satanicum hoc est, pa-
 gina 736. numero 38
 Deus dormientem simulat, vt ad illũ
 Aduent.

clamemus, & nobis succurrat, pa-
 gina 738. numero 19. vsque ad pa-
 ginam 740. numero 25
 Deus aliter Angelis, aliter verò ho-
 minibus dona sua communicat.
 pagina 771. num. 3
 Dei ineffabilis clementia in ferendis
 peccatoribus ostenditur, pagina
 783. numero. 8
 Dei filius venit in mundum vt euer-
 teret peccatum, pagina 481. nu. 16
 Dei filius venit vt nos Deo, & inui-
 cem reconciliaret, pag. 224. nu. 7.
 Dei filius humanitati assumptæ om-
 nes perfectiones diuinas commu-
 nicauit, pagina 498. num. 4
 Dei filius in incarnatione qualiter ab-
 breuiatus dicatur, pag. 407. nu. 1
 Deus non solum ore, sed etiam cor-
 de inuocandus, pag. 518. num. 25
 Deus cum se esse Deum aliquorum
 promittebat quicquid in se erat,
 pollicebatur, pag. 522. numer. 4
 Dei nomen naturam vndique perfe-
 ctam significat, pag 522. num. 2
 Deus non omnem sui cognitionem
 dedit hominibus, sed paulatim se
 ipsis manifestauit, pagina 524. nu-
 mero. 12
 Deus aquilæ comparatur, pagin. 712
 numero. 16
 Dei filius quare carnem non solum
 ex Iudæis, sed etiam ex gentibus
 assumpsit, pagina 531. num. 4
 Deus in necessitatibus occurrit, pagi-
 na 532. numero. 8
 Deo meliora offerre debemus, pagi-
 na 554. nu. 37. & pag. 846. nu. 10

INDEX

- Dei filium in assumptâ humanitate se manifestare oportuit, pag. 555. numero. 2.
- Dei filius diuinitatem humanitate contexit, ne ab hominibus agnosceretur, pag. 557. nu. 8
- Deus hominē non deserit, nisi prius ab homine deseratur, pag. 582. numero. 3.
- Diabolus homines distrahit, ne nouissima cogitent, pag. 4. nu. 10
- Diaboli diligentia in exequenda iudicis sententia quanta erit, pag. 11. numero. 31.
- Diabolus ad peccandum protoparentes allexit, incarnationis opus impedire nitens, pagina 268. numero. 6.
- Diabolus, homo dicitur in Euangelio, quia ipsum hominem superauit, pag. 773. numero. 9.
- Diabolus occasione sumpsit ex nostra negligentia ad inferendum nobis mala, pag. 775. nu. 17.
- Diabolus cur hominem decepturus serpentis figuram sumpsit, pagina 780. nu. 1.
- Diabolus cur præceptum domini cū in mentem homini reuocauit, pagina 781. nu. 2.
- Diabolus finalis iudicij cōsiderationem nobis euellere conatur, pag. 618. nu. 5.
- Dies iudicij qui dicantur, pag. 15. numero. 12.
- Diffidentia multorum taxatur, pag. 749. nume. 12.
- Dilectio inimicorum cōmendatur, pagina 224. numero. 8.
- Diluuium Deus immisit super terram propter libidinē qua viri vxores ducebant, pag. 661. numero. 12.
- Dispositio ad gratiam recipiendam docetur, pagina. 771. numero. 5.
- Diuites si gloriā lucrari volunt, fiant pauperum tributarij, pagin. 17. numero. 17.
- Diuites qua in re peccent magis quā pauperes, pagina. 82. numero. 11.
- Diuites plerumque omnia quæ possunt quamuis illicita exequuntur, sic quod in illis potestas & voluntas pariter decurrunt, pagin. 690. numero. 26.
- Doctrina Christi non curiosè audienda, sed ruminanda est, pagina. 169. numero. 4.
- Domini familiæ suæ curam gerere tenentur, pagina 104. numero. 12.
- Dominica dies qualiter à nobis obseruanda sit, pagina 615. numero 27. vsque ad pagin. 619. numer. 1.
- Donec in scriptura pro quo sapius accipiatur, pagina. 40. numero. 13.
- Donna amicitiam conciliant, pagina 824. numero. 2.

E

- E**cclēsia quare diem iudicij prima Dominica aduentus ante oculos ponat, pagina. 5. numer. 15.
- Ecclesia Dei varijs hæresibus & contradictionibus oppugnatur, pagina. 756. numero. 34.
- Ecclesia militans quare regnum cælorum nūcupatur, pag. 793. nu. 9.
- Ecclesia

ALPHABETICVS.

- Ecclesia Dei grano sinapis comparatur, & quare, pag. 795. nu. 14.
- Ecclesiā varijs persecutionibus agitatam consolatur Deus iustos ei promittens, pag. 774. n. 12.
- Ecclesiastici aliqui verbum dei contemnere solent, pa. 254. nu. 30.
- Ecclesiasticis & Christi ministris honor exhibendus, pa. 270. n. 12.
- Ecclesiastici si delinquit difficiliter & sero sapiunt, p. 301. n. 16.
- Ecclesiasticorū occulta peccata nō publicè sed priuatim arguenda, p. 742. nu. 32.
- Ecclesiastici quos debet habere chariores, pa. 21. n. 29.
- Edificare domū in scriptura, quid? pag. 392. nu. 14.
- Electio ad dignitates ex dignioribus fieri debet, p. 160. n. 16.
- Eleemosynam denegare, est fraudē pauperibus facere, pa. 83. nu. 14.
- Eleemosynæ fructus, pa. 241. nu. 22.
- Eleemosyna commendatur, p. 700. nu. 20.
- Elementa alia sunt alijs puriora, pag. 139. num. 18.
- Euangelium omnibus est commune, pa. 138. nu. 13.
- Euangelium Christi legis veteris est summa, pa. 556. nu. 5.
- Excusatio in die iudicij nulla admittetur, pa. 23. nu. 34.
- Exemplum cuiusdam vsurarij, pag. 57. num. 28.
- Exemplum bonum proximis præbere debemus, pag. 271. nu. 15.
- Exempla sanctorum patrum imitan-

- da, pag. 297. num. 5.
- Exercitio virtutū intellectu s fit clarior, & voluntas amore feruētior. pa. 354. nu. 30.
- Existimari velle quod non, est pessimum vitium, pa. 166. nu. 16.

F.

- F**amiliaritas nimia hominum fugienda est, pag. 86. numero. 24.
- Fauor mundi quandiu durat? pa. 92. nu. 11.
- Feruor iustorum & assiduus in virtute progressus ostenditur, pagin. 621. nu. 16. vsque ad pag. 623. numero 13.
- Festa qualiter obseruanda, pag. 615. nu. 27. vsque ad pa. 619.
- Fides visionem debet præcedere, pa. 311. nu. 18.
- Fides ne prolabatur, manibus, nempe operibus est tenenda, pag. 637. numero 20.
- Fides sine operibus nō iustificat, pa. 670. nu. 3.
- Fidem à maioribus accepimus, pag. 105. nu. 15.
- Fides omnium virtutum est fundamentum, pag. 482. nu. 19.
- Fides solida esse debet, ibid. n. 20.
- Fidei ratio naturalis non repugnat. pa. 483. n. 20.
- Fides ex operibus cognoscitur, ibidem nu. 21.
- Fides fax accensa dicitur qua vitam suam gubernare debet, pa. 684. nu. 9.

INDEX

- Fides nos bene operari docet, ibidē.
& pagina 685. numero 11.
- Fiduciam nunquam amittere debemus, pagin. 667. numero 30.
- Filij dū pueri sunt, à parentibus corrigendi sunt, pagina 128. nu. 16.
- Filij à pueritia in virtute à parētibus instruendi, pagina 493. nu. 18. & pagina 588. n. 32. & pa. 129. nu. 18.
- Filij cum necessitas expostulet corrigendi sunt, pag. 106. numero 17.
- Filiorum educatio commēdatur, pagina 610. numero 10.
- Fortitudo ab omnibus amplectenda est, pagina 90. numero 6.
- Franciscus Seraphicus pater, quæ nā verba sæpe in ore gestare solebat, pagina 602. numero 30.
- G.**
- G**edeonis Victoria Christi victorie typum gerit, pagina 612. numero 7.
- Gedeonis vellus Hebræi populi reprobationē, & Gētilis receptionē præfigurauit, pagina 557. nu. 7.
- Geminatio verborum in sacra Scriptura loco superlatiui deseruit, pagina 721. numero 15.
- Genealogiam absque virtute cum iactantia reconferre vani est hominis, pagina 149. numero 20.
- Generis nobilitas cum virtute quid efficiat, pagina 150. numero 15.
- Gentilium & Hebræorum in Christi natiuitate mentio fit, quia verū que populum saluum facere veniebat, pagina 258. numero 5.
- Gloria beatorum nō adipiscitur sine labore, pagina 426. numero 10.
- Gloria huius mundi citò transiit, pagina 187. numero 21.
- Gloriari non debemus denobilitate parentū, pagina 765. numero 21.
- Gratia aliquando pro elemosyna accipitur, pagina 21. nu. 8.
- Gratia prima non cadit sub merito, pag. 63. n. 16.
- Gratia præstantior est iustitia originali, pag. 177. n. 28.
- Gratia & iustitia originalis quomodo se habeant, ibid.
- Gratiæ diuinæ augmentum, pagina 187. stu. 22.
- Gratia maximum Dei donum, pag. 276. nu. 5. & 9.
- Gratia plena multipliciter domina nostra dicitur, pa. 280. nu. 9.
- Gratia sine conditione est à Deo petenda, qui paratissimus est si per nos non steterit ad conferendū, pag. 693. nu. 35.
- Grati ob beneficia à Deo accepta, afficiuntur maximo premio, pag. 392. nu. 14.
- Gratitudo Deo maximè placet, pag. 505. nu. 24. & p. 704. nu. 33.
- Gratitudo commēdatur propositis brutorum exemplis, pagina 704. nu. 33.
- Gratos nos ob beneficia à Deo accepta maximè oportet, pag. 392. nu. 14. & pag. 413. nu. 5.
- Gubernatores quid curare debeāt, pag. 81. nu. 8.

Gu

ALPHABETICVS.

- Gustus diuinarum rerum omnia sua uisima & facillima reddit, pagin. 579. nu. 4.
- Gustus rerum diuinarum ex ipsarū contemplatione prouenit, pagin. 797. nu. 21.
- H.**
- H**Aeresis tinea est quæ viro erudito & optimo panno tenaciter hæret, pag. 293. nu. 17.
- Hæreses quare à Deo permittuntur, pag. 143. nu. 29.
- Hebræi Messiaæ aduentum desiderantes ipsum venientem respuerunt, pag. 553. num. 33.
- Hebræi exaggerationis alicuius rei causa quæ loquendi modo uti solent, pa. 189. nu. 27.
- Homo denuò ad Deum conuersus quantumcunq; bonus sibi videatur timere debet, pag. 855. nu. 4.
- Homo denuò conuersus vnica polle re virtute ne sit contentus, p. 819. nu. 23.
- Homo vnde proueniat, pag. 59. nu. 5.
- Homo quid Hebraicè significet, pa. 61. nu. 10.
- Homo est finis rerum corporalium, 151. nu. 19.
- Homo iure optimo quis dicendus, pag. 206. nu. 14.
- Homines multi cum ad aliquam accedunt dignitatem eorum qui inferiores remanent obliuiscuntur, pag. 388. nu. 2.
- Homines aliqui in malis & non in bonis socios habere desiderant, pag. 390. nu. 6.
- Homini mos est quæ sua sunt, prius quam quæ Dei quærere, pag. 733. num. 4.
- Homini gratia confertur, non secundum naturam eius, sed secundum animæ dispositionem, pag. 771. nume. 3.
- Homines licet vnus eiusdemq; sint naturæ, moribus verò alij alijs sunt dispares, pag. 807. nu. 19.
- Homo ratione & non passione duci debet, pag. 838. nu. 17.
- Honorem Dei tueri debemus, pag. 53. num. 14.
- Honor Virginis Mariæ vsque quæ extolli potest, pag. 142. nu. 25.
- Honorem oblatum recusare magnæ est virtutis, pag. 186. nu. 17.
- Honor diuinus ab omnibus zelandus, pag. 192. num. 4.
- Honorem Deo debitū creaturis impendere maximum est malum, p. 193. nu. 7. & pag. 566. num. 3.
- Honorē Deo eripit qui se iactat de bonis operibus, pag. 204. nu. 9.
- Honor verus seruorum Dei est, pag. 215. nu. 11.
- Honor seruorum Dei & mundanorum diuersus, pag. 288. nu. 2.
- Honoris cupiditas homines magnos labores & iniurias facit tolerare, pag. 843. num. 2.
- Hædis mali comparantur, quia hædis è malis in deteriora progreditur, pag. 619. num. 2. vsque ad pag. 623. num. 13.
- Aduent.**

LII 5 HORAM

INDEX

Horam suam Christus appellabat
 in qua peculiare beneficium no-
 bis collaturus erat, p. 665. n. 23
 Hospitalitas & misericordia in pau-
 peres cōmendatur, pa. 625. nu. 18.
 Hospitium Christi nascenti quali-
 ter parandum, pa. 328. n. 20.
 Humanitati Christi omnes perfectio-
 nes diuinæ sunt à Deo communi-
 catæ, pa. 498. nu. 4.
 Humilitas variè in scriptura sumitur,
 pag. 69. nu. 2.
 Humilitas nimis tenera & delicata
 cur dicatur, pa. 284. n. 20.
 Humilitas valde commendatur, pa.
 200. nu. 28.
 Humilitas Christi est eximia, & no-
 minum superbia detestanda, pag.
 341. nu. 26.
 Humilitas virtus à priscis Philoso-
 phis ignota, pag. 489. nu. 7.
 Humilitas qualiter diffinitione care-
 re dicatur, ibid. num. 8.
 Humilitas propriū non videtur ha-
 bere nomē in lingua Latina, ibidē.
 Humilitas obedientiam parit, pagin.
 715. nu. 25.
 Humilitatis duplex modus, ibidem.
 Humiles & corde & verbis esse de-
 bemus, pag. 97. nu. 27.

I.

I Actare se nemo debet, pagin. 202.
 num. 2.
 Idolatria res est nepharia, pagi. 566.
 nu. 3.
 Iesus suauissimum Christi nomen

proprijsimè ipsi conuenit, pagin.
 195. num. 24.
 Iesus nomen & nomen tetragrāma-
 ton, ibid. nu. 26. & pag. 516. nume-
 ro 21.
 Iesus dulcissimum Christi nomē om-
 nia nomina, quæ Deus patribus
 antiquis reuelauit, includit, pa. 516.
 nu. 19. & p. 525. n. 15.
 Iesus sanctissimum Christi nomen
 oleo comparatur, p. 517. nu. 13.
 Iesus non solum ore sed etiā corde
 inuocandus, p. 518. num. 28.
 Iesus aliqui in veteri lege appellati
 sunt, pag. 527. nu. nu. 19.
 Iesus dulcissima animarū nostrarum
 præda sectanda, pag. 731. nu. 34.
 Idola Ægypti in exitu filiorū Israel
 ceciderunt, pag. 14. nu. 8.
 Ignis qui iudicium præcedet bonis,
 erit loco purgatorij, p. 9. nu. 27.
 Ignorātes exhortari & docere debe-
 mus, pa. 300. n. 14.
 Impulsus Dei ad animam conuerten-
 dam concionatoris verbis effica-
 cior, pag. 302. nu. 21.
 Impulsus Dei non satis est ad cōuer-
 sionem animæ nisi peccator ope-
 ram præstet, pag. 303. nu. 23.
 Incarnationis verbi historia ab ange-
 lo exorditur, vt ab angelo lapsus
 inceperat, pa. 267. nu. 5.
 Incarnatio verbi diuini gratia dici-
 tur, pa. 322. n. 3.
 Incarnationis filij Dei conuenientia,
 pag. 491. nu. 13.
 Incarnationis mysterium ignis &
 ferri exemplo egregie declaratur,

pagi-

ALPHABETICVS.

pagina 498. numero. 2.
 Indurare Deum cor peccatoris qua-
 liter D. Hieronymus intelligat, pa-
 gina. 727. numero. 23.
 Inconsideratio errandi est occasio.
 pagina. 212. numero. 2.
 Inferni timor quid efficiat, pagina
 26. numero. 6.
 Inferni & tormentorum eius descri-
 ptio, pagina 306. numero. 4.
 Infirmi spiritum se curent admonen-
 di sunt, pagina. 291. numero. 12.
 Infirmitas animæ non sentitur sicuti
 corporis, pagina. 695. numero. 5.
 Infirmitates ac tribulationes quare
 mittantur à Deo, pag. 33. numer. 2.
 Ingrati sumus diuinis beneficijs, pa-
 gina. 705. numero. 36.
 Ingratitudo non videtur habere dif-
 finitam pœnam, quòd vix vlla
 possit statui satis digna tanto sce-
 leri, pagina 706. numero. 39.
 Iniurias illatas non vindicare debe-
 mus, pagina 460. numero 19. & pa-
 gina 55. numero 20.
 Iniuriam iusto factam grauissime vl-
 ciscitur Deus, pagina 383. numero
 20. & pagina 691. numero 28.
 Iniurias illatas, Christi exemplo, con-
 donare & inimicos diligere debe-
 mus, pagina 710. numero. 10.
 Innocentia in quibus rebus cōsistat.
 pagina 457. numero. 11.
 Inimicis benefacere docemur, pagi-
 na. 247. numero. 9.
 Inimicitia perpetua inter filios ser-
 pentis, & mulieris quæ sunt, pagi-
 na. 365. num. 1. & pag. 366. nume. 1.

Inspirationes diuinæ fouendæ sunt,
 pagina 259. numero 7.
 Inspirationibus diuinis non resisten-
 dum, pagina 545. numero. 9.
 Inspirationes diuinæ, sunt literæ no-
 bis à Deo missæ, ibidem.
 Inspirationes sanctas actualiter pec-
 cantibus aliquando mittit Deus,
 pagina 708. numero. 4.
 Intellectus ita scientijs illuminetur
 vt voluntas amoris ignis inflam-
 metur, pagina 843. numero. 32.
 Intellectus damnatorum ligatus est,
 pagina. 22. numero. 31.
 Intellectus & volūtas duæ sunt ani-
 mæ inanus, pag. 842. numero. 31.
 Intellectus rebus vanis & curiosis in-
 tentus ad cælestia intelligenda
 redditur inhabilis, pagina 759. nu-
 mero. 3.
 Intelligendi seu cognoscendi modus
 alius in Deo alius in nobis reperit-
 tur, pagina 135. numero. 6.
 Inuidia omnino est fugienda, pagi-
 na. 119. numero. 23.
 Ioannes Baptista nō vidit Christum
 ante Baptismum, pag. 181. num. 4.
 Ioannes Baptista quod non est vide-
 ri recusat, pagina 166. numer. 16.
 Ioannes Baptista Christi imago, pa-
 gina. 202. numero. 2.
 Ioannes Euangelista martyr fuit, pa-
 gin. 416 nu. 3. & pag. 411. num. 34.
 Ioannes Euangelista, plurima Chri-
 sti mysteria docuit. p. 409. nu. 27.
 Ioannes Euangelista primatum in-
 ter alios Euangelistas tenuit. pag.
 411. numero. 32.

Ioannes

INDEX

- Ioannes Euangelista Beatæ Virgini sacrificium missæ celebrabat, pag. 418. numero. 8
- Ioanni Euangelistæ sanctissima Virgo fuit commendata ob singularem ipsius castitatem, ibidem numero. 20
- Ioannis Euangelistæ laudes, pagina 638. numero. 22
- Ioseph filius Iacob, filij Dei figura fuit, pag. 500. numero. 8
- Isaac Patriarchæ puritas, & in matrè pietas commendatur, pag. 677. numero. 22
- Ismael secundū aliquos saluatus fuit, pagina. 589. numero. 34
- Iudices malos è ciuitatibus eijcere debent ne bonos coinquent, pagina 695. nu. 6
- Iudicij finalis die nullus erit misericordie locus, pagina 2. numero. 4
- Iudicij finalis meditatio viros perfectissimos terret, pag. 3. numero. 8
- Iudicium sæpe à concionatoribus in memoriam reuocandum, pagina 25. numero. 3
- Iudicium finale cur ab omnibus ferè Prophetis fuerit prophetatum, pagina 38. numero. 7
- Iudicium finale consideratione sæpè voluamus & multum proficimus, pagina 607. num. 3
- Iudicium proprium sequi perniciosissimum est, pag. 292. nu. 13
- Iurandum non est, pag. 496. nu. 26 & pagina 508. nu. 33
- Iuramento confirmandum non est quod alijs modis potest probari, pagina 520. num. 31
- Iuramenti conditiones, pag. 528. numero. 27.
- Iuris periti sensum legis detorquere non debent, pag. 553. numer. 30. & pag. 690. num. 27
- Iustitia Dei in quo potissimum consistat, pag. 40. num. 14
- Iustitia quid? ibidem.
- Iustitia originalis describitur, pagina 174. num. 19
- Iustitia, vniuersalis est virtus, pagina 839. num. 20
- Iustus etiam in aduersis voluptatem capit, pag. 7. num. 20
- Iustus in quantum iustus venialiter peccare potest, non tamen mortaliter, pag. 157. nu. 8
- Iustus quis dicatur, pagina 838. numero. 18
- Iustos mittit Deus in mundū vt peccatoribus medcantur, pagina. 377 numero. 2
- Iustis à malis affligi. vtilissimum, pagina. 366. num. 4.
- Iusti anima sedes Dei est, pagina. 831 numero. 31
- Iustitiæ nomine omnes virtutes comprehenduntur, pag. 839. num. 20
- Iusti sæpè beneficiorum Dei mentionem faciunt, pag. 413. num. 5
- Iusti Reges in scriptura appellantur, pag. 448. num. 14
- Iusti diuinæ voluntati sunt maximè conformes, pag. 448. nu. 13
- Iusti ex omnibus rebus occasionem sumunt laudandi Deū. pag. 470 numero. 19

Iusti

ALPHABETICVS.

- Iusti semen Dei dicuntur, ex quo iustorum generatio propagatur, pagin. 770. num. 1.
- Iusti continuo in timore versantur, pag. 858. nu. 12.
- Iusti non sunt cōtenti obligationis, sed etiam opera supererogationis facere, pag. 836. nu. 11.
- Iustorum generatio vsque ad finem seculi perdurabit, pag. 770. nu. 2.
- Iustorum obitum persentiendū valdè propter commune Reipub. detrimentum, pag. 784. nu. 11.
- Iustificatio peccatorum quæ à Diuo Paulo vocetur, pag. 41. nu. 15.
- Iustificationis tria signa, pag. 131. numero 25.
- L**
- L** Abores æquo animo perpessi ad impetranda à Deo beneficia via sunt, pag. 629. nu. 32.
- Lætari qualiter in Christi natiuitate debeamus, pag. 363. nu. 28.
- Lapsus in peccatis omnipotēs Deus releuare potest, pag. 729. num. 28.
- Latronis cuiusdam exemplum, pag. 574. num. 26
- Laudare homines dum viuunt an liceat, pa. 122. nu. 32.
- Lauit nos Christus sanguine suo pretiosissimo, pag. 198. nu. 24
- Legis diuinæ obseruatio quibus facilis, quibus verò difficilis sit dicenda, pag. 578. nu. 2.
- Legem Euāgelicam quare rudes homines non eloquentes prædicant, pa. 80. nu. 6.
- Lex Euangelica maioris est amoris & charitatis quam vetus, pa. 54. numero 19.
- Lex vetus quare tonitruis & fulgoribus lata fuit, pa. 25. nu. 3.
- Lex Dei viua & mortua secundum Philonem dicitur, pa. 369. nu. 13.
- Lex Dei suavis & facilis, pa. 402. numero 6.
- Lex vetus multa continet præcepta, pa. 425. num. 8.
- Lex antiqua præter literalem sensum plurima in se mysteria continet, pa. 854. num. 2.
- Legislatores subiacēt etiam legibus, pa. 828. num. 23.
- Leo diuersa in scriptura significat, pa. 819. num. 22.
- Liberalissimus Deus plus impartiri solet quam sit pollicitus, pa. 348. numero 13.
- Libri prophani & lasciuui venenum sunt animæ. pa. 760. nu. 5.
- Lingua Hebræa adiectiuus caret, loco illorū vtitur genitiuis casibus, pa. 796. numero. 16. & pagin. 794. numero 12.
- Loca ad benefaciendum opportuna quærenda sunt, pagin. 240. numero 18.
- Luxuria & carnis delectatio homines excæcat, pagina. 93. numero 13.
- Luxuria mundus perijt, ibidem.
- Luxuria & sensualis turpitudine longius à Deo nos separat, pag. 863. numero. 1.

Luxu.

INDEX

Luxuriæ vitium nunquam prorsus
domatur. pag. 873. num. 30.

M

M Agistri & præceptores audien-
di sunt. pag. 728. num. 26.
Mali bonos vivere non sinunt, sed
quantum possunt eos offendunt,
pag. 773. num. 11.
Maledicere quid. pagina. 33. nume-
ro. 28.
Mali nec verbera nec verba Dei fer-
re possunt. pag. 24. num. 2.
Mali bonorum hominum externa
lædunt. pag. 34. num. 30.
Mali terrestria inquirunt. pagi. 804.
numero. 9.
Malorum & bonorum discrimen, pa-
gina. 63. nume. 22. & pag. 850. nu-
mero. 22.
Malos punire tanti honoris est Deo,
quanti & bonos præmiare. pagin.
444. nume. 1.
Mali etiam ex rebus bonis occasio-
nem sumunt peccandi. pagi. 470.
numero. 19. & pagina. 480. nume-
ro. 12.
Mali ex quacunque re minima tur-
bantur. pag. 559. num. 15.
Mali maximo feruore, & efficacia
palsiones proprias exequitur, pa-
gina. 710. num. 9.
Mali à bonis separandi sunt ne illos
coinquent, pagina. 695. nume-
ro. 5.
Mali maxime bonos lædunt, pagina
785. num. 14.

Mali non possunt amplius bonis of-
ficere quàm sibi à Deo fuerit con-
cessum. ibidem. num. 15.
Malos comminatur Deus vt à pecca-
tis resipiscant. pagina. 786. nume-
ro. 19.
Malis omnia in malum conuertun-
tur. pag. 787. num. 22.
Malus in omnibus est malus. pagina
796. nume. 16.
Malitia cum potentia coniuncta ma-
ximè nocent. pag. 435. nu. 8.
Margaritæ ex quo generentur. pagi.
56. num. 24.
Maria virgo sanctissima omnes ex-
cellit perfectione. pagina. 135. nu-
mero. 4.
Mariæ Virginis dignitas. pagin. 141.
num. 24.
Maria Virgo est angelorum omniū
purissima, pagina. 141. nume-
ro. 24.
Maria Virgo non habuit originalis
peccati sequelas. pagina. 154. nu-
mero. 27.
Maria Virgo vt mater est Dei. quan-
dam habet infinitatem. pagi. 160.
numero. 16.
Maria beatissima absque peccato ori-
ginali fuit concepta. pag. 134. nu. 1.
& sequentibus.
Maria Virgo scutum populorum di-
citur. pag. 269. nu. 10.
Maria Virgo gratia plena, & omni
virtutis genere insignita. pa. 274.
num. 26.
Maria Virgo lilio comparatur. pagi-
na. 336. num. 12.

Maria.

ALPHABETICVS.

Maria Virgo semper integra & inte-
merata permanit. pag. 337. num. 3
ro. 13.
Maria Virgo cisterna Bethlehemitica
dicitur. pag. 348. nu. 15.
Maria Virgo Dei voluntatis conscia
in præsepio filium suum reclina-
uit. pag. 349. nu. 17.
Mariæ Virginis certum patrociniū
erga clientes & sibi deuotos. pag.
678. nu. 26.
Maria Virgo sanctissima maximo
dolore affecta est cum quærebat
puerum Iesum. pag. 605. numero.
38.
Maricus qua de causa potest vxorem
dimittere. pag. 866. nu. 10.
Martyres vnde habeant in martyrio
consolationes. pag. 67. nu. 29.
Matrimonij finis qualis esse debeat.
pag. 641. nu. 33.
Matrimonium qualiter sit contrahē-
dum. pag. 642. nu. 34.
Matrimonium pia & sancta inten-
tione contrahi debet. pagina. 661.
num. 11.
Matrimonium contrahentes prius
confiteantur. pa. 664. nu. 21.
Matrimonium contrahere etiam fer-
uis & ancillis libere licet, quia in
peccati remediū. sacramētum hoc
est institutum. pag. 664. nu. 21.
Matrimonium crux dicitur. pa. 864.
nu. 12.
Matrimonij vinculum nō nisi mor-
te dissoluitur. ibidem.
Ministri sacramentorum indigni ar-
guuntur. pag. 197. nu. 20.

Miracula Christi diuinitatis eius de-
monstratiua. pag. 633. nu. 16.
Miracula extra naturæ ordinē deus
edit vt ad illum diligendum am-
plius excitemur. pag. 649. nu. 13.
Miracula quibus mundum Deus gu-
bernat, & alit viluerunt. pag. 648.
nu. 11.
Miracula sanctorū non manifestant
eorum gloriam sed Dei. pa. 670.
numer. 2.
Missæ sanctissimo sacrificio magna
reuerentia adesse oportet. pa. 575.
numero. 28.
Misericordiæ opportunitas non præ-
termittenda. pag. 41. n. 16.
Misericordia defunctorū est comes.
pag. 46. num. 30.
Misericordiæ operibus vt vacemus,
sæpe orationi supersedendum. pa.
231. nu. 29.
Misericordia Dei Abyssus dicitur.
pag. 312. nu. 22.
Misericordia Dei erga nos maxima
est. pag. 707. nu. 1. & pagin. 699.
nu. 16.
Misericordia Dei in cōuersione pec-
catoris maximè ostenditur. pagin.
708. num. 4.
Misericordia proprijsimè Deo con-
uenit. pag. 699. nu. 17.
Misericordes erga proximos esse de-
bemus. pag. 700. num. 20.
Monachi diffinitio. pag. 615. nu. 25.
Monastica vita in societate ducta tu-
tior est quam solitaria. pagi. 309.
num. 11.
Mortificare carnem ieiunij, &c.
non

INDEX

non solum peccatoribus verum etiam iustis perutile. pag. 249. numero. 13.

Mortuos sequentur & proteget opera. pag. 46. nu. 31.

Mors animæ, & corporis qualis sit. pag. 173. nume. 16.

Mortis memoria præ oculis habenda. pag. 672. numero 9.

Mors iustorum valde sentienda propter Reipublicæ detrimentum, pag. 784. nu. 11.

Mors malis armata videtur, pa. 833. numero 32.

Mors à iustis videri quare dicatur, p. 862. numero 26.

Mores aliorum inquirere cuius sit, p. 185. numero 16.

Moyfes cur pro populi Israelitici euerfione euitanda tanta cū vehementia orabat & non ita, Noe pro totius mundi, pag. 150. numero. 17.

Moyfi fides insignis, pagina, 261. numero. 14.

Moyfes mundi creationem describens quare creationem angelorum reticuit, pagina 549. numero 22.

Mulier in viri negotijs, nec vir in mulieris se intrmittere debet, pag. 434. num. 4. & pag. 818. num. 20.

Mulierum conuersatio fugienda, pagina. 589. numero. 36.

Mulierem viro similē cur Deus formauit, pagina 678. nu. 25.

Mulier dicitur quasi mollesaciēs heram, pag. 679. numero 26.

Multi ab aliorum dicta à virtutis incepta via reuocantur, pagina. 558. numero 11.

Mundus ruri, & mundani rusticis comparantur, pag. 566. numero 2.

Mundus mali assimilatur, pag. 755. numero 31.

Mundus hinc temporibus peruerso ordine gubernatur, pag. 833. numero 2.

Munus propriū nemo deferere debet & intrmittere se alieno, pagina 73. numero 15.

Musica ex quibus constat, pag. 171. numero 11.

Mysteria diuina non confuse sed diuinitim, & prolixè contemplari debent. pag. 631. nu. 3.

N.

Natiuitas Christi mysterijs vndique plena, pagina 323. numero 7.

Natiuitas Christi corporis & animæ iubilo celebratur quia magnum pietatis sacramentum est, pag. 333. numero 2.

Natiuitas Christi à pluribus laboribus nos eripuit, pag. 345. numero. 5.

Natiuitas Christi gaudium attulit mundo, pag. 346. numero 6.

Natura sine gratia imbecillis est & infirma cū ipsa vero fortis, pag. 297. numero 4.

Natura humana quare non habet diuersas species sicut angelica, pagina. 766.

ALPHABETICVS.

na, 766. numero. 23.

Nobilitas animæ præpollēt nobilitati corporis, pagin. 766. numero 24.

Nobilitas generis cum virtute quid efficiat, pag. 150. num. 15.

Nobilitatem parentum iactare insolenter quam sit inane, pagina 765. nume. 21. & pag. 149. numero. 2.

Nomen Deus naturam vndique perfectam dicit, pagina 522. num. 4. & pag. 12. nume. 2.

Nomé Anathema quare rebus Deo dicatis sit impositum, pagin. 444. numero. 2.

Nomina aliquando rebus non accommodantur, pagina. 495. numero. 24.

Nomini Iesu maxima reuerentia debetur, pag. 508. num. 32.

Numerus eorum qui saluantur paruus est respectu eorum qui condemnantur, pag. 556. num. 4.

Nupta mulier quibus virtutibus pollere debet. pagina. 651. numero. 19.

Nuptiarum immodici sumptus taxantur, pagin. 640. num. 24.

O.

O Exclamatio mundi suspiria & Christi aduentus desideria explicat, pagina 276. nume. 30.

O sapientia, & reliquæ antiphonæ declarantur, pagina 276. numero. 31.

Obediencia prima fuit virtus homini in statu innocentie tradita, pagina 501. num. 12.

Obediencia propriæ voluntatis est in omnibus abnegatio, pa. 502. numer. 14. & pag. 716. num. 27.

Obedire nonnulli solent, tamen in his quæ palato eorum arrident, pagina 716. num. 27.

Obstinatio in malo ex praua peccandi consuetudine prouenit, pagina 581. numero. 12.

Obediunt cuncta creatori præter hominem rebellem, pa. 744. nu. 36.

Occasio peccandi fugienda. pagina 441. numero 25. & pagina 859. numero. 10.

Occasionem Dæmoni præbemus, vt nos tentare audeat, pagina. 776. numero. 18.

Oculi Dei vim habent efficacissimā, pagin. 62. numer. 13. & pagina. 70. numero. 3.

Ordo & rerum concertus maximè Deo placet, dæmoni vero confusio, pag. 171. nu. 11.

Ordinis secularis & ecclesiastici in Christi natiuitate mentio fit, pagina. 222. nume. 1.

Omne perfectionem sæpe denotat, pag. 209. num. 23.

Omnis peccans est ignorans qualiter intelligatur. pagin. 782. numero. 7.

Opera nostra tanquam cribro in iudicio discutientur, pa. 16. num. 13.

Opera Christi quomodo fiebant, pagina. 97. num. 27.

Aduent.

M m m

Operum

INDEX

- Operum fructus vt sint maiores vel minores tria requiruntur, pagina 147. numero 8.
- Operibus bonis desistere graue malum, pagina 108. numero 25.
- Operibus proprijs testimonium de nobis perhibere debemus, pagina 634. numero 12.
- Opera sua vult Deus ab hominibus examinari, pagina. 668. numero. 33.
- Opera propria examinare debemus, pagina. 668. numero 34.
- Opera Dei & hominum in quo differant, pagina 817. nume. 17
- Operari male ex natura nostra possumus, pagina 479. num. 10
- Opportunitatem expectant homines ad sua negotia, non autem ad Dei conficienda, pagina 680. numero. 31.
- Oprimates nullis se legibus subiicere putant, pagina. 828. numero, 23.
- Orationi attente & deuote vacare debemus, pagina 611. num. 13.
- Oratio attentionem saltem virtutalem requirit, pagina. 611. numero. 15
- Orationi conuenientissima nox, pagin. 810. nume. 26
- Orare debemus pro regibus, pagina 139. nume. 16
- Origenis egregia expositio illius loci, proficiebat Iesus sapientia, & c. pagi. 598. numer. 16.
- Ornamenta muliebria prophana taxantur, pag. 651. numer. 21
- Os aliquando pro voluntate accipitur, in sacris literis, pagina. 790. numero 29.
- Otiositas fugienda, pag. 461. num. 13.
- P
- P**arabolis quare tam saepe Christus vteretur, pag. 791. num. 2
- Parentes à pueritia filios erudire tenentur, pagin. 493. num. 18. & pagina 588. nume. 32. & pag. 128. nu. 16. & pag. 129. numer. 18
- Pastoribus angelus annuntiat, vt expeditioribus ad pergendum in Bethlehem, pagina. 350. numero 19.
- Patientiam in iniurijs tolerandis habere debemus, pagina 711. numero. 13.
- Patientia iustorum duobus potissimum elucet, pag. 101. nume. 3
- Pauli Apostoli cor prius mare nimis fluctuans, denique placatum & tranquillum, pagina 725. numero. 17
- Pauli furor in ecclesiam blasphemia ab ipso nuncupatus, pagina. 715. nume. 17
- Paulus Apostolus electionis vas & virtutibus insignitus, pag. 730. numero 31.
- Paulus contra gratiam & gloriam renitens ca inuenit, pagina. 720. numero. 2
- Paulus contra stimulum calcitrabat dum miracula videbat & non conuertebatur, pag. 724. num. 12

Pauli

ALPHABETICVS

- Pauli Apostoli zelus admirabilis, pagina 778. numero 25.
- Paupertas maxima secum comoda affert, pa. 436. nu. 10.
- Paupertatem maximè dilexit Christus, pagina 837. numero 14.
- Paupertas Christi nostras delicias comdemnat, pagina 329. nume. 25.
- Paupertas diligenda est, pagin. 837. nume. 14.
- Pauperi quod erogatur Domino erogatur, pa. 20. numero 26.
- Pauperum necessitatibus qualiter faciendum, pag. 656. numero 36.
- peccator operibus suis Deum à se repellit, pagina 216. numero 24.
- Peccator bestijs assimilatur, pa. 298. numero 7.
- Peccator in maximo animæ & gehennæ periculo versatur & huius periculi magnitudo, pag. 306. nume. 4. vsque ad pag. 308.
- Peccator peccati cæcitate in magnos errores prolabitur, pag. 449. numero 16.
- Peccator qualiter ad Deum misericordiam consequuturus debeat accedere, pagina 698. numero 33.
- Peccator quibus supplicijs amplius in alia vita punietur, pagin. 22. nu. 32.
- Peccator in lethali crimine quid facere teneatur, pagina 30. numero 18.
- Peccator quæ damna incurrat, pagin. 815. numero 11.
- Peccatoribus ob sua peccata in infidelitatis malum saepe Deus prolabi permittit, pagina 372. numero 23.
- Peccatores suauissimis verbis & impulsibus Deus vocat, pa. 731. n. 33.
- peccatores facilem & planam viam sequuntur, arduam vero omittunt, pag. 732. numero 2. & pagin. 734. numero 6.
- Peccantes mortaliter deo aliquomodo male optant, pa. 427. num. 13.
- Peccare coram Deo quomodo intelligatur, pag. 781. numero 3.
- Peccati etiam minutissimi in die iudicij reddenda est ratio, pag. 8. nu. 22.
- Peccati grauitas quando apparebit, pagina 23. numero 35.
- peccatum quid, pag. 39. numero 10.
- peccatum causa est peccati, pagina 94. numero 17.
- Peccatum regna magna euertit, pag. 139. numero 16.
- Peccatum originale est omnium malorum fons, & origo, pagina 157. numero 9. & pa. 175. num. 24.
- Peccatum originale quando contrahitur, pa. 173. nu. 18.
- Peccatum originale quid sit formaliter, pa. 174. n. 21
- Peccatum qua ratione poena æterna puniatur cum sit entitatiuè finitum & temporale, pag. 34. n. 32. & pag. 35. nu. 35.
- Peccatum quædo sit remissibile, quædo vero non, pag. 41. nu. 16.
- peccatum adulterium maxime execratur Deus, pa. 864. nu. 5.

M m m 2 Pecca

INDEX

- Peccatum quāto odio prosequatur
Deus, pag. 43. nu. 22.
- Peccatum facile vitabimus si quan-
tum malum est consideremus, pa-
79. num. 36.
- Peccati grauitas in quo consistat, pa-
79. nu. 36.
- Peccatum est mortis calcaneum, pa-
gina 14. numero 7.
- Peccati via est molesta & ardua, pa-
233. num. 36.
- Peccatis ignoscere Deo placet, pag.
135. num. 5.
- Peccatum maxima omnium est infe-
licitas, quia Deo odibile, pag. 279.
numero 5.
- Peccatum nomen plures calamita-
tes comprehendit, pagin. 280. nu-
mero 7.
- Peccatum quod in Dei fit contem-
ptum maximam habet malitiam.
pag. 545. num. 33.
- Peccare aliquādo solent grauius qui
potiora beneficia à Deo recepe-
runt, pag. 289. nu. 6.
- Peccare cur sanctos aliquando per-
mittat Deus, pagina 299. nume-
ro. 10.
- Pœna damni omniū maxima est, pa-
21. nu. 30.
- Pœna damni nō est omnibus equa-
lis. ibidem.
- Pœna sensus in quo consistat, pa. 233.
numero 31.
- Pœnæ temporales à Deo missæ quæ
finem expectent, pag. 37. nume. 3.
- Pœnitentia nō est vsque ad mortis
articulum differenda, pa. 4. nu. 17.
- pagina 14. num. 7. & pagina 29.
numero 16.
- Pœnitentia in articulo mortis non
semper est vera, pag. 28. nume. 14.
- Pœnitentiam Beatus Ioannes He-
bræis prædicauit cum gentiles ty-
rannidem in eos excercebant pa-
257. num. 2.
- Pœnitentiam Beatus Ioannes prædi-
cat, illa non indigens vt quam sit
nobis necessaria intelligamus, pa-
264. num. 23.
- Pœnitentia quotidie prædicāda quia
quotidie delinquimus, pag. 264.
nume. 24.
- Pœnitentia vera lachrymas ex cor-
de producit, pag. 831. num. 31.
- Pœnitentes, mox in principio vani-
tas tentare solet, pag. 748. num. 9.
- Perfectiones Dei nulla lingua expli-
cari possunt, pag. 12. numero 2.
- pergrinos in hac vita esse oportet,
pag. 454. numero 2.
- persecutores iustorum grauisime
punientur, pagina 452. nu. 24.
- Persecutiones patienter tolerandæ,
pag. 550. num. 24.
- Persecutiones iustorum non ipsis de-
trimentum sunt sed persecutori-
bus, pag. 90. num. 5.
- Perseuerantia in virtute Dei est do-
num singulare, pagin. 130. nume-
ro 22.
- Perseuerantia signum est iustificatio-
nis, pag. 131. numeco 29.
- Perseuerantia in virtute commenda-
tur, pag. 574. nume. 25. & pa. 228.
nume. 20.

Perseuerantia in peccatis solum Perse-
uerantia in virtute solum.

ALPHABETICVS.

- perseuerare diu quis non possit, pa-
gina 805. numer. 11.
- Petere à Deo temporalia qualiter de-
beamus, pag. 634. nume. 29. vsque
ad pag. 636
- Phœnicis auis mira proprietas, pag.
505. nume. 24.
- Philippus Magni Alexātri pater sin-
gularem quandam habuit consue-
tudinem, pag. 61. num. 10.
- Pietas filiorum in parentes Isaac exē-
plo commendatur, pagin. 677. nu-
mero 22.
- Pietatis operibus vt vacemus oratio-
ni sæpe super sedendum, pagina
682. num. 2. vsque ad pag. 683. nu-
mero. 13
- Pisces quare non sint tam libidinosi
quam cætera animantia. pag. 863.
numero 2.
- potentia quælibet suam habet par-
ticolare obiectum, pagina 136. nu-
mero. 8.
- præceptum differre non licet quan-
do certo tempore obligat, pa. 679
numero. 30
- Præcepta diuina adimplenda & ali-
quid amplius erogandum. pa. 585.
numero. 22
- prædestinationis diuinæ effectus, pa-
gina 547. num. 16
- Prædestinatio diuina omnium bono-
rum nostrorum fons & origo. pa-
gina 548. nu. 18
- Prædestinatio non cadit sub merito,
beneficentia eius effectus. p. 634. nu. 13.
- prædestinati & præsciti in quo diffe-
runt, pag. 456. num. 7
- Aduent.
- prædestinati non vana sed necessaria
scire desiderant, è contra vero re-
probi, pag. 759. num. 2
- prædicatio verbis perpolitus referta
parum affert emolumentum. pa. 802
numero. 3
- Prædicator virili animo peccatores
publicos reprehendere debet, pa-
gina 190. num. 29
- Prædicator aulteram vitam agere de-
bet, pag. 238. nu. 14
- Prædicator vt prædicet mitri debet,
pag. 239. num. 15
- prædicatorem quibus virtutibus vi-
gere oportet, pagina. 239. nume-
ro. 16.
- prælati quales se gerere debeant erga
subditos, pag. 183. nu. 8.
- Prælati optimi præsentia malis est
odiosa, pag. 184. nu. 11.
- Prælati ne difficilia subditis statim
præcipiant. pag. 254. nu. 28.
- Prælati mansueti & pij erga subditos
esse debent, pag. 386. nu. 29
- Prælati rigore & seueritate cum pro-
teruis & inobediētibus vti debēt.
pag. 387. nu. 32
- præ latus malus subditis est causa rui-
næ. pagina. 438. num. 16. & pagina
759. nu. 2
- Prælati sapientes à Deo postulandi
sunt, pag. 572. nu. 19
- Prælati subditis sub exemplo debent
præire, vt & ipsi sequantur. pa. 512.
numero. 9
- Prælati subditorum onera alleuare
debent, pag. 539. nu. 29
- Prælatorum munus est semper vigi-
lare

INDEX

lare & ecclesiã protegere, pa. 746 numer. 2
 Prælati mali & negligentes dormire dicuntur, pag. 747. num. 7.
 Prælatorum præsentia subditis perutilis, ibidem.
 Prælati & regis nomen non solum dignitatem, sed etiam vigilantiam denotat, pagina. 776. numero. 20
 Præsumptio vana animæ pestis, pagina. 737. numero 25
 Prætores & gubernatores quid præcipuè curare debeant, pagina. 53. numero. 16
 Procidere corpore & spiritu coram Deo debemus, pagina 687. numero. 16
 Promissiones Deus adimplet, cum sunt commodiores hominibus, pagina. 666. numero. 26
 Prophetia quantæ sit autoritatis, pagina 538. num. 24
 Propositiones vniuersales non semper vniuersaliter sunt accipiendæ pagina 142. num. 26
 Prouerbiū quid sit, pagina 127. numero. 14
 Publico muneri prius subueniendū quam priuato, pag. 623. nume. 14.
 Puerorum condiciones quas nos in moribus imitari debemus, pagina 460. numero. 18

Q

Querere Deum protinus debemus postquam amisimus, p.

626. numero. 22
 Quid in sacris literis crebrius iusti nomine intelligatur, p. 849. nu. 19
 Quinam homines quodā modo demonibus peiores dicantur, pagina. 869. numero. 8
 Quies vera in solo Deo inuenitur, pagina 430. numero. 24
 Quietem animæ pluris Deus æstimat, pagina 227. numero. 16
 Quæ purissima quæque inficiunt quot & quales sint, pagina. 856. numero. 7

R

Reditus Ecclesiastici nō in vsus prophanos dispendi debent, pagina 83. numero. 15
 Redditus ecclesiasticorum pauperibus distribui debent, pagina 829. numero. 27
 Redditus ecclesiastici cuius sint, pagina. 30. numero. 29
 Redemptionis genera duo sunt, pagina 162. numero. 24
 Regibus ferè nullus verum audet dicere, pagina 91. numero. 8
 Reges omnia sibi licere putant, pagina 116. numero. 13
 Reges & magnates meliores tenentur esse quam plebei, pagina. 139. numero. 17
 Reges & principes iustissimè sunt honorandi, pagina 570. nume. 14
 Regnum cælorum quare militans ecclesia appellatur, pagina. 793. numero. 9

Regnum

ALPHABETICVS.

Regnum cælorum, quod dicatur, pagina 803. numero. 7
 Religiones quare ordines appellentur, pagina 171. numero 12
 Religionis solitudo petenda, pagina 252. numero. 22
 Religionem ingredientibus mundum insalutatum relinquere debent, pagina 616. numero. 19
 Religio locus excelsus & tutus, pagina 614. numero. 23
 Reprehensio delinquentibus perquam utilis & necessaria, pag. 742. numero. 30.
 Reprehendere secreto cur suos Dominus voluit, pag. 742. nume. 20.
 Reprehendere vix est qui audeat, pagina 93. numero. 14
 Reprehensiones fere semper odium pariunt, pagina 61 numero. 9
 Reprobationis signum est in hac vita impunitos peccatores relinqui, pagina 325. numero 12
 Res humanæ nullam habent firmitatem, pagina 115. numero 10
 Res sacræ à peccatoribus qui iustorum partes habent minus reuerenter tractantur quam ab his qui omnino mali sunt, pagina 317. numero. 10
 Res diuinæ cum incomprehensibiles sint plus admiratione quam verbis laudantur & declarantur, pagina 465. num 4. & pagina. 478 numero. 6
 Reuelatio diuina aliquam in eo cui fit, dispositionem exigit, pag. 543. numero. 4

Reuerentiæ definitio, pagina. 567. numero 6.
 Reuerentiam Deo exhibere debemus, non solum intellectu, sed etiã voluntate, pagina 568. numero. 7
 Rhetorici quare vtuntur verborum elegantia, pagina 802. numero. 4
 Rhinoceros quid, pagina 873. numero. 30
 Roma gloriosior effecta est euangelio quem fuerat imperio, pagina 860. numero. 20

S

Sacerdotes cæteris omnibus candidiores esse debent, pagina 370. numero 15
 Sacerdotes & Ecclesiæ ministri maxima veneratione sunt digni, pag. 377. numero. 3. & pagina 702. numero 26. & pagina 270. numero 13.
 Sacerdotes, Dei nūtij & legati sunt, pag. 378. nume. 4
 Sacerdotes reuerenter tractandi exēplo sanctorum Gregorij, & Martini, pag. 703. numero. 28
 Sacerdotes & ministri legis gratiæ maiori honore sunt habendi quã ministri legis antiquæ, pagina. 743. numero. 33
 Salus nostra Dei dicitur, qui legi se subijcit, pagina 357. numero. 15
 Saluator etiam omnibus natus, humilibus peculiariter, pagina 347. numero. 11.

M m m 4 Sanct

INDEX

- Pancti in iudicio finali ex intercessio-
ribus sicut reprobis accusatores,
pag. 28. nume. 12
- Sanctorum peccata interdum nobis
proponuntur, ut ad poenitentiam
excitemur. pag. 288. nu. 1
- Sapientes in Republica oculorum
munere funguntur, pagin. 380. nu-
mero. 10
- Sapientes antiqui paupertatis fuere
valde amatores, pag. 534. nu. 13.
- Sapientia est querere Deum, pagin.
534. num. 12.
- Sapientia & potentia Dei in iustifi-
catione peccatoris maxime relu-
cet, pag. 723. nu. 10
- Scientia ut otiosi idiotæ autumant
non est contemnenda, sed maxi-
mi habenda, pag. 262. nu. 18
- Saræ maxima honestas, pagina. 871.
nume. 24
- Scipio Africanus cognominat⁹, quia
Africam superavit, pagina. 773. nu-
mero. 9
- Scriptura sacra fundamentum est præ-
dicationis, pag. 60. nume. 6.
- Scriptura diuina propellit diaboli sa-
gitas, pag. 152. nu. 23
- Semen (secundum Philosophum) ad
generationem perpetuam conferuam
deseruit, pag. 770. numero. 1.
- Sæcularibus negotijs nimis implica-
ri valde nocet, pag. 314. nu. 2. vsq;
ad pag. 316
- Senes Respub. gubernare debent, pa-
gina 380. nu. 12
- Senes exemplum bonum iunioribus
prætare debent, pag. 842. nu. 29.
- Senes ad id seruiunt in Republic. ad
quod antemurale in ciuitate. pag. 842.
num. 10
- Senecæ egregia sententia. pag. 63. nu-
mero. 23
- Sententia quædam celebris in tem-
plo Delphico scripta, pa. 56. nu. 5.
- Sequi Christum quomodo debea-
mus. pag. 75. nu. 20
- Seruire continuo Deo debemus, pa.
30. nume. 18
- Seruire Deo plurimi interest, ibidē.
nume. 19
- Seruire Deo incipientes suauitatibus
spiritualibus afficit ipse Deus, pa.
719. num. 36
- Signum quod Deus Cain imposuit,
quale, pag. 36. nu. 2
- Simultas ex quibus potissimum ori-
tur, pag. 821. nu. 2
- Societas bonorum querenda, malo-
rum autem fugienda est, pag. 225.
nu. 11. & pag. 310. num. 14. & pag. 419.
num. 21.
- Socratis egregia responsio, pag. 806.
nume. 24
- Solitudo petenda ut orationi & con-
templationi vacetur, pag. 226. nu-
mero. 14
- Solicitudo nimia temporalium Deum
facit amittere, pag. 591. nume. 40.
- Somnijs qualiter sit fides præstanda.
pag. 434. nu. 6.
- Spes virtus est animæ maxime ne-
cessaria. pag. 840. num. 23
- Spem nostram in Deo collocare de-
bemus, pag. 657. nume. 1. vsque ad
pag. 660. nume. 10

Spiritus

ALPHABETICVS

- Spiritus sanctus animam in altitudi-
nem perfectionis eleuat, pag. 107.
num. 22.
- Spiritus sanctus quamuis imago pa-
tris sit non tamen est filius, quia
non repræsentat per modum ima-
ginis, pag. 356. numero 6.
- Spiritualis exercitij auxilio exte-
ra opera egent, pag. 682. num. 3.
- Surbornantes vituperantur, pagina
769. num. 27.
- Subditi sequuntur prælatorum exē-
pla. pag. 549. num. 22.
- Surgere à peccato nemo potest sine
auxilio Dei speciali, pag. 546. nu-
mero 12.
- Superbia hominum corda effert, pa.
856. num. 8.
- Synderesis vbi, & quid sit, pagin. 40.
numero 12.

T.

- T**empla diuina magna reueren-
tia colere debemus, pa. 595.
nu. 28. & pa. 852. nu. 27.
- Tempus quodcumq; in hac vita ad
negociandum cum Deo, aptum,
p. 694. nu. 2.
- Temporalia qualiter à Deo petenda
pa. 954. nu. 29
- Tentationes permittit Deus secun-
dum subiecti qualitatem, pa. 381.
num. 15.
- Tentat Deus homines, nō ut eos per-
dat, sed ut præsumptionē tollat,
pa. 738. nu. 18.
- Tentat Dæmon occultè, & quare,
pa. 777. numero 22.
- Thesaurus quid, pa. 689. nu. 24.
- Thesaurizandum est, & vbi, pa. 20. n.
25.
- Thesaurizare in sacra Scriptura, in
bonam & in malam partem acci-
pitur, pa. 689. nu. 24.
- Timor Dei excellens & necessarius,
pa. 839. num. 2.
- Timor & spes sunt tanquam duæ
molæ quibus animus purificatur,
pa. 840. num. 23e.
- Timoris duo sunt genera, pa. 25. nu-
mero. 5.
- Timor Dei est inquirendus, pa. 850.
nu. 23.
- Tonitrua ex quo proueniant, pa. 26.
numero 8.
- Tribulationes patienter sunt tolerā-
dæ, pa. 446. nu. 6.
- Tribulatio nomen à quo dicatur, ibi-
dem. nume. 7.
- Tribulationes ad maiorem vtilitatē
ordinantur, pa. 473. nu. 30. & pa.
33. num. 29.
- Tribulationes patienter tolerare Dei
est donum, pa. 486. nu. 31.
- Tribulatio quæuis non debet nos à
bono incepto reuocare, p. 120. nu-
mero. 2.
- Tribulationes suæ quoddam mar-
tyrij, & purgatorij genus iustis
est, pa. 774. nu. 14.

V.

- V**anitas est relicto creatore ad
creaturas confugere, pagin.
741. nu. 22.

Ventus

INDEX

- Venter sacratissimus Virginis Marię gaudium attulit mundo, pag. 267. nu. 3.
- Verbum Dei a nimæ est efca, pagin. 209. nu. 23.
- Verbum caro factum est in hoc seminium exinaniuit, pa. 235. n. 7.
- Verbum diuinum est noticia totius essentiaę patris declaratiua, pagin. 356. nu. 5.
- Verbum diuinum est mentale, vocale & scriptum, pa. 348. n. 11.
- Verbum Dei audientes & non proficientes maximè punientur, pag. 379. nu. 8.
- Verbum Dei quam sit efficax & penetrabile, pa. 763. n. 15.
- Verbum Dei gladius acutissimus, pa. 764. numero 16.
- Verbum Dei audiunt multi, sed nõ cum zelo proficiendi, pagin. 793. numero 8.
- Verbum Dei non curiose audiendũ sed ruminandum, pa. 169. nu. 4. & pag. 218. n. 22.
- Veritas ferè omnibus inuisa, pag. 91. numero 8.
- Vestium superfluitas, Christi paupertate vilescit, pa. 340. num. 24.
- Vias legis arduas Christus æquauit, pagina 233. nu. 34.
- Vigilantibus nobis etiam inimicus insidiatur, pag. 782. numero 5.
- Victores quondam à victis nomina ducebant, p. 773. nu. 9.
- Virginitas fructus est rerum diuinarum contemplatio, pag. 645. n. 2.
- Virginitas virtus est antiquissima, p. 872. numero 27.
- Vir non debet vxoris consilio duci, pag. 663. numero 17.
- Viri non debent vxoris pulchritudinem, sed virtutes attendere, pag. 676. numero 20.
- Viri magno honore vxores habere debent, pag. 653. numero 27.
- Virum vxor magistrum vt habeat Deo placet, pag. 677. numero 24.
- Virtus non aduersatur alteri virtuti, pagina 96. numero 23.
- Virtus occultari non potest, pagina 191. numero 2.
- Virtutis vis, & potentia admirabilis ostenditur, pagina 212. numero 2.
- Virtutes maximè inter se connectuntur, pagina 482. numero 18.
- Visio Dei quid in hominibus efficiat, p. 55. n. 22.
- Virtus castitatis seruatur difficillimè, pagina 873. numero 32.
- Visum à mulieribus cohibere debemus, pagina 102. numero 5.
- Vita Christiana qualis esse debeat, pag. 169. nu. 6.
- Vita ad quid est expetenda, pag. 853. numero 30.
- Vitium maius minoris frenum esse solet, pagina 214. numero 18.
- Vnitur Deus animæ multipliciter, pagina 281. numero 12.
- Vocationis diuinæ efficacia, pagina 77. numero 26.
- Vocationi diuinę statim respondere debemus, pag. 84. n. 17. & pagina 252. numero 21.
- Voluntas hominũ idololatra, pagina

ALPHABETICVS.

- na, 193. numero. 7
- Voluntas diuina non semper exquiritur, pagina 688. numero. 30
- Voluntas diuina propriæ antepone da, pag. 231. nu. ner. 29
- Voluntas damnatorum maximè est ligata, pag. 22. nume. 32
- Voluntas damnatorum semper extitit peruersa, pag. 35. nu. 34.
- Voluntas post peccatum infirma remansit, pag. 175. numero. 22
- Voluntas plus amare, quam intellectus intelligere potest, pagin. 405. numer. 15.
- Votum de re iusta Deo gratissimum pag. 585. nu. 25. & pag. 872. nu. 28.
- Vrbauitates humanæ à diuinis maximè differunt, pag. 394. nu. 19.
- Vxor bona non diues inquirèda est. pa. 868. nume. 16.
- Vxor qua de causa, & quando sit dimittenda. pa. 866. numero 10.
- Vxor à viro procul abesse nõ debet. pag. 584. numero 20.
- Vxor qualis viro, & è contra eligi debeant, pagin. 662. nu. 14. vsque ad 664. numero. 20.
- Vxor mala peruertit virum, & vir iniquus vxorem, pag. 662. nu. 15.
- & pagina 663. numero. 18
- Vxorem vir diligere debet, quia os, & caro eius est, pag. 675. num. 18
- Vxor viri secretum seruare debet, pagina. 870. numero 21
- Viturius cuiusdam exemplum, pagina. 57. numero 28.

X

X Erxes Imperium & alij potentissimi Reges spiritus illos & animos in iudicio deponent, pagina. 31. numero 21.

Z

Z A B V L V M quid, pagina. 158. numero 10.

Zelus seruorum Dei in exequendis supplicijs in malos, pa. 778. nu. 25.

Zelus erga Dei offensores sit nobis feruentissimus, pag. 53. nu. 14.

Zizania dictio Græca, à verbo daniæzo deriuata, pag. 733. nu. 9.

Zizania peccatores dicuntur, quia alijs officiant, pag. 773. nume. 10.

Zizania spinis comparatur, pag. 774. numero. 12.

F I N I S.